37
114 E
6

SANCTI

GREGORII MAGNI

PAPAE PRIMI

Operum

TOMVS TERTIVS

HOMILIAS IN EVANGELIA

ET ALIA COMPLECTENS ORDINE

vt mox infra Pag. V.

CVM PRIVILEGIIS.

B

A

ROMÆ

Ex Typographia VATICANA.

M. D. XCI.

ELOGIVM HONORII AVGVSTODVNENSIS DE S. GREGORIO.

GREGORIVS, Romanæ vrbis Episcopus, organum sancti Spiritus, incomparabilis omnibus suis prædecessoribus, multa præ sole præclara, ac præ obrizo auro pretiosa scripsit.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO PATRI ET DOMINO NOSTRO GREGORIO XIIII. PONT. MAX.

SANCTI Ambrosij Episcopi Mediolanensis opera, Pater Beatissime, a Sixto Quinto prædecessore tuo, tunc Cardinali, summo studio & industria emendata, nondum tamen in ipso sui Pontificatus ingressu perfecta, eius hortatu, qua potui diligentia, ad exitum perduxi. Quibus iam absolutis, S. Gregorij Papæ re & cognomine magni, grauissimi Ecclesiæ doctoris scripta, vel librariorum vitio, vel temporum iniuria multis varijsq. mendis respersa, iussu & auctoritate eiusdem Pontificis sum aggressus, quanta sane fide debeo, debeo autem plurima. Nam ad eam rem conficiendam non solum operam meam contuli, sed etiam viros doctissimos, & in legendis euoluendisq. Sanctorum Patrum scriptis diu multumq. versatos, mihi socios adhibui. Verum currentem me, & ad finem instituti operis properantem multæ distractiones exceperunt, quæ studium ab incœpto retardarent. Primum Sixti V. Pont. obitus. Vrbanus deinde consecutus est: qui vixdum ad Pontificatus dignitatem assumptus, me non solum ad susceptum negotium cohortatus est, sed, vt erat in omnes perhumanus, opem item suam, & adiumentum ad id nobis liberaliter conferre pollicitus est. Dicebat enim ad Romanum Pontificem, qui fidei & scientiæ clauem habet, id maxime spectare, veterum Sanctorum Patrum monumenta, tamquam deposita quædam suæ fidei concredita, integra, incorrupta, inuiolataq. custodire: ne qui falsi nominis scientiam pollicentur, illorum puritatem profanis vocum suarum nouitatibus intermixtis adulterarent. Cumq. ad hoc opus tanti Pontificis cohortatione impulsus accingerer, ecce iterum inopinata huius quoque Pontificis paucis post diebus consecuta mors meis conatibus obstitit. Quo quidem exemplo mea quoque studia in tanto bonorum omnium luctu languebant. Sed cum primum, Pater Beatissime, ad totius Ecclesiæ gubernacula diuino consilio euocatus es, summa animi lætitia perfusus statim me ad Sanctissimos Beatitudinis Tuæ pedes deosculandos, & ad signa gratulationis & obedientiæ præstanda contuli. V. S. benigne me amplexata recreauit, meisq. laboribus sua benedictione

amanter fauit, ardentiſsimoq. ſtudio præcepit, vt inſtitutum opus alacri animo proſequerer. Nec vero temere id accidiſſe arbitror, ſed potius Dei voluntate, vt S. Gregorij monumenta ſub felicibus auſpicijs B. V. in lucem conſpectumq. omnium prodirent, qui Sanctiſsimi Pontificis non ſolum nomen tenes, verumetiam pietatem imitaris. Quæ autem aut docendi pars, aut morum corrigendorum ratio ab eius viri ſcriptis abeſt, vt non vnus ad omnia perfecti prædicatoris officia exequenda ſufficere poſsit? Hic enim diuina myſteria reſerat, hæreſes abolet, ſchiſmata deſtruit, hoſtium impetus comprimit, mores emendat, Eccleſiaſticam diſciplinam reſtituit, dignitatem pontificiam tuetur, paci denique totius Chriſtiani orbis, & tranquillitati, ſublatis vndique diſsidijs, conſulit: vt eius doctrina ſenſuum & ſermonis copia locupletiſsima, diuina potius, quàm humana cenſenda ſit, neque tam humanæ rationis luce, quàm Spiritus ſancti fulgore illuſtrata. Quid enim potuit homo viribus humanis, perdita pene valetudine, fracta languentis ſtomachi virtute, maximis animi curis Mauritij, Tiberij, & Theodoſij Imperatorum, turbulentiſsimis Eccleſiæ temporibus fluctuans: qui tamen inter tot pontificij muneris ſolicitudines, tam alta & profunda myſteria ſcripſerit, expreſſerit, cogitarit? Quanti vero Sancti Patres B. Gregorij ſcripta fecerint, teſtis eſt Petrus vir doctiſsimus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus. Tantæ enim auctoritatis apud omnes illa erant, vt ipſo adhuc viuente publice Epiſcopi per diuerſas eccleſias commentarios in Iob lectitarent: quod ille, datis ad eos litteris, modeſte fieri prohibuit. In tanta rerum ac temporum perturbatione, cum dilapſa iam morum diſciplina, ipſa quoque fidei religioniſq. noſtræ fundamenta ab inſanis hominibus conuelluntur, non attinet dicere, quanti momenti ſit, Sanctorum Patrum litteris conſignata monumenta vel integra ſeruare, vel aliqua ex parte corrupta reſtituere: in quibus illi laborem, ſtudium vigiliaſq. ſuas collocarunt, vt Chriſtianam religionem tuerentur, teſtimoniumq. ſuæ pietatis atque probitatis omnium ſæculorum memoriæ ſempiternæ proderent. Quanta vero diligentia in perueſtigandis corrigendisq. S. Gregorij ſcriptis vſi fuerimus, in argumento, quod in omnes S. Gregorij libros tomo primo adiecimus facile quiſque comperiet. Hos igitur labores noſtros Veſtræ Sanctitati non ingratos fore confido, ſimulq. illud opto, vt quantum Roma præclaris ciuis ſui ſcriptis, in quibus ſummus doctrinæ, ac pietatis ſplendor ineſt, illuſtratur, quantumq. illis legendis Eccleſia vniuerſa & oblectatur, & proficit, tantum tuo, Beatiſsime Pater, iuſſu ac præſidio commendati in vulgus prodeant. Incolumen Sanctitatem Veſtram diuina gratia diu tueatur Sanctiſsime ac Beatiſsime Pater. Romæ Kalendis Ianuarij, M D XC I.

Sanctitatis Tuæ

Seruus deditiſſimus

F. Petrus Tuſsinianenſis Epiſc. Venuſinus.

ELEN-

ELENCHVS
LIBRORVM
TOMI TERTII
Operum
S. GREGORII MAGNI.

Liber XL. Homiliarum de diuersis lectionibus Euangelij ad Secundum, Taurominitanum Episcopum. pag. 1
Liber pastoralis curæ ad sanctissimum Ioannem, Episcopum ciuitatis Rauennæ. pag. 143
Libri quattuor Dialogorum. pag. 209
Ijdem a Zacharia Papa in Græcum conuersi statim post pag. 309

IN

IN LIBRVM XL. HOMILIARVM DE DIVERSIS LECTIONIBVS EVANGELII.

ARGVMENTVM *homiliarum, quas Gregorius Sanctiſsimus in Euangelia compoſuit, ex prologo eiuſdem ad Secundum, Taurominitanum Epiſcopum, homilijs ipſis præmiſſo, petendum eſt. In eo enim numerum, & diuiſionem homiliarum huiuſmodi præſcribit, modum præterea, quem in his ad populum recitandis ſeruauit, luculenter exponit. Vtitur vero in his homilijs, non coaceruato illo explanationis genere, quo in commentarijs delectatur: ſed breui, & ſuccincta diuinæ lectionis elucidatione contentus, ad mores componendos ſæpe digreditur, & pleraque miraculorum exempla ob oculos ponit, quibus auditorum animi magis incitentur, & ad omnem bene agendi rationem ardentius inflammentur.*

S. GREGORII MAGNI
PAPAE PRIMI,
LIBER XL. HOMILIARVM
DE DIVERSIS LECTIONIBVS EVANGELII,
ad Secundum, Taurominitanum episcopum.

PROLOGVS.

A REVERENDISSIMO et sanctissimo fratri Secundo, episcopo, Gregorius, seruus seruorum Dei. Inter sacra Missarum sollemnia, ex his, quæ plebibus certis in hac Ecclesia legi ex more solent sancti Euangelij quadraginta lectiones exposui. Et quarundam quidem dictata expositio, assistenti plebi est per notarium recitata: quarundam vero explanationem coram populo ipse locutus sum: atque ita vt loquebar, ita excepta est. Sed quidam fratres, sacri verbi studio feruentes, antequam ad propositum modum ea, quæ dixeram, subtili emendatione perducerem, transtulerunt. Quos recte ego quibusdam famelicis similes dixerim: qui prius escas edere appetunt, quàm cibi plenius excoquantur. Hoc vero vbi scriptum est: Ductus est Iesus in desertum a spiritu, vt tentaretur a diabolo: prius quidem quasi sub quadam ambiguitate exposui: sed eandem B dubitationem postmodum certa notatione correxi. Easdem quoque homilias eo, quo dictæ sunt, ordine, in duobus codicibus ponere curaui: vt et priores viginti, quæ dictatæ sunt, & posteriores totidem, quæ sub oculis dictæ, in singulis essent distinctæ corporibus. Quod vero quædam antepositæ sunt, quæ in Euangelio post leguntur: quædam veto postpositæ, quæ ante per Euangelistam scriptæ sunt, inueniuntur: nequaquam mouere tuam fraternitatem debet: quia sicut a me diuersis temporibus dictatæ sunt, ita quoque sunt ab exceptoribus in codicibus affixæ. Tua itaque fraternitas, sacris semper lectionibus intenta, si prædictum locum Euangelij inuenerit sub dubietate prolatum: vel easdem homilias reperit ita, vt prædixi non esse dispositas, has inemēdatas remansisse cognoscat: & iuxta easdem, quas per præsentem portitorem mittere studui, corrigat: nulloq. modo illas sine emendatione remanere permittat. Editæ autem in scrinio sanctæ Ecclesiæ nostræ retinentur: vt si C qui forte a tua fraternitate longe sunt, hic inueniant, vnde in his, quæ emendatæ sunt, certiores fiant.

LIBER XL. HOMILIARVM
S. GREGORII PAPAE.
LECTIO SANCTI EVANGELII
secundum Lucam.

D IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Erunt signa in Sole, et Luna, et stellis, et in terris pressura gentium, præ confusione sonitus maris et fluctuum: arescentibus hominibus præ timore et expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Nam virtutes cælorum mouebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate. His autem fieri *Luca. 21. c*

incipientibus, respicite et leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio A
vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam, et omnes arbores, cum producunt iam ex se fructum, scitis, quoniam prope est æstas. Ita et vos cum videritis hæc fieri, scitote, quoniam prope est regnum Dei. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.

Homilia S. Gregorij Papæ, in basilica beati Petri Apostoli ad populum habita: Dominica secunda Aduentus Domini:

HOMILIA PRIMA. B

DOMINVS, ac Redemptor noster, fratres charissimi, paratos nos inuenire desiderans, senescentem mundum, quæ mala sequantur, denunciat: vt nos ab eius amore compescat. Appropinquantem eius terminum quantæ percussiones præueniant, innotescit: vt si Deum metuere in tranquillitate nolumus saltem vicinum eius iudicium vel percussionibus attriti timeamus. Huic etenim lectioni sancti Euangelij, quam modo vestra fraternitas audiuit, paulo superius Dominus præmisit, dicens: Exurget gens contra
Mar. 13. a gentem, & regnum aduersus regnum, & erunt terræmotus magni per loca, pestilentiæ,
Ioa. Diac. li. 4. c. 63. & fames: & quibusdam interpolitis, hoc, quod modo audistis, adiunxit: [Erunt signa C
in Sole & Luna, & stellis: & in terris pressura gentium, præ confusione sonitus maris & fluctuum.] Ex quibus profecto omnibus alia iam facta cernimus: alia in proximo ventura formidamus. Nam gentem contra gentem exurgere, earumq. pressuram terris insistere, plus iam in nostris temporibus cernimus, quàm in codicibus legimus. Quod terræmotus vrbes innumeras obruat, ex alijs mundi partibus scitis, quàm frequenter audiuimus. Pestilentias sine cessatione patimur. Signa vero in Sole & Luna & stellis, adhuc aperte minime vidimus: sed quia et hæc non longe sint, ex ipsa iam aeris immutatione colligimus. Quamuis priusquam Italia gētili gladio ferienda traderetur, igneas in cælo acies vidimus, ipsumq. qui postea humani generis fusus est, sanguinem coruscates. Confusio autem maris, & fluctuum necdum noua exorta est. Sed cum multa prænunciata iam completa sint, dubium non est, quin sequantur etiam pauca, quæ restant: quia sequentium rerum certitudo est, præteritarum exhibitio. Hæc nos, fratres charissimi, idcirco dicimus, vt ad cautelæ studium vestræ mentes euigilent: ne securitate torpeant, ne ignorantia languescant, sed semper eas & timor solicitet, & in bono opere solicitudo confirmet, pensantes hoc, quod Redemptoris nostri voce subiungitur: Arescētibus hominibus præ timore & expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. [Nam virtutes cælorum mouebuntur.] Quid etenim Dominus virtutes cælorum, nisi angelos, archangelos, thronos, dominationes, principatus & potestates appellat? quæ in aduentu districti iudicis nostris tunc oculis visibiliter apparebunt, vt districte tunc a nobis exigant hoc, quod modo inuisibilis conditor æquanimiter portat. Vbi & subditur: [Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna & maiestate.] Ac si aperte diceretur, in potestate magna & maiestate visuri sunt, quem in humilitate positum audire noluerunt: vt virtutem eius tanto E
tunc districtius sentiant, quanto nunc ceruicem cordis ad eius patientiam non inclinant. Sed quia hæc contra reprobos dicta sunt, mox ad electorum consolationem verba vertuntur. Nam & subditur: [His autem fieri incipientibus, respicite & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.] Ac si aperte veritas electos suos admoneat, dicens: Cum plagæ mundi crebrescunt, cum terror iudicij virtutibus commotis ostenditur: leuate capita, id est, exhilarate corda: quia, dum finitur mundus, cuius amici non estis, prope fit redemptio, quam quæsistis. In scriptura etenim sacra sæpe caput pro mente ponitur: quia sicut capite reguntur membra, ita & cogitationes mente disponuntur. Leuare itaque capita, est mentes nostras ad gaudia patriæ cælestis erigere. Qui ergo Deum diligunt, ex mundi fine gaudere atque hilarescere iubentur: quia videlicet eum, quem amant, mox inueniunt, dum transit is, quem non amauerunt. Absit enim, vt fidelis quisque qui Deum videre desiderat, de mundi percussionibus lugeat, quem finiri eisdem suis percussionibus

A sionibus non ignorat. Scriptum namque est: Quicumque voluerit amicus esse sæculi huius, *Iacob. 4. a*
inimicus Dei constituitur. Qui ergo appropinquante mundi fine non gaudet, amicus se illius esse testatur, atque per hoc inimicus Dei esse conuincitur. Sed absit hoc a fidelium cor
dibus, absit ab his qui & esse aliam vitam per fidem credunt, & eam per operationem diligunt. Ex mūdi enim destructione lugere, eorū est, qui radices cordis in eius amore plātauerūt, qui sequentem vitam non quærunt, qui illam neque esse susp icantur. Nos autē qui cælestis patriæ gaudia æterna cognouimus, festinare ad ea quantocyus debemus. Optandum
nobis est citius pergere, atque ad illam breuiore via peruenire. Quibus enim malis mūdus non vrgetur. Quæ nos tristitia, quæ aduersitas nō anguſtat? Quid est vita mortalis nisi via?
Et quale sit, fratres mei perpendite, in labore viæ lassescere, & tandem eandem viā nolle finiri? Quod autem calcari mundus ac despici debeat, Redemptor noster prouida cōpara-
B tione manifestat, cum protinus adiunxit: [Videte ficulneam & omnes arbores, cū producunt iam ex se fructum, scitis quia prope est æstas. Ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote quoniam prope est regnū Dei.] Ac si aperte dicat: quia sicut ex fructu arborū vicina æstas cognoscitur, ita ex ruina mundi prope esse agnoscitur regnum Dei. Quibus profectò verbis ostenditur: quia fructus mundi ruina est. Ad hoc enim crescit, vt cadat. Ad hoc ca-
dit, vt germinet. Ad hoc germinat, vt quæcumque germinauerit, cladibus consumatur. Bene autem regnum Dei æstati comparatur: quia tunc mæroris nostri nubila transeunt, cum vitæ dies æterni Solis claritate fulgescunt. Quæ omnia sub magna certitudine confirmantur, cum sententia subiungitur qua dicitur: [Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cælum & terra transibunt, verba autem mea
C non transibunt.] Nihil enim in rerum corporalium natura cælo & terra durabilius: & nihil in rerum natura, tam velociter, quām sermo transit. Verba enim quousque imperfecta sunt, verba non sunt, cum vero perfecta fuerint, omnino iam non sunt: quia nec perfici, nisi transeundo possunt. Ait ergo: Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Ac si aperte dicat: Omne quod apud vos durabile est, sine mutatione durabile, ad æternitatem non est: & omne quod apud me transire cernitur, fixum & sine transitu, tenetur, quia sine mutabilitate manentes sententias exprimit meus sermo, qui transit. Ecce fratres mei iam cernimus, quod audiebamus.
Notūs quotidie & crebrescentibus malis mundus vrgetur. Ex illa plebe innumera quanti remanseritis, aspicitis, & tamen adhuc quotidie flagella vrgent. Repentini casus oppri-
D munt, nouæ nos & improuisæ clades affligunt. Sicut enim iuuentute viget corpus, forte & incolume manet pectus, torosa ceruix, plena sunt brachia, in annis autem senilibus statura curuatur, ceruix ex iceata deponitur, frequentibus suspirijs pectus vrgetur, virtus deficit, loquentis verba anhelitus intercidit: nam & si languor desit, plerumque senibus ipsa sua salus ægritudo est. Ita mundus in annis prioribus velut in iuuentute viguit, ad propagandam humani generis prolem robustus fuit, salute corporum viridis, opulentia rerum pinguis. At nunc ipsa sua senectute deprimitur, & quasi ad vicinam mortem molestijs crebrescentibus crebrius vrgetur. Nolite ergo fratres mei diligere quem videtis diu stare non posse. Præcepta apostolica in animo ponite, quibus nos admonet, dicens: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: quia si *1. Ioan. 2. b*
quis diligit mundum non est charitas patris in eo. Nudiustertius fratres agnouistis, quòd subito turbine annosa arbusta eruta, destructæ domus, atque Ecclesiæ a fundamentis
E euersæ sunt. Quanti ad vesperum sani atque incolumes, auctores se in crastinum aliquid putabant: & tamen nocte eadem, repentina morte defuncti sunt, in laqueo ruinæ deprehensi? Sed considerandum nobis est, dilectissimi, quòd ad hæc agenda inuisibilis iudex venti tenuissimi spiritum mouit, vnius procellam nubis excitauit, & terram subruit, casura tot ædificiorum fundamenta concussit. Quid ergo iudex ipse facturus est, cum per semetipsum venerit, & in vltionem peccatorum ira eius exarserit, si portari non potest, cum nos per tenuissimam nubem ferit? In iræ eius præsentia quæ caro subsistet, si ventum mouit, & terram subruit, concitauit aera, & tot ædificia strauit? Hanc districtionem venturi iudicis Paulus considerans, ait: Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. *Hebr. 10. f*
Hanc Psalmista exprimit, dicens: Deus manifeste veniet, Deus noster, & non silebit. *Psal. 49. a*
Ignis in conspectu eius ardebit, & in circuitu eius tempestas valida. Districtionem quippe tanti iudicis, tempestas ignisq. comitabuntur: quia tempestas examinat, quos ignis exurit. Illum ergo diem fratres charissimi, ante oculos ponite, & quidquid modo graue credi-

Sophon. 1. d tur, in eius comparatione leuigatur. De illo etenim die per prophetam dicitur: Iuxta est A
dies Domini magnus, iuxta & velox nimis. Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi
fortis. Dies iræ, dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies
tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies turbæ & clangoris. De hac die Do-
Aggai. 2. b minus iterum per prophetam dicit: Adhuc semel & ego mouebo non solum terram, sed
etiam cælum. Ecce, vt prædiximus, aerem mouit, & terra non substitit. Quis ergo fe-
rat, cum cælum mouerit? Quid autem terrores quos cernimus nisi sequentis iræ præcones
dixerimus? Vnde & considerare necesse est, quia ab illa tribulatione vltima tanto sunt
istæ tribulationes dissimiles, quantum a potentia iudicis persona præconis distat. Illum
ergo diem, fratres charissimi, tota intentione cogitate, vitam corrigite, mores mutate,
mala tentantia resistendo vincite, perpetrata autem fletibus punite. Aduentum namque
æterni iudicis tanto securiores quandoque videbitis, quanto nunc districtionem illius ti- B
mendo præuenitis, præstante Domino, &c.

LECTIO SANCTI EVANGELII *secundum Lucam.*

Luca 18. f N illo tempore: Assumpsit Iesus duodecim discipulos suos, & ait
illis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur
omnia, quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis. Trade-
tur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur.
Et postquam flagellauerint, occident eum: & die tertia resur- C
get. Et ipsi nihil horum intellexerunt. Erat autem verbum istud
absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur. Factum est autem, cum
appropinquaret Hierico, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum au-
diret turbam prætereuntem, interrogabat, quid hoc esset. Dixerunt autem ei, quòd
Iesus Nazarenus transiret. Et exclamauit, dicens: Iesu fili Dauid, miserere mei. Et
qui præibant, increpabant eum, vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat: Fili Da-
uid miserere mei. Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquas-
set, interrogauit illum, dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine vt videam.
Et Iesus dixit illi: Respice, fides tua te saluum fecit. Et confestim vidit, & sequebatur D
illum, magnificans Deum. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica beati Petri Apostoli: Dominica in quinquagesima.

HOMILIA SECVNDA.

REDEMPTOR noster præuidens ex passione sua discipulorum animos perturban-
dos, eis longe ante & eiusdem passionis pœnam, & resurrectionis suæ gloriam præ-
dixit: vt cum eum morientem, sicut prædictum est, cernerent, etiam resurrecturum non
dubitarent. Sed quia carnales adhuc discipuli nullo modo valebant capere verba mysterij, E
venitur ad miraculum. Ante eorum oculos cæcus lumen recepit: vt qui cælestis mysterij
verba non caperent, eos ad fidem cælestia facta solidarent. Sed miracula Domini & Sal-
uatoris nostri sic accipienda sunt fratres charissimi, vt & in veritate credantur facta, &
tamen per significationem nobis aliquid innuant. Opera quippe eius & per potentiam
aliud ostendunt, & per mysterium aliud loquuntur. Ecce enim quis iuxta historiam cæ-
cus iste fuerit, ignoramus: sed tamen quid per mysterium significet, nouimus. Cæcum
quippe est genus humanum: quod in parente primo a paradisi gaudijs expulsum, clari-
tatem supernæ lucis ignorans, damnationis suæ tenebras patitur: sed tamen per Redem-
ptoris sui præsentiam illuminatur, vt internæ lucis gaudia iam per desiderium videat, atque
in via vitæ boni operis gressus ponat. Notandum vero est, quod cum Iesus Hiericho ap-
propinquare dicitur, cæcus illuminatur. Hierico quippe luna interpretatur: luna autem
in sacro eloquio pro defectu carnis ponitur: quia dum menstruis momentis decrescit, de-

fectum

A fectũ noſtræ mortalitatis deſignat. Dum igitur Conditor noſter appropinquat Hiericho, cæcus ad lumẽ redit: quia dum diuinitas defectum noſtræ carnis ſuſcepit, humanũ genus, lumẽ quod amiſerat, recepit. Vnde enim Deus humana patitur, inde homo ad diuina ſubleuatur. Qui videlicet cæcus recte & iuxta viam ſedere, & mendicans eſſe deſcribitur: ipſa enim veritas dicit: Ego ſum via. Qui ergo æternæ lucis claritatem neſcit, cæcus eſt. Sed ſi iam in Redemptorem credit, iuxta viam ſedet: ſi autem iam credit, ſed vt æternam lucem recipiat, rogare diſsimulat, atque a precibus ceſſat, cæcus quidẽ iuxta viam ſedet, ſed minime mendicat. Si vero & crediderit, & cæcitatem cordis ſui cognouerit, ſed vt lumen veritatis recipiat, poſtulat, iuxta viam cæcus ſedet, & mendicat. Quiſquis ergo cæcitatis ſuæ tenebras agnoſcit, quiſquis hoc, quod ſibi deeſt, lumen æternitatis intelligit, clamet medullis cordis, clamet & vocibus mentis, dicens: [Ieſu fili Dauid miſerere mei.] Sed
B quid clamante cæco ſubiungitur, audiamus: [Et qui præibant, increpabant eum, vt taceret.] Quid autem deſignant iſti, qui Ieſum venientem præeedunt, niſi deſideriorum carnalium turbas, tumultusq. vitiorum: qui prius quam Ieſus ad eor noſtrum veniat, tentationibus ſuis cogitationem noſtram diſſipant, & voces cordis in oratione perturbant. Sæpe namque dum conuerti ad Dominum poſt perpetrata vitia volumus, dum contra hæc eadem exorare vitia, quæ perpetramus, eonamur, occurrunt cordi phantaſmata peeeatorum, quæ fecimus, mentis noſtræ aciem reuerberant, confundunt animum, & vocem noſtræ deprecationis premunt. Qui præibant ergo, increpabant eum, vt taceret: quia priuſquam Ieſus ad cor veniat, mala, quæ fecimus, cogitationi noſtræ ſuis imaginibus illiſa, in ipſa nos noſtra oratione perturbant. Sed quid adhuc illuminandus iſte cæcus fecit, audiamus. Sequitur: [Ipſe vero multo magis clamabat: Fili Dauid miſerere mei.] Ecce,
C quem turba increpat, vt taceat, magis ac magis clamat: quia quanto grauiori tumultu cogitationum carnalium premimur, tanto orationi inſiſtere ardentius debemus. Contradicit turba, ne clamemus: quia peccatorum noſtrorum phantaſmata plerumque & in oratione patimur. Sed nimirum neceſſe eſt, vt vox cordis noſtri quo durius repellitur, eo valentius inſiſtat: quatenus cogitationis illicitæ tumultum ſuperet, atque ad pias aures Domini nimietate ſuæ importunitatis erumpat. In ſe, vt ſuſpicor, recognoſcit vnuſquiſque quod dicimus: quia dum ab hoc mundo animum ad Deum mutamus, dum ad orationis opus conuertimur, ipſa quæ prius delectabiliter geſſimus, importuna poſtea atque grauia in oratione noſtra toleramus. Vix eorum cogitatio manu ſancti deſideri ab oculis cordis abijcitur: vix eorum phantaſmata per pœnitentiæ lamenta ſuperantur. Sed cum in oratione noſtra vehementer inſiſtimus, tranſeuntem Ieſum menti figimus. Vnde illic ſubdi-
D tur: [Stans autem Ieſus, iuſſit eum adduci ad ſe.] Ecce ſtat, qui ante tranſibat: quia dum adhuc turbas phantaſmatum in oratione patimur, Ieſum aliquatenus tranſeuntem ſentimus. Cum vero orationi vehementer inſiſtimus, ſtat Ieſus vt lucem reſtituat: quia Deus in eorde figitur, & lux amiſſa reparatur. Qua tamen in re & aliud aliquid nobis Dominus innuit, quod intelligi de humanitate ac diuinitate illius vtiliter poſſit: clamantem etenim cæcum Ieſus tranſiens audiuit, ſed ſtans miraculum illuminationis exhibuit. Tranſire namque humanitatis eſt, ſtare diuinitatis: per humanitatem quippe habuit naſci, ereſcere, mori, reſurgere, de loco ad locum venire. Quia ergo in diuinitate mutabilitas non eſt, atque hoc ipſum mutari, tranſire eſt: profecto iſte tranſitus ex carne eſt, non ex diuinitate. Per diuinitatem vero ei ſemper ſtare eſt: quia vbique præſens, nec per motum recedit, ſicur nec per motum venit. Cæcum igitur clamantem Dominus tran-
E ſiens audiuit, ſed ſtans illuminauit: quia per humanitatem ſuam vocibus noſtræ cæcitatis compatiendo miſertus eſt, ſed lumen nobis gratiæ per diuinitatis potentiam infudit. Et notandum quid eæco venienti dicat: [Quid tibi vis faciam?] Numquid qui lumen reddere poterat, quid vellet cæcus, ignorabat? Sed peti vult hoc, quod & nos petere, et ſe concedere prænoſcit. Importune namque ad orationem nos admonet, et tamen dicit: Scit nãque pater veſter cæleſtis, quid opus ſit vobis, antequam petatis eum. Ad hoc ergo requirit, vt petatur: ad hoc requirit, vt eor ad orationem excitet. Vnde et cæcus protinus adiunxit: [Domine vt videam.] Ecce, cæcus a Domino nõ aurum, ſed lucem quærit, paruipendens extra lucem aliquid quærere: quia etſi habere cæcus quodlibet poteſt, ſine luce videre non poteſt, quod habet. Imitemur ergo fratres chariſſimi eum, quem et corpore audiuimus et mente illuminatum. Non falſas diuitias, non terrena dona, non fugitiuos honores a Domino, ſed lucem quæramus: nec lucem quæ loco clauditur, quæ tempore finitur, quæ

noctium interruptione variatur, quæ a nobis communis cum pecoribus cernitur: sed lucem quæramus, quam videre cum solis angelis possimus, quam nec initium inchoat, nec finis angustat. Ad quam profecto lucem, via fides est. Vnde recte et illuminando cæco protinus respondetur: [Respice, fides tua te saluum fecit.] Sed ad hoc cogitatio carnalis dicit: Quomodo possum lucem spiritalem quærere, quam videre non possum? Vnde mihi certum est si sit, quæ corporeis oculis non infulget? Cui scilicet cogitationi est, quod breuiter quisque respondeat: quia te hæc ipsa, quæ sentit, non per corpus, sed per animam cogitat. Et nemo suam animam videt: nec tamen dubitat, se animam habere, quã non videt. Ex inuisibili namque anima, visibile regitur corpus. Si autem auferatur, quod est inuisibile, protinus corruit hoc, quod visibile stare videbatur. Ex inuisibili ergo substantia in hac vita visibili viuitur, et esse vita inuisibilis dubitatur. Sed iam petenti cæco quid factum sit, vel quid ipse fecerit, audiamus. Sequitur: [Confestim vidit, et sequebatur eum.] Videt et sequitur, qui bonum, quod intelligit, operatur. Videt autem, sed non sequitur, qui bonum quidem intelligit, sed bene operari contemnit. Si ergo fratres charissimi cæcitatem iam nostræ peregrinationis agnoscimus: si credendo in redemptoris nostri mysterium, iuxta viam sedemus: si exorando quotidie ab auctore nostro vitæ lumen petimus: si eadem luce iam per intellectum videndo illuminati post cæcitatem sumus, Iesum, quem mente cernimus, opere sequamur. Aspiciamus, qua graditur, et eius vestigia imitando teneamus. Iesum etenim sequitur, qui imitatur. Hinc namque dicit: Sequere me, et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Sequere enim, dicitur imitare. Hinc rursus admonet, dicens: Si quis mihi ministrat, me sequatur. Consideremus ergo, qua graditur, vt sequi mereamur. Ecce, cum sit Dominus, et creator angelorum, susceпturus naturam nostram, quam condidit, in vterum virginis venit. Nasci tamen in hoc mundo per diuites noluit, parentes pauperes elegit. Vnde et cum agnus, qui pro illo offerretur, defuit, columbarum pullos et par turturum ad sacrificium mater inuenit. Prosperari in mundo noluit, opprobria, irrisionesq. tolerauit: sputa, flagella, alapas, spineam coronam, crucemq. sustinuit: &, quia rerum corporalium delectatione a gaudio interno cecidimus, cum qua amaritudine illuc redeatur, ostendit. Quid itaque homo pro se pati debet, si tanta Deus pro hominibus pertulit? Qui ergo in Christum iam credidit, sed adhuc auaritiæ lucra sectatur, in superbia honoris extollitur, inuidiæ facibus inardescit, libidiuis se immunditia polluit, prosperari ad ea, quæ in mundo sunt, concupiscit, Iesum, in quem credidit, sequi contemnit. Diuerso quippe itinere ambulat, si gaudia delectationesq. appetit, cui dux suus viam amaritudinis ostendit. Reuocemus ergo ante oculos peccata, quæ fecimus: consideremus, quàm terribilis iudex hæc puniturus adueniat: mentem formemus ad lamenta: vita nostra ad tempus amarescat in pœnitentia, ne æternam amaritudinem sentiat in vindicta. Per fletus quippe ad æterna gaudia ducimur, veritate pollicente, quæ ait: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Ad fletum vero per gaudia peruenitur, hac eadem veritate attestante, quæ ait: Væ vobis, qui nunc ridetis: quia lugebitis et flebitis. Si ergo retributionis gaudium in peruentione quærimus, pœnitentiæ amaritudinem in via teneamus. Sicq. fit, vt non solum vita nostra in Deum proficiat, sed hæc ipsa nostra conuersatio ad laudem Dei et alios accendat. Vnde illic subditur: Et omnis plebs, vt vidit, dedit laudem Deo.

Matth. 8. c
Ioan. 12. e

A B C D

LECTIO SANCTI EVANGELII E
secundum Matthæum.

Cap. 12. d

IN illo tempore: Loquente Iesu ad turbas, ecce mater eius & fratres stabant foris, quærentes loqui ei. Dixit autem ei quidam: Ecce mater tua et fratres tui foris stant, quærentes te. At ille respondens dicenti sibi, ait: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Et extendens manus in discipulos, dixit: Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror, & mater est.

Homilia

A

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica sancta Felicitatis die natalis eius.

HOMILIA TERTIA.

SANCTI Euangelij fratres chariſſimi breuis eſt lectio recitata, ſed magnis myſteriorum ponderibus grauida. Ieſus etenim conditor et redemptor noſter matrem ſe noſſe diſſimulat: et quæ ei mater ſit, & qui propinqui, non per cognationem carnis, ſed per coniunctionem ſpiritus deſignat, dicens: [Quæ eſt mater mea, et qui ſunt fratres mei? Quicumque enim fecerit voluntatem patris mei, qui in cælis eſt, ipſe meus frater,
B et ſoror, et mater eſt] Quibus nobis verbis quid aliud innuit, niſi quod obſequentes iuſſionibus ſuis multos ex gentilitate colligit, et Iudæam, ex cuius carne eſt genitus, non agnoſcit? Vnde et mater eius cum quaſi non agnoſcitur, foris ſtare perhibetur: quia videlicet ſynagoga ideirco ab auctore ſuo non recognoſcitur, quia legis obſeruationes tenens, ſpiritalem intellectum perdidit, et ſeſe ad cuſtodiam litteræ foris fixit. Sed cum is qui voluntatem patris fecerit, ſoror et frater Domini dicitur, propter vtrumque ſexum, qui ad fidem colligitur, mirum non eſt: mirandum vero valde eſt, quomodo etiam mater dicatur. Fideles enim diſcipulos fratres vocare dignatus eſt, dicens: Ite, nunciate *Matth.28.b*
fratribus meis. Qui ergo frater Domini fieri ad fidem veniendo potuerit, quærendum eſt, quomodo etiam et mater eſſe poſſit. Sed ſciendum nobis eſt, quia qui Chriſti ſoror et frater eſt credendo, mater efficitur prædicando. Quaſi enim parit Dominum, quem cor-
C di audientis infuderit. Et mater eius prædicando efficitur, ſi per eius vocem amor Domini in proximi mente generatur. Ad quam rem nobis idonee confirmandam adeſt beata Felicitas, cuius hodie natalia celebramus, quæ credendo extitit ancilla Chriſti, et prædicando facta eſt mater Chriſti. Septem quippe filios, ſicut in geſtis eius emendatioribus legitur, ſic poſt ſe timuit viuos in carne relinquere, ſicut carnales parentes ſolent, metuere ne mortuos præmittant. In perſecutionis enim labore deprehenſa, filiorum corda in amore ſupernæ patriæ prædicando roborauit. Et parturiuit ſpiritu, quos carne pepererat: vt prædicatione pareret Deo, quos carne peperat mundo. Conſiderate fratres chariſſimi in femineo corpore virile pectus. Ad mortem ſtetit imperterrita. Amittere ſe in filijs lumen veritatis timuit, ſi non fuiſſet orbata. Numquid ergo hanc feminam martyrem dixerim? ſed pluſquam martyrem. Certe Dominus, cum de Ioanne loqueretur, dixit: Quid
D exiſtis in deſertum videre? Prophetam? vtique dico vobis et pluſquam prophetam. Et *Matth.11.a*
Ioannes ipſe requiſitus, reſpondit, dicens: Non ſum propheta. Qui enim ſe pluſquam *Ioan.1.c*
prophetam nouerat, eſſe ſe prophetam negabat. Qui ideirco pluſquam propheta dicitur: quia prophetæ eſt officium ventura prænunciare, non etiam oſtendere. Ioannes vero pluſquam propheta eſt, quia quem verbo dixit, digito oſtendit. Non ergo hanc feminam martyrem, ſed pluſquam martyrem dixerim, quæ ſeptem pignoribus ad regnum præmiſſis, tot ante ſe mortuos tranſmiſit. Ad pœnam prima venit, ſed peruenit octaua. Aſpexit mater et cruciata et imperterrita filiorum mortem, ſpei gaudio adhibuit dolorem naturæ. Timuit viuentibus, gauiſa eſt morientibus. Optauit nullum poſt ſe relinquere, ſi quem haberet ſuperſtitem, non poſſet habere conſortem. Nemo ergo ex
E vobis fratres chariſſimi exiſtimet, quòd eius cor morientibus filijs, etiam carnalis affectus minime pulſarit. Neque enim filios, quos carnem ſuam eſſe nouerat, ſine dolore poterat morientes videre: ſed erat vis amoris interior, quæ dolorem vinceret carnis. Vnde et paſſuro Petro dicitur: Cum ſenueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo *Ioan.21.d*
tu non vis. Neque enim ſi pleniſſime Petrus nollet, pro Chriſto pati potuiſſet: ſed martyrium, quod per infirmitatem carnis noluit, per virtutem ſpiritus amauit. Qui dum per carnem ad pœnas trepidat, per ſpiritum ad gloriam exultat: actumq. eſt, vt cruciatum martyrij nolendo voluiſſet. Sic nos quoque cum gaudium quærimus ſaluris, amarum poculum ſuminus purgationis. Amaritudo quidem in poculo diſplicet, ſed reſtituenda per amaritudinem ſalus placet. Amauit ergo iuxta carnem Felicitas filios ſuos, ſed pro amore cæleſtis patriæ mori etiam coram ſe voluit, quos amauit. Ipſa eorum vulnera accepit, ſed ipſa in eiſdem ad regnum præuenientibus excreuit. Recte ergo hanc feminam vltra martyrem dixerim, quæ toties in filijs eſt deſiderabiliter extincta. Dum multiplex mar-

tyrium sustinuit, ipsam quoque martyrij palmam vicit. Fertur apud veteres mos fuisse, A
vt quisquis consul existeret, iuxta ordinem temporum honoris sui locum teneret: et si
quis postetius ad consulatum veniens, consul non semel, sed bis fortasse aut tertio fieret,
etiam illos laude et honore transcenderet, qui non plus quám semel consules extitissent.
Vicit ergo beata Felicitas martyres, quæ tot ante se morientibus filijs, pro Christo fre-
quenter occubuit: quia ad illius amorem, sola sua mors ei minime suffecit. Consideremus
fratres hanc feminam, consideremus nos, qui membris corporeis viri sumus, in eius
comparatione quid existimabimur. Sæpe namque agenda aliqua bona proponimus,
sed si vnicus contra nos vel leuissimus sermo ab ore irridentis eruperit, ab intentione
actionis nostræ fracti protinus et confusi resilimus. Ecce nos plerumque a bono opere
verba reuocant: Felicitatem vero a sancta intentione frangere nec tormenta potuerunt.
Nos iniuriam maledictionis in aurem maledictoris impingimus: hæc ad regnum etiam B
per ferrum exijt, nihilq. esse quod obsistebat, æstimauit. Nos ad præcepta Dominica lar-
giri nostra saltem superflua nolumus: hæc non solum Deo suam substantiam contulit,
sed pro illo etiam propriam carnem dedit. Nos cum ex diuina iussione filios amitti-
mus, sine consolatione lugemus: hæc eos velut mortuos plangeret, si non obtulisset.
Cum ergo ad illud terribile examen districtus iudex venerit, quid nos viri dicemus, cum
huius feminæ gloriam viderimus? De debilitate mentis suæ quæ tunc erit viris excusa-
tio, quando hæc ostendetur, quæ cum sæculo et sexum vicit? Sequamur ergo fratres
charissimi districtam & asperam Redemptoris viam: vsu quippe virtutum ita iam plana
facta est, vt per eam feminis libeat ambulare. Despiciamus ergo cuncta præsentia: nul-
la sunt etenim in hoc mundo, quæ trā sire possunt. Turpe sit diligere, quod constat citius pe
rire. Non nos terrenarū rerū amor superet, nō superbia inflet, non ira dilaniet, non luxuria C
polluat, non inuidia consumat. Amore nostri, fratres charissimi, Redemptor noster occu-
buit, et nos amore eius discamus vincere nosmetipsos. Quod si perfecte agimus, non so-
lum imminentes pœnas euademus, sed vna cum martyribus gloria remunerabimur.
Nam quamuis occasio persecutionis desit, habet tamen et pax nostra martyrium suum:
quia etsi carnis colla ferro non subdimus, spiritali tamen gladio carnalia desideria in
mente trucidamus, ipso adiuuante, et cetera.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Matthæum.

IN illo tempore: Misit Dominus Iesus duodecim discipulos suos D
præcipiens eis, & dicens: In viam gentium ne abieritis & in
ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite ad oues,
quæ perierunt domus Israel. Euntes autem prædicate, dicen-
tes, quia appropinquabit regnum cælorum. Infirmos curate,
mortuos suscitate, leprosos mundate, dæmones eiicite. Gratis accepistis, gratis
date. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis ve-
stris. Non peram in via, neque duas tunicas, neque calciamenta, neque vir-
gam. Dignus est enim operarius cibo suo. E

*Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sancti Ste-
phani: de Apostolis.*

HOMILIA QVARTA.

CVm constet omnibus, fratres charissimi, quia Redemptor noster in mundum pro re-
demptione gentium venit, cum Samaritanos quotidie ad fidem vocari conspicimus:
quid est quod in prædicationem discipulos mittens, dicit: [In viam gentium ne abieritis,
et in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite ad oues, quæ perierunt do-
mus Israel?] nisi hoc quod ex facti fine colligimus: quia prius soli Iudææ voluit, et
postmodum cunctis gentibus prædicari: vt dum illa conuerti vocata renueret, prædica-

tores

A tores sancti ad vocationem gentium per ordinem venirent: quatenus Redemptoris nostri prædicatio a proprijs repulsa, gentiles populos quasi extraneos quæreret. Et quod Iudæis fiebat in testimonium, hoc gentibus gratiæ esset incrementum. Erant enim tunc qui de Iudæa vocandi essent, & de gentibus vocandi non essent. Nam & in Apostolorum actibus prædicante Petro legimus, & prius Hebræorum tria millia, & postea quinque millia credidisse. Et cum prædicare Apostoli gentibus in Asia voluissent, per spiritum prohibiti esse memorantur: & tamen ipse spiritus, qui prius prædicationem prohibuit, hanc Asianorum cordibus postmodum infudit. Nam diu est quod Asia cuncta iam credidit. Idcirco ergo prius prohibuit, quod postmodum fecit: quia tunc in illa erant, qui saluandi non erant. Tunc in illa erant, qui necdum ad vitam reparari merebantur: nec tamen grauius de contempta prædicatione iudicari. Subtili ergo occultoq. iudicio, a quorun-

B dam auribus prædicatio sancta subtrahitur: quia fuscitari per gratiam non merentur. Vnde necesse est fratres charissimi, vt in omni quod agimus, omnipotentis Dei super nos consilia occulta timeamus: nedum mens nostra exterius fusa, a sua se voluptate non reuocat, intus contra eam iudex terribiliter aduersa disponat. Quod bene Psalmista intuens, ait: Venite & videte opera Domini, quàm terribilis in consiliis super filios hominum. Vidit namque quod alius misericorditer vocatur, alius iustitia exigente repellitur. Et quia alia parcendo Dominus, alia irascendo disponit, expauit, quod penetrare non potuit. Et quem non solum inuestigabilem in quibusdam suis sententijs, sed etiam inflexibilem vidit, terribilem in consilijs esse memorauit. Missis autem prædicatoribus, quid præcipiatur, audiamus. [Euntes prædicate, dicentes, quia appropinquauit regnum cæ-

C lorum.] Hoc iam fratres charissimi, etiam si Euangelium taceat, mundus clamat. Ruinæ namque illius, voces eius sunt. Qui enim tot attritus percussionibus, a gloria sua cecidit, quasi iam nobis e proximo regnum aliud, quod sequitur ostendit. Ipsis iam & a quibus amatur, amarus est. Ipsæ ruinæ eis prædicant, quod amandus non est. Si enim ruinam sui domus quassata minaretur, quisquis in illa habitaret, fugeret: et qui stantem dilexerat, recedere quantocyus a cadente festinaret. Si igitur mundus cadit, & nos eum amando amplectimur, opprimi volumus potius, quàm habitare: quia nulla nos ratio a ruina illius separat, quos eius passionibus amor ligat. Facile est ergo nunc iam cum destructa omnia cernimus, animum nostrum ab eius dilectione disiungere. Sed hoc illo in tempore difficillimum fuit, quo prædicare cælorum regnum inuisibile mittebantur, cum longe lateq. omnia cernerent florere regna terrarum. Vnde & adiuncta sunt

D prædicatoribus sanctis miracula: vt fidem verbis daret virtus ostensa, & noua facerent, qui noua prædicarent, sicut in hac eadem lectione subiungitur: Infirmos curate, mortuos fuscitate, leprosos mundate, dæmones eijcite. Florente mundo, crescente humano genere, diu in hac vita subsistente carne, exuberante rerum opulentia: quis cum audiret vitam esse aliam, crederet? Quis inuisibilia visibilibus præferret? Sed ad salutem redeuntibus infirmis, ad vitam resurgentibus mortuis, carnis munditiam recipientibus leprosis, ereptis a iure immundorum spirituum dæmoniacis, tot visibilibus miraculis exactis, quis non crederet, quod de inuisibilibus audiret? Ad hoc quippe visibilia miracula coruscant, vt corda videntium ad fidem inuisibilium pertrahant: vt per hoc quod mirum foris agitur, hoc quod intus est, longe mirabilius esse sentiatur. Vnde nunc quoque cum fidelium numerositas excreuit, intra sanctam Ecclesiam multi sunt qui viam virtutum tenent, sed signa virtutum non habent: quia frustra miracula foris ostenditur, si deest

E quod intus operetur. Nam iuxta magistri gentium vocem: Linguæ in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Vnde & idem prædicator egregius inter prædicationis verba dormientem, cadentemq. de fenestra Euthycum, atque a vita funditus extinctum, coram cunctis infidelibus orando suscitauit. Meliten veniens, et plenam infidelibus insulam sciens, patrem Publij dysenteria febribusq. vexatum, orando sanauit. Peregrinationis vero suæ comitem, & sanctæ prædicationis adiutorem Timothæum ex infirmitate stomachi lassescentem non verbo curauit, sed medicinali arte reparauit, dicens: Modico vino vtere, propter stomachum, & frequentes tuas infirmitates. Qui ergo infirmum infidelem, & vt credimus, mortuum vna prece saluat, cur & ægrotum socium prece non roborat? Quia nimirum ille foris per miraculum sanandus erat, qui adhuc interius viuus non erat: vt per hoc quod exterior potestas ostenderet, hunc ad vitam interior virtus animaret. Aegrotanti autem fideli socio exhibenda foris signa non fuerant, qui salubriter

intus

Act. 2. b. & 4. a
Act. 14. a
Psal. 45. b
Luca. 18. f
Ioan. Diac. in vit. Greg. lib. 4. c. 65.
1. Cor. 14. a
Act. 20. b
Act. 28. b
1. Tim. 5.

intus viuebat. Sed concessa potestate prædicationis, concessis virtutum miraculis, quid Redemptor noster subiungat, audiamus:] Gratis accepistis, gratis date.] Præsciebat namque nonnullos hoc ipsum donum accepti spiritus in vsum negotiationis inflexuros, et miraculorũ signa ad auaritiæ obsequium declinaturos. Hinc est enim, quòd Simon magus per impositionem manus edita miracula conspiciens, percipere donum spiritus sancti pecunia voluit: scilicet vt deterius venderet, quod male comparasset. Hinc de templo Redemptor noster flagello de resticulis facto turbas eiecit, cathedras vendentium columbas euertit. Columbas quippe vendere, est impositionem manus qua spiritus sanctus accipitur, non ad vitæ meritum, sed ad præmium dare. Sed sunt nonnulli qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt, & tamen sacros ordines pro humana gratia largiuntur: atque de largitate eadem, laudis solummodo retributionem quærunt. Hi nimirum quod gratis acceptum est, gratis non tribuunt: quia de impenso officio sanctitatis, nummum expetunt fauoris. Vnde bene cum iustum virum describeret propheta, ait: Qui excutit manus suas ab omni munere. Neque enim dicit: Qui excutit manus suas a munere: sed adiunxit, ab omni quia aliud est munus ab obsequio, aliud munus a manu, aliud munus a lingua. Munus quippe ab obsequio, est subiectio indebite impensa. Munus a manu, pecunia est. Munus a lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in diuinis rebus non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam non requirit. Sed vos, fratres charissimi, quos sæcularis habitus tenet, cum quæ sint nostra cognoscitis, mentis oculos ad vestra reuocate. Cuncta erga vos vicissim gratis agite. Nolite operis vestri in hoc mundo retributionem quærere, quem cum tanta iam cernitis velocitate defeciſſe. Sicut male acta abscondi vultis ne alij videant: ita bona ne ad humanam laudem appareant cauete. Neque mala quoquo modo, nec bona pro temporali retributione faciatis. Ipsum vestri operis testem quærite, quem iudicem sustinetis. Occulta nunc bona vestra esse videat, vt ea retributionis suæ tempore in publico ostendat. Sicut carni vestræ ne deficiat, cibos quotidie præbetis: sic mentis vestræ quotidiana alimenta bona sint opera. Cibo corpus pascitur, pio opere spiritus nutriatur. Quod morituræ carni tribuitis, victuræ in perpetuum animæ non negetis. Si quando enim repentinus ignis habitaculum absumit, quisquis eius possessor extiterit, rapit quod valuerit, & fugit: lucrum deputat, si quid secum ex ignibus tollat. Ecce tribulationum flamma mundum concremat, & cuncta quæ in eo speciosa videbantur, finis iam proximus velut ignis deuastat. Lucrum ergo fratres charissimi maximum credite, si vobiscum aliquid de illo rapiatis: si quid fugientes tollitis, si hoc quod perire remanendo poterat, ad retributionem vobis perpetuam largiendo seruatis. Terrena quippe omnia seruando amittimus, sed bene largiendo seruamus. Cum velocitate tempora fugiunt. Ad videndum ergo citius iudicem nostrum, quia cum magna importunitate impellimur, ei bonis actibus cum festinatione præparemur, donante Domino nostro Iesu Christo, &c.

Act. 8.

Ioan. 2.

Isa. p. 1. c. 60.

Grat. c. q. 1. cap. 114.

Bur. lib. 2. c. 113

Matth. 10. a

Isa. 33. c

A

B

C

D

LECTIO SANCTI EVANGELII *secundum Matthæum.*

E

IN illo tempore: Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem, qui vocatur Petrus, & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare. Erant enim piscatores. Et ait illis: Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus, secuti sunt eum. Et procedens inde vidit duos fratres, Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius in naui, cum Zebedæo patre eorum, reficientes retia sua: & vocauit eos. Illi autem statim relictis retibus, & patre secuti sunt eum.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica beati Andreæ Apostoli in natali eius.

HOMILIA QVINTA.

AVdistis, fratres chariſſimi, quia ad vnius iuſſionis vocem Petrus & Andreas relictis retibus ſecuti ſunt Redemptorem. Nulla vero hunc facere adhuc miracula viderant, nihil ab eo de præmio æternæ retributionis audierant: & tamen ad vnum Domini præceptum, hoc, quod poſſidere videbantur, obliti ſunt. Quanta nos eius miracula videmus, quot flagellis affligimur, quantis minarum aſperitatibus deterremur: & tamen
B vocantem ſequi contemnimus? In cælo iam ſedet, qui de conuerſione nos admonet, iam iugo fidei colla gentium ſubdidit, iam mundi gloriam ſtrauit, iam ruinis eius crebreſcentibus diſtricti ſui iudicij diem propinquantem denunciat: & tamen ſuperba mens noſtra adhuc non vult hoc ſponte deſerere, quod quotidie perdit inuita. Quid ergo, fratres chariſimi, quid in eius iudicio dicturi ſumus, qui ab amore præſentis ſæculi, nec præceptis flectimur, nec verberibus emendamur? Sed fortaſſe aliquis tacitis ſibi cogitationibus dicat: Ad vocē Dominicam vterque iſte piſcator quid aut quantū dimiſit, qui pene nihil habuit? Sed hac in re, fratres chariſſimi, affectum debemus potius penſare, quàm cenſum. Multum reliquit, qui ſibi nihil retinuit: multum reliquit, qui quantumlibet parum totum deſeruit. Certe nos & habita cum amore poſſidemus, & ea quæ minime habemus, ex deſiderio quærimus. Multum ergo Petrus & Andreas dimiſit, quando vterque etiam deſideria
C habendi dereliquit. Multum dimiſit, qui cum re poſſeſſa etiam concupiſcentijs renunciauit. A ſequentibus ergo tanta dimiſſa ſunt, quanta a non ſequentibus concupiſci potuerunt. Nemo igitur etiam cum quoſdam conſpicit multa reliquiſſe, apud ſemetipſum dicat: Imitari mundi huius contemptores volo, ſed quod relinquam, non habeo. Multa fratres relinquitis, ſi deſiderijs terrenis renunciatis. Exteriora etenim noſtra Domino quamlibet parua ſufficiunt. Cor namque & non ſubſtantiam penſat: nec perpendit, quantum in eius ſacrificio, ſed ex quanto proferatur. Nam ſi exteriorem ſubſtantiam perpendamus, ecce ſancti negotiatores noſtri perpetuam angelorum vitam datis retibus & naui, mercati ſunt. Aeſtimationem quippe pretij recte non habet: ſed tamen tegnum Dei tantum valet, quantum habes. Valuit namque Zachæo dimidium ſubſtantiæ: quia *Luc. 19. b*
D dimidium aliud ad hoc, quod iniuſte abſtulit, reſtituendum in quadruplum reſeruauit. *Matth. 4. o*
Valuit Petro & Andreæ dimiſſis retibus et naui. Valuit viduæ duobus minutis. Valuit *Luc. 21. d M*
alteri calice aquæ frigidæ. Regnum itaque Dei, vt diximus, tantum valet, quantum ha- *Matth. 10. d*
bes. Penſate igitur, fratres quid vilius cum emitur, quid carius cum poſſidetur. Sed for- *et Mar. 9. f*
taſſe nec calix aquæ frigidæ ſuppetit qui indigenti præbeatur: etiam tunc ſecuritatem nobis promittit ſermo diuinus: Redemptore etenim nato, cæli ciues oſtenſi ſunt, qui clamarent: Gloria in excelſis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ante Dei nam- *Luca 2. b*
que oculos numquam eſt vacua manus a munere, ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate. Hinc etenim pſalmiſta dicit: In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam laudatio- *Pſal. 55. c*
nes tibi. Ac ſi aperte dicat: Et ſi exterius munera offerenda non habeo, intra memetipſum tamen inuenio, quod in ara tuæ laudis impono: quia qui noſtra datione non paſceris, oblatione cordis melius placaris. Nihil quippe offertur Deo ditius voluntate bona.
E Voluntas autem bona eſt, ſic aduerſa alterius ſicut noſtra pertimeſcere: ſic de proſperitate proximi, ſicut de noſtro profectu gratulari. Aliena damna, noſtra credere: aliena lucra, noſtra putare. Amicū non propter mundum, ſed propter Deum diligere: inimicū etiā amando tolerare. Nulli quod pati non vis, facere: nulli quod tibi iuſte impēdi deſideras, denegate. Neceſſitati proximi non ſolum iuxta vires ſuccurrere, ſed prodeſſe etiā vltra vires velle. Quid ergo iſto holocauſto locupletius, quādo per hoc quod Deo immolat in ara cordis, anima ſemetipſam mactat? Sed hoc bonæ volūtatis ſacrificiū Deo numquā plene perſoluitur, niſi mūdi huius cupiditas perfecte deſeratur. Nā quidquid in eo cōcupiſcimus, hoc procul dubio proximis inuidemus. Videtur etenim quia nobis deſit, quod altet aſſequitur. Et quia ſemper inuidia a bona voluntate diſcordat, mox vt hæc mentem ceperit, illa diſcedit. Vnde prædicatores ſancti vt poſſent proximos perfecte diligere, ſtuduerunt, in hoc ſæculo nihil amare, nihil vmquam appetere, nihil etiam cum appetitu poſſidere. Quos

bene

bene Esaias intuens, air: Qui sunt isti, qui vt nubes volant, et quasi columbæ ad fenestras A
Esaiæ. 60. b suas? Vidit quippe terrena eos despicere, mente cælestibus propinquare, verbis pluere, miraculis coruscare. Et quos a terrenis contagijs sancta prædicatio et sublimis vita suspenderat, hos volantes pariter et nubes appellat. Fenestræ autem nostri sunt oculi: quia per ipsos anima respicit, quod exterius concupiscit. Columba vero simplex est animal, atque a malitia fellis alienum. Quasi columbæ ergo ad fenestras suas sunt, qui nihil in hoc mundo concupiscunt, qui omnia simpliciter aspiciunt, et in hæc, quæ vident, rapaciratis studio non trahuntur. At contra miluus et non columba ad fenestras suas est, qui ad ea, quæ oculis considerat, rapinæ desiderio anhelat. Quia ergo fratres charissimi, beati Andreæ Apostoli natalitia celebramus, debemus imitari, quod colimus. Ostendat nostræ obsequium deuotionis, immutatæ solemnitas mentis: despiciamus quæ terrena sunt, relictis temporalibus mercemur æterna. Si autem necdum possumus relinquere propria, saltem B
non concupiscamus aliena. Si necdum mens nostra accenditur igne charitatis, in ambitione sua habeat frenum timoris: vt profectus sui passibus vegetata, dum ab alienotum appetitu compescitur, quandoque ad propria contemnenda perducatur, adiuuante Domino nostro Iesu Christo.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Matthæum.

Matth. 11. b *Luc. 7. a* IN illo tempore: Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis, ait illi: Tu es qui venturus C
es, an alium expectamus? Et respondens Iesus, ait illis: Euntes renunciate Ioanni, quæ audistis et vidistis. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur: surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur. Et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus, cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agiratam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, et plusquam prophetam. Hic est enim, de quo scriptum est: Ecce D
Malac. 3. a ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in Basilica sanctorum Marcellini & Petri, die natalis eorum: Dominica tertia aduentus Domini.

HOMILIA SEXTA.

Ioan. 1. d *Ioan. 3. d* QVærendum nobis est, fratres Charissimi: Ioannes propheta et plusquam propheta, qui venientem ad Iordanis baptisma Dominum ostendit, dicens: Ecce agnus
Dei, ecce qui tollit peccata mundi: qui et humilitatem suam, & diuinitatis eius potentiam considerans, dicit: Qui de terra est, de terra loquitur, qui autem de cælo venit, super omnes est: cur in carcere positus, mittens discipulos suos, requirit: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? tamquam si ignorer quem ostenderat: et an ipse sit, nesciat, quem ipsum esse prophetando, baptizando, & ostendendo clamauerat. Sed hæc citius quæstio soluitur, si gestæ rei tempus et ordo pensetur. Ad Iordanis enim fluenta positus: quia ipse Redemptor mundi esset, asserut. Missus vero in carcerem, an ipse veniat, requirit: non quia ipsum esse mundi Redemptorem dubitat, sed quærit, vt sciat, si is qui per se in mundum venerat, per se etiã ad inferni claustra descendat. Quẽ enim præcurrens mundo nunciauerat, hunc moriendo et ad inferos descendẽdo præcurrebat. Air ergo:
Greg. li. 32. Mor. c. 4. et in Ezech. hom. 6. in 2. [Tu es qui venturus es, an alium expectamus?] Ac si aperte dicat: Sicut pro hominibus nasci dignatus es, an etiam pro hominibus mori, et ad inferos descendere digneris, insi-

nua:

A nua: vt qui natiuitatis tuæ præcursor extiti; descensionis etiam præcursor fiam, & venturum in inferno te nunciem, quem iam venisse mundo enunciaui. Vnde & inquisitus Dominus enumeratis potentiæ suæ miraculis, de mortis suæ protinus humilitate respondit, dicens: [Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.] Visis tot signis, tantisq. virtutibus non scandalizari quisque potuit, sed admirari. Sed infidelium mens graue in illo scandalum pertulit, cum eum post tot miracula morientem vidit. Vnde & Paulus dicit: Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. Stultum quippe hominibus visum est, vt pro hominibus auctor vitæ moreretur: & inde contra eum homo scandalum sumpsit, vnde ei amplius debitor fieri debuit. Nam tanto Deus ab hominibus dignius honorandus est, quanto pro hominibus, & indigna suscepit. Quid est ergo dicere: [Beatus qui non fuerit scandalizatus in me,] nisi aperta voce abiectionem mortis suæ humilitatemq. signare? Ac si patenter dicat: Mira quidem facio; sed abiecta perpeti non dedignor. Quia ego moriendo te subsequor, cauendum valde est hominibus, ne in me mortem despiciant, qui signa venerantur. Sed dimissis Ioannis discipulis, quid de eodem Ioanne turbis dicat, audiamus: [Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam?] Quod videlicet non asserendo, sed negando intulit. Arundinem quippe mox, vt aura contigerit, in partem alteram inflectit. Et quid per arundinem, nisi carnalis animus designatur? Qui mox, vt fauore, vel detractione tangitur, statim in partem quamlibet inclinatur. Si enim ab humano ore aura fauoris flauerit, hilarescit & extollitur, totumq. se quasi ad gratiam inflectit. Sed si inde ventus detractionis eruperit, vnde laudis aura ve- *Greg. 23. Mor. c. 4.*

C niebat, mox eum quasi in partem alteram ad vim furoris inclinat. Sed arundo vento agitata Ioannes non erat: quia hunc nec blandum gratia, nec cuiuslibet detractionis ira asperum faciebat. Nec prospera hunc erigere, nec aduersa nouerat, inclinare. Arundo ergo vento agitata Ioannes non erat, quem a statu sui rectitudine, nulla rerum varietas, inflectebat. Discamus ergo, fratres charissimi, arundo vento agitata non esse, solidemus animum inter auras linguarum positum, stet inflexibilis status mentis. Nulla nos detractio ad iram prouocet, atque ad remissionem inutilis gratiæ, nullus fauor inclinet. Non nos prospera eleuent, non aduersa perturbant: vt qui in soliditate fidei figimur, nequaquam rerum transeuntium mutabilitate moueamur. Adhuc autem de eius sanctitate subiungitur: [Sed quid existis in desertum videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.] Camelorum etenim pilis contextis, vt scitis, *Aug. in Pf. 33.*

D vestitus Ioannes fuisse describitur. Et quid est dicere: Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt, nisi aperta sententia demonstrare, quia non cælesti, sed terreno regi militant hi, qui pro Deo perpeti aspera fugiunt, & solis exterioribus dediti, præsentis viæ mollitiem, & delectationem quærunt. Nemo ergo existimet in fluxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse: quia si hoc culpa non esset, nullo modo Ioannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset. Si hoc culpa non esset, nequaquam Paulus Apostolus per epistolam feminas a pretiosarum vestium appetitu cōpesceret, dicens: Non in veste pretiosa: Pensate ergo quæ culpa sit, hoc etiam viros appetere, a quo curauit pastor Ecclesiæ, & feminas prohibere. Quamuis hoc quod Ioannes non esse vestitus mollibus dicitur, per significationem intelligi & aliter potest. Mollibus enim vestitus nō fuit: quia vitam peccantium non blandimentis fouit, sed vigore asperæ inuectionis increpa- *S. Paul. c. 2. in epist. 1. ad Tim.* *1. Tim. 2. c*

E uit, dicens: Genimina viperarum, quis vobis demonstrauit fugere a ventura ira? Vnde & per Salomonem dicitur: Verba sapientium quasi stimuli, & sicut claui in altum defixi. Clauis quippe atque stimulis, sapientum verba comparantur: quia culpas delinquentium nesciunt palpare, sed pungere. [Sed quid existis videre in desertum? Prophetam? etiam dico vobis, & plusquam prophetam.] Prophetæ quippe ministerium est, ventura prædicere, non etiam demonstrare. Ioannes ergo plusquam propheta est, quia eum, quem præcurrendo prophetauerat, etiam ostendendo, monstrabat. Sed quia arundo vento agitata esse denegatur, quia non esse vestitus mollibus dicitur, quia prophetæ nomen huic impar esse perhibetur, iam quid digne dici possit, audiamus. Sequitur: [Hic est, de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.] Quod enim Græce angelus, hoc Latine nuncius dicitur. Recte ergo qui nunciare supernum iudicem mittitur, angelus vocatur, vt dignitatem seruet in nomine, *Matt. 3. b* *Eccl. 12. d*

quam explet in operatione. Altum quidem nomen est, si vita nomine inferior non est. A
Vtinam, fratres charissimi, non ad iudicium nostrum dicamus, quia omnes qui sacerdo-
Mala. 2. b tij nomine censentur, angeli vocantur, Propheta attestante, qui ait: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius: quia angelus Domini exercituum est. Sed huius altitudinem nominis, etiam vos si vultis potestis mereri. Nam vnusquisque vestrum inquantum sufficit, inquantum gratiam supernæ aspirationis accepit, si a prauitate proximum reuocat, si exhortari ad bene operandum curat, si æternum regnum vel supplicium erranti denunciat, cum sanctæ denunciationis verba impendit, profecto angelus existit. Et nemo dicat, admonere non sufficio, exhortari idoneus non sum: quantum potes exhibe, ne male seruatum talentum, quod acceperas, in tormentis pendere exigaris. Neque enim plus quàm vnum talentum acceperat, qui hoc abscondere
Exod. 37. b magis studuit, quàm erogare. Et scimus quòd in Dei tabernaculo non solum phialæ, B
sed præcipiente Domino etiam cyathi facti sunt. Per phialas quippe doctrina exuberans: per cyathos vero parua atque angusta designatur scientia. Alius doctrina veritatis plenus, audientium mentes inebriat. Per hoc ergo quod dicit, profecto phialam porrigit. Alius explere quod sentit non valet, sed quia hoc vtcumque denunciat, profecto per cyathum gustum præbet. In Dei ergo tabernaculo, id est, in sancta Ecclesia positi, si per doctrinam sapientiæ ministrare phialas minime potestis: inquantum pro diuina largitate sufficitis, proximis vestris boni verbi cyathos date. Inquantum vos profeciisse penitis, etiam vobiscum alios trahite, in vias Domini socios habere desiderate. Si quis vestrum fratres ad forum aut fortasse ad balneum pergit, quem otiosum esse considerat, vt secum veniat, inuitat. Ipsa ergo terrena actio vestra vos conueniat, & si ad Deum tenditis, curate
Apoc. 22. d ne ad eum soli veniatis. Hinc etenim scriptum est: Qui audit, dicat veni, vt qui iam in C
corde vocem superni amoris acceperit, foras etiam proximis vocem exhortationis reddat. Et fortasse panem vt indigenti eleemosynam porrigat, non habet, sed maius est quod tribuere valeat, qui linguam habet. Plus enim est verbi pabulo victuram in perpetuum mentem reficere, quàm ventrem morituræ carnis terreno pane satiare. Nolite ergo fratres proximis vestram eleemosynam verbi subtrahere. Mecum vos admoneo, vt ab otioso sermone parcamus, inutiliter loqui declinemus. Inquantum reniti linguæ præua-
Matth. 12. e lemus, in ventum verba non defluant, cum iudex dicat: Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij. Otiosum quippe verbum est quod aut vtilitate rectitudinis, aut ratione iustæ necessitatis caret. Otiosa ergo colloquia ad ædificationis studium vertite. Quàm celerrime huius vitæ tempora fugiant, considerate. Quàm districtus veniat iudex attendite. Hunc ante oculos vestri cordis D
ponite. Hunc proximorum vestrorum mentibus intimate, vt inquantum vires suppetunt, si annunciare eum non negligitis, vocari ab eo angeli cum Ioanne valeatis, adiuuante Domino, &c.

LECTIO SANCTI EVANGELII

secundum Ioannem.

Ioan. 1. c IN illo tempore: Miserunt Iudæi ab Hierosolimis sacerdotes, & E
Leuitas ad Ioannem, vt interrogarent eum: Tu quis es? Et confessus est, & non negauit. Et confessus est: Quia non sum ego Christus. Et interrogauerunt eum: Quid ergo? Helias es tu? qui dixit: Non sum. Propheta es tu? Et respondit: Non. Dixerunt ergo ei: Quis es? vt responsum demus his, qui miserunt nos. Quid dicis de teipso? Ait: Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domini,
Esaiæ. 40. a sicut dixit Esaias propheta. Et qui missi fuerant, erant ex phariseis. Et interrogauerunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Helias, neque propheta? Respondit eis Ioannes, dicens: Ego baptizo in aqua. Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis: Ipse est, qui post

me ven-

A me venturus est, qui ante me factus est, cuius non sum dignus, vt soluam eius corrigiam calciamenti. Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sancti Petri Apostoli: Dominica quarta in aduentu Domini.

HOMILIA SEPTIMA.

B EX huius nobis lectionis verbis, fratres charissimi, Ioannis humilitas commendatur, qui cum tantæ virtutis esset, vt Christus credi potuisset, elegit solide subsistere in se, ne humana opinione taperetur inaniter super se. [Nam confessus est, & non negauit, & confessus est: Quia non sum ego Christus.] Sed qui dixit, Non sum, negauit plane quod non erat, sed non negauit quod erat: vt veritatem loquens, eius membrum fieret, cuius sibi nomen fallaciter non vsurparet. Cum ergo non vult appetere nomen Christi, factus est membrum Christi: quia dum infirmitatem suam studuit humiliter agnoscere, illius celsitudinem meruit veracitet obtinere. Sed cum ex lectione alia Redemptoris nostri sententia, ad mentem reducitur, ex huius lectionis verbis, nobis quæstio valde implexa generatur. Alio quippe in loco inquisitus a discipulis Dominus de Heliæ aduentu, respondit: Helias iam venit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt in eum quæcumque voluerunt. Et si vultis scire: Ioannes ipse est Helias. *Matth. 17. b*

C Requisitus autem Ioannes, dicit: [Non sum Helias.] Quid est hoc, fratres charissimi, quia quod veritas affirmat, hoc propheta veritatis negat? Valde namque inter se diuersa sunt, ipse est, & non sum. Quomodo ergo propheta veritatis est, si eiusdem veritatis sermonibus concors non est? Sed si subtiliter veritas ipsa requiratur, hoc quod inter se contrarium sonat, quo modo contrarium non sit, inuenitur. Ad Zachariam namque de Ioanne angelus dicit: Ipse præcedet ante illum in spiritu, & virtute Heliæ. Qui idcirco venturus in spiritu, & virtute Heliæ dicitur: quia sicut Helias secundum Domini aduentum præueniet, ita Ioannes præuenit primum. Sicut ille præcursor venturus est iudicis, ita iste præcursor est factus Redemptoris. Ioannes igitur in spiritu Helias erat, in persona Helias non erat. Quod ergo Dominus fatetur de spiritu, hoc Ioannes denegat de persona: quia & iustum sic erat, vt & discipulis Dominus *Luca 1.*

D spiritalem de Ioanne sententiam diceret: & Ioannes iisdem turbis carnalibus non de spiritu, sed de corpore responderet. Contrarium ergo veritati videtur esse, quod Ioannes sonuit, sed tamen a veritatis tramite non recessit. Qui cum se etiam prophetam negat, quia videlicet non solum poterat Redemptorem prædicare, sed etiam demonstrare, quisnam sit, continuo exprimit, dum subiungit: [Ego vox clamantis in deserto.] Scitis, fratres charissimi, quia vnigenitus filius verbum patris vocatur, Ioanne attestante, qui ait: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Et ex ipsa vestra locutione cognoscitis, quia prius vox sonat, vt verbum postmodum possit audiri. Ioannes ergo vocem se esse asserit, quia verbum præcedit. Aduentum itaque Dominicum præcurrens, vox dicitur, quia per eius ministerium patris verbum *Ioan. 1. a*

E ab hominibus auditur. Qui etiam in deserto clamat: quia derelictæ, destitutæq. Iudææ solatium sui Redemptoris annunciat. Quid autem clamet insinuat, cum subiungit: [Dirigite viam Domini, sicut dixit Esaias propheta.] Via Domini, ad cor dirigitur, cum veritatis sermo humiliter auditur. Via Domini ad cor dirigitur, cum ad præceptum illius vita præparatur. Vnde scriptum est: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Quisquis ergo in superbiam mentem eleuat, quisquis auaritiæ æstibus anhelat, quisquis se luxutiæ inquinationibus polluit, cordis ostium contra veritatem claudit, & ne ad se Dominus veniat, claustra animi seris vitiorum damnat. Sed adhuc qui missi sunt, percontantur: [Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Helias, neque propheta?] Quod quia non studio cognoscendæ veritatis, sed malitia exercendæ æmulationis dicitur, Euangelista tacite innotuit, qui subiungit, dicens: [Et qui missi fuerant, erant ex phatisæis.] Ac si aperte dicat: Illi Ioannem de suis actibus requirunt, qui *Esaiæ 40.* *Ioan. 14.*

doctrinam nesciunt quærere, sed inuidere. Sed sanctus quisque etiam cum peruersa A
mente requiritur, a bonitatis suæ studio non mutatur. Vnde Ioannes quoque ad verba
inuidiæ, prædicamenta respondit vitæ. Nam protinus adiungit. [Ego baptizo in aqua,
medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis.] Ioannes non in spiritu, sed in aqua
baptizat: quia peccata soluere non valens, baptizatorum corpora per aquam lauat, sed
tamen mentem per veniam non sanat. Cur ergo baptizat qui peccata per baptisma
non relaxat, nisi vt præcursionis suæ ordinem seruans, qui nasciturum nascendo præ-
uenerat, baptizaturum quoque Dominum baptizando præueniret? Et qui prædicando
factus est præcursor Christi, baptizando etiam præcursor eius fieret imitatione sacramen-
ti? Qui inter hæc mysterium nostri Redemptoris annuncians, hunc in medio hominum,
& stetisse asserit, & nesciri: quia per carnem Dominus apparens, & visibilis extitit cor-
pore, & inuisibilis maiestate. De quo etiam subdit: [Qui post me venit, ante me factus B
est.] Sic namque dicitur ante me factus, ac si dicatur: Ante me positus. Post me ergo
venit, quia postmodum natus: Ante me autem factus est, quia mihi prælatus. Sed hæc
paulò superius dicens, etiam prælationis eius causas aperuit, cum subiunxit. [Quia
prior me erat.] Ac si aperte dicat: Inde me etiam post natus superat, quo eum natiui-
tatis suæ tempora non angustant, Nam qui per matrem in tempore nascitur, sine matre
ante tempora est a patre generatus. Cui quantæ reuerentiæ humilitatem debeat, subden-
Luc. 3. d do, manifestat. [Cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamenti.] Mos apud ve-
Ioan. 1. d teres fuit, vt si quis eam quæ sibi competeret, accipere vxorem nollet, ille ei calciamen-
tum solueret, qui ad hanc sponsus iure propinquitatis veniret. Quid igitur inter homi-
Ioan. 3. d nes Christus, nisi sanctæ Ecclesiæ sponsus apparuit? De quo & idem Ioannes dicit: Qui
habet sponsam, sponsus est. Sed quia Ioannem homines Christum esse putauerunt, quod C
idem Ioannes negat, recte se indignum esse ad soluendam corrigiam eius calciamenti
denunciat. Ac si aperte dicat: Ego Redemptoris nostri vestigia denudare non valeo, quia
sponsi nomen mihi immerito non vsurpo. Quod tamen intelligi & aliter potest. Quis
enim nesciat, quòd calciamenta ex mortuis animalibus fiunt? Incarnatus vero Dominus
veniens, quasi calciatus apparuit: quia in diuinitate sua, morticina nostræ corruptionis
Psal. 59. b assumpsit. Vnde etiam per prophetam dicit: In Idumæam extendam calciamentum
meum. Per Idumæam quippe gentilitas, per calciamentum vero assumpta mortalitas
designatur. In Idumæam ergo Dominus calciamentum suum se extendere asserit: quia
dum per carnem gentibus innotuit, quasi calciata ad nos diuinitas venit. Sed huius in-
carnationis mysterium humanus oculus penetrare non sufficit. Inuestigari etenim nul-
latenus potest quomodo incarnatur verbum: quomodo summus, & viuificator spiritus, D
intra vterum matris animatur: quomodo is, qui initium non habet, & existit, & concipi-
tur. Corrigia ergo calciamenti, est ligatura mysterij. Ioannes itaque soluere corrigiam
calciamenti eius non valet, quia incarnationis eius mysterium nec ipse inuestigare suf-
ficit, qui hoc per prophetiæ spiritum agnouit. Quid est ergo dicere: Non sum dignus
soluere corrigiam calciamenti eius: nisi aperte & humiliter suam ignotantiam profiteri?
Ac si patenter dicat: Quid mirum si ille mihi prælatus est, quem post me quidem na-
tum considero, sed natiuitatis eius mysterium non apprehendo? Ecce Ioannes pro-
phetiæ spiritu impletus, mira scientia emicat, & tamen illud de se insinuat, quod igno-
rat. Qua in re pensandum nobis est, fratres charissimi, & tota intentione cogitandum,
quomodo sancti viri, vt humilitatis in se virtutem custodiant, cum quædam mirabiliter
sciunt, illud ante mentis oculos studeant reuocare quod nesciunt: vt dum ex parte alia E
infirmitatem suam considerant, ex ea parte qua perfecti sunt, eorum se animus non ex-
tollat. Scientia etenim virtus est, humilitas etiam custos virtutis. Restat ergo, vt in omne
quod scit, sese mens deprimat, ne quod virtus scientiæ congregat, ventus elationis spar-
gat. Cum bona fratres agitis, semper ad memoriam male acta reuocate, vt dum caute
culpa conspicitur, numquam de bono opere incaute animus lætetur. Superiores inuicem
in via Dei eos maxime qui vobis commissi non sunt, proximos vestros attendite: quia
& quos agere aliqua praua conspicitis, quæ in eis lateant, bona nescitis. Magnus ergo
vnusquisque esse studeat, sed tamen aliquo modo esse se nesciat: ne dum sibi magnitudi-
Isa. 5. e nem arroganter tribuit, amittat intus quod erat. Hinc etenim per prophetam dicitur;
Rom. 12. d Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobis metipsis prudentes. Hinc Paulus
1. Reg. 15. c ait: Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. Hinc contra superbientem Saul dicitur;

Cum

A Cum tu te paruulum conſpiceres, ego te præ ceteris magnum feci. Quia vero tu te magnum conſpicis, a me paruus æſtimaris. Quo contra cum Dauid regni ſui potentiam coram arca fœderis Domini ſaltando deſpiceret, dixit: Ludam & vilior fiam pluſquam factus ſum, & ero humilis in oculis meis. Quem enim non extolleret, ora leonum frangere, vrſorum brachia diſſipare, deſpectis prioribus fratribus eligi, reprobato rege ad regni tabernacula vngi, timendum cunctis vno lapide Goliam ſternere, a rege propoſita extinctis allophylis numeroſa præputia reportare, regnum ex promiſſione percipere, cunctumq; Iſraeliticum populum ſine vlla poſtmodum contradictione poſſidere? & tamen in cunctis ſe deſpicit, qui in ſuis oculis ſe eſſe humilem confitetur. Si ergo ſancti viri etiam cum agunt fortia, de ſemetipſis vilia ſentiunt, quid in ſua excuſatione dicturi ſunt qui ſine operatione virtutis intumeſcunt? Sed & ſi quælibet bona aſſint opera, 2.Reg.6.d

B nulla ſunt, niſi ex humilitate condiantur. Miranda quippe actio cum elatione non eleuat, ſed grauat. Qui enim ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in vento puluerem portat, & vnde aliquid ferre cernitur, inde deterius cæcatur. In cunctis ergo quæ agitis, fratres mei, radicem boni operis humilitatem tenete, nec quibus iam ſuperiores, ſed quibus adhuc inferiores eſtis, aſpicite: vt, dum meliora vobis exempla proponitis, ad maiora ſemper aſcendere ex humilitate valeatis.

LECTIO SANCTI EVANGELII *ſecundum Lucam.*

C IN illo tempore: Exit edictum a Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis. Hæc deſcriptio prima facta eſt a præſide Syriæ Cyrino. Et ibant omnes, vt profiterentur ſinguli in ſuam ciuitatem. Aſcendit autem, & Ioſeph a Galilæa de ciuitate Nazareth in Iudæam ciuitatem Dauid, quæ vocatur Bethlehem, eo quòd eſſet de domo, & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxore prægnante. Factum eſt autem, cum eſſent ibi, impleti ſunt dies vt pareret, & peperit filium ſuum primogenitum. Et pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio, quia non erat ei locus in diuerſorio. Et paſtores

D erant in regione eadem, vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuum. Et ecce angelus Domini ſtetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulſit illos. Et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere. Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus Dominus, in ciuitate Dauid. Et hoc vobis ſignum. Inuenietis infantem pannis inuolutum, & poſitum in præſepio. Et ſubito facta eſt cum angelo multitudo militiæ cæleſtis exercitus, laudantium, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Luc. 2.a

E

Homilia lectionis eiuſdem, habita ad populum in baſilica Beatæ Mariæ, in die Natalis Domini.

HOMILIA OCTAVA.

QVIA, largiente Domino, Miſſarum ſolemnia ter hodie celebraturi ſumus, loqui diu de Euangelica lectione non poſſumus. Sed nos aliquid vel breuiter dicere, Redemptoris noſtri natiuitas ipſa compellit. Quid eſt enim quòd naſcituro Domino mundus deſcribitur, niſi hoc quod aperte monſtratur: quia ille apparebat in carne, qui electos ſuos aſcriberet in æternitate? Quo contra de reprobis per prophetam dicitur: Deleantur de libro viuentium, & cum iuſtis non ſcribantur. Qui bene etiam in Bethlehem Pſal.68.

nascitur Bethlehem quippe domus panis interpretatur. Ipse namque est, qui ait: [Ego A
sum panis viuus, qui de cælo descendi. Locus ergo, in quo Dominus nascitur, domus
panis antea vocatus est: quia futurum profecto erat, vt ille ibi per materiam carnis ap-
pareret, qui electorum mentes interna satietate reficeret. Qui non in parentum domo,
sed in via nascitur, vt profecto ostenderet, quia per humanitatem suam, quam assump-
serat, quasi in alieno nascebatur. Alienum videlicet non secundum potestatem dico, sed
Ioan. 1. a secundum naturam. Nam de potestate eius scriptum est: In propria venit. In natura
etenim sua ante tempora natus est, in nostra venit ex tempore. Qui ergo æternus per-
manens, temporalis apparuit, alienum est, vbi descendit. Et quia per Prophetam dici-
Esaiæ. 40. b tur: Omnis caro fenum: factus homo, fenum nostrum vertit in frumentum, qui de
Ioan. 12. d semetipso ait: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum
manet. Vnde & natus in præsepio reclinatur, vt fideles omnes, videlicet sancta anima- B
lia, carnis suæ frumento reficeret, ne ab æternæ intelligentiæ pabulo iciuna remanen-
tent. Quid autem est, quòd vigilantibus pastoribus angelus apparet, eosq. Dei claritas
circumfulget, nisi quòd illi præ ceteris videre sublimia merentur, qui fidelibus gregibus
præesse solicite sciunt? Dumq. ipsi pie super gregem vigilant, diuina super eos gratia
largius coruscat. Regem vero natum angelus nunciat, eiusq. voci angelorum chori
concinunt, & congaudentes clamant: [Gloria in excelsis Deo, & in terra pax homi-
nibus bonæ voluntatis.] Prius quippe quàm Redemptor noster nasceretur per carnem,
discordiam cum angelis habuimus, a quorum claritate atque munditia per primæ cul-
pæ meritum, per quotidiana delicta longe distabamus. Quia enim peccando extranei
eramus a Deo, extraneos nos a suo consortio deputabant angeli ciues Dei. Sed quia nos
cognouimus regem nostrum, recognouerunt nos angeli ciues suos. Quia enim cæli Rex C
terram nostræ carnis assumpsit, infirmitatem nostram illa iam angelica celsitudo non
despicit. Ad pacem nostram angeli redeunt, intentionem prioris discordiæ postponunt,
& quos prius infirmos, abiectosq. despexerant, iam socios venerantur. Hinc est enim
Gen. 19. a quòd Loth & Iosue angelos adorant, nec tamen adorare prohibentur: Ioannes vero in
Deut. 31. d. f Apocalypsi sua adorare angelum voluit, sed tamen idem hunc angelus ne se debeat
Apoc. 22. d adorare compescuit, dicens: Vide ne feceris, conseruus enim tuus sum & fratrum tuo-
rum. Quid est quòd ante Redemptoris aduentum angeli ab hominibus adorantur, & ta-
cent, postmodum vero adorari refugiunt: nisi quòd naturam nostram, quam prius de-
spexerant, postquam hanc super se assumptam conspiciunt, prostratam sibi videre per-
timescunt? Nec iam sub se velut infirmam contemnere ausi sunt, quam super se vide-
licet in cæli Rege venerantur. Nec habere dedignantur hominem socium, qui super se D
adorant hominem Deum. Curemus ergo fratres charissimi, ne qua nos immunditia
polluat, qui in æterna præscientia & Dei ciues, & angelis eius æquales sumus. Vendi-
temus moribus dignitatem nostram, nulla nos luxuria inquinet, nulla nos turpis cogi-
tatio accuset, non malitia mentem mordeat, non inuidiæ rubigo consumat, non elatio
Psal. 81. b inflet, non ambitio per terrena oblectamenta dilaniet, non ira inflammet. Dij etenim
vocati sunt homines. Defende ergo tibi o homo contra vitia honorem Dei, quia propter
te factus est Deus homo, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII
secundum Matthæum. E

Cap. 25. a & b.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam peregre proficiscens, vocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua. Et vni dedit quinque talenta, alij au-
tem duo, alij vero vnum: vnicuique secundum propriam
virtutem, & profectus est statim. Abijt autem qui quinque
talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia
quinque. Similiter qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui autem vnum
acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui. Post multum
vero

A vero temporis venit dominus seruorum illorum, & posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accessit autem, & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serue bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accedens autem, & qui vnum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia
B homo durus es, metis vbi non seminasti, & congregas vbi non sparsisti, & timens abij, & abscondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius, dixit ei: Serue male & piger, sciebas quia meto vbi non semino, & congrego vbi non sparsi: oportuit ergo te committere pecuniam meam nummularijs, & veniens ego recepissem vtique quod meum est, cum vsura. Tollite itaque ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem, qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Et inutilem seruum eijcite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium.

C

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sancti Siluestri episcopi, die natalis eius.

HOMILIA NONA.

LEctio sancti Eugelij, fratres chariſſimi, solicite considerare nos admonet, ne nos qui plus ceteris in hoc mundo accepisse aliquid cernimur ab auctore mundi, grauius inde iudicemur. Cum enim augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Tanto ergo esse humilior, atque ad seruiendum promptior quisque debet ex munere, quanto se obligatiorem esse conspicit in reddenda ratione. Ecce homo qui peregre proficiscitur, seruos suos vocat, eisq. ad negotium talenta partitur. Post multum vero
D temporis positurus rationem reuertitur. Bene operantes pro apportato lucro remunerat, seruum vero a bono opere torpentem damnat. Quis itaque iste homo est, qui peregre proficiscitur, nisi Redemptor noster, qui in ea carne quam assumpserat, abijt in cælum? Carnis enim locus proprius terra est, quæ quasi ad peregrina ducitur, dum per Redemptorem nostrum in cælo collocatur. Sed homo iste peregre proficiscens seruis suis bona sua tradidit, quia fidelibus suis spiritalia dona concessit. Et vni quidem quinque talenta, alij duo, alij vero commisit vnum. Quinque etenim sunt corporis sensus: videlicet visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus. Quinque ergo talentis, donum quinque sensuum, id est, exteriorum scientia exprimitur. Duobus vero, intellectus & operatio designatur. Vnius autem talenti nomine, intellectus tantummodo designatur. Sed is qui quinque
E talenta acceperat, alia quinque lucratus est: quia sunt nonnulli, qui etsi interna ac mystica penetrare nesciunt, pro intentione tamen supernæ patriæ docent recta quos possunt, de ipsis exterioribus, quæ acceperunt, duplum talentum portant: dumq. se a carnis petulantia, & a terrenarum rerum ambitu, atque a visibilium voluptate custodiunt, ab his etiam alios admonendo compescunt. Et sunt nonnulli, qui quasi duobus talentis ditati, intellectum atque operationem percipiunt, subtilia de internis intelligunt, mira in exterioribus operantur: cumq. & intelligendo, & operando alijs prædicant, quasi duplicatum de negotio lucrum reportant. Bene autem alia quinque, vel alia duo in lucrum veniſſe referuntur: quia dum vtrique sexui prædicatio impenditur, quasi accepta talenta geminantur. Sed is qui vnum talentum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui. Talentum in terra abscondere, est acceptum ingenium terrenis actibus implicare, lucrum spiritale non quærere, cor a terrenis cogitationibus numquam leuare. Sunt namque nonnulli qui donum intelligentiæ percepe-

Hier. in Matt. 2.

perunt:

Hier. 4. f

perunt: sed tamen sola quæ carnis sunt sapiunt. De quibus per prophetam dicitur: Sapientes sunt, vt faciant mala, bene autem facere nescierunt. Sed dominus qui talenta contulit, rationem posiurus, redit: quia is qui nunc pie spiritalia dona tribuit, districte in iudicio merita exquirit: quid quisque accepit, considerat, quod lucrum de acceptis reportet, pensat. Seruus qui geminata talenta retulit, a domino laudatur, atque ad æternam remunerationem introducitur, cum ei voce dominica dicitur: [Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui,] Pauca quippe bona sunt omnia præsentis vitæ, quamlibet multa esse videantur, compatatione retributionis æternæ. Sed tunc fidelis seruus super multa constituitur, quando deuicta omni corruptionis molestia, de æternis gaudijs in illa cælesti sede gloriatur. Tunc ad domini sui gaudium perfecte introducitur, quando in æterna illa patria assumptus, atque angelorum coetibus admixtus, sic interius gaudet de munere, vt non sit iam quod exterius doleat de corruptione. Seruus autem qui operari de talento noluit, ad dominum cum verbis excusationis redit, dicens [Domine, scio quia homo durus es, metis vbi non seminasti, & congregas vbi non sparsisti, & timens abij, & abscondi talentum tuum in terra, ecce habes quod tuum est.] Notandum, quod inutilis seruus durum dominum vocat, cui tamen ad lucrum deseruire dissimulat; & timuisse se dicit in lucrum talentum expendere, qui hoc solum timere debuerat, ne hoc sine lucro ad dominum reportaret. Sunt enim plerique intra sanctam Ecclesiam, quorum iste seruus imaginem tenet, qui melioris vitæ vias aggredi metuunt, & tamen iacere in sui torporis ignauia non pertimescunt: cumq. se peccatores considerant, sanctitatis vias arripere trepidant, & remanere in suis iniquitatibus non formidant. Quorum bene Petrus adhuc in infirmitate positus speciem tenet, cum viso miraculo piscium

Luca 5. b

dixit: Exi a me Domine, quia homo peccator sum. Immo si te peccatorem consideras, oportet vt a te Dominum non repellas, Sed qui idcirco melioris habitus vias, & rectioris vitæ apprehendere arcem nolunt, quia infirmos se esse conspiciunt, quasi & peccatores se fatentur, & Dominum repellunt, eumq. in quo sanctificari debuerant, fugiunt: & velut in perturbatione consilium non habent, dum moriuntur, & vitam timent. Vnde & huic seruo protinus respondetur: [Serue male & piger, sciebas, quia meto vbi non semino, & congrego vbi non spargo: oportuit ergo te dare pecuniam meam nummularijs, & ego veniens recepissem vtique, quod meum est, cum vsura.] Ex verbis suis seruus piger constringitur, cum dominus dixit: [Meto vbi non semino, & congrego vbi non sparsi.] Ac si aperte dicat: Si iuxta tuam sententiam, & illud exquiro quod non dedi, quanto magis a te exigo quod ad erogandum dedi? Pecuniam vero dare nummularijs, est eis scientiam prædicationis impendere, qui hanc valeant, & dictis & operibus exercere. Sed sicut nostrum periculum aspicitis, si dominicam pecuniam teneamus, ita vestrum fratres charissimi solicite pensate: quia a vobis cum vsura exigitur, quod auditis: in vsura quippe pecunia etiam non data recipitur. Cum enim hoc redditur quod acceptum fuerat, illud etiam super impenditur quod acceptum non est. Pensate ergo fratres charissimi, quia de accepta hac verbi pecunia vsuras soluetis, & curate vt ex eo quod auditis, etiam alia studeatis intelligere, quæ non auditis, quatenus alia ex alijs colligentes, etiam illa discatis, ex vobismetipsis agere, quæ nec dum ex prædicatoris ore didicistis. Pigrum vero seruum qua sententia feriat, audiamus: [Tollite ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta.] Opportunum valde videbatur, vt cum a malo seruo vnum talentum tollitur, ei potius qui duo, quàm qui quinque talenta acceperat, daretur. Illi enim magis dari debuit, qui minus, quàm qui plus habuit. Sed, sicut superius diximus, per quinque talenta, quinque videlicet sensus, id est, exteriorum scientia designatur: per duo autem, intellectus & operatio exprimitur. Plus ergo habuit qui duo, quàm qui quinque talenta perceperat: quia qui per quinque talenta, exteriorum administrationem meruit, ab intellectu interiorum adhuc vacuus fuit. Vnum ergo talentum, quod intellectum significare diximus, illi dari debuit, qui bene exteriora quæ acceperat, ministrauit. Quod quotidie in sancta cernimus Ecclesia: quia plerique dum bene ministrant exteriora, quæ accipiunt, per adiunctam gratiam, ad intellectum quoque mysticum perducuntur: vt etiam de interna intelligentia polleant, qui exteriora fideliter administrant. Generalis etiam mox sententia subditur: [Omni enim habenti dabitur, & abundabit; ei autem qui non habet,

A habet, & quod videtur habere auferetur ab eo.] Habenti namque dabitur, & abundabit, quia quisquis charitatem habet, etiam dona alia percipit. Quisquis charitatem non habet, etiam dona quæ percepisse videbatur, amittit. Vnde necesse est fratres mei, vt per omne quod agitis, erga charitatis custodiam vigiletis. Charitas autem vera est amicum diligere in Deum, & inimicum diligere propter Deum. Quam quisquis non habet, omne bonum amittit quod habet, talento quod acceperat priuatur, & iuxta dominicam sententiam, in exteriores tenebras mittitur. Per pœnam quippe in exteriores tenebras cadit, qui per culpam suam sponte in interiores tenebras cecidit: & illic coactus patitur tenebras vltionis, qui hic libenter sustinuit tenebras voluptatis. Sciendum vero est, quòd nullus piger ab hac talenti acceptione securus est. Nullus namque est qui veraciter dicat: Talentum minime, accepi, non est vn-
B de rationes ponere cogar. Talenti enim nomine, cuilibet pauperi etiam hoc ipsum reputabitur, quod vel minimum accepit. Alius namque accepit intelligentiam prædicationis, ministerium debet ex talento. Alius terrenam substantiam accepit, erogationem talenti debet ex rebus. Alius nec internorum intelligentiam, nec rerum affluentiam accepit, sed tamen didicit artem qua pascitur, ipsa ars ei in talenti acceptionem reputatur. Alius nihil horum assecutus est, sed tamen fortasse familiaritatis locum apud diuitem meruit, talentum profecto familiaritatis accepit. Si ergo nihil ei pro indigentibus loquitur, pro talenti retentione damnatur. Habens ergo intellectum, curet omnino ne taceat: habens rerum affluentiam, vigilet ne a misericodiæ largitate torpescat. Habens artem qua regitur, magnopere studeat vt vsum atque vti-
C litatem illius cum proximo partiatur. Habens loquendi locum apud diuitem, damnationem pro retento talento timeat, si cum valet, non apud eum pro pauperibus intercedit. Talentum quippe ab vnoquoque nostrum venturus iudex exigit, quantum dedit. Vt ergo de talenti sui rationibus, redeunte Domino, quisque securus sit, cum tremore penset quotidie quid accepit. Ecce namque iam iuxta est, vt ille qui peregre profectus est, redeat. Quasi quippe peregre abijt, qui scilicet de hac terra in qua natus est, longe discesserit, sed profecto reuertitur vt de talentis rationes ponat: quia si a bona actione torpescimus, de ipsis donis quæ contulit, nos districtius iudicat. Consideremus ergo quæ accepimus, atque in eorum erogatione vigilemus. Nulla nos a spiritali opere terrena cura impediat, ne si in terra talentum absconditur, talenti Dominus ad iracundiam prouocetur. Piger etenim seruus, cum iam culpas iudex examinat, talentum de terra leuat: quia sunt
D plerique qui tunc se a terrenis desiderijs, vel operibus subtrahunt, quando iam per animaduersionem iudicis, ad æternum supplicium trahuntur. Ante ergo de talenti nostri ponenda ratione, vigilemus, vt, cum iam iudex ad feriendum imminet, lucrum nos, quod fecimus, excuset. Quod præstet nobis Deus qui viuit, &c.

LECTIO SANCTI EVANGELII

Secundum Matthæum.

E VM natus esset Iesus, in Bethlehem Iudæ, in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolymam, dicentes: Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ab eis, vbi Christus nascceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem Iudæ. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus *Mich. 5.a*
Iuda. Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis. Et mittens illos in Bethlehem, dixit: Ite & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, vt & ego veniens, adorem eum. Qui cum audissent

BIBLIOTECA INF. ROMA

regem

regem, abierunt. Et ecce ſtella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, A
vſque dum veniens ſtaret ſupra, vbi erat puer. Videntes autem ſtellam, gauiſi
ſunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Ma-
ria matre eius. Et procidentes, adoranerunt eum. Et apertis theſauris ſuis, obtu-
lerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et reſponſo accepto in ſomnis, ne
redirent ad Herodem, per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam.

Homilia lectionis eiuſdem, habita ad populum in baſilica ſancti Petri Apoſtoli, in die Epiphaniæ.

HOMILIA DECIMA. B

SIcut in lectione Euangelica, fratres chariſsimi, audiſtis, cæli Rege nato, rex terræ turbatus eſt: quia nimirum terrena altitudo confunditur, cum celſitudo cæleſtis aperitur. Sed quærendum nobis eſt, quid nam ſit quòd Redemptore nato, paſtoribus in Iudæa angelus apparuit, atque ad adorandum hunc ab Oriente magos non angelus, ſed ſtella perduxit? Quia videlicet Iudæis, tamquam ratione vtentibus, rationale animal, id eſt angelus, prædicare debuit: Gentiles vero, quia vti ratione neſciebant, ad cognoſcendum Dominum, non per vocem, ſed per ſigna perducuntur. Vnde etiam
1. Cor. 14. c per Paulum dicitur: Prophetiæ fidelibus datæ ſunt, non infidelibus: ſigna autem infidelibus, non fidelibus. Quia & illis prophetiæ tamquam fidelibus, non infidelibus: & iſtis ſigna tamquam infidelibus, non fidelibus data ſunt. Et notandum, quòd Redemptorem noſtrum, cum iam perfectæ eſſet ætatis, eiſdem Gentilibus Apoſtoli prædicant, C
eumq. paruulum, & necdum per humani corporis officium loquentem, ſtella gentibus denunciat: quia nimirum rationis ordo poſcebat, vt & loquentem iam Dominum loquentes nobis prædicatores innoteſcerent, & necdum loquentem elementa muta prædicarent. Sed in omnibus ſignis, quæ, vel naſcente Domino, vel moriente eo, monſtrata ſunt, conſiderandum nobis eſt, quanta fuerit in quorundam Iudæorum corde duritia, qui hunc nec per prophetiæ donum, nec per miracula agnouerunt. Omnia quippe elementa auctorem ſuum veniſſe teſtata ſunt. Vt enim de eis quiddam vſu humano loquar, Deum hunc cæli eſſe cognouerunt, quia protinus ſtellam miſerunt. Mare cognouit, quia ſub plantis eius ſe calcabile præbuit. Terra cognouit, quia eo moriente, contremuit. Sol cognouit, quia lucis ſuæ radios abſcondit. Saxa & parietes cognouc- D
runt, quia tempore mortis eius ſciſſa ſunt. Infernus agnouit, quia hos quos tenebat, mortuos reddidit. Et tamen hunc quem Dominum omnia inſenſibilia elementa ſenſerunt, adhuc infidelium Iudæorum corda Deum eſſe minime cognoſcunt, & duriora ſaxis, ſcindi ad pœnitendum nolunt: eumq. confiteri abnegant, quem elementa, vt diximus, aut ſignis, aut ſciſſionibus Deum clamant. Qui etiam ad damnationis ſuæ cumulum eum, quem natum deſpiciunt, naſciturum longe ante præſciuerunt. Et non ſolum quia naſceretur, nouerant, ſed etiam vbi naſceretur. Nam ab Herode requiſiti, locum natiuitatis eius exprimunt, quem ſcripturæ auctoritate didicerunt. Et teſtimonium proferunt, quòd Bethlehem honorari natiuitate noui ducis oſtenditur: vt ipſa eorum gemina ſcientia, & illis fieret ad teſtimonium damnationis, & nobis ad adiuto-
Gen. 27. d rium credulitatis. Quos profecto bene Iſaac cum Iacob filium ſuum benediceret, de- E
ſignauit, qui & caligans oculis, & prophetans, in præſenti filium non vidit, cui tamen multa in poſterum præuidit. Quia nimirum Iudaicus populus prophetiæ ſpiritu plenus, & cæcus, eum de quo multa in futurum prædixit, in præſenti poſitum non agnouit. Sed natiuitate Regis noſtri cognita, Herodes ad callida argumenta conuertitur, & ne terreno regno priuaretur, renunciari ſibi, vbi puer inueniatur, poſtulat. Adorare eum velle ſe ſimulat, vt hunc ſi inueniri poſſit, extinguat. Sed quanta eſt humana malitia
Prou. 21. d contra conſilium diuinitatis? Scriptum quippe eſt: Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium contra Dominum. Nam ea, quæ apparuit ſtella, Magos perducit, natum Regem reperiunt, munera deferunt, et ne redire ad Herodem debeant, in ſomnis admonentur: ſicq. fit, vt Ieſum, quem quærit Herodes, inuenire non poſſit. Cuius perſona qui alij quàm hypocritæ deſignantur, qui dum ficte quærunt inuenire Dominũ,

nunquam

A numquam merentur? Sed inter hæc sciendum quòd Priscillianistæ hæretici, nasci vnumquemque hominem sub constitutionibus stellarum putant: & hoc in adiutorium sui erroris assumunt, quòd noua stella exijt, cum Dominus in carne apparuit. Cuius fuisse fatum eandem quæ apparuit stellam, putant. Sed, si Euangelij verba pensamus, quibus de eadem stella dicitur: [Vsque dum veniens staret supra, vbi erat puer.] Dum non puer ad stellam, sed stella ad puerum cucurrit, si dici liceat, non stella fatum pueri, sed fatum stellæ is qui apparuit, puer fuit. Sed a fidelium cordibus absit, vt aliquid esse fatum dicant: vitam quippe hominum solus hic conditor qui creauit, administrat. Neque enim propter stellas homo, sed stellæ propter hominem factæ sunt. Et si stella fatum hominis dicitur, ipsis suis ministerijs subesse homo perhibetur. Certe cum Iacob, de vtero *Gen. 25. d*
egrediens, prioris fratris plantam teneret manu, prior perfecte nequaquam egredi po-
B tuit, nisi subsequens inchoasset: & tamen cum vno tempore, eodemq. momento vtrumque mater fuderit, non vna vtriusque vitæ qualitas fuit. Sed ad hoc solent Mathematici respondere, quia virtus constellationis in ictu puncti est. Quibus è diuerso nos dicimus, quia magna est mora natiuitatis. Si igitur in ictu puncti cōstellatio permutatur, necesse iā erit, vt tot dicant fata, quot sunt membra nascentium. Fateri etiam Mathematici solent, quòd quisquis in signo aquarij nascitur, in hac vita piscatoris ministerium sortiatur. Piscatores verò, vt fertur, Getulia non habet. Quis ergo dicat quia nemo illic in stella aquarij nascitur, vbi piscator omnino non habetur? Rursum quos nasci in signo libræ asserunt, trapezitas futuros dicunt, & trapezitas multarum gentium prouinciæ ignorant. Fateantur ergo necesse est, aut hoc in eis signum deesse, aut effectum fatalem
C nullo modo habere. In Persarum quoque, Francorumq. terra reges ex genere prodeunt, quibus profecto nascentibus quis æstimet quanti eisdem momentis horarum ac temporum ex seruili conditione nascuntur? & tamen regum filij vno eodemq. sidere cum seruis nati, ad regnum proficiunt, cum serui qui secum fuerant geniti, in seruitute moriantur. Hæc de stella breuiter diximus, ne Mathematicorum stultitiam indiscussam præteriisse videamur. Magi vero aurum, thus, & myrrham deferunt. Aurum quippe regi congruit; Thus verò in Dei sacrificium ponitur. Myrrha autem mortuorum corpora condiuntur. Eum ergo Magi quem adorant, etiam mysticis muneribus prædicant, auro regem, thure Deum, myrrha mortalem. Sunt verò nonnulli hæretici, qui hunc Deum credunt, sed vbique regnare nequaquam credunt. Hi profecto ei thus offerunt, sed offerre etiam aurum nolunt. Et sunt nonnulli qui hunc regem existimant, sed Deum
D negant. Hi videlicet ei aurum offerunt, sed offerre thus nolunt. Et sunt nonnulli qui hunc & Deum & regem fatentur, sed assumpsisse carnem mortalem negant. Hi nimirum ei aurum, & thus offerunt, sed offerre myrrham assumptæ mortalitatis nolunt. Nos itaque nato Domino offeramus aurum, & hunc vbique regnare fateamur. Offeramus thus, vt credamus, quòd is qui in tempore apparuit, Deus ante tempora extitit. Offeramus myrrham, vt eum quem credimus in sua diuinitate impassibilem, credamus etiam in nostra fuisse carne mortalem. Quamuis in auro, thure & myrrha intelligi, & aliud potest. Auro namque sapientia designatur: Salomone attestante, qui ait: Thesaurus desiderabilis re- *Prou. 12. c*
quiescit in ore sapientis. Thure autem quod Deo incenditur, virtus orationis exprimitur, Psalmista testante, qui dicit: Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu *Psal. 140.*
tuo. Per myrrham vero carnis nostræ mortificatio figuratur: vnde sancta Ecclesia de suis
E operarijs vsque ad mortem pro Deo certantibus dicit: Manus meæ distillauerunt myr- *Cant. 5. b*
rham. Nato ergo regi aurum offerimus, si in conspectu illius, claritate supernæ sapientiæ resplendemus. Thus offerimus, si cogitationes carnis per sancta orationum studia in ara cordis incendimus, vt suaue aliquid Deo per cæleste desiderium redolere valeamus. Myrrham offerimus, si carnis vitia per abstinentiam mortificamus. Per myrrham namque, vt diximus, agitur ne mortua caro putrefiat. Mortuam vero carnem putrescere, est hoc mortale corpus fluxui luxuriæ deseruire, sicut de quibusdam per prophetam dicitur: Computruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta quippe in stercore suo putrescere, est *Ioel. 1. d*
carnales homines in fœtore luxuriæ vitam finire. Myrrham ergo Deo offerimus, quando hoc mortale corpus a luxuriæ putredine per condimentum continentiæ custodimus. Magnum vero nobis aliquid Magi innuunt, quòd in regionem suam per aliam viam reuertuntur. In eo namque quod admoniti faciunt, nobis profecto insinuant quid faciamus. Regio quippe nostra paradisus est, ad quam, Iesu cognito, redire per viam, qua venimus prohibemur.

prohibemur. A regione etenim noſtra ſuperbiendo, inobediendo, viſibilia ſequendo, cibum vetitum guſtando, diſceſſimus: ſed ad eam neceſſe eſt, vt flendo, obediendo, viſibilia contemnendo, atque appetitum carnis refrenando, redeamus. Per aliam ergo viam ad regionem noſtram regredimur: quoniam qui a paradiſi gaudijs per delectamenta diſceſſimus, ad hæc per lamenta reuocamur. Vnde neceſſe eſt fratres chariſſimi, vt ſemper pauidi ſemperq. ſuſpecti ponamus ante oculos cordis hinc culpas operis, illinc iudicium extremæ diſtrictionis. Penſemus quàm diſtrictus iudex veniat, qui iudicium minatur & latet. Terrores peccatoribus intentat, & tamen adhuc ſuſtinet. Et idcirco venire citius differt, vt minus inueniat quod condemnet. Puniamus fletibus culpas, & cum Pſalmiſtæ voce, præueniamus faciem eius in confeſſione. Voluptatum nos ergo fallacia nulla decipiat, nulla vana lætitia ſeducat: in proximo namque eſt iudex qui dixit: Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Hinc enim Salomon ait: Riſus dolori miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Hinc iterum dicit: Riſum deputaui errorem, & gaudio dixi: Quid fruſtra deciperis? Hinc rurſus ait: Cor ſapientium vbi triſtitia eſt, & cor ſtultorum vbi lætitia. Pertimeſcamus ergo præcepta Dei, ſi celebramus veraciter ſolemnitatem diei. Gratum namque Deo ſacrificium eſt afflictio contra peccatum, Pſalmiſta teſtante, qui ait: Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus. Peccata noſtra præterita in baptiſmatis perceptione laxata ſunt, & tamen poſt baptiſma multa commiſimus: ſed lauari iterum baptiſmatis aqua non poſſumus. Quia ergo & poſt baptiſma inquinauimus vitam, baptizemus lacrymis conſcientiam, quatenus regionem noſtram per viam aliam repetentes, qui ex ea bonis delectati diſceſſimus, ad eam malis amaricati redeamus, præſtante Domino, &c.

Pſal. 94. a *Luca. 6. c.* *Prouer. 14. b* *Eccl. 2. a* *Eccl. 7. a* *Pſal. 50. d*

A B C

LECTIO SANCTI EVANGELII ſecundum Matthæum.

Matth. 13. f

IN illo tempore: Dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc: Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito in agro, quem, qui inuenit, homo abſcondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit vniuerſa quæ habet, & emit agrum illum. Iterum ſimile eſt regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: inuenta autem pretioſa margarita, abijt, & vendit vniuerſa quæ habuit, & emit eam. Iterum ſimile eſt regnum cælorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti. Quam, cum impleta eſſet, educentes, & ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. Sic erit in conſummatione ſæculi. Exibunt angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum, & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & ſtridor dentium. Intellexiſtis hæc omnia? Dicunt ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis ſcriba doctus in regno cælorum, ſimilis eſt homini patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera.

D

Homilia lectionis eiuſdem, habita ad populum, in Baſilica ſancta Agnetis, in die natalis eius. E

HOMILIA VNDECIMA.

CAelorum regnum, fratres chariſsimi, idcirco terrenis rebus ſimile dicitur, vt ex his quæ animus nouit, ſurgat ad incognita quæ non nouit: quatenus exemplo viſibilium ſe ad inuiſibilia rapiat, & per ea, quæ vſu didicit, quaſi confricatus incaleſcat: vt per hoc, quod ſcit notum diligere, diſcat & incognita amare. Ecce enim cælorum regnum theſauro abſcondito in agro comparatur, quem, qui inuenit, homo abſcondit, & præ gaudio illius vadit & vendit vniuerſa quæ habet, & emit agrum illum. Qua in re hoc quoque notandum eſt, quòd inuentus theſaurus abſconditur, vt ſeruetur: quia ſtudium

A dium cæleſtis deſiderij a malignis ſpiritibus cuſtodire non ſufficit, qui hoc ab humanis laudibus non abſcondit. In præſenti etenim vita, quaſi in via ſumus, qua ad patriam pergimus. Maligni autem ſpiritus iter noſtrum quaſi quidam latrunculi obſident. Deprædari ergo deſiderat, qui theſaurum publice portat in via. Hoc autem dico, non vt proximi opera noſtra bona non videant, cum ſcriptum ſit: Videant opera veſtra bona, *Mat. 5. b*
& glorificent patrem veſtrum, qui in cælis eſt: ſed vt per hoc, quod agimus, laudes externus non quæramus. Sic autem ſit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto: vt & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua Deo ſoli placere quærimus, ſemper optemus ſecretum. Theſaurus autem cæleſte eſt deſiderium: ager vero, in quo theſaurus abſconditur, diſciplina ſtudij cæleſtis. Quem profecto agrum venditis omnibus comparat, qui voluptatibus carnis renuncians, cun-
B cta ſua terrena deſideria per diſciplinæ cæleſtis cuſtodiam calcat: vt nihil iam, quod caro blanditur, libeat, nihil quod carnalem vitam trucidat, ſpiritus perhorreſcat. Rurſum cæleſte regnum negotiatori homini ſimile dicitur, qui bonas margaritas quærit, ſed vnam pretioſam inuenit, quam videlicet inuentam, omnia vendens emit: quia qui cæleſtis vitæ dulcedinem, inquantum poſsibilitas admittit, perfecte cognouerit, ea quæ in terrenis amauerat, libenter cuncta derelinquit: in comparatione eius vileſcunt omnia, deſerit habita, congregata diſpergit, inardeſcit in cæleſtibus animus, nihil in terrenis libet, deforme conſpicitur quidquid de terrenæ rei placebat ſpecie: quia ſola pretioſæ margaritæ claritas fulget in mente. De cuius dilectione recte per Salomonem dicitur: *Cant. 8. b* *Par. in cant. cant. c. 45.*
Fortis eſt vt mors dilectio: quia videlicet ſicut mors corpus interimit, ſic ab amore re-
C rum corporalium æternæ vitæ charitas occidit. Nam quem perfecte abſorbuerit, ad terrena foris deſideria velut inſenſibilem reddit. Nec enim ſancta hæc cuius hodie natalitia celebramus, mori pro Domino potuiſſet in corpore, ſi prius a terrenis deſiderijs mortua non fuiſſet in mente. Erectus namque in virtutis culmine animus tormenta deſpexit, præmia calcauit. Ante armatos reges, & præſides inuicta ſtetit, ſeriente robuſtior, iudicante ſublimior. Quid inter hæc nos barbati, & debiles dicimus, qui ire ad regna cæleſtia puellas per ferrum videmus? Quos ira ſuperat, ſuperbia inflat, ambitio perturbat, luxuria inquinat. Qui ſi adipiſci regna cælorum per bella perſecutionum non poſſumus, hoc ipſum nobis turpe ſit quod Deum nolumus ſaltem per pacem ſequi. Ecce nulli noſtrum hoc tempore dicit Deus, pro me morere: ſed illicita tantummodo in te deſideria occide. Qui ergo in pace ſubigere carnis deſideria nolumus, quando in bello pro Domino ipſam carnem daremus? Rurſus ſimile eſſe regnum cælorum ſagenæ in mare miſſæ di-
D citur, ex omni genere piſcium congreganti, quæ impleta ad littus educitur, & in vaſis boni piſces eliguntur, mali autem proijciuntur foras. Sancta Eccleſia ſagenæ comparatur, quia & piſcatoribus eſt commiſſa, & per eam quiſque ad æternum regnum a præſentis ſæculi fluctibus trahitur; ne in æternæ mortis profunda mergatur. Quæ ex omni genere piſcium congregat: quia ad peccatorum veniam ſapientes & fatuos, liberos & ſeruos, diuites & pauperes, fortes & infirmos vocat. Vnde per Pſalmiſtam Deo dicitur: *Pſal. 64. a*
Ad te omnis caro veniet. Quæ ſagena ſcilicet Eccleſia tunc vniuerſaliter repletur, cum in fine ſuo humani generis ſumma concluditur. Quam educunt, & ſecus littus ſedent: quia ſicut mare ſæculum, ita ſæculi finem ſignificat littus maris. In quo ſcilicet fine boni piſces in vaſis eliguntur, mali autem proiiciuntur foras: quia & electi quique in tabernacula æterna recipiuntur, & interni regni luce perdita ad exteriores tenebras reprobi pertrahun-
E tur. Nunc enim bonos maloſq. communiter quaſi permixtos piſces fidei ſagena nos continet, ſed littus indicat ſanctæ Eccleſiæ ſagena quid trahebat. Et quidem piſces, qui capti fuerint, mutari non poſſunt: nos autem mali capimur, ſed in bonitate permutamur. Cogitemus igitur in captione, ne diuidamur in littore. Ecce quam grata eſt nobis hodierna ſolemnitas, ita vt ſe non modicum addicat, ſi cui ex hoc conuentu noſtro deeſſe contingat. Quid ergo in die illa acturus eſt, qui a conſpectu iudicis rapitur, ab electorum ſocietate ſuperatur, qui tenebreſcit a lumine, cruciatur æterna combuſtione? Vnde & hanc eandem comparationem Dominus ſub breuitate aperit, cum ſubiungit: [Sic erit in conſummatione ſæculi. Exibunt angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum, & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & ſtridor dentium.] Hoc iam, fratres chariſſimi, timendum eſt potius quàm exponendum. Aperta etenim voce tormenta peccantium dicta ſunt, ne quis ad ignorantiæ ſuæ excuſationem recurreret, ſi quid de æterno

ſupplicio obſcure diceretur. Vnde & ſubditur: [Intellexiſtis hæc omnia? Dicunt ei: Vtique Domine.] Atque in concluſione ſubiungitur: [Ideo omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt homini patrifamilias proferenti de theſauro ſuo noua & vetera.] Si per nouum & vetus, quod dicitur, vtrumque teſtamentum accipimus. Abraham doctum fuiſſe denegamus, qui noui & veteris teſtamenti, etſi facta nouit, minime verba nunciauit. Moyſen quoque docto patrifamilias comparare non poſſumus, qui etſi teſtamentum vetus edocuit, noui tamen dicta non protulit. Dum ergo ab hoc intellectu excludimur, ad alium vocamur. Sed in eo quod veritas dicit: Omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt patrifamilias: intelligi valet, quia non de his, qui fuerant, ſed de his, qui eſſe in Eccleſia poterant, loquebatur. Qui tunc noua & vetera proferunt, cum vtriuſque teſtamenti prædicamenta vocibus, & moribus loquuntur. Quod tamen intelligi & aliter poteſt. Vetuſtum quippe humani generis fuit, ad inferni claſtra deſcendere, pro peccatis ſuis ſupplicia æterna tolerare. Cui per mediatoris aduentum, nouum aliquid acceſſit, vt ſi hic recte ſtudeat viuere, cælorum regna valeat penetrare: & homo in terra editus, a corruptibili vita moriatur, in cælo collocandus. Et vetus itaque eſt, vt pro culpa humanum genus in æterna pœna intereat: & nouum, vt conuerſus in regno viuat. Quod ergo in concluſione locutionis ſuæ Dominus ſubdidit, hoc eſt vtique quod præmiſit. Prius enim de regni ſimilitudine, theſaurum inuentum, ac bonam margaritam protulit, poſtmodum vero inferni pœnas de malorum combuſtione narrauit, atque in concluſione ſubiunxit: [Ideo omnis ſcriba doctus in regno cælorum ſimilis eſt patrifamilias proferenti de theſauro ſuo noua & vetera.] Ac ſi aperte diceretur: Ille in ſancta Eccleſia doctus prædicator eſt, qui & noua ſcit proferre de ſuauitate regni, & vetuſta dicere de terrore ſupplicij: vt vel pœnæ terreant, quos præmia non inuitant. Audiat de regno quod amet, audiat de ſupplicio vnuſquiſque quod timeat: vt torpentem animum, & terræ vehementer inhærentem, ſi amor ad regnum non trahit, vel timor minet. Ecce enim de gehennæ expreſſione dicitur: [Ibi erit fletus, & ſtridor dentium.] Sed quia præſentia gaudia ſequuntur perpetua lamenta, hic fratres chariſſimi vanam lætitiam fugite, ſi illic flere formidatis. Nemo etenim poteſt, & hic gaudere cum ſæculo, & illic regnare cum Chriſto. Temporalis itaque lætitiæ fluxa reſtringite, carnis voluptates edomate. Quidquid animo ex præſenti ſæculo arridet, ex conſideratione æterni ignis amareſcat. Quidquid in mente pueriliter hilareſcit, hoc diſciplinæ iuuenilis cenſura coërceat: vt dum ſponte temporalia fugiris, æterna gaudia ſine labore capiatis: præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

Matt. 13. g

A B C

D.

LECTIO SANCTI EVANGELII
ſecundum Matthæum.

Matth. 25. a

IN illo tempore: Dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc: Simile eſt regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades ſuas, exierunt obuiam ſponſo, & ſponſæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. Sed quinque fatuæ, acceptis lampadibus, non ſumpſerunt oleum ſecum. Prudentes vero acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus. Moram autem faciente ſponſo, dormitauerunt omnes, & dormierunt. Media autem nocte clamor factus eſt: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei. Tunc ſurrexerunt omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades ſuas. Fatuæ autem ſapientibus dixerunt: Date nobis de oleo veſtro, quia lampades noſtræ extinguuntur. Reſponderunt prudentes, dicentes: Ne forte non ſufficiat nobis & vobis: ite potius ad vendentes, & emite vobis. Dum autem irent emere, venit ſponſus, & quæ paratæ erant intrauerunt cum eo ad nuptias, & clauſa eſt ianua. Nouiſſime vero veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine Domine, aperi nobis. At ille reſpondens, ait: Amen dico vobis, neſcio vos. Vigilate itaque, quia neſcitis diem neque horam.

E

Homilia

A *Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sanctæ Agnetis, in die natalis eius.*

HOMILIA DVODECIMA.

SAEPE vos, fratres chariſſimi, admoneo praua opera fugere, mundi huius inquinamenta deuitare: ſed hodierna ſancti Euangelij lectione compellor dicere, vt & bona quæ agitis, cum magna cautela timeatis: ne per hoc quod a vobis rectum geritur, fauor aut gratia humana requiratur: ne appetitus laudis ſurrepat, & quod foris oſtenditur, intus a mercede vacuetur. Ecce enim Redemptoris voce decem virgines, & omnes dicuntur virgines, & tamen intra beatitudinis tantum non omnes ſunt receptæ: quia ea-
B rum quædam, dum de virginitate ſua gloriam foris expetunt, in vaſis ſuis oleum habere noluerunt. Sed prius quærendum nobis eſt, quid ſit regnum cælorum, aut cur decem virginibus comparetur, quæ etiam virgines prudentes & fatuæ dicantur. Dum enim cælorum regnum conſtat, quia reproborum nullus ingreditur, etiam fatuis virginibus cur ſimile eſſe perhibetur? Sed ſciendum nobis eſt quòd ſæpe in ſacro eloquio regnum cælorum præſentis temporis Eccleſia dicitur. De quo alio in loco Dominus dicit: Mittet filius hominis angelos ſuos, & colligent de regno eius omnia ſcandala. Neque enim in illo regno beatitudinis, in quo pax ſumma eſt, inueniri ſcandala poterunt, quæ colligantur. Et vnde rurſum dicitur: Qui ergo ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, hic minimus vocabitur in regno cælorum. Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Mandatum quippe ſoluit & docet,
C quando hoc quiſque voce prædicat, quod viuendo non implet. Sed ad regnum æternæ beatitudinis peruenire non valet, qui non vult opere implere quod docet. Quomodo ergo in eo minimus vocabitur, qui adhuc nullo modo intrare permittitur? Quid itaque per hanc ſententiam, niſi præſens Eccleſia regnum cælorum dicitur? In qua doctor qui mandatum ſoluerit, minimus vocatur: quia cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius prædicatio contemnatur. In quinque autem corporis ſenſibus vnuſquiſque ſubſiſtit: geminatus autem quinarius denarium perficit. Et quia ex vtroque ſexu fidelium multitudo colligitur, ſancta Eccleſia decem virginibus ſimilis eſſe denunciatur. In qua quia mali cum bonis, & reprobi cum electis admixti ſunt, recte ſimilis virginibus prudentibus & fatuis eſſe perhibetur. Sunt namque plerique continentes, qui ab appetitu ſe exteriori cuſto-
D diunt, & ſpe ad interiora rapiuntur, carnem macerant, & toto deſiderio ad ſupernam patriam anhelant, æterna præmia expetunt, pro laboribus ſuis recipere laudes humanas nolunt. Hi nimirum gloriam ſuam non in ore hominum ponunt, ſed intra conſcientiam contegunt. Et ſunt plerique, qui corpus per abſtinentiam affligunt, ſed de ipſa ſua abſtinentia humanos fauores expetunt, doctrinæ inſeruiunt, indigentibus multa largiuntur. Sed fatuæ profecto ſunt virgines, quia ſolam laudis tranſitoriæ retributionem quærunt. Vnde & apte ſubditur: [Quinque fatuæ acceptis lampadibus non ſumpſerunt oleum ſecum, prudentes autem acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus.] Per oleum quippe nitor gloriæ deſignatur: vaſcula autem noſtra ſunt corda, in quibus ſerimus cuncta, quæ cogitamus. Prudentes ergo oleum in vaſis habent, quia nitorem gloriæ intra conſcientiam retinent. Paulo atteſtante, qui ait: Gloria noſtra hæc eſt, teſti-
E monium conſcientiæ noſtræ. Fatuæ autem virgines oleum ſecum non ſumunt, quia gloriam intra conſcientiam non habent, dum hanc ab ore proximorum quærunt. Notandum veto, quòd omnes lampades habent, ſed omnes oleum non habent: quia plerumque bona in ſe opera cum electis & reprobi oſtendunt, ſed ſoli ad ſponſum cum oleo veniunt, qui de his quæ foris egerint, intus gloriam requirunt. Vnde per Pſalmiſtam quoque de ſancta electorum Eccleſia dicitur: Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. [Moram autem faciente ſponſo, dormitauerunt omnes & dormierunt.] Quia dum venire iudex ad extremum iudicium differt, electi & reprobi in mortis ſomno ſopiuntur. Dormire etenim mori eſt. Ante ſomnum vero dormitare, eſt ante mortem a ſalute langueſcere: quia per pondus ægritudinis peruenitur ad ſomnum mortis. [Media autem nocte clamor factus eſt: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei.] De aduentu ſponſi clamor in media nocte fit: quia ſic dies iudicij ſurrepit, vt præuideri non valeat, quando venit. Vnde ſcriptum eſt: Dies Domini ſicut fur in nocte ita veniet. Tunc omnes virgines ſur-

Matth. 13.a

14.v.6. infer. mih. in fine.

2.Cor.1.c

Pſal.44.c

1.Theſſ. 5.a

gunt: quia & electi & reprobi à somno suæ mortis excitantur. Lampades ornant: quia A
sua secum opera numerant, pro quibus æternam recipere beatitudinem expectant. Sed
lampades fatuarum virginum extinguntur: quia earum opera quæ clara hominibus fo-
ris apparuerant, in aduentu iudicis intus obscurantur. Et a Deo retributionem non inue-
niunt, quia pro eis receperunt ab hominibus laudes, quas amauerunt. Quid est autem
quod tunc a prudentibus oleum petunt, nisi quod in aduentu iudicis cum se intus vacuas
inuenerint, testimonium foris quærunt? Ac si a sua fiducia deceptæ proximis dicant: Quia
nos quasi sine opere repelli conspicitis, dicite de nostris operibus quid vidistis. Sed pru-
dentes virgines respondent, dicentes: [Ne forte non sufficiat nobis, & vobis.] In illo
enim die, quod tamen de quibusdam in pace Ecclesiæ quiescentibus loquor, sibimetipsi
testimonium vnusquisque vix sufficit, quanto minus & sibi, & proximo? Vnde & pro-
tinus per increpationem subdunt: [Ite potius ad vendentes, & emite vobis.] Vendito- B
Orig. in Matt. hom. 12. S. Aug. ep. 120. & serm. 22. de verb. Dom. Psal. 140. b
res quippe olei, adulatores sunt. Qui enim accepta qualibet gratia, vanis suis laudibus
nitorem gloriæ offerunt, quasi oleum vendunt. De quo profecto oleo Psalmista dicit:
Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Principale etenim membrum
nostrum, caput est. Appellatione autem capitis, ea, quæ principatur corpori, mens vo-
catur. Impinguat ergo caput oleum peccatoris, cum demulcet mentem fauor adulantis.
[Sed dum irent emere, venit sponsus.] Quia cum vitæ suæ testimonium a proximis
quærunt, iudex venit, qui non solum operum, sed & cordium testis est. [Quæ autem
patatæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua.] O si sapere in cordis
palato possit, quid admirationis habet quod dicitur. [Venit sponsus?] Quid dulcedinis:
[Intrauerunt cum eo ad nuptias?] Quid amaritudinis: [Et clausa est ianua?] Venit
quippe ille qui aduentu suo elementa concutit, in cuius conspectu cælum & terra contre- C
Aggai. 2. d
miscit. Vnde etiam per prophetam dicit: Adhuc semel, & ego mouebo non solum ter-
ram, sed etiam cælum. Ad cuius examen omne humanum genus deducitur. Cui ad vin-
dictam malorum remunerationemq. bonorum archangeli, throni, principatus, & do-
minationes obsequuntur. Pensate fratres charissimi, ante conspectum tanti iudicis, qui
in illo die terror erit, quando iam in pœna remedium non erit. Quæ illa confusio, cui
reatu suo exigente continget in conuentu omnium angelorum hominumq. erubescere.
Qui pauor, cum quem & tranquillum mens humana capere non valet, etiam iratum
Sopho. 1. c
videre. Quem diem bene propheta intuens, ait: Dies iræ, dies illa, dies tribulationis &
angustiæ, dies calamitatis & miseriæ. Dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & tur-
binis, dies tubæ & clangoris. Pensate ergo fratres charissimi, extremi diem iudicij super
cotda reproborum qua asperitate propheta vidit amarescere, quem tot appellationibus D
non valet explicare. Quanta vero tunc erit electorum lætitia, qui de eius merentur visio-
ne gaudere, de cuius conspectu vident & elementa omnia contremiscere, cum eo simul
ad nuptias intrare? Qui & in sponsi nuptijs gaudent, & tamen ipsi sunt sponsa, quia in
illo æterni regis thalamo visioni nostræ Deus coniungitur. Quæ scilicet visio numquam
iam in perpetuum ab amoris sui amplexibus euelletur. Tunc tegni ianua lugentibus
claudetur, quæ modo quotidie pœnitentibus apetitur. Erit namque & tunc pœnitentia,
sed fructuosa iam non erit: quia nequaquam tunc veniam inuenit, qui modo aptum ve-
2. Cor. 6. a
niæ tempus perdit. Hinc etenim Paulus dicit: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc
Esaiæ. 55. b
dies salutis. Hinc propheta ait: Quærite Dominum, dum inueniri potest: inuocate eum,
dum prope est. Vnde & easdem virgines fatuas inuocantes Dominus nō audit: quia inter-
clusa tegni ianua, is qui nunc pet exauditionem prope esse poterat, prope iam non erit. Nā E
subditur: [Nouissime veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine Domine aperi nobis.
At ille respondens, ait: Amen dico vobis, nescio vos.] Ibi iā a Deo non potest mereri quod
petit, qui hic noluit audire quod iussit: quia qui tempus congruæ pœnitentiæ perdidit,
frustra ante tegni ianuam cum precibus venit. Hinc est enim quod per Salomonem
Prouer. 1. c
Dominus dicit: Vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret.
Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in
interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis, quod timebatis, aduenerit; cum ir-
ruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super
vos tribulatio, & angustia: tunc inuocabunt me, & non exaudiam, mane consurgent,
& non inuenient me. Ecce aperiri clamant, & repulsionis suæ dolore compulsæ, appel-
lationem dominantis ingeminant, dicentes: [Domine, Domine aperi nobis.] Preces
offerunt,

A offerunt, sed nesciuntur: quia tunc velut incognitos Dominus deserit, quos modo suos per vitæ meritum non agnoscit. Vbi apte quoque generalis ad discipulos exhortatio subinfertur, cum dicitur: [Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.] Quia post peccata Deus pœnitentiam suscipit, si sciret quisque de præsenti sæculo quo tempore exiret, aliud tempus voluptatibus, atque aliud pœnitentiæ aptare potuisset. Sed qui pœnitenti veniam spopondit, peccanti diem crastinum non promisit. Semper ergo extremum diem debemus metuere, quem numquam possumus præuidere. Ecce hunc ipsum diem, de quo loquitur, ad inducias conuersionis accepimus, & tamen mala quæ fecimus, flere recusamus. Non solum commissa non plangimus, sed etiam quæ defleantur augemus. At si aliqua nos ægritudo corripiat, si signa ægritudinis vicinam mortem denuncient, inducias viuendi quærimus, vt peccata nostra defleamus, & eas cum magno æstu
B desiderij petimus, quas acceptas modo pro nihilo habemus. Rem, fratres charissimi, refero, quam si intente audire vult charitas vestra, ex consideratione illius vehementer instruitur. Quidam vir nobilis in Valeria prouincia nomine Chrisaorius fuit, quem *Chrisaorius.* lingua rustica populus Chrisorium vocabat: vir valde idoneus, sed tantum plenus vitijs, quantum rebus: superbia tumidus, carnis suæ voluptatibus subditus, in acquirendis rebus, auaritiæ facibus accensus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decreuisset, sicut a religioso viro quodam, qui nunc superest, propinquo illius didici, corporis languore percussus est. Qui ad extremum veniens, eadem hora, qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros, & nigerrimos spiritus coram se assistere, & vehementer imminere, vt ad inferni claustra se raperent. Cœpit tremere, pallescere, sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumq. suum nomine Maximum,
C quem ipse iam monachus monachum vidi, nimijs & turbatis clamoribus vocare, dicens: Maxime curre, Maxime curre: numquam tibi aliquid mali feci, in fidem tuam me suscipe. Turbatus mox Maximus affuit, lugens & perstrepens familia conuenit. Eos autem, quos ille insistentes sibi grauiter tolerabat, ipsi malignos spiritus videre non poterant: sed eorum præsentiam in confusione, in pallore ac tremore illius, qui trahebatur, videbant. Pauore autem tetræ eorum imaginis, huc illucq. vertebatur in lectulo. Iacebat in sinistro latere, aspectum eorum ferre non poterat: vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumq. constrictus nimis relaxari se iam posse desperaret, cœpit magis vocibus clamare, dicens: Inducias vel vsque mane, inducias vel vsque mane. Sed cum hæc clamaret, in ipsis suis vocibus de habitaculo suæ carnis euulsus est. De quo nimirum constat, quia pro nobis ista non pro se viderit: vt eius visio nobis proficiat, quos adhuc diui-
D na patientia longanimiter expectat. Nam illi tetros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petisse, quid profuit, qui easdem inducias, quas petijt non accepit? Nos ergo fratres charissimi, nunc solicite ista cogitemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc quæramus ad bene agendum viuere, cum iam compellimur de corpore exire. Mementote quid veritas dicat: Orate ne fiat fuga vestra hieme vel Sabbato. Per legis quippe *Matth. 24. b* mandatum, ambulare longius Sabbato non licet: hiems quoque ad ambulandum impedimento est, quia gressus ambulantium torpor frigoris astringit. Ait ergo: Orate, ne fiat fuga vestra hieme vel Sabbato. Ac si aperte dicat: Videte ne tunc quæratis peccata vestra fugere, quando iam non licet ambulare. Illud ergo tempus quo fugere non licet, modo debet cogitari dum licet. Illa hora nostri exitus est semper intuenda: ista Redemp-
E toris nostri admonitio ante mentis oculos semper ponenda, qui ait: [Vigilate, itaque, quia nescitis diem neque horam.]

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Lucam.

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Sint lumbi vestri præ- *Luc. 12. e* cincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Et vos similes hominibus, expectantibus dominum suum, quando reuertatur a nuptijs, vt, cum venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei. Beati serui illi, quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes, Amen dico vobis, quòd præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens

miniſtrabit illis. Et ſi venerit in ſecunda vigilia: & ſi in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi. Hoc autem ſcitote, quoniam ſi ſciret paterfamilias, qua hora fur venitet, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam. Ideo & vos eſtote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. A

Homilia lectionis eiuſdem, habita ad populum in baſilica Beati Felicis, die Natalis eius.

HOMILIA DECIMATERTIA.

SAncti Euangelij, fratres chariſſimi, aperta vobis eſt lectio recitata. Sed ne aliquibus ipſa eius planities alta fortaſſe videatur, eam ſub breuitate tranſcurrimus, quatenus eius expoſitio ita neſcientibus fiat cognita, vt tamen ſcientibus non ſit oneroſa. Quia viris luxuria in lumbis ſit, feminis in vmbilico, teſtatur Dominus, qui de diabolo ad beatum Iob loquitur dicens: Virtus eius in lumbis eius, & fortitudo illius in vmbilico ventris eius. A principali igitur ſexu, lumborum nomine, luxuria deſignatur, cum Dominus dicit: [Sint lumbi veſtri præcincti.] Lumbos enim præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Sed quia minus eſt mala non agere, niſi etiam quiſque ſtudeat, & bonis operibus inſudare, protinus additur: [Et lucernæ ardentes in manibus veſtris.] Lucernas quippe ardentes in manibus tenemus, cum per bona opera proximis noſtris lucis exempla monſtramus. De quibus profecto operibus Dominus dicit: Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt. Duo autem ſunt, quæ iubentur, & lumbos reſtringere, & lucernas tenere: vt & munditia ſit caſtitatis in corpore, & lumen veritatis in operatione. Redemptori etenim noſtro vnum ſine altero placere nequaquam poteſt: ſi aut is, qui bona agit, adhuc luxuriæ inquinamenta non deſerit: aut is, qui caſtitate præeminet, nec dum ſe per bona opera exercet. Nec caſtitas ergo magna eſt ſine bono opere, nec opus bonum eſt aliquod ſine caſtitate. Sed & ſi vtrumque agitur, reſtat vt quiſquis ille eſt, ſpe ad ſupernam patriam tendat, & nequaquam ſe a vitijs pro mundi huius honeſtate contineat. Qui etſi quædam bona aliquando pro honeſtate inchoat, in eius tamen intentione non debet permanere nec per bona opera præſentis mundi gloriam quærere, ſed totam ſpem in Redemptoris ſui aduentum conſtituat. Vnde & protinus ſubditur: [Et vos ſimiles hominibus, expectantibus Dominum ſuum, quando reuertatur a nuptijs.] Ad nuptias quippe Dominus abijt, quia reſurgens a mortuis, aſcendens in cælum, ſupernam ſibi angelorum multitudinem nouus homo copulauit. Qui tunc reuertitur, cum nobis iam per iudicium manifeſtatur. Bene autem de ſeruis expectantibus ſubditur: [Vt cum venerit & pulſauerit, confeſtim aperiant ei.] Venit quippe Dominus, cum ad iudicium properat: pulſat vero, cum iam per ægritudinis moleſtias eſſe mortem vicinam deſignat. Cui confeſtim aperimus, ſi hunc cum amore ſuſcipimus. Aperire enim iudici pulſanti non vult, qui exire de corpore trepidat, & videre eum, quem contempſiſſe ſe meminit, iudicem formidat. Qui autem de ſua ſpe & operatione ſecurus eſt, pulſanti confeſtim aperit, quia lætus iudicium ſuſtinet. Et cum tempus propinquæ mortis aduenerit, de gloria retributionis hilareſcit. Vnde & protinus ſubditur: [Beati ſunt ſerui illi quos cum venerit Dominus inuenerit vigilantes.] Vigilat, qui ad aſpectum veri luminis mentis oculos apertos tenet. Vigilat, qui ſeruat operando quod credit. Vigilat, qui a ſe torporis & negligentiæ tenebras repellit. Hinc etenim Paulus dicit: Euigilate iuſti, & nolite peccare. Hinc rurſus ait: Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. Sed veniens Dominus, quid ſeruis vigilantibus exhibeat, audiamus: [Amen dico vobis quòd præcinget ſe, & faciet eos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis.] Præcinget ſe, id eſt, ad retributionem præparabit. Et faciet illos diſcumbere, id eſt, æterna quiete refoueri. Diſcumbere quippe noſtrum in regno quieſcere eſt. Vnde rurſum Dominus dicit: Venient & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob. Tranſiens autem Dominus miniſtrat: quia lucis ſuæ illuſtratione nos ſatiat. Tranſite vero dictum eſt, cum de iudicio ad regnum redit. Vel certe Dominus nobis poſt iudicium tranſit: quia ab humanitatis forma, in diuinitatis ſuæ contemplationem nos eleuat. Et tranſire eius eſt in claritatis ſuæ ſpeculationē nos ducere,

Matth. 5. b
Baſ. in pſal. 33. S. Amb. ad Ro. 13. S. Auguſt. de ſer. 2. in ſer. Dom. in Monte.
Iob. 40. a
1. Cor. 15. d
Rom. 13. a
Idem 2. Reg. c. 14.
Matt. 8. d

cum

A cum eum quem in humanitate in iudicio cernimus, etiam in diuinitate post iudicium
videmus. Ad iudicium quippe veniens, in forma serui omnibus apparet, quia scriptum
est: Videbunt in quem transfixerunt. Sed cum reprobi in supplicium corruunt, iusti ad *Ioan. 19.f*
claritatis eius gloriam pertrahuntur, sicut scriptum est: Tollatur impius, ne videat glo- *Esaia. 26.b*
riam Dei. Sed quid si serui in prima vigilia negligentes existunt? Prima quippe vigilia,
primæuæ ætatis custodia est. Sed neque sic desperandum est, & a bono opere cessandum.
Nam longanimitatis suæ patientiam insinuans Dominus, subdit. [Et si venerit in secun- *Orig. in Matt. hom. 31.*
da vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi.] Prima quip-
pe vigilia, primæuum tempus est, id est, pueritia. Secunda adolescentia vel iuuentus, quæ
auctoritate sacri eloquij vnum sunt, dicente Salomone: Lætare iuuenis in adolescentia *Eccl. 11.a*
tua. Terna autem, senectus accipitur. Qui ergo vigilare in prima vigilia noluit, custodiat
B vel secundam: vt qui conuerti a prauitatibus suis in pueritia neglexit, ad vias saltem in
tempore iuuentutis euigilet. Et qui euigilare in secunda vigilia noluit, tertiæ vigiliæ re-
media non amittat: vt qui in iuuenture ad vias vitæ non euigilat, saltem in senectute re-
sipiscat. Pensate fratres charissimi, quia concluſit Dei pietas duritiam nostram. Non
est iam quid homo excusationis inueniat. Deus despicitur, & expectat: contemni se vi-
det, & reuocat. Iniuriam de contemptu suo suscipit: & tamen quandoque reuertentibus
etiam præmia promittit. Sed nemo hanc eius longanimitatem negligat: quia tanto di-
strictiorem iustitiam in iudicio exigit, quanto longiorem patientiam ante iudicium præ-
rogauit. Hinc etenim Paulus dicit: Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te *Rom. 2. a*
adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in
die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. Hinc Psalmista ait: Deus iudex iustus, fortis & *Psal. 7.c*
C longanimis. Dicturus quippe longanimem, præmisit iustum: vt quem vides peccata
delinquentium diu patienter ferre, scias hunc etiam quandoque districte iudicare. Hinc
per quendam sapientem dicitur: Altissimus enim est patiens redditor. Patiens enim red- *Eccl. 5.a*
ditor dicitur, quia peccata hominum, & patitur & reddit. Nam quos diu, vt conuertan-
tur, tolerat, non conuersos durius damnat. Ad excutiendam vero mentis nostræ desidiam,
etiam exteriora damna per similitudinem ad medium deducuntur: vt per hæc animus
ad sui custodiam suscitetur. Nam dicitur: [Hoc autem scitote, quia si sciret paterfami-
lias, qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret perfodi domum suam.] Ex qua
præmissa similitudine etiam exhortatio subinfertur, cum dicitur: [Et vos estote parati,
quia qua hora non putatis, filius hominis veniet.] Nesciente enim patrefamilias, fur do-
D mum perfodit: quia dum a sui custodia spiritus dormit, improuisa mors veniens, carnis
nostræ habitaculum irrumpit, & eum quem dominum domus inuenerit dormientem,
necat: quia, cum ventura damna spiritus minime præuidet, hunc mors ad supplicium
nescientem rapit. Furi autem resisteret, si vigilaret: quia aduentum iudicis, qui occulte
animam rapit præcauens, ei pœnitendo occurreret, ne impœnitens periret. Horam ve-
ro vltimam Dominus noster idcirco voluit nobis esse incognitam, vt semper possit esse
suspecta: vt dum illam præuidere non possumus, ad illam sine intermissione præpare-
mur. Proinde, fratres mei, in conditione mortalitatis vestræ mentis oculos figite, ve-
nienti vos iudici per fletus quotidie, & lamenta præparate. Et cum certa mors maneat
omnes, nolite de temporalis vitæ prouidentia incerta cogitare. Terrenarum rerum
vos cura non aggrauet. Quanti libet enim auri, & argenti molibus circumdetur, qui-
E buslibet pretiosis vestibus induatur caro, quid est aliud quàm caro? Nolite ergo atten-
dere quid habetis, sed quid estis. Vultis audire quid estis? Propheta indicat, dicens: Vere *Esaia 40.b*
fenum est populus. Si enim fenum populus non est, vbi sunt illi qui ea quæ hodie co-
limus, nobiscum transacto anno beati Felicis natalitia celebrauerunt? O quanta &
qualia de præsentis vitæ prouisione cogitabant, sed surrepente mortis articulo repente
in his quæ prouidere nolebant, inuenti sunt. Et cuncta simul temporalia quæ con-
gregata quasi stabiliter tenere videbantur, amiserunt. Si ergo transacta multitudo
generis humani quæ per natiuitatem viruit in carne, post mortem aruit in puluere,
velut fenum fuit. Quia igitur momentis suis horæ fugiunt, agite fratres charissimi vt in
boni operis mercede teneantur. Audite, quid sapiens Salomon dicat: Quodcumque po- *Eccl. 9.c*
test manus tua facere, instanter operare: quia nec opus, nec scientia, nec ratio, nec
sapientia erunt apud inferos, quo tu properas. Quia ergo, & venturæ mortis tempus
ignoramus, & post mortem operari non possumus: superest, vt ante mortem tempora

indul ta

indulta rapiamus. Sic enim sic mors ipsa cum venerit, vincetur, si priusquam veniat, A
semper timeatur.

LECTIO SANCTI EVANGELII *secundum Ioannem.*

Ioan. 10. b

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: & lupus rapit, & dispergit oues. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem: & animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere: & vocem meam audient. Et fiet vnum ouile, & vnus pastor. B

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sancti Petri Apostoli: Dominica prima post octauas Paschæ. C

HOMILIA DECIMAQVARTA.

AVdistis, fratres charissimi, ex lectione Euangelica eruditionē vestram: audistis ex lectione Euangelica periculum nostrum. Ecce enim is qui non ex accidenti dono, sed essentialiter bonus est, dicit: [Ego sum pastor bonus.] Atque eiusdem bonitatis formam quam nos imitemur, adiungit, dicens: [Bonus pastor animam suā ponit pro ouibus suis.] Fecit quod monuit, ostendit quod iussit. Bonus pastor pro ouibus suis animā suam posuit, vt in sacramento nostro corpus suum, & sanguinem verteret, & oues, quas redemerat, carnis suæ alimento satiaret. Ostensa nobis est de contemptu mortis via, quam sequamur, apposita est forma cui imprimamur. Primum nobis est exteriora nostra misericorditer ouibus eius impendere: postremum vero, si necesse sit, etiam mortem nostram pro eisdem D
ouibus ministrare. A primo autem hoc minimo peruenitur ad postremum maius. Sed cum incomparabiliter longe sit melior anima qua viuimus, quàm terrena substantia quam exterius possidemus: qui non dat pro ouibus substantiam suam, quando pro his daturus est animam suam? Et sunt nonnulli, qui dum plus terrenam substantiam quám oues diligunt, merito nomen pastoris perdunt. De quibus protinus subditur: [Mercenarius autem & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit.] Non pastor, sed mercenarius vocatur, qui non pro amore intimo oues Dominicas, sed ad temporales mercedes pascit. Mercenarius quippe est, qui
Idem tom. 2. 8. Mor. c. 6. 7. & 12. Mor. 2. locum quidem pastoris tenet, sed lucra animarum non quærit. Terrenis commodis inhiat, honore prælationis gaudet, temporalibus lucris pascitur, impensa sibi ab hominibus reuerentia lætatur. Istæ sunt etenim mercedes mercenarij, vt pro eo ipso, quod in re- E
gimine laborat, hic quod quærit, inueniat, & ab hereditate regis in posterum alienus existat. Vtrum vero pastor sit an mercenarius, cognosci veracitet non potest, si occasio necessitatis deest. Tranquillitatis enim tempore, plerumque ad gregis custodiam, sicut verus pastor, sic etiam mercenarius stat: sed lupus veniens indicat, quo quisque animo super gregis custodiam stabat. Lupus etenim super oues venit, cum quilibet iniustus & raptor, fideles quosque atque humiles opprimit. Sed is qui pastor esse videbatur & non
Ezec. 13. a Idem sup. hom. in Ezech. 19. lib. 2. past. 4. Hier. in Ezech. 13. erat, relinquit oues & fugit: quia dum sibi ab eo periculum ingeri metuit, resistere eius iniustitiæ non præsumit. Fugit autem non mutando locum, sed subtrahendo solatium. Fugit, quia iniustitiam vidit & tacuit. Fugit, quia se sub silentio abscondit. Quibus bene per prophetam dicitur: Non ascendistis ex aduerso neque opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini. Ex aduerso quippe ascendere, est quibuslibet

potestatibus

A poteſtatibus praue agentibus, rationis libera voce contraire. Et in die Domini pro domo Iſrael in prælio ſtamus, ac murum opponimus, ſi fideles innocentes contra peruerſorum iniuſtitiam ex iuſtitiæ auctoritate vindicamus. Quod quia mercenarius non facit, cum venientem lupum viderit, fugit. Sed eſt alius lupus, qui ſine ceſſatione quotidie non corpora, ſed mentes dilaniat, malignus videlicet ſpiritus: qui caulas fidelium inſidians circuit, & mortes animarum quærit. De quo lupo mox ſubditur: [Et lupus rapit, & diſpergit oues.] Lupus venit, & mercenarius fugit: quia malignus ſpiritus mentes fidelium in tentatione dilaniat, & is qui locum paſtoris tenet, curam ſolicitudinis non habet. Animæ pereunt, & ipſe de terrenis commodis lætatur. Lupus rapit & diſpergit oues, cum alium ad luxuriam pertrahit, alium ad auaritiam accendit, alium in ſuperbiam erigit, alium per iracundiam diuidit: hunc inuidia ſtimulat, illum fallacia ſupplantat.

B Quaſi ergo lupus gregem diſſipat, cum fidelium populum diabolus per tentationes necat. Sed contra hæc mercenarius nullo zelo accenditur, nullo feruore dilectionis excitatur: quia dum ſola exteriora commoda requirit, interiora gregis damna negligenter patitur. Vnde & mox adiungitur: [Mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ouibus.] Sola enim cauſa eſt, vt mercenarius fugiat, quia mercenarius eſt. Ac ſi aperte diceretur: Stare in periculo ouium non poteſt, qui in eo quòd ouibus præeſt, non oues diligit, ſed lucrum terrenum quærit. Dum enim honorem amplectitur, dum temporalibus commodis lætatur, opponere ſe contra periculum trepidat, ne hoc quod diligit, amittat. Sed quia Redemptor noſter culpas ficti paſtoris innotuit, iterum formam, cui debeamus imprimi oſtendit, dicens: [Ego ſum paſtor bonus.] Atque ſubiungit: [Et cognoſco oues meas.] Hoc eſt diligo: [Et cognoſcunt me meæ.] Ac ſi pa-

C tenter dicat: Diligentes obſequuntur. Qui enim veritatem non diligit, adhuc minime cognouit. Quia ergo audiſtis, fratres chariſſimi, periculum noſtrum, penſate in verbis Dominicis etiam periculum veſtrum. Videte ſi oues eius eſtis, videte ſi eum cognoſcitis, videte ſi lumen veritatis ſcitis. Scitis autem dico, non per fidem, ſed per amorem. Scitis dico, non ex credulitate, ſed ex operatione. Nam idem ipſe qui hoc loquitur Ioannes Euangeliſta teſtatur, dicens: Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, men- 1. Ioan. 2. d
dax eſt. Vnde & in hoc loco Dominus protinus ſubdit: [Sicut nouit me pater, & ego agnoſco patrem, & animam meam pono pro ouibus meis.] Ac ſi aperte dicat: In hoc conſtat, quia & ego agnoſco patrem, & cognoſcor a patre, quia animam meam pono pro ouibus meis: id eſt, ea charitate, qua pro ouibus morior, quantum patrem diligam, oſtendo. Quia vero non ſolum Iudæam, ſed etiam Gentilitatem redimere venerat adiungit:

D [Et alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus paſtor.] Redemptionem noſtram, qui ex Gentili populo venimus, Dominus aſpexerat, cum ſe adducere & alias oues dicebat. Hoc quotidie fieri fratres, aſpicitis: hoc reconciliatis gentibus factum hodie videtis. Hodie quaſi ex duobus gregibus vnum ouile efficit: quia Iudaicum & Gentilem populum in ſua fide coniungit, Paulo atteſtante, qui ait: Ipſe eſt pax noſtra, qui fecit vtraque vnum. Eph. 2. c
Dum enim ad æternam vitam ex vtraque natione ſimplices eligit, ad ouile proprium oues deducit. De quibus profecto ouibus rurſum dicit: [Oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognoſco eas, & ſequuntur me, & ego vitam æternam do eis,] De quibus & paulo ſuperius dicit: [Per me ſi quis introierit, ſaluabitur, & ingredietur, & egredietur, & paſcua inueniet.] Ingredietur quippe ad fidem, egredietur vero a fide ad ſpeciem, a credulitate

E ad contemplationem: paſcua autem inueniet in æterna refectione. Oues ergo eius paſcua inuenient: quia quiſquis illum corde ſimplici ſequitur, æternæ viriditatis pabulo nutritur. Quæ autem ſunt iſtarum ouium paſcua, niſi interna gaudia ſemper virentis paradiſi? Paſcua, namque electorum ſunt, vultus præſens Dei: qui dum ſine defectu conſpicitur, Greg. lib. 30. Mor. c. 34. to. 2.
ſine fine mens vitæ cibo ſatiatur. In iſtis paſcuis de æternitatis ſatietate lætati ſunt, qui iam laqueos voluptuoſæ temporalitatis euaſerunt. Ibi hymnidici angelorum chori. Ibi ſocietas ſupernorum ciuium. Ibi dulcis ſolemnitas a peregrinationis huius triſti labore redeuntium. Ibi prouidi prophetarum chori. Ibi iudex Apoſtolorum numerus. Ibi innumerabilium martyrum victor exercitus, tanto illic lætior, quanto hic durius afflictus. Ibi confeſſorum conſtantia, præmij ſui perceptione conſolata. Ibi fideles viri, quos a virilitatis ſuæ robore voluptas ſæculi emollire non potuit. Ibi ſanctæ mulieres quæ cum ſæculo, & ſexu vicerunt. Ibi pueri, qui hic annos ſuos moribus tranſcenderunt. Ibi ſenes, quos hic & ætas

debiles

debiles reddidit, & virtus operis non reliquit. Quæramus ergo, fratres chariſſimi, hæc A
paſcua, in quibus cum tantorum ciuium ſolemnitate gaudeamus. Ipſa nos lætantium feſtiuitas inuitet. Certe ſicubi populus nundinas celebraret, ſi ad alicuius eccleſiæ dedicationem, denunciata ſolemnitate, concurreret, feſtinaremus omnes ſimul inueniri, & intereſſe vnuſquiſque ſatageret. Graui ſe damno afflictum crederet, ſi ſolemnitatem communis lætitiæ non videret. Ecce in cæleſtibus electorum ciuium lætitia agitur, viciſſim de ſe omnes in ſuo conuentu gratulantur: & tamen nos ab amore æternitatis tepidi, nullo deſiderio ardemus, intereſſe tantæ ſolemnitati non quærimus priuamur gaudijs, & læti ſumus. Accendamus ergo animum, fratres, recaleſcat fides in id, quod credidit, inardeſcant ad ſuperna, noſtra deſideria: & ſic amare iam ire eſt. Ab internæ ſolemnitatis gaudio nulla nos aduerſitas reuocet: quia & ſi quis ad locum propoſitum ire deſiderat, eius deſiderium quælibet viæ aſperitas non immutat. Nulla nos proſperitas blandiens ſeducat: quia ſtul- B
tus viator eſt, qui in itinere amœna prata conſpiciens, obliuiſcitur ire quo tendebat. Toto ergo deſiderio ad ſupernam patriam animus anhelet, nil in hoc mundo appetat, quod conſtat, quia citius relinquat: vt ſi cæleſtis paſtoris veraciter oues ſumus, quia in viæ delectatione non figimur, æternis paſcuis in peruentione ſatiemur: præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in vnitate ſpiritus ſancti Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII ſecundum Lucam.

C

Luc. 8. a
Matt. 13. a

IN illo tempore: Cum turba plurima conuenirent ad Ieſum, & de ciuitatibus properarent ad eum, dixit per ſimilitudinem: Exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Et dum ſeminat, aliud cecidit ſecus viam, & conculcatum eſt, & volucres cæli comederunt illud. Et aliud cecidit ſupra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter ſpinas, & ſimul exortæ ſpinæ ſuffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, & ortum, fecit fructum centuplum. Hæc dicens, clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. Interrogabant autem eum diſcipuli eius, quæ eſſet hæc parabola. Quibus ipſe dixit: Vobis datum eſt noſſe D
myſterium regni Dei: ceteris autem in parabolis, vt videntes, non videant, & audientes, non intelligant. Eſt autem hæc parabola: Semen eſt verbum Dei. Quod autem ſecus viam, hi ſunt qui audiunt: deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes ſalui fiant. Nam quod ſupra petram, hi ſunt, qui cum audierint, cum gaudio ſuſcipiunt verbum. Et hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in ſpinis cecidit, hi ſunt qui audierunt, & a ſolicitudinibus, & diuitijs, & voluptatibus vitæ, euntes ſuffocantur, & non referunt fructum. Quod autem cecidit in terram bonam, hi ſunt, qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fru- E
ctum afferunt in patientia.

Homilia lectionis eiuſdem, habita ad populum in baſilica ſancti Petri Apoſtoli, in Sexageſima.

HOMILIA DECIMAQVINTA.

LEctio ſancti Euangelij, quam modo fratres chariſſimi, audiſtis, expoſitione non indiget, ſed admonitione. Quam enim per ſemetipſam veritas expoſuit, hanc diſcutere humana fragilitas non præſumat. Sed eſt, quod ſolicite in hac ipſa expoſitione Dominica penſare debeamus: quia ſi nos vobis ſemen verbum, agrum mundum, volucres dæmonia,

A dæmonia, ſpinas diuitias ſignificare diceremus: ad credendum nobis mens forſitan veſtra dubitaret. Vnde & idem Dominus per ſemetipſum dignatus eſt exponere, quod dicebat, vt ſciatis rerum ſignificationes quærere in his etiam quæ per ſemetipſum noluit explanare. Exponendo ergo quod dixit, figurate ſe loqui innotuit: quatenus certos nos redderet, cum vobis noſtra fragilitas verborum illius figuras aperiret. Quis enim mihi vmquam crederet, ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem? Maxime cum illæ pungant, iſtæ delectent. Et tamen ſpinæ ſunt: quia cogitationum ſuarum punctionibus mentem lacerant, & cum vſque ad peccatum pertrahunt, quaſi inflicto vulnere cruentant. Quas bene hoc in loco, alio Euangeliſta atteſtante, nequaquam Dominus diuitias, ſed fallaces *Matt.13.c*
diuitias appellat. Fallaces enim ſunt, quæ nobiſcum diu permanere non poſſunt: fallaces
B ſunt, quæ mentis noſtræ inopiam non expellunt. Solæ autem diuitiæ veræ ſunt, quæ nos diuites virtutibus faciunt. Si ergo, fratres chariſſimi, eſſe diuites cupitis, veras diuitias amate. Si culmen veri honoris quæritis, ad cæleſte regnum tendite. Si gloriam dignitatum diligitis, in illa ſuperna angelorum curia adſcribi feſtinate: verba Domini, quæ aure percipitis, mente retinete. Cibus enim mentis eſt ſermo Dei. Et quaſi acceptus cibus, ſtomacho languente, reijcitur, quando auditus ſermo in ventre memoriæ non tenetur. Sed quiſquis alimenta non retinet, huius profecto vita deſperatur. Aeternæ igitur mortis periculum formidate, ſi cibum quidem ſanctæ exhortationis accipitis, ſed verba vitæ, ideſt, alimenta iuſtitiæ in memoria non tenetis. Ecce tranſit omne quod agitis, & ad extremum iudicium ſine vlla momenti interpoſitione quotidie volentes nolentesq. properatis. Cur ergo amatur, quod relinquitur? Cur illud negligitur, quo peruenitur?
C Mementote, quod dicitur: [Si quis habet aures audiendi, audiat.] Omnes enim qui illic aderant, aures corporis habebant. Sed qui cunctis, aures habentibus, ſi quis habet aures audiendi audiat, dicit: aures proculdubio cordis requirit. Curate ergo, vt acceptus ſermo in cordis aure remaneat. Curate, ne ſemen iuxta viam cadat, ne malignus ſpiritus veniat, & a memoria verbum tollat. Curate ne petroſa terra ſemen excipiat, & fructum boni operis ſine perſeuerantiæ radicibus mittat. Multis enim libet quod audiunt, boni operis initia proponunt: ſed mox vt fatigari aduerſitatibus cœperint, inchoata derelinquunt. Petroſa ergo terra humorem non habuit: quia hoc quod germinauerat, ad fructū perſeuerantiæ non perduxit. Multi itaque cum verbum contra auaritiam audiunt, eandē auaritiam deteſtantur, rerum omnium contemptum laudant: ſed mox vt viderit animus quod concupiſcat, obliuiſcitur quod laudabat. Multi cum verbum contra luxuriam au-
D diunt, polluriones carnis non ſolum perpetrare non appetunt, ſed etiam perpetratas erubeſcunt: ſed mox vt carnis ſpecies eorum oculis apparet, ſic mens ad deſideria rapitur, ac ſi adhuc ab ea nihil ſit contra hæc eadem deſideria deliberatum: & damnanda agit, qui quidquid egiſſe ſe meminit, iam & ipſe damnauit. Sæpe etiam contra culpas compungimur, & tamen poſt fletum, ad eaſdem culpas redimus. Sic Balaam Iſraelitici populi tabernacula contemplatus fleuit, eisq. ſe ſimilem fieri in morte depopoſcit, dicens: Moriatur anima mea morte iuſtorum, & fiant nouiſſima mea horum ſimilia. Sed mox *Num.23.c*
vt hora compunctionis tranſijt, in auaritiæ nequitiam exarſit. Nā propter promiſſa munera, in eius populi mortem cōſilium dedit, cuius morti ſe fieri ſimilem optauit. Et oblitus eſt, quod planxerat, cum extinguere noluit, quod per auaritiam ardebat. Notandum vero eſt quod exponens Dominus dicit, quia ſolicitudines, & voluptates & diuitiæ ſuffocant
E verbum. Suffocant enim, qua importunis cogitationibus ſuis, guttur mentis ſtrangulant: & dum bonum deſiderium intrare ad cor non ſinunt, quaſi aditum flatus vitalis necant. Notandum etiam quòd duo ſunt quæ diuitijs iungit, ſolicitudines videlicet & voluptates: quia profecto & per curam mentem opprimunt, & per affluentiam reſoluunt. Re enim cōtraria poſſeſſores ſuos & afflictos & lubricos faciunt. Sed quia voluptas conuenire non poteſt cum afflictione, alio quidem tempore per cuſtodiæ ſuæ ſolicitudinem affligunt, atque alio per abundantiam ad voluptates emolliunt. Terra autem bona fructum per patientiam reddit: quia videlicet nulla ſunt bona quæ agimus, ſi non æquanimiter etiam proximorū mala toleramus. Quanto enim quiſque altius profecerit, tanto in hoc mundo inuenit quod durius portet: quia cum a præſenti ſæculo mentis noſtræ dilectio deficit, eiuſdem ſæculi aduerſitas creſcit. Hinc eſt enim quod pleroſque cernimus & bona agere, & tamen ſub graui tribulationum faſce deſudare. Terrena namque iam deſideria fugiunt, & tamen flagellis durioribus fatigantur. Sed iuxta vocem Domini fru-

ctum

ctum per patientiam reddunt: quia cum humiliter flagella suscipiunt, post flagella ad requiem sublimiter suscipiuntur. Sic vua calcibus tunditur, & in vini saporem liquatur. Sic oliua contusionibus expressa, amurcam suam deserit, & in olei liquorem pinguescit. Sic per triturам areæ, a paleis grana separantur, & ad horreum purgata perueniunt. Quisquis ergo appetit plene vitia vincere, studeat humiliter purgationis suæ flagella tolerare: vt tanto post ad iudicem mundior veniat, quanto nunc eius rubiginem ignis tribulationis purgat. In ea porticu, quæ euntibus ad ecclesiam beati Clementis est peruia, fuit quidem Seruolus nomine, quem multi vestrum mecum nouerunt, rebus pauper, meritis diues, quem longa ægritudo dissoluerat. Nam a primæua ætate vsque ad finem vitæ paralyticus iacebat. Quid dicam quia stare non potuerat, qui numquam in lecto suo surgere vel ad sedendum valebat? numquam manum suam ad os ducere? numquam se potuit in latus aliud declinare? Huic ad seruiendum mater cum fratre aderat, & quidquid ex eleemosyna potuisset accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogabat. Nequaquam literas nouerat, sed scripturæ sacræ sibimet codices emerat, & religiosos quosque in hospitalitatem suscipiens, hos coram se legere sine intermissione faciebat. Factumq. est vt quantum ad mensuram propriam attinet, plene sacram scripturam disceret: cum, sicut dixi, literas funditus ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere, hymnis Deo & laudibus diebus ac noctibus vacare. Sed cum iam tempus esset, vt tanta eius patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia redijt. Cumq. se iam morti proximum agnouit, peregrinos viros atque in hospitalitate susceptos admonuit, vt surgerent, & cum eo psalmos pro expectatione exitus sui decantarent. Cumq. cum eis & ipse moriens psalleret, voces psallentium repente compescuit, cum terrore maligni clamoris, dicens: Tacete. Numquid non auditis, quantæ resonant laudes in Cælo? Cumq. ad easdem laudes, quas intus audierat, aurem cordis intenderet, sancta illa anima a carne soluta est. Sed exeunte illa, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, vt omnes illi, qui aderant, inæstimabili suauitate replerentur: ita vt per hoc patenter agnoscerent, quod eam laudes, quas audierat, in cælo susceperissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc vsque viuit, & cum magno fletu attestari solet: quia quousque corpus eius sepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit. Ecce quo fine ex hac vita migrauit, qui in hac vita æquanimiter flagella tolerauit. Iuxta vocem ergo Dominicam, bona terra fructum per patientiam reddidit, quæ exarata disciplinæ vomere, ad remunerationis segetem peruenit. Sed vos rogo, fratres charissimi, attendite, quod excusationis argumentum in illo districto iudicio habituri sumus nos, qui a bono opere torpentes, & res & manus accipimus, si præcepta Dominica egenus & sine manibus potuit implere? Non contra nos Dominus tunc Apostolos ostendat, qui ad regnum secum turbas fidelium prædicando traxerunt: non contra nos martyres exhibeat, qui ad cælestem patriam sanguinem fundendo peruenerunt. Quid tunc dicturi sumus, cum hunc, de quo locuti sumus, Seruolum viderimus, cui longus languor brachia tenuit, sed tamen hæc a bono opere non ligauit? Hæc vobiscum, fratres, agite, sic vos ad studium boni operis instigate: vt cum bonos vobis modo ad imitandum proponitis, eorum consortes tunc esse valeatis, præstante Domino nostro Iesu Christo, &c.

A B C D

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Matthæum.

E

Matt. 4. a IN illo tempore: Ductus est Iesus in desertum a spiritu, vt tentaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurijt. Et accedens tentator, dixit ei: Si *Deu. 8. a* filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respondens, dixit: Scriptum est: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & *Luc. 4. a* statuit eum super pinnaculum templi, & dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deor- *Psal. 90. a* sum. Scriptum est enim: Quia angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent

te, ne

A te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus rursum: Scriptum est, Non tentabis Dominum Deum tuum. *Deut. 1. b* Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum, & dixit illi: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Tunc dixit ei Iesus: Vade Satana. *Matt. 4. & 10. d* Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. *Ioan. 3. c* Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei. *Luc. 4. c*

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica sancti Ioannis, quæ dicitur Constantiniana: Dominica prima in Quadragesima.

B

HOMILIA DECIMASEXTA.

DVbitari a quibusdam solet, a quo spiritu sit Iesus ductus in desertum, propter hoc quod subditur: [Assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem.] Et rursum: [Assumpsit eum in montem excelsum valde.] Sed vere & absque vlla quæstione conuenienter accipitur, vt a sancto spiritu in desertum ductus credatur, vt illic eum suus spiritus duceret, vbi hunc ad tentandum malignus spiritus inueniret. Sed ecce, cum dicitur Deus homo vel in excelsum montem, vel in sanctam ciuitatem a diabolo assumptus, mens refugit credere, humanæ hoc audire aures expauescunt. Qui tamen non esse incredibilia ista cognoscimus, si in illo & alia facta pensamus. Certe iniquorum omnium caput diabolus est, & huius capitis membra sunt omnes iniqui. An non diaboli membrum
C fuit Pilatus? An non diaboli membra Iudæi persequentes, & milites crucifigentes Christum fuerunt? Quid ergo mirum si se ab illo permisit in montem duci, qui se pertulit etiam a membris illius crucifigi? Non est ergo indignum Redemptori nostro, quod tentari voluit, qui venerat occidi. Iustum quippe erat, vt sic tentationes nostras suis tentationibus vinceret, sicut mortem nostram venerat sua morte superare. Sed sciendum nobis est, quia tribus modis tentatio agitur, suggestione, delectatione, & consensu. Et nos cum tentamur, plerumque in delectationē aut etiam in cōsensum labimur: quia de carnis peccato propagati in nobisipsis etiam gerimus, vnde certamina toleramus. Deus vero qui in vtero virginis incarnatus, in mundū sine peccato venerat, nihil contradictionis in semetipso tolerabat. Tentari ergo per suggestionem potuit, sed eius mentem peccati delectatio non momordit. Atq. ideo omnis diabolica illa tentatio foris non intus fuit. Sed si
D ipsum ordinem tentationis eius aspicimus, pensemus quanta magnitudine nos a tentatione liberamur. Antiquus hostis contra primum hominem parentem nostrum in tribus se tentationibus erexit: quia hunc videlicet gula, vana gloria, & auaritia tentauit: sed tentando supetauit, quia sibi eum per consensum subdidit. Ex gula quippe tentauit, cum *Gen. 2. a* cibum ligni vetiti ostendit, atque ad comedendum suasit. Ex vana autem gloria tentauit, cum diceret: Eritis sicut dij. Et ex proiectu auaritiæ tentauit, cum diceret: Scientes bonum & malum. *Gen. 3. a* Auaritia enim non solum pecuniæ est, sed etiam altitudinis. Recte enim auaritia dicitur, cum supra modum sublimitas ambitur. Si enim non ad auaritiam, honoris rapina pertineret, nequaquam Paulus de vnigenito Dei filio diceret: Non rapinam arbitratus est, se esse æqualem Deo. In hoc autem diabolus parentem nostrum ad superbiam traxit, quo eum ad auaritiam sublimitatis excitauit. Sed quibus mo- *Phil. 2. a*
E dis primum hominem strauit, eisdem modis secundo homini tentator succubuit. Per gulam quippe tentat, cum dicit: [Dic vt lapides isti panes fiant.] Per vanam gloriam tentat, cum dicit: [Si filius Dei es, mitte te deorsum.] Per sublimitatis auaritiam tentat, cum regna omnia mundi ostendit, dicens: [Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.] Sed eisdem modis a secundo homine vincitur, quibus primum hominem se vicisse gloriabatur: vt a nostris cordibus ipso aditu captus exeat, quo nos aditu intromissus tenebat. Sed est aliud, fratres charissimi, quod in hac tentatione Dominica considerare debemus: quia tentatus a diabolo Dominus sacri eloquij præcepta respondit, & qui eo verbo, quod erat, tentatorem suum mergere in abyssum potetat, virtutem suæ potentiæ non ostendit, sola diuinæ scripturæ præcepta edidit: quatenus suæ nobis patientiæ præberet exemplum, vt quoties a prauis hominibus aliquid patimur, ad doctrinam excitemur potius, quam ad vindictam. Pensate, rogo, quanta est patientia Dei, & quanta im-

patientia noſtra. Nos ſi iniurijs, aut aliqua læſione prouocamur, furore permoti; aut quantum poſſumus noſmetipſos vlciſcimur, aut quod non poſſumus, facere minamur. Ecce aduerſitatem diaboli Dominus pertulit, & nihil ei niſi manſuetudinis verba reſpondit. Portat, quem punire poterat, vt hoc in laudem eius altius creſceret, ſi hoſtem ſuum non extinguendo, ſed interim patiendo ſuperaret. Notandum vero quod ſubditur, quia recedente diabolo, angeli miniſtrabant ei. Ex qua re quid aliud, quàm vnius perſonæ vtraque natura oſtenditur? Quia & homo eſt quem diabolus tentat, & idem ipſe Deus eſt, cui ab angelis miniſtratur. Cognoſcamus igitur in eo naturam noſtram: quia niſi hunc diabolus hominem cerneret, non tentaret. Veneremur in illo diuinitatem ſuam: quia niſi ſuper omnia Deus exiſteret, ei nullo modo angeli miniſtrarent. Sed quia his diebus lectio congruit: nam quadraginta dierum abſtinentiam noſtri Redemptoris audiuimus: quia quadrageſimæ tempus inchoamus, diſcutiendum nobis eſt, cur hæc ipſa abſtinentia per quadraginta dierum numerum cuſtoditur. Moyſes enim, vt legem acciperet ſecundo diebus quadraginta ieiunauit. Helias in deſerto quadraginta diebus abſtinuit. Ipſe auctor hominum ad homines veniens, in quadraginta diebus nullum omnimodo cibum ſumpſit. Nos quoque, inquantum poſſumus, annuo quadrageſimæ tempore carnem noſtram per abſtinentiam affligere conemur. Cur ergo in abſtinentia quadragenarius numerus cuſtoditur, niſi quia virtus decalogi per libros quattuor ſancti Euangelij impletur? Denarius etenim quater ductus, in quadragenarium ſurgit: quia tunc decalogi mandata perficimus, cum profecto quattuor libros ſancti Euangelij cuſtodimus. Ex qua re ſentiri, & aliud poteſt. In hoc enim mortali corpore ex quattuor elementis ſubſiſtimus, & per voluptates eiuſdem corporis, præceptis Dominicis contraimus. Præcepta autem Dominica per decalogum ſunt accepta. Quia ergo per carnis deſideria, decalogi mandata contempſimus, dignum eſt, vt eandem carnem quaterdecies affligamus. Quamuis ergo de quadrageſimali tempore eſt adhuc aliud, quod poſſit intelligi. A præſenti etenim die vſque ad paſchalis ſolemnitatis gaudia ſex hebdomadæ veniunt. Quarum videlicet dies quadraginta duo ſiunt. Ex quibus dum ſex dies Dominici abſtinētiæ ſubtrahuntur, non plus in abſtinentia, quàm triginta & ſex dies remanent. Dum vero per trecentos, & ſexaginta quinque dies annus ducitur, nos autem per triginta & ſex dies affligimur, quaſi anni noſtri decimas Deo damus: vt qui nobiſmetipſis per acceptum annum viximus, auctori noſtro nos in eius decimis per abſtinentiam mortificemus. Vnde fratres chariſſimi ſicut offerre in lege iubemini decimas rerum, ita ei offerre contendite, & decimas dierum. Vnuſquiſque inquantum virtus ſuppetit, carnem macerat, eiusq. deſideria affligat, concupiſcentias turpes interficiat, vt iuxta Pauli vocem, hoſtia viua fiat. Hoſtia quippe & immolatur, & viua eſt, quando ab hac vita homo deficit, et tamen ſe a carnalibus deſiderijs occidit. Caro nos læta traxit ad culpam, afflicta reducat ad veniam. Auctor etenim mortis noſtræ, per fructum ligni vetiti, vitæ præcepta tranſgreſſus eſt. Qui ergo a paradiſi gaudijs per cibum cecidimus, ad hæc inquantum poſſumus, per abſtinentiam reſurgamus. Sed nemo ſibi eandem abſtinentiam ſolam credat poſſe ſufficere, cum per prophetam Dominus dicat: Nonne hoc eſt magis ieiunium quod elegi? Fruiebons: Frange eſurienti panem tuum, & egenos, vagosq. induc in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris. Illud ergo ieiunium Deus approbat, quod ad eius oculos manus eleemoſynarum leuat, quod cum proximi dilectione agitur, quod cum pietate conditur. Hoc ergo quod tibi ſubtrahis, alteri largire: vt vnde tua caro affligitur, inde egentis proximi caro reparetur. Hinc etenim per prophetam Dominus dicit: Cum ieiunaretis & plangeretis, numquid ieiunium ieiunaſtis mihi? Et cum comeditis & bibitis, numquid non vobis comeditis, & vobiſmetipſis bibitis? Sibi enim comedit & bibit, qui alimenta corporis, quæ ſunt communia dona conditoris, ſine indigentibus percipit. Et ſibi quiſque ieiunat, ſi ea quæ ſibi ad tempus ſubtrahit, non pauperibus tribuit, ſed ventri poſtmodum offerenda cuſtodit. Hinc per Ioelem dicitur: Sanctificate ieiunium. Ieiunium quippe ſanctificare, eſt adiunctis bonis alijs, dignam Deo abſtinentiam carnis oſtendere. Ceſſet ira, ſopiantur iurgia. Incaſſum enim caro atteritur, ſi a prauis ſuis voluptatibus animus non refrenatur, cum per prophetam Dominus dicat: Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur voluntas veſtra. Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie, & omnes debitores veſtros repetitis. Neque enim qui a debitore ſuo hoc, quod dedit, repetit, aliquid iniuſtum facit: ſed dignum eſt vt quiſquis ſe in pœnitentia

A

B

C

D

E

Ioan p. 4. c. 14. Grat. de conſ. diſt. 4. c. 16. Pann. li. 2. c. 82. Bur. li. 13. c. 1.

Exo. 34. f

3. Reg. 19. b

Matt. 4. b

8. Aug. lib. 2. de conſ. Euang. & 83. q. 57.

Diſt. 5. c. Quadrageſima.

Leuit. 27. d

Rom. 12. a

Eſaiæ. 58. c

Zacha. 7. b

Ioel. 1. c & 2. d

Eſaiæ. 58. a

A pœnitentia macerat, etiam hoc quod sibi iuste competit, interdicat. Sic sic nobis afflictis, & pœnitentibus a Deo dimittitur, quod iniuste egimus, si pro amore illius, & hoc quod nobis iuste competit, relaxemus.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Lucam.

IN illo tempore: Designauit Dominus Iesus, & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem, & locum, quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Ite: Ecce ego mitto vos, sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum, neque peram, neque calciamenta: & neminem per viam salutaueritis. In quamcumque domum intraueritis, primum dicite: Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, tequiescet super illum pax vestra. Sin autem ad vos reuertetur. In eadem autem domo manete, edentes & bibentes, quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate, quæ apponuntur vobis. Et curate infirmos, qui in illa sunt, & dicite illis: Appropinquabit in vos regnum Dei. *Luc.10.a*

B

C

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica Lateranensi: De Apostolis.

HOMILIA DECIMASEPTIMA.

DOminus, & Saluator noster, fratres charissimi, aliquando nos sermonibus, aliquando vero operibus admoner. Ipsa etenim facta eius, præcepta sunt: quia dum aliquid tacitus facit, quid agere debeamus, innotescit. Ecce enim binos in prædicationem discipulos mittit: quia duo sunt præcepta charitatis, Dei videlicet amor, & proximi: & minus quàm inter duos, charitas haberi non potest. Nemo enim proprie ad semetipsum habere charitatem dicitur, sed dilectio in alterum tendit, vt charitas esse possit. Ecce enim binos ad prædicandum discipulos Dominus mittit, quatenus hoc nobis tacitus innuat: quia qui charitatem erga alterum non habet, prædicationis officium suscipere nullatenus debet. Bene autem dicitur, quia misit eos ante faciem suam, in omnem ciuitatem, & locum, quo erat ipse venturus. Prædicatores enim suos Dominus sequitur: quia prædicatio præuenit, & tunc ad mentis nostræ habitaculum Dominus venit, quando verba exhortationis præcurrunt, atque per hoc veritas in mente suscipitur. Hinc namque eisdem prædicatoribus Esaias dicit: Parate viam Domini: rectas facite semitas Dei nostri. Hinc filijs Psalmista ait: Iter facite ei, qui ascendit super occasum. Super occasum namque Dominus ascendit: quia vnde in passione occubuit, inde maiorem suam gloriam, resurgendo manifestauit. Super occasum videlicet ascendit: quia mortem, quam pertulit, resurgendo calcauit. Ei ergo, qui ascendit super occasum, iter facimus, cum nos eius gloriam vestris mentibus prædicamus, vt eas & ipse post veniens per amoris sui præsentiam illustret. Missis autem prædicatoribus, quid dicat, audiamus: [Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo dominum messis, vt mittat operarios in messem suam.] Ad messem multam, operarij pauci sunt, quod sine graui mærore loqui non possumus: quia etsi sunt, qui bona audiunt, desunt tamen qui dicant. Ecce mundus sacerdotibus plenus est, sed tamen in messe Dei rarus valde inuenitur operator: quia officium quidem sacerdotale suscipimus, sed opus officii non implemus. Sed pensate fratres charissimi, pensate, quod dicitur: [Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam.] Vos pro nobis petite, vt digna vobis operari valeamus, ne ab *Greg.1.Reg.2. & in cant.4.* *Esaiæ.40.a* *Psal.67.a*

D

E

exhortatione lingua torpeat, ne postquam prædicationis locum susci-
pimus, apud iu- A
stum iudicem nostra nos taciturnitas addicat. Sæpe enim pro sua nequitia, prædicantium lingua restringitur. Sæpe vero ex subiectorum culpa agitur, vt in eis, qui præsunt, prædicationis sermo subtrahatur. Ex sua quippe nequitia prædicantium lingua restringitur,
Psal. 49.e sicut Psalmista ait: Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iustitias meas? Et rursum ex vitio subiectorum, vox prædicantium subtrahitur, sicut ad Ezechielem Dominus
Ezec. 3.g dicit: Linguam tuam adhærescere faciam palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir obiurgans: quia domus exasperans est. Ac si aperte dicat: Idcirco tibi prædicationis sermo tollitur: quia dum me in suis actibus plebs exasperat, non est digna, cui exhortatio veritatis fiat. Ex cuius ergo vitio prædicatori sermo subtrahatur, non facile cognoscitur. Quia vero pastoris taciturnitas aliquando sibi, semper autem subiectis noceat, certissime scitur. Sed vtinam si ad prædicationis virtutem non sufficimus, loci nostri officium in in- B
Matt.10.b nocentia vitæ teneamus. Nam subditur: [Ecce ego mitto vos, sicut agnos, inter lupos.] Multi autem cum regiminis iura suscipiunt, ad lacerandos subditos inardescunt. Terrorem potestatis exhibent, & quibus prodesse debuerant, nocent. Et quia charitatis viscera non habent, domini videri appetunt, patres se esse minime recognoscunt, humilitatis locum in elationem dominationis immutant. Et si quando extrinsecus blan-
Matt. 7.c diuntur, intrinsecus sæuiunt. De quibus alias veritas dicit: Veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Contra quæ omnia considerandum nobis est, quia sicut agni inter lupos mittimur, vt sensum seruantes innocentiæ, morsum malitiæ non habeamus. Qui enim locum prædicationis suscipit, mala inferre non debet, sed tolerate: vt ex ipsa sua mansuetudine iram sæuientium mitiget, & peccatorum vulnera in alijs ipse afflictionibus vulneratus sanet. Quem & si quando zelus C
rectitudinis exigit, vt erga subiectos sæuiat, furor ipse de amore sit, non de crudelitate: quatenus & iura disciplinæ foris exhibeat, & intus paterna pietate diligat, quos foris quasi insequendo castigat. Quod tunc bene rector exhibet, cum seipsum diligere per amorem priuatum nescit, cum nulla, quæ mundi sunt, appetit, cum terrenæ cupiditatis oneribus nequaquam mentis colla supponit. Vnde & subditur: [Nolite portare sacculum, neque peram, neque calciamenta, & neminem per viam saluaueritis.] Prædicatori etenim tanta debet in Deo esse fiducia, vt præsentis vitæ sumptus quamuis non prouideat, tamen sibi hoc non deesse certissime sciat: ne dum mens eius occupatur ad temporalia, minus alijs prouideat æterna. Cui etiam per viam neminem salutare conceditur, vt sub quanta festinatione in iter prædicationis pergere debeat, ostendatur. Quæ si quis verba etiam per allegoriam velit intelligi, in sacculo pecu- D
nia clausa est: pecunia vero clausa, est sapientia occulta. Qui igitur sapientiæ verbum habet, sed hoc erogare proximo negligit, quasi pecuniam in sacculo ligatam tenet.
Eccl.41.e Vnde scriptum est: Sapientia abscondita, & thesaurus occultus, quæ vtilitas in vtrisque? Quid vero per peram, nisi onera sæculi: & quid hoc loco per calciamenta, nisi mortuorum operum exempla signantur? Qui ergo officium prædicationis suscipit, dignum non est, vt onus sæcularium negotiorum portet: ne dum hoc eius colla deprimit, ad prædicanda cælestia non assurgat. Nec debet stultorum operum exempla conspicere, ne sua opera quasi ex mortuis pellibus credat munire. Sunt etenim multi qui prauitatem suam, ex alienis prauitatibus tuentur. Quia enim alios talia fecisse considerant, se hæc facere licenter putant. Hi, quid aliud faciunt, nisi pedes suos ex mortuorum animalium munire pellibus conantur? Omnis vero qui salutat in via, ex oc- E
casione salutat itineris, non ex studio optandæ eiusdem salutis. Qui igitur non amore æternæ patriæ, sed præmiorum ambitu salutem audientibus prædicat, quasi in itinere salutat: quia ex occasione, & non ex intentione, salutem audientibus exoptat. Sequitur: [In quamcumque domum intraueritis, primum dicite: Pax huic domui: & si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra: sin autem, ad vos reuertetur.] Pax, quæ ab ore prædicatoris offertur, aut requiescit in domo, si in ea filius pacis fuerit, aut ad eundem prædicatorem reuertitur. Quia aut erit quisque prædestinatus ad vitam, & cæleste verbum sequitur quod audit: aut si nullus audire voluerit, ipse prædicator sine fructu non erit: quia ad eum pax reuertitur: quoniam ei a Domino pro labore sui operis merces recompensatur. Ecce autem qui peram, & sacculum portare prohibuit, sumptus & alimenta ex eadem prædicatione concedit. Nam subditur: [In eadem autem domo manete

edentes,

A edentes,& bibentes quæ apud illos ſunt. Dignus eſt enim operarius mercede ſua.] Si pax noſtra recipitur,dignum eſt,vt in eadem domo maneamus,edentes & bibentes, quæ apud illos ſunt, vt ab eis terrena ſtipendia conſequamur, quibus præmia patriæ cæleſtis offerimus. Vnde etiam Paulus hæc ipſa pro minimo ſuſcipiens, dicit: Si nos vobis ſpiritalia ſeminauimus,magnum eſt ſi veſtra carnalia metamus? Et notandum quod ſubditur: [Dignus eſt operarius mercede ſua.] Quia iam de mercede operis, ſicut ipſa alimenta ſuſtentationis, vt hic merces de labore prædicationis inchoetur, quæ illic de veritatis viſione perficitur. Qua in re conſiderandum eſt, quod vni noſtro operi duæ mercedes debentur: vna in via, altera in patria: vna,quæ nos in labore ſuſtentat,alia, quæ nos in reſurrectione remunerat. Merces itaque quæ in præſenti accipitur, hoc in nobis debet agere, vt ad ſequentem mercedem robuſtius tendatur. Verus ergo quiſque prædicator non ideo B prædicare debet, vt in hoc tempore mercedem recipiat, ſed ideo mercedem recipere, vt prædicare ſubſiſtat. Quiſquis namque ideo prædicat, vt hic, vel laudis, vel muneris mercedem recipiat, æterna proculdubio mercede ſe priuat. Quiſquis vero vel ea, quæ dicit, ideo placere hominibus appetit, vt dum placet quod dicitur, per eadem dicta non ipſe, ſed Dominus ametur: vel idcirco terrena ſtipendia in prædicatione conſequitur, ne a prædicationis voce per indigentiam laſſetur: huic proculdubio ad recipiendam mercedem nihil obſtat in patria, quia ſumptus ſumpſit in via. Sed quid nos, quod tamen ſine dolore dicere non poſſumus, quid nos, o paſtores, agimus, qui & mercedem conſequimur, & tamen operarij nequaquam ſumus? Fructus quippe ſanctæ Eccleſiæ in ſtipendio quotidiano percipimus, ſed tamen pro æterna Eccleſia minime in prædicatione laboramus. Penſemus, cuius damnationis ſit, ſine labore hic percipere mercedem C laboris. Ecce ex oblatione fidelium viuimus, ſed numquid pro animabus fidelium laboramus? Illa in ſtipendium noſtrum ſumimus, quæ pro redimendis peccatis ſuis fideles obtulerunt: nec tamen contra peccata eadem, vel orationis ſtudio, vel prædicationis, vt dignum eſt, inſudamus. Vix pro culpa ſua quempiam aperta voce reprehendimus. Et adhuc, quod eſt grauius, aliquando ſi perſona in hoc mundo potens ſit, eius forſitan errata laudamus, ne ſi aduerſemur, per iracundiam vnus ſubtrahat quod impendebat. Sed debemus ſine ceſſatione meminiſſe, quod de quibuſdam in Oſeæ ſcriptum eſt: Peccata populi mei comedent. Cur autem peccata po- *Oſea.4.b*
puli comedere dicuntur, niſi quia peccata delinquentium fouent, ne temporalia ſtipendia amittant? Sed & nos qui ex oblationibus fidelium viuimus, quas illi pro peccatis ſuis obtulerunt, ſi comedimus & tacemus, & eorum proculdubio pecca- D ta manducamus. Penſemus ergo, cuius ſit apud Deum criminis peccatorum pretium manducare, & nihil contra peccata prædicando agere. Audiamus quid beati Iob voce dicitur: Si aduerſum me terra mea clamat, & cum ipſa ſulci eius de- *Iob.31.d*
flent, ſi fructus eius comedi abſque pecunia. Terra enim contra poſſeſſorem ſuum clamat, quando contra paſtorem ſuum iuſte Eccleſia murmurat. Cuius etiam ſulci deflent, ſi corda audientium quæ a præcedentibus ſunt patribus prædicationis voce, & vigore inuectionis exarata, vident aliquid quod lugeant de vita paſtoris. Cuius videlicet terræ fructus poſſeſſor bonus ſine pecunia non manducat: quia diſcretus paſtor prærogat talentum verbi, ne ad damnationem ſuam de Eccleſia ſtipendium ſumat alimenti. Tunc enim de terra noſtra cum pecunia fructus comedimus, quan- E do ſumentes eccleſiaſtica ſubſidia, in prædicatione laboramus. Præcones namque venturi iudicis ſumus. Quis ergo venturum iudicem nunciet, ſi præco tacet? Proinde conſiderandum nobis eſt, vt, inquantum valet quiſque, vel inquantum ſufficit, & terrorem venturi iudicij, & dulcedinem regni, ſuſceptæ Eccleſiæ inſinuare contendat. Et quia vna eademq. exhortationis voce non ſufficit, ſimul cunctos admonere, debet ſingulos, inquantum valet, inſtruere, priuatis locutionibus ædificare, exhortatione ſimplici fructum in filiorum ſuorum cordibus quærere. Debemus namque penſare continuo, quod ſanctis Apoſtolis dicitur, & per Apoſtolos nobis: Vos *Matt. 5. c*
eſtis ſal terræ. Si ergo ſal ſumus, condire mentes fidelium debemus. Vos igitur *Par. in Matth. c. 12.*
qui paſtores eſtis, penſate, quia Dei animalia paſcitis. De quibus profecto animalibus Deo per Pſalmiſtam dicitur: Animalia tua habitabunt in ea. Et ſæpe vi- *Pſal. 67. c*
demus, quòd petra ſalis, brutis animalibus anteponitur, vt ex eadem ſalis petra lambere debeant, & meliorari. Quaſi ergo inter bruta animalia petra ſalis debet eſſe

sacerdos in populis. Curare namque sacerdotem necesse est, quæ singulis dicat, vnumquemque qualiter admoneat: vt quisquis sacerdoti iungitur, quasi ex salis tactu, æternæ vitæ sapore condiatur. Sal etenim terræ non sumus, si corda audientium non condimus. Quod profecto condimentum ille veraciter proximo impendit, qui prædicationis verbum non subtrahit. Sed tunc vere alijs recta prædicamus, si dicta rebus, & exemplis ostendimus, si nosipsi diuino amore compungimur, & humanæ vitæ, quæ sine culpa transiri nequaquam potest, quotidianas lacrymis maculas lauamus. Tunc autem de nobis vere compungimur, si studiose patrum præcedentium facta pensamus, vt ex conspecta illorum gloria, in nostris nobis oculis nostra vita sordescat. Tunc vere compungimur, cum præcepta Domini studiose perscrutamur, & per hæc proficere ipsi contendimus, per quæ iam profeciſſe nouimus, quos veneramur. Hinc est enim quod de Moyse scriptum est: Posuit & labrum æneum in quo lauarentur Aaron & filij eius, cum ingrederentur in sancta sanctorum, quod fecit de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi. Labrum quippe æneum Moyses ponit, in quo sacerdotes lauari debeant, & sancta sanctorum ingredi: quia lex Dei prius nos lauari per compunctionem præcipit, vt nostra immunditia ad penetrandum secretorum Dei munditiam non sit indigna. Quod bene labrum de speculis mulierum perhibet factum, quæ ad tabernaculi ostium indesinenter excubabant. Specula quippe mulierum sunt præcepta Dei, in quibus se sanctæ animæ semper aspiciunt, & si quæ in eis sunt fœditatis maculæ, deprehendunt. Cogitationum vitia corrigunt, & quasi renitentes vultus velut ex reddita imagine componunt: quia dum præceptis Dominicis solerter intendunt, in eis proculdubio, vel quid in se cælesti viro placeat, vel quid displiceat, agnoscunt. Quæ quàmdiu in hac vita sunt, æternum tabernaculum ingredi nequaquam possunt. Sed tamen ad ostium tabernaculi mulieres excubant: quia sanctæ animæ etiam cum infirmitate adhuc carnis grauantur, amore tamen continuo ingressum æterni introitus obseruant. Moyses ergo labrum sacerdotibus de speculis mulierum fecit: quia lex Dei lauacrum compunctionis, peccatorum nostrorum maculis exhibet: dum ea per quæ sanctæ animæ superno sponso placuerunt, intuenda nobis cælestia præcepta præbet. Quibus si diligenter intendimus, internæ nostræ imaginis maculas videmus. Videntes autem maculas, in pœnitentiæ dolore compungimur: compuncti vero quasi in labro de speculis mulierum lauamur. Est autem valde necessarium, vt cum de nobis compunctione afficimur, etiam commissorum nobis vitam zelemus. Sic ergo nos amaritudo compunctionis afficiat, vt tamen a proximorum custodia non auertat. Quid enim prodest, si amantes nosmetipsos, relinquamus proximos? Vel quid rursum prodest, si amantes, vel zelantes proximos, relinquamus nosmetipsos? In ornamento quippe tabernaculi, bis tinctus coccus offerri præcipitur, vt ante Dei oculos charitas nostra, Dei & proximi amore coleretur. Ille autem vere se diligit, qui pure diligit auctorem. Tunc ergo coccus bis tingitur, quando erga se, & proximum ex amore veritatis animus inflammatur. Sed inter hæc sciendum nobis est, vt sic exerceatur zelus rectitudinis contra praua acta proximorum, quatenus in feruore districtionis nullo modo relinquatur virtus mansuetudinis. Ira etenim sacerdotis nequaquam debet esse preceps & perturbata, sed magis ex consilij grauitate metuenda. Et portare ergo debemus, quos corrigimus, & corrigere quos portamus: ne si ex vtroque vnum defuerit, vel in feruore, vel in mansuetudine, actio sacerdotalis non sit. Hinc namque est quòd in templi ministerio, in basibus templi, sculptorio opere leones, & boues, & Cherubim expressa sunt. Cherubim quippe est plenitudo scientiæ. Sed quid est, quòd in basibus nec leones sine bobus, nec boues sine leonibus fiunt? Quid enim aliud designant bases in templo, nisi sacerdotes in Ecclesia? Qui dum solicitudinem regiminis tolerant, quasi more basium superimpositum onus portant. In basibus ergo Cherubim exprimuntur: quia decet nimirum, vt sacerdotum pectora plenitudine scientiæ sint referta. Per leones autem terror seuetitatis, per boues vero patientia mansuetudinis figuratur. Itaque in basibus nec leones sine bobus, nec boues sine leonibus exprimuntur: quia semper in sacerdotali pectore cum terrore seueritatis custodiri debet virtus mansuetudinis: vt & iram mansuetudo condiat, & eandem mansuetudinem, ne fortasse dissoluta sit, zelus districtionis accendat. Sed ista cur loqnimur, cum adhuc plerosque grauari factis atrocioribus videamus? Vobis enim sacerdotibus lugens loquor, quia nonnullos vestrum cum præmiis facere ordinationes agnouimus, spiritalem gratiam vendere, & de alienis iniquitatibus cum

Exo. 38. a

Exo. 25. a

Iuo p. 1. c. 27.

peccati

A peccati damno temporalia lucra cumulare. Cur ergo ad memoriam veſtram non redit, quod vox Dominica præcipiens, dicit: Gratis accepiſtis, gratis date? Cur non ante mentis oculos reuocatis, quòd templum Redemptor noſter ingreſſus cathedras vendentium columbas euertit, & nummulariorum effudit æs? Qui namque ſunt in templo Dei hodie qui columbas vendunt, niſi qui in Eccleſia pretium de impoſitione manus accipiunt? per quam videlicet impoſitionem ſpiritusſanctus cælitus datur. Columba ergo venditur, quia manus impoſitio, per quam ſpiritusſanctus accipitur, ad pretium præbetur. Sed Redemptor noſter cathedras vendentium columbas euertit: quia talium negotiatorum ſacerdotium deſtruit. Hinc eſt enim quòd ſacri canones ſimoniacam hæreſim damnant, & eos priuari ſacerdotio præcipiunt, qui de largiendis ordinibus pretium quærunt. Cathedra ergo vendentium columbas euertitur, quando hi qui ſpiritalem gratiam venundant, vel B ante humanos, vel ante Dei oculos ſacerdotio priuantur. Et quidem multa ſunt alia præpoſitorum mala, quæ humanos modo oculos latent. Et plerumque ſe paſtores ſanctos hominibus exhibent, atque in occultis ſuis videri turpes ante interni arbitri oculos non erubeſcunt. Veniet, veniet profecto ille dies, nec longe eſt, in quo paſtorum paſtor appareat, & vniuſcuiuſque facta in publicum deducat. Et qui modo ſubditorũ culpas per Præpoſitos vlciſcitur, tũc Præpoſitorũ mala per ſemetipſum ſæuiens dãnat. Vnde & ingreſſus in templũ, per ſemetipſum quaſi flagellũ de funiculis fecit, & de domo Dei prauos negotiatores eiiciens, cathedras vendentium columbas euertit: quia ſubditorum quidem culpas per paſtores percutit, ſed paſtorum vitia per ſemetipſum ferit. Ecce modo hominibus negari poteſt, quod latenter agitur. Ille certe iudex venturus eſt, cui tacendo quiſque ſe non C poteſt celare, quem negando non poteſt fallere. Eſt & aliud, fratres chariſſimi, quod me de vita paſtorum vehementer affligit: ſed ne cui hoc iniurioſum videatur fortaſſe quod aſſero, me quoque pariter accuſo, quamuis barbarici temporis neceſſitate compulſus, valde in his iaceo inuitus. Ad exteriora enim negotia delapſi ſumus, & aliud ex honore ſuſcipimus, atque aliud ex officio actionis exhibemus. Miniſterium prædicationis relinquimus, & ad pœnam noſtram, vt video, Epiſcopi vocamur, qui honoris nomen, non virtutis tenemus. Relinquunt namque Deum hi, qui nobis commiſſi ſunt, & tacemus. In prauis actibus iacent, & correptionis manum non tendimus. Quotidie per multas nequitias pereunt, & eos ad infernum tendere negligenter videmus. Sed quomodo nos vitam corrigere valemus alienam, qui negligimus noſtram? Curis enim ſæcularibus intenti, tanto inſenſibiliores intus efficimur, quanto ad ea, quæ foris ſunt ſtudioſiores videmur. D Vſu quippe curæ terrenæ, a cæleſti deſiderio obdureſcit animus: & dum ipſo ſuo vſu durus efficitur per actionem ſæculi, ad ea emolliri non valet, quæ pertinent ad charitatem Dei. Vnde bene ſancta Eccleſia de membris ſuis infirmantibus dicit: Poſuerunt me cuſtodem in vineis, vineam meam non cuſtodiui. Vineæ quippe noſtræ actiones ſunt, quas vſu quotidiani laboris excolimus. Sed cuſtodes in vineis poſiti, noſtram vineam minime cuſtodimus: quia dum extraneis actionibus implicamur, miniſterium actionis noſtræ negligimus. Nullum puto, fratres chariſſimi, ab alijs maius præiudicium, quàm a ſacerdotibus tolerat Deus, quando eos quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis cernit: quando ipſi peccamus, qui compeſcere peccata debuimus. Plerumque, quod eſt grauius, ſacerdotes qui propria dare debuerant, etiam aliena diripiunt. Plerumque ſi quos humiliter, ſi quos continenter viuere conſpiciunt, irrident. E Conſiderate ergo quid de gregibus agatur, quando paſtores lupi fiunt. Hi enim cuſtodiam gregis ſuſcipiunt, qui inſidiari gregi Dominico non metuunt, contra quos Dei greges cuſtodiri debuerant. Nulla animarum lucra quærimus, ad noſtra quotidie ſtudia vacamus, terrena concupiſcimus, humanam gloriam intenta mente captamus. Et quia eo ipſo, quo ceteris prælati ſumus, ad agenda quælibet maiorem licentiam habemus: ſuſceptæ benedictionis miniſterium vertimus ad ambitionis argumentum. Dei cauſam relinquimus, ad terrena negotia vacamus. Locum ſanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur. Impletum eſt in nobis profecto quod ſcriptum eſt: Et erit ſicut populus, ſic ſacerdos. Sacerdos enim non diſtat a populo quando nullo merito vitæ ſuæ vulgi tranſcendit actionem. Imploremus Hieremiæ lacrymas, conſideret mortem noſtram, & deplorans, dicat: Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum? Aurum quippe obſcuratum eſt: quia ſacerdotum vita quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas

Matt. 10. a

lib. 3. decretal. de Sim. cap. 3.

Cantic. 1. b.

Oſea. 4. b

Thren. 4. a

mas ostenditur reproba. Color optimus est mutatus: quia ille sanctitatis habitus, per ter- A
rena,& abiecta opera ad ignominiam despectionis venit. Lapides vero sanctuarij intrin-
secus habebantur, nec sumebantur in summi sacerdotis corpore: nisi cum sancta sancto-
rum ingrediens, in secreto sui conditoris apparebat. Nos ergo fratres charissimi, nos su-
mus lapides sanctuarij qui apparere semper debemus in secreto Dei: quos numquam ne-
cesse est foris conspici, id est, numquam in extraneis actionibus videri. Sed dispersi sunt
lapides sanctuarij in capite omnium platearum: quia hi qui per vitam reprobam & ora-
tionem intus semper esse debuerant, per vitam foris vacant. Ecce iam pene nulla est sæ-
culi actio, quam non sacerdotes administrent. Dum ergo in sancto habitu constituti ex-
teriora sunt quæ exhibent,quasi sanctuarij lapides foris iacēt.Quia enim Græca voce pla-
tea a latitudine vocatur: sanctuarij lapides in plateis sunt, cum religiosi quique lata
mundi itinera sectantur. Nec solum in plateis, sed & in capite platearum dispersi sunt: B
quia & per desiderium, huius mundi opera peragunt, & tamen de religioso habitu cul-
men honoris quærunt.In capite ergo platearum dispersi sunt: quia & iacent per minis-
terium operis, & honorari volunt de imagine sanctitatis. Quanto autem mundus gladio
feriatur, aspicitis: quibus quotidie percussionibus intereat populus, videtis. Cuius hoc
nisi nostro præcipue peccato agitur? Ecce depopulatæ vrbes, euersa castra, Ecclesiæ ac
monasteria destructa,in solitudinem agri redacti sunt. Sed nos pereunti populo auctores
mortis existimus, qui esse debuimus duces ad vitam. Ex nostro etenim peccato populi
turba prostrata est: quia nostra faciente negligentia, ad vitam erudita non est. Quid au-
tem animas hominum, nisi cibum Domini dixerimus, quæ ad hoc sunt conditæ, vt in
eius corpore traiiciantur, id est,vt in æternæ Ecclesiæ augmentum tendant? Sed eius cibi
condimentum nos esse debuimus. Sicut enim paulo superius præfati sumus, missis præ- C
Matt.5.b dicatoribus dicitur: Vos estis sal terræ. Si igitur cibus Dei est populus, condimentum cibi
sacerdotes esse debuerunt. Sed quia dum nos ab orationis, & eruditionis sanctæ vsu cessa-
mus, sal infatuatum est, condiri non valet cibus Dei: atque idcirco ab auctore non sumi-
tur, quia exigente fatuitate nostra, minime conditur. Pensemus ergo qui vmquam per
linguam nostram conuersi, qui de peruerso suo opere nostra increpatione correpti, pœni-
tentiam egerunt, quis luxuriam ex nostra eruditione deseruit, quis auaritiam, quis su-
perbiam declinauit? Pensemus quod lucrum Deo fecimus nos, qui accepto talento,ab eo,
ad negotium missi sumus. Etenim dicit: Negotiamini dum venio. Ecce iam venit, ecce
de nostro negotio lucrum requirit. Quale ei animarum lucrum de nostra negotiatione
monstrabimus? Quot eius conspectui animarum manipulos de prædicationis nostræ se-
gete illaturi sumus? Ponamus ante oculos nostros illum tantæ districtionis diem, quo D
Luc.19.b iudex veniet, & rationem cum seruis suis quibus talenta credidit, ponet. Ecce in maie-
state terribili,inter angelorum atque archangelorum choros videbitur. In illo tanto exa-
mine, electorum omnium & reproborum multitudo deducetur, & vnusquisque quid
sit operatus,ostendetur. Ibi Petrus cum Iudæa conuersa, quam post se traxit apparebit.
Ibi Paulus conuersum, vt ita dixerim,mundum ducens. Ibi Andreas post se Achaiam, ibi
Ioannes Asiam, Thomas Indiam, in conspectum sui iudicis conuersam ducet. Ibi om-
nes Dominici gregis arietes, cum animarum lucris apparebunt, qui sanctis suis prædi-
cationibus Deo post se subditum gregem trahunt. Cum igitur tot pastores cum gregibus
suis ante æterni pastoris oculos venerint,nos miseri quid dicturi sumus, qui ad Dominum
nostrum post negotium vacui redimus, qui pastorum nomen habuimus, & oues quas nu-
trimento nostro debeamus ostendere, non habemus? Hic pastores vocati sumus, & ibi E
gregem non ducimus. Sed numquid si nos negligimus, omnipotens Deus deseret oues
suas? Nullo modo. Nam ipse eas, sicut per prophetam pollicitus est, per semetipsum pa-
Ezec.34.d scet: omnesq. quos præordinauit ad vitam, flagellorum stimulis, compunctionis spi-
ritu erudit. Et per nos quidem fideles ad sanctum baptisma veniunt, nostris precibus bene-
dicuntur, & per impositionem nostrarum manuum a Deo spiritum sanctum percipiunt,
atque ipsi ad regnum cælorum pertingunt, & ecce nos per negligentiam nostram deor-
sum tendimus. Ingrediuntur electi, sacerdotum manibus expiati, cælestem patriam: &
sacerdotes ipsi per vitam reprobam ad inferni supplicia festinant. Cui ergo rei, cui simi-
les dixerim sacerdotes malos, nisi aquæ baptismatis, quæ peccata baptizatorum diluens,
illos ad regnum cæleste mittit, & ipsa postea in cloacas descendit? Timeamus hæc, fra-
tres,conueniat actioni nostræ ipsum ministerium nostrum. De peccatorum nostro um-

relaxatione

A relaxatione quotidie cogitemus, ne nostra vita peccato obligata remaneat, per quam omnipotens Deus quotidie alios soluit. Consideremus sine cessatione quid sumus, pensemus ne otium nostrū, pensemus pondus, quod suscepimus. Faciamus quotidie nobiscū rationes, quas cum nostro iudice habebimus. Et sic debemus agere curam nostri, vt non negligamus curā proximi: vt quisquis ad nos iungitur, ex linguæ nostræ sale condiatur. Cum lasciuientem quempiā & lubricum videmus, admonendus est, vt coniugio frenare studeat iniquitatē suam: quatenus per hoc quod licet, discat superare quod non licet. Cum coniugatum videmus, admonendus est, vt sic exerceat curam sæculi, ne postponat amorem Dei: sic placeat voluntati coniugis, vt non displiceat conditori. Cum clericum videmus, admonendus est, quatenus sic viuat, vt exemplum vitæ sæcularibus præbeat: ne si quid in illo iuste reprehenditur, ex eius vitio ipsa religionis nostræ æstimatio grauetur. Cum mo-
B nachum videmus, admonendus est, vt reuerentiam habitus sui in actu, in locutione, in cogitatione sua semper circumspiciat: vt ea quæ mundi sunt, perfecte deserat, & quod ostendit humanis oculis habitu, hoc ante Dei oculos moribus prætendat. Iste itaque iam sanctus est, admoneatur vt crescat: ille vero qui adhuc iniquus est, admoneatur vt se corrigat: quatenus quisquis se ad sacerdotem iunxerit, sale sermonis illius conditus recedat. Hæc fratres, vobiscum solicite cogitate, hæc & proximis vestris impendite, omnipotenti Deo fructum vos reddere de negotio, quod accepistis, parate. Sed ista, quæ dicimus, melius apud eum orando, quàm loquendo obtinebimus.

Oremus.

C DEus, qui nos pastores in populo vocare voluisti, præsta quæsumus, vt hoc quod humano ore dicimur, in tuis oculis esse valeamus. Per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, &c.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Ioannem.

D IN illo tempore: Dicebat Iesus turbis Iudæorum, & principibus sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Respondentes ergo Iudæi, & dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Respondit Iesus: Ego dæmonium non habeo, sed honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meam. Est qui quærat, & iudicet. Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum. Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognouimus, quia dæmonium habes. Abraam mortuus est, & prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraam? qui
E mortuus est, & prophetæ mortui sunt. Quem teipsum facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis, quia Deus vester est, & non cognouistis eum. Ego autem noui eum. Et si dixero, quia nescio eum, ero similis vobis, mendax: sed scio eum, & sermonem eius seruo. Abraam pater vester exultauit, vt videret diem meum: vidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraam vidisti? Dixit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, antequam Abraam fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides Iudæi, vt iacerent in eum. Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo. Ioan. 8. f

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sancti Petri Apostoli, Dominica in Passione. A

HOMILIA DECIMAOCTAVA.

PEnsate, fratres charissimi, mansuetudinem Dei. Relaxare peccata venerat, & dicebat: [Quis ex vobis arguet me de peccato?] Non dedignatur ex ratione ostendere se peccatorem non esse, qui ex virtute diuinitatis poterat peccatores iustificare. Sed terribile est valde, quod subditur: [Qui ex Deo est, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.] Si enim ipse verba Dei audit, qui ex Deo est, & audire verba eius non potest, quisquis ex illo non est: interroget se vnusquisque si verba Dei in aure cordis percipit, & intelliget vnde sit. Cælestem patriam desiderare veritas iubet, B carnis desideria conteri, mundi gloriam declinare, aliena non appetere, propria largiri. Pensет ergo apud se vnusquisque vestrum, si hæc vox Dei in cordis eius aure conualuit, & quia iam ex Deo sit, agnoscit. Nam sunt nonnulli qui præcepta Dei nec aute corporis percipere dignantur. Et sunt nonnulli qui hæc quidem corporis aure percipiunt, sed nullo ea mentis desiderio complectuntur. Et sunt nonnulli, qui libenter verba Dei suscipiunt, ita vt etiam in fletibus compungantur, sed post lacrymarum tempus, ad iniquitatem redeunt. Hi profecto verba Dei non audiunt, qui hæc exercere in opere contemnunt. Vitam ergo vestram, fratres charissimi, ante mentis oculos reuocate, & alta consideratione pertimescite hoc, quod ex ore veritatis sonat: [Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.] Sed hoc quod de reprobis veritas loquitur, ipsi hoc de semetipsis reprobi, iniquis suis operibus, ostendunt. Nam sequitur: [Responderunt igitur Iudæi, & C dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?] Accepta autem tanta contumelia, quid Dominus respondeat, audiamus: [Ego dæmonium non habeo, sed honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me.] Quia enim Samaritanus interpretatur custos, & ipse veraciter custos est, de quo Psalmista ait: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, in vanum vigilant qui custodiunt eam. Er cui per Esaiam dicitur: Custos quid de nocte? custos quid de nocte? respondere noluit Dominus: Samaritanus non sum: sed, Ego dæmonium non habeo. Duo quippe ei illata fuerunt: vnum negauit, aliud tacendo consensit. Custos namque humani generis venerat: & si Samaritanum se non esse diceret, esse se custodem negaret. Sed tacuit, quod recognouit, & patienter repulit, quod dictum fallaciter audiuit, dicens: [Ego dæmonium non habeo.] In quibus verbis quid aliud nisi superbia nostra confunditur? quæ si exagitata, vel leuiter D fuerit, atrociores iniurias reddit, quàm acceperit: facit mala quæ potest, minatur & quæ facere non potest. Ecce iniuriam suscipiens Dominus non irascitur, non contumeliosa verba respondet. Qui si eisdem ista dicentibus respondere voluisset, dæmonium vos habetis, verum profecto diceret: quia nisi impleti essent dæmonio, tam peruersa de Deo loqui non possent. Sed accepta iniuria, etiam quod verum erat, dicere veritas noluit: ne non dixisse veritatem, sed prouocatus, contumeliam reddidisse videretur. Ex qua re quid nobis innuitur, nisi vt eo tempore quo a proximis ex falsitate contumelias accipimus, eorum etiam vera mala taceamus, ne ministerium iustæ correptionis, in arma vertamus furoris? Sed quia quisquis Dei zelo vtitur, sæpe a prauis hominibus dehonestatur, in semetipso nobis Dominus parientiæ præbuit exemplum, qui ait: [Sed honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me.] Sed quid nobis ad ista faciendum sit, adhuc exemplo E nos admonet, cum subiungit: [Ego autem non quæro gloriam meam: est qui quærat & iudicet.] Scimus certe, quod scriptum est: Quia pater omne iudicium dedit filio: & tamen ecce idem filius iniurias accipiens, gloriam suam non quærit. Illatas contumelias, patris iudicio reseruat, vt nobis profecto insinuet, quantum nos esse patientes debemus, dum se adhuc vlcisci non vult, & ipse qui iudicat. Cum vero malorum peruersitas crescit, non solũ prædicatio non debet minui, sed etiam augeri. Quod suo Dominus exemplo nos admonet, qui postquam habere dæmonium dictus est, prædicationis suæ beneficia largius impendit, dicens: [Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.] Sed sicut bonis necesse est, vt meliores etiam per contumelias existant, ita semper reprobi de beneficio peiores fiunt. Nam accepta prædicatione, iterum dicunt: [Nunc cognouimus quia dæmonium habes.] Quia enim æternæ morti

Psal. 126. a
Esaia. 21. c
Ioan. 5. d

inhæserant,

A inhæserant, & eandem mortem cui inhæserant, non videbant: dum solam mortem carnis aspicerent, in veritatis sermone caligabant, dicentes: [Abraam mortuus est, & prophetæ mortui sunt: & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternũ?] Vnde & ipsi veritati eundem Abraam & prophetas quasi venerantes præferunt, sed aperta nobis ratione ostenditur: quia qui Deum nesciunt, Dei quoque famulos falso venerantur. Et notandum quòd vidit eos Dominus aperta fibi impugnatione resistere, & tamen eis se iterata non desinit voce prædicare, dicens: [Abraam pater vester exultauit, vt videret diem meum: vidit, & gauisus est.] Tunc quippe diem Domini Abraam vidit, cum in figura summæ Trinitatis, tres angelos hospitio recepit: quibus profecto susceptis, sic tribus, quasi vni locutus est: quia & si in personis numerus Trinitatis est, in natura vnitas diuinitatis est. Sed carnales mentes audientium oculos a carne non subleuant, dum in eo

B solam carnis ætatem pensant, dicentes: [Quinquaginta annos nondum habes, & Abraam vidisti?] Quos benigne Redemptor noster a carnis suæ intuitu submouet, & ad diuinitatis contemplationem trahit, dicens: [Amen, amen dico vobis, antequam fieret Abraam, ego sum.] Ante enim præteriti temporis est, Sum, præsentis. Et quia præteritum & futurum tempus diuinitas non habet, sed semper esse habet, non ait: Ante Abraam ego fui: sed, Ante Abraam ego sum. Vnde & ad Moysem dicitur: Ego sum qui sum. Et dices filijs Israel: Qui est, misit me ad vos. Ante ergo & post, Abraam habuit, qui & accedere potuit per exhibitionem præsentiæ, & recedere per cursum vitæ. Veritas vero semper esse habet: quia ei quidquam nec priori tempore incipitur, nec subsequenti terminatur. Sed sustinere ista æternitatis verba mentes infidelium non valentes, ad lapides currunt, & quem intelligere non poterant, obruere quærebant. Quid autem

C contra furorem lapidantium Dominus fecerit, ostenditur cum protinus subinfertur: [Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo.] Mirum valde est, fratres charissimi, cur persecutores suos Dominus se abscondendo declinauerit, qui si diuinitatis snæ potentiam exercere voluisset, tacito nutu mentis in suis eos ictibus ligaret, aut in pœnam subitæ mortis obrueret. Sed quia pati venerat, exercere iudicium nolebat. Certe sub ipso passionis tempore & quantum poterat ostendit, & tamen hoc ad quod venerat pertulit. Nam cum persecutoribus suis se quærentibus diceret: Ego sum, sola hac voce eorum superbiam perculit, & omnes in terram strauit. Qui ergo & hoc in loco potuit manus lapidantium non se abscondendo cuadere, cur abscondit se, nisi quòd homo inter homines factus Redemptor noster, alia nobis verbo loquitur, alia exemplo? Quid autem nobis hoc exemplo loquitur, nisi vt etiam cum resistere possumus, iram superbientium hu-

D militer declinemus? Vnde & per Paulum dicitur: Date locum iræ. Quanta humilitate iram proximi ferre debeat, perpendat homo, si furores irascentium abscondendo se, declinauit Deus. Nemo ergo se contra acceptas contumelias erigat, nemo conuitijs conuitium reddat. Imitatione etenim Dei, glorioslus est iniuriam tacendo fugere, quàm respondendo superare. Sed cõtra hoc superbia dicit in corde: Turpe est, vt, accepta iniuria, taceas. Quisquis conspicit quia contumeliam accipis, & taces, non putat quia patientiam exhibes, sed crimina agnoscis. Sed vnde vox ista in corde nostro contra patientiam nascitur, nisi quia in imis cogitationem fiximus, & dum in terra gloriam quærimus, placere ei qui nos de cælo conspicit, non curamus? Accepta ergo contumelia, meditemur in opere vocem Dei: [Ego non quæro gloriam meam: est qui quærat, & iudicet.] Hoc autem

E quod de Domino scriptum est: [Abscondit se,] intelligi & aliter potest. Multa quippe Iudæis prædicauerat, sed prædicationis eius verba deridebant. Deteriores quoque ex prædicatione facti sunt, qui vsque ad iaciendos lapides perue nerunt. Et quid abscondendo se Dominus significat, nisi quòd eis ipsa veritas absconditur, qui eius verba sequi contemnunt? Eam quippe quam non inuenit humilem, veritas fugit mentem. Et quàm multi sunt hodie, qui Iudæorum duritiam detestantur, quia prædicationem Domini audire noluerunt, & tamen quales illos arguunt fuisse ad fidem, tales ipsi sunt ad operationem. Præcepta Domini audiunt, miracula cognoscunt: sed conuerti a suis prauitatibus renuunt. Ecce vocat, & redire nolumus. Ecce sustinet, & eius patientiam dissimulamus. Dum ergo tempus habemus, fratres, prauitatem suam vnusquisque deserat, Dei patientiam pertimescat: ne quem nunc tranquillum despicit, iratum postmodum nequaquam euadere possit.

Lectio

Gen. 18. a
Gen. 8. a
Exo. 3. d
Ioa. 18. a
Rom. 12. d

LECTIO SANCTI EVANGELII A
secundum Matthæum.

Matt. 20. a IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cum operarijs ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, & illis dixit: Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit, dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exijt circa sextam, & nonam horam: & fecit similiter. B Circa vndecimam vero horam exijt, & inuenit alios stantes: & dixit illis: Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dixit illis: Ite & vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset, dixit Dominus vineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens a nouissimis vsque ad primos. Cum venissent ergo, qui circa vndecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi arbitrati sunt, quòd plus essent accepturi. Acceperunt autem, & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus patremfamilias, dicentes: Hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei, & æstus? C At ille respondens vni eorum, dixit: Amice, non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario conueniisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade. Volo autem, & huic nouissimo dare sicut & tibi. An non licet mihi facere quod volo? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Multi sunt vocati, pauci vero electi.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica beati Laurentij martyris, in Septuagesima.

HOMILIA DECIMANONA. D

IN explanatione sua, multa ad loquendum sancti Euangelij lectio postulat, quam volo, si possum, sub breuitate perstringere: ne vos & extensa processio, & prolixa expositio videatur onerare. Regnum cælorum homini patrifamilias simile dicitur, qui ad excolendam vineam suam operarios conducit. Quis vero patrisfamilias similitudinem rectius tenet, quàm conditor noster, qui regit quos condidit, & electos suos sic in hoc mundo possidet, quasi subiectos Dominus in domo? Qui habet vineam, vniuersalem scilicet Ecclesiam, quæ ab Abel iusto vsque ad vltimum electum, qui in fine mundi nasciturus est, quot sanctos protulit, quasi tot palmites misit. Hic itaque paterfamilias ad excolendam vineam suam mane, hora tertia, sexta, nona, & vndecima operarios conducit: quia a mundi huius initio vsque in finem ad erudiendam plebem fidelium prædi- E catores congregare non desistit. Mane etenim mundi fuit ab Adam vsque ad Noe. Hora vero tertia, a Noe vsque ad Abraam. Sexta quoque ab Abraam vsque ad Moysem. Nona autem a Moyse vsque ad aduentum Domini. Vndecima vero ab aduentu Domini vsque ad finem mundi. In qua prædicatores sancti Apostoli missi sunt, qui mercedem plenam, & tarde venientes acceperunt. Ad erudiendam ergo Dominus plebem suam, quasi ad excolendam vineam suam, nullo tempore destitit operarios mittere: quia & prius per patres, & postmodum per legis doctores, & prophetas, ad extremum vero per Apostolos, dum plebis suæ mores excoluit, quasi per operarios in vineæ cultura laborauit. Quamuis in quolibet modulo vel mensura, quisquis cum fide recta, bonæ actionis exritit, huius vineæ operarius fuit. Operator ergo mane, hora tertia, sexta, & nona, antiquus ille, & Hebraicus populus designatur, qui in electis suis ab ipso mundi

exordio

A exordio dum recta fide Deum ſtuduit colere, quaſi non deſtitit in vineæ cultura laborare. Ad vndecimam vero gentiles vocantur, quibus & dicitur. [Quid hic ſtatis tota die otioſi ?] Qui enim tranſacto tam longo mundi tempore, pro vita ſua laborare neglexerant, quaſi tota die otioſi ſtabant. Sed penſate, fratres, quid inquiſiti reſpondeant: [Dicunt enim, Quia nemo nos conduxit.] Nullus quippe ad eos patriarcha, nullus prophetа venerat. Et quid eſt dicere: Ad laborem nos nemo conduxit: niſi, quia vitæ nobis vias nullus prædicauit ? Quid ergo nos a bono opere ceſſantes, in excuſatione noſtra dicturi ſumus, qui pene a matris vtero ad fidem venimus, qui verba vitæ ab ipſis cunabulis audiuimus, qui ab vberibus ſanctæ Eccleſiæ potum ſupernæ prædicationis ſuximus cum lacte carnis ? Poſſumus vero, & eaſdem diuerſitates horarum, etiam ad vnumquemque hominem per ætatum momenta diſtinguere. Mane quippe intellectus noſtri, pueritia eſt. Hora autem

B tertia, adoleſcentia intelligi poteſt: quia quaſi iam ſol in altum proficit, dum calor ætatis creſcit. Sexta vero iuuentus eſt, quia velut in centro ſol figitur, dum in ea plenitudo roboris ſolidatur. Nona autem ſenectus intelligitur, in qua ſol velut ab alto axe deſcendit: quia ea ætas a calore iuuentutis deficit. Vndecima vero hora ea eſt ætas, quæ decrepita, vel veterata dicitur. Vnde Græci valde ſeniores, non γήροντας, ſed πρεσβυτέρους appellant, vt plus quàm ſenes eſſe inſinuent, quos prouectiores vocant. Quia ergo ad vitam bonam alius in pueritia, alius in adoleſcentia, alius in iuuentute, alius in ſenectute, alius in decrepita ætate perducitur, quaſi diuerſis horis operarij ad vineam vocantur. Mores ergo veſtros, fratres chariſſimi, aſpicite, &, ſi iam Dei operarij eſtis, videte. Penſet vnuſquiſque quid agat, & conſideret, ſi in Domini vinea laboret. Qui enim in hac vita, ea quæ ſua ſunt quærit, adhuc ad Dominicam vineam non venit. Illi namque Do-

C mino laborant, qui non ſua, ſed lucra Dominica cogitant, qui zelo charitatis, ſtudio pietatis inſeruiunt, animabus lucrandis inuigilant, perducere & alios ſecum ad vitam feſtinant. Nam qui ſibi viuit, qui carnis ſuæ voluptatibus paſcitur, recte otioſus redarguitur, quia fructum diuini operis non ſectatur. Qui vero & vſque ad ætatem vltimam Deo viuere neglexerit, quaſi vſque ad vndecimam otioſus ſtetit. Vnde recte vſque ad vndecimam torpentibus dicitur: [Quid hic ſtatis tota die otioſi ?] Ac ſi aperte dicatur: Et ſi Deo viuere in pueritia, & iuuentute noluiſtis, ſaltem in vltima ætate reſipiſcite, & ad vitæ vias cum iam laboraturi multum non eſtis, vel ſero venite. Et tales ergo paterfamilias vocat, & plerumque ante remunerantur: quia prius ad regnum de corpore exeunt, quàm hi, qui iam a pueritia vocati eſſe videbantur. An non ad vndecimam horam venit latro, qui etſi non habuit per ætatem, habuit tamen ſero per pœnam, qui Deum in

D cruce confeſſus eſt, & pene cum voce ſententiæ ſpiritum exhalauit vitæ ? A nouiſſimo autem reddere denarium paterfamilias cœpit: quia ad paradiſi requiem prius latronem, quàm Petrum perduxit. Quanti patres ante legem, quanti ſub lege fuerunt, & tamen hi qui in Domini aduentu vocati ſunt, ad cælorum regnum ſine aliqua tarditate peruenerunt. Eundem ergo denarium accipiunt, qui laborauerunt ad vndecimam, quem expectauerunt toto deſiderio qui laborauerunt ad primam: quia æqualem vitæ æternæ retributionem ſortiti ſunt, cum his qui a mundi initio vocati fuerant, hi qui in mundi termino ad Dominum venerunt. Vnde & hi, qui in labore præceſſerant, murmurantes dicunt: [Hi nouiſſimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis feciſti qui portauimus pondus diei, & æſtus ?] Pondus enim diei & æſtus portauerunt hi, quos a mundi initio, quia diu hic contigit viuere, neceſſe fuit etiam longiora carnis tentamenta tolerare. Vnicuique enim

E pondus dici & æſtus ferre, eſt per longioris vitæ tempora carnis ſuæ calore fatigari. Sed quæri poteſt, quomodo murmuraſſe dicti ſunt, qui ſaltem ſero ad regnum vocantur ? Cælorum etenim regnum nullus murmurans accipit: nullus qui accipit, murmurare poteſt. Sed quia antiqui patres vſque ad aduentum Domini, quantum libet iuſte vixerint, ducti ad regnum non ſunt, niſi ille deſcenderet, qui paradiſi clauſtra hominibus interpoſitione ſuæ mortis aperiret: eorum hoc ipſum murmuraſſe eſt, quòd & recte pro percipiendo regno vixerunt, & tamen diu ad percipiendum regnum dilati ſunt. Quos enim poſt peractam iuſtitiam inferni loca, quamuis tranquilla ſuſceperunt, eis profecto & laboraſſe fuit in vinea, & murmuraſſe. Quaſi ergo poſt murmurationem denarium accipiunt, qui poſt longa inferni tempora, ad gaudia regni peruenerunt. Nos autem, qui ad vndecimã venimus, poſt laborem non murmuramus, & denarium accipimus: quia poſt mediatoris aduentum, in hoc mundo venientes, ad regnum ducimur, mox vt de corpore eximus, &

illud sine mora percipimus, quod antiqui patres cum magna percipere dilatione meruerunt. Vnde & idem paterfamilias dicit: [Volo & huic nouissimo dare sicut & tibi.] Et quia ipsa regni perceptio eius est bonitas voluntatis, recte subiungit: [An non licet mihi, quod volo facere?] Stulta enim quæstio est hominis contra benignitatem Dei. Conquerendum quippe esset, non si non daret quod non deberet, sed si non daret quod deberet. Vnde apte subditur: [An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?] Nemo autem se de opere, nemo de tempore extollat, cum hac expleta sententia, subsequenter veritas clamet: [Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi.] Ecce enim & si iam scimus quæ, vel quanta bona egimus, adhuc supernus iudex qua subtilitate hæc examinet, ignoramus. Et quidem gaudendum cuique summopere est in regno Dei esse vel vltimum. Sed post hæc terribile est valde quod sequitur: [Multi enim sunt vocati, pauci vero electi.] Quia & ad fidem plures veniunt, & ad cælestе regnum pauci perducuntur. Ecce enim ad hodiernam festiuitatem quàm multi conuenimus, Ecclesiæ parietes implemus: sed tamen quis sciat quàm pauci sunt, qui in illo electorum Dei grege numerantur? Ecce enim vox omnium Christus clamat, sed vita omnium non clamat. Plerique Deum vocibus sequuntur, moribus fugiunt. Hinc etenim Paulus dicit: Qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Hinc Iacobus ait: Fides sine operibus mortua est. Hinc per Psalmistam Dominus dicit: Annunciaui & locutus sum, multiplicati sunt super numerum. Vocante enim Domino, super numerum multiplicantur fideles: quia nonnumquam etiam hi ad fidem veniunt, qui ad electorum numerum non pertingunt. Hic enim fidelibus per confessionem admixti sunt, sed propter vitam reprobam illic numerari in sorte fidelium non merentur. Hoc ouile sanctæ Ecclesiæ hœdos cum agnis recipit: sed attestante Euangelio, cum iudex venerit, bonos a malis separat, sicut pastor segregat oues ab hœdis. Neque etenim possunt qui hic carnis suæ voluptatibus seruiunt, illic in ouium grege numerari. Illic eos a sorte humilium iudex separat, qui se hic in superbiæ cornibus exaltant. Regnum cælorum percipere nequeunt, qui hic & in cælesti fide positi, toto desiderio terrena quærunt. Et multos tales intra Ecclesiam, fratres clarissimi, cernitis: sed eos nec imitari, nec despicere debetis. Quid enim sit, hodie aspicimus: sed quid cras futurus sit vnusquisque, nescimus. Plerumque & qui post nos venire cernitur, per agilitatem nos boni operis antecedit: & vix eum eras sequimur, quem hodie præire videbamur. Ecce cum Stephanus pro fide moreretur, Saulus lapidantium vestimenta seruabat. Omnium ergo lapidantium manibus ipse lapidauit, qui ad lapidandum omnes expeditos reddidit: & tamen eundem ipsum in sancta Ecclesia laboribus anteceſſit, quem persequendo martyrem fecit. Duo ergo sunt quæ solicite pensare debemus. Quia enim multi vocati, sed pauci electi sunt, primum est, vt de se quisque minime præsumat: quia etsi iam ad fidem vocatus est, vtrum perenni regno dignus sit, nescit. Secundum vero est, vt vnusquisque proximum, quem forte iacere in vitijs conspicit, desperare non audeat: quia diuinæ misericordiæ diuitias ignorat. Rem fratres quæ nuper contigit refero, vt si vos peccatores ex corde esse conspicitis, omnipotentis Dei misericordiam amplius ametis. Præsenti anno in monasterio meo, quod iuxta beatorum martyrum Ioannis, & Pauli Ecclesiam situm est, frater quidam ad conuersionem venit deuote susceptus est, sed ipse deuotius est conuersatus. Hunc ad monasterium frater suus corpore, non corde secutus est. Nam valde conuersationis vitam, & habitum detestans, in monasterio, vt hospes habitabat, & monachorum vitam moribus fugiens, recedere a monasterij habitatione non poterat: quia vel quid ageret, vel vnde viueret, non habebat. Erat eius prauitas cunctis onerosa, sed hũc omnes æquanimiter pro fratris eius amore tolerabant. Nam superbus & lubricus, si qua post hoc sæculum sequeretur vita, nesciebat. Irridebat vero si quis illi hanc prædicare voluisset. Itaque cum habitu sæculari viuebat in monasterio, verbis leuis, nutibus instabilis, mente tumidus, veste incompositus, actione dissipatus. Mense autem Iulio nuper elapso, huius, quam nostis, pestilentiæ clade percussus est: qui ad extremum veniens, vrgeri cœpit, vt animam redderet. Et vltima iam corporis parte præmortua, vitalis virtus in solo pectore, & lingua remanserat. Fratres aderant eiusq. exitum, inquantum Deo largiente poterant, oratione tuebantur. At ille subito ad deuorandum se draconem venire conspiciens, magnis vocibus cœpit clamare, dicens: Ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam deuorare me non potest. Quid mihi moram facitis? Date locum vt ei deuorare me liceat. Cumq. hunc fratres, vt signum sibi crucis imprimeret admonerent,

respondebat

Tit. 1. d *Iaco. 2. c* *Psal. 39. b* *Matt. 25. c* *Act. 7. g*

A respondebat virtute qua poterat, dicens: Volo me signare, sed non possum, quia a dracone premor. Spumæ oris eius faciem meam liniunt, guttur meum eius ore suffocatur. Ecce ab eo brachia mea comprimuntur, qui iam & caput meum in suo ore absorbuit. Cumq. hoc ille pallens, & tremens & moriens diceret, cœperunt fratres vehementius orationibus insistere, & oppressum draconis præsentia suis precibus adiuuare. Tunc repente liberatus, magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Deo gratias. Ecce discessit, ecce exijt, ante orationes vestras fugit draco, qui me acceperat. Mox autem seruiturum se Deo, & esse monachum deuouit, atque a tempore illo nunc vsque febribus premitur, doloribus fatigatur. Morti quidem subtractus est, sed adhuc plenius vitæ restitutus non est. Quia enim longis & diuturnis iniquitatibus pressus est, longo languore fatigatur, & durum cor ignis purgationis durior concremat: quia diuina dispensatione agitur, vt
B prolixiora vitia ægritudo prolixior exurat. Quis illum vmquam seruari ad conuersionem crederet? Quis tantum Dei misericordiam considerare sufficiat? Ecce iuuenis prauus draconem vidit in morte, cui seruiuit in vita: nec vidit vt vitam funditus perderet, sed vt cui seruierat sciret, sciendo resisteret, ipsumq. resistendo superaret: & eum a quo prius non videns tenebatur, vidit ne postea teneretur. Quæ ergo lingua narrare viscera diuinæ misericordiæ sufficiat? Quis spiritus tantæ pietatis diuitias non obstupescat? Has diuinæ pietatis diuitias considerauit Psalmista, cum diceret: Adiutor meus tibi psallam, quia tu *Psalm. 58.d*
Deus susceptor meus es, Deus meus misericordia mea. Ecce perpendens, in quibus laboribus humana sit vita constituta, Deum appellauit adiutorem: & quia a tribulatione præsenti in requiem æternam nos suscipit, appellat etiam susceptorem. Sed considerans,
C quòd mala nostra aspicit & portat, culpas nostras tolerat, & tamen nos per pœnitentiam ad præmia reseruat, noluit Deum misericordem dicere, sed hunc ipsam misericordiam vocauit, dicens: Deus meus misericordia mea. Reuocemus ergo ante oculos mala quæ *Ibidem.*
fecimus: pensemus, ex quanta Dei benignitate toleramus: consideremus quæ sunt pietatis eius viscera, & non solum culpas indulgeat, sed cæleste regnum pœnitentibus etiam post culpas promittat. Atque ex omnibus medullis cordis dicamus singuli, dicamus omnes: Deus meus misericordia mea, qui viuis & regnas trinus in vnitate, & vnus in trinitate, per infinita sæcula sæculorum. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII
secundum Lucam.

D

ANNO quintodecimo imperij Tiberij Cæsaris, procurante Pontio *Luc.3.a*
Pilato Iudæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Iturææ, & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilenes tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna & Caipha: factum est verbum Domini super Ioannem, Zachariæ filium, in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ, in remissionem peccatorum, sicut
E scriptum est in libro sermonum Esaiæ prophetæ: Vox clamantis in deserto: pa- *Esaiæ 40.a*
rate viam Domini, rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis humiliabitur. Et erunt praua in directa, & aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare Dei. Dicebat ergo ad turbas, quæ exibant, vt baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ: & ne cœperitis dicere, Patrem habemus Abraam. Dico enim vobis: quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraæ. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor, non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sancti Ioannis Baptistæ, Sabbato quatuor temporum ante natalem Christi. A

HOMILIA XX.

REDEMPTORIS nostri præcursor quo tempore prædicationis officium acceperit, memorato Romanæ reipublicæ principe, & Iudææ regibus, designatur, cum dicitur: [Anno quintodecimo imperij Tiberij Cæsaris, procurante Pontio Pilato Iudæam, tetrarcha autem Galilææ Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Iturææ & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilenes tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna & Caipha, factum est verbum Domini super Ioannem, Zachariæ filium, in deserto.] Quia enim illum prædicare veniebat, qui & ex Iudæa quosdam, & multos ex gentibus B Redempturus erat, per regem gentium & principes Iudæorum prædicationis eius tempora designantur. Quia autem gentilitas colligenda erat, & Iudæa pro culpa perfidiæ dispergenda, ipsa quoque descriptio terreni principatus ostendit, quoniam & in Romana republica vnus præfuisse describitur, & in Iudææ regno per quartam partem plurimi
Luc.11.c principabantur. Voce etenim nostri Redemptoris dicitur: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Liquet ergo quòd ad finem regni Iudæa peruenerat, quæ tot regibus diuisa subiacebat. Apte quoque non solum quibus regibus, sed etiam quibus sacerdotibus actum sit, demonstratur. & quia illum Ioannes Baptista prædicaret, qui simul rex & sacerdos existeret: Lucas Euangelista prædicationis eius tempora per regnum & sacerdotium designauit: [Et venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ, in remissionem peccatorum.] Cunctis legentibus liquet, quia Ioan- C nes non solum baptismum pœnitentiæ prædicauit, verumetiam quibusdam dedit: sed tamen baptismum suum in remissionem peccatorum dare non potuit. Remissio etenim peccatorum in solo nobis baptismo Christi tribuitur. Notandum itaque quod dicitur: Prædicans baptismum pœnitentiæ, in remissionem peccatorum: quoniam baptismum quod peccata solueret, quia dare non poterat, prædicabat: vt sicut incarnatum verbum patris præcurrebat verbo prædicationis, ita baptismum pœnitentiæ quo peccata soluuntur, præcurreret suo baptismate, quo peccata solui non possunt: vt quia eius sermo præcurrebat præsentiam Redemptoris, ipsum quoque eius baptisma præcedendo fieret vmbra veritatis. Sequitur: [Sicut scriptum est in libro sermonum Esaiæ prophetæ: Vox cla-
Ioan. 1.c mantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas eius.] Idem vero Ioannes Baptista requisitus quis esset, respondit, dicens: Ego vox clamantis in deserto. Qui sicut D ante per nos dictum est, ideo vox a propheta vocatus est, quia verbum præibat. Quid autem clamaret, aperitur, cum subditur: [Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.] Omnis, qui fidem rectam & bona opera prædicat, quid aliud, quàm venienti Domino ad corda audientium viam parat? Vt hæc vis gratiæ penetret, lumen veritatis illustret, vt rectas Deo semitas faciat, dum mundas in animo cogitationes per sermonem bonæ prædicationis format. [Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur.] Quid hoc loco vallium nomine, nisi humiles? quid montium & collium, nisi superbi homines, designantur? In aduentu ergo Redemptoris, valles impletæ, montes
Luc.14.b & 18.c vero & colles humiliati sunt, quia iuxta eius vocem: Omnis qui se exaltat humiliabitur, & omnis qui se humiliat exaltabitur. Vallis etenim impleta crescit, mons autem & collis humiliatus decrescit: quia nimirum in fide mediatoris Dei, & hominum hominis E Christi Iesu, & gentilitas plenitudinem gratiæ accepit, & Iudæa per errorem perfidiæ hoc, vnde tumebat, perdidit. Omnis enim vallis implebitur: quia corda humilium sacræ
Psal.103.b doctrinæ eloquio virtutum gratia replebuntur, iuxta hoc quòd scriptum est: Qui emittit
Psal.64.b fontes in conuallibus. Et vnde rursum dicitur: Et conualles abundabunt frumento. A montibus namque aqua dilabitur: quia superbas mentes veritatis doctrina deserit. Sed fontes in conuallibus surgunt: quia mentes humilium verbum prædicationis accipiunt. Iam videmus, iam conualles frumento abundare conspicimus: quia illorum ora pabulo veritatis impleta sunt, qui mites ac simplices huic mundo despicabiles esse videbantur. Ipsum quoque Ioannem Baptistam, quia mira sanctitate præditum populus vidérat, Illum
Mich.4.a hunc esse singulariter celsum ac solidum montem credebat, de quo scriptum est: In nouissimo dierum erit mons domus Domini præparatus in vertice montium. Nam hunc

esse

A esse Christum putabat, sicut per Euangelium dicitur: Aestimante autem populo & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus, quem & requirebant dicentes: Numquid Christus es tu? Sed nisi idem Ioannes apud se vallis esset, repletus gratiæ spiritu non fuisset. Qui vt hoc quod erat ostenderet, dixit: Venit fortior me post me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius. Et rursum ait: Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc autem gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere, me autem minui. Ecce cum pro mira operatione virtutum talis esset, vt Christus esse crederetur, non solum Christum non esse se respondit, sed etiam corrigiam calciamenti eius soluere, id est, incarnationis eius mysterium perscrutari non se dignum esse perhibuit. Eius esse sponsam Ecclesiam credebant, qui hunc Christum esse existimabant. *Luc.3.c & Ioan.1.c Mar.1.a Matt.3.a Ioan.3.d*

B Sed ait: Qui habet sponsam, sponsus est. Ac si diceret: Ego sponsus non sum, sed amicus sponsi sum. Nec propter vocem suam, sed in voce sponsi se gaudere perhibebat: quia non ideo lætabatur in corde, quoniam a populis humiliter audiebatur loquens: sed quia ipse veritatis vocem audiebat intus, vt loqueretur foris. Quod bene gaudium impletum dicit: qnia quisquis de sua voce gaudet, plenum gaudium non habet. A quo & subditur: Illum oportet crescere, me autem minui. Qua in re quærendum est in quo creuit Christus, in quo imminutus est Ioannes, nisi quòd populus Ioannis abstinentiam videns, remotum hunc ab hominibus esse conspiciens, eum esse Christum putabat: Christum vero cum publicanis comedentem, inter peccatores ambulantem intuens, eum non Christum, sed esse prophetam credebat. Sed dum per accessum temporis, & Christus, qui propheta esse putabatur, Christus est agnitus: & Ioannes, qui

C Christus esse credebatur, propheta esse innotuit, impletum est quod de Christo suus præcursor prædixit: Illum oportet crescere, me autem minui. In æstimatione quippe populi & Christus creuit, quia agnitus est quod erat: & Ioannes decreuit, quia cessauit dici, quod non erat. Igitur quoniam & idem Ioannes, ideo in sanctitate perstitit, quia in cordis humilitate perdurauit: & multi idcirco ceciderunt, quia apud semetipsos elata cogitatione tumuerunt, dicatur recte: [Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur:] quia donum humiles accipiunt, quod a se corda superbientium repellunt. Sequitur: [Et erunt praua in directa, & aspera in vias planas.] Praua directa fiunt, cum malorum corda per iniustitiam detorta, ad iustitiæ regulam diriguntur. Et aspera in vias planas immutantur, cum immites atque iracundæ mentes, per infusionem supernæ gratiæ ad lenitatem mansuetudinis redeunt. Quando enim verbum veritatis ab ira- *Esaiæ.40.a*

D cunda mente non recipitur, quasi asperitas itineris gressum pergentis repellit. Sed cum mens iracunda per acceptam mansuetudinis gratiam, correptionis vel exhortationis verbum recipit, ibi planam viam prædicator inuenit, vbi prius præ asperitate itineris pergere, id est, prædicationis gressum ponere non valebat. Sequitur: [Et videbit omnis caro salutare Dei.] Quia omnis caro accipitur omnis homo, salutare Dei, videlicet Christum in hac vita omnis homo videre non potuit. Vbi ergo in hac sententia prophetia prophetiæ oculum, nisi ad extremi iudicij diem tetendit? Vbi cum apertis cælis, ministrantibus angelis, consedentibus Apostolis, in sede maiestatis suæ Christus apparuerit, omnes hunc & electi & reprobi pariter videbunt: vt & iusti de munere retributionis sine fine gaudeant, & iniusti in vltione supplicij in perpetuum gemant. Nam quia ad hoc ista sententia tendit, quòd in extremo examine ab omni carne videbitur, recte sub-

E iungitur: [Dicebat autem ad turbas, quæ exibant, vt baptizarentur ab eo: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira?] Ventura enim ira est animaduersio vltionis extremæ. Quam tunc fugere peccator non valet, qui nunc ad lamenta pœnitentiæ non recurrit. Et notandum, quòd malæ soboles, malorum parentum actionem imitantes, genimina viperarum vocantur: quia per hoc, quòd bonis inuident, eosq. persequuntur, quòd quibusdam mala retribuunt, quòd læsiones proximis exquirunt, quoniam in his omnibus, patrum suorum carnalium vias sequuntur, quasi venenati filij de venenatis parentibus nati sunt. Sed quia iam peccauimus, quia vsu malæ consuetudinis inuoluti sumus: dicat quid nobis faciendum sit, vt fugere a ventura ira valeamus. Sequitur: [Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.] In quibus verbis notandum est, quòd amicus sponsi non solum fructus pœnitentiæ, sed dignos pœnitentiæ admonet esse faciendos. Aliud namque est fructum facere pœnitentiæ, aliud dignum pœnitentiæ fructum *Matt. 3. b 23.b Luc.3.b*

facere. Vt enim secundum dignos pœnitentiæ fructus loquamur, sciendum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic iure conceditur, vt licitis vtatur: sicq. pietatis opera faciat, vt tamen si voluerit, ea quæ mundi sunt, non relinquat. At si quis in fornicationis culpam, vel fortasse, quod est grauius, in adulterium lapsus est, tanto a se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse. Neque enim par fructus boni operis esse debet eius, qui minus, & eius qui amplius deliquit: aut eius, qui nullis, & eius qui in quibusdam facinoribus cecidit, & eius, qui in multis est lapsus. Per hoc ergo quod dicitur: [Facite dignos fructus pœnitentiæ:] vniuscuiusque conscientia conuenitur: vt tanto maiora acquirat bonorum operum lucra per pœnitentiam, quanto grauiora sibi intulit damna per culpam. Sed Iudæi de generis nobilitate gloriantes, idcirco se agnoscere peccatores nolebant, quia de Abraæ stirpe descenderant. Quibus recte dicitur: [Et ne coeperitis dicere, Patrem habemus Abraam: dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraæ.] Quid enim lapides, nisi corda gentilium fuerunt, ad intellectum Dei omnipotentis insensibilia? sicut etiam quibusdam ex Iudæis dicitur: Auferam cor lapideum de carne vestra. Nec immerito lapidum nomine gentes significatæ sunt, quia lapides coluerunt. Vnde scriptum est: Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis. De quibus nimirum lapidibus filij Abraæ suscitati sunt: quia dum dura corda gentilium in Abraæ semine, id est, in Christo crediderunt, eius filij facti sunt, cuius semini sunt vniti. Vnde & eisdem gentibus per egregium prædicatorem dicitur: Si autem vos Christi, ergo Abraæ semen estis. Si igitur nos per fidem Christi, Abraæ iam semen existimus, Iudæi propter perfidiam Abraæ filij esse desierunt. Quia vero in illo tremendi examinis die, parentes boni malis filijs prodesse non possunt, testatur propheta qui dicit: Noe Daniel & Iob si fuerint in medio eorum, viuo ego, dicit Dominus Deus, quia filium & filiam non liberabunt: sed ipsi in iustitia sua liberabunt animas suas. Et rursum, quia boni filij nihil malis parentibus prosint, sed ad reatum potius malorum parentum proficiat bonitas filiorum, ipsa per se veritas non credentibus Iudæis dicit: Si ergo in Beelzebub eijcio dæmonia, filij vestri in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt. Sequitur: [Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis enim arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.] Arbor huius mundi est vniuersum genus humanum. Securis vero est Redemptor noster, qui velut ex manubrio, & ferro tenetur ex humanitate, sed incidit ex diuinitate. Quæ videlicet securis iam ad radicem arboris posita est: quia etsi per patientiam expectat, videtur tamen quid factura est: Omnis enim arbor, non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur: quia vnusquisque peruersus paratam citius gehennæ concremationem inuenit, qui hic fructū boni operis facere contemnit. Et notandum, quòd securim non iuxta ramos positam, sed ad radicem dicit. Cum enim malorum filij tolluntur, quid aliud quàm rami infructuosæ arboris abscinduntur? Cum vero tota simul progenies cum parente tollitur, infructuosa arbor a radice abscissa est, ne iam remaneat, vnde prauæ iterum soboles fucrescant. In quibus Ioannis Baptistæ verbis constat quòd audientium corda turbata sunt, cum protinus subinfertur: [Et interrogabant eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus?] Percussæ enim terrore fuerant, quæ consilium quærebant. Sequitur: [Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat.] Per hoc quod tunica plus est necessaria vsui nostro, quàm pallium, ad fructum dignum pœnitentiæ pertinet, vt non solum exteriora quæque & minus necessaria, sed ipsa valde nobis necessaria diuidere cum proximis debeamus, scilicet, vel escam, qua carnaliter viuimus, vel tunicam, qua vestimur. Quia enim in lege scriptum est: Diliges proximum tuum sicut teipsum: minus proximum amare conuincitur, qui non cum eo in necessitate illius etiam ea, quæ sibi sunt necessaria partitur. Idcirco ergo de diuidendis cum proximo duabus tunicis datur præceptum, quia hoc de vna dici non potuit, quoniam si vna diuiditur, nemo vestitur. In dimidia quippe tunica & nudus remanet qui accipit, & nudus qui dedit. Inter hoc autem sciendum est quantum misericordiæ opera valeant, cum ad fructus dignos pœnitentiæ ipsa præ ceteris præcipiuntur. Hinc etiam per semetipsam veritas dicit: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Hinc rursus ait: Date, & dabitur vobis. Hinc scriptum est: Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis. Hinc iterum dicitur: Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit. Hinc bonus pater innocentem filium admonet, dicens: Si multum tibi fuerit,

A B C D E

Hier. ad Gal. 3. in Ezech. 3.
Ezech. 11. d
Psal. 113. c
Galat. 3. c
Ezech. 14. d
Luc. 11. b
Matt. 3. c
Luc. 3. b
Leuit. 19. c & Mat. 22. d
Eccl. 29. b
Eccl. 29. b
Eccl. 3. d
Luc. 6. d
Luc. 11. f

A fuerit, abundanter tribue, si exiguum fuerit, etiam exiguum libenter stude impartiri. *Tob. 4. b*
Vt autem quanta esset virtus in continentia,& susceptione indigentium, Redemptor noster ostenderet,dicit: Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ *Matt.10.d*
accipiet: & qui recipit iustum in nomine iusti,mercedem iusti accipiet. In quibus verbis notandum est,quia non ait mercedem de propheta, vel mercedem de iusto, sed mercedem prophetæ, atque mercedem iusti accipiet. Aliud est enim merces de propheta, aliud merces prophetæ: atque allud merces de iusto,aliud merces iusti. Quid est enim dicere, mercedem prophetæ accipiet, nisi quia is qui prophetam sua largitate sustentat, quamuis ipse prophetiam non habeat,apud omnipotentem tamen Dominum prophetiæ præmia habebit? Iste enim fortasse iustus est, & quanto in hoc mundo nihil possidet, tanto loquendi pro iustitia fiduciam maiorem habet. Hunc dum ille sustentat,qui in hoc mun-
B do aliquid possidet, & fortasse adhuc pro iustitia loqui libere non præsumit, iustitiæ illius libertatem sibi participem facit, vt cum eo pariter iustitiæ præmia recipiat, quem sustentando adiuuit,quatenus eandem iustitiam libere loqui potuisset. Ille enim prophetiæ spiritu plenus est,sed tamen corporeo eget alimento. Et si corpus non reficitur, certum est, quòd vox ipsa subtrahatur. Qui ergo alimentum prophetæ propter hoc, quòd propheta est tribuit, prophetiæ illius vires ad loquendum dedit. Cum propheta ergo mercedem *Ioan.3.a & b*
prophetæ recipiet, qui etsi spiritu prophetiæ plenus non fuit, hoc tamen ante Dei oculos exhibuit, quod adiuuit. Hinc est quod de quibusdam peregrinantibus fratribus Caio per Ioannem dicitur: Pro nomine enim Christi profecti sunt, nihil accipientes a gentilibus. *1.Ioan.3.a*
Nos ergo debemus suscipere huiusmodi, vt cooperatores simus veritatis. Qui enim spiritalia dona habentibus,temporalia subsidia tribuit, in ipsis donis spiritalibus cooperator
C existit. Nam cum pauci sint, qui spiritalia dona percipiunt, & multi qui rebus temporalibus abundant, per hoc se diuites virtutibus pauperum inserunt, quo eisdem sanctis pauperibus de suis diuitijs solatiantur. Vnde cum per Esaiæ vocem, derelictæ Dominus gentilitati, id est sanctæ Ecclesiæ spiritualium virtutum merita, tamquam deserto arbusta promitteret,vlmum quoque pariter promisit dicens:Ponam desertum in stagna aquarum,& terram inuiam in riuos aquarum: dabo in solitudine cedrum, & spinam, myrtum,& lignum oliuæ: ponam in deserto abietem, vlmum & buxum simul,vt videant,& sciant, & recogitent,& intelligant pariter. Desertum quippe Dominus in stagna aquarum posuit, & terram inuiam in riuos aquarum: quia gentilitati, quæ prius per ariditatem mentis,nullos bonorum operum fructus ferebat,fluenta sanctæ prædicationis dedit: & ipsa,ad quam prius pro asperitate suæ siccitatis, via prædicatoribus non patebat, do-
D ctrinæ postmodum riuos emanauit. Cui adhuc ex magno munere promittitur, Dabo in solitudine cedrum, & spinam: Cedrum, quia magni odoris est,atque imputribilis naturæ,iure accipimus in promissione. De spina vero,cum peccanti homini dictum sit: Terra tua spinas & tribulos germinabit tibi,quid mirum si sanctæ Ecclesiæ illud promittitur, quod peccanti homini pro pœna multiplicatur? Sed cedri signantur nomine, hi qui virtutes,& signa exhibent in sua operatione,qui dicere cum Paulo valent:Christi bonus odor *Greg.lib.12.Moral. c.12.& in cant 9. Ro.20.*
sumus Deo. Quorum corda ita in æterno amore solidata sunt,vt eadem iam terreni amoris putredo nulla corrumpat.Per spinam vero signati sunt doctrinæ spiritalis viri,qui dum de peccatis ac virtutibus differunt, & modo æterna supplicia minantur, modo cælestis regni gaudia promittunt, corda audientium pungunt, sicq. mentem dolore compunctionis perforant, vt ab eorum oculis quasi quidam sanguis animæ, lacrymæ decurrant.
E Myrtus vero temperatiuæ virtutis est, ita vt dissoluta membra tempetando constringat. *Gre. 12.Moral. c.11.*
Qui itaque per myrtum,nisi hi signati sunt, qui afflictionibus proximorū compati sciunt, eorumque tribulationem per compassionem temperant? iuxta hoc quod scriptum est: Gratias autem Deo, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, vt possimus, & ipsi *2.Cor.1.a*
consolari eos, qui in omni pressura sunt. Qui dum afflictis proximis verbum, vel opem consolationis ferunt,eos proculdubio ad statum rectitudinis restringunt, ne immoderata tribulatione in desperationem soluantur. Quos autem per oliuam, nisi misericordes accipimus? Quia & Græce eleos misericordia vocatur, & quasi oliuæ liquor, ante omnipotentis Dei oculos, misericordiæ fructus lucet. Cui adhuc in promissione subiungitur: *S.Aug.in Ioan. tr.6.*
Ponam in deserto abietem, vlmum & buxum simul. Qui per abietem, quæ valde crescendo ad aeris alta sustollitur,nisi hi designati sunt, qui intra sanctam Ecclesiam adhuc *Esaiæ.41.c 12.Mor.c.24.*
in terrenis corporibus positi, iam cælestia contemplantur? Et quamuis nascendo de terra exierunt,

exierunt, contemplando tamen iam iuxta æthera verticem mentis extollunt. Et quid per A
Orig. in Ioſ. ho. 10. vlmum niſi ſæcularium mentes expreſſæ ſunt? Quæ, dum terrenis adhuc curis inſeruiunt, nullum virtutum ſpiritalium fructum ferunt? Sed etſi fructum proprium vlmus non habet, portare tamen vitem cum fructu ſolet: quia & ſæculares viri intra ſanctam Eccleſiã, quamuis ſpiritalium virtutum dona non habeant, dum tamen ſanctos viros donis ſpiri-
Hier. in Eſa. 10 talibus plenos ſua largitate ſuſtentant, quid aliud quàm vitem cum botris portant? Buxus autem quos alios deſignat, quæ in altum non proficit, & quamuis fructum non habeat, viriditatem tamen habet, niſi eos qui intra ſanctam Eccleſiam adhuc ex ætatis infirmitate bona opera ferre non valent, ſed tamen parentum fidelium credulitatem ſequentes, fidem perpetuæ viriditatis tenent? Poſt quæ omnia apte ſubiungitur. Vt videant & ſciant & recogitent & intelligant pariter. Ad hoc enim cedrus in Eccleſia ponitur, vt quiſquis a proximo odorem virtutum ſpiritalium trahit, ipſe quoque in terrenæ vitæ dilectione B non torpeat, ſed ad bonorum cæleſtium deſideria igneſcat. Ad hoc ſpina ponitur, vt qui prædicationis eius verbo compunctus fuerit, ipſe quoque exemplo illius diſcat corda ſequentium prædicationis verbo compungere. Ad hoc myrtus ponitur, vt qui in ardore tribulationis ab ore, vel opere proximi compatientis, temperamentum conſolationis acceperit, ipſe etiam diſcat, quemadmodum afflictis proximis ſuæ conſolationis temperamentum proferat. Ad hoc oliua ponitur, vt qui alienæ miſericordiæ opera cognoſcit, diſcat, quemadmodum debeat indigenti proximo, & ipſe miſereri. Ad hoc abies ponitur, vt quiſquis vim contemplationis eius agnouerit, ipſe quoque ad contemplanda æterna præmia ſuccendatur. Ad hoc vlmus ponitur, vt quiſquis intuetur eum, qui habere virtutum fructum ſpiritalium non valet, ſed tamen eos, qui ſpiritalibus donis pleni ſunt, ſuſtentat, ipſe quoque ſanctorum vitæ, quanta valet largitate inſeruiat, & cæleſtium bo- C norum botros quos gignendo non valet, ſuſtinendo ferat. Ad hoc buxus ponitur, vt qui habere multos adhuc in infirmitate poſitos, veræ fidei viriditatem conſiderat, etiam, eſſe ipſe infidelis erubeſcat. Bene ergo deſcriptis prius arboribus dicitur: Vt videant, & ſciant, & recogitent, & intelligant. Vbi & apte ſubiungitur, [Pariter:] quia cum intra ſanctam Eccleſiam diuerſi hominum mores, diuerſi ſunt ordines, neceſſe eſt, vt omnes ſimul diſcant, dum in ea ſpiritales viri diuerſæ qualitatis, ætatis, & ordinis ad imitandum, ſimul videntur. Sed ecce nos dum monſtrare vlmum quærimus, per multa arbuſta longius euagati ſumus. Ad hoc itaque propter quod prophetæ teſtimonium protulimus, reuertamur.
Matt. 10.d Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: quia etſi fructum vlmus non habet, vitem tamen cum fructibus portans, hæc ipſa ſua efficit, quæ bene ſuſtentat aliena. Quia vero ad magna nos opera Ioannes admonet, dicens: [Facite D fructus dignos pœnitentiæ.] & rurſus: [Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat:] iam patenter datur intelligi quid eſt quod veritas dicit: A diebus Ioannis Baptiſtæ vſque nunc regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt
Matt. 11.b illud. Quæ ſupernæ verba ſententiæ nobis ſunt magnopere perſcrutanda. Nam quærendum eſt, quo modo vim perpeti regnum cælorum poſsit. Quis enim cælo violentiam irrogat? Et rurſum quærendum eſt, ſi pati vim regnum cælorum poteſt, & violenti rapiunt illud: cur eandem vim a diebus Ioannis Baptiſtæ, & non etiam ante pertulerit? Sed cum lex dicat: Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur, cunctis legentibus liquet, quia peccatores quoſque pœna ſuæ ſeueritatis perculit, non autem pœnitentia ad vitam reduxit. Cum vero Ioannes Baptiſta, Redemptoris gratiam præcurrens, pœnitentiam prædicat, vt peccator, qui ex culpa mortuus eſt, per conuerſionem viuat, profecto a diebus E Ioannis Baptiſtæ regnum cælorum vim patitur. Quid eſt autem regnum cælorum, niſi locus iuſtorum? Solis enim iuſtis cæleſtis patriæ præmia debentur, vt humiles, caſti, mites atque miſericordes ad gaudia ſuperna perueniant. Cum verò quis, vel ſuperbia tumidus, vel carnis facinore pollutus, vel iracundia accenſus, vel crudelitate impius, poſt culpas ad pœnitentiam redit, & vitam æternam percipit, quaſi in locum peccator intrat alienum. A diebus ergo Ioannis Baptiſtæ regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: quia qui pœnitentiam peccatoribus indixit, quid aliud quàm regno cælorum fieri violentiam docuit? Recogitemus ergo, fratres chariſſimi, mala quæ fecimus, & noſmetipſos aſsiduis lamentis atteramus. Hereditatem iuſtorum, quam non tenuimus per vitam, rapiamus per pœnitentiam. Vult a nobis omnipotens Deus talem violentiam perpeti. Nam regnum cælorum rapi vult noſtris fletibus, quod noſtris meritis

non

A non debetur. Ab spei ergo certitudine nulla nos malorum nostrorum qualitas, nulla quantitas frangat. Præstat magnam veniæ fiduciam latro ille venerabilis, qui non inde venerabilis, vnde latro: nam latro ex crudelitate, venerabilis ex confessione. Cogitate ergo, cogitate quàm sint incomprehensibilia in omnipotenti Deo misericordiæ viscera. Latro iste cruentis manibus, abstractus a facie itineris, suspensus est in patibulo crucis. ibi confessus, ibi sanatus est, ibi audire meruit: Hodie mecum eris in paradiso. Quid est hoc? Quis tantam bonitatem Dei dicere, quis æstimare sufficiat? De ipsa pœna criminis peruenit ad præmia virtutis. Idcirco autem omnipotens Deus electos suos in quibusdam lapsibus cadere permisit, vt alijs in culpa iacentibus, si toto ad eum corde consurgant, spem veniæ redderet, & eis per lamenta pœnitentiæ iam cælestem patriam aperiret. Exerceamus ergo nosmetipsos in lamentis, extinguamus fletibus, & dignis pœnitentiæ fructibus B culpas, quas fecimus, ad veniam tempora nobis indulta non pereant: quia qui multos a suis iniquitatibus iam sanatos aspicimus, quid aliud, quàm supernæ misericordiæ pignus tenemus? Adiuuat ipse, quem amamus, Iesus Christus Deus Dominus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit, & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Par. in Luc. c. 91.

Luc. 23. e

FINIS PRIMÆ PARTIS HOMILIARVM S. GREGORII.

INITIVM SECVNDAE.

LECTIO SANCTI EVANGELII

C *secundum Marcum.*

IN illo tempore: Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Et valde mane vna Sabbatorum veniunt ad monumentum, orto iam sole. Et dicebant ad inuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes, viderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus valde: Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris, coopertum stola candida, & obstupuerunt. Qui D dixit illis: Nolite expauescere. Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite, dicite discipulis eius & Petro, quia præcedet vos in Galilæam. Ibi eum videbitis, sicut dixit vobis:

Matth. 16. a

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica Beata Maria, die sancto Paschæ.

HOMILIA XXI.

MVLTIS vobis lectionibus, fratres charissimi, per dictatum loqui consueui. sed quia lassescente stomacho, ea quæ dictaueram, legere ipse non possum, & quoE dam vestrum minus libenter audientes intueor: vnde nunc a memetipso exigere contra morem volo, vt inter sacra Missarum solemnia, lectionem sancti Euangelij non dictando. sed colloquendo edisseram. Sicq. excipiatur vt loquimur: quia collocutionis vox corda torpentia plusquam sermo lectionis excitat, & quasi quadam manu solicitudinis vt euigilent, pulsat. Et quidem ad hoc opus me sufficere posse non video, sed tamen vires quas imperitia denegat, charitas ministrat. Scio namque qui dixit: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud. Bonum ergo opus nobis in voluntate sit: nam ex diuino adiutorio erit in perfectione. Dat loquendi ausum ipsa etiam resurrectionis Dominicæ tanta solemnitas: quia & indignum valde est, vt eo die laudes debitas taceat lingua carnis, quo videlicet die caro resurrexit auctoris. Audistis, fratres charissimi, quòd sanctæ mulieres quæ Dominum fuerant secutæ, cum aromatibus ad monumentum venerunt, & ei quem viuentem dilexerant, etiam mortuo, studio humanitatis, obsequuntur. Sed res gesta, aliquid in

Psal. 80. b

quid in ſancta Eccleſia ſignat gerendum. Sic quippe neceſſe eſt, vt audiamus quæ facta ſunt, quatenus cogitemus etiam quæ nobis ſint ex eorum imitatione facienda. Et nos ergo in eum qui eſt mortuus credentes, ſi odore virtutum referti, cum opinione bonorum operum Dominum quærimus, ad monumentum profecto illius cum aromatibus venimus. Illæ autem mulieres angelos vident, quæ cum aromatibus venerunt: quia videlicet illæ mentes ſupernos ciues aſpiciunt, quæ cum virtutum odoribus ad Dominum per ſancta deſideria proficiſcuntur. Notandum vero nobis eſt quidnam ſit quod in dextris ſedere angelus cernitur. Quid namque per ſiniſtram, niſi via præſens, quid vero per dextram, niſi perpetua vita deſignatur? Vnde in Canticis Canticorum ſcriptum eſt: Leua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Quia ergo Redemptor noſter iam præſentis vitæ corruptionem tranſierat, recte angelus qui nunciare perennem eius vitam venerat, in dextera ſedebat. Qui ſtola candida coopertus apparuit, quia feſtiuitatis noſtræ gaudia nunciauit. Candor etenim veſtis, ſplendorem noſtræ denunciat ſolemnitatis. Noſtræ dicamus, an ſuæ? Sed vt fateamur verius, & ſuæ dicamus & noſtræ. Illa quippe Redemptoris noſtri reſurrectio, & noſtra feſtiuitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit: & angelorum feſtiuitas extitit, quia nos reuocando ad cæleſtia, eorum numerum impleuit. In ſua ergo ac noſtra feſtiuitate angelus in albis veſtibus apparuit: quia dum nos per reſurrectionem Dominicam ad ſuperna reducimur, cæleſtis patriæ damna reparantur. Sed quid aduenientes feminas affatur, audiamus: [Nolite expauescere.] Ac ſi aperte dicat: Paueant illi, qui non amant aduentum ſupernorum ciuium: pertimeſcant qui carnalibus deſiderijs preſſi, ad eorum ſe ſocietatem pertingere poſſe deſperant. Vos autem cur pertimeſcitis, quæ veſtros conciues videtis? Vnde & Matthæus angelum apparuiſſe deſcribens, ait: Erat aſpectus eius ſicut fulgur, & veſtimenta eius ſicut nix. In fulgure etenim terror timoris eſt, in niue autem blandimentum candoris. Quia vero omnipotens Deus & terribilis peccatoribus, & blandus eſt iuſtis: recte teſtis reſurrectionis eius angelus, & in fulgure vultus, & in candore habitus demonſtratur: vt de ipſa ſua ſpecie & terreret reprobos, & mulceret pios. Vnde recte quoque populum per deſerta gradientem, columna ignis in nocte, & columna nubis præibat in die. In igne enim terror eſt, in nube autem viſionis lene blandimentum: dies vero vita iuſti, & nox accipitur vita peccatoris. Vnde & conuerſus peccatoribus Paulus dicit: Fuiſtis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. In die ergo per nubem columna monſtrata eſt, & in nocte per ignem: quia omnipotens Deus & blandus iuſtis, & terribilis apparebit iniuſtis. Iſtos in iudicio veniens per lenitatis manſuetudinem demulcet, illos vero per iuſtitiæ diſtrictionem tetret. Sed iam quid angelus ſubiungat, audiamus. [Ieſum quæritis Nazarenum.] Ieſus Latino eloquio ſalutaris, id eſt, Saluator interpretatur. At vero multi tunc Ieſus dici poterant, non tamen ſubſtantialiter, ſed nuncupatiue. Ideo & locus ſubiungitur, vt de quo Ieſu dictum ſit manifeſtetur: [Nazarenum.] Et cauſam protinus ſubdidit: [Crucifixum.] Atque addidit: [Surrexit: non eſt hic.] Non eſt hic, dicitur, per præſentiam carnis, qui tamen nuſquam deerat per præſentiam maieſtatis. [Sed ite, dicite diſcipulis eius & Petro, quia præcedet vos in Galilæam.] Quærendum nobis eſt cur nominatis diſcipulis, Petrus deſignatur ex nomine. Sed ſi hunc angelus nominatim non exprimeret, qui magiſtrum negauerat, venire inter diſcipulos non auderet. Vocatur ergo ex nomine, ne deſperaret ex negatione. Qua in re conſiderandum nobis eſt, cur omnipotens Deus eum quem cunctæ Eccleſiæ præferre diſpoſuerat, ancillæ vocem pertimeſcere, & ſeipſum negare permiſit. Quod nimirum magnæ actum eſſe pietatis diſpenſatione cognoſcimus: vt is qui futurus erat paſtor Eccleſiæ, in ſua culpa diſceret, qualiter alijs miſereri debuiſſet. Prius itaque eum oſtendit ſibi, & tunc præpoſuit ceteris, vt ex ſua infirmitate cognoſceret, quem miſericorditer aliena infirma toleraret. Bene autem de Redemptore noſtro dicitur: [Præcedet vos in Galilæam, ibi eum videbitis, ſicut dixi vobis.] Galilæa namque tranſmigratio facta interpretatur. Iam quippe Redemptor noſter a paſſione ad reſurrectionem, a morte ad vitam, a pœna ad gloriam, a corruptione ad incorruptionem tranſmigrauerat. Et prius poſt reſurrectionem in Galilæa bene a diſcipulis videtur: quia reſurrectionis eius gloriam poſt læti videbimus, ſi modo a vitijs ad virtutum celſitudinem tranſmigramus. Qui ergo in ſepulchro nunciatur, in traſmigratione oſtenditur: quia is qui in mortificatione carnis agnoſcitur, in tranſmigratione mentis videtur. Hæc fratres chariſſimi, pro tanta diei ſolemnitate,

Cantic. 2. b

Matt. 28. a

Exod. 13. e

Epheſ. 5. b

Parte 1. diſt. 30. cap. Conſideranda.

Hier. in Matt. 28.

A tate, de lectionis Euangelicæ expositione transcurrimus: sed libet, vt de hac eadem sollemnitate aliquid subtilius loquamur. Duæ etenim vitæ erant, quarum vnam nouimus, alteram nesciebamus. Vna quippe mortalis est, altera immortalis. Vna corruptionis, altera incorruptionis. Vna mortis, altera resurrectionis. Sed venit mediator Dei & hominum homo *1.Tim.2.b*
Christus Iesus, suscepit vnam, & ostendit alteram. Vnam pertulit moriendo, & ostendit alteram resurgendo. Si ergo nobis mortalem vitam scientibus, resurrectionem promitteret carnis, & tamen hanc visibiliter non exhibetet, quis eius promissionibus crederet? Factus itaque homo apparuit in carne, mori dignatus est ex voluntate; sed resurrexit ex potestate, & ostendit exemplo quod nobis promisit in præmio. Sed fortasse aliquis dicat: Iure ille surrexit, qui cum Deus esset, teneri a morte non potuit. Ad instruendam ergo
B ignorantiam nostram, ad roborandam infirmitatem nostram, suæ tantum resurrectionis exemplum nobis sufficere nolúit. Solus in illo tempore mortuus est, & tamen solus minime resurrexit. Nam scriptum est: Multa corpora sanctorum, qui dormierant, surre- *Matth.27.f*
xerunt. Ablata ergo sunt omnia argumenta perfidiæ. Ne quis enim dicat, sperare de se non debet homo quod in carne sua exhibuit Deus homo: ecce cum Deo homines resurrexisse cognoscimus, & quos puros homines fuisse non dubitamus. Si ergo membra nostri Redemptoris sumus, præsumamus in nobis quod gestum constat in capite. Si multum nos abiicimus, sperare in nobis debemus nos membra vltima, quod de membris eius superioribus audiuimus. Ecce vero ad memoriam redit quod crucifixo Dei filio Iu-
dæi insultantes dicebant: Si rex Israel est, descendat de cruce, & credimus ei. Qui si de *Ibidem.*
cruce tunc descenderet, nimirum insultantibus cedens, virtutem nobis patientiæ non demonstraret. Sed expectauit paululum, tolerauit opprobria, irrisiones sustinuit, seruauit patientiam, distulit admirationem. Et qui de cruce descendere noluit, de sepulchro
C surrexit. Plus igitur fuit de sepulchro surgere, quàm de cruce descendere. Plus fuit mortem resurgendo destruere, quàm vitam descendendo seruare. Sed cum Iudæi hunc ad insultationes suas de cruce descendere minime cernerent, cum morientem viderent, eum se vicisse crediderunt, nomen illius se quasi extinxisse gauisi sunt. Sed ecce clarificatum de morte nomen eius per mundum creuit, ex quo hæc infidelis turba extinxisse se credidit. Et quem gaudebat occisum, dolet mortuum: quia hunc ad suam gloriam cognoscit peruenisse per pœnam. Quod bene in libro Iudicum Samson illius facta significant: qui *Iudic.16.a*
cum Gazam ciuitatem Philistinorum fuisset ingressus, Philistæi ingressum eius protinus cognoscentes, ciuitatem repente obsidionibus circumdederunt, custodes deputauerunt, & Samson fortissimum se iam comprehendisse gauisi sunt. Sed quid Samson fecit agno-
D uimus. Media nocte portas ciuitatis abstulit, & montis verticem ascendit. Quem, fratres charissimi, hoc in facto, quem nisi Redemptorem nostrum Samson ille significat? Quid Gaza ciuitas, nisi infernum designat? Quid per Philistæos, nisi Iudæorum perfidia demonstratur? Qui cum mortuum Dominum viderent, eiusq. corpus in sepulchro iam positum, custodes illico deputauerunt, & eum qui auctor vitæ claruerat, in inferni claustris retentum, quasi Samsonem in Gaza se deprehendisse lætati sunt. Samson vero media nocte non solum exijt, sed etiam portas tulit: quia videlicet Redemptor nostet ante lucem resurgens, non solum liber de inferno exijt, sed & ipsa etiam inferni claustra destruxit. Portas tulit, & montis verticem subijt: quia resurgendo claustra inferni abstulit, & ascendendo cælorum regna penetrauit. Hanc ergo resurrectionis eius gloriam, fratres charissimi, quæ & prius demonstrabatur ex signo, & post patuit ex facto, tota mẽte
E diligamus, pro eius amore moriamur. Ecce enim in resurrectione auctoris nostri ministros eius angelos conciues nostros agnouimus. Ad horum ergo ciuium illam frequentẽ sollemnitatem festinemus. His, cum necdum visione possumus, desiderio & mente iungamur. Transmigremus ad virtutes de vitijs, vt in Galilæa Redemptorem nostrum videre mereamur. Adiuuet omnipotens Deus ad vitam desiderium nostrum, qui pro nobis in mortem dedit vnicum filium suum, Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum eo viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Ioannem.

A

Ioan. 20. a & b

IN illo tempore: Vna Sabbati Matia Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum, & vidit lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo & venit ad Simonem Petrum, & alium discipulum quem diligebat Iesus, & dixit eis: Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus vbi posuerunt eum. Exijt ergo Petrus & ille alius discipulus, & venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul: & ille alius discipulus præcucurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset, vidit linteamina posita, non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introiuit in monumentum. Et vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locum. Tunc ergo introiuit & ille discipulus qui venerat primus ad monumentum, & vidit, & credidit. Nondum enim sciebant scripturas: quia oportebat eum a mortuis resurgere.

B

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica beati Ioannis; quæ appellatur Constantiniana, sabbato Paschæ.

C

HOMILIA XXII.

FRACTVS longa molestia stomachus, diu me charitati vestræ de lectionis Euangelicæ expositione loqui prohibuit. Vox namque ipsa a clamoris virtute succubuit: & quia a multis audiri non valeo, loqui, fateor, inter multos erubesco. Sed hanc in me verecundiam & ipse reprehendo. Quid enim? Numquid si multis prodesse nequeo, nec paucis curabo? Et si ex messe portare manipulos multos non possum, numquid nam debeo ad aream vacuus redire? Quamuis enim quantos debeo ferre non valeo, certe vel paucos, certe vel duos, certe vel vnum feram. Habet namque ipsa infirmitatis intentio mercedis suæ certitudinem: quia supernus arbiter noster, etsi pondus considerat in retributione: tamen vires pensat in pondere. Lectio sancti Euangelij quam modo fratres audistis, valde in superficie historica est aperta, sed eius nobis sunt mysteria sub breuitate requirenda. [Maria Magdalene cum adhuc tenebræ essent, venit ad monumentum.] Iuxta historiam notatur hora: iuxta intellectum vero mysticum requirentis signatur intelligentia. Maria etenim auctorem omnium, quem in carne viderat mortuum, quærebat in monumento: & quia hunc minime inuenit, furatum credidit. Adhuc ergo erant tenebræ cum venit ad monumentum. Cucurrit citius, discipulis nunciauit. Sed illi præ ceteris cucurrerunt, qui præ ceteris amauerunt, videlicet Petrus & Ionnes. Currebant autem duo simul, sed Ioannes præcucurrit citius Petro. Venit prior ad monumentum, & ingredi non præsumpsit. Venit ergo posterior Petrus, & intrauit. Quid fratres, quid cursus significat? Numquid hæc tam subtilis Euangelistæ descriptio, a mysterijs vacare credenda est? Minime. Neque enim se Ioannes, & præisse & non intrasse diceret, si in ipsa sui trepidatione mysterium defuisse credidisset. Quid ergo per Ioannem nisi synagoga, quid per Petrum nisi Ecclesia designatur? Nec mirum esse videatur, quòd per iuniorem synagoga, per seniorem vero Ecclesia signari perhibetur: quia etsi ad Dei cultum prior est synagoga quàm Ecclesia gentium, ad vsum tamen sæculi, prior est multitudo gentium, quam synagoga, Paulo attestante, qui ait: Quia non prius quod spiritale est, sed quod animale. Per seniorem ergo Petrum significatur Ecclesia gentium: per iuniorem vero Ioannem synagoga Iudæorum. Currunt ambo simul, quia ab ortus sui tempore, vsque ad occasum, pari & communi via, etsi non pari & communi sensu, gentilitas cum synagoga curcurrit. Venit synagoga prior ad monumentum, sed minime intrauit: quia legis quidem mãdata percepit, prophetias de incarnatione ac passione Dominica audiuit,

D

E

1. Cor. 15. f

sed

A sed credere in mortuum noluit. Vidit enim Ioannes posita linteamina, non tamen introiuit: quia videlicet synagoga, & scripturæ sacræ sacramenta cognouit, & tamen ad fidem passionis Dominicæ credendo intrare distulit. Quem diu longe lateq. prophetauit, præsentem vidit, & recipere renuit. Hominem esse despexit, Deum carne mortalem factum credere noluit. Quid ergo est, nisi quia & citius cucurrit, & tamen ante monumentum vacua stetit? Venit autem Simon Petrus sequens eum, & introiuit in monumentum: quia secuta posterior Ecclesia gentium, mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum, & cognouit carne mortuum, & viuentem credidit Deum. Vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat super caput eius non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locum. Quid esse fratres credimus, quòd sudarium capitis Domini cum linteaminibus non inuenitur in monumento, nisi quia Paulo attestante, 1. Cor. 11. a
B caput Christi Deus, & diuinitatis incomprehensibilia sacramenta ab infirmitatis nostræ cognitione disiuncta sunt, eiusq. potentia creaturæ transcendit naturam? Et notandum quod non solum separatim, sed & inuolutum inueniri dicitur in vnum locum: Linteum quippe quod inuoluitur, eius nec initium nec finis aspicitur. Recte ergo sudarium capitis inuolutum inuentum est: quia celsitudo diuinitatis nec cœpit esse, nec desinit: nec per initium nascitur, nec termino coangustatur. Bene autem additur: In vnum locutum qui in scissura mentium Deus non est. Deus quippe in vnitate est, & illi eius habere gratiam merentur, qui se abinuicem per sectarum scandala non diuidunt. Sed quia solet per sudarium, laborantium sudor detergi, potest etiam sudarij nomine exprimi labor Dei, qui in se quidem semper quietus atque incommutabilis permanet, sed tamen laborare se denunciat, cum duras hominum prauitates portat. Vnde & per prophetam dicit: Labo-
C raui sustinens. Deus autem dum apparuit in carne, laborauit ex nostra infirmitate. Quem laborem passionis eius dum increduli viderunt, eum venerari noluerunt. Quem enim videbant carne mortalem, dedignati sunt credere immortalem esse diuinitate. Vnde etiam Hieremias ait: Reddes eis vicem Domine, iuxta opera manuum suarum: dabis eis scutum cordis laborem tuum. Ne enim prædicationis spicula eorum corda penetrarent, dum passionis eius laborem dedignati sunt, quasi eundem laborem illius pro scuto tenuerunt: vt eo ad se transire eius verba non permitterent, quo eum laborare vsque ad mortem viderunt. Quid autem nos nisi nostri capitis, id est, Dei membra sumus? Per linteamina itaque corporis, laborum ligamenta signantur, quæ nunc electos omnes, id est, eius membra constringunt. Sudarium ergo quod super caput eius fuerat, seorsum inuenitur: quia ipsa Redemptoris nostri passio longe a nostra passione disiuncta est: quoniam
D ipse sine culpa pertulit, quod nos cum culpa toleramus. Ipse sponte morti succumbere voluit, ad quam nos venimus inuiti. Sequitur: [Tunc ergo introiuit, & ille discipulus qui venerat prior ad monumentum.] Postquam intrauit Petrus, ingressus est & Ioannes. Posterior intrauit: qui prior venerat. Notandum fratres est, quòd in fine mundi ad Redemptoris fidem etiam Iudæa colligetur, Paulo attestante, qui ait: Donec plenitudo Rom. 11. d
gentium intraret: & sic omnis Israel saluus fieret. [Et vidit & credidit.] Quid fratres, quid æstimandus est credidisse? Numquid quia Dominus resurrexerat, quem quærebant? Non vtique: quia adhuc tenebræ erant ad monumentum, & subiuncta quoque verba contradicunt, cum dicitur: Nondum enim sciebant scripturas, quia oporteret eum a mortuis resurgere. Quid ergo vidit, & quid credidit? Vidit linteamina posita, & credidit quod mulier dixerat, de monnmento Dominum fuisse sublatum. Qua in re diuinæ dispensa-
E tionis magnitudo pensanda est: quòd discipulorum corda, & accenduntur vt quærant, & differunt ne inueniant: quatenus infirmitas animi ipso suo mærore cruciata, & purgatior ad inueniendum fiat, & tanto validius teneat cum inuenerit, quanto tardius inuenit quod quærebat. Hæc sub breuitate, fratres charissimi, de Euangelica lectione transcurrimus: nunc restat, vt de ipsa tantæ solemnitatis nobilitate aliquid loquamur. Hanc enim recte nobilitatem solemnitatis dicam: quia solemnitates ceteras antecedit. Sicut enim in sacro eloquio, Sancta Sanctorum, vel Cantica Canticorum, pro sui magnitudine dicuntur: ita hæc festiuitas recte dici potest solemnitas solemnitatum. Ex hac quippe solemnitate exemplum nobis resurrectionis datum est, spes cælestis patriæ aperta, & facta superni regni iam iam præsumptibilis gloria. Per hanc electi, qui quamuis in tranquillitatis sinu, S. Augustin. ser. 117. de tempore.
tamen apud inferni clausira tenebantur, ad paradisi amœna reducti sunt. Quod ante passionem dixit, in resurrectione sua Dominus impleuit: Si exaltatus fuero, inquit, a terra:

Ioa. 12.c omnia traham ad me. Omnia etenim traxit, qui de electis ſuis apud inferos nullum reliquit. Omnia abſtulit, vtique electa. Neque etenim infideles quoſque, & pro ſuis criminibus æternis ſupplicijs deditos, ad veniam Dominus reſurgendo reparauit, ſed illos ex inferni clauſtris rapuit, quos ſuos in fide & actibus recognouit. Vnde recte *Oſ.13.c* etiam per Oſee dicit: Ero mors tua o mors: ero morſus tuus inferne. Id namque quod occidimus, agimus, vt penitus non ſit. Ex eo etenim, quod mordemus, partem abſtrahimus, partemq. relinquimus. Quia ergo in electis ſuis funditus occidit mortem, mors mortis extitit. Quia vero ex inferno partem abſtulit, & partem reliquit, non occidit funditus, ſed momordit infernum. Ait ergo: Ero mors tua o mors. Ac ſi aperte dicat: Quia in electis meis te funditus perimo, ero mors tua. Ero morſus tuus inferne: quia ſublatis eis, te ex parte transfigo. Quæ eſt ergo iſta ſolemnitas, quæ inferni clauſtra deſtruxit, & ianuas nobis regni cæleſtis aperuit? Inquiramus ſubtilius nomen eius. Requiratur egregius prædicator. Videamus quid de eius æſtimatione denunciet. Ait enim: Etenim paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Si ergo paſcha Chriſtus, penſandum nobis eſt quid de paſcha, lex loquitur: vt indagemus ſubtilius an de Chriſto dicta videantur. Moyſes quippe ait: Sument de ſanguine agni, ac ponent ſuper vtrumque poſtem, & in ſuperliminaribus domorum in quibus comedent illum, & edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos panes cum lactucis agreſtibus. Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua, ſed aſſum tantum igni. Caput cum pedibus eius & inteſtinis vorabitis, nec remanebit ex eo quidquam vſque mane. Si quid reſiduum fuerit, igne comburetis. Vbi & additur: Sic autem comedetis illum. Renes veſtros accingetis, calciamenta habebitis in pedibus veſtris, tenentes baculos in manibus, & comedetis feſtinanter. Quæ videlicet cuncta magnam nobis ædificationem pariunt, ſi fuerint myſtica interpretatione diſcuſſa. Quid namque ſit ſanguis agni, non iam audiendo, ſed bibendo didiciſtis. Qui ſanguis ſuper vtrumque poſtem ponitur: quando non ſolum ore corporis, ſed etiam ore cordis hauritur. In vtroque etenim poſte ſanguis agni eſt poſitus, quando ſacramentum paſſionis illius cum ore ad redemptionem ſumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Nam qui ſic redemptoris ſui ſanguinem accipit, vt imitari paſſionem illius necdum velit, in vno poſte ſanguinem poſuit, qui etiam in ſuperliminaribus domorum ponendus eſt. Quid enim ſpiritaliter domos, niſi mentes noſtras accipimus, in quibus per cogitationem inhabitamus? Cuius domus ſuperliminare eſt ipſa intentio, quæ præeminet actioni. Qui ergo intentionem cogitationis ſuæ ad imitationem Dominicæ paſſionis dirigit in ſuperliminari domus, agni ſanguinem ponit. Vel certe domus noſtræ, ipſa ſunt corpora, in quibus quouſque viuimus habitamus. Et in ſuperliminari domus agni ſanguinem ponimus: quia crucem paſſionis illius in fronte portamus. De quo adhuc agno ſubditur: Et edent carnes nocte illa aſſas igni. In nocte quippe agnum comedimus: quia in ſacramento modo Dominicum corpus accipimus, quando adhuc adinuicem noſtras conſcientias non videmus. Quæ tamen carnes igni aſſandæ ſunt: quia nimirum diſſoluit ignis carnes, quas aqua coxerit: quas vero ignis ſine aqua excoquit, roborat. Carnes itaque agni noſtri ignis excoxit: quia eum ipſa vis paſſionis illius ad reſurrectionem valentiorem reddidit, atque ad incorruptionem roborauit. Qui enim ex morte conualuit, videlicet carnes illius ab igne duruerunt. Vnde etiam *Pſal. 21.d* per Pſalmiſtam dicit: Exaruit velut teſta virtus mea. Quid namque eſt teſta ante *Idem 3. Mor. 14.* ignem, niſi molle lutum? Sed ei ex igne agitur, vt ſolideturr. Virtus ergo humanitatis eius velut teſta exaruit: quia ab igne paſſionis, ad virtutem incorruptionis creuit: ſed ſola Redemptoris noſtri percepta ſacramenta ad veram ſolemnitatem mentis non ſufficiunt, niſi eis quoque & bona opera iungantur. Quid enim prodeſt corpus & ſanguinem illius ore percipere, & ei peruerſis moribus contraire? Vnde bene adhuc ad comedendum ſubditur: Et azymos panes cum lactucis agreſtibus. Panes quippe ſine fermento comedit, qui recta opera ſine corruptione vanæ gloriæ exercet, qui mandata miſericordiæ ſine admixtione peccati exhibet: ne peruerſe diripiat, quod quaſi recte diſpenſat. Hoc quoque peccati fermentum bonæ ſuæ actioni miſcuerant, quibus prophetæ *Amos.4.a* voce per increpationem Dominus dicebat: Venite ad Bethel, & impie agite. Atque poſt pauca: Et ſacrificate de fermentato laudem. De fermentato namque laudem immolat, qui Deo ſacrificium de rapina parat. Lactucæ vero agreſtes valde amaræ ſunt. Carnes ergo agni cum lactucis agreſtibus ſunt edendæ, vt, cum corpus Redemptoris accipimus,

nos

A nos pro peccatis noſtris in fletibus affligamus, quatenus ipſa amaritudo pœnitentiæ abſtergat a mentis ſtomacho peruerſæ humorem vitæ. Vbi & ſubditur: [Non comedetis ex eo crudum quid, nec coctum aqua.] Ecce iam nos ipſa verba hiſtoriæ ab intellectu hiſtorico repellunt. Numquid fratres chariſsimi, Iſraeliticus ille populus in Aegypto conſtitutus, comedere agnum crudum conſueuerat, vt ei lex dicat: Non comedetis ex eo crudum quid? Vbi & additur: Nec coctum aqua. Sed quid aqua, niſi humanam ſcientiam deſignat? iuxta hoc quod per Salomonem ſub hæreticorum voce dicitur: Aquæ furtiuæ, dulciores ſunt. Quid crudæ agni carnes, niſi inconſideratam ac ſine re- *Prouer. 9. d*
uerentia cogitationis relictam illius humanitatem ſignificant? Omne enim quod ſubtiliter cogitamus, quaſi mente coquimus. Sed agni caro nec cruda edenda eſt, nec aqua cocta: quia Redemptor noſter nec purus homo æſtimandus eſt, neque per humaB nam ſapientiam, qualiter incarnari Deus potuit, cogitandus. Omnis enim qui Redemptorem noſtrum purum hominem credit, quid iſte aliud quam agni carnes crudas comedit, quas videlicet coquere per diuinitatis eius intelligentiam noluit? Omnis vero, qui incarnationis eius myſteria iuxta humanã ſapientiam diſcutere conatur, carnes agni aqua vult coquere, id eſt, diſpenſationis eius myſterium per diſſolutam vult ſcientiam *d. p. c. 2. 3*
penetrare. Qui ergo paſchalis gaudij ſolemnitatem celebrare deſiderat, agnum nec aqua coquat, nec crudum comedat: vt neque per humanam ſapientiam, profunditatem illius incarnationis penetrare appetat, neque in eum tamquam hominem purum credat: ſed aſſas igni carnes comedat, vt diſpenſari omnia per ſancti Spiritus potentiam ſciat. De quo adhuc recte ſubiungitur: Caput cum pedibus & inteſtinis vorabitis. Sicut iam prædiximus fratres, Paulo atteſtante didicimus, quod caput Chriſti Deus eſt: quia RedemC ptor noſter eſt *α* & *ω*: Deus videlicet ante ſæcula, & homo in fine ſæculorum. Caput ergo *1. Cor. 11. a*
agni vorare, eſt diuinitatem illius fide percipere. Pedes vero agni vorare, eſt veſtigia humanitatis eius amando & imitando perquirere. Quid vero ſunt inteſtina, niſi verborum illius occulta & myſtica mandata? Quæ tunc voramus, cum verba vitæ cum auiditate ſumimus. In quo deuorationis verbo, quid aliud quàm pigritiæ noſtræ torpor reprehenditur? qui eius verba ac myſteria, & per noſmetipſos non requirimus, & dicta ab alijs audimus inuiti. Non remanebit ex eo quidquam vſque mane: quia eius dicta magna ſunt ſolicitudine diſcutienda, quatenus prius quam dies reſurrectionis appareat, in hac præſentis vitæ nocte, omnia illius mandata intelligendo, & operando penetrentur. Sed quia valde difficile eſt, vt omne ſacrum eloquium poſsit intelligi, & omne eius myſterium penetrari, recte ſubiungitur: [Si quid autem remanſerit, igne comburetis]. Quod ex agno
D remanet, igne comburimus, quando hoc quod de myſterio incarnationis eius intelligere & penetrare non poſſumus, poteſtati ſancti Spiritus humiliter reſeruamus: vt non ſuperbe quis audeat, vel contemnere, vel denunciare quod non intelligit: ſed hoc igni tradit, cum ſancto Spiritui reſeruat. Quia qualiter edendum ſit paſcha cognouimus, nunc a qualibus edi debeat, agnoſcamus. Sequitur: [Sic autem comedetis illum. Renes veſtros accingetis.] Quid in renibus, niſi delectatio carnis accipitur? Vnde & Pſalmiſta poſtulat, dicens: Vre renes meos. Si enim voluptate libidinis in renibus eſſe neſciret, eos vti minime *Pſalm. 25. a*
petiſſet. Vnde quia poteſtas diaboli in humano genere maxime per luxuriam prævaluit, de illo voce Dominica dicitur: Poteſtas eius in lumbis eius. Qui ergo paſcha comedit, ha- *Iob. 40. b*
bere renes accinctos debet: vt qui ſolemnitatem reſurrectionis atque incorruptionis agit, corruptioni iam per vitia nulla ſubiaceat, voluptates edomet, carnem a luxuria reſtrin-
E gat. Neque enim cognouit quæ ſit ſolemnitas incorruptionis, qui adhuc per incontinentiam corruptioni ſubiacet: Hæc quibuſdam dura ſunt, ſed anguſta porta eſt, quæ ducit ad vitam. Et habemus iam multa exempla continentium. Vnde bene adhuc ſubditur: [Calciamenta habebitis in pedibus.] Qui ſunt etenim pedes noſtri, niſi opera? quid vero *Matt. 7. c*
calciamenta, niſi pelles mortuorum animalium? Calciamenta autem pedes muniunt. Quæ vero ſunt mortua animalia, ex quorum pellibus noſtri muniuntur pedes, niſi antiqui Patres, qui nos ad æternam patriam præceſſerunt: Quorum dum exempla conſpicimus, noſtri operis pedes munimus. Calciamenta ergo in pedibus habere, eſt mortuorum vitam conſpicere, & noſtra veſtigia a peccati vulnere cuſtodire. [Tenentes baculos in manibus.] Quid lex per baculum, niſi paſtoralem cuſtodiam deſignat? Et notandum, quòd prius præcipimur renes accingere, poſtmodum baculos tenere: quia illi debent curam paſtoralem ſuſcipere, qui iam in ſuo corpore ſciunt fluxa luxuriæ domare: vt

cum alijs fortia prædicant, ipſi deſiderijs mollibus eneruiter non ſuccumbant. Bene autem ſubditur: Et comedetis feſtinantes. Notate chariſſimi fratres, notate quod dicitur, feſtinantes. Mandata Dei, myſteria Redemptoris, cæleſtis patriæ gaudia, cum feſtinatione cognoſcite, & præcepta vitæ cum feſtinatione implere curate. Quia enim adhuc hodie licet bene agere, ſcimus: vtrum cras liceat, ignoramus. Feſtinantes ergo paſcha comedite, id eſt, ad ſolemnitatem patriæ cæleſtis anhelate. Nemo in huius vitæ itinere torpeat, ne in patria locum perdat. Nemo moras ad appetenda ſtudia innectat, ſed cœpta perficiat, ne minime liceat implere, quod inchoat. Si ad amorem Dei pigri non ſumus, adiuuat ipſe, quem amamus Ieſus Chriſtus Dominus noſter, qui viuit & regnat cum patre in vnitate ſpiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen. A

LECTIO SANCTI EVANGELII B
ſecundum Lucam.

Luc. 24. b

IN illo tempore: Duo ex diſcipulis Ieſu ibant ipſa die in caſtellum, quod erat in ſpatio ſtadiorum ſexaginta ab Hieruſalem, nomine Emaus: & ipſi loquebantur adinuicem de omnibus his quæ acciderant. Et factum eſt, dum fabularentur, & ſecum quærerent, ipſe Ieſus appropinquans, ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoſcerent. Et ait ad illos: Qui ſunt hi ſermones, quos confertis adinuicem ambulantes, & eſtis triſtes? Et reſpondens vnus, cui C nomen Cleophas, dixit ei: Tu ſolus peregrinus es in Hieruſalem, & non cognouiſti ea, quæ facta ſunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt: De Ieſu Nazareno, qui fuit propheta, potens in opere & ſermone, coram Deo, & omni populo. Et quomodo tradiderunt eum ſummi ſacerdotes, & principes noſtri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem ſperabamus, quia ipſe eſſet redempturus Iſrael. Et nunc ſuper hæc omnia tertia dies eſt hodie, quòd hæc facta ſunt. Sed & mulieres quædam ex noſtris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum: & non inuento corpore eius, venerunt dicentes ſe etiam viſionem angelorum vidiſſe, qui dicunt D eum viuere. Et abierunt quidam ex noſtris ad monumentum, & ita inuenerunt: ſicut mulieres dixerunt: ipſum vero non inuenerunt. Et ipſe dixit ad illos: O ſtulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti ſunt prophetæ. Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? Et incipiens a Moyſe, & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus ſcripturis, quæ de ipſo erant. Et appropinquauerunt caſtello, quò ibant. Et ipſe finxit ſe longius ire. Et coegerunt illum, dicentes: Mane nobiſcum Domine, quoniam adueſperaſcit, & inclinata eſt iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum eſt dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit E ac fregit, & porrigebat illis: & ſtatim aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & ipſe euanuit ab oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem: Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis de Ieſu, dum loqueretur nobis in via, & aperiret nobis ſcripturas? Et ſurgentes eadem hora regreſſi ſunt in Hieruſalem, & inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum ipſis erant, dicentes quòd ſurrexit Dominus vere, & apparuit Simoni. Et ipſi narrabant quæ geſta erant in via: & quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

A

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica beati Petri Apostoli i. in crastino Paschæ.

HOMILIA XXIII.

IN quotidiana nobis solemnitate laborantibus pauca loquenda sunt, & fortasse hæc vtilius proderunt: quia sæpe, & alimenta, quæ minus sufficiunt, auidius sumuntur. Lectionis ergo Euangelicæ summatim sensum statui, non per singula verba discutere, ne dilectionem vestram valeat sermo prolixior expositionis onerare. Ecce audistis, fratres charissimi, quia duobus discipulis ambulantibus in via, non quidem credentibus, B sed tamen de se loquentibus Dominus apparuit, sed eis speciem quam recognoscerent, non ostendit. Hoc ergo egit foris Dominus in oculis corporis, quod apud ipsos agebatur intus in oculis cordis. Ipsi namque apud semetipsos intus, & amabant, & dubitabant: eis autem Dominus foris & præsens aderat, & quis esset, non ostendebat. De se ergo loquentibus præsentiam exhibuit, sed de se dubitantibus cognitionis suæ speciem abscondit. Verba quidem contulit, duritiam intellectus increpauit. Sacræ scripturæ mysteria, quæ de sei pso erant, aperuit: & tamen quia adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide, se ire longius finxit: fingere namque componere dicimus, vnde & compositores luti, figulos vocamus. Nihil ergo simplex veritas per duplicitatem fecit: sed talem se eis exhibuit in corpore, qualis apud illos erat in mente. Probandi autem erant, si hi, qui eum etsi necdum, vt Deum diligerent, saltem vt peregrinum amare potuissent. Sed quia esse C extranei a charitate non poterant, hi cum quibus veritas gradiebatur, eum ad hospitium quasi peregrinum vocant. Cur autem dicimus, vocant, cum illic scriptum sit: [Et coegerunt eum?] Ex quo nimirum exemplo colligitur, quia peregrini ad hospitium non solum inuitandi sunt, sed etiam trahendi. Mensam igitur ponunt, panes cibosq. offerunt, & Deum quem in scripturæ sacræ expositione non cognouerant, in panis fractione cognoscunt. Audiendo ergo præcepta Dei, illuminati non sunt, faciendo illuminati sunt; quia scriptum est: Non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Quisquis ergo vult audita intelligere, festinet ea quæ iam audire potuit, opere implere. Ecce Dominus non est cognitus dum loqueretur, & dignatus est cognosci dum pascitur. Hospitalitatem ergo, fratres charissimi diligite, charitatis opera amate. Hinc enim per Paulum dicitur: Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite *Heb. 13. a* D obliuisci. Per hanc enim placuerunt quidam, angelis hospitio receptis. Hinc Petrus ait: *1. Pet. 4. c* Hospitales inuicem sine murmuratione. Hinc ipsa veritas dicit: Hospes fui, & suscepistis me. Opinata res est valde, & seniorum nostrorum nobis relatione tradita. Quidam paterfamilias cum tota domo sua magno hospitalitatis studio seruiebat: cumq. quotidie ad mensam suam peregrinos susciperet, quodam die peregrinus quidam inter alios aduenit, ad mensam ductus est. Dumq. paterfamilias ex humilitatis consuetudine aquam vellet in eius manibus fundere, conuersus vrceum accepit: sed repente eum in cuius manibus aquam fundere voluerat, non inuenit. Cumq. hoc factum secum ipse miraretur, eadem nocte ei Dominus per visionem dixit: Ceteris diebus me in membris meis, hesterno autem die me in memetipso suscepisti. Ecce in iudicium veniens, dicet: Quod vni ex *Matth. 25. d* minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ecce ante iudicium cum per membra sua sus- E cipitur, susceptores suos etiam per semetipsum requirit, & tamen nos ad hospitalitatis gratiam pigri sumus. Pensate fratres quanta hospitalitatis virtus sit. Ad mensas vestras Christum suscipite, vt vos ab eo suscipi ad conuiuia æterna valeatis. Præbete modo peregrino Christo hospitium, vt vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat, sed vt proprios recipiat ad regnum, ipso adiuuante qui viuit & regnat Deus in sæcula.

LECTIO SANCTI EVANGELII *secundum Ioannem.*

Ioan. 21.a

IN illo tempore: Manifestauit se iterum Iesus discipulis suis ad mare Tiberiadis. Manifestauit autem sic. Erant autem simul Simon Petrus, & Thomas, qui dicitur Didymus, & Nathanael, qui erat in Cana Galileæ, & filij Zebedæi, & alij ex discipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei: Venimus & nos tecum. Et exierunt, & ascenderunt in nauim, & illa nocte nihil prendiderunt. Mane autem iam facto, stetit Iesus in littore: non tamen cognouerunt discipuli, quia Iesus est. Dicit ergo eis Iesus: Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non. Et dixit eis: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Miserunt ergo, & iam non valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro: Dominus est. Simon ergo Petrus cum audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se, erat enim nudus, & misit se in mare. Alij autem discipuli nauigio venerunt: non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis, trahentes rete piscium. Vt ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, & piscem superpositum & panem. Dixit eis Iesus: Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus & traxit rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent, non est scissum rete. Dixit eis Iesus: Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? scientes, quia Dominus est. Et venit Iesus, & accepit panem, & dabat eis, & piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis, cum surrexisset a mortuis.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica Beati Laurentij: Feria quarta Paschæ.

HOMILIA XXIIII.

Aug. in Ioan. trac. 22. tom. 9.

LECTIO sancti Euangelij, quæ modo in auribus vestris lecta est, fratres mei, quæstione animum pulsat, sed pulsatione sua vim discretionis indicat. Quæri etenim potest, cur Petrus, qui piscator ante conuersionem fuit, post conuersionem ad piscationem redijt. Et cum veritas dicat: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei, cur repetijt quod dereliquit? Sed si virtus discretionis inspicitur, citius videtur: quia nimirum negotium quod ante conuersionem sine peccato extitit, hoc etiam post conuersionem repetere culpa non fuit. Nam piscatorem Petrum, Matthæum vero telonearium scimus. Et post conuersionem suam ad piscationem Petrus redijt, Matthæus vero ad telonei negotium non resedit: quia aliud est victum per piscationem quærere, aliud autem telonei lucris pecunias augere. Sunt enim pleraque negotia quæ sine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possunt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hæc necesse est, vt post conuersionem animus non recurrat. Quæri etiam potest, cur discipulis, in mari laborantibus, post resurrectionem suam Dominus in littore steterit, qui ante resurrectionem suam coram discipulis in fluctibus maris ambulauit. Cuius rei ratio festine cognoscitur, si ipsa, quæ tunc inerat, causa pensetur. Quid enim mare nisi præsens sæculum signat, quod se casuum tumultibus, & vndis vitæ corruptibilis illidit? Quid per soliditatem littoris, nisi illa perpetuitas quietis æternæ figuratur? Quia ergo discipuli adhuc fluctibus mortalis vitæ inerant, in mari laborabant. Quia autem Redemptor noster iam corruptionem carnis excesserat, post resurrectionem suam in littore

Luc. 9.g

Nicolaus ad conf. Eul. c. 49. De penit. dist. 3. c. Negotium.

A littore ſtabat. Ac ſi ipſum reſurrectionis ſuæ myſterium rebus diſcipulis loqueretur, dicens: Iam vobis in mari non appareo: quia vobiſcum in perturbationis fluctibus non ſum. Hinc eſt quod alio in loco, poſt reſurrectionem ſuam eiſdem diſcipulis dicit: Hæc *Luc.24.f*
ſunt verba, quæ locutus ſum ad vos cum adhuc eſſem vobiſcum. Neque enim cum ipſis non erat, quibus præſens corporaliter apparebat: ſed tamen iam ſe eſſe cum ipſis denegat, a quorum mortali corpore, carnis immortalitate diſtabat. Quod illic cum ipſis poſitus, fatetur non ſe eſſe cum ipſis, hoc quoque hic ſitu corporis indicat, cum adhuc eis nauigantibus, eſſe ſe iam in littore demonſtrat. Facta eſt autem diſcipulis piſcationis magna difficultas, vt magiſtro veniente fieret admirationis magna ſublimitas. Qui protinus dixit: [Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis.] Bis in ſancto Euangelio legitur, quia Dominus iuſſit, vt ad piſcandum retia mitterentur, ante paſsionem videlicet,
B & poſt reſurrectionem. Sed prius quàm Redemptor noſter pateretur & reſurgeret, mitti quidem rete ad piſcandum iubet, ſed vtrum in dexteram an in ſiniſtram mitti debuiſſet, non iubet. Poſt reſurrectionem vero diſcipulis apparens, mitti rete in dexteram iubet. In illa piſcatione tanti capti ſunt, vt retia rumperentur: in iſta autem & multi capti ſunt, & rete rupta non ſunt. Quis vero neſciat bonos dextera, & malos ſiniſtra figurari? Illa ergo piſcatio in qua ſpecialiter in quam partem mitti rete debeat non iubetur, præſentem Eccleſiam deſignat, quæ bonos ſimul ac malos colligit, nec eligit quos trahat: quia & quos eligere poſsit, ignorat. Hæc autem piſcatio poſt Domini reſurrectionem facta, in ſolam dexteram miſſa eſt: quia ad videndam claritatis eius gloriam, ſola electorum Eccleſia pertingit, quæ de ſiniſtro opere nihil habebit. In illa piſcatione præ multitudine piſcium rete rumpitur: quia nunc ad confeſsionem fidei etiam cum electis
C reprobi tanti intrant, qui ipſam quoque Eccleſiam hæreſibus ſcindant. In iſta vero piſcatione & multi piſces & magni capiuntur, & rete non rumpitur: quia ſancta electorum Eccleſia in continua auctoris ſui pace requieſcens, nullis iam diſſentionibus dilaniatur. Captis autem tam magnis piſcibus, aſcendit Simon Petrus, & traxit rete in terram. Iam credo quod veſtra charitas aduertat, quid eſt quod Petrus rete ad terram trahit. Ipſi quippe ſancta Eccleſia eſt commiſſa. Ipſi ſpecialiter dicitur: Simon Ioannis amas me? *Ioan.21.d*
paſce oues meas. Quod ergo poſtmodum aperitur in voce, hoc nunc ſignatur in opere. Quia ergo prædicator Eccleſiæ nos a mundi huius fluctibus ſeparat, nimirum neceſſe eſt vt rete plenum piſcibus Petrus ad terram ducat. Ipſe enim piſces ad ſoliditatem littoris pertrahit: quia ſanctæ prædicationis voce ſtabilitatem æternæ patriæ fidelibus oſtendit. Hoc egit verbis, hoc epiſtolis, hoc agit quotidie miraculorum ſignis. Quoties per eum
D ad amorem quietis æternæ conuertimur, quoties a terrenarum rerum tumultibus ſeparamur, quid aliud quam miſsi intra rete fidei vt piſces, ad littus trahimur? Sed cum rete magnis piſcibus plenum dicitur, additur, & quantis: ſcilicet centum quinquaginta tribus. A magno myſterio numerus non vacat, ſed intentos vos tanti myſterij profunditas expectat. Neque enim quantitati ſummam ſolerter Euangeliſta exprimeret, niſi hanc ſacramento plenam eſſe iudicaſſet. Scitis namque quod in veteri teſtamento omnis operatio per decalogi mandata præcipitur: in nouo autem eiuſdem operationis virtus per ſeptiformem gratiam ſancti Spiritus multiplicatis fidelibus datur. Quam propheta denū- *Eſaiæ.11.a*
cians dicit: Spiritus ſapientiæ & intellectus, Spiritus conſilij & fortitudinis, Spiritus ſcientiæ & pietatis, & replebit eum Spiritu timoris Domini. Sed in hoc Spiritu operationem percipit, qui fidem Trinitatis agnoſcit, vt & patrem & filium & eundem Spiritum ſan-
E ctum vnius virtutis credat, vnius ſubſtantiæ eſſe fateatur. Quia ergo ſeptem, quæ ſuperius diximus, per nouum teſtamentum latius data ſunt, decem vero per vetus præcepta, omnis noſtra virtus & operatio, per decem & ſeptē poteſt plene comprehendi. Ducamus ergo per trigonum decem & ſeptem, & veniunt ad quinquaginta vnum. Qui profecto *Leuit.25.b*
numerus a magno myſterio non vacat: quia in teſtamento veteri leginus, quòd annus quinquageſimus iubileus vocari iuſſus eſt. In quo videlicet cunctus populus ab omni operatione quieſceret. Sed vera requies in vnitate eſt. Diuidi quippe vnum non poteſt: vbi enim ſciſſura diuiſionis eſt, vera requies non eſt. Ducamus ergo pet trigonum quinquaginta & vnum, & fiunt centum quinquaginta tres. Quia ergo omnis noſtra operatio in fide Trinitatis exhibita, ad requiem tendit, decem & ſeptem ter ducimus, vt ad quinquaginta & vnum venire debeamus. Et quia vera noſtra requies tunc eſt, cum ipſam iam claritatem Trinitatis agnoſcimus, quam in vnitate diuinitatis eſſe certum tenemus,

quinquaginta

quinquaginta & vnum ter ducimus, & electorum ſummam in ſuperna patria quaſi centum quinquaginta trium piſcium numerum tenemus. Poſt reſurrectionem ergo Domini miſſum rete dignum fuit, vt tot piſces caperet, quot ſolummodo electos ciues ſupernæ patriæ deſignarent. Inter hæc vero, vt heſterna ſancti Euangelij lectio, & hodierna nos admonet, vt vigilanter debeamus inſpicere, cur Dominus & Redemptor noſter poſt reſurrectionem ſuam piſcem aſſum legitur comediſſe. Non enim vacat a myſterio, quod
1. Ioan. 21. b iteratur in facto. In hac etenim lectione panem & aſſum piſcem: in illa vero quæ heſterno die lecta eſt, cum aſſo piſce etiam fauum mellis comedit. Quid autem ſignare piſcem aſſum credimus, niſi ipſum mediatorem Dei & hominum paſſum? Ipſe enim latere dignatus eſt in aquis generis humani, capi voluit laqueo mortis noſtræ, & quaſi tribulatione aſſatus eſt tempore paſsionis ſuæ. Sed qui piſcis aſſus fieri dignatus eſt in paſsione, fauus mellis nobis extitit in reſurrectione. Nam qui in piſce aſſo figurari voluit tribulationem paſsionis ſuæ, in fauo mellis vtramque naturam exprimi voluit perſonæ ſuæ. Fauus quippe mel in cera eſt: mel vero in cera eſt diuinitas in humanitate. Quod ab hac quo-
Greg. 11. Mor. 9. que lectione non diſcrepat: nam piſcem comedit & panem. Qui enim aſſa vt piſcis potuit ex humanitate, pane nos reficit ex diuinitate, qui ait: Ego ſum panis viuus qui de
Ioan. 6. e cælo deſcendi. Aſſum ergo piſcem comedit & panem, vt ipſo ſuo cibo nobis oſtenderet, quia, & paſsionem ex noſtra humanitate pertulit, & refectionem noſtram ex ſua diuinitate procurauit. Quod ſi vigilanter inſpicimus, nobis quoque qualiter ad imitandum congruat videmus. Sic enim ſua facta Redemptor indicat, vt imitationis viam nobis ſequentibus ſternat. Ecce in cibo ſuo Dominus noſter piſci aſſo coniungere fauum voluit: quia videlicet illos in ſuo corpore ad æternam quietem ſuſcipit, qui cum hic tribulationes pro Domino ſentiunt, ab amore internæ dulcedinis non recedunt. Cum aſſo piſce fauus ſumitur: quia qui hic afflictionem pro veritate ſuſcipiunt, illic dulcedine vera ſatiantur. Notandum quoque quòd vltimum conuiuium Dominus cum ſeptem diſcipulis habuiſſe deſcribitur: Petrus namque & Thomas, Nathanael, filij Zebedæi, & alij ex diſcipulis eius duo, in eo fuiſſe memorantur. Cur cum ſeptem diſcipulis vltimum conuiuium celebrat, niſi quòd eos tantummodo qui ſeptiformi graria ſancti ſpiritus pleni ſunt, futuros ſecum in æterna refectione denunciat? Septem quoque diebus omne hoc tempus euoluitur, & ſæpe ſeptenario numero perfectio deſignatur. Illi ergo vltimo conuiuio de præſentia veritatis epulantur: qui nunc perfectionis ſtudio terrena tranſcendunt: quos mundi huius amor non ligat: quibus etſi vtcumque per tentamenta obſtrepit, cœpta tamen eorum deſideria non retundit. De hoc extremo conuiuio alias per Ioannem dici-
Apoc. 19. b tur: Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati ſunt: Idcirco enim non ad prandium, ſed ad cenam vocatos narrat: quia nimirum in fine diei conuiuium cena eſt. Qui ergo finito præſentis vitæ tempore, ad refectionem ſupernæ contemplationis veniunt, non ad agni prandium, ſed ad cenam vocantur. Quæ videlicet cena hoc vltimo conuiuio exprimitur, cui ſeptem diſcipuli adeſſe memorantur: quia illos, vt diximus, tunc interna refectio reparat, qui pleni nunc ſeptiformi gratia in amore Spiritus anhelant. Hæc ergo vobiſcum fratres agite, huius ſpiritus repleri præſentia deſiderate. Qui vos ſequi in futurum poſſit, ex præſenti perpendite. Penſate ſi hoc ſpiritu pleni eſtis, & noſtis ſi ad illud
Rom. 8. b conuiuium peruenire valeatis. Quiſquis namque ille eſt quem nunc ſpiritus iſte non reparat, profecto ab illa æterni conuiuij refectione ieiunat. Mementote quid de eodem ſpiritu Paulus dicat: Si quis ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius. Quaſi quidam titulus diuinæ poſſeſſionis eſt iſte ſpiritus amoris. Numquid nam ſpiritum Chriſti habet is, cuius mentem odia diſſipant, elatio inflat, ira vſque ad diuiſionem mentis exaſperat, auaritia cruciat, luxuria eneruat? Penſate, quis ſit ſpiritus Chriſti. Profecto ille, qui facit amicos & inimicos diligi, terrena deſpici, pro cæleſtibus æſtuari, carnem propter vitia conteri, mentem a concupiſcentijs frenari. Si ergo vultis vos cognoſcere poſſeſſiones Dei, perſonam perpendite poſſeſſoris veſtri. Ecce enim quod diximus, voce veridica Paulus cla-
Rom. 8. b mat: Si quis ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius. Ac ſi aperte dicat: Qui nunc Deo inhabitante non regitur, de diuinæ claritatis ſpecie poſtmodum non lætatur. Sed nos tamē qui ad hæc, quæ dicta ſunt infirmamur, necdum culmen perfectionis attingimus, in via Dei quotidie ſancti deſiderij greſſus ponamus. Conſolatur nos veritas, quæ per Pſal-
Pſal. 138. c miſtam dicit: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur. Non omnino erit nobis noxia noſtra imperfectio, ſi in Dei itinere conſtituti, & ad trāſacta

non

A non respicimus, & ad ea, quæ restant, transire festinamus. Nam qui imperfectorum desideria dignanter inflammat, hæc quandoque ad perfectionem roborat: per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum eo viuit, & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Ioannem.

IN illo tempore: Maria stabat ad monumentum foris plorans. *Ioan.20.c*
Dum ergo fleret, inclinauit se, & prospexit in monumentum.
B Et vidit duos angelos in albis sedentes, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum. Hæc cum dixisset, conuersa est retrorsum, & vidit Iesum stantem: & nesciebat quia Iesus est. Dicit ei Iesus: Mulier quid ploras? Quem quæris? Illa existimans, quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si sustulisti eum, dicito mihi, vbi posuisti eum, & ego eum tollam. Dicit ei Iesus: Maria. Conuersa illa, dixit ei: Rabboni: quod dicitur magister. Dicit ei Iesus: Noli me tangere: nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem
C ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum: Deum meum & Deum vestrum. Venit ergo Maria Magdalene annuncians discipulis, quia vidi Dominum, & hæc dixit mihi.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sancti Ioannis, quæ appellatur Constantiniana, Feria quinta Paschæ.

HOMILIA XXV.

MARIA Magdalene, quæ fuerat in ciuitate peccatrix, amando veritatem, lauit, lacrymis maculas criminis. Et vox veritatis impletur, quia dicitur: Dimissa sunt ei peccata multa, quia dilexit multum. Quæ enim prius frigida peccando remanse- *Luc.7.g*
D rat, postmodum amando fortiter ardebat. Nam postquam venit ad monumentum, ibiq. corpus Dominicum non inuenit, sublatum credidit, atque discipulis nunciauit. Qui venientes viderunt, atque ita esse, vt mulier dixerat, crediderunt. Et de eis protinus scriptum est: Abierunt ergo discipuli ad semetipsos. Ac deinde subiungitur: [Maria autem *Ioa.6.a*
stabat ad monumentum foris plorans.] Qua in re pensandum est, huius mulieris mentem quanta vis amoris accenderat, quæ a monumento Domini, etiam discipulis recedentibus, non recedebat. Exquirebat quem non inuenerat, flebat inquirendo, & amoris sui igne succensa, eius, quem ablatum credidit, ardebat desiderio. Vnde contigit, vt eum sola tunc videret, quæ remanserat vt quæreret: quia nimirum virtus boni operis, perseuerantia est. Et voce veritatis dicitur: Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus *Mat.10.c &*
erit. Et præcepto legis cauda hostiæ in sacrificio iubetur offerri. In cauda quippe finis est *24.a*
E corporis: & ille bene immolat, qui sacrificium boni operis vsque ad finem debitæ perdu- *Leu.3.c*
cit actionis. Hinc Ioseph inter reliquos fratres talarem tunicam habuisse describitur. Tu- *Exod.29.b*
nica quippe vsque ad talum, est opus bonum vsque ad consummationem. Maria ergo *Gene.37.a*
cum fleret, inclinauit se, & prospexit in monumentum. Certe iam monumentum vacuum viderat, iam sublatum Dominum nunciauerat. Quid est quòd se iterum inclinat, iterum videre desiderat? Sed amanti semel aspexisse non sufficit: quia vis amoris intentionem multiplicat inquisitionis. Quæsiuit ergo prius, & minime inuenit: perseuerauit vt quæreret, vnde & contigit, vt inueniret: actumq. est vt desideria dilata crescerent, & crescentia caperent quod inuenissent. Hinc est enim quod de eodem sponsa Ecclesia in Canticis Canticorum dicit: In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima *Cant.3.a*
mea, quæsiui illum, & non inueni. Surgam, & circuibo ciuitatem, per vicos & plateas, quæram, quem diligit anima mea. Quæ defectum quoque inuentionis ingeminat, dicens:

dicens: Quæsiui illum, & non inueni. Sed quia diu inuentio se non elongat, si inquisitio non desistat, adiungit: Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem. Num quem *Ibidem. a* diligit anima mea, vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Dilectum namque in lectulo quærimus, quando in præsentis vitæ aliquantula requie Redemptoris nostri desiderio suspiramus. Per noctem quærimus: quia etsi iam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat. Sed qui dilectum suum non inuenit, restat vt surgat, ciuitatem circumeat, id est, sanctam electorum Ecclesiam mente & inquisitione percurrat: per vicos eum, & plateas quærat, id est, per angusta & lata gradientes aspiciat: vt si qua inuenire in eis valeat, eius vestigia exquirat: quia sunt nonnulli etiam vitæ sæcularis, qui imitandum aliquid habeant de actione virtutis. Quærentes autem nos vigiles inueniunt, qui custodiunt ciuitatem: quia sancti patres qui Ecclesiæ statum custodiunt, bonis nostris studijs occurrunt, vt suo vel verbo, vel scripto nos doceant. Quos cum paululum pertransimus, inuenimus quem diligimus: quia Redemptor noster etsi humilitate homo inter homines, diuinitate tamen super homines fuit. Cum ergo transeuntur vigiles, dilectus inuenitur: quia cum prophetas & Apostolos infra ipsum esse conspicimus, illum qui natura Deus est, esse supra homines consideramus. Prius ergo non inueniendus, quærit, vt post inuentus strictius teneatur. Sancta enim desideria, vt prædiximus, dilatione crescunt. Si autem dilatione deficiunt, desideria non fuerunt. *Psal. 41. a* Hoc amore arsit, quisquis ad veritatem pertingere potuit. Hinc namque Dauid ait: Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *Esaiæ. 26. b* Hinc nos admonet, dicens: Quærite faciem eius semper. Hinc propheta ait: Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritu meo in præcordijs meis de mane vigilabo ad te. *Cantic. 4. c* Hinc iterum Ecclesia in Canticis Canticorum dicit: Vulnerata charitate ego sum. Iustum quippe est, vt ex visione medici pertingat ad salutem, quæ per æstum eius desiderij vul- *Cantic. 5. b* nus amoris portat in pectore. Hinc rursus ait: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Mens namque hominis, conditoris sui speciem non quærentis, male dura est: quia in semetipsa remanet frigida. At si ardere iam ex desiderio cœperit ad sequendum quem diligit, liquefacta per ignem amoris currit. Fit desiderio anxia, vilescunt in sæculo cuncta quæ placebant, nihil est quod extra conditorem libeat, & quæ prius delectabant animum, fiunt postmodum vehementer onerosa. Nihil eius mœstitiam consolatur, quousque adhuc qui desideratur non aspicitur. Mœret mens, lux ipsa fastidio est: taliq. igne in mente decoquitur rubigo culpæ, & succensus animus quasi auri amore: quia per vsum speciem perdidit, per incendium clarescit. Ista itaque quæ sic amat, quæ se ad monumentum, quod perspexerat, iterum inclinat: videamus quo fructu vis amoris in ea ingeminat opus inquisitionis. Sequitur: [Vidit duos angelos in albis sedentes, vnum ad *Plato. 2. Alleg.* caput, & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus Iesu.] Quid est quòd in loco Dominici corporis duo angeli videntur, vnus ad caput, atq. alius ad pedes sedens, nisi quia Latina lingua angelus nuncius dicitur: & ille ex passione sua nunciandus erat, qui & Deus est ante sæcula, & homo in fine sæculorum? Quasi ad caput sedet angelus, cum per *Ioan. 1. a* Apostolum Ioannem prædicatur: quia in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Et quasi ad pedes sedet angelus, cum dicit: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Possumus etiam per duos angelos duo testamenta cognoscere, vnum prius, & aliud sequens. Qui videlicet angeli per locum Dominici corporis sibimet sunt coniuncti: quia nimirum vtraque testamenta, dum pari sensu incarnatum & *Ibidem.* *Exod. 25. c* *Orig. in diu. tom. hom. 10.* mortuum, ac resurrexisse Dominum denunciant, quasi testamentum prius ad caput, & testamentum posterius ad pedes sedet. Vnde & duo Cherubin quæ propitiatorium tegunt, sese inuicem aspiciũt versis vultibus in propiciatorium. Cherubin quippe plenitudo scientiæ dicitur. Et quid per duo Cherubin, nisi vtraque testamenta signantur? Quid vero per *Pau. in Ho. c. 14.* propitiatorium, nisi incarnatus Dominus figuratur? De quo Ioannes ait: Ipse est enim *1. Io. 2. a* propitiatio pro peccatis nostris. Et dum testamentum vetus hæc faciendum denunciat, quod testamentum nouum de Domino factum clamat, quasi vtraque Cherubin se inuicem aspiciunt, dum vultus in propitiatorium vertunt: quia dum inter se positum incarnatum Dominum vident, a suo aspectu non discrepant, quæ dispensationis eius mysterium concorditer narrant. Requirunt Mariam angeli, dicentes: [Mulier quid ploras? Et dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio vbi posuerunt eum.] Ipsa namque sacra eloquia, quæ in nobis lacrymas amoris excitant, casdē lacrymas consolantur,

dum

A dum nobis Redemptoris nostri speciem promittunt. Sed notandum iuxta historiam est, quod mulier non ait: Tulerunt corpus Domini mei: sed, Tulerunt Dominum meum. Vsus namque sacri eloquij est, vt aliquando ex parte totum, aliquando vero ex toto partem significet. Ex parte etenim totum signat, sicut de Iacob filijs scriptum est: quia de- *Gen. 46.*
scendit Iacob in Ægyptum in animabus septuaginta. Neque enim in Ægyptum animæ sine corporibus descenderunt, sed per solam animam totus homo significatur: quia ex parte totum exprimitur. Et solum Dominicum corpus in monumento iacuerat, & Maria non corpus Domini, sed sublatum Dominum quærebat, videlicet ex toto significans partem. [Hæc cum dixisset, conuersa retrorsum, vidit Iesum stantem, & nesciebat quia Iesus esset.] Notandum quòd Maria, quæ adhuc de Domini resurrectione dubitabat, retrorsum conuersa est vt videret Iesum: quia videlicet per eandem dubitationem suam
B quasi tergum in Domini faciem miserat, quem resurrexisse minime credebat. Sed quia amabat & dubitabat, videbat, & non agnoscebat, eumq.; illi & amor ostenderat, & dubietas abscondebat. Cuius adhuc ignorantia exprimitur, cum infertur: [Et nesciebat, quia Iesus esset. Qui dixit ei: Mulier, quid ploras? Quem quæris?] Interrogatur doloris causa, vt augeatur desiderium, quatenus cum nominaret quem quæreret, in amore eius ardentius æstuaret. [Illa existimans quia hortulanus esset, dixit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi, vbi posuisti eum, & ego eum tollam.] Forsitan nec errando hæc mulier errauit, quæ Iesum hortulanum credidit. An non ei spiritaliter hortulanus erat, qui in eius pectore per amoris sui semina, virtutum virentia plantabat? Sed quid est quod viso eo quem hortulanum credidit, cui necdum dixerat quem quærebat, ait: Domine,
C si tu sustulisti eum? Quasi enim iam dixisset, ex cuius desiderio plangeret, eum dixit quem non dixerat. Sed vis amoris hoc agere solet in animo, vt quem ipse semper cogitat, nullum alium ignorare credat. Recte & hæc mulier quem quærit, non dicit, & tamen dicit: Si tu sustulisti eum: quia alteri non putat incognitum, quem sic ipsa continuo plangit desiderio. [Dicit ei Iesus: Maria.] Postquam eam communi vocabulo appellauit ex sexu, & agnitus non est, vocat eam ex nomine. Ac si ei aperte dicat: Recognosce eum, a quo recognosceris. Perfecto quoque viro dicitur: Noui te ex nomine; *Exod. 33. c*
quia homo commune omnium nostrum vocabulum est, Moyses vero proprium, cui recte dicitur: quia ex nomine scitur. Ac si ei aperte Dominus dicat: Non te generaliter vt ceteros, sed specialiter scio. Maria ergo quia vocatur ex nomine, recognoscit auctorem: atque eum protinus rabboni, id est, magistrum vocat: quia & ipse erat, qui quærebatur exterius, & ipse, qui eam interius vt quæreret, docebat. Iam vero ab Euange-
D lista non subditur quid mulier fecit, sed ex eo innuitur, quod audiuit. Cui dicitur: [Noli me tangere. Nondum enim ascendi ad patrem meum.] In his namque verbis ostenditur quod Maria amplecti voluit eius vestigia, quem recognouit. Sed ei magister dicit: [Noli me tangere. Non quia post resurrectionem Dominus tactum renuit feminarum, cum de duabus ad sepulchrum eius venientibus scriptū sit: Accesserunt, & tenuerunt *Ioa. 20. c*
pedes eius. Sed cur tangi non debeat, ratio quoque additur, cum subinfertur: [Nondum enim ascendi ad patrem meum.] In corde etenim nostro tunc Iesus ad Patrem ascendit, cum æqualis creditur patri. Nam quisquis eum æqualem patri non credit, adhuc in eius pectore ad patrem Dominus non ascendit. Ille ergo Iesum veraciter tangit, qui patri filium coæternum credit. In corde etenim Pauli iam ad patrem Iesus ascende-
E rat, cum idem Paulus dicebat: Qui cum forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. Vnde Ioannes quoque Redemptorem nostrum manu fidei tetigit, qui *Philip. 2. a*
ait: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum; *Ioan. 1. a*
Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt. Tangit ergo Dominum qui eum patri æternitate substantiæ æqualem credit. Sed fortasse aliquis tacita quæstione pulsatur, quomodo filius patri esse æqualis possit. Quæ in re humana natura quod admirando comprehendere non valet, restat vt hoc sibi esse credibile ex admiratione alia sciat. Habet namque quod ad hæc sibi sub breuitate respondeat. Constat enim quia ipse creauit matrem, in cuius virgineo vtero ex humanitate crearetur. Quid ergo mirum si æqualis est patri, qui prior est matre? Paulo quoque attestante didicimus Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam. Qui ergo filium minorem putat, patri specialiter derogat, *Ioan. 10. c*
cuius sapientiam esse inæqualem fatetur. Quis etenim homo potens æquanimiter ferret, *& 14. d*
si quis ei diceret: Magnus quidem es, sed tamen sapientia tua te minor est? Ipse quoque *Luc. 2. g*

Dominus

Ioan.10.d Dominus dicit: Ego & pater vnum sumus. Et rursus ait: Pater maior me est. De quo A
Ioan.14.d etiam scriptum est, quia subditus erat parentibus suis. Quid ergo mirum si ex humani-
Luc.2.g tate sua minorem se patre asserit in cælo, ex qua subiectus erat etiam parentibus in ter-
ra? Ex qua humanitate nunc Mariæ dicitur: [Vade ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.] Cum meum dicat & vestrum, cur non communiter dicit nostrum? Sed distincte loquens indicat, quia eundem patrem & Deum dissimiliter habeat ipse quàm nos. Ascendo ad patrem meum, videlicet per naturam: & patrem vestrum, per gratiam. Ad Deum meum quia descendi, ad Deum vestrum, quia ascendetis: Quia enim & ego homo, Deus mihi est: quia vos ab errore liberati, Deus est vobis. Distincte ergo mihi pater & Deus est: quia quem ante sæcula Deum genuit, hominem in fine sæculorum mecum creauit. Venit Maria Magdalena annuncians discipulis, quia vidi Dominum, B
& hæc dixit mihi.] Ecce humani generis culpa ibi abscinditur, vnde processit. Quia enim in paradiso mulier viro propinauit mortem, a sepulchro mulier viris annunciat vitam. Et dicta sui viuificatoris narrat, quæ mortiferi serpentis verba narrauerat. Ac si humano generi non verbis Dominus, sed rebus dicat: De qua manu vobis illatus est potus mortis, de ipsa suscipite poculum vitæ. Hæc de expositione lectionis Euangelicæ succincte transcurrimus: nunc opitulante eodem, de quo loquimur, Domino, & resurrectionis eius gloriam, & pietatis eius viscera consideremus. Citius enim a morte voluit resurgere, ne nostra diu anima in infidelitatis morte remaneret. Vnde bene quoque per
Psal.109.b Psalmistam dicitur: De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput. In humano quippe genere, ab ipso mundi initio torrens mortis effluxerat: sed de hoc torrente Dominus in via bibit, quia mortem in transitu gustauit. Atque ideo exaltauit caput: quia C
hoc quod moriendo in sepulchro posuit, resurgendo super angelos eleuauit. Et inde antiquum hostem in æternum perculit, vnde sæuire contra se manus persequentium temporaliter permisit. Quod aperte Dominus beato Iob indicat, dicens: Numquid capies
Iob.40.d Leuiathan hamo? Per Leuiathan quippe, quod additamentum eorum dicitur, vetus ille
Gre.4.Mor.c.1. & 33.Mor.12. Hier.in Esa.27. deuorator humani generis designatur. Qui dum se diuinitatem homini addere spopondit, immortalitatem sustulit. Qui præuaricationis quoque culpam quam primo homini propinauit, dum se sequentibus pessima persuasione multiplicat, pœnas eis sine cessatione coaceruat. In hamo autem esca ostenditur, aculeus occultatur. Hunc ergo pater omnipotens hamo cæpit, quia ad mortem illius vnigenitum filium incarnatum misit. In quo & caro passibilis videri posset, & diuinitas impassibilis videri non posset. Cumq. in eo serpens iste per manus persequentium escam corporis momordit, diuinitatis illum D
aculeus perforauit. Prius vero eum in miraculis Deum cognouerat, sed de cognitione sua ad dubitationem cecidit, quando hunc passibilem vidit. Quasi hamus ergo fauces glutientis tenuit, dum in illo esca carnis patuit, quam deuorator appeteret, & diuinitas passionis tempore latuit, quæ necaret. In hamo ergo eius incarnationis captus est: quia dum in illo appetit escam corporis, transfixus est aculeo diuinitatis: ibi quippe inerat humanitas, quæ ad se deuoratorem duceret: ibi diuinitas, quæ perforaret: ibi aperta infirmitas, quæ prouocaret: ibi occulta virtus, quæ raptoris faucem transfigeret. In hamo igitur captus est, quia inde interijt, vnde momordit. Et quos tenebat mortales iure perdidit: quia eum, in quo ius non habuit, morte appetere immortalem præsumpsit. Hinc est etiam quòd hæc ipsa de qua loquimur Maria viuit: quia ille pro humano genere qui morti nihil debebat, occubuit. Hinc est quòd nos quotidie ad vitam post culpas E
reuertimur: quia ad pœnam nostram conditor sine culpa descendit. Ecce iam antiquus hostis, ea quæ de humano genere ceperat, spolia amisit, supplantationis suæ victoriam perdidit. Quotidie peccatores ad veniam veniendo, a sua potestate recedunt: quotidie de eius faucibus Redemptoris manu rapiuntur. Vnde bene quoque ad beatum Iob voce
Iob.40.b Dominica iterum dicitur: Aut armilla perforabis maxillam eius. Armilla vbi ponitur,
Mor.33.c.10. & 14. ambiendo constringit. Quid ergo per armillam, nisi circumplectens nos diuina misericordia designatur? Quæ Leuiathan istius maxillam perforat, dum nobis post perpetrata quæ prohibuit adhuc pœnitentiæ remedium ostendit. Armilla Dominus maxillam Leuiathan perforat: quia ipse ineffabili misericordiæ suæ potentia, sic malitiæ antiqui hostis obuiat, vt aliquando eos etiam, quos iam cepit, amittat. Et quasi ab ore illius cadunt,
Matth.26.g 4.Reg.13.c qui post perpetratas culpas ad innocentiam redeunt. Quis enim ore illius semel raptus,

maxil-

A maxillã eius euaderet, si perforata nõ esset? An nõ in ore Petrũ tenuit cũ negauit? An nõ in ore Dauid tenuit, cũ in tãtã se luxuriæ voraginẽ mersit? Sed dũ advitã vterque per pœnitẽtiam redijt, Leuiathan iste eos aliquo modo quasi per maxillę suæ foramẽ amisit. Per foramẽ ergo maxillæ ab eius ore subtracti sunt, qui post perpetrationẽ tãtæ nequitiæ, pœniten do redierunt. Quis autem hominum Leuiathan istius os enadat, vt illicita nulla comittat? Sed hinc cognoscamus, quantum Redemptori humani generis debitores sumus, qui non solum nos in ore Leuiathan ire prohibuit, sed ab ore eius redire concessit. Qui spem peccatori non abstulit: quia maxillam eius, vt euadendi viam tribueret perforauit, vt saltem post morsum fugiat, qui incautus prius cauere noluit ne morderetur. Vbique ergo nobis occurrit superna medicina: quia & dedit homini præcepta, ne peccet: & tamen peccanti dedit remedia, ne desperet. Vnde cauendum summopere est, ne quis delectatione pec-
B cati Leuiathan istius ore rapiatur, & tamen si raptus fuerit, non desperet: quia si peccatum perfecte lugeat, adhuc foramen in maxilla eius inuenit, per quod euadat. Adest testis diuinæ misericordiæ, hæc ipsa de qua loquimur Maria, de qua Pharisæus dum pieta- *Luc. 7. f g*
tis fontem vellet obstruere, dicebat: Hic si esset propheta, sciret vtique quæ & qualis est mulier quæ tangit eum, quia peccatrix est. Sed lauit lacrymis maculas cordis & corporis, & Redemptoris sui vestigia tersit, quæ sua itinera praua dereliquit. Sedebat ad pedes Iesu, verbumq. de ore illius audiebat. Viuenti adhæserat mortuum quærebat. Viuentem reperit, quem mortuum quæsiuit. Tantumq. apud eum locum gratiæ inuenit, vt hunc ipsis quoque Apostolis, eius videlicet nuncijs, ipsa nunciaret. Quid itaque fratres, quid in hac re debemus aspicere, nisi immensam misericordiam conditoris nostri? qui nobis velut in signo ad exemplum pœnitentiæ posuit eos, quos per pœnitentiam viuere post la-
C psum fecit. Perpendo enim Petrum, considero latronem, aspicio Zacchæum, intueor Mariã, & nihil in his aliud video, nisi ante oculos nostros posita spei & pœnitentiæ exempla. Fortasse enim in fide lapsus est aliquis, aspiciat Petrum, qui amare fleuit, quod timide negauerat. Alius contra proximum suum in malitia crudelitatis exarsit, aspiciat latronẽ, qui & in ipso mortis articulo ad vitæ præmia pœnitendo peruenit. Alius auaritiæ æstibus anhelans aliena diripuit, aspiciat Zachæum, qui si quid alicui abstulit, quadruplum reddidit. Alius libidinis igne succensus, carnis munditiam perdidit, aspiciat Mariam, quæ in se amorem carnis, igne diuini amoris excoxit. Ecce omnipotens Deus vbique oculis nostris quos imitari debeamus obijcit, vbique exempla suæ misericordiæ opponit. Mala ergo iam displiceant, vel experta. Libenter obliuiscitur omnipotens Deus quòd nocentes fui-
mus, paratus est pœnitentiam nostram nobis ad innocentiam deputare. Inquinati post *1. Pet. 2. a*
D aquas salutis, renascamus ex lacrymis. Itaque iuxta primi pastoris vocem, sicut modo geniti infantes, lac concupiscite. Redire ergo paruuli filij ad sinum matris vestræ æternæ sapientiæ, fugite larga vbera pietatis Dei, transacta plangite, imminentia vitate. Redemptor noster momentaneos fletus nostros æterno consolabitur gaudio, qui viuit & regnat cum Deo patre in vnitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum, Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Ioannem.

E IN illo tempore: Cum esset sero die illa vna sabbatorum, & fo- *Ioan. 20. e*
res essent clausæ, vbi erant discipuli congregati propter metum Iudæorum: venit Iesus & stetit in medio eorum, & dixit eis. Pax vobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & latus. Gauisi sunt ergo discipuli viso Domino. Dixit ergo eis iterum: Pax vobis. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Thomas autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus. Dixerunt ergo ei alij discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum,

& mittam manum meam in latus eius, non credam. Et post dies octo A
iterum erant discipuli eius intus, & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit eis: Pax vobis. Deinde dixit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: & affer manum tuam, & mitte in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit ei Iesus: Quia vidisti me Thoma, credidisti: beati qui non viderunt & crediderunt. Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, vt credatis, quia Iesus est filius Dei: & vt credentes vitam habeatis in nomine eius. B

Homilia lectionis eiusdem habita ad populum, in Basilica beati Ioannis, quæ dicitur Constantiniana in octauis Paschæ.

HOMILIA XXVI.

PRIMA lectionis huius Euangelicæ quæstio animum pulsat, quomodo post resurrectionem corpus Dominicum verum fuit, quod clausis ianuis ad discipulos ingredi potuit? Sed sciendum nobis est, quòd diuina operatio si ratione comprehenditur non est admirabilis. Nec fides habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Sed hæc C
ipsa nostri Redemptoris opera, quæ ex semetipsis comprehendi nequaquam possunt, ex alia eius operatione pensanda sunt, vt rebus mirabilibus fidem præbeant facta mirabiliora. Illud enim corpus Domini intrauit ad discipulos ianuis clausis, quod videlicet ad humanos oculos per natiuitatem suam clauso exijt vtero Virginis. Quid ergo mirum, si clausis ianuis post resurrectionem suam in æternum iam victurus intrauit, qui moriturus veniens non aperto vtero Virginis exiuit? Sed quia ad illud corpus, quod videri poterat, fides intuentium dubitabat, ostendit eis protinus manus, & latus: palpandam carnem præbuit, quam clausis ianuis introduxit. Qua in re duo mira, & iuxta humanam rationem sibi valde contraria ostendit: dum post resurrectionem suam corpus suum incorruptibile, & tamen palpabile demonstrauit. Nam & corrumpi necesse est quod palpatur: & palpari non potest, quod non corrumpitur. Sed miro modo atque inæstimabi- D
li Redemptor noster & incorruptibile post resurrectionem, & palpabile corpus exhibuit: vt monstrando incorruptibile inuitaret ad præmium, & præbendo palpabile firmaret ad fidem. Et incorruptibilem se ergo, & palpabilem demonstrauit: vt profecto esse post resurrectionem ostenderet corpus suum, & eiusdem naturæ, & alterius gloriæ. Dixit eis: [Pax vobis. Sicut misit me pater, & ego mitto vos.] Id est, sicut misit me pater Deus Deum, & ego mitto vos homo homines. Pater filium misit, qui hunc pro redemptione generis humani incarnari constituit. Quem videlicet in mundum venire ad passionem voluit: sed tamen amauit filium, quem ad passionem misit. Electos vero Apostolos Dominus non ad mundi gaudia, sed sicut ipse missus est, ad passiones in mundum mittit. Quia ergo & filius amatur a patre, & tamen ad passionem mittitur: ita & discipuli a Domino amantur, qui tamen ad passionem mittuntur in mundum. Itaque re- E
cte dicitur: Sicut misit me pater, & ego mitto vos, id est, ea vos charitate diligo, cum inter scandala persecutorum mitto, qua me charitate pater diligit, quem venire ad tolerandas passiones fecit. Quamuis mitti etiam iuxta naturam diuinitatis possit intelligi. Eo enim ipso a patre filius mitti dicitur, quo a patre generatur. Nam sanctum quoque spiritum, qui cum sit coæqualis patri & filio, non tamen incarnatus est, eisdem se filius mittere perhibet dicens: Cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis a patre. Si enim mitti solummodo incarnari deberet intelligi, sanctus procul dubio Spiritus nullo modo diceretur mitti, qui nequaquam incarnatus est. Sed eius missio ipsa processio est, qua de patre procedit, & filio. Sicut itaque Spiritus mitti dicitur, quia procedit: ita & filius non incongrue mitti dicitur, quia generatur. [Hæc autē cū dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritū sāctū.] Quærendum nobis est, quid est,

quòd

A quod Spiritum ſanctum Dominus noſter, & ſemel dedit in terra conſiſtens, & ſemel cælo præſidens? Neque enim alio in loco datus Spiritus ſanctus aperte monſtratur, niſi nunc, cum per inſufflationem percipitur, & poſtmodum cum de cælo veniens, in linguis variis, demonſtratur. Cur ergo prius in terra diſcipulis datur, poſtmodum de cælo mittitur, niſi quòd duo ſunt præcepta chariratis, dilectio videlicet Dei, & proximi? In terra datur ſpiritus, vt diligatur proximus. E cælo datur ſpiritus, vt diligatur Deus. Sicut ergo vna eſt charitas & duo præcepta: ita vnus ſpiritus, & duo data. Prius a conſiſtente Domino in terra, poſtmodum e cælo: quia in proximi amore diſcitur, qualiter perueniri debeat ad amorem Dei. Vnde & idem Ioannes dicit: Qui non diligit fratrem ſuum, quem videt, Deum quem non videt, quomodo poteſt diligere? Et ante quidem diſcipulorum mentibus idem Spiritus ſanctus inerat ad fidem, ſed tamen manifeſta da- *Act.2.a* *1.Ioan.4.d*

B tione, non niſi poſt reſurrectionem datus eſt. Vnde & ſcriptum eſt; Nondum erat ſpiritus datus, quia Ieſus nondum fuerat glorificatus. Vnde etiam per Moyſen dicitur: Suxetunt mel de petra & oleum de firma petra. Neque enim quidquam tale iuxta hiſtoriam legitur ſi tota teſtamenti veteris ſeries recenſeatur. Nuſquam de petra mel, nuſquam oleum ille populus ſuxit. Sed quia iuxta Pauli vocem: Petra erat Chriſtus: mel de petra ſuxerunt, qui eiuſdem Redemptoris noſtri facta & miracula viderunt. Oleum vero de firma petra ſuxerunt: quia effuſione ſancti Spiritus poſt reſurrectionem eius vngi meruerunt. Quaſi ergo infirma petra mel dedit, quando adhuc mortalis Dominus miraculorum ſuorum dulcedinem diſcipulis oſtendit. Sed firma petra oleum fudit: quia poſt reſurrectionem ſuam factus iam impaſſibilis, per afflationem ſpiritus donum ſanctæ vnctionis emanauit. De hoc oleo per prophetam dicitur: Computreſcet iugum a facie *Ioan.7.e* *Deuter.32.b* *1.Cor.10.a* *Eſa.10.f*

C olei. Sub iugo quippe tenebamur dæmoniacæ dominationis, ſed vncti ſumus oleo Spiritus ſancti. Et quia nos gratia libertatis vnxit, dominationis dæmoniacæ iugum puttuit, Paulo atteſtante, qui ait: Vbi ſpiritus Domini, ibi libertas. Sciendum vero eſt, quod hi qui prius Spiritum ſanctum habuerunt, vt et ipſi innocenter viuerent, & in prædicatione quibuſdam prodeſſent: idcirco hunc poſt reſurrectionem Domini patenter acceperunt, vt prodeſſe non paucis, ſed pluribus poſſent. Vnde & in hac ipſa datione ſpiritus dicitur; [Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.] Libet intueri, illi diſcipuli ad tanta onera humilitatis vocati, ad quantum culmen gloriæ ſint perducti. Ecce non ſolum de ſemetipſis ſecuri fiunt, ſed etiam alienæ obligationis poteſtatem relaxationis accipiunt: principatumq. ſuperni iudicij ſortiuntur, vt vice Dei, quibuſdam peccata tetineant, quibuſdam relaxent. Sic ſic eos a Deo decebat erigi, *2.Cor.3.d*

D qui tantũ pro Deo conſenſerant humiliari. Ecce qui diſtrictum Dei iudicium metuunt, animarũ iudices fiunt: et alios damnant vel liberant, qui ſemetipſos damnari metuebant. Horum profecto nunc in Eccleſia epiſcopi locum tenent. Ligandi atque ſoluendi auctoritatẽ ſuſcipiunt, qui gradũ regiminis ſortiuntur. Grandis honor, ſed graue pondus iſtius eſt honoris. Durũ quippe eſt vt qui neſcit tenere moderamina vitę ſuæ, iudex vitæ fiat alienę. Et plerumque contingit, vt hic iudicij locum teneat, cui ad locum vita minime concordat. Ac proinde ſæpe agitur vt vel damnet immeritos, vel alios ipſe ligatus ſoluat. Sæpe in ſoluendis ac ligandis ſubditis ſuæ voluntatis motus non autem cauſarum merita, ſequitur. Vnde fit vt ipſa hac ligandi & ſoluendi poteſtate ſe priuet, qui hanc pro ſuis voluntatibus & non pro ſubiectorum moribus exerçet. Sæpe fit, vt erga quemlibet proximum odio vel gratia moueatur paſtor: iudicare autem de ſubditis di- *11.quæſt.3.cap. Plerumque.* *11.quæſt.3.Ipſa ligandi.*

E gne nequeunt, qui in ſubditorum cauſis ſua vel odia vel gratiam ſequuntur. Vnde recte per prophetam dicitur: Mortificabant animas, quæ non moriuntur: & viuificabant animas quæ non viuunt. Non morientem quippe mortificat, qui iuſtum damnat. Et non victurum viuificare nititur, qui reum a ſupplicio abſoluere conatur. Cauſæ ergo penſandæ ſunt, & tunc ligandi atque ſoluendi poteſtas exercenda. Videndum eſt, quæ culpa præceſſit, aut quæ ſit pœnitentia ſecuta poſt culpam: vt quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos paſtoris ſententia abſoluat. Tunc enim vera eſt abſolutio præſidentis, cum æterni arbitrium ſequitur iudicis. Quod bene quatriduani mortui reſuſcitatio illa ſignificat, quæ videlicet demonſtrat, quia prius mortuum Dominus vocauit & viuificauit, dicens: Lazare, veni foras: & poſtmodum is qui viuens egreſſus fuerat, a diſcipulis eſt ſolutus, ſicut ſcriptum eſt: Cumq. egreſſus eſſet qui fuerat ligatus inſtitis, tunc dixit diſcipulis: Soluite eũ, & ſinite *Ezech.13.d* *Ioan.11.b*

abire. Ecce illum discipuli iam viuentem soluunt, quem magister resuscitauerat mortuum. Si enim discipuli Lazarum mortuum soluerent, fœtorem magis ostenderent, quàm virtutem. Ex qua consideratione intuendum est, quòd illos nos debemus per pastoralem auctoritatem soluere, quos auctorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam viuificare. Quæ nimirum viuificatio ante operationem rectitudinis, in ipsa iam cognoscitur confessione peccati. Vnde & huic ipsi mortuo Lazaro nequaquam dicitur, Reuiuisce: sed veni foras. Omnis quippe peccator dum culpam suam intra conscientiam abscondit, introrsum latet. in suis penetralibus occultatur. Sed mortuus venit foras cum peccator nequitias suas sponte confitetur. Lazaro ergo dicitur, Veni foras: ac si aperte cuilibet mortuo in culpa diceretur: Cur reatum tuũ intra conscientiam abscondis? Foras iam per confessionem egredere, quia apud te interius per negationem lates. Veniat itaque foras mortuus, id est, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras soluant discipuli, vt pastorès Ecclesiæ ei pœnam debeant amouere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. Hæc de solutionis ordine breuiter dixerim: vt sub magno moderamine pastores Ecclesiæ, vel soluere studeant, vel ligare. Sed vtrum iuste, an iniuste obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est: ne is qui subest, & cum iniuste forsitan ligatur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur.

a.quæst.3.c.1. Pastor ergo vel absoluere indiscrete timeat, vel ligare. His autem, qui sub manu pastoris est, ligari timeat, vel iniuste, nec pastoris sui iudicium temere reprehendat: ne & si iniuste ligatus est, ex ipsa tumidæ reprehensionis superbia, culpa, quæ non erat fiat. Sed quia hæc breuiter per excessum diximus, ad expositionis ordinem redeamus.

Ioa.20.b [Thomas autem vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus. Iste vnus discipulus defuit, reuersus quod gestum est, audiuit, audita credere renuit. Venit iterum Dominus, & non credenti discipulo latus palpandum præbuit, manus ostendit, & ostensa suorum cicatrice vulnerum, infidelitatis illius vulnus sanauit. Quid, fratres chariſſimi, quid inter hæc animaduertitis? Numquid casu gestum creditis, vt electus ille discipulus tunc deesset: post autem veniens audiret, audiens dubitaret, dubitans palparet, palpans crederet? Non hoc casu, sed diuina dispensatione gestum est. Egit namque miro modo superna clementia, vt discipulus ille dubitans, dum in magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera sanaret insidelitatis. Plus enim nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quam fides credentium discipulorum profuit: quia dum ille ad fidem palpando reducitur, nostra mens, omni dubi-

27.quæst.2. Sic quippe. tatione postposita, in fide solidatur. Sic quippe discipulum Dominus post resurrectionem suam dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deseruit: sicut ante natiuitatem suam habere Mariam sponsum voluit, qui tamen ad eius nuptias non peruenit. Nam ita factus est discipulus dubitans & palpans, testis veræ resurrectionis: sicut sponsus matris fuerat custos integerrimæ virginitatis. [Palpauit autem, & exclamauit: Dominus meus, & Deus meus. Dicit ei Iesus: Quia vidisti me credidisti.] Cum Paulus apostolus di-

Heb.11.a cat: Est autem fides sperandarũ substantia rerum, argumentum non apparentium: profecto liquet, quia fides illarum rerum argumentum est, quæ apparere non possunt. Quæ etenim apparent, iam fidem non habent, sed agnitionem. Dum ergo vidit Thomas, dum palpauit, cur ei dicitur: Quia vidisti me credidisti? Sed aliud vidit, aliud credidit. A morta li quippe homine diuinitas videri nõ potuit. Hominem ergo vidit & Deum confessus est, dicens: Dominus meus, & Deus meus. Videndo ergo credidit, qui cõsiderando verum hominem, hunc Deum quem videre non poterat, exclamauit. Lætificat valde quod sequitur [Beati qui non viderunt, & crediderunt.] In qua nimirum sententia nos specialiter signati sumus, qui eum quem carne non vidimus, mente retinemus. Nos signati sumus: sed si fidem nostrã operibus sequimur. Ille etenim vere credit, qui exercet operando, quod cre-

Ad Titũ.1.d dit. Quod contra, de his qui fidem nomine tenus retinent, Paulus dicit: Confitentur se

Iaco.2.d nosse Deum, factis autem negant. Hinc Iacobus ait: Fides sine operibus mortua est.

Iob.40.b Hinc ad beatum Iob de antiquo hoste generis humani Dominus dicit: Absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciã quòd influat Iordanis in os eius. Quis etenim per

Gre.33.Mor. c.7. fluuiũ designatur, nisi humani generis fluxus? Quod videlicet genus ab ortu ad finẽ defluit: & quasi aquæ moræ, vsque ad cõpetentẽ terminũ ex carnis liquore percurrit. Quid per Iordanẽ, nisi baptizatorũ forma signatur? Quia enim in Iordanis flumine ipse auctor redẽptionis nostrę baptizari dignatus est, recte Iordanis nomine, eorũ multitudo exprimi-

tur,

A tur, qui intra sacramentum baptismatis continentur. Antiquus ergo hostis generis humani fluuium absorbuit: quia a mundi origine vsque ad Redemptoris aduentum, vix paucis electis euadentibus, in ventrem suæ malitiæ genus humanum traxit. De quo recte dicitur: Absorbebit fluuium, & non mirabitur: quia pro magno non habet, cum infideles rapit. Sed graue est valde quod subditur: Et habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius: quia postquam infideles quosque a mundi origine rapuit, adhuc se posse decipere etiam fideles præsumit. Nam ore pestiferæ persuasionis eos quotidie deuorat, in quibus a confessione fidei reproba vita discordat. Hoc ergo, fratres charissimi, tota intentione pertimescite. Hoc apud vos solicita mente cogitate. Ecce paschalia solemnia agimus, sed ita viuendum est nobis, vt peruenire ad æterna festa mereamur. Transeunt cuncta, quæ temporaliter festiua celebrantur. curate, qui his solemnitatibus interestis, ne ab æterna so-
B lemnitate separemini. Quid prodest interesse festis hominum, si deesse contingat festis angelorum? Vmbra venturæ solemnitatis est solemnitas præsens. Idcirco hanc annue agimus, vt ad illam, quæ non est annua, sed continua perducamur. Cum hæc statuto tempore geritur, ad illius desiderium memoria nostra refrigeratur. Frequentatione ergo gaudij temporalis, ad æterna gaudia mens incalescat & feruear: vt ex veritate lætitia perfruatur in patria, quod de vmbra gaudij meditatur in via. Vitam ergo vestram, fratres, moresq. componite. Is qui mitis resurrexit ex morte, quàm districtus in iudicio veniat, præuidete. Certe in die tremendi examinis sui, cum angelis, cum archangelis, cum thronis, cum dominationibus, cum principatibus & potestatibus apparebit: cælis ac terris ardentibus, cunctis videlicet elementis in sui obsequij terrore commotis. Hunc ergo tanti pauoris iudicem ante oculos ponite. Hunc venturum timete, vt hunc, cum venerit,
G non timidi, sed securi videatis. Timendus ergo est, ne timeatur. Terror eius nos ad vsum bonæ operationis exerceat, metus illius vitam nostram a prauitate compescat. Mihi fratres, credite, quia tanto tunc erimus securi de eius præsentia, quanto nunc esse satagimus suspecti de culpa. Certe si aliquis vestrum cum suo aduersario causam dicturus in meo iudicio, die crastino esset exhibendus: totam fortasse noctem insomnem duceret, quid sibi dici posset, quid obiectionibus responderet, secum solicita, & æstuante mente versaret: ne me inueniret asperum, vehementer metueret: ne apud me appareret noxius, formidaret. Er quis, aut quid ego? nimirum non longe post futurus post hominem vermis, atque post vermem puluis. Si ergo tanta cura pertimescitur iudicium pulueris, qua intentione cogitandum est, qua formidine prouidendum, tantæ iudicium maiestatis? Sed quia sunt nonnulli, qui de resurrectione carnis incerti sunt, & hanc tunc rectius do- *Idē lib. 14. Mor. cap. 22.*
D cemus, si etiam cordium vestrorum quæstionibus occultis occurrimus: pauca nobis de ipsa resurrectionis fide loquenda sunt. Multi etenim de resurrectione dubitantes, sicut & nos aliquando fuimus, dum carnem in putredinem, ossaq. in puluerem redigi per sepulchra conspiciunt: reparari ex puluere carnem, & ossa diffidunt. Sicq. apud se quasi ratiocinantes dicunt. Quando ex puluere homo reducitur? quando agitur vt cinis animetur? Quibus breuiter respondemus: quia longe minus est Deo reparare quod fuit, quàm creasse quod non fuit. Aut quid mirum si hominem ex puluere reficit, qui simul omnia ex nihilo creauit? Mirabilius namque est cælum & terram ex nullis existentibus condidisse, quàm ipsum hominem ex terra reparare. Sed cinis attenditur, & in carnem redire posse desperatur: & diuinæ operationis virtus comprehendi quasi ex ratione quæritur. Qui scilicet hæc idcirco in suis cogitationibus di-
E cunt: quia eis quotidiana Dei miracula ex assiduitate viluerunt. Nam ecce in vno grano paruissimi seminis latet tota quæ nascitura est arboris moles. Constituamus namque ante oculos cuiuslibet arboris miram magnitudinem. Cogitemus vnde oriendo cœpit, quæ ad tantam molem crescendo peruenit. Inuenimus proculdubio eius originem, paruissimum semen. Consideremus nunc vbi in illo paruo grano seminis latet fortitudo ligni, asperitas corticis, saporis, odorisq. magnitudo, vbertas fructuum, viriditas foliorum. Contractatum namque seminis granum non est validum. Vnde ergo processit ligni duritia? Non est asperum, vnde asperitas corticis erupit? Non est saporum, vnde sapor in fructibus? Olfactum nil redolet, vnde odor in fructibus fragrat? Nil in se viride ostendit, vnde foliorum viriditas exiuit? Cuncta ergo in semine simul latent, quæ tamen non simul ex semine prodeunt. Ex semine quippe producitur radix: ex radice procedit vir- *Aug. tract. 24. in Ioan. nō multum a princ. tom. 9.*

gultum: ex virgulto oritur fructus: ex fructu etiam producitur semen. Addamus ergo A
quia & semen latet in semine. Quid igitur mirum, si ossa, neruos, carnem, capillosq.
reducat ex puluere, qui lignum, fructus, folia, in magna mole arboris ex paruo quoti-
die semine restaurat? Cum ergo dubitans animus de resurrectionis potentia rationem
quærit, earum rerum ei quæstiones inferendæ sunt, quæ & incessanter fiunt, & tamen
ratione comprehēdi nequaquam possunt: vt dum non valet ex visione rei penetrare quod
conspicit, de promissione diuinæ potentiæ credat quod audit. Illa ergo vobiscum fratres
charissimi promissa cogitate, quæ permanent: quæ vero cum tempore transeunt, velut
iam dimissa despicite. Ad huius resurrectionis gloriam quam in se veritas ostendit, tota
intentione festinate. Terrena desideria quæ ab auctore separant, fugite: quia tanto altius
ad conspectum Dei omnipotentis pertingitis, quanto mediatorem Dei & hominum sin-
gularius amatis. Qui viuit & regnat cum patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia B
sæcula sæculorum, Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Ioannem.

Ioan.15.b IN illo tempore, dixit Iesus discipulis suis: Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis, si feceritis, quæ ego præcipio C
vobis. Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia, quæcumque audiui a patre meo, nota feci vobis. Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat: vt quodcumque petieritis patrem in nomine meo, det vobis.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica sancti Pancratij, die eius natiuitatis.

HOMILIA XXVII. D

CVM cuncta sacra eloquia Dominicis plena sint præceptis: quid est quod de dilectione, quasi de singulari mandato Dominus dicit: [Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem,] nisi quia omne mandatum de sola dilectione est, & omnia vnum præceptum sunt? quia quidquid præcipitur, in sola charitate solidatur. Vt enim multi arboris rami ex vna radice prodeunt, sic multæ virtutes ex vna charitate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non manet in radice charitatis. Præcepta ergo Dominica, & multa sunt & vnum: multa per diuersitatem operis, vnum in radice dilectionis. Qualiter autem ista dilectio tenenda sit, ipse insinuat qui in plerisque scripturæ suæ sententijs, & amicos iubet diligi in se, & inimicos propter se. Ille enim veraciter charitatem habet, qui & amicum diligit in Deo: & inimicum diligit propter Deum. E
Nam sunt nonnulli qui diligunt proximos, sed per affectum cognationis & carnis. Quibus tamen in hac dilectione sacra eloquia non contradicunt. Sed aliud est, quod sponte impenditur naturæ: aliud quod præceptis Dominicis ex charitate debetur obedientiæ. Hi nimirum & proximum diligunt: & tamen illa sublimia dilectionis præmia non assequuntur: quia amorem suum non spiritaliter, sed carnaliter impendunt. Proinde cum
Ioan.15.b Dominus diceret: Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, protinus addidit: Sicut dilexi vos. Ac si aperte dicat: Ad hoc amate, ad quod amaui vos. Qua in re, fratres charissimi, solerter intuendum est, quòd antiquus hostis dum mentem nostram ad rerum temporalium dilectionem trahit, infirmiorem contra nos proximum excitat, qui ea ipsa, quæ diligimus, auferre moliatur. Nec curat antiquus hostis, hæc faciens, vt terrena tollat: sed vt charitatem in nobis seriat. Nam in odium repente exardescimus: &

dum

A dum foris inuicti esse cupimus, intus grauiter ferimur: dum parua foris defendimus, intus amittimus maxima: quia dum rem diligimus temporalem, veram amittimus dilectionem. Omnis quippe, qui nostra tollit, inimicus est. Sed si odio habere cœperimus inimicum, intus est quod perdimus. Cum ergo aliquid exterius a proximo patimur, contra occultum raptorem interius vigilemus, qui numquam melius vincitur, nisi cum raptor exterior amatur. Vna quippe & summa est probatio charitatis, si & ipse diligitur, qui aduersatur. Hinc est, quod ipsa veritas, & crucis patibulum sustinet: & tamen ipsis suis persecutoribus affectum dilectionis impendit, dicens: Pater ignosce illis, quia *Luc. 23. d*
neſciunt quid faciunt. Quid ergo mirum si inimicos diligant discipuli, dum viuunt, quando & tunc inimicos diligit magister, cum occiditur? Cuius dilectionis summam exprimit, cum subiungit: [Maiorem hac dilectionem nemo habet, quàm vt animam suam
B ponat quis pro amicis suis.] mori etiam pro inimicis Dominus venerat, & tamen positurum se animam pro amicis dicebat: vt profecto nobis ostenderet, quia dum diligendo, lucrum facere de inimicis possumus, etiam ipsi amici sunt, qui persequuntur. Sed ecce nos vsque ad mortem nemo persequitur. Vnde ergo probare possumus an diligamus inimicos? Sed est, quod in pace sanctæ Ecclesiæ fieri debeat, vnde claresçat si persecutio- *Pat. in Luc. o. 18.*
nis tempore mori pro dilectione valeamus. Certe idem Ioannes dicit: Qui habuerit sub- *1. Ioan. 3. e*
stantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo: quomodo charitas Dei manet in eo? Hinc etiam Ioannes baptista ait: Qui ha- *Luc. 3. b*
bet duas tunicas, det non habenti. Qui ergo tranquillitatis tempore non dat pro Deo tunicam suam: quando in persecutionis tempore daturus est animam suam? Virtus ergo charitatis, vt inuicta sit in perturbatione, nutriatur per misericordiam in tranquillitate:
C quatenus omnipotenti Deo primum discat sua impendere, postmodum semetipsum. Sequitur: [Vos amici mei estis.] O quanta est misericordia conditoris nostri. Serui digni non sumus, & amici vocamur. Quanta est dignitas hominum, esse amicos Dei? Sed audistis gloriam dignitatis: audite & laborem certaminis. [Si feceritis, quæ ego præcipio vobis.] Amici mei estis, si ea, quæ præcipio vobis, facitis. Ac si aperte dicat: Gaudetis de culmine: pensate quibus laboribus peruenitur ad culmen. Certe dum filij Zebedæi, interueniente matre, quærerent, vt vnus a dextris Dei, & alius a sinistris sedere debuissent, audierunt: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Iam locum celsitudi- *Mat. 20. c*
nis quærebant. Ad viam illos veritas reuocat, per quam ad celsitudinem venirent. Ac si dicatur: Iam vos locus delectat celsitudinis, sed prius via exerceat laboris. Per calicem enim pertingitur ad maiestatem. Si mens vestra appetit, quod demulcet, prius bibite
D quod dolet. Sic sic per amarum poculum confessionis peruenitur ad gaudium salutis. [Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius: vos autem dixi amicos: quia omnia quæcumque audiui a patre meo, nota feci vobis.] Quæ sunt omnia quæ audiuit a patre suo, quæ nota fieri voluit seruis suis, vt eos efficeret amicos suos: nisi gaudia internæ charitatis, nisi illa festa supernæ patriæ, quæ nostris quotidie mentibus per aspirationem sui amoris imprimit? Dum enim audita supercælestia amamus, amata iam nouimus: quia amor ipse notitia est. Omnia ergo eis nota fecerat: qui a terrenis desiderijs immutati, amoris summi facibus ardebant. Istos vero amicos Dei aspexerat Propheta, cum dicebat: Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus, amicus enim *Psal. 138. e*
quasi animi custos vocatur. Quia ergo Psalmista prospexit electos Dei a mundi huius
E amore separatos custodire in mandatis cælestibus voluntatem Dei, miratus est amicos Dei, dicens: Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus. Et tamquam si ab eo protinus causas honoris tanti nobis insinuari quæreremus, illico adiunxit: Nimis confortatus est principatus eorum. Ecce electi Dei carnem domant, spiritum roborant, dæmonibus imperant, virtutibus coruscant, præsentia despiciunt, æternam patriam cum voce, & moribus prædicant: eam etiam moriendo diligunt, atque ad illam per tormenta pertingunt. Occidi possunt, & flecti nequeunt. Nimis ergo confortatus est principatus eorum. In ista ipsa passione, qua ceciderunt in morte carnis, videte quantum fuerit culmen mentis. Vnde hoc, nisi quia confortatus est principatus eorum? Sed ne putes quod sic magni forsitan pauci sunt, subiunxit: Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur. Totum mundum, fratres aspicite: martyribus plenus est. Iam pene tot qui videamus, non sumus, quot veritatis testes habemus. Deo ergo numerabiles, nobis super arenam *Psal. 138. e*
multiplicati sunt: quia quanti sint, a nobis comprehendi non possunt. Sed quisquis ad

hanc

hanc peruenit dignitatem, vt amicus vocetur Dei, seſe in ſe conſpiciat: dona autem, quæ percipit ſuper ſe nihil ſuis meritis tribuat, ne ad inimicitias erumpat. Vnde & ſubditur: [Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos, & poſui vos, vt eatis, & fructum afferatis.] Poſui ad gratiam: plantaui, vt eatis volendo: fructum afferatis operando. Eatis enim volendo dixi: quia velle aliquid facere, iam mente ire eſt. Qualem vero fructum afferre debeant, ſubditur: [Et fructus veſter maneat.] Omne quod ſecundum præſens ſæculum laboramus, vix vſque ad mortem ſufficit. Mors namque interueniens, fructum noſtri laboris abſcindit. Quod vero pro æterna vita agitur, etiam poſt mortem ſeruatur: & tunc apparere incipit, cum laborum carnalium fructus cœperit non videri. Ibi ergo illa retributio inchoat, vbi iſta terminatur. Quiſquis ergo iam æterna cognouit, apud eius animum temporales fructus vileſcant. Tales ergo fructus operemur, qui maneant: tales fructus operemur, qui cum mors cuncta interimat, ipſi exordium a morte ſumant. A B

Pſal. 126.b Nam quod a morte incipiat fructus Dei, teſtatur propheta, qui dicit: Cum dederit dilectis ſuis ſomnum: hæc eſt hereditas Domini. Omnis qui dormit in morte, perdidit hereditatem: ſed cum dederit dilectis ſuis ſomnum, hæc eſt hereditas Domini: quia electi Dei poſtquam peruenerint ad mortem, tunc inueniunt hereditatem. Sequitur: [Vt quodcumque petieritis patrem in nomine meo, det vobis.] Ecce hic dicit: [Quodcumque petieritis patrem in nomine meo, det vobis.] Rurſum alibi per eundem euangeliſtam dicit: [Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.] Vſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo. Si omne quod petimus in nomine filij, dat nobis pater: quid ergo eſt, quòd Paulus ter Dominum rogauit, & exaudiri non meruit, ſed dictum eſt illi: Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur? Numquid ille tam egregius prædicator in filij nomine non petijt? Quare autem non accepit quod petijt? Quomodo ergo verum eſt, quia quidquid petierimus patrem in nomine filij, dat nobis pater, ſi auferri a ſe angelum ſatanæ petijt Apoſtolus in nomine filij, & tamen quod petijt non accepit? Sed quia nomen filij Ieſus eſt, Ieſus autem Saluator, vel etiam ſalutaris dicitur: ille ergo in nomine Saluatoris petit, qui illud petit quod ad veram ſalutem pertinet. Nam ſi id quod non expedit petitur, non in nomine Ieſu petitur pater. Vnde & eiſdem Apoſtolis adhuc infirmantibus Dominus dicit: Vſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo. Ac ſi aperte diceretur: Non petiſtis in nomine Saluatoris, qui neſcitis quærere æternam ſalutem. Hinc eſt quod & Paulus non exauditur: quia ſi liberaretur a tentatione, ei non prodeſſet ad ſalutem. Ecce vidimus, fratres chariſſimi, quàm multi ad ſolemnitatem martyris conueniſtis, genua flectitis, pectus tunditis, voces orationis ac confeſſionis emittitis, faciem lacrymis rigatis. Sed penſate quæſo, petitiones veſtras, videte ſi in nomine Ieſu petitis, id eſt, ſi gaudia ſalutis æternæ poſtulatis. In domo enim Ieſu, Ieſum non quæritis, ſi in æternitatis templo importune pro temporalibus oratis. Ecce alius in oratione quærit vxorem, alius petit villam, alius poſtulat veſtem, alius dari ſibi deprecatur alimentum. Et quidem cum hæc deſunt, ab omnipotenti Deo petenda ſunt. Sed meminiſſe continuo debemus quod

Matth.6.d ex mandato eiuſdem noſtri Redemptoris accepimus. Quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Et hæc itaque a Ieſu petere, non eſt errare, ſi tamen non nimie petantur. Sed adhuc, quod eſt grauius, alius poſtulat mortem inimici, eumq. quem gladio non poteſt perſequi, perſequitur oratione. Et viuit adhuc, qui maledicitur, & tamen is, qui maledicit, iam de morte illius reus tenetur.

Matt.5.g Iubet autem Deus, vt diligatur inimicus, & tamen rogatur Deus, vt occidat inimicum. E Quiſquis itaque ſic orat, in ipſis ſuis precibus contra conditorem pugnat. Vnde & ſub

Pſal. 108.a Iudæ ſpecie dicitur: Fiat oratio eius in peccatum: oratio autem in peccatum eſt, illa pe-

Marc.11.c tere quæ prohibet ipſe qui petitur. Hinc veritas dicit: Cum ſtatis ad orandum, remittite ſi quid habetis in cordibus veſtris. Quam virtutem remiſſionis apertius oſtendimus, ſi vnum teſtimonium teſtamenti veteris proferamus. Certe cum Iudæa conditoris ſui iuſtitiam culpis exigentibus offendiſſet, prophetam ſuum ab oratione Dominus prohibet,

Hier.8.e dicens: Non aſſumas laudem & orationem pro eis. Si Moyſes & Samuel ſteterint coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum. Quid eſt quòd intermiſſis, relictiſq. tot patribus, ſoli Moyſes & Samuel ad medium deducuntur, quorum mira obtinendi virtus oſtenditur, dum nec ipſi poſſe intercedere dicuntur. Ac ſi aperte Dominus dicat: Nec illos audio, quos propter magnum petitionis ſuæ meritum minime contemno. Quid ergo

eſt quòd

A est quod Moyses,& Samuel ceteris patribus in postulatione præferuntur, nisi quòd hi duo tantummodo in cuncta testamenti veteris serie etiam pro inimicis suis legiuntur exorasse? Vnus a populo lapidibus impetitur, & tamen pro lapidatoribus suis Dominum deprecatur. *Exod. 18. c* Alter ex principaru eijcitur,& tamen petitus, vt exoraret,fatetur dicens: Absit a me *1. Reg. 12. d* hoc peccatum in Domino, quò minus cessem orare pro vobis. Si Moyses & Samuel steterint coram me,non est anima mea ad populum istum. Ac si aperte dicat: Nec illos modo pro amicis audio,quos magnæ virtutis merito,orare etiam pro inimicis scio. Virtus ergo veræ orationis est celsitudo charitatis.Et tunc quisque quod recte petit,adipiscitur,cum eius animus in petitione, nec inimici odio fuscatur. Sed plerumque reluctantem animum vincimus, si etiam pro inimicis oramus. Effundit os pro aduersatijs precem, sed vtinam cor teneat amorem. Nam sæpe & orationem pro inimicis nostris impendimus, sed hanc
B ex præceptione potius fundimus,quàm ex charitate.Nam & vitam inimicorum petimus, & tamen ne exaudiamus,timemur. Sed quia internus iudex mentem potius quàm verba considerat,pro inimico nil postulat, qui pro eo ex charitate non orat. Sed ecce in nos grauiter inimicus deliquit, damna intulit, iuuantes læsit,amantes persecutus est. Retinenda hæc essent,si remitteuda nobis delicta non essent. Aduocatus etenim noster precem nobis in causa nostra composuit, & ipse eiusdem causæ iudex est, qui aduocatus. Preci autem quam composuit, conditionem inseruit, dicens: Dimitte nobis debita nostra, sicut & *Matt.6. b* nos dimittimus debitoribus nostris. Quia ergo ipse iudex venit, qui aduocatus extitit, ipse precem exaudit, qui fecit. Aut ergo non facientes dicimus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, & nosmetipsos hoc dicendo amplius ligamus: aut fortasse conditionem hanc in oratione intermittimus, & aduocatus noster
C precem, quam composuit, non recognoscit, atque apud se protinus dicit: Scio quid monui, non est ipsa oratio quam feci. Quid ergo nobis agendum est,fratres,nisi vt veræ charitatis affectum impendamus fratribus, nulla in corde malitia maneat? vt consideret omnipotens Deus erga proximum charitatem nostram, & nostris impendat iniquitatibus pietatem suam. Mementote quod monemur: Dimitte, & dimittetur vobis. Ecce *Luc.6.e* debetur nobis, & debemus. Dimittamus ergo quod debetur nobis, vt dimittatur quod debetur a nobis. Sed ad hæc mens renititur, & vult implere quod audit, & tamen reluctatur. Ad martyris tumbam consistimus, qui ad cæleste regnum ex qua morte peruenerit, scimus. Nos si pro Christo corpus non ponimus,saltem animum vincamus. Placatur Deus isto sacrificio, & probat in iudicio pietatis suæ victoriam pacis nostræ. Certamen enim nostri cordis aspicit,& qui post vincentes remunerat, nunc decertantes iuuat Iesus
D Christus Dominus noster, qui viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII

secundum Ioannem.

E IN illo tempore: Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur, *Ioan.4.g* Capharnaum. Hic cum audisset, quia Iesus veniret a Iudæa in Galilæam, abijt ad eum, & rogabat eum, vt descenderet, & sanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum: Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Dicit ad eum regulus: Domine, descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus: Vade,filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus, & ibat. Iam autem eo descendente, serui occurrerunt ei, & nunciauerunt dicentes: quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horam ab eis, in qua melius habuerat. Et dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quia illa hora erat, in qua dixerat ei Iesus: Filius tuus viuit. Et credidit ipse, & domus eius tota.

A

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sanctorum Nerei, & Achillei, die natalis eorum.

HOMILIA XXVIII.

LEctio sancti Euangelij, quam modo fratres audistis, expositione non indiget. Sed ne hanc taciti præteriisse videamur, exhortando potius, quàm exponendo in ea aliquid loquamur. Hoc autem nobis solummodo de expositione video esse requirendum, cur is, qui ad salutem filio petendam venerat, audiuit: [Nisi signa, & prodigia videritis, non creditis.] Qui enim salutem filio quærebat, proculdubio credebat: Neque enim ab eo quæreret salutem, quem non crederet Saluatorem. Quare ergo dicitur: [Nisi B signa & prodigia videritis, non creditis,] qui ante credidit quàm signa videret? Sed mementote quid petijt, & aperte cognoscetis, quia in fide dubitauit. Poposcit namque vt descenderet, & sanaret filium eius. Corporalem ergo præsentiam Domini quærebat, qui per spiritum nusquam deerat. Minus itaque in illum credidit, quem non putauit posse salutem dare, nisi præsens esset & corpore. Si enim perfecte credidisset, proculdubio sciret, quia non esset locus, vbi non esset Deus. Ex magna ergo parte diffisus est: quia virtutem non dedit maiestati, sed præsentiæ corporali. Salutem itaque filio petijt, & tamen in fide dubitauit: quia cum ad quem venerat, & potentem ad curandum credidit, & tamen morienti filio esse absentem putauit. Sed Dominus qui rogatur, vt vadat, quia non desit vbi inuitatur, indicat. Solo iussu salutem reddidit, qui voluntate omnia creauit. Qua in re, hoc est nobis solerter intuendum, quod sicut Euangelista alio C

Matth. 8.4 testante didicimus, centurio ad Dominum venit, dicens: Domine, puer meus iacet paralyticus in domo mea, & male torquetur. Cui a Iesu protinus respondetur: Ego veniam & curabo eum. Quid est quod regulus rogat, vt ad eius filium veniat, & tamen ire corporaliter recusat, ad seruum vero centurionis non inuitatur, & tamen se corporaliter ire pollicetur? Reguli filio per corporalem præsentiam non dignatur adesse, centurionis seruo non dedignatur occurrere. Quid est hoc, nisi quod superbia nostra retunditur, qui in hominibus non naturam, qua ad imaginem Dei facti sunt, sed honores & diuitias venoramur? Cumq. pensamus, quæ circa eos sunt, negligimus pensare ipsos, eo profecto quòd interiora minime prouidemus: dum ea consideramus quæ in corporibus despecta sunt, negligimus pensare quod sunt. Redemptor vero noster vt ostenderet, quia quæ alta sunt hominum, despicienda sunt, & quæ despecta sunt hominum, despicienda non D sunt: ad filium reguli ire noluit, ad seruum centurionis ire paratus fuit. Increpata est ergo superbia nostra, quæ nescit pensare homines propter homines. Sola, vt diximus, quæ circumstant hominibus pensat, naturam non aspicit, honorem Dei in hominibus non agnoscit. Ecce ire non vult filius Dei ad filium reguli: & tamen venire paratus est ad salutem serui. Certe si nos cuiuspiam seruus rogaret, vt ad eum ire deberemus, protinus nobis nostra superbia in cogitatione tacita responderet, dicens: Non eas, quia temetipsum degeneras, honor tuus despicitur, locus vilescit. Ecce de cælo venit, qui seruo in terra occurrere non despicit: & tamen humiliari in terra contemnimus, qui de terra sumus. Quid vero apud Deum vilius, quid despectius esse potest, quàm seruare honorem apud homines, & interni testis oculos non timere? Vnde & in sacro Euangelio ad Pha-

Luc. 16. c risæos Dominus ait: Vos estis, qui iustificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit E corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum. Norate fratres, notate quod dicitur: si enim quod hominibus altum est, abominabile est apud Deum, cordis nostri cogitatio tanto apud Deum in animo est, quanto hominibus in alto. Et humilitas cordis nostri tanto apud Deum in alto est, quanto hominibus in imo. Despiciamus ergo, si quid boni gerimus: nulla nos nostra inflet operatio, non rerum abundantia, non gloria extollat. Si quibuslibet ex bonis affluentibus intus intumescimus,

Psal. 114. b Deo despecti sumus. Quo contra Psalmista de humilibus dicit: Custodiens paruulos Dominus. Qui quia paruulos humiles appellat, postquam sententiam protulit, consilium subiungit: nam quasi quæreremus quid ipse ad hæc faceret, adiunxit: Humiliatus sum, & liberauit me. Hæc ergo cogitate fratres, hæc tota intentione pensate. Nolite in proximis vestris mundi huius bona venerari. Hoc propter Deum honorate in hominibus,

quibus

A quibus tamen commissi non estis, quod facti sunt ad imaginem Dei. Quod tunc proximis vere seruatis, si apud vosmetipsos prius in corde non intumescitis. Nam qui se adhuc pro rebus transitorijs extollit, nescit in proximo venerari quod maneat. Nolite ergo intra vosmetipsos pensare, quod habetis, sed quid estis. Ecce mundus qui diligitur, fugit. Sancti isti, ad quorum tumbam consistimus, florentem mundum mentis despectu calcauerunt. Erat tunc vita longa, salus continua, opulentia in rebus, secunditas in propagine, tranquillitas in diuturna pace: & tamen cum in seipso floreret, iam in eorum cordibus mundus aruerat. Ecce iam mundus in seipso aruit, & adhuc in cordibus nostris floret. Vbique mors, vbique luctus, vbique desolatio, vndique percutimur, vndique amaritudinibus replemur: & tamen cæca mente carnalis concupiscentiæ ipsas eius amaritudines amamus, fugientem sequimur, labenti inhæremus. Et quia labentem retinere non pos-

B sumus, cum ipso labimur, quem cadentem tenemus. Aliquando nos mundus delectatione retraxit a Deo, nunc tantis plagis plenus est, vt ipse nos iam mundus mittat ad Deum. Pensate ergo quia nulla sunt, quæ temporaliter currunt. Finis temporalium ostendit, quàm nihil sit quod transire potuit. Casus rerum indicat, quia res transiens & tunc prope nihil fuit cum stare videretur. Hæc ergo, fratres charissimi, solicita consideratione pensate, in æternitatis amore cor figite, vt dum terrena culmina adipisci contemnitis, perueniatis ad gloriam, quam per fidem tenetis, per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum.

LECTIO SANCTI EVANGELII

C *secundum Marcum.*

IN illo tempore: Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit *Mar. vlt. c*
eis Iesus, & exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis: quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderant. Et dixit eis: Euntes in vniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, ser-

D pentes tollent. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet a dextris Dei. Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in Basilica beati Petri in Ascensione Domini.

E

HOMILIA XXIX.

QVOD resurrectionem Dominicam discipuli tarde crediderunt, non tam illorum infirmitas, quàm nostra, vt ita dicam, futura firmitas fuit. Ipsa namque resurrectio illis dubitantibus per multa argumenta monstrata est. Quæ dum nos legentes agnoscimus, quid aliud, quàm de illorum dubitatione solidamur? Minus enim mihi Maria Magdalene præstitit, quæ citius credidit, quàm Thomas qui diu dubitauit. Ille etenim dubitando vulnerum cicatrices tetigit, & de nostro pectore dubitationis vulnus amputauit. Ad insinuandam quoque veritatem Dominicæ resurrectionis, notandum nobis est, quid Lucas referat, dicens: Conuescens præcepit eis, ab Hierosolymis ne discederent. Et post pauca: Videntibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. *Act. 1. b* *Ibidem.* Notate verba, signate mysteria. Conuescens eleuatus est. Comedit & ascendit: vt videlicet per effectum comestionis veritas patesceret carnis. Marcus vero priusquam cælum

Dominus

Dominus aſcendat, cum de cordis atque infidelitatis duritia increpaſſe diſcipulos memorat. Qua in re quid conſiderandum eſt, niſi quòd idcirco Dominus tunc diſcipulos increpauit, cum eos corporaliter reliquit, vt verba quæ recedens diceret, in corde audientium arctius impreſſa remanerent? Increpata igitur eorum duritia, quid admonendo dicat, audiamus. [Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ.] Numquid fratres mei, ſanctum Euangelium, vel inſenſatis rebus, vel brutis animalibus fuerat prædicandum, vt de eo diſcipulis dicatur: [Prædicate omni creaturæ.] Sed omnis creaturæ nomine ſignatur homo. Sunt namque lapides, ſed nec viuunt, nec ſentiunt. Sunt herbæ & arbuſta, viuunt quidem, ſed non ſentiunt. Viuunt dico, non per animam, ſed per viriditatem: quia & Paulus dicit: Inſipiens, tu quod ſeminas, non viuificatur, niſi prius moriatur. Viuit ergo quod moritur, vt viuificetur: Lapides itaque ſunt, ſed non viuunt. Arbuſta etiam ſunt, & viuunt, ſed non ſentiunt. Bruta autem animalia ſunt, viuunt, ſentiunt, ſed non diſcernunt. Angeli etenim ſunt, viuunt, ſentiunt, & diſcernunt. Omnis autem creaturæ aliquid habet homo. Habet namque commune eſſe cum lapidibus, viuere cum arboribus, ſentire cum animalibus, intelligere cum angelis. Si ergo commune habet aliquid cum omni creatura homo, iuxta aliquid omnis creatura eſt homo. Omni ergo creaturæ prædicatur Euangelium, cum ſoli homini prædicatur: quia ille videlicet docetur, propter quem in terra cuncta creata ſunt, & a quo omnia per quandam ſimilitudinem aliena non ſunt. Poteſt etiam omnis creaturæ nomine, omnis natio gentium deſignari. Ante etenim dictum fuerat: In viam gentium ne abieritis. Nunc autem dicitur, Prædicate omni creaturæ: vt ſcilicet prius a Iudæa Apoſtolorum repulſa prædicatio, tunc nobis in adiutorium fieret, cum hanc illa ad damnationis ſuæ teſtimonium, ſuperba repuliſſet. Sed cum diſcipulos ad prædicandum veritas mittit, quid aliud in mundo facit, niſi grana ſeminis ſpargit? Et pauca grana mittit in ſemine, vt multarum meſsium fruges recipiat ex noſtra fide. Neque etenim in vniuerſo mundo tanta fidelium meſsis exurgeret, ſi de manu Domini ſuper rationalem terram illa electa grana prædicantium non veniſſent. Sequitur: [Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit. Qui vero non crediderit, condemnabitur.] Fortaſſe vnuſquiſque apud ſemetipſum dicat. Ego iam credidi, ſaluus ero. Verum dicit, ſi fidem operibus tenet. Vera etenim fides eſt, quæ in hoc quod verbis dicit, moribus non contradicit. Hinc eſt enim quod de quibuſdam falſis fidelibus Paulus dicit: Qui confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Hinc Ioannes ait: Qui dicit ſe noſſe Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt. Quod cum ita ſit, fidei noſtræ veritatem in vitæ noſtræ conſideratione debemus agnoſcere. Tunc enim veraciter fideles ſumus, ſi quod verbis promittimus, operibus complemus. In die quippe baptiſmatis omnibus nos antiqui hoſtis operibus atque omnibus pompis abrenuntiare promiſimus. Itaque vnuſquiſque veſtrum ad conſiderationem ſuam mentis oculos reducat: & ſi ſeruat poſt baptiſmum, quod ante baptiſmum ſpopondit, certus iam quia fidelis eſt, gaudeat. Sed ecce ſi quod promiſit, minime ſeruauit: ſi ad exercenda praua opera, ad concupiſcendas mundi pompas dilapſus eſt: videamus ſi iam ſcit plangere quod errauit. Apud miſericordem namque iudicem, nec ille fallax habetur, qui ad veritatem reuertitur, etiam poſtquam mentitur: quia omnipotens Deus, dum libenter noſtram pœnitentiam ſuſcipit, ipſe ſuo iudicio hoc quod errauimus, abſcondit. Sequitur: [Signa autem eos, qui crediturí ſunt, hæc ſequentur. In nomine meo dæmonia eiicient, linguis loquentur nouis, ſerpentes tollent: & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit: Super ægros manus imponent, & bene habebunt.] Numquid nam fratres mei, quia iſta ſigna non facitis, minime creditis? Sed hæc neceſſaria in exordio Eccleſiæ fuerunt. Vt enim ad fidem creſceret multitudo credentium, miraculis fuerat nutrienda: quia & nos cum arbuſta plantamus, tam diu eis aquam inſundimus, quouſque ea in terra iam coaluiſſe videamus, & ſi ſemel radicem fixerint, irrigatio ceſſabit. Hinc eſt enim quod Paulus dicit: Linguæ in ſignum ſunt, non fidelibus, ſed infidelibus. Habemus de his ſignis, atque virtutibus quæ adhuc ſubtilius conſiderare debeamus. Sancta quippe Eccleſia quotidie ſpiritaliter facit quod tunc per Apoſtolos corporaliter faciebat. Nam ſacerdotes eius cum per exorciſmi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare malignos ſpiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt, niſi dæmonia eiiciunt? Et fideles quique qui iam vitæ veteris ſæcularia verba derelinquunt, ſancta autem myſteria inſonant, conditoris ſui laudes, & potentiam, quantum præualent, narrant,

A
Mar. 1. b
B
Hier. in fine 16. Aug. 83. q. 67.
Matth. 10. c
C
Ad Tit. 1. d
1. Ioan. 2. b
D
37. quæſt. 1. Apud miſericordem.
E
1. Cor. 14. c
De conſecratione diſt. 4. ſacerdotes.

A narrant: quid aliud faciunt, nisi nouis linguis loquuntur? Qui dum bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt. Et dum pestiferas suasiones audiunt, sed tamen ad operationem prauam minime pertrahuntur, mortiferum quidem est quod bibunt, sed non eis nocebit. Qui quoties proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, dum eis tota virtute concurrunt, & exemplo suæ operationis illorum vitam roborant, qui in propria actione titubant: quid aliud faciunt, nisi super ægros manus imponunt, vt bene habeant? Quæ nimirum miracula tanto maiora sunt quanto spiritalia: tanto maiora sunt, quanto per hæc non corpora, sed animæ suscitantur. Hæc itaque signa, fratres charissimi, auctore Deo si vultis vos facitis. Ex illis enim exterioribus signis obtineri vita ab hæc operantibus non valet. Nam corporalia illa miracula ostendunt aliquando sanctitatem, non autem faciunt. Hæc vero spiritalia, quæ aguntur in
B mente, virtutem vitæ non ostendunt, sed faciunt, illa habere & mali possunt: istis autem perfrui, nisi boni non possunt. Vnde de quibusdam veritas dicit: Multi mihi dicent in die illa: Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia non noui vos: discedite a me omnes qui operamini iniquitatem. Nolite ergo, fratres charissimi amare signa, quæ possunt cum reprobis haberi communia: sed hæc quæ modo diximus, charitatis atque pietatis miracula amate: quæ tanto securiora sunt, quanto & occulta: & de quibus apud Dominum eo maior fit retributio, quo apud homines minor est gloria. Sequitur: [Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet a dextris Dei.] In veteri testamento cognouimus, quòd Helias sit raptus in cælum. Sed aliud est cælum aereum, aliud æthereum. Cælum quippe
C aereum terræ est proximum. Vnde & aues cæli dicimus: quia eas volitare in aere videmus. In cælum itaque aereum Helias subleuatus est, vt in secretam quandam terræ regionem repente duceretur: vbi in magna iam carnis, & spiritus quiete viueret, quousque ad finem mundi redeat, & mortis debitum soluat. Ille etenim mortem distulit, non euasit: Redemptor autem noster, quia non distulit, superauit, eamq. resurgendo consumpsit, & resurrectionis suæ gloriam ascendendo declarauit. Notandum quoque est, quòd Helias in curru legitur ascendisse: vt videlicet aperte demonstraretur, quia homo purus adiutorio indigebat alieno. Per angelos quippe facta illa, & ostensa sunt adiumenta: quia nec in cælum quidem aereum per se ascendere poterat, quem naturæ suæ infirmitas grauabat. Redemptor autem noster non curru, non angelis subleuatus legitur: quia is qui fecerat omnia, nimirum super omnia sua virtute ferebatur. Illo etenim
D reuertebatur, vbi erat: & inde redibat, vbi remanebat: quia cum per humanitatem ascenderet in cælum, per diuinitatem suam, & terram pariter continebat, & cælum. Sicut autem Ioseph a fratribus venditus, venditionem Redemptoris nostri figurauit: sic Enoch translatus, atque ad cælum aereum Helias subleuatus, ascensionem Dominicam vterque designauit. Ascensionis ergo suæ Dominus prænuncios, & testes habuit, vnum ante legem, alium sub lege: vt quandoque veniret ipse, qui veraciter cælos penetrare posset. Vnde & ipse ordo in eorum quoque vtrorumque subleuatione per quædam incrementa distinguitur. Nam Enoch translatus, Helias vero ad cælum subuectus esse memoratur: vt veniret postmodum qui nec translatus, subuectus, cælum æthereum sua virtute penetraret. Qui nobis in se credentibus, quia carnis suæ quoque munditiam largiretur, & sub eo per incrementa temporum, virtus castitatis excresceret; in ipsa
E quoque eorum translatione, qui ascensionem Dominicam, vt videlicet famuli designauerunt, & in seipso qui ad cælum ascendit Dominus ostendit; Nam Enoch quidem vxorem & filios habuit. Helias vero neque vxorem, neque filios legitur habuisse. Pensate ergo, quomodo per incrementa temporum creuerit munditia sanctitatis: quod & per translatos famulos, & per ascendentis Domini personam patenter ostenditur. Translatus namque est Enoch, & per coitum genitus, & per coitum generans. Raptus est Helias per coitum genitus, sed non iam per coitum generans. Assumptus vero est Dominus, neque per coitum generans, neque per coitum generatus. Considerandum vero nobis est, quid est quod Marcus ait: Sedet a dextris Dei, & Stephanus dicit: Video cælos apertos, & filium hominis stantem a dextris Dei. Quid est quod hunc Marcus sedentem, Stephanus vero stantem se videre testatur? Sed scitis fratres, quia sedere iudicantis est, stare vero pugnantis vel adiuuantis. Quia ergo Redemptor noster

Matt. 7. c
Psal. 6. b
4. Reg. 2.
Aug. lib. 12. de Gen. ad lib. cap. 6. & 7.
Gen. 37. f
Gen. 5. c
Gen. 5. d
Marc. 16. d
Act. 7. g

assumptus in cælum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium veniet: hunc A
post assumptionem Marcus sedere describit: quia post ascensionis suæ gloriam, iudex in fine videbitur. Stephanus vero hunc in labore certaminis positus, stantem vidit, quem adiutorem habuit: quia vt iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de cælo illius gratia pugnauit. Sequitur: [Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.] Quid in his considerandum est, quid memoriæ commendandum: nisi quòd præceptum obedientia, obedientiam vero signa secuta sunt? Sed quia, auctore Deo, breuiter lectionem Euangelicam exponendo transcurrimus, restat vt aliquid de ipsa tantæ consideratione solemnitatis dicamus. Hoc autem nobis primum quærendum est, quidnam sit quòd nato Domino apparuerunt angeli, & tamen non leguntur in albis vestibus apparuisse: ascendente autem Domino,
Act. 1. b missi angeli in albis leguntur vestibus apparuisse. Sic etenim scriptum est: Videntibus B
illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumq. intuerentur in cælum
Pat. in Act. c. 2. euntem illum, ecce duo viri steterunt iuxta illos in vestibus albis. In albis autem vestibus, gaudium & solemnitas mentis ostenditur. Quid est ergo quòd nato Domino, non in albis vestibus, ascendente autem Domino, in albis vestibus angeli apparent: nisi quòd tunc magna solemnitas angelis facta est, cum cælum Deus homo penetrauit? quia nascente Domino videbatur diuinitas humiliata: ascendente vero Domino, est humanitas exaltata. Albæ etenim vestes exaltationi magis congruunt quàm humiliationi. In ascensione ergo eius angeli in albis vestibus videri debuerunt: quia qui in natiuitate sua apparuit Deus humilis, in ascensione sua ostensus est homo sublimis. Sed hoc nobis magnopere, fratres charissimi, in hac solemnitate pensandum est: quia deletum est hodierna die chirographum damnationis nostræ, mutata est sententia corruptionis nostræ. Illa enim C
Gen. 3. c natura cui dictum est: Terra es, & in terram ibis, hodie in cælum iuit. Pro hac ipsa namque carnis nostræ subleuatione per figuram beatus Iob Dominum auem vocat. Quia enim ascensionis eius mysterium Iudæam non intelligere conspexit, de infidelitate eius
Iob. 28. per figuram beatus Iob sententiam protulit, dicens: Semitam ignorauit auis. Auis enim
Greg. 18 Mor. & Hier. in Isa. 31. & 46. recte appellatus est Dominus: quia corpus carnem ad æthera librauit. Cuius auis semitam ignorauit quisquis eum ad cælum ascendisse non credidit. De hac solemnitate per
Psal. 8. a Psalmistam dicitur: Eleuata est magnificentia tua super cælos. De hac rursus ait: Ascen-
Psal. 46. a dit Deus in iubilatione, & Dominus in voce tubæ. De hac iterum dicit: Ascendens
Psal. 67. d in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Ascendens quippe in altum, captiuam duxit captiuitatem: quia corruptionem nostram virtute suæ incorruptionis absorbuit. Dedit vero dona hominibus: quia misso desuper spiritu, alij ser- D
1. Cor. 12. b monem sapientiæ, alij sermonem scientiæ, alij gratiam virtutum, alij gratiam curationum, alij genera linguarum, alij interpretationem tribuit sermonum. Dedit ergo dona hominibus, dum per huius spiritus gratiam eorum virtus in mundum excreuit.
Abac. 3. c De hac ascensionis eius gloria etiam Abacuch ait: Eleuatus est Sol, & Luna stetit in ordine suo. Quis enim Solis nomine nisi Dominus, & quæ Lunæ nomine nisi Ecclesia designatur? Quousque enim Dominus ascendit ad cælos, sancta eius Ecclesia aduersa mundi omnimodo formidauit: at postquam eius ascensione roborata est, aperte prædicauit, quod occulte credidit. Eleuatus est ergo Sol, & Luna stetit in ordine suo: quia cum Dominus cælum petiit, sancta eius Ecclesia in auctoritate prædicationis excreuit. Hinc eiusdem Ecclesiæ voce per Salomonem dicitur: Ecce iste venit saliens in
Cant. 2. b montibus, & transiliens colles. Considerauit namque tantorum operum culmina, & E
Hier. in Psal. 2. ait: Ecce iste venit saliens in montibus. Veniendo quippe ad redemptionem nostram, quosdam, vt ita dicam, saltus dedit. Vultis, fratres charissimi, ipsos eius saltus agnoscere? De cælo venit in vterum, de vtero venit in præsepe, de præsepe venit in crucem, de cruce venit in sepulchrum, de sepulchro redijt in cælum. Ecce vt nos post se currere faceret, quosdam pro nobis saltus manifestata per carnem veritas dedit; quia exultauit, vt gi-
Ps. 18. a gas ad currendam viam suam, vt nos ei diceremus ex corde: Trahe nos post te, curre-
Cant. 1. a mus in odorem vnguentorum tuorum. Vnde, fratres charissimi, oportet vt illuc sequamur corde, vbi eum corpore ascendisse credimus. Desideria terrena fugiamus, nihil nos iam delectet in infimis, qui patrem habemus in cælis. Et hoc nobis est magnopere perpendendum: quia is qui placidus ascendit, terribilis redibit: & quidquid nobis cum mansuetudine præcepit, hoc a nobis cum districtione exiget. Nemo ergo indulta pœnitentiæ

tempora

A tempora parumpendat: nemo curam sui dum valet agere, negligat: quia Redemptor noster tanto tunc in iudicium districtior veniet, quanto nobis ante iudicium magnam patientiam prærogauit. Hæc itaque vobiscum fratres agite: hæc in mente sedula cogitatione versate. Quamuis adhuc rerum perturbationibus animus fluctuet: iam tamen spei vestræ anchoram in æternam patriam figite, intentionem mentis in vera luce solidate. Ecce ad cælum ascendisse Dominum audiuimus. Hoc ergo seruemus in meditatione, quod credimus. Et si adhuc hic tenemur infirmitate corporis, sequamur tamen eum passibus amoris. Non autem deserit desiderium nostrum ipse, qui dedit Iesus Christus Dominus noster, qui viuit & regnat cum Deo patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

B *LECTIO SANCTI EVANGELII*
secundum Ioannem.

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. Et pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Et sermonem quem audistis non est meus: sed eius qui misit me patris. Hæc locutus sum vobis, apud vos manens. Paracletus autem Spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia: & C suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis, vado & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtique: quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat: vt cum factum fuerit, credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. Sed vt cognoscat mundus quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio. *Ioan. 14. c*

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica sancti Petri D *die sancto Pentecostes.*

HOMILIA XXX.

LIBET, fratres Charissimi, Euangelicæ verba lectionis sub breuitate transcurrere, vt post diutius liceat in cõtemplatione tãtæ solemnitatis immorari. Hodie namque Spiritus sanctus repentino sonitu super discipulos venit, mentesq. carnalium in sui amorẽ permutauit. Et foris apparentibus linguis igneis, intus facta sunt corda flammantia: quia dum Deum in ignis visione susceperunt, per amorem suauiter arserunt. Ipse namque Spiritus sanctus amor est. Vnde & Ioannes dicit: Deus charitas est. Qui ergo mente integra Deum desiderat, profecto iam habet quem amat. Neque enim quisquam posset Deum diligere, si eum quem diligit, non haberet. Sed ecce si vnusquisque vestrum requiratur, an diligat Deum: tota fiducia & secura mente respondet, Diligo. In ipso autem lectionis exordio audistis quid veritas dicit: [Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.] Probatio ergo dilectionis, exhibitio est operis. Hinc in epistola sua idem Ioannes dicit: Qui dicit, Diligo Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Vere etenim Deum diligimus, & mandata eius custodimus, si nos a nostris voluptatibus coarctamus. Nam qui adhuc per illicita desideria diffluit, profecto Deum non amat: quia ei in sua voluntate contradicit. [Et pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.] Pensate fratres charissimi, quanta sit ista dignitas, habere in cordis hospitio aduentum Dei. Certe si domum nostram quisquam diues, aut præpotens amicus intrarer, omni festinantia domus tota mundaretur, ne quid fortasse esset quod oculos amici intrantis offenderet. Tegat ergo sordes praui *Act. 2. a* *1. Ioan. 4. b* *Ibidem.*

assumptus in cælum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium veniet: hunc A
post assumptionem Marcus sedere describit: quia post ascensionis suæ gloriam, iudex in fine videbitur. Stephanus vero hunc in labore certaminis positus, stantem vidit, quem adiutorem habuit: quia vt iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de cælo illius gratia pugnauit. Sequitur: [Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.] Quid in his considerandum est, quid memoriæ commendandum: nisi quòd præceptum obedientia, obedientiam vero signa secuta sunt? Sed quia, auctore Deo, breuiter lectionem Euangelicam exponendo transcurrimus, restat vt aliquid de ipsa tantæ considerationis solemnitatis dicamus: Hoc autem nobis primum quærendum est, quidnam sit quòd nato Domino apparuerunt angeli, & tamen non leguntur in albis vestibus apparuisse: ascendente autem Domino,
Act. 1.b missi angeli in albis leguntur vestibus apparuisse. Sic etenim scriptum est: Videntibus B
illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumq. intuerentur in cælum
Pas. in Act. 1.a. euntem illum, ecce duo viri steterunt iuxta illos in vestibus albis. In albis autem vestibus, gaudium & solemnitas mentis ostenditur. Quid est ergo quòd nato Domino, non in albis vestibus, ascendente autem Domino, in albis vestibus angeli apparent: nisi quòd tunc magna solemnitas angelis facta est, cum cælum Deus homo penetrauit? quia nascente Domino videbatur diuinitas humiliata: ascendente vero Domino, est humanitas exaltata. Albæ etenim vestes exaltationi magis congruunt quàm humiliationi. In ascensione ergo eius angeli in albis vestibus videri debuerunt: quia qui in natiuitate sua apparuit Deus humilis, in ascensione sua ostensus est homo sublimis. Sed hoc nobis magnopere, fratres charissimi, in hac solemnitate pensandum est: quia deletum est hodierna die chirographum damnationis nostræ, mutata est sententia corruptionis nostræ. Illa enim C
Gen. 3.c natura cui dictum est: Terra es, & in terram ibis, hodie in cælum iuit. Pro hac ipsa namque carnis nostræ subleuatione per figuram beatus Iob Dominum auem vocat. Quia enim ascensionis eius mysterium Iudæam non intelligere conspexit, de infidelitate eius
Iob. 28. per figuram beatus Iob sententiam protulit, dicens: Semitam ignorauit auis. Auis enim
Greg. 12 Mor. & Hier. in Isa. 31. & 40. recte appellatus est Dominus: quia corpus carnem ad æthera librauit. Cuius auis semitam ignorauit quisquis eum ad cælum ascendisse non credidit. De hac solemnitate per
Psal. 8.a Psalmistam dicitur: Eleuata est magnificentia tua super cælos. De hac rursus ait: Ascen-
Psal. 46.a dit Deus in iubilatione, & Dominus in voce tubæ. De hac iterum dicit: Ascendens
Psal. 67.d in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Ascendens quippe in altum, captiuam duxit captiuitatem: quia corruptionem nostram virtute suæ incorruptionis absorbuit. Dedit vero dona hominibus: quia misso desuper spiritu, alij ser- D
1. Cor. 12.b monem sapientiæ, alij sermonem scientiæ, alij gratiam virtutum, alij gratiam curationum, alij genera linguarum, alij interpretationem tribuit sermonum. Dedit ergo dona hominibus, dum per huius spiritus gratiam eorum virtus in mundum excreuit.
Abac. 3. c De hac ascensionis eius gloria etiam Abacuch ait: Eleuatus est Sol, & Luna stetit in ordine suo. Quis enim Solis nomine nisi Dominus, & quæ Lunæ nomine nisi Ecclesia designatur? Quousque enim Dominus ascendit ad cælos, sancta eius Ecclesia aduersa mundi omnimodo formidauit: at postquam eius ascensione roborata est, aperte prædicauit, quod occulte credidit. Eleuatus est ergo Sol, & Luna stetit in ordine suo: quia cum Dominus cælum petiit, sancta eius Ecclesia in auctoritate prædicationis excreuit. Hinc eiusdem Ecclesiæ voce per Salomonem dicitur: Ecce iste venit saliens in
Cant. 2.b montibus, & transiliens colles. Considerauit namque tantorum operum culmina, & E
Hier. in Ps. 18. ait: Ecce iste venit saliens in montibus. Veniendo quippe ad redemptionem nostram, quosdam, vt ita dicam, saltus dedit. Vultis, fratres charissimi ipsos eius saltus agnoscere? De cælo venit in vterum, de vtero venit in præsepe, de præsepe venit in crucem, de cruce venit in sepulchrum, de sepulchro redijt in cælum. Ecce vt nos post se currere faceret, quosdam pro nobis saltus manifestata per carnem veritas dedit: quia exultauit, vt gi-
Ps. 18.c gas ad currendam viam suam, vt nos ei diceremus ex corde: Trahe nos post te, curre-
Cant. 1.d mus in odorem vnguentorum tuorum. Vnde, fratres charissimi, oportet vt illuc sequamur corde, vbi eum corpore ascendisse credimus. Desideria terrena fugiamus, nihil nos iam delectet in infimis, qui patrem habemus in cælis. Et hoc nobis est magnopere perpendendum: quia is qui placidus ascendit, terribilis redibit: & quidquid nobis cum mansuetudine præcepit, hoc a nobis cum districtione exiget. Nemo ergo indulta pœnitentiæ

tempora

A tempora paruipendat: nemo curam sui dum valet agere, negligat: quia Redemptor noster tanto tunc in iudicium districtior veniet, quanto nobis ante iudicium magnam patientiam prærogauit. Hæc itaque vobiscum fratres agite; hæc in mente sedula cogitatione versate. Quamuis adhuc rerum perturbationibus animus fluctuet: iam tamen ipsi vestræ anchoram in æternam patriam figite, intentionem mentis in vera luce solidate. Ecce ad cælum ascendisse Dominum audiuimus. Hoc ergo seruemus in meditatione, quod credimus. Et si adhuc hic tenemur infirmitate corporis, sequamur tamen cum passibus amoris. Non autem deserit desiderium nostrum ipse, qui dedit Iesus Christus Dominus noster, qui viuit & regnat cum Deo patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

B

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Ioannem.

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. Et pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Et sermonem quem audistis non est meus: sed eius qui misit me patris. Hæc locutus sum vobis, apud vos manens. Paracletus autem Spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia: & C suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis, vado & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtique: quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat: vt cum factum fuerit, credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. Sed vt cognoscat mundus quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio. *Ioan. 14. c*

C

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica sancti Petri die sancto Pentecostes.

D

HOMILIA XXX.

LIBET, fratres Charissimi, Euangelicæ verba lectionis sub breuitate transcurrere, vt post diutius liceat in eo contemplatione tantæ solemnitatis immorari. Hodie namque Spiritus sanctus repentino sonitu super discipulos venit, mentesq. carnalium in sui amore permutauit. Et foris apparentibus linguis igneis, intus facta sunt corda flammantia: quia dum Deum in ignis visione susceperunt, per amorem suauiter arserunt. Ipse namque Spiritus sanctus amor est. Vnde & Ioannes dicit: Deus charitas est. Qui ergo mente integra Deum desiderat, profecto iam habet quem amat. Neque enim quisquam posset Deum diligere, si eum quem diligit, non haberet. Sed ecce si vnusquisque vestrum requiratur, an diligat Deum: tota fiducia & secura mente respondet, Diligo. In ipso autem lectionis exordio audistis quid veritas dicit: [Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.] Probatio ergo dilectionis, exhibitio est operis. Hinc in epistola sua idem Ioannes dicit: Qui dicit, Diligo Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Vere etenim Deum diligimus, & mandata eius custodimus, si nos a nostris voluptatibus coarctamus. Nam qui adhuc per illicita desideria diffluit, profecto Deum non amat: quia ei in sua voluntate contradicit. [Et pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.] Pensate fratres charissimi, quanta sit ista dignitas, habere in cordis hospitio aduentum Dei. Certe si domum nostram quisquam diues, aut præpotens amicus intraret, omni festinantia domus tota mundaretur, ne quid forte esset quod oculos amici intrantis offenderet. Tegat ergo sordes praui *Act. 2. a* *1. Ioan. 4. b* *Ibidem.*

E

operis, qui Deo præparat domum mentis. Sed videte quid veritas dicat: [Veniemus, & A
manſionem apud eum faciemus.] In quorundam etenim corda venit, & manſionem
non facit: quia per compunctionem quidem Dei reſpectum percipiunt, ſed tentationis
tempore hoc ipſum quo compuncti fuerant, obliuiſcuntur, ſicq. ad perpetranda pec-
cata redeunt, ac ſi hæc minime planxiſſent. Qui ergo Deum vere diligit, qui eius man-
dara cuſtodit, in eius corde Dominus & venit & manſionem facit: quia ſic eum diuini-
tatis amor penetrat, vt ab hoc amore, tentationis tempore non recedat. Ille ergo vere
amat, cuius videlicet mentem delectatio praua ex conſenſu non ſuperat. Nam tanto
quiſque a ſuperno amore diſiungitur, quanto inferius delectatur. Vnde & adhuc ſubdi-
tur: [Qui non diligit me, ſermones meos non ſeruat.] Ad voſmetipſos ergo, fratres
chariſſimi, introrſus tedite, ſi Deum vere amatis, exquirite: nec tamen ſibi aliquis cre-
dat, quidquid ſibi animus ſine operis atteſtatione reſponderit. De dilectione conditoris, B
lingua, mens, & vita requirantur. Numquam eſt Dei amor otioſus. Operatur etenim
magna, ſi eſt: ſi vero operari renuit, amor non eſt. [Et ſermonem meum, quem audiſtis,
non eſt meus, ſed eius qui miſit me patris:] Scitis, fratres chariſſimi, quia ipſe, qui loquitur
vnigenitus filius, verbum patris eſt, & ideo ſermo, quem loquitur filius, non eſt filij, ſed
patris: quia ipſe filius verbum eſt patris. [Hæc locutus ſum vobis apud vos manens.]
Matth.28.d Quando non maneret apud eos, qui aſcenſurus cælum promittit dicens: Ecce ego vobi-
ſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. Sed verbum incarnatum, &
manet, & recedit: recedit corpore, manet diuinitate. Apud eos ergo tunc ſe manſiſſe
perhibet: quia qui inuiſibili ſemper poteſtate præſens erat, corporali iam viſione rece-
debat. [Paracletus autem Spiritus ſanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos
docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis.] Noſtis plurimi fra- C
tres mei, quòd Græca locutione paracletus, Latina aduocatus dicitur, vel conſolator.
Qui idcirco aduocatus dicitur: quia pro errore delinquentium apud iuſtitiã, patris inter-
uenit. Qui vnius ſubſtantiæ cum patre & filio, exorare pro delinquentibus perhibetur:
Roma.8.e quia eos quos repleuerit, exorantes facit. Vnde & Paulus dicit: & ipſe enim ſpiritus po-
ſtulat pro nobis, gemitibus inenarrabilibus. Sed dicetet quis: Minor eſt qui poſtulat,
quam qui poſtulatur, quomodo ergo ſpiritus poſtulare dicitur, qui minor non eſt? Sed
ipſe ſpiritus poſtulat: quia ad poſtulandum eos quos repleuerit, inflammat. Conſolator
autem idem ſpiritus vocatur: quia de peccati perpetratione mærentibus, dum ſpem ve-
niæ præparat, ab afflictione triſtitiæ mentem leuat. De quo recte promittitur: [ipſe vos
docebit omnia.] quia niſi idem ſpiritus cordi adſit audientis, otioſus eſt ſermo doctoris.
Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit: quia niſi intus ſit qui D
doceat, doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Ecce vnam loquentis vocem, om-
nes pariter auditis, nec tamen pariter ſenſum auditæ vocis percipitis. Cum ergo vox di-
ſpar non ſit, cur in cordibus veſtris diſpar eſt vocis intelligentia: niſi quia per hoc, quod
vox loquentis communiter admonet, eſt magiſter interior, qui de vocis intelligentia
1.Ioan.2.d quoſdam ſpecialiter docet? De hac vnctione ſpiritus rurſus per Ioannem dicitur: Sicut
vnctio eius docet vos de omnibus. Per vocem ergo non inſtruitur, quando mens per ſpi-
ritũ non vngitur. Sed cur iſta de doctrina hominum loquimur, quando & ipſe conditor nõ
ad eruditionem hominis loquitur, ſi eidem homini per vnctionem ſpiritus non loquatur?
Gen.4. Certe Cain priuſquam fratricidium opere perpetraret, audiuit: Peccaſti, quieſce. Sed
quia culpis ſuis exigentibus, voce eſt admonitus, non vnctione ſpiritus, audire verba Dei
potuit, ſed ſeruare contempſit. Requirendum vero nobis eſt, cur de eodem ſpiritu dicatur: E
Ioa.14.d Suggeret vobis omnia, cum ſuggerere ſoleat eſſe minoris? Sed quia ſuggerere aliquando
dicimus ſubminiſtrare, inuiſibilis ſpiritus ſuggerere dicitur, non quod nobis ſcientiam
ab imo inferat, ſed ab occulto: [Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.] Hic re-
linquo, illic do. Sequentibus relinquo, peruenientibus do. Ecce fratres chariſſimi, verba ſa-
cræ lectionis ſub breuitate diſcuſſimus: nunc in contemplationem tantæ feſtiuitatis ani-
mum transferamus. Sed quia cum lectione Euangelica vobis eſt etiam actuum Apoſtolo-
Act.2.a rum lectio recitata, ex ea ergo aliquid in vſum noſtræ contemplationis trahamus. Audi-
ſtis etenim quia Spiritus ſanctus ſuper diſcipulos in igneis linguis apparuit, omniumq. lin
guarum ſcientiam dedit. Quid ſcilicet hoc miraculo deſignans, niſi quòd ſancta Eccleſia
eodem ſpiritu repleta, omnium gentium erat voce locutura? Qui vero cõtra Deũ turrim
Gene.11.a ædificare conati ſunt, communionem vnius linguæ perdiderunt. In his autem, qui Deum

humiliter

humiliter metuebant, linguæ omnes vnitæ sunt. Hic ergo humilitas virtutem meruit, illic superbia confusionem. Sed quærendum est nobis, fratres dilectissimi, cur Spiritus sanctus patri & filio coæternus, in igne apparuit, cur in igne simul & linguis, cur aliquando in columba, aliquando vero in igne monstratur, cur super vnigenitum filium apparuit in columbæ specie, & super discipulos in igne: ita vt neque super Dominum veniret in igne, neque super discipulos monstraretur in columba. Per quattuor itaque hæc quæ proposuimus, soluendo redeamus. Patri namque & filio coæternus spiritus in igne monstratur: quia incorporeus, ineffabilis, atque inuisibilis ignis est Deus, attestante Paulo: Deus noster ignis consumens est. Deus quippe ignis dicitur: quia per hunc peccatorum rubigo consumitur. De hoc igne veritas dicit: Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt ardeat? Terra enim vocata sunt corda terrena, quæ dum sem- B per infirmas in se cogitationes congerunt, a malignis spiritibus conculcantur. Sed ignē Dominus in terram mittit, cum afflatu sancti spiritus corda carnalium incendit. Et terra ardet, cum cor carnale in suis prauis voluptatibus frigidum relinquit concupiscentias præsentis sæculi, & incenditur ad amorem Dei. Bene ergo in igne apparuit spiritus: quia ab omni corde quod replet, torporem frigoris excutit, & hoc in desiderium suæ æternitatis accendit. In igneis autem linguis monstratus est: quia idem spiritus coæternus est filio, & habet cognationem maximam lingua cum verbo. Verbum quippe patris est filius. Et quia vna est spiritus, & verbi substantia, idem spiritus monstrari debuit in lingua. Vel certe quia per linguam procedit verbum, in lingua apparuit spiritus: quia quisquis sancto spiritu tangitur, Dei verbum, id est vnigenitum Dei filium confitetur, & negare Dei verbum non valet: quia iam sancti spiritus linguam habet. Vel cer- C te in linguis igneis apparuit spiritus: quia omnes quos repleuerit, ardentes pariter, & loquentes facit. Linguas igneas doctores habent: quia dum Deum amandum prædicāt, corda audientium inflammant. Nam & otiosus est sermo doctoris, si præbere non valet incendium amoris. Hoc doctrinæ incendium ab ipso veritatis ore conceperant, qui dicebant: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, cum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Ex audito quippe sermone inardescit animus, torporis frigus recedit: fit mens in superno desiderio anxia, a concupiscentijs terrenis aliena. Amor verus qui hanc repleuerit, fletibus cruciat, sed dum tali ardore cruciatur, ipsis suis cruciatibus pascitur. Audire ei libet præcepta cælestia, & quot mandatis instruitur, quasi tot facibus inflammatur: & quæ torpebat prius per desideria, ardet postmodum per verba. Vnde bene per Moysen dicitur: In dextera eius ignea lex. D In sinistra quippe reprobi, qui & ad sinistram ponendi sunt: dextera autem Dei appellantur electi. In dextera ergo Dei, ignea lex est: quia electi mandata cælestia nequaquam frigido corde audiunt, sed ad hæc amoris intimi facibus inardescunt. Sermo ad aurem ducitur, & mens eorum sibimet irata ex internæ dulcedinis flamma concrematur. In columba vero Spiritus sanctus, & in igne monstratus est: quia omnes quos repleuerit, simplices & ardentes facit. Simplices puritate, ardentes æmulatione. Neque enim placere Deo, aut simplicitas sine zelo, aut zelus, sine simplicitate potest. Hinc ipsa veritas dicit: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Qua in re notandum est, quod discipulos suos, nec de columba sine serpente, nec de serpente sine columba voluit Dominus admonere: quatenus & columbæ simplicitatem astutia serpentis accenderet, & serpentis astutiam columbæ simplicitas tempe- E raret. Hinc Paulus ait: Nolite pueri effici sensibus. Ecce prudentiam serpentis audiuimus, nūc de simplicitate colūbæ moneamur. Sed malitia paruuli estote. Hinc de beato Iob dicitur: Erat vir simplex & rectus. Quæ est autē rectitudo sine simplicitate, aut quæ simplicitas sine rectitudine? Quia ergo & rectitudinē docet iste spiritus & simplicitatē, & in igne mōstrari debuit & in colūba; quatenus omne cor quod eius gratia tāgitur, & māsuetudinis lenitate trāquillū, & zelo iustitiæ accēsū fiat. Ad extremū vero quærendū est, cur in ip so Redēptore nostro, mediatore Dei & hominū per columbā apparuit, in discipulis vero per ignem? Certe vnigenitus Dei filius, iudex est generis humani. Sed quis eius iustitiam ferret, si priusquam nos per mansuetudinem colligeret, culpas nostras per zelum rectitudinis examinare voluisset? Homo ergo pro hominibus factus, mitem se hominibus præbuit. Noluit peccatores ferire, sed colligere. Prius voluit mansuete corripere, vt haberet, quos postmodum in iudicio saluaret. In columba ergo super eum ap-

Hebr. 12. g
Luc. 12.
Luc. xxiv. e
Deuter. 33. a
Matth. 10. b
1. Cor. 14. c
Iob. 1. a

parere debuit ſpiritus, qui non veniebat vt peccata iam per zelum perciuteret, ſed adhuc A
per manſuetudinem toleraret. At contra ſuper diſcipulos in igne debuit Spiritus ſanctus
demonſtrari, vt hi, qui erant ſimpliciter homines, atque ideo peccatores, eos contra
ſemetipſos ſpiritalis feruor accenderet: & peccata, quibus Deus per manſuetudinem
parceret, ipſi in ſe per pœnitentiam punirent. Nec ipſi quippe eſſe poterant ſine peccato,
1. Ioa. 1. c qui adhærebant cæleſti magiſterio, Ioanne atteſtante, qui ait: Si dixerimus quia pecca-
tum non habemus, noſmetipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. In igne ergo ve-
nit in hominibus, in cólumba vero apparuit in Domino: quia peccata noſtra, quæ pie
Dominus per manſuetudinem tolerat, nos per zelum rectitudinis debemus caute con-
ſpicere, & ardore ſemper pœnitentiæ cremare. Igitur per columbam ſpiritus in Redemp-
tore monſtratus eſt, per ignem vero in hominibus: quia quanto nobis noſtri iudicis facta
eſt ſeueritas temperata, tanto erga ſe debet fieri noſtra infirmitas accenſa. Quattuor itaque B
propoſitionum expleta ratione, ad dona eiuſdem ſpiritus contemplanda tranſeamus. De
Iob. 26. d iſto quippe ſpiritu ſcriptum eſt: Spiritus eius ornauit cælos. Ornamenta enim cælorum,
1. Cor. 12. b ſunt virtutes prædicantium. Quæ videlicet ornamenta Paulus enumerat, dicēs: Alij datur
per ſpiritum ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum, alteri fides
in eodem ſpiritu: alij gratia ſanitatum in vno ſpiritu, alij operatio virtutum, alij pro-
phetia, alij diſcretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum. Hæc
autem omnia operatur vnus atque idem ſpiritus, diuidens ſingulis, prout vult. Quot ergo
ſunt bona prædicantium, tot ſunt ornamenta cælorum. Hinc rurſus ſcriptum eſt. Verbo
Pſa. 32. a Domini cæli firmati ſunt. &c. Verbum enim Domini, filius eſt patris. Sed eoſdem cæ-
los, videlicet ſanctos Apoſtolos, vt tota ſimul ſancta Trinitas oſtendatur operata, repen-
Ibidem. te de ſancti Spiritus diuinitate adiungitur: Et ſpiritu oris eius omnis virtus eorum. Cælo- C
rum ergo virtus de ſpiritu ſumpta eſt: quia mundi huius poteſtatibus contraire non præ-
ſumerent, niſi eos ſancti Spiritus fortitudo ſolidaſſet. Quales namque Doctores ſanctæ
Eccleſiæ, ante aduentum huius ſpiritus fuerint, ſcimus: & poſt aduentum illius, cuius
fortitudinis facti ſint, conſpicimus. Certe iſte ipſe paſtor Eccleſiæ, ad cuius ſacratiſsi-
mum corpus ſedemus, quantæ debilitatis, quantæq. formidinis ante aduentum ſpiri-
Matt. 26. g tus fuerit, ancilla oſtiaria requiſita dicat. Vna enim mulieris voce petcuſſus, dum mori
Luc. 23. f timuit, vitam negauit. Et penſandum, quia eum comprehenſum Petrus negauit in ter-
ra, quem ſuſpenſum latro confeſſus eſt in cruce. Sed vir iſte tantæ formidinis, qualis
poſt aduentum ſpiritus exiſtat, audiamus. Fit conuentus magiſtratus atque ſeniorum,
cæſis denunciatur Apoſtolis, ne in nomine Ieſu loqui debeant. Petrus magna auctoritate
Act. 5. c reſpondet: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. Et rurſus: Si iuſtum eſt in D
conſpectu Dei vos potius audire quàm Deum, iudicate. Non enim poſſumus, quæ vidi-
mus & audiuimus, non loqui. Et illi quidem ibant gaudentes a conſpectu concilij:
quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Ecce gaudet Petrus in ver-
beribus, qui ante in verbis timebat. Et qui prius ancillæ vocem requiſitus timuit, poſt
aduentum Spiritus ſancti vires principum cæſus premit. Libet oculos fidei in virtutem
opificis huius attollere, atque ſparſim Patres teſtamenti noui ac veteris conſiderare. Ec-
ce apertis eiſdem oculis fidei, Dauid, Amos, Danielem, Petrum, Paulum, Matthæum
intueor, & ſanctus iſte Spiritus, qualis ſit artifex, conſiderare volo, ſed in ipſa mea con-
1. Reg. 26. c ſideratione deficio. Implet namque citharœdum puerum, & Pſalmiſtam facit. Implet
Amos 7. a paſtorem armentarium ſycomoros vellicantem, & prophetam facit. Implet abſtinen-
Dan. 13. b tem puerum, & iudicem ſenum facit. Implet piſcatorem, & prædicatorem facit. Im- E
Matt. 4. a plet perſecutorem, & Doctorem gentium facit. Implet publicanum, & Euangeliſtam
Act. 9. c facit. O qualis eſt artifex iſte Spiritus, nulla ad diſcendum mora agitur in omne quod vo-
Luc. 5. b luerit. Mox enim vt tetigerit, mentem docet: ſolumq. tetigiſſe, docuiſſe eſt. Nam hu-
manum animum ſubito vt illuſtrat, immutat: abnegat hoc repente quod erat, exhibet
repente quod non erat. Penſemus, ſanctos prædicatores noſtros, quales hodierna die re-
perit, quales fecit. Certe qui in vno conclaui pro Iudæorum metu reſidebant, natiuitatis
ſuæ ſinguli linguam nouerant, & tamen nec ea ipſa lingua quam nouerant, aperte
Chriſtum loqui præſumebant. Venit ſpiritus, & in ore eos per diuerſitatem linguarum
docuit, in mente autem ex auctoritate roborauit. Cœperunt & in aliena Chriſtum elo-
qui, qui de illo prius & in ſua lingua loqui metuebant. Inflammatum etenim cor deſpe-
xit tormenta corporis, quæ ante metuebat. Vicit vim carnalis formidinis præ amore
conditoris.

A conditoris. Et qui prius ſuis aduerſarijs ſuccumbebaut formidine, eis iam præerant auctoritate. Qui ergo in tantæ eos celſitudinis culmen erexit, quid aliud dixerim, niſi quòd mentes terrenorum hominum cælos fecit? Penſate, fratres chariſsimi, poſt incarnationem vnigeniti filij Dei, qualis ſit hodierna ſolemnitas de aduentu Spiritus ſancti. Sicut enim illa, ita quoque & hæc eſt honorabilis. In illa quippe Deus in ſe permanens ſuſcepit hominem, in iſta vero homines venientem deſuper ſuſceperunt Deum. In illa Deus naturaliter factus eſt homo, in iſta homines facti ſunt per adoptionem dij. Si ergo remanere carnales in morte nolumus, hunc, fratres chariſsimi, viuificantem ſpiritum amemus. Sed quia caro ſpiritum neſcit, dicat fortaſſe carnali cogitatione apud ſe aliquis: Quomodo diligere valeo, quem ignoro? Hoc & nos concedimus: quia mens viſibilibus intenta, videre neſcit inuiſibilem. Nulla enim, niſi viſibilia cogitat, eaq. & cum non
B agit eorum imagines introrſus trahit, dumq. in imaginibus corporeis iacet, ſurgere ad incorporea non valet. Vnde fit, vt tanto deterius creatorem neſciat, quanto in cogitatione ſua familiarius corpoream creaturam portat. Sed cum Deum videre non poſſumus, habemus aliquid, quod agamus vnde iter fiat, quo ad eum noſtræ intelligentiæ oculis veniat. Certe quem in ſe videre nullo modo valemus, hunc in ſeruis ſuis videre iam poſſumus. Quos dum mira conſpicimus agere, certum nobis fit in eorum mentibus Deum habitare. In re autem incorporea a rebus corporalibus vſum trahamus. Nemo etenim noſtrum orientem clare Solem in ſphæram illius intendendo valet conſpicere: quia tenſi in eius radijs oculi reuerberantur. Sed ſole illuſtratos montes aſpicimus, & quia iam Sol ortus eſt, videmus. Quia ergo ſolem iuſtitiæ in ſeipſo videre non poſſumus, illuſtratos montes claritate illius videamus, ſanctos videlicet Apoſtolos, qui virtu-
C tibus emicant, miraculis coruſcant: quos nati Solis claritas perfudit, & cum in ſeipſo ſit inuiſibilis, per eos nobis quaſi per illuſtratos montes ſe viſibilem præbuit. Virtus enim diuinitatis in ſe, quaſi ſol in cælo eſt: virtus diuinitatis in hominibus, ſol in terra. Solem ergo iuſtitiæ intueamur in terra, quem videre non poſſumus in cælo, vt dum inoffenſo pede operis per hunc in terra gradimur, ad intuendum illum quandoque oculos in cælum leuemus. Sed inoffenſo pede iter noſtrum in terra agitur, ſi Deus ac proximus integra mente diligatur. Nec enim Deus vere ſine proximo, nec proximus vere diligitur ſine Deo. Hinc eſt, quòd, ſicut in alio ſermone iam diximus, idem ſpiritus ſecundo legitur diſcipulis datus, prius a Domino in terra degente, poſtmodum a Domino cælo præſidente. In terra quippe datur, vt diligatur proximus, e cælo vero vt diligatur Deus. Sed
D cur prius in terra, poſtmodum e cælo, niſi quòd patenter datur intelligi: quia iuxta Ioannis vocem, qui fratrem ſuum non diligit quem videt, Deum quem non videt, quo- 1. Ioan. 4. d
modo poteſt diligere? Diligamus ergo proximum fratres, amemus eum, qui iuxta nos eſt, vt peruenire valeamus ad amorem illius, qui ſuper nos eſt. Meditetur mens in proximo quod exhibeat Deo, vt perfecte mereamur in Deo gaudere cum proximo. Tunc ad illam ſupernæ frequentiæ lætitiam peruenimus, de qua nunc ſancti Spiritus pignus accepimus. Ad iſtum finem toto amore tendamus, in quo ſine fine lærabimur. Ibi ſupernorum ciuium ſocietas ſancta. Ibi ſolemnitas certa. Ibi requies ſecura. Ibi pax vera, quæ nobis iam non relinquitur, ſed datur per Dominum Ieſum Chriſtum.

LECTIO SANCTI EVANGELII
E *Secundum Lucam.*

IN illo tempore: Dicebat Ieſus turbis ſimilitudinem hanc. Arborem fici habebat quidam plantaram in vinea ſua, & venit quærens fructum in illa, & non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres ſunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. Succide ergo illam. Vt quid etiam terram occupat? At ille reſpondens, dixit illi: Domine, dimitte illam & hoc anno, vſque dum fodiam circa illam, & mittam ſtercora. Et ſi quidem fecerit fructum: ſin autem, in futurum ſuccides eam. Erat autem do- Luc. 13. b

cens

cens in ſynagoga eorum ſabbatis. Et ecce mulier, quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat ſurſum reſpicere. Quam cum videret Ieſus, vocauit eam ad ſe, & ait illi: Mulier, dimiſſa es ab infirmitate tua. Et impoſuit illi manus, & confeſtim erecta eſt, & glorificabat Deum. Reſpondens autem archiſynagogus, indignans, quia ſabbato curaſſet Ieſus, dicebat turbæ: Sex dies ſunt, in quibus oportet operari. In his ergo venite & curamini, & non in die ſabbati. Reſpondens autem ad illum Ieſus dixit: Hypocritæ, vnuſquiſque veſtrum ſabbato non ſoluit bouem ſuum aut aſinum a præſepio, & ducit adaquare? Hanc autem filiam Abraæ, quam alligauit ſatanas, ecce decem & octo annis, nonne oportuit ſolui a vinculo iſto die ſabbati? Et cum hæc diceret, erubeſcebant omnes aduerſarij eius. Et omnis populus gaudebat in vniuerſis, quæ glorioſe fiebant ab eo. A B

Homilia lectionis eiuſdem, habita ad populum in baſilica ſancti Laurentij martyris, ſabbato quattuor temporum.

HOMILIA XXXI.

DOMINVS ac Redemptor noſter per Euangelium ſuum aliquando verbis, aliquando rebus loquitur: aliquando aliud verbis, atque aliud rebus: aliquando autem hoc verbis, quod rebus. Duas etenim res ex Euangelio, fratres audiſtis, ficulneam infructuoſam, & mulierem curuam, & vtrique rei eſt pietas impenſa. Illud autem dixit per ſimilitudinem, iſtud egit per exhibitionem. Sed hoc ſignificat ficulnea infructuoſa, quod mulier inclinata, & hoc ficulnea reſeruata, quod mulier erecta. Dominus vineæ tertio venit ad ficulneam, & fructum minime inuenit: & mulier quæ recta eſt decem & octo annis fuerat curua. Hoc autem decem & octo annorum numero ſignatur, quod tertio Dominus vineæ ad ficulneam infructuoſam veniſſe perhibetur. Quia ergo præmittendo ſummatim totum perſtrinximus, iam per lectionis ordinem ſingula diſſeramus. [Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea ſua, & venit quærens fructum in illa, & non inuenit.] Quid arbor fici, niſi humanam naturam deſignat? Quid mulier inclinata, niſi eandem naturam ſignificando denunciat? quæ & bene plantata eſt ſicut ficus, & bene creata ſicut mulier: ſed in culpam propria ſponte lapſa, neque fructum ſeruat operationis, neque ſtatum rectitudinis. Ad peccatum quippe ex voluntate corruens, quia fructum obedientiæ ferre noluit, ſtatum rectitudinis amiſit. Quæ ad Dei ſimilitudinem condita, dum in ſua dignitate non perſtitit, quod plantata, vel creata fuerat, ſeruare contempſit. Tertio Dominus vineæ ad ficulneam venit: quia naturam generis humani ante legem, ſub lege, ſub gratia, expectando, admonendo, viſitando requiſiuit. [Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres ſunt, ex quo venio fructum quærens in ficulnea hac, & non inuenio.] Venit ante legem: quia per naturalem intellectum quid vnuſquiſque exemplo ſui, qualiter erga proximum agere debuiſſet, innotuit. Venit in lege: quia præcipiendo docuit. Venit poſt legem per gratiam: quia pietatis ſuæ præſentiam exhibendo monſtrauit. Sed tamen in tribus annis fructum ſe non inueniſſe conqueritur: quia quorundam prauorum mentes nec inſpirata lex naturalis corrigit, nec præcepta eruditunt, nec incarnationis eius miracula conuertunt. Quid vero per cultorem vineæ, niſi præpoſitorum ordo exprimitur? Qui dum præſunt Eccleſiæ, nimirum Dominicæ vineæ curam gerunt. Huius enim vineæ primus cultor Petrus Apoſtolus extitit. Hunc nos indigni ſequimur, in quantum pro eruditione veſtra, docendo, deprecando, increpando laboramus. Sed cum magno iam timore audiendum eſt, quod cultori vineæ de infructuoſa arbore dicitur: [Succide eam, vt quid etiam terram occupat?] Vnuſquiſque iuxta modum ſuum, inquantum locum vitæ præſentis tenet, ſi fructum bonæ operationis non exhibet, velut infructuoſa arbor terram occupat: quia in eo loco in quo ipſe eſt, & alijs operandi occaſionem negat. Sed in hoc ſæculo potens quilibet ſi fructum non habet operationis bonæ etiam impedimentum præſtat ceteris: quia quicumque ſub ipſo ſunt, exemplo prauitatis illius, quaſi vmbra peruerſitatis eius premuntur. Stat deſuper arbor infructuoſa, C D E

A infructuosa, & subter terra sterilis iacet. Infructuosæ arboris desuper vmbra densatur, & Solis radius ad terram descendere nequaquam permittitur: quia dum subiecti, quilibet, patroni peruersi peruersa exempla conspiciunt, ipsi quoque infructuosi remanentes, veritatis lumine priuantur. Et presi vmbra, calorem Solis non accipiunt: quia inde remanent a Deo frigidi, vnde in sæculo male proteguntur. Sed de hoc peruerso quolibet & potente pene iam requisitio Deo non est. Postquam enim se perdidit, quærendum solum modo est, cur & alios premat. Vnde bene eiusdem vineæ Dominus dicit: Vt quid etiam terram occupat? Terram quippe occupat, qui mentes alienas grauat: terram occupat, qui locum quem tenet, in bonis operibus non exercet. Sed tamen nostrum est pro talibus deprecari. Nam cultor vineæ quid dicat, audiamus. [Domine, dimitte illam & hoc anno, vsque dum fodiam circa illam.] Quid est circa ficulneam fodere, nisi infructuo-
B sas mentes increpare? Omnis quippe fossa in imo est. Et nimirum increpatio dum mentem sibi demonstrat, humiliat. Quoties ergo aliquem de peccato suo corripimus, quasi ex culturæ debito circa infructuosam arborem fodimus. Post sossionem vero quid dicatur, audiamus. [Et mittam cophinum stercoris.] Quid est cophinus stercoris, nisi me- *Aug. in Ps. 22. d*
moria peccatorum? Peccata etenim carnis, stercora vocantur. Vnde & per prophetam dicitur: Computruerunt iumenta in stercore suo. Iumenta quippe in stercore suo com- *Ioel. 1. d*
putrescere, est carnales quosque in fœtore luxuriæ vitam finire. Nos itaque quoties carnalem mentem de suis peccatis increpamus, quoties ad eius memoriam vitia anteacta reducimus quasi infructuosæ arbori cophinum stercoris versamus: vt malorum quæ egit, memoriam recolat, & ad compunctionis gratiam quasi de fœtore pinguescat. Mittitur ergo cophinus stercoris ad radicem arboris, quando prauitatis suæ conscientia tangitur
C memoria cogitationis. Cumq. se per pœnitentiam ad lamenta mens excitat, & ad bonæ operationis gratiam reformat, quasi per tactum stercoris redijt ad secunditatem operis radix cordis: plangit quod feciſſe se meminit: displicet sibi qualem fuisse se recolit: intentionem contra se dirigit, atque ad meliora animum accendit. Ex fœtore ergo ad fructum reuiuiscit arbor: quia de consideratione peccati ad bona se opera resuscitat animus. Et sunt plerique qui increpationes audiunt, & tamen ad pœnitentiam redire contemnunt, & infructuosi Deo, in hoc sæculo virides stant. Sed audiamus quid ficulneæ cultor adiungat. [Si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam.] quia profecto qui hic non vult ad secunditatem pinguescere per increpationem, illic cadet vnde iam resurgere per pœnitentiam non valet: & in futurum succidetur, quamuis hic sine fructu viridis stare videatur. [Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce
D mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo.] Paulo ante iam diximus, quia hoc erat trinus aduentus Domini ad infructuosam ficulneam, quod decem & octo annorum numerus ad curuam mulierem signat. Sexto enim die homo factus est, atque eodem sexto die opera Domini cuncta perfecta sunt. Senarius autem numerus in *Gen. 2. a*
trigonum ductus, decem & octo facit. Quia ergo homo qui sexta die factus est, perfecta opera habere noluit, sed ante legem, sub lege, atque in exordio inchoantis gratiæ infirmus extitit, decem & octo annis curua mulier fuit: [Et erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere.] Omnis peccator terrena cogitans, cælestia non requirens, sursum respicere non valet: quia dum desideria inferiora sequitur, a mentis suæ rectitudine curuatur: & hoc semper videt, quod sine cessatione cogitat. Ad corda vestra, fratres charissimi, redite, quid horis omnibus in cogitationibus vestris voluatis, semper aspicite. Alius de
E honoribus, alius de pecunijs, alius de prædiorum ambitu cogitat. Hæc cuncta in imo sunt, & quando mens talibus implicatur, ab status sui rectitudine flectitur. Et quia ad cæleste desiderium non assurgit, quasi mulier inclinata sursum respicere nequaquam potest. Sequitur: [Hanc cum vidisset Iesus, vocauit ad se, & ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. & imposuit illi manum, & confestim erecta est.] Vocauit & erexit: quia illuminauit ipsam mulierem, & adiuuit. Vocat, sed non erigit, quando per eius gratiam illuminamur, sed exigentibus nostris meritis, adiuuari non possumus. Plerumque enim videmus quæ agenda sunt, sed opere non implemus. Nitimur & infirmamur. Mentis iudicium rectitudinem conspicit, sed ad hanc operis fortitudo succumbit: quia nimirum iam de pœna peccati est, vt ex dono quidem possit bonum conspici: sed tamen ab eo quod aspicitur, contingat per meritum repelli. Vsitata etenim culpa obligat mentem, vt nequaquam surgere possit ad rectitudinem. Conatur, & labitur: quia vbi sponte diu perstitit

ſtitit,ibi & cum noluerit, coacta cadit.Bene de hac noſtra incuruatione ex typo humani
Pſal.118.a generis per Pſalmiſtam dicitur: Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque. Contemplatus namque,quòd ad ſupernam lucem intuendam homo conditus fuerat,ſed peccatis exigentibus foras miſſus, mentis ſuæ tenebras ſecum portat,ſuperna non appetit, infimis intendit,cæleſtia nequaquam deſiderat, terrena ſemper in animo verſat: hoc quod de ſuo genere doluit, in ſeipſo exclamauit, dicens: Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque. Contemplationem namque cæleſtium perdens, ſi ſola carnis neceſſaria homo cogitaret,incuruatus & humiliatus eſſet,ſed tamen vſquequaque non eſſet. Quem ergo a ſupernis cogitationibus non ſolum neceſſitas deijcit, ſed etiam voluptas illiciu-ſternit,non ſolum incuruatus, ſed vſquequaque incuruatus eſt. Hinc alius propheta de
Eſaiæ. 51.g immundis ſpiritibus dicit: Qui dixerunt animæ tuæ, Incuruare, vt tranſeamus. Recta quippe ſtat anima, cum ſuperna deſiderat,& nequaquam flectitur ad ima. Sed maligni B
ſpiritus eum hanc in ſua rectitudine ſtare conſpiciunt, per eam tranſire non poſſunt. Tranſire namque eorum, eſt immunda illi deſideria ſpargere. Dicunt ergo, incuruare vt tranſeamus: quia ſi ipſa ſe ad ima apperenda non deijcit, contra hanc illorum peruerſitas nullatenus conualeſcit. Et tranſire per eam nequeunt, quam contra ſe rigidam in-ſuperna intentione pertimeſcunt. Nos ergo fratres chariſsimi, nos viam malignis in nobis ſpiritibus damus, cum terrena concupiſcimus, cum ad temporalia appetenda curuamur. Pudeat ergo terrena concupiſcere, & dorſa mentium aſcendentibus aduerſarijs præbere. Terram ſemper intuetur qui curuus eſt,& quo præmio ſit redemptus, non me-
Leuit. 21. d minit, qui ima quærit. Hinc etiam per Moyſen dicitur: vt qui gibbo premitur, nequaquam ad ſacerdotium prouehatur. Et quotquot Chriſti ſanguine redempti ſumus,mem-
1.Pet.2. b bra eiuſdem ſummi ſacerdotis efficimur. Vnde & nobis per Petrum dicitur: Vos autem C
genus electum, regale ſacerdotium. Sed qui gibbum rolerat, ima ſemper intuetur.
Leu.21.b A ſacerdotio ergo repellitur: quia quiſquis ſolis terrenis intentus eſt, ipſe ſibi teſtis eſt, quòd membrum ſummi ſacerdotis non eſt. Hinc rurſus piſces qui pennulas non habent, ab eſu fidelis populi prohibentur. Piſces quippe qui pennulas ſquamarum habent, dare etiam ſalrus ſuper aquas ſolent. Quid ergo pennatis piſcibus niſi electæ animæ figu-
Greg.in Ezech. hom.1.tom.2. rantur? Quæ profecto ſolæ in cæleſtis Eccleſiæ corpus tranſeunt, quæ modo virtutum-pennulis ſultæ, ſaltus dare per eæleſte deſiderium ſciunt, vt ſuperna per contemplationem appetant, quamuis in ſeipſis iterum ex mortali carne relabantur. Si ergo iam bona cæleſtis patriæ agnouimus, diſpliceat nobis, fratres chariſsimi, quòd eurui ſumus. Ponatur ante oculos mulier curua, & arbor infructuoſa. Reminiſcamur malorum quæ fecimus, mittamus ad radicem cordis cophinum ſtercoris, vt tunc in retributionis fructu D
pingueſcat quod nobis hic per pœnitentiam fœtebat. Et ſi virtutum ſumma operari non poſſumus, ipſe Deus noſtro gaudet lamento. Ex ipſa enim ei iuſtitiæ inchoatione placebimus, qui iniuſta quæ fecimus, punimus. Nec mora erit in fletibus: quia tergens citius tranſeuntes lacrymas manſura gaudia, Per Dominum noſtrum, &c. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII ſecundum Matthæum.

Matt.16.d & Luc.9.c IN illo tempore: Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. E
Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam. Qui autem perdiderit animam ſuam propter me, inuenict eam. Quid enim prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Filius enim hominis venturus eſt in gloria patris ſui cum angelis ſuis, & tunc reddet vnicuique ſecundum opera ſua. Amen dico vobis, ſunt quidam de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno ſuo.

Homilia

A

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica sanctorum Processi, & Martiniani.

HOMILIA XXXII.

QVIA Dominus ac Redemptor noster nouus homo venit in mundum, noua præcepta dedit mundo. Vitæ etenim nostræ veteri in vitijs enutritæ, contrarietatem opposuit nouitatis suæ. Quid enim vetus, quid carnalis homo nouerat, nisi sua retinere, aliena rapere si posset, concupiscere si non posset? Sed cælestis medicus singulis quibusque vitijs obuiantia adhubet medicamenta. Nam sicut arte medicinæ calida frigidis, frigida
B calidis curantur: ita Dominus noster contraria opposuit medicamenta peccatis, vt lubricis continentiam, tenacibus largitatem, iracundis mansuetudinem, elatis præciperet humilitatem. Certe cum se sequentibus noua mandata proponeret, dixit: Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest esse meus discipulus. *Luc. 14. f* Ac si aperte dicat: Qui per vitam veterem aliena concupiscitis, per nouæ conuersationis studium, & vestra largimini. Quid vero in hac lectione dicat, audiamus: [Qui vult post me venire, abneget semetipsum.] Ibi dicitur vt abnegemus nostra, hic dicitur vt abnegemus nos. Et fortasse laboriosum non est homini relinquere sua, sed valde laboriosum est relinquere semetipsum. Minus quippe est abnegare quod habet: valde autem multum est, abnegare quod est. Ad se autem nobis venientibus Dominus præcepit, vt renunciemus nostris: quia quicumque ad fidei agonem venimus, luctamen contra malignos spiritus sumimus.
C Nihil autem maligni spiritus in hoc mundo proprium possident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus: nam si vestitus quisque cum nudo luctatur, citius ad terram deijcitur, quia habet vnde teneatur. Quid enim sunt terrena omnia, nisi quædam corporis indumenta? Qui ergo contra diabolum ad certamen properat, vestimenta abijciat, ne succumbat. Nihil in hoc mundo amando possideat, nullas rerum labentium delectationes requirat, ne vnde ad votum tegitur, ad casum inde teneatur. Nec tamen sufficit nostra relinquere, nisi relinquamus & nos. Quid est, quod dicimus, relinquamus & nos? Si enim nosmetipsos relinquimus, quo ibimus extra nos? vel quis est qui vadit, si se deseruit? Sed aliud sumus per peccatum lapsi, aliud per naturam conditi, aliud quod fecimus, aliud quod facti sumus. Relinquamus nosmetipsos quales peccando nos fecimus, & maneamus nosmetipsi quales per gratiam facti sumus. Ecce enim qui superbus fuit, si con-
D uersus ad Christum humilis factus est, semetipsum relinquit: Si luxuriosus quisque ad continentiam vitam mutauit, abnegauit vtique quod fuit. Si auarus quisque ambire iam desijt, & largiri didicit propria, qui prius aliena rapiebat, proculdubio semetipsum reliquit. Ipse quidem est per naturam, sed non est ipse per malitiam. Hinc enim scriptum est: Verte impios, & non erunt. Conuersi namque impij non erunt, non quia non erunt omnino in essentia, sed scilicet non erunt in impietatis culpa. *Prouer. 12. a* Tunc ergo nosmetipsos relinquimus, tunc nos ipsos abnegamus, cum mutamus quod per vetustatem fuimus, & ad hoc nitimur quod per nouitatem vocamur. Pensemus, quomodo se Paulus abnegauerat, qui dicebat: Viuo autem iam non ego. Extinctus quippe fuerat sæuus ille persecutor, *Gala. 2. d* & viuere cœperat pius prædicator. Si enim ipse esset, pius profecto non esset. Sed qui se
E viuere denegat, dicat vnde est quòd sancta verba per doctrinam veritatis clamat. Protinus subdit: Viuit vero in me Christus. Ac si aperte dicat: Ego quidem a memetipso extinctus sum, quia carnaliter non viuo, sed tamen essentialiter mortuus non sum, quia in Christo spiritaliter viuo. Dicat ergo veritas, dicat: [Si quis vult post me venire abneget semetipsum.] Quia nisi quis a semetipso deficiat, ad eum qui super ipsum est, non appropinquat: nec valet apprehendere, quod vltra ipsum est, si nescierit mactare quod est. Sic olerum plantæ transponuntur, vt proficiant, atque, vt ita dixerim, eradicantur, vt crescant: Sic rerum semina in terræ admixtione deficiunt, vt in reparatione sui generis vberius assurgant. Vnde enim videntur perdidisse quod erant, inde accipiunt hoc apparere quod non erant. Sed qui iam se a vitijs abnegat; exquirendæ ei virtutes sunt in quibus crescat. Nam cum dictum est: Qui vult post me venire, abneget semetipsum, protinus additur: [Et tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.] Duobus etenim modis crux tollitur, cum aut per abstinentiam afficitur corpus, aut per compassionem

proximi

proximi affligitur animus. Penſemus qualiter vtroque modo Paulus crucem ſuam tule- A
1. Cor. 9. d rat, qui dicebat: Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne forte alijs prædicans, ipſe reprobus efficiar. Ecce in afflictione corporis audiuimus crucem carnis, audia-
2. Cor. 11. g mus nunc in compaſsione proximi crucem mentis. Ait enim: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Perfectus quippe prædicator vt exemplum daret abſtinentiæ, crucem portabat in corpore. Et quia in ſe trahebat damna infirmitatis alienæ, crucem portabat in corde. Sed quia ipſis virtutibus quædam vitia iuxta ſunt, dicendum nobis eſt, quod vitium abſtinentiam carnis, & quod obſideat compaſsionem mentis. E vicino namque abſtinentiam carnis nonnumquam vana gloria obſidet: quia dum tenuitas in corpore, dum pallor in vultu reſpicitur, virtus patefacta laudatur: & tanto ſe celerius foras fundit, quanto ad humanos oculos per oſtenſum pallorem exit. Et plerumque fit, vt hoc quod cauſa Dei agi creditur, pro ſolis humanis B
Matth. 27. d fauoribus agatur. Quod bene Simon ille ſignificat, qui inuentus in itinere, crucem Dominicam in angaria portat. Aliena quippe onera in angaria portantur, quando per vanitatis ſtudium aliquid geritur. Qui ergo per Simonem deſignantur, niſi abſtinentes & arrogantes? qui per abſtinentiam quidem carnē afficiunt, ſed fructum abſtinentiæ interius non requirunt. Crucem ergo Domini in angaria Simon portat: quia cum ad opus bonum ex bona voluntate non ducitur, rem iuſti ſine fructu peccator operatur. Vnde idem Simon crucem portat, ſed non moritur: quia abſtinentes & arrogantes, per abſtinentiam quidem corpus afficiunt, ſed per deſiderium vanæ gloriæ mundo viuunt. Compaſsionem vero animi plerumque latenter obſidet pietas falſa, vt hanc nonnunquam vſque ad condeſcendendum vitijs pertrahat, cum ad culpas quiſque non debeat compaſsionem exercere, ſed zelum. Compaſsio quippe homini, & rectitudo vitijs debetur, vt in vno C
eodemq. homine & diligamus bonum, quod factus eſt, & perſequamur mala quæ fecit: ne dum culpas incaute remittimus, non iam per charitatem compati, ſed per negligentiam concidiſſe videamur. Sequitur: [Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: & qui perdiderit animam ſuam propter me, ſaluam eam faciet.] Sic dicitur fideli: Qui voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam: & qui perdiderit animam ſuam propter me, ſaluam eam faciet. Ac ſi agricolæ dicatur: Frumentum ſi ſeruas, perdis: ſi ſeminas, renouas. Quis enim ne ſciat quòd frumentum cum in ſemine mittitur, perit ab oculis, in terra deficit? Sed vnde putreſcit in puluere, inde vireſcit in renouatione. Quia vero ſancta Eccleſia aliud tempus habet perſecutionis, atque aliud pacis, Redemptor noſter ipſa eius tempora diſtinguit in præceptis. Nam perſecutionis tempore ponenda eſt anima: pacis autem tempore ea quæ amplius dominari poſſunt, D
frangenda ſunt deſideria terrena. Vnde & nunc dicitur: [Quid enim prodeſt homini, ſi lucretur totum mundum, ſe autem perdat, & detrimentum ſui faciat?] Cum perſecutio ab aduerſarijs deeſt, valde vigilantius cor cuſtodiendum eſt. Nam pacis tempore quia licet viuere, libet etiam ambire. Quæ profecto auaritia bene compeſcitur, ſi ipſe ſtatus ambientis ſolicite conſideretur. Nam cur inſtet ad colligendum, quando ſtare non poteſt ipſe qui colligit? Curſum ergo ſuum quiſque conſideret, & agnoſcet ſibi poſſe ſufficere parua quæ habet. Sed fortaſſe metuit ne in huius vitæ itinere ſumptus deſit. Longa noſtra deſideria increpat via breuis: incaſſum multa portantur, cum iuxta eſt, quo pergitur. Plerumque autem & auaritiam vincimus, ſed adhuc obſtat quod vias rectitudinis minori tenemus cuſtodia perfectionis. Nam ſæpe labentia cuncta deſpicimus, ſed tamen E
adhuc humanæ verecundiæ vſu præpedimur, vt rectitudinem, quam ſeruamus in mente, nondum exprimere valeamus in voce. Et tanto Dei faciem ad iuſtitiæ defenſionem negligimus, quanto humanas facies contrà iuſtitiam veremur. Sed huic quoque vulneri
Luc. 9. d congruum ſubiungitur medicamentum, cum Dominus dicit: [Qui me erubuerit & meos ſermones, hunc filius hominis erubeſcet cum venerit in maieſtate ſua, & patris, & ſanctorum angelorum.] Sed ecce nunc apud ſe homines dicunt, Nos iam Dominum & ſermones eius non erubeſcimus: quia aperta eum voce profitemur. Quibus ergo reſpondeo, quod in hac plebe Chriſtiana ſunt nonnulli, qui Chriſtum ideo confitentur, quia cunctos Chriſtianos eſſe conſpiciunt. Nam ſi nomen Chriſti in tanta hodie gloria non eſſet, tot profeſſores Chriſti ſancta Eccleſia non haberet. Non ergo ad probationem fidei vox ſufficit profeſsionis, quam defendit a verecundia profeſsio generalitatis: & tamen, vbi ſe quiſque interroget, vt in confeſsione Chriſti ſe veraciter probet, ſi non iam nomen

eius

A eius erubescit, si plena virtute mentis humanum pudorem subdidit. Certe enim persecutionis tempore erubescere poterant fideles, substantijs nudari, de dignitatibus deijci, verberibus affligi. Pacis autem tempore quia hæc a nostris persecutionibus desunt, est aliud vbi ostendamur nobis. Veremur sæpe a proximis despici, dedignamur iniurias verbi tolerare. Si contingat iurgium fortasse cum proximo, erubescimus priores satisfacere. Cor quippe carnale dum huius vitæ gloriam quærit, humilitatem respuit. Et plerumque ipse homo, qui irascitur, discordanti sibi reconciliari appetit, sed ire ad satisfaciendum prior erubescit. Pensemus facta veritatis, vt videamus, quo iaceant nostræ prauitatis actiones. Si enim membra summi capitis sumus, imitari eum, cui connectimur, debemus. Quid namque ad nostræ eruditionis exemplum Paulus egregius prædicator dicit? Pro Christo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro *1.Cor.5.d*
B Christo, reconciliamini Deo. Ecce inter nos & Deum discordiam peccando fecimus, & tamen ad nos Deus suos legatos prior misit, vt nos ipsi, qui peccauimus, ad pacem Dei rogati veniamus. Erubescat ergo humana superbia, confundatur quisque si non satisfaciat prior proximo, quando post culpam nostram vt ei reconciliari debeamus, & ipse, qui offensus est, legatis interuenientibus obsecrat Deus. Sequitur: [Dico autem vobis: Vere sunt aliqui hic stantes, qui non gustabant mortem, donec videant regnum Dei.] Regnum Dei, fratres charissimi, non semper in sacro eloquio venturum regnum dicitur, sed nonnumquam præsens Ecclesia vocatur. Vnde scriptum est: Mittet filius hominis an- *Matth.13.f*
gelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala. In illo quippe regno scandala non erunt, vbi profecto reprobi non admittuntur. Quo videlicet exemplo colligitur, quod hoc loco regnum Dei præsens Ecclesia vocatur. Et quia nonnulli ex discipulis vsque adeo in
C corpore victuri erant, vt Ecclesiam Dei constructam conspicerent, & contra mundi huius gloriam erectam, consolatoria promissione nunc dicitur: [Sunt quidam de hic stãtibus, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei.] Sed cum tanta Dominus subeundæ mortis præcepta ederet, quid necessariũ fuit, vt ad hanc subito promissionem veniret? Quod si subtiliter attendamus, quanta dispensatione pietatis agatur, agnoscimus: discipulis enim rudibus etiam de præsenti vita aliquid promittendum fuit, vt possent robustius in futura solidari. Sic Israelitico populo ex Aegypti terra liberando, repromissionis terra promittitur, & cum vocandus esset ad dona cælestia, terrenis promissionibus suadetur. Cur hoc? vt dum esset aliquid quod de vicino perciperet, illud iam fidelius crederet, quod de longinquo audire potuisset. Carnalis etenim populus si parua non acciperet, magna non crederet. Omnipotens ergo Deus largiendo terrena, suadet ad cæ-
D lestia, vt percipiens quod videret, sperare disceret quod minime videbat. Et tanto solidior de inuisibilibus fieret, quanto eum ad spei certitudinem visibilia promissa fulcirent. Vnde recte quoque per Psalmistam dicitur: Dedit eis regiones gentium, & labores popu- *Psal.104.d*
lorum possederunt, vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant. Sic ergo hoc loco rudibus discipulis veritas loquens videndum regnum cælorum promittit in terra, vt hoc ab eis fidelius in cælo præsumatur. Ex ipso itaque regno, quod iam videmus in mundo esse sublimatum, speremus regnum, quod in cælo credimus percipiendum. Nam sunt nonnulli, qui Christianitatis nomine censentur, sed Christianiratis non habent fidem. Sola esse visibilia æstimant, inuisibilia non appetunt: quia nec esse suspicantur. Ad sanctorum martyrum corpora consistimus, fratres mei. Numquid isti carnem suam in mortem darent, nisi eis certissime constitisset esse vitam pro qua mori debuissent? Ecce
E qui ita crediderunt, miraculis coruscant. Ad extincta namque eorum corpora, viuentes ægri veniunt, & sanantur. Periuri veniunt, & a dæmonio vexantur. Dæmoniaci veniunt, & liberantur. Quomodo ergo viuunt illic, vbi viuunt, si in tot miraculis viuunt hic, vbi mortui sunt? Rem, fratres, dico breuem verbo, sed non paruam meriro, quam religiosis quibusdam senioribus narrantibus agnoui: Gothorum tempore matrona quædam fuit valde religiosa, quæ ad horum martyrum Ecclesiam crebro veniebat, Quadam die dum ex more ad orandum venisset, egrediens, duos stantes sub peregrino habitu monachos inuenit, peregrinos credidit dari eis aliquid eleemosynæ præcepit. Sed priusquam eius erogator eis ad largiendum eleemosynam propinquasset, astiterunt illi vicinius, & dixerunt: Tu nos modo visitas, nos te in die iudicij requiremus, & quidquid possumus, præstabimus tibi. Quo dicto, ab oculis eius ablati sunt. Territa illa ad orandum redijt, seseq. in lacrymis prolixius effudit. Et facta est post hoc

Heb. 11. a tanto instantior in prece, quanto certior de promissione. Si autem iuxta Pauli vocem, A
Est fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium: nequaquam
iam dicimus, vt venturam vitam credatis: quia ecce ipsi qui in illa viuunt, humanis ob-
turibus visibiliter præsentantur. Quod enim videri potest, melius dicitur sciri, quàm
credi. Venturam ergo vitam nos Dominus magis voluit scire, quàm credere, qui eos,
quos inuisibiliter recipit, apud se viuere nobis etiam visibiliter ostendit. Hos ergo, fra-
tres charissimi in causa vestri examinis, quàm eum districto iudice habebitis, patronos
facite. Hos in die tanti terroris illius defensores adhibete. Certe si apud quendam ma-
gnum iudicem causa quælibet vestra esset die crastino ventilanda, totus hodiernus dies in
cogitatione duceretur, patronum vestra fraternitas quæreret, magnis precibus ageret,
vt apud tantum iudicem sibi defensor veniret. Ecce districtus iudex Iesus venturus est,
tanti illius angelorum archangelorumq. concilij terror adhibetur. In illo conuentu cau- B
sa nostra discutitur, & tamen nos patronos modo non requirimus, quos tunc defensores
habeamus. Adsunt defensores nostri sancti martyres, rogari volunt, atque, vt ita dixe-
rim, quærunt, vt quærantur. Hos ergo adiutores vestris orationibus quærite. Hos pro-
tectores vestri reatus inuenite: quia ne punire peccatores debeat, rogari vult & ipse qui
iudicat. Vnde etiam longo tempore comminatur iram, & tamen misericorditer expe-
ctat. Sic autem nos & misericordia eius refoueat, vt nullo modo negligentes reddat. Sic
peccata nostra perturbent, vt mens in desperationem non proruat: quia etsi præsumen-
tes metuimus, & metuentes speramus, æternum regnum citius adepturi sumus, per eum
qui viuit & regnat cum patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculo-
rum. Amen.

C

LECTIO SANCTI EVANGELII
Secundum Lucam.

Luc. 7. f IN illo tempore: Rogabat Iesum quidam Pharisæus, vt man-
ducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisæi, discubuit.
Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit,
quòd Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum
vnguenti, & stans retro secus pedes eius, lacrymis cœpit ri-
gare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculaba- D
tur pedes eius, & vnguento vngebat. Videns autem Phansæus qui vocauerat
eum, ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret vtique, quæ & qualis est
mulier quæ tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens Iesus dixit ad illum:
Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Et respondens Iesus
dixit: Duo debitores erant cuidam feneratori, vnus debebat denarios quingen-
tos, alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque.
Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon, dixit: Aestimo quia is cui plus
donauit. At ille dixit ei: Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Si-
moni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis E
non dedisti: hæc autem lacrymis rigauit pedes meos, & capillis suis tersit. Oscu-
lum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos.
Oleo caput meum non vnxisti, hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Pro-
pter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.
Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem Iesus ad illam: Remit-
tuntur tibi peccata tua. Et cœperunt qui simul discumbebant, dicere intra se.
Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua
te saluam fecit. Vade in pace.

A

Homilia lectionis eiusdem habita ad populum in basilica sancti Clementis, feria sexta quatuor temporum Septembris.

HOMILIA XXXIII.

COGITANTI mihi de Mariæ Magdalene pœnitentia, flere magis libet, quàm aliquid dicere. Cuius enim vel saxeum pectus, illæ huius peccatricis lacrymæ, ad exemplum pœnirendi non emolliant? Considerauit namque quid fecit, & noluit moderari, quid faceret. Super conuiuantes ingressa est, non iussa venit, inter epulas, lacry-
B mas obtulit. Discite quo dolore ardet, quæ flere & inter epulas non erubescit. Hanc vero, quam Lucas peccatricem mulierem, Ioannes Mariam nominat, illam esse Mariam credimus, de qua Marcus septem dæmonia eiecta fuisse testatur. Et quid per septem dæmonia, nisi vniuersa vitia designantur? Quia enim septem diebus omne tempus comprehenditur, recte septenario numero vniuersitas figuratur. Septem ergo dæmonia Maria habuit, quæ vniuersis vitijs plena fuit. Sed ecce, quia turpitudinis suæ maculas aspexit, lauanda ad fontem misericordiæ cucurrit, conuiuantes non erubuit. Nam quia semetipsam grauiter erubescebat intus, nihil esse credidit quod verecundaretur foris. Quid ergo miramur, fratres, Mariam venientem, an Dominum suscipientem? Suscipientem dicam, an trahentem? Sed melius trahentem dicam & suscipientem: quia nimirum ipse
C eam per miseticordiam traxit intus, qui per manſuetudinem suscepit foris. Sed iam textum sancti Euangelij percurrentes, ipsum quoque ordinem quo venerit sananda, videamus. [Attulit alabastrum vnguenti, & stans retro secus pedes Iesu, lacrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius & vnguento vngebat.] Liquet fratres, quòd illicitis actibus prius mulier intenta, vnguentum sibi pro odore suæ carnis adhibuit. Quod ergo sibi turpiter exhibuerat, hoc iam Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat, sed hos iam per pœnitentiam conterens flebat. Capillos ad compositionem vultus exhibuerat, sed iam capillis lacrymas tergebat. Ore superba dixerat, sed pedes Domini osculans, hoc in Redemptoris sui vestigia figebat. Quot ergo in se habuit oblectamenta, tot de se inuenit holocausta. Conuertit ad virtutum numerum, numerum criminum, vt totum seruiret Deo in pœnitentia, quidquid
D ex se Deum contempserat in culpa. Sed hoc Pharisæus intuens despicit, & non solum venientem peccatricem mulierem, sed etiam suscipientem Dominum reprehendit, dicens intra se: [Hic si esset propheta, sciret vtique, quæ & qualis esset mulier quæ tãgit eũ: quia peccatrix est.] Ecce Pharisæus veraciter apud se superbus, & fallaciter iustus, ægrã reprehẽdit de ægritudine, medicũ de subuẽtione, qui ipse quoque de elationis vulnere ægrotabat, & ignorabat. Inter duos autẽ ægros medicus aderat, sed vnus æger in febre integrum sensum tenebat, alter vero in febre carnis & sensum perdiderat mentis. Illa quippe flebat quod fecerat: Pharisæus autem de falsa iustitia elatus, vim suæ inualitudinis exaggerabat. In ægritudine ergo & sensum perdiderat, qui hoc ipsum quoque, quòd a salute longe esset, ignorabat. Sed inter hæc nos gemitus cogit, quosdam nostri ordinis viros intueri, qui sacerdotali officio prædiri, si quid fortasse iuste exterius vel tenuiter egerint, protinus subiectos despiciunt, & peccatores quosque in plebe positos dedignantur, eisq. compati culpam suam confitentibus nolunt, ac velut Pharisæi more, a peccatrice muliere tangi despiciunt. Quæ profecto mulier, si ad Pharisæi pedes veniſſet, nimirum calcibus repulsa discederet. Inquinari enim se alieno peccato crederet. Sed quia hanc vera sua iustitia non replebat, de alieno vulnere ægrotabat. Vnde semper necesse est vt cum peccatores quosque conspicimus, nosmetipsos prius in illorum calamitate defleamus: quia fortasse in similibus aut lapsi sumus, aut labi possumus, si lapsi non sumus. Et si censura magisterij debet semper virtute disciplinæ vitia persequi, oportet tamen vt solicite discernamus: quia districtionem debemus vitijs, compassionem naturæ. Si enim feriendus est peccator, nutriendus est proximus. Cum vero iam per pœnitentiam percutit ipse quod fecit, iam noster proximus peccator non est: quia cum Dei iustitiam contra se dirigit, & hoc in se punit, quod iustitia diuina reprehendit. Sed iam iste superbus & arrogans, qua sententia conuincatur, audiamus. De duobus quippe ei debitoribus

paradigma opponitur, quorum vnus minus, & alius amplius debet: vtrorumque debito A
dimisso, quis amplius largitorem debiti diligat, interrogatur. Quibus verbis protinus ille respondit. [Ille plus diligit, cui plus dimittitur.] Qua in re notandum est, quia dum sua sententia Pharisæus conuincitur, quasi phreneticus funem portat, vnde ligetur. Enumerantur ei a Domino bona peccatricis mulieris: Et enumerantur mala falsi iusti, cum dicitur: [Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti. Hæc autem lacrymis rigauit pedes meos, & capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti, hæc autem ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti, hæc autem vnguento vnxit pedes meos.] Post enumerationem vero subinfertur sententia: [Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.] Quid fratres mei esse dilectionem credimus, nisi ignem? & quid culpam, nisi rubiginem? Vnde nunc dicitur: Remittuntur ei peccata multa: quia dilexit multum. Ac B
si aperte diceretur: Incendit plene peccati rubiginem: quia ardet valide per amoris ignē. Tanto namque amplius peccati rubigo consumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne concrematur. Ecce ea quæ ad medicum venerat ægra, sanata est, sed de salute eius adhuc alij ægrotant. Nam simul discumbentes conquesti sunt intra se, dicentes: [Quis est hic qui etiam peccata dimittit?] Sed cælestis medicus ægros non despicit, quos etiam de medicamento fieri deteriores videt. Eam autem quam sanauerat, per pietatis suæ sententiam confirmat, dicens: [Fides tua te saluam fecit, vade in pace] Fides etenim eius saluam eam fecit: quia hoc quod petijt, posse se accipere non dubitauit. Sed ipsam quoque spei certitudinem iam ab illo acceperat, a quo per spem etiam salutem quærebat. In pace autem ire præcipitur, vt a veritatis itinere in viam scandali vlterius non diriuetur.

Luc. 1. Vnde & per Zachariam dicitur: Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Tunc enim C
gressus nostros in viam pacis dirigimus, quando per illud actionum iter pergimus, in quo ab auctoris nostri gratia non discordamus. Hæc itaque, fratres charissimi, historica expositione transcurrimus, nunc vero si placet, ea quæ dicta sunt, mystico intellectu disseramus. Quem namque Pharisæus de falsa iustitia præsumens, nisi Iudaicum populum, quem peccatrix mulier ad vestigia Domini veniens & plorans, nisi conuersam gentilitatem designat? Quæ cum alabastro venit, vnguentum fudit, retro secus pedes Domini stetit, lacrymis pedes rigauit, capillis tersit, eosdemq. quos infundebat & tergebat, pedes osculari non desijt. Nos ergo, nos illa mulier expressit, si toto corde ad Dominum post peccata redeamus, si eius pœnitentiæ luctus imitemur. Quid namque vnguento, nisi bo-

2. Cor. 2. d næ odor opinionis exprimitur? vnde & Paulus dicit: Christi bonus odor sumus Deo in
omni loco. Si ergo recta opera agimus, quibus opinionibus boni odoris Ecclesiam respergamus, quid in Domini corpore nisi vnguentum fundimus? Sed secus pedes Iesu mulier stetit. Contra pedes enim Domini stetimus, cum in peccatis positi, eius itineribus renitebamur. Sed si ad veram pœnitentiam post peccata conuertimur, iam retro secus pedes stamus: quia eius vestigia sequimur, quem impugnabamus. Lacrymis mulier pedes eius rigat. Quod nos quoque veraciter agimus, si quibuslibet vltimis membris Domini per cōpassionis affectum inclinamur, si sanctis eius in tribulatione compatimur, si eorum tristitiam, nostram putamus. Capillis mulier pedes, quos rigauerat, tersit. Capilli quippe

Gre. 9. Mor. ca. 22 & in lib. 2. Reg. c. 1. superfluunt corpori. Et quid abundans terrena substantia, nisi capillorum speciem tenet? Quæ dum ad vtum necessitatis superfluit, etiam abscissa non sentitur. Capillis ergo pe-

Amb. lib. 2. de pœn. 8. des Domini tergimus, quando sanctis eius, quibus ex charitate compatimur, etiam ex his
quæ nobis superfluunt, miseremur: quatenus sic mens per compassionem doleat, vt etiā E
larga manus affectum doloris ostendat. Rigat namque lacrymis Redemptoris pedes, sed capillis suis non tergit, qui vtcumque proximorum dolori compatitur, sed tamen eis ex his quæ sibi superfluunt, non miseretur. Plorat & non tergit, qui verba quidem doloris tribuit, sed non ministrando quæ desunt, vim doloris minime abscindit. Osculatur mulier pedes quos tergit. Quod nos quoque plene agimus, si studiose diligimus, quos ex largitate continemus, ne grauis nobis sit necessitas proximi, ne ipsa nobis eius indigentia quæ sustentatur, fiat onerosa: & cum manus necessaria tribuit, animus a dilectione torpe-

Sup. ho. 21. et 22. scat. Potest quoque per pedes ipsum mysterium incarnationis eius intelligi, per quod
Ioan. 1. b diuinitas terram tetigit, quia carnem sumpsit. Verbum enim caro factum est, & habitauit in nobis. Osculamur ergo Redemptoris pedes, cum mysterium incarnationis eius ex toto corde diligimus. Vnguento pedes vngimus, cum ipsam humanitatis

eius

A eius potentiam sacri eloquij bona opinione prædicamus. Sed hoc Pharisæus videt,& inuidet: quia cum Iudaicus populus gentilitatem Deum prædicare conspicit,sua apud se malitia tabescit. Sed Redempror noster facta eiusdem mulieris,quasi bona gentilitatis enumerat, vt in quo malo Iudaicus populus iaceat, agnoscat. Nam sic Pharisæus retunditur, vt per eum, sicut diximus, perfidus ille populus ostendatur. [Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lacrymis rigauit pedes meos.] Aqua quippe extra nos est,lacrymarum humor intra nos: quia videlicet infidelis ille populus, nec ea quæ intra se erant, vmquam pro Domino tribuit,conuersa autem gentilitas pro eo non solum rerum substantiam dedit,sed etiam sanguinem fudit. [Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intraui,non cessauit osculari pedes meos.] Osculum quippe, dilectionis est signum.Et infidelis ille populus Deo osculum non dedit: quia ex charitate eũ
B amare noluit,cui ex timore seruiuit. Vocata autem gentilitas Redemptoris sui vestigia osculari non cessat: quia in eius amore continuo suspirat. Vnde & sponsæ voce de eodem Redemptore suo in Canticis canticorum dicitur: Osculetur me osculo oris sui. Osculum *Cant. 1.a*
recte conditoris sui desiderat, quæ se ei obsequi per amorem parat. [Oleo caput meum *Greg. 24. Mor. 22.*
non vnxisti.] Si pedes Domini, mysterium incarnationis eius accipimus, congrue per caput illius ipsa diuinitas designatur. Vnde & per Paulum dicitur: Caput Christi,Deus. *1.Cor. 11.a*
In Deo quippe, & non in se, quasi in homine credere Iudaicus populus fatebatur. Sed Pharisæo dicitur, Oleo caput meum non vnxisti: quia ipsam quoque diuinitatis eius potentiam, in qua se Iudaicus populus credere spopondit, digna laude prædicare neglexit. [Hæc autem vnguento vnxit pedes meos.] quia dum incarnationis eius mysterium gentilitas credidit, summa laude etiam eius ima prædicauit. Sed iam Redemptor no-
C ster enumerata bona concludit, cum per sententiam subdit: [Propter quod dico tibi: remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.] Ac si aperte dicat: Etsi durum est valde quod coquitur,abundat tamen amoris ignis quo etiam dura consumantur. Libet inter hæc considerationem tantæ pietatis intueri. Peccatricis mulieris opera, sed pœnitentis, qua æstimatione veritas apud se seruat, quæ eius aduersario sub tanta distributione enumerat. Ad Pharisæi prandium Dominus discumbebat, sed apud pœnitentem mulierem mentis epulis delectabatur. Apud Pharisæum veritas pascebatur foris, apud peccatricem mulierem, sed tamen conuersam, pascebatur intus. Vnde & ei sancta Ecclesia, quam sub specie hinnuli ceruorum quærit, in Canticis Canticorum dicit: Indica *Cant.1.b*
mihi quem diligit anima mea,vbi pascas,vbi cubas in meridie. Ceruorum quippe hinnulus, Dominus appellatur, iuxta assumptam carnem, antiquorum filius patrum. Fer-
D uentior vero in meridie æstus ardescit, & vmbrosum locum hinnulus quærit, quem æstus igne non afficit. In illis ergo cordibus Dominus requiescit, quæ amor præsentis sæculi non incendit, quæ carnis desideria non exurunt, quæ incensa sua anxietatibus in huius mundi concupiscentijs non arescunt. Vnde & Mariæ dicitur: Spiritus sanctus *Luc. 1.d*
superueniet in te,& virtus altissimi obumbrabit tibi. Vmbrosa ergo loca in meridie ad pascendum hinnulus quærit:quia talibus mentibus Dominus pascitur, quæ per respectum gratiæ temperatæ,corporalibus desiderijs non vruntur. Plus ergo pœnitens mulier pascebat intus,quàm Pharisæus Dominum pascebat foris:quia ab æstu carnalium quasi hinnulus Redemptor noster ad illius mentem fugerat,quam post vitiorum ignem, pœnitentiæ vmbra temperabat. Pensemus quantæ pietatis fuerit, peccatricem mulierem non solum ad se admittere,sed ei etiam ad tergendum pedes præbere. Consideremus gratiam miseri-
E. cordis Dei, & damnemus multitudinem reatus nostri.Ecce peccatores videt, & sustinet, resistentes tolerat, & tamen quotidie per Euangelium clementer vocat. Confessionem nostram ex puro corde desiderat, & cuncta quæ delinquimus relaxat. Temperauit nobis districtionem legis, misericordia Redemptoris. In illa quippe scriptum est: Si *Exo. 19.b &*
quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur. Si quis hæc vel illa fecerit, lapidibus obruatur. Apparuit conditor noster in carne, confessioni peccatorum non pœnam, sed vitam promittit: mulierem sua vulnera confitentem suscipit, & sanam dimittit. Inflexit ergo ad misericordiam duritiam legis: quia quos iuste illa damnat, ipse misericorditer liberat. Vnde bene quoque in lege scriptum est: quia manus Moysi erant graues, sumen- *Exo.17.e*
tes ergo lapidem, posuerunt subter, in quo sedit. Aaron autem & Hur sustentabant manus eius,Moyses quippe sedit in lapide,cum lex requieuit in Ecclesia. Sed hæc eadem lex manus graues habuit: quia peccantes quosque non misericorditer pertulit, sed se-

uera districtione percussit. Aaron vero mons fortitudinis, Hur autem ignis interpretatur. Quem itaque mons iste fortitudinis signat, nisi Redemptorem nostrum, de quo per
Esaiæ. 2.a prophetam dicitur: Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium? Aut quis per ignem, nisi Spiritus sanctus figuratur, de quo idem Redemp-
Luc.a.12.f tor dicit: Ignem veni mittere in terram? Aaron ergo & Hur graues manus Moysi sustinent, atque sustentando leuiores reddunt: quia mediator Dei & hominum cum igne sancti Spiritus veniens, mandata legis grauia, quæ dum carnaliter tenerentur, portari non poterant, tolerabilia nobis per spiritalem intelligentiam ostendit. Quasi enim manus Moysi leues reddidit: quia pondus mandatorum legis ad virtutem confessionis retorsit. Hanc nobis sequentibus misericordiæ promissionem innuit, cum per prophetam
Ezech. 18.g dicit: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Hinc iterum sub Iudææ spe-
Hier.3.a cie vnicuique peccatrici animæ dicitur: Si dereliquerit vir vxorem suam, & illa recedens duxerit virum alterum, numquid reuertetur ad eam vltra? numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: verumtamen reuertere ad me, dicit Dominus. Ecce paradigma turpis mulieris dedit. Ostendit quod post turpitudinem recipi non possit. Sed hoc ipsum paradigma, quod protulit, per misericordiam vincit, cum dicit fornicantem mulierem recipi nequaquam posse, & tamen ipse fornicantem animam vt recipiat, expectat. Pensate fratres, pondus tantæ pietatis. Dicit quod fieri non potest, & demonstrat quia hoc ipse facere etiam contra morem potest. Ecce vocat, & quos inquinatos denunciat, hos etiam amplecti quærit, a quibus desertum esse se queritur. Nemo ergo tantæ misericordiæ tempus perdat, nemo oblata remedia diuinæ pietatis abijciat. Ecce superna benignitas auersos nos reuocat, & nobis reuertentibus, suæ clementiæ sinum aperit. Vnusquisque ergo pensetur quo debito constringitur, quando illum Deus expectat, ne contemptus exasperetur. Qui ergo permanere noluit, redeat: qui stare contempsit, saltem post lapsum surgat. Quanto nos amore con-
Hier.8.c ditor noster expectat, insinuat, cum per prophetam dicit: Attendi & auscultaui, nemo quod bonum est loquitur. Non est qui recogitet in corde suo & dicat, quid feci? Certe numquam cogitare mala debuimus. Sed quia cogitare recta noluimus, ecce adhuc sustinet, vt recogitemus. Videte tantæ pietatis sinum, considerate apertum vobis misericordiæ gremium: quos male cogitantes perdit, bene recogitantes quærit. Ad vos ergo fratres charissimi, ad vos oculos mentis reducite, & pœnitentem peccatricem mulierem in exemplum vobis imitationis anteferte. Quæcumque vos in adolescentia, quæcumque in iuuentute deliquisse meministis, defiete, morum operumq. maculas lacrymis tergite. Amemus iam Redemptoris nostri vestigia, quæ peccando contempsimus. Ecce, vt diximus, ad recipiendos nos supernæ pietatis sinus aperitur, nec maculosa in nobis vita contemnitur. Per hoc quòd inquinationem nostram perhorrescimus, internæ iam munditiæ concordamus. Reuertentes nos Dominus clementer amplectitur, quia peccatorum vita ei esse indigna iam non potest, quæ fletibus lauatur, in Christo Iesu domino nostro, qui viuit & regnat cum patre Deus in vnitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Lucam.

Luc. 15.a IN illo tempore: Erant apptopinquantes ad Iesum publicani & peccatores, vt auditent illum. Et murmurabant Scribæ & Pharisæi, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum
Mat. 18.b illis. Et ait ad illos patabolam istam, dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & si perdiderit vnam ex illis, nonne dimittit nonagintanouem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat illam? Et cum inuenerit eam, imponit in humeros suos gaudens. Et veniens domum, conuocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi: quia inueni ouem meam quæ perierat. Dico vobis quòd ita gaudium erit

A erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagintanouem iuſtis qui non indigent pœnitentia. Aut quæ mulier habens drachmas decem, & ſi perdiderit drachmam vnam, nonne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter donec inueniat? Et cum inuenerit, conuocat amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis: Gaudium erit in cælo coram angelis Dei, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente.

Homilia lectionis eiuſdem habita ad populum, in Baſilica beatorum Ioannis, & Pauli: Dominica tertia poſt Trinitatem.

B

HOMILIA XXXIIII.

AESTIVVM tempus quod corpori meo valde contrarium eſt, loqui me de expoſitione Euangelij longa mora interueniente prohibuit. Sed numquid quia lingua tacuit, ardere chariras ceſſauit? Hoc etenim dico quod apud ſe veſtrum vnuſquiſque recognoſcit. Plerumque charitas quibuſdam occupationibus præpedita, & intus flagrat in corde, & tamen non monſtratur in opere: quia & ſol cum nube tegitur, non videtur in terra, & tamen ardet in cælo. Sic eſſe occupata charitas ſolet, & intus vim ſui ardoris exerit, & foris flammas operis non oſtendit. Sed quia nunc ad loquendum tempus redijt, veſtra me ſtudia accendunt, vt mihi tanto amplius loqui libeat, quanto hoc veſtræ mentes deſi-
C derabilius expectãt. Audiſtis nãque in lectione Euangelica, fratres mei, quia peccatores & publicani acceſſerunt ad Redemptorem noſtrum: & non ſolum ad colloquendum, ſed etiam ad conueſcendum recepti ſunt. Quod videntes Phariſæi, dedignari ſunt. Ex qua re colligue, quia vera iuſtitia compaſsionem habet, falſa iuſtitia dedignationem: quamuis & iuſti ſoleant recte peccatoribus dedignari. Sed aliud eſt, quod agitur typo ſuperbiæ; aliud, quod zelo diſciplinæ. Dedignantur etenim, ſed non dedignantes: deſperant, ſed non deſperantes: perſecutionem commouent, ſed amantes: quia etſi foris increpationes per diſciplinam exaggerant, intus tamen dulcedinem per charitatem ſeruant. Præponunt ſibi in animo ipſos plerumque, quos corrigunt, meliores exiſtimant eos quoque quos iudicant. Quod videlicet agentes & per diſciplinam ſubditos, & per humilitatem cuſtodiunt ſemetipſos. At contra hi, qui de falſa iuſtitia ſuperbire ſolent, cereros quoſ-
D que deſpiciunt, nulla infirmantibus miſericordia condeſcendunt: quò ſe peccatores eſſe non credunt, eo deterius peccatores fiunt. De quorum profecto numero phariſæi extiterant, qui diiudicantes Dominum, quòd peccatores ſuſciperet, arenti corde ipſum fontem miſericordiæ reprehendebant. Sed quia ægri erant, ita vt ægros ſe eſſe neſcirent: quatenus quod erant agnoſcerent, cæleſtis eos medicus blandis fomentis curat, benignum paradigma obijcit, & in eorum corde vulneris tumorem premit. Ait namque: [Quis ex vobis homo qui habet centum oues, & ſi perdiderit vnam ex illis, nonne dimittit nonagintanouem in deſerto, & vadit ad illam, quæ perierat?] Ecce mira diſpenſatione pietatis, ſimilitudinem veritas dedit, quam & in ſe ipſo homo recognoſceret, & tamen hæc ſpecialiter ad ipſum auctorem hominum pertineret. Quia enim centenarius
E perfectus eſt numerus, ipſe centum oues habuit, cum angelorum ſubſtantiam & hominum creauit. Sed vna ouis tunc perijt, quando peccando homo paſcua vitæ dereliquit. Dimiſit autem nonagintanouem oues in deſerto: quia illos ſummos angelorum choros reliquit in cælo. Cur autem cælum deſertum vocatur, niſi quòd deſertum dicitur derelictum? Tunc autem cælum homo deſeruit, cum peccauit. In deſerto autem nonagintanouem oues remanſerant, quando in terra Dominus vnam quærebat; quia rationalis creaturæ numerus, angelorum videlicet & hominum, qui ad videndum Deum conditus fuerat, pereunte homine, erat imminutus: & vt perfecte ſumma ouium redintegraretur in cælo, homo perditus quærebatur in terra. Nam quod hic Euangeliſta dicit, in deſerto: alius dicit, in montibus, vt ſignificet in excelſis: quia nimirum oues quæ non perierant, in ſublimibus ſtabant. [Et cum inuenerit ouem imponit in humeros ſuos gaudens.] Ouem in humeris ſuis impoſuit, quia humanam naturam ſuſcipiens, peccata noſtra ipſe portauit. [Et veniens domum, conuocat amicos & vicinos, dicens eis: Con-

parte. 1. diſt. 45. c. vera iuſtitia.

Orig. in Gen. hom. 2.

Aug. de verb. Apoſt. 9.

Matt. 18. b

gratulamini

gratulamini mihi, quia inueni ouem meam quæ perierat.] Inuenta oue, domum redit, quia pastor noster reparato homine, ad regnum cæleste redijt. Ibi amicos & vicinos inuenit, illos videlicet angelorum choros qui amici eius sunt: quia voluntatem eius continue in sua stabilitate custodiunt. Vicini quoque eius sunt: quia claritate visionis illius sua assiduitate perfruuntur. Et notandum, quòd non dicit, congratulamini inuentæ oui, sed mihi: quia videlicet eius gaudium est vita nostra. Et cum nos ad cælum reducimur, solemnitatem lætitiæ eius implemus. [Dico vobis, quòd ita gaudium erit in cælo super vno peccatore, pœnitentiam agente, quàm super nonagintanouem iustis, qui non indigent pœnitentia.] Considerandum nobis est, fratres mei, cur Dominus plus de conuersis peccatoribus, quàm de stantibus iustis in cælo gaudium esse fateatur. Vnde hoc, nisi quòd ipsi per quotidianum visionis experimentum nouimus, quia plerumque hi, qui nullis se oppressos peccatorum molibus sciunt, stant quidem in via iustitiæ, nulla illicita perpetrãt, sed tamen ad cælestem patriam anxie non anhelant, tantoq. sibi in rebus licitis vsum præbent, quanto se perpetrasse nulla illicita meminerunt. Et plerumque pigri remanent ad exercenda bona præcipua: quia valde sibi securi sunt, quòd nulla commiserint mala grauiora. At contra nonnumquam hi, qui se aliqua illicita egisse meminerunt, ex ipso suo dolore compuncti, inardescunt in amorem Dei, seseq. in magnis virtutibus exercent, cuncta difficilia sancti certaminis appetunt, omnia mundi derelinquunt, honores fugiunt, acceptis contumelijs lætantur, flagrant desiderio, ad cælestem patriam anhelant: & quia se errasse a Deo considerant, damna præcedentia lucris sequentibus recompensant. Maius ergo de peccatore conuerso, quàm de stante iusto gaudium fit in cælo: quia & dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reuersus, hostem fortiter premit, quàm illum qui numquam terga præbuit, & numquam aliquid fortiter gessit. Sic agricola illam amplius terram amat, quæ post spinas, vberes fruges profert, quàm eam quæ numquam spinas habuit, & numquam fertilem messem producit. Sed inter hæc sciendum est, quia sunt plerique iusti, in quorum vita tantum est gaudium, vt eis quælibet peccatorum pœnitentia præponi nullatenus possit. Nam multi & nullorum sibi malorum sunt conscij, & tamen in tanti ardoris afflictione se exercent, ac si a peccatis omnibus coangustentur. Cuncta etiam licita respuunt ad despectum mundi sublimiter accinguntur, licere sibi nolunt omne quod libet, bona sibi amputant etiam concessa, contemnunt visibilia, inuisibilibus accenduntur, lamentis gaudent, in cunctis semetipsos humiliant: & sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi cogitationum peccata deplorant. Quid itaque istos dixerim, nisi & iustos & pœnitentes, qui se & in pœnitentia de peccato cogitationis humiliant, & recti semper in opere perseuerant? Hinc ergo colligendum est, quantum Deo gaudium faciat, quando humiliter plangit iustus, si facit in cælo gaudium, quando hoc quod male gessit per pœnitentiam damnat iniustus. Sequitur: [Aut quæ mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam vnam, nonne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter, donec inueniat drachmam, quàm perdiderat?] Qui signatur per pastorem, ipse & per mulierem. Ipse etenim Deus, ipse & Dei sapientia. Et quia imago exprimitur in drachma, mulier drachmam perdidit, quando homo, qui conditus ad imaginem Dei fuerat, peccando a similitudine sui conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam: quia Dei sapientia apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen in testa est: lumen vero in testa, est diuinitas in carne. De
Psal. 21. d qua videlicet testa sui corporis dicit ipsa sapientia: Exaruit, velut testa, virtus mea. Quia enim testa in igne solidatur, eius virtus sicut testa exaruit: quia assumptam carnem ad resurrectionis gloriam ex passionis tribulatione roborauit. Accensa autem lucerna euertit domum: quia mox vt eius diuinitas per carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit. Domus namque euertitur, cum considerationis reatus sui humana conscientia perturbatur. Qui euersionis sermo non discrepat ab eo quod in alijs eodicibus legitur, emundat: quia nimirum praua mens si non prius per timorem euertitur, ab assuetis vitijs non emundatur. Euersa ergo domo, inuenitur drachma: quia dum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo conditoris. [Et cum inuenerit, conuocat amicas & vicinas suas, dicens: Congratulamini mihi: quia inueni drachmam quam perdideram.] Quæ amicæ vel vicinæ, nisi illæ potestates cælestes sunt, iam superius dictæ? Quæ tanto supernæ sapientiæ iuxta sunt, quanto ei per gratiam continuæ visionis appropinquant. Sed inter hæc nequaquam relinquere negligenter debemus, cur ista

mulier

A mulier, per quam Dei ſapientia figuratur, decem drachmas habuiſſe perhibetur, ex quibus vnam perdidit, quam cum quæreret, inuenit. Angelorum quippe & hominum naturam, ad cognoſcendum ſe Dominus condidit, quam dum conſiſtere ad æternitatem voluit, eam proculdubio ad ſuam ſimilitudinem creauit. Decem vero drachmas habuit mulier: quia nouem ſunt ordines angelorum. Sed vt compleretur electorum numerus, homo decimus eſt creatus, qui a conditore ſuo, nec poſt culpam perijt: quia hunc æterna ſapientia per carnem miraculis coruſcans ex lumine teſtæ reparauit. Nouem vero angelorum ordines diximus: quia videlicet eſſe, teſtante ſacro eloquio, ſcimus angelos, archangelos, virtutes, poteſtates, principatus, dominationes, thronos, cherubim, atque ſeraphim. Eſſe namque angelos & archangelos, pene omnes ſacri eloquij paginæ teſtantur. Cherubim vero atque ſeraphim ſæpe, vt notum eſt, libri prophetarum loquun-
B rur. Quattuor quoque ordinum nomina Paulus Apoſtolus ad Epheſios enumerat, dicens: Supra omnem principatum, & poteſtatem, & virturem, & dominationem. Qui rurſus *Eph. 1.d*
ad Coloſſenſes ſcribens, ait: Siue throni, ſiue poteſtates, ſiue principatus, ſiue domina- *Col. 1.c*
riones. Dominationes vero & principatus ac poteſtates iam ad Epheſios loquens deſcripſerat: ſed ea quoque Coloſſenſibus dicturus, præmiſit thronos, de quibus necdum quidquam fuerat Epheſis locutus. Dum ergo illis quattuor, quæ ad Epheſios dixit, id eſt, principatibus, poteſtatibus, virtutibus, atque dominationibus coniunguntur throni, quinque ſunt ordines, qui ſpecialiter exprimuntur. Quibus dum angeli, & archangeli, cherubim atque ſeraphim adiuncta ſunt, proculdubio nouem eſſe angelorum ordines inueniuntur. Vnde & ipſi angelo, qui prius eſt conditus, per prophetam dicitur: Tu *Ezec. 28. c*
ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore in delicijs paradiſi Dei
C fuiſti. Vbi notandum eſt, quòd non ad ſimilitudinem Dei factus, ſed ſignaculum ſimilitudinis dicitur: vt quò in eo ſubtilior eſt natura, eo in illo imago Dei ſimilius inſinuetur expreſſa. Quo in loco mox ſubditur: Omnis lapis pretioſus operimentum tuum, *Ibidem.*
Sardius, topazius, & iaſpis, chryſolitus, onyx, & beryllus, ſaphyrus, carbunculus, & ſmaragdus. Ecce nouem dixit nomina lapidum: quia profecto nouem ſunt ordines angelorum. Quibus nimirum ordinibus ille primus angelus ideo ornatus & opertus extitit: quia dum cunctis agminibus angelorum prælatus eſt, ex eorum comparatione clarior fuit. Sed cur iſtos perſiſtentium angelorum choros enumerando perſtinximus, ſi non eorum quoque miniſteria ſubtiliter exprimamus? Græca etenim lingua angeli nuncij, archangeli vero ſummi nuncij vocantur. Sciendum vero quòd angelorum vocabulum, nomen eſt officij, non naturæ. Nam ſancti illi cæleſtis patriæ ſpiritus ſemper quidem
D ſunt ſpiritus, ſed ſemper vocari angeli nequaquam poſſunt: quia tunc ſoluni ſunt angeli, cum per eos aliqua nunciantur: vnde & per Pſalmiſtam dicitur: Qui facit angelos ſuos *Pſal. 103. a*
ſpiritus. Ac ſi patenter dicat: Qui eos, quos ſemper habet ſpiritus, etiam cum voluerit, angelos facit. Hi autem qui minima nunciant, angeli: qui vero ſumma annunciant, archangeli vocantur. Hinc eſt etiam, quòd ad Mariam virginem non quilibet angelus, *Luc. 1.a*
ſed Gabriel archangelus mittitur. Ad hoc quippe miniſterium ſummum angelum venire dignum fuerat, qui ſummum omnium nunciabat. Qui idcirco etiam priuatis nominibus cenſentur, vt ſignetur per vocabula etiam in operatione quid valeant. Neque enim in illa ſancta ciuitate, quam de viſione omnipotentis Dei plena ſcientia perficit, idcireo propria nomina ſortiuntur, ne eorum perſonæ ſine nominibus ſciri non poſſint: ſed cum ad nos aliquid miniſtraturi veniunt, apud nos etiam nomina a miniſterijs trahunt.
E Michael namque, quis vt Deus? Gabriel autem fortitudo Dei: Raphael vero dicitur medicina Dei. Et quoties miræ virtutis aliquid agitur, Michael mitti perhibetur: vt ex ipſo actu & nomine datur intelligi, quia nullus poteſt facere, quod facere prævalet Deus. Vnde & ille antiquus hoſtis, qui Deo eſſe per ſuperbiam ſimilis concupiuit, dicens: In cælum *Eſa. 14.c*
conſcendam, ſuper aſtra cæli exaltabo ſolium meum, ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis, aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo: dum in fine mundi in ſua virtute relinquetur extremo ſupplicio perimendus, cum Michaele archangelo prœliaturus eſſe perhibetur, ſicut per Ioannem dicitur: Factum eſt prœlium *Apo. 12.b*
cum Michaele archangelo: vt qui ſe ad Dei ſimilitudinem ſuperbus extulerat, per Michaelem peremptus diſcat, quia ad Dei ſimilitudinem per ſuperbiam nullus exurgat. Ad Mariam quoque Gabriel mittitur, qui Dei fortitudo nominatur. Illum quippe nunciare *Luc. 2.b*
veniebat, qui ad debellandas aereas poteſtates humilis apparere dignatus eſt. De quo

per

Psal.23. b pet Psalmistam dicitur: Tollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales, A
& introibit rex gloriæ. Quis est iste rex glotiæ? Dominus fortis & potens, Dominus
Ibidem. potens in prœlio. Et rursum: Dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Per Dei ergo for-
titudinem nunciandus etat, qui virtutum Dominus, & potens in ptælio contra potestates aeteas ad bella veniebat. Raphael quoque interpretatur, vt diximus, medicina Dei:
Tob.2.8 quia videlicet dum Tobiæ oculos quasi per officium curationis tetigit, cæcitatis eius tenebtas terfit. Qui etgo ad curandum mittitur, dignum videlicet fuit, vt Dei medicina vocaretur. Sed quia angelorum nomina interptetando perstrinximus, nunc superest, vt ipsa officiorum vocabula breuiter exequamur. Virtutes etenim vocantur illi nimirum spiritus per quos signa, & miracula frequentius fiunt. Potestates etiam vocantut hi qui hoc potentius ceteris in suo ordine perceperunt, vt eorum ditioni virtutes aduersæ subiectæ sint, quorum potestate refrenantur, ne cotda hominum tantum tentare ptæualeant, B
quantum volunt. Ptincipatus etiam vocantur, qui ipsis quoque bonis angelorum spiritibus præsunt, qui subiectis alijs dum quæque sunt agenda disponunt, eis ad explenda diuina ministeria principantur. Dominationes autem vocantut, qui etiam potestates principatuum dissimilitudine, alta transcendunt. Nam principari est inter reliquos priorem existere: dominari vero est etiam subiectos quosque possidere. Ea etgo angelorum agmina, quæ mira potentia præeminent, pto eo quòd eis cetera ad obediendum subiecta sunt, dominationes vocantur. Throni quoque illa agmina sunt vocata, quibus ad exercenda iudicia semper Deus omnipotens præsidet. Quia enim thronos latino eloquio sedes dicimus, throni Dei dicti sunt hi, qui tanta diuinitatis gratia replentur, vt in eis
Psal.9. a Dominus sedeat, & pet eos sua iudicia decetnat. Vnde & per Psalmistam dicitut: Sedes super thronum, qui iudicas æquitatem. Cherubim quoque plenitudo scientiæ dicitur. C
Et sublimiota illa agmina idcirco Cherubim vocata sunt: quia tanto perfectioti scientia plena sunt, quanto claritatem Dei vicinius contemplantur: vt secundum creaturæ modum, eo plene omnia sciant, quo visioni conditoris sui per meritum dignitatis appropinquant. Seraphim etiam vocantur illa spirituum sanctorum agmina, quæ ex singulari propinquitate conditoris sui incomparabili ardent amore. Seraphim namque ardentes, vel incendentes vocantur. Quæ, quia ita Deo coniuncta sunt, vt inter hæc & Deum nulli alij spiritus intersint, tanto magis ardent, quanto hunc vicinius vident. Quorum profecto flamma amor est: quia quo subtilius claritatem diuinitatis eius aspiciunt, eo validius in eius amore flammescunt. Sed quid prodest nobis de angelicis spiritibus ista perstringere, si non studeamus hæc etiam ad nostros profectus congrua consideratione deriuare? Quia enim superna illa ciuitas ex angelis, & hominibus constat, ad D
quam tantum credimus humanum genus ascendere, quantos illic contigit electos angelos remansisse, sicut scriptum est: Statuit tetminos gentium secundum numerum angelorum Dei: debemus, & nos aliquid ex illis distinctionibus supernorum ciuium ad vsum nostræ conuersationis trahere, nosq. ipsos ad incrementa virtutum bonis studijs inflammare. Quia enim illud tanta ascensura creditur multitudo hominum, quanta multitudo remansit angelorum: superest vt ipsi quoque homines, qui ad cælestem patriam tedeunt, ex eius agminibus aliquid illuc reuertentes imitentur. Distincte namque conuersationes hominum, singulorum agminum ordinibus congruunt, vt in eorum sortem per conuersationis similitudinem deputentur. Nam sunt plerique qui parua capiunt, sed tamen hæc eadem parua pie annunciare fratribus non desistunt. Isti itaque in angelorum numerum currunt. Et sunt nonnulli qui diuinæ largitatis munere refecti, E
secretorum cælestium summa & capere prævalent, & nunciare. Quo ergo isti, nisi inter archangelorum numerum deputantur? Et sunt alij qui mita faciunt, signa valenter operantur. Quo etgo isti, nisi ad supernatum virtutum sortem, & numerum congruunt? Et sunt nonnulli, qui etiam de obsessis cotporibus malignos spiritus fugant, eosq. virtute orationis, & vi acceptæ potestatis eiiciunt. Quo itaque isti meritum suum, nisi inter potestatum cælestium numerum sortiuntur? Et sunt nonnulli, qui acceptis virtutibus etiam electorum hominum merita transcendunt: cumq. & bonis meliores sunt, electis quoque fratribus principantur. Quo ergo isti sottem suam, nisi inter principatuum numeros accipiunt? Et sunt nonnulli, qui sic in semetipsis cunctis vitijs, omnibusq. desiderijs dominantur, vt ipso iure munditiæ, dii inter homines vocentur. Vnde & ad
Exod.7. a Moysen dicitur: Ecce constitui te Deum Pharaonis. Quo ergo isti, nisi inter numeros

domina-

A dominationum currunt? Et ſunt nonnulli, qui dum ſibimetipſis vigilanti cura dominantur, dumq. ſe ſolicita intentione diſcutiunt, diuno timori ſemper inhærentes, hoc in munere virtutis accipiunt, vt iudicare recte & alios poſsint. Quorum profecto mentibus dum diuina contemplatio præſto eſt, in his velut in throno ſuo Dominus præſidēs, aliorū facta examinat, & cuncta mitabiliter de ſua ſede diſpenſat. Quid ergo iſti niſi throni ſui conditoris ſunt? Vel quò niſi ad ſupernarum ſedium numeros aſſcribuntur? Per quos dum ſancta Eccleſia regitur, plerumque de quibuſdam ſuis infirmis actibus etiam electi iudicantur. Et ſunt nonnulli, qui tanta Dei ac proximi dilectione pleni ſunt, vt Cherubim iure nominentur. Quia enim, vt præfati ſumus, Cherubim plenitudo ſcientiæ dicitur, & Paulo dicente didicimus, quia plenitudo legis eſt charitas: omnes qui Dei & proximi charitate ceteris amplius pleni ſunt, meritorum ſuorum ſortem inter Cherubim
B numeros perceperunt. Et ſunt nonnulli qui ſupernæ contēplationis facibus accenſi, in ſolo conditoris ſui deſiderio anhelant, nihil iam in hoc mundo cupiunt, ſolo æternitatis amore paſcuntur, terrena quæque abiiciunt, cuncta temporalia mente tranſcendunt, amant & ardent, atque in ipſo ſuo ardore requieſcunt, amando ardent, loquendo & alios accendunt, & quos verbo tangunt, ardere protinus in Dei amore faciunt. Quid ergo iſtos niſi Seraphim dixerim, quorum cor in igne conuerſum lucet & vrit: quia & mentium oculos ad ſuperna illuminant, & eos compungendo in fletibus vitiorum rubiginem purgant? Qui ergo ita ad amorem ſui conditoris inflammati ſunt, quo niſi inter Seraphim numerum ſortem ſuæ vocationis acceperunt? Sed hæc fratres chariſsimi, me loquente, introrſus vos ad voſmetipſos reducite ſecretorū veſtrorum merita cogitationeſq. diſcutite. Videte ſi quid iam boni vobiſcum intus agitis, videte ſi in numero horum agminum, quæ
C breuiter tangendo perſtrinximus, ſortē veſtræ vocationis inuenitis. Væ autem animæ, quæ in ſe de his bonis quæ enumerauimus, minime aliquid recognoſcit: eiq. adhuc, vę deterius imminet, ſi & priuatam ſe donis intelligit, & nequaquam gemit. Quiſquis ergo talis eſt, fratres mei, gemendus eſt valde, quia non gemit. Penſemus ergo accepta electorum munera & virtute qua poſſumus, ad amorem tantæ ſortis anhelemus. Qui in ſe donorum gratiā minime recognoſcit, gemat. Qui vero in ſe minora cognoſcit, alijs maiora non inuideat: quia & ſupernæ illæ diſtinctiones beatorum ſpirituum ita ſunt conditæ, vt aliæ alijs ſint prælatæ. Fertur vero Dionyſius Areopagita, antiquus videlicet & venerabilis pater dicere, quòd ex minorum angelorum agminibus foras ad explendum miniſterium, vel viſibiliter, vel inuiſibiliter mittuntur, ſcilicet quia ad humana ſolatia, aut angeli, aut archangeli veniunt. Nam ſuperiora illa agmina ab intimis numquam recedunt: quoniam ea quæ
D præeminent, vſum exterioris miniſterij nequaquam habent. Cui rei illud videtur eſſe contrariū quod Eſaias dicit: Et volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quē forcipe tulerat de altari, & tetigit os meum. Sed in hac prophetæ ſententia vult intelligi, quia ij ſpiritus qui mittuntur, eorum vocabulum percipiunt, quorum officium gerunt. Qui enim vt peccata locutionis incendat, de altari angelus carbonem portat, Seraphim vocatur, quod incendium dicitur. Huic autem ſenſui, & illud creditur non inconuenienter opitulari, quod per Danielem dicitur: Milia milium miniſtrabant ei, & decies milis centena milia aſsiſtebant ei. Aliud namque eſt miniſtrare, aliud aſsiſtere: quia hi adminiſtrant Deo, qui ad nos nunciando exeunt: aſsiſtunt vero qui ſic contemplatione intima perfruuntur, vt ad explenda foras opera minime mittantur. Sed quia in quibuſdam ſcripturæ locis quædam per Cherubim, quædam vero per Seraphim agi didicimus: vtrum per
E ſe hæc faciant, an per ſubiecta agmina agantur, quæ ſicut dicitur, in eo quòd a maioribus veniunt, maiorum vocabula ſortiuntur, nos affirmare nolumus, quod apertis teſtimonijs non approbamus. Hoc tamen certiſsime ſcimus, quia ad explendum de ſupernis miniſterium, alij ſpiritus alios mittunt: Zacharia ſcilicet propheta teſtante, qui ait: Ecce angelus qui loquebatur in me, egrediebatur: & ecce alius angelus egrediebatur in occurſum eius, & dixit ad eum: Curre, & loquere ad puerum iſtum, dicens: Abſque muro habitabitur Hieruſalem. Dum enim angelus ad angelum dicit: Curre & loquere, dubium non eſt, quia alius alium mittit. Minora vero ſunt, quæ mittuntur, maiora, quæ mittunt. Sed hoc quoque de ipſis agminibus, quæ mittuntur, certum tenemus: quia & cum ad nos veniunt, ſic exterius implent miniſterium, vt tamen numquam deſint interius per contemplationem. Et mittuntur igitur, & aſsiſtunt: quia etſi circumſcriptus eſt angelicus ſpiritus, ſummus tamen ſpiritus ipſe, qui Deus eſt, circumſcriptus non

Paulo ſupra.

Rom. 13.c

Dion. de cel. Hier. c. 7. & 13.

Eſaiæ. 6.b

Daniel. 7.c

Zach. 2.c

eſt:

est. Angeli itaque & missi, & ante ipsum sunt: quia quolibet missi veniant, intra ipsum currunt. Sciendum quoque est, quia plerumque ipsi beatorum spirituum ordines vicinorum sibi ordinum vocabula sortiuntur. Thronos etenim, scilicet sedes Dei, specialem beatorum spirituum ordinem diximus, & tamen per Psalmistam dicitur: Qui sedes super Cherubim, appare: quia videlicet, dum in ipsis distinctionibus agminum Cherubim throni iunguntur, sedere etiam super Cherubim dominus ex vicini agminis æqualitate perhibetur. Sic quippe in illa summa ciuitate specialia quædam singulorum sunt, vt tamen sint communia omnium: & quòd in se ex parte quisque habet, hoc in alio ordine totum possidet. Sed idcirco vno eodemq. vocabulo communiter non censentur, vt ille ordo vocari priuato vniuscuiusque rei nomine debeat, qui hanc in munere plenius accepit. Seraphim namque incendium diximus: & tamen amore conditoris simul omnes ardent. Cherubim vero plenitudinem scientiæ dicimus: & tamen quis ibi aliquid nesciat, vbi ipsum omnes simul fontem scientiæ Deum vident? Throni quoque illa agmina quibus conditor præsidet, vocantur: sed beatus esse quis potest, nisi creator suus eius menti præsideat? Quæ ergo ex parte ab omnibus habentur, eis in priuato nomine data sunt, qui hæc in munere plenius acceperunt. Nam & si qua illic sic alij habent, vt haberi ab alijs nequaquam possint, sicut speciali nomine dominationes, & principatus vocantur, cuncta ibi singulorum sunt: quia per charitatem spiritus, ab alio in alijs habentur. Sed ecce dum cælestium ciuium secreta rimamur, ab expositionis nostræ ordine longe digressi sumus. Suspirenius ergo ad eos, de quibus loquimur, sed redeamus ad nos. Meminisse etenim debemus, quia caro sumus. Taceamus interim de secretis cæli, sed ante conditoris oculos, manu pœnitentiæ tergamus maculas pulueris nostri. Ecce ipsa diuina misericordia pollicetur, dicens: Gaudium erit in cælo super vno peccatore, pœnitentiam agente: & tamen per prophetam Dominus dicit: Quia quacumque die iustus peccauerit, omnes iustitiæ eius in obliuione erunt coram me. Pensemus, si possumus dispensationem supernæ pietatis, quæ stantibus, si ceciderint, minatur pœnam, lapsis vero vt surgere appetant, promittit misericordiam. Illos terret, ne præsumant in bonis: istos refouet, ne desperent in malis. Iustus es, iram pertimesce, ne corruas: peccator es, præsume de misericordia, vt surgas. Ecce autem iam lapsi sumus, stare nequaquam valuimus, in prauis nostris desiderijs iacemus. Sed qui nos condidit rectos, adhuc expectat, & prouocat, vt surgamus. Sinum suæ pietatis aperit, nosq. ad se recipere per pœnitentiam quærit. Sed pœnitentiam agere dignam nos non possumus, nisi modum quoque eiusdem pœnitentiæ cognoscamus. Pœnitentiam quippe agere, est, & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, vt tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere, aut dissimulat, aut ignorat. Quid enim prodest, si peccata quis luxuriæ defleat, & tamen adhuc auaritiæ æstibus anhælat? Aut quid prodest si iræ culpas iam lugeat, & tamen adhuc inuidiæ facibus tabescat? Sed minus est valde, quod dicimus, vt qui peccata deplorat, ploranda minime committat: & qui plangit vitia, perpetrare vitia timeat. Nam cogitandum summopere est, vt qui se illicita meminit commisisse, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere: quatenus per hoc conditori suo satisfaciat, vt qui commisit prohibita, sibimetipsi abscindere debeat etiam concessa: & se reptehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse. Minima sunt, quæ loquor, si hæc ex sacri eloquij testimonijs non affirmo. Lex certe veteris testamenti alienam vxorem concupisci prohibet. A rege vero fortia iuberi militibus, vel desiderari aquam, non pœnaliter vetat. Et cuncti nouimus quòd Dauid concupiscentiæ mucrone transfixus, alienam coniugem, & concupiuit, & abstulit: Cuius culpam digna verbera sunt secuta, & malum quod perpetrauit, per pœnitentiæ lamenta correxit. Qui cum longe post contra hostium cuneos sederet, aquam bibere de Bethlemitica cisterna ex desiderio voluit. Cuius electi milites inter cateruas aduersantium medias erumpentes, aquam, quam rex desiderauerat, illæsi detulerunt. Sed vir flagellis eruditus, semetipsum protinus cum periculo militum aquam desiderasse reprehendit, eamq. Domino fundens libauit, sicut scriptum est: Libauit eam Domino. In sacrificium quippe Domini effusa aqua conuersa est, quia culpam concupiscentiæ mactauit per pœnitentiam reprehensionis suæ. Qui ergo quondam concupiscere alienam coniugem nequaquam timuit, post etiam, quia aquam concupisset, expauit. Quia enim se illicita perpetrasse memminerat, contra semetipsum iam rigidus, etiã a licitis abstinebat.

Psal. 79. a

Luc. 15. a

Ezech. 33. d

De pœn. 3. dist. Iuo. c. 2. 3. c. 1.

Exo. 20. c

2. Reg. 11. a

1. Par. 11. c

2. Reg. 23. c

Sic sic

A Sic sic agamus pœnitentiam, vt ea, quæ commisimus, perfecte defleamus. Pensemus supernas diuitias conditoris nostri: peccare nos vidit, & pertulit. Qui nos ante culpam peccare prohibuit, etiam post culpam expectare ad veniam non desistit. Ecce ipse nos, quem despeximus, vocat. Auersi ab illo sumus, & tamen non auertitur. Vnde bene per Esaiam dicitur: Et erunt oculi tui, videntes præceptorem tuum, & *Esa. 30. e*
aures tuæ audient vocem post tergum monentis. Quasi in faciem suam homo monitus est, quando ad iustitiam conditus, præcepta rectitudinis accepit. Sed cum hæc eadem præcepta contempsit, quasi conditori suo dorsum mentis in faciem dedit. Sed ecce adhuc post tergum sequitur, & monet: quia iam & a nobis contemptus est, & tamen nos adhuc vocare non cessat. Quasi dorsum ei in faciem dedimus, cuius verba despicimus, cuius præcepta calcamus: sed stans post tergum nos auersos reuocat: quia & vi-
B det quod despicitur, & tamen per præcepta clamat, per patientiam expectat. Pensate ergo, fratres charissimi, si cuilibet vestrum loquenti famulus suus superbiret, terga in faciem mitteret, numquid non contemptus Dominus eius superbiam feriret, vulnera districtæ animaduersionis infligeret? Ecce nos peccando auctori nostro terga in faciem dedimus, & tamen sustinemur. Superbe auersos benigne reuocat, & qui ferire nos auersantes potuit, vt reuertamur, munera promittit. Tanta ergo conditoris nostri misericordia duritiam nostri reatus emolliat, vt homo qui malum quod fecit experiri percussus poterat, saltem expectatus erubescat. Rem, fratres, breuiter refero, quam viro venerabili Maximiano tunc patre monasterij mei atque ptesbytero, nunc autem Siracusano episcopo narrante cognoui. Hanc autem si solerter auditis, charitati vestræ breuiter suffragari credo. Nostris modo temporibus Victorinus quidam extitit, qui alio quoque
C nomine Aemilianus appellatus est, non inopis substantiæ iuxta mediocritatem vitæ: sed quia plerumque regnat in rerum opulentia carnis culpa, in quodam facinore lapsus est, quod debuisset valde pertimescere, ac de suæ mortis immanitate cogitare. Reatus ergo sui consideratione compunctus erexit se contra se, mundi huius omnia dereliquit, monasterium petijt. In quo nimirum monasterio tantæ humilitatis tantæq. sibi districtionis extitit, vt cuncti fratres, qui illic ad amorem diuinitatis excreuerant, suam cogerentur vitam despicere, dum illius pœnitentiam viderent. Studuit namque toto mentis adnisu cruciare carnem, voluntates proprias frangere, furtiuas orationes quærere, quotidianis se lacrymis lauare, despectum sui appetere, oblatam a fratribus veneration nem timere. Hinc itaque nocturnas fratrum vigilias præuenire consueuerat: et quia
D mons, in quo monasterium situm est, ex vno latere in secretiore parte prominebat, illuc consuetudinem fecerat ante vigilias egredi, vt se quotidie in fletu pœnitentiæ quanto secretius, tanto liberius mactaret. Contemplabatur namque districtionem venturi iudicis sui, & iam eidem iudici concordans, puniebat in lacrymis reatum facinoris sui. Quadam vero nocte abbas monasterij vigilans hunc latenter egredientem intuitus, lento foras pede secutus est. Quem cum in secreto montis latere cerneret in oratione prostratum, expectare voluit quando surgeret, vt ipsam quoque longanimitatem orationis eius exploraret, cum subito cælitus lux emissa super eum fusa est, qui in oratione prostratus iacebat. Tantaq. se illo in loco claritas sparsit, vt tota pars regionis illius ex eadem luce candesceret: quam abbas vt vidit, intremuit, & fugit. Cumq. post longum horæ spatium, idem frater ad monasterium redijsset, abbas eius vt disceret an super se effusionem tanti luminis agnouisset, require
E re eum studuit, dicens: Vbi fuisti frater? At ille latere posse se credens, in monasterio se fuisse respondit. Quod negans abbas compulsit eum dicere quid vidisset. At ille videns se esse deprehensum, hoc quoque quod abbatem latebat, apperuit adiungens: Quando super me vidisti lucem de cælo descendere, vox etiam pariter venit dicens: Dimissum est tibi peccatum tuum. Et quidem omnipotens Deus peccatum eius potuit tacendo laxare: sed loquendo per vocem, radiendo per lumen, exemplo suæ misericordiæ nostra ad pœnitentiam voluit corda conuertere. Miramur, fratres charissimi, quod persecutorem suum Saulum Dominus de cælo prostrauit, de cælo allocutus est. Ecce nostris quoque temporibus peccator, & pœnitens vocem de cælestibus audiuit. Illi dictum est: Quid me persequeris? Iste vero audire meruit: Di- *Act. 9. a*
missum est tibi peccatum tuũ. Longe est inferior meritis peccator iste pœnitens quàm Paulus. Sed quia adhuc in hac re de Saulo loquimur, crudelitatem necis anhelante, li-

Act.9.a ceat audentet dicere: quia Saulus propter ſuperbiam, vocem increpationis, iſte vero propter humilitatem, vocem conſolationis audiuit. Hunc quia humilitas ſtrauerat, diuina pietas erigebat: illum quia ſuperbia erexerat, diuina ſeueritas humiliabat. Habete ergo fiduciam, fratres mei, de miſericordia conditoris noſtri, cogitate quæ facitis, recogitate quæ feciſtis. Largitatem ſupernæ pietatis aſpicite, & ad miſericordem iudicem dum adhuc expectat, cum lacrymis venite. Conſidetantes namque quod iuſtus ſit, peccata veſtra nolite negligere: conſiderantes vero quod pius ſit, nolite deſperare. Præbet apud Deum hominis fiduciam Deus homo. Eſt nobis ſpes magna pœnitentibus; quia aduocatus noſter factus eſt iudex noſter. Qui viuit & regnat cum patre & Spiritu ſancto Deus in ſæcula ſæculorum. Amen. A

B

LECTIO SANCTI EVANGELII

ſecundum Lucam.

Luc.21.b IN illo tempore: Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Cum audieritis prælia & ſeditiones, nolite terreri. Oportet enim hæc primum fieri, ſed nondum ſtatim finis. Tunc dicebat illis: Surget gens contra gentem, & regnum aduerſus regnum, & terræ motus magni erunt per loca, & peſtilentiæ & fames, terroresq. de cælo, & ſigna C magna erunt. Sed ante hæc omnia injicient vobis manus ſuas, & perſequentur, trahentes in ſynagogas & cuſtodias, trahentes ad reges & præſides, propter nomen meum. Continget autem vobis in teſtimonium. Ponite ergo in cordibus veſtris non præmeditati quemadmodum reſpondeatis. Ego enim dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere, & contradicere omnes aduerſarij veſtri. Trademini autem a parentibus, & fratribus, & cognatis, & amicis, & morte afficient ex vobis: et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Et capillus de capite veſtro non peribit. In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. D

Homilia lectionis eiuſdem, habita ad populum, in baſilica ſancti Mamme, die natalis eius.

HOMILIA XXXV.

QVIA longius ab vrbe digreſſi ſumus, ne ad reuertendum nos tardior hora præpediat, neceſſe eſt vt expoſitionem ſancti Euangelij breuior ſermo tranſcurrat. Dominus ac Redemptor noſter perituri mundi præcurrentia mala denunciat, vt eo minus perturbent venientia, quo fuerint præſcita. Minus enim iacula feriunt, quæ præuidentur; & nos toleratibilius mundi mala ſuſcipimus, ſi contra hæc per præſcientiæ clypeum munimur. Ecce enim dicit: [Cum audieritis prælia, & ſeditiones, nolite terreri: oportet enim primum hæc fieri, ſed nondum ſtatim finis.] Penſanda ſunt verba Redemptoris noſtri, per quæ nos aliud interius, aliud exterius paſſuros eſſe denunciat. Bella quippe ad hoſtes pertinent, ſeditiones ad ciues. Vt ergo nos indicet interius exteriusq. turbari, aliud nos fatetur ab hoſtibus, aliud a fratribus petpeti. Sed his malis præuenientibus, quia non ſtatim finis ſequatur, adiungit: [Surget gens contra gentem, & regnũ aduerſus regnum: & terræ motus magni erunt per loca, & peſtilentiæ & fames, terrotesq. de cælo: & ſigna magna erunt.] Vel ſicut in quibuſdã codicibus inuenitur, terroresq. de cælo & tẽpeſtates. Atque poſt ſubditur: Et ſigna magna erunt. Vltima tribulatio multis tribulationibus prœuenitur & per crebta mala quæ præueniunt, indicantur mala perpetua, quæ ſubſequentur. Et E

ideo

A ideo post bella & seditiones non statim finis: quia multa debent mala præcurrere, vt malum valeant sine fine nunciare. Sed cum tot signa perturbationis dicta sint, oportet, vt eorum considerationem breuiter per singula perstringamus: quia necesse est vt alia e cælo, alia e tetra, alia ab elementis, alia ab hominibus patiamur. Ait enim: [Surget gens contra gentem.] ecce perturbatio hominum. [Erunt terræ motus magni per loca.] Ecce respectus iræ desuper. [Erunt pestilentiæ.] ecce inæqualitates corporum. [Erit fames.] ecce sterilitas terræ. [Terroresq. de cælo & tempestates,] Ecce inæqualitas aeris. Quia ergo omnia consummanda sunt, ante consummationem omnia perturbantur: & qui in cunctis deliquimus, in cunctis ferimur, vt impleatur quod dicitur: Et pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos. Omnia namque, quæ ad vsum vitæ accepimus, ad vsum conuertimus culpæ: Sed cuncta quæ ad vsum prauitatis infleximus, ad vsum nobis
B vertuntur vltionis. Tranquillitatem quippe humanæ pacis, ad vsum vertimus vanæ securitatis: Peregrinationem terræ pro habitatione diligimus patriæ: Salutem corporum, redigimus in vsum vitiorum: Vbertatis abundantiam, non ad necessitatem carnis, sed ad peruersitatem intorsimus voluptatis: Ipsa serena blandimenta aeris, ad amorem nobis seruire coegimus terrenæ delectationis. Iure ergo restat, vt simul nos omnia feriant, quæ simul omnia vitijs nostris male subacta seruiebant: vt quot prius in mundo incolumes habuimus gaudia, tot de ipso postmodum cogamur sentire tormenta. Notandum vero quod dicitur: [Terrores de cælo & tempestates.] Cum tempestates hiemales venire ex ordine soleant temporum, cur hoc loco tempestates venire in perditionis signum prædicuntur, nisi quòd eas tẽpestates Dominus venire denunciat, quæ nequaquam ordinem temporum seruant? Quæ enim ordinate veniunt in signa non sunt: sed tempestates
C in signa sunt, quæ ipsa quoque temporum statuta confundunt. Quod nos quoque nuper experti sumus, qui æstiuum tempus omne conuersum in pluuijs hiemalibus vidimus: Quia autem cuncta hæc non de iniustitia ferientis sunt, sed de merito mundi patientis, facta prauorum hominum præmittuntur, cum dicitur: [Sed ante hæc omnia incipiant vobis manus suas inijcere, & persequentur, & tradent vos in synagogas, ducentes ad reges, & præsides propter nomen meum.] Ac si aperte dicat: Prius corda hominum, & post elementa turbantur, vt cum rerum ordo confunditur, ex qua iam retributione veniat, demonstretur. Nam quamuis finis mundi ex ipso suo ordine pendeat; peruersiores tamen quosq. inueniens, quia digne ruinis illius opprimantur, innotescit, cum subditur: [Ducentes ad reges, & præsides propter nomen meum. Contingent autem hæc vobis in testimonium.] In testimonium videlicet quorum, nisi eorum, qui aut persequendo
D mortes inferunt, aut videndo non mutantur? Mors quippe iustorum bonis in adiutorium est, malis in testimonium: vt inde peruersi sine excusatione pereant, vnde electi exemplum capiunt, vt viuant. Sed auditis tot terroribus, turbari poterant infirmorum corda, atque ideo consolatio adiungitur, cum protinus subinfertur: [Ponite ergo in cordibus vestris non præmeditari, quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere & contradicere omnes aduersarij vestri.] Ac si aperte membris suis infirmantibus dicat: Nolite terreri, nolite pertimescere, vos ad certamen acceditis, sed ego prælior: vos verba editis, sed ego sum qui loquor. Sequitur: [Trademini autẽ a parentibus & fratribus, & cognatis, & amicis, & morte ex vobis afficient.] Minorem dolorem mala ingerunt, quæ ab extraneis inferuntur. Plus vero in nobis ea tormẽta sæuiunt, quæ ab illis patimur, de quorũ mentibus præsumebamus: quia cũ damno corporis, mala nos cruciant amissæ charitatis. Hinc est enim quod de Iuda traditore
E suo per Psalmistam Dominus dicit: Et quidem si inimicus meus maledixisset mihi, sup- *Psal.54. b*
portassem vtique: & si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset, abscondissem me vtique ab eo. Tu vero homo vnanimis, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulauimus cum consensu. Et rursum: Homo pacis meæ in quo sperabam, & qui edebat panes meos, ampliauit aduersum me supplan- *Psal.40. b*
tationem. Ac si de traditore suo apertis vocibus dicat: Transgressionem eius tanto grauius pertuli, quanto hanc ab eo qui meus esse videbatur, sensi. Omnes ergo electi, quia summi capitis membra sunt, caput quoque suum in passione sequuntur, vt ipsos quoque aduersarios in sua morte sentiant, de quorum vita præsumebant, & tanto eis crescat merces operis, quanto eis virtutis lucrum proficit ex alienæ damno charitatis. Sed quia dura sunt, quæ prædicuntur de afflictione mortis, protinus consolatio subditur de gaudio

resurrectionis: eum dicitur: [Capillus de capite vestro non peribit.] Scimus fratres, quia caro incisa dolet, capillus incisus non dolet. Ait ergo martyribus suis: [Capillus de capite vestro non peribit.] videlicet aperte dicens: Cur timetis, ne pereat quod incisum dolet, quando & illud in vobis perire non potest, quod incisum non dolet? Sequitur: [In patientia vestra possidebitis animas vestras.] Idcirco possessio animæ in virtute patientiæ ponitur: quia radix omnium custosq. virtutum patientia est. Per patientiam vero possidemus animas nostras: quia dum nobis ipsis dominari discimus, hoc ipsum incipimus possidere quod sumus. Patientia vero est aliena mala æquanimiter perpeti, contra eum quoque qui mala irrogat, nullo dolore morderi. Nam qui sic proximi mala portat, vt tamen tacitus doleat, & tempus dignæ retributionis quærat, patientiam non exhibet, sed ostendit. Scriptum quippe est: Charitas patiens est, benigna est. Patiens namque est, vt aliena mala toleret, benigna vero est, vt ipsos etiam quos portat, amet. Hinc namque per semetipsam veritas dicit: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Virtus itaque est coram hominibus, aduersarios tolerare, sed virtus coram Deo, diligere: quia hoc solum Deus sacrificium accipit, quod ante eius oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Sciendum vero quod plerumque ideo patientes esse videmur: quia retribuere mala non possumus. Sed qui idcirco malum non retribuit, quia nequaquam valet, proculdubio, vt prædiximus, patiens non est: quia patientia non in ostensione inquiritur, sed in corde: Per impatientiæ autem vitium, ipsa virtutum nutrix doctrina dissipatur. Scriptum namque est: Doctrina viri per patientiam nosciture. Tanto ergo quisque minus ostenditur doctus, quanto conuincitur minus patiens. Neque enim potest veraciter bona docendo impendere, si viuendo nesciat æquanimiter aliena mala tolerare. Quanto enim culmine virtus patientiæ polleat, rursus Salomon indicat, dicens: Melior est patiens viro forti & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium. Minor est ergo victoria, vrbes expugnare: quia extra sunt quæ vincuntur. Maius autem est quod per patientiam vincitur: quia ipse a se animus superatur, & semetipsum sibimetipsi subijcit, quando cum patientia in humilitate tolerantiæ sternit. Sciendum vero est, quòd plerumque euenire patientibus solet: vt eo quidem tempore quo aduersa patiuntur, vel contumelias audiunt, nullo dolore pulsentur: & sic patientiam exhibeant, vt custodire etiam cordis innocentiam curent. Sed cum post paululum hæc ipsa, quæ pertulerint, ad memoriam reuocant, igne vehementissimi doloris instigantur: Argumenta vltionis inquirunt, & mansuetudinem quam tolerantes habuerunt, in retractatione sua semetipsos diiudicantes perdunt. Callidus namque aduersarius bellum contra duos mouet, vnum videlicet in flammans, vt contumelias prior inferat: alterum vero prouocans, vt contumelias læsus reddat. Sed quia eius iam victor extitit, quem ad proferendas contumelias commouit: contra illum acrius dolet, quem ad reddendas iniurias commouere non potuit. Vnde fit vt tota se virtute contra eum erigat, quem contumelias fortiter pertulisse considerat. Quem quia commouere in ipsa iniuriarum iaculatione non potuit, ab aperto certamine interim recedens, in secreta cogitatione, deceptionis tempus inquirit: Et qui in publico bello perdidit, ad exhibendas occulte insidias exardescit: Quieris namque iam tempore ad victoris animum redit, & vel damna rerum, vel iniuriarum iacula ad memoriam reducit. Cunctaq. quæ sibi illata sunt, vehementer exaggerans, fuisse intolerabilia ostendit: & quiescentis animum tanto furore conturbat, vt plerumque vir patiens illa se æquanimiter tolerasse, etiam post victoriam captiuus erubescat: seq. non reddidisse contumelias doleat, & deteriora rependere, si occasio præbeatur, quærat. Quibus ergo isti sunt similes, nisi his, qui per fortitudinem in campo victores sunt, sed per negligentiam postmodum intra vrbis clausura capiuntur? Quibus isti sunt similes, nisi his, quos irruens grauis languor a vita non subtrahit, sed leuiter veniens recidiua febris occidit? Ille ergo veraciter patientiam seruat, qui & ad tempus aliena mala sine dolore tolerat, & hæc eadem retractans, pertulisse se talia exultat: ne bonum patientiæ quietis tempore pereat, quod in perturbationibus custoditur. Sed quia natalē martyris hodierna die colimus, fratres mei, nequaquam nos a virtute eius patientiæ existimare extraneos debemus. Si enim adiuuante nos Domino virtutē patientiæ seruare contendimus, & in pace Ecclesiæ viuimus, & tamē martyrij palmam tenemus. Duo quippe sunt martyrij genera, vnum in mente, aliud in mente simul & actione. Itaque esse martyres possumus, etiam si nullo percutientium ferro trucidemur.

1.Cor. 13.b
Matth. 5.g
Luc. 6.d
Prou. 19.b
Prou. 16.d
A
B
C
D
E

A trucidemur. Mori quippe a perſequente, martyrium in aperto opere eſt: ferre vero contumelias, odientem diligere, martyrium eſt in occulta cogitatione. Nam quia duo ſunt martyrij genera, vnum in occulto opere, aliud in publico, teſtatur veritas, quæ Zebedæi filios requirit, dicens: Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum? Cui cum protinus reſponderent: Poſſumus, illico Dominus reſpondit, dicens: Calicem quidem meum bibetis. Quid enim per calicem, niſi dolorem paſſionis accipimus? De quo aliàs dicit: Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat a me calix iſte. Et Zebedæi filij, id eſt, Iacobus, & Ioannes non vterque per martyriũ occubuit: & tamen quòd vterque calicem biberet, audiuit. Ioannes namque nequaquam per martyrium vitam finiuit, ſed tamen martyr extitit: quia paſſionem quã non ſuſcepit in corpore, ſeruauit in mente. Et nos ergo hoc exemplo ſine ferro eſſe poſſumus martyres, ſi patientiam veraciter in animo cuſtodimus. Non abs re arbitror, fra-

Matth. 20. c
Marc. 10. f
Matth. 26. d
Marc. 14. d
Orig. in Matth. hom. 12. in epiſt. ad Rom. lib. 8.

B tres chariſſimi, ſi vnum vobis exemplum ſeruandæ patientiæ ad ædificationem loquar: Fuit quidam diebus noſtris Stephanus nomine, pater monaſterij iuxta Reatinæ vrbis mœnia conſtituti, vir valde ſanctus, virtute patientiæ ſingularis. Et ſuperſunt multi, qui illum nouerunt, eiuſq. vel vitam, vel obitum narrant. Erat autem huius lingua ruſtica, ſed docta vita. Hic pro amore cæleſtis patriæ cuncta deſpexerat, poſſidere aliquid in hoc mundo fugiebat. Tumultus deuitabat hominum, crebris ac prolixioribus orationibus intentus erat: Virtus tamen patientiæ in eo vehementer excreuerat, ita vt eum ſibi amicum crederet, qui ſibi moleſtiæ aliquid irrogaſſet, reddebat contumelijs gratias. Si quod in ipſa ſua inopia damnum fuiſſet illatum, hoc maximum lucrum putabat. Omnes ſuos aduerſarios nihil aliud, quàm adiutores æſtimabat. Hunc cum dies mortis egredi de corpore vrgeret, conuenerunt multi, vt tam ſanctæ animæ de hoc mundo recedenti,

C ſuas animas commendarent. Cumq. circa lectum illius hi qui conuenerant, omnes aſſiſterent: alij corporeis oculis ingredientes angelos viderunt, ſed dicere aliquid nullo modo potuerunt, alii omnino nihil viderunt: ſed omnes qui aderant, ita vehementiſſimus timor perculit, vt nullus egrediente illa ſancta anima, illic ſtare potuiſſet. Et hi ergo qui viderant, & hi qui omnino nihil viderant, vno omnes timore perculſi, & territi fugerunt, nulluſq. illic aſſiſtere illo moriente potuit. Penſate ergo, fratres, omnipotens Deus qualiter terreat quando diſtrictus iudex venturus eſt, ſi ſic aſſiſtentes terruit quando gratus, & remunerans venit: aut qualiter timeri poteſt, cum videri potuerit, ſi ſic mentes præſentium ſtrauit, & quando videri non potuit. Ecce, fratres chariſſimi, ſeruata illa in Eccleſiaſtica pace patientia, ad quantum hunc retributionis culmen euexit. Quid huic ſuus conditor intus dedit, de quo nobis tantam gloriam in die eius exi-

D tus & foris innotuit? Quibus hunc credamus niſi ſanctis martyribus ſociatum, quem atteſtantibus corporeis quoque oculis, a beatis ſpiritibus conſtat eſſe ſuſceptum? Nullo iſte gladio percuſſus occubuit, & tamen coronam patientiæ quam in mente tenuit, in egreſſione percepit. Probamus quotidie verum eſſe quod ante nos dictum eſt: quia ſancta Eccleſia electorum floribus plena, habet in pace lilia, in bello roſas. Sciendum præterea eſt quod tribus modis virtus patientiæ exerceri ſolet. Alia namque ſunt quæ a Deo, alia quæ ab antiquo aduerſario, alia quæ a proximo ſuſtinemus. A proximo namque perſecutiones, damna, & contumelias: ab antiquo vero aduerſario tentamenta: a Deo autem flagella toleramus. Sed in his omnibus tribus modis vigilanti oculo ſemetipſam debet mens circumſpicere, ne contra mala proximi, pertrahatur ad re-

E tributionem mali: ne contra tentamenta aduerſarii, ſeducatur ad delectationem, vel conſenſum delicti: ne contra flagella opificis, ad exceſſum proruat murmurationis. Perfecte enim aduerſarius vincitur, quando mens noſtra, & inter tentamenta eius ad delectationem, atque conſenſum non trahitur: & inter contumelias proximi cuſtoditur ab odio: & inter flagella Dei compeſcitur a murmuratione. Nec hæc agentes, retribui nobis bona præſentia requiramus: nam pro labore patientiæ bona ſperanda ſunt ſequentis vitæ, vt tunc præmium noſtri laboris incipiat, quando omnis iam labor funditus ceſſat. Vnde & per Pſalmiſtam dicitur: Non in finem obliuio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem. Quaſi enim periſſe patientia pauperum cernitur, cum nihil pro illa in hac vita humilibus recompenſatur, Sed patientia pauperum in finem non peribit: quia tunc eius gloria percipitur, cum ſimul omnia laborioſa terminantur. Seruate ergo, fratres, in mente patientiam, eamq. cum res exigit, exercete in operatione. Nullum veſtrum ad odium proximi, contumelioſa verba commoueant, nulla peritura-

Pſal. 9. b

rum rerum damna perturbent. Si enim fixa mente mensura damna pertimescitis, damna rerum transeuntium grauia non putatis: Si æternæ retributionis gloriam concupiscitis, de temporali iniuria non doletis. Tolerate ergo aduersarios vestros: sed vt fratres diligite, quos toleratis. Æterna præmia pro damnis temporalibus quærite. Nec quisquam vestrum suis se viribus hanc implere posse confidat: sed obtinere precibus, vt ipse hanc qui imperat, præstet. Et scimus quia petentes libenter exaudit, quando hoc petitur largiri quod iubet. Cum continuo pulsatur in prece, concite opitulatur in tentatione, Iesus Christus Dominus noster, qui cum patre, & Spiritusancto viuit & regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII *secundum Lucam.*

Luc. 14. d

IN illo tempore: Dixit Dominus Iesus discipulis suis, patabolam hanc: Homo quidam fecit cenam magnam, & vocauit multos, & misit seruum suum hora cenæ dicere inuitatis vt venirent: quia iam parata sunt omnia. Et cœperunt omnes simul excusare. Primus dixit ei: Villam emi, & necesse habeo exire, & videre illam. Rogo te, habe me excusatum. Et alter dixit: Iuga boum emi quinque, & eo probare illa. Rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Vxorem duxi, & ideo non possum venire. Et reuersus seruus nunciauit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo: Exi cito in plateas, & vicos ciuitatis, & paupetes ac debiles, cæcos & claudos introduc huc. Et ait seruus: Domine, factum est vt imperasti, & adhuc locus est. Et ait dominus seruo: Exi in vias & sepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea. Dico autem vobis, quòd nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit cenam meam.

Homilia lectionis eiusdem habita ad populum, in Basilica beatorum Apostolorum Philippi & Iacobi, Dominica secunda post Trinitatem.

HOMILIA XXXVI.

HOc distare, fratres charissimi, inter delicias corporis, & cordis solet, quòd corporales deliciæ cum non habentur, graue in se desiderium accendunt: cum vero auide eduntur, comedentem protinus in fastidium per satietatem vertunt. At contra spiritales deliciæ cum non habentur, in fastidio sunt, cum vero habentur, in desiderio: tantoq. a comedente amplius esuriuntur, quanto & ab esuriente amplius comeduntur. In illis appetitus placet, experientia displicet: In istis appetitus vilis est, & experientia magis placet: In illis appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat: In illis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit. Augent enim spiritales deliciæ desiderium in mente, dum satiant: quia quanto magis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur quod auidius ametur. Et idcirco non habitæ amari non possunt, quia earum sapor ignoratur. Quis enim amare valeat quod ignorat? Proinde Psalmista nos admonet,

Psal. 33. b

dicens: Gustate, & videte quoniam suauis est Dominus. Ac si aperte dicat: Suauitatem eius non cognoscitis, si hanc minime gustatis. Sed cibum vitæ ex palato cordis tangite,

Gen. 2. a

vt probantes eius dulcedinem amare valeatis. Has autem homo delicias tunc amisit, cum in paradiso peccauit: extra exijt, cum os a cibo æternæ dulcedinis clausit. Vnde nos quoque nati in huius peregrinationis ærumna, huc fastidiosi iam venimus, nescimus quid desiderare debeamus: Tantoq. se amplius fastidij nostri morbus exaggerat, quanto se magis ab esu illius dulcedinis animus elongat. Et eo iam internas delicias non appetit, quo eas comedere diu longeq. desuetuit. Fastidio ergo nostro tabescimus, & longa inediæ peste fatigamur. Et quia gustare intus nolumus paratam dulcedinem, amamus foris miseri

A ſeri famem noſtram. Sed ſuperna nos pietas, nec deſerentes ſe deſerit. Contemptas enim illas delicias ad memoriæ noſtræ oculos reuocat, eaſq. nobis proponit: in promiſſione torporem excutit, atque vt faſtidium noſtrum repellere debeamus, inuitat. Ait namque: [Homo quidam fecit cenam magnam, & vocauit multos.] Quis iſte homo eſt, niſi ille de quo per prophetam dicitur: Et homo eſt, & quis cognouit eum? Qui fecit cenam magnam, quia ſatietarem nobis dulcedinis interiæ præparauit. Qui vocauit multos, ſed pauci veniunt: quia nonnumquam ipſi qui ei per fidem ſubiecti ſunt, æterno eius conuiuio male viuendo contradicunt. Sequitur: [Miſit autem ſeruum ſuum horacenæ dicere inuitatis, vt venirent.] Quid hora cenæ, niſi finis eſt mundi? In quo nimirum nos ſumus, ſicut iam dudum Paulus teſtatur, dicens: Nos ſumus, in quo fines ſæculorum deuenerunt. Si ergo iam hora cenæ eſt cum vocamur, tanto minus nos debemus 1. Cor. 10. c

B excuſare a conuiuio Dei, quanto propinquaſſe iam cernimus finem ſæculi. Quo enim penſamus quia nihil eſt quod reſtat, eo debemus pertimeſcere, ne tempus gratiæ quod præſto eſt, pereat. Idcirco autem hoc conuiuium Dei non prandium, ſed cena vocatur: quia poſt prandium cena reſtat, poſt cenam vero conuiuium nullum reſtat. Erquia æternum Dei conuiuium nobis in extremo præparabitur, rectum fuit vt hoc non prandium, ſed cena vocaretur. Sed quis per hunc ſeruum, qui a patrefamilias ad inuitandum mittitur, niſi prædicatorum ordo deſignatur? De quo videlicet ordine quamuis adhuc indigni exiſtimus, quamuis peccatorum noſtrorum ponderibus grauamur: & nos tamen in iſtis diebus ſumus, & cum de ædificatione veſtra aliquid vobis loquor, hoc eſt quod ago. Seruus enim ſum ſummi patrisfamilias. Cum vos admoneo ad contemptum ſæculi, inuitare vos venio ad cenam Dei. Nemo me propter me hoc in loco deſpi-

C ciat. Et ſi ad inuitandum nequaquam dignus appareo, ſed tamen magnæ ſunt deliciæ quas promitto. Sæpe fratres mei, ſolet euenire quod dico, vt perſona potẽs famulũ habeat deſpectum, eumq. per eum ſuis forte, vel extraneis aliquod reſponſum mandat, non deſpicitur perſona loquentis ſerui, quia ſeruatur in corde reuerentia mittentis domini. Nec penſant qui audiunt per quem, ſed quid vel a quo audiant. Ita ergo, fratres, ita vos agite, & ſi nos forſitan digne deſpicitis, in mente tamen veſtra vocantis Domini reuerentiã ſeruate. Conuiuæ fieri ſummi patrisfamilias libenter obedite. Corda veſtra diſcutite, atque ex eis mortale faſtidium pellite. Ad repellendum namque faſtidium veſtrum iam parata ſunt omnia. Sed ſi adhuc carnales eſtis, fortaſſe epulas carnales inquiritis. Ecce ipſæ carnales epulæ in ſpiritale vobis alimentum conuerſæ ſunt. Ad abſtergendum namque mentis veſtræ faſtidium, in cena Dei ille vobis ſingularis agnus eſt occiſus. Sed quid agimus,

D qui hoc quod ſubiungitur, adhuc fieri a multis videmus? Et cæperunt ſimul omnes excuſare. Offert Deus, quod rogari debuerat, non rogatus dare vult, quod vix ſperari poterat: quia dignaretur largiri poſtulatus, & tamen contemnitur. Contemptoribus vero pararas delicias refectionis æternæ denunciat, & tamen ſimul omnes excuſant. Ponamus ante oculos mentis minima, vt poſſimus digne penſare maiora. Si quiſpiam potens ad inuitandum quemlibet pauperem mitteret, quid fratres rogo, quid pauper ille faceret, niſi de eadem ſua inuitatione gauderet, reſponſum humile redderet, veſtem mutaret, ire quantocius feſtinaret, ne prior ſe ad potentis conuiuium alter occurreret? Homo ergo diues inuitat, & pauper occurrere feſtinat. Ad Dei inuitamur conuiuium, & excuſamus. Sed ecce inter hæc æſtimare poſſum, quid ſibi corda veſtra reſpondeant. Occultis enim fortaſſe ſibimet cogitationibus dicunt. Excuſare nolumus. Ad illud enim ſupernæ refe-

E ctionis conuiuium, & vocari, & peruenire gratulamur. Loquentes vobis ralia mentes veſtræ verum dicunt, ſi non plus terrena quàm cæleſtia diligunt, ſi non amplius rebus corporalibus, quàm ſpiritalibus occupantur. Vnde hic quoque ipſa excuſantium cauſa ſubiungitur, cum protinus ſubinfertur: [Primus dixit: Villam emi, & neceſſe habeo exire, & videre illam: rogo te, habe me excuſatum.] Quid per villam, niſi terrena ſubſtantia deſignatur? Exijt ergo videre villam, qui ſola exreriora cogitat propter ſubſtantiam. [Alter dixit. Iuga boum emi quinque, & eo probare illa: rogo re, habe me excuſatum.] Quid in quinque iugis boum, niſi quinque corporis ſenſus accipimus? Qui recte quoque iuga vocati ſunt: quia in vtroque ſexu geminantur. Qui videlicet corporales ſenſus, quia interna comprehendere neſciunt, ſed ſola exteriora cognoſcunt, & deſerentes intima, ea quæ extra ſunt tangunt; recte per eos curioſitas deſignatur. Quæ dum alienam quærit vitam diſcutere, ſemper ſua intima neſciens, ſtudet exteriora cogitare.

tare. Graue namque curiositatis est vitium, quæ dum cuiuslibet mentem ad inuestigãdam vitam proximi exterius ducit, semper ei sua intima abscondit, vt aliena sciens, se nesciat: & curiosi animus quanto peritus fuerit alieni meriti, tanto fiat ignarus sui. Propter hoc namque & de eisdem quinque iugis boum dicitur: [Eo probare illa: rogo te, habe me excusatum.] Ipsa enim excusantis verba a vitij sui significatione non discrepant, dum dicit: Eo probare illa, quia videlicet aliquando pertinere probatio ad curiositatem solet. Sed notandum est quòd & is qui propter villam, & is qui propter probanda iuga boum a cena sui inuitatoris excusat, humilitatis verba permiscet, dicens: Rogo te, habe me excusatum.] Dum enim dicit, Rogo te, & tamen venire contemnit, humilitas sonat in voce, superbia in actione. Et ecce hæc dijudicat prauus quisque cum audit: nec tamẽ ea, quæ dijudicat, agere desistit. Nam dum cuilibet peruersæ agenti dicimus, Conuertere, Deum sequere, mundum relinque: vbi hunc nisi ad Dominicam cenam vocamus? Sed cum respondet: Ora pro me, quia peccator sum: hoc facere non possum: quid aliud agit, nisi & rogat & excusat? Dicens namque, Peccator sum, humilitatem insinuat: subiungens autem, conuerti non possum, superbiam demonstrat. Rogando ergo excusat, qui & humilitatem perducit in voce, & superbiam exercet in actione. [Alius autem dixit: Vxorem duxi, & ideo non possum venire.] Quid per vxorem, nisi voluptas carnis accipitur? Nam quamuis bonum sit coniugium, atque ad propagandam sobolem prouidentia diuina constitutum: nonnulli tamen non per hoc fecunditatem prolis, sed desideria expetunt voluptatis, & idcirco per rem iustam significari potest non incongrue res iniusta. Ad cenam ergo nos æterni conuiuij summus paterfamilias inuitat, sed dum alius auaritiæ, alius curiositati, alius voluptati carnis est deditus, nimirum reprobi simul omnes excusant. Dum hunc terrena cura occupat, illum alieni actus sagax cogitatio deuastat, alterius etiam mentem voluptas carnalis inquinat, fastidiosus quisque ad æternæ vitæ epulas non festinat. Sequitur: [Reuersus seruus nunciauit hæc Domino suo. Tunc iratus peterfamilias, dixit seruo suo: Exi cito in plateas & vicos ciuitatis: & pauperes, debiles, cæcos, & claudos introduc huc:] Ecce qui terrenæ substantiæ plus iusto incumbit, venire ad Dominicam cenam recusat: qui labori curiositatis insudat, præparata vitæ alimenta fastidit: qui carnalibus desiderijs inseruit, spiritalis conuiuij epulas respuit. Quia ergo venire superbi renuunt, pauperes eliguntur. Cur hoc? quia iuxta Pauli vocem, Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia. Sed notandum est quomodo describantur qui ad cenam vocantur, & veniunt. Pauperes & debiles dicuntur, qui iudicio suo apud semetipsos infirmi sunt. Nam pauperes & quasi fortes sunt, qui & positi in paupertate superbiunt. Cæci vero sunt, qui nullum ingenij lumen habent. Claudi quoque sunt, qui rectos gressus in operatione non habent. Sed dum morum vitia in membrorum debilitate signantur, profecto liquet, quia sicut illi peccatores fuerunt, qui vocati venire noluerunt: ita hi quoque peccatores sunt qui inuitantur & veniunt. Sed peccatores superbi respuuntur, vt peccatores humiles eligantur. Hos itaque elegit Deus, quos despicit mundus: quia plerumque ipsa despectio hominem reuocat ad semetipsum. Is enim qui patrem reliquit, & partem substantiæ quam percepe-
Luc. 15. d rat prodige expendit, postquàm esurire cœpit, in se reuersus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Longe quippe a se discesserat, quando peccabat.
Par. 2. 15. in 1. Reg. Et si non esuriisset, in semetipsum minime redijsset: quia postquam terrenis rebus indiguit, tunc cogitare cœpit quid de spiritalibus amisit. Pauperes ergo & debiles, cæci & claudi vocantur, & veniunt: quia infirmi quique, atque in hoc mundo despecti plerumque tanto celerius vocem Dei audiunt, quanto & in hoc mundo non habent vbi delectentur.
1. Reg. 30. c Quod bene Amalechitarum puer ille Aegyptius designat, qui Amalechitis prædantibus atque currentibus æger remansit in via: & fame sitiq. aruit. Quem cum Dauid inuenit, ei cibum potumq. præbuit, qui ilico conualescens dux Dauid factus est. Conuiuantes Amalechitas reperit, & eos qui se debilem reliquerant, cum magna fortitudine prostrauit: Amalechita quippe populus lambens vocatur. Et quid per lambentem populum, nisi mentes sæcularium delignantur? Quæ terrena cuncta ambiendo quasi lambũt dum solis temporalibus delectantur. Quasi enim populus lambens, prædam facit dum terrena diligentes, lucra de alienis damnis exaggerant. Sed puer Aegyptius æger in via relinquitur: quia peccator quisque dum infirmari ab huius mundi statu cœperit, mox sæcularibus mentibus in despectum venit. Quem tamen Dauid inuenit, eiq. cibum & potum

A tum præbet: quia manu fortis Dominus abiecta mundi non despicit, & plerumque eos qui sequi mundum minime valentes, quasi in via remanent, ad amoris sui gratiam conuertit, eisq. verbi cibum potumq. porrigit: & quasi duces sibi in via eligit, dum suos etiam prædicatores facit. Dum enim Christum peccatorum cordibus inserunt, quasi Dauid super hostes ducunt. Qui conuiuantes Amalechitas velut Dauid gladio feriunt; quia superbos quosque qui se in mundo despexerant, Domini virtute prosternunt. Puer ergo Aegyptius qui in via remanserat, Amalechitas interficit: quia plerumque ipsi mentes sæculatium prædicando superant, qui prius cum sæcularibus in hoc mundo currere non valebant. Sed deductis ad cenam pauperibus, quid puer subiungat audiamus. [Domine factum est vt imperasti, & adhuc locus est.] Multi tales ad cenam Dominicam ex Iudæa collecti sunt, sed multitudo, quæ ex Israelitico populo credidit, locum superni con-
B uiuij non implenit. Intrauit iam frequentia Iudæorum: sed adhuc locus vacat in regno, vbi suscipi debeat numerositas gentium. Vnde & eidem seruo dicitur: [Exi in vias & sepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea.] Cum de vicis & plateis ad cenam quosdam Dominus inuitat, illum videlicet populum designat, qui tenere legem sub vrbana conuersatione nouerat: Cum vero conuiuas suos colligi ex vijs & sepibus præcipit, nimirum agrestem populum colligere, id est, gentilem quærit, de cuius significatione per Psalmistam dicitur: Tunc exultabunt omnia ligna syluarum ante faciem Do- *Psal.95.c*
mini, quoniam venit. Ligna enim syluæ gentes vocatæ sunt: quia in infidelitate sua tortæ & infructuosæ semper fuerunt. Qui ergo ex illo agresti vsu conuersi sunt, ad cenam Dominicam quasi ex sepibus venerunt. Notandum vero est quòd in hac inuitatione tertia non dicitur. Inuita: sed [Compelle intrare.] Alij enim vocantur, & venire con-
C temnunt: alij vocantur & veniunt: alij autem nequaquam dicitur, quia vocantur, sed compelluntur vt intrent. Vocantur & venire contemnunt, qui donum quidem intellectus accipiunt, sed eundem intellectum operibus non sequuntur: Vocantur & veniunt, qui acceptam intellectus gratiam, operando perficiunt. Quidam vero sic vocantur, vt etiam compellantur. Nam sunt nonnulli, qui bona facienda intelligunt, sed hæc facere desistunt: Vident quæ agere debeant, sed hæc ex desiderio non sequuntur. His plerumque, vt superius diximus, contingit, vt eos in carnalibus desiderijs suis mundi huius aduersitas feriat, apprehendere temporalem gloriam conentur, & nequeant: & dum per alta pelagi quasi ad grandiores curas huius sæculi nauigare proponunt, semper aduersis flatibus ad delectionis suæ littora repellantur. Cumq. se frangi in desiderijs suis, aduersante mundo conspiciunt, quid de se auctori suo debeant, commonentur: ita vt ad eum eru-
D bescentes redeant, qui eum superbientes pro mundi amore deserebant. Sæpe namque nonnulli ad temporalem gloriam proficere volentes, aut longa ægritudine tabescunt, aut afflicti iniurijs concidunt, aut percussi grauibus damnis affliguntur, & in mundi dolore vident: quia nihil confidere de eius voluptate debuerunt, seq. ipsos in suis desideriis reprehendentes, ad Deum corda conuertunt. De his quippe Dominus per prophetam dicit: Ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria, & semitas suas non *Osee.2.b*
inueniet, & sequetur amatores suos, & non apprehendet eos: quæret, & non inueniet eos, & dicet: Vadam & reuertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quam nunc. Vir vniuscuiusque fidelis animæ Deus est: quia hæc videlicet ei est coniuncta per fidem. Sed illa, quæ coniuncta Deo fuerat anima, amatores suos sequitur, quando mens quæ iam per fidem credidit, adhuc se immundis spiritibus in operatione
E substernit, mundi gloriam quærit, carnali delectatione pascitur, exquisitis voluptatibus nutritur: Sed plerumque omnipotens Deus talem animam misericorditer respicit, & eius voluptatibus amaritudines permiscet. Vnde dicit: Ecce ego sepiam vias tuas spinis. Viæ *Osee.2.b*
etenim nostræ spinis septæ sunt, quando in hoc quod male cupimus dolorum punctiones inuenimus: Et sepiam eas maceria, & semitas suas non inueniet. Viæ nostræ maceria sepiuntur, cum desideriis nostris duræ in hoc mundo obiectiones resistunt. Et semitas nostras inuenire non possumus: quia hoc quod male quærimus, adipisci prohibemur. Et sequetur amatores suos, & non apprehendet eos; quæret, & non inueniet eos: quia malignos spiritus, quibus se in suis desideriis anima subdidit, ad desideriorum suorum effectum minime comprehendit. Sed ex hac salubri aduersitate quanta vtilitas nascatur, adiungit cum subditur. Et dicet: Vadam & reuertar ad virum meum priorem, quia bene mihi erat tunc magis quàm nunc. Postquam ergo vias suas spinis septas inuenit,

postquam

postquam amatores suos apprehendere non valet, ad amorem viri prioris redit: quia ple- A
rumque postquam in hoc mundo non possumus obtinere quæ volumus, postquam in
terrenis desideriis de impossibilitate lassamur, tunc ad mentem Deum reducimus, tunc
placere incipit quod displicebat, & is cuius nobis amara fuerant præcepta, repente dul-
cescit in memoria, & peccatrix anima quæ adultera conata est esse, nec tamen aperto
opere potuit, decernit esse fidelis coniux. Qui ergo huius mundi aduersitatibus fracti,
ad Dei amorem redeunt, atque a præsentis vitæ desideriis corriguntur, quid isti fratres
mei, nisi compelluntur, vt intrent? Sed valde est tremenda sententia quæ protinus sub-
infertur. Intenta hanc cordis aure percipite fratres & Domini mei: Inquantum pecca-
tores, fratres mei, inquantum iusti, Domini mei: Intenta hanc aure percipite, vt tan-
to eam minus sentiatis in examine, quanto nunc auditis formidolosius in prædicatione.
Ait enim: [Dico autem vobis, quòd nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit B
cenam meam.] Ecce vocat per se, vocat per angelos, vocat per Patres, vocat per Pro-
phetas, vocat per Apostolos, vocat per Pastores, vocat etiam per nos, vocat plerumque
per miracula, vocat plerumque per flagella, vocat aliquando per huius mundi prospe-
ra, vocat aliquando per aduersa. Nemo contemnat, ne dum vocatus excusat, cum vo-
Prou. 1. d luerit intrare non valeat. Audite quid Sapientia per Salomonem dicat: Tunc inuoca-
bunt me, & non exaudiam, mane consurgent, & non inuenient me. Hinc est quòd fa-
Matth. 25. d tuæ virgines tarde venientes clamant dicentes: Domine Domine, aperi nobis. Sed iam
tunc aditum quærentibus dicitur: Amen amen dico vobis, nescio vos. Quid inter hæc, fra-
tres charissimi, nisi relinquere omnia debemus, curas mundi postponere, solis desiderijs
æternis inhiare? Sed hæc paucis data sunt. Admonere vos volo, vt relinquatis omnia, sed
non præsumo. Si ergo cuncta mundi relinquere non potestis, sic tenete quæ huius mun- C
di sunt, vt tamen per ea non teneamini in mundo, vt terrena res possideatur, non pos-
sideat, vt sub mentis vestræ sit dominio quod habetis, nec mens vestra dum terrenarum re-
rum amore vincitur, a rebus suis ipsa magis possideatur. Sit ergo res temporalis in vsu,
æterna in desiderio: sit res temporalis in itinere, desideretur æterna in peruentione. Quasi
ex latere respiciatur quidquid in hoc mundo agitur. Ante nos autem tendant mentis ocu-
li, dum tota intentione illa conspiciunt, ad quæ peruenimus. Extirpentur funditus vitia,
non solum ab actu operis, sed etiam a cogitatione cordis euulsa. Non nos voluptas car-
nis, non sollicitudo curiositatis, non æstus ambitionis a Dominica cena præpediat, sed ip-
sa quoque quæ honesta in mundo agimus, quasi ex quodam mentis latere tangamus,
vt terrena quælibet sic nostro corpori seruiant, quatenus cordi minime obsistant. Non
ergo, fratres, audemus vobis dicere, vt omnia relinquatis, sed tamen si vultis, omnia etiam D
retinendo relinquitis, si sic temporalia geritis, vt tamen tota mente ad æterna tendatis.
1. Cor. 7. e Hinc etenim Paulus Apostolus dicit: Tempus breue est, reliquum est, vt qui habent
vxores, tamquam non habentes sint: & qui flent, tamquam non flentes: & qui gau-
dent, tamquam non gaudentes: & qui emunt, tamquam non possidentes: & qui vtun-
tur hoc mundo, tamquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi. Vxorem
namque habet, sed quasi non habens, qui sic scit debita carnis exoluere, vt tamen per
ea mundo tota mente non cogatur inhærere. Nam cum idem rursum egregius prædica-
Ibidem. tor dicat: Qui habet vxorem, cogitat quæ sunt huius mundi, quomodo placeat vxori: il-
le vxorem habet quasi non habens, qui sic studet placere coniugi, vt tamen non displi-
ceat conditori. Flet quoque, sed tamquam non defleat, qui sic temporalibus damnis af-
fligitur, vt tamen de æternis lucris semper animum consoletur. Gaudet vero, sed tam- E
quam non gaudeat, qui sic de temporalibus bonis hilarescit, vt tamen semper tormen-
ta perpetua consideret: & in hoc quòd mentem gaudio subleuat, hanc continuo ponde-
re prouidi timoris premat. Emit autem sed quasi non possidens, qui & ad vsum terrena
præparat, & tamen cauta cogitatione præuidet quòd hæc citius relinquat: Mundo quo-
que vtitur, sed quasi non vtetur, qui & necessaria cuncta exterius ad vitæ suæ minis-
terium redigit, & tamen hæc eadem non sinit suæ menti dominari, vt subiecta foris ser-
uiant, & numquam intentionem animi ad alta tendentis frangant. Quicumque ergo ta-
les sunt, eis profecto terrena omnia non ad desiderium, sed ad vsum adsunt: quia rebus qui-
dem necessarijs vtuntur, sed nihil habere cum peccato cupiunt. De ipsis quoque rebus
habitis quotidie mercedes acquirunt, & plus gaudent bono opere, quàm bona possessio-
ne. Ac ne aliquibus ista difficilia esse videantur, rem de persona refero, quam multi ve-

strum

A ſtrum mecum nouerunt. Quam videlicet rem ipſe ante triennium in Centumcellenſi vrbe a perſonis fidelibus didici. Nuper namque in eadem ciuitate Theophanius comes fuit, vir miſericordiæ actibus deditus, bonis operibus intentus, hoſpitalitati præcipue ſtudens. Exercendi comitatus actibus occupatus, agebat terrena, & temporalia, ſed vt poſt ex fine eius claruit, magis ex debito quam ex intentione. Nam cum appropinquante mortis eius tempore, grauiſsima aeris tempeſtas obſiſteret, ne ad ſepeliendum duci poſſet, eiusq. coniux ſua cum fletu vehementiſſimo requireret, dicens: Quid faciam? quomodo te ad ſepeliendum eiicio, quæ oſtium domus huius egredi præ nimia tempeſtate non poſſum? Tunc ille reſpondit: Noli mulier flere, quia mox vt ego defunctus fuero, aeris ſerenitas redibit: Cuius protinus & vocem mors, & mortem ſerenitas eſt ſecuta. Cuius manus ac pedes podagræ humore tumeſcentes, & verſi in vulneribus fuerant, &
B profluente ſanie putebant. Sed cum corpus illius ex more ad lauandum fuiſſet detectum, ita manus, pedeſq. illius ſani reperti ſunt, ac ſi vmquam vulneris nihil habuiſſent. Ductus itaque ac ſepultus eſt, eiuſq. coniugi viſum eſt, vt quarto die in ſepulchro illius marmor quod ſuperpoſitum fuerat, mutari debuiſſet. Quod videlicet marmor corpori eius ſuperpoſitum dum fuiſſet ablatum, tanta ex eius corpore fragrantia odoris emanauit, ac ſi ex putreſcenti carne illius pro vermibus aromata ſerbuiſſent. Hæc igitur dixi, vt e vicino exemplo oſtendere poſſem, nonnullos & ſæcularem habitum gerere, & ſæcularem animum non habere. Quos enim tales in mundo neceſsitas ligat, vt ex omni parte exui a mundo non poſſint, ſic debent ea quæ mundi ſunt tenere, vt tamē eis neſciāt
C ex mentis fractione ſuccumbere. Hoc ergo cogitate, & cum relinquere cuncta quæ mundi ſunt, non poteſtis, exteriora bene exterius agite, ſed ardenter interius ad æterna feſtinate. Nihil ſit quod deſiderium veſtræ mentis retarder, nullius vos rei in hoc mundo delectatio implicet. Si bonum diligitur, mens in bonis melioribus, id eſt, in cæleſtibus delectetur. Si malum metuitur, mala animo æterna proponantur: vt dum illic eſſe conſpicit, & amplius quod diligat, & amplius quod perimeſcat, hic omnino non hæreat. Ad hæc agenda habemus mediatorem Dei & hominum, adiutorem noſtrum, per quem citius cuncta obtinebimus, ſi ad illum vero amore flagramus: qui viuit & regnat cum patre & ſpiritu ſancto Deus in ſæcula ſæculorum. Amen.

LECTIO SANCTI EVANGELII

D *ſecundum Lucam.*

IN illo tempore: Dixit Ieſus turbis: Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt me: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nonne prius ſedens computat ſumptus, qui neceſſarij ſunt, ſi habeat ad perficiendum: ne poſtquam poſuerit fundamentum, & non po- *Luc. 14.f*
E tuerit perficere, omnes qui viderint, incipiant illudere ei dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare? Aut quis rex iturus committere bellum aduerſus alium regem, nonne ſedens prius cogitat, ſi poſſit cum decem milibus occurrere ei, qui cum viginti milibus venit ad ſe? Alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens rogat ea quæ pacis ſunt. Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciauerit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.

A

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum in basilica beati Sebastiani martyris.

HOMILIA XXXVII.

SI consideremus, fratres charissimi, quæ, & quanta sunt, quæ nobis promittuntur in cælis, vilescunt animo omnia quæ habentur in terris. Terrena namque substantia, supernæ felicitati comparata, pondus est, non subsidium. Temporalis vita æternæ vitæ comparata, mors est potius dicenda, quàm vita. Ipse enim quotidianus defectus corruptionis, quid est aliud, quàm quædam prolixitas mortis? Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit; illa supernæ ciuitatis quanta sint gaudia, angelorum B choris interesse, cùm beatissimis spiritibus gloriæ conditoris assistere, præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici; incorruptionis perpetuæ munere lætari? Sed ad hæc audita inardescit animus, iamq. illic cupit assistere, vbi se sperat sine fine gaudere: sed ad magna præmia peruenire non potest, *1.Tim.2.a* nisi per magnos labores. Vnde & Paulus egregius prædicator dicit: Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Delectat ergo mentem magnitudo præmiorum, sed non deterreat certamen laborum. Vnde ad se venientibus veritas dicit: [Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.] Sed percontari libet quomodo parentes, & carnaliter propinquos præcipimur odisse, qui iubemur & inimicos diligere? Et certe veritas de vxore dicit: Quod Deus coniunxit, homo non separet. Et Pau- C *Matt.10.a Ephes.5.c* lus ait: Viri diligite vxores vestras: sicut & Christus Ecclesiam. Ecce discipulus vxorem *Luc.14.c* diligendam prædicat, cum magister dicat: Qui vxorem non odit, non potest meus esse discipulus? Numquid aliud iudex nunciat, aliud præco clamat? An simul & odisse possumus, & diligere? Sed si vim præcepti perpendimus, vtrumque agere per discretionem valemus: vt vxorem, & eos qui nobis carnis cognatione coniuncti sunt, & quos proximos nouimus, diligamus, & quos aduersarios in via Dei patimur, odiendo & fugiendo nesciamus. Quasi enim per odium diligitur, qui carnaliter sapiens, dum praua nobis ingerit, non auditur. Vt autem Dominus demonstraret hoc erga proximos odium, non de affectione procedere, sed de charitate, addidit protinus, dicens: [Adhuc autem, & animam suam.] Odisse itaque præcipimur proximos, odisse & animam nostram. Constat ergo, quia amando debet odisse proximum, qui sic eum odit, sicut semetip- D sum. Tunc etenim bene nostram animam odimus, cum eius carnalibus desiderijs non acquiescimus, cum eius appetitum frangimus, eius voluptatibus reluctamur. Quæ ergo contempta ad melius ducitur, quasi per odium amatur. Sic sic nimirum exhibere vxori, & proximis nostris odij discretionem debemus: vt in eis & diligamus quod sunt, & habeamus odio quòd in Dei nobis itinere obsistunt. Certe cum Paulus Hierosolymam per- *Act.21.b* geret, propheta Agabus zonam illius apprehendit, suisq. pedibus alligauit, dicens: Virum cuius hæc zona est, sic alligabunt Iudæi in Hierusalem. Sed is qui animam suam perfecte oderat, quid dicebat? Ego non solum alligari, sed & mori in Hierusalem paratus sum pro nomine Domini Iesu Christi, nec facio animam meam pretiosiorem quàm me. Ecce quomodo animam suam amando oderat, imo odiens amabat, quam cupiebat pro Iesu morti tradere, vt hanc ad vitam de peccati morte susciteret. Ab hac E ergo discretione odij nostri trahamus formam ad odium proximi. Ametur quilibet in hoc mundo etiam aduersarius, sed in via Dei contrarius non ametur etiam propinquus. Quisquis enim iam æterna concupiscit, in ea quam aggreditur, causa Dei, extra patrem, extra matrem, extra vxorem, extra filios, extra cognatos, extra semetipsum fieri debet, vt eo verius cognoscat Deum, quo in eius causa neminem recognoscit. Multum namque est quòd carnales affectus intentionem mentis diuerberant, eiusq. aciem obscurant: quos tamen nequaquam noxios patimur, si eos premendo teneamus. Amandi ergo sunt proximi, impendenda est charitas omnibus, & propinquis, & extraneis: nec ta- *1.Reg.6.* men pro eadem charitate a Dei amore flectendum. Scimus autem quia cum de terra Philistiim arca Domini ad terram Israelitarum rediret, plaustro superimposita est, & vaccæ plaustro subiunctæ sunt, quæ fetæ fuisse memorantur, quarum filios clauserunt

domi.

A domi. Et ſcriptum eſt: Ibant autem in directum vaccæ per viam quæ ducit Bethſamis, vno itinere gradiebantur, pergentes & mugientes, & non declinabant, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Quid ergo vaccæ, niſi fideles quoſque in Eccleſia deſignant? qui, dum ſacri eloquij præcepta conſiderant, quaſi ſuperimpoſitam ſibi Domini arcam portant. De quibus hoc etiam eſt notandum, quòd fuiſſe fetæ memorantur: quia ſunt plerique, qui in via Dei intrinſecus poſiti, foris carnalibus affectibus ligantur, ſed non declinant a recto itinere, qui arcam Dei portant in mente. Ecce enim vaccæ Bethſamis pergunt. Bethſamis quippe dicitur domus Solis & propheta ait: Vobis autem qui timetis Dominum, orietur Sol iuſtitiæ. Si ergo ad æterni Solis habitationem tendimus, dignum profecto eſt, vt de Dei itinere pro carnalibus affectibus non declinemus. Tota enim virtute penſandum eſt, quòd vaccæ Dei plauſtro ſuppoſitæ pergunt & gemunt. Dant ab
B intimis mugitus & tamen ab itinere non deflectunt greſſus. Sic nimirum prædicatores Dei, ſic fideles quique eſſe intra ſanctam Eccleſiam debent, vt compatiantur proximis per charitatem, & tamen de via Dei non exorbitent per compaſſionem. Hoc ipſum vero animæ odium qualiter exhiberi debeat, veritas ſubdendo manifeſtat, dicens: Qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Crux quippe a cruciatu dicitur. Et duobus modis crucem Domini baiulamus, cum aut per abſtinentiam, carnem afficimus, aut per compaſſionem proximi, neceſſitatem illius noſtram putamus. Qui enim dolorem exhibet in aliena neceſſitate, crucem portat in mente. Sciendum vero eſt, quòd ſunt nonnulli qui carnis abſtinentiam non pro Deo, ſed pro inani gloria exhibent. Et ſunt plerique qui compaſſionem proximo non ſpiritaliter, ſed carnaliter impendunt: vt ei non ad virtutem, ſed quaſi miſerendo ad culpas fa-
C ueant. Hi itaque crucem quidem videntur ferre, ſed Dominum non ſequuntur. Vnde recte hæc eadem veritas dicit: [Qui non baiulat crucem ſuam, & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus.] Baiulare etenim crucem & poſt Dominum ire, eſt vel carnis abſtinentiam, vel compaſſionem proximo pro ſtudio æternæ intentionis exhibere. Nam quiſquis hæc pro temporali intentione exhibet, crucem quidem baiulat, ſed ire poſt Dominum recuſat. Quia vero ſublimia præcepta data ſunt, protinus comparatio ædificandæ ſublimitatis adiungitur, cum dicitur: [Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, non prius ſedens computat ſumptus qui neceſſarii ſunt, ſi habeat ad perficiendum: ne poſtea quàm poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes qui viderint, incipiant ei illudere, dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare?] Omne quod agimus præuenire per ſtudium conſiderationis debemus. Ecce
D enim iuxta veritatis vocem, qui turrim ædificat, prius ædificii ſumptus parat. Si ergo humilitatis turrim conſtruere cupimus, prius nos præparare contra aduerſa huius ſæculi debemus. Hoc enim inter terrenum, & cæleſte ædificium diſtat, quòd terrenum ædificium, expenſas colligendo conſtruitur, cæleſte vero ædificium expenſas diſpergendo. Ad illud ſumptus facimus, ſi non habita colligamus. Ad iſtud ſumptus facimus, ſi habita relinquamus. Iſtos ſumptus dives ille habere non potuit, qui multas poſſeſſiones poſſidēs, magiſtrū requiſiuit dicens: Magiſter bone, quid faciēdo vitam æternam poſſidebo? Qui cum præceptum relinquendi omnia audiſſet, triſtis abſceſſit, & inde eſt anguſtatus in mente, vnde foris fuit latior in poſſeſſione. Quia enim in hac vita amabat ſumptus celſitudinis, tendendo ad æternam patriam, habere noluit ſumptus humilitatis. Conſideraudum vero eſt quod dicitur: [Omnes qui viderint, incipient illudere ei.] Quia iuxta Pauli vocem, ſpectaculum
E facti ſumus mundo, angelis, & hominibus. Et in omne quod agimus, conſiderare occultos noſtros aduerſarios debemus: qui ſemper noſtris operibus inſiſtunt, ſemper ex noſtro defectu gratulantur. Quos propheta intuens ait: Deus meus in te confido, non erubeſcam, neque irrideant me inimici mei: In bonis enim operibus intēti, niſi contra malignos ſpiritus ſolicite vigilemus, ipſos irriſores patimur, quos ad malum perſuaſores habemus. Sed quia de conſtruendo ædificio comparatio data eſt, nunc ex minori ad maius ſimilitudo ſubditur: vt ex rebus minimis maiora penſentur. Nam ſequitur: [Aut quis rex iturus committere bellum aduerſus alium regem, nonne ſedens prius cogitat, ſi poſſit cum decem milibus occurrere ei, qui cum viginti milibus venit ad ſe? Alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens, rogat ea quæ pacis ſunt.] Rex contra regem ex æquo venit ad prælium, & tamen ſi ſe perpendit non poſſe ſufficere, legationē mittit, & ea quæ pacis ſunt, poſtulat. Quibus ergo nos lacrymis veniam ſperare debemus, qui in illo tremendo examine cū rege

1. Reg. 6. b

Greg. hom. 2. lib. 2. Mor. c. 16. & in Pſal. 10. & in Ezech. hom. 1.

Mala. 4. a

Luc. 14. f

Matt. 19. d

1. Cor. 4. b

Pſal. 24. a

nostro ex æquo ad iudicium non venimus? Quos nimirum conditionis infirmitas, & cau- A
sa inferiores exhibet. Sed fortasse iam mali operis culpas abscidimus, iam praua quæque
externus declinamus. Numquid ad reddendam rationem cogitationis nostræ sufficimus?
Nam cum viginti milibus venire dicitur is, contra quem minime sufficit iste qui cum
decem milibus venit. Decem milia quippe ad viginti milia, simplum ad duplum sunt.
Nos autem si multum proficimus, vix exteriora nostra opera in rectitudine seruamus.
Nam & si iam luxuria carnis abscissa est, tamen adhuc a corde funditus abscissa non est.
Ille autem qui iudicaturus venit, exteriora simul & interiora iudicat, facta pariter & co-
gitationes pensat. Cum duplo ergo exercitu contra simplum venit, qui nos vix in solo
opere præparatos, simul de opere & cogitatione discutit. Quid ergo agendum est, fra-
tres, nisi vt dum nos cum simplo exercitu contra duplum illius sufficere non posse conspi-
cimus, dum adhuc longe est, legationem mittamus, & rogemus ea, quæ pacis sunt? B
Longe enim esse dicitur, qui adhuc præsens per iudicium non videtur. Mittamus ad
hunc legationem, lacrymas nostras, mittamus misericordiæ opera, mactemus in ara
eius hostias placationis, cognoscamus nos cum eo in iudicio non posse contendere. Pense-
mus virtutem eius fortitudinis, rogemus ea quæ pacis sunt. Hæc est nostra legatio, quæ
regem venientem placat. Pensate, fratres, quàm benignum sit, quòd is qui suo aduentu
valet opprimere, tardat venire. Mittamus ad hunc, vt diximus, legationem nostram,
flendo, tribuendo, sacras hostias offerendo. Singulariter namque ad absolutionem no-
stram, oblata cum lacrymis & benignitate mentis, sacri altaris hostia suffragatur: quia
is, qui in se resurgens a mortuis iam non moritur, adhuc per hanc in suo mysterio pro
nobis iterum patitur. Nam quoties ei hostiam suæ passionis offerimus, toties nobis ad
absolutionem nostram, passionem illius reparamus. Multos vt arbitror vestrum, fra- C
tres charissimi, contigit nosse hoc quod volo ad memoriam vestram narrando reuocare.
Non longe a nostris fertur temporibus factum quòd quidam ab hostibus captus longe
transductus est: cumq. diu teneretur in vinculis, cum vxor sua cum ex eadem captiui-
tate non reciperet, extinctum putauit. Pro quo iam velut mortuo hostias hebdomadibus
singulis curabat offerre. Cuius toties vincula soluebantur in captiuitate, quoties ab eius
coniuge oblatæ fuissent hostiæ pro animæ eius absolutione. Non longo post tempore re-
uersus, admirans valde suæ indicauit vxori, quòd diebus certis, hebdomadibus singulis,
eius vincula soluebantur. Quos videlicet dies eius vxor atque horas discutiens, tunc eum
recognouit absolutum, cum pro eo sacrificium meminerat oblatum. Hinc ergo, fra-
tres charissimi, hinc certa consideratione colligite, oblata a nobis hostia sacra quantum
in nobis soluere valeat ligaturam cordis, si oblata ab altero potuit in altero soluere vin- D
cula corporis. Multi vestrum, fratres charissimi, Cassium Narniensis vrbis Episcopum no-
uerunt, cui mos erat quotidianas Deo hostias offerre, ita pene nullus dies vitæ eius ab-
scederet, quo non omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Cui cum sacrificio
valde etiam concordabat vita. Nam cuncta quæ habebat, in eleemosynis tribuens, cum
ad horam offerendi sacrificij venisset, velut totus in lacrymis defluens, semetipsum cum
magna cordis contritione mactabat. Cuius & vitam, & exitum a quodam venerabilis
vitæ diacono, qui fuerat ab eo nutritus referente, cognoui. Aiebat enim quòd quadam
nocte eius presbytero per visum Dominus astitit, dicens: Vade & dic Episcopo: Age
quod agis, operare quod operaris, non cesset pes tuus, non cesset manus tua. natali
Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter, sed
quia e vicino Apostolorum natalitius dies imminebat, tam propinqui exitus diem E
Episcopo nunciare pertimuit. Alia nocte Dominus redijt, eiusq. inobedientiam ve-
hementer increpauit, atque eadem iussionis suæ verba retexuit. Tunc presbyter surre-
xit vt pergeret, sed rursus infirmitas cordis impedimento facta est indicandæ reuela-
tionis. Et ad admonitionem quoque iteratæ iussionis obduruit pergere, & quæ viderat,
manifestare neglexit. Sed quia magnam mansuetudinem contemptæ gratiæ maior se-
qui solet ira vindictæ, visione tertia Dominus apparens, iam verbis addidit verbera,
& tam districta cæde mactatus est, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis.
Surrexit ergo eruditus ex verbere, perrexit ad Episcopum, eumq. iam ex more iuxta
beati Iuuenalis martyris sepulchrum ad offerendum sacrificium consistentem reperit,
secretum a circumstantibus petijt, seq. eius pedibus strauit. Cumq. eum vbertim
flentem Episcopus vix ad se leuare potuisset, lacrymarum causas cognoscere studuit.

Ille

A Ille vero relaturus ordinem visionis, prius vestimento ex humeris deuoluto, detexit plagas corporis, vt ita dicam, testes veritatis & culpæ, monstrauit quanta animaduersione districtionis membra illius accepta verba liuore inflicto sulcauerant. Quæ mox vt Episcopus vidit, exhorruit, & quis sibi talia facere præsumpsisset, cum magnæ obstupefactionis vocibus inquisiuit. At ille respondit, hæc se pro ipso fuisse perpessum. Excreuit cum terrore admiratio: sed nullas iam presbyter inquisitioni eius moras adijciens, secretum reuelationis aperuit, eiq. iussionis Dominicæ ea quæ audierat verba narrauit, dicens: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset manus tua, non cessat pes tuus: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Quibus auditis, Episcopus se in orationnem cum magna cordis contritione prostrauit, & qui oblaturus sacrificium, ad horam tertiam venerat, hoc pro extensæ orationis magnitudine,
B ad horam nonam vsque protelauit. Atque ex illo iam die magis magisq. aucta sunt ei lucra pietatis. Factusq. est tam fortis in opere, quàm certus ex munere: quippe qui eum, cui ipse debitor fuerat, ex ea promissione iam cœperat habere debitorem. Huic autem consuetudo fuerat, annis singulis natalitio Apostolorum die, Romam venire: iamq. ex hac reuelatione suspectus, venire iuxta morem noluit. Eodem ergo tempore solicitus fuit, secũdo quoque anno vel tertio in mortis suæ expectatione suspensus, quarto, quintoq. & sexto similiter. Qui desperare iam de veritate reuelationis poterat, si verbis fidem verbera non seciſſent. Cum ecce anno septimo vsque ad expectati natalis sacras vigilias incolumis peruenit, sed leuis hunc in vigilijs calor attigit, atque ipso die natalitio filijs suis se expectantibus, Missarum solemnia implere se posse recusauit. Illi vero qui de eius erant pariter egressione suspecti, simul ad eum omnes venerunt, sese vnanimiter astringentes, vt
C die eodem nequaquam acquiescerent Missarum solemnia celebrari, nisi pro eis apud Dominum idem antistes suus intercessor accederet. Tunc ille compulsus, in Episcopi oratorio Missas fecit, & manu sua corpus Dominicum pacemq. omnibus tribuit. Qui cuncto ministerio oblati sacrificij peracto, ad lectulum redijt ibiq. iacens, dum sacerdotes suos ac ministros circumstetisse cerneret, quasi vale vltimum dicens, de seruando eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se vniri, prædicabat. Cum subito inter ipsa sanctæ exhortationis verba, voce terribili clamauit, dicens: Hora est. Moxq. assistentibus ipse suis manibus linteum dedit, quod ex more morientium sibi contra faciem tenderetur. Quo tenso, spiritum emisit, sicq. sancta illa anima ad gaudia æterna perueniens, a carnis corruptione soluta est. Quem, fratres charissimi, quem vir iste in morte sua imitatus est, nisi eum quem in vita sua fuerat contemplatus? Dicens
D enim, Hora est, de corpore exijt: quia & Iesus peractis omnibus cum dixisset: Consummatum est, inclinato capite tradidit spiritum. Quod ergo Dominus ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianæ hostiæ illa cum eleemosynis, & lacrymis missa legatio, quantam cum rege veniente gratiæ pacem fecit. Relinquat ergo omnia, qui potest. Qui autem relinquere omnia non potest, cum adhuc longe est rex, legationem mittat, lacrymarum, eleemosynarum, hostiarum munera offerat. Vult enim placari precibus, qui scit quia portari non possit iratus. Quod adhuc moram facit venire, legationem pacis sustinet. Veniſſet iam iamq. si vellet cunctos suos aduersarios trucidasset. Sed & quàm terribilis veniet, indicat, & tamen ad veniendum tardat: quia non vult inuenire quos puniat, sed reatum nobis contemptus nostri denunciat, dicens: [Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest
E meus esse discipulus.] Et tamen sperandæ salutis remedium confert: quia qui per iram non potest ferri, per postulatæ pacis vult legationem placari. Lauate ergo, fratres charissimi, lacrymis maculas peccatorum, eleemosynis tergite, sacris hostiis expiare. Nolite possidere per desiderium, quæ adhuc per vsum minime reliquistis. Spem in solo Redemptore figite, ad æternam patriam mente transite. Si enim nil in hoc mundo iam amando possidetis, etiam possidendo cuncta reliquistis. Ipse nobis gaudia desiderata concedat, qui nobis æternæ pacis remedia contulit Iesus Christus Dominus noster, qui viuit, & regnat cum Patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Ioan. 19. f

LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Matthæum.

A

Matt.22.c IN illo tempore: Loquebatur Iesus principibus sacerdotum & Phariſæis in parabolis, dicens: Simile factum eſt regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio ſuo, & miſit ſeruos ſuos vocare inuitatos ad nuptias, & nolebant venire. Iterum miſit alios ſeruos, dicens: Dicite inuitatis, Ecce prandium meum paraui, tauri mei & altilia occiſa ſunt, & omnia parata, venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt, & abierunt alius in villam ſuam, alius vero ad B negotiationem ſuam. Reliqui vero tenuerunt ſeruos eius, & contumelijs affectos occiderunt. Rex autem cum audiſſet, iratus eſt, & miſſis exercitibus ſuis, perdidit homicidas illos, & ciuitates illorum ſuccendit. Tunc ait rex ſeruis ſuis: Nuptiæ quidem paratæ ſunt, ſed qui inuitati erant, non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum, & quoſcumque inueneritis, vocate ad nuptias. Et egreſſi ſerui eius in vias, congregauerunt omnes quos inuenerunt, bonos & malos, & impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentium. Intrauit autem rex, vt videret diſcumbentes, & vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali, & ait illi: Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem? At ille ob- C mutuit. Tunc dixit rex miniſtris: Ligatis pedibus eius & manibus, mittite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & ſtridor dentium. Multi enim ſunt vocati, pauci vero electi.

Homilia lectionis eiuſdem habita ad populum in baſilica beati Clementis, Dominica vigeſima poſt Trinitatem.

HOMILIA XXXVIII.

TEXTVM lectionis Euangelicæ, fratres chariſſimi, volo, ſi poſſum, ſub breuitate tranſeurrere, vt in fine eius valeam ad loquendum largius vacare. Sed quærendum
Matth.22.b prius eſt, an hæc apud Matthæum ipſa ſit lectio, quæ apud Lucam appellatione cenæ D
Luc.14.c deſcribitur. Et quidem ſunt nonnulla quæ ſibi diſſona eſſe videntur: quia hic prandium, illic cena memoratur: hic qui ad nuptias non dignis veſtibus intrauit, repulſus eſt: illic nullus qui intraſſe dicitur, repulſus eſſe perhibetur. Qua ex re recte colligitur, quòd & hic per nuptias præſens Eccleſia; & illic per cenam æternum & vltimum conuiuium deſignatur: quia & hanc nonnulli exituri intrant, & ad illud quiſquis ſemel intrauerit, vlterius non exibit. At ſi quis forte contendat, hanc eandem eſſe lectionem, ego melius puto, ſalua fide, alieno intellectui cedere quàm contentionibus deſeruire: quoniam & intelligi congrue forſitan poteſt, quia de proiecto eo qui cum nuptiali veſte non venerat, quod Lucas tacuit, Matthæus dixit. Quòd vero per illum cena, per hunc autem prandium, dicitur, nequaquam vel hoc noſtræ intelligentiæ obſiſtit: quia cum ad horam nonam apud antiquos quotidie prandium fieret, ipſum quoque prandium cena vocaba- E
sup.hom.19. tur. Sæpe autem iam me dixiſſe memini, quòd plerumque in ſancto Euangelio regnum cælorum præſens Eccleſia nominatur. Congregatio quippe iuſtorum, regnum cælorum
Eſaiæ.66.a dicitur: Quia enim per prophetam Dominus dicit: Cælum mihi ſedes eſt, & Salo-
Sap.7.d mon ait: Anima iuſti ſedes ſapientiæ: Paulus etiam dicit, Chriſtum Dei virtutem, &
1.Cor.1.c Dei ſapientiam: aliquando colligere debemus, quia ſi Deus ſapientia, anima autem
Aug.in Pſ.96. iuſti ſedes ſapientiæ, dum cælum dicitur ſedes Dei, cælum ergo eſt anima iuſti. Hinc
Pſal.18.a per Pſalmiſtam de ſanctis prædicatoribus dicitur: Cæli enarrant gloriam Dei. Regnum ergo cælorum eſt Eccleſia iuſtorum: quia dum eorum corda in terra nil ambiunt, per hoc quòd ad ſuperna ſuſpirant, iam in eis Dominus quaſi in cæleſtibus regnat. Dicatur ergo: [Simile eſt regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio
Pſal.71.a ſuo.] Iã intelligit charitas veſtra, quis eſt iſte rex, regis filij Pater: ille nimirũ cui Pſalmiſta

aut:

A ait: Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis. [Qui fecit nuptias filio suo.] Tunc enim Deus pater, Deo filio suo nuptias fecit, quando hũc in vtero virginis humanæ naturæ coniunxit, quando Deum ante sæcula, fieri voluit hominem in fine sæculorum. Sed quia ex duabus personis fieri solet ista nuptialis coniunctio, absit hoc ab intellectibus nostris, vt personam Dei, & hominis Redemptoris nostri Iesu Christi, ex duabus personis credamus vnitam. Ex duabus quippe atque in duabus hunc naturis existere dicimus: sed ex duabus personis compositum credi, vt nefas, vitamus. Apertius ergo atque securius dici potest, quia in hoc pater regi filio nuptias fecit, quo ei per incarnationis mysterium sanctam Ecclesiam sociauit. Vterus autem genitricis virginis, huius sponsi thalamus fuit. Vnde & Psalmista dicit: In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Tamquam sponsus quippe de thalamo suo *Psal. 18.a*

B processit, qui ad coniungendam sibi Ecclesiam incarnatus Deus de incorrupto vtero virginis exiuit. Misit ergo seruos suos, vt ad istas nuptias amicos inuitarent. Misit semel, misit iterum: quia incarnationis Dominicæ prædicatores ad inuitandum misit, & prius prophetas, & postmodum Apostolos fecit. Bis itaque seruos ad inuitandum misit: quia incarnationem vnigeniti & per prophetas dixit futuram, & per Apostolos nunciauit factam. Sed quia hi qui prius inuitati sunt, ad nuptiarum conuiuium venire noluerunt, in secunda inuitatione iam dicitur: [Ecce prandium meum paraui, tauri mei, & altilia occisa sunt, & omnia parata.] Quid in tauris vel altilibus, fratres charissimi, nisi noui ac veteris testamenti Patres accipimus? Quia enim vulgo loquor, etiam ipsa me necesse est verba Euangelicæ lectionis explanare. Altilia enim saginata dicimus: ab eo enim quod *Matt. 22.a* est alere, altilia quasi alitilia vocamus. Cum vero in lege scriptum sit: Diliges amicum *Matt. 5.b*

C tuum, & odio habebis inimicum tuum: accepta tunc iustis licentia fuerat, vt Dei inimicos, suosq. aduersarios quanta possent virtute comprimerent, eosq. iure gladij ferirent. *Deut. 13.c* Quod in nouo proculdubio testamento compescitur, cum per semetipsam veritas prædicat, dicens: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Qui ergo per *Matth. 5.a* tauros, nisi Patres testamenti veteris significantur? Nam dum ex promissione legis acceperant, quatenus aduersarios suos odij retributione percuterent, vt ita dicam, quid aliud quàm tauri erant, qui inimicos suos virtutis corporeæ cornu feriebant? Quid vero per altilia, nisi Parres testamenti noui figurantur? qui dum gratiam pinguedinis internæ percipiunt, æternis desiderijs innitentes, ad sublimia contemplationis suæ pennis subleuantur. In imo quippe cogitationem ponere, quid est aliud quàm quædam ariditas mentis? Qui autem intellectu cælestium, iam per sancta desideria de supernis, de-

D lectationis intimæ cibo pascuntur, quasi largiori alimento pinguescunt. Hac enim pinguedine saginari propheta concupierat, cum dicebat: Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. Quia ergo prædicatores Dominicæ incarnationis missi, persecutionem *Psal. 6.c* ab infidelibus, & prius prophetæ, & postmodum sancti Apostoli pertulerunt, inuitatis & venire nolentibus dicitur: [Tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia parata.] Ac si apertius dicatur: Patrum præcedentium mortes aspicite, & remedia vitæ vestræ cogitate. Notandum vero quòd in priori inuitatione nil de tauris & altilibus dicitur, in secunda autem iam tauri & altilia mactata esse memorantur: quia omnipotens Deus, cum verba eius audire nolumus, adiungit exempla, vt omne quod impossibile credimus, tanto nobis ad sperandum fiat facilius, quanto per hoc transisse iam & alios audimus. Sequitur: [Illi autem neglexerunt, & abierunt, alius in villam suam, alius vero in negotiatio-

E nem suam.] In villam quippe ire, est labori terreno immoderate incumbere. In negotiationem vero ire, est actionum sæcularium lucris inhiare. Quia enim alius intentus labori terreno, alius vero mundi huius actionibus deditus, mysterium incarnationis Dominicæ pensare, & secundum illud viuere dissimulat, quasi ad villam vel negotium pergens, venire ad regis nuptias recusat. Et plerumque, quod est grauius, nonnulli vocantis gratiam non solum respuunt, sed etiam persequuntur. Vnde & subditur: [Reliqui vero tenuerunt seruos eius, & contumelijs affectos occiderunt. Sed rex ista cognoscens, missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorũ succendit.] Homicidas perdidit: quia persequentes interimit. Ciuitatem eorum igni succendit: quia illorum non solum animæ, sed & caro quoque in qua habitauerant, æternæ gehennæ flamma cruciatur. Missis vero exercitibus extinxisse homicidas dicitur: quia in hominibus omne iudiciũ per angelos exhibetur. Quid namque sunt illa angelorũ agmina, nisi exercitus regis nostri? Vnde

& idē rex Dominus ſabaoth diçitur:Sabaoth quippe exercitus interpretatur. Ad perden- A
dosergo aduerſarios ſuos exercitum mittit:quia nimirum vindictā Dominus per Angelos
exercet.Cuius vindictæ potentiam tunc noſtri patres audiebāt, nos autem iam cernimus.
Vbi ſunt enim ſuperbi illi martyrum perſecutores? Vbi illi qui contra conditorem ſuam
ceruicem cordis erexerant, & de huius mundi gloria mortifera tumebant? Ecce iam
mors martyrum floret in fide viuentium, & hi qui contra illos de crudelitate ſua gloria-
ti ſunt, nequaquam ad memoriam noſtram veniunt, vel in numero mortuorum. Re-
bus ergo cognoſcimus, quod in parabolis audiuimus: Sed is qui inuitantem ſe contemni
conſpicit, regis filij ſui nuptias vacuas non habebit. Ad alios mittit: quia etſi apud ali-
quos laborat verbum Dei, quandoque tamen fermo Dei inuenturus eſt, vbi requieſcat.
Vnde & ſubditur: [Tunc ait ſeruis ſuis: Nuptiæ quidem paratæ ſunt, ſed qui inuitati
erant, non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum, & quoſcumque inueneritis, voca- B
te ad nuptias.] Si in ſcriptura ſacra vias actiones accipimus, exitus viarum intelligimus
defectus actionum: quia illi plerumque facile ad Deum veniunt, quos in terrenis actibus
proſpera nulla comitantur. Sequitur: [Et egreſſi ſerui eius in vias, congregauerunt om-
nes quos inuenerunt, malos & bonos, & impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentium.] Ecce iam
ipſa qualitate conuiuantium aperte oſtenditur:quia per has regis nuptias præſens Eccleſia
deſignatur, in qua cum bonis & mali conueniunt. Permixta quippe eſt diuerſitate filio-
rum: quia ſic omnes ad fidem generat, vt tamen omnes per immutationem vitæ ad li-
bertatem ſpiritalis gratiæ culpis exigentibus non perducat. Quouſque namque hic viui-
mus, neceſſe eſt vt vitam præſentis ſæculi permixti petagamus: Tunc autem diſcerni-
mur, cum peruenimus. Boni enim ſoli nuſquam ſunt, niſi in cælo: & mali ſoli nuſquam
ſunt, niſi in inferno. Hæc autem vita quæ inter cælum & infernum ſita eſt, ſicut in me- C
dio ſubſiſtit, ita vtramque partium ciues communiter recipit: quos tamen ſancta Eccle-
ſia & nunc indiſcrete ſuſcipit, poſtmodum in egreſsione diſcernit. Si ergo boni eſtis,
quamdiu in hac vita ſubſiſtitis, æquanimiter tolerare malos debetis. Nam quiſquis malos
non tolerat, ipſe ſibi per intolerantiam ſuam teſtis eſt, quia bonus non eſt. Abel enim eſſe
renuit quem Cain malitia non exercet: Sic in tritura areæ grana ſub paleis premuntur:
ſic flores inter ſpinas oriuntur, & roſa quæ redolet creſcit cum ſpina quæ pungit. Duos
quippe filios habuit primus homo: ſed vnus horum electus eſt, alter reprobus fuit. Tres
Gen.6.b filios Noe arca continuit: ſed duo ex his electi ſunt, & vnus reprobus fuit. Duos Abraam
filios habuit: ſed vnus electus eſt, alter reprobus fuit. Duos Iſaac filios habuit: ſed vnus
electus eſt, alter reprobatus. Duodecim filios habuit Iacob: ſed ex his vnus per innocen-
tiam venditus eſt, alij vero per malitiam venditores fratris fuerunt. Duodecim Apoſtoli D
ſunt electi: ſed vnus in his admixtus eſt reprobus, qui probaret vndecim, qui probaren-
Act.3.b tur. Septem ſunt diaconi ab Apoſtolis ordinati: ſed ſex in fide recta permanentibus,
vnus extitit auctor erroris. In hac ergo Eccleſia nec mali ſine bonis, nec boni ſine malis
eſſe poſſunt. Anteacta itaque tempora, fratres chariſsimi, ad mentem reducite, & vos
ad malorum tolerantiam roborate. Si enim electorum filij ſumus, reſtat neceſſe eſt, vt
per eorum exempla gradiamur: Bonus enim non fuit, qui malos tolerare recuſauit. Hinc
Iob.9.d namque eſt quod de ſemetipſo beatus Iob aſſerit, dicens: Frater fui draconum, & ſocius
Cant.2.b ſtruthionum. Hinc per Salomonem ſponſi voce ſanctæ Eccleſiæ dicitur: Sicut lilium in-
Ezech.2.b ter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Hinc ad Ezechielem Dominus dicit: Fili hominis,
2.Pet.2.b increduli & ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpionibus habitas. Hinc Petrus beati Loth
vitam glorificat dicens: Et iuſtum Loth oppreſſum a nefandorum iniuſta conuerſatione E
eruit: aſpectu enim & auditu iuſtus erat, habitans inter eos, qui de die in diem animam
Philip.2.c iuſtam iniquis operibus cruciabant: Hinc Paulus diſcipulorum vitam & laudat & robo
rat, dicens: In medio nationis prauæ & peruerſæ, inter quos lucetis ſicut luminaria in
Apoc.2.d mundo, verbum vitæ continentes. Hinc Ioannes Pergami Eccleſiæ atteſtatur dicens:
Scio vbi habitas, vbi ſedes eſt ſatanæ, & tenes nomen meum, & non negaſti fidem
meam. Ecce, fratres chariſsimi, pene omnia percurrendo cognoſcimus, quia bonus
non fuit, quem malorum prauitas non probauit. Vt enim ita loquar, ferrum animæ no-
Gen.6.7.8. Auguſt. de cath. rud c.27.& 25. de ciuit.Dei,c. 26. ſtræ nequaquam perducitur ad ſubtilitatem acuminis, ſi hoc non eraſerit alienæ lima
prauitatis. Terrere autem vos non debet, quòd in Eccleſia & multi mali, & pauci ſunt
boni: quia arca in vndis diluuij, quæ huius Eccleſiæ typum geſsit, & ampla in inferiori-
bus, & anguſta in ſuperioribus fuit: Quæ in ſummitate etiam ſua ad vnius menſuram
cubiti

A cubiti exceuit. Inferius quippe, quadrupedia atque reptilia, ſuperius vero aues & homines habuiſſe credenda eſt. Ibi lata extitit, vbi beſtias habuit, ibi anguſta, vbi homines ſeruauit: quia nimirum ſancta Eccleſia in carnalibus ampla eſt, in ſpiritalibus anguſta. Vbi enim beſtiales hominum mores tolerat, illic latius ſinum laxat. Vbi autem eos habet qui ſpiritali ratione ſuffulti ſunt, illic quidem ad ſummum ducitur: ſed tamen quia pauci ſunt, anguſtatur. Lata quippe via eſt, quæ ducit ad perditionem & multi ſunt qui vadunt per eam: & anguſta eſt quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inueniunt eam. Eo autem vſque arca anguſtatur in ſummis, quouſque ad menſuram vnius cubiti perducatur: quia in ſancta Eccleſia quanto ſanctiores quique ſunt, tanto pauciores. Quæ in ſummo ad illum perducitur, qui ſolus homo in hominibus, & ſine alterius comparatione natus eſt ſanctus. Qui iuxta Pſalmiſtæ vocem, factus eſt ſicut paſſer vnicus in ædificio. *Matt. 7. c* *Pſal. 101. b*

B Tanto ergo magis mali tolerandi ſunt, quanto & amplius abundant: quia & in areæ tritura pauca ſunt grana quæ ſeruantur horreis, & grandes acerui palearum, qui ignibus comburuntur. Sed quia iam largiente Domino, nuptiarum domum, id eſt, ſanctam Eccleſiam intraſtis, ſoletter, fratres, aſpicite, ne aliquid de mentis veſtræ habitu rex ingrediens reprehendat: Cum magno enim cordis timore penſandum eſt quod protinus ſubditur: [Intrauit autem rex vt videret diſcumbentes, & vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali.] Quid fratres chariſsimi, exprimi per nuptialem veſtem putamus? Si enim veſtem nuptialem, baptiſma vel fidem dicimus, quis ſine baptiſmate & fide has nuptias intrauit? Eo enim ipſo foris eſt, quo necdum credidit. Quid ergo debemus intelligere nuptialem veſtem, niſi charitatem? Intrat enim ad nuptias, ſed cum nuptiali veſte non intrat, qui in ſancta Eccleſia aſſiſtens, fidem habet, ſed charitatem non habet.

C Recte enim charitas, nuptialis veſtis vocatur: quia hanc in ſe conditor noſter habuit, dum ad aſſociandæ ſibi Eccleſiæ nuptias venit. Sola quippe dilectione Dei actum eſt, vt eius vnigenitus mentes ſibi electorum hominum vniret. Vnde & Ioannes dicit: Sic enim dilexit Deus mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret pro nobis. Qui ergo per charitatem venit ad homines, eandem charitatem innotuit veſtem eſſe nuptialem. Omnis ergo veſtrum, qui in Eccleſia poſitus Deo credidit, iam ad nuptias intrauit: ſed cum nuptiali veſte non venit, ſi charitatis gratiam non cuſtodit. Et certe, fratres, ſi quis ad carnales nuptias eſſet inuitatus, veſtem mutaret, congaudere ſe ſponſo & ſponſæ ex ipſo ſui habitus decore oſtenderet, inter gaudentes & feſta celebrantes deſpectis veſtibus apparere erubeſceret. Nos ad Dei nuptias venimus, & cordis veſtem mutare diſſimulamus: Congaudent angeli, cum ad cælum aſſumuntur electi. Qua ergo mente hæc ſpiritalia *Amb. in Luc. 14. & lib. 1. de pæn. c. 6.* *Ioan. 3. b*

D feſta conſpicimus, qui nuptialem veſtem, id eſt, charitatem, quæ ſola nos ſpecioſos exhibeat, non habemus? Sciendum vero eſt quia ſicut in duobus lignis, ſuperiore videlicet & inferiore veſtis texitur: ita in duobus præceptis charitas habetur, in dilectione ſcilicet Dei, & proximi, Scriptum quippe eſt: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & proximum tuum ſicut teipſum. Qua in re notandum eſt, quia in dilectione proximi menſura amoris ponitur, cum dicitur: Diliges proximum tuum, ſicut teipſum: Dei autem dilectio nulla menſura conſtringitur, cum dicitur: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua: Non enim iubetur quiſque quantum diligat, ſed ex quanto, cum dicitur ex toto: quia ille veraciter Deum diligit, qui ſibi de ſe nihil relinquit. Duo ergo hæc neceſſe eſt vt charitatis præcepta cuſtodiat, quiſquis habere in nuptijs veſtem *Mare. 12. c* *Deut. 6. a*

E nuptialem curat. Hinc eſt enim, quòd apud Ezechielem prophetam, portæ ipſius ciuitatis in monte conſtitutæ, veſtibulum duobus cubitis menſuratur: quia nimirum acceſſus nobis cæleſtis ciuitatis non panditur, ſi in hac Eccleſia, quæ pro eo quod adhuc foris eſt, veſtibulum dicitur, Dei & proximi dilectio non tenetur. Hinc eſt quòd cortinis tabernaculi intexi coccus bis tinctus iubetur. Vos eſtis fratres, vos eſtis cortinæ tabernaculi, qui per fidem in cordibus veſtris ſecreta cæleſtia velatis. Sed cortinis tabernaculis bis tinctus coccus debet ineſſe. Coccus quippe ignis ſpeciem habet. Quid vero eſt charitas, niſi ignis? Sed iſta charitas eſſe bis tincta debet, vt tingatur & per amorem Dei, tingatur & per amorem proximi. Qui enim ſic amat Deum, vt per contemplationem illius negligat proximum, coccus quidem eſt, ſed bis tinctus non eſt. Rurſum qui ſic amat proximum, vt tamen contemplationem Dei per eius amorem relinquat, coccus eſt, ſed bis tinctus non eſt. Vt ergo charitas veſtra bis tinctus coccus eſſe valeat, & ad amorem ſe- *Exod. 25. a* *Ezech. 40. b*

Dei

Dei & ad amorē proximi accendant: quatenus nec ex compaſsione proximi contemplationem relinquat Dei, nec pluſquam debet inhærens contemplationi Dei, compaſsionem abijciat proximi. Omnis itaque homo inter homines viuens, ſic ad eum anhelet, quem deſiderat, vt tamen hunc non deſerat, cum quo currebat: & ſic huic adiutorium ferat, vt ab illo nullatenus torpeat, ad quem feſtinabat. Sciendum quoque eſt, quòd ipſa dilectio proximi in duobus præceptis ſubdiuiditur, cum quidam ſapiens dicat: Omne quod *Tob. 4. c* tibi odis fieri, vide ne ipſe alteri facias. Et per ſemetipſam veritas prædicat dicens: *Matt. 7. b* Quæ vultis vt faciant vobis homines, & vos eadem facite illis. Si enim & quod impendi nobis recte volumus, hoc alijs impartimur, & quod nobis fieri nolumus, hoc alijs facere ipſi deuitamus, charitatis iura illæſa ſeruamus. Sed nemo cum quempiam diligit, habere ſe protinus charitatem putet, niſi prius ipſam vim ſuæ dilectionis examinet. Nam ſi quis quemlibet amat, ſed propter Deum non amat, charitatem non habet, ſed habere ſe putat. Charitas autem vera eſt, cum & in Deo diligitur amicus, & propter Deum diligitur inimicus. Ille enim propter Deum diligit eos quos diligit, qui iam & eos diligere a quibus non diligitur, ſcit. Probari enim charitas per ſolam odij aduerſi- *Luc. 6. d* tatem ſolet. Vnde & per ſemetipſum Dominus dicit: Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos. Ille ergo ſecurus amat, qui propter Deum illum amat a quo ſe intelligit nón amari. Magna ſunt hæc, alta ſunt hæc, & multis ad exhibendum difficilia: ſed tamen iſta eſt veſtis nuptialis. Quiſquis autem hanc recumbens in nuptijs non habet, iam ſolicitus metuat, ingrediente rege quando mittatur foras. Ecce enim dicitur: [Intrauit rex ad nuptias, vt videret diſcumbentes, & vidit ibi hominem non veſtitum veſte nuptiali.] Nos ſumus fratres chariſſimi qui in nuptijs verbi diſcumbimus, qui iam fidem in Eccleſia habemus, qui ſcripturæ ſacræ epulis paſcimur, qui coniunctam Deo Eccleſiam eſſe gaudemus. Conſiderate rogo, ſi cum nuptiali veſte ad has nuptias veniſtis, cogitationes veſtras ſolicita inquiſitione diſcutite. De rebus ſingulis corda veſtra trutinate, ſi iam contra nullū odium habetis, ſi contra ſelicitatem alienam nulla vos inuidiæ face ſuccenditis, ſi per occultam malitiā nemini nocere feſtinatis. Ecce rex ad nuptias ingreditur, & cordis noſtri habitum contemplatur, atque ei quem charitate veſtitū non inuenit, protinus iratus dicit: [Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtē nuptialem?] Mirandum valde eſt fratres chariſſimi, quòd hunc & amicū vocat, & reprobat ac ſi ei apertius dicat, Amice, & non amice. Amice per fidē, ſed non amice per operationē. [At ille obmutuit.] quia quod dici ſine gemitu non poteſt, in illa diſtrictione vltimæ increpationis omne argumētum ceſſat excuſationis: quippe quia ille foris increpat, qui teſtis conſcientiæ intus animum accuſat. Sed inter hæc ſciendum eſt, quia quiſquis hanc veſtem virtutis habet, ſed tamen adhuc perfecte non habet, ad pij regis ingreſſum deſperare *Pſal. 138. a* de venia non debet: quia ipſe quoque ſpem nobis per Pſalmiſtam tribuens dicit: Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur: Sed quia pauca hæc in conſolatione labentis & infirmantis diximus, nunc ad eum qui hanc omnimodo non habet, verba vertamus. Sequitur: [Tunc rex dixit miniſtris: Ligatis manibus eius, & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit, fletus & ſtridor dentium.] Ligantur tunc pedes & manus per diſtrictionem ſententiæ, qui modo a prauis operibus ligari noluerunt per meliorationem vitæ: Vel certe tunc ligat pœna, quos modo a bonis operibus ligauit culpa. Pedes enim, qui viſitare ægrum negligunt, manus quæ nihil indigentibus tribuunt, a bono opere iam ex voluntate ligatæ ſunt. Qui ergo nunc ſponte ligantur in vitio, tunc in ſupplicio ligantur inuite. Bene autem dicitur quod in exteriores tenebras proijciatur. Interiores quippe tenebras dicimus cæcitatem cordis, exteriores vero tenebras æternam noctem damnationis. Tunc ergo damnatus quiſque non in interiores, ſed in exteriores tenebras mittitur: quia illic inuitus proiicitur in noctem damnationis, qui hic ſponte cecidit in cæcitatem cordis: Vbi fletus quoque & ſtridor dentium eſſe perhibetur, vt illic dentes ſtrideant, qui hic de edacitate gaudebant: illic oculi defleant, qui hic per illicitas concupiſcentias verſabantur in mundo: quatenus ſingula quæque membra ſupplicio ſubiaceant, quæ hic ſingulis quibuſque vitijs ſubiecta ſeruiebant. Sed repulſo vno, in quo videlicet omne malorum corpus exprimitur, generalis protinus ſententia ſubinfertur, qua dicitur: [Multi enim ſunt vocati, pauci vero electi.] Tremendum eſt valde, fratres chariſſimi, quod audiuimus. Ecce nos omnes iam vocati per fidem ad cæleſtis regis nuptias venimus, incarnationis eius myſterium, & credimus & confitemur, diuini verbi epulas ſumimus,

A sumimus, sed futuro die iudicij rex intraturus est. Quia vocati sumus, nouimus: si sumus electi nescimus. Tanto ergo necesse est vt vnusquisque nostrum in humilitate se deprimat, quanto si sit electus ignorat. Nonnulli enim bona nec incipiunt, nonnulli vero in bonis quæ incœperunt, minime persistunt: Alter plene totam vitam ducere in prauitate conspicitur, sed iuxta finem vitæ a prauitate sua per districtæ pœnitentiæ lamenta reuocatur: Alter electam videtur vitam ducere, & tamen hunc contingit ad erroris nequitiam iuxta finem vitæ declinare. Alius bonum bene inchoat, melius consummat: Alius in malis actibus a primæua ætate se exercet, & in eisdem operibus sēper seipso deterior cōsummatur. Tanto ergo sibi vnusquisq. solicite metuat, quanto ignorat quod restat: quia quod sæpe dicendum est, & sine obliuione retinendum: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Sed quia nonnumquam mentes audientium plus exempla fidelium, quàm do-
B centium verba conuertunt, volo vobis aliquid de proximo dicere, quod corda vestra tāto formidolosus audiant, quanto eis hoc de propinquo sonat. Neque enim res longe ante gestas dicimus, sed eas, de quibus testes existunt, eisq. interfuisse se referunt, memoramus. Tres pater meus sorores habuit, quæ cunctæ tres sacræ virgines fuerunt: Quarum vna Tarsilla, alia Gordiana, alia Aemiliana dicebatur. Vno omnes ardore conuersæ, vno eodemq. tempore sacratæ, sub districtione regulari degentes, in domo propria socialem vitam ducebant. Cumq. essent diutius in eadem conuersatione, cœperunt quotidianis incrementis in amorem conditoris sui in Tarsilla & Aemiliana succrescere, & cū solo hic essent corpore, quotidiè animo ad æterna transire. At contra Gordianæ animus cœpit a calore amoris intimi per quotidiana decrementa tepescere, & paulisper ad huius sæculi amorem redire. Crebro autem Tarsilla dicere Aemilianæ sorori suæ cum magno ge-
C miru solebat: Video Gordianā sororem nostram de nostra sorte non esse: perpendo enim quia foras defuit & cor ad quod proposuit non custodit: Quam curabāt blanda quotidie redargutione corripere, atque a leuitate morum ad grauitatem sui habitus reformare. Quæ quidem resumebat vultum subito grauitatis inter verba correptionis, sed cum eiusdem correptionis hora transisset, transibat protinus & superducta grauitas honestatis, moxq. ad leuia verba redibat. Puellarum gaudebat societate laicarum, eiq. persona valde onerosa erat, quæcumque huic mundo dedita non erat. Quadam vero nocte huic Tarsillæ, quæ inter sorores suas virtute continuæ orationis, afflictionis studiosæ, abstinentiæ singularis, grauitate vitæ venerabilis in honore & culmine sanctitatis excreuerat, sicut ipsa narrauit, per visionē atauus meus Felix huius Romanæ Ecclesiæ antistes apparuit, eiq. mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens. Veni, quia in hac te lucis
D mansione suspicio: Quæ subsequenti mox febre correpta, ad diem peruenit extremum. Et sicut nobilibus fœminis, virisq. morientibus multi conueniunt, qui eorum proximos consolentur, eadem hora eius exitus multi viri ac feminæ eius lectulum circumstete-runt, inter quas mater mea quoque affuit. Cum subito rursum illa respiciens, Iesum venientem vidit, & cum magna animaduersione cœpit circumstantibus clamare dicens: Recedite, recedite, Iesus venit. Cumq. in eum intenderet, quem videbat sancta illa anima a carne soluta est: tantaq. subito fragrantia miri odoris aspersa est, vt ipsa quoque suauitas cunctis ostenderet, illic auctorem suauitatis venisse. Cumq. corpus eius ex more mortuorum ad lauandum esset nudatum, longo orationis vsu in cubitis eius & genibus, camelorū more, inuenta est obdurata cutis excreuisse, & quid viuens eius spiritus semper egerit, caro mortua testabatur. Hæc autem gesta sunt ante Dominici natalis diem. Quo
E transacto, mox Aemilianæ sorori suæ per visionem nocturnæ visionis apparuit dicēs: Veni, vt quia natalem Dominicum sine te feci, sanctam Theophaniam iam tecum faciam. Cui illa protinus de sororis suæ Gordianæ salute solicita respondit: Et si sola venio, sororē nostram Gordianam cui dimitto? Cui, sicut assetebat, tristis vultu iterum dixit: Veni, Gordiana etenim soror nostra inter laicas deputata est. Quam visionem mox molestia corporis secuta est, atque ita, vt dictum fuerat, ante Dominicæ apparitionis diem, eadem molestia ingrauescente, defuncta est. Gordiana autem mox vt solam remansisse se reperit, eius prauitas excreuit, & quod prius latuit in desiderio cogitationis, hoc post effectu prauæ actionis exercuit. Nam oblita Dominici timoris, oblita pudoris & reuerentiæ, oblita consecrationis cōductorum agrorum suorum postmodum maritum duxit. Ecce omnes tres vno prius ardore cōuersæ sunt, sed nō in vno eodemq. studio permanserunt: quia iuxta Dominicam vocem: multi sunt vocati, pauci vero electi. Hæc ergo dixi, ne

quis

quis in bono iam opere positus, sibi vires boni operis tribuat, ne quis de propria actione A
confidat: quia & si iam nouit hodie qualis sit, adhuc cras quid futurus sit, nescit. Nemo
ergo de suis iam operibus securus gaudeat, quando adhuc in huius vitæ incertitudine qui
finis sequatur, ignorat. Sed quia rem retuli, quæ vos ex diuina districtione perterruit,
aliud adhuc e vicino refero, quod ex diuina misericordia perterrita vestra corda consolet-
tur: quod tamen in sermone alio iam dixisse me memini, sed vos nequaquam affuistis.
Sup. hom. 1 p. circ. fine. Ante biennium frater quidam in monasterium meum, quod iuxta beatorum martyrum
Ioannis & Pauli Ecclesiam situm est, gratia conuersationis venit: qui diu regulariter
protractus, quandoque suspectus est. Quem frater suus ad monasteriū non conuersatio-
nis studio, sed carnali amore secutus est. Is autem qui ad conuersationem venerat, valde
fratribus placebat. Et contra, frater illius longe a vita eius ac moribus discrepabat. Vi-
uebat tamen in monasterio necessitate potius, quam voluntate. Et cum in cunctis actibus B
peruersus existeret, pro fratre suo ab omnibus æquanimiter tolerabatur. Erat enim
leuis eloquio, prauus actione, cultus vestibus, moribus incultus, ferre vero non poterat
si quisquam illi de sancti habitus conuersatione loqueretur. Facta autem fuerat vita il-
lius cunctis fratribus visu grauis, sed tamen, vt dictum est, pro fratris sui gratia erat cun-
ctis tolerabilis. Aspernabatur valde, si quis sibi aliquid de prauitatis suæ correctione lo-
queretur. Bona non solum facere, sed etiam audire non potetat. Numquam se ad san-
ctæ conuersationis habitum venire, iurando, irascendo, deridendo, testabatur. In hac
autem pestilentia, quæ nuper huius verbis populum magna ex parte consumpsit, percus-
sus in inguine, est perductus ad mortem. Cumq. extremum spiritum ageret, conuene-
runt fratres, vt egressum illius orando protegerent. Iam corpus eius ab extrema
fuerat parte præmortuum, in solo tantummodo pectore vitalis adhuc calor anhe- C
labat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœperunt enixius orare, quanto eum
iam videbant sub celeritate discedere. Tum repente cœpit eisdem fratribus assi-
stentibus adnisu, quo poterat, clamare, & orationes eorum interrumpere, di-
cens: Recedite. Ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter vestram
præsentiam deuorare me non potest. Caput meum iam in suo ore absorbuit, da-
te locum, vt me amplius non cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad deuo-
randum datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc fratres cœperunt ei dicere:
Quid est quod loqueris frater? Signum tibi sanctæ crucis imprime. Respondebat
bat ille, vt poterat, dicens: Volo me signare, sed non possum, quia a dracone premor. Cumq. hoc fratres audirent, prostrati in terra cum lacrymis cœpe-
runt pro ereptione illius vehementius orare. Et ecce subito cœpit melioratus æ- D
ger quibus valebat vocibus exultare, dicens: Gratias Deo, ecce draco qui me ad
deuorandum acceperat, fugit: orationibus vestris expulsus est, & stare non po-
tuit. Pro peccatis meis modo intercedite, quia conuerti paratus sum, & sæcula-
rem vitam funditus relinquere. Homo ergo qui, sicut iam dictum est ab extrema
corporis fuerat parte præmortuus, reseruatus ad vitam, toto ad Deum corde con-
uersus est. Longis & continuis in conuersatione eadem flagellis etuditus, atque
ante paucos dies excrescente corporis molestia defunctus est. Qui iam moriens dra-
conem non vidit, quia illum per cordis immutationem vicit. Ecce fratres mei,
Gordiana, quam superius dixi, a sanctimonialis habitus excellentia corruit ad poe-
nam, & frater hic, de quo ista narraui, ab ipso mortis articulo redijt ad æternam
vitam. Nemo ergo scit, quid de se in occultis Dei iudicijs agatur, quia multi E
sunt vocati, pauci vero electi. Quia ergo nulli de se certum est electum se esse,
restat vt omnes trepident, omnes de sua actione formidenr, omnes in sola diuina
misericordia gaudeant, nullus de suis viribus præsumat. Est qui perficiat fiduciam
nostram, ille scilicet qui in se dignatus est assumere naturam nostram Iesus Christus,
qui viuit & regnat in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum.
Amen.

A

LECTIO SANCTI EVANGELII *secundum Lucam.*

IN illo tempore: Cum appropinquaret Iesus Hierusalem, videns ciuitatem, fleuit super illam, dicens: Quia si cognouisses, & tu. Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo. Et circumdabunt te, & coangustabunt te vndique & ad terram prosternent te, & filios tuos, qui in te sunt. Et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quòd non cognoueris tempus visitationis tuæ. Et ingressus in templum, cœpit eijcere vendentes in illo & ementes, dicens illis: Scriptum est, quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens quotidie in templo. *Luca 19.f* *Esaiæ 56.f*

B

Homilia lectionis eiusdem, habita ad populum, in basilica beati Ioannis, quæ dicitur Constantiniana.

C

HOMILIA XXXIX.

LECTIONEM breuem sancti Euangelij, breui, si possum, volo sermone percurrere: vt illis in ea prolixior detur intentio, qui sciunt ex paucis multa cogitare. Quòd a flente Domino, illa Hierosolymorum subuersio describitur, quæ a Vespasiano & Tito Romanis principibus facta est, nullus qui historiam euersionis eiusdem legit, ignorat. Romani enim principes denunciantur, cum dicitur: [Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coāgustabunt te vndique, & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt.] Hoc quoque quod additur. [Non relinquent in te lapidem super lapidem.] etiam iam ipsa eiusdem ciuitatis transmigratio testatur: quia dum nunc in eo loco constructa est, vbi extra portam fuerat Dominus crucifixus, prior illa Hierusalem, vt dicitur, funditus est euersa. Cui ex qua culpa euersionis suæ pœna fuerit illata, subiungitur. [Eo quod non cognoueris tempus visitationis tuæ.] Creator quippe hominum per incarnationis suæ mysterium hanc visitare dignatus est, sed ipsa timoris & amoris illius recordata nō est. Vnde etiam per prophetam in increpatione cordis humani, aues cæli ad testimonium deducuntur, dum dicitur: Miluus in cælo cognouit tempus suum, turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudiciū Domini. Sed quærēdum prius est quid sit quod dicitur: Videns ciuitatem, fleuit super illam dicens, Quia si cognouisses, & tu:] Fleuit etenim prius Redemptor ruinam perfidæ ciuitatis, quam ipsa sibi ciuitas nō cognoscebat esse venturam. Cui a flente Domino recte dicitur: [Quia si cognouisses, & tu.] subaudi fleres, quæ modo quia nescis quod immminet, exultas. Vnde & subditur: [Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi.] Cum enim carnis se voluptatibus daret, & ventura mala non prospiceret, in die sua quæ ad pacem esse ei poterant, habebat. Cui vero bona præsentia ad pacem habuerit, manifestatur, cum dicitur: [Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.] Si enim cordis eius oculis mala quæ imminebant, abscondita non essent, læta in præsentibus prosperis non fuisset. Cuius mox etiam pœna quæ de Romanis, sicut præduxi, principibus imminebat, adiuncta est. Qua descripta, quid Dominus fecerit, subditur: quia ingressus templum, cœpit eijcere vendentes de illo & ementes, dicens illis: [Scriptum est, quia domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum.] Qui enim narrauit mala ventura, protinus templum ingressus est, vt de illo vendentes & ementes eijceret, profecto innotuit, quia ruina populi maxime ex culpa sacerdotum fuit. Euersionem quippe describens sed vendentes & ementes in templo feriens, in ipso effectu sui operis ostendit, vnde radix prodijt perditionis. *Hier. 8.e* *Marc. 11.a* *Matth. 21.b* *Esaiæ 56.e*

D

E

Mar.11.c nis. Sicut autem Euangelista alio teste didicimus, in templo columbæ vendebantur. Et A
quid per columbas, nisi Sancti spiritus donum accipitur? Sed vendentes & ementes e
templo eliminat: quia vel eos qui pro munere impositionem manuum tribuunt, vel eos
qui donum spiritus emere nituntur, damnat. De quo templo mox subditur: [Domus
mea, domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum.] Qui enim ad
accipienda munera in templo residebant, profecto quia quibusdam non dantibus læsio-
nem exquirerent, dubium non erat. Domus ergo orationis, spelunca latronum facta fue-
rat: quia ad hoc in templo assistere nouerant, vt aut non donantes munera studerent
corporaliter persequi, aut dantes spiritaliter necare. Quia vero Redemptor noster præ-
dicationis verba nec indignis nec ingratis subtrahit, postquam disciplinæ vigorem eij-
ciendo peruersos tenuit, donum mox gratiæ ostendit. Nam subditur: [Et erat docens
quotidie in templo.] Hæc iuxta historiam breuiter tractando transcurrimus. Sed quia B
euersam iam Hierusalem nouimus, atque euersione sua in melius commutatam, quia
expulsos latrones a templo, atque ipsum iam templum dirutum scimus: debemus ex re-
bus exterioribus introrsus aliquam similitudinem trahere, atque ex euersis ædificijs pa-
rietum, morum ruinam timere. [Videns enim ciuitatem, fleuit super illam, dicens:
quia si cognouisses, & tu.] Hoc semel egit, cum petlturam ciuitatem esse nunciauit.
Hoc qnotidie Redemptor noster per electos suos agere nullatenus cessat, cum quosdam
ex bona vita ad mores reprobos peruenisse considerat. Plangit enim eos qui nesciunt
Pro.2.b cur plangantur, qui iuxta Salomonis verba: Lætantur cum male fecerint, & exultant
in rebus pessimis. Qui si damnationem suam quæ eis imminet agnouissent, semetipsos
cum lacrymis electorum plangerent. Bene autem perituræ animæ sententia quæ subdi-
tur, conuenit: [Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita C
sunt ab oculis tuis.] Suam hic diem habet anima peruersa, quæ transitorio gaudet in
tempore. Cui ea quæ adsunt, ad pacem sunt: quia dum rebus temporalibus lætatur, dum
honoribus extollitur, dum in carnis voluptate resoluitur, dum nulla venturæ pœnæ for-
midine terretur, pacem habet in die sua, quæ graue damnationis suæ scandalum in die
habebit aliena. Ibi enim affligenda est, vbi iusti lætabuntur: & cuncta quæ modo ei ad
pacem sunt, tunc in amaritudinem rixæ vertentur: quia rixari secum incipiet, cur dam-
nationem quam patitur, non expauit, cur a prospiciendis malis sequentibus oculos
mentis clausit. Vnde ei dicitur: [Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.] Peruersa
quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit sibi
mala sequentia: quia præuidere futura refugit, quæ præsentem lætitiam perturbant:
dumq. in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud quàm clausis oculis ad D
Eccl.11.e ignem vadit? Vnde bene scriptum est: In die bonorum ne immemor sis malorum. Et
1.Cor.7.e inde per Paulum dicitur: Qui gaudent, tamquam non gaudentes sint: quia et si qua est
præsentis temporis, ita est agenda lætitia, vt numquam amaritudo sequentis iudicij re-
cedat a memoria: quatenus dum mens pauida extremæ vltionis timore transfigitur,
quantum nunc præsens lætitia, tantum post ira subsequens temperetur. Hinc namque
Pro.28.e scriptum est: Beatus homo, qui semper est pauidus. Qui vero mentis est duræ, corruet in
malum. Sequentis enim ira iudicij tanto tunc districtior portabitur, quanto nunc & in-
ter culpas minime timetur. Sequitur: [Quia venient dies in te, & circumdabunt te ini-
mici tui vallo.] Qui inquam sunt humanæ animæ maiores inimici, quàm maligni spi-
ritus, qui hanc a corpore exeuntem obsident, quam in carnis amore positam, deceptо-
rijs delectationibus fouent? Quam vallo circumdant: quia ante mentis eius oculos redu- E
ctis iniquitatibus, quas perpetrauit, hanc ad societatem suæ damnationis trahentes
coarctant, vt in ipsa iam extremitate vitæ deprehensa, & a quibus hostibus circumclusa
sit, videat, & tamen euadendi aditum inuenire non possit: quia operari iam bona non
licet, quæ cum licuit agere, contempsit. De quibus adhuc apte quod sequitur, intel-
ligi valet: [Circumdabunt te, & coangustabunt te vndique.] Maligni quippe spiritus
vndique animam coangustant, quando ei non solum operis, verum etiam locutionis,
atque insuper cogitationis iniquitates replicant, vt quæ prius se per multa dilatauit in sce-
lere, ad extremum de omnibus angustetur in retributione. Sequitur: [Et ad terram pro-
sternent te, & filios tuos qui in te sunt.] Tunc anima per cognitionem reatus sui ad ter-
ram consternitur, cum caro cui vitam suam credidit, redire ad puluerem vrgetur. Tunc
in mortem filij illius cadunt, cum cogitationes illicitæ quæ modo ex illa prodeunt, in

extrema

A extrema vitæ vltione diſſipantur, ſicut ſcriptum eſt: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Quæ ſcilicet duræ cogitationes intelligi, etiam per lapidum ſignificationem valent. Nam ſequitur: [Et non relinquēt in te lapidem ſuper lapidem.] Peruerſa etenim mens, cum peruerſæ cogitationi adhuc peruerſiorem adiicit, quid aliud quàm lapidem ſuper lapidem ponit? Sed in deſtructa ciuitate ſuper lapidem lapis non relinquitur: quia cum ad vltionem ſuam anima ducitur, omnis ab illa cogitationum ſuarum conſtructio diſſipatur. Quæ cur hoc patiatur, adiungitur: [Eo quòd non cognoueris tempus viſitationis tuæ.] Prauam quamque animam omnipotens Deus multis modis viſitare conſueuit. Nam aſſidue hanc viſitat præcepto, aliquando autem flagello, aliquando vero miraculo: vt ea vera, quæ neſciebat, audiat, & tamen adhuc ſuperbiens atque contemnens, aut dolore compuncta redeat, aut beneficijs deuicta, malum quod fecit, erubeſcat. Sed quia viſitationis ſuæ tempus minime cognoſcit, illis in extremo vitæ inimicis traditur, cum quibus in æterno iudicio damnationis perpetuæ ſocietate colligatur, ſicut ſcriptum eſt: Cum vadis cum aduerſario tuo ad principem in via, da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem. Aduerſarius noſter quippe in via, eſt ſermo Dei, contrarius noſtris carnalibus deſiderijs in præſenti vita. A quo ipſe liberatur, qui præceptis eius humiliter ſubditur. Alioquin aduerſarius iudici, & iudex tradet exactori: quia ex ſermone Domini contempto reus peccator tenebitur in examine iudicis. Quem iudex exactori tradet: quia hunc maligno ſpiritui ad vltionem tradi permittet, vt compulſam animam ipſe ad pœnam de corpore exigat, quæ ei ad culpam ſponte conſenſit. Exactor mittit in carcerem: quia per malignum ſpiritum in inferno recluditur, quouſque dies iudicij veniat, ex quo iam in inferni ignibus ſimul & ipſe crucietur. Expleta ergo perditione ciuitatis, quam nos ad pereuntis animæ ſimilitudinem traximus, protinus ſubditur: [Et ingreſſus templum, cœpit eijcere vendentes & ementes de illo.] Sicut templum Dei in ciuitate eſt, ita & in plebe fideli vita religioſorum. Et ſæpe nonnulli religionis habitum ſumunt, & dum ſacrorum ordinum locum percipiunt, ſanctæ religionis officium in commercium terrenæ negotiationis trahunt. Vendentes quippe in templo ſunt, qui hoc quod quibuſdam iure competit, ad præmium largiuntur. Iuſtitiam enim vendere, eſt hanc pro præmij acceptatione ſeruare. Ementes vero in templo ſunt, qui dum hoc perſoluere proximo quod iuſtum eſt, nolunt: dumq. rem iure debitam facere contemnunt, dato patronis præmio emunt peccatum. Quibus bene dicitur: [Domus mea, domus orationis eſt: vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum.] Quia dum nonnumquam peruerſi homines locum religionis tenent, ibi malitiæ ſuæ gladijs occidunt, vbi viuificare proximos orationis ſuæ interceſſione debuerunt. Templum quoque & domus Dei eſt ipſa mens atque conſcientia fidelium. Quæ ſi quando in læſionem proximi peruerſas cogitationes profert, quaſi in ſpelunca latrones reſident, & ſimpliciter gradientes interficiunt, quando in eos, qui in nullo rei ſunt, læſionis gladios defigunt. Mens enim fidelium iam non domus orationis, ſed ſpelunca latronum eſt, quando relicta innocentia & ſimplicitate ſanctitatis illud conatur agere, vnde valeat proximis nocere. Sed quia contra peruerſa hæc omnia verbis Redemptoris noſtri per ſacras paginas indeſinenter inſtruimur, nunc vſque hoc agitur, quod factum fuiſſe perhibetur, cum dicitur: [Et erat docens quotidie in templo.] Cum enim mentem fidelium ad cauenda mala ſubtiliter erudit, quotidie veritas in templo docet. Sed ſciēdum nobis eſt, quia veritatis verbis veraciter erudimur, ſi extrema mala noſtra formidoloſe, & indeſinenter aſpicimus: iuxta hoc quod per quendam ſapientem dicitur: In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis. Penſare quippe quotidie debemus, quod ex eiuſdem voce noſtri Redemptoris audiuimus: [Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi: nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis.] Dum enim diſtrictus iudex ſuſtinet, & adhuc manum non exerit in percuſſionē, dum a retributione vltionis vltimæ eſſe quædam temporis ſecuritas videtur, debemus penſare malum quod ſequitur, penſantes gemere, gementes ea, quæ commiſimus peccata indeſinenter aſpicere, aſpicientes flere, & flentes abſtergere. Nulla nos proſperitas tranſitoriæ laudis letitiæq. diſſoluat, nec mentis noſtræ oculos ea quæ ſunt tranſitoria obſtruant, ne cæcos ad ignem ducant. Si enim diſtricte penſetur, cuius ſit ponderis improperium, ex ore veritatis agnoſcitur, cum negligenti & futura non proſpicienti dicitur: [Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis.] Nam cogitandum valde eſt, quantum

B C D E

Pſal. 145. b

Greg. 9. Moral. 18.

Luc. 12. g

Matth. 21. a

Eccl. 7. d

nobis erit terribilis hora noſtræ reſolutionis, quí pauor meritis, quanta tunc omnium ma- A
lorum memoria, quæ obliuio tranſactæ felicitatis, quæ formido & conſideratio iudicis.
Quid ergo eſſe nobis de præſentibus ad delectationem debet, quando cunctis ſimul tran-
ſeuntibus, non valet tranſire quod imminet? quando & hoc funditus finitur, quod diligi-
tur: & illud incipitur, vbi dolor numquam finitur? Tunc maligni ſpiritus egrediente ani-
ma, ſua opera requirunt. Tunc mala quæ ſua ſerunt, replicant, vt ſociam ad tormenta tra-
hant. Sed cur hoc de peruerſa ſolummodo anima dicimus, cum ad electos quoque e gre-
dientes veniant: & ſuum in illis, ſi præualeant, aliquid requirant? Vnus autem in homini-
Ioan. 14. e bus extitit, qui ante paſſionem ſuam libera voce dixit: Iam non multa loquar vobiſcum:
venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. Quia enim hunc mor-
talem hominem vidit, ſuum in illo mundi princeps aliquid inuenire ſe poſſe credidit. Sed
ſine vllo peccato a mundi corruptione exijt, qui ſine peccato in mundum venit. Hoc de ſe B
Matth. 16. e contra mundi principem, nec Petrus dicere præſumpſit, qui audire meruit: Quæcumque
ligaueris ſuper terram, ligata erunt & in cælis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, ſolu-
2. Cor. 2. e tum erit & in cælis. Hoc nec Paulus dicere præſumpſit, qui priuſquam mortis debitum
Ioan. 21. f ſolueret, ad cæli tertii ſecreta peruenit. Hoc nec Ioannes dicere auſus eſt, qui pro amore
Pſal. 50. præcipuo, in Redemptoris ſui pectore in cena recubuit. Nam cũ propheta dicat: Ecce enim
in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea: ſine culpa in mundo
eſſe non potuit, qui in mundum cum culpa venit. Hinc namque idem propheta ait: Non
Pſal. 142. iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens. Hinc Salomon ait: Non eſt homo iuſtus in
Eccl. 7. d terra qui faciat bonum, & non peccet. Hinc Ioannes dicit: Si dixerimus quia peccatum
1. Ioan. 1. c non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Hinc Iacobus ait: In multis
Iacobi. 3. a enim offendimus omnes. Conſtat enim, quia omnes qui de carnis delectatione concepti C
ſunt, in eorum proculdubio vel actione, vel locutione, vel cogitatione aliquid ſuum prin-
ceps huius mundi habuit. Sed idcirco illos vel poſt rapere, vel prius tenere nõ potuit: quia
eos ille a debitis ſuis eripuit, qui pro nobis ſine debito, mortis debitum ſoluit: vt nos ideo
ſub iure hoſtis noſtri debita noſtra non reneãt, quia pro nobis mediator Dei, & hominum
homo Chriſtus Ieſus gratuito reddidit quod non debebat. Qui enim pro nobis mortẽ car-
nis indebitam reddidit, nos a debita animæ morte liberauit. Ait ergo: Venit enim princeps
Ioan. 14. d mundi huius, & in me non habet quidquam. Vnde curandũ nobis eſt & cum magnis quo-
tidie fletibus cogitandum, quàm rabidus, quàm terribilis ſua in nobis opera requirens in
die noſtri exitus princeps huius mundi veniat, ſi etiam ad Deum carne morientem venit,
& in illo aliquid quæſiuit, in quo ſuũ inuenire nihil potuit. Quid itaque nos miſeri dicturi,
quid acturi ſumus, qui innumera mala commiſimus? Quid requirenti aduerſario, & multa D
ſua in nobis inuenienti dicemus, niſi ſolum quod nobis eſt certũ refugium, & ſolida ſpes:
quia vnum cum illo facti ſumus, in quo princeps huius mundi & ſuum aliquid requiſiuit,
& inuenire minime potuit? quoniam ſolus eſt inter mortuos liber. Et a peccati iam ſeruitio
veraci libertate ſoluimur: quia ei qui vere liber eſt, vnimur. Conſtat enim nec negare poſ-
ſumus, ſed veraciter fatemur, quia princeps huius mundi habet in nobis multa: ſed tamen
in mortis noſtræ tempore, iam nos rapere non valet: quia eius membra effecti ſumus, in
quo non habet quidquam. Sed quid prodeſt quòd eidem Redemptori noſtro per fidẽ iun-
Matth. 7. f gimur, ſi ab eo moribus diſiungamur? Ipſe etenim dicit: Non omnis qui dicit mihi, Domi-
ne Domine, intrabit in regnum cælorum. Recta ergo opera rectæ fidei iungenda ſunt:
Mala quæ fecimus, per quotidiana lamenta diluamus, tranſactas noſtras nequitias ſurgẽ-
tia ab amore Dei & proximi recta opera ſuperent, nulla quæ poſſumus fratribus impen- E
dere bona recuſemus. Neque enim aliter Redemptoris noſtri membra efficimur, niſi in-
hærendo Deo, & compatiendo proximis. Sed quia ad amorem Dei & proximi plerũque
corda audiẽtium plus exẽpla quàm verba excitant, charitati veſtræ indicare ſtudeo, quòd
is qui præſto eſt filius meus, Epiphanius diaconus, Iſauria prouincia exortus, in vicina factũ
terra Lycaoniæ ſolet narrare miraculum. Ait enim, quòd in ea quidã Martyrius nomine,
vitæ valde venerabilis monachus fuit, qui ex ſuo monaſterio viſitationis gratia, ad aliud
monaſteriũ tendebat, cui ſpiritalis pater præerat. Pergens itaque, leproſum quendam, quẽ
denſis vulneribus elephantinus morbus per membra fœdauerat, inuenit in via, volentẽ ad
ſuum hoſpitium redire, ſed præ laſſitudine non valentem. In ipſo vero itinere ſe habere
perhibebat hoſpitium, quo idem Martyrius monachus ire feſtinabat. Vir autem Dei eiuſ-
dem leproſi laſſitudini miſertus, pallium quo veſtiebatur in terram protinus proiecit &

expandit,

A expandit, ac desuper leprosum posuit, eumq. suo pallio vndique constrictum super humerum leuauit, secumq. reuertens detulit. Cumq. iam monasterij foribus propinquaret, spiritalis pater eiusdem monasterij magnis vocibus clamare cœpit: Currite, ianuas monasterij citius aperite, quia frater Martyrius venit, Dominum portans. Statim vero, vt Martyrius ad monasterij aditum peruenit, is qui leprosus esse putabatur, de collo eius exilieris, & in ea specie apparens, qua recognosci ab hominibus solet Redempror humani generis, Deus & homo Christus Iesus, ad cælum Martyrio aspicienre redijt, eiq. ascendens dixit: Martyri tu me non erubuisti super terram, ego te non erubescam super cælos. Qui sanctus vir mox, vt est monasterium ingressus, ei patet monasterij dixit: Frater Martyri vbi est quem portabas? cui ille respondens dixit: Ego si sciuissem quis esset, pedes illius tenuissem. Tunc Idem Martyrius narrabat: quia cum eum portasset, pondus

B eius minime sensisset. Nec mirum. Quomodo enim pondus sentire poterat, qui portantem portabat? Qua in re pensandum est nobis, quantum fraterna compassio valeat, quantum nos omnipotenti Deo misericordiæ viscera coniungant. Inde enim ei, qui est super omnia, propinquamus, vnde nos per compassionem proximi, etiam sub nosmetipsos deponimus. In rebus corporalibus nemo alta tangit, nisi qui tenditur. In rebus vero spiritalibus certum est, quia quanto plus per compassionem attrahitur, tanto altis verius appropinquamus. Ecce autem Redemptori generis humani ad ædificationem nostram minime suffecit, quod in extremo iudicio dicturum se esse perhibuit: Quamdiu fecistis *Matt.25.d* vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis: nisi & ante iudicium hoc in se ostenderet, quod dixisset: vt videlicet demonstraret, quia quisquis nunc bona opera indigentibus exhibet, ei hæc specialiter impendit, cuius hæc amore exhibuerit. Er tanto plus quisque

C maiorem mercedem recipit, quanto nec eum despicit, qui amplius despiciendus videtur. Quid enim in humana carne sublimius carne Christi, quæ est super angelos exalrata? Et quid in humana carne abiectius carne leprosi, quæ tumescentibus vulneribus scinditur, & exhalantibus fœtoribus impletur? Sed ecce in specie leprosi apparuit: & is qui est reuerendus super omnia, videri despectus infra omnia dedignatus non est. Cur hoc, nisi vt sensu nos tardiores admoneret, quatenus quisquis ei, qui in cælo est, festinar assistere, humiliari in terra, & compati etiam abiectis & despicabilibus fratribus non recusetr? Loqui charitati vestræ sub breuitate decreueram: sed quia non est in homine via eius, decurrens sermo retineri non potest, quem disponit ipse de quo loquimur: qui viuit & regnat cum patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

D *LECTIO SANCTI EVANGELII secundum Lucam.*

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis parabolam hanc: Homo *Luc.16.a* quidam erat diues, & induebatur purpura & byssо & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius, vlceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat. Sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius. Factum est autem

E vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abraæ. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraam a longe, & Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraam, miserere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraam: Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similirer mala. Nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum est: vt hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare. Et ait rogo ergo te pater, vt mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi venianr in locum hunc tormentorum. Et ait illi Abraam:

Habent Moysem & prophetas, audiant illos. At ille dixit: Non pater Abraam: A
sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Ait autem illi: Si Moysem
& prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexit, credent.

Homilia lectionũ eiusdem, habita ad populum, in basilica beati Laurentij martyris, Dominica prima post Trinitatem.

HOMILIA XL.

IN verbis sacri eloquij, fratres charissimi, prius seruanda est veritas historiæ, & postmodum requirenda spiritalis intelligentia allegoriæ. Tunc namque allegoriæ fructus B
suauiter carpitur, cum prius per historiam in veritatis radice solidatur. Sed quia nonnumquam allegoria fidem ædificat, & historia moralitatem: nos qui authore Deo iam fidelibus loquimur, non abs re credimus, si ipsum loquendi ordinem postponamus: quatenus qui fidem iam rectam tenetis, prius de allegoria aliquid breuiter audire debeatis. Et quod vobis de moralitate historiæ valde est necessarium, hoc in expositionis nostræ ordine seruetur extremum: quia ea plerumque solent melius recoli, quæ contingit postmodum audiri. Sensus ergo allegoricos sub breuitate transcurrimus, vt ad moralitatis latitudinem citius venire valeamus: [Homo quidam erat diues qui induebatur purpura & byssо, & epulabatur quotidie splendide.] Quem fratres charissimi, quem diues iste qui induebatur purpura & byssо, & epulabatur quotidie splendide, nisi Iudaicum populum signat, qui cultum vitæ exterius habuit, qui acceptæ legis delicijs ad nitorem vsus C
est, non ad vtilitatem? Quem vero Lazarus vlceribus plenus, nisi gentilem populum figuraliter exprimit? qui dum conuersus ad Deum, peccata confiteri sua non erubuit, huic vulnus, in cute fuit. In cutis quippe vulnere virus a visceribus trahitur, & foras erumpit. Quid est ergo peccatorum confessio, nisi quædam vulnerum ruptio? quia peccati virus salubriter aperitur in confessione, quod pestifere latebat in mente. Vulnera etenim cutis in superficiem trahunt humorem putredinis. Et confitendo peccata, quid aliud agimus, nisi malum, quod in nobis latebat aperimus? Sed Lazarus vulneratus cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat: quia gentilium quemque ad cognitionem legis admittere superbus ille populus despiciebat. Qui dum doctrinam legis non ad charitatem habuit, sed ad elationem, quasi de acceptis opibus tumuit. Et quia ei verba defluebant de scientia, quasi micæ cadebant de mensa: At contra iacentis pauperis D
vulnera lingebant canes. Nonnumquam solent in sacro eloquio, per canes prædicatores intelligi. Canum etenim lingua vulnus dum lingit, curat: quia & doctores sancti dum in confessione peccati nostri nos instruunt, quasi vulnus mentis per linguam tangunt: & quia nos loquendo a peccatis eripiunt, quasi tangendo vulnera ad salutem reducunt. Quia enim canum nomine, prædicatorum lingua signatur, a Domino per Psalmistam dicitur: Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Ex Iudæis quippe infidelibus sancti prædicatores electi sunt, qui in assertione veritatis contra fures, latroncsq; venientes magnos pro Domino, vt ita dicam, latratus dederunt. Quo contra de quorundam reprobatione dicitur: Canes muti, non valentes latrare. Quia ergo prædicatores sancti peccata damnant confessionem vero peccatorum approbant, dicentes: Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt saluemini: vlcera Lazari canes lingunt. E
Sancti etenim doctores dum gentilium confessiones accipiunt, mentium vulnera saluti restituunt. Vnde & Lazarus bene interpretatur adiutus: quia ipsi hunc ad ereptionem iuuãt, qui eius vulnera per linguæ correptionem curant. Potest etiam per linctionem canum, lata adulantiũ lingua signari. Adulantibus etenim, vulnera nostra lingere est: quòd plerumque solent etiam ipsa mala quæ nos in nobis reprehẽdimus, improbo fauore laudare. Contigit vero, vt vterque moreretur. Diues qui induebatur purpura & byssо, sepultus est in inferno. In sinum vero Abraæ Lazarus ab angelis ductus est. Quid Abraæ sinus, nisi secretam requiem significat patrum? De qua veritas dicit: Multi, inquit, venient ab Oriente, & Occidente, & recumbent cum Abraam, & Isaac, & Iacob in regno cælorum: filii autem regni eijcientur in tenebras exteriores. Qui enim purpura & byssо indutus dicitur, recte regni filius vocatur. Qui de longinquo ad videndum Lazarum

Greg. in 2. Mor. lib. 20. c. 7.
Psal. 67. c
Isa. 56. d
Iacob. 5. d
Hier. in Isa. 25
Matth. 8. b

oculos

A oculos leuat: quia dum per damnationis ſuæ ſupplicia infideles in imo ſunt, fideles quoſque ante diem extremi iudicij ſuper ſe in requie attendunt, quorum poſt gaudia cõtemplari nullatenus poſſunt. Longe vero eſt quod conſpiciunt, quia illuc per meritum non attingunt. In lingua autem amplius ardere oſtenditur, cum dicit: [Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.] Infidelis populus verba legis in ore tenuit, quæ opere ſeruare contempſit. Ibi ergo amplius ardebit, vbi ſe oſtendit ſcire quod facere noluit. Quapropter bene de doctis & negligentibus per Salomonem dicitur: Omnis labor hominis in ore eius, ſed anima illius non implebitur: quia quiſquis hoc ſolummodo laborat, vt ſciat quid loqui debeat, ab ipſa refectione ſuæ ſcientiæ mente vacua ieiunat. Ab extremo digiti ſe tangi deſiderat: quia æternis ſupplicijs datus optat operatione iuſtorum, vel vltima partiB cipari. Cui reſpondetur, quòd in hac vita bona receperit: quia omne ſuum gaudium felicitatem tranſitoriam putauit. Habere hic etenim poſſunt, & iuſti bona, nec tamen hæc in recompenſatione recipere: quia dum meliora, id eſt, æterna appetunt, eorum iudicio quælibet bona adfuerint, cum ſanctis deſiderijs æſtuant, bona minime videntur. Vnde Dauid propheta, qui regni diuitijs, multiſq. obſequijs fulciebatur, quamuis & hæc ad neceſſitatem bona eſſe conſpiceret, vni tamen ſingulariter bono inhianter æſtuabat, dicens: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Inter hæc vero notandum eſt, quod *Pſal. 72. b* ei dicitur: [Memento fili.] Ecce enim Abraam filium vocat, quem tamen a tormento non liberat: quoniam huius infidelis populi præcedentes patres fideles, quia multos a ſua fide deuiaſſe conſiderant, eos nulla compaſſione a tormentis eripiunt, quos tamen per carnem filios recognoſcunt. In tormentis autem dives poſitus, quinque fratres haC bere ſe perhibet: quia ſuperbus idem Iudaicus populus, qui ex magna iam parte damnatus eſt, ſequaces ſuos quos ſuper terram reliquit, quinque libris Moyſi carnaliter intellectus, vel quinque ſenſibus corporis deditos nouit. Quinario ergo numero fratres, quos reliquerat, exprimit: quia quos ad ſpiritalem intelligentiam non aſſurgere in inferno poſitus gemit, petit vt ad eos Lazarus mittatur. Cui quia Moyſem & prophetas habeant, dicitur. Sed ait: [Quia non credent, niſi quis ex mortuis reſurrexit.] Cui protinus reſponde tur: [Si Moyſem & prophetas non audiunt, neque ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent ei.] Certe de Moyſe veritas dicit: Si crederetis Moyſi, crederetis vtique & mihi. De me *Ioan. 10. c* enim ille ſcripſit. Impletur ergo quod per Abraæ reſponſionem dicitur. Ex mortuis enim Dominus reſurrexit, ſed Iudaicus ille populus, quia Moyſi credere noluit: ei etiam, qui reſurrexit ex mortuis, credere contempſit. Cumq. Moyſi verba ſpiritaliter intelligeD re contempſit, ad eum de quo Moyſes locutus fuerat, non peruenit. Hæc nos, fratres chariſſimi, pro indicandis allegoriæ myſteriis ſuccinctæ tranſcurriſſe ſufficiat: nunc ad intuendam latius rei geſtæ moralitatem animus recurrat: [Homo quidam erat dives, & induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ante ianuam diuitis, vlceribus plenus.] Nonnulli putant præcepta veteris teſtamenti diſtrictiora eſſe, quàm noui: ſed hi nimirum improuida conſideratione falluntur. In illo enim non tenacia, ſed rapina mulctatur. Ibi res iniuſte ſublata, teſtitutione quadrupli punitur. Hic autem dives iſte non abſtuliſſe aliena reprehenditur, ſed propria non dediſſe. Nec dicitur, quia vi quemquam oppreſſit, ſed in acceptis rebus ſe extulit. Hinc ergo ſummopere colligendum eſt, qua pœna mulctandus ſit qui aliena diripit, ſi inferni damnatione percutitur qui propria non largitur. Nemo E ergo ſecurum ſe æſtimet, dicens: Ecce aliena non rapio, ſed conceſſis licite rebus fruor: quia dives iſte non idcirco punitus eſt, quoniam aliena abſtulit, ſed quia acceptis rebus ſemetipſum male dereliquit. Hoc quoque fuit quod hunc in inferno tradidit: quia in ſua felicitate timidus non fuit, quia accepta dona ad vſum arrogantiæ inflexit, quia viſcera pietatis ignorauit, quia peccata ſua redimere etiam cum ſibi abundaret pretium, noluit. Et ſunt nonnulli qui cultum ſubtilium pretioſorumq. veſtium non putant eſſe peccatum. Quod ſi videlicet culpa non eſſet, nequaquam ſermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod dives qui torquebatur apud inferos, byſſo & purpura indutus fuiſſet. Nemo quippe veſtimenta pretioſa, niſi ad inanem gloriam quærit, videlicet, vt honorabilior ceteris eſſe videatur. Nam quia pro ſola inani gloria, veſtimentum pretioſius quæritur, res ipſa teſtatur, quòd nemo vult ibi pretioſis veſtibus indui, vbi ab aliis non poſſit videri. Quam culpam poſſumus melius etiam ex diuerſo colligere: quia ſi

Matt.11.a abiectio vilis indumenti virtus non esset, Euangelista vigilanter de Ioanne non diceret : A
Matth.3.a Erat indutus pilis camilorum. Sed notandum nobis est magnopere, in ore veritatis de superbo diuite & humili paupere quantus sit ordo narrationis. Ecce enim dicitur : Homo quidam erat diues : & protinus subinfertur, & erat quidam mendicus nomine Lazarus. Certe in populo plus solent nomina diuitum, quam pauperum sciri : Quid est ergo quod Dominus de paupere & diuite verbum faciens, nomen pauperis dicit, & nomen diuitis non dicit : nisi quòd Deus humiles nouit atque approbat, & superbos ignorat ? Vnde &
Matth.7.c quibusdam de miraculorum virtute superbientibus in fine dicturus est : Nescio vos, vnde
Exod.33.c sitis : discedite a me omnes operarij iniquitatis. At contra Moysi dicitur : Noui te ex nomine. Ait ergo de diuite. [Homo quidã,] Ait de paupere: [Egenus nomine Lazarus] Ac si aperte dicat : Pauperem humilem scio, superbum diuitem nescio. Illum cognitum per approbationem habeo, hunc per iudicium reprobationis ignoro. Pensandum nobis est B
etiam conditor noster quanta omnia consideratione dispensat. Vna etenim res non pro vna re agitur. Nam ecce plenus vlceribus mẽdicus Lazarus ante ianuam diuitis iacet. Qua de re vna Dominus duo iudicia expleuit. Habuisset enim fortasse aliquam excusationem diues, si Lazarus pauper, & vlcerosus ante eius ianuam non iacuisset, si eius remotus fuisset, si eius inopia non esset oculis importuna. Rursum si longe esset diues ab oculis vlcerosi pauperis, minorem toleraſſet in animo tentationem pauper. Sed dum egenum, & vlceratum ante ianuam diuitis, & delitijs affluentis posuit, in vna eademq. re, & ex visione pauperis non miserenti diuiti cumulum damnationis intulit, & rursum ex visione diuitis tentatum quotidie pauperem probauit. Quantas namque hunc egenum, & vulneribus obsessum tentationes creditis in sua cogitatione toleraſſe, cum ipse egeret pane, & non haberet sanitatem, atque ante se diuitem cerneret salutem, & delitias habere cum C
voluptate : se dolore & frigore affici, illum gaudere conspiceret, byssо & purpura vestiri, se deprimi vulneribus, illum affluere acceptis rebus : se egere, illum nolle largiti ? Quantus putamus, fratres mei, tunc in corde pauperis tumultus tentationis fuit, cui certe ad pœnam sufficeret paupertas, etiam si sanus fuisset : & rursum suffeciſſet ægritudo, etiam si subsidium adesset ? Sed vt probaretur amplius pauper, simul hunc, & paupertas & ægritudo tabefecit. Atque insuper viuebat procedentem diuitem obsequentibus cuneis circumfulciri & se infirmitate & inopia a nullo visitari. Nam quia nemo ei ad visitandũ aderat, testantur canes, qui licenter eius vulnera lingebant. Ex vna ergo re omnipotens Deus duo iudicia exhibuit, dum Lazarum pauperem ante ianuam diuitis iacere permisit, vt & diues impius damnationis sibi augeret vltionem, & tentatus pauper crescеret ad remunerationem. Conspiciebat ille quotidie cui non misereretur, videbat iste de quo proba D
retur. Duo inferius corda, sed vnus desuper inspector, qui & hunc tentando exercebat ad gloriam, & illum tolerando expectabat ad pœnam. Nam sequitur : [Factum est autem vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abraæ : Mortuus est autem & diues, & sepultus est in infetno.] Qui nimirum diues eum cui in hac vita misereri noluit, in suo iam supplicio positus patronum quærit. Nam ecce subiungitur: [Qui eleuans oculos cum esset in tormentis, vidit Abraam a longe, & lazarum in sinu eius, & ipse clamans dixit : Pater Abraam, miserere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.] O quanta est subtilitas iudiciorum Dei. O quam districte agitur bonorum actuum malorumq. retributio. Certe superius dictum fuit : quia in hac vita Lazarus cadentes micas de mensa diuitis quærebat, & nemo illi dabat : nunc de supplicio diuitis dicitur, quia de ex- E
tremo digito Lazari distillari aquam in ore suo concupiscit. Hinc ergo, hinc fratres, colligite quanta sit districtio seueritatis Dei. Diues enim iste qui vulnerato pauperi mensæ suæ, vel minima dare noluit, in inferno positus, vsque ad minima quærenda peruenit. Nam & guttam aquæ petiuit, qui micas panis negauit. Sed notandum valde est quid sit quod diues in igne positus, linguam suam refrigerari petit. Mos quippe est sacri eloquij, vt aliquando aliud dicat, sed ex eodem dicto aliud innuat. Superius autem hunc superbum diuitem Dominus non loquacitati vacantem dixerat, sed superflue conuiuantem. Neque hunc de loquacitate notauit, sed eum elatione & tenacia de edacitate peccasse. Sed quia abundare in conuiuijs loquacitas solet, is qui male hic conuiuatus dicitur, apud infernum grauius in lingua ardere perhibetur. Prima namque male conuiuantibus famulatur culpa loquacitatis, post loquacitatem vero ludendi etiam leuitas sequitur. Nam

quia

A quia edacitatem luſus ſequatur, teſtatur ſacra ſcriptura, quæ ait: Sedit populus manducare, & bibere, & ſurrexerunt ludere. Sed priuſquam ad luſum moueatur corpus, ad iocos ac verba inania mouetur lingua. Quid ergo eſt quod innuitur, quia in tormentis poſitus diues linguam ſuam refrigerari poſtulet, niſi quod is qui conuiuando magis de loquacitate peccauerat, per retributionis iuſtitiam in lingua atrocius ardebat? Sed cum graui valde eſt pauore penſandum hoc quod ei per Abraæ reſponſionem dicitur: [Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala. Nunc autem hic conſolatur, tu vero cruciaris.] Iſta fratres mei, ſententia pauore potius indiget, quam expoſitione. Nam ſi qui eſtis qui in hoc mundo exterioris boni aliquid accepiſtis, ipſum, vt ita dicam, donum exterius pertimeſcere debetis: ne vobis pro quorundam veſtrorum actuum recompenſatione ſit datū: ne iudex qui hic bona exteriora reſtituit, a retributione *Exod. 32.b*

B boni intimi repellat: ne honor hic vel diuitiæ, non adiumentum virtutis, ſed remuneratio ſint laboris. Ecce enim dum dicitur: Recepiſti bona in vita tua: indicatur & diues iſte boni aliquid habuiſſe, ex quo in hac vita, bona receperit. Rurſumq. dum de Lazaro dicitur: quia recepit mala, profecto monſtratur & Lazarus habuiſſe malum aliquod quod purgaretur: Sed mala Lazari purgauit ignis inopiæ, & bona diuitis remunerauit felicitas tranſeuntis vitæ. Illum paupertas afflixit, & terſit, iſtum abundantia remunerauit & repulit. Quicumque ergo bona in hoc ſæculo habetis, cum vos bona egiſſe recolitis, valde de ipſis pertimeſcite, ne conceſſa vobis proſperitas eorundem remuneratio ſit bonorum. Et cum quoſlibet pauperes nonnulla reprehenſibilia perpetrare conſpicitis, nolite deſpicere, nolite deſperare: quia fortaſſe quos ſuperfluitas tenuiſſime prauitatis inquinat, caminus paupertatis purgat. De vobis omnimo-

C do pertimeſcite: quia nonnulla etiam male acta, proſpera vita ſecuta eſt. De illis vero ſolicite penſate: quia eorum vitam etiam magiſtra paupertas cruciat, quouſque ad vitæ rectitudinem perducat. Sequitur: [Et in his omnibus inter nos, & vos chaos magnū firmatū eſt, vt hi qui volunt hinc ad vos tranſire, non poſſint, neque inde huc tranſmeare.] Quia in re valde quærendum eſt, quomodo dicatur, hi qui volunt hinc ad vos tranſire, non poſſunt. Qui enim hi qui in inferno ſunt ad beatorum ſortem tranſire cupiant, dubium non eſt. Qui vero iam in beatitudinis ſorte ſuſcepti ſunt, quo pacto dicitur quia tranſire ad eos qui in inferno cruciantur, volunt? Sed ſicut tranſire reprobi ad electos cupiunt, id eſt, a ſuppliciorum ſuorum afflictione migrare: ita ad afflictos atque in tormentis poſitos tranſire iuſtorum, eſt mente ire per miſericordiam, eosq. velle liberari. Sed qui volunt de beatorum ſede ad afflictos atque in tormentis poſitos tranſire, non poſ-

D ſunt: quia iuſtorum animæ quamuis in ſuæ naturæ bonitate miſericordiam habeant, iam tunc auctoris ſui iuſtitiæ coniunctæ, tanta rectitudine conſtringuntur, vt nulla ad reprobos compaſſione moueamur. Ipſi quippe iudici concordant, cui inhærent, & eis quos eripere non poſſunt, nec ex miſericordia condeſcendunt: quia tantum illos tunc a ſe videbunt extraneos, quantum ab eo quem diligunt auctore ſuo conſpiciunt eſſe repulſos. Nec iniuſti ergo ad beatorum ſortē tranſeunt: quia damnatione perpetua conſtringuntur. Nec iuſti tranſire ad reprobos poſſunt: quia erecti iam per iuſtitiam iudicij, eis nullo modo ex aliqua compaſſione miſerentur. Sed poſtquam ardenti diuiti de ſe ſpes tollitur, eius animus ad propinquos quos reliquerat, recurrit: quia reproborum mentem pœna ſua quandoque inutiliter erudit ad charitatem, vt iam tunc etiam ſuos ſpiritaliter diligant, qui hic dum peccata diligerent, nec ſe amabant. Vnde nunc ſubditur: [Rogo te ergo

E pater, vt mittas eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, vt teſtetur illis, ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum.] Qua in re notandum eſt, ardenti diuiti quanta ad ſupplicium cumulantur. Ad pœnam namque ſuam ei, & cognitio ſeruatur & memoria. Cognoſcit enim Lazarum quem deſpexit: Fratrum quoque ſuorum meminit, quos reliquit. Perfecta quippe ei vltio de paupere non eſſet, ſi hunc in retributione non recognoſceret. Et perfecta pœna in igne non eſſet, ſi non hoc quod ipſe patitur, etiam ſuis timeret. Vt ergo peccatores in ſupplicio amplius puniantur, & eorum vident gloriam quos contempſerunt, & de illorum etiam pœna torquentur quos inutiliter amauerunt. Credendum vero eſt, quod ante retributionem extremi iudicij, iniuſti, in requie quoſdam iuſtos conſpiciunt, vt eos videntes in gaudio, non ſolum de ſuo ſupplicio, ſed etiam de illorum bono crucientur. Iuſti vero in tormentis ſempet intuentur iniuſtos, vt hic eorum gaudium creſcat; quia malum conſpiciunt quod miſericorditer euaſerunt,

tantoq.

tantoq. maiores Redemptori ſuo gratias refetunt, quanto vidēt in alijs quod ipſi perpeti, A
ſi eſſent relicti, potuerunt nec illam tantæ beatitudinis claritatem apud iuſtorum animū
fuſcat aſpecta pœna reptoborum: quia vbi iam compaſſio miſeriæ non erit, minui pro-
culdubio beatorum lætitia non valebit. Quid autem mirum, ſi dum iuſti iniuſtorum
tormenta conſpiciunt, hoc eis veniat in obſequium gaudiorum, quando & in pictura ni-
ger color ſubſternitur, vt albus vel rubeus clarior videatur? Nam ſicut dictum eſt, tanto
bonis ſua gaudia excreſcunt, quanto eorum oculis damnatorum mala ſubteriacent, quæ
euaſerunt. Et quamuis eis ſua gaudia ad perfruendum plene ſufficiant, mala tamen re-
ptoborum abſque dubio ſemper aſpiciunt: quia qui creatoris ſui claritatem vident, nihil
in creatura agitur, quod videre non poſſint. Petenti autem diuiti, vt Lazarus mittatur,
ab Abraam protinus reſpondetur: [Habent Moyſem & prophetas, audiant illos.] Sed
qui Dei verba deſpexerat, hæc audire non poſſe ſuos ſequaces exiſtimabat. Vnde & re- B
ſpondit diues: [Non pater mi: ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.]
Cui mox veraci ſententia dicitur: [Si Moyſem & prophetas non audiunt, neque ſi quis
ex mortuis reſurrexerit, credent.] Quia nimirum qui verba legis deſpiciunt, Redempto-
ris præcepta qui ex mortuis reſurrexit, quanto ſubtiliora ſunt, tanto hæc difficilius im-
plebunt. Minus eſt enim quidquid per legem dicitur, quàm hoc quod per Dominum iu-
betur. Illa enim dare decimas præcipit, Redemptor vero noſter ab his qui profectionem
ſequuntur, omnia dimitti iubet. Illa peccata carnis reſecat, Redemptor vero noſter illici-
tas cogitationes etiam damnat. Si ergo Moyſem & prophetas non audiunt, neque ſi quis
ex mortuis reſurrexerit, credēt: quia hi qui viliora legis præcepta implere negligūt, Salua-
toris noſtris mandatis altioribus obedire quādo cōualeſcūt? Et nimirū conſtat, quia cuius
implere dicta tenuunt, ei proculdubio credere recuſant. Hæc nos de ipſa rei geſtæ conſide- C
ratione dixiſſe ſufficiat. Sed vos fratres, & requiem Lazari, & pœnam diuitis cognoſcen-
tes, ſolerter agite culparum veſtrarum interceſſores quærite, atque aduocatos vobis in
die iudicij pauperes procurate. Multos etenim nunc Lazaros habetis, ante ianuas veſtras
iacent, atque his indigent, quæ vobis iam ſatiatis quotidie micæ de menſa cadunt. Verba
ſacræ lectionis debent nos inſtruere ad implenda mandata pietatis. Quotidie Lazarū,
ſi quærimus, inuenimus: quotidie Lazarum, & ſi non quærimus, cernimus. Ecce im por-
tune ſe pauperes offerunt, rogant nos qui tunc pro nobis interceſſores venient. Certe nos
omnino rogare debuimus, ſed tamen rogamur. Videte ſi negare debemus quod petimur,
quando patroni ſunt qui petunt. Nolite ergo miſeticordiæ tempora perdere, nolite ac-
cepta remedia diſſimulare. Ante ſupplicium cogitate de ſupplicio. Cum quoſlibet in hoc
mundo abiectos aſpicitis, etiam ſi qua reprehenſibilia eorum eſſe videantur, nolite deſpi- D
cere: quia fortaſſe quos morum infirmitas vulnerat, medicina paupertatis curat. Quo-
rum ſi qua ſunt talia quæ debeant iure reprehendi: hæc ſi vultis, ad vſum veſtræ mercedis
inflectite, vt ex ipſis eorum vitijs cumulentur vobis incrementa pietatis: quatenus panē
pariter detis & verbū, panē refectionis cum verbo correptionis: & duo a vobis alimēta per
cipiat, qui vnum quærebat, dum & exterius cibo & interius ſatiatur eloquio. Pauper ergo
cum reprehenſibilis cernitur, moneri debet, & deſpici non debet. Si vero reprehenſionis
nihil habet, venerari ſummopere ſicut interceſſor debet. Sed ecce multos cernimus, qui
cuius ſit meriti, neſcimus. Omnes ergo venerandi ſunt, tantoq. neceſſe eſt, vt omnibus
te humiliare debeas, quanto quis ſit ipſe ignoras. Rem, fratres refero, quam bene is,
qui præſto eſt, frater & compresbyter meus Specioſus nouit. Eodem rempore, quo mo- E
naſterium petij, anus quædam Redempta nomine, in ſanctimoniali habitu conſtituta
in vrbe hac iuxta beatæ Matiæ virginis Eccleſiam manebat. Hæc illius Herundinis diſci-
pula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens, ſuper Prænestinos montes vitam eremiticam
duxiſſe ferebatur. Huic duæ, in eodem habitu, diſcipulæ adhærebant: vna nomine Romu-
la, & altera, quæ nunc adhuc ſupereſt, quam quidem facie ſcio, ſed nomine neſcio.
Tres itaque hæ in vno habitaculo commanentes, morum quidem diuitijs plenam ſed ta-
men rebus pauperē vitam ducebant. Hæc autē, quam præfatus ſum, Romula, aliam quam
prædixi condiſcipulam ſuam magnis vitæ meritis anteibat. Erat quippe miræ patientiæ,
ſummæ obedientiæ, cuſtos oris ſui ad ſilētium, ſtudioſa valde ad continuæ orationis vſum.
Sed quia plerumque hi, quos iam perfectos homines æſtimant, adhuc in oculis ſum-
mi opificis aliquid imperfectionis habent: ſicut ſæpe imperiti homines necdum perfecte
ſculpta ſigilla conſpicimus, & iā quaſi perfecta laudamus, quæ adhuc artifex conſiderat,
& limat,

A & limat, laudari iã audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit, hæc quam præ-diximus Romula, ea quam Græco vocabulo medici paralysim vocant, molestia corpo-rali percussa est, multisq. annis in lectulo decubans, pene omnium iacebat membrorum officio destituta: nec tamen hæc eadem eius mentem ad impatientiam flagella perdu-xerant. Nam ipsa ei detrimenta membrorũ facta fuerant incrementa virtutũ: quia tanto solicitius ad vsum orationis succreuerat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam va-lebat. Nocte ergo quadam eandem Redemptam quam præfatus sum, quæ vtrasque di-scipulas suas filiarum loco nutriebat, vocauit, dicens: Mater veni, mater veni. Quæ nox cum alia eius condiscipula surrexit, sicut vtriusque referentibus, & multis res eadem cla-ruit, & ego quoque eodem tempore agnoui. Cumq. noctis medio lectulo iacentis assis-terent, subito cælitus lux emissa, omne illius cellulæ spacium implcuit: & splendor tantæ
B claritatis emicuit, vt corda assistentium inæstimabili pauore perstringeret, atque, vt post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret, & in subito stupore remanerent. Coepit namque quasi cuiusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur. Atque, vt dicebant, intrantium multitudi-nem sentiebant, sed nimietate timoris & luminis, videre nihil poterant: quia earum oculos & pauor depresserat, & ipsa tanti luminis claritas reuerberabat. Quam lucẽ protinus mira
C odoris est fragrantia subsecuta: ita vt earum animum, quia lux emissa terruerat, odoris suauitas refoueret. Sed cum vim claritatis illius ferre non possent, coepit eadẽ Romula as-sistentem sibi & trementem Redemptam, suorum morum magistrã, blanda voce consola-ri, dicens: Noli timere mater, non morior modo. Cumq. hoc illa crebro diceret, paulatim lux quæ fuerat amissa, subtracta est: sed is qui subsecutus est odor remansit. Sieq. dies se-cundus & tertius transiit vt aspersa fragrantia odoris remaneret. Nocte ergo quarta eandẽ magistram suã iterum vocauit. Quæ veniente viaticum petijt, & accepit. Necdum vero eadem Redempta, & alia eius discipula a lectulo iacentis abscesserant, & ecce subito in platea ante eiusdem cellulæ ostium duo chori psallentium astiterunt, & sicut ipsæ se di-cebant sexus ex vocibus discreuisse, psalmodiæ cantus dicebant viri, & feminæ respon-debant. Cumq. ante fores cellulæ exhiberentur cælestes exequiæ, sancta illa anima car-ne soluta est. Quæ ad cælum ducta, quanto chori psallentium altius ascendebant, tanto
D cœpit psalmodia lenius audiri, quousque & eiusdem psalmodiæ sonitus, & odoris suaui-tas elongata finiretur. Hæc ergo quamdiu vixit in corpore, quis illam haberet in honore? indigna cunctis, omnibus despecta videbatur. Quis enim ad illam accedere, quis ad illam venire dignaretur? Sed latebat in sterquilinio Margarita Dei. Sterquilinium fra-tres hanc ipsam corruptibilitatem corporis appello, sterquilinium abiectionem pauper-tatis nomino. Assumpta est ergo Margarita quæ iacebat in sterquilinio, & posita in cæ-lestis regis ornamento, iam inter supernos ciues emicat; iam inter ignotos illos lapides æterni diadematis coruscat. O vos qui in hoc mundo diuites, aut esse creditis, aut estis, conferte, si potestis, falsas diuitias vestras veris diuitijs Romulæ. Vos in huius mundi via omnia amissuri possidetis illa nihil quæsuit in itinere, & omnia inuenit in peruentione. Vos lætam vitam ducitis, tristem mortem timetis: illa tristem vitam pertulit, ad lætam mortem peruenit. Vos ad tempus quæritis obsequium hominum: illa despecta ab ho-minibus, inuenit socios choros angelorum. Discite ergo fratres temporalia cuncta de-spicere. Discite nonnem transeuntem contemnere, æternam gloriam amare. Honorate quos pauperes videtis, & quos foris conspicitis despectos sæculi, intus arbitramini amicos
E Dei. Cum his participamini quod habetis, vt hoc quandoque dignentur vobiscum par-ticipari quod habent. Pensate quod ore magistri gentium dicitur: In hoc tempore vestra 2.Cor.8.c abundantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum abundantia vestræ inopiæ sit sup-plementum. Pensate quod ipsa per se veritas dicit: Quamdiu fecistis vni de his fratribus Matth.25.b meis minimis, mihi fecistis. Ad tribuendum ergo pigri cur estis, quando hoc iacenti in terra porrigitis, sedenti in cælo datis? Sed hæc omnipotens Deus quæ per me in vestris auribus loquitur, per se in vestris mentibus loquatur: qui viuit & regnat cum patre in vnitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

FINIS HOMILIARVM. XL. SANCTI GREGORII PAPAE

DE DIVERSIS EVANGELII LECTIONIBVS.

ARGVMENTVM IN LIBRVM CVRÆ PASTORALIS SANCTI GREGORII MAGNI.

PASTORALIS cura officijs explicandis Gregorius Nazianzenus Theologiæ laude clarissimus, quàm diligens fuerit, perspicuum est ex eo libro, quem apologeticum inscripsit. Eum secutus Gregorius Papa primus, quæcumque ad onus pastorale attinent, omnia accuratissime, ita explicauit, vt Concilio quodam Toletano cautum sit, hunc pastoralis curæ librum ab Episcopis studiosè legi debere. Immo Aquisgranenses synodi Patres cum disciplina Episcopalis partes decernunt, eas ad hunc librum referunt. Quo libro Sanctissimus Pont. cum eos primum reprehendit, qui tam multiplicem pastoralem curam temere suscipiunt, tum eosdem instruit ad omnem Ecclesiæ bene gubernandæ rationem. Quo autem ordine ad hunc librum exponendi vtatur ex prologo facile intelligi potest, in quo tanti Pontificis optimam scribendi disciplinam percipere vnusquisque potest.

DE LIBRO REGVLAE PASTORALIS, GREGORIVS LEANDRO EPISCOPO HISPALENSI.

Ex regist. lib. 4. epist. 46.

QVANTO ardore videre te sitiam, quia valde me diligis, in tui tabulis cordis legis. Sed quia longo terrarum spatio disiunctum te videre nequeo, vnum quod mihi de re dictauit charitas feci, vt librum regulæ pastoralis, quem in Episcopatus mei exordio scripsi, & libros quos in expositionem beati Iob, iam dudum me feciſſe cognouisti, sanctitati tuæ cum communi filio Probino presbytero veniente transmitterem. Et tuæ quidem charitati in eo opere tertiæ & quartæ partis codices non transmisi, quia eos solummodo inuenio, quos ex eiusdem partibus codicis, quos iam monasterijs dedi, excerpsi. Hos itaque sanctitas tua studiosè percurrat, & peccata mea studiosius defleat, ne mihi culpæ grauioris sit, quod quasi scire videor, quod agere prætermitto. In hac vero Ecclesia quantis causarum tumultibus premor, ipsa charitati tuæ epistolæ meæ breuitas innotescit: quando ei parum loquor, quem magis omnibus diligo.

S. GREGORII MAGNI
PAPAE PRIMI.
LIBER PASTORALIS CVRÆ
AD SANCTISSIMVM IOANNEM
Episcopum ciuitatis Rauennæ.

PROLOGVS.

A PASTORALIS curæ me pondera fugere delitescendo voluisse, benigna, frater charissime, atque humillima intentione reprehendis: quæ ne quibusdam leuia esse videantur, præsentis libri stylo exprimo de eorum grauedine omne quod penso: vt et hæc qui vacat, incaute non expetat: & qui incaute expetijt, adeptum se esse pertimescat. Quadripartita vero disputatione liber iste distinguitur, vt ad lectoris sui animum ordinatis allegationibus quasi quibusdam passibus gradiatur. Nam cum rerum necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat: atque ad hoc rite peruenies qualiter viuat, & bene viuens qualiter doceat, & recte docens infirmitatem suam quotidie quanta valet consideratione cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat, aut peruentioni vita contradicat, aut vitam doctrina destituat, aut doctrinam præsumptio extollat. Prius ergo appetitum timor tĕperet: post autem magisterium quod a non requirente susciptur vita commendet: ac deB inde necesse est, vt pastoris bonum quod ostenditur viuendo, etiam loquendo propagetur. Ad extremum vero supereſt, vt perfecta quæque opera consideratio propriæ infirmitatis deprimat: ne hæc ante occulti arbitri oculos tumor elationis extinguat. Sed quia sunt plerique mihi imperitia similes, qui dum metiri se nesciunt, quæ non didicerunt docere concupiscunt: qui pondus magisterij tanto leuius æstimant, quanto vim magnitudinis illius ignorant, ab ipso libri huius reprehenduntur exordio: vt qui indocti ac præcipites doctrinæ arcem tenere appetunt, a præcipitationis suæ ausibus in ipsa locutionis nostræ ianua repellantur.

Ne venire imperiti ad magisterium audeant. *Caput. I.*

C NVLLA ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo magisterium pastorale susciputur in magna temeritate: quoniam ars est artium regimen animarum. Quis autem cogitationum vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? Et tamen sæpe qui nequaquã spiritalia præcepta cognouerunt, cordis se medicos profiteri non metuunt: dum qui pigmentorum vim nesciunt, videri medici carnis erubescãt. Sed quia auctore Deo ad religionis reuerẽtiã omne iam præsentis sæculi culmen inclinatur: sunt nonnulli qui intra sanctam Ecclesiam per speciem regiminis gloriam affectant honoris: videri doctores appetunt, transcendere ceteros concupiscunt, atque, attestante veritate, primas salutationes in foro, primos recubitus in cenis, primas in concionibus quærunt cathedras: quæ susceptum curæ pastoralis officium ministrare digne tanto magis nequeunt, quanto ad huius humilitatis magisterium ex sola elatione peruenerunt. Ipsa quippe in magisterio lingua confunditur, quando aliud discitur, & aliud docetur. Contra quos Dominus per prophetam quæritur, dicens: *Greg. Nazianz. in Apologet.* *Matth. 23. a*

Ipsi

Osee. 8. a Ipsi regnauerunt & non ex me: principes extiterunt, & ego ignoraui. Ex se namque & non A
ex arbitrio summi rectoris regnant, qui nullis fulti virtutibus nequaquam diuinitus voca-
ti, sed sua cupidine accensi, culmen regiminis rapiunt potius, quàm assequuntur. Quos
tamen internus iudex & prouehit, & non cognoscit: quia quos permittendo tolerat, pro-
fecto per iudicium reprobationis ignorat. Vnde ad se quibusdam & post miracula venien-
Luc. 13. f tibus dicit: Recedite a me operarij iniquitatis, nescio qui estis vos. Pastorum imperitia
Esaiæ 56. d voce veritatis increpatur, cum per prophetam dicitur: Ipsi pastores ignorauerunt intel-
Hier. 2. b ligentiam. Quos rursum detestatur Dominus dicens: Et tenentes legem nescierunt me.
Et nesciri se ergo ab eis veritas quæritur, & nescire se principatum nescientium se protesta-
Dist. 38. qui ea. tur: quia profecto hi qui ea quæ sunt Domini nesciunt, a Domino nesciuntur, Paulo at-
1. Cor. 14. g testante qui ait: Si quis autem ignorat, ignorabitur. Quæ nimirum pastorum sæpe im-
peritia meritis congruit subiectorum: qui quamuis lumen scientiæ sua culpa exigen- B
te non habeant, districto tamen Dei iudicio agitur, vt per eorum ignorantiam hi etiam
qui sequuntur offendant. Hinc namque in Euangelio per semetipsam veritas dicit: Si
Matth. 15. b cæcus cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt. Hinc Psalmista non optantis
Psal. 68. f animo, sed prophetantis ministerio denunciat, dicens: Obscurentur oculi eorum ne vi-
deant, & dorsum eorum semper incurua. Oculi quippe sunt, qui in ipsa honoris summi
facie positi prouidendi itineris officium suscipiunt: quibus hi nimirum qui subsequenter
inhærent dorsa nominantur. Obscuratis ergo oculis dorsum flectitur: quia cum lumen
scientiæ perdunt qui præeunt, profecto cuncti ad portanda peccatorum onera curuan-
tur, qui sequuntur.

Ne locum regiminis subeant, qui viuendo non perficiunt, quæ meditando C
didicerunt. Cap. III.

Syn. Aquig. c. 87. ET sunt nonnulli, qui solerti cura spiritalia præcepta perscrutantur: sed quæ intel-
ligendo penetrant, viuendo conculcant, repente docent quæ non opere, sed medi-
tatione didicerunt: & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cum pa-
stor per abrupta graditur, ad præcipitium grex sequatur. Hinc namque per prophetam
Ezech. 34. e Dominus contra contemptibilem pastorum scientiam quæritur, dicens: Cum ipsi limpi-
dissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis, & oues meæ quæ con-
culcata pedibus vestris fuerant, pascebantur: & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibe-
bant. Aquam quippe limpidissimam pastores bibunt, cum fluenta veritatis recte intel-
ligentes hauriunt. Sed eandem aquam pedibus perturbare, est sanctæ meditationis stu- D
dia male viuendo corrumpere. Aquam scilicet eorum turbatam pedibus oues bibunt,
cum subiecti quique non sectantur verba quæ audiunt, sed sola quæ conspiciunt opera
prauitatis imitantur. Qui cum dicta sitiunt, & per opera peruertuntur, quasi corruptis
fontibus in potibus lutum sumunt. Hinc quoque scriptum est per Prophetam: Laqueus
Ezech. 44. a ruinæ populi mei sacerdotes mali. Hinc rursum de sacerdotibus malis per prophetam Do-
minus dicit: Facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis. Nemo quippe amplius in
Ecclesia nocet, quàm qui peruerse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delin-
quentem namque hunc nemo redarguere præsumit, & in exemplum culpa vehementer
extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Indigni autem quique
tanti reatus pondera fugerent, si veritatis sententiam solicita cordis aure pensarent, quæ
Rad. Syn. c. 14. ait: Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt, melius erat ei vt ligare- E
Matth. 18. a tur mola asinaria in collo eius, & proijceretur in profundum maris. Per molam quippe
asinariam, sæcularis vitæ circuitus ac labor exprimitur: & per profundum maris extre-
ma damnatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo ceteros de-
struit, vel exemplo: melius profecto fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terre-
na acta constrigerent, quàm sacra officia ceteris in culpa imitabilem demonstrarent: quia
nimirum si solus caderet, vtcumque hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret.

De pondere regiminis eo quòd aduersa quæque despicienda sunt, & prospera
formidanda. Cap. IIII.

Ibid. in Syn. Aquisgr. HAec igitur breuiter diximus, vt quantum sit pondus regiminis monstraremus: ne
temerare sacra regimina quisquis his impar est, audeat, & per concupiscentiam
culminis

A culminis ducatum suscipiat perditionis. Hinc enim pie Iacobus prohibet dicens: Nolite plures magistri fieri fratres mei. Hinc ipse Dei hominumq. mediator regnum percipere vitauit in terris, qui supernorum quoque spirituum scientiam sensumq. transcendens ante sæcula regnat in cælis. Scriptum quippe est: Iesus ergo cum cognouisset quia venturi essent, vt raperent eum & facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. Quis enim principari hominibus tam sine culpa potuisset, quam is qui hos nimirum regeret, quos ipse creauerat? Sed quia idcirco in carne apparuit, vt non solum nos per passionem redimeret, verum etiam per conuersationem doceret, exemplum se sequentibus præbens, rex fieri noluit, ad crucis vero patibulum sponte peruenit, oblatam gloriam culminis fugit, pœnam probrosæ mortis appetit: vt membra eius videlicet discerent fauores mundi fugere, terrores minime timere, pro veritate aduersa diligere, prospera formidando declinare: quia & ista sæpe per tumorem cor inquinant, & illa per dolorem purgant. In istis se animus erigit, in illis autem etiam quando se erexerat sternit. In istis homo se obliuiscitur, in illis vero ad sui memoriam nolens etiam coactusq. reuocatur. In istis sæpe & anteacta bona depereunt, in illis autem longi quoque temporis admissa terguntur. Nam plerumque aduersitatis magisterio sub disciplina cor premitur: quòd si ad regiminis culmen eruperit, in elatione protinus vsu gloriæ permutatur. Sic Saul qui indignum se prius considerans fugerat, mox vt regni gubernacula suscepit intumuit: honorari namque coràm populo cupiens dum reprehendi publice noluit, ipsum qui in regem se vnxerat, abscidit. Sic Dauid auctoris sui iudicio pene in cunctis actibus placens, mox vt pressuræ pondere caruit, in tumorem vulneris erupit, factusq. est in morte Vriæ crudeliter rigidus, qui in appetitu feminæ fuit eneruiter fluxus. Et qui malis ante nocuerat pie parcere, in bonorum quoque nece post didicit sine obstaculo retractionis anhelare. Prius quippe ferire deprehensum persecutorem noluit, & post cum damno defudantis exercitus etiam deuotum militem extinxit. Quem profecto ab electorum numero culpa longius raperet, nisi hunc ad veniam flagella reuocassent.

Iacob. 5. d

Ioan. 6. c

B

C

Quòd plerumque occupatio regiminis soliditatem dissipat mentis. Cap. IIII.

D Saepe susceptа cura regiminis, cor per diuersa intuendo diuerberat, & impar quisque inuenitur ad singula, dum confusa mente diuiditur ad multa: Vnde quidam sapiens prouide admonet, dicens: Fili, ne in multis sint actus tui: quia videlicet nequaquam plene in vniuscuiusque operis ratione colligitur, dum mens per diuersa sparsa partitur. Cumq. foras per insolentem curam trahitur, a timoris intimi soliditate vacuatur, fitq. in exteriorum dispositione solicita, & sui solummodo ignara scit cogitare multa, se nesciens. Nam cum plusquam necesse est se exterioribus implicat, quasi occupata in itinere obliuiscitur quo tendebat: ita vt a studio suæ inquisitionis alienata, ne ipsa quidem quæ patitur damna consideret, & per quanta delinquat ignoret. Neque enim peccare se Ezechias credidit, cum venientibus ad se alienigenis aromatum cellas ostendit, sed in damnationem securturæ prolis ex eo iram iudicis pertulit, quod se facere licenter æstimauit. Sæpe enim dum multa suppetunt, dumq. agi possunt, quæ subiecti quia acta sunt admirentur, in cogitatione se animus eleuat, & plenum se iram E iudicis prouocat, quamuis per iniqua foras opera non erumpat. Intus quippe est qui iudicat, intus quod iudicatur. Cum ergo in corde delinquimus, latet homines quod apud nos agimus: sed tamen ipso iudice teste peccamus. Neque enim rex Babyloniæ tunc reus extitit de elatione, cum ad elationis verba peruenit. Quippe qui ore propheticо & ante cum ab elatione tacuit, sententiam reprobationis audiuit. Culpam namque perpetratæ superbiæ iam ante deterserat, qui omnipotentem Deum quem se offendisse reperit, cunctis sub se gentibus prædicauit. Sed post hæc successu suæ potestatis eleuatus, dum magna se fecisse gauderet: cunctis prius in cogitatione se prætulit, & post adhuc tumidus dixit: Nonne hæc est Babylon magna, quam ego ædificaui in domum regni, & in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Quæ videlicet vox illius iræ vindictam aperte protulit, quam occulta elatio accendit. Nam districtus iudex prius inuisibiliter vidit, quod postea publice feriendo reprehendit. Vnde & in irrationabile ani-

Ead. Spu. c. 27.

Eccl. 11. b

Isa. 39.

Dan. 4. d

Ibidem. e

mal hunc vertit, ab humana societate separauit, agri bestijs mutata mente coniunxit: A
vt districto videlicet, iustoq. eius iudicio homo quoque esse perderet, qui magnum se
vltra homines æstimasset. Hæc itaque proferentes non potestatem reprehendimus, sed
ab appetitu illius cordis infirmitatem munimus: ne imperfecti quique culmen arripere
regiminis audeant, & qui in planis stantes titubant, in præcipitio pedem ponant.

De his qui in regiminis culmine prodesse exemplo virtutum possunt, sed quietem propriam sectando refugiunt. Cap. V.

Zad. Synod. Aquisg. 17. NAM sunt nonnulli, qui eximia virtutum dona percipiunt, & pro exercitatione ce-
terorum magnis muneribus exaltantur, qui studio castitatis mundi, abstinentiæ
robore validi, doctrinæ dapibus referti, patientiæ longanimitate humiles, auctoritate B
fortitudinis erecti, pietatis gratia benigni, iustitiæ seueritate districti sunt. Qui nimi-
rum culmen regiminum si vocati suscipere renuunt, ipsa sibi plerumque dona adimunt,
quæ non pro se tantummodo, sed etiam pro alijs acceperunt. Cumq. sua & non alio-
rum lucra cogitant, ipsi se, quæ priuata habere appetunt, bonis priuant. Hinc itaque ad
Matth. 5. b discipulos veritas dicit: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. & nemo ac-
cendit lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum vt luceat omnibus qui
Ioan. 21. c in domo sunt. Hinc Petro ait: Simon Ioannis amas me? Qui cum amare se protinus re-
spondisset, audiuit: Si diligis me, pasce oues meas. Si ergo dilectionis est testimonium
cura pastionis: quisquis virtutibus pollens gregem Dei pascere renuit, pastorem sum-
2. Cor. 5. c mum conuincitur non amare. Hinc Paulus dicit: Si Christus pro omnibus mortuus est,
ergo omnes mortui sunt. Et si pro omnibus mortuus est, superest, vt qui viuunt, iam non C
Deut. 25. b sibi viuant: sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Hinc Moyses ait: Vt vxorem
fratris sine filijs defuncti superstes frater accipiat, atque ad nomen fratris filios gignat:
quam si accipere forte renuerit, huic in faciem mulier expuat, vnumq. ei pedem propin-
quus discalciet, eiusq. habitaculum domus discalciati vocetur. Frater quippe defunctus
ille est, qui post resurrectionis gloriam apparens, dixit: Ite nunciate fratribus meis. Qui
quasi sine filijs obijt: quia adhuc electorum suorum numerum non impleuit. Huius sci-
licet vxorem superstes frater sortiri præcipitur: quia dignum profecto est, vt cura sanctæ
Ecclesiæ ei qui hanc bene regere prævalet, imponatur. Cui nolenti in faciem mulier ex-
puit: quia quisquis ex muneribus quæ perceperit, prodesse alijs non curat, bonis quoque
eius sancta Ecclesia exprobrans & quasi in faciem saliuam iactat. Cui ex vno pede calcia-
mentum tollitur, vt discalciati domus eius vocetur. Scriptum quippe est, Calciati pe- D
Ephes. 6. c des in præparatione Euangelij pacis. Si ergo vt nostram sic curam proximi gerimus,
vtrumque pedem per calciamentum munimus. Qui vero suam cogitans vtilitatem pro-
ximorum negligit, quasi vnius pedis calciamentum cum dedecore amittit. Sunt itaque
nonnulli qui magnis, vt diximus, muneribus ditati dum solius contemplationis studijs
inardescunt, parere vtilitati proximorum in prædicatione refugiunt, secretum quietis dili-
gunt, secessum speculationis petunt. De quo si districte iudicentur, ex tantis proculdu-
bio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse potuerunt. Qua enim mente is qui
proximis profuturus enitesceret, vtilitati ceterorum secretum præponit suum, quando
ipse summi patris vnigenitus vt multis prodesset de sinu patris egressus est ad publicum
nostrum?

E

Quòd hi qui pondus regiminis per humilitatem refugiunt, tunc vere humiles sunt, cum diuinis iudicijs non resistunt. Cap. VI.

ET sunt nonnulli qui ex sola humilitate refugiunt, ne eis quibus impares se æstimant
præferantur. Quorum profecto humilitas, si ceteris quoque virtutibus cingitur,
tunc ante Dei oculos vera est, cum ad respuendum hoc quod vtiliter subire præcipitur,
pertinax non est. Neque enim vere humilis est, qui superni nutus arbitrio vt debeat
præesse intelligit, & tamen præesse contemnit. Sed diuinis dispositionibus subditus atque
a vitio obstinationis alienus, cum sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis præuen-
tus est, quibus & aliis prosit, & ex corde debet fugere & inuitus obedire.

A

Quòd nonnumquam prædicationis officium nonnulli laudabiliter appetunt: & ad hoc nonnulli coacti pertrahuntur. Cap. VII.

QVAMVIS nonnumquam prædicationis officium, & nonnulli laudabiliter appetunt, & ad hoc nonnulli laudabiliter coacti pertrahuntur: quod liquido cognoscimus, si duorum prophetarum facta pensamus, quorum vnus vt ad prædicandum mitti debuisset sponte se præbuit, quo tamen alter pergere cum pauore recusauit. Esaias quippe Domino quærenti quem mitteret, vltro se obtulit, dicens: Ecce ego, mitte me. Hieremias autem mittitur, & tamen ne mitti debeat humiliter reluctatur, dicens: A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. En ab vtrisque exterius diuersa vox prodijt, sed non a diuerso fonte dilectionis emanauit. Duo quippe *Reg. lib. 2. cap. 19.* *Esaiæ. 6. c* *Hiere. 1. g*

B sunt præcepta charitatis, Dei videlicet amor & proximi. Per actiuam igitur vitam prodesse proximis cupiens Esaias officium prædicationis appetit. Per contemplatiuam vero Hieremias amoti conditoris sedulo inhærere desiderans, ne mitti ad prædicandum debeat contradicit. Quòd ergo laudabiliter alter appetijt, hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne tacitæ contemplationis lucra loquendo perderet, ille ne damna studiosi operis tacendo sentiret. Sed hoc in vtrisque est subtiliter intuendum: quia & is qui recusauit, plene non restitit, & is qui mitti voluit ante per altaris calculum se purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quisque ministeria sacra audeat, aut quem superna gratia eligit, sub humilitatis specie superbe contradicat. Quia igitur valde difficile est purgatum se quelibet posse cognoscere, prædicationis officium tutius declinatur: nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cum ad suscipiendum

C hoc superna voluntas agnoscitur. Quod Moyses vtrumque miro opere expleuit, qui præesse tantæ multitudini & noluit & obediuit. Superbus enim fortasse esset, si ducatum plebis innumeræ sine trepidatione susciperet: & rursum superbus existeret, si auctoris imperio obedire recusaret. Vtrobique ergo humilis, vtrobique subiectus, & præesse populis semetipsum metiendo noluit, & tamen de imperantis viribus præsumendo consensit. Hinc ergo quique præcipites colligant cum quanta culpa ex appetitu proprio ceteris præferri non metuunt, si sancti viri plebium ducatum suscipere Deo etiam iubente timuerunt. Moyses suadente Domino trepidat: & infirmus quisque vt honoris onus suscipiat anhelat, & qui ad casum valde vrgetur ex proprijs, humerum libenter opprimendum ponderibus submittit alienis: quæ egit ferre non valet, & auget quæ portet.

D

De his qui præesse concupiscunt, & ad vsum suæ libidinis instrumentum Apostolici sermonis arripiunt. Cap. VIII.

PLerumque vero qui præesse concupiscunt, ad vsum suæ libidinis, instrumentum Apostolici sermonis arripiunt, quo ait: Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: qui tamen laudans desiderium, in pauorem vertit protinus quod laudauit, cum repente subiungit: Oportet autem episcopum irreprehensibilem esse. Cumq. virtutum necessaria subsequenter enumerat, quæ sit irreprehensibilitas ipsa manifestat. Et fauet ergo ex desiderio, & terret ex præcepto, ac si aperte dicat: Laudo quod quæritis, sed prius dicite quid quæratis: ne dum vosmetipsos metiri negligitis, tanto fœdior vestra repre- E hensibilitas appareat, quanto & a cunctis conspici in honoris arce festinatis. Magnus enim regendi artifex fauoribus impellit, terroribus retrahit: vt auditores suos, & descripto irreprehensibilitatis culmine reflringat a superbia, & officium laudando quod quæritur componat ad vitam. Quamuis notandum quòd illo in tempore hoc dicitur, quo quisquis plebibus præerat primus ad martyrij tormenta ducebatur. Tunc ergo laudabile fuit episcopatum quærere, quando per hunc quemque dubium non erat ad supplicia grauiora peruenire. Vnde ipsum quoque episcopatus officium boni operis expressione diffinitur, cum dicitur: Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Ipse ergo sibi testis est, quia episcopatum non appetit, qui non per hunc boni operis ministerium, sed honoris gloriam quærit. Sacrum quippe officium non solum non diligit omnino, sed nescit, qui ad culmen regiminis anhelans in occulta meditatione cogitationis ceterorum subiectione pascitur, laude propria lætatur, ad honorem cor eleuat, rerum affluen- *1. Tim. 3. d* *Ibidem. a*

tium abundantia exultat. Mundi ergo lucrum quæritur sub eius honoris specie, quo mundi destrui lucra debuerant. Cumq. mens humilitatis culmen arripere ad elationem cogitat, quod foris appetit, intus immutat. A

Quòd mens præesse volentium plerumque sibi ficta bonorum operum promissione blandiatur. Cap. IX.

SED plerumque hi qui subire magisterium pastorale cupiunt, nonnulla quoque opera bona animo proponunt: & quamuis hoc elationis intentione appetunt, operaturos tamen se magna pertractant: fitq. vt aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat. Nam sæpe sibi de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare quod non amat, de mundi autem gloria non amare quod B amat: quæ principari appetens sit ad hoc pauida cum quærit, audax cum peruenerit. Timens enim ne non perueniat, trepidat: sed repente perueniens iure sibi hoc debitum ad quod peruenerit putat. Cumq. percepti principatus officio perfrui sæculariter cœperit, libenter obliuiscitur quidquid religiose cogitauit. Vnde necesse est, vt cum cogitatio extra vsum ducitur, protinus mentis oculus ad opera transacta reuocetur: ac pensет quisque quid subiectus egerit, & repente cognoscet, si prælatus bona agere quæ proposuerat, possit: quia nequaquam valet in culmine humilitatem discere, qui in imis positus non desinit superbire. Nescit laudem cum suppetit fugere, qui ad hanc didicit cum deesset anhelare. Nequaquam vincere auaritiam potest, quando ad multorum sustentationem tenditur is, cui sufficere propria nec soli potuerunt. Ex anteacta ergo vita se vnusquisque inueniat, ne in appetitu se culminis imago cogitationis illudat. Quamuis plerumque in C occupatione regiminis ipse quoque boni operis vsus perditur qui in tranquillitate tenebatur: quia quieto mari recte nauem, & imperitus nauta dirigit: turbato autem tempestatis fluctibus, etiam peritus se nauta confundit. Quid namque est potestas culminis, nisi tempestas mentis? In qua dum cogitationum semper procellis nauis cordis quatitur, huc illucq. incessanter impellitur: vt per repentinos excessus oris & operis quasi per obuiantia saxa frangatur. Inter hæc itaque quid sequendum est, quid tenendum, nisi vt virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus ne coactus accedat? Ille si omnino renititur, caueat ne acceptam pecuniam in sudarium ligans de eius occultatione iudicetur. Pecuniam quippe in sudario ligare, est percepta dona sub otio lenti torporis abscondere. At contra iste cum regimen appetit, attendat ne per exemplum praui operis Pharisæorum more ad ingressus regni cælorum tendentibus obstaculum fiat: D quia iuxta magistri vocem nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt. Cui considerandum quoque est, quia cum curam populi electus præsul suscipit, quasi ad ægrum medicus accedit. Si ergo adhuc in eius corpore passiones viuunt, qua præsumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat?

Qualis quisque ad regimen debet venire. Cap. X.

ILLE igitur, modis omnibus debet ad exemplum bene viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens iam spiritaliter viuit, qui prospera mundi postponit: qui nulla aduersa pertimescit, qui sola interna desiderat. Cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumaciam repugnat spiritus. E Qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur. Qui per pietatis viscera citius ad ignoscendum flectitur, sed numquam plus quàm deceat ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab alijs, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, sicq. in bonis proximi sicut in suis profectibus lætatur. Qui ita se imitabilem ceteris in cunctis quæ agit insinuat, vt inter eos non habeat, quod saltem de transactis mens erubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare. Qui orationis vsu & experimento iam didicit, quod obtinere a Domino quæ poposcerit, possit, cui prophetica voce iam quasi specialiter dicitur: Adhuc loquente te, dicam, Ecce adsum.

Qualis quisque ad regimen venire non debeat. *Cap. XI.*

SI enim fortasse quis veniat, vt pro se ad intercedendum nos apud potentem quem piam virum, qui sibi iratus, nobis vero incognitus est, ducat: protinus respondemus: Ad intercedendum venire non possumus, quia familiaritatis eius notitiam non habemus. Si ergo homo apud hominem, de quo minime præsumit fieri interceſſor, erubescit: quà mente apud Deum interceſſionis locum pro populo arripit, qui familiarem se eius gratiæ esse per vitæ merita nescit? Aut ab eo quomodo alijs veniam postulat, qui vtrum sit sibi placatus, ignorat? Qua in re est adhuc aliud solicitius formidandum, ne qui placare iram posse creditur, hanc ipse ex proprio reatu mereatur. Cuncti enim liquido nouimus, quia cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desiderijs terrenis astringitur, caueat ne districti iram iudicis grauius accendens dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo se quisque metiatur ne locum regiminis assumere audeat, si in se adhuc vitium damnabiliter regnat: ne is quem crimen deprauat proprium, interceſſor fieri appetat pro culpis aliorum. Hinc etenim superna voce ad Moysem dicitur: Loquere ad Aaron: homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offerat panes Domino Deo suo, nec accedat, ad ministerium eius. Vbi & repente subiungitur: Si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo vel grandi & torto naso, si fracto pede vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel ponderosus. Cæcus quippe est qui supernæ contemplationis lumen ignorat: qui præsentis vitæ tenebris pressus dum venturam lucem nequaquam diligendo conspicit, quo gressus operis porrigat, nescit. Hinc etenim prophetante Anna dicitur: Pedes sanctorum suorum seruabit, & impij in tenebris conticescent. Claudus vero est qui quidem quo pergere debeat, aspicit, sed per infirmitatem mentis, vitæ viam perfectæ non valet tenere, quam videt: quia ad virtutis statum dum fluxa consuetudine non erigitur, quo per desiderium innititur, illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Hinc etenim Paulus dicit: Remissas manus & dissoluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris: vt non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Paruo autem naso est, qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est. Naso quippe odores fœtoresq. discernimus. Recte ergo per nasum discretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Vnde & in laude sponsæ dicitur: Nasus tuus sicut turris, quæ est in Libano. Quia nimirum sancta Ecclesia quæ ex causis singulis tentamenta prodeant, per discretionem conspicit: & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Sed sunt nonnulli, qui dum æstimari hebetes nolunt, sæpe se quibusdam exquisitionibus plus quàm necesse est exercentes ex nimia subtilitate falluntur. Vnde hic quoque subditur: Vel grandi & torto naso. Nasus enim grandis & tortus est discretionis subtilitas immoderata, quæ dũ plusquam decet excreuerit, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit. Fracto autem pede vel manu est, qui viam Dei pergere omnino non valet, atque a bonis actibus funditus exors vacat: quatenus hæc non vt claudus saltem cum infirmitate teneat, sed ab his omnimodo alienus existat. Gibbus vero est quem terrenæ solicitudinis pondus deprimit, ne ymquam ad superna respiciat: sed solis in his, quæ in infimis calcantur, intẽdat. Qui & si quando aliquid ex bono patriæ cælestis audierit, ab hoc nimirum peruersæ consuetudinis pondere prægrauatus, cordis faciem non attollit. Quia cogitationis statum erigere non valet, quem terrenæ solicitudinis vsus curuum tenet. Ex horum quippe specie Psalmista dicit: Incuruatus sum & humiliatus vsquequaque. Quorum culpã per semetipsam veritas reprobans, ait: Semen autem quod in spinis cecidit, hi sunt qui audiunt verbum, & a solicitudinibus & diuitijs & voluptatibus vitæ euntes suffocantur, & non referunt fructum. Lippus vero est cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat, sed tamen hoc carnalia opera obscurant. In lippis quippe oculis pupillæ sanæ sunt, sed humore defluente infirmatæ palpebræ grosseſcũt. Quæ quia infusione crebra atteruntur, etiam acies pupillæ vitiatur. Et sunt nonnulli, quorum sensum carnalis vitæ operatio fauciat, qui videre recta subtiliter per ingenium poterant, sed vsu prauorum actuum caligant. Lippus itaque est cuius sensum natura exacuit, sed conuersationis prauitas confundit. Cui bene per angelum dicitur: Collyrio inunge oculos tuos vt videas. Collyrio quippe oculos, vt videamus inungimus, cum ad cognoscendam veri luminis claritatem intellectus nostri aciem medicamine bonæ

Dist. 49. initio 24. In grauibus 9. cunctis.

Leui. 21. e

Ibidem. c

1. Reg. 2. b

Hebr. 12. e

Cant. 7. b

Psal. 118. e

Luc. 8. a

Apoc. 3. d

operationis adiuuamus. Albuginem vero habet in oculo, qui veritatis lucem videre non A
sinitur: quia arrogantia sapientiæ seu iustitiæ cæcatur. Pupilla namque oculi nigra videt, albuginem tolerans nihil videt: quia videlicet sensus humanæ cogitationis si stultum se peccatoremq. intelligit, cognitionem intimæ claritatis apprehendit. Si autem candorem sibi iustitiæ siue sapientiæ tribuit, a luce se supernæ cognitionis excludit: & eo claritatem veri luminis nequaquam penetrat, quo se apud se per arrogantiam exaltat; sicut de quibusdam dicitur: Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Iugem vero habet scabiem, cui carnis petulantia sine cessatione dominatur. In scabie etenim feruor viscerum ad cutem trahitur, per quam recte luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsque ad operationem prosilit, nimirum feruor intimus vsque ad cutis scabiem prorumpit, & foris iam corpus sauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus curabat abstergere, cum dicebat: Tentatio vos non apprehendat, nisi humana: ac si aperte diceret: Humanum quidem est tentationem in corde perpeti, dæmoniacum vero est in tentationis certamine, & in operatione superari. Impetiginem quoque habet in corpore, quisquis auaritia vastatur in mente, quæ si in paruis non compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Impetigo quippe sine dolore corpus occupat, & absque occupati tædio excrescens membrorum decorem fœdat: quia & auaritia captiuam animam dum quasi delectat, exulcerat, dum adipiscenda quæque cogitationi obijcit, ad inimicitias accendit, & dolorem in vulnere non facit: quia æstuanti animo ex culpa abundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur: quia aliarum quoque virtutum per hanc pulchritudo deprauatur, & quasi totum corpus exasperat: quia per vniuersa vitia animum supplantat: Paulo attestante qui ait: Radix omnium malorum est cupiditas. Ponderosus vero est, qui turpitudinem non exercet opere, sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderamine grauatur in mente: qui nequaquam quidem vsque ad opus nefarium rapitur, sed eius animus voluptate luxuriæ sine vllo repugnationis obstaculo delectatur. Vitium quippe est ponderis, cum humor viscerum ad virilia labitur, quæ profecto cum molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus ergo est, qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens, pondus turpitudinis gestat in corde: & quamuis praua non exerceat opere, ab his tamen non euellitur mente. Nec ad vsum boni operis in aperto valet assurgere, quia grauat hunc in abditis pondus turpe. Quisquis ergo quolibet horum vitio subigitur, panes Domino offerre ptohibetur: ne profecto diluere aliena delicta non valeat is, quem adhuc propria deuastant. Quia igitur paucis ad magisterium pastorale dignus qualiter veniat, atque hoc indignus qualiter pertimescat ostendimus: nunc is qui ad illud digne peruenerit, in eo qualiter viuere debeat demonstremus.

Rom. 1. c

2. Cor. 10. c

1. Tim. 6. b

B

C

D

PARS SECVNDA,

TRACTANS DE VITA PASTORIS,

E

Is, qui ad regimen ordinate peruenerit, qualem se in ipso regimine debeat exhibere. Cap. I.

ANTVM debet actionem populi actio transcendere præsulis: quantum distare solet a grege vita pastoris. Oportet namque vt metiri se soliciter studeat, quanta tenendæ rectitudinis necessitate constringitur, sub cuius æstimatione populus grex vocatur. Sit ergo necesse est cogitatione mundus, actione præcipuus, discretus in silentio, vtilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus, internorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidentiam in inter-

A in internorum ſolicitudine non relinquens. Sed hæc, quæ breuiter enumerando perſtrinximus, paulo latius replicando diſſeramus.

Vt rector cogitatione ſit mundus. *Cap. I I.*

RECTOR ſemper cogitatione ſit mundus, quatenus nulla hunc immunditia pollŭat qui hoc ſuſcepit officij: vt in alienis quoque cordibus pollutionis maculas tergat: quia neceſſe eſt vt eſſe munda ſtudeat manus quæ diluere aliorũ ſordes curat: ne tacta quæque deterius inquinet, ſi ſordida in ſe mens lutum tenet. Hinc namque per prophetam *Eſaie. 52. b*
Eſaiam dicitur: Mundamini qui fertis vaſa Domini. Etenim vaſa Domini ferunt qui proximorum animas ad æterna ſacraria perducendas in ſuæ conuerſationis fide ſuſcipiunt.
B Apud ſemetipſos ergo quantum debeant mundari conſpiciant, qui ad æternitatis templum vaſa viuentia in ſinu propriæ ſponſionis portant. Hinc diuina voce præcipitur, vt *Exo. 28. b*
in Aaron pectore rationale iudicij vittis ligantibus imprimatur: quatenus ſacerdotale cor nequaquam cogitationes fluxæ poſſideant, ſed ratio ſola conſtringat: ne indiſcretum quid vel inutile cogitet, qui ad exemplum alijs conſtitutus, ex grauitate vitæ ſemper debet oſtendere quantam in pectore rationem portet. In quo etiam rationali vigilanter adiungitur, vt duodecim nomina patriarcharum deſcribantur. Aſcriptos etenim Patres ſemper in pectore ferre, eſt antiquorum vitam ſine intermiſſione cogitare. Nam tunc ſacerdos irreprehenſibiliter graditur, cum exempla Patrũ præcedentium indeſinenter intuetur, cum ſanctorum veſtigia ſine ceſſatione conſiderat, & cogitationes illicitas deprimit: ne extra ordinis limitem operis pedem tendat. Quod bene etiam rationale iu-
C dicij vocatur: quia debet rector ſemper ſubtili examine bona malaq. diſcernere, & quæ vel quibus, quando vel qualiter congruant ſtuidoſe cogitare: nihil quoque proprium quærere, ſed ſua commoda propinquorum bona deputare. Vnde illic ſcriptum eſt: Po- *Ibidem. c*
nes autem in rationali iudicij doctrinam & veritatem, & quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino, & geſtabit iudicium filiorum Iſrael in pectore ſuo in conſpectu Domini ſemper. Sacerdoti quippe iudicium filiorum Iſrael in pectore corã Domini conſpectu geſtare, eſt ſubiectorum cauſas pro ſola interni iudicis intentione diſcutere, vt nil ſe ei humanitatis admiſceat in eo quod diuina poſitus vice diſpenſat, ne correptionis ſtudia priuatus dolor exaſperet. Cumq. cõtra aliena vitia æmulator oſtenditur, quæ ſua ſunt non exequatur: ne tranquillitatem iudicij aur latens inuidia maculet, aut præceps ira perturbet. Sed dum conſideratur terror eius qui ſuper omnia præſidet,
D videlicet iudicis intimi, non ſine magno tegantur timore ſubiecti. Qui nimirum timor dum mentem rectoris humiliat, purgat: ne hanc aut præſumptio ſpiritus leuet, aut carnis delectatio inquinet, aut per terrenarum rerũ cupiditatem importunis puluereæ cogitationis obſcuret: quæ tamen non pulſare rectoris animum nequeunt, ſed feſtinare neceſſe eſt, vt repugnatione vincantur: ne vitium quod per ſuggeſtionem tentat mollitie delectationis ſubiugat. Cumq. hæc ab animo tarde repellitur, vereor ne conſenſus ſuccedat.

Vt rector ſit ſemper operatione præcipuus. *Caput. I I I.*

SIT rector operatione præcipuus, vt vitæ viam ſubditis viuendo denunciet, & grex
E qui paſtoris vocem motesq. ſequitur, per exempla melius quam per verba gradiatur. Qui enim loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare. Illa vox namque libentius auditorum corda penetrat, quam dicentis vita commendat: quia dum quid loquendo imperat, oſtendendo adiuuat vt fiat. Hinc enim per Prophetam dicitur: Super montem excelſum aſcende tu qui euangelizas *Eſaie. 40. b*
Sion. Vt videlicet qui cæleſti prædicatione vtitur, iam iam terrenorum operum deſerens in rerum culmine ſtare videatur: tantoq. facilius ſubditos ad meliora pertrahat, quanto per vitæ meritum de ſupernis clamat. Hinc diuina lege armum ſacerdos dextrum in ſa- *Exod. 29. d*
crificium accipit & ſeparatum: vt non ſolum ſit eius operatio vtilis, ſed etiam ſingularis: nec inter malos tantummodo quæ recta ſunt faciat, ſed bene quoque operantes ſubditos, ſicut honore ordinis ſuperat, ita etiam morum virtute tranſcendat. Cui in eſu quoque pectuſculum cum armo tribuitur: vt quod de ſacrificio præcipitur ſumere, hoc de ſemetipſo auctori diſcat immolare. Et non ſolum pectore quæ recta ſunt cogitet, ſed ſpectatores

statores su os ad sublimia armo operis inuitet: nulla prospera præsentis vitæ appetat, nulla aduersa pertimescat. Blandimenta enim mundi respecto intimo terrore despiciat, terrores autem consideratio internæ dulcedinis blandimento contemnat. Vnde supernæ quoque vocis imperio in vtroque humero sacerdos velamine superhumeralis astringitur: vt contra aduersa ac prospera, virtutum semper ornamento muniatur: quatenus iuxta
2.Cor.6.b vocem Pauli, Per arma iustitiæ a dextris sinistrisq. gradiens, cum ad sola quæ anteriora sunt nititur, in nullo delectationis infimæ latete flectatur. Non hunc prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda vsque ad voluptatem demulceant, non aspera vsque ad desperationē premant: vt dum nullis passionibus intentionem mentis humiliat, quanta in vtroque humero superhumeralis pulchritudine tegatur, ostendat. Quod recte superhumerale ex auro, hyacinto, purpura, bis tincto cocco, & torta fieri byssо præcipitur: vt quanta sacerdos claresсere virtutum diuersitate debeat, demonstretur. In sacerdotis quippe habitu ante omnia aurum fulget, vt in eo intellectus sapientiæ principaliter emicet. Cui hyacinthus, qui aerio colore resplendet, adiungitur: vt per omne quod intelligendo penetrat, non ad fauores infimos, sed ad amorem cælestium surgat: ne dum incautus suis laudibus capitur, ipso etiam veritatis intellectu vacuetur. Auro quoque & hyacinto purpura permiscetur: vt videlicet sacerdotale cor, cum summa quæ prædicat, sperat, in semetipso suggestiones vitiorum reprimat, eisq. velut regia potestate contradicat: quatenus nobilitatem semper intimæ regenerationis aspiciat & cælestis regni sibi
1.Pet.2.b habitum moribus defendat. De hac quippe nobilitate spiritus per Petrum dicitur: Vos autem genus electum, regale sacerdotium. De hac etiam potestate, qua vitia subigimus,
Ioan.1.b Ioannis voce roboramur, qui ait: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Hanc dignitatem fortitudinis psalmista considerat, dicens: Mihi au-
Psal.138.c tem nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum. Quia nimirum sanctorum mens principaliter in summis erigitur, & cum exterius perpeti abiecta cernuntur. Auro autem, hyacinto, byssо ac purpuræ bis tinctus coccus adiungitur: vt ante interni iudicis oculos omnia virtutum bona ex charitate decorentur: & cuncta quæ coram hominibus rutilant, hæc in conspectu occulti arbitri flamma intimi amoris accendat. Quæ scilicet charitas, qui Deum simul & proximum diligit, quasi ex duplici tinctura fulgescit. Qui igitur sic ad auctoris speciem anhelat, vt proximorum curam negligat, vel sic proximorum curam exequitur, vt a diuino amore torpescat: quia vnum horum quodlibet negligit, in superhumeralis ornamento habere coccum bis tinctum nescit. Sed cum mens ad præcepta charitatis tenditur, restat proculdubio vt per abstinentiam caro maceretur. Vnde & bis tincto cocco torta byssus adiungitur. De terra etenim byssus nitenti specie oritur. Et quid per byssum, nisi candens decore munditiæ corporalis castitas designatur? Quæ videlicet byssus torta pulchritudine superhumeralis innectitur: quia tunc castimonia ad perfectum mūditiæ candorem ducitur, cum per abstinentiam caro fatigatur. Cumq. inter virtutes ceteras etiam afflictæ carnis meritum proficit, quasi in diuersa superhumeralis specie byssus torta candescit.

Vt sit rector discretus in silentio, vtilis in verbo. Cap. IIII.

pars.1.dist.43. cap.Sit rector. SIT rector discretus in silentio, vtilis in verbo: ne aut tacenda proferat, aut proserenda reticescat. Nam sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium hos qui erudiri poterant, in errore derelinquit. Sæpe namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes loqui libere recta pertimescunt: & iuxta veritatis vocem nequaquam iā gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiunt: quia veniente lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hinc namque
Esaiæ.56.d eos per prophetam Dominus increpat, dicens: Canes muti non valentes latrare. Hinc
Ezech.13.d rursum queritur, dicens: Non ascendistis ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini. Ex aduerso quippe ascendere, est pro defensione gregis voce libera huius mundi potestatibus contraire. Et in die Domini in prælio stare, est prauis decertantibus ex iustitiæ amore resistere. Pastori enim recta timuisse dicere, quid est aliud quam tacendo terga præbuisse? qui nimirum si pro grege se obiicit, murum pro domo Israel hostibus opponit. Hinc rursum delinquenti populo dicitur:
Ezech.13.a Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperuerunt iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam

A nitentiam prouocarent. Prophetæ quippe in ſacro eloquio nonnumquam doctores vocantur: qui dum fugitiua eſſe præſentia indicant, quæ ſunt ventura manifeſtant. Quos diuinus ſermo falſa videre coarguit: quia dum corripere culpas metuunt, incaſſum delinquentibus promiſſa ſecuritate blandiuntur, qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt: quia ab increpationis voce conticeſcunt. Clauis quippe apertionis, ſermo correptionis eſt: quia increpatio culpam detegit, quam ſæpe neſcit ipſe etiam qui perpetrauit. Hinc Paulus ait: Vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt redarguere. Hinc per Malachiam dicitur: Labia ſacerdotis cuſtodiũt ſcientiam & legem requirunt ex ore eius: quia angelus Domini exercituum eſt. Hinc per Eſaiam Dominus admonet, dicens: Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam. Præconis quippe officium ſuſcipit, quiſquis ad ſacerdotium accedit: vt ante aduentum iudicis qui tertibiliter
B ſequitur, ipſe ſcilicet clamando gradiatur. Sacerdos ergo ſi prædicationis eſt neſcius, quam clamoris vocem daturus eſt præco mutus? Hinc eſt enim quod ſuper paſtores primos in linguarum ſpecie Spiritus ſanctus inſedit: quia nimirum quos repleuerit, de ſe protinus loquentes facit. Hinc Moyſi præcipitur vt tabernaculum ſacerdos ingrediens, tintinnabulis ambiatur: vt videlicet voces prædicationis habeat, ne ſuperni ſpectatoris iudicium ex ſilentio offendat. Scriptum quippe eſt, vt audiatur ſonitus quando ingreditur ſanctuarium in conſpectu Domini, & non moriatur. Sacerdos namque ingrediens vel egrediens moritur, ſi de eo ſonitus non audiatur: quia iram contra ſe occulti iudicis exigit, ſi ſine ſonitu prædicationis incedit. Apte autem tintinnabula veſtimentis illius deſcribuntur inſerta. Veſtimenta etenim ſacerdotis quid aliud quam recta opera debemus accipere? Propheta atteſtante qui ait: Sacerdotes tui induantur iuſtitiam. Veſtimentis
C itaque illius tintinnabula inhærent, vt vitæ viam cum linguæ ſonitu ipſa quoque bona opera clament ſacerdotis. Sed cum rector ſe ad loquendum præparat, ſub quanto cautelæ ſtudio eloquatur, attendat: ne ſi inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriantur: & cum fortaſſe ſapiens videri deſiderat, vnitatis compagem inſipienter abſcindat. Hinc namque veritas dicit: Habete ſal in vobis, & pacem habete inter vos. Per ſal quippe verbi ſapientia deſignatur. Qui loqui igitur ſapienter nititur, magnopere metuat, ne eius eloquio audientium vnitas confundatur. Hinc Paulus ait: Non plus ſapere quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem. Hinc in ſacerdotis veſte iuxta diuinam vocem tintinnabulis mala punica coniunguntur. Quid enim per mala punica, niſi fidei vnitas deſignatur? Nam ſicut in malo punico vno exteriùs cortice multa interius grana muniuntur: ſic innumeros ſanctæ Eccleſiæ populos vnitas fidei con-
D tegit, quos intus diuerſitas meritorum tenet. Ne igitur rector incautus ad loquendum proruat, hoc quod iam præmiſimus, per ſemetipſam veritas diſcipulis clamat: Habete ſal in vobis, & pacem habete inter vos. ac ſi figurate per habitum ſacerdotis dicat: Mala punica tintinnabulis iungite, vt per omne quod dicitis, vnitatem fidei cauta obſeruatione teneatis. Prouidendũ quoque eſt ſolicita intentione rectoribus, vt ab eis non ſolum praua nullo modo, ſed ne recta quidem nimie & inordinate proferantur: quia ſæpe dictorum virtus perditur, cum apud corda audientium loquacitatis incauta importunitate leuigatur: & auctorem ſuum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ ſeruire auditoribus ad vſum profectus ignorat. Vnde bene per Moyſem dicitur: Vir qui fluxum ſeminis patitur, im-
E mundus erit. In mente quippe audientium ſemen ſecuturæ cogitationis, eſt qualitas auditæ locutionis: quia dum per aurem ſermo concipitur, cogitatio in mente generatur. Vnde & ab huius mundi ſapientibus prædicator egregius ſeminiuerbius eſt vocatus. Qui ergo fluxum ſeminis patitur, immundus aſſeritur: quia multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat, quod ſi ordinate promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audientium corda potuiſſet: dumq. incautus per loquacitatem defluit, non ad vſum generis, ſed ad immunditiam ſemen effundit. Vnde Paulus quoque cum diſcipulum de inſtantia prædicationis admoneret, dicit: Teſtificor coram Deo & Chriſto Ieſu, qui iudicaturus eſt viuos, & mortuos, & aduentum ipſius & regnum eius, prædica verbum, inſta opportune, importune. Dicturus importune, præmiſit opportune: quia ſcilicet apud auditoris mentem ipſa ſua vtilitate ſe deſtruit, ſi habere importunitas opportunitatem neſcit.

1. Tim. 1. e
Mala. 2. b
Eſaie. 40. b
Actu. 2. a
Exod. 28. f
Ibidem. f
Pſal. 131. e
Marc. 9. g
Roma. 12. a
Exod. 28. f
Marci 9. g
Leui. 15. a
2. Tim. 4. b

A

Vt rector sit singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus. Cap. V

SIT rector singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus: vt & per pietatis viscera in se infirmitatem ceterorum transferat, & per speculationis
Moral. lib 19. c. 21. et epist. lib. 2. 24. altitudinem semetipsum quoque inuisibilia appetendo transcēdat: ne aut alta petens proximorum infirma despiciat, aut infirmis proximorum congruens, appetere alta derelinquat. Hinc est namque quod Paulus in paradisum ducitur, cæliq. tertij secreta rimatur,
2. Corin. 12. a & tamen illa inuisibilium contemplatione suspensus ad cubile carnalium aciem mentis, reuocat atque in occultis suis qualiter debeant conuersari dispensat, dicens: Propter fornicationem autem vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæque suum virum ha- B
1. Corint. 7. a beat. Vxori vir debitum reddat: similiter autem & vxor viro. Et paulo post: Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi. Et iterum:
Ibidem a Reuertimini in idipsum, ne tentet vos satanas. Ecce iam cælestibus secretis inseritur & tamen per condescensionis viscera carnalium cubile perscrutatur: & quem subleuatus vsque ad inuisibilia erigit, hunc miseratus ad secreta infirmantium oculum cordis flectit. Cælū contēplatione transcendit, nec tamen statum carnaliū solicitudine deserit: quia compage charitatis summis simul & infimis iunctus, & in semetipso virtute spiritus ad alta valēter rapi
2. Corin. 12. f tur, & pietate in alijs æquanimiter infirmatur. Hinc etenim dicit: Quis infirmatur, & ego
2. Corin. 9. c nō infirmor? Quis scādalizatur, & ego nō vror? Hinc rursus ait: Factus sum Iudæis ramquā Iudæus. Quod videlicet exhibebat non amittendo fidem, sed ostēdendo pietatē: vt in se per sonam infideliū transfigurans ex semetipso discceret qualiter alijs misereri debuisset: qua- C
1. Corin. 5. b tenus hoc illis impenderet, quod sibi ipse si ita esset, impendi recte voluisset. Hinc iterum dicit: Siue mente excedimus, Deo: siue sobrij sumus, vobis: quia & semetipsum nouerat contemplando transcendere, & eundem se auditoribus condescendendo temperare. Hinc
Gen. 28. Iacob Domino desuper innitente & vncto deorsum lapide ascendentes angelos ac descendentes vidit: quia scilicet prædicatores sancti non solum sursum sanctum caput Ecclesiæ, videlicet Dominū contemplando appetunt: sed deorsum quoque ad membra illius miserando descendunt. Hinc Moyses crebro tabernaculum intrat & exit: & qui intus in contemplationem rapitur, foris infirmantium negotijs vrgetur. Intus Dei arcana considerat, foris onera carnalium portat. Qui de rebus quoque dubijs semper ad tabernaculum recurrit, coram testamenti arca Dominum consulit: exemplum proculdubio rectoribus præbens, vt cum foris ambigunt quid disponant, ad mentem semper quasi ad raberna- D
culum tedeant: & velut coram testamenti arca Dominum consulant, si de his in quibus dubitant, apud semetipsos intus sacri eloquij paginas requirant. Hinc ipsa veritas per-
Luc. 6. b susceptionem nostræ humanitatis offensa nobis, in monte orationi inhæret, miracula in vrbibus exercet: imitationis videlicet viam bonis rectoribus sternens, vt etsi iam summa contemplando appetant, necessitatibus tamen infirmantium compatiendo misceantur. Quia tunc ad alta charitas mirabiliter surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit: & cum benigne descendit ad infima valenter recurrit ad summa. Tales autem sese qui præsunt exhibeant, quibus subiecti occulta quoque sua prodere non erubescāt: vt cum tentationum fluctus paruuli tolerant, ad pastoris mentem quasi ad matris sinum recurrant: & hoc quod se inquinari pulsantis culpæ sordibus præuident, exhortationis
3. Reg. 7. eius solatio ac lacrymis orationis lauent. Vnde & ante fores templi ad abluendas ingre- E
dientium manus mare æneum, id est, luterem duodecim boues portant: qui quidem facie exterius eminent, sed ex posterioribus latent. Quid namque duodecim bobus, nisi vni-
2. Cor. 9. b uersus pastorum ordo designatur. De quibus Paulo differente, lex dicit: Non obturabis os boui trituranti. Quorum quidem nos aperta opera cernimus, sed apud distri-
2. Tim. 4. b ctum iudicem quæ illos posterius maneant in occulta retributione nescimus. Qui tamen cum condescensionis suæ patientiam diluendis proximorum confessionibus præparant, velut ante fores templi luterem portant: vt quisquis intrare æternitatis ianuam nititur, tentationes suas menti pastoris indicet, & quasi in bonū lutere cogitationis vel operis manus lauet. Et fit plerumque, vt dū rectoris animus aliena tentamenta condescendendo cognoscit, auditis tētationibus etiā ipse pulsetur: quia & hæc eadem per quam populi multitudo diluitur, a qua proculdubio luteris inquinatur. Nam dum sordes diluentium suscipit,

quasi

A quasi suæ munditiæ serenitatem perdit. Sed hæc nequaquam pastori timenda sunt, quia Deo subtiliter cuncta dispensante tanto facilius a sua eripitur, quanto misericordius ex aliena tentatione fatigatur.

Vt sit rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus. Cap. VI.

SIT rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitiæ erectus, vt & bonis in nullo se præferat, & cum prauorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscat: quatenus & honore suppresso æqualem se subditis bene viuentibus putet, & erga peruersos iura rectitudinis exercere non
B formidet. Nam sicut in libris moralibus dixisse memini, liquet quòd omnes homines natura æquales genuit, sed variante meritorum ordine alios alijs culpa postponit. Ipsa autem diuersitas quæ accessit ex vitio, diuino iudicio dispensatur, vt quia omnis homo æque stare non valet, alter regatur ab altero. Vnde cuncti qui præsunt, non in se potestatem debent ordinis, sed æqualitatem pensare conditionis, nec præesse se hominibus gaudeant, sed prodesse. Antiqui etenim patres nostri non reges hominum, sed pastores pecorum fuisse memorantur. Et cum Noe Dominus filijsq. eius benediceret, dicens: Crescite & multiplicamini & replete terram, protinus adiunxit: Et terror vester ac tremor sit super cuncta animantia terræ. Quorum videlicet terror ac tremor, quia esse super animantia terræ præcipitur, profecto esse super homines prohibetur. Homo quippe brutis animalibus, non autem hominibus ceteris natura prælatus est. & idcirco ei dici-
C tur, vt ab animalibus & non ab hominibus timeatur: quia contra naturam superbire, est ab æquali velle timeri. Et tamen necesse est, vt rectores a subditis timeantur, quando ab eis Deum minime timeri deprehendunt: vt humana saltem formidine peccare metuant, qui diuina iudicia non formidant. Nequaquam namque præpositi ex hoc quæsito timore superbiunt, in quo non suam gloriam, sed subditorum iustitiam quærunt. In eo enim quod metum sibi a peruersis viuentibus exigunt, quasi non hominibus, sed animalibus dominantur: quia videlicet ex qua parte bestiales sunt subditi, ex ea debent etiam formidini subiacere substrati. Sed plerumque rector eoipso quo ceteris præeminet, elatione cogitationis intumescit: Et dum ad vsum cuncta subiacent, dum ad votum velociter iussa complentur, dum omnes subditi, si qua bene gesta sunt, laudibus efferunt, male gestis autem nulla auctoritate contradicunt, dum plerumque laudant etiam quod
D reprobare debuerant, seductus ab his quæ infra suppetunt, super se animus extollitur, & dum foris immenso fauore circumdatur, intus veritate vacuatur, atque oblitus sui in voces sese spargit alienas, taleinq. se credit, qualem se foris audit, non qualem intus discernere debuit. Subiectos despicit, eosq. æquales sibi naturæ origine non agnoscit: & quos sorte potestatis excesserit, transcendisse se etiam vitæ meritis credit. Cunctis se æstimat, amplius sapere, quibus se videt amplius posse. In quodam quippe se constituit culmine apud semetipsum, & qui æqua ceteris naturæ conditione constringitur, ex æquo respicere ceteros dedignatur: sicq. vsque ad eius similitudinem ducitur, de quo scriptum est: Omne sublime videt, & ipse est rex super vniuersos filios superbiæ. Qui singulare culmen *Iob. 41. d* appetens, & socialem angelorum vitam despiciens, ait: Ponam sedem meam ad Aqui- *Esa. 14. d*
E lonem, & ero similis altissimo. Miro ergo iudicio intus foueam deiectionis inuenit, dum foris se in culmine potestatis extollit. Apostatæ quippe angelo similis efficitur, dum homo hominibus esse similis dedignatur. Sic Saul post humilitatis meritum in tumorem superbiæ culmine potestatis excreuit: per humilitatem quippe prælatus est, per superbiam reprobatus, Domino attestante, qui ait: Nonne cum esses paruulus in oculis tuis, *1. Reg. 15. d* caput te constitui in tribubus Israel? Paruulum se in suis prius oculis viderat, sed fultus temporali potentia, iam se paruulum non videbat. Ceterorum namque comparationi se præferens, quia plus cunctis poterat, magnum se præ omnibus æstimabat. Miro autem modo cum apud se paruulus, apud Deum magnus, cum vero apud se magnus apparuit, apud Deum paruulus fuit. Plerumque ergo dum ex subiectorum affluentia animus inflatur, in luxum superbiæ ipso potentiæ fastigio lenocinante corrumpitur. Quam videlicet potentiam bene regit qui & tenere illam nouerit & impugnare. Bene hanc regit qui scit per illam super culpas erigi, scit & cum illa ceteris æqualitate componi. Humana etenim

mens

mens plerumque extollitur etiam cum nulla potestate fulcitur, quanto magis in altum se erigit, cum se etiam potestas adiungit? Quam tamen potestatem recte dispensat qui solicite nouerit & assumere ex illa quod adiuuat, & expugnare quod tentat, & æqualem se cum illa ceteris cernere, & tamen se peccantibus zelo vltionis anteferre. Sed hanc discretionem plenius agnoscimus, si pastoris primi exempla cernamus. Petrus namque auctore Deo sanctæ Ecclesiæ principatum tenens, a bene agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatius venerari recusauit, seq. ei similem recognouit, dicens: Surge ne feceris, & ipse ego homo sum. Sed cum Ananiæ & Sapphiræ culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros exercuisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit: & summum se intra Ecclesiam contra peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso eorum bene agentibus fratribus non agnouit. Illic communionem æqualitatis meruit sanctitas actionis, hic zelus vltionis ius aperuit potestatis. Paulus bene agentibus fratribus prælatum se esse nesciebat, cũ diceret: Non quia dominamur fidei vestræ, sed adiutores sumus gaudij vestri. Atque illico adiunxit: Fide enim statis, ac si id quod prætulerat aperiret, dicens: Ideo non dominamur fidei vestræ, quia fide statis, æquales enim vobis sumus in quo vos stare cognoscimus. Quasi prælatum se fratribus esse nesciebat, eum diceret: Facti sumus sicut paruuli in medio vestrum. Et rursum: Nos autem serui vestri per Christum. Sed cum culpam quæ corrigi debuisset inuenit, illico magistrum se esse recoluit, dicens: Quid vultis? In virga veniam ad vos. Summus itaque locus bene regitur, cum is qui præest, vitijs potius, quam fratribus dominatur. Sed cum delinquentes subditos præpositi corrigunt, restat necesse est, vt soliciti attendant, quatenus per disciplinæ debitum culpas quidem iure potestatis feriant, sed per humilitatis custodiam æquales se in ipsis fratribus, qui corrigũtur, agnoscant: quamuis plerumque etiam dignum est, vt eosdem, quos corrigimus, tacita nobis cogitatione præferamus. Illorum namque per nos vitia disciplinæ vigore feriuntur, in his vero quæ ipsi committimus, ne verbi quidem ab aliquo inuectione laceramur. Tanto ergo apud Dominum obligatiores sumus, quanto apud homines inulte peccamus. Disciplina autem nostra subditos diuino iudicio tanto liberiores reddit, quanto hic eorum culpas sine vindicta non deserit. Seruanda itaque est & in corde humilitas, & in opere disciplina. Atque inter hæc solerter intuendum est, ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis: & dum prælatus quisque plus se quam decet deijcit, subditorum vitam distringere sub disciplinæ vinculo non possit. Teneant ergo rectores exterius quod pro aliorum vtilitate suscipiunt: seruent interius quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se esse humiles etiam subiecti deprehendant: quatenus & in auctoritate eorum quod formident, videant, & de humilitate quod imitentur agnoscant. Studeant igitur sine intermissione qui præsunt, vt eorum potentia quanto magna exterius cernitur, tanto apud eos interius deprimatur: ne cogitationem vincat, ne in delectationem sui animam rapiat, ne iam sub se mens eam regere non possit, cui se libidine dominandi supponit. Ne enim præsidẽtis animus ad elationem potestatis suæ delectatione rapiatur, recte per quendam sapientem dicitur: Dueem te constituerunt, noli extolli, sed esto in illis quasi vnus ex illis. Hinc etiam Petrus ait: Non dominantes in clero, sed forma facti gregi. Hinc per semetipsam veritas ad altiora nos virtutum merita prouocans, dicit: Scitis quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos, sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, fiat sicut minister: & qui voluerit inter vos primus esse erit vester seruus. sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Hinc est quod seruum ex suscepto regimine elatum, quæ post supplicia maneant, indicat, dicens: Quod si dixerit malus ille seruus in corde suo, Moram facit Dominus meus venire, & cœperit percutere conseruos suos, manducet autem & bibat cum ebrijs, veniet Dominus serui illius, in die qua non sperat, & hora qua ignorat, & diuidet eum partemq. eius ponet cũ hypocritis. Inter hypocritas enim iure deputatur, qui ex simulatione disciplinæ ministerium regiminis vertit in usum dominationis: & tamen nonnumquam grauius delinquitur si inter peruersos plus æqualitas, quam disciplina custoditur. Qui enim falsa pietate superatus ferire Heli delinquentes filios noluit, apud districtum iudicem semetipsum cum filijs crudeli damnatione percussit. Hinc namque diuina voce ei dicitur: Honorasti filios tuos magis, quàm me. Hinc pastores increpat per Prophetam dicens:

Act.10.d *Act.5.d* *1.Corin.12.d* *1.Thess.2.b* *2.Corint.4.b* *2.Corint.4.d* *Eccli.32.a* *1.Petri.5.d* *Matth.20.c* *Matth.24.e* *Ibidem.e* *1.Reg.2.e* *Ibidem.f*

A B C D E

Quod

A Quod fractum est non alligastis, & quod abiectum fuerat non reduxistis. Abiectum enim reducitur cum quisque in culpa lapsus, ad statum iustitiæ ex pastoralis solicitudinis vigore reuocatur. Fracturam vero ligamen astringit, cum culpam disciplina deprimit: ne plaga vsque ad interitum defluat, si hanc districtionis seueritas non coarctat. Sed sæpe deterius frangitur, cum fractura incaute colligatur, ita vt grauius scissuram sentiat, si hanc immoderatius ligamenta constringant. Vnde necesse est, vt cum peccati vulnus in subditis corrigendo restringitur, magna se solicitudine etiam districtor ipse moderetur: quatenus sic iura disciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viscera non amittat. Curandum quippe est, vt rectorem subditis & matrem pietas, & patrem exhibeat disciplina. Atque inter hæc solicita circumspectione prouidendum, ne aut districtio rigida, aut pietas sit remissa. Nam sicut in libris moralibus iam di- *Dist. 45. sed illud.*

B ximus, disciplina vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Sed erga subditos suos inesse rectoribus debet, & iuste consolans misericordia, & pie sæuiens disciplina. Hinc namque est, quòd docente veritate per Samaritani studium semiuiuus in stabulum ducitur, & vinum atque oleum eius vulneribus adhibetur: vt per vinum scilicet mordeantur vulnera, per oleum foueantur. Necesse quippe est, vt quisquis sanandis vulneribus præest, in vino morsum doloris adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, per oleum foueantur sananda. Miscenda ergo est lenitas cum seueritate, faciendum quoddam temperamentum ex vtroque: vt neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Quod iuxta Pauli vocem bene illa tabernaculi arca significat, in qua cum tabulis vir- *Lib. 20 cap. 2. Epist. lib. 1. cap. 24. Luc. 10. c Heb. 9. a*

C ga simul, & manna est: quia cum scripturæ sacræ scientia in boni rectoris pectore si est virga districtionis, sit & manna dulcedinis. Hinc Dauid ait: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Virga enim percutimur, baculo sustentamur. Si ergo est districtio virgæ quæ feriat, sit & consolatio baculi quæ sustentet. Sit itaque amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans: sit zelus, sed non immoderate sæuiens: sit pietas, sed non plus quàm expediat, parcens: vt dum se in arce reginiinis iustitia clementiaq. permisceant, is qui præest, corda subditorum & terrendo demulceat, & tamen terroris reuerentiam demulcendo constringat. *Psal. 22. a*

Vt sit rector internorum, curam in exteriorum occupatione non minuens, prouidentiam in internorum solicitudine non relinquens. Cap. VII.

D SIt rector internorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidentiam in internorum occupatione non relinquens: ne aut exterioribus deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis non impendat. Sæpe namque nonnulli velut obliti quod fratribus animarum causa prælati sunt, toto cordis adnisu sæcularibus curis inseruiunt: has, cum adsunt, se agere exultant: ad has etiam cum desunt, diebus ac noctibus cogitationis turbidæ æstibus anhelant. Cumq. ab his, cessante forsitan opportunitate, quieti sint, ipsa deterius sua quiete fatigantur. Voluptatem namque censent si actionibus deprimuntur, laborem deputant si in terrenis negotijs non laborant. Sicq. fit vt dum vrgeri se mundanis tumultibus gaudeant, interna quæ alios docere debuerant ignorent. Vnde subiectorum quoque proculdubio vita torpescit: quia cum proficere spiritaliter appe-

E tit, in exemplo eius, qui sibi prælatus est quasi in obstaculo itineris offendit. Languente enim capite incassum membra vigent, & in exploratione hostium frustra exercitus velociter sequitur, si ab ipso duce itineris erratur. Nulla subditorum mentes exhortatio subleuat, eorumq. culpas increpatio nulla castigat: quia dum per animarum præsulem terreni exercetur officium iudicis, a gregis custodia vacat cura pastoris, & subiecti veritatis lumen apprehendere nequeunt: quia dum pastoris sensus terrena studia occupant, vento tentationis impulsus Ecclesiæ oculos puluis cæcat. Quo contra recte humani generis Redemptor, cum nos a ventris voracitate compesceret, dicens: Attendite autem vobis, vt non grauentur corda vestra in crapula & ebrietate: illico adiunxit, Aut in curis huius vitæ. Vbi pauorem quoque protinus intente adijciens, Ne forte, inquit, superueniat in vos repentina dies illa. Cuius aduentus etiam qualitatem denunciat, dicens. Tamquam laqueus enim superueniet in omnes qui sedent super faciem omnis terræ. *Luc. 21. a*

Luc.16.c Hinc iterum dicit: Nemo potest duobus Dominis seruire. Hinc Paulus religiosorum mẽ- A
tes a mundi consortio contestando, ac potius conueniendo suspendit dicens: Nemo mi-
2.Timot.2.a litans Deo implicat se negotijs sæcularibus, vt ei placeat cui se probauit. Hinc Ecclesiæ
1.Corint.6.a rectoribus & vacandi studia præcipit, & consulendi remedia ostendit, dicens: Sæcularia
igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia illos constituite ad iudicã-
dum, vt ipsi videlicet dispensationibus terrenis inseruiant, quos dona spiritalia non ex-
ornant. ac si apertius dicat: Quia penetrare intima nequeunt, saltem necessaria foris
Exod.18.c operentur. Hinc Moyses qui cum Deo loquitur, Ietro alienegenæ reprehensione iudi-
catur, quòd terrenis populorum negotijs stulto labore deseruiat: cui & consilium mox
præbetur, vt pro se alios ad iurgia dirimenda constituat, & ipse liberius ad erudiendos po-
pulos spiritalium arcana cognoscat. A subditis ergo inferiora gerenda sunt, a rectoribus
summa cogitanda: vt scilicet oculum qui prouidendis gressibus præeminet, cura pulue- B
ris non obscuret. Caput namque subiectorum sunt cuncti qui præsunt, & vt recta valeant
pedes itinera carpere, hæc proculdubio caput debet ex alto prouidere, ne a profectus sui
itinere pedes torpeant, cum curuata rectitudine corporis caput sese ad terram declinat.
Qua autem mente animarum præsul honore pastorali inter ceteros vtitur, si in terrenis
negotijs quæ reprehendere in alijs debuit, & ipse versatur? Quod videlicet ex ira iustæ
Osea.4.b retributionis per prophetam Dominus minatur, dicens: Et erit sicut populus, sic sacer-
dos. Sacerdos quippe est vt populus, quando ea agit is qui spiritali officio fungitur, quæ
illi nimirum faciunt qui adhuc de studijs carnalibus iudicantur. Quod cum magno do-
lore scilicet charitatis Hieremias propheta conspiciens, quasi sub destructione templi de-
Thren.4.a plorat dicens: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi
sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? Quid namque auro, quod metallis C
ceteris præeminet, nisi excellentia sanctitatis? Quid colore optimo, nisi cunctis amabilis
reuerentia religionis exprimitur? Quid per sanctuarij lapides, nisi sacrorum ordinum
personæ figurantur? Quid platearum nomine, nisi præsentis vitæ latitudo signatur? Quia
enim Græco eloquio πλατὺς latitudo dicitur, profecto a latitudine plateæ sunt vocatæ.
Matth.17.b Per semetipsam vero veritas dicit: Lata & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem.
Aurum igitur obscuratur, cum terrenis actibus sanctitatis vita polluitur. Color optimus
commutatur, cum quorundam qui degere religiosè credebantur, æstimatio ante-
acta minuitur. Nam cum quilibet post sanctitatis habitum terrenis se actibus inserit,
quasi colore permutato ante humanos oculos eius reuerentia despecta pallescit. San-
ctuarij quoque lapides in plateas disperguntur, cum causarum sæcularium foras lata
itinera expetunt hi, qui ad ornamentum Ecclesiæ internis mysterijs quasi in secre- D
tis sanctuarij vacare debuerunt. Ad hoc quippe sanctuarij lapides fiebant, vt intra san-
cta sanctorum in vestimento summi sacerdotis apparerent. Cum vero ministri religionis
a subditis honorem Redemptoris sui ex merito vitæ non exigunt, sanctuarij lapides in
ornamento pontificis non sunt. Qui nimirum sanctuarij lapides dispersi per plateas
iacent, cum personæ sacrorum ordinum voluptatum suarum libidini deditæ terrenis ne-
gotijs inhærent. Et notandum quod non hos dispersos in plateis, sed in capite
platearum dicit: quia & cum terrena agunt, summi videri appetunt, vt & lata
itinera teneant ex voluptate delectationis, & tamen in platearum sint capite ex ho-
nore sanctitatis. Nil quoque obstat si sanctuarij lapides eosdem ipsos quibus con-
structum sanctuarium existebat accipimus, qui dispersi in platearum capite iacent,
quando sacrorum ordinum viri terrenis actibus ex desiderio inseruiunt, ex quorum E
prius officio sanctitatis gloria stare videbatur. Sæcularia itaque negotia aliquando ex
compassione toleranda sunt, numquam vero ex amore requirenda: ne cum mentem
diligentis aggrauant, hanc suo victam pondere ad ima de cælestibus immergant. At
contra sunt nonnulli qui gregis quidem curam suscipiunt, sed sic sibimet vacare ad spi-
ritalia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur. Qui cũ curare corporalia
funditus negligunt, subditorum necessitatibus minime concurrunt. Quorum nimirum
prædicatio plerumque despicitur: quia dũ delinquentium facta corripiunt, sed tamen eis
necessaria vitæ præsentis non tribuunt, nequaquam libenter audiuntur. Egentis etenim
mentem doctrinæ sermo non penetrat, si hunc apud eius animum manus misericordiæ nõ
commendat. Tunc autem verbi semen facile germinat, quando hoc in audientis pectore
pietas prædicantis rigat. Vnde rectori necesse est, vt interiora possit infundere cogita-

tione

A tione innoxia etiam exteriora prouidere. Sic itaque paſtores erga interiora ſtudia ſubditorum ſuorum ferueant, quatenus in eis exterioris quoque vitæ prouidentiam non relinquant. Nam quaſi iure vt diximus, a percipienda prædicatione gregis animus frangitur ſi cura exterioris ſubſidij a paſtore negligatur. Vnde & primus paſtor ſolicite admonet, dicens: Seniores qui in vobis ſunt obſecro conſenior & teſtis Chriſti paſſionum, qui & eius quæ in futuro reuelanda eſt, gloriæ communicator, paſcite qui in vobis eſt gregem Dei. Qui in hoc loco vtrum paſſionem cordis an corporis ſuaderet, aperuit cum protinus ſubiunxit: Prouidentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum, neque turpis lucri gratia ſed voluntarie. Quibus profecto verbis paſtoribus pie præcauetur, ne dum ſubiectorum inopiam nimie ſatiant, ſe mucrone ambitionis occidant: nec cum per eos carnis ſubſidijs reficiuntur proximi, ipſi remaneant a iuſtitiæ pane ieiuni. Hanc paſtorū 1.Petr.5.a

B ſolicitudinem Paulus excitat, dicens: Qui ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, fidē negauit, & eſt infideli deterior. Inter hæc itaque metuendum ſemper eſt & vigilanter intuendum, ne dum cura ab eis exterior agitur, ab interna intentione mergantur. Plerumque enim vt prædiximus, corda rectorum dum temporali ſolicitudine incaute deſeruiunt, ab intimo amore refrigeſcunt: & foras fuſa obliuiſci non metuunt, quia animarum regimina ſuſceperunt. Solicitudo ergo quæ ſubditis exterius impenditur, ſub certa neceſſe eſt menſura teneatur. Vnde bene ad Ezechielem dicitur: Sacerdotes caput ſuum non radant, neque comam nutriant, ſed rondentes attondeant capita ſua. Sacerdotes nā qnæ iure vocati ſunt, qui vt ſacrum ducatum præbeāt, fidelibus prę ſunt. Capilli vero in capite exteriores, ſunt cogitationes in mente: qui dum ſuper cerebrum inſenſibiliter oriuntur, curas vitæ præſentis exprimunt, quæ ex ſenſu negligenti, quia importu- Ezech.44.a

C ne aliquando prodeunt, quaſi nobis non ſentientibus procedunt. Quia igitur cuncti qui præſunt, habere quidem ſolicitudines exteriores debent, nec tamen vehementer eis incumbere, ſacerdotes recte & caput prohibentur radere, & comam nutrire: vt cogitationes carnis de vita ſubditorum, nec a ſe funditus amputent, nec rurſum ad creſcendum nimis relaxent: Vbi & bene dicitur: Tondentes tondeant capita ſua, vt videlicet curæ temporalis ſolicitudinis & quantum neceſſe eſt prouideant, & tamen reſecentur citius, ne immoderatius excreſcant. Dum igitur & per adminiſtratam exteriorum prouidentiam corporum vita protegitur, & rurſus per immoderatam cordis intentionem non impeditur, capilli in capite ſacerdotis & ſeruantur, vt cutem cooperiant, & reſecantur ne oculos claudant.

D *Ne placere rector ſuo ſtudio hominibus appetat, ſed tamen ad quid placere debeat, intendat. Cap. VIII.*

INTER hæc quoque neceſſe eſt, vt rector ſolerter inuigilet, ne hunc cupido placendi hominibus pulſet, ne cum ſtudioſe interiora penetrat, cum prouide exteriora ſubminiſtrat, ſe magis a ſubditis diligi quam veritatem quærat, ne cum bonis actibus fultus a mundo videtur alienus, hunc auctori reddat extraneum amor ſuus. Hoſtis namque Redemptoris eſt, qui per recta opera quæ facit, eius vice ab Eccleſia amari concupiſcit: quia adulterinæ cogitationis eſt reus, ſi placere puer ſponſæ oculis appetit per quem ſponſus dona tranſmiſit. Quia nimirum amor proprius cum rectoris mentem ceperit, aliquando hanc inordinate ad mollitiem, aliquando vero ad aſperitatem rapit. Ex amore etenim

E ſuo mens rectoris in mollitiem vertitur: quia cum peccātes ſubditos reſpicit, ne erga hunc eorum dilectio torpeat, corripere non præſumit, nonnumquam vero errata ſubditorum quæ increpare debuerat, adulatione demulcet. Vnde bene per Prophetam dicitur: Væ his qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia ſub capite vniuerſæ ætatis ad capiendas animas. Puluillos quippe ſub omni cubito manus ponere, eſt cadentes a ſua rectitudine animas, atque in huius mundi ſe dilectione reclinantes, blanda adulatione refouere. Quaſi enim puluillo cubitum, vel ceruicalibus caput iacentis excipitur, cum correptionis duritia peccanti ſubtrahitur, eiq. mollities fauoris adhibetur, vt in errore molliter iaceat, quem nulla aſperitas contradictionis pulſat. Sed hæc rectores qui ſemetipſos diligunt, his proculdubio exhibent, a quibus ſe noceri poſſe in ſtudio gloriæ temporalis timent. Nam quos nil contra ſe valere conſpiciunt, hos nimirū aſperitate rigidæ ſemper inuectionis premunt, numquam clementer admonent, ſed paſtoralis manſuetudinis obliti, iure dominationis terrent. Quos recte per Prophetam diuina Ezech.13.a

vox increpat dicens: Vos autem cum austeritate imperabitis eis & cum potentia. Plus A
enim se suo auctore diligentes, iactanter erga subditos se erigunt, nec quid agere debeant,
sed quid valeant attendunt. Nil de subsequenti iudicio metuunt, qui improbe de tempo-
rali potestate gloriantur. Libet vt licenter & illicita faciant, & subditorum nemo con-
tradicat. Qui ergo & praua studet agere, & tamen ad hæc vult ceteros tacere, ipse
sibimet testis est, quia plus se veritate appetit diligi, quam contra se non vult defendi.
Nemo quippe est qui ita viuat, vt aliquatenus non delinquat. Ille ergo se ipso amplius ve
ritatem desiderat amari, qui sibi a nullo vult contra veritatem parci. Hinc etenim Petrus
1.Reg.5.d increpationem Pauli libenter accepit. Hinc Dauid increpationem subditi humiliter au-
diuit, quia rectores boni dum priuato diligere amore se nesciunt, liberæ puritatis verbũ
a subditis obsequium humilitatis credunt. Sed inter hæc necesse est, vt cura regiminis tã-
ti moderaminis arte temperetur, quatenus subditorum mens cum quædam recte sentire B
potuerit, sic in vocis libertatem prodeat, vt tamen libertas in superbiam non erumpat:
ne dum fortasse immoderatius linguæ eis libertas conceditur, vitæ ab his humilitas amit-
tatur. Sciendum quoque est quòd non oportet, vt rectores boni placere hominibus appe-
tant, sed vt suæ æstimationis dulcedine proximos in affectum veritatis trahant, non
vt se amari desiderent, sed vt dilectionem suam quasi quandam viam faciant, per quam
corda audientium ad amorem conditoris sui introducant. Difficile quippe est, vt quamli-
bet recta denuncians prædicator, qui non diligitur, libenter audiatur. Debet ergo qui
præest, & studere se diligi, quatenus possit audiri, & tamen amorem suum pro seipso nõ
quærere, ne inueniatur ei cui seruire per officium cernitur, occulta cogitationis tyranni-
1.Cor.10.g de resultare. Quod bene Paulus insinuat, cum sur nobis studij occulta manifestat, dicens:
Sicut & ego per omnia placeo omnibus. Qui tamen rursus dicit: Ego si adhuc hominibus C
placerem, Christi seruus non essem. Placet ergo Paulus, & non placet: quia in eo quod
placere appetit, non se, sed per se hominibus placere veritatem quærit.

Quòd scire solicite rector debeat, quòd plerumque vitia virtutes se esse mentiuntur. Cap. IX.

SCIRE etiam rector debet quod plerumque vitia virtutes se esse mẽtiuntur. Nam sæ-
pe sub parsimoniæ nomine se tenacia palliat, contraq. se effusio sub appellatione lar-
gitatis occultat. Sæpe inordinata remissio pietas creditur, & effrenata ira spiritalis zeli
virtus æstimatur. Sæpe præcipitata actio velocitatis efficacia, atque agendi tarditas gra- D
uitatis consilium putatur. Vnde necesse est vt rector animarum, virtutes ac vitia vigilan-
ti cura discernat, ne aut cor tenacia occupet, & parcum se videri in dispensationibus
exultet: aut cum effuse quid impenditur, largum se quasi miserando glorietur, aut re-
mittendo quod ferire debuit, ad æterna supplicia subditos pertrahat: aut immaniter fe-
riendo quod delinquitur, ipse grauius delinquat: aut hoc quod agi recte ac grauiter po-
tuit, immature præueniens leuiget, aut bonæ actionis meritum differendo ad deteriora
permutet.

Quòd esse debet & rectori discretio correctionis, & dissimulationis, seueris, & mansuetudinis. Cap. X.

E

SCIENDVM quoque est, quòd aliquando subiectorum vitia prudenter dissimulanda
sunt, sed quia dissimulantur, indicanda: aliquando & aperte cognita, mature tole-
randa, aliquando vero subtiliter & occulte perscrutanda: aliquando leniter arguenda, ali
quando autem vehementer increpanda. Nonnulla quippe, vt diximus, prudenter dissimu-
landa sunt, sed quia dissimulantur, indicanda: vt cum delinquens & deprehendi se cogno
scit, & perpeti, has quas in se tacite tolerari considerat, augere culpas erubescat, seq. se iu
dice puniat quẽ sibi apud se rectoris patientia clementer excusat. Qua scilicet dissimula-
Esaiæ.57.c tione bene Iudæam Dominus corripit, cum per Prophetam dicit: Mentita es, & mei
non es recordata, neque cogitasti in corde tuo, quia ego tacens & quasi non videns.
Et dissimulauit ergo culpas & innotuit: quia & contra peccantem tacuit, & hoc ipsum
tamen quia tacuerit dixit. Nonnulla autem vel aperte cognita, mature toleranda sunt,

cum

A cum videlicet rerum minime opportunitas congruit, vt aperte corrigantur. Nam secta immature vulnera deterius inferuescunt, & nisi cum tempore medicamenta conueniant constat proculdubio quòd medendi officium amittant. Sed cum rempus subditis ad correptionem quæritur, sub ipso culparum pondere patientia præsulis exercetur. Vnde bene per Psalmistam dicitur: Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. In dorso quippe onera sustinemus. Supra dorsum igitur suum fabricasse peccatores queritur, ac si aperte dicat: Quos corrigere nequeo, quasi superimpositum onus porto. Nonnulla autem subtiliter & occulte sunt perscrutanda, vt quibusdam signis erumpentibus rector in subditorum mente, omne quod clausum latet, inueniat, & interueniente correptionis articulo, ex minimis maiora cognoscat. Vnde recte ad Ezechielem dicitur: Fili hominis fode tibi parietem. Vbi mox idem Propheta subiungit: Et cum fodissem parietem, appa- *Ibidem. c*

B ruit ostium vnum. Ex dixit ad me: Ingredere & vide abominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi. Et ecce omnis similitudo reptilium, & animalium abominario, & vniuersa idola domus Israel depicta erant in pariete. Per Ezechielem quippe præpositorum ordo signatur, per parietem duritia subditorum. Et quid est parietem fodere, nisi acutis inquisitionibus duritiam cordis aperire? Quem cum fodisset, apparuit ostium: quia cum cordis duritia vel studiosis percunctationibus, vel maturis correptionibus scinditur, quasi quædam ianua ostenditur, ex qua omnia in eo qui corripitur cogitationum interiora videantur. Vnde & bene illic sequitur: Ingredere & vide abominationes pessimas, quas isti faciunt hic. Quasi ingreditur vt abominationes aspiciat, qui discussis quibusdam signis exterius apparentibus ita corda subditorum penetrat, vt cuncta ei quæ illicite cogitantur innotescant. Vnde & subdit: Et ingressus vidi. Et ecce

C omnis similitudo reptilium, & animalium abominatio. In reptilibus cogitationes omnino terrenæ signantur, in animalibus vero iam quidem aliquantulum a terra suspensæ, sed adhuc terrenæ mercedis præmia requirentes. Nam reptilia toto ex corpore terræ inhærent, animalia autem magna parte corporis a terra suspensa sunt, appetitu tamen gulæ ad terram semper inclinantur. Reptilia itaque sunt intra parietem, quando cogitationes voluuntur in mente, quæ a terrenis desiderijs numquam leuantur. Animalia quoque sunt intra parietem, quando & si qua iam iusta, si qua honesta cogitantur, appetendis tamen lucris temporalibus honoribusq. deseruiunt: & per semetipsa quidem quasi a terra suspensa sunt, sed adhuc per ambitum quasi per gulæ desiderium sese ad ima submittunt. Vnde & bene subditur: Et vniuersa idola domus Israel depicta erant in pariete. Scriptum quippe est: Et auaritia quæ est idolorum seruitus. Recte ergo post *Colossen 3. a*

D animalia idola describuntur: quia etsi honesta actione nonnulli quasi a terra se erigunt ambitione tamen inhonesta semetipsos ad terram deponunt. Bene autem dicitur, Depicta erant: quia dum exteriorum rerum intrinsecus species attrahuntur, quasi in corde depingitur, quidquid fictis imaginibus deliberando cogitatur. Notandum itaque est, quia prius foramen in pariete ac deinde ostium cernitur, & tunc demum occulta abominatio demonstrarur: quia nimirum vniuscuiusque peccati prius signa forinsecus, deinde ianua apertæ iniquitatis ostenditur, & tunc demum omne malum quod intus latet aperitur. Nonnulla autem sunt leniter arguenda: nam cum malitia, sed sola ignorantia vel infirmitare delinquitur, profecto necesse est, vr magno moderamine ipsa delicti correptio temperetur. Cuncti quippe quousque in hac mortali carne subsistimus, corruptionis nostræ infirmitatibus subiacemus. Ex se ergo debet vnusquisque colligere qualiter alienę hūc oportet imbecillitati misereri, ne contra infirmitatem proximi si ad increpationis vocem fer

E uentius rapiatur, oblitus sui esse videatur. Vnde bene Paulus admonet, dicens: Si quis *Gala. 6. a* præoccupatus fuerit in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum ne & tu tenteris. ac si aperte dicat: Cum displicet ex aliena infirmitate quod conspicis, pensa quod es, vt increpationis zelo se spiritus temperet, dum sibi quoque quod increpat timet. Nonnulla autem sunt vehementer increpanda, vt cum culpa ab auctore non cognoscitur, quanti sit ponderis, ab increpantis ore sentiatur. Et cum sibi quis malum quod perpetrauit leuigat, hoc contra se grauiter ex corripientis asperitate pertimescat. Debitum quippe rectoris est supernæ patriæ gloriā per vocem prædicationis ostendere, quanta in huius vitæ itinere tentamenta antiqui hostis lateant aperire, & subditorum mala quæ tolerari leniter nō debent, cū magna zeli asperitate corrigere: ne si minus contra culpas accenditur, culparum omnium reus ipse

Ezech.4.d teneatur. Vnde bene ad Ezechielem dicitur: Sume tibi laterem & pones eum coram te, A
& deſcribes in eo ciuitatem Hieruſalem. Statimq. ſubiungitur: Et ordinabis aduerſus
Ibidem.e eam obſidionem, & ædificabis munitiones, & comportabis aggerem, & dabis contra
ea caſtra, & pones arietes in gyro. Eiq. ad monitionem ſuam protinus ſubiunxit: Et tu
ſume tibi ſartaginem ferream, & pones eam murrum ferreum inter te & ciuitatem.
Cuius enim Ezechiel propheta niſi magiſtrorum ſpeciem tenet? Cui dicitur, Sume tibi
laterem, & pones eum coram te, & deſcribes in eo ciuitatem Hieruſalem. Sic quippe
ſancti doctores ſibi laterem ſumunt, quando terrenum auditorum cor, vt doceant, apprehendunt. Quem ſcilicet laterem coram ſe ponunt: quia tota mentis illud intentione cuſtodiunt. In quo & ciuitatem Hieruſalem iubentur deſcribere: quia prædicando terrenis cordibus curant ſummopere, quæ ſit ſupernæ pacis viſio, demonſtrare. Sed quia ineaſſum gloria patriæ cæleſtis agnoſcitur, niſi & quanta hic irruant hoſtis callidi tentamenta noſcatur, apte ſubiungitur: Et ordinabis aduerſus eam obſidionem, & ædificabis munitiones. Sancti quippe prædicatores obſidionem circa laterem, in quo Hieruſalem ciuitas deſcripta eſt, ordinant, quando terrenæ menti, ſed iam ſupernam patriam requirenti, quanta eam in huius vitæ tempore vitiorum impugnet aduerſitas, demonſtrant. Nam cum vnumquodque peccatum quomodo proficientibus inſidietur oſtenditur, quaſi obſidio circa ciuitatem Hieruſalem voce prædicatoris ordinatur. Sed quia non ſolum debent innoteſcere, qualiter vitia impugnent, verum etiam quomodo cuſtoditæ nos virtutes roborent, recte ſubiungitur: Et ædificabis munitiones. Munitiones quippe ſanctus prædicator ædificat, quando quæ virtutes quibus reſiſtant vitijs demonſtrat. Et quia creſcente virtute, plerumque bella tentationis augentur, recte adhuc ſubditur: Et comportabis aggerem, & dabis contra eum caſtra, & pones arietes in gyro. Aggerem namque comportat, quando prædicator quiſque molẽ creſcentis tentationis enunciat. Et contra Hieruſalem caſtra erigit, quando rectæ intentioni audientium hoſtis callidi incircumſpectas & quaſi incomprehenſibiles inſidias prædicit. Atque arietes in gyro ponit, cum tentationum aculeos in hac vita nos vndique circumdantes & virtutum murum perforantes innoteſcit. Sed cuncta hæc licet ſubtiliter rector inſinuet, niſi contra delicta ſingulorum æmulationis ſpiritu ferueat, nullam ſibi in perpetuum abſolutionem parat. Vnde illic adhuc recte ſubiungitur: Et tu ſume tibi ſartaginem ferream, & pones eã murum ferreum inter te & ciuitatem. Per ſartaginem quippe frixura mentis, per ferrũ vero increpationis fortitudo ſignatur. Quid vero acrius doctoris mentem, quàm zelus Dei
2.Cor.11.f frigit & excruciat? Vnde Paulus huius ſartaginis vrebatur frixura, cum diceret: Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis ſcãdalizatur & ego non vror? Et quia quiſquis zelo Dei D
accenditur ne damnari ex negligentia debeat, ſorti in perpetuum cuſtodia munitur, recte dicitur: Pones eam murum ferreũ inter te & ciuitatem. Sartago enim ferrea murus ferreus inter prophetam & ciuitatem ponitur: quia cum nunc fortem zelum rectores exhibent, eundem zelum poſtmodũ inter ſe, & auditores ſuos fortem munitionem tenent: ne tunc ad vindictam deſtituti ſint, ſi nunc fuerint in correptione diſſoluit. Sed inter hæc ſciendũ eſt, quia dum ad increpationem ſe mens doctoris exaſperat, difficile valde eſt, vt non aliquando & ad aliquid quod dicere non debet, erumpat. Et plerumque contingit, vt dum culpa ſubditorum cum magna inuectione corripitur, magiſtri lingua vſque ad exceſſus verba pertrahatur. Cumq. increpatio immoderate accenditur, corda delinquentium in deſperatione deprimuntur. Vnde neceſſe eſt, vt exaſperatus rector cum ſubditorum mentem plus ſe quam debuit percuſſiſſe conſiderat, apud ſe ſemper ad pœnitentiam recurrat: E
vt per lamenta veniam in conſpectu veritatis obtineat, ex eo etiam quòd per zeli eius ſtu-
Deut.19.a dium peccat. Quod figurate Dominus præcipit per Moyſem, dicens: Si quis abierit cum amico ſuo ſimpliciter in ſiluam ad ligna cædenda, & lignum ſecuris effugerit manu, ferrumq. lapſum de manubrio, amicum eius percuſſerit & occiderit, hic ad vnam ſupradictarum vrbium fugiat, & viuet: ne forte proximus eius, cuius effuſus eſt ſanguis, doloris ſtimulo perſequatur, & apprehendat eum & percutiat animam eius. Ad ſiluam quippe cum amico imus, quoties ad intuenda ſubditorum delicta conuertimur. Et ſimpliciter ligna ſuccidimus, cum delinquentium vitia pia intentione reſecamus. Sed ſecuris manum fugit, cum ſeſe increpatio pluſquam neceſſe eſt in aſperitatem pertrahit. Ferrumq. de manubrio proſilit, cum de correptione ſermo durior excedit. Et amicum percutit & occidit, quia auditorem ſuum pro lata contumelia a ſpiritu dilectionis interficit.

A cit. Correpti namque mens repente ad odium proruit, si hanc immoderata increpatio plus quàm debuit addicit. Sed is qui incaute ligna percutit & proximum extinguit, ad tres necesse est vrbes fugiat, vt in vna earum defensus viuat: quia si ad pœnitentiæ lamenta conuersus in vnitate sacramenti, sub spe fide & charitate absconditur, reus perpetrati homicidij non tenetur. Eumq. extincti proximus cum inuenerit non occidit: quia cum districtus iudex venerit, qui sese nobis per naturæ nostræ consortium iunxit, ab eo proculdubio culpæ reatum non expetit, quam sub eius venia fides, spes & charitas abscondit.

Quantum rector sacra legis meditationibus esse debeat intentus. Cap. XI.

B SED omne hoc rite a rectore agitur, si supernæ formidinis & dilectionis spiritu afflatus, studiosè quotidie sacri eloquij precepta meditetur: vt in eo vim solicitudinis, & erga cælestem vitam prouidæ circunspectionis, quam humanæ conuersationis vsus indesinenter destruit, diuinæ admonitionis verba restaurent. Et qui ad vetustatem vitæ per societatem sæcularium ducitur, ad amorem semper spiritalis patriæ compunctionis aspirarione renouetur. Valde namque inter humana verba cor defluit: cumq. indubitanter constet quòd externis occupationum tumultibus impulsum a semetipso corruat, studere incessabiliter debet, vt per eruditionis studium resurgat. Hinc est enim quod prælatum gregi discipulum Paulus admonet, dicens: Dum venio attende lectioni. Hinc Dauid ait: Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea est. Hinc Moysi Dominus de portanda arca præcepit, dicens: Facies quattuor circulos aureos, quos pones per quattuor arcæ angulos, facieſq. vectes de lignis sethim, & operies auro, induceſq. per circ- 1.*Tim.*4.*d* *Psal.*118.*n* *Exod.*25.*b*

C culos qui sunt in arcæ lateribus, vt portetur in eis, qui semper erunt in circulis, nec vmquam extrahentur ab eis. Quid per arcam nisi sancta Ecclesia figuratur? Cui quattuor circuli aurei per quattuor angulos iubentur adiungi: quia in eo quòd per quattuor mundi partes dilatata tenditur, proculdubio quattuor sancti Euangelij libris accincta prædicatur. Vecteſq. de lignis sethim fiunt, qui eisdem ad portandum circulis inseruntur: quia fortes perseueranteſq. doctores velut imputribilia ligna quærendi sunt, qui instructioni sacrorum voluminum semper inhærentes sanctæ Ecclesiæ vnitatem denuncient, & quasi intromissis circulis arcam portent. Vectibus quippe arcam portare, est bonis doctoribus sanctam Ecclesiam ad rudes infidelium mentes prædicando deducere. Qui auro quoque iubentur operiri, vt dum sermone alijs insonant, ipsi etiam vitæ splendore fulgeſcant. De quibus apte subiungitur: Qui semper erunt in circulis, nec vmquam extrahentur ab

D eis. Quia nimirum necesse est, vt qui ad officium prædicationis excubant, a sacræ lectionis studio non recedant. Ad hoc namque vectes esse in circulis semper iubentur, vt cum portari arcam opportunitas exigit, de intromittendis vectibus portandi tarditas nulla generetur: quia videlicet cum spiritale aliquid a subditis pastor inquiritur, ignominiosum valde est si tunc quærat discere, cum quæstionem debet enodare. Sed circulis vectes inhæreant, vt doctores semper in suis cordibus eloquia sacra meditantes, testamenti arcam sine mora eleuent, si quidquid necesse est, protinus doceant. Vnde bene primus pastor Ecclesiæ pastores ceteros admonet, dicens: Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea quæ in vobis est spe. ac si aperte dicat: Vt ad portandam arcam nulla mora præpediat, vectes numquam a circulis recedant. 1.*Pet.*3.*c*

PARS TERTIA,
DOCENS QVALITER RECTOR BENE VIVENS DEBEAT DOCERE, & admonere ſubditos.

PROLOGVS.

QVIA igitur qualis eſſe debeat paſtor oſtendimus, nunc qualiter doceat, demonſtremus. Vt enim longe ante nos reuerendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit, non vna eademq. cunctis exhortatio congruit, quia non cunctos par morum qualitas aſtringit. Sæpe namque alijs officiunt, quæ alijs proſunt. Quia & plerumque herbæ, quæ hæc animalia enutriunt, alia occidunt: & lenis ſibilus equos mitigat, catulos inſtigat. Et medicamentum quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit: & panis qui vitam fortium roborat, paruulorum necat. Pro qualitate igitur audientium formari debet ſermo doctorum, vt & ſua ſingulis congruant, & tamen a communis ædificationis arte numquam recedat. Quid enim ſunt intentæ mentes auditorum, niſi vt ita dixerim, quædam in cithara tenſiones ſtratæ chordarum? quas tangendi artifex vt non ſibimetipſi diſſimile canticum faciant, diſſimiliter pulſat. Et idcirco chordæ conſonam modulationem reddunt: quia vno quidem plectro, ſed non vno impulſu feriuntur. Vnde & doctor quiſque, vt in vna cunctos virtute charitatis ædificet, ex vna doctrina, non vna eademq. exhortatione corda tangere audientium debet.

A

B

C

D

Quo pacto paſtor, auditorum ratione habita, ſingulos ad ædificationem hortari poſſit.
Caput. I.

1 *ALiter namque admonendi ſunt viri, atque aliter femina.*
2 *Aliter admonendi ſunt iuuenes, atque aliter ſenes.*
3 *Aliter admonendi ſunt inopes, atque aliter locupletes.*
4 *Aliter admonendi ſunt læti, atque aliter triſtes.*
5 *Aliter admonendi ſunt ſubditi, aliter prælati.*
6 *Aliter admonendi ſunt ſerui, aliter Domini.*
7 *Aliter admonendi ſunt ſapientes, aliter hebetes.*
8 *Aliter admonendi ſunt impudentes, aliter verecundi.*
9 *Aliter admonendi ſunt protervi, aliter puſillanimes.*
10 *Aliter admonendi ſunt impatientes, aliter patientes.*
11 *Aliter admonendi ſunt benevoli, aliter invidi.*
12 *Aliter admonendi ſunt ſimplices, aliter impij.*
13 *Aliter admonendi ſunt incolumes, aliter ægri.*
14 *Aliter admonendi ſunt qui flagella metuunt, & ideo innocenter viuunt: atque aliter qui ſic in iniquitatibus duruerunt, vt neque per flagella corrigantur.*
15 *Aliter admonendi ſunt nimis taciti, aliter multiloquio vacantes.*
16 *Aliter admonendi ſunt pigri, aliter præcipites.*
17 *Aliter admonendi ſunt manſueti, aliter iracundi.*
18 *Aliter admonendi ſunt humiles, aliter elati.*
19 *Aliter admonendi ſunt pertinaces, aliter inconſtantes.*
20 *Aliter admonendi ſunt gulæ dediti, aliter abſtinentes.*
21 *Aliter admonendi ſunt, qui iam ſua miſericorditer tribuunt: atque aliter, qui adhuc & aliena rapere contendunt.*

22 *Aliter*

A 22 *Aliter admonendi sunt qui nec aliena appetunt, nec sua largiuntur: atque aliter, qui & ea quæ habent tribuunt, & tamen aliena rapere non desistunt.*

23 Aliter admonendi sunt pacati, aliter discordes.

24 Aliter admonendi sunt seminantes iurgia, aliter pacifici.

25 Aliter admonendi sunt qui sacra legis verba non intelligunt recte: atque aliter qui recte quidem intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur.

26 Aliter admonendi sunt qui cum digne prædicare valeant, pra nimia humilitate formidant: aliter quos a prædicatione imperfectio vel ætas prohibet, & tamen præcipitatio impellit.

27 Aliter admonendi sunt qui in hoc quod temporaliter appetunt, prosperantur: atque aliter qui ea quidem quæ mundi sunt concupiscunt, sed tamen aduersitatis labore fati-
B *gantur.*

28 Aliter admonendi sunt coniugys obligati, aliter a coniugij nexibus liberi.

29 Aliter admonendi sunt peccatorum carnis conscij, aliter ignari.

30 Aliter admonendi sunt qui peccata deplorant operum, aliter qui cogitationum.

31 Aliter admonendi sunt qui admissa deplangunt, nec tamen deserunt: atque aliter qui deserunt, nec tamen plangunt.

32 Aliter admonendi sunt qui illicita qua faciunt etiam laudant: atque aliter qui accusant prava, nec tamen desistunt.

33 Aliter admonendi sunt, qui repentina concupiscentia superantur: atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur.

34 Aliter admonendi sunt, qui licet minima, tamen illicita faciunt: atque aliter qui se a paru-
C *is custodiunt, sed aliquando in grauioribus demerguntur.*

35 Aliter admonendi sunt, qui bona nec inchoant, aliter qui inchoata minime consummant.

36 Aliter admonendi sunt qui mala occulte agunt, & bona publice: atque aliter qui bona quæ faciunt abscondunt, & tamen quibusdam factis publice male de se opinari permittunt.

Sed quid vtilitatis est, quòd cuncta hæc collecta enumeratione transcurrimus, si non etiam admonitionis modo per singula, quanta possumus breuitate, pandamus?

De his igitur omnibus a principali sumentes exordium, latius ex ordine per singula differamus.

D *Admonitio I.*

ALITER igitur admonendi sunt viri, atque aliter fœminæ: quia illis grauia, istis vero iniungenda sunt leuiora: vt illos magna exercendo, istas vero leuia demulcendo conuertant.

Admonitio II.

ALITER admonendi sunt iuuenes, atque aliter senes: quia illos plerumque seueritas admonitionis ad profectum dirigit, istos vero ad meliora opera deprecatio blanda componit. Scriptum quippe est: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem. *1.Tim.5.a*

Admonitio III.

E ALITER admonendi sunt inopes, atque aliter locupletes: illis namque offerre consolationis solatium contra tribulationem, istis vero inferre metum contra elationem debemus. Inopi quippe a Domino per Prophetam dicitur: Noli timere, quia non confunderis. *Esaia.45.a* Cui non longe post blandiens, dicit: Paupercula tempestate conuulsa. *Ibidem. e* Rursumq. hanc consolatur dicens: Elegi te in camino paupertatis. *Esaia.48.b* At contra Paulus discipulo de diuitibus dicit: Diuitibus huius sæculi præcipe non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum suarum. *1.Timot.6. d* Vbi notandum valde est quòd humilitatis doctor memoriam diuitum faciens, non ait, Roga, sed Præcipe: quia etsi impendenda est pietas infirmitati, honor tamen non debetur elationi. Talibus ergo rectum quod dicitur, tanto rectius iubetur, quanto & in rebus transitorijs altitudine cogitationis intumescunt. De his in Euangelio Dominus dicit: Væ vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram. *Luc. 6. c* Quia enim quæ sunt æterna gaudia nesciunt, ex præsentis vitæ abundantia consolantur.

consolantur. Offerenda est ergo eis consolatio quos caminus paupertatis excoquit, atque illis inferendus est timor, quos consolatio gloriæ temporalis extollit: vt & illi discant, quia diuitias quas non concupiscunt, possideat & isti agnoscant, quia eas quas concupiscunt, nequaquam tenere possunt. Plerumque tamen personarum ordinem permutat qualitas morum: vt si diues humilis sit, pauper elatus. Vnde mox prædicantis lingua cum audientis debet vita componi: vt tanto districtius in paupere elationem seriat, quanto eum nec illata paupertas inclinat: & tanto lenius humilitatem diuitum mulceat, quanto eos nec abundantia quæ subleuat exaltat. Nonnumquam etiam superbus diues exhortationis blandimento placandus est: quia & plerumque dura & vulnera per lenia fomenta molliescunt, & furor insanorum sæpe ad salutem medico blandiente reducitur: Cumq. eis in dulcedine condescenditur, languor insaniæ mitigatur. Neque enim negligenter intuendum est, quòd cum Saulem spiritus aduersus inuaderet, apprehensa Dauid cithara, eius væsaniam sedabat ac temperabat. Quid enim per Saulem nisi elatio potentum, & quid per Dauid innuitur nisi humilis vita sanctorum? Cum ergo Saul ab immundo spiritu arripitur, Dauid canente eius væsania temperatur: quia cum sensus potentum per elationem in furorem vertitur, dignum est vt ad salutem mentis quasi ad dulcedinem citharæ, locutionis nostræ tranquillitate reuocetur. Aliquando autem cum huius sæculi potentes arguuntur, prius per quasdam similitudines velut de alieno negocio requirendi sunt. Et cum rectam sententiam quasi in alterum protulerint, tunc modis congruentibus de proprio reatu feriendi sunt: vt mens temporali potentia tumida, contra corripientem nequaquam se erigat, quæ suo sibi iudicio superbiæ crucem calcat: & in nulla sui defensione se exerceat, quem sententia proprij oris ligat. Hinc est enim quòd Nathan propheta arguere regem venerat, & quasi de causa pauperis contra diuitem iudicium quærebat, vt prius rex sententiam diceret, & reatum suum postmodum audiret, quatenus nequaquam iustitiæ contradiceret, quam ipse in se protulisset. Vir itaque sanctus & peccatorem considerans, & regem miro ordine audacem, reum prius per confessionem ligare studuit, & postmodum per inuectionem secare. Cælauit paululum quod quæsiuit, sed percussit repente quem tenuit. Pigrius enim fortasse inciderer, si ab ipso sermonis exordio aperte culpam ferire voluisset, sed præmissa similitudine eam, quam occultabat exacuit increparionem. Ad ægrum medicus venerat, secandum vulnus videbat, sed de patientia ægri dubitabat. Abscondit igitur ferrum medicinale sub veste, quod eductum subito fixit in vulnere, vt secantem gladium sentiret æger antequam cerneret, ne si ante cerneret, sentire recusaret.

A

C

2. Reg. 12. a

D

Admonitio. XXXI.

ALITER admonendi sunt læti atque aliter tristes. Lætis videlicet inferenda sunt tristitia quæ sequuntur ex supplicio, tristibus vero inferenda sunt læta quæ promittuntur ex regno. Discant læti ex minarum asperitate quod timeant, audiant tristes præmiorum gaudia de quibus præsumant. Illis quippe dicitur: Væ vobis qui ridetis nunc, quoniam flebitis. Isti vero eodem magistro docente audiant: Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Nonnulli autem læti vel tristes non rebus fiunt, sed quibusdam consperfionibus exiſtunt. Quibus profecto intimandum est quod quædam vitia quibusdam consperfionibus iuxta sunt. Habent enim læti ex propinquo luxuriam, tristes iram. Vnde necesse est vt non solum quisque consideret quod ex consperfione sustinet, sed etiam quod ex vicino deterius purget, ne dum nequaquam pugnat contra hoc quod tolerat, ei quoque a quo se liberum existimat, vitio succumbat.

Luca 6. d

Ioan. 16. a

E

Admonitio. V.

ALITER admonendi sunt subditi, atque aliter prælati. Illos ne subiectio conterat, istos ne locus superior extollat. Illi ne minus quæ iubentur impleant, isti ne plus iusto iubeant quæ compleantur. Illi vt humiliter subiaceant, isti quoque vt temperanter præsint. Nam quod intelligi & figuraliter potest, illis dicitur: Filij obedite parentibus vestris in Domino. Istis vero præcipitur: Et patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros. Illi discant quomodo ante occulti arbitri oculos sua interiora componant, isti quomodo etiam commissis sibi exempla bene viuendi exterius præbeant. Scire etenim

Coloss. 3. d

Ibidem. c

Moral. lib. 21. cap. 14. & 15.

prælati

A prælati debent, quia si peruersa vnquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est, vt tanto se cautius a culpa custodiant, quanto per praua quæ faciunt non soli moriuntur, sed aliorum animarum, quas prauis exemplis destruxerunt, rei sunt. Vnde admonendi sunt illi, ne districtius puniantur si absoluti reperiri nequeunt saltem de se: isti ne de subditorum erratibus iudicentur, etiam si se iam de se securos inueniunt. Illi vt tanto circa se solicitius viuant, quanto eos aliena cura non implicat: isti vero vt sic aliorum curas expleant, quatenus & suas agere non desistant, & sic in propria solicitudine ferueant, vt a commissorum custodia minime torpescant. Illi enim sibimet vacanti, dicitur: Vade ad formicam o piger *Pro. 6. a*
& considera vias eius, & discе ab ea sapientiam. Iste autem terribiliter admonetur, cum dicitur: Fili mi si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, *Ibidem. a*
B & illaqueatus es verbis oris tui, & captus proprijs sermonibus. Spondere namque pro amico, est alienam animam in periculo suæ conuersationis accipere. Vnde & apud extraneum manus defigitur: quia apud curam solicitudinis, quæ ante deerant, mens ligatur. Verbis vero oris sui illaqueatus est, ac proprijs sermonibus captus: quia dum commissis sibi cogitur bona dicere, ipsum prius necesse est quæ dixerit, custodire. Illaqueatur igitur verbis oris sui, dum ratione exigente constringitur, ne eius vita ad aliud quàm admonet relaxetur. Vnde apud districtum iudicem cogitur tanta in opere exoluere, quanta constat eum alijs voce præcepisse. Vbi & bene mox exhortatio subditur, vt dicatur: Fac ergo quod dico fili mi, & temetipsum libera, quia incidisti in manus proximi *Ibidem. a*
tui, discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, ne dormitent palpebræ tuæ. Quisquis enim ad viuendum alijs in exemplum præponitur, non so-
C lum ipse vt vigilet, sed etiam vt amicum suscitet admonetur. Ei namque vigilare bene viuendo non sufficit, si non & illum cui præest, a peccati torpore disiungit. Bene autem dicitur: Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Somnum quippe oculis dare, est intentione cessante subditorum curam omnino negligere. Palpebræ vero dormitant cum cogitationes nostræ ea quæ in subditis arguenda cognoscunt, pigredine deprimente dissimulant. Plene enim dormire est, commissorum acta nec scire, nec corrigere. Non autem dormire, sed dormitare est, quæ quidem reprehendenda sunt cognoscere, sed tamen propter mentis tædium dignis ea increpationibus non emendare. Dormitando vero oculus ad plenissimum somnum ducitur: quia dum plerumque qui præest, malum quod cognoscit non resecat, ad hoc quandoque negligentiæ suæ merito peruenit, vt quod a subiectis delinquitur, nec agnoscat. Admonendi sunt itaque qui præsunt,
D vt per circumspectionis studium oculos peruigiles intus & in circuitu habeant, & cæli animalia fieri contendant. Ostensa quippe cæli animalia in circuitu & intus oculis plena habentur, & sic describuntur. Dignum quippe est, vt cuncti qui præsunt, intus, atque in circuitu oculos habeant, quatenus & interno iudici in semetipsis placere studeant, & exempla vitæ exterius præbentes, ea etiam quæ in alijs sunt corrigenda deprehendant. Admonendi sunt subditi ne præpositorum suorum vitam temere iudicent, si quid eos fortasse agere deprehensibiliter vident: ne vnde mala recte redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt ne cũ culpas præpositorũ considerant, contra eos audaciores fiant: sed sic si qua valde sunt eorum praua, apud semetipsos dijudicent, vt tamen diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ non recusent. Quod melius ostendimus, si Dauid factum ad medium deducamus. Saul quip- *1. Reg. 24. a*
E pe persecutor cum ad purgandum ventrem speluncam fuisset ingressus, illic cum viris suis Dauid inerat, qui iam tam longo tempore persecutionis eius mala tolerabat. Cumq. eum viri sui ad feriendum Saul accenderent, fregit eos responsionibus, quia manum mittere in Christum Domini non deberet. Qui tamen occulte surrexit, & oram chlamydis eius abscidit. Quid enim per Saul nisi mali rectores, quid per Dauid nisi boni subditi designantur? Saul igitur ventrem purgare, est prauos præpositos conceptam in corde malitiam vsque ad opera miseri odoris extendere, & cogitata apud se noxia factis exterioribus exequendo monstrare. Quem tamen Dauid ferire metuit, quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrectationis abstinentes, præpositorum vitam nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehendunt. Qui & si quando pro infirmitate sese abstinere vix possunt, vt extrema quædam atque exteriora præpositorum mala, sed tamen humiliter loquantur, quasi oram chlamydis silenter incidunt.

dunt: quia videlicet dum prælatæ dignitati saltem innoxie & latenter derogant, quasi A
regis superpositi vestem secant, sed tamen ad semetipsos redeunt, seq. vehementissime vel
de tenuissima verbi laceratione reprehendunt. Vnde bene & illic scriptum est: Post hæc
2.quæst.7. omes 6.c. Dauid percussit cor suum, eo quod abscidisset oram chlamydis Saul. Facta quippe præ-
positorum oris gladio ferienda non sunt, etiam cum recte reprehendenda iudicantur.
Si quando vero contra eos vel in minimis lingua labitur, necesse est vt per afflictionem
pœnitentiæ cor prematur: quatenus ad semetipsum redeat, & cum præpositæ potestati
deliquerit, eius contra se iudicium a quo sibi prælata est perhorrescat. Nam cum in præ-
positis delinquimus, eius ordinationi qui eos nobis prætulit, obuiamus. Vnde Moyses
quoque cum contra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait: Nos enim quid su-
mus? Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. B

Admonitio VI.

ALITER admonendi sunt serui, atque aliter Domini. Serui scilicet, vt in se semper
humilitatem conditionis aspiciant: Domini veto, vt naturæ suæ qua æqualiter
sunt cum seruis conditi, memoriam non amittant. Serui admonendi sunt ne dominos
despiciant, ne Deum offendant si ordinationi illius superbiendo contradicant. Domini
quoque admonendi sunt: quia contra Deum de muncre eius superbiunt, si eos quos per
conditionem tenent subditos, æquales sibi per naturæ consortium non cognoscant. Isti
admonendi sunt vt sciant se seruos esse dominorum: Illi admonendi sunt, vt cognoscant
Colossen.3.d se conseruos esse seruorum. Istis namque dicitur: Serui obedite dominis carnalibus. Et
1.Timot. 6.a rursum: Quicumque sunt sub iugo serui, dominos suos omni honore dignos arbitrentur.
Illis autem dicitur: Et vos domini eadem facite illis, remittentes minas, scientes quòd C
Coloss.4.a & illorum & vester Dominus est in cælis.

Admonitio VII.

ALITER admonendi sunt sapientes huius sæculi, atque aliter hebetes. Sapientes
quippe, admonendi sunt, vt sciant amittere quæ sciunt. Hebetes quoque admonēdi
sunt, vt appetant scire quæ nesciunt. In illis hoc primum destruendum est, quod se sa-
pientes arbitrantur: in istis iam ædificandum est quidquid de superna sapientia cognosci-
tur; quia dum minime superbiunt, quasi ad suscipiendum ædificium corda parauerunt.
Cum illis laborandum est, vt sapientius stulti fiant, stultam autem sapientiam deserant,
& sapientem Dei stultitiam discant: istis vero prædicandum est, vt ab ea quæ putatur
1.Cor.3.c stultitia, ad veram sapientiam vicinius transeant. Illis namque dicitur: Si quis videtur D
1.Cor.1.d inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat vt sit sapiens. Istis vero dicitur: Non mul-
Ibidem.d ti sapientes secundum carnem. Et rursum: Quæ stulta sunt huius mundi elegit Deus, vt
confundat sapientes. Illos plerumque ratiocinationis argumenta, istos nonnumquam
melius exempla conuertunt. Illis nimirum prodest, vt in suis allegationibus victi iaceant:
istis vero aliquando sufficit, vt laudabilia aliorum facta cognoscant. Vnde & magister
Rom.1.b egregius dicit: Sapientibus & insipientibus debitor sum, cum Hæbreorum quosdam sa-
pientes, quosdam vero etiam tardiores admoneret, illis de completione testamenti ve-
Hebr.8.d teris loquens eorum sapientiam argumento superauit, dicens: Quod enim antiquatur &
senescit, prope interitum est. Cum vero solis exemplis quosdam trahendos ad se cerne-
ret, in eadem epistola adiunxit: Sancti ludibria & verba experti, insuper & vincula &
carcetes, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Et rur- E
Ibidem.g sum: Mementote præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum
intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem: quatenus & illos victrix ratio fran-
geret, & istos ad maiora conscendere imitatio blanda suaderet.

Admonitio VIII.

ALITER admonendi sunt impudentes, atque aliter verecundi. Illos namque ab
impudentiæ vitio non nisi increpatio dura compescit: istos autem plerumque ad
melius exhortatio modesta componit. Illi se delinquere nesciunt, nisi etiam a pluribus
increpentur: istis plerumque ad conuersionem sufficit, quod eis doctor mala sua saltem
leniter ad memoriam reducit. Illos melius corrigit qui inuehendo reprehendit: istis
autem maior profectus adducitur, si hoc quod in eis reprehenditur, quasi ex latere
tangatur.

A tangatur. Impudentem quippe Iudæorum plebem Dominus aperte increpans, ait: Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Et rursum verecundantem refouet, dicens: Confusionis adolescentiæ tuæ obliuiscēris, & opprobrij viduitatis tuæ non recordaberis, quia dominabitur tui qui fecit te. Impudenter quoque delinquentes Galatas aperte Paulus increpat, dicens: O insensati Galatæ, quis vos fascinauit? Et rursum: Sic stulti estis, vt cum spiritu coeperitis, nunc carne consummamini? Culpas vero verecundantium quasi compatiens reprehendit, dicens: Gauisus sum in Domino vehementer, quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire sicut & sentiebatis, occupati enim eratis. Vt & illorum culpas increpatio dura detegeret, & horum negligentiam sermo mollior velaret. *Hiere. 3. b* *Esaiæ. 54. b* *Galat. 3. a* *Ibidem. a* *Philip. 4. b*

Admonitio X.

B

ALITER admonendi sunt proterui, atque aliter pusillanimes. Illi enim dum valde de se præsumunt, exprobrando ceteros dedignantur: isti autem dum nimis infirmitatis suæ sunt conscij, plerumque in desperationem cadunt. Illi singulariter summa æstimant cuncta quæ agunt, isti vehementer despecta putant esse quæ faciunt, & idcirco in desperatione franguntur. Subtiliter itaque ab arguente discutienda sunt opera proteruorum, vt in quo sibi placent, ostendantur, quia Deo displicent. Tunc enim proteruos melius corrigimus, cum ea quæ bene egisse se credunt, male acta monstramus, vt vnde adepta creditur gloria, inde vtilis subsequatur confusio. Nonnumquam vero cum se vitium proteruiæ minime perpetrare cognoscunt, compendiosius ad correctionem veniunt, si alterius culpæ manifestioris & ex latere requisitæ improperio confundantur:
C vt ex eo quod defendere nequeunt, cognoscant se tenere improbe quod defendunt. Vnde cum proterue Paulus Corinthios aduersum se inuicem videret inflatos, vt alius Pauli, alius Apollo, alius Cephæ, alius Christi esse se diceret, incestus culpam in medium deduxit, quæ apud eos & perpetrata fuerat, & incorrecta remanebat, dicens: Auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorē patris quis habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, vt tolleretur de medio vestrum qui hoc opus fecit. ac si aperte dicat: Quid vos per proteruiam huius, vel illius dicitis, qui per dissolutionem negligentiæ nullius vos esse monstratis? At contra pusillanimes aptius ad iter bene agendi reducimus, si quædam bona illorum ex latere requiramus, vt dum in eis alta reprehendendo corripimus, alia amplectendo laudemus, quatenus eorum teneritudinem laus audita nutriat, quam culpa increpata castigat. Plerumque autem
D vtilius apud illos proficimus, si & eorum bene gesta memoramus. Et siqua ab eis inordinate gesta sunt, non iam tamquam perpetrata corripimus, sed quasi adhuc ne perpetrari debeant, prohibemus: vt & illa quæ approbamus, illatus fauor augeat, & contra ea quæ reprehendimus, magis apud pusillanimes exhortatio verecunda conualescat. Vnde idem Paulus cum Thessalonicenses in accepta prædicatione perdurantes, quasi de vicino mundi termino quadam cognosceret pusillanimitate turbatos, prius in eis quæ fortia prospicit laudat, & caute monendo postmodum quæ infirma sunt, roborat. Ait enim: Gratias agere debemus Deo semper pro vobis fratres, ita vt dignum est, quoniam supercrescit fides vestra & abundat charitas vniuscuiusque vestrum inuicem, ita vt & nosipsi in vobis gloriemur in Ecclesijs Dei pro patientia vestra & fide. Et cum blanda hæc vitæ eorum præconia præmisisset, paulo post subdidit, dicens: Rogamus autem vos fratres, per aduen-
E tum Domini nostri Iesu Christi, & nostræ congregationis in idipsum, vt non cito moueamini a vestro sensu neque terreamini, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per epistolam tamquam per nos missam, quasi instet dies Domini. Egit enim verus doctor, vt prius audirent laudati quod recognoscerent, & postmodum quod exhortati sequerentur: quatenus eorum mentem ne commotio subiuncta concuteret, laus præmissa solidaret: & qui commotos eos vicini finis suspicione cognouerat, non iam redarguebat motos, sed quasi transacta nescientes adhuc commoueri prohibebat. Vt dum de ipsa leuitate monitionis prædicatori suo se cognitos crederent, tanto reprehensibiliores fieri, quanto & cognosci ab illo formidarent. *2. Thes. 2. c* *Ibidem. a*

Admonitio X.

ALITER admonendi sunt impatientes, atque aliter patientes. Dicendū namque est impatientibus, quia dū refrenare spiritū negligunt, per multa etiam quæ non appe-

tunt, iniquitatum abrupta rapiuntur: quia videlicet mentem impellit furor quo non A
trahit desiderium, & agit commota velut nescíens vnde, post doleat sciens. Dicendum
quoque est impatientibus, quia dum motionis impulsu præcipites, quædam velut alie-
nati peragunt, vix mala sua postquam fuerint perpetrata cognoscunt. Qui dum pertur-
bationi suæ minime obsistunt, etiam si qua a se tranquilla mente fuerant bene gesta,
confundunt, & improuiso impulsu destruunt quidquid forsitan diu labore prouido con-
struxerunt. Ipsa namque quæ mater est omnium custosq. virtutum, per impatientiæ
1.Cor.13.b vitium virtus amittitur charitatis. Scriptum quippe est: Charitas patiens est. Igitur cum
minime est patiens, charitas non est. Per hoc quoque impatientiæ vitium ipsa virtutum
Prouer. 19.b nutrix doctrina dissipatur. Scriptum namque est: Doctrina viri per patientiam noscitur.
Tanto ergo quisque minus ostenditur doctus, quanto minus conuincitur patiens. Neque
enim potest veraciter bona docendo impędere, si viuendo nescit æquanimiter aliena ma- B
la tolerare. Per hoc quoque impatientiæ vitium plerumque mentem arrogantiæ culpa
transfigit: quia dum despici in mundo hoc quisque non patitur, bona si qua sibi occulta
Eccl.7.b sunt, ostentare conatur, atque sic per impatientiam vsque ad arrogantiam ducitur. Dumq.
ferre despectionem non potest, detegendo semetipsum in ostentatione gloriatur. Vnde
scriptum est: Melior est patiens arrogante. Quia videlicet eligit patiens quælibet mala per-
peti, quàm per ostentationis vitium bona sua occulta cognosci. At contra eligit arrogans
bona de se vel falsa iactari, ne mala possit vel minima perpeti. Quia igitur cum patientia
Ezech.43.d relinquitur, etiam bona reliqua quæ iam gesta sunt destruuntur, recte ad Ezechielem in
altari Dei fieri fossa præcipitur, vt in ea videlicet superposita holocausta seruentur. Si enim
in altari fossa non esset, omne quod in eo sacrificium reperiret, superueniens aura disper-
geret. Quid vero accipimus altare Dei nisi animam iusti, quæ quot bona egerit, tot super C
se ante eius oculos sacrificia imponit? Quid enim est altaris fossa nisi bonorum patientia,
quæ dum mentem ad diuersa toleranda humiliat, quasi more fossæ hanc in imo posi-
tam demonstrat? Fossa ergo in altari fiat, ne superpositum sacrificium aura dispergat, id
est, electorum mens patientiam custodiat, ne commota vento impatientiæ, & hoc quod
Gal.5.a bene operata est amittat. Bene autem hæc eadem fossa vnius cubiti esse memoratur: quia
nimirũ si patientia non deseritur, vnitatis mẽsura seruatur. Vnde & Paulus ait: Inuicẽ one-
ra vestra portare, & sic adimplebitis legẽ Christi. Lex quippe Christi est charitas vnitatis,
quã soli perficiũt, qui nec cum grauantur excedunt. Audiant impatientes quod scriptum
Prou.16.d est in prouerbijs: Melior est vir patiẽs viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnato-
re vrbiũ. Minor enim est victoria vrbium, quia extra sunt quæ subiugantur. Valde autem
maius est quod per patientiam vincitur: quia ipse a se animus superatur, & is semetipsum D
sibimetipsi subiicit, quando eum patientia intra se frenari compellit. Audiant impatientes
Luca 21.d quod electis suis veritas dicat: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Sic enim con-
diti mirabiliter sumus, vt ratio animam, & anima possideat corpus. Ius vero animæ a cor-
poris possessione repellitur, si non prius anima a ratione possidetur. Custodem igitur con-
ditionis nostræ patientiam Dominus esse monstrauit: quia in ipsa nos possidere nosmet-
ipsos docuit. Quanta ergo sit impatientiæ culpa cognoscimus, per quam & hoc ipsum
Prouer. 29.b amittimus possidere quod sumus. Audiant impatientes quod per Salomonem rursum di-
citur: Totum spiritum suum profert stultus, sapiens autem differt & reseruat in posterum.
Impatientia quippe impellente agitur, vt totus foras spiritus proferatur, quem idcirco
perturbatio citius eiicit, quia nulla interius disciplina sapientiæ circumcludit. Sapiens au-
tem differt & reseruat in posterum. Læsus enim in præsenti se vlciſci non desiderat, qui E
etiam tolerans parci optat, sed tamen iuste vindicari omnia extremo iudicio non igno-
rat. At contra admonendi sunt patientes, in eo quod exterius portant interius doleant:
ne tantæ virtutis sacrificium quod integrum foras immolant, intus malitiæ peste cor-
rumpant. Et cum ab hominibus non agnoscitur, sed tamen sub diuina examinatione
peccatur, tanto deterior culpa doloris fiat, quanto sibi ante homines virrutis speciem
vendicat. Dicendum itaque est patientibus, vt studeant diligere quos sibi necesse est
tolerare: ne si patientiam dilectio non sequatur, in deteriorem culpam odij virtus
1.Cor.13.b ostensa vertatur. Vnde Paulus cum diceret: Charitas patiens est, illico adiunxit: Benig-
na est, videlicet ostendens, quia quos ex patientia tolerat, amare etiam ex benigni-
tate non cessat. Vnde idem doctor egregius cum patientiam discipulis suaderet, dicens:
Ephes.4.d Omnis amaritudo, & ira & indignatio, & clamor, & blasphemia auferatur a vobis
cum

A cum omni malitia, quasi cunctis exterius iam bene compositis, ad interiora conuertitur, dum subiungit: Cum omni malitia. Quia nimirum frustra indignatio, clamor & blasphemia ab exterioribus tollitur, si in interioribus vitiorum mater malitia dominatur. Et in cassum foras nequitia ex ramis inciditur, si surrectura multiplicius intus in radice seruatur. Vnde & per semetipsam veritas quoque dicit: Diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Virtus itaque est coram hominibus, aduersarios tolerare, sed virtus coram Deo diligere: quia hoc solum Deus sacrificium accepit, quod quidem ante eius oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Hinc est quod rursum quibusdam patientibus nec tamen diligentibus dicit: Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Perturbatio quippe impatientiæ festuca est, malitia vero in corde. trabes in oculo. *Ibidem. d* *Luc.6.d* *Matth.7.a &* *Luc.6. f*

B Illam namque aura tentationis agitat, hanc autem consummata nequitia pene immobiliter portat. Recte vero illic subiungitur: Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. ac si dicatur menti iniquæ interius dolenti, & sanctam se exterius per patientiam demonstranti, prius a te molem malitiæ excute, & tunc alios de impatientiæ leuitate reprehende: ne, dum non studes simulationem vincere, peius tibi sit aliena praua tolerare. Euenire etiam plerumque patientibus solet, vt eo quidem tempore quo vel aduersa patiuntur, vel contumelias audiunt, nullo dolore pulsentur, & sic patientiam exhibeant, vt custodire etiam cordis innocentiam non omittant: sed cum post paululum hæc ipsa quæ pertulerunt ad memoriam reuocant, igne se doloris inflammant, atgumenta vltionis inquirunt, & mansuetudinem quam tolerantes habuerunt, retractantes in malitiam vertunt. Quibus citius a prædicatione succurritur, *Ibidem. f*

C si quæ sit huius permutationis causa pandatur. Callidus namque aduersarius bellum contra duos mouet, vnum videlicet inflammans, vt contumelias prior inferat, alterum prouocans, vt contumelias læsus reddat. Sed plerumque dum iam huius victor est qui iniuriam persuasus irrogat, ab illo vincitur qui illatam contumeliã sibi æquanimiter portat. Vnius ergo victor quem commouendo subiugauit, tota contra alterum virtute se erigit, eumq. obsistentem fortiter & vincentem dolet, quem quia commouere in ipsa contumeliarum iaculatione non potuit, ab aperto certamine interim quiescens, & secreta suggestione cogitationem lacessens, aptum tempus deceptionis inquirit. Quia enim publico bello victoriam perdidit, ad exercendas occulte insidias exardescit. Quietis namque tempore iam ad victoris animum redit, & vel rerum damna aut iniuriarum iacula ad memoriam reducit, cunctaq. quæ sibi illata sunt, vehementer exaggerans intolerabilia ostendit. Tantoq.

D mentem mærore conturbat, vt pleruinque vir patiens illa se æquanimiter tolerasse post victoriam captiuus erubescat, seq. non reddidisse contumelias doleat, & deteriora rependere si occasio præbeatur quærat. Quibus ergo isti similes sunt, nisi his qui per fortitudinem in campo victores sunt, sed per negligentiam postmodum intra vrbis claustra capiuntur? Quibus sunt similes, nisi ijs quos irruens grauis languor a vita non subtrahit, sed leuitet veniens recidiua febris occidit? Admonendi sunt igitur patientes, vt corpus victoria muniant, vt hostem publico bello superatum insidiari mœnijs mentis intẽdant, & languorem plus repentem timeant, ne hostis callidus eo in deccptione postmodum maiori exultatione gaudeat, quo illa dudum contra se rigida colla victorum calcat.

Admonitio. XI.

E ALITER admonendi sunt beneuoli, atque aliter inuidi. Admonendi namque sunt beneuoli, vt sic alienis bonis congaudeant, quatenus habere & propria concupiscant. Sic proximorum facta diligendo laudent, vt ea etiam imitando multiplicent: ne si in hoc præsentis vitæ stadio ad certamen alienum deuoti fautores, sed pigri spectatores assistant, eo post certamen sine brauio remaneant, quo nunc in certamine non laborant, & tunc eorum palmas afflicti respiciant, in quorum nunc laboribus otiosi perdurant. Valde qnippe peccamus, si aliena bene gesta non diligimus. Sed nihil mercedis agimus, si ea quæ diligimus, inquantum possumus non imitamur. Dicendum itaque est beneuolis, quia si imitari bona minime festinent, quæ laudantes approbant, sic eis virtutum sanctitas sicut stultis spectatoribus ludicrarum artium vanitas placet. Illi namque aurigarum & histrionum gesta fauoribus efferunt, nec tamen tales esse desiderant, quales illos conspiciunt esse quos laudant, mirantur eos placita egisse, sed tamen deuitant similiter placere.

dicendum est benevolis vt cum proximorum facta conspiciunt, ad suum cor redeant, & A
de alienis actibus non præsumant, ne bona laudent & agere recusent. Grauius quippe
extrema vltione feriendi sunt, quibus placuit quod imitari noluerunt. Admonendi sunt
inuidi, vt perpendant quantæ cæcitatis sunt, qui alieno profectu deficiunt, aliena exalta-
tione contabescunt. Quantæ infelicitatis sunt, qui melioratione proximi deteriores fiunt,
dumq. augmenta alienæ prosperitatis aspiciunt, apud semetipsos auxilij afflicti cordis
sui peste moriuntur. Quid istis infelicius, quos dum conspecta felicitas afficit, pœna ne-
quiores reddit? Aliorum vero bona quæ habere non possunt, si diligerent, sua facerent.
Sic quippe sunt vniuersi consistentes in fide, sicut multa membra vno continentur in cor-
pore: quæ per officium quidem diuersa sunt, sed eo quo sibi vicissim congruunt, vnum
fiunt. Vnde fit vt pes per oculum videat, & per pedes oculi gradiantur, ori auditus au-
rium seruiat, & ad vsum suum auribus oris lingua concurrat, suffragetur venter mani- B
bus, ventri operentur manus. In ipsa igitur corporis positione accipimus, quod in actio-
ne seruemus. Nimis itaque turpe est non imitari quod sumus. Nostra sunt nimirum, quæ
etsi imitari non possumus, amamus in alijs, & amantium fiunt quæque amantur in nobis.
Hinc ergo pensent inuidi, charitas quantæ virtutis est, quæ alieni quoque laboris opera
nostra facit sine labore. Dicendum itaque est inuidis, quia dum se a liuore minime cu-
stodiunt, in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur. De illo namque scriptum
Sapien. 2. d est: Inuidia autem diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Quia enim ipse malignus
spiritus aduersarius noster cælum perdidit, condito ad hoc homini inuidit, & damnatio-
nem suam perditus adhuc alios perdendo cumulauit. Admonendi sunt inuidi, vt cogno-
scant quantis lapsibus succrescentis ruinæ subiaceant: quia dum liuorem a corde non-
proiiciunt, ad apertas operum nequitias deuoluuntur. Nisi enim Cain inuidisset fratris C
acceptam hostiam, minime peruenisset ad extinguendam vitam. Vnde scriptum est:
Gen. 4. a Respexit Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain vero & ad munera eius non re-
spexit. Iratusq. est Cain vehementer, & concidit vultus eius. Liuor itaque sacrificij fra-
tricidij seminarium fuit. Nam quem meliorem se esse doluit, ne vtcumque esset, amputauit. Dicendum est inuidis, quia dum se ista intrinsecus peste consumunt, etiam quid-
Prouer. 14. d quid in se aliud boni habere videntur interimunt. Vnde scriptum est: Vita carnium sa-
nitas cordis, putredo ossium inuidia. Quid enim per carnes nisi infirma quædam ac te-
nera, & quid per ossa nisi fortia acta signantur? Et plerumque contingit vt quidam cum
cordis innocentia in nonnullis suis actibus infirmi videantur, quidam vero iam quædam
ante humanos oculos robusta exerceant, sed tamen erga aliorum bona intus inuidiæ pe-
stilentia tabescant. Bene ergo dicitur, Vita carnium sanitas cordis: quia si mentis inno- D
centia custoditur, etiam si qua foris infirma sunt quandoque roborantur. Et recte illic
subditur, Putredo ossium inuidia: quia per liuoris vitium ante Dei oculos pereunt etiam
quæ humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per inuidiam putrescere, est quædam
etiam robusta deperire.

Admonitio XII.

ALITER admonendi sunt simplices, atque aliter impuri. Laudandi sunt simplices
quòd studeant numquam falsa dicere, sed admonendi sunt vt nouerint nonnum-
quam vera reticere. Sicut enim semper dicentem falsitas læsit, ita nonnumquam qui-
busdam audita veritas nocuit. Vnde coram discipulis Dominus locutionem suam si-
Ioan. 16. c lentio temperans ait: Multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa portare. Admonendi E
sunt igitur simplices, vt sicut fallaciam semper vtiliter vitant, ita veritatem semper vtiliter
proferant. Admonendi sunt, vt simplicitatis bono prudentiam adiungant, quatenus sic
securitatem de simplicitate possideant, vt circumspectionem prudentiæ non amittant.
Roma. 16. c Hinc namque per doctorem gentium dicitur: Volo vos sapientes esse in bono, simplices
autem in malo. Hinc electos suos per semetipsam veritas admonet, dicens: Estote pru-
dentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Quia videlicet in electorum
Matth. 10. b cordibus debet, & simplicitatem columbæ astutia serpentis acuere, & serpentis astu-
tiam columbæ simplicitas temperare: quatenus nec seducti per prudentiam callean-
calleant, nec ab intellectus studio ex simplicitate torpescant. At contra admonendi
sunt impuri, vt quàm grauis sit quem cum culpa sustinent duplicitatis laborem agno-
scant; dum enim deprehendi metuunt, semper improbas defensiones quærunt,

semper

A semper pauidis suspicionibus agitantur. Nihil autem est ad defendendum puritate tutius, nihil ad dicendum veritate facilius. Nam dum falsitatem suam tueri conantur, duro cor labore fatigatur. Hinc namque scriptum est: Labor labiorum suorum operiet eos. Qui enim nunc implet tunc operiet: quia cuius nunc animum per blandam inquietudinem exerit, tunc per asperam retributionem premit. Hinc per Hieremiam dicitur: Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt inique agerent laborauerunt. ac si aperte diceretur: Qui amici esse veritatis potuerunt sine labore, vt peccent laborant: cumq. viuere simpliciter renuunt, laboribus exigunt vt moriantur. Nam plerumque in culpa deprehensi, dum quales sint cognosci refugiunt, sese sub fallaciæ velamine abscondunt, & hoc quod peccant, quodq. iam aperte cernitur, excusare moliuntur, ita vt sæpe is qui eorum culpas & corripere studet, asperæ falsitatis nebulis seductus, pene amisisse se vi-
B deat quod de eis iam certum tenebat. Vnde recte sub Iudææ specie per prophetam contra peccantem animam excusantemq. sc., dicitur: Ibi habuit foueam hericius. Hericij quippe nomine impuræ mentis sesecq. callide defendentis duplicitas designatur: quia videlicet hericius cum apprehenditur, & caput eius cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conspicitur, sed mox vt apprehensus fuerit, semetipsum in spheram colligit, & pedes introrsus subtrahit, caput abscondit, & intra tenentis manus totus simul amittitur, qui totus simul ante videbatur. Sic nimirum sic impuræ mentes sunt, cum in suis excessibus comprehenduntur. Caput enim hericij cernitur: quia quo initio ad culpam peccator accesserit videtur. Pedes hericij conspiciuntur: quia quibus vestigijs nequitia sit perpetrata cognoscitur, & tamen adductis repente excusationibus impura mens introrsus pedes colligit: quia cuncta iniquitatis suæ vestigia abscondit. Caput subtrahit, quia mi-
C ris defensionibus nec inchoasse se malum aliquod ostendit. Et quasi sphæra in manu tenentis remanet: quia is qui corripit, cuncta quæ iam cognouerat, subito amittens inuolutum intra conscientiam peccatorem tenet, & qui totum iam deprehendendo viderat, tergiuersatione prauæ defensionis illusus totum pariter ignorat. Foueam ergo habet hericius in reprobis: quia malitiosæ mentis duplicitas sese intra se colligens abscondit in tenebris defensionis. Audiant impuri quod scriptum est: Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter. Fiducia quippe magnæ securitatis, est simplicitas actionis. Audiant quod sapientis ore dicitur: Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum. Audiant quod scriptura rursum testatur: Cum simplicibus sermocinatio eius. Deo enim sermocinari,
D est per illustrationem suæ præsentiæ humanis mentibus arcana reuelare. Cum simplicibus igitur sermocinari dicitur: quia de supernis mysterijs illorum mentes radio suæ visitationis illuminat, quos nulla vmbra duplicitatis obscurat. Est enim speciale duplicium malum: quia dum peruersa & duplici actione ceteros fallunt, quasi præstantius ceteris prudentes se esse gloriantur. Et quia districtionem retributionis non considerant, de damnis suis miseri exultant. Audiant autem quomodo super illos propheta Sophonias vim diuinæ animaduersionis intendat, dicens: Ecce dies Domini venit magnus, & horribilis dies illa dies iræ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris super omnes ciuitates munitas, & super omnes angulos excelsos. Quid enim per ciuitates munitas exprimitur, nisi suspectæ mentes & fallaci semper defensione circumdatæ, quæ quoties earum culpa corripitur, veritatis ad se iacula non admittunt? Et quid per excelsos angulos, nisi duplicitas impuræ mentis intelligitur? Duplex quippe semper est in angulis paries. Quid per angulos parietis nisi impura corda signantur.
E Quæ dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad semetipsa quodammodo duplicitatis peruersitate replicantur. Et quod est deterius, apud cogitationes suas in fastu prudentiæ ex ipsa se culpa impuritatis extollunt. Dies igitur Domini vindictæ atque animaduersionis plena super ciuitates munitas & super excelsos angulos venit, quia ita extremi iudicij humana corda & defensionibus contra veritatem clausa destruit, & duplicitatibus inuoluta dissoluit. Tunc enim munitæ ciuitates cadunt, quia mentes Deo suspectæ damnantur. Tunc excelsi anguli corruunt: quia corda quæ se per impuritatis prudentiam erigunt, per iustitiæ sententiam prosternuntur.

Pſal.139.c

Hier.9.b

Eſaie.34.d

Pron.10.b

Sapien.1.n

Prouer.3.d

Soph.1.d

Admonitio XIII.

ALITER admonendi sunt incolumes, atque aliter ægri. Admonēdi sunt incolumes, vt salutem corporis exerceāt ad salutē mentis: ne si acceptæ incolumitatis gratiā ad

dicendum est benevolis vt cum proximorum facta conspiciunt, ad suum cor redeant, & A
de alienis actibus non præsumant, ne bona laudent & agere recusent. Grauius quippe
extrema vltione feriendi sunt, quibus placuit quod imitari noluerunt. Admonendi sunt
inuidi, vt perpendant quantæ cæcitatis sunt, qui alieno profectu deficiunt, aliena exalta-
tione contabescunt. Quantæ infelicitatis sunt, qui melioratione proximi deteriores fiunt,
dumq. augmenta alienæ prosperitatis aspiciunt, apud semetipsos auxilij afflicti cordis
sui peste moriuntur. Quid istis infelicius, quos dum conspecta felicitas afficit, pœna no-
quiores reddit? Aliorum vero bona quæ habere non possunt, si diligerent, sua facerent.
Sic quippe sunt vniuersi consistentes in fide, sicut multa membra vno continentur in cor-
pore: quæ per officium quidem diuersa sunt, sed eo quo sibi vicissim congruunt, vnum
fiunt. Vnde fit vt pes per oculum videat, & per pedes oculi gradiantur, ori auditus au-
rium seruiat, & ad vsum suum auribus oris lingua concurrat, suffragetur venter mani- B
bus, ventri operentur manus. In ipsa igitur corporis positione accipimus, quod in actio-
ne seruemus. Nimis itaque turpe est non imitari quod sumus. Nostra sunt nimirum, quæ
etsi imitari non possumus, amamus in alijs, & amantium fiunt quæque amantur in nobis.
Hinc ergo pensent inuidi, charitas quantæ virtutis est, quæ alieni quoque laboris opera
nostra facit sine labore. Dicendum itaque est inuidis, quia dum se a liuore minime cu-
stodiunt, in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur. De illo namque scriptum
Sapien. 2. d est: Inuidia autem diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Quia enim ipse malignus
spiritus aduersarius noster cælum perdidit, condito ad hoc homini inuidit, & damnatio-
nem suam perditus adhuc alios perdendo cumulauit. Admonendi sunt inuidi, vt cogno-
scant quantis lapsibus succrescentis ruinæ subiaceant: quia dum liuorem a corde non-
proiiciunt, ad apertas operum nequitias deuoluuntur. Nisi enim Cain inuidisset fratris C
acceptam hostiam, minime peruenisset ad extinguendam vitam. Vnde scriptum est:
Gen. 4. a Respexit Dominus ad Abel & ad munera eius, ad Cain vero & ad munera eius non re-
spexit. Iratusq. est Cain vehementer, & concidit vultus eius. Liuor itaque sacrificij fra-
tricidij seminarium fuit. Nam quem meliorem se esse doluit, ne vtcumque esset, amputauit. Dicendum est inuidis, quia dum se ista intrinsecus peste consumunt, etiam quid-
Prouer. 14. d quid in se aliud boni habere videntur interimunt. Vnde scriptum est: Vita carnium sa-
nitas cordis, putredo ossium inuidia. Quid enim per carnes nisi infirma quædam ac te-
nera, & quid per ossa nisi fortia acta signantur? Et plerumque contingit vt quidam cum
cordis innocentia in nonnullis suis actibus infirmi videantur, quidam vero iam quædam
ante humanos oculos robusta exerceant, sed tamen erga aliorum bona intus inuidiæ pe-
stilentia tabescant. Bene ergo dicitur, Vita carnium sanitas cordis: quia si mentis inno- D
centia custoditur, etiam si qua foris infirma sunt quandoque roborantur. Et recte illic
subditur, Putredo ossium inuidia: quia per liuoris vitium ante Dei oculos pereunt etiam
quæ humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per inuidiam putrescere, est quædam
etiam robusta deperire.

Admonitio XIII.

ALITER admonendi sunt simplices, atque aliter impuri. Laudandi sunt simplices
quòd studeant numquam falsa dicere, sed admonendi sunt vt nouerint nonnum-
quam vera reticere. Sicut enim semper dicentem falsitas læsit, ita nonnumquam qui-
busdam audita veritas nocuit. Vnde coram discipulis Dominus locutionem suam si-
Ioan. 16. c lentio temperans ait: Multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa portare. Admonendi E
sunt igitur simplices, vt sicut fallaciam semper vtiliter vitant, ita veritatem semper vtiliter
proferant. Admonendi sunt, vt simplicitatis bono prudentiam adiungant, quatenus sic
securitatem de simplicitate possideant, vt circumspectionem prudentiæ non amittant.
Roma. 16. c Hinc namque per doctorem gentium dicitur: Volo vos sapientes esse in bono, simplices
autem in malo. Hinc electos suos per semetipsam veritas admonet, dicens: Estote pru-
dentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Quia videlicet in electorum
Matth. 10. b cordibus debet, & simplicitatem columbæ astutia serpentis acuere, & serpentis astu-
tiam columbæ simplicitas temperare: quatenus nec seducti per prudentiam callcant,
nec ab intellectus studio ex simplicitate torpescant. At contra admonendi
sunt impuri, vt quàm grauis sit quem cum culpa sustinent duplicitatis laborem agno-
scant; dum enim deprehendi metuunt, semper improbas defensiones quærunt,

semper

A semper pauidis suspicionibus agitantur. Nihil autem est ad defendendum puritate tutius, nihil ad dicendum veritate facilius. Nam dum falsitatem suam tueri conantur, duro cor labore fatigatur. Hinc namque scriptum est: Labor laboriosum suorum operiet eos. Qui enim nunc implet tunc operiet: quia cuius nunc animum per blandam inquietudinem exerit, tunc per asperam retributionem premit. Hinc per Hieremiam dicitur: Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt inique agerent laborauerunt. ac si aperte diceretur: Qui amici esse veritatis potuerunt sine labore, vt peccent laborant: cumq. viuere simpliciter renuunt, laboribus exigunt vt moriantur. Nam plerumque in culpa deprehensi, dum quales sint cognosci refugiunt, sese sub fallaciæ velamine absconduntˌ & hoc quod peccant, quodq. iam aperte cernitur, excusare moliuntur, ita vt sæpe is qui eorum culpas & corripere studet, asperæ falsitatis nebulis seductus, pene amisisse se vi-
B deat quod de eis iam certum tenebat. Vnde recte sub Iudææ specie per prophetam contra peccantem animam excusantemq. se, dicitur: Ibi habuit foueam hericius. Hericij quippe nomine impuræ mentis sese q. callide defendentis duplicitas designatur: quia videlicet hericius cum apprehenditur, & caput eius cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conspicitur, sed mox vt apprehensus fuerit, semetipsum in sphæram colligit, & pedes introrsus subtrahit, caput absondit, & intra tenentis manus totus simul amittitur, qui totus simul ante videbatur. Sic nimirum sic impuræ mentes sunt, cum in suis excessibus comprehenduntur. Caput enim hericij cernitur: quia quo initio ad culpam peccator accesserit videtur. Pedes hericij conspiciuntur: quia quibus vestigijs nequitia sit perperrata cognoscitur, & tamen adductis repente excusationibus impura mens introrsus pedes colligit: quia cuncta iniquitatis suæ vestigia absondit. Caput subtrahit, quia mi-
C ris defensionibus nec inchoasse se malum aliquod ostendit. Et quasi sphæra in manu tenentis remanet: quia is qui corripit, cuncta quæ iam cognouerat, subito amittens inuolutum intra conscientiam peccatorem tenet, & qui totum iam deprehendendo viderat, tergiuersatione prauæ defensionis illusus totum pariter ignorat. Foueam ergo habet hericius in reprobis: quia malitiosæ mentis duplicitas sese intra se colligens absconditˌ in tenebris defensionis. Audiant impuri quod scriptum est: Qui ambulat simpliciter, am-
bulat confidenter. Fiducia quippe magnæ securitatis, est simplicitas actionis. Audiant quod sapientis ore dicitur: Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum. Audiant quod scriptura rursum testatur: Cum simplicibus sermocinatio eius. Deo enim sermocinari,
D est per illustrationem suæ præsentiæ humanis mentibus arcana reuelare. Cum simplicibus igitur sermocinari dicitur: quia de supernis mysterijs illorum mentes radio suæ visitationis illuminat, quos nulla vmbra duplicitatis obscurat. Est enim speciale duplicium malum: quia dum peruersa & duplici actione ceteros fallunt, quasi præstantius ceteris prudentes se esse gloriantur. Et quia districtionem retributionis non considerant, de damnis suis miseri exultant. Audiant autem quomodo super illos propheta Sophonias vim diuinæ animaduersionis intendat, dicens: Ecce dies Domini venit magnus, & horribilis dies illa dies iræ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris super omnes ciuitates munitas, & super omnes angulos excelsos. Quid enim per ciuitates munitas exprimitur, nisi suspectæ mentes & fallaci semper defensione circumdatæ, quæ quoties earum culpa corripitur, veritatis ad se iacula non admittunt? Et quid per excelsos angulos, nisi duplicitas impuræ mentis intelligitur? Duplex quippe
E semper est in angulis paries. Quid per angulos parietis nisi impura corda signantur? Quæ dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad semetipsa quodammodo duplicitatis peruersitate replicantur. Et quod est deterius, apud cogitationes suas in fastu prudentiæ ex ipsa se culpa impuritatis extollunt. Dies igitur Domini vindictæ atque animaduersionis plena super ciuitates munitas & super excelsos angulos venit, quia ita extremi iudicij humana corda & defensionibus contra veritatem clausa destruit, & duplicitatibus inuoluta dissoluit. Tunc enim munitæ ciuitates cadunt, quia mentes Deo suspectæ damnantur. Tunc excelsi anguli corruunt: quia corda quæ se per impuritatis prudentiam erigunt, per iustitiæ sententiam prosternuntur.

Tsal.139.c

Hier.9.b

Esaiæ.34.d

Prou.10.b

Sapien.1.n

Prouer.3.d

Soph.1.d

Admonitio XIII.

ALITER admonendi sunt incolumes, atque aliter ægri. Admonēdi sunt incolumes, vt salutem corporis exerceāt ad salutē mentis: ne si acceptæ incolumitatis gratiā ad

vsum nequitiæ inclinant, dono deteriores fiant, & eo postmodum supplicia graniora me- A
reantur, quo nunc largioribus bonis Dei male vti non metuunt. Admonendi sunt inco-
lumes, ne opportunitatem salutis in perpetuum promerendæ despiciant. Scriptum
2.Cor.6.a namque est: Ecce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis. Admonendi sunt ne
placere Deo si cum possunt noluerint, cum voluerint sero non possint. Hinc est enim
Prou.1.c quòd eos post sapientia deserit, quos prius diutius renuentes vocauit; dicens: Vocani &
renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium
meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & sub-
Ibidem.d sannabo cum vobis quod timebatis aduenerit. Et rursum: Tunc inuocabunt me, &
non exaudiam, mane consurgent, & non inuenient me. Salus itaque corporis quan-
do ad bene operandum accepta despicitur, quanti sit muneris amissa sentitur. Et in-
fructuose ad vltimum quæritur quæ congruo concessa tempore vtiliter non habetur. B
Prouer.5.b Vnde bene per Salomonem rursum dicitur: Ne des alienis honorem tuum, & annos
tuos crudeli: ne forte impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo
aliena, & gemas in nouissimis, quando consumpseris carnem & corpus tuum. Qui nam-
que alieni a nobis sunt, nisi maligni spiritus, qui a cælestis sunt patriæ sorte seperati?
Quis vero honor noster est, nisi quia in luteis corporibus conditi ad conditoris tamen
nostri sumus imaginem & similitudinem creati? Vel quis alius crudelis est, nisi ille an-
gelus apostata, qui & semetipsum pœna mortis superbiendo perculit, & inferre mor-
tem humano generi etiam perditus non pepercit? Honorem itaque suum alienis dat,
qui ad Dei imaginem & similitudinem conditus, vitæ suæ tempora malignorum spi-
rituum voluntatibus administrat. Annos etiam suos crudeli tradit, qui ad voluntatem
Ibidem.b male dominantis aduersarij accepta viuendi spatia expendit. Vbi bene subditur: Ne C
forte impleantur extranei viribus tuis & labores tui sint in domo aliena. Quisquis
enim per acceptam valetudinem corporis, per tributam sibi sapientiam mentis non
exercendis virtutibus, sed perpetrandis vitijs elaborat, nequaquam suis viribus suam
domum, sed extraneorum habitacula, id est, immundorum spirituum facta multi-
plicat, nimirum vel luxuriando, vel superbiendo agens, vt etiam se addito, perditorum
Ibidem.b numerus crescat. Bene autem subditur: Et gemas in nouissimis quando consumpseris
carnem & corpus tuum. Plerumque accepta salus carnis per vitia expenditur: sed cum
repente subtrahitur, cum molestijs caro atteritur, cum iam egredi anima vrgetur, diu
male habita quasi ad bene viuendum salus amissa requiritur. Et tunc gemunt homi-
nes quod Deo seruire noluerunt, quando damna negligentiæ suæ recuperare seruiendo
Psal.77.d nequaquam possunt. Vnde alias dicitur: Cum occideret eos, tunc requirebant eum. At con- D
tra admonendi sunt ægri, vt eo se filios Dei sentiant quo illos disciplinæ flagella castigant.
Nisi enim correctis hereditatem dare disponeret, erudire eos per molestias non curaret.
Apoc.3.d Hanc namque ad Ioannem Dominus per angelum dicit: Ego quos amo arguo & castigo.
Prou.3.b Hinc rursum scriptum est: Fili mi noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris cũ
ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium quẽ
Psalm.33.d recipit. Hinc Psalmista ait: Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberauit
Iob.10.c eos Dominus. Hinc quoque beatus Iob in dolore exclamans ait: Si iustus fuero non leua-
bo caput, saturatus afflictione & miseria. Dicendum est ægris, vt si cælestem patriam
suam esse credunt, necessario in hac labores velut in aliena patiantur. Hinc est enim quòd
lapides extra tunsi sunt, vt in constructione templi Domini absque mallei sonitu ponerentur: quia videlicet nunc foris per flagella tundimur, vt intus in templum Dei postmodũ E
sine disciplinæ percussione disponamur: quatenus quidquid in nobis est superfluum, mo-
do percussio resecet & tunc sola nos in ædificio concordia charitatis liget. Admonendi
sunt ægri, vt considerent pro percipiendis terrenis hereditatibus, quomodo dura carna-
les filios disciplinæ flagella castigent. Quæ ergo nobis diuinæ correptionis pœna grauis
est, per quam & numquam amittenda hereditas percipitur, & semper mansura supplicia vitantur? Hinc etenim Paulus ait: Patres quidem carnis nostræ habuimus eruditores,
Heb.12.c & reuerebamur eos, nonne multo magis obtemperabimus patri spirituum & viuemus?
Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant
nos: hic autem ad id quod vtile est in recipiendo sanctificationem eius. Admonendi
sunt ægri, vt considerent quanta salus cordis sit molestia corporalis, quæ ad cognitionem
sui mentem reuocat, & quam plerumque salus abijcit, infirmitatis memoria reformat vt

animus

animus qui extra ſe in elationem ducitur, cui ſit conditioni ſubditus, ex percuſſa quam ſuſtinet carne memoretur. Quod recte per Balaam, ſi tamen vocem Dei ſubſequi obediendo voluiſſet, in ipſa eius itineris retardatione ſignatur. Balaam namque vt peruenire ad propoſitum tendit, ſed eius votum animal cui præſedit, præpedit. Prohibitione quippe immorata aſina angelum videt, quem humana mens non videt: quia plerumque caro per moleſtias tarda flagello ſuo menti Deum indicat, quem mens ipſa carni præſidens non videbat: ita vt anxietatem ſpiritus proficere in hoc mundo cupientis, velut iter tendentis impediat, donec ei inuiſibilem qui ſibi obuiat innoteſcat. vnde bene per Petrum dicitur: Correptionem habuit ſuæ veſaniæ ſubiugalem mutum, quod in hominis voce loquens prohibuit prophetæ inſipientiam. Inſanus quippe homo a ſubingali muto corripitur, quãdo elata mens humilitatis bonum quod tenere debeat ab afflicta carne memo
B ratur. Sed huius correptionis donum ideirco Balaam non obtinuit, quia ad maledicendum pergens vocem non mentem mutauit. Admonendi ſunt ægri, vt conſiderent quanti ſit muneris moleſtia corporalis, quæ & admiſſa peccata diluit, & ea quæ admitti poterant compeſcit, quæ ſumpta ab exterioribus plagis, concuſſæ menti pœnitentiæ vulnera infligit. Vnde ſcriptum eſt: Liuor vulneris abſtergit mala, & plagæ in ſecretioribus ventris. Mala enim liuor vulneris abſtergit, quia flagellorum dolor vel cogitatas, vel perpetratas nequitias diluit. Solet vero ventris appellatione mens plerumque accipi, quia ſicut venter conſumit eſcas, ita mens pertractando excoquit curas. Quia enim venter mens dicitur, ea ſententia docetur qua ſcriptum eſt: Lucerna Domini ſpiraculum hominis, quæ inueſtigat omnia ſecreta ventris. ac ſi diceret: Diuini afflatus illuminatio cum in mentem hominis venerit, eam ſibimetipſi il-
C luminans oſtendit, quæ ante ſpiritus ſancti aduentum cogitationes prauas & portare poterat, & penſare neſciebat. Liuor ergo vulneris abſtergit mala, & plagæ in ſecretioribus vẽtris: quia dũ exterius percutimur, ad peccatorum noſtrorũ memoriã taciti afflictiq. reuocamur, atque ante oculos noſtros cuncta quæ a nobis ſunt male geſta reducimus, & per hoc quod foris patimur, magis intus quod fecimus dolemus. Vnde fit vt inter aperta vulnera corporis amplius nos abluat plaga ſecreta ventris: quia ſanat nequitias praui operis occultum vulnus doloris. Admonendi ſunt ægri, quatenus patientiæ virtutem ſeruent, vt inceſſanter quanta Redemptor noſter ab his quos creauerat pertulit mala conſiderent: quòd tot obiecta conuitiorum probra ſuſtinuit: quòd de manu antiqui hoſtis captiuorum animas quotidie rapiens inſultantium alapas accepit: quòd aqua ſalutis nos diluens, a perfidorum ſputis faciem non abſcondit: quòd vocatione ſua nos ab æternis
D ſupplicijs liberans tacitus flagella tolerauit: quòd inter angelorum choros perennes nobis honores tribuens, colaphos pertulit: quòd a peccatorum nos punctionibus ſaluans, ſpinis caput ſupponere non recuſauit: quòd æterna nos dulcedine debrians, in ſiti ſua fellis amaritudinem accepit: quòd pro nobis patrem quamuis diuinitate eſſet æqualis adorauit, ſub irriſione adoratus tacuit: quòd vitam mortuis præparans, vſque ad mortem ipſe vita peruenit. Cur itaque aſperum creditur vt a Deo homo toleret flagella pro malis, ſi tanta Deus ab hominibus pertulit mala pro bonis? Aut quis ſana intelligentia de percuſſione ſua ingratus exiſtet, ſi ipſe hinc ſine flagello non exijt, qui hic ſine peccato vixit?

Admonitio XIIII.

E ALITER admonendi ſunt, qui flagella metuunt, & propter ea innocenter viuunt: atque aliter admonendi ſunt qui ſic in iniquitate duruerunt, vt neque per flagella corrigantur. Dicendum namque eſt flagella timentibus, vt & bona temporalia nequaquam pro magno deſiderent, quæ adeſſe etiam prauis vident: & mala præſentia nequaquam velut intolerabilia fugiant, quibus hic plerumque etiam bonos affici non ignorãt. Admonendi ſunt qui flagella metuunt, vt ſi malis veraciter carere deſiderant, æterna ſupplicia perhorreſcant, neque in hoc ſuppliciorum timore permaneant, ſed ad amoris gratiam nutrimento charitatis excreſcant. Scriptum quippe eſt: Perfecta charitas foras mittit timorem. *1. Ioan. 4. d* Et rurſum ſcriptum eſt: Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore, ſed ſpiritum adoptionis filiorum in quo clamamus, abba pater. *Rom. 8. c* Vnde idem doctor iterum dicit: Vbi ſpiritus Domini, ibi libertas. Si ergo adhuc a praua actione formidata pœna prohibet, profecto formidantis animum nulla ſpiritus libertas tenet. Nam ſi pœnam non metueret, culpam proculdubio perpetraret. Ignorat itaque mens gratiam *2. Corint. 3. d*

libertatis

libertatis quam ligat seruitus timoris. Bona enim pro semetipsis amanda sunt, & non A
pœnis compellentibus exequenda. Nam qui propterea bonum facit, quia tormentorum
mala metuit, vult non esse quod metuat, vt audacter illicita committat. Vnde luce cla-
rius constat, quod coram Deo innocentia amittitur, ante cuius oculos desiderio pecca-
tur. At contra hi, quos ab iniquitatibus nec flagella compescunt, tanto acriori inuectio-
ne feriendi sunt, quanto maiore insensibilitate duruerunt. Plerumque enim sine dedigna
tione dedignandi sunt, sine desperatione desperandi, ita dumtaxat vt & offensa despera-
tio formidinem incutiat, & subiuncta admonitio ad spem reducat. Districtæ itaque con-
tra illos diuinæ sententiæ proferendæ sunt, vt ad cognitionem sui considerata æterna
Prouer. 27. d animaduersione reuocentur. Audiant enim in se impletum esse quod scriptum est: Si con-
tuderis stultum in pila, quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia.
Hier. 5. d eius. Contra hos propheta Domino conqueritur, dicens: Attriuisti eos, & renuerunt ac- B
cipere disciplinam. Hinc est quod Dominus dicit: Interfeci & perdidi populum istum,
Esaiæ. 9. c & tamen a vitijs suis non sunt reuersi. Hinc rursum ait: Populus non est reuersus ad per-
Hier. 51. b cutientem se. Hinc voce flagellantium propheta Hieremias conqueritur, dicens: Cura-
mus Babylonem, & non est sanata. Babylon quippe curatur, nec tamen ad sanitatem
reducitur, quando mens in praua actione confusa verba correctionis audit, flagella cor-
reptionis percipit, & tamen ad recta salutis itinera redire contemnit. Hinc captiuo popu-
Ezech. 22. d lo Israelitico, nec tamen ab iniquitate conuerso Dominus exprobat, dicens: Versa est
mihi domus Israel in scoriam, omnes isti facti sunt mihi æs, & stannum, & ferrum, &
plumbum in medio fornacis. ac si aperte dicat: Purgare eos per ignem tribulationis vo-
lui, & argentum illos vel aurum fieri quæsiui, sed in fornace mihi æs, stannum, & ferrũ;
& plumbum versi sunt: quia non ad virtutem, sed ad vitia etiam in tribulatione proru- C
perunt. Aes quippe dum percutitur, amplius metallis ceteris sonitum reddit. Qui igitur
in percussione positus erumpit ad sonitum murmurationis, in æs versus est in medio for-
nacis. Stannum vero cum ex arte componitur, argenti speciem mentitur. Qui vero si-
mulationis vitio non caret in tribulatione, stannum factus est in fornace. Ferro autem
vtitur, qui vitæ proximi insidiatur. Ferrum itaque in fornace est, qui nocendi malitiam
non amittit in tribulatione. Plumbum quoque ceteris metallis est grauius. In fornace
ergo plumbum inuenitur, qui sic peccati sui pondere premitur, vt etiam in tribulatione
Ezech. 24. b positus a terrenis desiderijs non leuetur. Hinc rursum scriptum est, Multo labore sudatũ
est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Ignem quippe nobis tribula-
tionis admouet, vt in nobis rubiginem vitiorum purget, sed nec per ignem rubiginem
Hiere. 6. b amittimus, quando & inter flagella vitio non caremus. Hinc Propheta iterum dicit: 1 D
Frustra conflauit conflator, malitiæ eorum sunt consumptæ. Sciendum vero est, quod
nonnumquam cum inter flagellorum duritia remaneant incorrecti, dulci sunt admoni-
tione mulcendi. Quos enim cruciamenta non corrigunt, nonnumquam ab iniquis actio-
nibus lenia blandimenta compescunt. Quia & plerumque ægros quos fortis pigmento-
rum potio curare non valuit, ad salutem pristinam tepens aqua reuocauit: & nonnulla
vulnera quæ curari incisione nequeunt, fomentis olei sanantur. Et durus adamas inciso-
nem ferri minime recepit, sed lent hircorum sanguine mollescit.

Admonitio. XV.

ALITER admonendi sunt nimis taciti, atque aliter multiloquio vacantes. Insi- E
nuari namque nimis tacitis debet, quia duni quædam vitia incaute fugiunt, occul-
te deterioribus implicantur. Nam sæpe linguam quia immoderatius premunt, in cor-
de grauius multiloquium tolerant, vt eo plus cogitationes in mente ferueant, quo illas
violenta custodia indiscreti silentij angustat. Quæ plerumque tanto latius quoque diffiu-
unt, quanto se esse securius æstimant, quia foris a reprehensoribus non videntur. Vnde
nonnumquam mens in superbiam tollitur, & quos loquentes audit, quasi infirmos de-
spicit. Cumq. os corporis claudit, quantum se vitijs superbiendo aperiat non cognoscit.
Linguam etenim premit, mentem eleuat. Et cum suam malitiam atque nequitiam mi-
nime considerat, tanto apud se cunctos liberius, quanto & secretius accusat. Admo-
nendi sunt igitur nimis taciti, vt scire solicite studeant, non solum quales exterius osten-
dere, sed etiam quales se debeant interius exhibere: vt plus ex cogitationibus occultum
iudicium, quàm ex sermonibus reprehensionem metuant proximorum. Vnde per Salo-
monem

A monem quoque ſcriptum eſt: Fili mi attende ſapientiam meam, & prudentiæ meæ inclina aurem tuam, vt cuſtodias cogitationes. Nihil quippe in nobis eſt corde fugacius, quòd a nobis toties recedit, quoties per prauas cogitationes defluit. Hinc etenim Pſalmiſta ait: Cor meũ dereliquit me. Hinc ad ſemetipſum rediens, ait: Inuenit ſeruus tuus cor ſuum vt oret te. Cum ergo cogitatio per cuſtodiam reſtringitur, cor quod fugere conſueuit, inuenitur. Plerumque autem nimis taciti cum nonnulla iniuſta patiuntur, eo in acriorem dolorem prodeunt, quo ea quæ ſuſtinent, non loquuntur. Nam ſi illatas moleſtias tranquillæ linguæ ſermone dicerent, a conſcientia dolor emanaret. Vulnera enim clauſa plus cruciant. Nam cum putredo quæ interius feruet eijcitur, ad ſalutem dolor aperitur. Scire igitur debent, qui pluſquam expedit tacent, ne inter moleſta quæ tolerant dum linguam tenent, vim doloris exaggerent. Admonendi ſunt enim, vt ſi proximos ſicut ſe *Pſal. 39. c* *2. Reg. 7. d*

B diligunt, minime illis taceant vnde eos iuſte reprehendant. Vocis enim medicamine vtrorumque ſaluti concurritur, dum & ab illo qui infert, actio praua atque peruerſa copeſcitur, & ab hoc qui ſuſtinet, doloris feruor vulnere aperto temperatur. Qui enim proximorum mala reſpiciunt, & tamen in ſilentio linguam premunt, quaſi conſpectis vulneribus vſum medicaminis ſubtrahunt, & eo mortis auctores fiunt, quo virus quod potuerunt, curare noluerint. Lingua itaque diſcrete frenãda eſt, non inſolubiliter obligãda. Scriptum namque eſt: Sapiens tacebit vſque ad tempus: vt nimirum cum oppportunũ conſiderat, poſtpoſita cenſura ſilentij, loquendo quæ congruunt, in vſum ſe vtilitatis impendat. Et rurſum quoque ſcriptum eſt: Tempus tacendi, & tempus loquendi. Diſcrete quippe viciſſitudinum penſanda ſunt tempora, ne aut cum reſtringi lingua debet, per verba inutiliter defluat: aut cum loqui vtiliter poteſt, ſemetipſam pigre reſtringat. *Eccle. 20. a* *Eccle. 3. d*

C Quod bene Pſalmiſta conſiderans dicit: Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis. Non enim poni ori ſuo parietem, ſed oſtium petit, quòd videlicet aperitur & clauditur. Vnde & nobis caute diſcendum eſt, quatenus os diſcrete & congruo tempore vox aperiat, & rurſum congruo taciturnitas claudat. At contra admonendi ſunt multiloquio vacantes, vt vigilanter aſpiciant a quanto rectitudinis ſtatu depereunt, dum per multiplicia verba dilabuntur. Humana etenim mens aquæ more, & circumcluſa ad ſuperiora colligitur: quia illud repetit vnde deſcendit, & relaxata deperit, quia ſe per infima inutiliter ſpargit. Quod enim ſuper ſe vacuis verbis a ſilentij ſui cenſura diſſipatur, quaſi tot riuis extra ſeducitur. Vnde & redire interius ad ſui cognitionem non ſufficit: quia per multiloquium ſparſa a ſecreto ſe intimę conſiderationis excludit. Totam vero ſe inſidiantis hoſtis vulneribus detegit: quia nulla munitione cuſtodiæ *Pſal. 140. c*

D circumcludit. Vnde ſcriptum eſt: Sicut vrbs patens & abſque murorum ambitu, ita vir qui non poteſt in loquendo cohibere ſpiritum ſuum. Quia enim murum ſilentij non habet, patet inimici iaculis ciuitas mentis: et cum ſe per verba extra ſemetipſam eijcit, apertam ſe aduerſario oſtendit. Quam tanto ille ſine labore ſuperat, quanto & ipſa quæ vincitur, contra ſemetipſam per multiloquium pugnat. Plerumque autem dum per quoſdam gradus deſidioſa mens in lapſũ caſus impellitur, dũ otioſa cauere verba negligimus, ad noxia quandoque peruenimus: vt prius loqui aliena libeat, & poſtmodum detractionibus eorum vitam de quibus loquitur mordeat, ad extremum vero vſque ad apertas lingua contumelias erumpat. Hinc ſeminantur ſtimuli, oriuntur rixæ, accenduntur faces odiorum, pax extinguitur cordium. Vnde bene per Salomonem dicitur: Qui dimittit aquam, caput eſt iurgiorum. Aquam quippe dimittere eſt linguam in fluxum eloquij relaxare. Quo contra in bona etiam parte iterum dicitur: Aqua profunda verba ex ore Dei. Qui ergo dimittit aquam, caput eſt iurgiorum: quia qui linguam non refrenat, concordiam diſſipat. Vnde e diuerſo ſcriptum eſt: Qui imponit ſtulto ſilentium, iras mitigat. Quia autem multiloquio quiſque ſeruiens linguã frenare nequiuerit, accidit vt rectitudinẽ iuſtitiæ tenere nequaquam poſſit quod teſtatur propheta, qui ait: Vir linguoſus non dirigetur ſuper terram. Hinc quoque Salomon iterum dicit: In multiloquio non deerit peccatum. Hinc Eſaias ait: Cultus iuſtitiæ ſilentiũ: vt videlicet indicans, quia mens a iuſtitia deſolatur, quando ab immoderata locutione non parcitur. Hinc Iacobus ait: Si quis putat ſe religioſum eſſe nõ refrenans linguã ſuã, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio. Hinc rurſum ait: Sit omnis homo velox ad audiendum tardus autem ad loquendum. Hinc iterum, vim linguæ definiens, adiungit: Lingua inquietum malum, plena veneno mortifero. Hinc per ſemetipſam nos veritas *Prouer. 4. a* *Prouer. 25. d* *Prouer. 17. c* *Prouer. 18. a* *Prouer. 26. d* *Pſal. 139. c* *Prouer. 10. c* *Eſaiæ 32. d* *Iac. 1. d* *Ibidem. c* *Iac. 3. b*

E admo-

Matth.12.e admonet,dicens:Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent de eo ratio- A
nem in die iudicij.Otiosum quippe verbum est, quod aut ratione iustæ necessitatis,aut
intentione piæ vtilitatis caret. Si ergo de otioso sermone ratio exigetur, pensemus quæ
pœna multiloquium maneat, in quo etiam per noxia verba peccatur.

Admonitio XVI.

ALITER admonendi sunt pigri, atque aliter præcipites. Illi namque suadendi sunt
ne agenda bona dū differunt amittant: isti vero admonendi sunt ne dū bonorum tē-
pus incaute festinando præueniunt eorum merita immutent. Pigris itaque intimandum
est,quod sæpe dum opportune agere, quæ possumus,nolumus, paulo post cum volumus
non valemus. Ipsa quippe mentis desidia dum congruo feruore non accenditur, a bono-
rum desiderio funditus conualescente furtim torpore mactatur. Vnde aperte per Salo- B
Prouer. 19. b monem dicitur: Pigredo immittit soporem. Piger enim recte sentiendo quasi vigilat,
quamuis nihil operando torpescat. Sed pigredo soporem immittere dicitur, quia pauliſ-
per etiam recte sentiendi vigilantia amittitur, dum a bene operandi studio cessatur. Vbi
recte subiungitur: Et anima dissoluta esuriet. Nam mens quia se ad superiora stringen-
do non dirigit, neglectam se inferius per desideria expandit. Et dum studiorum sublimiū
vigore non constringitur, cupiditatis infimæ fame sauciatur: vt quo se per disciplinam
Prouer.21.d ligare dissimulat, eo se esuriens per voluptatum desideria spargat. Hinc ab eodem rur-
Matth.12.f sus Salomone scribitur: In desiderijs est omnis otiosus.Hinc ipsa veritate prædicante,vno
quidem exeunte spiritu munda domus dicitur, sed multiplicius redeunte dum vacat oc-
cupatur. Plerumque piger dum necessaria agere negligit, quædam sibi difficilia opponit,
quædam vero incaute formidat: & dum quasi inuenit quod velut iuste metuat, ostendit C
Prouer.20.c quòd in otio quasi non iniuste torpescat. Cui recte per Salomonem dicitur. Propter fri-
gus piger arare noluit, mendicabit ergo æstate, & non dabitur ei. Propter frigus quippe
piger non arat dum desidia & torpore constrictus, agere quæ debet bona considerat, &
dissimulat. Propter frigus quippe piger non arat, dum parua ex aduerso mala metuit,&
operari maxima prætermittit. Bene autem dicitur: Mendicabit æstate, & non dabitur
ei. Qui enim nunc in bonis operibus non exsudat, cum sol iudicij feruentior apparuerit,
quia frustra regni aditum postulat, nihil accipiens æstate mendicat. Bene hinc per eun-
Eccle.11.b dem Salomonem rursum dicitur: Qui obseruat ventum, non seminat, & qui considerat
nubes, numquam metit.Quid enim per ventum nisi malignorum spirituum tentario ex-
primitur? Et quid per nubes quæ mouentur a vento, nisi aduersitates prauorum hominū D
designantur? A ventis quippe impelluntur nubes, quia immundorum spirituum afflatu
praui excitantur homines. Qui ergo obseruat ventum, non seminat, & qui considerat
nubes, numquam metit: quia quisque tentationem malignorum spirituum,quisquis per-
secutionem prauorum hominum metuit, neque nunc grana boni operis seminat,neque
tunc manipulos sanctæ retributionis secat. At contra admonendi sunt præcipites: quia
dum bonorum actuum præueniunt tempus, meritum peruertūt,& sæpe in malis corruūt,
dum bona minime discernunt. Qui nequaquam quid, quomodo vel quando quæque
agunt inspiciunt, sed plerumque acta quia ita non debuerunt agere cognoscunt. Quibus
Eccle.32.d sub auditoris specie recte per Salomonem dicitur: Fili sine consilio nihil facias, & post
Prouer.4.d factum non pœnitebis. Et rursum: Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.Palpebræ quip-
pe gressus præcedunt, cum operationem nostram consilia recta præueniunt. Qui enim
negligit considerando præuidere quod facit, gressus tendit, oculos claudit, pergendo E
iter conficit, sed præuidendo sibimetipsi non antecedit, atque idcirco citius corruit: quia
quo pedem operis ponere debeat, per palpebram consilij non attendit.

Admonitio XVII.

ALITER admonendi sunt mansueti, atque aliter iracundi. Nonnumquam vero mā-
sueti cum præsunt, vicinum & quasi iuxta positum torporem desidiæ patiuntur.
Et plerumque nimia resolutione lenitatis vltra quam necesse est vigorem districtionis
emolliunt.At contra iracundi cum regiminum loca percipiunt, quo impellente ira in-
mentis vesaniam deuoluunrur,eo etiam subditorum vitam dissipara quietis tranquillita-
te confundunt.Quos cum furor agit in præceps,ignorant quidquid irati faciunt, ignorāt
quidquid patiuntur irati a semetipsis.Nonnumquam vero quod est grauius, iræ suæ sti-

mulum

A mulum iuſtitiæ zelum putant. Et cum vitium virtus creditur, ſine metu culpa cumulatur. Sæpe ergo manſueti diſſolutionis torpeſcunt tædio: ſæpe iracundi rectitudinis falluntur zelo. Illorum itaque virtuti vitium latenter adiungitur: his autem ſuum vitium quaſi virtus feruens videtur. Admonendi ſunt igitur illi, vt fugiant quod iuxta ipſos eſt, iſti quod in ipſis eſt. Attendant illi quod non habent, diſcernant iſti quod habet. Amplectantur mānſueti ſolicitudinem, damnent iracundi perturbationem. Admonendi ſunt manſueti vt habere etiā æmulationē iuſtitiæ ſtudeant. Admonēdi ſunt iracundi vt æmulationi quā ſe habere exiſtimant, manſuetudinem ſubiungant. Idcirco namque Spiritus ſanctus in colūba & in igne monſtratur: quia videlicet omnes quos implet, & colūbæ ſimplicitate māſuetos, & igne zeli ardentes exhibet. Nequaquā ergo ſancto ſpiritu plenus eſt, qui aut in tranquillitate manſuetudinis feruorem æmulationis deſerit, aut rursū in æmulationis ardore

B virtutem manſuetudinis amittit. Quod fortaſſe melius oſtendimus ſi in medium Pauli magiſterium proferamus, qui duobus diſcipulis & non diuerſa charitate præditis, diuerſa tamen adiutoria prædicationis impendit. Timotheum namque admonens, ait: Argue, *2.Tim.4.a*
obſecra, increpa cum omni patientia & doctrina. Titum quoque admonet, dicens: Hæc *Tit.2.d*
loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio. Quid eſt quòd doctrinam ſuam tanta arte diſpenſat, vt in exhibenda hac alteri imperium, atque alteri patientiam proponat, niſi quod mauſuetioris ſpiritus Titum: & paulo feruentioris vidit eſſe Timotheum. Illū per æmularionis ſtudium inflammat, hunc per lenitatem patientiæ temperat. Illi quod deeſt iungit, huic quod ſupereſt ſubtrahit. Illum ſtimulo impellere nititur, hunc freno moderatur. Magnus quippe ſuſceptæ Eccleſiæ colonus alios palmites vt creſcere debeant rigat, alios cum plus iuſto creſcere conſpicit reſecat: ne ant non creſcendo non ferant fru-

C ctus, aut immoderate creſcendo quos protulerunt amittant. Sed longe alia eſt ira quæ ſub æmulationis ſpecie ſurripit, alia quæ turbatū cor & ſine iuſtitiæ prætextu confundit. Illa enim in hoc quod debet inordinate extenditur, hæc autē ſemper in his quæ non debet inflammatur. Sciendum quippe eſt, quia in hoc in impatientibus iracundi differūt, quod illi ab illis illata non tolerant, iſti autem etiam quæ tolerantur important. Nam iracundi ſæpe etiam ſe declinanres inſequuntur, rixæ occaſionem commouent, labore contentionis gaudent, quos tamen melius corrigimus, ſi ipſa ſui commotione declinamus. Perturbati quippe quid audiant ignorant, ſed ad ſe reducti tanto libentius exhortationis verba rccipiunt, quanto ſe rranquillius toleratos erubeſcunt. Menti autem furore ebriæ, omne rectum quod dicitur, peruerſum videtur: Vnde & Nabal ebrio culpam ſuam Abigail *1.Reg. 35.f*
D laudabiliter tacuit, quam digeſto vino laudabiliter dixir: & idcirco malum quod fecerat cognoſcere potuit, quia hoc ebrius non audiuit. Cum vero ita iracundi alios impetunt vt declinari omnino non poſſint, nō aperta exprobratione, ſed ſub quadam ſunt cautela reuerentiæ parcendo feriendi. Quod melius oſtendimus, ſi Abner factum ad medium deducamus. Hunc quippe cum Azael vt incautæ præcipitationis impeteret, ſcriptum eſt: Lo- *1.Reg.2.e*
cutus eſt Abner ad Azahel dicens: Recede a me, noli me perſequi, ne compellar confodere te in terram. Qui audire contempſit, & noluit, declinare. Percuſſit ergo eū Abner auerſa haſta in inguine, transfodit eum & mortuus eſt. Cuius enim Azahel typum tenuit, niſi eorum, quos vehementer arripiens furor in præceps ducit? Qui in eodem furoris impetu tanto caute declinandi ſunt, quanto & inſane rapiuntur. Vnde & Abner, qui noſtro ſermone patris lucerna dicitur, fugit: quia doctorum lingua quæ ſupernum Dei lumen indi

E cat, cum per abrupta furoris mentem cuiuſpiam ferri conſpicit, cumq. contra iraſcentem diſſimulat verborū iacula reddere, quaſi perſequentem non vult ferire. Sed cum iracundi nulla conſideratione ſe mitigant, & quaſi Azahel perſequi & inſanire non ceſſant, neceſſe eſt vt hi qui furenes conantur reprimere nequaquam in furore ſe eriganr, ſed quidquid eſt tranquillitatis oſtendant: quædam vero ſubtiliter proferant in quibus ex obliquo furentis animum pugnant. Vnde & Abner cum contra perſequentem ſubſtitir, non eum recta, ſed auerſa haſta transforauit. Ex mucrone quippe percurere eſt impetu apertæ increpationis obuiare. Auerſa vero haſta perſequentem ferire, eſt furentem tranquille ex quibuſdam tangere, & quaſi parcendo ſuperare. Azahel autem protinus occubuit: quia commiotæ mentes dum & parci ſibi ſentiunt, & tamen reſponſorum ratione in intimis ſub tranquillitate tanguntur, ab eo quod ſe erexerant, ſtatim cadunt. Qui ergo a furoris ſui imperu ſub lenitatis percuſſione teſiliunt, quaſi ferro moriuntur.

Adm-

Admonitio XVIII.

ALITER admonendi sunt humiles, atque aliter elati. Illis insinuandum est, quàm sit vera excellentia, quam sperando tenent: istis vero intimandum est, quàm sit nulla temporalis gloria, quam & amplectentes non tenēt. Audiant humiles quàm sint æterna quæ appetunt, quàm transitoria quæ contemnunt. Audiant elati quàm sint transitoria quæ ambiunt, quàm æterna quæ perdunt. Audiant humiles ex magistra voce veritatis: Omnis qui se humiliat, exaltabitur. Audiant elati: Omnis qui se exaltat humiliabitur. Audiant humiles: Gloriam præcedit humilitas. Audiant elati: Ante ruinam exaltatur spiritus. Audiant humiles: Ad quem autem respiciam, nisi ad humilem & quietum & trementem sermones meos? Audiant elati: Quid superbis terra & cinis? Audiant humiles: Deus humilia respicit. Audiant elati: Et alta a longe cognoscit. Audiant humiles: Quia filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Audiant elati: Quia initium omnis peccati superbia est. Audiant humiles: Quia Redemptor noster humiliauit semetipsum, factus obediens patri vsque ad mortem. Audiant elati, quod de eorum capite scriptum est: Ipse est rex super omnes filios superbiæ. Occasio igitur perditionis nostræ facta est superbia diaboli, & argumentum Redemptionis nostræ inuenta est humilitas Dei. Hostis enim noster inter omnia conditus, voluit videri super omnia elatus, Redemptor autem noster magnus manens super omnia, fieri inter omnia dignatus est parvulus. Dicatur ergo humilibus, quia dum se deijciunt, ad Dei similitudinem ascendunt. Dicatur autem elatis: quia dum se erigunt, in apostatæ angeli imitatione cadunt. Quid itaque elatione deiectius, quæ dum supra se tenditur, ab altitudine veræ celsitudinis elongatur? Quid autem humilitate sublimius, quæ dum se in ima deprimit, auctori suo manenti super summa coniungitur? Est tamen aliud, quod in eis debeat caute pensari: quia sæpe quidam humilitatis decipiuntur specie, quidam vero elationis suæ ignorantia falluntur. Nam plerumque nonnullis qui sibi humiles videntur, is qui hominibus deferri non debet, coniunctus est timor: plerumque vero elatos comitari solet libera vocis assertio. Et cum quædam increpanda sunt vitia, illi reticent ex timore, & tamen tacere se æstimant ex humilitate: isti loquuntur per imparientiam elationis, & tamen se credunt loqui per libertatem rectitudinis. Illos vt peruersa non increpent, sub specie humilitatis premit culpa formidinis: istos ad increpanda quæ non debent aut magis quàm debent, sub imagine libertatis effrenatio impellit timoris. Vnde & elati admonendi sunt, ne pluſquam decet sint liberi, & humiles admonendi sunt, ne pluſquam expedit sint subiecti: ne aut illi defensionem iustitiæ vertant in exercitationem superbiæ, aut isti cum studeant pluſquam necesse est hominibus subijci, compellantur eorum etiam vitia venerari. Considerandum vero est, quòd plerumque elatos vtilius corripimus, si eorum correptionibus quædam laudum fomenta miſceamus. Inferenda namque sunt illis aut talia bona quæ in ipsis sunt, aut dicendum certe quæ poterant esse si non sunt: & tunc demum resecanda sunt mala, quæ nobis displicent, cum prius ad audiendum eorum placabilem mentem fecerint præmissa bona quæ placent. Nam & equos indomitos blanda prius manu tangimus, vt eos nobis plenius postmodum etiam per flagella subigamus. Et amaro pigmentorum poculo mellis dulcedo adiungitur, ne ea quæ saluti profutura est, in ipso gustu aspera amaritudo sentiatur: & dum gustus per dulcedinem fallitur, humor mortiferus per amaritudinem vacuatur. Ipsa ergo in elatis inuectionis exordia permixta sunt laude temperanda, vt dum admittunt fauores quos diligunt, etiam correptiones recipiant quas oderunt. Plerumque autem persuadere elatis vtilia melius possumus, si profectum eorum nobis potius quam illis profuturum dicamus, si eorum meliorationem nobis magis, quàm illis profuturam dicamus, & eam magis nobis, quam sibi impendi postulamus. Facile enim ad bonum elatio flectitur, si & alijs eius inflexio prodesse credatur. Vnde Moyses qui regente se Deo, deserti iter aeria columna duce pergebat, cum Obab cognatum suum a gentilitatis conuersatione vellet educere, & omnipotentis dominio subiugare, ait: Proficiscimur ad locum quem Dominus daturus est nobis, veni nobiscum & benefacimus tibi: quia Dominus bona promisit Israeli. Cui cum respondisset ille, Non vadam tecum, sed reuertar ad terram meam in qua natus sum, illico adiunxit: Noli nos relinquere. Tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, & eris dux noster. Neque enim Moysi mentē ignorantia itineris angustabat, quē & ad prophetiæ

Luca 18. c
Ibidem. c
Prouer. 15. d
Prou. 16. c
Esaiæ. 66 a
Eccle. 10. b
Psal. 137. c
Matth. 20. d
Eccle. 10. b
Philipp. 2. a
Iob. 41. d
2. quæst. 7. Admonendi.
Num. 10. c

A B C D E

A scientiam cognitio diuinitatis expanderat, quem columna exterius præibat, quem de cunctis interius per conuersationem cum Deo sedulam locutio familiaris instruebat. Sed videlicet vir prouidus elato auditori colloquens, solatium petiuit vt daret, ducem eum requirebat in via, vt dux ei fieri ad vitam potuisset. Egit itaque, vt superbus auditor, voci ad meliora suadenti eo magis fieret deuotus, quo putaretur necessarius: & vnde se exhortatorem suum præcedere crederet, inde sub verbis se exhortantis inclinaret.

Admonitio XIX.

ALITER admonendi sunt pertinaces, atque aliter inconstantes. Pertinacibus namque dicendum est, quòd plus de se, quàm sunt, sentiunt, & idcirco alienis consilijs non acquiescunt. Inconstantibus vero intimandum est, quòd valde de se despicientes negligunt, & ideo leuitate cogitationum a suo iudicio per temporum momenta flectuntur. Illis dicendum est, quia nisi meliores se ceteris æstimarent, nequaquam cunctorum consilia suæ deliberationi postponerent. Istis dicendum est, quia si hoc quod sunt vtcumque attenderet, nequaquã eos per tot varietatis littora mutabilitatis aura versaret. Illis per Paulum dicitur: Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. At contra isti audiant: Non circumferamur omni vento doctrinæ. De illis per Salomonem dicitur: Comedent fructus vineæ suæ suisq. consilijs saturabuntur. De istis autem ab eo rursus scribitur: Cor stultorum dissimile erit. Cor quippe sapientium sibimetipsis semper est simile: quia dum rectis persuasionibus acquiescit, constanter se in bono opere dirigit. Cor vero stultorum dissimile est: quia dum mutabiliter se varium exhibet, numquam idem quod fuerat manet. Et quia quædam vitia sicut ex semetipsis gignunt alia, ita ex alijs oriuntur, sciendum summopere est, quòd tunc ea corripiendo melius tergimus, cum ipsa ab amaritudinis suæ fonte siccamus. Pertinacia autem ex superbia, inconstantia vero ex leuitate generatur. Admonendi igitur sunt pertinaces, vt elationem suæ cogitationis agnoscant, & semetipsos vincere studeant, ne dum rectis aliorum suasionibus foris superari despiciunt, intus a superbia captiui teneantur. Admonendi sunt, vt solerter aspiciant quia filius hominis, cui vna cum patre semper voluntas est, vt exemplum nobis frangendæ nostræ voluntatis præbeat, dicit: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me patris. Qui vt huius adhuc virtutis gratiam commendaret, seruaturum se hoc in extremo iudicio perhibet, cum ait: Ego a me ipso non possum facere quidquam, sed sicut audio, iudico. Qua itaque conscientia dedignatur homo alienæ voluntati acquiescere, quando Dei & hominis filius cum virtutis suæ gloriam venit ostendere, testatur se non a semetipso iudicare? At contra admonendi sunt inconstantes, vt mentem grauitate roborent. Tunc enim genimina in se mutabilitatis arefaciunt, cum a corde prius radicẽ leuitatis abscindunt, quia & tunc fabrica robusta construitur, cum prius locus solidus, in quo fundamentum poni debeat, prouidetur. Nisi ergo ante mentis leuitas caueatur, cogitationum inconstantia minime vincitur. A quibus se alienum Paulus fuisse perhibuit, cum dicit: Numquid leuitate vsus sum, aut quæ cogito, secundum carnem cogito, vt sit apud me, est & non? Ac si aperte dicat: Idcirco mutabilitatis auta non moueor, quia leuitatis vitio non succumbo.

B C D

Rom. 12. d *Ephes. 4. c* *Prou. 1. d* *Pro. 15. d* *Ioan. 6. d* *Ioan. 5. e* *2. Cor. 1. d*

Admonitio XX.

E ALITER admonendi sunt gulæ dediti, atque aliter abstinentes. Illos enim superfluitas locutionis, leuitas operis, atque luxuria, istos vero sæpe impatientiæ, sæpe vero superbiæ culpa comitatur. Nisi enim gulæ deditos immoderata loquaciras raperet, dives ille qui epulatus quotidie dicitur splendide, in lingua grauius non arderet, dicens: Pater Abraam miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Quibus profecto verbis ostenditur, quia epulando quotidie crebrius in lingua peccauerat, qui totus ardens refrigerari se in lingua præcipue requirebat. Rursum quia gulæ deditos leuitas protinus operis sequitur, auctoritas sacra testatur, dicens: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Quos plerumque edacitas vsque ad luxuriam pertrahit: quia dum satietate venter extenditur, aculei libidinis excitantur. Vnde & hosti callido, qui primi hominis sensum in concupiscentiam pomi aperuit, sed in peccati laqueo strinxit, diuina voce dicitur: Pectore & ventre repes. ac si ei aperte diceretur: Cogi-

Luce 16. f *Exod. 32. b* *Gene. 3. c*

tatione & ingluuie super humana corda dominaberis. Quia gulæ deditos luxuria sequitur, propheta testatur, qui dum aperta narrat, occulta denunciat, dicens: Princeps cocorum destruxit muros Hierusalem. Princeps namque cocorum venter est, cui magna cura obsequium a cocis impenditur, vt ipse delectabiliter cibis impleatur. Muri autem Hierusalem virtutes sunt animæ, ad desiderium supernæ pacis eleuatæ. Cocorum igitur princeps muros Hierusalem deijcit: quia dum venter ingluuie extenditur, virtutes animæ per luxuriam destruuntur. Quo contra nisi mentes abstinentium plerumque impatientia a sinu tranquillitatis excuteret, nequaquam Petrus
1.Pet.3.b dum diceret: Ministrate in fide vestra virtutem, in virtute scientiam, in scientia autem abstinentiam, protinus vigilanter adiungeret, dicens: In abstinentia autem patientiam. Deesse quippe abstinentibus patientiam præuidit, quæ eis, vt adesset, admonuit. Rursum nisi cogitationes abstinentium aliquando superbiæ culpa trans-
Roma.14.a figeret, Paulus minime dixisset: Qui non manducat, manducantem non iudicet. Qui rursum ad alios loquens dum de abstinentiæ virtute gloriantium præcepta perstringeret,
Coloss.2.d adiunxit: Quæ sunt rationem quidem habentia sapientiæ in superstitione & humilitate, & non ad parcendum corpori, non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Qua in re diligenter quoque aduertendum est, quòd in disputatione sua prædicator egregius, superstitioni humilitatis speciem iungit: quia dum plusquam necesse est caro atteritur per abstinentiam, humilitas foris ostenditur, sed de hac ipsa humilitate grauitet interius superbitur. Et nisi mēs plerumque ex abstinentiæ virtute tumesceret, nequaquā hāc velut inter magna merita Pharisæus arrogans studiose enumeraret, dicens: Ieiuno bis in
Luc.18.b sabbato. Admonendi ergo sunt gulæ dediti, ne in eo quod escarum delectationi incumbunt, luxuriæ se mucrone transfigant: & quanta sibi per esum loquacitas, quanta mentis leuitas insidietur, aspiciant: ne dum ventri molliter seruiunt, vitiorum laqueis crudeliter astringantur. Tanto enim longius a secundo parente receditur, quanto per immoderatum vsum dum manus ad cibum tenditur, parentis primi lapsus iteratur. At contra admonendi sunt abstinentes, vt solicite semper aspiciant, ne cum gulæ vitium fugiūt acriora his vitia quasi ex virtute generentur, ne dum carnem macerant, ad impatientiā spiritus erumpat. & iam nulla virtus est, quòd caro vincitur, si spiritus ab ira superatur. Aliquando autem dum mens abstinentium ab ira se deprimit, hanc quasi peregrina veniens lætitia corrumpit, & ab eo abstinentiæ bonum deperit, quo sese a spiritalibus vitijs
Esaiæ.50.a minime custodit. Vnde recte per prophetam dicitur: Ecce in die ieiunij vestri inuenitur
Ibidem. voluntas vestra. Et paulo post: Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. Voluntas quippe ad lætitiam pertinet, pugnus ad iram. Incassum ergo per abstinentiam caro atteritur, si inordinatis demissa motibus mens vitijs dissipatur. Rursumq. admonendi sunt, vt abstinentiam suam & semper sine immutatione custodiant, & numquam hanc apud occultum iudicē eximiæ virtutis credant, ne si fortasse cum magni me-
Esaiæ.58.b riti esse creditur, in elationem subleuetur. Hinc namque per prophetam dicitur: Numquid tale est ieiunium quod elegi? Sed frange esurienti panem tuum, & egenos vagosq. induc in domum tuam. Qua in re pensandum est, virtus abstinētiæ quam parua respicitur, quæ
Ioel.1.c non nisi ex alijs virtutibus commendatur. Hinc Ioel ait: Sanctificate ieiunium. Ieiunium quippe sanctificare, est adiunctis alijs bonis dignam Deo abstinentiam carnis ostendere. Admonendi sunt abstinentes, vt nouerint quia tunc placentem Deo abstinentiam offerunt, cum ea quæ sibi de alimentis subtrahunt, indigentibus largiuntur. Solerter namque audiendum est quod per prophetam Dominus redar-
Zacha.7.b guit, dicens; Cum ieiunaretis & plangeretis in quinto & in septimo mense per hos septuaginta annos, numquid ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comederetis, & biberetis, numquid non vosmetipsis comedistis, & vosmetipsis bibistis? Non enim Deo, sed sibi quisque ieiunat, si ea quæ ventri ad tempus subtrahit, non egenis tribuit, sed ventri postmodum offerenda custodit. Itaque ne aut illos appetitus gulæ a mentis statu deijciat, aut istos afflicta caro ex elatione supplantet, audiant illi ex
Luce.21.f ore veritatis: Attendite enim vobis ne forte grauentur corda vestra in crapula, &
Ibidem.g ebrietate curis huius mundi. Vbi vtilis quoque pauor adiungitur: Et superueniat in vos
Marci.7.c repentinus dies ille. Tamquam laqueus enim veniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ. Audiant isti: Non quæ intrant per os coinquinant hominem; sed quæ
1.Cor.6.c exeunt de ore, illa sunt quæ inquinant hominē. Audiant illi: Esca ventri, & venter escis,

Deus

A Deus autem & hunc & hanc destruet. Et rursum: Non in cõmessationibus & ebrietatibus, *Roma.13.d*
Et rursum: Esca nos non commendat Deo. Audiant isti, quia omnia munda mundis: *1.Cor.8.d*
coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum. Audiant illi: Quorum Deus venter *ad Tit.1.d*
est, & gloria in confusione ipsorum. Audiant isti: Discedent quidam a fide & veritate. Et *Philipp.3.d*
paulo post: Prohibentium nubere, præcipientium abstinere a cibis, quos Deus creauit ad *1.Tim.4.a*
percipiendum cum gratiarum actione fidelibus & his qui cognouerunt veritatem. Audiant illi: Bonum est non manducare carnem atque bibere vinum, neque in quo frater *Rom.14.d*
tuus scandalizatur. Audiant isti: Modico vino vtere propter stomachum & frequentes *1.Tim.5.d*
tuas infirmitates. Quatenus illi discant cibos carnis inordinate non appetere, & isti creaturam Dei quam non appetunt, non audeant condemnare.

B

Admonitio. XXI.

ALITER admonendi sunt, qui sua iam misericorditer tribuunt: atque aliter qui adhuc & aliena rapere contendunt. Admonendi sunt namque qui iam sua misericorditer tribuunt, ne cogitatione tumida super eos quibus terrena largiuntur se extollant, ne idcirco se meliores æstiment, quia contineri per se ceteros vident. Nam terrenæ domus Dominus famulorum ordines ministeriaq. dispertiens, hos vt regant, illos vero statuit, vt ab alijs regantur. Istos iubet, vt necessaria ceteris præbeant: illos vt accepta ab alijs sumant. Et tamẽ plerumque offendunt qui regunt, & in patris familias gratia permanẽt qui reguntur. Iram merentur qui dispensatores sunt, sine offensione perdurant qui ex aliena dispensatione subsistunt. Admonendi sunt igitur qui iam quæ possident misericorditer tribuunt, vt a cælesti Domino dispensatores se positos subsidiorum temporalium agnoscant, & tanto humiliter præbeant, quanto & aliena esse intelligunt quæ dispensant. Cumq. in illorum ministerio quibus accepta largiuntur constitutos se esse considerant, nequaquam eorum mentes tumor subleuet, sed timor premat. Vnde & necesse est, vt solicite perpendant ne commissa indigne distribuant, ne quædam quibus nulla, ne nulla quibus quædam, ne multa quibus pauca, ne pauca præbeant quibus impendere multa debuerunt, ne præcipitatione hoc quod tribuunt inutiliter spargant, ne tarditate petentes, nociue crucient, ne recipiendæ hic gratiæ intentio subrepat, ne dationis lumen laudis transitoriæ appetitio extinguat, ne oblatum munus coniuncta tristitia absorbeat, ne in bene oblato munere animus plusquam decet hilarescat, ne sibi quidquam cum totum recte impleuerint tribuant, C D simul omnia postquam peregerint perdant. Ne enim sibi virtutem suæ liberalitatis deputent, audiant quod scriptum est: Si quis administrat tamquam ex virtute, *1.Pet.4.3*
quam administrat Deus. Ne in benefactis immoderatius gaudeant, audiant, quod scriptum est: Cum feceritis hæc omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui *Luc.17.c*
inutiles sumus, quæ debuimus facere fecimus. Ne largitatem tristitia corrumpat, audiant quod scriptum est: Hilarem enim datorem diligit Deus. Ne ex impenso *1.Cor.9.d*
munere transitoriam laudem quærant, audiant quod scriptum est: Nesciat sinistra *Matth.6.n*
tua quid faciat dextera tua, id est, piæ dispensationi nequaquam se gloria vitæ præsentis admisceat, sed opus rectitudinis appetitionem ignoret fauoris. Ne impensæ gratiæ vicissitudinem requirant, audiant quod scriptum est: Cum facis prandium aut ce- *Luc.14.c*
E nam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos diuites, ne forte te ipsi reinuitent, & fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos, & beatus eris, quia non habent vnde retribuant tibi. Ne quæ præbenda sunt citius, sero præbeantur, audiant quod scriptum est: Ne dixeris amico tuo, vade & reuertere, & cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne sub obtentu largitatis ea quæ possident, inutiliter spargant, audiant quod scriptũ *Prouer.6.b*
est: Sudet eleemosyna in manu tua. Ne cum multa necesse sunt, parua largiantur, audiant *2.Corin.9.b*
quod scriptum est: Qui parce seminat parce & metet. Ne cum pauca oportet, plurima præbeant, & ipsi postmodum nimie inopiam tolerantes ad impatientiam erumpant, audiant quod scriptum est: Non vt alijs sit remissio, vobis autem tribulatio, sed *2.Corin.8.c*
ex æqualitate vestra abundantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum abundantia vestræ inopiæ sit supplementum. Cum enim dantis mens ferre inopiam nescit, si multa sibi subtrahit, occasionem contra se impatientiæ exquirit. Prius namque præparandus

eſt patientiæ animus,& tunc aut multa ſunt aut cuncta largienda:ne dum minus æquanimiter inopia irruens fertur,& præmiſſæ largitatis merces pereat, & adhuc mentem deterius mutmuratio ſubſequens perdat. Ne omnino nihil eis præbeant, quibus conferre aliquid paruum debent, audiant quod ſcriptum eſt: Omni petenti te tribue. Ne ſaltem aliquid præbeant, quibus omnino conferre nihil debent, audiant quod ſcriptum eſt: Da bono, & noli recipere peccatorem. Benefac humili, & non dederis impio. Et rurſum: Panem tuum & vinum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue, & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus. Panem enim ſuum & vinum peccatoribus præbet, qui iniquis ſubſidia pro eo quòd iniqui ſunt impendit. Vnde & nonnulli huius mundi diuites, cum fame crucientur Chriſti pauperes, effuſis largitatibus nutriunt hiſtriones. Qui vero indigenti etiam peccatori panem ſuum non quia peccator, ſed quia homo eſt, tribuit, nimirum non peccatorem, ſed iuſtum pauperem nutrit: quia in illo non culpam, ſed naturã diligit. Admonendi ſunt etiam, qui iam ſua miſericorditer largiuntur, vt ſolicite cuſtodire ſtudeant: ne cum commiſſa peccata eleemoſynis redimunt, adhuc redimenda committant. Ne venalem Dei iuſtitiam æſtiment,ſi cum cutant pro peccatis nummos tribuere,arbitrentur ſe poſſe inulte peccare. Meliot quippe eſt anima quam eſca, melius corpus quàm veſtimentum. Qui ergo eſcam aut veſtimentum pauperibus largitur, ſed tamen animæ vel corporis iniquitate polluitur, quod minus eſt iuſtitiæ obtulit, & quod maius eſt culpæ commiſit: ſua enim Deo dedit, & ſe diabolo. At contra admonendi ſunt qui adhuc & aliena rapere contendunt, vt ſolicite audiant quid veniens in iudicium Dominus dicat. Ait namque: Eſuriui & non dediſtis mihi manducare, ſitiui & non dediſtis mihi potum, hoſpes fui & non collegiſtis me, nudus, & non operuiſtis me, infirmus & in carcere, & non viſitaſtis me.Quibus etiam præmittit,dicens: Diſcedite a me maledicti in ignem æternum,qui præparatus eſt diabolo & angelis eius. Ecce nequaquam audiunt,quia rapinas vel alia quælibet violenta commiſerunt, & tamen æternis gehennæ ignibus mancipantur.Hinc ergo colligendum eſt,quanta damnatione plectendi ſunt,qui rapiunt aliena, ſi tanta animaduerſione feriuntur qui ſua indiſcrete tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res rapta, ſi tali ſubijcit pœnæ non tradita. Perpendant quid mereatur iniuſtitia illata, ſi tanta percuſſione digna eſt pietas non impenſa. Cum aliena rapere intendunt, audiant quod ſcriptum eſt: Væ ei qui multiplicat non ſua,vſquequo aggrauat contra ſe denſum lutum? Auaro quippe contra ſe denſum lutum aggrauare,eſt terrena lucra cum pondere peccati cumulare. Cum multiplicare largæ habitationis ſpatia cupiunt, audiant quod ſcriptum eſt: Væ qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis, vſque ad terminum loci. Numquid habitabitis ſoli vos in medio terræ? ac ſi aperte diceret:Quouſque vos extenditis,qui habere in cõmuni modo conſortes minime vultis? Coniunctos quidem premitis, ſed contra quos valeatis vos extendere,ſemper inuenietis.Cum augendis pecunijs inhiant,audiant quod ſcriptũ eſt: Auarus non implebitur pecunia,& qui amat diuitias,nõ capiet fructũ ex eis. Fructus quippe ex illis caperetur,ſi eas bene ſpargere nõ amando voluiſſet.Qui vero eas diligendo retinet, hic vtique ſine fructu delinquet.Cũ repleri cunctis ſimul opibus inardeſcunt,audiant quod ſcriptũ eſt: Qui feſtinat ditari,non erit innocens. Profecto enim qui augere opes ambit, vitare peccatum negligit, & more auium captus cum eſcam terrenarum rerum auide conſpicit quo ſtranguletur peccati laqueo non agnoſcit.Cum quælibet præſentis mundi lucra deſiderant,& ea quæ de futuro damno patientur ignorant, audiant quod ſcriptum eſt: Hereditas, ad quam feſtinatur in principio, in nouiſſimo benedictione carebit. Ex hac quippe vita initium ducimus, vt ad benedictionis ſortem in nouiſſimo veniamus. Qui itaque in principio hereditare feſtinant, ſortem ſibi in nouiſſimo benedictionis amputant: quia dum per auaritiæ nequitiam hic multiplicari appetuut, illic ab æterno patrimonio exheredes fiunt. Cumq. plurima ambiunt, vel obtinere cuncta quæ ambierint poſſunt,audiãt quod ſcriptum eſt: Quid prodeſt homini ſi totum mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum faciat? ac ſi aperte veritas dicat: Quid prodeſt homini ſi totum quod extra ſe eſt congregat, ſi hoc ipſum ſolum quod ipſe eſt damnat? Plerumque autem citius raptorum auaritia corrigitur, ſi in verbis admonentis quàm fugitiua ſit præſens vita monſtretur,ſi eorum ad medium memoria deducatur,qui & ditari in hoc mundo diu conati ſunt, & tamen in adeptis diuitijs diu manere nequiuerunt, quibus feſtina mors repente & ſimul abſtulit, quidquid eorum nequitia nec ſimul nec repente congregauit,

Luca.6.e
Eccle.12.b
Tob.4.c
Matth.6.d
Luc.12.c
Ibidem. d
Abac.2.b
Eſaiæ.5.c
Prouer.28.b
Prouer.20.c
Matth.16.d
Ibidem.

A B C D E

qui

A qui non ſolum hic rapta reliquerunt,ſed ſecum ad iudicium cauſas rapinæ detulerunt. Horum itaque exempla audiant, quos in verbis ſuis proculdubio & ipſi condemnant, vt cum poſt verba ad cor redeunt,imitari ſaltem quos iudicant,erubeſcant.

Admonitio XXII.

ALITER admonendi ſunt, qui nec aliena appetunt, nec ſua largiuntur: atque aliter qui & ea quæ habent,tribuunt,& tamen aliena rapere non deſiſtunt. Admonendi ſunt qui nec aliena appetunt,nec ſua largiuntur: vt ſciant ſolicite,quòd ea de qua ſumpti ſunt, cunctis hominibus terra communis eſt: & idcirco alimenta quoque omnibus communiter profert. Incaſſum ergo ſe innocentes putant, qui commune Dei munus ſibi
B priuatum vendicãt,qui cum accepta non tribuunt,in proximorum nece graſſantur: quia tot pene quotidie perimunt, quot morientium pauperum apud ſe ſubſidia abſcondunt. Nam cum quælibet neceſſaria indigentibus miniſtramus, ſua illis reddimus, non noſtra largimur: iuſtitiæ debitum potius ſoluimus, quàm miſericordiæ opus implemus. Vnde & ipſa veritas cum de miſericordia caute exhibenda loqueretur, ait: Attendite, ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus. Cui quoque ſententiæ etiam Pſalmiſta concinens,dicit:Diſperſit, dedit pauperibus: iuſtitia eius manet in æternum. Cum enim largitatem impenſam pauperibus præmiſiſſet,non hanc vocare miſericordiam, ſed iuſtitiam maluit:quia quod a communi Domino tribuitur,iuſtum profecto eſt, vt qui accipiunt, eo communiter vtantur. Hinc etiam Salomon ait: Qui iuſtus eſt, tribuit & non ceſſabit. *Matth.6.a* *Pſal.111.b* *Prou.21.d*
Admonendi ſunt quoque, vt ſolicite attendant quòd ſiculnea quæ fructum non habuit, *Luc.13.b*
C contra hanc diſtrictus agricola queritur quod etiam terram occupauit. Terram quippe ſiculnea ſine fructu occupat: quando mens tenacium hoc quod prodeſſe multis poterat, inutiliter ſeruat. Terram ſiculnea ſine fructu occupat quando locum quem exercere alius per ſolem boni operis valuit, ſtultus per deſidiæ vmbram premit. Hi autem dicere nonnumquam ſolent. Conceſſis vtimur, aliena non quærimus: & ſi digna miſericordiæ retributione non agimus, nulla tamen peruerſa perpetramus. Quod idcirco ſentiunt: quia videlicet aurem cordis a verbis cæleſtibus claudunt. Neque enim diues *Luc.16.d*
in Euangelio qui induebatur purpura & byſſo,qui epulabatur quotidie ſplendide, aliena rapuiſſe, ſed infructuoſe proprijs vſus fuiſſe perhibetur: eumq. poſt hanc vitam vltrix gehenna ſuſcepit, non quia aliquid illicitum geſſit: ſed quia immoderato vſu totum ſe licitis tradidit. Admonendi ſunt tenaces, vt nouerint quòd hanc primam iniuriam faciunt
D Deo: quia danti ſibi omnia, nullam miſericordiæ hoſtiam reddunt. Hinc etenim Pſalmiſta ait: Non dabit Deo placationem ſuam, nec pretium redemptionis animæ ſuæ. *Pſal.48.b*
Pretium namque redemptionis dare, eſt opus bonum præuenienti nos gratiæ reddere. Hinc Ioannes exclamat, dicens: Iam enim ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Omnis *Luc.3.b*
arbor,quæ non facit fructum bonum excidetur,& in ignem mittetur. Qui ergo ſe innoxios quia aliena non rapiunt, æſtimant,ictum ſecuris vicinæ præuideant & torporem improuidæ ſecuritatis amittant:ne cum ferre fructum boni operis negligunt,a præſenti vita funditus quaſi ex viriditate radicis exſecentur. At contra admonendi ſunt qui & ea quæ habent, tribuunt, & aliena rapere non deſiſtunt: ne dum valde munifici videri appetant, de boni ſpecie deteriores fiant. Hi etenim propria indiſcrete tribuentes, non ſolum, vt ſupra iam diximus ad impatientiæ murmurationem proruunt, ſed cogente ſe inopia
E vſque ad auaritiam deuoluuntur. Quid eorum mente infelicius, quibus de largitate naſcitur auaritia, & peccatorum ſeges quaſi ex virtute ſeminatur? Prius itaque admonendi ſunt, vt tenere ſua rationabiliter ſciant: & tunc demum vt aliena non ambiant. Si enim radix culpæ in ipſa effuſione non exuritur, numquam per ramos exuberans auaritiæ ſpina ſiccatur. Occaſio ergo rapiendi ſubtrahitur,ſi bene prius ius poſſidendi diſponatur. Tunc vero admonendi audiant quomodo quæ habent miſericorditer tribuant: quando nimirum didicerunt, vt bona miſericordiæ per interiectam rapinæ nequitiam non confundant. Violenter enim exquirunt quæ miſericorditer largiuntur. Sed aliud eſt pro peccatis miſericordiam facere, aliud pro miſericordia facienda peccare, quæ iam nequaquam miſericordia nuncupari poteſt: quia ad dulcem fructum non proficit, quæ per virus peſtiferæ radicis amareſcit. Hinc eſt enim quòd ipſa etiam ſacrificia per prophetam Dominus reprobat, dicens: Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens ra- *Eſaiæ 61.c*

Prouer. 21. d pinam in holocausto. Hinc iterum dicit: Hostiæ impiorum abominabiles: quia offeruntur ex scelere. Qui sæpe quoque & indigentibus subtrahunt quæ Deo largiuntur, sed quanta eos animaduersione renuat, per quendam sapientem Dominus demonstrat, di- A

Eccli. 34. d cens: Qui immolat sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Quid namque esse intolerabilius potest, quàm mors filij ante oculos patris? Hoc itaque sacrificium quanta ira aspiciatur ostenditur: quòd orbati patris dolori comparatur. Et tamen plerumque quanta tribuunt, pensant: quanta autem rapiunt, considerare dissimulant. Quasi mercedem numerant, & perpendere culpas recusant. Audiãt

Aggei. 1. b itaque quod scriptum est: Qui mercedes congregauit, misit eas in saeculum pertusum. In sacculo quippe pertuso videtur quando pecunia mittitur, sed quando amittitur non videtur. Qui ergo quanta largiuntur aspiciunt, sed quanta rapiunt non perpendunt, in pertuso sacculo mercedes mittunt: quia profecto has in spem suæ fiduciæ intuentes congeB runt, sed non intuentes perdunt.

Admonitio. XXIII.

ALITER admonendi sunt discordes, atque aliter paeati. Discordes namque admonendi sunt, vt certissime sciant: quia quantislibet virtutibus polleant, spirirales fieri nullatenus possunt, si vniri per concordiam proximis negligunt. Scriptum quippe

Galat. 5. d est: Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax. Qui ergo seruare paeem non eu-

1. Cor. 3. a rat, ferre fructum spiritus reeusat. Hinc Paulus ait: Cum sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis? Hinc iterum quoque dicit: Pacem sequimini eum omnibus

Hebr. 12. d & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Hinc rursum admonens, ait:

Ephe. 4. d Solicite seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis: vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati C estis in vna spe vocationis vestræ. Ad vnam ergo vocationis spem nequaquam pertingitur, si non ad eam vnita eum proximis mente eurratur. At sæpe nonnulli quo quædam specialiter dona percipiunt, superbiendo donum concordiæ quod maius est amittunt: vt si fortasse carnem præ ceteris gulæ refrenatione quis edomat, concordare eis quos superat abstinendo, contemnat. Sed quia abstinentiam a concordia separat, quid admo-

Psal. 150. a neat Psalmista perpendat, ait enim: Laudate eum in tympano & choro. In tympano namque sicca & pereussa pellis resonat. In choro autem voces sociatæ concordant. Quisquis itaque corpus affligit, sed concordiam deserit, Deum quidem laudat in tympano, sed tamen eum non laudat in choro. Sæpe vero dum quosdam maior scientia erigit, a ceterorum societate disiungit: & quasi quo plus sapiunt, eo a concordiæ virtute delapsi cũt.

Marci. 9. g Hi itaque audiant quid per semetipsam veritas dicat: Habete sal in vobis, & pacem ha- D bete inter vos. Sal quippe sine pace non virtutis est donum, sed damnationis argumentum. Quo enim quisque melius sapit, eo deterius delinquit: & idcirco inexcusabiliter & multo maius merebitur supplicium, quia prudenter si voluisset potuit euitare peccatum.

Iacob. 3. d Quibus quoque recte per Iacobum dicitur: Quod si zelum amarum habetis inter vos, & contentiones sunt in corde vestro, nolite gloriari, & mendaces esse aduersum veritatem. Non est ita sapientia descendens desursum, sed terrena, animalis, diabolica. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica. Pudica videlicet, quia caste intelligit: pacifica autem, quia per elationem se minime a proximorũ societate disiungit. Admonendi sunt dissidentes, vt nouerint quod tamdiu nullum boni operis Deo sacrificium immolant, quamdiu a proximorum charitate discordant. Scrip-

Matth. 5. c tum namque est. Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia fra- E ter tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare; & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Ex qua præceptione pensandum est, quorum hostia repellitur, quam intolerabilis culpa monstratur. Nam cum mala cuncta bonis sequentibus diluantur, pensemus quanta sint mala discordiæ, quæ nisi extincta funditus fuerint, bonum subsequi non permittunt. Admonendi sunt discordes, vt si aures a mandatis cælestibus declinant, mentis oculos ad considerandа ea, quæ in infimis versantur aperiant, quòd sæpe aues vnius eiusdemq. generis sese sociaiter. volando non deserunt, & quod gregatim animalia bruta pascuntur. Quæ si solerter aspiciamus, concordando sibi irrationalis creatura indicat, quantum malum per discordiam rationalis creatura committat, quando hæc a rationis intentione perdidit, quod illa motu naturali custodit. At contra admonendi sunt pacati, ne dum pluſquam

necesse

A neceſſe eſt pacem, quam poſſident, amant, ad perpetuam peruenire non appetant. Plerumque enim grauius intentionem mentium rerum tranquillitas tentat: vt quo non ſunt moleſta quæ obtinent, eo minus amabilia fiãt quæ vacant: & quo delectant præſentia, eo non requirantur æterna. Vnde & per ſemetipſam veritas loquens cum terrenam pacem a ſuperna diſtingueret, atque ad venturam diſcipulos ex præſenti prouocaret, ait: Pacem *Ioan. 14. d*
relinquo vobis, pacem meam do vobis. Relinquo ſcilicet tranſitoriam, do manſuram. Si ergo in eam cor, quæ relicta eſt, figitur, numquam ad illam, quæ danda eſt, peruenitur. Pax ergo præſens ita tenenda eſt, vt & diligi debeat & contemni: ne ſi immoderate diligitur, diligentis animus in culpa capiatur. Vnde & admonendi ſunt paeati, ne dum nimis humanam pacem deſiderant, prauos hominum mores nequaquam redarguant: & conſentiendo peruerſis, ab auctoris ſui ſe pace diſiungant, ne dum humana foras iurgia me-
B tuunt, interni fœderis diſciſione feriantur. Quid eſt enim pax tranſitoria, niſi quoddam veſtigium pacis æternæ? Quid eſſe ergo dementius poteſt, quàm veſtigia in puluere impreſſa diligere, ſed ipſum a quo impreſſa ſunt non amare? Hinc Dauid dum totum ſe ad fœdera pacis internæ conſtringeret, reſtatur, quòd cum malis concordiam non teneret, dicens: Nonne qui oderant te Domine, oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Perfecto *Pſalm. 138. d*
odio oderam illos: inimici facti ſunt mihi. Inimicos etenim Dei perfecto odio odiſſe, eſt & quòd facti ſunt diligere, & quòd faciunt increpare, mores prauorum premere, & vitæ prodeſſe. Penſandum ergo eſt quando ab increpatione quieſcitur, quanta culpa ſi pax cum peſſimis tenetur: ſi propheta tantus hoc velut in hoſtiam Deo obtulit quod contra ſe pro Domino prauorum inimicitias excitauit. Hinc eſt quòd tribus Leui aſſumptis *Exod. 32. f*
gladijs per caſtrorum media tranſiens, quia feriendis noluit peccatoribus parcere, Deo
C mandatus dicta eſt conſecraſſe. Hinc Phinees peccantium ciuium gratiam ſpernens, coeuntes cum Madianitis perculit, & iram Domini iratus placauit. Hinc per ſemetipſam veritas *Num. 25. b*
dicit: Quid putatis, quia pacem veni mittere in terram? Non vtique, ſed gladium: *Matth. 10. f*
Malorum namque cum incaute amicitijs iungimur, culpis ligamur. Vnde Ioſaphat qui tot de anteacta vita præconijs attollitur, de Achab regis amicitijs pene periturus inere-
patur. Cui a Domino per Prophetam dicitur: Impio præbes auxilium, & his qui odi- *2. Para. 19. a*
runt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domini merebaris, ſed bona opera inuenta ſunt in te, eo quòd abſtuleris lucos de terra Iuda. Ab illo enim qui ſumme rectus eſt, eo ipſo iam diſcrepat, quo peruerſorum amicitijs vita noſtra concor-
dat. Admonendi ſunt pacati, ne ſi ad inerepationis verba proſiliant, temporalem pacem ſibi perturbari formident. Rurſumq. admonendi ſunt, vt eandem pacem dilectio-
D ne integra intrinſecus teneant, quam per inuectionem vocis ſibi extrinſecus turbant. Quod vtrumque prouide ſe Dauid ſeruaſſe perhibet, cum dicit: Cum his qui oderunt pa- *Pſal. 119. b*
cem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis. Ecce loquens impugnabatur, ſed tamen impugnatus erat pacificus: quia nec inſanientes ceſſabat reprehendere, nec reprehenſos negligebat amare. Hinc etiam Paulus ait: Si fieri poteſt quod ex vo- *Rom. 12. d*
bis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes. Hortaturus enim diſcipulos, vt pacem cum omnibus haberent, præmiſit, dicens: Si fieri poteſt, atque ſubiunxit: Quod ex vobis eſt. Difficile quippe erat, vt ſi male acta corriperent, habere pacem cum omnibus poſſent. Sed cum temporalis pax in prauorum cordibus ex noſtra increpatione confunditur, inuiolata neceſſe eſt, vt in noſtro corde ſeruetur. Recte itaque ait: Quod ex vobis eſt. ac ſi nimirum dicat: Quia pax ex duarum partium conſenſu ſubſiſtit, ſi ab eis qui corripiuntur
E expellitur, integra tamen in veſtra qui corripitis mente teneatur. Vnde rurſum idem diſcipulos admonet, dicens: Si quis non obedit verbo noſtro, per Epiſtolam hunc notate: & *2. Theſſ. 3. d*
non commiſceamini cum illo, vt confundatur. Atque illico ſubiunxit: Et nolite vt inimicum exiſtimare illum, ſed corripite vt fratrem. Ac ſi diceret: Pacem cum eo exteriorem ſoluite, ſed interiorem circa illum medullitus cuſtodite: vt peccantis mentem ſic veſtra diſcordia feriat, quatenus pax a cordibus veſtris nec abnegata diſcedat.

Admonitio XXIIII.

ALITER admonendi ſunt ſeminantes iurgia, atque alirer pacifici. Admonendi namque ſunt qui iurgia ſeminant, vt cuius ſint ſequaces, agnoſcant. De apoſtata quippe Angelo ſcriptum eſt, cum bonæ meſſi inſerta fuiſſet zizania: Inimicus homo hoc *Matth. 13. c*
fecit. De cuius etiam membro per Salomonem dicitur: Homo apoſtata vir inutilis gra- *Prou. 6. b*
ditur ore peruerſo, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum,

malum, & omni tempore iurgia seminat. Ecce, quem seminantem iurgia dicere voluit, A
prius apostatam nominauit: quia nisi more superbientis Angeli a conspectu conditoris
prius intus auersione mentis caderet, foras post modum vsque ad seminanda iurgia non
veniret. Qui recte describitur quòd annuit oculis, digito loquitur, terit pede. Interior
namque est custodia, quæ ordinata seruat exterius membra. Qui ergo statum mentis per-
didit, subsequenter foras inconstantia motionis fluit atque exteriori mobilitate indicat,
quòd nulla interius radice stabilitatis subsistat. Audiant iurgiorum seminatores quod scri-
Matth. 5. a ptum est: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabunrur. Atque e diuerso colligant, quia si
filij Dei vocantur, qui pacem faciunt, proculdubio satanæ sunt filij qui confundunt. Om-
nes autem, qui per discordiam separantur a viriditate dilectionis arefiunt. Qui etsi boni
operis fructus in suis actionibus proferunt, profecto nulli sunt: quia non ex vnitate cha-
ritatis oriuntur. Hinc ergo perpendant seminantes iurgia, quàm multipliciter peccant: qui B
dum vnam nequitiam perpetrant, ab humanis cordibus cunctas simul virtutes eradicant.
In vno enim malo innumera peragunt: quia seminando discordiam, charitatem quæ ni-
mirum virtutum omnium mater est, extinguunt. Quia autem nihil pretiosius est Deo vir-
tute dilectionis: nihil est delectabilius diabolo extinctione charitatis. Quisquis ergo se-
minando iurgia dilectionem proximorum perimit, hosti Dei familiarius seruit: quia qua
ille amissa cecidit, hanc iste vulneratis cordibus subtrahens, eis iter ascensionis abscidit. At
contra admonendi sunt pacifici, ne tantæ actionis pondus leuigent, si inter quos funda-
re pacem debeant, ignorent. Nam sicut multum nocet si vnitas desit bonis: ita valde est
noxium si non desit malis. Si ergo peruersorum nequitia in pacem iungitur, profecto eo-
rum malis actibus robur augetur: quia quo sibi in malitia congruunt, eo se robustius
bonorum afflictionibus illidunt. Hinc namque est quòd contra damnati illius vasa, vide- C
Iob. 41. c licet Antichristi prædicatores, diuina voce beato Iob dicitur: Membra carnium eius co-
hærentia sibi. Hinc sub squamarum specie de eius satellitibus perhibetur: Vna vni con-
Ibidem. b iungitur, & nec spiraculum quidem incedit per eos. Sequaces quippe illius quo nulla in-
ter se discordiæ aduersitate diuisi sunt, eo in bonorum grauius nece glomerantur. Qui
ergo iniquos paci sociat, iniquitati vires administrat: quia bonos deterius deprimunt, quos
& vnanimiter persequuntur. Vnde prædicator egregius graui Pharisæorum Sadducæo-
rumq. persecutione deprehensus, inter semetipsos diuidere studuit, quos contra se grauis-
Act. 23. b ter vnitos vidit, cum clamauit, dicens: Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum,
de spe & resurrectione mortuorum ego iudicor. Dumq. Sadducæi spem resurrectionemq.
mortuorum esse denegarent, quam Pharisæi iuxta præcepta sacri eloquij crederent: facta
in persecutorum vnanimitate dissensio est, & diuisa turba illæsus Paulus exiuit, quæ hunc D
vnita prius immaniter pressit. Admonendi itaque sunt, qui faciendæ pacis studijs occu-
pantur, vt prauorum mentibus prius amorem debeant internæ pacis infundere, quatenus
eis postmodum valeat exterior pax prodesse: vt dum eorum cor in illius cognitione sus-
penditur, nequaquam ad nequitiam ex huius perceptione rapiatur: dumq. supernam proui-
dent, terrenam nullo modo ad vsum suæ deteriorationis inclinent. Cum vero peruersi qui-
que tales sunt, vt nocere bonis nequeant, etiam si concupiscant, inter hos nimirum debet
terrena pax construi, & priusquam ab eis valeat superna agnosci: vt hi scilicet quos con-
tra dilectionem Dei malitia suæ impietatis exasperat, saltem ex proximi amore mansue-
scant: & quasi e vicino ad melius transeant, vt ad illam quæ a se longe est, pacem con-
ditoris ascendant.

E

Admonitio. XXV.

ALITER admonendi sunt qui sacræ legis verba non recte intelligunt: atque aliter qui recte quidem intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur. Admonendi sunt qui sacræ legis verba non recte intelligunt, vt perpendant quia saluberrimum vini po-
tum in veneni sibi poculum vertunt, ac per medicinale ferrum vulnere mortali se feriunt,
dum per hoc in se sana perimunt, per quod salubriter abscindere sauciata debuerunt.
Admonendi sunt, vt perpendant quòd scriptura sacra in nocte vitæ præsentis quasi quæ-
dam nobis lucerna sit posita: cuius nimirum verba dum non recte intelligunt, de lu-
mine tenebrescunt. Quos videlicet ad intellectum prauum intentio peruersa non raperet,
nisi prius superbia inflaret. Dum enim se præ ceteris sapientes arbitrantur, sequi alios
ad melius intellecta despiciunt, atque vt apud imperitum vulgus scientiæ sibi nomen

extorqueant:

A extorqueant: ſtudent ſummopere & ab alijs recte intellecta deſtruere, & ſua peruerſa roborare. Vnde bene per prophetam dicitur: Secuerunt prægnantes Galaad, ad dilatandum terminum ſuum. Galaad namque aceruus teſtimonij interpretatur. Et quia cuncta ſimul congregatio Eccleſiæ per confeſſionē ſeruit teſtimonio veritatis, non incongrue per Galaad Eccleſia exprimitur, quæ ore cunctorū fidelium, de Deo, quæ vera ſunt, teſtatur. Prægnantes autē Galaad vocantur animæ, quæ intellectum verbi ex diuino amore concipiūt, etſi ad perfectum tempus veniant, cōceptā intelligentiā boni operis oſtenſione parituræ ſunt. Terminum vero ſuum dilatare, eſt opinionis ſuæ nomen extendere. Secuerunt ergo prægnantes Galaad ad dilatandum terminum ſuum: quia nimirum hæretici, mentes fidelium quæ iam aliquid de veritatis intellectu conceperant, peruerſa prædicatione perimūt, & ſcientiæ ſibi nomen extendunt. Paruulorū quippe corda iam de verbi conceptione gra- *Amos. 1. c*

B uida, erroris gladio ſcindunt, & quaſi doctrinæ ſibi nomen faciunt. Hos ergo cū conamur inſtruere ne peruerſa ſentiant, admoneamus prius neceſſe eſt, ne inanem gloriam quærant. Si enim radix elationis abſcinditur, conſequenter rami prauæ aſſertionis arefiunt. Admonendi ſunt etiam, ne errores diſcordiaſq. generando, legem Dei quæ idcirco data eſt vt ſacrificia ſatanæ prohibeat, eandem ipſam in ſatanæ ſacrificium vertant. Vnde per prophetam Dominus queritur, dicens: Dedi eis frumentum, vinum & oleum, & argen- *Oſea. 2. b*

tum multiplicaui eis & aurum, quæ fecerunt Baal. Frumentum quippe a Domino accipimus, quando in dictis obſcurioribus ſubducto tegmine litteræ per medullam ſpiritus legis interna ſentimus. Vinum ſuum Dominus nobis præſtat, cum ſcripturæ ſuæ alta prædicatione nos inebriat. Oleum quoque ſuum nobis tribuit, cum præceptis apertioribus vitam noſtram blanda lenitate diſponit. Argentum multiplicat, cum nobis luce veritatis

C plena eloquia ſubminiſtrat. Auro quoque nos ditat, quando cor noſtrum intellectu ſummi fulgoris irradiat. Quæ cuncta hæretici Baal offerunt: quia apud auditorum ſuorum corda corrupte omnia intelligendo peruertunt. Et de frumento Dei vino atque oleo, argento pariter & auro, ſatanæ ſacrificium immolant: quia ad errorem diſcordiæ verba pacis inclinant. Vnde admonendi ſunt vt perpendant: quia dum peruerſa mente de præceptis pacis diſcordiam faciunt, iuſto Dei examine ipſi de verbis vitæ moriuntur. At contra admonendi ſunt qui recte quidem verba legis intelligunt, ſed hæc humiliter non loquuntur: vt in diuinis ſermonibus priuſquam alijs eos proferant, ſemetipſos requirant, ne inſequentes aliorum facta, ſe deſerant. Et cum recte cuncta de ſacra ſcriptura ſentiunt, hoc ſolum quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe & imperi-

D tus eſt medicus qui alieno mederi appetit, & ipſe vulnus quod patitur neſcit. Qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profecto admonendi ſunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius vitus ſuæ peſtis inſpiciant, ne alijs medendo ipſi moriantur. Admoneri enim debent, vt conſiderent ne a virtute dicendi, viuendi qualitate diſcordent: ne loquendo aliud, & oſtendendo aliud prædicent. Audiant itaque quod ſcriptum eſt: Si quis *1. Pet. 4. c*

loquitur, quaſi ſermones Dei. Qui ergo verba quæ proferunt ex propriis non habent, cur quaſi de propriis tument? Audiant quod ſcriptum eſt: Sicut ex Deo coram Deo in Chriſto loquimur. Ex Deo enim coram Deo loquitur, qui prædicationis verbū, & quia a Deo *2. Cor. 2. d*

accepit intelligit, & placere per illud Deo non hominibus quærit. Audiant quoque quod ſcriptum eſt: Abominatio Dei eſt omnis arrogans. Quia videlicet dum in verbo Dei lau- *Prouer. 16. a*

dem ac gloriam propriam quærit, ius dantis inuadit: eumq. laudi ſuæ poſtponere nequaquam metuit, a quo hoc ipſum quod laudatur accepit. Audiant quod prædicatori per Sa-

E lomonem dicitur: Bibe aquam de ciſterna tua, & fluenta putei tui. Deriuentur fontes tui *Prouer. 5. c*

foras, & in plateis aquas diuide. Habeto eas ſolus, ne ſint alieni participes tui. Aquam quippe prædicator de ciſterna ſua bibit, cum ad cor ſuum rediens, prius audit ipſe quod dicit. Bibit quidem ſui fluenta putei, ſi ſui irrigatione verbi infunditur. Vbi bene ſubiungitur: Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas diuide. Rectum quippe eſt vt ipſe *Ibidem. c*

prius bibat, & tunc prædicando alijs influat. Fontes quippe foras deriuare, eſt exterius alijs vim prædicationis infundere. In plateis autem aquas diuidere, eſt in magna auditorum amplitudine iuxta vniuſcuiuſque qualitatē diuina eloquia diſpenſare. Et quia plerumque inanis gloriæ appetitus ſubrepit dum ſermo Dei ad multorum notitiam currit, poſtquam dictum eſt: In plateis aquas diuide, recte ſubiungitur: Habeto eas ſolus, nec ſint alieni *Prouer. 5. d*

participes tui. Alienos quippe malignos ſpiritus vocat, de quibus per prophetam tentati hominis voce dicitur: Alieni inſurrexerunt in me, & fortes quæſierunt animam meam. *Pſal. 53. a*

Ait

Ait ergo: Aquas in plateis diuide: & tamen solus habe. ac si apertius dicat: Si necesse est vt A
prædicationi exterius seruias, quatenus per elationem te immundis spiritibus non coniungas: ne in diuini verbi ministerio hostes tuos ad te Participes admittas. Aquas ergo & in plateis diuidimus, & tamen soli possidemus: quando & exterius late prædicationem fundimus, & tamen per eam humanas laudes assequi minime ambimus.

Admonitio XXVI.

ALITER quoque admonendi sunt qui cum prædicare digne valeant, præ nimia humilitate formidant: atque aliter admonendi sunt quos a prædicatione imperfectio vel ætas prohibet, & tamen præcipitatio impellit. Admonendi namque sunt qui cum prædicare vtiliter possunt, immoderata tamen humilitate refugiunt, vt ex minori consideratione colligant, quantum in maioribus rebus delinquant. Si enim indigentibus B
proximis ipsi quas habent pecunias absconderant, adiutores proculdubio calamitatis extitissent. Quo ergo reatu constringantur aspiciant, qui dum peccantibus fratribus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus mentibus vitæ remedia abscondunt. Vnde & bene
Eccle. 20. d quidem sapiens dicit: Sapientia abscondita & thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisque? Si populum fames attereret, & occulta frumenta ipsi seruarent, auctores proculdubio mortis existerent. Qua itaque plectendi sunt pœna considerent, qui cum fame verbi animæ pereant, ipsi panem perceptæ gratiæ non ministrant. Vnde & bene per Salomonem
Prouer. 11. d dicitur: Qui abscondit frumenta, maledicitur in populis. Frumenta quippe abscondere, est prædicationis sanctæ apud se verba retinere. In populis autem talis quisque maledicitur: quia in solius culpa silentij pro multorum quos corrigere potuit pœna damnatur. Si medicinalis artis minime ignari secandum vulnus cernerent, & tamen secare recusarent, C
profecto peccatum fraternæ mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo culpa inuoluantur aspiciant, qui dum cognoscunt vulnera mentium, curare negligunt ea sectio-
Hier. 48. b ne verborum. Vnde & bene per prophetam dicitur: Maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Gladium quippe a sanguine prohibere, est prædicationis verbum a carnalis vitæ interfectione retinere. De quo rursum gladio dicitur: Et gladius meus manducabit carnes. Hi autem cum apud se sermonem prædicationis occultant, diuinas contra se sententias terribiliter audiant, quatenus ab eorum cordibus timorem timor expellat.
Matth. 25. c Audiant quòd talentum qui erogare voluit, cum sententia damnationis amisit. Audiant quòd Paulus eo se a proximorum sanguine mundum credidit, quo feriendis eorum vitijs
Act. 20. f non pepercit, dicens: Conteſtor vos hodierna die, quia mundus sum a sanguine omnium vestrorum, non enim subterfugi quo minus annunciarem omne consilium Dei vobis. D
Apoc. 22. d Audiant quòd voce angelica Ioannes admonetur, cum dicitur: Qui audit, dicat veni. Vt nimirū cui se vox interna insinuat, illuc etiam clamando alios quo ipse rapitur trahat, ne clausas fores etiam vocatus inueniat, si vocāti vacuus appropinquat. Audiant quòd Esaias qui a verbi ministerio tacuit, illustratus superno lumine, magna voce pœnitentiæ se-
Esaiæ. 6. b metipsum ipse reprehendit, dicens: Væ mihi quia tacui. Audiant quòd per Salomonem in illum prædicationis scientia multiplicari promittitur, qui in hoc quod iam obtinuit, tor-
Prouer. 11. d poris vitio non tenetur. Ait nāque: Anima quæ benedicit, impinguabitur, & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur. Qui enim prædicando exterius benedicit, interioris augmenti pinguedinem recipit: & dum vino eloquij auditorum mentem deebriare non desinit, potu niultiplicati muneris deebriatus excrescit. Audiant quòd Dauid hoc Deo in munere
Psalm. 39. d obtulit, quòd prædicationis gratiam quam acceperat non abscondit, dicens: Ecce labia E
mea non prohibebo, Domine tu cognouisti: Iustitiam autem tuam non abscondi, in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi. Audiant quod sponsi colloquio ad sponsam dicitur:
Cant. 8. d Quæ habitas in hortis, amici auscultant te: fac me audire vocem tuam. Ecclesia quippe in hortis habitat: quæ ad viriditatem intimam exculta plantaria virtutum seruat. Cuius vocem amicos auscultare, est electos quosque verbū prædicationis illius desiderare: quam videlicet vocem sponsus audire desiderat, qui ad prædicationem eius per electorum suorum animas anhelat. Audiant quod Moyses cum irascentem Deum populo cerneret, & assumi ad vlciscendum gladios iuberet: illos a parte Dei denunciauit exi-
Exod. 32. f stere, qui delinquentium scelera incunctanter ferirent, dicens: Si quis Domini est, iungatur mihi: ponat vir gladium super femur suum. Ite & redite de porta vsque ad portam per medium castrorum, & occidat vnusquisque fratrem suum, & amicum & proximum suum.

A ſuum. Gladium quippe ſuper femur ponere, eſt prædicationis ſtudium voluptatibus carnis anteferre: vt cum ſancta quis ſtudet dicere, curet neceſſe eſt illicitas ſuggeſtiones edomare. De porta vero vſque ad portam ire, eſt a vitio vſque ad vitium per quod ad mentem mors ingreditur, increpando diſcurrere. Per medium vero caſtrorum tranſire, eſt tanta æqualitate intra Eccleſiam viuere, vt qui delinquentium culpas redarguit, in nullius ſe debeat fauorem declinare. Vnde & rectè ſubiungitur: Occidat vir fratrem,& amicum,& proximum ſuum. Fratrem ſcilicet & amicum & proximum interficit, qui cum punienda inuenit, ab increpationis gladio nec eis quos per cognationem diligit, parcit. Si ergo ille Dei dicitur qui ad ferienda vitia zelo diuini amoris excitatur: profecto eſſe ſe Dei denegat, qui inquantum ſufficit increpare vitam carnalium recuſat. At contra admonendi ſunt quos a prædicationis officio, vel imperfectio, vel ætas prohibet, & tamen *Ibidem. f*

B præcipitatio impellit: ne dum tanti ſibi onus officij præcipitatione arrogant, viam ſibi ſubſequentis meliorationis abſcindant: & cum arripiunt intempeſtiue quod non valent, perdant etiã quod implere quandoque tempeſtiue potuiſſent: atque ſcientiam, quã incongrue conantur oſtendere, iuſte oſtendantur amiſiſſe. Admonendi ſunt vt conſiderent, quod pulli auium ſi ante pennarum perfectionem volare appetant, vnde ire in alta cupiunt, inde in ima merguntur. Admonendi ſunt vt conſiderent, quod ſtructuris recentibus necdum ſolidatis, ſi tignorum pondus ſuperponitur, non habitaculum, ſed ruina fabricatur. Admonendi ſunt, vt conſiderent, quod conceptas ſoboles feminæ ſi priuſquam plene formentur proferunt, nequaquam domos, ſed tumulos replent. Hinc eſt quod ipſa veritas quæ repente quos vellet roborare potuiſſet: vt exemplum ſequentibus daret, ne imperfecti prædicare præſumerent, poſtquam diſcipulos de virtutis prædicatione in-

C ſtruxit, illico adiunxit: Vos autem ſedete in ciuitate quoad vſque induamini virtute ex alto. In ciuitate quippe conſidemus, ſi intra mentium noſtrarum nos clauſtra conſtringimus, ne loquendo exterius euagemur: vt cum virtute diuina perfecte induimur, tunc quaſi a nobiſmetipſis foras eriam alios inſtruentes exeamus. Hinc per quendam ſapientem dicitur: Adoleſcens loquere in cauſa tua vix. Et ſi bis interrogatus fueris, habeat initium reſponſio tua. Hinc eſt quod idem Redemptor noſter cum in cælis ſit conditor, & oſtenſione ſuæ potentiæ ſemper doctor Angelorum, ante tricennale tempus in terra magiſter noluit fieri hominum: vt videlicet præcipitatis vim ſaluberrimam timoris infunderet cum ipſe etiam qui labi non poſſet perfectæ vitæ gratiam non niſi perfecta ætate prædicaret. Scriptum quippe eſt: Cum factus eſſet annorum duodecim, remanſit puer Ieſus in Hieruſalem. De quo a parentibus requiſito, paulo poſt ſubditur: Inuene- *Luc. 24. g* *Eccli. 32. b* *Lucæ. 2. f*

D runt illum in templo ſedentem in medio doctorum, audientem illos & interrogantem. Vigilanti itaque conſideratione penſandum eſt, quod cum Ieſus annorum duodecim dicitur in medio doctorum ſedens, non docens, ſed interrogans inuenitur. Quo exemplo ſcilicet oſtenditur ne infirmus docere quis audeat, ſi ille puer doceri interrogando voluit, qui per diuinitatis potentiam verbum ſcientiæ ipſis ſuis doctoribus miniſtrauit. Hinc vero per Paulum diſcipulo dicitur: Præcipe hæc & doce, nemo adoleſcentiam tuam contemnat. Sciendum namque nobis eſt, quia in ſacro eloquio aliquando adoleſcentia iuuentus vocatur. Quod citius oſtenditur ſi Salomonis ad medium verba proferantur, qui ait: Lætare iuuenis in adoleſcentia tua. Si enim vtraque vnum eſſe non decerneret, quem monebat in adoleſcentia, iuuenem non vocaret. *Ibidem. g* *1. ad Ti. 4. c* *Eccl. 11. d*

E

Admonitio XXVII.

ALITER admonendi ſunt, qui in hoc quod temporaliter appetunt proſperantur: atque aliter qui ea quidem quæ mundi ſunt concupiſcunt, ſed tamen aduerſitatis labore fatigantur. Admonendi namque ſunt qui in hoc quod temporaliter appetunt proſperantur, ne cum cuncta ad votum ſuppetunt, dantem quærere negligant, ſi in his quæ dantur animum figant: ne peregrinationem pro patria diligant, ne ſubſidia itineris in obſtacula peruentionis vertant, ne nocturno lunæ lumine delectati, claritatem Solis videre fugiant. Admonendi itaque ſunt, vt quæque in hoc mundo conſequuntur, calamitatis ſolatia, non autem præmia retributionis credant, ſed contra fauores mundi mentem erigant, ne in eis ex tota cordis delectatione ſuccumbant. Quiſquis enim proſperitatem qua vtitur apud iudicium cordis melioris vitæ amore non reprimit, fauorem vitæ tranſeuntis in mortis perpetuæ occaſionem vertit. Hinc eſt enim quod ſub

Idumæorum

Idumæorum specie, qui vincendos se prosperitati suæ reliquerunt, in huius mundi succes- A
Ezech. 36. b sibus lætantes, increpantur cum dicitur: Dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio, ex toto corde & ex animo. Quibus verbis perpenditur quòd non solum quia gaudeant, sed quòd toto corde & ex animo gaudeant, districta teprehensione feriantur.
Prou. 1. d Hinc Salomon ait: Auersio paruulorum interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet il-
2. Cor. 3. e los. Hinc Paulus admonet, dicens: Qui emunt tamquam non possidentes: & qui vtuntur hoc mundo tamquam non vtantur. Vt videlicet sic nobis quæ suppetunt exterius seruiant, quatenus a supernæ dilectionis studio animum non inflectant: ne luctum nobis internæ peregrinarionis temperent ea, quæ in exilium positis subsidium præbent, & quasi felices in transitorijs nos gaudeamus, qui ab æternis nos interimi miseros cernimus. Hinc
Cant. 2. a namque est quod electorum voce dicit Ecclesia: Leua eius sub capite meo, & dextra illius amplexabitur me. Sinistram Dei prosperitate videlicet vitæ præsentis quasi sub capite po- B
suit, quam intentione summi amoris premit. Dextera vero Dei eam amplectitur: quia sub æterna eius beatitudine tota deuotione continetur. Hinc rursum per Salomonem di-
Prou. 3. b citur: Longitudo dierum in dextera eius, in sinistra vero eius diuitiæ & gloria. Diuitiæ itaque & gloria qualiter sint habenda docuit, quæ posita in sinistra memorauit. Hinc
Psal. 107. b psalmista ait: Saluum me fac dextera tua. Neque enim ait manu, sed dextera: vt videlicet cum dexteram dicetet, quia æternam salutem quæreret, indicaret. Hinc rursum scriptum
Psal. 67. b est: Dextera manus tua Domine confregit inimicos. Hostes enim Dei etsi in sinistra eius proficiunt, in dextera franguntur: quia plerumque prauos vita præsens eleuat, sed aduentus eternæ beatitudinis damnat. Admonendi sunt qui in hoc mundo prosperantur, vt solerter considerent, quia præsentis vitæ prosperitas aliquando idcirco datur vt ad meliorem vitam prouocet, aliquando vero vt in æternum plenius damnet. Hinc est enim quòd C
plebi Israeliticæ Chanaam terra promittitur, vt quandoque ad æterna speranda prouocetur. Neque enim rudis populus ille promissionibus Dei in longinquum crederet, si a promissore suo non etiam a vicino aliquid percepisset. Vt ergo ad æternorum fidem certius roboretur, nequaquam solummoda spe ad res, sed rebus quoque ad spem trahi-
Psal. 104. d tur. Quod liquido psalmista testatur, dicens: Dedit eis regiones gentium, & labores populorum possederunt. Vt custodiant iustificationes eius, & legem eius requirant. Sed cum largientem Deum humana mens boni operis repensatione non sequitur, vnde nutrita
Psal. 72. c pie creditur, inde iustius damnatur. Hinc enim per Psalmistam rursum dicitur: Deiecisti eos, dum alleuarentur. Quia videlicet reprobi cum recta opera diuinis muneribus non rependunt, cum totos se hic deserunt, & affluentibus prosperitatibus dimittunt, vnde exterius proficiunt, inde ab intimis cadunt. Hinc est quòd in inferno cruciato diuiti dicitur: D
Luc. 16. f Recepisti bona in vita tua. Idcirco etenim recepit bona in vita sua malus, vt illic plenius mala reciperet, quia hic fuetat nec per bona conuersus. At contra admonendi sunt, qui ea quidem quæ mundi sunt concupiscunt, sed tamen aduersitatis labore fatigantur, vt solicita consideratione perpendant, creator dispensatorq. cunctorum quanta super eos gratia vigilat, quos in sua desideria non relaxat. Aegro quippe quem medicus desperat, concedit vt cuncta, quæ concupiscit, accipiat. Nam qui sanari posse creditur, a multis quæ appetit prohibetur. Et pueris nummos subtrahimus, quibus tota simul patrimonia heredibus reseruamus. Hinc ergo de spe æternæ hereditatis gaudium sumat, quos aduersitas vitæ temporalis humiliat: quia nisi saluandos eos in perpetuum cernetet, etudiendos sub disciplinæ regimine diuina dispensatio non restrenaret. Admonendi itaque sunt qui in his quæ temporaliter concupiscunt, aduersitatis labore fatigantur, vt solicite consideren E
quòd plerumque etiam iustos cum temporalis potentia sustollit, velut in laqueum culpa
1. Reg. 24. b comprehendit. Nam sicut in priori huius voluminis parte iam diximus, Deo Dauid prius
2. Reg. 11. b amabilis rectior fuit in seruitio, quàm cum peruenit ad regnum. Seruus namque amore iustitiæ, deprehensum aduersarium ferire timuit: rex autem persuasione luxuriæ deuotum militem etiam sub studio fraudis extinxit. Quis ergo opes, quis potestatem, quis gloriam quærat innoxie, si & illi extiterunt noxia, qui hæc habuit non quæsita? Quis inter hæc sine magno discriminis labore saluabitur, si ille in his culpa interueniente turbatus est, qui ad hæc fuerat Deo eligente præparatus? Admonendi sunt vt considerent, quia Salomon qui post tantam sapientiam vsque ad idololatriam cecidisse describitur, nihil in
3. Reg. 11. a hoc mundo prius quàm caderet aduersitatis habuisse memoratur. Sed concessa sapientia funditus cor deseruit, quod nulla, vel minima tribulationis disciplina custodiuit.

Admonitio

A

Admonitio XXVIII.

ALITER admonendi ſunt coniugijs obligati: atque aliter a coniugij nexibus liberi. Admonendi ſunt namque coniugijs obligati, vt cum viciſſim quæ ſunt alterius cogitant, ſic eorum quiſque placere ſtudeat coniugi, vt non diſpliceat conditori: ſic ea quæ huius mundi ſunt agant, vt tamen appetere quæ Dei ſunt non omittant: ſic de bonis præſentibus gaudeant, vt tamen ſolicita intentione mala æterna pertimeſcant: ſic de malis temporalibus lugeant, vt tamen conſolatione integra ſpem in bonis perennibus figant: quatenus dum in tranſitu cognoſcunt eſſe omne quod agunt, in manſione ſciãt quod appetunt: nec mala mundi cor confringant, cum ſpes bonorum cæleſtium roborat: nec bona præſentis vitæ decipiant, cum ſuſpecta ſubſequentis iudicij mala contriſtant.

B Itaque animus Chriſtianorum coniugum & infirmus & fidelis, qui & plene cuncta temporalia deſpicere non valet, & tamen æternis ſe coniungere per deſiderium valet: quamuis in delectatione carnis interim iaceat, ſupernæ ſpei refectione conualeſcat. Et ſi habet quæ mundi ſunt in vſu itineris, ſperet quæ Dei ſunt in fructu peruentionis: nec totum ſe ad hoc quod agit conferat, ne ab eo quod robuſte ſperare debuit, funditus cadat. Quod bene ac breuiter Paulus exprimit, dicens: Qui habent vxores, tamquam non habentes ſint: & qui flent, tamquam non flentes: & qui gaudent, tamquam non gaudentes. Vxorem quippe quaſi non habendo habet, qui ſic per illam carnali conſolatione vtitur, vt tamen numquam ad praua opera a melioris intentionis rectitudine eius amore flectatur. Vxorem quaſi non habendo habet, qui tranſitoria eſſe cuncta conſpiciens, curam carnis ex neceſſitate tolerat, ſed æterna gaudia ſpiritus ex deſiderio expectat. *1.Cor.7.f*

C Non flendo autem flere, eſt ſic exteriora aduerſa plangere, vt tamen nouerit æternæ quoque ſpei conſolatione gaudere. Et rurſum, non gaudendo gaudere eſt, ſic de infimis animum attollere, vt tamen numquam deſinat ſumma formidare. Vbi quoque apte paulo poſt idem doctor ac prædicator gentium ſubdit, dicens: Præterit enim figura huius mundi. ac ſi aperte diceret: Nolite conſtanter mundum diligere, quando & ipſe non poteſt, quem diligitis, ſtare. Incaſſum cor quaſi manentes figitis, dum fugit ipſe quem amatis. Admonendi ſunt coniuges, vt ea in quibus ſibi aliquando diſplicent, & patientes inuicem tolerent, & exhortantes inuicem ſaluent. Scriptum namque eſt: Inuicem onera veſtra portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Lex quippe Chriſti, charitas eſt: quia ille nobis & largiter ſua bona contulit, & æquanimiter mala noſtra portauit. Tunc ergo legem Chriſti & eius mandata imitando complemus, quando & noſtra bona benigne conferimus, & noſtrorum mala pie ſuſtinemus. *Ibidem.f* *Galat.6.a*

D Admonendi quoque ſunt & coniuges, vt eorum quiſque non tam quæ ab altero tolerat, quàm quæ ab ipſo tolerentur attendat. Si enim ſua quæ portantur conſideret, ea quæ ab altero ſuſtinet leuius portat. Admonendi ſunt coniuges, vt ſuſcipiendæ prolis ſe meminerint cauſa coniunctos, & cum immoderatæ admixtioni ſeruientes, propagationis articulum in vſum transferunt voluptatis, perpendant, quòd licet extra non exeant, in ipſo tamen coniugio coniugij iura tranſcendunt. Vnde neceſſe eſt, vt crebris exhortationibus moneantur, vt defleant quòd pulchram copulæ ſpeciem admixtis voluptatibus fœdant. Hinc eſt enim quòd peritus medicinæ cæleſtis Apoſtolus non tam ſanos inſtituit quàm infirmis medicamenta monſtrauit, dicens: De quibus ſcripſiſtis mihi: Bonum eſt homini mulierem non tangere: propter fornicationem autem vnuſquiſque ſuam habeat vxorem, & vnaquæque

E ſuum virum habeat. Qui enim fornicationis metum præmiſit, profecto non ſtantibus præceptum contulit: ſed ne fortaſſe in terra ruerent, lectum cadentibus oſtendit. Vnde adhuc infirmantibus, ſubdidit: Vxori vir debitum reddat, ſimiliter & vxor viro. Quibus dum in magna honeſtate coniugij aliquid de voluptate largiretur, paulo poſt ſubdidit: Hoc autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecũdum imperium. Culpa quippe eſſe innuitur, quod indulgeri perhibetur. Sed quæ tanto citius relaxetur, quanto non per hanc illicitum quid agitur: ſed hoc quod eſt licitum, ſub moderamine non tenetur. Quod bene Loth in ſemetipſo exprimit, qui ardentem Sodomam fugit: ſed tamen Segor veniens, nequaquam mox montana conſcendit. Ardentem quippe Sodomam fugere, eſt illicita carnis incendia declinare. Altitudo vero montium, eſt munditia continentium. Vel certe quaſi in monte ſunt qui & iam carnali copulæ inhærent, ſed tamen extra ſuſcipiendæ prolis admixtionem debitam, nulla carnis voluptate ſoluuntur. In monte *1.Cor.7.a* *Ibidem.a* *Ibidem.b* *Gen.19.c*

quippe stare quid est nisi fructus propaginis in carne non quærere? In monte stare, est carni carnaliter non adhærere. Sed quia multi sunt, qui scelera quidem carnis deserunt, nec tamen in coniugio positi, vsus solum modo debiti iura conseruant: exijt quidem Loth Sodomam, sed tamen mox ad montana non peruenit: quia iam damnabilis vita relinquitur, sed adhuc celsitudo coniugalis continentiæ subtiliter non tenetur. Est vero in medio Segor ciuitas, quæ fugientem saluet infirmum: quia videlicet cum sibi per incontinentiam miscentur coniuges, & lapsus scelerum fugiunt, & tamen venia saluantur. Quasi paruam quippe ciuitatem inueniunt in qua ab ignibus defendantur: quia coniugalis hæc vita non
Gen. 19. d quidem in virtutibus mira est, sed tamen a supplicijs secura. Vnde idem Loth ad Angelum dicit: Est ciuitas hic iuxta ad quam possum fugere, parua, & saluabor in ea. Numquid non modica est, & viuet anima mea in ea? Iuxta ergo Segor dicitur, & tamen ad salutem tuta perhibetur: quia coniugalis vita nec a mundo longe diuisa est, nec tamen a gaudio
Ibidem. d salutis aliena. Sed tunc in hac actione vitam suam coniuges quasi in parua ciuitate custodiunt, quando pro se assiduis deprecationibus intercedunt. Vnde recte per Angelum ad eundem Loth dicitur: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, vt non subuertam vrbem pro qua locutus es. Quia videlicet cum deprecatio funditur Deo, nequaquam talis coniugij
1. Cor. 7. d vita damnatur. De qua deprecatione quo que Paulus admonet, dicens: Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi. At contra admonendi sunt qui ligati coniugijs non sunt, vt cælestibus præceptis eo rectius seruiant, quo eos ad curas mũdi nequaquam iugum copulæ carnalis inclinat: vt quos onus licitum coniugij non grauat, nequaquam pondus illicitum terrenæ solicitudinis premat, sed tanto eos paratiores dies vltionis quanto expeditiores inueniat: ne quo meliora agere vacantes possunt, sed tamen negligunt, eo supplicia deteriora mereantur. Audiant quod Apostolus cum quosdam ad cælibatus gratiam instrueret, non coniugium spreuit, sed curas mũdi nascentes ex con-
Ibidem. f iugio repulit, dicens: Hoc ad vtilitatem vestram dico, non vt laqueum vobis iniiciam: sed ad id quod honestum est, & quod facultatem præbeat sine impedimento Domino obseruiendi. Ex coniugijs quippe terrenæ solicitudines prodeunt: & idcirco magister gentium auditores suos ad meliora persuasit, ne solicitudine terrena ligarentur. Quem ergo cælibẽ curarum sæcularium impedimentum præpedit, & coniugio se nequaquam subdidit, & tamen coniugij onera non euasit. Admonendi sunt cælibes ne sine dan nationis iudicio misceri se feminis vacantibus putent. Cum enim Paulus fornicationis vitium tot criminibus execrandis inseruit, cuius sit reatus indicauit, dicens: Neque fornicatores, neque seruiẽtes idolis, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, ne-
1. Corint. 6. b *Hebr. 13. a* que auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et rursum: Fornicatores autem & adulteros iudicabit Deus. Admonendi sunt itaque, vt si tentationum procellas cum difficultate salutis tolerant, coniugij portum petant. Scriptũ namque est: Melius est nubere quàm vri. Sine culpa quippe ad coniugiũ veniunt, si tamen necdum meliora vouerunt. Nam quisquis bonum maius subire proposuit, bonũ minus quod
1. Cor. 7. b *Luc. 9. c* licuit illicitum fecit. Scriptum quippe est: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno cælorum. Qui igitur fortiori studio intenderat, retro conuincitur respicere, si relictis amplioribus bonis ad minima se torquetur.

Admonitio XXIX.

ALITER admonendi sunt, peccatorum carnis conscij, atque aliter ignari. Admonendi namque sunt peccata carnis experti, vt mare saltem post naufragium metuant, & perditionis suæ discrimina. vel cognita perhorrescant: ne qui pie post perpetrata mala seruati sunt, hæc improbe repetendo moriantur. Vnde peccanti animæ nunquam a peccato desinenti dicitur: Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Admonendi sunt itaque, vt studeant, quatenus si accepta naturæ bona integra seruare noluerunt, saltem scissa resarciant. Quibus nimirum necesse est, vt perpendant in tam magno fidelium numero, quàm multi & se illibatos custodiant, & alios ab errore conuertant. Quid ergo isti dicturi sunt, si alijs in integritate stantibus, ipsi nec post damna respiscant? Quid dicturi sunt, si cum multi & alios secum deferunt ad regnum, hi expectanti Domino nec semetipsos reducant? Admonendi sunt, vt præterita commissa considerent, & imminentia deuitent. Vnde sub Iudææ specie per Prophetam Dominus corruptis in hoc mundo mentibus, transactas ad memoriam culpas reuocat, quatenus

pollui

A pollui in futuris erubeſcant, dicens: Fornicatæ ſunt in Aegypto in adoleſcentia ſua: ibi ſubacta ſunt vbera earum, & fractæ ſunt mammæ pubertatis earum. In Aegypto quippe vbera ſubiguntur, cum turpi huius mundi deſiderio humanæ mentis voluntas ſubſternitur. In Aegypto pubertatis mammæ franguntur, quando naturales ſenſus adhuc in ſemetipſis integri, pulſantis concupiſcentiæ corruptione vitiantur. Admonendi ſunt carnis peccata experti, vt vigilanti cura conſpiciant, poſt delicta nobis ad ſe redeuntibus Deus quanta beneuolentia ſinum ſuæ pietatis expendat, cum per Prophetam dicat: Si dimiſerit vir vxorem ſuam, & illa recedens duxerit virum alium, numquid reuertetur ad eum vltra? Numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, dicit Dominus. Ecce de fornicante & relicta muliere argumentum iuſtitiæ proponitur, & tamen nobis redeuntibus poſt lapſum non B iuſtitia, ſed pietas exhibetur. Vt hinc vtique colligamus, ſi nobis delinquentibus tanta pietate parcitur, a nobis nec poſt delictum redeuntibus quanta improbitate peccatur: aut quæ ab illo erit ſuper improbos venia, qui non ceſſat vocare poſt culpam? Quæ nimirum bene per Prophetam poſt delictum miſericordia vocationis exprimitur, cum auerſo homini dicitur: Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tuæ audient verbum poſt tergum monentis. Humanum quippe genus Dominus in faciem monuit, quando in paradiſo condito homini atque in libero arbitrio ſtanti, quid facere, quid ve non facere deberet, indixit. Sed homo in Dei faciem terga dedit, cum ſuperbiens eius iuſſa contempſit. Nec tamen ſuperbientem Deus deſeruit, qui ad reuocandum hominem legem dedit, exhortantes Angelos miſit, in carne noſtræ mortalitatis ipſe apparuit. Ergo poſt tergum ſtans nos admonuit, qui ad recuperationem nos gratiæ etiam contemptus vocauit. C Quod igitur generaliter ſimul potuit dici de cunctis, hoc neceſſe eſt ſpecialiter ſentiri de ſingulis. Quaſi enim coram Deo poſitus quiſque verba monitionis eius percipit, cum priuſquam peccata perpetret, voluntatis eius præcepta cognoſcit. Adhuc enim ante faciem eius ſtare, eſt necdum eum peccando contemnere. Cum vero dereliſto bono innocentiæ, iniquitatem eligens appetit, iam terga in eius faciem mittit. Sed ecce adhuc & poſt tergum Deus ſubſequens monet, qui etiam poſt culpam ad ſe redire perſuadet. Auerſum reuocat, cum commiſſa non reſpicit, ſed reuertenti ſinum pietatis expandit. Vocem ergo poſt tergum monentis audimus, ſi ad inuitantem nos Dominum ſaltem poſt peccata reuertimur. Debemus ergo pietatem vocantis erubeſcere, ſi iuſtitiam nolumus formidare: quia tanto grauiori improbitate contemnitur, quanto & contemptus adhuc vocare non dedignatur. At contra admonendi ſunt peccata carnis ignorantes, vt tanto ſolicitius præ- D cipitem ruinam metuant, quanto altius ſtant. Admonendi ſunt, vt nouerint, quia quo magis loco præeminenti conſiſtunt, eo crebrioribus ſagittis inſidiatoris impetuntur. Quia tanto ardentius ſolet erigi, quanto robuſtius ſe conſpicit vinci: tantoq. intolerabilius dedignatur vinci, quanto contra ſe videt per integra infirmæ carnis caſtra pugnari. Admonendi ſunt, vt inceſſanter præmia ſuſpiciant, & libenter proculdubio tentationum quas tolerant labores calcabunt. Si enim attendatur felicitas quæ ſine tranſitu attingitur, lene fit quod tranſeundo laboratur. Audiant quod per prophetam dicitur: Hæc dicit Dominus eunuchis: Qui cuſtodierint ſabbata mea & elegerint quæ volui, & fœdus meum tenuerint, dabo eis in domo mea & in muris meis locum & nomen melius a filijs & filiabus. Eunuchi quippe ſunt, qui compreſſis motibus carnis, affectum in ſe praui operis abſcindunt. Quo autem apud patrem loco habeantur oſtendi- E tur, quia in domo patris videlicet æterna manſione etiam filijs præferuntur. Audiant quod per Ioannem dicitur: Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati: virgines enim ſunt, & ſequuntur agnum quocumque ierit. Et quod canticum cantant quod nemo poteſt dicere, niſi illa centum quadraginta quattuor milia. Singulariter quippe canticum agno cantare, eſt cum eo in perpetuum præ cunctis fidelibus etiam de incorruptione carnis gaudere. Quod tamen electi ceteris canticum audire poſſunt, licet dicere nequeant: quia per charitatem quidem in illorum celſitudine læti ſunt, quamuis ad eorum præmia non aſſurgant. Audiant peccatorum carnis ignarij quod per ſemetipſam de hac integritate veritas dicit: Non omnes capiunt verbum hoc. Quod eo innotuit ſummum eſſe, quo denegauit omnium: & dum prædicit quia difficile capitur, audientibus inuit, captum cum qua cautela teneatur. Admonendi ſunt itaque peccata carnis ignorantes, vt & præeminere virginitatem coniugio ſciant, & tamen ſe ſuper coniuges non extollant:

Ezech.23.a

Hiere.3.a

Eſaia.30.e

Eſaia.56.b

Apoc.14.d

Matth.19.b

quatenus dum & virginitatem præferunt, & se postponunt: & illud non deserant quod A
melius esse æstiment, & se custodiant quo se inaniter non exaltant. Admonendi sunt, vt
considerent, quòd plerumque actione sæcularium vita continentium confunditur, cum
illi vltra habitum assumant opera, & ista iuxta ordinem proprium non excitant corda.
Esaiæ.23.a Vnde bene per prophetam dicitur: Erubescе Sidon, ait mare. Quasi enim per vocem ma-
ris ad verecundiam Sidon adducitur, quando per comparationem vitæ sæcularium atque
in hoc mundo fluctuantium, eius qui munitus & stabilis cernitur, vita reprobatur. Sæpe
enim nonnulli ad Dominum post peccata carnis redeuntes, tanto ardentius se in bonis
operibus exhibent, quanto damnabiliores se de malis vident. Et sæpe quidam in carnis
integritate perdurantes, cum minus se respiciunt habere quod defleant, plene sibi sufficere
vitæ suæ innocentiam putant atque ad feruorem spiritus nullis se ardoris stimulis in-
flammant. Et fit plerumque Deo gratior amore ardens vita post culpam, quàm securi- B
Luca 7.g tate torpens innocentia. Vnde & voce iudicis dicitur: Remittuntur ei peccata multa, quia
dilexit multum: & gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitente magis, quàm
super nonagintanouem iustis, quibus non opus est pœnitentia. Quod citius ex ipso vsu
colligimus, si nostræ mentis iudicia pensemus. Plus namque terram diligimus quæ post
spinas exarata fructus vberes producit, quàm quæ nullas spinas habuit, sed tamen exculta
sterilem segetem gignit. Admonendi sunt peccata carnis ignorantes, ne superioris or-
dinis celsitudine se ceteris præferant, cum ab inferioribus quanta se melius agantur, igno-
rant. In examine namque recti iudicis mutat merita ordinum, qualitas actionum. Quis
enim consideratis rerum ipsis imaginibus nesciat, quòd in natura gemmarum carbuncu-
lus præfertur hyacintho? Sed tamen cærulei coloris hyacinthus præfertur pallenti car-
bunculo: quia & illi quod naturæ ordo subtrahit, species decoris adiungit, & hunc quem C
naturalis ordo prætulerat, coloris qualitas fœdat. Sic ergo in humano genere & quidam
in meliori ordine deteriores sunt, & quidam in deteriori meliores: quia & isti sortem ex-
tremi habitus bene viuendo transcendunt, & illi superioris loci meritum moribus non
exæquando diminuunt.

Admonitio XXX.

ALITER admonendi sunt qui peccata deplorant operum, atque aliter qui cogitatio-
num. Admonendi quippe sunt qui peccata deplorant operum, vt consummata ma-
la perfecto diluãt lamento, ne plus astringantur in debito perpetrati operis, & minus sol-
Psal. 79.a uant fletibus satisfactionis. Scriptum quippe est: Potum dedit nobis in lacrymis & in men-
sura: vt videlicet vniuscuiusque mens tantum pœnitendo compunctionis suæ bibat lacry-
mas, quantum se a Deo meminit a ruisse per culpas. Admonendi sunt, vt incessanter ad- D
missa ante oculos reducant, atque viuendo agant, vt a districto iudice videri non debeant.
Psal. 50.b Vnde Dauid cum peteret, dicens: Auerte oculos tuos a peccatis meis: paulo superius intu-
lit: Delictum meum coram me est semper. ac si diceret: Peccatum meum ne respicias po-
stulo, quia hoc respicere ipse non cesso. Vnde & per prophetam Dominus dicit: Et pec-
catorum tuorum memor non ero, tu autem memor esto. Admonendi sunt, vt singula
quæque admissa considerent, & dum per vnumquodque erroris sui inquinationem de-
flent, simul se ac totos lacrymis mundent. Vnde bene per Hieremiam dicitur, cum Iudææ
Thren.3.f singula delicta pensarentur: Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. Diuisas quippe
ex oculis aquas deducimus, quando peccatis singulis dispertitas lacrymas damus. Ne-
que enim vno eodemque tempore æque mens de omnibus dolet, sed dum nunc hu-
ius, nunc illius culpæ memoria acrius tangitur, simul de omnibus in singulis com- E
mota purgatur. Admonendi sunt, vt de misericordia, quam postulant, præsumant: ne vi
immoderatæ afflictionis intereant. Neque enim pie Dominus ante delinquentium ocu-
los flenda peccata opponeret, si per semetipsum ea districte ferire voluisset. Constat enim
quòd a suo iudicio abscondere voluit, quos miserando præueniens sibimetipsis iudices fe-
Psal. 94.a cit. Hinc enim scriptum est: Præueniamus faciem Domini in confessione. Hinc per Pau-
1.Cor. 11.g lum dicitur: Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Rursumq. admo-
nendi sunt, vt sic de spe fiduciam habeant, ne tamen incauta securitate torpescant.
Plerumque enim hostis callidus mentem quam peccato supplantat, cum de ruina sua
afflictam respicit, securitatis pestiferæ blanditijs seducit. Quod figurate exprimitur,
Gen.34.a cum factum Dinæ memoratur. Scriptum quippe est: Egressa est Dina vt videret mu-
lieres regionis illius: quam cum vidisset Sichen filius Emor Euei princeps terræ illius,

adamauit,

A adamauit, & rapuit, & dormiuit cum illa, vi opprimens virginem, & conglutinata eſt anima eius cum ea, triſtemq. blanditijs deliniuit. Dina quippe vt mulieres videat extraneæ regionis, egreditur, quando vnaquæque mens ſua ſtudia negligens, actiones alienas curans, extra habitum atque extra ordinem proprium vagatur. Quam Sichen princeps terræ illius opprimit: quia videlicet inuentam in curis exterioribus diabolus corrumpit. Et conglutinata eſt anima eius cum ea: quia vnitam ſibi per iniquitatem reſpicit. Et quia cum mens a culpa reſipiſcit, ad ſe ducitur, atque admiſſum fiere conatur, corruptor autem ſpes & ſecuritates vacuas ante oculos reuocat, quatenus vtilitatem triſtitiæ ſubtrahat, recte illic ſubiungitur: Triſtemq. blanditijs deliniuit. Modo enim aliorum facta grauiora, modo nihil eſſe, quod perpetratum eſt, modo miſericordem Deum loquitur, modo adhuc tempus ſubſequens ad pœnitentiam pollicetur: vt dum per hæc decepta mens
B ducitur, ab intentione pœnitentiæ ſuſpendatur: quatenus tunc bona nulla percipiat quam nunc mala contriſtant, & tunc plenius obruatur ſupplicijs, quæ nunc etiam gaudet in delictis. At contra admonendi ſunt qui peccata cogitationum deflent, vt ſolicite conſiderent intra mentis arcana vtrum delectatione tantummodo, an etiam conſenſu deliquerint. Plerumque enim tentatum cor & ex carnis nequitia delectatur, & tamen eidem nequitiæ ex ratione renittitur, vt in ſecreto cogitationis, & contriſtet quod libet, & libeat quod contriſtat. Nonnumquam vero ita mens baratro tentationis abſorbetur, vt nullatenus renitatur, ſed ex deliberatione ſequitur hoc vnde ex delectatione pulſatur: & ſi facultas exterior ſuppetat, rerum mox affectibus interiora vota conſummat. Quod videlicet ſi iuſta animaduerſio diſtricti iudicis reſpicit, non eſt iam cogitationis culpa ſed operis: quia etſi rerum tarditas foras peccatum diſtulit, intus hoc conſenſio-
C nis opere voluntas impleuit. In primo autem parente didicimus quia tribus modis omnis culpæ nequitiam perpetramus, ſuggeſtione ſcilicet, delectatione, & conſenſu. Primum itaque per hoſtem ſecundum vero per carnem, tertium per ſpiritum perpetratur. Inſidiator enim praua ſuggerit, caro ſe delectationi ſubijcit, atque ad extremum ſpiritus victus delectatione conſentit. Vnde & ille ſerpens praua ſuggeſſit. Eua autem quaſi caro ſe delectationi ſubdidit. Adam vero velut ſpiritus ſuggeſtione ac delectatione ſuperatus conſenſit. Suggeſtione itaque peccatum agnoſcimus, delectatione vincimur, conſenſu etiam ligamur. Admonendi ſunt igitur, qui nequitias cogitationis deflent, vt ſolicite conſiderent in qua peccati menſura ceciderunt, quatenus iuxta ruinæ modum quam in ſemetipſis introrſus ſentiunt, etiam menſura lamentationis erigantur: ne ſi cogitata mala minus excruciant, vſque ad perpetranda opera perducant. Sed inter hæc ita terrendi ſunt, vt tamen
D minime frangantur. Sæpe enim miſericors Deus eo citius peccata cordis abluit, quo exire ad opera non permittit: & cogitata nequitia tanto citius ſoluitur, quanto effectu operis diſtrictius non ligatur. Vnde recte per Pſalmiſtam dicitur: Dixi, pronunciabo aduerſum me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatē cordis mei. Qui autem impietatem cordis ſubdidit, quia cogitationum iniuſtitias pronunciare vellet indicauit. Dumq. ait: Dixi, pronunciabo, atque illico adiunxit, Et tu remiſiſti: quàm ſit ſuper hæc facilis venia oſtendit. Et dum ſe adhuc petere promittit, hoc quod petere ſe promittebat, obtinuit: quatenus quia vſque ad opus non venerat culpa, vſque ad cruciatum non perueniret pœnitentia, ſed cogitata afflictio mentem tergeret, quam nimirum tantummodo cogitata iniquitas inquinaſſet. *Pſal. 31. a*

Admonitio XXXI.

E ALITER admonendi ſunt qui admiſſa plangunt, nec tamen deſerunt: atque aliter qui deſerunt, nec tamen plangunt. Admonendi ſunt enim qui admiſſa plangunt, nec tamen deſerunt: vt conſiderate ſolicite ſciant quia flendo inaniter ſe mundant, qui viuendo ſe nequiter inquinant, cum idcirco ſe lacrymis lauant, vt mundi ad ſordes redeant. Hinc enim ſcriptum eſt: Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti. Canis quippe cum vomit, profecto cibum, qui pectus deprimebat, proijcit: ſed cum ad vomitum reuertitur, vnde leuigatus fuerat, rurſus oneratur. Et qui admiſſa plangunt profecto nequitiam de qua male ſatiati fuerant, & quæ mentis intima deprimebat confitendo proijciunt, quam poſt confeſſionem dum repetunt reſumunt. Sus vero in volutabro luti cum lauatur, ſordidior redditur. Et quia admiſſum plangit, nec tamen deſerit, pene grauiori culpæ ſe ſubijcit: quia ipſam quam flendo potuit impetrare veniam contemnit, & quaſi in lutoſa aqua ſemetipſum voluit: quia dum fletibus *De pœn. diſt. 3. Qui admiſſa.* *Prouer. 26. b & 2. Pet. 2. d* *Eadd. diſt. Quia admiſſum.*

suis vitæ munditiam subtrahit, ante Dei oculos sordidas ipsas etiam lacrymas facit. A
Eccl.7.b Hinc rursum scriptum est: Ne iteres verbum in oratione tua. Verbum namque in ora-
Esaiæ.1.d tione iterare, est post fletum committere quod rursum necesse sit flere. Hinc per Esaiam
Ead.dist.Lauamini. dicitur: Lauamini, mundi estote. Post lauacrum enim mundus esse negligit, quisquis
post lacrymas vitæ innocentiam non custodit. Lauantur ergo & nequaquam mundi
Eccle.34.d sunt, qui commissa flere non desinunt, sed rursus flenda committunt. Hinc quoque per
Ead.dist.Baptizantur. quendam sapientem dicitur: Quid prodest si quis baptizatur a mortuo, & iterum tangit
illum, quid proficit lauatio eius? Baptizatur quippe a mortuo qui mundatur fletibus a
peccato. Sed post baptisma mortuum tangit, qui culpam post lacrymas repetit. Admo-
nendi sunt qui admissa plangunt, nec tamen deserunt, vt ante districti iudicis oculos eis
se esse similes agnoscant, qui venientes ad faciem quorundam hominum magna eis sub-
missione blandiuntur, recedentes autem inimicitias ac damna quæ valent atrociter infe- B
runt. Quid est enim culpam flere, nisi humilitatem Deo suæ deuotionis ostendere? Et
quid est post fletum praua agere, nisi superbas in eum, quem rogauerat, inimicitias exer-
Iacobi.4.d cere? Iacobo attestante qui ait: Quicumque voluerit amicus esse sæculi huius, inimicus
Dei constituitur. Admonendi sunt qui admissa plangunt, nec tamen deserunt, vt solici-
te considerent, quia ita plerumque mali inutiliter compunguntur ad iustitiam, sicut ple-
rumque boni innoxie tentantur ad culpam. Fit quippe mira exigentibus meritis dispo-
sitionis internæ mensura, vt & illi dum de bono aliquid agunt quod tamen non perfi-
ciunt, superbe inter ipsa quæ etiam pleniſſime perpetrant mala confidant. Et isti dum
de malo tentantur, cui nequaquam consentiunt, quo per debilitatem ac infirmitatem ti-
tubant, eo gressus cordis ad iustitiam per patientiam & humilitatem verius figant.
Num.23.b Balaam quippe tabernacula iustorum respiciens, ait: Moriatur anima mea morte iusto- C
Num.24.b rum, & fiant nouissima mea horum similia. Sed cum compunctionis tempus abscessit,
contra eorum vitam quibus se similem fieri etiam moriendo poposcerat, consilium præ-
buit. Et cum occasionem de auaritia reperit, cito oblitus est quidquid sibi de innocentia
Rom.7.b optauit. Hinc vero doctor & prædicator gentium Paulus ait: Video aliam legem in
membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege pec-
cati, quæ est in membris meis. Qui profecto idcirco tentatur, vt in bono robustius ex ipsa
infirmitatis suæ cognitione solidetur. Quid est ergo quòd ille compungitur, & tamen
iustitiæ non appropinquat: iste tentatur, & tamen cum culpa non inquinat? nisi hoc quod
aperte ostenditur, quòd nec malos bona imperfecta adiuuant, nec bonos mala inconsum-
mata condemnant. At contra admonendi quoque sunt etiam qui admissa deserunt, nec
tamen plangunt, ne iam relaxatas æstiment culpas, quas etsi agendo non multiplicant, D
nullis tamen fletibus mundant. Neque enim scriptor si a scriptione cessauerit, quia alia
non addidit, etiam illa quæ scripserat deleuit: & simili modo, nec qui contumelias irro-
gat, si solummodo tacuerit, satisfecit: cum profecto necesse sit vt verba præmissæ super-
biæ verbis subiunctæ humilitatis impugnet: nec debitor absolutus est, quia alia non mul-
tiplicat, nisi & illa quæ ligauerat soluat. Ita & cum Deo delinquimus, nequaquam sa-
tisfacimus, si ab iniquitate cessamus: nisi voluptates quoque quas dileximus, e contra-
rio appositis lamentis insequamur. Si enim nulla nos in hac vita operum culpa macu-
lasset, nequaquam nobis hic adhuc degentibus ipsa ad securitatem innocentia nostra
sufficeret: quia illicita animum multa pulsarent. Qua ergo mente securus est, qui perpe-
tratis iniquitatibus ipse sibi testis est, quia innocens non est? Neque enim Deus nostris cru-
ciatibus pascitur, sed delictorum morbo medicamentis contrarijs medetur: vt qui volu- E
ptatibus delectati discessimus, rursum fletibus amaricati redeamus. Et qui per illicita de-
fluendo cecidimus, etiam a licitis nosmetipsos restringendo, surgamus. Et cor quod insa-
na lætitia infuderat, salubris tristitia exurat: & quod vulnerauerat elatio superbiæ, curet
Psal.74.a obiectio humilis vitæ. Hinc enim scriptum est: Dixi iniquis nolite inique agere: & delin-
quentibus, nolite exaltare cornu. Cornu quippe delinquentes exaltant, si nequaquam
Psalm.50.c se ad pœnitentiam ex cognitione suæ iniquitatis humiliant. Hinc rursum dicitur: Cor
contritum & humiliatum Deus non spernit. Quisquis enim peccata plangit, nec tamen
deserit, cor quidem conterit, sed humiliare contemnit. Qui vero peccata iam deserit nec
tamen plangit, iam quidem humiliat, sed tamen cor conterere recusat. Hinc Paulus
1.Cor.6.c ait: Et hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis. Quia nimirum illos emen-
datior vita sanctificat, quos & per pœnitentiam abluens afflictio fletuum mundat.

Hinc

A Hinc Petrus cum quosdam territos malorum suorum consideratione conspiceret, admonuit,dicens: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum. Dicturus enim baptisma, præmisit pœnitentiæ lamenta: vt ptius se aqua suæ afflictionis infundetent,& postmodum sacramento baptismatis lauarent. Qua ergo mẽte qui transactas culpas flere negligunt,viuunt securi de venia,quando ipse summus pastor Ecclesiæ huic etiam sacramento addendam pœnitentiam credidit, quod peccata principaliter extinguit? *Acto. 2. a*

Admonitio XXXII.

ALITER admonendi sunt qui illicita quæ faciunt etiam laudant: atque aliter qui accusant praua, nec tamen deuitant. Admonendi sunt enim qui illicita quæ faciũt etiam laudant, vt considerent quod plerumque plus ore quàm opere delinquant. Opere
B namque per semetipsos solos praua perpetrant. Ote autem per tot personas iniquitatem exhibent, quot audientium mentes iniqua laudantes docent. Admonendi ergo sunt,vt si eradicare mala dissimulant,salrem seminare pertimescant. Admonendi sunt, vt eis perditio priuata sufficiat. Rursumq. admonendi sunt, vt si esse mali non metuunt, erubescant saltem videri quod sunt. Plerumque enim culpa dum absconditur, effugatur:quia dum mens erubescit videri quod tamen esse non metuit, erubescit quandoque esse quod fugit videri. Cum vero prauus quisque impudentet innotescit, quo liberius omne facinus perpetrat,eo etiam licitum putat:& quod licitum suspicatur, in hoc proculdubio multiplicius mergitur. Vnde scriptum est: Peccatum suum sicut Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. Peccatum enim suum absconderet Sodoma,si adhuc sub timore peccaret. Sed funditus frena timoris amiserat, quæ ad culpam nec tenebras requirebat. Vndé & *Esa.3.b*
C rursum scriptum est:Clamor Sodomorum & Gomorræ multiplicatus est. Peccatum quippe cum voce, est culpa cum actione: peccatum vero etiam cum clamore, est culpa cum libertate. At contra admonendi sunt qui accusant praua, nec tamen deuitant, vt prouide perpendant, quid in districto Dei iudicio pro sua excusatione dicturi sunt, qui de reatu suorum criminum etiam semetipsis iudicibus non excusantur. Hi itaque quid aliud quàm præcones sunt sui? voces contra culpas proferunt, & semetipsos operibus reos tradunt. Admonendi sunt,vt videant,quia de occulta iam retributione iudicij est quòd eorum mens,malum quod perpetrat,illuminatur,vt videat,sed non conatur vt vincat:vt quo melius videt, eo deterius pereat: quia & intelligentiæ lumen percipit, & actionis prauæ tenebras non relinquit. Nam cum acceptam ad adiutorium scientiam negligunt,hanc contra se in testimonium vertunt,& de lumine intelligentiæ augent supplicia: quod profecto *Gene.18.c*
D acceperant vt possent delere peccata. Quorum nimirum nequitia dum malum agit quod diiudicat,venturum iudicium iam hic degustat, vt cum æternis supplicijs seruatur obnoxia, suo hic interim examine non sit absoluta:tantoq. illic grauiora tormenta percipiat, quanto hic malum non deserit,etiam quod ipsa mens condemnat. Hinc enim veritas dicit:Seruus qui cognouit voluntatem domini sui & non fecit secundum voluntatem eius, plagis vapulabit multis. Hinc Psalmista ait:Descendant in infernum viuentes. Viui quippe quæ circa illos aguntur,sciunt & sentiunt, mortui autem sentire nihil possunt. Mortui autem in infernum descenderent,si mala nesciendo perpetrarent. Cum vero sciunt mala, & tamen faciunt,ad iniquitatis infernum viuentes miseri sentientesq. descendunt. *Lucę.12.f* *Psal.54.c*

Admonitio. XXXIII.

E ALITER admonendi sunt,qui repentina concupiscentia superantur,atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur. Admonendi itaque sunt quos repentina concupiscentia superat, vt in bello præsentis vitæ se quotidie positos attendant, & cor quod præuidere vulnera non potest, scuto soliciti timoris tegant: vt occulta insidiantis iacula hostis perhorteſcant, & in tam caliginoso certamine intentione continua inter mentis castra se muniantur. Nam si a circumspectionis solicitudine cor destituitur, vulneribus aperitur: quia hostis callidus tanto liberius pectus percutit, quanto nudum a prouidentiæ lorica deprehendit. Admonendi sunt qui repentina concupiscentia superantur, vt curare nimis terrena desuescant: quia intentionem suam dum rebus transitorijs immoderatius implicant, quibus culparum iaculis transfigantur, ignorant. Vnde per Salomonem vox percussi, & dormientis exprimitur, qui ait: Verberauerunt me, sed non dolui: traxerunt me, & ego non sensi. Quando euigilabo, & *Prouer. 23.d*

rursum

rursum vina reperiam? Mens quippe a cura suæ solicitudinis dormiens verberatur & A
non dolet quia sicut imminentia mala nonprospicit, sic neque quæ perpetrauerit, agnoscit. Trahitur & nequaquam sentit, quia per illecebras, vitiorum ducitur: nec tamen ad sui custodiam suscitatur. Quæ quidē euigilare optat vt rursum vina reperiat: quia quāuis somno torporis a sui custodia prematur, vigilare tamen ad sæculi curas nititur: vt semper voluptatibus deebrietur, & cū ad illud dormiat, in quo solerter euigilare debuerat, ad illud vigilare appetit, ad quod laudabiliter dormire potuisset. Hinc superius scriptū est: Et eris quasi dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clauo. In medio enim mari dormit, qui in huius mundi tentationibus positus prouidere motus irruentiū vitiorū quasi imminētes vndarum cumulos negligit. Et quasi clauum gubernator amittit, quando mens ad regendam nauem corporis, studium solicitudinis perdit. Clauum quippe in mari amittere, est intentionem prouidam inter procellas huius sæculi non tenere. Si B
enim gubernator solicite clauum stringit, modo in fluctibus ex aduerso nauem dirigit, modo ventorum impetus per obliquum findit. Ita cum mens vigilantem animam regit, modo alia superans calcat, modo alia prouidens declinat, vt & præsentia laborando subijciat, & contra futura certamina prospiciendo conualescat. Hinc rursum quoque de fortibus supernæ patriæ bellatoribus dicitur: Sit vniuscuiusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos. Ensis enim super femur ponitur, quando acumine sanctæ prædicationis praua suggestio carnis edomatur. Per noctem vero cæcitas nostræ infirmitatis ac debilitatis exprimitur: quia quidquid aduersitatis in nocte imminet, non videtur. Vniuscuiusque ergo ensis super femur suum ponitur propter tentationes siue timores nocturnos: quia videlicet sancti & perfecti viri dum ea, quæ non vident, metuunt, ad in- *Cant. 3. e*
tentionem certaminis parati semper assistunt. Hinc rursum sponsæ dicitur: Nasus tuus C *Cant. 7. b*
sicut turris quæ est in Libano. Rem namque quam oculis non cernimus, plerumque odore præuidemus. Per nasum quoque odores, fœtoresq. discernimus. Quid ergo per nasum Ecclesiæ, nisi sanctorum prouida discretio designatur? Qui etiam turri similis quæ est in Libano dicitur: quia discreta eorum prouidentia ita in alto posita est, vt tentationum certamina & prius quam veniant videat, & contra ea dum venerint munita subsistat. Quæ enim futura præuidentur, cum præsentia fuerint, minoris timoris fiunt: quia dum contra ictum quisquis paratior redditur, hostis qui se inopinatum credidit, eo ipso quo præuisus est, eneruatur. At contra admonendi sunt, qui in culpa ex consilio ligantur, qua tenus prouida consideratione perpendant, quia dum mala ex iudicio faciunt, districtius contra se iudicium accendunt: vt tanto eos durior sententia feriat, quanto illos in culpa arctius vincula deliberationis ligant. Citius fortasse delicta pœnitendo abluerent, si in D
his sola præcipitatione cecidissent. Nam tardius peccatum soluitur, quod per consilium solidatur. Nisi enim mens omni modo æterna despiceret, in culpa ex consilij iudicio non periret. Hac ergo præcipitatione lapsi, & per consilium pereuntes differunt, quòd cum hi a statu iustitiæ peccando concidunt, plerumque simul & in laqueum desperationis cadunt, & radice spei funditus euelluntur. Hinc est quod per prophetam Dominus nō
tam præcipitationum praua, quam delictorum studia reprehendit, dicens: Ne forte egre- *Hier. 4. a*
diatur vt ignis indignatio mea & succendatur, & non sit qui extinguat, propter malitiā
studiorum vestrorum. Hinc iterum iratus dicit: Visitabo super vos iuxta fructum studio- *Hier. 23. a*
rum vestrorum. Quia ergo a peccatis alijs differunt peccata quæ per consilium perpetrā tur, non tam praua facta Dominus, quàm studia prauitatis insequitur. In factis enim
sæpe infirmitate, sæpe negligentia, in studijs vero malitiosa semper intentione peccatur. E
Quo contra recte beati viri expressione per prophetam dicitur: Et in cathedra pestilentiç *Psal. 1. a*
non sedit. Cathedra quippe iudicis esse vel præsidentis solet. In cathedra autem pestilentiç sedere, est ex iudicio praua committere. In cathedra pestilentiæ sedere, est & ex ratione mala discernere, & tamen ex deliberatione perpetrare. Quasi in peruersi consilij cathedra sedet, qui tanta iniquitatis elatione attollitur, vt adimplere malum etiam per consilium conetur. Et sicut assistentibus turbis prælati sunt, qui cathedrę honore fulciuntur: ita delicta eorum qui præcipitatione corruunt, exquisita per studium peccata transcendunt. Admonendi ergo sunt, vt hinc colligant, qui in culpa etiam se per consilium ligant, qua quandoque vltione feriendi sunt, qui nunc prauorum non socij, sed principes sunt.

Adue-

A

Admonitio. XXXIIII.

ALITER admonendi sunt qui licet minima, crebro tamen illicita faciunt: atque aliter qui se a paruis custodiunt, sed aliquando in grauioribus demerguntur. Admonendi sunt qui quamuis in minimis, sed tamen frequenter excedunt: vt nequaquam considerent qualia, sed quanta committunt. Facta enim sua si despiciunt timere, dum pensant, debent formidare cum numerant. Alios quippe gurgites fluminum, paruæ, sed innumeræ replent guttæ pluuiarum. Et hoc agit sentina latenter exerescens, quod patenter procella sæuiens. Et minuta sunt quæ erumpunt in membris per scabiem vulnera, sed cum multitudo eorum innumerabiliter occupat, sic vitam corporis sicut vnum graue inflictum pectori vulnus necat. Hinc videlicet scriptum est: Qui modica spernit, *Eccle. 19. a*

B paulatim decidit. Qui enim peccata minima flere ac deuitare negligit, a statu iustitiæ non quidem repente, sed partibus totus cadit. Admonendi sunt qui in minimis frequenter excedunt, vt solicite considerent, quia nonnumquam in praua deterius, quam in maiori culpa peccatur. Maior enim quo citius quia sit culpa agnoscitur, eo etiam celerius emendatur. Minor vero dum quasi nulla creditur, eo peius quo & securius in vsu retinetur. Vnde fit plerumque, vt mens assueta malis leuibus nec grauiora perhorrescat, atque ad quandam auctoritatem nequitiæ per culpas nutrita perueniat: & tanto in maioribus contemnat pertimescere, quanto in minimis didicit non timendo peccare. At contra admonendi sunt, qui se a paruis custodiunt, sed aliquando in grauibus demerguntur, vt solicite seipsos deprehendant: quia dum cor eorum de custoditis minimis extollitur, ad perpetranda grauiora ipso elationis suæ barathro deuoratur: & dum foris sibi parua subijciũt,

C sed per inanem gloriam intus intumescunt, languore superbiæ intrinsecus vitam, mentem etiam foras per mala maiora prosternunt. Admonendi sunt ergo qui se a paruis custodiunt, sed aliquando in grauibus demerguntur, ne vbi se stare extrinsecus æstimant, ibi intrinsecus cadant, & iuxta districtam districti iudicis retributionem elatio minoris iustitiæ, via fiat ad foueam maioris culpæ. Qui enim vane elati, boni minimi custodiam suam viribus tribuunt, iuste derelicti culpis maioribus obruuntur: & cadendo discunt nõ fuisse proprium quod steterunt, vt mala immensa cor reprimant, quod minima bona exaltant. Admonendi sunt vt considerent, quod & in culpis grauioribus alto reatu se obligant, & tamen plerumque in paruis quæ custodiunt deterius peccant: quia & in illis iniqua faciunt, & per ista se hominibus quod iniqui sunt, tegunt. Vnde fit vt cum maiora mala perpetrant, coram Deo apertæ iniquitatis sint: cum parua bona custodiunt, co-

D ram hominibus simulatæ sanctitatis sint. Hinc est enim quod Pharisæis dicitur: Liquantes culicem, camelum autem glutientes. ac si aperte diceretur: Minima mala discernitis, maiora deuoratis. Hinc est enim quod rursum ore veritatis increpantur, cum audiũt: Decimatis mentam, & anetum, & ciminum, & relinquitis quæ grauiora sunt legis, iu- *Matth. 23. b* *Ibidem. b*
dicium, misericordiam & fidem. Neque enim negligenter audiendum est, quod cum decimari minima diceret, extrema quidem de oleribus maluit, sed tamen bene olentia memorari: vt profecto ostenderet, quia simulatores cum parua custodiunt, odorem de se ostendere sanctæ opinionis quærunt, & quamuis implere maxima prætermittunt, ea tamen minima obseruant, quæ humano iudicio longe lateq. redoleant.

Admonitio. XXXV.

E ALITER admonendi sunt, qui bona nec inchoant, atque aliter qui inchoata minime consummant. Qui enim bona nec inchoant, non sunt eis prius ædificanda, quæ salubriter diligant, sed destruenda ea in quibus semetipsos nequiter versant. Neque enim sequuntur quæ inexperta audiunt, nisi prius quàm pernicioſa sint ea, quæ sibi sunt experta deprehendant: quia nec leuari apperit, qui & hoc ipsum, quia cecidit nescit, & qui dolorem vulneris non sentit, salutis remedia non requirit. Prius ergo ostendenda sunt, quam sint vana quæ diligunt, & tunc demum vtilia quæ prætermittunt. Prius videant fugienda quæ amant, & sine difficultate postmodum cognoscant, amanda esse quę fugiunt. Melius enim inexperta recipiunt, si de expertis quidquid disputationis audiunt, veraciter cognoscunt. Tum vero pleno voto discunt veta bona quærere, cum certo iudicio deprehenderint falsa se vacue tenuisse. Audiant ergo, quòd bona præsentia & a delectatione citius transitura sunt, & tamen eorum causa ad vltionem sine transitu permanesura:

sura: qui & nunc quod libet inuitis subtrahitur, & tunc quod dolet inuitis in supplicium A
reseruatur. Itaque eisdem rebus terreantur salubriter, quibus noxie delectantur: vt dum
percussa mens alta ruinæ suæ damna conspiciens, sese in præcipitium peruenisse deprehen-
dit, gressum post tergum reuocet, & pertimescens quod amauerat, discat diligere quod cō-
Hier. 1. b temnebat. Hinc est enim quod Hieremiæ misso ad prædicationē dicitur: Ecce enim consti-
tui te hodie super gētes & super regna, vt euellas & destruas, & dispердas & dissipes, & ædi-
fices, & plantes. Quia nisi prius peruersa destrueret, ædificare vtiliter recta non posset: quia
nisi ab auditorum suorum cordibus spinas vani amoris euelleret, nimirum frustra in eis san
ctæ prædicationis verba plantaret. Hinc est quod Petrus prius euertit, vt postmodum con-
struat, cum nequaquam Iudæos monebat quid iam facerent, sed de his qui fecerant, in-
Act. 2. d crepabat, dicens: Iesum Nazarenum virum approbatum a Deo in vobis in virtutibus, &
prodigijs, & signis quæ per illum fecit Deus in medio vestri sicut vos scitis, hunc defini- B
to consilio & præscientia Dei traditū per manus iniquorum affigentes interemistis, quem
Deus suscitauit solutis doloribus inferni: vt videlicet crudelitatis suæ cognitione destructi,
ædificationem sanctæ prædicationis quanto anxie quærerent, tanto vtiliter audirent. Vn-
de & illico responderunt: Quid ergo faciemus viri fratres? Quibus mox dicitur: Agite pœ-
nitentiam & baptizetur vnusquisque vestrum. Quæ ædificationis verba profecto contem
nerent, nisi prius salubriter ruinam suæ destructionis inuenissent. Hinc est quod Saulus
cum super eum cælitus lux emissa resplenduit, non iam quid recte deberet facere, sed
Act. 22. b quid praue fecisset, audiuit. Nam cum prostratus requireret, dicens: Quis es Domine? re-
spondetur protinus: Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Et cum repente sub-
iungeret: Domine, quid me vis facere: illico adiungitur: Surge & ingredere ciuitatem,
& ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. Ecce de cælo Dominus loquens persecutoris sui C
facta corripuit, nec tamen illico quæ essent facienda monstrauit. Ecce elationis eius fabri-
ca iam tota corruerat, & post ruinam suam humilis ædificari requirebat, & cum super-
bia destruitur, ædificationis tamen verba retinentur: vt videlicet persecutor immanis diu
destructus iaceret, & tanto post in bonis solidior surgeret, quanto prius funditus euersus
a pristino errore cecidisset. Qui ergo adhuc agere nulla bona cœperunt, a rigiditate an-
tea suæ prauitatis, correctionis manu euertendi sunt, vt ad statum postmodum rectæ ope-
rationis erigantur: quia & idcirco altum siluæ lignum succidimus, vt hoc in ædificij teg-
mine subleuemus. sed tamen non repente in fabrica ponitur, vt nimirum prius vitiosa
eius viriditas exsiccetur, cuius quo plus in infimis humor excoquitur, eo ad summa soli-
dius leuatur. At contra admonendi sunt, qui inchoata bona minime consummant, vt
cauta circumspectione considerent, quia dum proposita non perficiunt, etiam quæ fue- D
rant cœpta conuellunt. Si enim quod videtur gerendum, solicita intentione non cre-
scit, etiam quod fuerat bene gestum decrescit. In hoc quippe mundo humana anima
quasi more nauis est, contra ictum fluminis condescendentis, vno in loco nequaquam
stare permittitur, quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur. Si ergo inchoata bona
fortis operantis manus ad perfectionem non subleuat, ipsa operandi remissio contra hoc
Prouer. 18. b quod operatum est, pugnat. Hinc est enim quod per Salomonem dicitur: Qui mollis
& dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis. Quia videlicet qui cœpta
bona districte non exequitur, dissolutione negligentiæ manum destruentis imitatur.
Apoc. 3. a Hinc Sardis Ecclesiæ ab angelo dicitur: Esto vigilans & confirma cetera quæ morirura
erant: non enim inuenio opera tua plena coram Deo meo. Quia ergo plena coram Deo
eius opera inuenta non fuerant, moritura reliqua etiam quæ erant gesta prædicebat. Si E
enim quod mortuum in nobis est, ad vitam non accenditur, hoc etiam extinguitur,
quod quasi adhuc viuum tenetur. Admonendi sunt etiam vt perpendant, quod tolera-
bilius esse potuisset rectam viam non arripere, quàm post arreptam post tergum redire.
Nisi enim retro aspicerent, erga cœptum studium nullo tempore languerent. Audiant
2. Petri. 2. d ergo quod scriptum est: Melius erat eis non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitio-
Apoc. 3. c nem retrorsum conuerti. Audiant quod scriptum est: Vtinam frigidus esses, aut calidus:
sed quia tepidus es, nec frigidus nec calidus, incipiam emouere ex ore meo. Calidus
quippe est qui bona studia, & arripit & consummat. Frigidus vero est, qui con-
summanda nec inchoat. Et sicut frigore per teporem transitur ad calorem, ita
a calore quoque per teporem reditur ad frigus. Quisquis ergo amisso infidelitatis frigo-
re, sed nequaquam tepore superato exardescit vt ferueat, proculdubio calore despera-

A to, dum noxio in tepore demoratur, agit vt frigescat. Sed sicut ante teporem frigus sub spe est, ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc in peccatis est, conuersionis fiduciam non amittit. Qui vero post conuersionem tepuit, & spem quæ esse potuit, de peccatore subtraxit. At calidus ergo quisque esse, aut frigidus quæritur, ne tepidus euomatur: vt videlicet aut nedum conuersus adhuc de se spem conuersionis præbeat, aut iam conuersus in virtutibus inardescat, ne euomatur tepidus qui a calore quem proposuit, torpore ad noxium frigus redit.

Admonitio. XXXVI.

B ALITER admonendi sunt qui mala occulte agunt, & bona publice: atque aliter qui bona quæ faciunt, abscondunt, & tamen quibusdam factis publice mala de se opinari permittunt. Admonendi sunt qui mala occulte agunt, & bona publice, vt pensent humana iudicia quanta velocitate euolant, diuina autem quanta immobilitate perdurant. Admonendi sunt vt in fine rerum mentis oculos figant: quia & humanæ laudis attestatio præterit, & superna sententia quæ & abscondita penetrat, ad retributionem perpetuam conualescit. Dum ergo occulta mala sua diuinis iudicijs, recta autem sua humanis oculis anteponunt, & sine teste est bonum quod publice faciunt, & non sine æterno teste est, quod latenter delinquunt. Culpas itaque suas occultando hominibus, virtutesq. pandendo, & vnde puniri debeant abscondentes detegunt, & vnde remunerari poterant, detegentes abscondunt. Quos recte sepulchra dealbata speciosa exterius, *Matth.23.c*
C sed mortuorum ossibus plena interius veritas vocat: quia vitiorum mala intus contegunt, humanis vero oculis quorundam demonstratione operum de solo foris iustitiæ colore blandiuntur. Admonendi itaque sunt ne quæ agunt recta despiciant, sed ea meriti melioris credant. Valde namque sua bona dijudicant, qui ad eorum mercedem sufficere humanos fauores putant. Cum enim pro recto opere laus transitoria quæritur, æterna retributione res digna vili pretio vænum datur. De quo videlicet pretio percepto veritas dicit: Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Admonendi sunt vt considerent, quia dum prauos se in occultis exhibent, sed tamen exempla de se publice in bonis operibus præbent, ostendunt sequenda quæ fugiunt, clamant amanda quæ oderunt, viuunt postremo alijs & sibi moriuntur. At contra admonendi sunt, qui bona occulta faciunt, & tamen quibusdam factis publice de se mala opinari permittunt, ne cum semetipsos actionis rectæ virtute viuificant, in se alios per exemplum prauæ æstimationis occi- *Matth.5.a*
D dant: ne minus quam se proximos diligant, & cum ipsi salubrem potum vini sorbeant, in intentis, sui consideratione, membris pestiferum veneni poculum fundant. Hi nimirum in vno proximorum vitam minus adiuuant, in altero multum grauant, dum student & recta occulte agere, & quibusdam factis ad exemplum de se praua seminare. Quisquis enim laudis concupiscentiam calcare iam sufficit, ædificationis fraudem perpetrat si bona quæ agit occultat: & quasi iactato semine germinandi radices subtrahit, qui opus quod inuitandum est non ostendit. Hinc namque in Euangelio veritas dicit: Videant opera ve- *Ibidem. b*
stra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Vbi illa quoque sententia promitur, quæ longe aliud præcepisse videtur, dicens: Attendite, ne iustitiam vestram faciatis co- *Matth. 6.a*
ram hominibus, vt videamini ab eis. Quid est ergo quod opus nostrum & ita faciendum est
E ne videatur, & tamen vt debeat videri præcipitur: nisi quod ea quæ agimus & occultanda sunt, ne ipsi laudemur, & tamen ostendenda sunt, vt laudem cælestis patris augeamus? Nam cum nos iustitiam nostram coram hominibus facere Dominus perhiberet, illico adiunxit: Vt videamini ab eis. Et cum rursus videnda ab hominibus bona opera nostra præciperet, protinus subdidit: Vt glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Qua- *Matth. 6.b*
liter igitur videnda essent, vel qualiter non videnda, ex sententiarum fine monstrauit, quatenus operantis mēs opus suum propter se videri non quæreret, & tamen hoc propter cælestis patris gloriam non celaret. Vnde fit plerumque vt bonum opus & in occulto sit cum fit publice, & rursus in publico cum agitur occulte. Qui enim in publico bono opere non suam, sed superni patris gloriam quærit, quod fecit abscondit: quia solum illū testē habuit, cui placere curauit. Et qui in secreto suo bono opere deprehendi ac laudari concupiscit: & nullus fortasse vidit quòd exhibuit, tamen hoc coram hominibus fecit: quia tot testes in bono opere secum duxit, quot humanas laudes in corde quæsiuit. Cum vero

vero praua æstimatio, inquantum sine peccato valet, ab intuentium mente non tegitur, A
cunctis mala credentibus per exemplum culpa propinatur. Vnde & plerumque contingit, vt qui negligenter de se mala opinari permittunt, per semetipsos quidem nulla iniqua faciunt, sed tamen per eos qui se imitati fuerint, multiplicius delinquunt. Hinc est quòd Paulus immunda quædam sine pollutione comedentibus, sed imperfectis tentationis scandalum sua hac comessatione mouentibus dicit: Videte ne forte hæc licentia ve-
1.Cor.8.b stra offendiculum fiat infirmis. Et rursum: Et peribit infirmus in tua conscientia frater,
Ibidem.c proptet quem Christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Hinc est quòd Moyses cum diceret:
Leuit. 19.d Non maledices surdo, protinus adiunxit: Nec coram cæco pones offendiculum. Surdo quippe maledicere, est absenti & non audienti derogare. Coram cæco vero offendiculum ponere, est discretam quidem rem agere, sed tamen ei qui lumen discretionis non habet, B
scandali occasionem præbere.

De exhortatione multis exhibenda, vt sic singulorum virtutes adiuuet: quatenus per hanc contraria virtutibus non excrescant. Cap. I I.

HAEC sunt quæ præsul animarum in prædicationis diuersitate custodiat, vt solicitius congrua singulorum vulneribus medicamina apponat. Sed cum magni sit studij, vt exhortandis singulis seruiatur ad singula, cum valde laboriosum sit vnumquemque de proprijs sub dispensatione debitæ considerationis instruere: longe tamen laboriosius est auditores innumeros ac diuersis passionibus laborantes, vno eodemq. tempore voce vnius & communis exhortationis admonere. Ibi quippe tanta arte vox temperanda est, C
vt cum diuersa sint auditorum vitia, & singulis inueniatur congrua, & tamen sibimetipsi non sit diuersa: vt inter passiones medias vno quidem ductu transeat, sed more gladij bicipitis tumores cogitationum carnalium ex diuerso latere incidat, quarenus sic superbis prædicetur humilitas, vt tamen timidis non augeatur metus. Sic timidis infundatur auctoritas, vt tamen non crescat superbis effrenatio. Sic otiosis ac torpentibus prædicetur solicitudo boni operis, vt tamen inquietis immoderatæ licentia non augeatur actionis. Sic inquietis imponatur modus, vt tamen otiosis non fiat torpor securus. Sic ab impatientibus extinguatur ira, vt tamen remissis ac lenibus non crescat negligentia. Sic lenes accendantur ad zelum, vt tamen iracundis non addatur incendium. Sic tenacibus infundatur tribuendi largitas, vt tamen prodigis effusionis frena minime laxentur. Sic prodigis prædicetur parcitas, vt tamen tenacibus perituraru rerum custodia non augeatur. Sic in- D
continentibus laudetur coniugium, vt tamen iam continentes non reuocentur ad luxum. Sic continentibus laudetur virginitas corporis, vt tamen coniugibus despecta non fiat fecunditas carnis. Sic prædicanda sunt bona, ne ex latere iubeantur mala. Sic laudanda sunt bona summa, ne despiciantur vltima. Sic nutrienda sunt vltima, ne dum sufficere creduntur, nequaquam tendatur ad summa.

De exhortatione qua vni adhibenda est contrarijs passionibus laboranti. Cap. I I I.

ET grauis quidem prædicatori labor est, in communis prædicationis voce ad occultos singulorum motus causasq. vigilare, & palæstrarum more in diuersi lateris artes E
se vertere: multo tamen acriori labore fatigatur, quando vni & contrarijs vitijs seruienti prædicare compellitur. Plerumque enim quis lætæ nimis consperssionis existit, sed tamen eum tepente tristitia oborta immaniter deprimit. Curandum est itaque prædicatori quatenus sic tergatur tristitia, quæ venit ex tempore, vt non augeatur lætitia quæ suppetit ex consperssione. Et sic denique lætitia frenetur, quæ ex consperssione est, vt tamen non crescat tristitia, quæ venit ex tempore. Iste grauatur vsu immoderatæ præcipitationis, & aliquando tamen ab eo quod festine agendum est, eum vis præpedit subito natæ formidinis. Ille grauatur vsu immoderatæ formidinis, & aliquando tamen in eo quod appetit, temeritate impellitur præcipitationis. Sic itaque in isto reprimatur subito aborta formido, vt non crescat enutrita diu præcipitatio. Sic in illo reprimatur repente oborta præcipitatio, vt tamen non conualescat impressa ex consperssione formido. Qui autem mirum

si men-

A si mentium medici ita custodiunt, dum medici corporum tanta discretionis arte se temperant, qui non cordi sed corpori medentur? Plerumque enim debile corpus opprimit languor immanis, cui languori scilicet obuiari adiutorijs fortibus debet, sed tamen corpus debile, adiutorium forte non sustinet. Studet igitur qui medetur, quatenus sic superexistentem morbum subtrahat, vt nequaquam supposita corporis debilitas crescat, ne fortasse languor cum vita deficiat. Tanta ergo adiutorium discretione componat, vt vno eodemq. tempore & languori obuiet & debilitati. Si ergo medicina corporis indiuise adhibita seruire diuisibiliter potest: tunc enim vera medicina est, quando sic per eam vitio superexistenti succurritur, vt etiam suppositæ conspersioni seruiatur: cur medicina mentis vna eademq. prædicatione apposita, morum morbis diuerso ordine obuiare non valeat, quæ tanto subtilior agitur, quanto de inuisibilibus tractatur.

B *Quòd aliquando leuiora vitia relinquenda sunt, vt grauiora subtrahantur. Cap. IIII.*

SEd quia plerumque dum duorum vitiorum languor irruit, hoc leuius, illud fortasse grauius premit, ei nimirum vitio rectius sub celeritate subuenitur, per quod festine ad interitum tenditur. Et si hoc a vicina morte restringi non potest, nisi illud etiam quod existit contrarium crescat: tolerandum est predicatori, vt per exhortationem suam artificioso moderamine vnum patiatur crescere, quatenus possit aliud a vicina morte retinere. Quod cum agit, non morbum exaggerat, sed vulnerati sui, cui medicamentum adhibet, vitam seruat, vt exquirendæ salutis congruum tempus inueniat. Sæpe enim quis a ciborum se ingluuie minime temperans, iam iamq. pene supetantis luxuriæ stimulis premitur, qui huius pugnæ metu territus, dum se per abstinentiam restringere nititur, inanis gloriæ tentatione fatigatur: in quo nimirum vnum vitium nullatenus extinguitur, nisi
C aliud nutriatur. Quæ ergo pestis ardentius insequenda est, nisi quæ periculosius premit? Tolerandum namque est, vt per virtutem abstinentiæ interim arrogantia contra viuentem crescat, ne eum per ingluuiem a vita sunditus luxuria extinguat. Hinc est quòd Paulus cum infirmum auditorem suum perpenderet, aut praua adhuc velle agere, aut de actione recta humanæ laudis retributione gaudere, ait: Vis non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa. Neque enim ideo bona agenda sunt, vt potestas huius mundi nulla timeatur, aut vt per hæc gloria transitoriæ laudis sumatur. Sed cum infirmam mentem ad tantum robur ascendere non posse pensaret, vt & prauitatem vitaret simul & laudem: prædicator egregius ei, admonendo aliquid obtulit, & aliquid tulit. Concedendo enim lenia subtraxit acriora: vt quia ad deserenda cuncta simul non assurgeret, dum in quodam suo animus familiariter relinquitur, a quodam suo fine labore toleretur. *Roma. 13. a*

D *Quòd infirmis mentibus omnino non debent alta prædicari. Cap. V.*

SCiendum vero est prædicatori, vt auditoris sui animum vltra vires non trahat, ne, vt ita dicam, dum plus quàm valet tenditur, mentis chorda rumpatur. Alta enim quæque debent multis audientibus contegi, & vix paucis aperiri. Hinc namque ipse semetipsam veritas dicit: Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, vt det illi in tempore tritici mensuram? per mensuram quippe tritici exprimitur modus verbi, ne cum angusto cordi incapabile aliquid tribuitur, extra fundatur. Hinc Paulus ait: Non potui vobis loqui quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus, tamquam paruulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam. Hinc Moyses a secreto Dei exiens, coruscantem cotam populo faciem velat? quia nimirum turbis claritatis intimæ arcana non indicat. Hinc per eum diuina voce præcipitur, vt is qui cisternam foderit, si
E operire neglexerit, corruente in ea boue vel asino, pretium reddat. Quia ad alta scientiæ fluenta perueniens, cum hæc apud bruta audientium corda non contegit, pœnæ reus addicitur, si per verba eius in scandalum, siue munda siue immunda mens capiatur. Hinc ad beatum Iob dicitur: Quis dedit gallo intelligentiam? Prædicator etenim sanctus dum caliginoso hoc clamat in tempore, quasi gallus cantat in nocte, dum dicit: Hora est iam nos de somno surgere. Et rursum: Euigilate iusti, & nolite peccare. Gallus autem profundioribus horis noctis altos edere cantus solet. Cum vero matutinum iam tempus in proximo est, minutas ac tenues voces formar: quia nimirum qui recte prædicat, obscuris adhuc cordibus aperta clamat, nihil de occultis mysterijs indicat, vt tunc subtiliora quæque de cælestibus audiant, cum luci veritatis appropinquant. *Luc. 12. e* *1. Corin. 3. a* *Exod. 34. d.* *Iob. 38. c.* *Roma. 13. e* *1. Corin. 15. e*

De opere prædicationis & voce. Cap. VI.

SEd inter hæc ad ea quæ iam superius diximus charitatis studio retorquemur, vt prædicator quisque plus actibus quàm vocibus insonet, & bene viuendo vestigia sequacibus

imprimat, vt potius agendo quàm loquendo quo gradiatur ostendat. Quia & gallus iste quem pro exprimenda boni prædicatoris specie in locutione sua Dominus assumit, cum iam edere cantus parat, prius alas excutit, & semetipsum feriens vigilantiorem reddit. Quia nimirum necesse est, vt hi qui verbo sanctæ prædicationis monent, prius studio bonæ actionis euigilent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce. Prius se per sublimia facta excutiant, & tunc ad bene viuendum alios solicitos reddant. Prius cogitationum alis semetipsos fetiant, quidquid in se inutilitet torpet, solicita inuestigatione deprehendant, districta animaduersione corrigant, & tunc demum aliorum vitam loquendo componant. Prius punire propria fletibus curent, & tunc quæ aliorū punienda sunt denuncient, & antequā verba exhortationis insonent, omne quod locuturi sunt, operibus clamēt. A

PARS QVARTA B

TRACTANS QVALITER PRAEDICATOR Omnibus rite peractis ad semetipsum redeat.

Caput. I.

SEd quia sæpe dū prædicatio modis congruentibus vbertim funditur, apud semetipsum de ostensione sui occulta lætitia loquētis animus subleuatur, magna cura necesse est, vt timoris laceratione se mordeat: ne qui aliorū vulnera medendo ad salutem reuocat, ipse per negligentiam suæ salutis intumescat, ne proximos iuuando se deserat, ne alios erigens cadat. Nam quibusdam sæpe magnitudo virtutis occasio perditionis fuit: vt cum de confidentia virium inordinate securi sunt, inopinate per negligentiam morerentur. Virtus namque cum vitijs renititur. quadam delectatione eius sibimetipsi animus blanditur. Firq. vt bene agentis mens metum suæ circumspectionis abijciat, atque in sui confidentia secura requiescat: cui iam torpenti seductor callidus omne quod bene gessit enumerat, eamq. quasi præ ceteris præpollentem in tumore cogitationis exaltat. Vnde agitur, vt ante stulti iudicis oculos foueamentis sit memoria virtutis: quia reminiscendo quod gessit, dum se apud se erigit, apud humilitatis auctorem cadit. Hinc namque superbienti animæ dicitur: Quo pulchrior es, descende, & dormi cū incircumcisis ac si aperte diceretur: Quia ex virtutum decore te eleuas, ipsa tua pulchritudine impelleris vt cadas. Hinc sub Hierusalem specie virtute superbiens anima reprobatur, cum dicitur: Perfecta eras in decore meo, quem posueram super te, dicit Dominus, & habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo. Fiducia quippe suæ pulchritudinis animus attollitur, cum de virtutum meritis læta apud se securitate gloriatur. Sed per hanc eandem fiduciam ad fornicationem ducitur: quia cum interceptam mentem cogitationes suæ decipiunt, hanc maligni spiritus per innumera vitia seducendo corrumpunt. Notandum vero quòd dicitur: Fornicata es in nomine tuo: quia cum respectum mens superni rectoris deserit, laudem protinus priuatam quærit, & sibi arrogare incipit omne bonum, quod vt largitoris præconio seruiret accepit, opinionis suæ gloriam dilatare desiderat, satagit vt mirabilis cunctis innotescat. In suo ergo nomine fornicatur: quia legalis thori connubium deserens, corruptori spiritui in laudis appetitu substernitur. Hinc Dauid ait: Tradidit in captiuitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici. In captiuitatem etenim virtus & pulchritudo in manus inimici traditur, cum deceptæ menti antiquus hostis ex boni operis elatione dominatur: quæ tamen virtutis elatio, quamuis plene non superat, vtcumque tamen & electorum animum sæpe tentat, sed tamen eleuatus destituitur, & destitutus ad formidinem reuocatur. Hinc etenim Dauid iterum ait: Ego dixi in abundātia mea non mouebor in æternum. Sed quia de confidentia virtutis intumuit, paulo post quod pertulit, adiunxit: Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus: ac si aperte dicat: Fortem me inter virtutes credidi, sed quantæ infirmitatis sim derelictus agnoui. Hinc rursum quoque dicit: Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ. Sed quia eius virium non erat manere in custodia quam iurabat, debilitatem suam protinus turbatus inuenit. Vnde & ad precis opem repente se contulit, dicens. Humiliatus sum vsquequaque domine, viuifica me secundum verbum tuū. Nonnunquam vero superna moderatio prius quàm

Ezech. 32. d

Ezech. 16. b

Psal. 77. g

Psal. 29. b

Ibidem. b

Psal. 118. o

Ibidem. o

C D E

A quàm per munera prouehat, infirmitatis memoriam ad mentem reuocat, ne de acceptis virtutibus intumescat. Vnde Ezechiel propheta quoties ad contemplanda cælestia ducitur, prius filius hominis vocatur: ac si hunc aperte Dominus admoneat, dicens: Ne de his quæ vides elatione cor subleues, cautus perpende quod es: vt cum summa penetras, esse te hominem recognoscas, quatenus dum vltra te raperis, ad temetipsum solicitus infirmitatis tuæ freno reuoceris. Vnde necesse est, vt cum virtutum nobis copia, blanditur, ad infirmitatem suam mentis oculus redeat, seseq. salubriter deorsùm premat, ne recta quæ agit, sed quæ agere negligit, aspiciat: vt dum cor ex memoria infirmitatis atteritur, apud humilitatis auctorem robustius in virtute solidetur. Quia & plerumque omnipotens Deus idcirco rectorum mentes quamuis ex magna parte perficit, imperfectas tamen ex praua aliqua parte dereliquit: vt cum miris virtutibus rutilant, imperfectionis suæ tædio tabescant,
B & nequaquam se de magnis erigant, dum adhuc contra minima innitentes laborant, sed quia extrema non valent vincere, de præcipuis actibus non audeant superbire. Ecce bone vir reprehensionis meæ necessitate compulsus, dum monstrare qualis esse debeat pastor, inuigilo, pulchrũ depinxi hominem pictor fœdus, alioq. ad perfectionis littus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus versor. Sed in huius quæso vitæ naufragio orationis tuæ me tabula sustine, vt quia pondus proprium me deprimit, tui meriti me manus leuet.

FINIS PASTORALIVM SANCTI GREGORII PAPAE.

ARGVMENTVM IN QVATTVOR LIBROS
C
DIALOGORVM
SANCTI GREGORII MAGNI.

ILlud Sanctissimo eruditissimoq. Pontifici Gregorio propositum fuit, vt quæcumque de cura pastorali instituta, & præcepta litteris mandasset: ea Episcoporum in Italia, cùm sanctitate vitæ, tum episcopalis virtutis disciplina florentissimorum, exemplis vere, solideq. exprimeret. Optimo igitur iure factum videtur, vt pastorali libro præclaros illos Dialogorum de vita, & miraculis Patrum Italicorum libros, tum Latinos, tum Græcos in Vaticana Bibliotheca conquisitos, summaq. fide ex veterum exemplarium ratione emendatos, adiungeremus. Tanti autem hos libros vetus Gracia fecit, vt ob præstantiã Gregorium dialogi nomine appellarit. Cum vero contra Græcos ipsos est aliqua suscepta dispu-
D *tatio: plerique Græci non modo illis veteri Gracia digni, sed etiam ab hac ætate recentes, ex ipsis his libris argumentorum arma sumpserunt aduersus suos, vt in vltima huius argumenti parte perspicue demonstratur. Sunt vero hi libri ita suauiter, & luculenter scripti, vt eorum auctorem facile quis agnoscat Gregorium magnum, qui Petrum Diaconum cum interrogantem inducat: aditum, & viam sibi aperit, eum ad præclara illa diuinaq. responsa, tum ad explicandas magnas quæstiones, quæ difficiles explicatus habent. Et vero ex iis secundus liber plenus est miraculis, & exemplis vitæ S. Benedicti Abbatis. Reliqui vero tres varie aspersi sunt documentis, & exemplis aliorum perfectorum, & probatorum virorum, præsertim Episcoporum, vt Pauli Nolani, Marcellini Anconitani, Bonifacij Ferrentini, Fortunati Tudertini, Constantij Aquini, Fulgentij Vtriculani, Herculani Perusini, & aliorum multorum, quos longum nimis esset recensendo enumerare. Est igitur cur ab*
E *omnibus eo studiosius legantur, quo cumulatiores sunt, & documentis, & exemplis, quibus in omnes partes sancta vita vsus conformari potest.*

Latinis autem Dialogis Græcos apposuimus, quoniam sapientum virorum iudicio, atque exemplo optimum factu illud videtur, vt Græca cum Latinis coniungantur. Quòd cum in ceteris omnibus fieri expedit, tum omnino effici oportuit in horum dialogorum editione: qui hæreticorum quorundã, omnia temere oppugnantium, prauis studijs exagitati, in posterum præsidio firmissimo communiuntur Græca huius interpretationis veteris, qua a tam erudito Pontifice Zacharia nihil neque ad veri perspicientiam, neque ad rerum, quæ commemorantur, grauitatem, neque ad purum sermonis cultum, neque ad sententiarum grauitatem, neque ad dogmatum pondus dici, aut exprimi potuit. Hæc autẽ editio, quàm in omnes partes vtilis, vel potius necessaria sit, cum ex alijs multis facile intelligi possit tum ex eo maxime, quòd non solum olim in Concilio Lugdunensi, quod Gregorius Decimus habuit, verum etiam ij Florentino, in dialogi Græci, una cum alijs veterum Græcorum Patrum monimentis desiderati non modo sint, verum etiam tam inde vsque a Gracia asportati, ad retunden-

dam ipsorum Gracorum, pertinaciter a Latinis dissidentium audaciam. Quare factum est, vt cum contra Graecos est aliqua vnquam suscepta disputatio: plerique etiam Graci, ex ys ipsis dialogis contra suos argumentorum arma sumpserint. Id vero in multis alys animadverti licet, sed praesertim & in Emmanuele Caleca, qui horum dialogorum doctrinis instructus, in eodem Concilio Lugdunensi, egregia disputationum certamina contra suos confecit, & in Gennadio Scholario, Patriarcha Constantinopolitano, qui in ipsa Synodo Florentina œcumenica, Graecos cum Latina Ecclesia de quibusdam fidei catholicæ decretis diu pugnantes vicit argumentorum, & doctrinarum armis, qua sibi ad dimicandum sumpsit ex horum gracorum dialogorum auctoritate, quam maximi semper fecit, & vetus, & recens Gracia. Sed res est in promptu, neque opus habet, cur in praesenti pluribus explicetur. Vt igitur rationibus publicis consuleremus: operapretium censuimus, Latinis Sanctissimi Gregorij Papa dialogis eos adiungere, quos itidem eruditissimus Zacharias Pontifex Graecos diuine fecit. Cum autem alia plures causa esse possint, eaq. grauissima, quamobrem hanc Gracam dialogorum interpretationem e Vaticana Typographia emiserimus, eas relinquimus iudicio eruditorum hominum, de Catholica Republica bene sentientium. Ceterum illud inficiendum nobis non est in hac ipsa editione praesertim libro tertio desiderari hae capita sex, vt pote κζ'. περὶ τῶν μὴ θελησάντων μαροφαγῆσαι παραπόντα γινομένων, & ὑπὸ τῶν λογχοβαρδῶν ἀποκεφαλισθέντων. deinde alterum caput proxime sequens, κη'. περὶ τῶν αἰχμαλώτων τῶν μὴ θελησάντων τιλῶ τὰς κεφαλὰς προσκυνῆσαι καὶ καταφαγῶσιν. post, caput tertium nempe, κθ'. περὶ ἀρίανοῦ ἐπισκόπου τυφλωθέντος. proximum etiam caput quartum notatum littera λ'. περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας ἀγαθῆς εἰς τιλῶ σβούρας. alind item caput consequens, videlicet λα'. περὶ ἐρημωτήλδου ἡγουμένου, πρώην ἀριανοῦ ὑπάρχοντος & ὄντος τοῦ προσελθεῖν αὐτὸν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὑπὸ τοῦ ἰδίου παῖδος σφαγῶτος. vltimum, & sextum caput est λβ'. περὶ τοῦ ἀφρικῆς ἐπισκόπου, τῶν ὄντος τῆς ὀρθοδόξου πίστιν γλωσσοκοπηθέντων, & πάλιν κολησάντων. hac quidem capita sex ordine numerata absunt in hac Vaticana editione, non dolo, nec fraude, sed quia etiam accuratissime inuestigata ea nulla extant in duobus exemplaribus vetustissimis, quorum vnum est Vaticanum, alterum nobilissima Bibliotheca Cripta Ferrata. Nec vero si hae capita desiderantur, eam ob rem negligenda fuit hac Gracorum Dialogorum editio cum cetera capita, Graece reddita, in omnes partes maxime vtilia esse queant ad Reipublica Catholica vsum: illa vero sex quae desiderantur cum praesertim in exemplari Gregoriano Latino, & in ceteris Latinis monumentis ita belle, & vsque adeo enucleate perscripta sunt, etiamsi, vel temporum vetustate, vel hominum vitio deleta his temporibus non essent, nulla inde iactura facta putetur.

DE LIBRIS DIALOGORVM SANCTVS GREGORIVS.

Ep. 50. Lib. 2. Registri Indict. xj.

GREGORIVS MAXIMIANO EPISCOPO SYRACVSANO de gestis Sanctorum per Italiam.

FRatres mei qui mecum familiaritet viuunt, omni modo me compellunt aliqua de miraculis patrum quæ in Italia facta audiuimus, sub breuitate scribere. Ad quam rem solatio vestræ charitatis vehementer indigeo, vt ea quæ vobis in memoriam redeunt, quæq. cognouisse vos contigit, mihi breuitet indicetis. De domino enim Nonnoso abbate qui iuxta dominum Anastasium de Pentumis fuit, aliqua teruliſſe te memini, quæ obliuioni mandaui. Et hoc igitur, & si qua sunt talia, tuis pero epistolis imprimi, & mihi sub celeritate trãsmitti, si tamen ad me ipse nõ properas.

TABVLA CAPITVM PRIMI LIBRI DIALOGORVM Sancti Gregorij Papæ.

1 De Honorato abbate monasterij Fidẽsis.
2 De Libertino proposito eiusdẽ monasterij.
3 De monacho hortulano monasterij eiusdem.
4 De Equitio abbate Valeriæ prouincia.
5 De Cõstantio mãsionario Ecclesiæ S. Stephani.
6 De Marcellino Anchoniana ciuitatis epiſcopo.
7 De Nonnoſo præpoſito monaſterij in mõte, qui Seraſtis dicitur.
8 De Anaſtaſio Abbate monaſterij quod Suppentrina vocatur
9 De Bonifacio Ferentina ciuitatis epiſcopo.
10 De Fortunato Tudertina ciuitatis epiſcopo.
11 De Martyrio monacho prouincia Valeriæ.
12 De Senero presbytero eiuſdem prouincia.

S. GRE-

S. GREGORII MAGNI PAPAE PRIMI. DIALOGORVM LIBRI IIII.

DE VITA ET MIRACVLIS Patrum Italicorum, & de æternitate animarum.

A Quadam die nimijs quorundam sæcularium tumultibus depressus, quibus in suis negocijs plerumque cogimur soluere etiam, quod nos certum est non debere, secretum locum petij amicum mœrori, vbi omne quod de mea mihi occupatione displicebat se patenter ostenderet, & cuncta quæ infligere dolorem consueuerant, congesta ante oculos licenter venirent. Ibi itaque cum afflictus valde & diu tacitus sederē, dilectissimus filius meus Petrus diaconus affuit, qui mihi a primæuo iuuentutis flore in amicitijs familiariter obstrictus est, atque ad sacri verbi indagationem socius. Qui graui excoqui cordis languore me intuens, ait: Numquid non noui tibi aliquid accidit, quòd plus te solito mœror tenet? Cui inquam: mœror Petre, quem quotidie pa-
B tior & semper mihi per vsum vetus est, & semper per augmentum nouus. Infelix quippe animus meus occupationis suæ pulsatus vulnere, meminit qualis aliquando in monasterio fuit, quomodo ei labentia cuncta subtererant, quantum rebus omnibus quæ voluuntur eminebat, quòd nulla nisi cælestia cogitare consueuerat, quòd etiam retentus corpore, ipsa iam carnis claustra contemplatione transibat, quod mortem quoque quæ pene cunctis pœna est: videlicet vt ingressum vitæ, & laboris sui præmium amabat. At nunc ex occasione curæ pastoralis sæcularium hominum negocia patitur, & post tam pulchram quietis suæ speciem terreni actus puluere fœdatur. Cumque se pro condescensione multorum ad exteriora sparserit, etiam cum interiora appetit, ad hæc proculdubio minor redit. Perpendo itaque quid tolero, perpendo quid amisi. Dumq. intueor illud quod perdidi, fit hoc grauius quod porto. Ecce etenim nunc magni maris fluctibus quatior, atque in naui
C mentis tempestatis validæ procellis illidor. Et cum prioris vitæ statum recolo, quasi post tergum reductis oculis viso littore suspiro. Quodque adhuc grauius est, dum immensis fluctibus turbatus feror, vix iam portum videre valeo quem reliqui: quia & ita sunt casus mētis, vt prius quidem perdat bonum quod tenuit, si tamen se perdidisse meminerit. Cumque longius recesserit, etiam boni ipsius quod perdiderat obliuiscitur, firq., vt post neque per memoriam quidem videat: quod prius per actionem tenebat. Vnde hoc agitur quod præmisi: quia cum nauigamus longius, iam nec portum quietis quem reliquimus, videmus. Nonnunquam vero ad augmentum mei doloris adiungitur, quòd quorundam vita qui præsens sæculum tota mente reliquerunt, mihi ad memoriam reuocatur. Quorum dum culmen aspicio, quantum ipse in infimis iaceam agnosco: quorum plurimi conditori suo in secretiori vita placuerunt, qui ne per humanos actus a nouitate mentis veterascerent, eos
D omnipotens Deus huius mundi laboribus noluit occupari. Sed quæ iam prolata sunt melius insinuo, si ea quæ per inquisitionem ac responsionem dicenda sunt, sola nominum prænotatione distinguo.

Petrus.

NOn valde in Italia aliquorum vitam virtutibus fulsisse cognoui: ex quorum igitur comparatione accenderis, ignoro. Equidem bonos viros in hac terra fuisse non

dubito, signa tamen atque virtutes aut ab eis nequaquam facta existimo, aut ita sunt hactenus silentio suppressa, vt vtrum ne sint facta nesciamus. A

Gregorius.

SI sola Petre referam, quæ de perfectis probatisq. viris vnus ego homuncio, vel bonis ac fidelibus viris attestantibus agnoui, vel per memetipsum didici, dies vt opinor, antequam sermo, cessabit.

Petrus.

VEllem quætenti mihi de eis aliqua narrares. Neque hac pro re interrumpere expositionis studium graue videatur, quia non dispar ædificatio oritur ex memoria virtutum. In expositione quippe qualiter inuenienda atque tenenda sit virtus agnoscimus, in narratione vero signorũ, cognoscimus inuenta ac retenta qualiter declarentur. Et sunt nõnulli quos ad amorem patriæ cælestis plus exempla, quàm prædicamenta succendunt. Fit vero plerumque in audientis animo duplex adiutorium in exemplis Patrum: quia si ad amorem venturæ vitæ ex præcedentium comparatione accenditur, etiam si se esse aliquid existimat, dum meliora de alijs cognouerit, humiliatur. B

Gregorius:

EA quæ mihi sunt virorum venerabiliũ narratione comperta, in cunctanter narro sanctæ auctoritatis exemplo, cum mihi luce clarius constet, quòd Lucas & Marcus Euãgelium quod scripserunt non visu, sed auditu didicerint. Sed vt dubitationis occasionem legentibus subtraham, per singula quæ describo, quibus hæc narrantibus mihi comperta sint manifestabo. Hoc vero scire te cupio, quia in quibusdam sensum solummodo, in quibusdam vero & verba cum sensu teneo: quia si de personis omnibus ipsa specialiter verba tenere voluissem, hoc rusticano vsu prolata stilus scribentis non apte susciperet. Seniorum valde venerabilium didici relatione quod narro. A C

De Honorato abbate monasterij Fundensis. Cap. I.

VEnantij quondam patricij in Samnij partibus villa fuit, in qua colonus eius filium Honoratũ nomine habuit. Qui ab annis puerilibus ad amorẽ cælestis patriæ per abstinentiam exarsit. Cumq. tam magna conuersatione polleret, seq. iam ab otioso quoque sermone restringeret, multum, vt præfatus sum, per abstinentiam carnem domaret, die quadam parentes eius vicinis suis conuiuium fecerunt, in quo ad vescendum carnes paratæ sunt: quas dum ille ad esum contingere per abstinentiæ amorem recusaret, cœperunt eum parentes eius irridere, ac dicere: Comede, numquid piscem in his montibus, tibi allaturi sumus. Illo vero in loco pisces audiri consueuerant, non videri. Sed cum his sermonibus Honoratus irrideretur, repente in conuiuio aqua ad ministerium defuit, & cum situla lignea, sicut illic moris est, mancipium ad fontem perrexit. Dumq. hauriret aquam piscis situlam intrauit. Reuersumq. mancipium ante ora discumbentium piscem cum aqua fudit, qui ad totius diei victum potuisset Honorato sufficere. Mirati sunt omnes, totaq. illa parentum irrisio cessauit. Cœpere namque in Honorato venerari abstinentiam, quam ante deridebant, sicq. a Dei homine itrisionis deterst opprobria piscis allatus de fonte. Qui cum magnis virtutibus cresceret, a prædicto domino suo libertate donatus est, atque in eo loco qui Fundis dicitur, monasterium construxit in quo ducentorum ferme monachorum pater extitit, ibiq. vita illius circumquaque exempla eximiæ conuersationis dedit. Nam quadam die ex eo monte qui eius monasterio in excelso prominet, ingentis saxi moles eruta est, quæ per deuexum montis latus veniens totius ruinam cellæ, omniumq. fratrum interitum minabatur. Quam cum venientem desuper vir sanctus vidisset, frequenti voce nomen Christi inuocans, extensa mox dextera signum ei crucis opposuit, eamq. in ipso deuexi montis latere cadentem fixit, sicut religiosus vir Laurentius perhibet. Et quia locus ei non fuerat quo inhærere potuisset, aspicitur, ita, vt nunc vsque montem cernentibus, cassura pendere videatur. B D E

Petrus.

PVtamus, hic tam egregius vir, vt post magistet discipulorum fieret, prius habuit magistrum?

Gregorius:

NEquaquam hunc fuisse cuiusquam discipulum audiui, sed lege non constringitur sancti spiritus donum. Vsus quidem rectæ conuersationis est vt præesse non audeat, qui subesse non didicerit, nec obedientiam subiectis imperet, quam prælatis non nouit exhibere.

A exhibere. Sed tamen sunt nonnulli, qui ita per magisterium spiritus intrinsecus docentur, vt etsi eis exterius humani magisterij disciplina desit, magistri intimi censura non desit. Quorum tamen libertas vitæ ab infirmis in exemplum non est trahenda, ne dum se quisque similiter sancto spiritu impletum præsumit, discipulus hominis esse despiciat, & magister erroris fiat. Mens autem quæ diuino spiritu impletur, habet euidentissima signa sua: virtutes scilicet & humilitatem, quæ si vtraque perfecte in vna mente conueniunt, liquet quòd de præsentia sancti spiritus testimonium ferat. Sic quippe etiam Ioannes Baptista magistrum habuisse non legitur, neque ipsa veritas quæ corporali præsentia Apostolos docuit, cum corporaliter inter discipulos aggregauit. Sed quem intrinsecus docebat, extrinsecus quasi in sua libertate reliquerat. Sic Moyses in eremo edoctus mandatum ab
B angelo didicit, quod per hominem non cognouit; sed hæc, vt prædiximus, infirmis veneranda sunt, non imitanda.

Petrus.

PLacet quod dicis, sed peto vt mihi dicas, si tantus hic pater aliquem sui imitatorem discipulum reliquit.

De Libertino præposito eiusdem monasterij. *Cap. 11.*

Gregorius.

VIr reuerendissimus Libertinus, qui tempore Totilæ regis Gotthorum eiusdem Fundensis monasterij præpositus fuit, in discipulatu illius conuersus atque eruditus est. De quo quamuis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgauerit, prædictus tamen
C Laurentius religiosus vir qui nunc supersest, & ei ipso in tempore familiarissimus fuit, multa mihi dicere de illo consueuit, ex quibus ea quæ recolo, pauca narrabo.

IN eadem prouincia Samnij, quàm supra memoraui, idem vir pro vtilitate monasterij carpebat iter. Dumq. Darida Gotthorum dux cum exercitu in loco eodem venisset, Dei seruus ex caballo quo sedebat ab hominibus eius proiectus est. Qui iumenti perditi damnum libenter ferens, etiam flagellum quod tenebat diripientibus obtulit, dicens: Tollite vt habeatis qualiter hoc iumentum minare valeatis. Quibus dictis protinus se in orationem dedit. Cursu autem rapido prædicti ducis exercitus peruenit ad fluuium qui vocatur Vulturnus, ibiq. equos suos cœperunt singuli hastis tundere, & calcaribus cruentare, sed tamen equi verberibus cæsi, calcaribus cruentati, fatigari poterant, moueri non poterant: sicq. aquam fluminis tangere quasi mortale præcipitium pertimescebant. Cumq.
D diu cædendo sessores singuli fatigarentur, vnus eorum intulit, quia ex culpa quam seruo Dei in via fecerant, illa sui itineris dispendia tolerabant. Qui statim reuersi post se Libertinum reperiunt in oratione prostratum. Cui cum dicerent: Surge tolle caballum tuum, ille respondit: Ite cum bono, ego caballis opus non habeo. Descendentes vero inuitum eum in caballum dequo deposuerant leuauerunt, & protinus abscessetunt. Quorum equi tanto cursu illud quod prius non poterant transire flumen transierunt, ac si ille fluminis alueus aquam minime haberet. Sicq. factum est, vt cum seruo Dei vnus caballus suus redditur: omnes a singulis reciperentur.

EOdem vero tempore in Campaniæ partibus Buccellinus cum Francis venit. De monasterio vero præfati viri famuli Dei rumor exierat quòd pecunias multas haberet. Ingressi oratorium Franci, cœperunt seruientes Libertinum quærere, Libertinum clama-
E re, vbi in oratione ille prostratus iacebat. Mira valde res, quærentes, sæuientesq. Franci, ingredientes in ipso impingebant, & ipsum videre non poterant, sicq. sua cæcitate frustrati, a monasterio sunt vacui reuersi.

ALio quoque tempore pro causa monasterij abbatis iussu qui Honorato eius magistro successerat, Rauennam pergebat. Pro amore vero eiusdem venerabilis Honorati quocumque Libertinus ibat, eius semper caligulam, in sinu portare consueuerat. Itaque dum pergeret accidit, vt quædam mulier extincti filij corpusculum ferret. Quæ dum seruum Dei fuisset intuita, amore filij succensa, iumentum eius per frenum tenuit, atque cum iuramento dixit: Nullatenus recedes, nisi filium meum suscitaueris. At ille inuisitatum habens tale miraculũ, expauit petitionẽ illius, iuramenta declinare mulieris voluit, sed nequaquam prævalens animo hæsit. Considerare libet quale quantumq. in eius pectore certamen fuerit. Ibi quippe pugnabat inter se humilitas conuersationis, ac pietas matris: timor ne inuisitata præsumeret, dolor ne orbatæ matri non subueniret: sed ad maiorem Dei

gloriam

gloriam vicit pietas illud pectus virtutis, quod ideo fuit validum, quia deuictum: virtutis enim pectus non esset, si hoc pietas non vicisset. Itaque descendit, genua flexit, ad cælum manus retendit, caligulam de sinu protulit, & super extincti pueri pectus posuit. Quo orante anima pueri ad corpus redijt: quem manu comprehendit, ac flenti matri viuentem reddidit, atque iter quod cœperat, peregit. A

Petrus.

QVid nam hoc esse dicimus? virtutem tanti miraculi Honorati egit meritum, an petitio Libertini?

Gregorius.

IN ostensione tam admirabilis signi cum fide feminæ virtus conuenit vtrorumque, atque ideo Libertinum existimo ista potuisse: quia plus didicerat de magistri; quàm de sua virtute confidere. Cuius enim caligulam in pectus extincti corpusculi posuit, eius nimirum animam obtinere quod petebat æstimauit. Nam Helisæus quoque magistri pallium ferens, atque ad Iordanem veniens, percussit semel; & aquas minime diuisit. Sed cum diceret: Vbi est Deus Heliæ etiam nunc? percussit fluuium magistri pallio, ac iter inter aquas fecit. Perpendis Petre quantum in exhibendis virtutibus humilitas valet? Tunc exhibere magistri meritum virtutem potuit, quando magistri nomen ad memoriam reduxit. Quia enim ad humilitatem sub magistro redijt, quod magister fecerat & ipse fecit. B

4. reg. 2. b

Petrus.

LIbet quod dicis, sed quæso te, est ne aliquid aliud quod adhuc de ipso ad nostram ædificationem narres?

Gregorius. C

EST plane, sed si sit qui velit imitari. Ego enim virtutem patientiæ tanti patris signis & miraculis maiorem credo. Quadam namque die is qui post venerabilis Honorati exitum monasterij regimen tenebat, contra eundem venerabilem Libertinum in graui iracundia exarsit, ita vt eum manibus cæderet. Et quia virgam qua eum ferire posset minime inuenit, comprehenso scabello suppedaneo faciem ei ac caput tutudit, totumq. illius vultum tumentem ac liuidum reddidit. Qui vehementer cæsus ad stratum propriù tacitus recessit. Die vero altera erat pro vtilitate monasterij causa constituta. Expletis igitur hymnis matutinalibus Libertinus ad lectum abbatis venit, orationem sibi humiliter petijt. Sciens vero ille quantum a cunctis honoraretur, quantumq. diligeretur, pro iniuria quam ei ingesserat, recedere eum a monasterio velle putabat, atque requisiuit, dicens: Vbi vis ire? Cui ille respondit, Monasterij causa constituta est pater, quã declinate nequeo, quia hesterno die me hodie iturum promisit, illuc ire disposui. Tunc ille a fundo cordis considerans asperitatem & duritiam suam, humilitatem ac mansuetudinem Libertini, ex lecto prosilijt, pedes Libertini tenuit, se peccasse, seq. reum esse testatus est, qui tanto taliq. viro tam crudelem facere contumeliam præsumpsisset. At contra Libertinus sese in terram posternens, eiusq. pedibus prouolutus, suæ culpæ non illius fæuitiæ fuisse referebat quod pertulerat. Sicq. actum est, vt ad magnam mansuetudinem perduceretur pater, & humilitas discipuli magistra fieret magistri. Cumq. pro vtilitate monasterij ad constitutionem causæ egressus fuisset, multi viri noti ac nobiles qui eum valde honorabant, vehementer admirati, soliciti requirebant quidnam hoc esset, quòd tam tumentem ac liuidam haberet faciem. Quibus ille dicebat: Hesterno die sero peccatis meis exigentibus in scabello suppedaneo impegi, atque hoc pertuli. Sicque vir sanctus seruans in pectore honorem veritatis & magistri, nec patris prodebat vitium, nec falsitatis incurrebat peccatum. D E

Petrus.

PVtasne vir iste venerabilis Libertinus, de quo tot signa & miracula retulisti, in tam ampla congregatione imitatores suos in virtutibus non reliquit?

De hortulano monacho monasterij eiusdem. *Caput.* *III.*

Gregorius.

FElix qui appellatur Curuus, quem ipse bene nosti, qui eiusdem monasterij nuper præpositus fuerat, multa mihi de fratribus eiusdem monasterij admiranda narrabat.

Ex quibus

A Ex quibus aliqua quæ ad memoriam veniunt ſupprimo, quia ad alia feſtino. Sed vnum dicam quod ab eo narratum prætereundum nullo modo æſtimo.

IN eodem monaſterio quidam magnæ vitæ monachus erat hortulanus. Fur vero venire conſueuerat, & per ſepē aſcendere, & occulte olera auferre. Cumq. ille multa plantaret, quæ minus inueniret, & alia pedibus conculcata, alia direpta conſpiceret: totum hortum circuiens, inuenit iter vnde fur venire conſueuerat. Qui in eodem horto deambulans, reperit etiam ſerpentem, cui præcipiens, dixit: Sequere me: atque ad aditum furis perueniens, imperauit ſerpenti, dicens: In nomine Ieſu præcipio tibi vt aditum iſtum cuſtodias, ac furem huc ingredi non permittas. Protinus ſerpens totum ſe in itinere in tranſuerſum tetendit, & ad cellam monachus redijt. Cumq. meridiano tempore cuncti fratres quieſcerent, more ſolito fur aduenit, aſcendit ſepem. Et cum in hortum pedem poneret,
B vidit ſubito quia extenſus ſerpens clauſiſſet viam, & tremefactus poſt ſemetipſum concidit, eiuſq. pes per calciamentum in ſude ſepis inhæſit, ſicq. vſque dum hortulanus rediret, deorſum capite pependit. Conſueta hora venit hortulanus, pendentem in ſepe furem repetit, ſerpenti autem dixit: Gratias ago Deo, impleſti quod iuſſi: recede modo. Qui ſtatim abſceſſit. Ad furem vero perueniens, ait: Quid eſt frater? tradidit te mihi Deus, quare in labore monachorum furtum toties facere præſumpſiſti? Qui hæc dicens pedem illius a ſepe in qua inhæſerat ſoluit, eumq. ſine læſione depoſuit. Cui dixit: Sequere me: Quem ſequentem duxit ad horti aditum, & olera quæ furto appetebat auferre, ei cum magna dulcedine præbuit, dicens: Vade, & poſt hæc furtum non facias: ſed cum neceſſe habes, huc ad me ingredere, & quæ tu cum peccato laboras tollere, ego tibi deuotus dabo.

C Petrus.

NVnc vſque vt inuenio, incaſſum ego non fuiſſe Patres in Italia, qui ſigna facerent, æſtimabam.

De Equitio abbate prouinciæ Valeriæ. Cap. IIII.

Gregorius.

FOrtunati viri venerabilis abbatis monaſterij, quod appellatur balneum Ciceronis, aliorumq. etiam virorum venerabilium didici relatione quod narro. Vir ſanctiſſimus Equitius nomine in Valeriæ prouinciæ partibus pro vitæ ſuæ meritō apud omnes illic
D magnæ admirationis habebatur, cui Fortunatus idem familiariter notus fuit. Qui nimirum Equitius pro ſuæ magnitudine ſanctitatis multorum in eadem prouincia monaſteriorum pater extitit. Hunc cum iuuentutis ſuæ tempore acri certamine carnis incentiua fatigarent, ipſe ſuæ tentationis anguſtiæ eum ad orationis ſtudium ſolertiorem fecerunt. Cumq. hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadam aſſiſtente angelo eunuchizari ſe vidit, eiuſq. viſioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus eius membris abſcinderet, atque ex eo tempore ita alienus extitit a tentatione, ac ſi ſexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex omnipotentis Dei auxilio, vt viris ante præerat, ita cœpit poſtmodum etiam feminis præeſſe: nec tamen diſcipulos ſuos admonere ceſſabat, ne ſe eius exemplo in hac re facile crederent, & caſuri tentarent donum quod non accepiſſent.

E EO autem tempore quo malefici in hac ſunt Romana vrbe deprehenſi, Baſilius, qui in magicis operibus primus fuit, in monachico habitu Valeriam fugiens petijt. Qui ad virum reuerendiſſimum caſtrorum Amirtinæ ciuitatis epiſcopum pergens, petijt ab eo vt eum Equitio abbati committeret, ac ſanandum monaſterio illius commendaret. Tunc ad monaſterium venit epiſcopus, ſecumq. Baſilium monachum deduxit, & Equitium Dei famulum rogauit, vt eundem monachum in congregationem ſuſciperet. Quem ſtatim vir ſanctus intuens, ait. Hunc quem mihi commendas frater, ego non video monachum eſſe, ſed diabolū. Cui ille reſpondit: Occaſionem quæris, ne debeas præſtare quod peto. Ad quē mox Dei famulus dixit: Ego quidē hoc eum eſſe denuncio, quod video: ne tamen nolle me obedire exiſtimes, facio quod iubes. Suſceptus itaque in monaſterio eſt. Poſt nō multos vero dies, idem Dei famulus pro exhortandis ad deſideria ſuperna fidelibus, paulo longius a cella digreſſus eſt. Quo diſcedente contigit, vt in monaſterio virginū in quo eiuſdem

patris

patris cura vigilabat, vna earum quæ iuxta carnis huius putredinem ſpecioſa videbatur, A
febricitare inciperet: & vehementer anxiari, magniſq. non vocibus ſed ſtridoribus cla-
mare: Modo moritura ſum, niſi Baſilius monachus veniat, & ipſe mihi per ſuæ curationis
ſtudium ſalutem reddat. Sed in tanti patris abſentia accedere quiſquam monachorum in
congregationem virginum non audebat, quanto minus ille qui nouus aduenerat, eiuſq.
adhuc vitam congregatio fratrum neſciebat. Miſſum repente eſt, & Dei famulo Equitio
nuntiatum, quòd ſanctimonialis illa immenſis febribus æſtuaret, & Baſilij monachi viſi-
tationem anxia quæreret: quo audito vir ſanctus dedignando ſubriſit, atque ait: Num-
quid non dixi, quòd diabolus eſt iſte, non monachus? ite & eum de cella expellite. De
ancilla autem Dei quæ anxietate febrium vrgetur, nolite eſſe ſoliciti: quia ex hac hora
neque febribus laboratura eſt, neque Baſilium quæſitura. Regreſſus eſt monachus, & ea
hora ſaluti reſtitutam Dei virginem agnouit, qua eandem ſalutem illius Dei famulus B
Equitius longe poſitus nunciauit, in virtute ſcilicet miraculi exemplum tenens magiſtri:
qui inuitatus ad filium reguli, eum ſolo verbo reſtituit ſaluti, vt reuertens pater ea hora fi-
lium reſtitutum vitæ cognoſceret, qua vitam illius ex ore veritatis audiſſet. Omnes au-
tem monachi iuſſionem patris ſui implentes eundem Baſilium ex monaſterij habitatione
repulerunt. Qui repulſus dixit frequenter ſe cellam Equitij magicis artibus in aera ſuſpen-
diſſe, nec tamen eius quempiam lædere potuiſſe. Qui non poſt longum tempus in hac Ro-
mana vrbe exardeſcente zelo Chriſtiani populi, igne crematus eſt.

QVadam vero die vna Dei famula ex eodem monaſterio virginum hortum ingreſſa
eſt, quæ lactucam conſpiciens concupiuit, eamq. ſigno crucis benedicere oblita, C
auide momordit: ſed arrepta a diabolo protinus cecidit. Cumq. vexaretur, eidem patri
Equitio ſub celeritate nunciatum eſt, vt veniret concitus, & orando ſuccurrert. Moxq.
hortum idem pater vt ingreſſus eſt cœpit ex eius ore quaſi ſatisfaciens ipſe qui hanc arri-
puerat diabolus clamare, dicens: Ego quid feci? ego quid feci? Sedebam ibi ſuper lactu-
cam, venit illa, & momordit me. Cui cum graui indignatione vir Dei præcepit vt diſce-
deret, & locum in omnipotentis Dei famula non haberet, Qui protinus abſceſſit, nec
eam vltra contigere prævaluit.

QVidã vero Felix nomine Mirſiæ prouinciæ nobilis pater huius Caſtorij, qui nunc
nobiſcum in Romana vrbe demoratur, cum eundem venerabilem virum Equitium
ſacrum ordinẽ non habere conſpiceret, & per ſingula loca diſcurrere, atque ſtudioſe præ-
dicare, eum quadam die familiaritatis auſu adijt, dicens: Qui ſacrũ ordinem non habes; at-
que a Romano pontifice ſub quo degis prædicationis licentiam non recepiſti, prædicare
quomodo præſumis? qua eius inquiſitione compulſus vir ſanctus indicauit prædicationis D
licentiam qualiter accepit, dicens: Ea quæ mihi loqueris, ego quoque mecũ ipſe pertracto.
Sed quadã nocte ſpecioſus mihi per viſionem iuuenis aſtitit, atque in lingua mea medici-
nale ferramentum, id eſt, phlebotomum poſuit, dicens: Ecce poſui verba mea in in ore tuo,
egredere ad prædicandum. Atque ex illo die etiam cum voluero, de Deo tacere non
poſſum.

Petrus.

VEllem etiam patris huius opus agnoſcere, qui fertur talia dona a Deo percepiſſe.

Gregorius:

OPus Petre ex dono eſt, donum ex opere, alioquin gratia iam non eſt gratia. Omne E
quippe opus dona præueniunt, quamuis ex ſubſequenti opere ipſa etiã dona ſuccre-
ſcũt: ne tamen vitæ eius cognitione frauderis, bene hanc reuerentiſſimus vir Albinus Rea-
tinæ antiſtes Eccleſiæ cognouit, & adhuc ſuperſunt multi qui ſcire potuerunt. Sed quid
plus quæris operis, quando concordabat vitæ munditia cum ſtudio prædicationis? Tantus
quippe illũ feruor ad colligendas Deo animas accenderat, vt ſic monaſterijs præeſſet: qua-
tenus per Eccleſias, per caſtra, per vicos, per ſingulorũ quoque fidelium domos circũqua-
que diſcurreret, & corda audientium ad amorem patriæ cæleſtis excitaret. Erat vero valde
vilis in veſtibus, atque ita deſpectus, vt ſi quis illũ fortaſſe neſciret, ſalutatus etiã reſalutare
deſpiceret: & quoties alia tẽdebat ad loca, iumento ſedere conſueuerat, quod eſſe deſpicabi-
lius omnibus iumentis in cella potuiſſet reperiri, in quo etiã capiſtro pro freno, & veruecũ
pellibus pro ſella vtebatur. Per ſemetipsũ ſacros codices in pelliceis ſacculis miſſos dextro

læuoq.

A læuoq. portabat latere & quocumque peruenisset, scripturarum aperiebat fontem, & rigabat prata mentium. Huius quoque opinio prædicationis ad Romanæ vrbis notitiam peruenit, atque vt est lingua adulantium auditoris sui animam amplectendo necans, eodem tempore clerici huius apostolicæ sedis antistiti adulando questi sunt, dicentes: Quis est iste vir rusticus, qui auctoritatem sibi prædicationis arripuit, & officium apostolici nostri domini sibimet indoctus vsurpare præsumit? Mittatur ergo si placet qui huc eum exhibeat, vt quis sit Ecclesiasticus vigor agnoscat. Sicut autem moris est vt occupato in multis animo adulatio valde subrepat si ab ipso cordis ostio nequaquam fuerit citius repulsa, suadentibus clericis consensum pontifex præbuit, vt ad Romanam vrbem duci debuisset, & quænam sua esset mensura cognosceret. Iulianum tamen tunc defensorem mittens, qui Sabinensi Ecclesiæ postmodum in episcopatu præfuit, hoc præcepit, vt cum ma-
B gno honore eum deduceret, ne quidquam Dei famulus ex conuentione eadē iniuriæ sentiret. Qui parere de eo clericorum votis concitus volens festine ad eius monasterium cucurrit, ibiq. absente illo antiquarios scribentes reperit, vbi abbas esset, inquisiuit. Qui dixerunt: In valle hac quæ monasterio subiacet, fenum secat. Idem vero Iulianus superbum valde atque contumacem puerum habuit, cui vix poterat vel ipse dominari. Hunc ergo misit vt ipsum ad se sub celeritate perduceret. Perrexit puer, & proteruo spiritu pratum velociter ingressus, omnesq. illic intuens fenum secantes, requisiuit quisnam esset Equitius. Moxq. vt audiuit quis esset, eū adhuc longe positus aspexit, & immenso timore correptus est, cœpit timore lassescere, seq. ipsum nutanti gressu vix portare posse, qui tremens ad Dei hominem peruenit, atque vlnis humiliter submissis eius genua deosculans strinxit, suumq. dominum ei occurrisse nunciauit. Cui resalutato Dei famulus præcepit, dicens: Leua fenum
C viride, porta pabulum iumentis in quibus venistis: ecce ego, quia parum supereſt, opere expleto te subsequor. Is autem qui missus fuerat, Iulianus defensor mirabatur valde quidnā esset quòd redire moraretur puer. Cumq. reuertentem puerum conspicit, atque in collo fenum ex prato deferentem, vehementer iratus cœpit clamare, dicens: Quid est hoc? ego te misi hominem deducere, non fenum portare. Cui puer respondit: Quem quæris, ecce subsequitur. Tum ecce vir Dei clauatis calceatus caligis falcem fenariam in collo deferens veniebat. Quem adhuc longe positum puer suo domino quia ipse esset quem quæreret, indicauit. Idem vero Iulianus repente vt vidit Dei famulum, ex ipso habitu despexit, eumq. qualiter deberet alloqui proterua mente præparabat. Mox vero vt seruus Dei cominus affluit, eiusdem Iuliani animum intolerabilis pauor inuasit, ita vt tremeret, atque in
D insinuandum hoc ipsum pro quo venerat, vix sufficere lingua potuisset. Qui humiliato mox spiritu ad eius genua cucurrit, orationem pro se fieri petijt, & quia pater eius Apostolicus pontifex eum videre vellet, indicauit. Vir autem venerandus Equitius cœpit immensas gratias omnipotenti Deo agere, asserens quòd se per summum pontificē gratia superna visitasset. Illico vocauit fratres, præcepit hora eadem iumenta præparari, atque executorem suum cœpit vehementer vrgere vt cito abire debuissent. Cui Iulianus ait: Hoc fieri nullatenus potest, quia lassatus ex itinere hodie non valeo abire. Tunc ille respondit: Cōtristas me fili, quia si hodierna die non egredimur, iam crastina non eximus. Dei itaque famulus executoris sui lassitudine coactus, in monasterio suo eadē nocte demoratus est. Sequenti vero die sub ipso lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad Iulianum puer cū epistola peruenit, in qua præceptum est ei ne seruum Dei contingere vel mouere de monasterio auderet. Quem cum ille requireret cur sententia esset mutata, cognouit, quia
E nocte eadē, in qua ipse executor illuc missus est, per visum pontifex fuerat vehementer exterritus, cur ad exhibendū Dei hominē mittere præsumpsisset. Qui protinus surrexit, seq. venerandi viri commendans orationibus ait: Rogat pater noster ne fatigari debeatis. Cūq. hoc Dei famulus audisset, contristatus ait: Numquid non die hesterno dixi tibi, quia si statim non pergeremus, iam pergere minime liceret? Tunc pro charitatis exhibitione aliquantulum executorem suum in cella detinuit, eiq. laboris sui commodum coacto renitentiq. dedit. Cognosce igitur Petre in quanta Dei custodia sunt, qui in hac vita seipsos despicere nouerunt, cum quibus intus ciuibus in honore numerantur, qui despecti foris hominibus esse non erubescunt: quia & contra in Dei oculis iacent, qui apud suos & proximorum oculos per inanis gloriæ appetitum tument. Vnde & quibusdam veritas dicit: Vos *Luca. 16.d*
estis, qui iustificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominabile est ante Deum.

Petrus.

MIror valde, quòd de tali viro surripi pontifici tanto potuerit.

Gregorius.

QVid miraris Petre, quia fallimur qui homines sumus? An menti excidit quod Dauid qui prophetiæ spiritum habere consueuerat, contra innocentem Ionathæ filium sententiam dedit, cum verba pueri mentientis audiuit? Quod tamen quia per Dauid factum est, & occulto Dei iudicio iustum credimus, & tamen humana ratione qualiter iustum fuerit non videmus. Quid ergo mirum si ore mentientium aliquando in aliud ducimur, qui prophetæ non sumus? Multum vero est, quòd vniuscuiusque præsulis mentem curarum densitas vastat. Cumque animus diuiditur ad multa, fit minor ad singula tantoq. ei in vna qualibet re surripitur, quanto latius multis occupatur.

2. Reg. c 16. a. & 19. c

Petrus.

VEra sunt valde quæ dicis.

Gregorius:

SIlere non debeo, quod de hoc viro, abbate quondam meo reuerentissimo Valentino narrante, agnoui. Aiebat namque, quia corpus eius dum in beati Laurentij martyris oratorio esset humatum, supet sepulcrum illius rusticus quidam arcam cum frumento posuit, nec quantus, qualisq. vir illic iaceret, perpendere ac vereri curauit. Tunc repente turbo cælitus factus, rebus illic omnibus in sua stabilitate manentibus arcam, quæ superposita sepulcro eius fuerat, extulit, longeq. proiecit: ita vt palam cuncti cognoscerent, quanti esset meriti is cuius illic corpus iaceret.

ETiam ea quæ subiungo, prædicti venerabilis viri Fortunati qui valde mihi ætate, opere & simplicitate placet, relatione cognoui. Eandem Valeriæ prouinciam Longobardis intrantibus ex monasterio reuerentissimi viri Equitij in prædicto oratorio ad sepulcrum eius monachi fugerunt. Cumque Longobardi sæuientes oratorium intrassent, cœperunt eosdem monachos foras trahere, vt eos aut per tormenta discuterent, aut gladijs necarent, quorum vnus ingemuit, atque acri dolore commotus clamauit: Heu heu sancte Equiti placet tibi quod trahimur, & non nos defendis? Ad cuius vocem protinus sæuientes Longobardos immundus spiritus inuasit. Qui corruentes in terram tam diu vexati sunt, quousque hoc cuncti, etiam qui foris erant, Longobardi cognoscerent, quatenus locum sacrum temerare vlterius non auderent. Sicq. vir sanctus dum discipulos defenderit, etiam multis post remedium illuc fugientibus præstitit.

De Constantio mansionario Ecclesiæ sancti Stephani. *Cap. V.*

CVIusdam coepiscopi mei didici relatione quod narro. Qui in Anconitana vrbe per annos multos in monachico habitu deguit, ibiq. vitam non mediocriter religiosam duxit. Cui etiam quidam nostri iam prouectioris ætatis qui ex eisdem sunt partibus attestantur. Iuxta eam namque ciuitatem Ecclesia beati martyris Stephani sita est, in qua vir vitæ venerabilis Constantius nomine, mansionarij functus officio deseruiebat: cuius sanctitatis opinio sese ad notitiam hominum longe lateq. detenderat. Qui idem vir funditus terrena despiciens, totoq. annisu mentis ad sola cælestia flagrabat. Quadam vero die dum in eadem Ecclesia oleum deesset, & prædictus Dei famulus vnde lampades accenderet omnino non haberet, omnes lampades Ecclesiæ impleuit aqua atque ex more in medio papyrum posuit: quas allato igne succendit, sicq. aqua arsit in lampadibus ac si oleum fuisset. Perpende igitur Petre cuius meriti vit iste fuerit, qui necessitate compulsus, elementi naturam mutauit.

Petrus.

MIrum est valde quod audio: sed vellem nosse cuius humilitatis apud se esse intus potuit iste, qui tantæ excellentiæ foris fuit.

Gregorius.

INter virtutes animum cognoscere congrue quæris: quia multum valde est quòd tenuatione sua intus mentem lacessunt mira quæ foris fiunt. Sed si huius Constantij venerabilis vnum quod fecit audis, cuius humilitatis fuerit citius agnoscis.

Petrus.

POstquam mihi facti illius tale miraculum dixisti, superest etiam vt me de humilitate mentis eius ædifices.

Grego-

A Gregorius.

QVia valde opinio sanctitatis eius excreuerat, multi hunc ex diuersis prouincijs anxie videre sitiebant. Quadam vero die ex longinquo loco ad videndum eum quidã rusticus venit. Eadem vero hora casu contigerat, vt sanctus vir stans in ligneis gradibus, reficiendis deseruiret lampadibus. Erat autem pusillus valde, exili forma atque despecta. Cumq. is qui ad videndum eum venerat, quisnam esset iniquireret, atque obnoxie peteret, vt sibi debuisset ostendi: hi qui illum nouerant, monstrarunt quis esset. Sed sicut stultæ mentes hominum merita ex qualitate corporis metiuntur, eum paruulum atque despectum videns, ipsum hunc esse cœpit omnino non credere. In mente etenim rustica inter hoc quod audierat & videbat, quasi facta fuerat quædam rixa: & æstimabat tam breuem per visionem esse non posse, quem tam ingentem habuerat per opinionem. Cumq. ipsum
B eum esse a pluribus fuisset assertum, despexit, & cœpit irridere, dicens: Ego grandem hominem credidi, iste autem de homine nihil habet. Quod vt vir Dei Constantius audiuit, lampades quas reficiebat protinus relinquens, lætus concitus descendit, atque in eiusdem rustici amplexum ruit, eumq. ex amore nimio constringere cœpit brachijs & osculari, magnasq. granas agere quod is de se talia iudicasset, dicens: Tu solus es qui in me apertos oculos habuisti. Qua ex re pensandum est cuius apud se humilitatis fuerit, qui despicientem se rusticum amplius amauit. Qualis enim quisque apud se latear, contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, sic plerumque humiles sua despectione gratulantur. Cumq. se & in alienis oculis viles aspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc iudicio confirmari intelligunt, quod de se & ipsi apud semetipsos habuerunt.

C Petrus.

VT agnosco, vir iste magnus foris fuit in miraculis: sed maior intus in humilitate cordis.

De Marcellino Anconitana ciuitatis episcopo. Cap. VI.

Gregorius.

EIusdem quoque Anconitanæ antistes Ecclesiæ vir vitæ venerabilis Marcellinus fuit, cuius gressum dolore nimio podagra contraxerat, eumq. familiares sui sicubi necesse erat in manibus ferebant. Quadam vero die per culpam incuriæ eadem ciuitas Anconitana succensa est. Cumq. vehementer arderet, cucurrerunt omnes vt ignem extinguerent. Sed illis aquam certatim proijcientibus, ita crescebat flamma, vt iam totius vrbis in-
D teritum minari videretur. Cumq. propinquiora sibi loca quæque ignis inuaderet, iamq. vrbis partem non modicam consumpsisset, & obsistere nullus valeret, deductus in manibus venit episcopus, & tanta periculi necessitate compulsus, familiaribus suis se portantibus præcipit, dicens: Contra ignem me ponite. Quod ita factum est, atque in eo loco est positus, vbi tota vis flammæ videbatur incumbere. Cœpit autem miro modo in semetipsum incendium retorqueri, ac si reflectionis suæ impetus exclamarer se episcopum transire non posse. Sicq. factum est vt flamma incendij illo termino refrenata in semetipsa refrigesceret, & contingere vlterius quidquam ædificij non auderet. Perpendis Petre, cuius sanctitatis fuerit ægrum hominem sedere, & exorando flammas premere.

Petrus.

E VT perpendo & obstupesco

Gregorius.

De Nonnoso præposito monasterij in monte Soractis. Cap. VII.

DE vicino nunc loco tibi aliquid narrabo, quod & viri venerabilis Maximiani episcopi, & Laurionis quem nosti veterani monachi, qui vterque nunc vsque supereſt, relatione cognoui: qui scilicet Lautio in illo monasterio quod iuxta vrbem Nepetanam vocatur, ab Anastasio viro sanctissimo nutritus est. Qui nimirum Anastasius vitæ venerabilis viro Nonnoso præposito monasterij, quod in Soractis monte situm est, & propinquitate loci & morum magnitudine, & virtutum studijs assidue iungebatur. Idem vero Nonnosus sub asperrimo sui monasterij degebat patre: sed eius mores mira semper æquanimitate tolerabat. Sicq. fratribus præerat in mansuetudine, sicut crebro patris iracundiam ex humilitate mitigabat. Quia vero eius monasterium in summo montis

cacumine situm est, ad quamlibet paruum hortum fratribus excolendum nulla patebat planities: vnus autem breuissimus locus in latere montis excreuerat, quem ingentis saxi moles naturaliter egrediens occupabat. Quadam vero die dum Nonnosus vir venerabilis cogitaret, quod saltem ad condimenta olerum nutrienda locus idem aptus potuisset existere, si hunc moles saxi illius non teneret, occurrit animo, quod eandem molem quingenta boum paria mouere non possent. Cumq. de humano labore facta esset desperatio, ad diuinum se solatium contulit, seq. illic nocturno silentio in orationē dedit. Cumq. mane facto ad eundem locum fratres venirent, inuenerunt molem tantæ magnitudinis ab eodem loco longius recessisse, suoq. recessu largum fratribus spatium ad excolendum hortum dedisse. A

ALio quoque tempore cum idem vir venerabilis lampades vitreas in oratorio lauaret, vna ex eius manibus cecidit, quæ per innumeras partes fracta dissiluit: qui vehementissimum patris monasterij furorem timens, lampadis protinus omnia fragmenta collegit, atque ante altare posuit, seq. cum graui gemitu in orationem dedit. Cumq. ab oratione caput leuasset, sanam lampadem reperit, quam timens per fragmenta collegerat. Sicq. in duobus miraculis duorum Patrum virtutes imitatus est. In mole scilicet saxi, factum Gregorij qui montem mouit: in reparatione vero lampadis, virtutem Donati, qui fractum calicem pristinæ incolumitati restituit. B

Petrus.

HAbemus, vt video, de exemplis veteribus noua miracula.

Gregorius.

VIsne aliquid in operatione Nonnosi de imitatione quoque Heliſæi cognoscere? C

Petrus.

VOlo atque inhianter cupio.

Gregorius:

DVm quadam die in monasterio vetus oleum deesset, iamq. colligendæ oliuæ tempus incumberet, sed fructus in oleis nullus appareret, visum patri monasterij fuerat, vt circumquaque fratres in colligendis olitis ad exhibenda extraneis opera pergerent: quatenus ex mercede sui operis aliquantulum monasterio oleum deportarent. Quod vir Domini Nonnosus fieri cum magna humilitate prohibuit, ne exeuntes frarres ex monasterio dum lucra olei quærerent, animarum damna paterentur. Sed quia in monasterij arboribus oliuæ paucæ inesse videbantur, eas colligi præcepit, & in prælo mitti, & quamlibet parum olei exire potuisset, sibimet deferri. Factumq. est, & susceptum in paruo vasculo oleū fratres Nonnosio Dei famulo detulerunt: quod ipse protinus ante altare posuit, cunctisq. egredientibus oranit, atque accersitis postmodum fratribus præcepit, vt hoc quod detulerunt oleum leuarent, & per cuncta vasa monasterij exigue fundendo diuiderent, quatenus benedictione eiusdem olei omnia infusa viderentur, quæ protinus vt erant vacua claudi fecit. Die vero altera aperta omnia plena reperta sunt. D

Petrus.

Ioan. 5. c PRobamus quotidie impleri verba veritatis, quæ ait: Pater meus vsque modo operatur, & ego operor.

De Anastasio abbate monasterij, quod Suppentonia nuncupatur. *Cap. VIII.*

Gregorius.

EOdem quoque tempore venerandus vir Anastasius, cuius superius memoriam feci, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deseruio, notarius fuit. Qui soli Deo vacare desiderans scrinium deseruit, monasterium elegit, atque in eo loco, quem præfatus sum Suppentoniam vocari, per annos multos in sanctis actibus vitam duxit, eiq. monasterio solerti custodia præfuit. Quo videlicet in loco ingens desuper rupes eminet, & profundum subter præcipitium patet. Quadam vero nocte cum iam omnipotens Deus eius venerabilis viri Anastasij labores remunerare decreuisset, ab alta rupe vox facta est, quæ producto sonitu clamaret, dicens: Anastasi veni. Quo vocato alij quoque septem fratres vocati sunt ex nomine. Paruo autem momento ea quæ fuerat emissa vox siluit, & octauum fratrem vocauit. Quas dum aperte voces congregatio audisset, dubium non fuit, quin eorum qui vocati fuerunt obitus appropinquasset. Intra paucos igitur dies primus venerandus Anastasius, cæteri autem in eo ordine ex E

A carne educti sunt, de quo de rupis vertice fuerant vocati. Frater vero ille ad quem vocandum vox parum siluit, atque eum tunc nominauit, morientibus alijs paucis diebus vixit, & tunc vitam finiuit: vt aperte monstraretur, quia interiectum vocis silentium partium viuendi spatium signauerit. Sed mira res contigit: quia venerabilis vir Anastasius dum de corpore exiret, erat quidam frater in monasterio qui superuiuere eum nolebat: prouolutus vero eius pedibus cœpit cum lacrymis ab eo postulare, dicens: Per illum ad quem vadis deprecor, te adiuro ne septem dies super te in hoc mundo viuam: ante cuius septimum diem etiam ipse defunctus est, qui tamen in illa nocte inter ceteros non fuerat vocatus: vt aperte clarescceret, quia eius obitum sola venerabilis Anastasij intercessio obtinere potuisset.

Petrus.

B CVm idem frater & vocatus inter ceteros non est, & tamen sancti viri intercessionibus ex hac luce subtractus est: quid aliud datur intelligi, nisi quòd hi quid apud Dominũ magni sunt meriti, obtinere aliquando possunt ea etiã, quæ non sunt prædestinata?

Gregorius.

OBtineri nequaquam possunt quæ prædestinata non fuerunt: sed ea quæ sancti viri orando efficiunt, ita prædestinata sunt, vt precibus obtineantur. Nam ipsa quoque perennis regni prædestinatio ita est ab omnipotenti Deo disposita, vt ad hoc electi pro labore perueniant: quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante sæcula disposuit donare. 23. quæstio 4. Obtineri.

Petrus.

C PRobari mihi apertius vellem, si potest prædestinatio precibus iuuari.

Gregorius.

HOc quod ego Petre intuli concite valet probari. Certe etenim nosti, quia ad Abraã Dominus dixit: In Isaac vocabitur tibi semen. Cui etiam dixerat: Patrem multarum gentium constitui te. Cui rursum promisit, dicens: Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & sicut arenam maris. Ex qua re aperte constat: quia omnipotens Deus semen Abraæ multiplicare per Isaac prædestinauerat, & tamen scriptum est: Deprecatus est Isaac Dominum pro vxore sua eo, quòd esset sterilis: qui exaudiuit eum, & dedit conceptum Rebeccæ. Si ergo multiplicatio generis Abraæ per Isaac prædestinata fuit, cur coniugem sterilem accepit? Sed nimirum constat, quia prædestinatio precibus impletur: quando is in quo Deus multiplicare semen Abraæ prædestinauerat, oratione obtinuit, vt filios habere potuisset. Gene. 21.b Gene. 17.a Gene. 22.d Gene. 26.a Gene. 25.c

D Petrus.

QVia secretum ratio aperuit nihil mihi dubietatis remansit.

Cap. IX. Gregorius.

VIs tibi aliquid de Thusciæ partibus narrem, vt cognoscas quales in ea viri fuerint, & omnipotentis Dei notitiæ quantum propinqui?

Petrus.

VOlo, atque hoc omnimodo exposco.

Gregorius.

De Bonifacio Ferentinæ ciuitatis episcopo.

E FVit vir vitæ venerabilis Bonifacius nomine, qui in ea ciuitate quæ Ferentis dicitur, episcopatus officium tenuit, & moribus impleuit. Huius multa miracula is qui adhuc superest Gaudentius presbyter narrauit. Qui nutritus in eius obsequio tanto valet de illo quæque veracius dicere, quanto eis contigerit, & hunc interesse. Huius ecclesiæ grauis valde paupertas inerat, quæ bonis mentibus esse solet custos humilitatis, nihilq. aliud ad omne stipendium, nisi vnam tantummodo vineam habebat, quæ quodam die ita grandine irruente vastata est, vt in ea paucis in vitibus vix parui racemi remansissent. Quam cum Dei prædictus vir reuerentissimus Bonifacius episcopus fuisset ingressus magnas omnipotenti Deo gratias retulit: quia in ipsa sua adhuc inopia sese angustiari cognouit. Sed cum iam tempus exigeret vt ipsi quoque racemi qui remanserant matuescere potuissent, custodem vineæ ex more posuit, eamq. solerti vigilantia seruari præcepit.

Quadam vero die mandauit Constantino presbytero nepoti suo, vt cuncti vini vascula A
in episcopio omniaq. dolia, ita vt ante consueuerat pice superfusa præpararet. Quod
cum nepos illius presbyter audisset, valde admiratus est quòd quasi insana præciperet,
quòd vini vascula præparari faceret, qui vinum minime haberet, nec tamen præsumpsit
inquirere cur talia iuberet, se iussis obtemperat, & omnia ex more præparauit. Tunc vir
Dei vineam ingressus racemos collegit, ad calcatorium detulit, omnesq. exinde egredi
præcepit, soluso. ibi cum vno paruulo puerulo remansit, quem in eodem calcatorio de-
posuit, & calcari ipsos paucissimos racemos fecit. Cumq. ex eisdem racemis parum ali-
quid vini deflueret, cœpit hoc vir Dei suis manibus in paruo vase suscipere, & per cuncta
dolia, omniaq. vasa quæ parata fuerant pro benedictione diuidere: vt ex eodem vino om-
nia vascula vix infusa viderentur. Cum vero ex liquore vini parum aliquid in vasis omni-
bus misisset, vocauit protinus presbyterum, iussitq. pauperes adesse. Tunc cœpit vinum in B
calcatorio crescere: ita vt omnia quæ allata fuerant pauperum vascula impleret. Quibus
cum se idonee satisfeciisse conspiceret: ex calcatorio iussit puerum discedere, apothecam
clausit, atque impresso sigillo proprio munitam reliquit, mox ad Ecclesiam redijt. Die ve-
ro tertia prædictum Constantium presbyterum vocauit, & oratione facta apothecam ape-
ruit, & vasa in quibus tenuissimum liquorem infuderat, vbertim vinum fundentia inue-
nit: ita vt pauimentum omne excrescentia vina inuaderent, si ad hæc episcopus tardius in-
trasset. Tunc terribiliter presbytero præcepit, ne quousque ipse in corpore viueret, hoc mi-
raculum cuiquam indicaret, pertimescens videlicet ne virtute facti fauore humano pulsa-
tus inde intus inanesceret vnde foris hominibus magnus appareret, exemplum magistri
sequens, qui vt nos ad viam duceret humilitatis, de semetipso discipulis præcepit, dicens:
Vt ea quæ vidissent nemini dicerent, quousque filius hominis a mortuis resurgeret. C

Petrus.

QVia occasio apta se præbuit, libet inquirere quidnam sit, quòd Redemptor noster
cum duobus cæcis lumen reddidit, iussit vt nemini dicerent: & illi abeuntes diffa-
mauerunt eum in totam terram illam? Numquidnam vnigenitus filius Patri, & sancto
Spiritui coæternus hac in re velle habuit, quod non potuit implere, vt miraculum quod
faceri voluit, minime potuisset abscondi?

Gregorius.

REdemptor noster per mortale corpus omne quod egit, hoc nobis in exemplũ actio-
nis præbuit: vt pro nostrarum virium modulo eius vestigia sequentes inoffenso pede
operis præsentis vitæ carpamus viam: Mitaculum namque faciens, & tacere iussit, & ta- D
men taceri non potuit: vt videlicet, & electi eius exempla doctrinæ illius sequentes in
magnis quæ faciunt, latere quidem in voluntate habeant, sed vt prosint alijs prodantur inui-
ti: quatenus & magnæ humilitatis sit quòd sua opera taceri appetunt, & magnæ vtilita-
tis sit quòd eorum opera taceri non possunt. Non ergo voluit Dominus quidquam fieri,
& minime potuit: sed quid velle eius membra debeant, quidve de eis etiam nolentibus
fiat, doctrinæ eius magisterio exemplum dedit.

Petrus.

PLacet quod dicis.

Gregorius.

ADhuc pauca aliqua quæ de Bonifacij episcopi opere superfunt, quia eius memoriã
fecimus, exequamur. Alio namque tempore beati Proculi martyris natalitius pro- E
pinquabat dies, quo in loco vir nobilis Fortunatus nomine manebat: qui magnis precibus
ab eodem venerabili viro postulauit, vt cum apud beatum martyrem Missarum solemnia
ageret, ad benedictionem dandam in suam domum declinaret. Vir autem Dei negare
non potuit quod ab eo ex Fortunati mente charitas poposcit. Peractis igitur Missarum so-
lemnibus, cum ad prædicti Fortunati venisset mensam, priusquam Deo hymnum diceret,
sicut quidam ludendi arte cibum solent quærere, repente ante ianuam cum simia vir asti-
tit & cymbala percussit. Quem sanctus vir dedignatus audiens sonitum dixit: Heu heu,
mortuus est miser iste, mortuus est miser iste. Ego ad mensam refectionis veni, os adhuc ad
laudem Dei non aperui, & ille cum simia veniens percussit cymbala. Subiunxit quoque &
ait: Ite & pro charitate ei cibum potumq. tribuite, scitote tamen quia mortuus est. Qui in-
felix vir dum panem ac vinum ex eadem domo percepisset, egredi ianuam voluit, sed

saxum

A saxum ingens subito de tecto cecidit, eiq. in verticem venit. Ex qua percussione prostratus in manibus iam semiuiuus leuatus est. Die vero altera secundum viri Dei sententiam funditus finiuit vitam. Qua in re Petre pensandum est, quantus sit viris sanctis timor exhibendus, templa enim Dei sunt. Et cum ad iracundiam vir sanctus trahitur, quis alius ad irascendum nisi eiusdem templi inhabitator excitatur? Metuenda ergo tanto est ira iustorum, quanto & constat quia in eorum cordibus ille præsens est, qui ad inferendam vltionem quam voluerit, inualidus non est.

ALio quoque tempore prædictus Constantius presbyter nepos eius equum suum duodecim aureis vendidit, quos in propria arca ponens ad exercendum opus aliquod discessit. Tunc subito ad episcopum pauperes venerunt, qui importune precabantur,
B vt eis sanctus vir Bonifacius episcopus ad consolationem suæ inopiæ aliquid largiri debuisset. Sed vir Dei quia quid tribueret non habebat, æstuare cœpit in cogitatione ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repente ad memoriam redijt: quia Constantius presbyter nepos eius equum quem sedere consueuerat vendidisset, atque hoc ipsum in arca sua pretium haberet. Absente igitur eodem nepote suo accessit ad arcam, & pie violentus claustra arcæ comminuit, duodecim aureos tulit, eosq. indigentibus vt placuit diuisit. Itaque Constantius presbyter reuersus ex opere arcam fractam reperit, & caballi sui prerium quod in eam posuerat, non inuenit. Cœpit itaque voce magna perstrepere: & cum furore nimio clamare: Omnes hic viuunt, solus ego in domo hac viuere non possum. Ad cuius nimirum voces venit episcopus, omnesq. qui in eodem episcopio aderant. Cumq. eum locutione blanda vir Dei temperare voluisset, cœpit ille cum iurgio respondere, dicens: Omnes
C tecum viuunt, solus ego autem hic viuere ante te non possum, redde mihi solidos meos. Quibus vocibus commotus episcopus, beatæ Mariæ virginis Ecclesiam ingressus est, & eleuaris manibus, extenso vestimento, stando cœpit orare vt ei redderet vnde presbyteri furentis insania mitigari potuisset. Cumq. subito oculos ad vestimentum suum inter extensa brachia reduxit, repente in sinu suo duodecim aureos inuenit ita fulgentes, tamquam si ex igne producti eadem hora fuissent. Qui mox de Ecclesia egressus, eos in sinum furentis presbyteri proiecit, dicens: Ecce habes solidos quos quesisti: sed hoc tibi notum sit, quia post mortem meam in huius Ecclesiæ Episcopum non eligeris propter tuam auaritiam. Ex qua sententia veritatis colligitur, quia eosdem solidos presbyter pro adipiscendo episcopatu præparabat. Sed viri Dei sermo præualuit: nam idem Constantius in presbyteratus officio vitam finiuit.

D ALio quoque tempore duo ad eum Gotthi hospitalitatis gratia venerunt, qui Rauennam se festinare professi sunt. Quibus ipse paruum vas ligneum vino plenum manu sua præbuit, quod fortasse in prandio itineris habere potuissent, ex quo illi quoad vsque Rauennam venirent, biberunt. Gotthi autem aliquantis diebus in eadem ciuitate morati sunt: & vinum quod a sancto viro acceperant, quotidie in vsu habuerunt. Sicq. vsque ad eundem venerabilem patrem ferentes reuersi sunt: vt nullo die cessarent bibere, & tamen vinum eis ex illo vasculo numquam deesset: ac si in illo vase ligneo quod Episcopus eis dederat, vinum non augeretur, sed nasceretur.

NVper quoque de eiusdem loci partibus senex quidam clericus aduenit, & ea quæ ipse de eo narrat silentio non sunt prætereunda. Nam dicit quòd quadam die ingressus hortum magna hunc erucarum multitudine inuenit esse coopertum: qui omne olus
E in eo deperire conspiciens, ad easdem erucas conuersus, dixit: Adiuro vos in nomine Domini Iesu Christi, recedite hinc, atque hæc olera comedere nolite. Quæ statim ad viri Dei verbum ira omnes egressæ sunt, vt ne vna quidem intra spatium horti remaneret. Sed quid mirum quod hæc de episcopatus eius tempore narremus, quando iam apud omnipotentem Deum ordine simul & moribus creuerat: dum illa magis miranda sint quæ eum hic senex clericus adhuc puerulum fecisse testatur? Nam ait quòd eo tempore quo cum matre sua puer habitabat: egressus hospitio, nonnumquam sine lineo, crebro etiam sine tunica reuertebatur: quia mox vt nudum quempiam inuenit vestiebat, nunc se expolians vt se ante Dei oculos illius mercede vestiret. Quem mater sua frequenter increpare consueuerat, dicens quòd iustum non esset vt ipse inops pauperibus vestimenta largiretur. Quæ die quadam horreum ingressa pene omne triticum quod sibi in stipendium totius anni præparauit, inuenit a filio suo pauperibus erogatum. Cumq. semetipsam alapis

pugniſq. tunderet, quòd quaſi anni ſubſidia perdidiſſet: ſuperuenit Bonifacius puer Dei, eamq. verbis quibus valuit conſolari cœpit. Quæ cum nihil conſolationis admitteret, hanc rogauit vt ab horreo exire debuiſſet, in quo ex omni eorum tritico parum quid inuentum eſt remanſiſſe. Puer autem Dei ſeſe illic protinus in orationem dedit. Qui poſt paululum egreſſus ab horreo matrem reduxit, quod ita tritico plenum inuentum eſt ſicut plenum ante non fuerat, cum mater illius totius anni ſumptus ſe congregaſſe gaudebat. Quo viſo miraculo compuncta mater iam ipſa cœpit hortari vt daret, qui ſic celeriter poſſet quæ petijſſet, accipere. Hæc itaque in hoſpitij ſui veſtibulo gallinas nutrire conſueuerat: ſed eas ex vicino rure vulpes veniens auferebat. Quadam vero die dum in eodem veſtibulo puer Bonifacius ſtaret, vulpes ex more venit, & gallinam abſtulit. Ipſe autem concitus Eccleſiam intrauit, & ſe in orationem proſternens apertis vocibus, dixit: Placet tibi Domine, vt de nutrimentis matris meæ manducare non poſſim: ecce enim gallinas quas nutrit, vulpes comedit. Qui ab oratione ſurgens Eccleſiam eſt egreſſus. Mox autem vulpes redijt, gallinam quam ore tenebat dimiſit, atque ipſa moriens ante eius oculos in terram cecidit.

Petrus.

VAlde mihi mirum videtur, quòd exaudire preces in ſe ſperantium etiam in rebus vilibus dignatur Deus.

Gregorius.

HOc Petre ex magna conditoris noſtri diſpenſatione agitur: vt per minima quæ percipimus, ſperare maiora debeamus. Exauditus namque eſt in rebus vilibus puer ſanctus & ſimplex, vt in paruis diſceret quantum de Deo præſumere in magnis petitionibus deberet.

Petrus.

PLacet quod dicis.

De Fortunato Tudertinæ ciuitatis epiſcopo. Cap. X.

Gregorius.

ALius quoque vir vitæ venerabilis in eiſdem partibus fuit Fortunatus nomine, Tudertinæ antiſtes Eccleſiæ, qui in effugandis ſpiritibus immenſæ virtutis gratia pollebat: ita vt nonnumquam ab obſeſſis corporibus legiones dæmonum pelleret, & continuæ orationis ſtudio intentus obiectas contra ſe eorum multitudines ſuperaret. Huius viri familiariſſimus fuit Iulianus noſtræ Eccleſiæ defenſor, qui ante non longum tempus in hac vrbe defunctus eſt. Cuius ego quoque hoc didici relatione quod narro: quia ſæpe geſtis illius auſu familiaritatis intererat, eiuſq. poſt memoriam ad inſtructionem noſtram quaſi ſaui dulcedinem in ore retinebat.

MAtrona quædam nobilis in vicinis partibus Tuſciæ, nurum habebat, quæ intra breue tempus quo filium eius acceperat, cum eadem ſocru ſua ad dedicationem oratorij beati Sebaſtiani martyris fuerat inuitata. Nocte vero eadem qua ſubſequente die ad dedicationem prædicti oratorij fuerat proceſſura, voluptate carnis deuicta, a viro ſuo ſeſe abſtinere non potuit: cumq. mane facto conſcientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, proceſſionem vero imperaret verecundia, plus erubeſcens vultum hominum quàm Dei iudicium metuens, cum ſocru ſua ad dedicationem oratorij proceſſit. Mox vero vt reliquiæ beati Sebaſtiani martyris oratorium ingreſſæ ſunt, eandem prædictæ matronæ nurum malignus ſpiritus arripuit, & coram omni populo vexare cœpit. Eiuſdem vero oratorij presbyter dum eam vehementiſſime vexari conſpiceret, ex altari protinus ſindonem tulit, eamq. operuit: ſed & hunc ſimul repente diabolus inuaſit. Et quia vltra vires voluit quidquam præſumere, compulſus eſt & ipſe cognoſcere in ſua vexatione quid eſſet. Hi vero qui aderant, puellā in manibus ex oratorio ſublatam ad domum propriam reportauerunt. Cumq. hanc antiquus hoſtis vexatione continua vehementer attereret, propinqui ſui eam carnaliter amantes & amando perſequentes, ad obtinendum ſalutis remedium maleficis tradiderunt: vt eius animam funditus extinguerent, cuius carni magicis artibus ad tempus prodeſſe conarentur. Ducta eſt itaque ad fluuium atque in aquam merſa, ibiq. diutius incantationibus agere malefici moliebantur, vt is qui eam inuaſerat diabolus exiret. Sed miro omnipotentis Dei iudicio, dum arte peruerſa vnus ab ea repellitur, in eam ſubito legio intrauit. Cœpit ex hora illa tot motibus agitari, tot vocibus clamoribuſq. perſtrepere, quot ſpiritibus tenebatur. Tunc inito conſilio parentes eius ſuæ perfidiæ

A perfidiæ culpam fatentes hanc ad venerabilem virum Fortunatum Epiſcopum duxerunt, eiq. reliquerunt. Qua ille ſuſcepta multis ſe diebus ac noctibus in orationem dedit: tantoq. anniſu precibus incubuit, quanto & in vno corpore contra ſe aſſiſtere legionis aciem inuenit. Quam poſt non multos dies ita ſanam atque incolumem reddidit, ac ſi in eam ius proprium diabolus numquam habuiſſet.

ALio quoque tempore idem vir omnipotentis Dei famulus ex obſeſſo quodam homine immundum ſpiritum excuſſit. Qui malignus ſpiritus cum veſperaſcente iam die ſecretam ab hominibus horam cerneret, peregrinum quem piam eſſe ſe ſimulans circuire cœpit ciuitatis plateas & clamare: O virum ſanctum Fortunatum epiſcopum, ecce quid fecit, peregrinum hominem de hoſpitio ſuo expulit. Quæro vbi requieſcere debeam, & in ciuitate eius non inuenio. Tunc quidam in hoſpitio cum vxore ſua & paruulo
B filio ad prunas ſedebat, qui vocem eius audiens, & quid epiſcopus ei fecerit requirens, hunc inuitauit hoſpitio, ſedere ſecum iuxta prunas fecit. Cumq. viciſſim aliqua confabularentur, paruulum eius filium idem malignus ſpiritus intrauit, atque in eaſdem prunas proiecit, ibiq. mox eius animam excuſſit. Qui orbatus miſer, vel quem ipſe ſuſceperit, vel quem epiſcopus expulit, agnouit.

Petrus.

QVidnam hoc eſſe dicimus, vt occidendi auſum in eius hoſpitio antiquus hoſtis acciperet, qui hunc peregrinum æſtimans ad ſe hoſpitalitatis gratia vocaſſet?

Gregorius.

MVlta Petre videntur bona, ſed non ſunt: quia bono animo non fiunt. Vnde & in Euangelio veritas dicit: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebro- *Matt. 6. c*
C ſum erit. Quia cum peruerſa eſt intentio quæ præcedit, prauum eſt omne opus quod ſequitur, quamuis eſſe rectum videatur. Ego namque hunc virum, qui dum quaſi hoſpitalitatem exhiberet orbatus eſt, non pietatis opere delectatum æſtimo, ſed epiſcopi derogatione: nam pœna ſubſequens innotuit, quia præcedens illa ſuſceptio ſine culpa non fuit. Sunt namque nonnulli qui idcirco bona facere ſtudent, vt gratiam alienæ operationis obnubilent. Nec paſcuntur bono quod faciunt, ſed laude boni qua ceteros premunt. Qua de re exiſtimo hunc virum qui malignum ſpiritum in hoſpitalitatem ſuſcepit, oſtentationi boni potius intendiſſe quàm operi, vt meliora quàm epiſcopus feciſſe videretur: quatenus ipſe ſuſciperet eum, quem vir Domini Fortunatus expuliſſet.

Petrus:

D ITa eſt vt dicis: nam finis operis probat, quòd munda intentio operationis non fuerit.

Gregorius:

ALio quoque tempore, dum oculorum quidam lumen amiſiſſet: ad hunc deductus interceſſionis eius opem petijt, & impetrauit. Nam cum vir Dei oratione facta oculis eius ſignum crucis imprimeret, ab eis, prorinus luce reddita, nox cæcitatis abſceſſit. Præterea equus cuiuſdam militis in rabiem fuerat verſus, ita vt a multis teneri vix potuiſſet: ſed quoſcumque potuit inuaderet, eorum membra morſibus dilaniaret. Tunc vtcumque a multis ligatus ad virum Dei deductus eſt. Qui mox eius capiti extenſa manu ſignum crucis edidit, cunctam eius rabiem in manſuetudinem mutauit: ita vt poſtea mitior exiſteret, quàm ante illam inſaniam fuiſſet. Tunc idem miles equum ſuum quem celerrime ex miraculi imperio a ſua veſania vidit immutatum, eidem ſancto viro decreuit offerendum. Quem cum ſuſcipere ille renueret, ipſe vero in precibus ne deſpiceretur eius oblatio, perſe-
E ueraret, ſanctus vir mediam duarum partium viam tenens, & petitionem militis audiuit, & munus recipere pro hac exhibita virtute recuſauit: prius namque dignum pretium præbuit, & poſtea equum quem ſibi offerebat, accepit. Quia enim ſi non ſuſciperet eum contriſtari conſpexerat, charitate cogente emit quod neceſſarium non habebat. Neque hoc ſilere de huius viri virtutibus debeo, quod ante dies fere duodecim audiui. Quidam namque ad me deductus eſt ſenex pauper, atque vt mihi ſenum collocutio eſſe ſemper amabilis ſolet, ſtudioſe hunc vnde eſſet, inquiſiui. Qui ſe eſſe de Tudertina ciuitate reſpondit. Cui inquam: Quæſo te pater, num Fortunatum epiſcopum noſti? Qui ait: Noui, & bene noui. Tunc ipſe ſubiunxi: Dic rogo ſi qua illius miracula noſti, & deſideranti mihi qualis vit fuerit innoteſce. Qui ait: Homo ille longe fuit ab iſtis hominibus quos videmus modo. Nam quidquid ab omnipotenti Deo petijt, ira vt petierat impetrauit. Cuius hoc vnum narro miraculum, quod ad præſens animo occurrit. Quadam namque die Gothi iuxta

Tudertinam

Tudertinam ciuitatem venerunt, qui ad partes Rauennæ properabant, & duos paruulos puerulos de possessione abstulerant, quæ possessio præfatæ Tudertinæ ciuitati subiacebat. Hoc cum viro sanctissimo Fortunato nuntiatum fuisset, protinus misit, atque eosdem Gotthos ad se vocari fecit. Quos blando sermone alloquens eorum prius studuit asperitatem placare, ac post intulit, dicens: Quale vultis pretium dabo, & puerulos quos abstuliſtis. reddite, mihiq. hoc gratiæ vestræ munus præbete. Tunc is qui prior eorum esse videbatur, respondit, dicens: Quidquid aliud præcipis facere parati sumus: nam istos puerulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus, dicit: Contristas me fili, & non audis patrem tuum, noli me contristare, nam non expedit tibi. Sed idem Gotthus in cordis sui feritate permanens, negando diceſlit. Die vero altera digressurus rursus ad episcopum venit, quem eisdem verbis pro prædictis puerulis iterum episcopus rogauit. Cumq. ad reddendum nullo modo consentire voluisset, contristatus episcopus, dixit: Scio quia tibi non expedit quòd me contristato discedis. Quæ Gotthus verba despiciens ad hospitium reuersus, eosdem pueros de quibus agebatur, equis superimpositos cum suis hominibus præmisit. Ipse vero statim ascendens equum subsecutus est. Cumq. in eadem ciuitate ante beati Petri Apostoli Ecclesiam venisset, equi eius pes lapsus est, qui cum eo corruit, & eius coxa mox fracta est, ita vt in duabus partibus os esset diuisum, leuatusq. in manibus reductus est ad hospitiũ. Qui festinus misit, & pueros quos præmiserat reduxit, & viro venerabili Fortunato mandauit, dicens: Rogo te pater, mitte ad me diaconum tuum. Cuius diaconus dum ad iacentem veniſſet, pueros quos redditurum se episcopo omnino negauerat, ad medium deduxit, eosq. diacono illius reddidit, dicens: Vade, & dic domino meo episcopo: quia maledixisti mihi ecce percussus sum. sed pueros quos quæsisti, recipe, & pro me rogo, intercede. Susceptos itaque puerulos diaconus ad episcopum reduxit, cui benedictam aquam venerabilis Fortunatus statim dedit, dicens vade citius & eam super iacentis corpus proijce. Perrexit itaque diaconus atque ad Gotthum introgressus, benedictam aquam super membra illius aspersit. Res mira & vehementer stupenda, mox vt aqua benedicta Gotthi coxam contigit, ita omnis fractura solidata est, & saluti pristinæ coxa restituta, vt hora eadem de lecto surgeret, & ascenso equo ita cœptum iter ageret, ac si nullam vmquam læsionem corporis pertulisset. Factumq. est, vt qui sancto viro Fortunato pueros cum pretio reddere obedientiæ subiectus noluit, eos sine pretio pœna subactus donaret. His igitur expletis studebat adhuc senex de eo, & alia narrare. Sed quia nonnulli aderant ad quos exhortandos occupabar, iamq. diei tardiot hora incubuerat, venerabilis Fortunati facta mihi audire non licuit, quæ audire, si liceat, semper volo. Sed die alia idem senex rem de illo magis adhuc mirabilem narrauit, dicens: In eadem Tudertina vrbe Marcellus quidam, bonæ actionis vir cum duabus sororibus suis habitabat, qui eueniente molestia corporis ipso sacratissimo vesperascente iam sabbato paschali defunctus est. Cuius corpus cum longius esset efferendum, die eodem sepeliri non potuit. Cumq. mora esset temporis ad explendum debitum sepultutæ, sorores eius morte eius afflictæ, cucurrerunt flentes ad venerabilem virum Fortunatum, eiq. magnis vocibus clamare cœperunt: Scimus quia Apostolorum vitam tenes, leprosos mundas, cæcos illuminas: veni, & resuscita mortuum nostrum. Qui mox vt cognouit earum fratrem defunctum, flere & ipse etiam de morte eius cœpit, eisque respondit, dicens: Recedite, & hæc dicere nolite: quia iussio omnipotentis Dei est, cui contraire nullus hominum potest. Illis itaque discedentibus, tristis ex morte eius mansit episcopus. Subsequente autem die dominico ante exurgentis lucis crepusculum, vocatis duobus diaconibus suis perrexit ad domum defuncti: accedensq. ad locum vbi corpus iacebat exanime, ibi se in orationem dedit. Expleta autem prece surrexit, & iuxta corpus defuncti sedit: non autem grandi voce defunctum per nomen vocauit, dicens: Frater Marcelle. Ille autem ac si leuiter dormiens ad vicinam vocem quamuis modicam fuisset excitatus, statim oculos aperuit, atque ad episcopum respiciens, dixit: O quid fecisti? o quid fecisti? Cui episcopus respondit, dicens: Quid feci? At ille: Duo hesterno die venerunt, qui me eijcientes ex corpore in bonum locum duxerunt, hodie autem vnus missus est qui dixit: Reducite eum, quia Fortunatus episcopus in domum eius venit. Quibus verbis expletis mox ex infirmitate conualuit, & in hac vita diutius mansit. Nec tamen credendum est, quia locum quem acceperat perdidit: quia dubium non est quòd intercessoris sui precibus potuit post mortem melius viuere, qui & ante mortem studuit omnipotenti Deo placere. Sed cur multa

de ciuę

A de eius vita dicimus, cum nunc vsque ad corpus illius tot virtutũ documenta teneamus? Dæmoniacos quippe absoluere, ægros curare quoties ex fide petitur, vt viuus consueuerat hoc indesinenter facere, & apud mortua sua ossa perseuerat. Sed libet Petre, adhuc ad Valeriæ prouinciæ partes narrationis meæ verba reducere, de quibus me eximia valde miracula ex ore venerabilis Fortunati, cuius longe superius memoriam feci, contigit audisse. Qui crebro ad me nunc vsque veniens, dum facta mihi veterum narrat, noua refectione me satiat.

De Martyrio monacho prouincia Valeria. Cap. XI.

QVidam namque in eadem prouincia Martyrius nomine, deuotus valde omnipotentis Dei famulus extitit, qui hoc de virtutibus suis testimonij signum dedit. Dum quadam die fratres illius panem subcinericium fecissent, eiq. obliti essent crucis signum
B imprimere, sicut in hac prouincia crudi panes signo signari solent, vt per quadras quattuor partiti videantur, idem Dei famulus affuit, eisq. referentibus signatum non fuisse cognouit. Cumq. iam panis ille prunis esset & cineribus coopertus, dixit. Quare hunc minime signastis. Qui hoc dicens, signum crucis digito contra prunas fecit. Quo signante protinus immensum crepitum panis dedit, ac si ingens in ignibus olla crepuisset. Qui dum coctus postmodum fuisset, ab igne subtractus, ea cruce signatus inuentus est, quam non contactus: sed fides fecit.

De Seuero presbytero eiusdem prouincia. Cap. XII.

IN eo etiam loco Interorina vallis dicitur, quæ a multis verbo rustico Interocrina nominatur. In qua erat quidem vir vitæ valde admirabilis, nomine Seuerus. Ecclesiæ Beatæ Mariæ Dei genitricis & semper Virginis sacerdos. Hunc, cum quidam parerfamilias ad
C extremum venisset diem, missis concite nuncijs rogauit, vt ad se quantocyus posset, veniret, suisq. orationibus pro peccatis eius intercederet, vt acta de malis suis pœnitentia solutus culpa ex corpore exiret. Qui videlicet sacerdos inopinate contigit, vt ad putandam vineam esset occupatus, atque ad se venientibus, diceret: Antecedite, ecce ego vos subsequor. Cumq. videret sibi in eodem opere parum aliquid superesse, paululum moram fecit, vt opus quod minimum restabat expleret: quo expleto cœpit ad ægrum pergere. Eunti vero in itinere occurrentes, hi qui prius venerant, obuiam facti sunt, dicentes: Pater quare tardasti? Noli farigari, quia iam defunctus est. Quo audito ille contremuit, magnisq. vocibus se interfectorem illius clamare cœpit. Flens itaque peruenit ad corpus defuncti, seq. coram lecto illius cum lacrymis in terram dedit. Cumq. iam vehementer
D fleret, in terram caput tunderet, seq. reum mortis illius clamaret, repente is qui defunctus fuerat, animam recepit. Quod dum multi qui circumstabant aspicerent, admirationis vocibus emissis cœperunt amplius flere præ gaudio. Cumq. eum requirerent vbi fuerit vel quomodo redijsset, ait: Tetri valde erant homines qui me ducebant, ex quorum ore & naribus ignis exibat, quem tolerare non poteram. Cumq. per obscura loca me deducerent, subito pulchræ visionis iuuenis cum alijs nobis euntibus obuiam factus est, qui me trahentibus, dixit: Reducite illum, quia Seuerus presbyter plangit: eius enim lacrymis Dominus eum donauit. Qui scilicet Seuerus protinus de terra surrexit, eiq. pœnitentiam agenti opem suæ intercessionis præbuit. Et dum per dies septem de perperratis culpis pœnitentiam ageret, octaua die lætus de corpore exiuit. Perpende Petre quæso hunc de quo loquimur Seuerum, quàm dilectum Dominus attendit, quem contristari nec ad modicum pertulit. Petrus.

ADmiranda sunt valde quæ dicis, quæ me inuenio nunc vsque latuisse. Sed quid esse dicimus quòd modo tales viri nequeunt inueniri?

Gregorius.

EGo Petre multos tales in hoc sæculo nec modo deesse existimo: neque enim si talia signa non faciunt, ideo tales non sunt. Vitæ namq. vera æstimatio in virtute est operum, non in ostensione signorum. Nam sunt plerique qui etsi signa non faciunt, signa tamen facientibus dispares non sunt. Petrus.

VNde mihi rogo ostendi potest, quòd sint quidam qui signa non faciunt, & tamen signa facientibus dissimiles non sunt?

Gregorius.

NVmquidnam nescis quoniam Paulus Apostolus Petro Apostolorum primo in principatu Apostolico frater est?

Petrus.

Petrus.

SCio plane nec dubium eſt quia etſi minimus omnium Apoſtolorum: plus tamen omnibus laborauit.

Gregorius.

QVod bene ipſe reminiſceris: Petrus ſuper mare pedibus ambulauit: Paulus in mari naufragium pertulit. Er in vno eodemq. elemento vbi Paulus ire cum naui non potuit, ibi Petrus pedibus iter fecit. Aperte igitur conſtat quia cum vtriuſque virtus fuerit diſpar in miraculo, vtriuſque tamen meritum diſpar non eſt in cælo.

Petrus.

PLacet fateor, omnino quod dicis: ecce enim aperte noui, quia vita & non ſigna quærenda ſunt. Sed quoniam ipſa ſigna quæ fiunt, bonæ vitæ teſtimonium ferunt, quæſo te adhuc ſi qua ſunt referas, vt eſurientem me per exempla bonorum paſcas.

Gregorius.

VEllem tibi in laudibus Redemptoris de viri venerabilis Benedicti miraculis aliqua narrare, ſed ad hæc explenda hodiernum tempus video non poſſe ſufficere. Liberius itaque hæc loquimur, ſi aliud exordium ſumamus.

FINIS PRIMI LIBRI DIALOGI S. GREGORII PAPAE.

CAPITA SECVNDI LIBRI DE VITA, ET MIRACVLIS Beati Benedicti.

1 De capiſtro fracto, & conſolidato.
2 De tentatione carnis ſuperata.
3 De ampulla vitrea ſigno crucis rupta.
4 De monacho vaga mentis ad ſalutem reducto.
5 De aqua quam in montis vertice ex petra oratio produxit.
6 De ferro ex profundo aqua in manubrio retruſo.
7 De Mauro eius diſcipulo, qui ſuper aquas pedibus ambulauit.
8 De infecto per venenum pane per eorum longius proiecto.
9 De ingenti ſaxo per eius orationem lenato.
10 De fantaſtico coquina incendio.
11 De ſerno Dei puerulo ruina confracto & ſanato.
12 De ſeruis Dei, qui cibum contra regulam ſumpſerunt.
13 De fratre Valentiniani monachi, quem vir Dei in via comediſſe in ſpiritu cognouit.
14 De ſimulatione regis Totila deprehenſa.
15 De prophetia, quæ de eodem rege Totila facta eſt.
16 De clerico a damonio liberato.
17 De prophetia deſtructionis monaſterij ſui.
18 De flaſcone ſublato, & per ſpiritum cognito.
19 De mappularum receptione a ſeruo Dei cognita.
20 De cogitatione monachi ſuperba a viro Dei cognita.
21 De ducentis farina modijs famis tempore ante cellam inuentis.
22 De fabrica monaſterij Tarraconenſis, per viſionem diſpoſita.
23 De ancillis Dei, qua poſt mortem per eius oblationem communioni ſunt reddita.
24 De puero monacho quem ſepultum terra proiecit.
25 De monacho qui a monaſterio diſcedens draconem in itinere inuenit.
26 De curatione morbi elephantini.
27 De ſolidis per miraculum debitori redditis.
28 De ampulla vitrea in ſaxis proiecta & non fracta.
29 De dolio vacuo, & oleo repleto.
30 De monacho a damone liberato.
31 De ruſtico ligato, & ſolo eius viſu ſoluto.
32 De mortuo ſuſcitato.
33 De miraculo Scholaſtice ſororis eius.
34 De anima ſororis eius viſa qualiter e corpore ſit egreſſa.
35 De mundo ante oculos collecto, & de anima Germani Capuana ciuitatis epiſcopi.
36 Quòd regulam monachorum ſcripſerit.
37 De prophetia ſui exitus fratribus denunciata.
38 De inſana muliere in eius ſpecu ſanata.

S. GRE-

S. GREGORII MAGNI PAPAE PRIMI DIALOGORVM

LIBER II.

DE VITA ET MIRACVLIS Sancti Benedicti.

A VIT vir vitæ venerabilis, gratia Benedictus & nomine, ab ipso suæ pueritiæ tempore cor gerēs senile. Ætatem quippe moribus transiens, nulli voluptati animum dedit: sed dum in hac terra adhuc esset, quo temporaliter libere vti potuisset, despexit iam quasi aridum mundum cum flore. Qui liberiori genere ex prouincia Nursiæ exortus, Romæ liberalibus litterarum studijs traditus fuerat. Sed cum in eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem: ne si quid de scientia eius attingeret, ipse quoque in immane præcipitium totus iret. Despectis itaque litterarum studijs, relicta domo rebusq. patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conuersationis habitum quæsiuit. Recessit igitur scienter nescius, & sapienter indoctus. Huius ergo omnia gesta non didici, sed pauca quæ narro, quattuor discipulis illius referentibus agnoui: Constantino scilicet reuerentissimo valde
B viro, qui ei in monasterij regimine successit: Valentiniano quoque, qui annis multis Lareranensi monasterio præfuit: Simplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit: Honoraro etiam, qui nunc adhuc cellæ eius in qua prius conuersatus fuerat, præest.

De capisterij fracti reparatione. Cap. I.

HIc itaque cum iam relictis litterarum studijs petere deserta decreuisset, nutrix quæ hunc arctius amabat sola secuta est. Cumque ad locum veniisset qui dicitur Ensidē, multisq. honestioribus viris pro charitate se illic detinentibus in beati Petri Ecclesia demorarentur, prædicta nutrix illius ad purgandum triticum a vicinis mulieribus præstari sibi capisterium petijt, quod super mensam incaute derelictum, casu accidente fractum est, sic vt in duabus partibus inueniretur diuisum. Quod mox rediens nutrix illius, vt ira inuenit, vehementissime flere cœpit, quia vas quod præstitum acceperat, fractum videbat. Benedictus autem religiosus, & pius puer cum nutricem suam flere conspiceret, eius do-
C lori compassus ablatis secum vtriusque fracti capisterij partibus sese cum lacrymis in orationem dedit, qui ab oratione surgens ita iuxta se vas sanum reperit, vt in eo inueniri fracturæ nulla vestigia potuissent: moxq. nutricem suam blande consolatus ei sanum capisterium reddidit, quod fractum tulerat. Quæ res in eodem loco a cunctis est agnita, atque in tanta admiratione habita, vt hoc ipsum capisterium eius loci incolæ in Ecclesiæ ingressu suspenderent: quatenus præsentes & secuturi omnes agnoscerent, a quanta Benedictus puer conuersationis gratia perfectione cœpisset, quòd annis multis illic ante omniū oculos fuit, & vsque ad hæc Longobardorum tempora super fores Ecclesiæ pependit. Sed Benedictus plus appetens mala mundi perpeti quàm laudes, & pro Deo laboribus fatigari quàm vitæ huius fauore extolli, nutricem suam occulte fugiens, deserti loci secessum petijt, cui Sublaeus vocabulum est, quia ab Romana vrbe xl. fere milibus distans, frigidas atque perspicuas emanat aquas. Quæ illic videlicet aquarum abundantia in extenso prius loco colligitur, ad extremum vero in amnem deriuatur. Quo dum fugiens pergeret, monachus quidam Romanus nomine, hunc euntem reperit, quo tenderet requisiuit. Cuius

cum

cum desiderium cognouisset, & secretum tenuit, & adiutorium impendit, eiq. sanctæ conuersationis habitum tradidit, & in quantum licuit, ministrauit. Vir autem Dei ad eundem locum perueniens in arctissimum specum se tradidit, & tribus in annis excepto Romano monacho hominibus ibi incognitus mansit: qui videlicet Romanus non longe in monasterio sub Theodati patris regula degebat. Sed pie eiusdem patris sui oculis furabatur horas, & quem sibi ad manducandum surripere poterat, & diebus certis Benedicto panem ferebat. Ad eundem vero specum a Romani cella iter non erat: quia excelsa desuper rupes eminebat, sed ex eadem rupe in longissimo fune ligatum Romanus deponere panem consueuerat, in qua etiam resti paruum tintinabulum inseruit, vt ad eius sonum vir Dei cognosceret quando sibi Romanus panem præberet, quem exigens acciperet. Sed antiquus hostis vnius charitati inuidens, alterius refectioni, cum quadam die submitti panem conspiceret, iactauit lapidem & tintinabulum fregit. Romanus tamen modis congruentibus ministrare non desijt. Cum vero iam Deus omnipotens, & Romanum vellet a labore quiescere, & Benedicti vitam in exemplum hominibus demonstrare: vt posita supra candelabrum lucerna clarescceret, quatenus omnibus qui in domo Dei sunt luceret: cuidam presbytero longius manenti qui refectionem sibi in paschali festiuitate parauerat, per visum Dominus apparere dignatus est, dicens: Tu tibi delitias præparas, & seruus meus illo in loco fame cruciatur. Qui protinus surrexit, atque in ipsa solemnitate paschali cum alimentis quæ sibi parauerat, ad locum tetendit, & virum Dei per abrupta montium, per concaua vallium, per defossa terrarum quæsiuit, eumq. latere in specu reperit. Cumq. oratione facta, benedicentes Dominum omnipotentem consedissent, post dulcia vitæ colloquia is qui aduenerat presbyter, dixit: Surge sumamus cibum, quia hodie pascha est. Cui vir Dei respondit, dicens: Scio quia pascha est, quia hodie videre te merui. Longe quippe ab hominibus positus, quia die eodem paschalis solemnitas esset, ignorabat. Venerabilis autem presbyter rursus asseruit, dicens: Veraciter hodie resurrectionis dominicæ paschalis dies est abstinere tibi minime congruit: quia & ego ad hoc missus sum, vt omnipotentis dona Dei pariter sumamus. Benedicentes igitur Dominum sumpserunt cibum. Expleta itaque refectione & colloquio ad Ecclesiam suam presbyter recessit. Eodem quoque tempore hunc in specu latitantem etiam pastores inuenerunt: quem dum vestitum pellibus inter fruteta cernerent, aliquam bestiam esse crediderunt, sed cognoscentes Dei famulum, eorum multi ad pietatis gratiam a bestiali mente mutati sunt. Nomen itaque eius per vicina loca innotuit cunctis. Factumq. est, vt ex illo iam tempore a multis frequentari cœpisset, qui cum ei cibum afferrent corporis, ab eius ore in suo pectore alimenta referebant vitæ.

De tentatione carnis superata. Cap. II.

QVadam vero die dum solus esset, tentator affuit. Nam nigra, paruaq. auis quæ vulgo merula nominatur, circa eius faciem volitare cœpit, eiusq. vultui importune insistere, ita vt manu capi posset, si hanc vir sanctus tenere voluisset: sed signo crucis edito receßit auis. Tanta autem carnis tentatio aui eadē recedente secuta est, quātam vir sanctus nunquam fuerat expertus. Quandam namque aliquando feminam viderat, quam malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit: tantoq. igne serui Dei animum in specie illius accendit, vt dum in eius pectore amoris flamma vim caperet, etiam pene deserere eremum voluptate victus deliberaret. Tunc subito superna gratia respectus ad semetipsum reuersus est, atque vrticarum & veprium iuxta densa succrescere fruteta conspiciens, exutus indumento nudum se in illis spinarum aculeis, & vrticarum incendijs proiecit: ibiq. diu volutatus toto ex eis corpore vulneratus exijt, & per cutis vulnera eduxit a corpore vulnus mentis: quia voluptatem traxit in dolorem. Cumq. bene pœnaliter foris arderet, extinxit quod intus illicite ardebat. Vicit itaque peccatum, quia mutauit incendium. Ex quo videlicet tempore sicut post discipulis ipse perhibebat, ita in eo est tentatio voluptatis edomita, vt tale aliquid in se minime sentiret. Cœperunt postmodum multi iam mundum relinquere, atque ad eius magisterium festinare. Liber quippe a tentationis vitio, vero iure iam factus est virtutum magister. Vnde & per Moysen in Exodo præcipitur, vt Leuitæ a vigintiquinque annis & supra ministrare debeant: ab anno vero quinquagesimo custodes vasorum fiant.

Petrus.

A Petrus.

IAm quidem prolati teſtimonij mihi aliquantum intellectus, interlucet: ſed tamen hoc plenius exponi poſtulo.

Gregorius.

LIquet Petre, quòd in iuuentute carnis tentatio ferueat, ab anno autem quinquageſimo calor corporis frigeſcat: vaſa autem ſacra ſunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in tentatione ſunt, ſubeſſe eos ac ſeruire neceſſe eſt: & obſequijs laboribuſq. fatigari. Cum vero iam mentis ætate tranquilla, calor receſſerit tentationis, cuſtodes vaſorum ſunt: quia doctores animarum fiunt.

Petrus.

B FAteor, placet quod dicis: ſed quia prolati teſtimonij clauſa reſeraſti, quæſo vt de vita iuſti debeas ea, quæ ſunt inchoata percurrere.

De vitro fracto per ſignum Crucis. Cap. III.

Gregorius.

REcedente igitur tentatione, vir Dei quaſi ſpinis erutis exculta terra de virtutum ſegete feracius fructus dedit: præconio itaque eximiæ conuerſationis celebre nomen eius habebatur. Non longe autem monaſterium fuit, cuius congregationis frater defunctus eſt, omniſq. ex illo congregatio ad eundem venerabilem Benedictum venit, & magnis precibus, vt eis præeſſe deberet, petijt. Qui diu negando diſtulit, ſuis illorumq. fratrum moribus ſe conuenire non poſſe prædixit: ſed victus quandoque precibus, aſſenſum dedit.
C Cumq. in eodem monaſterio regularis vitæ cuſtodiam teneret, nulliq. vt prius per actus illicitos in dexteram læuamq. partem deflectere a conuerſationis itinere liceret: ſuſcepti fratres inſane fæuientes ſemetipſos prius accuſare cœperunt, quia hunc ſibi præeſſe popoſcerant: quorum ſcilicet fortitudo in norma eius rectitudinis offendebat. Cumq. ſibi ſub eo conſpicerent illicita non licere, & ſe dolerent aſſueta relinquere, durumq. eſſet quòd in mente veteri cogebantur noua meditari, & quia grauis eſt ſemper prauis moribus vita bonorum, tractare de eius morte aliqui conati ſunt, qui inito conſilio venenum vino miſcuerunt. Er cum vas vitreum, in quo ille peſtifer potus habebatur, recumbenti patri, ex more monaſterij, ad benedicendum fuiſſet oblatum, extenſa manu Benedictus ſignum crucis edidit, & vas quod longius tenebatur, eodem ſigno rupit: ſicq. confractum eſt, ac ſi in illo vaſe mortis, pro cruce lapidem dediſſet. Intellexit protinus vir Dei, quia potum mor-
D tis habuerat, quod portare non potuit ſignum vitæ: atque illico ſurgens, vultu placido, mente tranquilla conuocatos fratres allocutus eſt, dicens: Miſereatur veſtri fratres omnipotens Deus, quare in me facere iſta voluiſtis? Numquid non prius dixi vobis, quia veſtris ac meis moribus minime conueniret? Ite, & iuxta veſtros mores patrem vobis quærite, quia poſthac me habere minime poteſtis. Tuncq. ad locum dilectæ ſolitudinis redijt, & ſolus in ſuperni ſpectatoris oculis habitauit ſecum.

Petrus.

MInus patenter intelligo, quidnam ſit, habitauit ſecum.

Gregorius.

E SI ſanctus vir contra ſe vnanimiter conſpirãtes, ſuæq. conuerſationi longe diſſimiles, coactos diu ſub ſe tenere voluiſſet, fortaſſis ſui vigoris vſum & modum tranquillitatis abſcinderet, atque a contemplationis lumine, ſuæ mentis oculum declinaſſet. Dumq. quotidie illorum correptione fatigatus minus curaret ſua, & ſe forſitan relinqueret, & illos non inueniret. Nam quoties per contagionis motum, nimium extra nos ducimur, & nos ſumus, & nobiſcum non ſumus: quia noſmetipſos minime videntes, per alia vagamur. An illum ſecum ſuiſſe dicimus, qui in longinquam regionem abijt, portionem quam acceperat conſumpſit, vni in ea ciuium adhæſit, porcos pauit: quos cum manducare videret ſiliquas, & has eſuriret, tamen cum poſtmodum cœpit cogitare bona quæ perdidit, ſcriptum de illo eſt: In ſe reuerſus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? *Luca. 15.d*
Sic igitur ſecum fuit, vnde ad ſe redijt? Hunc ergo venerabilem virum ſecum habitaſſe dixerim: quia in ſua ſemper cuſtodia circumſpectus ante oculos conditoris, ſe ſemper aſpiciens, ſe ſemper examinans, extra ſe mentis ſuæ oculum non diuulgauit.

Petrus.

QVid ergo quod de Apostolo Petro scriptum est, dum de carcere ab Angelo eductus fuisset. Qui ad se reuersus, dixit: Nunc scio vere, quia misit Dominus Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni expectatione plebis Iudæorum.

Act.12.b

Gregorius.

DVobus modis Petre extra nos ducimur: quia aut per cogitationis lapsum sub nosmetipsos recidimus, aut per contemplationis gratiam super nosmetipsos leuamur. Ille itaque qui porcos pauit, vagatione mentis, & immūditiæ sub semetipsum cecidit. Iste vero quem angelus soluit, eius mentem in ecstasim rapuit, extra se quidem, sed super semetipsum fuit. Vterque ergo ad se redijt, quando & ille ab errore operis se collegit ad cor: & iste a contemplationis culmine ad hoc redijt, quod in intellectu communi vt prius fuit. Venerabilis igitur Benedictus in illa solitudine habitabat secum, inquantum se intra cogitationis claustra custodiuit: nam quotiescumque hunc contemplationis ardor in altum rapuit, se proculdubio sub se reliquit.

Petrus.

PLacet quod dicis: sed quæso respondeas, si deserere fratres debuit, quos semel susceperit.

Gregorius.

VT ergo Petre existimo, ibi adunati æquanimiter portandi sunt mali, vbi inueniuntur aliqui qui adiuuentur boni. Nam vbi omnimodo de bonis fructus deest, fit aliquando de malis labor vacuus, maxime si e vicino causæ suppetant, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. Vir itaque sanctus propter quem custodiendum staret, qui omnes vnanimiter se persequentes cerneret? Er sæpe agitur in animo perfectorum, quod silentio prætereundum non est: quia cum laborē suum sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vnde ille quoque egregius prædicator, qui dissolui cupit, & cum Christo esse, cui viuere Christus est, & mori lucrum, qui passionum certamina non solum ipse appetijt, sed ad toleranda hæc, & alios accendit, Damasci persecutionem passus, vt posset euadere murum, funem sportamq. quæsiuit, seq. latenter deponi voluit. Numquid non Paulum mortem dicimus timuisse, quam se ipse pro amore Iesu testatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum adesse conspiceret, & graui labore ad laborem se alibi cum fructu seruauit. Fortis etenim præliator Dei teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsiuit. Vnde idem quoque venerabilis Benedictus si libenter audis, citius agnoscis: quia non tantos ipse indociles deseruit, quantos in locis alijs a morte animæ suscitauit.

7.quæst.1. Ibi adunati.

Philip.1.c

Act.9.d.e

2.Cor.11.g

Petrus.

ITa est vt doces, & manifesta ratio, & prolatum congruum testimonium declarat. Sed quæso, vt de vita tanti patris ad narrationis ordinem redeas.

Gregorius.

CVm sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus, signisq. succresceret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei sunt seruitium congregati: ita vt illic duodecim monasteria cum omnipotentis Iesu Christi Domini opitulatione construeret, in quibus statutis patribus duodenos monachos deputauit, paucos vero secum retinuit, quos adhuc in sua præsentia aptius erudiri iudicauit. Cœpere etiam tunc ad eum Romanæ vrbis nobiles & religiosi concurrere, suosq. ei filios omnipotenti Deo nutriendos dare. Tunc quoque bonæ spei suas soboles, Euicius Maurum, Tertullius vero patricius Placidum tradidit: e quibus Maurus iunior cum bonis polleret moribus, magistri adiutor cœpit existere. Placidus vero puerilis adhuc indolis gerebat annos.

De castigatione monachi vagi. Cap. IIII.

IN vno autem ex eis monasterijs quæ circumquaque construxerat, quidam monachus erat, qui ad orationem stare non poterat: sed mox vt se fratres ad studium orationis inclinabant, ipse egrediebatur foras, & mente vaga terrena aliqua, & transitoria agebat. Cumq. ab abbate suo sæpius fuisset admonitus, ad virum Dei deductus est, qui ipse quoque stultitiam eius vehementer increpauit, & ad monasterium reuersus vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit. Nam die tertia ad vsum proprium reuersus, vagari tempore orationis cœpit. Quod cum seruo Dei ab eodem monasterij patre quem constituerat, nunciatum fuisset, dixit: Ego venio, eumq. per memetipsum emendo. Cumq. vir Dei venisset ad idem monasteriū, & constituta hora expleta psalmodia sese fratres in orationē dedissent,

A dediſſent, aſpexit quòd eundem monachum, qui in oratione manere non potuit, quidam niger puerulus per veſtimenti fimbriam foras traheret. Tunc eidem patri monaſterij Pompeiano nomine, & Mauro Dei famulo ſecrete dixit: Numquid non aſpicitis quis eſt qui iſtum monachum foras trahit? Qui reſpondentes dixerunt: Non. Quibus ait: Oremus vt vos etiam videatis, quem iſte monachus ſequitur. Cumq. per biduum eſſet oratum, Maurus monachus vidit: Pompeianus vero eiuſdem monaſterij pater videre non potuit. Dei igitur alia expleta oratione vir Dei oratorium egreſſus, ſtantem foris monachum reperit, quem pro cæcitate cordis ſui virga percuſſit: qui ex illo die nil perſuaſionis vlterius a nigro iam puerulo pertulit, ſed ad orationis ſtudium immobilis permanſit: ſicq. antiquus hoſtis dominari non auſus eſt in eius cogitatione, ac ſi ipſe percuſſus fuiſſet ex verbere.

B

De fonte in vertice montis, viri Dei oratione producto. Cap. V.

EX his autem monaſterijs, quæ in eodem loco conſtruxerat, tria rurſum in rupibus montis erant, & valde erat fratribus laborioſum, quòd ſemper ad lacum oportebat deſcendere, vt aquam haurire debuiſſent: maxime quia e deuexo montis latere erat graue deſcendentibus in timore periculum. Tunc collecti fratres ex eiſdem tribus monaſterijs ad Dei famulū Benedictum venerunt, dicentes: Laborioſum nobis eſt propter aquam quotidie vſque ad lacum deſcendere, & idcirco neceſſe eſt ex eodem loco monaſteria mutari. Quos blande conſolans dimiſit, & nocte eadem cum paruo puerulo nomine Placido, cuius ſuperius memoriam feci, eiuſdem montis rupem aſcendit, ibiq. diutius orauit. Et oratione completa tres petras in loco eodem pro ligno poſuit, atque ad ſuum cunctis illis ne-
C ſcientibus monaſterium redijt. Cumq. die alia ad eum pro neceſſitate aquæ prædicti fratres redijſſent, dixit: Ite, & rupem illam in qua tres ſuper inuicem poſitas petras inueneritis, in modicū cauate: valet enim omnipotens Deus etiam in illo montis cacumine aquā producere, vt vobis laborē tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes rupē montis, quam Benedictus prædixerat, iam ſudantem inuenerunt. Cumq. in ea concauum locum feciſſent, ſtatim aqua repletus eſt: quæ tam ſufficienter emanauit, vt nunc vſque vbertim defluat, atque ab illo montis cacumine vſque ad inferiora deriuetur.

De reiunctione ferri cum manubrio. Cap. VI.

ALio quoque tempore Gothus quidam pauper ſpiritu ad conuerſionem venit: quem Dei vir Benedictus libentiſſime ſuſcepit. Quadam vero die ei dare ferramentū iuſſit,
D quod ad falcis ſimilitudinem falcaſtrum vocatur, vt de loco quodam vepres abſcinderet, quatenus illic hortus fieri deberet. Locus autem ipſe quem mundandum Gothus ſuſceperat, ſuper ipſam laci ripam iacebat. Cumq. Gothus idem denſitatem veprium totius virtutis anniſu ſuccideret, ferrum de manubrio proſiliens in lacum cecidit, vbi ſcilicet tanta erat aquarum profunditas, vt ſpes requirendi ferramenti nulla iam eſſet. Itaque ferro perdito, tremebundus ad Maurum monachum cucurrit Gothus: damnum quod fecerat nunciauit, & reatus ſui egit pœnitentiā. Quod Maurus quoque monachus mox Benedicto famulo Dei curauit indicare. Vir igitur Domini Benedictus hæc audiens, acceſſit ad lacum: tulit de manu Gotthi manubriū, & miſit in lacum: & mox ferrū de profundo redijt, atque in manubrium intrauit. Qui ſtatim ferramentum Gottho reddidit, dicens: Ecce labora, & noli contriſtari.

E

De ambulatione Mauri ſuper aquam. Cap. VII.

QVadam vero die dum idem venerabilis Benedictus in cella conſiſteret, prædictus Placidus puer ſancti viri monachus ad hauriendam de lacu aquam egreſſus eſt: qui vas, quod tenuerat, in aquam incaute ſubmittens, ipſe quoque cadendo ſecutus eſt. Quem mox vnda rapuit, & pene ad vnius ſagittæ curſum eum a terra introrſus traxit. Vir autē Dei intra cellam poſitus, hoc protinus agnouit, & Maurum feſtine vocauit, dicens: Frater Maure, curre, quia puer ille qui ad hauriendum aquam perrexerat, in lacum cecidit: iamq. eum longius vnda trahit. Res mira, & poſt Petrum Apoſtolum inuſitata. Benedictione etenim poſtulata atque percepta, ad patris ſui imperium concitus perrexit Maurus. Itaque vſque ad eum locū, quo ab vnda deducebatur puer, per terrā ſe ire exiſtimans ſuper aquā cucurrit, eumq. per capillos tenens curſu rapido redijt. Qui mox vt terrā tetigit, ad ſe reuerſus poſt tergū reſpexit, & quia ſuper aquas cucurriſſet agnouit, & quod præſumere

non potuisset vt fieret, miratus extremuit factum. Reuersus itaque ad patrem rem gestam retulit. Vir autem venerabilis Benedictus hoc non suis meritis, sed illius obedientiæ deputare cœpit. At econtra Maurus pro solo eius imperio factum dicebat: seq. conscium in illa virtute non esse quam nescius fecisset. In hac itaque mutua humilitatis & amica contentione accessit arbiter puer qui ereptus est, nam dicebat: Ego cum ex aqua traherer, super caput meum melotem abbatis videbam, atque ipsum me ex aquis educere considerabam. A

Petrus.

MAgna sunt valde quæ narras, & multorum ædificationi profutura: ego autem boni viri miracula quo plus bibo, eo plus sitio.

De infecto per venenum pane, per coruum longius proiecto. Cap. VIII.

CVm iam loca eadem in amorem Domini Dei nostri Iesu Christi, longe lateq. feruescerent, & sæcularem vitam multi relinquerent, & sub leni Redemptoris iugo ceruicem cordis edomarent: sicut mos prauorum est inuidere alijs virtutis bonum quod ipsi habere non appetunt: vicinæ Ecclesiæ presbyter Florentius nomine huius nostri subdiaconi Florētij auus, antiqui hostis malitia percussus, sancti viri studijs cœpit æmulari, eiusq. conuersationi derogare: quosque etiam posset ab illius visitatione compescere. Cumq. iam se conspiceret eius prosectibus obuiare non posse, & conuersationis illius opinionem crescere, atque multos ad statum vitæ melioris, ipso quoque opinionis eius præconio indesinenter vocare, inuidiæ facibus magis magisq. succensus, deterior fiebat: quia conuersationis illius appetebat habere laudem, sed habere laudabilem vitam, nolebat. Qui eiusdem inuidiæ tenebris cæcatus, ad hoc vsque perductus est, vt seruo omnipotentis Dei infectum veneno panem quasi pro benedictione transmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione susscepit: sed cum, quæ pestis lateret in pane, non latuit. Ad horā vero refectionis illius ex vicina silua coruus venire consueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cum more solito venisset, panem quem presbyter transmiserat, vir Dei ante coruum proiecit, eiq. præcepit, dicens: In nomine Iesu Christi Domini nostri tolle hunc panem, & tali eum in loco proijce, vbi a nullo hominum possit inueniri. Tunc coruus aperto ore, expansis alis circa eundem panem cœpit discurrere, crocitare, ac si aperte diceret, & obedire se velle, & tamen iussa implere non posse. Cui vir Domini præcipiebat iterū atque iterum, dicens: Leua, leua securus, atque ibi proijce vbi inueniri non possit. Quem diu demoratus, quandoque coruus momordit, leuauit, & recessit. Post trium vero horarū spatium abiecto pane redijt, & de manu hominis Dei annonam, quā consueuerat, accepit. Venerabilis autē pater contra vitam suam inardescere sacerdotis animū videns, illi magis quàm sibi doluit. Sed prædictus Florentius, quia magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorū animas accendit: ita vt in horto cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas septem puellas mitteret, quæ coram eis sibi inuicē manus tendentes & diutius ludentes, illorum mentes ad peruersitatem libidinis inflammarent. Quod vir sanctus de cella conspiciens, lapsumq. adhuc tenerioribus discipulis pertimescens, idq. pro sui solius persecutione fieri pertractās, inuidiæ locū dedit, atque oratoria & cuncta quæ construxerat, substitutis præpositis, adiunctis fratribus ordinauit, & paucis secum monachis ablatis habitationem mutauit loci. Sicq. vir Dei eius odia humiliter declinauit, quem omnipotens Deus terribiliter percussit. Nam cum prædictus presbyter stans in solario Benedictum discessisse cognosceret & exultaret, perdurante immobiliter tota domus fabrica, hoc ipsum tantum in quo stabat solarium cecidit, & Benedicti hostem conterens extinxit. Quod viri Dei discipulus Maurus nomine, statim venerabili patri Benedicto qui adhuc a loco eodem vix decem milibus aberat, æstimauit esse nunciandum, dicens: Reuertere, quia presbyter, qui te persequebatur, extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, sese in grauibus lamentationibus dedit, vel quia inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exultauit. Qua de re factum est, vt eidem quoque discipulo pœnitentiam indiceret, quòd mandans talia gaudere de inimici interitu, præsumpsisset. B C D E

Petrus.

MIra sunt & multum stupenda quæ dicis. Nam in aqua ex petra producta Moysem, in ferro vero, quod ex profundo aquæ redijt Helisæum, in aquæ itinere Petrum, in corui obedientia Heliam, in luctu autem mortis inimici Dauid video & perpendo: vir iste spiritu iustorum omnium plenus fuit.

Gregorius.

A Gregorius.

VIr Dei Benedictus Petre vnius Dei spiritum habuit, qui per concessæ redemptionis gratiam electorũ corda omnium impleuit, de quo Ioannes dicit: Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. De quo rursus scriptum est: De plenitudine eius nos omnes accepimus. Nam sancti Dei homines potuerunt a Domino virtutes habere, non etiam alijs tradere. Ille autem signa virtutis dedit subditis, qui se daturum signum Ionæ promisit inimicis: vt coram superbis mori dignaretur, coram humilibus resurgere: quatenus & illi viderent quod contemnerent, & isti quod venerantes amare debuissent. Ex quo mysterio actum est, vt dum superbi aspiciunt despectum mortis, humiles contra mortem acciperent gloriam potestatis. *Ioan.1.b* *Ibidem.b* *Iona.1.a*

Petrus.

B QVæso te post hæc, ad quæ loca vir sanctus migrauerit vel si aliquas in eis virtutes postmodum ostenderit, innotesce.

Gregorius.

SAnctus vir ad alia demigrans, loca non hostem mutauit. Nam tanto post grauiora prælia pertulit, quantũ contra se aperte pugnantem ipsum malitiæ magistrum inuenit, Castrum namque quod Casſinum dicitur in excelsi montis latere situm est, qui videlicet mons distenso sinu hoc idem castrum recipit, sed per tria millia in altum se subrigens velut ad aera cacumen tendit: vbi vetustissimum fanum fuit, in quo ex antiquorum more gentilium a stulto rusticorũ populo Apollo colebatur. Circumquaque etiam in cultu dæmonum luci fucrcuerãt, in quibus adhuc eodem tempore infidelium insana multitudo sacrificijs sacrilegis insudabat: Illuc itaque vir Dei perueniens contriuit idolum, subuertit C aram, succendit lucos, atque in ipso templo Apollinis, oraculum beati Martini, vbi vero ara eiusdem Apollinis fuit, oraculũ sancti Ioannis construxit, & commorantẽ circumquaque multitudinem prædicatione continua ad fidem vocabat. Sed hæc antiquus hostis tacite non ferens, non occulte vel per somnium, sed aperta visione eiusdem patris oculis sese ingerebat, & magnis clamoribus vim se perpeti conquerebatur, ita vt voces illius etiam fratres audirent, quamuis imaginem minime cernerent. Vt enim discipulis suis venetabilis pater dicebat, corporalibus eius oculis idem antiquus hostis teterrimus & succensus apparebat, qui in eum ore oculisq. flammantibus fæuire videbatur. Iam vero quæ diceret audiebant omnes: prius enim hunc vocabat ex nomine. Cui cum vir Dei minime respondere, ad eius mox contumelias erumpebat. Nam cum clamaret, dicens: Benedicte Benedicte, & eum sibi nullo modo respondere conspiceret, protinus adiungebat, Maledicte non D Benedicte, quid mecum habes? quid me persequeris? Sed iam nunc spectanda sunt contra Dei famulum antiqui hostis noua certamina, cui pugnam quidem volens intulit, sed occasiones victoriæ ministrauit inuitus. *17.q.1. Generaliter §. finali.*

De ingenti saxo per Dei orationem leuato. Cap. IX.

QVadam die dum fratres habitacula eiusdem cellæ construerent, lapis in medio iacebat, quem in ædificium leuare decreuerunt. Cumq. eum duo vel tres mouere non possent, plures adiuncti sunt, sed ita immobilis mansit ac si radicitus in terra teneretur, vt palam daretur intelligi, quòd super eum ipse per se antiquus hostis sederet, quem tantorum virorum manus mouere non possent. Difficultate igitur facta ad virum Dei missum E est vt veniret, & orando hostem repelleret, vt lapidem leuare posſent. Qui mox venit, & orationem faciens benedictionem dedit, & tanta lapis celeritate leuatus est, ac si nullum prius pondus habuisset.

De fantastico coquina incendio. Cap. X.

TVnc in conspectu viri Dei placuit, vt in eodem loco terram foderent. Quam dum fodiendo altius penetrarent, æreum illic idolum fratres inuenerunt. Quo ad horam casu in coquinam proiecto exire ignis repente visus est, atque in cunctorum monachorum oculis quia omne eiusdem coquinæ ædificium consumeretur ostendit. Cumq. iaciendo fratres aquam ad ignem quasi extinguendo perstreperent, pulsatus eodem tumultu vir Dei aduenit. Qui eundem ignem in oculis fratrum esse, in suis vero non esse considerans, caput protinus in orationem flexit, & eos quos fantastico reperit igne deludi vocauit, fratres monuit vt oculos suos signarent, vt & sanum illud coquinæ

ædificium assistere cernerent, & flammas quas antiquus hostis finxerat non viderent. A

De puero confracto a pariete, sanato Cap. XI.

RVrsum dum fratres parietem, quia res ita exigebat, paulo altius erigerent, vir Dei in orationis studio intra cellæ suæ claustra morabatur. Cui antiquus hostis insultans apparuit, & ei quòd ad laborantes fratres pergeret indicauit. Quod vir Dei per nuntium celerrime fratribus indicauit, dicens: Fratres caute vos agite: quia ad vos hac hora malignus spiritus venit. Is qui mandatum detulit vix verba compleuerat, & malignus spiritus eundem parietem qui ædificabatur euertit, atque vnum puerulum monachum cuiusdam curialis filium opprimens, ruina contriuit. Contristati omnes, ac vehementer afflicti non damno parietis, sed contritione fratris, venerabili patri Benedicto celeriter cum graui luctu nunciarunt. Tunc idem pater Benedictus dilaceratum puerum ad se deferri iubet. Quē B portare non nisi in sacco potuerunt: quia collapsi saxa parietis, non solum eius membra, sed etiam ossa contriuerant. Præcepitq. vir Dei statim eum in cella sua in psyacio quo orare consueuerat proijci, missisq. foras fratribus cellam clausit, qui orationi instantius quàm solebat incubuit. Mira res, eadem hora hunc incolumem, atque vt prius valentem ad eundem iterum laborem misit, vt ipse quoque parietem cum fratribus perficeret, de cuius se interitu antiquus hostis Benedicto insultare credidisset.

De monachis qui extra cellam comederant. Cap. XII.

COepit vero inter ista vir Dei prophetiæ etiam spiritu pollere, ventura prædicere, præsentibus etiam absentia nuntiare. Mos etenim cellæ fuit, vt quoties ad responsum aliquod egrederentur fratres, cibum potumq. extra cellam minime sumerent. Cumq. hoc C de vsu regulæ solicite seruaretur, quadam die ad responsum fratres egressi sunt, & in eo tardiori compulsi sunt hora demorari. Qui manere iuxta religiosam feminam nouerant, cuius ingressi habitaculum sumpserunt cibum. Cumq. iam tardius ad cellam redijssent, benedictionem patris ex more petierunt. Quos ille protinus percunctatus est dicens: Vbi comedistis? Qui responderunt. Nusquam. Quibus ille ait: Quare ita mentimini? Numquid illius talis feminæ habitaculum non intrastis? Numquid hos atque illos cibos non accepistis? Numquid tot calices non bibistis? Cumq. eis venerabilis Pater & hospitium mulieris, & genera ciborum & numerum potionum diceret, recognoscentes cuncta quæ egerant ad eius pedes tremefacti ceciderunt, & se deliquisse confessi sunt. Ipse autem protinus culpæ pœnitentiam præcepit, perpendens quòd in eius absentia vltra non facerent, quem præsentem sibi esse in spiritu scirent. D

De fratre Valentiniani monachi, quem vir Dei in via comedisse carpsit. Cap. XIII.

FRater quoque Valentiniani eius monachi, cuius superius memoriā feci, vir erat laicus, sed religiosus. Qui vt serui Dei orationem perciperet, & germanum fratrem videret, annis singulis de loco suo ad cellam eius ieiunus venire consueuerat. Quadam igitur die dum iter ad monasterium faceret, sese illi alter viator adiunxit, qui sumendos cibos in itinere portabat. Cumq. iam hora tardior excreuisset, dixit: Veni frater sumamus cibum ne lassemur in via. Cui ille respondit: Absit frater, hoc non faciam: quia ad venerabilem patrem Benedictum ieiunus semper peruenire consueui. Quo responso percepto ad horam conuiator tacuit. Sed cum post hoc aliquantulum itineris spatium egissent, rursus admonuit vt manducarent. Noluit consentire qui ieiunus peruenire decreuerat. Tacuit, quidem qui ad manducandum inuitauerat, & cum eo ieiunus adhuc pergere modicum consensit. Cumq. iter longius agerent, & eos tardior hora fatigaret ambulantes, inuenerunt in itinere pratum & fontem, & quæque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri. Tunc conuiator ait: Ecce aqua, ecce pratum, ecce amœnus locus in quo possumus refici & parum quiescere, vt valeamus iter nostrum postmodum incolumes explere. Cum igitur & verba auribus & loca oculis blandirentur, tertia admonitione persuasus, consensit & comedit: vespertina vero hora peruenit ad cellam. Præsentatus autem venerabili Benedicto patri, sibi orationem petijt: sed mox ei vir sanctus hoc quod in via egerat improperauit, dicens: Quid est frater quòd malignus hostis qui tibi per conuiatorem tuum locutus est, semel tibi persuadere non potuit, secundo non potuit, tertio vero persuasit, & te ad hoc quod voluit superauit? Tunc ille reatum infirmæ suæ mentis, agnoscens, eius pedibus E

prouo-

A prouolutus tanto magis cœpit culpam deflere & etubescere, quanto se cognouit etiam absentem in Benedicti partis oculis deliquisse.

Petrus.

EGo sancti viri præcordijs Helisæi spiritum video inesse, quia absenti discipulo præ- 4. Reg. 5. 8
sens extitit.

De simulatione regis Totila deprehensa. Cap. XIIII.

Gregorius.

OPortet Petre vt interim sileas, quatenus adhuc maiora cognoscas. Gotthorum namque temporibus, cum rex eorum Totila sanctum virum prophetiæ habere spiritum audisset, ad eius monasterium pergens, paulo longius subsistit, eique se venturum esse nun-
B tiauit. Cui dum protinus mandatum de monasterio fuisset vt veniret, ipse, sicut perfidæ mentis fuit, an vir Dei prophetiæ spiritum haberet, explorare conatus est. Quidam vero eius spatarius Riggo dicebatur, cui calceamenta sua præbuit, eumq. indui vestibus regalibus fecit, quem quasi in persona sua pergere ad Dei hominem præcepit. In cuius obsequio tres, qui sibi præ ceteris adhærere consueuerant comites misit, scilicet, Vultericum, Rudericum, & Blindinum, vt ante serui Dei oculos ipsum regem Totilam esse simulantes, eius lateri obambulatent, cui alia quoque obsequia quasi spatarij præberent, vt tam ex eisdem obsequijs quàm ex purpureis vestibus rex esse putaretur. Cumq. idem Riggo decoratis vestibus obsequentium frequentia comitatus monasterium fuisset ingressus, vir Dei eminus sedebat. Quem venientem conspiciens cum iam ab eo audiri potuisset, clamauit, dicens: Pone fili pone hoc quod portas: non est tuum. Qui Riggo protinus in ter-
C ram cecidit. Et quia tanto viro illudere præsumpsisset, expauit omnesq. qui cum eo ad hominem Dei veniebant, terræ consternati sunt. Surgentes autem ad eum propinquare minime præsumpserunt, sed ad suum regem reuersi nuntiauerunt trepidi in quanta velocitate fuerant deprehensi.

De prophetia regi Totila, & Canusina antistitis facta. Cap. XV.

TVnc per se idem Totila ad Dei hominem accessit, quem cum longe sedentem cerneret, non ausus accedere sese in terram dedit. Cui cum vir Dei bis terve diceret: Surge, sed ipse ante eum de terra erigere se non auderet. Benedictus Christi Iesu famulus per semetipsum dignatus est accedere ad regem, prostratumq. de terra leuauit, & de suis actibus increpauit, atque in paucis sermonibus cuncta quæ illi erant ventura ptænuntiauit,
D dicens: Multa mala facis, multa mala fecisti, iam aliquando ab iniquitate conquiesce. Equidem Romam ingressurus es, mare transiturus, nouem annis regnans, decimo morieris. Quibus auditis rex vehementer territus, oratione petita recessit, atque ex illo iam tempore minus crudelis fuit, & non multo post Romam adijt, ad Siciliam perrexit. Anno autem regni sui decimo, omnipotentis Dei iudicio regnum cum vita perdidit. Præterea Canusinæ antistes Ecclesiæ ad eundem Dei famulum venire consueuerat, quem vir Dei pro vitæ suæ merito valde diligebat. Is itaque dum cum illo de ingressu regis Totilæ & Romanæ vrbis perditione colloquium haberet, dixit: Per hunc regem ciuitas ista destruetur, vt iam amplius non inhabitetur. Cui vir Domini respondit: Roma a gentibus non exterminabitur, sed tempestatibus, coruscis turbinibus, ac terræmotu fatigata, in semetipsa marcescet. Cuius prophetiæ mysteria nobis iam facta sunt luce clariora, qui in hac vrbe
E dissoluta mœnia, euersas domus, destructas Ecclesias turbine cernimus, eiusq. ædificia longo senio lassata, quæ ruinis crebrescentibus prosternantur, videmus: quamuis hoc Honoratus eius discipulus, cuius mihi relatione compertum est, nequaquam ex ore illius audisse se perhibet. Sed quia hoc dixerit, dictum sibi a fratribus fuisse testatur.

De clerico a dæmone liberato vsque ad tempus. Cap. XVI.

EOdem quoque tempore quidam Aquinensis Ecclesiæ clericus dæmonio vexabatur, qui a venerabili viro Constantio eiusdem Ecclesiæ antistite per multa fuerat martyrum loca transmissus vt sana ri potuisset. Sed sancti Dei martyres noluerunt ei sanitatis donum tribuere, vt quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus itaque est ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Iesu Christo Domino preces fundens, antiquum hostem de obsesso homine protinus expulit. Cui sanato præcepit, dicens. Vade & posthac

carnem

carnem non comedas, ad sacrum ordinem nunquam accedere præsumas, quacumque autem die ad sacrum ordinem accedere præsumpseris, statim iuri diaboli iterum mancipaberis. Discessit igitur clericus sanus, & sicut terrere solet animum pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim custodiuit. Gum vero post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibimet supponi in sacris ordinibus cerneret, verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus postposuit, atque ad sacrum ordinem accessit, quem mox is qui reliquerat diabolus tenuit, eumq. vexare quousque animam eius excuteret, non cessauit. A

Petrus.

ISte vir Dei diuinitatis, vt video, etiam secreta penetrauit: quia perspexit hunc clericum idcirco diabolo traditum, ne ad sacrum ordinem auderet accedere. B

Gregorius.

QVare diuinitatis secreta non nosset, qui diuinitatis præcepta seruaret, cum scriptum
1. Corint. 6. d sit: Qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo?

Petrus.

SI vnus sit cum Domino spiritus qui Domino adhæret, quid est quòd iterum idem
Rom. 11. d egregius prædicator dicit: Quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Valde enim esse inconueniens videtur, eius sensum cum quo vnus vnum factum fuerit, ignorare.

Gregorius.

SAncti viri inquantum cum Deo vnum sunt, sensum Domini non ignorant. Nam idem
1. cor. 2. c quoque Apostolus dicit: Quis enim scit hominum quæ hominis sunt, nisi spiritus hominis qui est in ipso? Ita & quæ Dei sunt, nemo cognouit, nisi spiritus Dei, qui vt se ostenderet nosse quæ Dei sunt, adiunxit: Nos autem non spiritum huius mundi accepimus,
ibidem. c sed spiritum qui ex Deo est. Hinc iterum dicit: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit,
ibidem. b nec in cor hominis ascendit quæ præparauit Deus diligentibus se, nobis autem reuelauit per spiritum suum. C

Petrus.

SI ergo eidē Apostolo ea quæ Dei sunt per Dei spiritum sunt reuelata, quo modo super
Roma. 11. d hoc quod proposuit præmisit dicens: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei,
Psal. 118. b quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Sed rursum mihi hæc dicenti alia suboritur quæstio. Nam Dauid propheta Domino loquitur, dicens: In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui. Et cum minus sit nosse quàm etiam pronunciare, quid est quod Paulus incomprehensibilia esse Dei iudicia asserit, Dauid autem hæc se omnia non solum nosse, sed etiam in labijs pronunciasse testatur? D

Gregorius.

AD vtraque hæc tibi superius sub breuitate respondi, dicens: quòd sancti viri inquantum cum Domino vnum sunt, sensum Domini non ignorant. Omnes enim qui denote Dominum sequuntur, etiam deuotione cum Deo sunt, & adhuc carnis corruptibilis grauati pondere, cum Deo non sunt: occultaq. Dei iudicia inquantum coniuncti sunt, sciunt: inquantum disiuncti sunt, nesciunt: quia enim secreta eius adhuc perfecte non penetrant, incomprehensibilia eius iudicia esse testantur. Qui vero mente ei inhærent, atque inhærendo vel sacris scripturæ eloquijs, vel occultis reuelationibus inquantum accipiunt agnoscunt, & nouerunt hæc & pronunciant: iudicia enim quæ Deus tacet, nesciunt, quæ
Psal. 118. c Deus loquitur, sciunt. Vnde & Dauid propheta cum dixisset: In labijs meis pronunciaui omnia iudicia, protinus addidit, Oris tui, ac si aperte dicat: Illa ego iudicia & nosse & pronunciasse potui, quæ te dixisse cognoui. Nam ea quæ ipse non loqueris, a nostra proculdubio cognitione abscondis. Concordat ergo prophetia apostolica. sententia: quia & incomprehensibilia sunt Dei iudicia, & tamen quæ de ore eius prolata fuerint, humanis labijs pronunciantur, quoniam sciri ab hominibus & prolata prodi possunt, & occultari non possunt. E

Petrus.

IN obiectione meæ quæstiunculæ patuit causa rationis. Sed quæso te si qua sunt adhuc de viri huius virtute, subiunge.

De

A

De destructione monasterij viri Dei ab ipso predicta. Cap. XVII.

Gregorius.

VIr quidam nobilis Theoprobus nomine, eiusdem Benedicti patris fuerat admonitione conuersus, qui pro vitæ suæ merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die eius cellam fuisset ingressus, hunc amarissime flentem repe rit. Cumq. diu subsisteret, eiusq. non finiri lacrymas videret, nec tamen vir Dei consueuerat orando plangere, sed mærendo, quænam causa tanti luctus existeret, inquisiuit. Cui vir Dei illico respondit: Omne hoc monasterium quod construxi, & cuncta quæ fratribus præparaui, omnipotentis Dei iudicio gentibus tradita sunt. Vix autem obtinere potui, vt mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cuius vocem tunc Theoprobus au-
B diuit, nos autem cernimus qui destructum modo a Longobardorum gente eius monasterium scimus. Nocturno enim tempore & quiescentibus fratribus, nuper illi Longobardi ingressi sunt, qui diripientes omnia, ne vnum quidem hominem illic tenere potuerunt, sed impleuit omnipotens Deus quod fideli famulo Benedicto promiserat, vt si res gentibus traderet, animas custodiret. Qua re Pauli vicem video tenuisse Benedictum, cuius dum nauis rerum omnium iacturam pertulit, ipse in consolatione vitam omnium qui eum comitabantur, accepit.

De abscessione flasconis a beato Benedicto cognita. Cap. XVIII.

QVodam quoque tempore Exhilaratus noster, quem ipse conuersum nosti, transmissus a Domino suo fuerat, vt Dei viro in monasterium vino plena duo lignea vascula,
C quæ vulgo flascones vocantur, deferret: qui vnum detulit, alterum vero pergens in itinere abscondit. Vir autem Domini quem facta absentia latere non poterant, vnum cum gratiarum actione suscepit, & discedentem puerum monuit, dicens: Vide fili, ne de illo flascone quem abscondisti bibas, sed inclina illum caute, & inuenies quid intus habet. Qui confusus valde a Dei homine, exiuit. Et reuersus volens adhuc probare quod audierat, cum flasconem inclinasset, de eo protinus serpes egressus est. Tunc prædictus Exhilaratus puer, per hoc quod in vino reperit, expauit malum, quod fecit.

De mappularum receptione a viro Dei cognita. Cap. XIX.

NOn longe autem a monasterio vicus erat, in quo non minima multitudo hominum ad fidem Dei ab idolorum cultu Benedicti fuerat exhortatione conuersa. Ibi quo-
D que quædam sanctimoniales feminæ inerant, & crebro illuc pro exhortandis animabus, fratres suos mittere Benedictus Dei famulus curabat. Quadam vero die misit ex more, sed is qui missus fuerat monachus post admonitionem factam, a sanctimonialibus feminis rogatus mappulas accepit, sibiq. eas abscondit in sinu. Qui mox vt reuersus est, eum vir Dei vehementissima amaritudine cœpit increpare, dicens: Quomodo ingressa est iniquitas in sinum tuum? At ille obstupuit, & quid egisset oblitus, vnde corripiebatur ignorabat. Cui ait: Numquid ego illic præsens non eram quando ab ancillis Dei mappulas accepisti, tibiq. eas in sinu misisti? Qui mox eius vestigijs prouolutus stulte se egisse pœnituit, & eas quas in sinu absconderat, mappulas abiecit.

De cogitatione monachi superba a Dei viro cognita. Cap. XX.

E QVadam quoque die dum venerabilis pater vespertina iam hora corporis alimenta perciperet, eius monachus cuiusdam defensoris filius fuerat, qui ei ante mensam lucernam tenebat. Cumq. vir Dei ederet, ipse autem cum lucernæ ministerio astaret, cœpit per superbiæ spiritum in mente sua tacitus voluere, & per cogitationem dicere: Quis est hic cui ego manducanti assisto, lucernam teneo, seruitium impendo? Quis sum ego vt isti seruiam? Ad quem vir Dei statim conuersus vehementer cœpit eum increpare, dicens: Signa cor tuum frater, quid est quod loqueris? signa cor tuum. Vocatisq. statim fratribus, præcepit ei lucernam de manibus tolli, ipsum vero iussit a ministerio recedere, & sibi hora eadem quietum sedere. Qui requisitus a fratribus quid habuerit in corde, per ordinem narrauit, quanto superbiæ spiritu intumuerat, & quæ contra virum Dei verba per cogitationem tacitus dicebat. Tunc liquido omnibus patuit, quòd venerabilem Benedictum latere nil posset, in cuius auribus tacitæ etiam cogitationis verba sonuissent.

De

De ducentis modijs farina ante viri Dei cellam inuentis. Cap. XXI.

A Lio quoque tempore in eadem Campaniæ regione fames incubuerat, magnaq. omnes alimentorum indigentia coanguſtabat. Iamq. in Benedicti monaſterio triticum deerat. Panes vero pene omnes conſumpti fuerant, vt non pluſquam quinque ad refectionis horam fratribus inueniri potuiſſent. Cumq. eos venerabilis pater contriſtatos cerneret, eorum puſillanimitatem ſtuduit modeſta increpatione corrigere, & rurſum promiſſione ſubleuare, dicens: Quare de panis inopia veſter animus contriſtatur? hodie quidem minus eſt, ſed die craſtina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modij ante fores cellæ in ſaccis inuenti ſunt, quos omnipotens Deus, quibus deſerentibus tranſmiſiſſet, nunc vſque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia nec in egeſtate dubitare.

Petrus.

DIc quæſo te. Numquid non credendum eſt huic Dei famulo ſemper prophetiæ ſpiritum adeſſe potuiſſe, an per interualla temporum eius mentem prophetiæ ſpiritus implebat?

Gregorius.

PRophetiæ ſpiritus Petre prophetarum mentes non ſemper irradiat: quia ſicut de ſancto ſpiritu ſcriptum eſt, Vbi vult ſpirat: ita ſciendum eſt, quia & quando vult aſpirat. Hinc eſt enim quod Nathan a rege requiſitus ſi conſtruere templum poſſet, prius conſenſit, & poſtmodum prohibuit. Hinc eſt quòd Heliſæus cum flentem mulierem cerneret, cauſamq. neſciſſet, ad prohibentē hanc puerum dicit: Dimitte eā, quia anima eius in amaritudine eſt, & Dominus celauit a me, & non indicauit mihi. Quod omnipotens Deus ex magnæ pietatis diſpenſatione diſponit: quia dum prophetiæ ſpiritum aliquando dat, & aliquando ſubtrahit, prophetantium mentes & eleuat in celſitudine, & cuſtodit in humilitate, vt & accipientes ſpiritum inueniant quid de Deo ſint, & rurſum prophetiæ ſpiritum non habentes cognoſcant, quid ſint de ſemetipſis.

Ioan. 3. b
2. Reg. 7.
4. Reg. 4. d

Petrus.

ITa hoc eſſe vt aſſeris, magna ratio clamat. Sed quæſo de venerabili patre Benedicto quidquid adhuc animo occurrit, exequere.

De diſpoſitione monaſterij per viſionem habita. Cap. XXII.

Gregorius.

A Lio quoque tempore a quodam fideli viro fuerat rogatus, vt in eius prædio iuxta Taracinenſem vrbem miſſis diſcipulis ſuis conſtruere monaſterium debuiſſet. Qui roganti conſentiens deputatis fratribus Patrem conſtituit, & qui ei ſecundus eſſet ordinauit. Quibus euntibus ſpopondit, dicens: Ite, & die illo ego venio & oſtendo vobis in quo loco oratorium, in quo refectorium fratrum, in quo ſuſceptionem hoſpitum, vel quæq. ſunt neceſſaria, ædificare debeatis. Qui benedictione percepta illico perrexerunt, & conſtitutum diem magnopere præſtolantes, parauerunt omnia quæ his qui cum tanto patre venire potuiſſent, videbantur eſſe neceſſaria. Nocte vero eadem, qua promiſſus illuceſcebat dies, eidem ſeruo Dei, quem illic patrem conſtituerat, atque eius præpoſito vir Domini in ſomnis apparuit, & loca ſingula, vbi quid ædificare debuiſſent, ſubtiliter deſignauit. Cumq. vtrique a ſomno ſurgerent, ſibi inuicem quod viderant, retulerunt. Non tamen viſioni illi omnimodo fidem dantes virum Dei ſicut ſe venire promiſerat, expectabant. Cumq. vir Dei conſtituto die minime veniſſet, ad eum cum mærore reuerſi ſunt, dicentes: Expectauimus Pater, vt venires ſicut promiſeras, & nobis oſtenderes vbi quid ædificare deberemus, & non veniſti. Quibus ipſe ait: Quare fratres, quare iſta dicitis? Numquid ſicut promiſi, non veni? Cui cum ipſi dicerent, quando veniſti? reſpondit: Numquid vtriſque vobis dormientibus non apparui, & loca ſingula deſignaui? ite & ſicut per viſionem vidiſtis, omne habitaculum monaſterij ita conſtruite. Qui hæc audientes vehementer admirati, ad prædictum prædium ſunt reuerſi, & cuncta habitacula ſicut ex reuelatione dicerant, conſtruxerunt.

Petrus.

DOceri velim, quo fieri ordine potuit, vt longe iret reſponſum dormientibus dicere quod ipſi per viſionem audierant, & recognoſcerent.

Gregorius.

A Gregorius.

QVid est quod perscrutans rei gestæ ordinem, ambigis Petre? Liquet profecto, quia nobilioris naturæ est spiritus quàm corpus. Et certe scriptura teste nouimus, quòd propheta ex Iudæa subleuatus repente est cum prandio in Chaldæa depositus, quo videlicet prandio prophetam refecit, seq. repente in Iudæa iterum inuenit. Si igitur tam longe Abacuc potuit sub momento corporaliter ire, & prandium deferre, quid mirum si Benedictus Pater obtinuit, quatenus iter per spiritum, & fratrum quiescentium spiritibus necessaria narraret, vt sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit, ita iste ad institutionem spiritalis vitæ spiritaliter pergeret.

Petrus.

B MAnus tuæ locutionis tersit meæ fateor dubietatem mentis: sed velim nosse in communi locutione qualis iste vir fuit.

De sanctimonialibus feminis post mortem absolutis. Cap. XXIII.

Gregorius:

VIx ipsa Petre communis eius locutio a virtutis erat pondere vacua: quia cuius cor sese in alta suspenderat, nequaquam verba de ore illius incassum cadebant. Si quid vero vmquam non iam decernendo, sed mirando diceret, tantas vires sermo illius habebat, ac si hoc non dubie atque suspense, sed iam per sententiam protulisset. Nam non longe ab eius monasterio duæ quædam sanctimoniales feminæ nobiliori genere exortæ, in loco proprio conuersabantur, quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ vsum præbebat obsequium. Sed sicut nonnullis solet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis,
C vt minus se in hoc mundo despiciant, qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt, necdū prædictæ sanctimoniales feminæ perfecte linguam suam sub habitus sui freno restrinxerant, & eundem religiosum virum qui ad exteriora necessaria eis obsequium præbebat, incautis sæpe sermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui dum diu ista toleraret perrexit ad Dei hominem, quantasq. pateretur verborum contumelias, enarrauit. Vir autem Dei hæc de illis audiens, eis protinus mandauit, dicens: Corrigite linguam vestram: quia si non emendaueritis excommunico vos. Quam videlicet excommunicationis sententiam non proferendo intulit, sed minando. Illæ autem a pristinis moribus nihil mutatæ, intra paucos dies defunctæ sunt, atque in Ecclesia sepultæ. Cumq. in eadem Ecclesia Missarum solemnia celebrarentur, atque ex more diaconus clamaret: Si quis non communicat, det locum: nutrix earum quæ pro eis oblationem Domino offerre consueuerat, eas de sepulchris suis
D progredi, & exire videbat. Quod dum sæpius cerneret, quia ad vocem diaconi clamantis exibant foras, atque intra Ecclesiam permanere non poterāt, ad memoriam reduxit quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe se communione priuare dixerat, nisi mores suos & verba corrigerent. Tunc seruo Dei cum graui mærore indicatum est, qui manu sua protinus oblationem dedit, dicens: Ite & hanc oblationem pro eis offerri Domino facite, & vlterius excommunicatæ non erunt. Quæ dum oblatio pro eis fuisset immolata, & a diacono iuxta morem clamatum est, vt non communicantes ab Ecclesia exirent, illæ exire ab Ecclesia vlterius visæ non sunt. Qua ex re indubitanter patuit, quia dum inter eos qui communione priuati sunt, minime recederent, communionem a Domino per seruum Domini recepissent. Petrus.

E MIrum valde quod dicis, quamuis venerabilem, & sanctissimum virum: adhuc tamen in hac carne corruptibili degentem, potuisse animas soluere in illo iam inuisibili iudicio constitutas.

Gregorius.

NVmquid nam Petre in hac adhuc carne non erat qui audiebat: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quæ solueris super terram, soluta erunt & in cælis? Cuius nunc vicem ligando, & soluendo obtinent, qui locum sancti regiminis fide & moribus tenent. Sed vt tanta valeat homo de terra, cæli & terræ conditor in terram venit e cælo, atque vt iudicare caro etiam de spiritalibus possit, hoc ei largiri dignatus est, factus pro hominibus Deus caro: quia inde surrexit vltra se infirmitas nostra, vnde sub se infirmata est firmitas Dei. *Matth. 16. c* *Ioan. 1. b* *Ioan. 1. b*

Petrus.

CVm virtute signorum concorditer loquitur ratio verborum.

De

De puero post sepulturam a terra proiecto. Cap. XXIII I. A

Gregorius.

QVadam quoque die dum quidam eius puerulus monachus parentes suos vltra quā deberet diligens, atque ad eorum habitaculum tendens, sine benedictione de monasterio exijsset, eodem die mox vt ad eos peruenit, defunctus est. Cumq. esset sepultus, die altero proiectum foras corpus eius inuentum est, quod rursus tradere sepulturæ curauerunt. Sed sequenti die iterum proiectum exterius, atque inhumatum sicut prius, inuenerunt. Tunc concite ad Benedicti patris vestigia currentes, cum magno fletu petierunt, vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua protinus communionem dominici corporis dedit, dicens: Ite atque hoc dominicum corpus super pectus eius, cum magna reuerentia, ponite, & sic sepulturæ eum tradite. Quod dum factum fuisset, susceptum corpus eius terra tenuit, nec vltra proiecit. Perpendis Petre apud Iesum Christum B Dominum, cuius meriti iste vir fuerit, vt eius corpus etiam terra proiecerit, qui Benedicti gratiam non haberet.

Petrus.

PErpendo plane, & vehementer stupeo.

De monacho qui de monasterio discedens draconem in itinere inuenit. Cap. XXV.

Gregorius.

QVidam autem eius monachus mobilitati mētis deditus erat, & permanere in monasterio nolebat. Cumq. eum vir Dei assidue corriperet & frequenter admoneret, ipse vero nullo modo consentiret in congregatione persistere, atque importunis precibus, vt relaxaretur innueret, quadam die idem venerabilis pater, nimietatis eius tædio affectus, iratus iussit, vt discederet. Qui mox vt monasterium exijt contra se assistere aperto ore draconem in itinere inuenit. Cumq. eum idem draco, qui apparuerat deuorare vellet, cœpit ipse tremens & palpitans magnis vocibus clamare, dicens: Succurrite succurrite: quia draco iste me deuorare vult. Currentes autem fratres draconem minime viderunt, sed trementem atque palpitantem monachum ad monasterium reduxerunt. Qui statim promisit numquam se esse a monasterio recessurum, atque ex hora eadem in sua promissione permansit. Quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconem viderat, quem prius non videndo, sequebatur.

De puero ab elephantino morbo curato. Cap. XXVI.

SEd neque hoc silendum puto quod illustri viro Antonio narrante cognoui, qui aiebat D patris sui puerum morbo elephantino fuisse correptum, ita vt iam pilis cadentibus cutis intumesceret, atque increscentem saniem occultare non posset. Qui ad virum Dei ab eodem patre eius missus est, & saluti pristinæ sub omni celeritate restitutus.

De solidis per miraculum presbytero redditis. Cap. XXVII.

NEque illud taceam, quod eius discipulus Peregrinus nomine, narrare consueuerat: quia die quadam, fidelis vir quidam necessitate debiti compulsus: vnum sibi fore remedium credidit, si ad Dei virum pergeret, & quæ eum vrgeret debiti necessitas, indicaret. Venit itaque ad monasterium, omnipotentis Dei famulum reperit: quia a creditore suo pro duodecim solidis grauiter affligeretur, intimauit. Cui venerabilis Pater nequaquam E se habere duodecim solidos respondit, sed tamen eius inopiam blanda locutione consolatus, ait: Vade & post biduum reuertere: quia deest hodie quod tibi debeam dare. In ipso autem biduo more suo in oratione fuit occupatus. Cumq. die tertio is qui necessitate debiti affligebatur rediret, super aream monasterij, quæ erat frumento plena, subito tredecim solidi sunt inuenti. Quos vir Dei deferri iussit & afflictio petitori tribuit, dicens: vt duodecim redderet, & vnum in expensis proprijs haberet. Sed ad ea nunc redeam, quæ eius discipulis in libri huius exordio prædictis referentibus, agnoui. Quidam vir grauissima aduersarij sui æmulatione laborabat, cuius ad hoc vsque odium prorupit, vt ei nescienti in potu venenum daret. Qui quamuis vitam auferre non valuit, cutis tamen colorem mutauit, ita vt diffusa in corpore eius varietas lepræ morem imitari videretur. Sed ad Dei hominem deductus salutem pristinam citius recepit: nam mox vt eum tetigit, omnem cutis illius varietatem fugauit.

De

A

De ampulla vitrea in saxis proiecta & non fracta. Cap. XXVIII.

EO quoque tempore quo alimentorum inopia Campaniam grauiter affligebat, vir Dei diuersis indigentibus monasterij sui cuncta tribuerat, vt pene nihil in cellario nisi parum quid olei in vitreo vase remaneret. Tunc quidam subdiaconus Agapitus nomine aduenit magnopere postulans, vt sibi aliquantulum olei dari debuisset. Vir autem Domini qui cuncta decreuerat in terra tribuere, vt in cælo omnia reseruaret, hoc ipsum parum, quod remanserat olei, iussit petenti dari. Monachus vero, qui cellarium tenebat, audiuit quidē iubentis verba, sed implere distulit. Cumq. post paululum si id, quod iusserat, datū esset inquireret, respondit monachus se minime dedisse: quia si illud ei tribueret, omnino nihil fratribus remaneret. Tunc iratus, alijs præcepit, vt hoc ipsum vas vitreū in quo parū
B olei remansisse videbatur, per fenestram proijcerent, ne in cella aliquid per inobedientiam remaneret. Factumq. est. Sub fenestra autem eadem ingens præcipitium patebat saxorum moribus asperum. Proiectum iraque vas vitreum venit in saxis, sed sic mansit incolume, ac si proiectum minime fuisset: ita vt neque frangi, neque oleum effundi potuisset. Quod vir Domini præcepit leuari, atque, vt erat integrum, petenti tribui. Tunc collectis fratribus, inobedientem monachum de infidelitate sua, & superbia coram omnibus increpauit.

De dolio vacuo, oleo impleto. Cap. XXIX.

QVa increpatione completa, sese cum eisdem fratribus in orationem dedit. In eo autem loco vbi cum fratribus orabat, vacuum erat ab oleo dolium & coopertum. Cumq. sanctus vir in oratione perstisteret, cœpit operimentum eiusdē dolij oleo excrescente
C subleuari. Quo commoto atque subleuato oleum, quod excreuerat, ora dolij transiens, pauimentum loci in quo incubuerat inundabat. Quod Benedictus Dei famulus, vt aspexit, protinus orationem compleuit, atque in pauimentum oleum defluere cessauit. Tunc diffidentem inobedientemq. fratrem latius admonuit, vt fidem habere disceret & humilitatem. Idem vero frater salubriter correptus erubuit: quia venerabilis Pater virtutem omnipotentis Dei, quam admonitione intimauerat, miraculis ostendebat, nec erat iam vt quisquam de eius promissionibus dubitare posset, qui in vno eodemq. momento pro vitreo vase pene vacuo plenum oleo dolium reddidisset.

De monacho a damone liberato. Cap. XXX.

D QVadam die dum ad beati Ioannis oratorium, quod in ipsa montis celsitudine situm est, pergeret, ei antiquus hostis in mulo medici specie obuiā factus est, cornu, & trepedicam ferens. Quem cum requisisset, dicens: Quo vadis? Ille respondit: Ecce ad fratres vado potionem eis dare. Itaque perrexit venerabilis pater Benedictus ad orationem, qua completa concitus redijt. Malignus vero spiritus vnum seniorem monachum inuenit aquam haurientem in quem statim ingressus est: eumq. in terram proiecit, & vehementissime vexauit. Quem cum vir Dei ab oratione rediens tam crudeliter vexari conspiceret, ei solummodo alapam dedit, & malignum ab eo spiritum protinus excussit ita, vt ad eum redire vlterius non auderet.

Petrus.

VElim nosse, si hæc tanta miracula, virtute semper orationis impetrabat, an aliquando etiam solo voluntatis exhibeat nutu.

E Gregorius.

QVi deuota mente Deo adhærent, cum rerum necessitas exposcit, exhibere signa modo vtroque solēt, vt mira quæque aliquando ex prece faciant, aliquando ex potestate. Cum enim Ioannes dicat: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Qui filij Dei ex potestate sunt, quid mirum si signa facere ex potestate valeant? Quia enim vtroque modo miracula exhibeant, testatur Petrus, qui Thabitam mortuam orando suscitauit. Ananiam vero, & Saphiram mentientes morti increpando tradidit. Neque enim orasse in eorum extinctione legitur, sed solummodo culpā, quam perpetrauerant, increpasse. Constat ergo quòd aliquando hæc ex potestate, aliquando vero exhibentur ex postulatione, dum & istis vitam increpando abstulit, & illi reddidit orando. Nam duo quoque fidelis famuli Dei Benedicti facta nunc replico, in quibus aperte clareat, aliud hunc accepta diuinitus ex potestate, aliud ex oratione potuisse.

Ioan. 1. b

Actor. 5. a

23. quæst. 8. Petrus qui.

A

De ligato rustico solo aspectu viri Dei soluto. Cap. XXXI.

GOthorum quidam Galla nomine perfidiæ fuit Arianæ, qui Totilæ regis eorum temporibus, contra catholicæ Ecclesiæ religiosos viros ardore immanissimæ crudelitatis exarsit, ita vt quisquis ei clericus, monachusve ante faciem venisset, ab eius manibus viuus nullo modo exiret. Quadam vero die auaritiæ suæ æstu succensus, in rapinam rerum inhians, dum quendam rusticum tormentis crudelibus affligeret, eumq. per supplicia diuersa laniaret, victus pœnis rusticus sese, res suas Benedicto Dei famulo commendasse professus est, vt dum hoc a torquente creditur, suspensa interim crudelitate ad vitam hora reparetur. Tunc idem Galla cessauit rusticum tormentis affligere, sed eius brachia loris fortibus astringens ante equum suum cœpit impellere, vt quis esset Benedictus, qui eius res B
susceperat, demonstraret. Quem ligatis brachijs rusticus antecedens duxit ad sancti viri monasterium, eumq. ante ingressum cellæ solum sedentem reperit & legentem. Eidem autem subsequenti, & sæuienti Gallæ rusticus, dixit: Ecce iste est de quo dixeram tibi, Benedictus pater. Quem dum feruido spiritu, cum peruersæ mentis insania fuisset intuitus, eo terrore quo consueuerat acturũ se existimans, magnis cœpit vocibus clamare, dicẽs: Surge, surge, & res istius rustici redde quas accepisti. Ad cuius vocem vir Dei protinus oculos leuauit a lectione, eumq. intuitus mox etiam rusticum, qui ligatus tenebatur, attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexisset, miro modo tanta se celeritate cœperunt illigata brachijs lora deuoluere, vt dissolui tam concite nulla hominũ festinatione potuissent. Cumq. is qui ligatus venerat, cœpisset subito astare solutus, ad tantæ potestatis vim tremefactus Galla ad terram corruit, & ceruicem crudelitatis rigidæ ad eius vestigia inclinans, se ora- C
tionibus illius commendauit. Vir autem sanctus a lectione minime surrexit, sed vocatis fratribus, eum introrsus tolli, vt benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad se reductũ vt a tantæ crudelitatis insania quiescere deberet, admonuit. Qui fractus recedens nil vlterius petere a rustico præsumpsit, quem vir Domini non tangendo, sed respiciendo soluerat. Ecce est Petre quod dixi: quia hi qui omnipotenti Deo familiarius seruiunt, aliquando mira facere etiam ex potestate possunt. Qui enim ferocitatem Gothi terribilis sedes repressit, lora vero nodosq. ligaturæ quæ innocentis brachia astrinxerant oculis dissoluit, ipsa miraculi celeritate indicat: quia ex potestate acceperat habere quod fecit. Rursum quoque quale quantumq. miraculum orando voluit obtinere, subiungam.

D

De mortuo suscitato. Cap. XXXII.

QVodam die cum fratribus ad agri opera fuerat egressus: quidam vero rusticus defuncti filij corpus in vlnis ferens orbitatis luctu æstuans, ad monasterium venit: Benedictum patrem quæsiuit. Cui cum dictum esset, quia idem pater cum fratribus in agro moraretur, protinus ante monasterij ianuam corpus extincti filij proiecit, & dolore turbatus ad inueniendum venerabilem patrem, sese in cursum concitus dedit. Eadem vero hora vir Dei ab agri opere iam cum fratribus reuertebatur. Quẽ mox vt orbatus rusticus aspexit, clamare cœpit: Redde filium meũ, redde filiũ meũ. Vir autem Dei in hac voce substitit, dicens: Numquid ego filium tuum tibi abstuli? Cui ille respondit: Mortuus est, veni resuscita eum. Quod vt mox Dei famulus audiuit, valde contristatus est, dicens: Recedite E
fratres, recedite, hæc nostra non sunt, sed sanctorum Apostolorum. Quid nobis onera vultis imponere, quæ non possumus portare? At ille, quem nimius cogebat dolor, in sua petitione perstitit, iurans quod non recederet, nisi eius filium resuscitaret. Quem mox Dei famulus inquisiuit, dicens: Vbi est? Cui ille respondit: Ecce corpus eius ad ianuam monasterij iacet. Vbi cum vir Dei cum fratribus peruenisset, flexit genu, & super corpusculum infantis incubuit, seseq. erigens ad cælum palmas tetendit, dicens: Domine non aspicias peccata mea, sed fidem huius hominis qui resuscitari filium suum rogat, & redde in hoc corpusculum animam quam abstulisti. Vix in oratione verba compleuerat, & regrediente anima ita corpusculum pueri omne contremuit, vt sub oculis omnium qui aderant apparuerit concussione mirifica tremendo palpitasse. Cuius mox manum tenuit, & cum patri viuentem atque incolumem dedit. Liquet Petre quia hoc miraculum in potestate non habuit, quod prostratus petijt, vt exhibere potuisset.

Petrus.

A Petrus.

SIc cuncta esse vt asseris, constat patenter: quia verba quæ proposueras rebus probas. Sed quæso te, vt indices si sancti viri omnia quæ volunt possunt, & cuncta impetrant quæ desiderant obtinere.

De miraculo Scholasticæ sororis eius. *Cap.* XXXIII.

Gregorius.

QVisnam erit Petre in hac vita Paulo sublimior, qui de carnis suæ stimulo ter Dominum rogauit, & tamen quod voluit obtinere non valuit? Ex qua re necesse est, vt tibi de venerabili patre Benedicto narrem: quia fuit quiddam quod voluit, sed non valuit
B implere. Soror namque eius Scholastica nomine, omnipotenti Domino ab ipso infantiæ tempore dedicata, ad eum semel per annum venire consueuerat. Ad quam vir Dei non longe extra ianuam, in possessione monasterij descendebat. Quadam vero die venit ex more, atque ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit frater, qui totum die in Dei laudibus sacrisq. colloquijs ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperũt cibos. Cumq. adhuc ad mensam sederent, & inter sacra colloquia tardior se hora protraheret, eadem sanctimonialis femina soror eius eum rogauit, dicens: Quæso te vt ista nocte non deseras, vt vsque mane de cælestis vitæ gaudijs loquamur. Cui ille respondit: Quid est quod loqueris soror? Manere extra cellã nullatenus possum. Tãta vero erat cæli serenitas, vt nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis autẽ femina, cũ verba fratris negantis audisset, insertas digitis manus super mensam posuit, & caput in manibus omnipotentẽ Do-
C minũ rogatura declinauit. Cumq. de mensa leuaret caput, tanta coruscationis, & tonitrui virtus, tantaq. inundatio pluuiæ erupit, vt neque venerabilis Benedictus, neque fratres qui cum eo aderant, extra loci limen quo consederant, pedẽ mouere potuissent. Sanctimonialis quippe femina caput in manibus declinans, lacrymarũ fluuiũ in mensam suderat, per quas serenitatẽ aeris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardius post orationem inundatio illa secuta est, sed tanta fuit conuenientia orationis, & inundationis, vt de mensa caput iam cum tonitruo leuaret: quatenus vnum idemq. esset momentum, & leuare caput, & pluuiam deponere. Tunc vir Dei inter coruscos, & tonitruos atque ingentis pluuiæ inundationem videns se ad monasterium non posse remeare, cœpit conqueri contristatus, dicens: Parcat tibi omnipotens Deus soror, quid est quod fecisti? Cui illa respondit: Ecce te rogaui, & audire me noluisti: rogaui Dominum meum, & audiuit me. Modo ergo si potes egredere, &
D me dimissa ad monasterium recede. Ipse autem exire extra tectum non valens, quia remanere sponte noluit, in loco mansit inuitus. Sicq. factum est vt totam noctem peruigilem ducerent, atque per sacra spiritalis vitæ colloquia sese vicaria relatione satiarent. Qua de re dixi eum voluisse aliquid, sed minime potuisse: quia si venerabilis viri mentem aspicimus, dubium non est quin eandem serenitatem voluerit, in qua descenderat permanere, sed contra hoc quod voluit, in virtute omnipotentis Dei ex feminæ pectore miraculum inuenit. Nec mirum quòd plus illo femina, quæ fratrem videre cupiebat, in eodem tempore valuit: quia enim iuxta Ioannis vocem, Deus charitas est, iusto valde iudicio illa plus potuit, quæ amplius amauit. *1. Ioan. 4. b*

Petrus.

FAteor, multum placet quod dicis.

E *De anima sororis eius visa.* *Cap.* XXXIIII.

Gregorius.

CVmq. die altero eadem venerabilis femina ad cellam propriam recessisset, vir Dei ad monasterium redijt. Cum ecce post triduum in cella consistens, eleuatis in aera oculis vidit eiusdem sororis suæ animam de eius corpore egressam, in columbæ specie cæli secreta penetrare. Qui tantæ eius gloriæ congaudens, omnipotenti Deo in hymnis & laudibus gratias reddidit, eiusq. obitum fratribus denunciauit. Quos etiam protinus misit, vt eius corpus ad monasterium deferent, atque in sepulchro, quod sibi ipse parauerat, ponerent. Quo facto contigit, vt quorum mens vna semper in Deo fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret.

De mundo ante oculos eius collecto, & de anima Germani Capuana ciuitatis episcopi. A
Caput. XXXV.

ALio quoque tempore Seruandus diaconus atque abbas eius monasterij, quod in Campaniæ partibus a Liberio quondam Patricio fuerat constructum, ad eum visitationis gratia, ex more venire, consueuerat. Eius quippe monasterium frequentabat, vt quia idem quoque vir doctrina gratiæ cælestis influebat, dulcia sibi inuicem vitæ verba transfunderent, & suauem cibum cælestis patriæ, quem adhuc perfecte gaudendo non poterant, saltem suspirando gustarent. Cumq. hora iam quietis exigeret, in cuius turris superioribus se venerabilis Benedictus, in eius quoque inferioribus se Seruandus diaconus collocauit, quo videlicet in loco inferiora ad superiora peruius continuabat ascensus. Ante eãdem vero turrim largius erat habitaculum, in quo vtriusque discipuli quiescebant. Cumq. vir B
Dei Benedictus quiescentibus adhuc fratribus instans vigilijs, nocturnæ orationis tempore peruenisset, ad fenestram stans, & omnipotentem Deum deprecans, subito intempesta noctis hora respiciens, vidit fusam lucem desuper cunctas noctis tenebras effugasse, tantoq. splendore clarescere, vt diem vinceret lux illa, quæ in tenebris radiasset. Mira autem res valde in hac speculatione secuta est: quia sicut post ipse narrauit, omnis etiam mundus velut sub vno solis radio collectus, ante oculos eius adductus est. Qui venerabilis Pater, dum intentam oculorum aciem in hoc splendore coruscæ lucis infigeret, vidit Germani Capuani episcopi animam in sphæra ignea ab angelis in cælum ferri. Tunc tanti sibi testem volens adhibere miraculi, Seruandum diaconum iterato bis terq. eius nomine, cum clamoris magnitudine, vocauit. Cumq. ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus, C
ascendit, respexit, partemq. iam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obstupescenti miraculum, vir Dei per ordinem quæ fuerant gesta narrauit, statimq. in Casinum castrum religioso viro Theoprobo mandauit, vt Capuanam vrbem sub eadem nocte transmitteret, & quid de Germano episcopo ageretur, agnosceret & indicaret. Factumq. est, & reuerentissimum virum Germanum episcopum is qui missus fuerat, iam defunctum repetit, & requirens subtiliter agnouit eodem momento fuisse illius obitum, quo Vir Domini eius cognouit ascensum.

Petrus.

MIra res valde, & vehementer stupenda. Sed hoc quod dictum est, quia ante oculos ipsius, quasi sub vno Solis radio collectus, omnis mundus adductus est, sicut numquam apertus fuit, ita nec conijcere scio quonam ordine fieri potest, vt mundus omnis ab homine vno videatur. D

Gregorius.

FIxum tene Petre quod loquor, quia animæ videnti creatorem angusta est omnis creatura. Quamlibet etenim parum de luce creatoris aspexerit, breue ei fit omne, quod creatum est: quia ipsa luce visionis intimæ mentis laxatur sinus, tantumq. expanditur in Deo, vt superior existat mundo, fit vero ipsa videntis anima etiã super semetipsam. Cumq. in Dei lumine rapitur, super se in interioribus ampliatur, & dum sub se conspicit exaltata, comprehendit quàm breue sit, quod comprehendere humiliata non poterat. Vir ergo Dei, qui in turri globum igneum, angelos quoque ad cælum redeuntes videbat, hæc proculdubio cernere, non nisi in Dei lumine poterat. Quid itaque mirum si mundum ante se collectum vidit, qui subleuatus in mentis lumine extra mundum fuit? Quòd autem collectus mundus ante eius oculos dicitur, non cælum, & terra contracta est, sed videntis ani- E
mus est dilatatus, qui in Deo raptus videre sine difficultate potuit, omne quod infra Deum est. In illa ergo luce quæ exterioribus oculis fulsit, lux interior in mente fuit, quæ videntis animum cum ad superiora rapuit, ei quam angusta essent omnia inferiora, monstrauit.

Petrus:

VIdeor mihi vtiliter non intellexisse quæ dixeras, quando ex tarditate mea tantum creuit expositio tua. Sed quia hæc liquide meis sensibus infudisti, quæso vt ad narrationis ordinem redeas.

Quòd regulam monachorum scripserit. *Cap. XXXVI.*

Gregorius.

LIbet Petre adhuc de hoc venerabili patre multa narrare, sed quædam eius studiose prætereo: quia ad aliorum gesta voluenda festino. Hoc autem nolo te lateat, quòd

vir Dei

A vir Dei inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulsit. Nam scripsit monachorũ regulam, discretione præcipuam, sermone luculentam. Cuius si quis vult subtilius mores vitamq. cognoscere, potest in eadem institutione regulæ, omnes magisterij illius actus inuenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter docere quàm vixit.

De prophetica sui exitus fratribus denunciatione Cap. XXXVII.

EOdem vero anno, quo de hac vita erat exiturus, quibusdam discipulis secum conuersantibus, quibusdam longe manentibus sanctissimi sui obitus denunciauit diem: præsentibus indicens, vt audita per silentium tegerent, absentibus indicans, quod vel quale eis signum fieret, quando eius anima de corpore exiret. Ante sextum vero sui exitus diem aperiri sibi sepulturam iubet. Qui mox correptus febribus, acri cœpit ardore fatigari. Cumq.
B per dies singulos languor ingraueſceret, sexta die portari se in oratorium a discipulis fecit, ibiq. exitum suum Dominici corporis & sanguinis perceptione muniuit, atque inter discipulorum manus imbecillia membra sustentans, erectis in cælum manibus stetit, & vltimum spiritum inter verba orationis efflauit. Qua scilicet die duobus de eo fratribus, vni in cella commoranti, alteri autem longius posito, reuelatio vnius atque indissimilis visionis apparuit. Viderunt namque quia strata pallijs atque innumeris coruſca lampadibus via recto Orientis tramite ab eius cella in cælum vsque tendebatur. Cui venerando habitu vir desuper clarus assistens, cuius esset via, quam cernerent, inquisiuit. Illi autem se nescire professi sunt. Quibus ipse ait: Hæc est via qua dilectus Domino cælum Benedictus ascendit. Tunc itaque sancti viri obitum sicut præsentes discipuli viderunt, ita absentes ex signo,
C quod eis prædictum fuerat, agnouerunt. Sepultus vero est in oratorio beati Ioannis Baptistæ, quod destructa ara Appollinis ipse construxit. Qui & in eo specu, in quo prius habitauit, nunc vsque si petentium fides exigat, miraculis coruscat.

De insana muliere in eo specu sanata. Cap. XXXVIII.

NVper namque est res gesta, quam narro. Quædam mulier mente capta, dum sensum funditus perdidisset, per montes & valles, siluas & campos die noctuq. vagabatur, ibi tantummodo quiescebat, vbi hanc quiescere lassitudo coegisset. Quadam vero die dum vaga nimium erraret, ad beati viri Benedicti specum deuenit, ibiq. nesciens ingressa mansit. Mane autem facto ita sanato sensu egressa est, ac si eam numquam insania capitis vlla tenuisset, quæ omni vitæ suæ tempore in eadem: quam accepit, salute permansit.

Petrus.

D QVidnam esse dicimus, quòd plerumque in ipsis quoque patrocinijs martyrum sic esse sentimus, vt non tanta per corpora sua, quanta beneficia per reliquias ostendant, atque illic maiora signa faciunt vbi minime per semetipsos iacent?

Gregorius.

VBi in suis corporibus sancti martyres iacent, dubium Petre non est, quòd multa valeant signa demonstrare, sicut & faciunt, & pura mente quærentibus innumera miracula ostendunt. Sed quia ab infirmis potest mentibus dubitari, vtrum ne ad exaudiendũ ibi præsentes sint, vbi constat quia in suis corporibus non sint, ibi necesse est eos maiora signa ostendere, vbi de eorum præsentia potest mens infirma dubitare. Quorum vero mens in Deo fixa est, tanto maius habet fidei meritum, quando illic eos nouit, & non iacere corpore, & tamẽ non deesse ab exauditione. Vnde ipsa quoque veritas, vt fidem discipulis au- *Ioan. 16.b*
E geret, dixit: Si ego non abiero, paracletus non veniet ad vos. Cum enim constet quia paracletus spiritus a patre semper procedat & filio, cur se filius recessurum dicit, vt ille veniat qui a filio numquam recedit? Sed quia discipuli in carne Dominum cernentes, corporeis hunc oculis semper videre sitiebant, recte eis dicitur: Nisi ego abiero, paracletus non veniet. ac si aperte diceretur: Si corpus non subtraho, quis sit amor spiritus non ostendo. & nisi me desieritis carnaliter cernere, numquam me discetis spiritaliter amare.

Petrus.

PLacet quod dicis.

Gregorius.

ALiquantulum iam a locutione cessandum est, vt si ad aliorum miracula enarranda tendimus, loquendi vires interim per silentium reparemus.

FINIS SECVNDI LIBRI DIALOGI DE VITA S. BENEDICTI ABBATIS.

A

CAPITA LIBRI TERTII.

1 DE Paulino Nolanæ ciuitatis episcopo.
2 De Ioanne Papa.
3 De Agapito Papa.
4 De Datio Mediolanensi episcopo.
5 De Sabino Canusinæ ciuitatis episcopo.
6 De Casio Narniensis ciuitatis episcopo.
7 De Andrea Fundanæ ciuitatis episcopo.
8 De Constantio Aquinæ ciuitatis episcopo.
9 De Frigidiano Lunensis ciuitatis episcopo. B
10 De Sabino Placentino episcopo, qui Padum flumen per litteras suas compescuit.
11 De Cerbonio Populonij episcopo.
12 De fulgentio Vtricelanæ ciuitatis episcopo.
13 De Herculano Perusinæ ciuitatis episcopo.
14 De Isaac seruo Dei.
15 De Euthitio & Florentio seruis Dei.
16 De Martio monacho de monte Marsico.
17 De monacho ex monte Argentario, qui mortuum suscitauit.
18 De Benedicto monacho.
19 De Ecclesia beati Zenonis martyris, in qua aqua vltra portam apertam inundantes minime intrauerunt. C
20 De Stephano presbytero prouincia Valeriæ.
21 De puella conuersa, cuius solo imperio homo est a dæmone liberatus.
22 De presbytero prouincia Valeriæ, qui furem ad sepulchrum suum tenuit.
23 De abbate Præneſtini montis eiusq. presbytero.
24 De Theodoro mansionario Ecclesiæ beati Petri vrbis Romæ.
25 De Abundio mansionario Ecclesiæ beati Petri.
26 De monacho solitario.
27 De quadraginta rusticis, qui pro eo quod carnes immolatitias comedere noluerunt, a Longobardis occisi sunt.
28 De multitudine captiuorum, qui pro eo quod caput capræ adorare noluerunt, occisi sunt. D
29 De Ariano episcopo cæcato.
30 De Arianorum Ecclesia, quæ in Romana vrbe catholica consecratione dedicata est.
31 De Ermigildo rege Liuigildi Vuisigothorum regis filio pro fide catholica ab eodem patre suo occiso.
32 De episcopis Africanis, qui pro defensione catholicæ fidei abscisis ab Arianis Vuandalorum linguis nullum locutionis solitæ sustinuere dispendium.
33 De Eleutherio seruo Dei.
34 Quot sunt genera compunctionis.
35 De Amantio presbytero prouincia Thuscia.
36 De Maximiano Syracusanæ ciuitatis episcopo.
37 De Sanctulo presbytero prouincia Nursiæ.
38 De visione Redempti Ferentinæ ciuitatis episcopi. E

S. GREGORII MAGNI PAPAE PRIMI DIALOGORVM

LIBER III.

A Vm vicinis valde partibus intendo, maiorum facta reliquetam, ita vt Paulini miraculum Nolanæ vrbis episcopi qui multos, quorum memini virtute & tempore præcessit, memoriæ defuisse videatur. Sed ad priora nunc redeo, eaq. quanta valeo breuitate perstringo. Sicut enim bonorum facta innotescere citius similibus solent, senioribus nostris per iustorum exempla gradientibus, prædicti venerabilis viri celebre nomen innotuit, eiusq. opus admirabile ad eorum se instruenda studia tetendit, quorum me necesse fuit grauitati tam certo credere, ac si ea quæ dicerent, meis oculis vidissem.

De sancto Paulino Nolanæ vrbis episcopo. Cap. I.

B CVm sæuientium Vuandalorum tempore fuisset Italia in Campaniæ partibus depopulata, multiq. essent de hac terra in Africanam regionem traducti, vir Domini Paulinus cuncta quæ ad episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibusq. largitus est. Cumq. iam nihil omnino supereſſet quod petentibus dare potuisset, quodam die quædam vidua aduenit, quæ a regis Vuandalorum genero suum filium in captiuitatem fuisse ductum perhibuit, atque a viro Dei eius pretium postulauit, si forte illius Dominus hoc dignaretur accipere, & hunc concederet ad propria remeare. Sed vir Dei magnopere petenti feminæ quid dare potuisset inquirens, nihil apud se aliud, nisi se inuenit, petentiq. feminæ respondit, dicens: Mulier, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle, seruum me iuris tui esse profitere, atque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens, irritionem potius credidit, quàm compassionem. At ille vt erat vir eloquentissimus, atque apprime exterioribus quoque studijs eruditus, dubitanti feminæ citius persuasit, vt audita crederet, & pro receptione filij sui in seruitium episcopum tradere non dubitaret. Perrexere igitur vtrique ad Africam.

C Procedente autem regis genero, qui eius filium habebat, vidua rogatura se obtulit, ac prius petijt, vt ei filium donare debuisset. Quod cum vir barbarus typo superbiæ turgidus, gaudio transitoriæ prosperitatis inflatus non solum facere, sed etiam audire despiceret, vidua subiunxit, dicens: Ecce hunc hominem pro eo vicarium præbeo, solummodo pietatem in me exhibe, mihiq. vnicum filium redde. Cumq. ille venusti vultus hominem conspexisset, quam artem nosset inquisiuit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens: Artem quidem aliquam nescio, sed hortum bene excolere scio. Quod vir gentilis valde libenter accepit, cum in nutriendis oleribus quia peritus esset, audiuit. Suscepit itaque seruum, & roganti viduæ reddidit filium. Quo accepto, vidua ab Africana regione discessit. Paulinus vero excolendi horti susceptit curam. Cumq. idem regis gener crebro ingrederetur hortum, suumq. hortulanum quædam requireret, & sapientem valde hominem videret,

D amicos cœpit familiares deserere, & sæpius cum suo hortulano colloqui, atque eius sermonibus delectari. Cui Paulinus quotidie ad mensam olera, virentesq. herbas defetre consueuerat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumq. hoc diutius ageret quadam die suo Domino secum secretius loquenti, ait: Vide quid agas, & Vuandalorum regnum qualiter disponi debeat prouide: quia rex citius & sub omni celeritate est moriturus. Quod ille audiens, quia ab eodem rege præ ceteris diligebatur, ei minime tacuit, sed quid a suo hortulano, sapienti scilicet viro, agnouisset, indicauit. Quod dum rex audisset,

illico

illico respondit: Ego vellem hunc, de quo loqueris, hominem videre. Cui gener eius, venerabilis Paulini temporalis Dominus respondit, dicens: Virentes herbas mihi ad prandium deferre consueuit. Has itaque ad mensam eum deportare facio, vt quis sit, qui mihi hæc est locutus, agnoscas. Factumq. est. Et dum rex ad prandendum discubuit, Paulinus ex suo opere olera quæque, & virentia delaturus aduenit. Cumq. hunc rex subito conspexisset, intremuit, atque accersito eius Domino sibi per filiam propinquo, ei secretum quo prius absconderat indicauit, dicens: Verum est quod audisti. Nam nocte hac in somnio, sedentes in tribunalibus contra me iudices vidi, inter quos iste etiam simul sedebat, & flagellum quod aliquando acceperam, eorum mihi iudicio tollebatur. Sed percunctare, quisnam sit. nam ego hunc tanti meriti virum, popularem, vt conspicitur, esse non suspicor. Tunc regis gener secreto Paulinum tulit, & quisnam esset inquisiuit. Cui vir Domini respondit: Seruus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cumq. instanter ille requireret, vt non quis esset, sed quis in terra sua fuisset indicaret, atque hoc ab eo iteratione frequentis inquisitionis exigeret, vir Domini constrictus magnis coniurationibus, iam non valens negare quid esset, episcopum se fuisse testatus est. Quod possessor eius audiens valde pertimuit, atque humiliter obtulit, dicens: Pete quod vis, quatenus ad terram tuam a me cum magno munere reuertaris. Cui vir Domini Paulinus ait: Vnum est quod mihi impendere beneficium potes, vt omnes ciuitatis meæ captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in Africana regione requisiti, cum onustis frumento nauibus pro venerandi viri Paulini satisfactione in eius comitatu laxati sunt. Post non multos vero dies Vuandalorum rex occubuit, & flagellum quod ad suam perniciem dispensante Deo, pro fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicq. factum est, vt omnipotentis Dei famulus Paulinus vera prædiceret, & qui se in seruitium solum tradiderat, cum multis a seruitio ad libertatem rediret: illum videlicet imitatus, qui formam serui assumpsit, ne nos essemus serui peccati. Cuius sequens vestigia Paulinus ad tempus voluntarie seruus factus est solus, vt esset postmodū liber cum multis.

Petrus.

DVm me audire contingit, quod imitari non valeo, flere magis libet quàm aliquid dicere.

Gregorius.

DE cuius etiam morte apud eius Ecclesiam scriptum est: quia cum dolore esset lateris tactus, ad extrema perductus est. Dumq. eius omnis domus in sua soliditate persisteret, cubiculum in quo iacebat æger, facto terræmotu contremuit, omnesq. qui illic aderant, nimio terrore concussit, sicq. sancta illa anima carne soluta est. Factumq. est vt magnus pauor inuaderet eos, qui Paulini mortem videre potuissent. Sed quia hæc, quam superius dixi, Paulini virtus valde est intimata, nunc si placet ad miracula exteriora veniamus, quæ & multis iam nota sunt, & ego tam religiosorum virorum relatione didici, vt de his omnimodo ambigere non possim.

De sancto Ioanne Papa. Cap. II.

GOthorum tempore cum Ioannes vir beatissimus huius Romanæ Ecclesiæ pontifex ad Iustinianum seniorem, principem pergeret, in Corinthi partibus aduenit, cui necesse fuit, vt in itinere ad sedendum equus requiri debuisset. Quod illic quidam vir nobilis audiens equum, quem pro magna mansuetudine eius coniunx sedere consueuerat, ita ei obtulit, vt eo ad loca alia perueniente, cum alius equus potuisset inueniri, deberet ille quem dederat, propter suam coniugem retransmitti. Factumq. est, & vsque ad certum locum prædictus vir equo eodem subuehente perductus est. Qui mox vt alium reperit, illum quem acceperat, retransmisit. Cumq. eum prædicti nobilis viri coniunx sedere ex more voluisset, vltra non valuit, quia post sessionem tanti pontificis mulierem ferre recusauit. Cœpit namque immenso flatu, & fremitu atque incessanti totius corporis motu quasi despiciendo prodere, quia post membra pontificis mulierem ferre non posset. Quod vir eius prudenter intuitus, hunc ad eundem venerabilem virum protinus remisit, magnis precibus petens, vt equum ipse possideret, quem iuri suo sedendo dedicasset. De quo etiam illud mirabile a nostris senioribus narrari solet, quod in Constantinopolitana vrbe ad portam, quæ vocatur aurea, veniens, populorum turbis sibi occcurrentibus, in conspectu omnium roganti cæco lumen reddidit, & manu superposita oculorum tenebras fugauit.

De

A

De sancto Agapito Papa. Cap. III.

POst non multum vero temporis exigente causa Gothorum, vir quoque beatissimus Agapitus huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ pontifex, cui Deo dispensante deseruio, ad Iustinianum principem accessit. Cui adhuc pergenti quadam die in Græciarum iam partibus, curandus oblatus est mutus & claudus, qui neque vlla verba edere, neque ex terra vnquam surgere valebat. Cumq. hunc propinqui illius flentes obtulissent, vir Domini solicite requisiuit, an curationis illius haberent fidem. Cui dum in virtute Dei ex auctoritate Petri, fixam salutis illius spem habere se dicerent, protinus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum solemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente, & aspicien
B te populo, eum mox a terra in proprijs gressibus, erexit. Cumq. ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta, ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt, eorumq. mentes illico metus, & reuerentia inuasit, cum videlicet cernerent quid Agapitus facere in virtute Domini, ex adiutorio Petri potuisset.

De Datio Mediolanensi episcopo. Cap. IIII.

E Iusdem quoque principis tempore cum Datius Mediolanensis vrbis episcopus causa fidei exactus, ad Constantinopolitanam vrbem pergeret, Corinthum deuenit. Qui dum largam domum ad hospitandum quæreret, quæ comitatum illius totum ferre potuisset, & vix inueniret, aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamq. sibi præparari ad hospitandum iussit. Cumq. eiusdem loci incolæ dicerent, in ea hunc manere
C non posse, quia multis iam annis hanc diabolus inhabitaret, atque ideo vacua remansisset, vir venerabilis Datius respondit, dicens: Immo ideo hospitari in domo eadem debemus, si hanc spiritus malignus inuasit, & ab ea hominum habitationem repulit. In ea igitur sibi lectum parari præcepit, securusq. illam, antiqui hostis certamina toleraturus, intrauit. Itaque intempestæ noctis silentio, cum vir Dei quiesceret, antiquus hostis immensis vocibus. maguisq. clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentium, porcorum grunnitus, stridores soricum. Tunc repente Datius tot bestiarum vocibus excitatus, surrexit, vehemēter iratus, & contra antiquum hostem magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contigit miser, tu ille es qui dixisti: Ponam sedem meam ad Aquilonem, & ero similis Altissimo: Ecce per superbiam tuam, porcis, & soricibus similis factus es: & qui imitari Deum indigne voluisti, ecce, vt dignus es, bestias imita-
D ris. Ad quam eius vocem, vt ita dicam, deiectionem suā malignus spiritus, erubuit. An non erubuit, qui eandem domum ad exhibenda monstra quæ consueuerat, vlterius non intrauit? Sicq. postmodum fidelium habitaculum facta est, quia dum eam vnus veraciter fidelis ingressus est, ab ea protinus mendax spiritus atque infidelis abscessit. Sed oportet iam, vt priora taceamus, ad ea quæ diebus nostris sunt gesta, veniendum est.

De Sabino Canusina ciuitatis episcopo. Cap. V.

QVidam enim religiosi viri Apuliæ prouinciæ partibus cogniti, hoc quod apud multorum notitiam longe lateq. percrebuit, de Sabino Canusinæ vrbis episcopo testari solent: quia idem vir longo iam senio oculorum lumen amiserat, ita vt omnimodo nil videret. Quem rex Gothorum Totila prophetiæ habere spiritum audiens, minime credidit,
E sed probare studuit, quod audiuit. Qui cum in ijsdem partibus deuenisset, hunc vir Domini ad prandium rogauit. Cumq. iam ventum esset ad mensam, rex discumbere noluit, sed ad Sabini venerabilis viri dexteram sedit. Cum vero eidem patri puer, ex more, poculū vini præberet, rex silenter manum tetendit, calicem abstulit, eumq. per se episcopo vice pueri præbuit, vt videret an spiritu prouidēte discerneret, quis ei poculum præberet. Tunc vir Dei accipiens calicem, sed tamen ministrum non videns, dixit: Viuat ipsa manus. De quo verbo rex lætatus, erubuit: quia quamuis ipse deprehensus sit, in viro tamen Dei quod quærebat inuenit. Huius autem venerabilis viri, cum ad exemplum vitæ sequentium in longum senium vita traheretur, eius archidiaconus ambitione adipiscendi episcopatus accensus, eum extinguere veneno molitus est. Qui cum vini fusoris animum corrupisset, vt mixtum vino, venenum ei poculum præberet, refectionis hora cum iam vir Dei ad edendum discumberet, ei præmijs corruptus puer hoc, quod ab archidiacono eius

acceperat,

acceperat, veneni poculum obtulit. Cui ſtatim venerabilis epiſcopus dixit: Bibe tu hoc A
quod mihi bibendum præbes. Tremefactus puer deprehenſum ſe eſſe ſentiens, maluit
moriturus bibere, quam pœnas pro illa tanti homicidij culpa, tolerare. Cumq. ſibi ad os
calicem duceret, vir Domini compeſcuit, dicens: Non bibas, da mihi, ego bibo, ſed vade
dic ei, qui tibi illud dedit: Ego quidem venenum bibo, ſed tu epiſcopus non eris. Facto igi-
tur ſigno crucis venenum epiſcopus bibit ſecurus. Eademq. hora in loco alio in quo erat
archidiaconus eius, defunctus eſt, ac ſi per os epiſcopi ad archidiaconi viſcera illa venena
tranſiſſent. Cui tamen ad inferendam mortem venenum quidem corporale defuit, ſed
hunc in conſpectu æterni iudicis, venenum ſuæ malitiæ occidit.

Petrus.

MIra ſunt hæc, & noſtris valde ſtupenda temporibus, ſed talis eiuſdem viri vita per-
hibetur, vt qui conuerſationem eius agnouerit, virtutem non debeat mirari. B

De Caſſio Narnienſis ciuitatis epiſcopo. Cap. VI.

Gregorius.

NEque hoc Petre ſileam, quod multi nunc qui hic de Narnienſi ciuitate adſunt, mihi
ſedulo teſtificantur. Eodem namque Gothorum tempore cum præfatus rex Totila
Narnis veniſſet, ei vir vitæ venerabilis Caſſius eiuſdem vrbis epiſcopus occurrit. Cui quia
ex conſperſione ſemper facies rubere conſueuerat, hoc rex Totila non conſperſionis eſſe
credidit, ſed aſſiduæ potationis, eumq. omnimodo deſpexit. Sed omnipotens Deus vt
quatenus vir eſſet, qui deſpiciebatur oſtenderet, in Narnienſi campo quo rex aduenerat,
malignus ſpiritus coram omni exercitu eius ſpatarium inuaſit, eumq. vexare crudeliter
cœpit. Qui cum ante regis oculos ad venerandum virum Caſſium fuiſſet adductus, hunc C
ab eo vir Domini oratione facta ſigno crucis, expulit, qui in eum ingredi vlterius non præ-
ſumpſit. Sicq. factum eſt, vt rex barbarus ſeruum Dei ab illo iam die venetaretur ex corde,
quem deſpectum valde iudicauit ex facie. Nam quia virum tantæ virtutis vidit, erga il-
lum illa mens effera ab elationis faſtu, detumuit.

De Andrea Fundanæ ciuitatis epiſcopo. Cap. VII.

SEd ecce dum facta fortium virorum narro, repente ad memoriam venit quid erga An-
dream Fundanæ ciuitatis epiſcopum diuina miſericordia fecerit. Quod tamen ad hoc
legentibus, vt valeat exopto: quatenus, qui corpus ſuum, continẽtiæ dedicant, habitare cum
feminis non præſumant, ne ruina mente tanto repentina ſurripiat, quanto ad hoc quod
male concupiſcitur, etiam præſentia concupitæ formæ famulatur. Nec res eſt dubia quam D
narro: quia pene tanti in ea teſtes ſunt, quanti & eiuſdem loci habitatores, exiſtunt. Hic
namque venerabilis vir cum vitam multis plenam virtutibus duceret, ſeq. ſub ſacerdotali
cuſtodia in continentiæ arce cuſtodiret, quandam ſanctimonialem feminam, quam ſecum
prius habuerat, noluit ab epiſcopij ſui cura repellere, ſed certus de ſua eiuſq. continentia, ſe-
cum hanc permiſit habitare. Ex qua re actum eſt, vt antiquus hoſtis apud eius animum adi-
tum tentationis, exquireret. Nam cœpit ſpeciem illius oculis mentis eius imprimere, vt il-
lectus nefanda cogitaret. Quadam vero die Iudæus quidam ex Campaniæ partibus Ro-
mam veniens Appiæ carpebat iter, qui ad Fundanum cliuum perueniens, cum iam diem
veſperaſcere cerneret, & quo declinare poſſet, minime reperiret, iuxta Appollinis templum
fuit, ibiq. ſe ad manendum contulit. Qui ipſum loci illius ſacrilegium pertimeſcens, quam-
uis fidem crucis minime haberet, ſigno tamen ſe crucis munire curauit. Nocte autem me- E
dia ipſo ſolitudinis pauore turbatus peruigil iacebat, & repẽte conſpiciens vidit malignorũ
ſpirituum turbã quaſi in obſequium cuiuſdam poteſtatis præire, eum vero qui ceteris præ-
erat, in eiuſdem gremio loci conſediſſe: qui cœpit ſingulorum ſpirituum obſequentium ſibi
cauſas actuſq. diſcutere, quatenus vnuſquiſque quantũ nequitiæ geſſiſſet, inueniret: Cumq.
ſinguli ſpiritus ad inquiſitionem eius exponerent, quid operati contra bonos fuiſſent, vnus
in medium proſilijt, qui in Andreæ epiſcopi animum per ſpeciem ſanctimonialis feminæ,
quæ in epiſcopio eius habitabat, quantam tentationem carnis commouiſſet, aperuit. Cum
vero hoc malignus, qui præerat ſpiritus inhianter audiret, & tanto ſibi factum lucrum
grande crederet, quanto ſanctioris viri animam ad lapſum perditionis inclinaret, ille
ſpiritus qui hæc eadem fatebatur, adiunxit: quia vſque ad hoc quoque die præterito,
veſpertina hora eius mentem traxerit, vt in terga eiuſdem ſanctimonialis feminæ

blandiens

A blandiens alapam daret. Tunc malignus ſpiritus atque humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blande eſt, vt perficerer quod cœpiſſet: quatenus ruinæ illius ſingularem inter cereros palmam teneret. Cumq. Iudæus qui aduenerat, hoc vigilans cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem ſpiritu qui cunctis illic obſequentibus præerat, iuſſum eſt, vt requirerent quiſnam eſſet ille qui iacere in templo eodem præſumpſiſſet. Quē maligni ſpiritus pergentes, & ſubtilius intuentes, crucis myſterio ſignatum viderunt, miranteſq. dixerunt: Væ, væ: vas vacuum & ſignatum. Quibus hoc renunciantibus cuncta illa malignorū ſpirituū turba diſparuit. Iudæus vero qui hæc viderat, illico ſurrexit, atque ad epiſcopum ſub feſtinatione peruenit. Quē in Eccleſia ſua reperiens, ſeorſum tulit, qua tentatione vrgeretur, inquiſiuit. Cui confiteri epiſcopus tentationem ſuā verecundatus noluit, Cum vero ille diceret, quòd in illa tali Dei famula praui amoris oculos iniecisſet, at-
B que adhuc epiſcopus negaret, adiunxit, dicens: Quare negas quod inquireris, qui ad hoc vſque veſpere heſterno perductus es, vt poſteriora illius alapa ferires? Ad quæ nimirum verba deprehenſum ſe epiſcopus intuens, humiliter confeſſus eſt, quod prius pertinaciter negauit. Cuius ruinæ, & verecundiæ idē Iudæus conſulens, qualiter hoc cognouiſſet, vel quæ in conuentu malignorum ſpirituum de eo audiuiſſet, indicauit. Quod ille agnoſcens, ſe ad terram protinus in orationem dedit. Moxq. de ſuo habitaculo non ſolum eandē Dei famulam, ſed omnē quoque ſeminam, quæ in eius illic obſequio habitabat, expulit. In eodem vero templo Apollinis, beati Andreæ Apoſtoli repente oratorium fecit, atque omni illa tentatione carnis funditus caruit. Iudæum vero, cuius viſione atque increpatione ſaluatus eſt, ad æternam ſalutem traxit. Nam ſacramentis fidei imbutum, atque aqua baptiſmatis emundatū, ad ſanctæ Eccleſiæ gremium perduxit. Sicq. factum eſt, vt Hebræus idem dum ſaluti alienæ
C conſulit, peruenirет ad ſuam, & omnipotens Deus inde alterum ad bonam vitam perduceret, vnde in bona vita alterum cuſtodiſſet.

Petrus.

REs hæc geſta quam audiui, & metum mihi præbet, & ſpem.

Gregorius.

VTique ſic oportet, & de Dei nos ſemper miſeratione confidere, & de noſtra infirmitate formidare. Ecce enim paradiſi cedrum concuſſam audiuimus, & non euulſam, quatenus infirmis nobis, & de eius concuſſione naſcatur timor, & de eius ſtabilitate fiducia.

De Conſtantio Aquinæ ciuitatis epiſcopo. Cap. VIII.

D VIr quoque venerabilis vitæ Conſtantius Aquinæ ciuitatis epiſcopus fuit, qui nuper prædeceſſoris mei tempore beatæ memoriæ Ioannis Papæ defunctus eſt. Hunc Prophetiæ habuiſſe ſpiritum multi teſtantur, qui eum familiariter ſcire potuerunt. Cuius inter multa hoc ferunt religioſi veraceſq. viri, qui præſentes fuerunt, quòd in die obitus ſui cum a circumſtantibus ciuibus, vtpote diſceſſurus pater tam amabilis amariſſime plangeretur, eum flendo requiſierunt, dicentes: Quem poſt te patrem habebimus? Quibus ipſe pater per prophetiæ ſpiritum reſpondit, dicens: Poſt Conſtantium, mulionem: poſt mulionem, fullonem: O tu Aquina, & hos habes. Quibus prophetiæ verbis editis, vitæ ſpiritum exhalauit extremum. Quo defuncto eius Eccleſiæ paſtoralem ſuſcepit curam Andreas diaconus illius, qui quondam in ſtabulis itinerum, curſum ſeruauerat equorum. Atque hoc ex hac vita ſubducto, ad epiſcopatus ordinem Iouinus accerſitus eſt, qui in eadem ciuitate fullo fuerat.
E Quo adhuc ſuperſtite, ita cuncti inhabitatores ciuitatis illius, & barbarorum gladijs & peſtilentiæ immanitate vaſtati ſunt, vt poſt mortem illius nec quis epiſcopus fieret, nec quibus fieret inueniri potuiſſet. Sic itaque completa eſt viri Dei ſententia: quatenus poſt deceſſum duorum ſe ſequentium eius Eccleſia paſtorem minime haberet.

De Frigidiano Lunenſis ciuitatis epiſcopo. Cap. IX.

SEd neque hoc fileam, quod narrante viro venerabili Venantio Lunenſi epiſcopo me ante biduum contigit agnouiſſe. Lucanæ namque Eccleſiæ ſibimet propinquæ fuiſſe miræ virtutis virum Frigidianum nomine narrauit epiſcopum, cuius hoc opinatiſſimum a cunctis illic habitantibus teſtatur memorari miraculum, quòd Auſeris fluuius, qui iuxta illius vrbis muros influebat, ſæpe inundatione facta curſus ſui alueum egreſſus, per agros diffundi conſueuerat, & quæcumque ſata & plantata repererat, euertebat.

Cumq.

Cumq. hoc crebro fieret, & magna eiuſdem loci incolas neceſſitas vrgeret: dato ſtudio operis eum per loca alia deriuare conati ſunt. Sed quamuis diutius laboratum fuiſſet, a proprio alueo deflecti non potuit. Tunc vir Domini Frigidianus raſtrum ſibi paruulum fecit, ad alueum fluminis acceſſit, & ſolus orationi incubuit: atque eidem flumini præcipiens vt ſequeretur, per loca, quæque ei viſa ſunt, raſtrum per terram traxit. Quem relicto alueo proprio tota fluminis aqua ſecuta eſt, ita vt funditus locum conſueti curſus deſereret, & ibi ſibi alueum vbi tracto per terram raſtro vir Domini ſignum fecerat, vendicaret: & quæq. eſſent alimentis hominum profutura ſata, vel plantata vltra non læderet. A

De Sabino epiſcopo Placentino. Cap. X.

HVius quoque venerabilis viri Venantij Epiſcopi aliud miraculum relatione cognoui, quod in Placentina vrbe perhibet geſtum, quod vir quoque Dei veraciſſimus Ioannes in hac modo Romana ciuitate locum præfectorum ſeruans, qui in eadem Placentina vrbe eſt ortus & nutritus, ita vt Epiſcopus memorat, quia geſtum fuerit, atteſtatur. In ea namque ciuitate Sabinum nomine fuiſſe aſſerunt miræ virtutis epiſcopum. Cui dum die quadam ſuus diaconus nũciaſſet, quòd curſus ſui Padus alueum egreſſus Eccleſiæ agros occupaſſet, totaq. illic loca nutriendis ſeminibus profutura, aqua eiuſdem fluminis teneret, venerabilis vitæ Sabinus epiſcopus reſpondit, dicens: Vade, & dic ei, Mandat tibi epiſcopus vt te compeſcas, & ad proprium alueum redeas. Quod diaconus eius audiens, deſpexit & irriſit. Tunc vir Dei accerſito notario dictauit, dicens: Sabinus Domini Ieſu Chriſti ſeruus commonitorium Pado: Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti Domini noſtri, vt de alueo tuo in locis iſtis vlterius non exeas, nec terras Eccleſiæ lædere præſumas. Atque eidem notario ſubiungit, dicens: Vade, hoc ſcribe, & in aquam eiuſdem fluminis proijce. Quo facto ſancti viri præceptum ſuſcipiens, ſtatim ſe a terris Eccleſiæ fluminis aqua compeſcuit, atque ad proprium alueum reuerſa, exire vltetius in loca eadem non præſumpſit. Qua in re Petre quid aliud quàm inobedientium hominum duritia confunditur, quando in virtute Ieſu, & elementum irrationabile ſancti viri præceptis obediuit? B C

De Cerbonio Populonij epiſcopo. Cap. XI.

VIr quoque vitæ venerabilis Cerbonius, Populonij epiſcopus magnam diebus noſtris ſanctitatis ſuæ probationem dedit. Nam cum hoſpitalitatis ſtudio valde eſſet inrentus, die quadam tranſeuntes milites hoſpitio ſuſcepit, quos Gothis ſuperuenientibus abſcondit, eorumq. vitam ab illorum nequitia abſcondendo ſeruauit. Quod dum Gothorum regi perfido Totilæ nunciatum fuiſſet, crudelitatis immaniſſimæ væſania ſuccenſus, hunc ad locum qui ab octauo huius vrbis miliario Merulis dicitur, vbi tunc ipſe cum exercitu ſedebat, iuſſit deduci: eumq. in ſpectaculo populi vrſis ad deuorandum proijci. Cumq. idem rex perfidus in ipſo quoque ſpectaculo conſediſſet ad inſpiciendam mortem epiſcopi, magna populi turba confluxit. Tunc epiſcopus deductus in medium eſt, atque ad eius mortem immaniſſimus vrſus exquiſitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, ſæui regis animum ſatiaret. Dimiſſus itaque vrſus ex cauea eſt, qui accenſus & concitus epiſcopum petijt, ſed ſubito ſuæ ferocitatis oblitus, deflexa ceruice, ſubmiſſoq. humiliter capite, lambere epiſcopi pedes cœpit, vt patenter omnibus daretur intelligi, quia erga illum virum Dei & ferina corda eſſent hominum, & quaſi humana beſtiarum. Tunc populus qui ad ſpectaculum venerat mortis, magno clamore verſus eſt in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerentiam colendam rex ipſe permotus eſt. Quippe cum quo ſuperno iudicio actum erat, vt qui Deum ſequi prius in cuſtodiẽda vita epiſcopi noluit, ſaltem ad manſuetudinem beſtiam ſequetetur. Cui rei hi qui tunc præſentes fuerunt, adhuc nonnulli ſuperſunt, eamq. cum omni illic populo ſe vidiſſe teſtantur. De quo etiam viro aliud quoque miraculum Venantio Lunenſi epiſcopo narrante cognoui. In ea namque Populonij Eccleſia cui præerat, ſepulchrum ſibi præparauit. Sed cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vaſtaſſet, ad Helbam inſulam receſſit. Qui ingruente ægritudine ad mortem veniens clericis ſuis ſibiq. obſequentibus præcepit, dicens: In ſepulchro meo quod mihi præparaui Populonij, me ponite. Cui illi cum dicerent: Corpus tuum illuc qualiter reducere poſſumus, qui a Longobardis teneri loca eadem, & vbique eos illic diſcurrere ſcimus? Ipſe reſpondit: Reducite me ſecuri, nolite metuere, ſed feſtine ſepelire me curate: moxq. vt ſepultum fuerit corpus meum, ex eodem loco ſub omni feſtinatione recedite. D E

A recedite. Defuncti igitur corpus impoſuerunt naui. Cumq. Populonium tenderent, collectis in aere nubibus immenſa nimis pluuia erupit. Sed vt pateſceret omnibus, cuius viri corpus nauis illa portaret, per illud maris ſpatium, quòd ab Helba inſula vſque Populonium xij. milibus diſtat, circa vtraque nauis latera procelloſa valde pluuia deſcendit, & in nauem eandem vna pluuiæ gutta non cecidit. Peruenerunt itaque ad locum clerici, & ſepulturæ tradiderunt corpus ſacerdotis ſui. Cuius præcepta ſeruantes, ad nauem ſub feſtinatione reuerſi ſunt. Quam mox vt intrare potuerunt, in eundem locum vbi vir Domini ſepultus fuerat, Longobardorum dux crudeliſſimus Gummar, aduenit. Ex cuius aduentu virum Dei habuiſſe ſpiritum prophetiæ claruit, quia miniſtros ſuos a ſepulturæ ſuæ loco ſub feſtinatione diſcedere, præcepit.

B *De ſulgentio Vtriculano epiſcopo. Cap. XII.*

HOc vero quod de diuiſa pluuia factum narraui miraculum, etiam in alterius epiſcopi veneratione monſtratum eſt. Nam quidam clericus ſenex, qui adhuc ſupereſt, eidem rei præſto ſe fuiſſe teſtatur, dicens: Fulgentius epiſcopus qui Vtriculenſi Eccleſiæ præerat, regem crudeliſſimum Totilam infenſum omnimodo habebat. Cumq. ad eaſdē partes cum exercitu propinquaſſet, curæ fuit epiſcopo per clericos ſuos xenia ei tranſmittere, eiuſq. furoris inſaniam, ſi poſſet muneribus mitigare. Quæ ille vt vidit, protinus ſpreuit, atque iratus ſuis hominibus iuſſit, vt eundem epiſcopum ſub omni aſperitate conſtringerent, eumq. eius examini ſeruarent. Quem dum feroces Gothi, miniſtri ſcilicet crudelitatis illius, tenuiſſent, circumdantes eum vno in loco ſtare præceperunt, eiq. in terra circulum deſignauerunt, extra quem pedem tendere nullo modo auderet. Cumq. vir Dei
C in ſole nimio æſtuaret, ab eiſdem Gothis circumdatus, & deſignatione circuli incluſus, repente coruſcationes & tonitrua, & tanta vis pluuiæ erupit, vt hi qui eum cuſtodiendum acceperant, immenſitatem pluuiæ ferre non poſſent. Et dum magna nimis inundatio fieret, intra eandem deſignationem circuli in qua vir Domini Fulgentius ſtetit, ne vna quidem pluuiæ gurta deſcendit. Quod dum regi crudeliſſimo nunciatum eſſet, illa mens effera ad magnam eius reuerentiam verſa eſt, cuius pœnam prius inſatiabili furore ſitiebat. Sic omnipotens Deus contra elatas carnalium mentes, potentiæ ſuæ miracula per deſpectos operatur, vt qui ſuperbe contra præcepta veritatis ſe eleuant, eorum ceruicem veritas per humiles premat.

De Herculano Perufino epiſcopo. Cap. XIII.

D NVper quoque Floridus venerabilis vir vitæ epiſcopus narrauit quoddam memorabile valde miraculum, dicens: Vir ſanctiſſimus Herculanus nutritor meus, Peruſinæ ciuitatis epiſcopus fuit, ex conuerſatione monaſterij ad ſacerdotalis ordinis gratiam deductus. Totilæ autem perfidi regis temporibus, eandem vrbem annis vij. continuis Gothorū exercitus obſedit, ex qua multi ciuium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterāt. Anno vero vij. nondum finito, obſeſſam vrbem Gothorum exercitus intrauit. Tunc comes qui eidem exercitui præerat, ad regem Totilam nuncios miſit, exquirens quid de epiſcopo, vel populo fieri iuberet. Cui ille præcepit, dicens: Epiſcopo prius a vertice capitis vſque ad calcaneum, corrigiam tolle, & tunc caput eius amputa, omnem vero populum qui illic inuentus eſt, gladio extingue. Tunc idem comes venerabilem virum Herculanum epiſcopum ſuper vrbis murum deductum, capite truncauit, eiuſq. cutem iam mortui a vertice
E vſque ad calcaneum incidit, vt ex eius corpore corrigia ſublata videretur. Moxq. corpus illius extra murum proiecit. Tunc quidam humanitatis pietate compulſi, abſciſſum caput ceruici apponentes, cum vno paruulo infante, qui illic extinctus inuentus eſt iuxta murum, corpus epiſcopi ſepulturæ tradiderunt. Cumq. poſt eandem cædem die xl. rex Totila iuſſiſſet, vt ciues vrbis illius, qui quolibet diſperſi eſſent, ad eam ſine aliqua trepidatione remearent, hi qui prius fame fugerant, viuendi licentia accepta reuerſi ſunt. Sed, cuius vitæ eorum epiſcopus fuerat, memores vbi ſepultum eſſet corpus illius quæſierunt, vt hoc iuxta honorem debitum in Eccleſia beati Petri Apoſtoli humarent. Cumq. itum eſſet ad ſepulchrum, effoſſa terra, inuenerunt corpus pueri pariter humati, vt pote iam die xl. tabe corruptum, & vermibus plenum, corpus vero epiſcopi, ac ſi die eodem eſſet ſepultum. Et quod eſt adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac ſi nequaquam fuiſſet abſciſſum, ſic videlicet, vt nulla veſtigia ſectionis apparerent. Cumq. hoc & in terga verterent, exquirentes ſi quod

signum vel de alia monstrari incisione potuisset, ita sanum atque intemeratum omne cor- A
pus inuentum est, ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset.

Petrus.

Quis non obstupescat talia signa mortuorum, quæ fiunt pro exercitatione viuentium?

De Isaac seruo Dei. *Cap.* XIIII.

Gregorius.

PRioribus quoque Gothorum temporibus fuit iuxta Spoletanam vrbem vir vitæ venerabilis Isaac nomine, qui vsque ad extrema pene Gothorum tempora peruenit, quem nostrorum multi nouerunt, & maxime sacra virgo Gregoria, quæ nunc in hac Romana vrbe iuxta Ecclesiam beatæ Mariæ semper virginis habitat. Quæ dum adolescentiæ suæ tempore constitutis iam nuptijs in Ecclesiam fugisset, & sanctimonialis vitæ conuersationem quæreret, ab eodem viro defensa, atque ad eum quem desiderabat habitum, Domino protegente, perducta est. Quæ quia sponsum fugit in terra, habere sponsum meruit in cælo. Multa autem de eodem viro, narrante venerabili patre Eleutherio, agnoui, qui & hunc familiariter nouerat, & eius verbis vita fidem præbebat. Hic itaque venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit, sed ea illius narro miracula, quæ conuersatus in Italia fecit. Cum primum de Syriæ partibus ad Spoletanam vrbem venisset, ingressus Ecclesiam a custodibus petijt, vt sibi, quantum vellet, licentia concederetur orandi, eumq. horis secretioribus egredi non vrgerent. Qui mox ad orandum stetit, diemq. totum peregit in oratione, cui sequentem continuauit & noctem. Secundo etiam die cum nocte subsequenti indefessus in precibus perstitit, diem quoque tertium in oratione coniunxit. Cumq. hoc vnus ex custodibus superbiæ spiritu inflatus cerneret, vnde proficere debuit, inde ad defectus damna C
peruenit. Nam hunc simulatorem dicere, & verbo rustico cœpit inpostorem clamare, qui se tribus diebus & noctibus orare ante oculos hominum demonstraret. Qui protinus currens, virum Dei alapa percussit, vt quasi religiosæ vitæ simulator esset, de Ecclesia cum contumelia exiret. Sed hunc repente vltor spiritus inuasit, & ad viri Dei vestigia strauit, ac per os illius clamare cœpit: Isaac me eijcit, Isaac me eijcit. Vir quippe peregrinus quo censeretur nomine nesciebatur, sed eius nomen ille spiritus prodidit, qui se ab illo posse eijci, clamauit. Mox autem super vexati corpus vir Dei incubuit, & malignus spirirus qui eum inuaserat abscessit. In tota vrbe tunc statim quid in Ecclesia factum fuisset, innotuit. Currere viri & feminæ nobiles atque ignobiles pariter cœperunt, certatimq. eum in suis rapere domibus conabantur. Alij ad construendum monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæq. poterant offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed seruus omnipotentis D
Domini horum nihil accipiens, egressus vrbem non longe desertum locum reperit, ibiq. sibi humile habitaculum construxit. Ad quem dum multi pergunt, exemplo illius æternæ vitæ accendi desiderio cœperunt, atque sub eius magisterio in omnipotentis se Domini seruitium dederunt. Cumq. ei crebro discipuli humiliter imminerent, vt pro vsu monasterij possessiones quæ offerebantur, acciperet, ille solicitus suæ paupertatis custos fortem sententiam tenebat, dicens: Monachus qui in terra possessiones quærit, monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire. Ibi itaque prophetiæ spiritu magnisq. miraculis cunctis longe lateq. habitantibus vita eius inclaruit. Nam die quadam ad vesperum in horto monasterij fecit iactari ferramenta, quæ vsitato nos nomine, vangas vocamus. Dixit itaque discipulis suis: Tot vangas in horto proijcite, & citius redite. Nocte vero eadem dum ex mo- E
re cum fratribus ad exhibendas laudes Domino surrexisset, præcepit, dicens: Ite & operarijs nostris pulmentum coquite, vt mane primo paratum sit. Facto autem mane, fecit deferri pulmentum, quod parari iusserat, atque hortum cum fratribus ingressus, quot vangas iactari præceperat, tot in eo laborantes operarios inuenit. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata mente per spiritum apprehenderunt vangas quas inuenerũt, & ab ea hora qua ingressi sunt quousque vir Domini ad eos veniret, cuncta horti illius spatia quæ inculta fuerant, coluerunt. Quibus vir Domini mox vt ingressus est, ait: Gaudete fratres, multum laborastis, iam quiescite. Quibus illico alimenta quæ detulerat, præbuit, eosq. post tanti laboris fatigationem, refecit. Sufficienter autem refectis, ait: Nolite malum facere, quotiens de horto aliquid vultis, ad horti aditum venite: tranquille petite, cũ benedictione percipite, & a furti prauitate cessate. Quos statim collectis oleribus

onustari

A onuſtari fecit. Actumq. eſt, vt qui ad hortum nocituri venerant, cum labotis ſui præmio, & repleti ab eo, & innocui redirent.

ALio quoque tempore acceſſerunt ad eum peregrni quidã miſericordiam poſtulantes, ſciſſis veſtimentis pannis obſiti, ita vt pene nudi viderentur. Cumq. ab eo veſtimenta peterent, eorum verba vir Domini tacitus audiuit, qui vnum ex diſcipulis ſuis protinus ſilenter vocauit, eiq. præcepit, dicens: Vade atque in illa ſylua in loco tali cauam arborem require, & veſtimenta quæ in ea inueneris defer. Cumq. diſcipulus abijſſet, arborem ſicut iuſſus fuerat, requiſiuit, veſtimenta reperit, & latenter detulit magiſtro. Quæ vir Dei ſuſcipiens, peregrinis nudis atque petentibus oſtendit, & præbuit, dicens: Venite, quia nudi eſtis, ecce tollite, & veſtite vos. Hæc illi intuentes recognouerunt quæ poſuerant, magnoq. pudore conſternati ſunt, & qui fraudulenter veſtimenta quærebant aliena, con-
B fuſi receperunt ſua.

ALio quoque tempore quidam ſe eius orationibus commendans, ſportas duas alimenti ei per puerum tranſmiſit, quarum vnam idem puer ſurripuit, atque in itinere abſcondit: vnam vero ad Dei hominem detulit, & petitionem illius qui ſe ei per xenium commendauerat, enarrauit. Quam vir Domini benigne ſuſcipiens, eundem puerum admonuit, dicens: Gratias agimus, ſed vide ſportam quam in itinere poſuiſti, ne incaute tangere præſumas, quia in eam ſerpens ingreſſus eſt. Eſto ergo ſolicitus ne ſi tollere incaute volueris, a ſerpente feriaris. Quibus verbis puer valde confuſus, exultauit quidem quòd euaſerit mortem, ſed triſtis ad modicum factus eſt: quia quamuis ſalubrem pœnam euaſerit, tamen pertulit verecundiam ſuam. Qui reuerſus ad ſportam, caute ac ſolicite attendit, ſed eam iam ſicut vir Dei prædixerat, ſerpens tenebat. Hic itaque cum virtute abſti-
C nentiæ contemptu rerum tranſeuntium, Prophetiæ ſpiritu, orationis intentione eſſet incomparabiliter præditus, vnum erat quod in eo reprehenſibile eſſe videbatur, quòd nonnumquam tanta ei lætitia inerat, vt illis tot virtutibus niſi ſciretur eſſe plenus, nullo modo crederetur.

Petrus.

QVidnam quæſo te, quidnam hoc eſſe dicimus? ſponte ſibi lætitiæ frena laxabat, an tot virtutibus pollens, aliquando ad præſens gaudium etiam renitens eius animus trahebatur.

Gregorius.

D MAgna eſt Petre omnipotentis Dei diſpenſatio, & plerumque contigit, vt quibus maiora bona præſtat, quædam minora non tribuat, vt ſemper eorum animus habeat vnde ſe ipſe reprehendat: quatenus dum appetunt perfecti eſſe, nec poſſunt, & laborant in hoc quod non acceperunt, nec tamen elaborando prævalent, in his quæ accepta habent, ſe minime extollant: ſed diſcant quia ex ſemetipſis maiora bona non habent, qui in ſemetipſis vincere parua vitia atque extrema non poſſunt. Hinc eſt enim quòd perducto Dominus ad terram repromiſſionis populo, cunctos fortes atque præpotentes aduerſarios eius extinguens, Philiſtæos atque Chananæos diutius reſeruauit, vt ſicut ſcriptum eſt: In eis experietur Iſrael: quia nonnumquam, vt dictum eſt, eis etiam quibus magna dona tribuit, parua quædam reprehenſibilia relinquit: vt ſemper habeant contra quod bellum gerant, & deuictis magnis hoſtibus mentem non erigant, quando eos adhuc aduerſarij etiã
E minimi fatigant. Fit itaque, vt miro modo vna eademq. mens, & virtute polleat, & ex infirmitate laſſeſcat, quatenus & ex patre conſtructa ſit, & ex parte ſe conſpiciat eſſe deſtructam: vt per bonum quod quærit, & habere non valet, illud ſeruet humiliter quod habet. Sed quid mirum quod hoc de homine dicimus, quando illa ſuperna regio in ciuibus ſuis ex parte damna pertulit, & ex parte fortiter ſtetit, vt electi Angelorum ſpiritus, dum alios per ſuperbiam cecidiſſe conſpicerent, ipſi tanto robuſtius, quanto humilius ſtarent? Illi ergo religionis ſuæ etiam detrimenta profecerunt, quæ ad æternitatis ſtatum ex parte ſuæ deſtructionis eſt ſolidius inſtructa. Sic ergo & in vnaquaque anima agitur, vt in humilitatis cuſtodiam aliquando ad lucra maxima ex minimo damno ſeruetur.

Iudic. 3. a

Petrus.

PLacet quod dicis.

De Eutychio, & Florentio seruis Dei. Cap. XV.

Gregorius.

NEque hoc silcam quod ex regione eadem venerabilis viri Sanctuli presbyteri narratione cognoui, & de cuius verbis ipse non dubitas, quia eius vitam fidemq. minime ignoras.

EOdem quoque tempore, in Nursinæ partibus prouinciæ duo viri in vita atque habitu sanctæ conuersationis habitabant, quorum vnus Eutychius, alter vero Florentius dicebatur. Sed idem Eutychius in spiritali zelo atque in feruore virtutis se exercuerat, multorumq. animas ad Deum perducere exhortando, satagebat. Florentius vero simplicitati atque orationi deditam ducebat vitam. Non longe autem erat monasterium, quod rectoris sui morte erat destitutum, ex quo sibi monachi eundem Eutychium præesse voluerunt. Qui eorum precibus acquiescens, multis annis monasterium rexit, discipulorumq. animas in studio sanctæ conuersationis exercuit. Ac ne oratorium in quo prius habitauerat, solum remanere potuisset, illic venerabilem virum Florentium reliquit. In quo dum solus habitaret, die quadam sese in orationem dedit, atque ab omnipotenti Domino petijt, vt ei illic ad habitandum aliquod solatium donare dignaretur. Qui mox vt impleuit orationem, oratorium egressus, ante fores vrsum reperit stantem. Qui dum ad terram caput deprimeret, nihilq. feritatis in suis motibus demonstraret, aperte dabat intelligi, quod ad viri Dei obsequium venisset, quod vir quoque Domini protinus agnouit. Et quia in eadem cella quattuor, vel quinque pecudes remanserāt, quibus omnino deerat qui pasceret & custodiret, eidem vrso præcepit, dicens: Vade, atque oues has ad pastum eijce, ad horam vero sextam reuertere. Cœpit itaque hoc indesinenter agere. Iniungebatur vrso cura pastoralis, & quas manducare consueuerat, pascebat oues bestia ieiuna. Cum vir Domini ieiunare volebat ad nonam, præcipiebat vrso eadem hora cum ouibus reuerti, cum vero noluisset, ad sextam. In omnibus itaque mandatis viri Dei obtemperabat vrsus, vt neque ad sextam iussus redire, veniret ad nonam, neque ad nonam iussus redire, veniret ad sextam. Cumq. diu hoc ageretur, cœpit in loco eodem tantæ virtutis fama longe lateq. crebrescere. Sed quia antiquus hostis vnde bonos cernit enitescere ad gloriam, inde peruersos per inuidiam rapit ad pœnam, quattuor viri ex discipulis venerabilis Eutychij vehementer inuidentes, quòd eorum magister signa non faceret, & is qui solus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo clarus appareret, eundem vrsum insidiantes, occiderunt. Cumq. hora qua iussus fuerat non rediret, vir Dei Florentius suspectus est redditus, & vsque ad horam vespertinam expectans, affligi cœpit, quòd is quē ex simplicitate multa fratrem vocare consueuerat, vrsus minime reuerteretur. Die vero altera perrexit ad agrum, vrsum pariter ouesq. quæsiturus, quem occisum reperit. Sed solicite inquirens, citius a quibus fuerat occisus, inuenit. Tunc sese in lamentum dedit, fratrum malitiam magis quàm vrsi mortem deplorans. Quem venerandus vir Eutychius ad se deductum consolari studuit, sed idem vir Domini coram eo doloris magni stimulis accensus, imprecatus est, dicens: Spero in omnipotenti Deo, quia in hac vita ante oculos, omnium ex sua malitia vindictam recipiant, qui nihil se lædentem vrsum meum occiderunt. Cuius vocem protinus vltio diuina secuta est. Nam quattuor monachi qui eundem vrsum occiderāt, statim elephantino morbo percussi sunt, vt membris putrescentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentius vehementer expauit, seq. ita fratribus maledixisse pertimuit. Omni enim vitæ suæ tempore flebat, quia exauditus fuerat, se crudelem, se in eorum morte clamauit homicidam. Quod idcirco omnipotentem Dominum fecisse credimus, ne vir miræ simplicitatis quantolibet dolore commotus, intorquere vltra præsumeret iaculum maledictionis.

Petrus.

NVmquid nam valde graue esse credimus, si fortasse cuilibet exagitante iracundia, maledicamus?

Gregorius.

1. cor. 6. b DE hoc peccato cur me percunctaris an graue sit, cum Paulus dicat: Neque maledici regnum Dei possidebunt? Pensa itaque quàm grauis culpa, est quæ separat a regno cælestis vitæ.

Petrus.

QVid si homo non fortasse ex malitia, sed ex linguæ incuria maledictionis verbum iaculatur in proximum?

Gregorius.

A Gregorius.

SI apud districtum iudicem Petre otiosus sermo teprehenditur, quanto magis & noxius? Pensa ergo quantum sit damnabilis qui a malitia non vacat, si & ille sermo poenalis est, qui a bonitate vtilitatis vacat. Petrus.

ASsentio.

Gregorius.

IDem vir Dei egit aliud, quod silere non debeo. Cum enim magna eius opinio longe lateq. crebresceret, quidam diaconus longe positus ad eum pergere studuit, vt eius se orationibus commendaret. Qui ad eius cellulam veniens, omnem locum per circuitum inuenit innumeris serpentibus plenum. Cumq. vehementer expauisset, clamauit dicens: Serue Dei ora. Erat autem tunc mira serenitas. Egressus vero Florentius, ad cælum oculos
B & palmas tetendit, vt illam pestem sicut sciret Dominus auferret. Ad cuius vocem, subito cælum innotuit, atque idem tonitrus omnes illos qui eundem locum occupauerant serpentes interemit. Quos cum vir Dei Florentius interemptos aspiceret, dixit: Ecce illos occidisti Domine, quis eos hinc leuabit? Moxq. ad eius vocem tantæ aues venerunt quanti serpentes occisi fuerant: quæ asportantes singulos, & longius proijcientes, locum habitationis illius mundum a serpentibus omnimodo reddiderunt.

Petrus.

QVid virturis, quid fuisse meriti dicimus, quòd eius ori tantũ factus est Deus proximus?

Gregorius.

APud omnipotentis Dei singularem munditiam, atque eius simplicem naturam multum Petre humani cordis munditia atque simplicitas valet. Hoc ipsum namque
C quod eius famuli a terrenis actionibus segregari, otiosa loqui nesciunt, & mentem per verba spargere, atque inquinare deuitant, auctoris sui præ cæteris exauditionem impetrant. Cui in quantum est possibile, ipsa puritate ac simplicitate cogitationis, quasi ex quadam iam similitudine concordant. Nos aurem turbis popularibus admixti, dum frequenter otiosa, nonnumquam vero etiam, quod est grauius, noxia loquimur, os nostrum omnipotenti Deo tanto longinquum fit, quanto huic mundo proximum. Multum quippe deorsum ducimur, dum locutione continua sæcularibus admiscemur. Quod bene Esaias post- *Esaiæ.6.b*
quam regem Dominum exercituum vidit, in semetipso reprehendit, & pœnituit, dicens: Væ mihi, quia tacui: quia vir pollutus labijs ego sum. Qui cur polluta labia haberet, ostendit, cum subiunxit: In medio populi polluta labia habentis ego habito. Pollutionem nam- *Ibidem.b*
que labiorum habere se doluit, sed vnde hanc contraxerit, indicauit, cum in medio populi
D polluta labia habentis se habitare perhibuit. Valde enim difficile est, vt lingua sæcularium mentẽ non inquinet quam tangit: quia dum plerumque eis ad quedam loquenda condescendimus, paulisper assueti, hanc ipsam locutionem quæ nobis indigna est, etiam delectabiliter tenemus, vt ex ea iam redire non libeat, ad quam velut ex condescensione deducti venimus inuiti. Sicq. fit vt ab otiosis ad noxia, a leuioribus ad grauiora verba veniamus, & os nostrum, ab omnipotenti Domino tanto iam minus exaudiatur in prece, quanto amplius inquinamur stulta locutione, quia sicut scriptum est: Qui auertit aurem suam ne *Prouer. 28.b*
audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Quid ergo mirum, si postulantes tarde a Domino audimur, qui præcipientem Dominum, aut tarde, aut nullo modo audimus? Et quid mirum, si Florentius in preee sua citius est auditus, qui in ptæceptis suis Dominum citius audiuit?

E Petrus.

NIhil est quod responderi valeat apertæ rationi.

Gregorius.

EVtichius vero qui prædicti Florentij in via Domini socius fuerat, magnus post mortem claruit in virtute signorum. Nam cum multa ciues vrbis illius de eo soleant narrare miracula, illud tamen est præcipuum, quod vsque ad hæc Longobardorum tempora, omnipotens Deus per vestimentum illius assidue dignabatur operari. Nam quoties pluuia deerat, & æstu nimio terram longa siccitas exurebat, collecti in vnum ciues vrbis illius, eius tunicam leuare, atque in conspectu Domini cum precibus offerre consueuerant. Cum qua, dum per agros pergerent exorantes repente pluuia tribuebatur, quæ plene terram satiare potuisset. Ex qua re patuit, eius anima quid virtutis intus, quid meriti haberet, cuius foris ostensa vestis iram conditoris auerteret.

De Marcio monacho de Monte Marsico. Cap. XVI.

NVper quoque in parte Campaniæ, vir valde venerabilis Marcius nomine in Monte Marsico solitariam vitam duxit, multisq. annis in specu angustissimo inclusus fuit, quem multi ex nostris nouerunt, eiusq. actibus præsentes extiterunt. De quo multa ipse, & beatæ memoriæ Papa Pelagio prædecessore meo, & alijs religiosissimis viris narrantibus agnoui. Cuius hoc miraculum primum fuit, quòd mox, vt se in prædicti montis foramine contulit, ex petra eadem quæ in semetipsa concaua angustum specum fecerat, aquæ stilla prorupit: quæ Marcio Dei famulo in vsu quotidiano sufficeret, & nec plus adesset, nec necessitati deesset. Qua in re ostendit omnipotens Deus, quantam sui famuli curam gereret, cui vetusto miraculo potum in solitudine, ex petræ duritia ministraret. Sed antiquus hostis humani generis inimicus, eius virtutibus inuidens, hunc vsitata arte pellere ex eo specu, molitus est. Nam amicam sibi bestiam, serpentem scilicet ingressus, hunc ab eadem habitatione eijcere facto terrore conatus est. Cœpit etenim serpens in speluncã venire solus cum solo, eoq. orante se ante illum sternere, & cum cubante pariter cubare. Sed vir sanctus omnino imperterritus eius ori manum, vel pedem extendebat, dicens: Si licentiam accepisti, vt ferias, ego non prohibeo, Cumq. hoc continue per trienniũ gereretur, die quadam antiquus hostis tanta hac eius fortitudine victus infremuit, seq. per deuexum montis latus in præcipitium serpens dedit, omniaq. arbusta loci illius flammæ ex se exeunte concremauit. Qui in eo quod montis latus omne combussit, cogente omnipotẽte Deo monstrare compulsus est, quantæ virtutis fuerat, qui victus abscedebat. Perpende quæso, iste vir Domini in quo montis vertice stetit, qui cum serpente per triennium iacuit securus.

Petrus.

AVditu paueo.

Gregorius.

VIr iste venerabilis inclusionis suæ tempore primo decreuerat, vt vltra mulierem non videret, non quia aspernabatur sexum, sed ex contemplatione speciei, tentationis incurrere metuebat vitium. Quod quædam mulier audiens, audacter ascendit montem; atque ad eius specum impudenter prorupit. At ille paulo longius intuens, & venientis ad se muliebria indumenta conspiciens, sese in orationem dedit, in terram faciem depressit, & eousque prostratus iacuit, quo impudens mulier a fenestra cellulæ illius fatigata recederet. Quæ die eodem mox vt de monte descendit, vitam finiuit: vt ex mortis eius sententia daretur intelligi, quia valde omnipotenti Deo displicuit, quòd eius famulum ausu improbo contristauit.

ALio quoque tempore dum multi ad hunc religiosa deuotione concurrerent, atque acta esset semita quæ in deuexo montis latere, ad eius cellulam properantes ducebat, puer paruulus incaute gradiens, ex eodem monte cecidit, & vsque ad vallem corruit, quæ sub monte eodem sita, quasi in profundo conspicitur. In loco quippe eodem tanta mons ipse altitudine excreuit, vt arbusta ingentia quæ ex eadem valle prodeunt, ex monte aspiciẽtibus quasi fruteta esse videantur. Perturbati itaque sunt cuncti qui veniebant, summaq. cura quæritum est, sicubi corpus elapsi pueri potuisset inueniri: Quis enim aliud nisi extinctum crederet, quis vel corpus ad terram integrũ peruenisse suspicaretur, dum interpositis vbiq. scopulis in partes discerpi potuisset? Sed requisitus puer in valle inuentus est, non solum viuus, sed etiam incolumis. Tunc cunctis patenter innotuit, quòd ideo lædi non potuit: quia hunc in casu suo Marcij oratio portauit. In specu vero illius magna desuper rupes eminebat, quæ cum ex parte exigua monti videretur affixa, Marcij cellæ prominens casum suum quotidie, & illius interitum ruitura minabatur. Ad hunc Mascatus illustris vir, armentarij nepos, cum magna rusticorum multitudine veniens, precabatur, vt vir Dei de specu eodem dignaretur exire, quatenus ipse ruiturã rupem ex monte potuisset euellere, atque in specu suo Dei famulus iam securus habitaret. Cumq. hoc vir Dei nequaquam acquiescere ei, quod posset, vt faceret præcepit, & ipse in cellæ suæ remotiori se parte contulit: si tam ingens moles rueret, dubium non erat, quòd simul & specum destrueret, & Marcium necaret. Itaque dum ea quæ venerat multitudo conaretur, si posset sine periculo viri Dei, ingens illud quod desuper incubuerat saxum leuare, cunctis videntibus repente res valde admirabilis contigit, quia moles ipsa quam conabantur euellere, subito ab eisdem laborantibus euulsa, ne speluncæ Marcij tectum tangeret, saltum dedit, & quasi serui Dei

læsionem

A læſionem fugiens, longius cecidit. Quod ad iuſſum omnipotentis Dei angelico miniſterio actum intelligit, qui diuina prouidentia diſponi omnia fideliter credit. Hic cum primũ ſe in eundem monrem contulit, necdum clauſo ſpecu habitans, cathena ſibi ferrea pedem ligauit, eamq. ſaxo ex parte altera affixit, ne ei vltra liceret progredi, quàm cathenæ eiuſdem quantitas tendebatur. Quod vir vitæ venerabilis Benedictus audiens, cuius ſuperius memoriam feci, ei per diſcipulum ſuum mandare curauit: Si ſeruus Dei es, non teneat te cathena ferri, ſed cathena Chriſti. Ad quam vocem Marcius protinus eandem compedem ſoluit, ſed numquam poſtmodum ſolutum retendit pedem vltra locum qui hunc tenere ligatum conſueuerat, atque in tanto ſe ſpatio ſine cathena coercuit, in quanto & antea ligatus manſit. Qui dum ſe poſtmodum in eiuſdem loci ſpecu concluſiſſet, cœpit etiam diſcipulos habere, qui ab eius ſpecu ſeorſum habitantes, ad vſum vitæ aquam de
B puteo haurire conſueuerant. Sed funis in quo ad hauriendum aquam ſitula dependebat, crebro rumpebatur. Vnde factum eſt eandem cathenã quam ex pede ſuo vir Domini ſoluerat, eius diſcipuli peterent, eamq. funi adiungerent, atque in illam ſitulam ligarent. Ex quo iam tempore contigit, vt idem funis & quotidie tingeretur aqua, & numquam rumperetur. Quia enim cathenam viri Dei funis ille contigit, ipſe quoque ad tolerandam aquam, ferri in ſe fortitudinem traxit.

Petrus.

FActa hæc placent, quia mira: & multum, quia recentia.

De monacho ex monte Argentario, qui mortuum ſuſcitauit. Cap. XVII.

Gregorius.

C NOſtris modo temporibus, quidam vir Quadrageſimus nomine, Buxentinæ Eccleſiæ ſubdiaconus fuit, qui ouium ſuarum gregem paſcere in eiuſdem Aureliæ partibus ſolebat. Cuius valde veracis viri narratione res mira innotuit, quæ ſecreto fuerat geſta. Is namque vt prædiximus, dum gregis ſui in Aurelia curam gereret, in diebus eiuſdem vir fuit e monte, qui Argentarius vocatur, venerabilis vitæ, qui habitum monachi quem prætendebat ſpecie, moribus explebat. Hic itaque ad Eccleſiam beati Petri Apoſtolorũ principis, ab eodem monte Argentario annis ſingulis venire conſueuerat, atque ad hunc, quem prædixi, Quadrageſimum ſubdiaconum, ſicut ipſe narrauit, hoſpitalitatis gratia declinabat. Quadam vero die dum eius hoſpitium, quod non longe ab Eccleſia aberat, intraſſet, cuiuſdam pauperculæ mulieris maritus iuxta defunctus eſt: quẽ ex more lotum, veſtimentis indutũ, & Sabbato conſtrictum ſuperueniente veſpere ſepelire nequiuerunt. Igitur iux-
D ta defuncti corpus viduata mulier ſedit, quæ in magnis fletibus noctem ducens, continuis lamentorum vocibus ſatisfaciebat dolori. Cumq. hoc diutius fleret, & flere nullo modo ceſſaret, vir Dei qui receptus hoſpitio fuerat, Quadrageſimo ſubdiacono compunctus ait: Dolori huius mulieris anima mea compatitur, rogo ſurge, & oremus. Perrexerunt igitur vtrique ad vicinam Eccleſiam, ſeſeq. pariter in orationem dederunt. Cumq. diutius oraſſent, complere orationem Quadrageſimum ſubdiaconum ſeruus Dei petijt. Qua completa ab altaris crepidine puluerem colligit, atque cum eodem Quadrageſimo ad defuncti corpus acceſſit ſeſeq. ibidem in orationem dedit. Cumq. diutius oraſſet, iam non ſicut prius fecerat, orationem compleri per ſubdiaconum voluit, ſed ipſe benedictionem dedit, ſtatimq. ſurrexit. Et quia manu dextera collectum puluerem geſtabat, ſiniſtra pallium quo facies defuncti velabatur, abſtulit. Quod cum mulier fieri cerneret, contradicere vehe-
E menter cœpit, & mirari quid vellet facere. Ablato itaque pallio, diu eo quem collegerat puluere, defuncti faciem fricauit. Qui cum diutius fricaretur, recepit animam, oſcitauit, oculos aperuit, ſeſeq. eleuans reſedit, quid erga ſe ageretur miratus eſt, ac ſi de grauiſſimo ſomno fuiſſet excitatus. Quòd cum mulier lamentis fatigata conſpiceret, cœpit ex gaudio magis flere, & voces amplius edere. Quam vir Domini modeſta prohibitione compeſcuit, dicens: Tace, tace: ſed ſi quis vos requiſiuerit qualiter factũ ſit hoc ſolummodo dicite: quia Dominus Ieſus Chriſtus, opera ſua fecit. Dixit hoc, atque ab eius hoſpitio exiuit. Quadrageſimum ſubdiaconũ protinus reliquit, & in loco eodem vltra non comparuit. Temporalem namque honorem fugiens, egit vt ab his a quibus viſus in tanta virtute fuerat, numquam iam in hac vita videretur.

Petrus.

QVid alij ſentiant, ignoro. Ego autem præ cunctis miraculis hoc potius exiſtimo eſſe

esse miraculum, quòd ad vitam mortui redeunt, eorumq. animæ ad carnem ex occulto A
reuocantur.

Gregorius.

SI visibilia attendimus, ita necesse est, vt credamus. Si vero inuisibilia pensamus, nimirũ constat: quia maius est miraculum prædicationis verbo, atque orationis solatio peccatorem conuertere, quàm carne mortuum resuscitare. In isto enim resuscitatur caro iterum moritura, in illo vero anima in æternum victura. Cum enim propono duos, in quo horum existimas maiori factum virtute miraculum? Lazarum quippe quem iam fidelem credimus fuisse, in carne Dominus suscitauit: Saulum vero resuscitauit in mente. Et quidẽ post resurrectionem carnis, de Lazari virtutibus tacetur. Nam post resurrectionem animæ, capere nostra infirmitas non valet, quanta in sacro eloquio de Pauli virtutibus dicuntur. Quòd illæ eius crudelissimæ cogitationes ad pietatis mollia conuersæ sunt viscera. Quòd B
mori cupit pro fratribus, in quorum prius morte gaudebat. Quòd plenus omnis scripturæ scientia nil se scire iudicat, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Quod pro Christo virgis libenter cæditur, quem gladijs insequebatur. Quòd apostolatus honore sublimis est, sed tamen sponte fit paruulus in medio discipulorum. Quod ad cæli tertij secreta ducitur, & tamen mentis oculum per compassionem reflectit, ad dispensandum cubile coniugatorũ,
1. cor. 7. a dicens: Vxori vir debitum reddat, similiter & vxor viro. Quòd admisceatur in contemplatione cœtibus Angelorum, & tamen non aspernatur cogitare atque disponere facta carnalium. Quòd gaudet in infirmitatibus, sibiq. in contumelijs placet. Quòd ei viuere Christus est, & mori lucrum. Quòd totum iam extra carnem est, hoc ipsum quod viuit in carne. Ecce qualiter viuit, qui ab inferno mente ad vitam pietatis redijt. Minus est ergo quempiam in
carne suscitari, nisi forte per viuificationem carnis ad vitam reducatur mentis, vt ei hoc C
agatur per exterius miraculum, quatenus conuersus interius viuificetur.

Petrus.

VAlde infra credidi hoc, quòd modo quàm sit incomparabiliter superius agnoui, sed quæso cœpta prosequere, vt dum tempus vacat, sine ædificatione hora non transeat.

De Benedicto monacho. Cap. VII.

Gregorius.

FRater quidam mecum est, in monasterio conuersatus, in scriptura sacra studiosissimus, qui me ætate præibat: hic ex multis quæ nesciebam, me ædificare consueuerat. Huius itaque narratione didici, quòd fuit quidam in Campaniæ partibus intra quadragesimum Romanæ vrbis miliarium nomine Benedictus, equidem ætate iuuenis, sed moribus D
grandæuus, & in sanctæ conuersationis regula se fortiter stringens. Quem Totilæ regis tempore cum Gothi reperissent, hunc incẽdere cum sua cella moliti sunt. Ignem namque posuerunt, sed in circuitu arserunt omnia, cella vero illius, igni comburi non potuit. Quod videntes Gothi magisq. sæuientes, atque hunc ex suo habitaculo trahẽres, non longe aspexerunt succensum elibanum, qui coquendis panibus parabatur, eumq. in illo proiecerunt, elibanumq. clauserunt. Sed die altero ita illæsus inuentus est, vt non solum eius caro ab ignibus, sed neque extrema vllo modo vestimenta cremarentur.

Petrus.

Dan. 3. b c ANtiquum trium puerorum miraculum audio, qui proiecti in ignibus læsi non sunt.

Gregorius.

ILlud, vt opinor, miraculum ex parte aliqua dissimiliter gestum est. Tunc quippe tres E
pueri ligati pedibus ac manibus in ignem proiecti sunt, quos die altera rex requirens, in camino illæsis vestibus deambulantes reperit. Ex qua re colligitur, quia ignis in quo iactati fuerant qui eorum vestimenta non contigit, eorum vincula consumpsit, vt eodemq. tempore in obsequio iustorum, & haberet flamma virtutem suam ad solatium, & non haberet ad tormentum.

De Ecclesia Beati Zenonis martyris, in qua aqua vltra portam apertam inundantes minime intrauerunt. Cap. XIX.

HVic tam antiquo miraculo, diebus nostris res simul ex contrario euenit elemento. Nam nuper Ioannes tribunus relatione sua me docuit, quòd Pronulfus comes cum illic adesset, se cum rege Autharico eo tempore in loco eodem, vbi mira res contigit,

affuisse,

A affuiſſe, eamq. rem cognouiſſe teſtatus eſt. Prædictus etenim tribunus narrauit, dicēs: Quia ante hoc fere quinquennium quando apud hāc Romanam vrbem alueum ſuum Tiberis egreſſus eſt, tantum creſcens, vt eius vnda ſuper muros vrbis influeret, atque inde iam maximas regiones occuparet, apud Veronenſem vrbem fluuius Atheſis excreſcens, ad beati Zenonis martyris atque pontificis Eccleſiā venit. Cuius Eccleſiæ dum eſſent ianuæ apertæ, aqua in eam minime intrauit. Quæ pauliſper creſcens vſque ad feneſtras Eccleſiæ quæ erant tectis proximæ, peruenit, ſicq. ſtans aqua Eccleſiæ ianuam clauſit, ac ſi illud elementum liquidum in ſoliditatem parietis fuiſſet mutatum. Cumq. eſſent multi inuenti interius, ſed & aquarum multitudine omni Eccleſia circundata, qua poſſent egredi, non haberent, ibiq. ſe ſiti ac fame deficere formidarent, ad Eccleſiæ ianuam veniebant, ad bibendum hauriebant aquam, quæ vt prædixi, vſque ad feneſtras excreuerat, & tamen
B intra Eccleſiam nullo modo diffluebat. Hauriri itaque vt aqua poterat, ſed diffluere vt aqua non poterat. Stans autem ante ianuam ad oſtendendum cunctis meritum martyris, & aqua erat ad adiutorium, & quaſi aqua non erat ad inuadendum locum. Quod ego antiquo antedicti ignis miraculo vere prædixi non fuiſſe diſſimile, qui trium puerorum & veſtimenta non contigit, & vincula incendit,

Petrus.

MIra ſunt valde ſanctorum facta quæ narras, & præſenti infirmitati hominum vehementer ſtupenda. Sed quia tantos nuper in Italia fuiſſe audio admirandæ virtutis viros, noſſe velim, ſi nullas eos contigit antiqui hoſtis inſidias pertuliſſe, an ex inſidijs
C profeciſſe.

Gregorius.

SIne labore certaminis non eſt palma victoriæ. Vnde ergo victores ſunt, niſi quòd contra antiqui hoſtis inſidias decertauerunt? Malignus quippe ſpiritus cogitationi, locutioni atque operi noſtro ſemper inſiſtit, ſi fortaſſe quid inueniat vnde apud examen æterni iudicis accuſator exiſtat. Vis etenim noſſe quo modo ad decipiendum ſemper aſſiſtat?

De Stephano presbytero prouincia Valeria, cui diabolus caligas, e tibijs traxit.
Caput. XX.

D QVidam cui nunc nobiſcum ſunt, rem quam narro teſtantur. Vir vitæ venerabilis Stephanus nomine, Valeriæ prouinciæ presbyter fuit, huius noſtri Bonifacij diaconi atque diſpenſatoris Eccleſiæ agnatione proximus. Qui quadam die de itinere domum regreſſus, mancipio ſuo negligenter loquens præcepit, dicens: Veni diabole, diſcalcea me. Ad cuius vocem mox cœperunt ſe caligarum corrigiæ in ſumma velocitate diſſoluere, vt aperte conſtaret, quòd ei ipſe qui nominatus fuerat, ad extrahendas diabolus caligas obedijſſet. Quod mox, vt presbyter vidit, vehementer expauit, magnisq. vocibus clamare cœpit, dicens: Recede miſer, recede: non enim tibi, ſed mancipio meo locutus ſum. Ad cuius vocem protinus receſſit, ita vt inuentæ ſunt magna iam ex parte diſſolutæ corrigiæ remanſiſſe. Qua in re colligi poteſt, antiquus hoſtis, qui tam præſto eſt factis corporalibus, quàm nimijs inſidijs noſtris cogitationibus inſiſtat.

E Petrus.

LAborioſum eſt valde atque terribile contra inimici inſidias ſemper intendere, & continue quaſi in acie ſtare.

Gregorius.

LAborioſum non erit, ſi cuſtodiam noſtram non nobis, ſed gratiæ ſupernæ tribuimus: ita tamen, vt ipſi quantum poſſumus, ſub protectione Dei vigilemus. Si autem antiquus hoſtis a mente cœperit expelli, ex diuina largitate plerumq. agitur, vt non ſolum iam timeri non debeat, ſed ipſe etiam bene viuentium virtute terreatur.

De puella conuerſa, cuius ſolo imperio homo eſt a damonio liberatus. Cap. XXI.

REi namque quam narro, vir ſanctiſſimus Eleutherius ſenex pater, cuius memoriam ſuperius feci, teſtis extitit, mihiq. hoc intimare curauit, quod in Spoletana vrbe puella quædam

quædam iam nubilis cuiusdam primarij filia, cælestis vitæ desiderio exarsit, eiq. pater ad A
viam vitæ resistere conatus est, sed contempto patre, conuersationis sanctæ habitum susce-
pit. Qua ex re factum est, vt eam pater suæ substantiæ exheredem faceret, nihilq. ei
aliud nisi sex vncias vnius possessiunculæ largiretur. Eius vero exemplo prouocate cœpe-
runt apud eam multæ nobilioris generis puellæ conuerti, atque omnipotenti Domino
dedicata virginitate seruire. Quadam vero die idem Eleutherius abbas vir vitæ venerabi-
lis, ad eam gratia exhortationis atque ædificationis accesserat, & cum ea de verbo Dei
colloquens sedebat, cum repente ex eodem fundo quem in sex vncias a patre preceperat,
cum xenio rusticus venit. Qui dum ante eos assisteret, maligno spiritu correptus cecidit,
fatigariq. nimis stridoribus atque balatibus cœpit. Tunc sanctimonialis femina surrexit,
atque irato vultu magnis clamoribus imperauit, dicens: Exi ab eo miser, exi ab eo mi-
ser. Ad cuius vocem mox per os vexati diabolus respondit, dicens: Et si de isto exeo, in B
quem intrabo? Casu autem iuxta porcus paruulus pascebatur. Tunc sanctimonialis fe-
mina præcepit, dicens: Exi ab eo, & in hunc porcum ingredere. Qui statim de homine
exiuit, porcum quem iussus fuerat inuasit, occidit, & recessit.

Petrus.

VElim nosse si saltem porcum concedere spiritui immundo debuit.

Gregorius.

PRopositæ regulæ nostræ actionis, sunt facta veritatis. Ipsi etenim redemptori nostro
a legione quæ hominem tenebat dictum est: Si eijcis nos, mitte nos in gregem por- *matth.8.d*
corũ. Qui hanc & ab homine expulit, & in porcos ire, eosq. in abyssum mittere concessit. C
Ex qua re etiam hoc colligitur, quod absque concessione omnipotentis Dei nullam ma-
lignus spiritus contra hominem potestatem habeat, qui in porcos intrare non potuit, nisi
permissus. Illi ergo nos necesse est sponte subdi, cui & aduersa omnia subijciuntur in vi-
ta, vt tanto nostris hostibus potentiores simus, quanto cum auctore omnium vnum effi-
cimur per humilitatem. Quid autem mirum si electi quique in carne positi, multa facere
mirabiliter possunt, quorum ipsa quoque ossa mortua plerumque in multis miraculis
viuunt?

De presbytero prouincia Valeriæ, qui furem ad sepulchrum sum tenuit.
Cap. XXII.

IN Valeria namque prouincia res est hæc gesta quam narro, mihiq. beatæ memoriæ D
abbatis mei Valentionis relatione cognita. Ibi etenim quidam venerabilis sacerdos
erat, qui cum clericis suis Dei laudibus bonisq. operibus intentus, sanctæ conuersationis
vitam ducebat. Superueniente autem vocationis suæ die defunctus est, atque ante Eccle-
siam sepultus. Eidem vero Ecclesiæ caulæ inhærebant ouium, atque idem locus in quo
sepultus est, ad easdem oues tendentibus peruius erat. Quadam autem nocte cum cleri-
cis intra Ecclesiam psallentibus fur veniisset, vt ingressus caulas furtum faceret, veruecem
tulit, & concitus exijt. Cum vero peruenisset ad locũ vbi vir Domini sepultus erat, repente
hæsit, & gressum mouere non potuit. Veruecem quidem de collo deposuit, cumq. di-
mittere voluit, sed manum laxare non valuit. Cœpit igitur stare miser cum præda sua reus
& ligatus. Volebat veruecem dimittere, nec valebat. Volebat egredi cum verucce, nec
poterat. Miro itaque modo fur qui a viuis videri timuerat, hunc mortuus tenebat. Cumq. E
itaque gressus manusq. illius fuissent obstricta, immobilis perstitit. Facto autem mane ex-
pletis laudibus Dei, ab Ecclesia egressi sunt clerici, & inuenerunt ignotum hominem
veruecem tenentem manu. Res venit in dubium, vtrum veruecem tolleret, an offerret:
sed culpæ reus citius indicauit pœnam. Mirati omnes, quia ingressus fur viri Dei merito
ad prædam suam stabat ligatus. Qui se pro eo protinus in orationem dederunt, suisq. pre-
cibus vix obtinere valuerunt, vt qui res eorum venerat rapere, saltem vacuus exire mere-
retur. Itaque fur qui diu steterat cum præda captiuus quandoque exijt vacuus & libet.

Petrus.

APparet quantæ sit super nos dulcedinis omnipotens Deus, cuius erga nos fiunt tam iu-
cunda miracula.

De ab-

A

De abbate Prænestini montis, eiusq. presbytero. Cap. XXIII.

Gregorius.

PRænestinæ vrbi mons præeminet, in quo beati Petri Apostoli monasterium situm est, virorum Dei: quorum relatione adhuc in monasterio positus audisse me contigit, magnum hoc quod narro miraculum, quod eiusdem monasterij monachi nosse se testabantur. In eo namque monasterio fuit pater vitæ venerabilis, qui quendam monachum nutriens, vsque ad reuerendos prouexit mores. Cumq. eum in timore Domini videret excreuisse, in eodem sibi monasterio tunc presbyterum fecit ordinari. Cui post ordinationem suam, quia non longe abesset, eius exitus per reuelationem indicatus est. A prædicto au-
B tem patre monasterij petijt: quatenus ei concederet, vt sibi sepulchrum pararet. Cui ille respondit: Ante te quidem ego morituru sum, sed tamen vade & sicut vis, præpara sepulchrum tuum. Recessit igitur, & præparauit. Cum non post multos dies senex pater febre præuentus ad extrema peruenit, atque assistenti presbytero iussit, dicens: In tuo sepulchro pone me. Cumq. ille diceret: Scis quia ego modo te secuturus sum vtrosque capere non potest: abbas protinus respondit, dicens: Ita fac vt dixi: quia sepulchrum tuum ambos nos capit. Defunctus itaque est, atque in sepulchro eodem quod sibi presbyter parauerat positus. Mox quoque & presbyterum corporis languor secutus est, quo languore crescente citius presbyter vitam finiuit. Cumq. ad sepulchrum quod sibi ipsi parauerat corpus illius fuisset a fratribus deportatum, aperto eodem sepulchro viderunt omnes qui aderāt locum non esse vbi poni potuisset: quia corpus patris monasterij quod illic ante po-
C situm fuerat, omne illud sepulchrum tenebat. Cumq. fratres qui presbyteri corpus detulerant, factam sibi sepeliendi difficultatem viderent, vnus eorum exclamauit, dicens: O pater, vbi est quod dixisti, quia sepulchrum istud ambos vos caperet. Ad cuius vocem subito cunctis videntibus abbatis corpus, quod illic ante positum fuerat, & supinum iacebat, sese vertit in latere, & vacantem sepulchri locum ad sepeliendum presbyteri corpus præbuit: & quia vtrosque ille locus caperet, sicut viuus promiserat, mortuus impleuit. Sed quia hoc quod prædixi, apud Prænestinam vrbē in beati Petri apostoli monasterio gestum est, visne aliquid etiam in hac vrbe de eius Ecclesiæ custodibus, vbi sacratissimum corpus illius est positum, audire?

Petrus.

D VOlo, atque id vt fiat, magnopere deprecor.

De Theodoro mansionario Ecclesiæ beati Petri Apostoli vrbis Romæ. Caput. XXIIII.

Gregorius.

ADhuc supersunt aliqui, qui Theodorum eius Ecclesiæ custodem nouerūt, cuius narratione innotuit res, quæ ei contigit valde memorabilis. Quòd quadam nocte dum citius ad melioranda iuxta ianuam lumina surrexisset, ex more ligneis gradibus sub lampade positus stabat, & lampadis refouebat lumen. Tunc repente beatus Petrus Apostolus in stola candida deorsum in pauimento constitit, eiq. dixit: Colliberte quare tam citius
E surrexisti? Quo dicto ab oculis aspicientis euanuit. Sed tantus in eum pauor irruit, vt tota in illo corporis virtus deficeret, & per dies multos de stratu suo surgere non valeret. Qua in re quid idem beatus Apostolus seruientibus sibi voluit, nisi præsentia sui respectus ostendere: quia quidquid pro eius veneratione agerēt, ipse hoc pro mercede retributionis sine intermissione semper videret.

Petrus.

MIhi hoc non tam apparet mirum quia visus est, sed quia is qui eum vidit, cum sanus esset, ægrotauit.

Gregorius.

QVid super hac re miraris Petre? Numquidnam menti excidit, quia cum Daniel propheta magnam illam ac terribilem visionem vidit, ex qua etiam visione con- *Dan.8.g*

tremuit,

tremuit, protinus adiunxit: Et ego elangui & ægrotaui per dies plurimos. Caro enim ea A
quæ sunt spiritus capere non valet: & idcirco nonnunquam cum mens humana vltra se
ad videndum ducitur, necesse est, vt hoc carneum vasculum, quod ferre talenti pondus non
valet, infirmetur.

Petrus.

De Abundio manſionario Eccleſiæ beati Petri. Cap. XXV.

Gregorius.

ALius hic non ante longa tempora, sicut nostri seniores referunt, custos Ecclesiæ
Abundius dictus est, magnæ humilitatis atque grauitatis vir, ita omnipotenti Deo
fideliter seruiens: vt idem beatus Petrus Apostolus signis ostenderet, quam de illo haberet
æstimationem. Nam cum quædã puella paralytica in eius Ecclesia permanens, manibus
reperet, & dissolutis renibus corpus per terram traheret: diuq. ab eodem beato Petro Apo- B
stolo peteret, vt sanari mereretur, nocte quadam ei per visionem astitit, & dixit: Vade ad
Abundium manſionarium & roga illum, atque ipse tibi salutem restituet. Cumq. illa de
tanta visione certa esset, sed quis esset Abundius ignoraret, cœpit huc illucq. per Ec-
clesiæ loca trahere, vt quis esset Abundius inuestigaret. Cui repente ipse factus est obuiam,
quem quæsiuit, eiq. dixit: Rogo te pater indica mihi qui est Abundius custos? Cui
ille respondit: Ego sum. At illa inquit: Pastor & nutritor noster beatus Petrus apostolus ad
te me misit, vt ab infirmitate ista liberare me debeas. Cui ille respondit: Si ab ipso missa es,
surge. Manumq. eius tenuit, & eam in statum suum protinus erexit. Sicq. ex illa hora om-
nes in eius corpore nerui ac membra solidata sunt, vt solutionis illius signa vlterius nul-
la remanerent. Sed si cuncta quæ in eius Ecclesia gesta cognouimus, euoluere conamur, ab
omnium iam proculdubio narratione conticescimus. Vnde necesse est, vt ad modernos pa- C
tres, quorum vita per Italiæ prouincias, claruit, narratio se nostra retorqueat.

De monacho ſolitario. Cap. XXVI.

NVper in Samnij prouincia quidam venerabilis vir Menas nomine, solitariam vitam
ducebat, qui nostrorum multis cognitus, ante hoc fere est decennium defunctus. De
cuius operis narratione vnum auctorem non infero: quia pene tot mihi in eius vita testes
sunt, quot Samnij prouinciam nouerunt. Hic itaque nihil ad vsum suum aliud, nisi pauca
apium vascula possidebat. Huic cum Longobardus quidam in eisdem apibus rapinam vo-
luisset ingerere, prius ab eodem viro, verbo correptus est, & mox per malignum spiritum
ante eius vestigia vexatus. Qua ex re factum est, vt sicut apud omnes incolas, ita etiã apud
eandem barbaram gentẽ eius celebrare nomen haberetur, nullusq. vltra præsumerer eius D
cellulam, nisi humilis intrare. Sæpe vero ex vicina sylua venientes vrsi, apes eius comede-
re conabantur. Quos ille deprehensos, ferula quam portare manu consueuerat, cædebat.
Ante cuius verbera immanissimæ bestiæ rugiebant, & fugiebant. Et quæ gladios formida-
re vix poterant, ex eius manu ictus ferulæ, pertimescebant. Huius studium fuit, nihil in hoc
mundo habere, nihil quærere: omnes qui ad se charitatis causa veniebant, ad æternæ vitæ
desideria accendere. Si quando autem quorumlibet culpas agnosceret, numquã ab incre-
patione parceret, sed amoris igne succensus, studebat in eis vehementer per linguam sæui-
re. Consuetudinem vero vicini, vel longe positi eiusdem loci accolæ fecerant, vt diebus cer-
tis per hebdomadam vnusquisque ei oblationes suas transmitteret, vt esset quod ipse ad se
venientibus offerre potuisset. Quodam vero tempore possessor quidam Carterius nomine, E
immundo desiderio deuictus, quandã sanctimonialem feminam rapuit, sibiq. illicito ma-
trimonio coniunxit. Quod mox vt vir Domini cognouit, ei per quos potuit, quæ fuerat di-
gnus audire, mandauit. Cumq. ille sceleris sui conscius timeret, atque ad virũ Dei nequa-
quam accedere præsumeret, ne forte hunc aspere, vt delinquentes solebat increpare, fecit
oblationes suas, easque inter oblationes aliorum misit, vt eius munera saltem nesciendo su-
sciperet. Sed cum coram eo fuissent oblationes omnium deportatæ, vir Dei tacitus sedit,
sigillatim omnes considerare studuit, & omnes alias eligens atque seorsum ponens obla-
tiones, quas idẽ Carterius transmiserat, cognouit per spiritum, spreuit atque abiecit, dicens:
Ite & dicite ei: Oblationem suam omnipotenti Domino abstulisti, & mihi tuas oblationes
transmittis? ego oblationem tuã non accipio: quia suam abstulisti Deo. Qua ex re factum
est, vt præsentes quosq. magnus timor inuaderet, cum vir Domini iam scienter de absenti-
bus, iudicaret.

Petrus

A Petrus.

MVltos horum ſuſpicor martyrium ſubire potuiſſe, ſi eos tempus perſecutionis inueniſſet.

Gregorius.

DVo ſunt Petre martyrij genera, vnum in occulto, alterum quoque in publico. Nam etſi perſecutio deſit exterius, martyrij meritum in occulto eſt, cum virtus ad paſſionem prompta flagrat in animo. Quia enim eſſe poſſit, & ſine aperta paſſione martyrium, teſtatur in Euangelio Dominus: qui Zebedæi filijs adhuc præ infirmitate mentis maiora ſeſſionis loca quærentibus, dicit: Poteſtis bibere calicem quem ego bibiturus ſum? Cui videlicet cum reſponderent, Poſſumus: ait vtriſque: Calicem quidem meum bibetis, ſedere B autem ad dexteram meam, vel ſiniſtram, non eſt meum dare vobis. Quid autem calicis nomen, niſi paſſionis poculum ſignat? Et cum nimirum conſtet, quia Iacobus in paſſione occubuit. Ioannes vero in pace Eccleſiæ quieuit, incunctanter colligitur eſſe, & ſine aperta paſſione martyrium, quando & ille calicem Domini bibere dictus eſt, qui ex perſecutione mortuus non eſt. De his autem talibus tantiſq. viris, quorum ſuperius memoriam feci, cur dicamus quia ſi perſecutionis tempus extitiſſet, martyres eſſe potuiſſent: quia occulte antiqui hoſtis inſidias tolerantes, ſuoſq. in hoc mundo aduerſarios diligentes, cunctis carnalibus deſiderijs reſiſtentes, per hoc quod ſe omnipotenti Deo in corde mactauerunt, etiam pacis tempore martyres fuerunt: dum noſtris modo temporibus viles quoque & ſæcularis vitæ perſonas, de quibus nil cæleſtis gloriæ præſumi poſſe videbatur, oborta occaſione contigit ad martyrij coronas peruenisſe? C

Matth. 20. c

Ibidem. c

De quadraginta ruſticis, qui pro eo quòd carnes comedere immolatitias noluerunt, a Longobardis occiſi ſunt. Cap. XXVII.

NAm ante hos ferme annos quindecim, ſicut hi, teſtantur qui intereſſe potuerunt, quadraginta ruſtici a Longobardis capti, carnes immolatitias comedere compellebantur. Qui cum valde reſiſterent, & contingere cibum ſacrilegum nollent, cœpere Longobardi qui eos tenuerant, niſi immolata comederent, mortem eis minari. At illi æternã potius vitam, quàm præſentem ac transitoriam diligentes, firmiter perſtiterunt, atque in ſua conſtantia ſimul omnes occiſi ſunt. Quid itaque iſti, niſi veritatis martyres fuerunt, quine vetitum comedendo, conditorem ſuum offenderent, elegerunt gladijs vitam finire? D

De multitudine captiuorum, qui pro eo, quod caput capræ adorare noluerunt, occiſi ſunt. Cap. XXVIII.

EOdem quoque tempore dum fere quadraginta captiuos alios Longobardi tenuiſſent, more ſuo immolauerunt caput capræ diabolo, hoc ei per circuitum currentes, & carmine infando dedicantes. Cumq. illud ipſi prius ſubmiſſis ceruicibus, adorarent, eos quoque, quos cœperant, hoc adorare pariter compellebant. Sed ex eiſdem captiuis maxima multitudo magis eligens moriendo ad vitam immortalem tendere, quam adorando vitam mortalem tenere: obtemperare iuſſis ſacrilegis noluit, & ceruicem quam ſemper creatori flexerat, creaturæ inclinare contempſit. Vnde factum eſt, vt hoſtes qui eos ceperant, graui iracundia accenſi, cunctos gladijs interficerent, quos in errore ſuo participes E non haberent. Quid ergo mirum ſi erumpente perſecutionis tempore illi martyres eſſe potuiſſent, qui in ipſa quoque pace Eccleſiæ ſemetipſos ſemper affligendo, anguſtam martyrij tenuerunt viam, quando ingruente perſecutionis articulo, hi etiam meruerunt martyrij palmas accipere, qui in pace Eccleſiæ latas huius ſæculi vias ſequi videbantur? Nec tamen hoc, quod de eiſdem electis dicimus viris, de cunctis iam quaſi in regula tenemus. Nam cum perſecutionis aperte tempus irruit, ſicut plerique martyrium ſubire poſſunt, qui eſſe in pace Eccleſiæ deſpicabiles videntur: ita nonnumquam in debilitatis formidinem corruunt, qui in Eccleſiæ prius fortiter ſtare videbantur. Sed eos de quibus prædiximus fieri martyres potuiſſe fidenter fatemur: quia hoc iam ex eorum fine colligimus. Cadere enim nec in aperta perſecutione poterant hi, de quibus conſtat, quia & vſque ad finem vitæ in occulta animi virtute perſtiterunt.

Petrus.

A

VT asseris ita est:sed super indignos nos diuinæ misericordiæ dispensationem miror, qui Longobardorum sæuitiã ita moderatur,vt eorum sacerdotes sacrilegos qui esse se fidelium quasi victores vident, orthodoxorum fidem persequi minime permittat.

De Ariano episcopo cæcato. Cap. XXIX.

Gregorius.

HOc Petre facere plerumque conati sunt, sed eorum sæuitiæ miracula superna restiterunt. Vnde vnum narro quod per Bonifacium monasterij mei monachum,qui vsque ante quadrienniũ cum Longobardis fuit, adhuc ante triduum agnoui.Cum ad Spoletanã B vrbem Longobardorum episcopus,scilicet Arianus venisset,& locum illic vbi solemnia sua ageret non haberet,cœpit ab eius ciuitatis episcopo Ecclesiam petere,quam suo errori dedicaret.Quod dũ valde episcopus negaret,idem qui venerat Arianus beati Pauli Apostoli Ecclesiam illic comminus sitam se die altero violenter intraturum esse professus est.Quod eiusdẽ Ecclesiæ custos audiens festinus cucurrit,Ecclesiam clausit,seris muniuit. Facto autem vespere lampades omnes extinxit, seq. in interioribus abscondit. In ipso autem subsequentis lucis crespusculo,Arianus episcopus collecta multitudine aduenit, clausas Ecclesiæ ianuas effringere paratus. Sed repente cunctæ simul portæ diuinitus concussæ, abiectis longius seris,apertæ sunt,atque cũ magno sonitu omnia Ecclesiæ claustra patuerũt. Effuso desuper lumine omnes quæ extinctæ fuerant lampades,accensæ sunt. Arianus vero episcopus qui vim facturus aduenerat, subita cæcitate percussus est, atque alienis iam ma- C nibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam vlterius præsumpserunt catholica loca temerare. Miro enim modo res gesta est, vt quia eiusdem Ariani causa lampades in Ecclesia beati Pauli fuerant extinctæ, vno eodemq. tempore, & ipse lumen perderet, & in Ecclesiam lumen rediret.

De Arianorum Ecclesia, qua in Romana vrbe catholica consecratione dedicata est. Caput. XXX.

SEd neque hoc sileam,quod ad eiusdem Arianæ hæreseos damnationem,in hac quoque vrbe ante biennium pietas superna monstrauit. Ex his quippe quæ narro,aliud populus D agnouit,aliud autem sacerdos,& custodes Ecclesiæ se audisse,& vidisse testãtur. Arianorum Ecclesia in regione vrbis illius quæ Subura dicitur: cum clausa vsque ante biennium remansisset: placuit vt in fide catholica introductis illic beati Stephani, & sanctæ Marthæ martyrum reliquijs dedicari debuisset:quod factum est.Nã cum magna populi multitudine venientes,atque omnipotenti Domino laudes canentes: eandem Ecclesiam ingressi sumus.Cumq. in ea iam Missarum solemnia celebrarentur,& præ eiusdem loci angustia populi se turba comprimeret, quidam ex his qui extra sacrarium stabant, porcum subito intra suos pedes huc illucq. discurrere senserũt. Quem dum vnusquisque sentiret,& iuxta se stantibus indicaret, idem porcus Ecclesiæ ianuas petijt, & omnes per quos transiijt,in admirationem commouit:sed videri a nullo potuit,quamuis sentiri potuisset. Quod idcirco diuina pietas ostendit, vt cunctis patesceret,quia de loco eodem immundus habitator exi- E ret.Peracta igitur celebratione Missarum recessimus,sed adhuc nocte eadẽ magnus in eiusdem Ecclesiæ tectis strepitus factus est,ac si in eis aliquis errando discurreret.Sequenti autẽ nocte grauior sonitus excreuit, ac subito tanto terrore insonuit, ac si omnis illa Ecclesia a fundamentis fuisset euersa,& protinus recessit,& nulla illic vlterius inquietudo antiqui hostis apparuit, sed per terroris sonitum quem fecit, innotuit,quòd a loco quem diu tenuerat coactus exibat. Post paucos vero dies in magna serenitate aeris super altare eiusdem Ecclesiæ nubes cælitus descendit, suoq. illud velamine operuit, omnemq. Ecclesiam tanto terrore ac suauitatis odore repleuit,vt patentibus ianuis nullus illic præsumeret intrare.Sacerdos quoque & custodes,& hi qui ad celebranda Missarum solemnia veneranr, rem videbanr, ingredi minime poterant, & suauitatem mirifici odoris trahebant. Die vero alio cum in ea lampades sine lumine deprehenderent, emisso diuinitus lumine sunr accensæ

De cons. dist. 1. Arianorũ.

A accensæ. Post pancos iterum dies cum expletis Missarum solemnijs extinctis lampadibus, custos ex eadem Ecclesia egressus fuisset, post paululum intrauit, & lampades quas extinctas reliquerat, lucentes reperit. Quas negligenter extinxisse se credens, eas iam solicitus extinxit, & exiens Ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spatium regressus, lucentes lampades quas extinxerat iterum accensas inuenit, vt videlicet ex ipso lumine aperte clarescceret, quia locus ille a tenebris ad lucem venisset.

Petrus.

ET si in magnis sumus tribulationibus positi: quia tamen a conditore nostro non sumus omnino despecti, testantur ea quæ audio eius stupenda miracula.

Gregorius.

B QVamuis sola quæ in Italia gesta sunt narrare decreueram, visne tamen, vt prooſtendenda eiusdem Arianæ hæreseos damnatione transeamus verbo ad Hispanias, atque inde per Africam ad Italiam redeamus?

Petrus.

PErge quolibet. Nam lætus ducor, lætus reducor.

De Ermigildo rege Liuigildi Vuisigothorum regis filio, pro fide catholica ab eodem patre suo occiso. Cap. XXXI.

C Gregorius.

SIcut multorum qui ab Hispaniarum partibus veniunt, relatione cognouimus, nuper Ermigildus rex Liuigildi regis Vuisigothorum filius, ab Ariana hæresi ad fidem catholicã viro reuerentissimo Leandro Hispalitano episcopo, dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto prædicante, conuersus est. Quem pater Arianus, vt ad eandem hæresim rediret, & præmijs suadere, & minis terrere conatus est. Cumq. ille constantissime responderet nuniquam se veram fidem posse relinquere quam semel agnouisset, iratus pater eum priuauit regno, rebusq. expoliauit omnibus. Cumq. nec sic virtutem mentis illius emollire valuisset, in arcta illum custodia concludens, collum manusq. illius ferro ligauit. Cœpit itaque idem Ermigildus rex iuuenis terrenum regnum despicere, & sorti desiderio cæleste quærens, in cilicijs vinculatus iacens, omnipotenti Deo ad confortandum se pre- *24. quæst. 1. c. Cœpit.*
D ces effundere, tantoq. sublimius gloriam transeuntis mundi despicere, quanto & religatus agnouerat nil fuisse, quod potuerit auferri. Superueniente autem paschalis festiuitatis die, *1. quæst. 1. c. Superueniente.* intempestæ noctis silentio, ad eum perfidus pater Arianum episcopum misit, vt ex eius manu sacrilegæ consecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiã redire mereretur. Sed vir Deo deditus, Ariano episcopo venienti exprobrauit, vt debuit eiusq. a se perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etsi exterius iacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaque reuerso episcopo, Arianus pater infremuit, statimq. suos apparitores misit, qui constantissimum confessorem Dei illic, vbi iacebat occiderent: quod & factum est. Nam mox vt ingressi sunt, securem cerebro eius infigentes, vitam corporis abstulerunt hocq. in eo valuerunt perimere, quod ipsum quoque qui peremptus est in se constiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera eius
E gloria, superna quoque non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno silentio psalmodiæ cantus ac corpus eiusdem regis, & martyris audiri: atque ideo veraciter regis, quia & martyris. Quidam etiam ferunt, quòd illic nocturno tempore accensæ lampades apparebant: vnde & factum est quatenus corpus illius, vt videlicet martyris, iure a cunctis fidelibus venerari debuisset. Pater vero perfidus, & patricida commotus pœnitentia, hoc fecisse se doluit, nec tamen vsque ad obtinendam salutem, pertimuit. Nam quia vera esset catholica fides agnouit, sed gentis suæ timore perterritus, ad hanc peruenire non meruit. Qui oborta ægritudine ad extrema perductus est: & Leandro episcopo, quem prius vehementer afflixerat, Richaredum regem filium suum quem in sua hæresi reliquerat, commendare curauit, vt in ipso quoque talia faceret, qualia & in fratre suis exhortationibus fecisset. Qua commendatione expleta, defunctus est. Post cuius mortem Richaredus rex non patrem perfidũ, sed fratrem martyrem sequens, ab Arianæ hæreseos prauitate conuersus

est,totam quoque Vuisigothorum gentem,ita ad veram perduxit fidem, vt nullum in suo A
regno militare permitteret, qui regni Dei hostis existere per hæreticam prauitatem non
timeret. Nec mirum,quòd veræ fidei prædicaror factus est, qui frater est martyris, cuius
hunc quoque merita adiuuant, vt ad omnipotentis Dei gremium tam multos reducat.
Qua in re considerandum nobis est:quia totum hoc agi nequaquam posset,si Ermilgildus
Ioan.12.c rex pro veritate mortuus non fuisset. Nam sicut scriptum est: Nisi granum frumenti ca-
dens in terram mortuum fuerit,ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum
fructum affert. Hoc fieri videmus in membris, quod factum scimus in capite. In Vuisi-
gothorum etenim gente vnus mortuus est,vt multi viuerent, & dum vnum granum fi-
deliter cecidit, ad obtinendam fidem animarum seges multa surrexit.

Petrus. B

REs mira, & nostris stupenda temporibus.

De episcopis Africanis, qui pro defensione catholicæ fidei abscisis ab Arianis Vuandalorum linguis, nullum locutionis solitæ sustinuere dispendium.
Caput. XXXII.

Gregorius.

IVstiniani quoque Augusti temporibus, dum contra catholicorum fidem exorta a
Vuandalis persecutio Ariana in Africa vehementer insanirer,quidam in defensione ve-
ritatis episcopi fortiter persistentes,ad medium sunt deducti. Quos Vuandalorum rex ver- C
bis ac muneribus ad perfidiam flectere non valens, tormentis frangere posse se credidit.
Nam cum eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret, nec tamen ipsi contra perfi-
diam tacerent, ne tacendo forsiran consensisse viderentur: raptus in furorem,eorum lin-
guas abscindi radicitus,præcepit. Res mira,& multis nota senioribus: quia ita pro defen-
sione veritatis etiam sine lingua loquebantur,sicut prius loqui per linguam consueuerant.

Petrus.

MIrandum valde,& vehementer stupendum.

Gregorius.

Ioan.1.a SCriptum Petre est de vnigenito summi patris: In principio erat verbum, & verbum D
erat apud Deum, & Deus erat verbum. De cuius etiam virtute subiungitur:Omnia per
Ibidem.a ipsum facta sunt. Quid igitur miramur, si verba edere sine lingua potuit verbum,quod
fecit linguam?

Petrus.

PLacet quod dicis.

Gregorius.

HI itaque eo tempore profugi ad Constantinopolitanam vrbem venerunt. Eo quoque
tempore,quo pro explendis responsis Ecclesiæ,ad principem ipse transmissus sum,se-
niorem quendam episcopum reperi, qui se adhuc eorum ora sine linguis loquentia vidis- E
se testabatur, ita vt apertis oribus clamarent: Ecce videte, quia linguas non habemus, &
loquimur. Videbatur enim a respicientibus,vt ferebat, quia abscissis radicitus linguis,
quasi quoddam barathrum parebat in gutture: & tamen ore vacuo plena ad integrum
verba formabantur. Quorum illic vnus in luxuriam lapsus mox priuatus est dono miracu-
li, recto videlicet omnipotentis Dei iudicio: vt qui carnis continentiam seruare neglexe-
rat,sine lingua carnea non haberet verba veritatis. Sed hæc nos pro Arianæ hæreseos dam-
natione dixisse sufficiat: nunc ad ea quæ nuper in Italia gesta sunt signa, redeamus.

De Eleutherio seruo Dei. Cap. XXXIII.

IS autem, cuius superius memoriam feci, Eleutherius pater monasterij beati Euange-
listæ Marci, quod in Spoletanæ vrbis pomerijs situm est, diu mecum est in hac vrbe in

meo

A meo monasterio conuersatus, ibiq. defunctus est. Quem sui discipuli referebant plorando mortuum suscitasse. Vir autem tantæ simplicitatis erat, & compunctionis, vt dubium non esset, quòd illæ lacrymæ ex tam humili simpliciq. mente editæ, apud omnipotentem Deum multa obtinere potuissent. Huius ergo aliquod miraculum narrabo, quod inquisitus mihi simpliciter, & ipse fatebatur. Quadam namque die dum iter carperet, facto vespere cum ad secedendum locus deesset, in monasterium virginum deuenit, in quo quidam puer paruulus erat, quem malignus spiritus omni nocte vexare consueuerat. Sed sanctimoniales feminæ, vt virum Dei susceperunt, eum rogauerunt, dicentes: Tecum pater hac nocte puer iste maneat. Quem ipse benigne suscepit, secumq. eum nocte eadem iacere permisit. Facto autem mane cœperunt sanctimoniales feminæ eundem patrem vigilanter inquirere, si quid ei puer quem dederant nocte eadem fecisset. Qui miratus cur ita requi-
B rerent, respondit: Nihil. Tunc illæ eiusdem pueri innotuerunt causam, & quòd malignus spiritus nulla ab eo nocte recederet, indicauerunt, summopere postulantes, vt hunc secum ad monasterium tolleret: quia iam vexationem illius videre ipsæ non possent. Consensit senex, puerum ad monasterium duxit. Qui cum multo tempore in monasterio fuisset, atque ad hunc antiquus hostis accedere minime præsumpsisset, eiusdem senis animus de salute pueri immoderatius per lætitiam tactus est. Nam coram positis fratribus dixit: Fratres, diabolus sibi cum illis sororibus iocabatur: at vero vbi ad seruos Dei ventum est, ad hunc puerum accedere non præsumpsit. Postquam vocem emisit, hora eadem ac momento idem puer coram cunctis fratribus diabolo se inuadente vexatus est, quo viso senex, se protinus in lamentum dedit. Quem dum lugentem diu fratres consolari voluissent, respondit, dicens: Credite mihi, quia in nullius vestrum ore hodie panis ingreditur, nisi puer
C iste a dæmonio fuerit ereptus. Tunc se in orationem cum cunctis fratribus strauit, & eousque oratum est, quousque puer a vexatione sanaretur. Qui tam perfecte sanatus est, vt ad hunc malignus spiritus accedendi ausum vlterius non haberet.

Petrus.

CRedo quòd ei elatio parua surrepserat, sed eius discipulos omnipotens Deus facti illius esse voluit adiutores.

Gregorius.

ITa est. Nam quia pondus miraculi solus portare non potuit, diuisit hoc cum fratribus & portauit. Huius viri oratio quantæ virtutis esset, in memetipso expertus sum. Nam
D cum quodam tempore in monasterio positus incisionem vitalium paterer, crebrisq. angustijs per horarum momenta ad exitum propinquarem, quam medici molestiam Græco eloquio syncopin vocant, & nisi me frequenter fratres cibo reficerent, vitalis mihi spiritus funditus intercidi videretur: paschalis superuenit dies. Et cum sacratissimo sabbato in quo omnes, & paruuli pueri ieiunant, ego ieiunare non possem, cœpi plus mœrore quàm infirmitate deficere. Sed tristis animus consilium citius inuenit, vt eundem virum Dei secreto in oratorium ducerem, cumq. peterem: quatenus mihi, vt die illo virtus ad ieiunandum daretur, suis apud omnipotentem Dominum precibus obtineret: quod & factum est. Nã mox vt oratorium ingressi sumus, humiliter sese cum lacrymis in orationem dedit, & post paululum completa oratione exijt, & ad vocem benedictionis illius, virtutem tantam meus stomachus accepit, vt mihi funditus a memoria tolleretur cibus & ægritudo.
E Cœpi mirari quis essem, quis fuerim: quia & cum ad animum redibat infirmitas, nihil in me ex his, quæ memineram, recognoscebam. Cumq. in dispositione monasterij mens occupata fuisset, obliuiscebar funditus ægritudinis meæ. Si vero, vt prædixi, rediret ægritudo ad memoriam, cum tam fortem me esse sentirem, mirabar si non comedissem. Qui ad vesperam veniens, tantæ me fortitudinis inueni, vt si voluissem, ieiunium vsque ad diem alterum transferre potuissem. Sicq. factum est, vt in me probarem ea etiam de illo vera esse, quibus ipse minime interfuissem.

Petrus.

QVia eundem virum magnæ compunctionis fuisse dixisti, ipsam lacrymarum vim largius addiscere cupio. Vnde quæso, vt quot sunt genera compunctionis mihi edisseras.

A

Quod sint compunctionis genera. Cap. XXXIIII.

Gregorius.

IN multas species compunctio diuiditur, quando singulæ quæque a pœnitentibus culthren. 3. f. pæ planguntur. Vnde ex voce quoque pœnitentium Hieremias ait: Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. Principaliter vero compunctionis genera duo sunt: quia Deum sitiens anima prius timore compungitur, post amore. Prius enim sese in lacrymis afficit, quia dum malorum suorũ recordatur, pro his perpeti æterna supplicia pertimescit. At vero cum longa mæroris anxietate fuerit formido consumpta, quædam iam de præsumptione veniæ securitas nascitur & in amore cælestium gaudiorum animus inflammatur: & qui prius flebat ne duceretur ad supplicium, postmodum amarissime flere incipit, quia differtur a regno. Contemplatur etenim mens, qui sint illi angelorum chori, quæ ipsa societas beatorum spirituum, quæ maiestas æternæ visionis Dei: & amplius plangit quia a bonis perennibus deest, quàm fleuit prius cum mala æterna metuebat. Sicq. fit vt perfecta compunctio formidinis tradat animum compunctioni dilectionis. Quod bene in sacra veraciq. historia figurata narratione describitur: quæ ait quòd Axa filia Caleph sedens super asiIoſue. 15. d num suspirauit. Cui dixit pater suus: Quid habes? At illa respondit. Da mihi benedictionem: terram Australem & arentem dedisti mihi, iunge & irriguam. Deditq. ei pater suus irriguum superius, & irriguum inferius. Axa quippe super asinum sedet, cum irrationabilibus carnis suæ motibus anima præsidet. Quæ suspirans a patre terram irriguam petit: quia a creatore nostro cum magno gemitu quærenda est lacrymarum gratia. Sunt namque nonnulli, qui iam in dono perceperunt libere pro iustitia loqui, oppressos tueri, indigentibus possessa tribuere, ardorem fidei habere, sed adhuc gratiam lacrymarum non habent. Hi nimirum terram Australem, & arentem habent, sed adhuc irrigua indigent: quia in bonis operibus positi, in quibus magni atque feruentes sunt, oportet nimirum, vt aut timore supplicij, aut amore regni cælestis mala etiam quæ antea perpetrauerunt, deplorent. Sed quia, vt dixi, duo sunt compunctionis genera, dedit ei pater suus irriguum superius, & irriguum inferius. Irriguum quippe superius accipit anima, cum sese in lacrymis cælestis regni desiderio affligit. Irriguum vero inferius accipit, cum inferni supplicia flendo pertimescit. Et quidem prius inferius, ac post irriguum superius datur. Sed quia compunctio à moris dignitate præeminet, necesse fuit, vt prius irriguum superius, & post irriguum inferius commemorari debuisset.

B

C

Petrus.

D

PLacet quod dicis: Sed postquam hunc venerandæ vitæ Eleutherium huius meriti fuisse dixisti, libet inquirere si nunc in mundo esse credendum est aliquos tales.

De Amantio presbytero prouincia Thuscia. Cap. XXXV.

Gregorius.

FLoridus Tudertinæ Ecclesiæ episcopus, cuius veritatis atque sanctitatis est, dilectioni tuæ incognitum non est. Hic mihi esse apud se presbyterum quendam Amantium nomine præcipuæ simplicitatis, narrauit, virum quem hoc habere virtutis perhibet: vt Apostolorum more manum super ægros ponat, & salutem restituat: & quantumlibet vehemẽs ægritudo sit, ad tactum illius abscedat. Quem hoc etiam habere miraculi adiunxit: quia in quolibet loco quamuis immanissimæ asperitatis serpentem reperiret: mox vt eum signo crucis signauerit, extinguit, ita vt virtute crucis quam vir Dei digito ediderit, diruptis visceribus moriatur. Quem si quando serpens in foramine fugerit, signo crucis os foraminis benedicit: statimq. ex foramine serpens iam mortuus trahitur. Quem tantæ virtutis virum ipse etiam videre curaui, eumq. ad me deductũ in infirmorum domo paucis diebus manere volui: vbi, si qua adesset curationis gratia, citius probari potuisset. Ibi autẽ quidam inter ægros alios mente captus iacebat, quẽ medici Græco vocabulo phreneticũ appellant. Qui nocte quadã cum magnas voces, scilicet vt insanus, ederet, cunctosq. ægros immensis clamoribus perturbaret: ita vt nulli illic capere somnum liceret, fiebat res valde mirabilis: quia vnde vnus male, inde omnes deterius habebant. Sed sicut & prius a reuerentissimo Florido episcopo qui tunc cum prædicto presbytero illic pariter manebat: & post a puero

E

qui

A qui nocte eadem ægrotantibus ſeruiebat, ſubtiliter agnoui, idem venerabilis presbyter de proprio ſtratu ſurgens, ad lectum phrenetici ſilenter acceſſit, & ſuper eum poſitis manibus, orauit. Moxq. illum melius habentem tulit, atque in ſuperiora domus ſecum ad oratorium duxit: vbi pro eo liberius orationi incubuit, & ſtatim eum ſanum ad lectum proprium reduxit: ita vt nullas vlterius voces ederet, nec iam ægrotorum quempiam alliquo clamore perturbaret, nec iam ægritudinem auxit alienam: qui perfecte receperat mentem ſuam. Ex quo eius vno facto didicimus, vt de eo illa omnia audita crederemus.

Petrus.

MAgnæ vitæ ædificatio eſt, videre viros tam mira facientes, atque in ciuibus ſuis Hieruſalem cæleſtem in terra conſpicere.

B

De Maximiniano Syracuſana ciuitatis epiſcopo. Cap. XXXVI.

Gregorius.

NEque hoc ſilendum puto quod omnipotens Deus ſuper Maximinianum famulum ſuum nunc Syracuſanum Epiſcopum, tunc autem mei monaſterij patrem, dignatus eſt monſtrare miraculum. Nam dum iuſſione pontificis mei in Conſtantinopolitanæ vrbis palatio reſponſis Eccleſiaſticis deſeruirem: illuc ad me idem venerabilis Maximinianus charitate exigente cum fratribus venit. Qui cum ad monaſterium meum Romam rediret, in mari Adriatico nimia tempeſtate deprehenſus, inæſtimabili ordine atque inuſitato miraculo erga ſe cunctoſq. qui cum eo aderant, omnipotentis Dei, & iram cognouit, &
C gratiam. Nam cum in eorum morte ventorum nimietatibus eleuati fluctus ſæuirent, ex naui clauis perditis arbor abſciſſa eſt, vela in vndis proiecta, totumq. vas nauis quaſſatum nimijs fluctibus, ab omni fuerat ſua compage diſſolutum. Rimis itaque patentibus intrauit mare, atque vſque ad ſuperiores tabulas impleuit nauem, ita vt non tam nauis intra vndas, quàm vndæ iam intra nauem eſſe viderẽtur. Tunc in eadem naui reſidentes non iam ex morte vicina, ſed ex ipſa eius præſentia ac viſione turbati omnes, ſibimet pacem dederunt, corpus & ſanguinem Redemptoris acceperunt, Deo ſe ſinguli commendantes: vt eorum animas benigne ſuſciperet, quorum corpora in tam paucnda morte tradiderat. Sed omnipotens Deus qui eorum mentes mirabiliter terruit, eorum quoque vitam mirabilius ſeruauit. Nam diebus octo nauis eadem vſque ad ſuperiores tabulas aquis plena iter proprium peragens, enatauit. Nono autem die in Cothronenſis caſtri portum deducta eſt. Ex
D qua exierunt omnes incolumes, qui cum prædicto venerabili viro Maximiniano nauigabant. Cumq. poſt eos ipſe quoque fuiſſet egreſſus, mox in eiuſdem portus profundum nauis demerſa eſt: ac ſi illis egredientibus præ pondere ſubleuatione caruiſſet, & quæ plena hominibus in pelago aquas portauerat, atque natauerat. Maximiniano cum ſuis fratribus recedente, aquas ſine hominibus in portu non valuit portare, vt hinc omnipotens Deus oſtenderet: quia hanc onuſtam ſua manu tenuerat, quæ ab hominibus vacua, & derelicta ſuper aquas non potuit manere.

De Sanctulo presbytero prouincia Nurſia. Cap. XXXVII.

ANte hos dies quoque fere xl. vidiſti apud me eum, cuius ſuperius memoriam feci, venerabilis vitæ presbyterum Sanctulum nomine, qui ad me ex Nurſiæ prouincia an-
E nis ſingulis venire conſueuit. Sed ex eadem prouincia, quidam monachus ante triduum venit, qui grauis nuncij mærore me perculit, qui eundem virum obijſſe, nunciauit. Huius ergo viri, etſi non ſine gemitu dulcedinis recolo, iam tamen ſine formidine virtutes narro, quas a vicinis eius ſacerdotibus mira virtute, & ſimplicitate prædictis agnoui. Et ſicut inter amantes ſe animos hominum, magnum charitatis familiaritas auſum præbet, a me plerumque ex dulcedine exactus, ipſe quoque de his quæ egerat, extrema quædam fateri cogebatur. Hic namque quodam tempore cum in prælo Longobardi oliuam premerent, vt oleum liquari debuiſſet: ſicut iucundus erat, & vultu & animo, vtrem vacuum ad prælum detulit, laborantesq. Longobardos læto vultu ſalutauit, vtrem protulit, & iubendo potius quàm petendo eum impleri ſibi dixit. Sed gentiles viri qui tota iam die fruſtra laborauerant, atque ab oliuis exigere oleum torquendo non poterant, verba illius moleſte ſuſceperunt, eumq. iniurijs inſectati ſunt. Quibus vir Domini lætiori adhuc vultu reſpondit, dicẽs:

Si pro

Si pro me oretis, iſtum vtrem Sanctulo impleatis, & ſic a vobis reuertetur. Cumq. illi ex A
oliuis oleum defluere non cernetent, & virum Dei ad implendum vtrem ſibi inſiſtere viderent, vehementer accenſi, maioribus hunc verborum contumelijs deteſtari cœperunt. Vir autem Dei videns, quòd ex prælo oleum nullo modo exiret, aquam ſibi dari petijt, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum ſuis manibus iactauit. Ex qua protinus benedictione tanta vbertas olei erupit, vt Longobardi qui prius diu incaſſum laborauerant, non ſolum ſua vaſcula omnia, ſed vtrem quoque quem vir Dei detulerat implentes, gratias agerent: quia is qui oleum petere venerat, benedicendo dedit, quod poſtulabat.

ALio quoque tempore vehemens vbiq. fames incubuerat, & beati Laurentij martyris Eccleſia fuerat a Longobardis incenſa. Quem vir Dei reſtaurare cupiens, artifices multos ac plures ſubminiſtrantes operatios adhibuit, quibus neceſſe erat, vt quotidiani ſumptus laborantibus ſine dilatione præberentur. Sed exigente eiuſdem famis neceſſitate, B
panis defuit, cœperuntq. laborantes inſtanter victum quærere: quia vires ad laborem per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis conſolabatur foris promittendo, quod deerat, ſed ipſe grauiter anxiabatur intus, exhibere cibum non valens, quod promittebat. Cum vero huc illueq. anxius pergeret, deuenit ad clibanum, in quo vicinæ mulieres pridie panes coxerant, ibiq. incuruatus aſpexit, ne forte panis a coquentibus remanſiſſet. Tunc repente panem mirę magnitudinis, atque inſoliti candoris inuenit: quem quidem tulit, ſed deferre artificibus noluit, ne fortaſſe alienus eſſet, & culpam velut ex pietate perpetratet. Per vicinas itaque hunc mulieres detulit, eumq. omnibus oſtendit, ac ne cui earum remanſiſſet, inquiſiuit. Omnes autem quæ pridie panem coxerant, ſuum hunc eſſe negauerunt, atque panes ſuos numero integro ſe a clibano retuliſſe, profeſſæ ſunt. Tũc C
lætus vit Domini perrexit ad multos artifices cum vno pane, & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit. Et quia eis annona præbuerat indicauit, eiſq. ad refectionem protinus inuitatis inuentum panem, appoſuit. Quibus ſufficienter pleneq. ſatiatis, plura ex eo quàm ipſe panis fuerat ſtagmenta, collegit. Quæ die quoque altero eis ad refectionem intulit, ſed id quod ex fragmentis ſuperetat, ipſa quoque quæ appoſita fuerant fragmenta, ſuperabat. Factumq. eſt, vt per dies decem omnes illi artifices atque operarij ex illo pane ſatiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie, quod edi poſſet, in craſtinum ſupereſſet, ac ſi fragmenta panis illius pet eſum creſcerent, & cibum comedentium ora repararent.

Petrus.

MIra res, atque in exemplum dominici operis vehementet omnibus ſtupenda. D

Gregorius.

IPſe Petre multos de vno pane pauit per ſeruum, qui ex quinque panibus quinque milia hominum ſatiauit per ſemetipſum, qui pauca ſeminis grana in innumera ſegerum frumenta multiplicat, qui ipſa quoque ſemina produxit ex terra, & ſimul omnia creauit ex nihilo. Sed ne diutius miretis quid in virtute Domini venerandus vir Sanctulus exterius fecerit, audi ex virtute Domini, qualis interius fuit. Die etenim quadam a Longobardis captus, quidam diaconus tenebatur ligatus, eumq. ipſi qui tenuerãt, interficere cogitabant. Adueſperaſcente autem die vir Dei Sanctulus ab eiſdem Longobardis petijt, vt relaxari, eiq. vita concedi debuiſſet, quod poſſe ſe facere omnino negauerunt. Cumq. mortem illius deliberaſſe eos cetneret, petijt vt ſibi ad cuſtodiam tradi debuiſſet. Cui protinus reſponderunt: Tibi quidem eum ad cuſtodiendum damus, ſed ea conditione interpoſita, vt ſi E
iſte fugerit, pro eo ipſe moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, prædictum diaconũ in ſuam ſuſcepit fidem, quem nocte media cum Longobardos omnes ſomno graui depreſſos aſpiceret, excirauit & ait: Surge, & concitus fuge, liberet te omnipotens Deus. Sed idem diaconus promiſſionis eius non immemor, reſpondit, dicens: Fugere pater non poſſum: quia ſi ego fugero, pro me ſine dubio ipſe morieris. Quem vir Domini Sanctulus ad fugiendum compulit, dicens: Surge, & vade, te omnipotens Deus eripiat. Nam ego in manu eius ſum, tantum in me poſſunt facere, quantum ipſe permiſerit. Fugit itaque diaconus, & quaſi deceptus in medio fideiuſſor remanſit. Facto igitur mane Longobardi qui diaconũ ad cuſtodiendum dederant venerunt, quẽ dederant petierunt, ſed hunc venerandus preſbyter fugiſſe reſpondit. Tunc illi inquiunt: Scis ipſe melius quid conuenit. Seruus autẽ Domini conſtãter ait: Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es, nolumus te per varios cruciatus mori, elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini reſpondit: In manu Dei ſum, ea morte me oc-

A me occidite, qua me occidi permiserit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, vt eum capite truncare debuissent: quatenus sine graui cruciatu vitam eius compendiosa morte terminarent. Cognito itaque, quòd Sanctulus qui inter eos pro sanctitatis reuerentia magni honoris habebatur, occidendus esset, omnes qui in eodem loco inuenti sunt Longobardi, conuenerunt, sicut sunt nimiæ crudelitatis læti, ad spectaculum mortis. Circumsteterunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium est, atque ex omnibus viris fortibus electus est vnus, de quo dubium non esset quin vno ictu caput eius abscinderet. Venerandus igitur vir inter armatos deductus, ad sua arma statim cucurrit: nam petijt, vt sibi paululum orandi licentia daretur. Cui dum concessum fuisset, in terram se strauit & orauit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulsauit vt surgeret, dicens: Surge, & flexo genu, tende ceruicem. Surrexit autem vir Domini,
B genuflexit ceruicem tetendit, sed tenso collo eductam contra se spatam intuens, hoc vnum publice fertur dixisse: Sancte Ioannes, suscipe illam. Tunc electus carnifex euaginatum gladium tenens, nisu forti in altum brachium percussurus leuauit, sed deponere nullo modo potuit, nam repente diriguit, & erecto in cælum gladio brachium inflexibile remansit. Tunc omnis Longobardorum turba quæ ad illud mortis spectaculum aderat, in laudis fauorem conuersa mirari cœpit, virumq. Dei cum timore venerari: quia profecto claruerat cuius sanctitatis esset, qui carnificis sui brachium in aere ligasset. Itaque postulatus, vt surgeret, surrexit: postulatus vt brachium sui carnificis sanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, nisi mihi ante iuramentum dederit, quia cum ista manu Christianum hominem non occidat. Sed Longobardus idem qui, vt ita dicam, brachium contra Deum tendendo perdiderat, pœna sua exigente compulsus est iurare se Christia-
C num hominem numquam occidere. Tunc vir Domini præcepit, dicens: Depone manum deorsum. Qui statim deposuit, atque illico adiunxit: Remitte gladium in vaginam. Et statim remisit. Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoscentes, boues & iumenta, quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant, sed vir Domini tale munus suscipere renuit: munus autem bonæ mercedis quæsiuit, dicens: Si mihi aliquid vultis concedere, omnes captiuos quos habetis mihi tribuite, vt habeam vnde pro vobis debeam orare. Factumq. est, & omnes captiui cum eo dimissi sunt, atque superna gratia disponente, cum se vnus pro vno morti obtulit, multos a morte liberauit.

Petrus.

D MIra res, & quamuis hanc ab alijs, & ipse cognouerim: vere tamen fateor, quia mihi quoties narratur, innouatur.

Gregorius.

NIhil in hac re in Sanctulo mireris: sed pensa si potes, quis ille spiritus fuerit, qui eius tam simplicem mentem tenuit, atque in tanto virtutis culmine erexit. Vbi enim eius animus fuit, quando mori pro proximo tam constanter decreuit, & pro temporali vita fratris vnius suam despexit, atque sub gladio ceruicem tetendit? Quæ ergo vis amoris illud cor tenuit, quòd mortem suam pro vnius salute proximi non expauit? Scimus certe quia idem venerabilis vir Sanctulus ipsa quoque elementa literarum bene non nouerat, legis præcepta nesciebat: sed quia plenitudo legis est charitas, legem totam in Dei hac proximi dilectione seruauit, & quod foris in cognitione non nouerat, ei intus viuebat in
E amore. Et qui numquam fortasse legerat quod de redemptore Ioannes Apostolus, dixit: Quoniam sicut ille pro nobis animam suam posuit, sic & nos debemus pro fratribus ani- 1. Ioan. 3. c
mas ponere, tam sublime apostolicum præceptum faciendo magis, quàm sciendo, nouerat. Comparemus si placet eum hac nostra indocta scientia illius doctam ignorantiam. Vbi hæc nostra iacet, ibi illius disciplina eminet. Nos de virtutibus vacui loquimur, & quasi inter fructifera arbusta positi, odoramur poma nec manducamus. Ille virtutum fructus carpere nouerat, quamuis hos in verbis odorari nesciebat.

Petrus.

QVidnam quæso tu esse existimas, quòd boni quique subtrahuntur: & qui viuere ad ædificationem multorum poterant, aut penitus inueniri nequeunt, aut certe iam omni modo rarescunt?

Gregorius.

A

Gregorius.

MAlitia remanentium meretur, vt hi qui prodesse poterant, festine subtrahantur: & cum mundi finis appropinquat, electi tolluntur, ne deteriora videant. Hinc enim
Isa. 57. a propheta ait: Iustus perit, & nemo est qui recogitet in corde suo. & viri misericordiæ col-
Hier. 50. d liguntur: quia non est qui intelligat. Hinc rursus scriptum est: Aperite vt exeant qui con-
Eccl. 3. d culcent eam, tollite de via lapides. Hinc Salomon ait: Tempus mittendi lapides, & tempus colligendi. Quo igitur finis mundi vrget, eo necesse est, vt viui lapides ad ædificium cæleste colligantur: quatenus Hierusalem nostra in mensuram suæ constructionis excrescat. Nec tamen ita omnes electos subtrahi credimus, vt soli in mundo peruersi remaneant: quia numquam peccatores ad lamentum pœnitentiæ redirent, si nulla essent bono- B
rum exempla, quæ eorum mentem traherent.

Petrus.

IN cassum subtrahi bonos queror: quia perire cateruatim, & malos video.

De visione Redempti Ferentina ciuitatis episcopi, Cap. XXXVIII.

Gregorius.

HAc de re nihil Petre, mireris: nam Redemptum Ferentinæ ciuitatis episcopum vitæ venerabilis virum, qui ante hos fere annos septem, ex hoc mundo migrauit, tua di- C
lectio cognitum habuit. Hic sicut mihi adhuc in monasterio prope posito, valde familiariter iungebatur, hoc quod Ioannis iunioris prædecessoris mei tempore, de mundi fine cognouerat, sicut longe lateq. claruerat, a me tequisitus mihi ipse narrabat. Aiebat namque quia quadam die dum parochias suas ex more circuiret, peruenit ad Ecclesiam beati Eutichij martyris. Adueſperascente autem die stratum fieri sibi iuxta sepulchrum martyris voluit, atque ibi post laborem, quieuit: cum nocte media, vt asserebat, nec perfecte vigilare poterat, nec dormiebat, sed depressus, vt solet somno, grauabatur quodã pondere vigilãs animus: atque ante eum idem beatus martyr Euthychius astitit, dicens: Redempte vigilas? Cui respondit: Vigilo. Qui ait: Finis venit vniuersæ carnis, finis venit vniuersæ carnis, finis venit vniuersæ carnis. Post quam trinam vocem visio martyris, cum omnipo- D
tentis Dei gratia, quæ mentis eius oculis apparebat, euanuit. Tunc vir Dei surrexit, seq. in orationis lamentum dedit. Mox enim illa terribilia in cælum signa secuta sunt, vt hastæ, atque acies igneæ ab aquilonis parte viderentur. Mox effera Longobardorum gens, de vagina suæ habitationis educta, in nostram ceruicem grassata est, atque humanum genus, quod in hac terra præ nimia multitudine quasi spissæ segetis more surrexerat, succisum aruit. Nam depopulatæ vrbes, euersa castra, concrematæ Ecclesiæ, destructa sunt monasteria virorum ac feminarum, desolata ab hominibus prædia, atque ab omni cultore destituta, in solitudine vacat terra: nullus hanc possessor inhabitat, occupauerunt bestiæ loca, quæ prius multitudo hominum tenebat. Et quid in alijs mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos viuimus, finem suũ mundus iã non nunciat, sed ostendit. Tanto ergo nos necesse est instantius æterna quærere, quanto a nobis cognoscimus velociter temporalia fugisse. Despiciendus a nobis hic mundus fuerat, etiam si blandiretur, si rebus E
prosperis demulceret animum. At postquam tot flagellis premitur, tanta aduersitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat: quid nobis aliud quàm ne diligatur clamat? Multa autem fuerant, quæ adhuc de electorum factis narrare debuissem, sed hæc silentio supprimo, quia ad alia festino.

Petrus.

QVia multos intra sanctæ Ecclesiæ gremium constitutos, de vita animæ post mortem carnis perpendo dubitare, quæso vt debeas, vel qua ex ratione possit agnosci, vel si qua animarum exempla animo occurrunt, pro multorum ædificatione dicere: vt hi qui suspicantur, discant cum carne animam non finiri.

Gregorius.

A

Gregorius.

LAborioſum valde hoc opus eſt, & maxime occupato animo atque ad alia tendenti. Sed ſi ſunt quibus prodeſſe valeat, voluntatem meam proculdubio poſtpono vtilitati proximorum, & inquantum Deo largiente valuero, quòd anima poſt carnem viuat, ſubſequenti hoc quarto volumine demonſtrabo.

FINIS LIBRI TERTII.

B

CAPITA LIBRI QVARTI.

1 Quòd aterna ac ſpiritalia idea a carnalibus minus credantur, quia ea que audiunt, per experimentum minime noverunt.
2 Quòd ſine fide neque infidelis viuat.
3 Quòd tres ſpiritus vitales ſunt creati.
4 De quaſtione Salomonis que dicitur, Vnus interitus eſt hominis, & iumentorum.
5 De quaſtione anima inuiſibiliter exeuntis, an ſit qua videri non poſſit.
C 6 Quòd vita anima manentis in corpore ſicut deprehenditur ex motu membrorum, ſic vita anima poſt corpus in ſanctis penſanda eſt ex virtute miraculorum.
7 De egreſſibus animarum.
8 De egreſſu anime ſpecioſi monachi.
9 De anima cuiuſdam incluſi.
10 De egreſſu anime Spei abbatis.
11 De egreſſu anime Vrſini presbyteri.
12 De anima Probi Reatine ciuitatis epiſcopi.
13 De tranſitu Galle ancille Dei.
14 De tranſitu Seruuli paralytici.
15 De tranſitu Romule ancille Dei.
D 16 De tranſitu Tharſille virginis.
17 De tranſitu Muſe puelle.
18 Quòd quibuſdam parvulis regni celeſtis aditus a parentibus clauditur, cum ab eis male nutriuntur, vt de puero blaſphemo oſtenditur, & poſtmodum declaratur.
19 De tranſitu Stephani ſerui Dei.
20 Quod aliquando anima meritum non in ipſo egreſſu, ſed poſt mortem verius declaratur.
21 De duobus monachis Valentij abbatis.
22 De tranſitu Sorani abbatis.
23 De tranſitu diaconi Eccleſie Marſorum.
24 De morte viri Dei qui miſſus Bethel fuerat.
25 Si ante reſtitutionem corporis recipiantur in celo anime iuſtorum.
E 26 Quibus modis morientes aliqua predicunt, & de morte cuiuſdam aduocati, & de reuelatione Gerontij ac Melliti monachorum, & de morte pueri Armentarij, & de diuerſitate linguarum.
27 De morte Theophanij comitis.
28 Quòd ſicut anima perfectorum in celo, ita poſt diſſolutionem corporum iniquorum anima in inferno eſſe credenda ſunt.
29 Qua ratione credendum ſit, vt in corporeos ſpiritus tenere ignis corporeus poſſit.
30 De morte Theodorici regis Ariani.
31 De morte Reparati.
32 De morte curialis, cuius ſepultura incenſa eſt.
33 Si boni bonos in regno, & mali malos in ſupplicio agnoſcunt.
34 De quodam religioſo moriente qui prophetas vidit.

35 Quòd

35 Quòd se etiam ignota anima nonnunquam exitura cognoscunt, quæ vel pro culpis tormenta, vel pro bonis actibus similia sunt præmia recepturæ: & de morte Ioannis, & Vrsi atque Eumorphij, & Stephani. A
36 De his qui per errorem duci videntur e corpore, & de vocatione, & de reuocatione Petri monachi, & de morte & resuscitatione Stephani: ac de visione cuiusdam militis, & Densdedit, cuius domus sabbato visa est adificari: & de pœna Sodomorum.
37 Quòd quorundam anima adhuc in corpore posita pœnale aliquid de spiritalibus vident: & de Theodoro puero.
38 De morte Chrysorij, & monachi cuiusdam Iconia.
39 An post mortem ignis purgatorius sit.
40 De anima Paschasij diaconi.
41 Cur in extremis temporibus tam multa de animabus clarescunt, quæ ante latuerunt. B
42 Vbi esse infernus credendus sit.
43 Vtrum vnus gehenna ignis sit, an diuersi?
44 Si semper ardeant, qui gehenna incendio deputantur.
45 Quomodo anima immortalis dicitur, si constat, quòd mortis damnatione puniatur.
46 De quodam sancto viro qui ad mortem veniens, expauit.
47 Quod quidam ne in morte timeant, reuelatione roborantur, & de Antonio, & Merulo, & Ioanne monachis.
48 An obseruanda sint somnia, & quot sunt modi somniorum.
49 De quodam viro, cui per somnium longa vita spatia promissa sunt, & in breui tempore morte resecata.
50 An prosit animabus, si mortuorum corpora in Ecclesia fuerint sepulta. C
51 De quadam sanctimoniali in Ecclesia sancti Laurentij sepulta, qua dimidia apparuit incensa.
52 De Valeriani patricij sepultura.
53 De corpore Valentini sepulti ab Ecclesia post mortem proiecto.
54 De tinctoris corpore in Ecclesia sepulto, & postmodum non inuento.
55 Quid sit, quod post mortem valeat ad absolutionem animas adiuuare, & de Centumcellensi presbytero, qui a cuiusdam spiritu petitus est, vt per sacram hostiam post mortem potuisset adiuuari, & de anima Iusti monachi.
56 De vita, & transitu Cassy episcopi.
57 De quodam ab hostibus capto, cuius vincula oblationis hora solutbantur, & de Caraca nauta per salutarem hostiam a naufragio liberato. D
58 De virtute ac mysterio victimæ salutaris.
59 De affligendo corde inter sacra mysteria, & de mentis custodia post compunctionem.
60 De relaxandis culpis alienis, vt nostra relaxentur.

S. GREGORII MAGNI PAPAE PRIMI DIALOGORVM LIBER IIII.

Quòd aterna ac spiritalia ideo a carnalibus minus credantur, quia ea quæ audiunt, per experimentum minime nouerunt.
Caput. I.

A POstquam de paradisi gaudijs, culpa exigente, expulsus est primus humani generis parens, in huius cæcitatis atque exilij, quam patimur venit ærumnam: quia peccando extra semetipsum fusus, iam illa cælestis patriæ gaudia, quæ prius contemplabatur, videre non potuit. In paradiso quippe assueuerat homo verbis Dei perfrui, beatorum angelorum spiritibus cordis munditia, & celsitudine visionis interesse. Sed postquam huc cecidit, ab illo quo implebatur mentis lumine recessit. Ex cuius videlicet carne nos in huius exilij cæcitate nati, audimus quidem cælestem esse patriam, audimus eius ciues angelos Dei, audimus eorundem angelorum socios spiritus iustorum, & perfectorum. Sed carnales quique, quia illa inuisibilia scire non valent per experimentum, dubitant vtrum ne sit, quod corporalibus oculis non vident. Quæ nimirum dubietas in primo parente nostro esse non potuit: quia excluſus a paradisi gaudijs hoc, quod amiserat, quia viderat,
B recolebat. Hi autem sentire, vel recolere audita non possunt, qui eorum nullum sicut ille saltem de præterito experimentum tenent. Ac si enim prægnans mulier mittatur in carcerem, ibiq. pariat puerum, qui natus puer in carcere nutriatur, & crescat, cui si fortasse mater quæ hunc genuit solem, lunam, stellas, montes, & campos, volantes aues, currentes equos nominet, ille vero qui est in carcere natus, & nutritus nihil aliud quàm tenebras carceris sciat, & hæc quidem esse audiat, sed quia per experimentum non nouit, veraciter esse diffidat: ita in hac exilij sui cæcitate nati homines, dum esse summa, & inuisibilia audiunt, diffidunt an vera sint: quia sola hæc infima in quibus nati sunt visibilia nouerunt. Vnde factum est, vt ipse inuisibilium, & visibilium creator ad humani generis redemptionem vnigenitus patris veniret, & sanctum spiritum ad corda nostra mitteret: quatenus per eum viuificati crederemus, quæ adhuc scire per experimentum non
C possumus. Quotquot ergo hunc spiritum hereditatis nostræ pignus accepimus, de vita inuisibilium non dubitamus. Quisquis autem in hac credulitate adhuc solidus non est, debet proculdubio maiorem dictis fidem præbere, eisq. iam per spiritum sanctum inuisibilium experimentum habentibus credere: quia & stultus est puer si matrem ideo æstimet de luce mentiri, quia ipse nihil aliud quàm tenebras carceris agnouit.

Petrus.

PLacet valde, quòd dicis. Sed qui esse inuisibilia non credit, profecto infidelis est: qui vero infidelis est, in eo quod dubitat, fidem non quærit, sed rationem.

Quod sine fide neque infidelis viuat. *Cap. II.*

Gregorius.

AVdacter dico, quia sine fide neque infidelis viuit. Nam si ab infideli, percunctari voluero quẽ patrẽ, vel quam matrẽ habuerit, protinus respondebit illũ atque illã.

Quem ſi ſtatim requiram: vtrumne nouerit quando conceptus ſit, vel viderit quando natus: nihil horum ſe, vel noſſe, vel vidiſſe fatebitur, & tamen quod non vidit, credit. Nam illum patrem, illamq. ſe habuiſſe matrem abſque dubitatione teſtabitur. A

Petrus.

FAteor: quia nunc vſque neſciui, quòd infidelis haberet fidem.

Gregorius.

HAbent etiam infideles fidem, ſed vtinam in Deum. Quam ſi vtique haberent, infideles non eſſent. Sed hinc in ſua perfidia redarguendi ſunt, hinc ad fidei gratiam prouocandi: quia ſi de ipſo ſuo viſibili corpore credunt, quòd minime viderunt, cur inuiſibilia non credunt, quæ corporaliter videre non poſſunt?

Quòd tres ſunt vitales ſpiritus creati. Cap. III.

NAm quia poſt mortem carnis viuat anima, patet ratio, ſed fidei admixta. Tres quippe vitales ſpiritus creauit omniporens Deus. Vnum qui carne non tegitur: alium qui carne tegitur, ſed non cum carne moritur: tertium qui carne tegitur, & cum carne moritur. Spiritus namque eſt qui carne non tegitur, angelorum: ſpiritus qui carne tegitur, ſed cum carne non moritur: hominũ, ſpiritus qui carne tegitur, & cum carne moritur, iumentorum omniumq. brutorum animalium. Homo itaque ſicut in medio creatus eſt, vt eſſet inferior angelo, ſuperior iumento: ità aliquid habet commune cum ſummo, aliquid commune cum infimo: immortalitatem ſcilicet ſpiritus cum angelo, mortalitatem vero carnis cum iumento: quoſque & ipſam mortalitatem carnis gloria reſurrectionis abſorbeat, & inhærendo ſpiritui caro ſeruetur in perpetuum: quia & ipſe ſpiritus inhærendo carni, ſeruatur in Deum. Quæ tamen caro nec in reprobis inter ſupplicia perfecte deficit: quia ſemper deficiendo ſubſiſtit, vt qui ſpiritu, & carne peccauerunt, ſemper eſſentialiter viuentes, & carne ſpiritu ſine fine moriantur. B C

Petrus.

RAtioni fidelium placent cuncta quæ dicis. Sed quæſo te, dum ſpiritus hominum atque iumentorum tanta diſtinctione diſcernis, quid eſt quod Salomon ait: Dixi in corde meo de filijs hominum, vt probaret eos Deus, & oſtenderet ſimiles eſſe beſtijs? Idcirco vnus interitus eſt hominis & iumentorum, & æqua vtriuſque conditio. Qui adhuc eandem ſuam ſententiam ſubtiliter exequens, adiungit: Sicut moritur homo, ſic & illa moriuntur. Similiter ſpirant omnia, & nihil habet homo iumentis amplius. Quibus adhuc verbis generalem diffinitionem ſubinfert, dicens: Cuncta ſubiacent vanitati, & omnia pergunt ad vnum locum: de terra facta ſunt, & in terram pariter reuertentur. *Eccl. 3. c* *Ibidem. c* *Ibidem. d* D

De quæſtione Salomonis quæ dicitur: Vnus interitus eſt hominis, & iumentorum. Cap. IIII.

Gregorius.

SAlomonis liber in quo hæc ſcripta ſunt, Eccleſiaſtes appellatus eſt. Eccleſiaſtes autem proprie concionator dicitur. In concione vero ſententia promitur, per quam tumultuoſa turbæ ſeditio comprimatur. Et cum multi diuerſa ſentiunt, per concionantis rationem ad vnam ſententiam perducuntur. Hic igitur liber idcirco concionator dicitur: quia Salomon in eo quaſi tumultuãtis turbæ ſuſcepit ſenſum, vt ea per inquiſitionem dicat, quæ fortaſſe per tentationem imperita mens ſentiat. Nam quot ſententias, quaſi per inquiſitionem mouet, quaſi tot in ſe perſonas diuerſorum ſuſcipit. Sed concionator verax velut extenſa manu omnium tumultus ſedat, eoſq. ad vnam ſententiam reuocat, cum in eiuſdem libri termino, ait: Finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time, & mandata eius obſerua, hoc eſt enim omnis homo. Si enim in libro eodem per locutionem ſuam multorum perſonas non ſuſceperat, cur ad audiendum loquendi finem ſecum pariter omnes admonebat? Qui igitur in fine libri dicit: Omnes pariter audiamus: ipſe ſibi teſtis eſt, quia in ſe multorum perſonas ſuſcipiens, quaſi ſolus locutus non eſt. Vnde & alia ſunt quæ in libro eodem per inquiſitionem mouentur, atque alia quæ per rationem ſatisfaciunt. Alia quæ ex tentati profert animo, atque adhuc huius mundi delectationibus dediti: alia vero in quibus ea quæ rationis ſunt, differat, atque animum a delectatione compeſcat: ibi namque ait: Hoc itaque mihi viſum eſt bonum, vt comedat quis, & bibat, & fruatur lætitia ex labore ſuo. Et longe inferius ſubiungit: Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. Si enim bonum eſt manducare & bibere, melius fuiſſe videbatur ad domum conuiuij pergere, quàm ad domum luctus. Ex qua re oſtenditur, quia illud ex *Eccl. 12. d* *Eccl. 5. c* *Eccl. 7. a* E

A illud ex infirmantium persona intulit, hoc vero ex rationis diffinitione subiunxit. Nam ipsas protinus rationis causas edisserit, & de domo luctus quæ sit vtilitas ostendit, dicens: In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens homo cogitat quid futurus sit. Rursum illic scriptum est: Lætare iuuenis in adolescentia tua. Et paulo post subditur: Adolescentia enim, & voluptas vana sunt. Qui dum hoc postmodum vanum esse redarguit, quod prius admonuisse videbatur, patenter indicat, quia illa quasi ex desiderio carnali verba intulit, hæc vero ex iudicij veritate, subiunxit. Sicut ergo delectationem prius carnalium exprimens, curis postpositis denunciat bonum esse manducare & bibere, quod tamen postmodum ex iudicis ratione reprehendit, cum esse melius dicit ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij: & sicut quod air lætari debere iuuenem in adolescentia sua, quasi ex deliberatione carnalium proponit, & tamen postmodum per diffinitionem
B sententiæ adolescentiam, & voluptatem vana esse redarguit, ita etiam concionator noster: velut ex mente infirmantium humanæ suspicionis sententiam proponit, dum dicit: Vnus interitus est hominis &, iumentorum, & æqua vriusque conditio. Sicut moritur homo, sic, & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumentis amplius. Qui tamen ex diffinitione rationis suam postmodum sententiam protulit, dicens: Quid habet amplius sapiens stulto, & quid pauper, nisi vt pergat illuc vbi est vita? Qui igitur dixit: Nihil habet homo iumentis amplius, ipse rursum diffinit, quia habet aliquid sapiens non solum amplius a iumento, sed etiam ab homine stulto, videlicet vt pergat illuc vbi est, vita. Quibus verbis primum indicat, quia hic hominum vita non est, quam esse alibi testatur. Habet ergo homo hoc amplius iumentis: quia illa post mortem non viuunt, hic vero tunc viuere inchoat, cum per mortem carnis, hanc visibilẽ vitam consummat. Qui etiam
C longe inferius dicit: Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erit apud inferos, quo tu properas. Quomodo ergo vnus interitus est hominis, & iumenti, & æqua vtriusque conditio? Aut quomodo nihil habet homo iumentis amplius, cum iumenta post mortem carnis non viuunt? hominum vero spiritus pro malis suis operibus post mortem carnis ad inferos deducti, nec in ipsa morte moriuntur? Sed in vtraque tam dispari sententia demonstratur, quia concionator verax est, & illud ex tentatione carnali intulit, & hoc postmodum ex spiritali veritate diffiniuit.

Eccl. 11. d

Eccl. 12. a

Eccl. 6. c

Petrus.

LIbet nescisse quod requisiui, dum me in tanta subtilitate contigit discere, quod nescisse. Sed quæso te, vt me æquanimiter feras, si ipse quoque apud te more Ecclesiastis nostri infirmantium in me personam susceperò, vt eisdem infirmantibus prodesse propin-
D quius quasi per eorum inquisitionem possim.

Gregorius.

CVr condescendentem te infirmitati proximorum æquanimiter non feram? cum Paulus dicat: Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos. Quod ipse quoque dum ex condescensione charitatis egeris, in hac re amplius venerari debes, in qua morem egregij prædicatoris imitaris.

1. Cor. 9. d

De qualitate animæ inuisibiliter exeuntis, an sit quæ videri non possit. Cap. V.

Petrus.

QVodam fratre moriente præsentem me fuisse contigit. Qui repente dum loqueretur, vitalem misit flatum, & quem prius mecum loquentem videbam, subito extinctum vidi. Sed eius anima vtrum egressa sit an non, non vidi: & valde durum videtur,
E vt credatur res esse, quam nullus valeat videre.

Gregorius.

QVid mirum Petre, si egredientem animam non vidisti, quam & manentem in corpore non vides? Numquidnam modo cum mecum loqueris, quia videre in me non vales animam meam, idcirco me esse exanimem credis? Natura quippe animæ inuisibilis est, atque ita ex corpore inuisibiliter egreditur, sicut in corpore inuisibiliter manet.

Quòd vita animæ manentis in corpore, sicut deprehenditur ex motu membrorum, sic vita animæ post corpus in sanctis pensanda est ex virtute miraculorum.

Petrus.

SEd vitam animæ in corpore manentis pensare possum ex ipsis moribus corporis: quia nisi corpori anima adesset, eusdem membra corporis moueri non possent: vitam vero

animæ post carnem in quibus motibus quibusve operibus videam, dicas: vt ex rebus visis A
etiam colligam, quod videre non possum.

Gregorius.

NOn quidem subtiliter, sed solerter dico: quia sicut vis animæ viuificat, & mouet corpus, sic vis diuina implet quæ creauit omnia: & alia inspirando viuificat, alijs tribuit, vt viuant, alijs vero hoc solummodo præstat, vt sint. Quia vero esse non dubitas creantem, & regentem, implentem, & circumplectentem, transcendentem, & sustinentem, incircumscriptum atque inuisibilem Deum: ita dubitare non debes hunc inuisibilia obsequia habere. Debent quippe ea quæ ministrant, ad eius similitudinem tendere cui ministrant: vt, & quæ inuisibili seruiunt, esse inuisibilia non dubitentur. Hæc autem quæ esse credimus, nisi sanctos Angelos, & Spiritus iustorum? Sicut ergo motum considerans corporis, vitam animæ manentis in corpore perpendis ab imo, ita vitam animæ exeuntis B
e corpore perpendere debes a summo: quia potest inuisibiliter viuere, quam oportet in obsequio inuisibilis conditoris manere.

Petrus.

REcte totum dicitur, sed mens refugit credere, quod corporeis oculis non valet videri.

Gregorius.

Hebr. 11.a CVm Paulus dicat: Est enim fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium: hoc veraciter dicitur credi, quod non valet videri. Nam credi iam non potest, quod videri potest. Vt tamen te breuiter reducam ad te, nulla visibilia nisi per inuisibilia videntur. Ecce enim cuncta corporea oculus tui corporis aspicit, nec tamen ipse corporeus oculus aliquid corporeum videret, nisi hunc res incorporea ad videndum acueret. Nam tolle mentem quæ non videtur, & incassum patet oculus qui videbat. Subtrahe C
animam corpori, remanent proculdubio oculi in corpore aperti. Si igitur per se videbant, cur discedente anima nihil vident? Hinc ergo collige: quia ipsa quoque visibilia non nisi per inuisibilia videntur. Ponamus quoque ante oculos mentis ædificari domus, immensas moles leuari, pendere magnas in machinis columnas, quis, quæso te, hoc opus operatur, corpus visibile, quod illas moles manibus trahit, an inuisibilis anima quæ viuificat corpus? Tolle enim quod non videtur in corpore, & mox immobilia remanent cuncta quæ moueri videbantur, sicut visibilia corpora metallorum. Qua ex re pensandum est, quia in hoc quoque mundo visibili nihil, nisi per creaturam inuisibilem disponi potest. Nam sicut omnipotens Deus aspirando, vel implendo ea quæ ratione subsistunt, & viuificat, & mouet inuisibilia: ita ipsa quoque inuisibilia implendo mouent atque sensificant carnalia corpora, quæ videntur. D

Petrus.

IStis fateor allegationibus libenter victus prope nulla iam esse hæc visibilia existimare compellor, qui prius in me infirmantium personam suscipiens de inuisibilibus dubitabam. Itaque placent cuncta quæ dicis: sed tamen sicut vitam animæ in corpore manentis ex motu corporis agnosco, ita vitam animæ post corpus apertis quibusdam rebus attestantibus cognoscere cupio.

Quia vita animæ manentis in corpore, sicut deprehenditur ex motu membrorum, sic vita animæ post corpus in sanctis pensanda est ex virtute miraculorum. Cap. V I.

Gregorius.

HAc in re si cor paratum tuæ dilectionis inuenio, in allegatione minime laboro. E
Numquid nam sancti Apostoli, & martyres Christi præsentem vitam despicerent, & in mortem carnis animas ponerent, nisi certiorem animarum vitam subsequi scirent? Tu vero ipse inquies, quia vitam animæ in corpore manentis ex motibus corporis agnoscis: & ecce hi qui animas in mortem posuerunt, atque animarum vitam post mortem carnis esse crediderunt, quotidianis miraculis coruscant. Ad extincta namque eorum corpora viuentes ægri veniunt, & sanantur, periuri veniunt, & dæmonio vexantur, dæmoniaci veniunt, & liberantur, leprosi veniunt, & mundantur, deferuntur mortui, & suscitantur. Pensa itaque eorum animæ qualiter viuunt illic, vbi viuunt: quorum hic mortua corpora in tot miraculis viuunt. Si igitur vitam animæ manentis in corpore deprehendis ex motu membrorum, cur non perpendis vitam animæ post corpus etiam per ossa mortua in virtute miraculorum?

Petrus.

A Petrus.

NVlla vt opinor huic allegationi ratio obsistit, in qua ex rebus visibilibus cogimur credere, quod non videmus.

De egressibus animarum. Cap. VII.

Gregorius.

PAulo superius questus es morientis cuiusdam egredientem te animam non vidisse: sed hoc ipsum iam culpæ fuit, quòd corporeis oculis rem videre inuisibilem quæsisti. Nam multi nostrum mentis oculum fide pura, & vbere oratione mundantes, egredientes e carne animas frequenter viderunt. Vnde nunc mihi necesse est, vel qualiter egredientes animæ visæ sint, vel quanta ipsæ dum egrederentur, viderint, enarrare: quatenus fluctuanti animo, quòd plene ratio non valet, exempla suadeant. In secundo namque huius operis libro iam præfatus sum, quòd vir venerabilis Benedictus sicut a fidelibus eius discipulis agnoui, longe a Capuana vrbe positus, Germani eiusdem vrbis Episcopi animam nocte media in globo igneo ad cælum ferri ab Angelis, aspexit. Qui eandem quoque ascendentem animam intuens, mentis laxato sinu quasi sub vno Solis radio cunctum in suis oculis collectum mundum vidit.

B *sup. lib. 2. c. 35.*

De egressu animæ speciosi monachi. Cap. VIII.

EIsdem quoque discipulis illius narrantibus didici, quia duo nobiles viri atque exteriotibus studijs eruditi germani fratres, quorum vnus Speciosus, alter Gregorius dicebatur, eius se regulæ in sancta conuersatione tradiderunt. Quos idem pater venerabilis in monasterio, quod iuxta Taracinensem vrbem construxerat, fecit habitare. Qui multas quidem pecunias in hoc mundo possederant, sed cuncta pauperibus pro animarum suarum redemptione largiti sunt, & in eodem monasterio permanserunt. Quorum vnus, scilicet Speciosus, dum pro vtilitate monasterij iuxta Capuanam vrbem missus fuisset, die quadam fratet eius Gregorius cum fratribus ad mensam sedens atque conuescens, per spiritum subleuatus aspexit, & vidit Speciosi germani sui animam tam longe a se positi de corpore exire: quod mox fratribus indicauit, & cucurrit, iamq. eundem fratrem suum sepultum reperit, quem tamen hora ea qua viderat exisse de corpore, inuenit.

C

De anima cuiusdam inclusi. Cap. IX.

QVidam religiosus atque fidelissimus vir adhuc mihi in monasterio posito, narrauit, quod aliqui de Siciliæ partibus nauigio Romam petentes, in mari medio positi, cuiusdam serui Dei qui in Samnio fuerat inclusus, ad cælum ferri animam viderunt. Qui descendentes ad terram, causamq. an ita esset acta perscrutantes, illo die inuenerunt obijsse Dei famulum, quo eum ad cælestia regna ascendisse, cognouerunt.

D

De egressu animæ Spei abbatis. Cap. X.

ADhuc in monasterio positus cuiusdam valde venerabilis viri relatione cognoui, quod dico. Aiebat enim, quia venerabilis pater nomine Spes, monasterium construxit in loco cui vocabulum Cample est, qui sexti ferme miliarij interiacẽte spatio a vetusta Nursiæ vrbe, disiungitur. Hunc omnipotens, & misericors Deus ab æterno verbere flagellando protexit, eiq. dispensationis suæ maximam securitatem seruauit, & gratiam, quantumq. eum prius flagellando diligeret, postmodum perfecte sanando, monstrauit. Eius namque oculos per quadraginta annorum spatium continuæ cæcitatis tenebris pressit, nullum ei lumen, vel extremæ visionis aperiens. Sed quia nemo in verbere illius gratia se destituente substitit, & nisi idem misericors pater qui pœnam irrogat, patientiam præstet, mox per impatientiam peccatum nobis ipsa auget correptio peccatorum, fitq. modo miserabili, vt culpa nostra vnde sperare debuit terminum, inde sumat augmentum: idcirco nostra Deus infirma conspiciens, flagellis suis custodiam permiscet, atque in percussione sua electis filijs nunc misericorditer iustus est, vt sint quibus postea debeat iuste misereri. Vnde venerabilem senem dum exterioribus tenebris premeret, interna numquam luce destituit. Qui cum flagello fatigatetur corporis, habebat per sancti spiritus custodiam, consolationem cordis. Cum vero iam anni quadragesimi fuisset in cæcitate tempus expletum, ei Dominus lumen reddidit, & vicinum suum obitum denunciauit: atque vt monasterijs

E

circumquaque constructis verbum vitæ prædicaret, admonuit: quatenus corporis recepto lumine, visitatis in circuitu fratribus cordis lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperans, fratrum cœnobia circuiuit, mandata vitæ quæ agendo didicerat, prædicauit. Quintodecimo igitur die ad monasterium suum peracta prædicatione reuersus est, ibiq. fratribus conuocatis astans in medio sacramentum Dominici corporis & sanguinis sumpsit, moxq. cum eis mysticos Psalmorum cantus exorsus est. Qui illis psallentibus orationi intentus animam reddidit. Omnes vero fratres qui aderant, ex ore eius exisse columbam viderunt, quæ mox aperto tecto oratorij egressa aspicientibus fratribus penetrauit cælum. Cuius idcirco animam in columbæ specie apparuisse credendum est, vt omnipotens Deus ex hac ipsa specie ostenderet, quàm simplici corde ei vir ille seruisset. A

De egressu animæ Vrsini presbyteri. Cap. XI. B

Parte 1. dist. 32. cap. presbyter.

SEd neque hoc sileam quod vir venerabilis abbas Stephanus, qui non longe ante hoc in hac vrbe defunctus est, quem ipse etiam bene nosti, in eadem prouincia Nursiæ contigisse referebat. Aiebat enim quod illic presbyter quidam commissam sibi cum magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinationis acceptæ presbyteram suam, vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se proprius accedere numquam sinebar, eamque sibimet propinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis abscíderat. Habent quippe sancti viri hoc proprium: nam vt semper ab illicitis longe sint, a se plerumque etiam licita abscindunt. Vnde idem vir ne vnquam per eam incurreret culpam, sibi etiam per illam ministrari recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis presbyter cum longam vitæ impleſſer ætatem, anno quadragesimo ordinationis suæ inardescente grauiter febre correptus, ad extrema deductus est. Sed cum eum presbytera sua conspiceret solutis iam membris quasi in morte distentum, si quod adhuc ei vitale spiramen inesset, naribus eius apposita curauit aure dignoscere. Quod ille sentiens, cui tenuissimus inerat flatus, quantulo adnisu valuit, vt loqui potuisset, inferuescente spiritu collegit vocem atque erupit, dicens: Recede a me mulier, adhuc igniculus viuit, paleam tolle. Illa igitur recedente, crescente virtute corporis cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: Bene veniant domini mei, bene veniant domini mei: quid ad tantillum seruulum vestrum estis dignati conuenire. Venio, venio: Gratias ago, gratias ago. Cumq. hoc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret, noti sui qui illum circumsteterant, requirebant. Quibus ille admirando respondit, dicens: Numquid hic conuenisse sanctos Apostolos non videtis? beatum Petrum & Paulum primos Apostolorum non aspicitis? Ad quos iterum conuersus, dicebat: Ecce venio, ecce venio: atque inter hæc verba animam reddidit. Er quia veraciter sanctos Apostolos viderit, eos etiam sequendo testatus est. Quod plerumque contingit iustis, vt in morte sua sanctorum præcellentium visiones aspiciant, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant: sed dum eorum menti internorum ciuium societas ostenditur, a carnis suæ copula sine doloris, & formidinis fatigatione soluantur. C D

De anima Probi Reatina vrbis episcopi. Cap. XII.

QVa de re neque hoc sileam, quod Probus omnipotentis Dei famulus, qui nunc in hac vrbe monasterio presto est, quod appellatur Reatum, de Probo patruo suo Reatinæ ciuitatis Episcopo mihi narrare consueuit, dicens: quia appropinquante vitæ eius termino, eum grauissima depressit ægritudo. Cuius pater nomine Maximus pueris circumquaque transmissis colligere medicos studuit, si fortasse eius molestiæ, subueniri potuisset. Sed congregati ex vicinis locis vndique medici, ad tactum venæ denunciauerunt eius exitum citius affuturum. Sed cum iam tempus refectionis incumberet, atque diei hora tardior excreuisset, venerandus Episcopus de illorum potius quàm de sua salute solicitus eos qui aderant, admonuit, cum sene patre in superioris episcopij sui partes ascendere, seq. post laborem reficiendo reparare. Omnes igitur ascenderunt domum, vnus ei tantum modo paruulus relictus est puer, quem nunc quoque prædictus Probus asserit superesse. Qui dum lecto iacentis assisteret, subito aspexit intrantes ad virum Dei quosdam viros stolis candidis amictos: qui eundem quoque candorem vestium vultum suorum luce vincebant. Qua splendoris etiam claritate perculsus, quinam illi essent, emissa cœpit voce clamare. Qua voce etiam Probus episcopus commotus, intrantes eos aspexit & agnouit, atque eundem stridentem vagientemq. puerum consolari cœpit, E

A cœpit,dicens: Noli timere, quia ad me ſanctus Iuuenalis, & ſanctus Eleutherius martyres venerunt. Ille autem tantæ viſionis nouitarem non ferens, curſu concito extra fores fugit, atque eos quos viderat patri ac medicis,nunciauit. Qui concite deſcenderunt, ſed ægrum quem reliquerant, iam defunctum inuenerunt: quia illi eum ſecum tulerant, quorum viſionem puer ferre non potuit, qui hic remanſit.

De tranſitu Galla ancillæ Dei. Cap. XIII.

INterea neque hoc ſilendum arbitror quod mihi perſonarum grauium atque fidelium eſt relatione compertum. Gothorum namque temporibus Galla huius vrbis nobiliſſima puella Symmachi conſulis ac patricij filia, intra adoleſcentiæ tempora marito tradita, in vnius anni ſpatio eius eſt morte viduata. Quam dum feruente mundi copia ad ite-
B randum thalamum & opes & ætas vocaret, elegit magis ſpiritalibus nuptijs copulari Deo, in quibus a luctu incipitur, ſed ad gaudia æterna peruenitur, quàm carnalibus nuptijs ſubijci, quæ a lætitia ſemper incipiunt, & ad finem cum luctu tendunt. Huic autem cum valde ignea conſperſio corporis ineſſet, cœperunt medici dicere: quia niſi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbas eſſet habitura: quod ita quoque poſt factum eſt. Sed ſancta mulier nihil exterius deformitatis timuit, quæ interius ſponſi cæleſtis ſpeciem amauit: nec verita eſt ſi hoc in illa fœdaretur, quod a cæleſti ſponſo in ea non amaretur. Mox ergo vt eius maritus defunctus eſt, abiecto ſæculari habitu ad omnipotentis Dei ſeruitium ſeſe apud beati Petri Apoſtoli Eccleſiam monaſterio tradidit, ibiq. multis annis ſimplicitati cordis atque orationi dedita, larga indigentibus eleemoſynarum opera impendit. Cumq. omnipotens Deus perennem iam mercedem reddere eius
C laboribus decreuiſſet, cancri vlcere in mamilla percuſſa eſt. Nocturno autem tempore ante lectum eius duo candelabra lucere conſueuerant: quia videlicet amica lucis, non ſolum ſpiritales, ſed etiam corporales tenebras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac eadem iaceret infirmitate fatigata, vidit beatum Petrum Apoſtolum inter vtraque candelabra, ante ſuum lectum conſtitiſſe. nec perterrita timuit, ſed ex amore ſumens audaciam exultauit, eiq. dixit: Quid eſt Domine mi, dimiſſa ſunt mihi peccata mea? Cui ille, benigniſſimi vt eſt vultus, inclinato capite annuit, dicens: Dimiſſa, veni. Sed quia quandam ſanctimonialem feminam in eodem monaſterio præ ceteris diligebat, illico Galla ſubiunxit: Rogo vt ſoror Benedicta mecum veniat. Cui iile reſpondit: Non, ſed illa talis veniat tecum. Hæc vero quàm petis, die te erit trigeſimo ſecutura. His itaque expletis viſio Apoſtoli aſſiſtentis, & colloquentis ei ablata eſt. At illa protinus cunctæ congre-
D gationis acciuit matrem, eiq. quid viderit, quidve audierit, indicauit. Tertio autem die cum ea, quæ iuſſa fuerat, ſorore defuncta eſt. Illa vero quam ipſa popoſcerat, die eſt trigeſimo ſubſecuta. Quod factum nunc vſque in eodem monaſterio manet memorabile, ſicq. hoc a præcedentibus matribus traditum, narrare illic ſolent ſubtiliter iuniores, quæ nunc ſunt ſanctimoniales virgines, ac ſi illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipſæ affuiſſent.

De tranſitu Seruuli paralytici. Cap. XIIII.

SEd inter hæc ſciendum eſt: quia ſæpe animabus exeuntibus electorum, dulces ſolent laudes cæleſtes erumpere: vt dum illas libenter audiunt, diſſolutionem carnis ab anima ſentire minime permittantur. Vnde in homilijs quoque Euangelij iam narraſſe me memini, quòd in ea porticu quæ euntibus ad Eccleſiam beati Clementis eſt peruia, fuit
E quidam Seruulus nomine, cuius te quoque non ambigo meminiſſe: qui quidem pauper rebus, ſed meritis diues erat, quem longa ægritudo diſſoluerat. Nam ex quo illum ſcire potuimus, vſque ad finem vitæ paralyticus iacebat. Quid dicam quia ſtare non poterat, qui numquam in lecto ſurgere vel ad ſedendum valebat, numquam manum ſuam ad os ducere, numquam ſe potuit in latus aliud declinare? Huic ad ſeruiendum mater cum fratre aderat, & quidquid ex eleemoſyna potuiſſet accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogabat. Nequaquam litteras nouerat, ſed ſcripturæ ſacræ ſibimet codices emerat, & religioſos quoſque in hoſpitalitatem ſuſcipiens, hos coram ſe ſtudioſe legere faciebat. Factū eſt vt iuxta modū ſuum plene ſacram ſcripturam diſceret, cum, ſicut dixi, litteras funditus ignoraret. Studebat ſemper in dolore gratias agere, hymnis Deo & laudibus diebus ac noctibus vacare. Sed cum iā tempus eſſet, vt tāta eius patientia remunerari debuiſſet, membrorum dolor ad vitalia redijt. Cumq. iam ſe morti proximum agnouiſſet, peregrinos

Hom. 15. in Euang. poſt med.

viros,

viros, atque in hospitalitatem susceptos, admonuit, vt surgerent, & cum eo Psalmos pro A
expectatione sui exitus decantarent. Cumq. cum eis, & ipse moriens psalleret, voces psalentium repente compescuit cum terrore magni clamoris, dicens: Tacete. Numquid non auditis quantæ resonent laudes in cælo? Et dum ad easdem laudes quas intus audierat, aurem cordis intenderet, sancta illa anima carne soluta est. Qua scilicet exeunte, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, vt omnes qui illic aderant, inæstimabili suauitate replerentur: ita vt per hoc patenter cognoscerent, quòd eas laudes in cælo suscepisse. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc vsque viuit, & cum magno fletu attestari solet: quia quousque corpus eius sepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit.

De transitu Romulæ ancillæ Dei. Cap. XV.

From. 40. in Euang. post med.

IN eisdem quoque homilijs rem narrasse me recolo, quam Speciosus compresbyter B
meus, qui hanc nouerat me narrante attestatus est. Eo namque tempore quo monasterium petij, anus quædam Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta in vrbe hac, iuxta beatæ Mariæ semper Virginis Ecclesiam manebat. Hæc illius Herundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens super Prænestinos montes vitam eremiticã duxisse, ferebatur. Huic autem Redemptæ duæ in eodem habitu discipulæ fuerant, vna nomine Romula, & altera, quæ nunc adhuc supereſt, quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque hæ in vno habitaculo commanentes, morum quidem diuitijs plenam, sed tamen pauperem rebus vitam ducebant. Hæc autem quam præfatus sum Romula, aliam quam prædixi condiscipulam suam magis vitæ meritis anteibat. Erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis vsum. Sed quia plerumque hi, quos iam homines perfectos æstimant, C
adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent: sicut sæpe imperiti homines necdum perfecte sculpta sigilla conspicimus, & iam quasi perfecta laudamus, quæ tamen adhuc artifex considerat, & limat, laudari iam audit, & tamen ea tundere meliorando non desinit. Hæc, quam prædiximus, Romula, ea, quam Græco vocabulo medici paralysim vocant, molestia corporali percussa est, multisq. annis in lectulo decubans, pene omni iacebat membrorum officio destituta. Nec tamen hæc eadem eius mentem ad impatientiã flagella perduxerant. Nam ipsa ei detrimenta membrorum facta fuerant incrementa virtutum: quia tanto solicitius ad vsum orationis excreuerat, quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat. Nocte igitur quadam eandem Redemptam, quam præfatus sum, quæ vtrasque discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocauit, dicens: Mater veni, mater veni. Quæ mox cum alia eius condiscipula surrexit, sicut vtrisque referentibus, & multis D
eadem res claruit, & ego quoque in eodem tempore agnoui. Cumq. noctis medio lectulo iacentis assisterent, subito cælitus lux emissa omne illius cellulæ spatium impleuit, & splendor tantæ claritatis emicuit, vt corda assistentium inæstimabili pauore perstringeret, atque vt post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret, vt & in subito stupore manerent. Cœpit namque quasi cuiusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostiumq. cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur, atque, vt dicebant, intrantium multitudinem sentiebant, sed nimietate timoris, & luminis videre non poterant: quia earum oculos, & pauor depressérat, & ipsa tanti luminis claritas reuerberabat. Quam lucem protinus est miri odoris fragrantia subsecuta, ita vt earum animum, quia lux emissa terruerat, odoris suauitas refoueret. Sed cum vim claritatis illius ferre non possent, cœpit eadem Romula assistentem, & trementem Redemptam suorum E
morum magistram blanda voce consolari, dicens: Noli timere mater, non moriar modo. Cumq. hoc crebro diceret, paulatim lux quæ fuerat emissa, subtracta est, sed is qui subsecutus est, odor remansit. Sicq. dies secundus, & tertius transijt, vt aspersi odoris fragrantia remaneret. Nocte igitur quarta eandem magistram suam iterum vocauit: qua veniente viaticum petijt, & accepit. Necdum vero eadem Redempta, vel illa alia eius discipula a lectulo iacentis absceſſerant, & ecce subito in platea ante eiusdem cellulæ ostium duo chori psallentium constiterant, & sicut se dicebant sexus ex vocibus discreuisse, psalmodiæ cantus dicebant viri, & feminæ respondebant. Cumq. ante fores cellulæ exhiberentur cælestes exequiæ, sancta illa anima carne soluta est. Qua ad cælum ducta, quanto chori psallentium altius ascendebant, tanto cœpit psalmodia lenius audiri, quousque & eiusdem psalmodiæ sonitus, & odoris suauitas elongata, finiretur.

De tran-

A

De transitu Tarsillæ sacræ virginis. Cap. XVI.

NOnnumquam vero in consolatione egredientis animæ ipse apparere solet auctor ac rerributor vitæ. Vnde & hoc quod de Tarsilla amita mea in homilijs Euangelij dixisse me recolo, replicabo: quæ inter duas alias sorores suas virtute continuæ orationis, grauitate vitæ, singularitate abstinentiæ, ad culmen sanctitatis excreuerat. Huic per visionem Felix atauus meus huius Romanæ Ecclesiæ antistes apparuit, eiq. mansionem perpetuæ claritatis ostendit, dicens: Veni, quia in hac te lucis mansione recipiam. Quæ subsequenti mox febre correpta, ad diem peruenit extremum. Et sicut nobilibus feminis virisq. morientibus, multi conueniunt, qui eorum proximos consolentur, eadem hora exitus ipsius multi viri ac feminæ eius lectulum circumsteterunt. Tunc subito illa sursum respiciens Iesum veniẽtem vidit, & cum magna animaduersione cœpit circumstantibus clamare, dicens: Recedite, recedite, Iesus venit. Cumq. in eum intenderet quem videbat, sancta illa anima e corpore est egressa. Tantaq. subito fragrantia miri odoris aspersa est, vt ipsa quoque suauitas cunctis ostenderet illic auctorem suauitatis venisse. Cumq. corpus eius ex more mortuorum ad lauandum esset nudatum, longo orationis vsu, in cubitis eius & genibus camelorum more inuenta est obdurata cutis excreuisse. Et quid viuens eius spiritus semper egisset, caro mortua testabatur. *Hom. 38. non longe post me dium.*

B

De transitu Musæ puellæ. Cap. XVII.

SEd neque hoc sileam quod prædictus Probus Dei famulus de sorore sua, nomine Musa, puella parua narrare consueuit, dicens: quòd quadam nocte ei per visionem sancta Dei genitrix virgo Maria apparuit, atque coæuas ei in albis vestibus puellas ostendit. Quibus illa cum admisceri appeteret, sed se eis iungere non auderet: beatæ Mariæ virginis est voce requisita an velit cum eis esse, atque in eius obsequio viuere. Cui cum puella eadem diceret, Volo: ab ea protinus mandatum accepit, vt nihil vltra leue & puellare ageret, & a risu & iocis se abstineret, sciens per omnia quòd inter easdem virgines quas viderat, ad eius obsequium die trigesimo veniret. Quibus visis in cunctis suis moribus puella mutata est, omnemq. a se leuitatem puellaris vitæ magna grauitatis deterserit manu. Cumq. eam parentes eius mutatam esse mirarentur, requisita rem retulit, quid sibi beata Dei genitrix iusserit, vel qua die itura esset ad obsequium eius, indicauit. Tunc post vigesimum quintum diem febre correpta est. Die autem trigesimo cum hora eius exitus propinquasset, eandem beatam genitricem Dei cum puellis quas per visionem viderat, ad se venire conspexit. Cui se etiam vocanti respondere cœpit, & depressis reuerenter oculis aperta voce clamare: Ecce domina venio, ecce domina venio. In qua etiam voce spiritum tradidit, & ex virgineo corpore, habitatura cum sanctis virginibus exiuit.

C

D

Petrus.

CVm humanum genus multis atque innumeris vitijs sit subiectum, Hierusalem cælestis patriæ maximam partem ex paruulis vel infantibus arbitror posse compleri.

Quòd quibusdam paruulis regni cælestis aditus a parentibus clauditur, cum ab eis male nutriuntur, & de puero blasphemo ostenditur, & postmodum declaratur. Cap. XVIII.

E

Gregorius.

ET si omnes baptizatos infantes, atque in eadem infantia morientes ingredi regnum cæleste credendum est, omnes tamen paruulos qui scilicet iam loqui possunt, regna cælestia ingredi credendum non est: quia nonnullis paruulis eiusdem regni cælestis aditus a parentibus clauditur, si male nutriantur. Nam quidam vir cunctis in hac vrbe notissimus ante triennium filium habuit annorum, sicut arbitror, quinque: quem nimis carnaliter diligens remisse nutriebat. Atque idem paruulus, quod dictu graue est, mox vt eius animo aliquid obstitisset, maiestatem Dei blasphemare consueuerat: qui in hac vrbe ante trienniũ mortalitate percussus, venit ad mortẽ. Cumq. eum suus pater in sinu teneret, sicut hi testati sunt qui præsentes fuerunt, malignos ad se venisse spiritus trementibus oculis puer aspiciens, cœpit clamare: Obsta pater, obsta pater. Qui clamans declinauit faciem, vt se ab eis in sinu patris absconderet. Quem cum ille trementem requireret, quid videret. Puer adiunxit, dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Qui cum hoc dixisset,

dixisset, maiestatis nomen protinus blasphemauit, & animam reddidit. Vt enim omnipotens Deus ostenderet pro quo reatu talibus fuisset traditus executoribus: vnde viuentem pater suus noluit corrigere, hoc morientem permisit iterare: vt qui diu per diuinitatis patientiam blasphemus vixerat, quandoque per diuinitatis iudicium blasphemaret, & moreretur: quatenus reatum suum pater eius agnosceret, & qui paruuli filij animam negligens, non paruulum peccatorem gehennæ ignibus nutrisset. Sed interim hoc triste reponentes ad ea, quæ narrate cœperamus læta, redeamus. A

De transitu Stephani viri Dei. Cap. XIX.

Homil. 34. nō longe ante finem.

PRædicto etenim Probo alijsq. religiosis narrantibus viris agnoui ea, quæ iudicare audientibus de venarabili patre Stephano in homilijs Euangelij curaui. Fuit enim vir sicut idem Probus, & multi alij testantur, nihil in hoc mundo possidens, nihil requirens, B solam cum Deo paupertatem diligens, inter aduersa semper patientiam amplectens, conuentus sæcularium fugiens, vacare semper orationi concupiscens. De quo vnum bonum virtutis refero, vt ex hoc vno valent multa eius bona pensari. Is namque cum quadam die messem quam sua manu secuerat, deciſam ad aream deduxisset, nihilq. aliud cum discipulis suis ad totius anni stipendium haberet, quidam peruersæ voluntatis vir antiqui hostis stimulis instigatus, eandem messem igne suppositio, ita vt erat in area incendit. Quod factum dum alter conspiceret, eidem Dei famulo cucurrit, & nunciauit. Quod postquam indicauit, adiunxit, dicens: Væ væ pater Stephane, quid tibi contigit? cui statim vultu ac mente placida ille respondit. Væ quid illi contigit qui mihi hoc fecit: nam mihi quid contigit? In quibus eius verbis ostenditur in quo virtutis culmine sedebat, qui vnum quod in sumptum mundi habuerat, tam secura perdebat mente: magisq. illi condolebat qui peccatū commiserat, quàm sibi qui peccati illius damna tolerabat: nec pensabat quid ipse exterius, sed culpæ reus quantum perdebat intus. Hunc itaque cum dies mortis egredi de corpore vrgeret, conuenerunt multi, vt tam sanctæ animæ de hoc sæculo recedenti suas animas commendarent. Cumq. lecto illius hi qui conuenerant, omnes assisterent, alij ingredientes angelos viderunt, sed dicere aliquid nullo modo potuerunt, alij omnino nil viderunt: sed omnes qui aderant, ita vehementissimus timor perculit, vt nullus, egrediente illa sancta anima, illic stare potuisset. Et hi ergo qui viderant, & hi qui qui omnino nihil viderant, vno omnes timore perculsi, & territi fugerunt, vt palam daretur intelligi quæ, & quanta vis esset, quæ illam egredientem animam susciperet, cuius egressum nemo mortalium ferre potuisset. C D

Quòd aliquando anima meritum non in ipso suo egressu, sed post mortem verius declaratur. Cap. XX.

SEd inter hæc sciendum est: quia aliquando animæ meritum non in ipso suo egressu ostenditur, post mortem vero certius declaratur. Vnde & sancti martyres ab infidelibus crudelia multa perpessi sunt, qui tamen, vt prædiximus, ad ossa sua mortua signis quotidie, & miraculis claresc unt.

De duobus monachis Valentij abbatis. Cap. XXI.

VItæ namque venerabilis Valentius, qui post in hac Romana vrbe mihi sicut nosti, meo quoque monasterio præfuit, prius in Valeriæ prouincia suum monasterium rexit. In quo dum Longobardi sæuientes veniſſent, sicut eius narratione didici, duos eius E monachos in ramis vnius arboris suspenderunt, qui suspensi eodem die defuncti sunt. Facto autem vespere vtrorumq. eorum spiritus claris illic apertisq. vocibus psallere cœperunt: ita vt ipsi quoque qui eos occiderant, cum voces psallentium audirent, nimium mirati terrerentur. Quas videlicet voces captiui quoque omnes qui illic aderant, audierunt, atque eorum psalmodiæ postmodum testes extiterunr. Sed has voces spirituum omnipotens Deus idcirco pertingere voluit ad aures corporum, vt viuentes quique in carne discerent: quia si Deo seruire studeant, post carnis mortem verius viuant.

De transitu Surani abbatis. Cap. XXII.

QVibusdam religiosis quoque viris attestantibus adhuc in monasterio positus agnoui, quòd hoc Longobardorum tempore iuxta in hac prouincia, quæ Sura nominatur, quidam monasterij pater vitæ venerabilis Suranus nomine fuerit, qui captiuis aduenien-

A aduenientibus, atque a Longobardorum deprædatione fugientibus, cuncta quæ in monasterio videbatur habere, largitus est. Cumq. in eleemosynis vestimenta sua, ac fratrum omnia, & cellarium consumpsisset, quidquid habere in horto potuit, expendit. Expensis vero rebus omnibus Longobardi ad eũ subito venerunt, eumq. tenuerunt, & aurum ab eo petere cœperunt. Quibus cum ille diceret se omnino nihil habere, in vicino mónte ab eis ductus est, in quo sylua immensæ magnitudinis stabat. Ibi captiuus quidam fugiens in caua arbore latebat, vbi vnus ex Longobardis educto gladio prædictum venerabilem occidit virum. Cuius corpore in terram cadente mons omnis protinus, & sylua concussa est, ac si se ferre non posse pondus sanctitatis eius diceret terra, quæ tremuisset.

De transitu diaconi Ecclesiæ Marsorum. *Cap. XXIII.*

B ALius quoque in Marsorum prouincia vitæ valde venerabilis diaconus fuit: quem inuentum Longobardi tenuerunt, quorum vnus educto gladio caput eius amputauit. Sed cum corpus eius in terram caderet, ipse qui hunc capite truncauerat, immundo spiritu correptus, ad pedes eius corruit, & quòd amicum Dei occiderit, inimico Dei traditus ostendit.

Petrus.

QVid est hoc quæso te, quòd omnipotens Deus sic permittit mori, quos tamen post mortem cuius sanctitatis fuerint, non patitur cælari?

De morte viri Dei, qui missus Bethel fuerat. *Cap. XXIIII.*

C Gregorius.

CVm scriptum sit: Iustus quacumque morte præuentus fuerit, iustitia eius non auferetur ab eo: electi qui proculdubio ad perpetuam vitam tendunt, quid eis obest si ad modicum dure moriuntur? Et est fortasse nonnumquam eorum culpa, licet minima, quæ in eadem debeat morte resecari. Vnde fit, vt reprobi potestatem quidem contra viuentes accipiant, sed illis morientibus hoc in eis grauius vindicatur, quòd contra bonos potestatem suæ crudelitatis acceperunt, sicut idem carnifex qui eundem venerabilem diaconum viuentem ferire permissus est, gaudere super mortuum permissus non est. Quod sacra quoque testantur eloquia. Nam vir Dei contra Samariam missus, quia per inobedientiam in itinere comedit, huc leo in eodem itinere occidit. Sed statim illic scriptum est: Quia stetit leo iuxta asinum, & non comedit de cadauere. Ex qua re ostenditur, quòd peccatum D inobedientiæ in ipsa fuerit morte laxatum: quia idem leo, quem viuentem præsumpsit occidere, contigere non præsumpsit occisum. Qui enim occidendi ausum habuit, de occisi cadauere comedendi licentiam non accepit: quia is qui culpabilis in vita fuerat, punita inobedientia eratiam iustus ex morte. Leo ergo qui priùs peccatoris vitam necauerat, custodiuit postmodum cadauer iusti.

Eccl.7.c

Ezech.33.d

3.Reg.13.e

Petrus.

PLacet quod dicis, sed nosse vellem, si nunc ante restitutionem corporum in cælo recipi valeant animæ iustorum.

Si ante restitutionem corporis recipiantur in cælo animæ iustorum. *Cap. XXV.*

Gregorius.

E HOc neque de omnibus iustis fateri possumus, neque de omnibus negare. Nam sunt quorundam iustorum animæ, quæ a cælesti regno quibusdam adhuc mansionibus differuntur. In quo dilationis damno quid aliud innuitur, nisi quòd de perfecta iustitia aliquid minus habuerunt? Et tamen luce clarius constat: quia perfectorum animæ mox, vt huius carnis claustra exeunt, in cælestis regni sedibus recipiuntur: quod & ipsa per se veritas attestatur, dicens: Vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Quia vbi ipse Redemptor noster est corpore, illuc proculdubio colliguntur iustorum animæ. Et Paulus: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Qui ergo Christum in cælo esse non dubitat, nec Pauli animam esse in cælo negat. Qui etiam de dissolutione sui corporis, atque de inhabitatione cælestis patriæ, dicit: Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quòd ædificationem habemus ex Deo, domum non manu factam, sed æternam in cælis.

Luc. 17.g

Phil. 1.c

*2.Corin.*5.a

Petrus.

Petrus. A

SI igitur nunc sunt in cælo animæ iustorum, quid est quod in die iudicij pro iustitiæ suæ retributione recipient?

Gregorius.

HOc eis nimirum crescit in iudicio, quòd nunc animarum sola, postmodum vero etiam corporum beatitudine perfruuntur: vt in ipsa quoque carne gaudeant, in qua
Isa. 61. c dolores pro Domino cruciatusq. pertulerunt. Pro hac quippe geminata eorum gloria scriptum est: In terra sua duplicia possidebunt. Hinc etiam ante resurrectionis diem de san-
Apoc. 6. c ctorum animabus scriptum est: Datæ sunt illis singulæ stolæ albæ, & dictum est illis, vt requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleretur numerus conseruorum, & fratrum eorum. Qui itaque nunc singulas acceperunt, binas in iudicio stolas habituri sunt: quia modo animarum tantummodo, tunc autem animarum simul, & corporum gloria B lætabuntur.

Petrus.

ASsentio. Sed vellem scire, quonam modo agitur, quòd plerumque morientes multa prædicunt?

Quibus modis morientes aliqua prædicunt, & de morte cuiusdam aduocati, & de reuelatione Gerontij ac Mellitti monachorum, & de morte pueri armentarij, & de diuersitate linguarum. Cap. XXVI.

Gregorius.

IPsa aliquando animarum vis subtilitate sua aliquid præuidet. Aliquando autem exituræ de corpore animæ per reuelationem ventura cognoscunt. Aliquando vero iam C dum iuxta fit, vt corpus deserant, diuinitus afflatæ in secreta cælestia incorporeum mentis oculum mittunt. Nam quòd vis animæ aliquando subtilitate sua, ea quæ sunt ventura cognoscit, patet ex eo, quòd quidam aduocatus qui in hac vrbe ante biduum lateris dolore defunctus est, ante paululum quàm moreretur, vocauit puerum suum, præparari sibi vestimenta ad procedendum iussit. Quem dum puer quasi insanire cerneret, eiusq. præceptis minime obediret, surrexit, vestimento se induit, & per viam Appiam ad beati Sixti Ecclesiam se esse processurum, dixit. Cumq. post modicum ingrauescente molestia, esset defunctus, deliberatum fuerat, vt apud beatum Ianuarium martyrem, Prænestina via eius corpus poni debuisset. Sed quia longum hoc his qui funus eius curauerant, visum est: repente orto consilio exeuntes cum eius funere per viam Appiam, nescientes quæ ille dixerat, in ipsa eum Ecclesia quam prædixerat, posuerunt. Et cum eundem virum curis D sæcularibus obligatum, lucrisq. terrenis inhiantem fuisse nouerimus: vnde hoc prædicere potuit, nisi quia id quod futurum erat, eius corpori ipsa vis animæ ac subtilitas præuidebat? Quòd autem sæpe etiam reuelationibus agitur, vt a morituris futura præsciantur, ex his colligere possumus, quæ apud nos gesta in monasterijs scimus. In monasterio etenim meo quidam frater ante decennium Gerontius dicebatur. Qui cum graui molestia corporis fuisset depressus, in visione nocturna albatos viros, & clari omnimodo habitus in hoc ipsum monasterium descendere, de superioribus aspexit. Qui dum coram lecto iacentis assisterent, vnus eorum, dixit: Ad hoc venimus, vt de monasterio Gregorij quosdam fratres in militiam mittamus, atque alteri præcipiens, adiunxit: Scribe Marcellum, Valentinianum, Agnellum, atque alios quorum nunc minime recordor. Quibus expletis addidit, dicens: Scribe & hunc ipsum qui nos aspicit. Ex qua visione certus redditus præ- E dictus frater, facto mane innotuit fratribus, qui & qui essent in breui ex eadem cella morituri, quos se etiam denunciauit esse secuturum: cum die alio prædicti fratres mori cœperunt, atque sub eodem ordine se in morte secuti sunt, quo fuerant in descriptione nominati. Ad extremum vero, & ipse obijt, qui eosdem fratres morituros præuidit. In ea quoque mortalitate quæ ante triennium hanc vrbem vehementissima clade vastauit, in Portuensis ciuitatis monasterio Mellitus, dictus est monachus adhuc in annis iuuenilibus constitutus, sed miræ simplicitatis atque humilitatis vir, qui appropinquante vocationis die, eadem clade percussus ad extrema deductus est. Quod vir vitæ venerabilis Felix eiusdem ciuitatis Episcopus audiens, cuius & hæc relatione cognoui, ad eum accedere studuit, & ne mortem timere debuisset, verbis hunc persuasorijs confortare, cui etiam adhuc de diuina misericordia longiora vitæ spatia polliceri, cœpit. Sed ad hæc ille respondit, cursus sui

tempora

A tempora esse completa, dicens: apparuisse sibi iuuenem, atque epistolas detulisse, dicentem: Aperi, & lege. Quibus apertis asseruit, quia se & omnes qui eodem tempore a prædicto Episcopo in paschali festiuitate fuerant baptizati, scriptos in eisdem epistolis literis aureis inuenisset. Primum quidem, vt dicebat, suum nomen reperit, ac inde omnium illo in tempore baptizatorum. Qua de re certum tenuit, & se, & illos de hac vita esse sub celeritate migraturos. Factumq. est vt die eadem ipse moreretur, atque post eum cunctiilli qui baptizati fuerant ita secuti sunt, vt intra paucos dies nullus eorum in hac vita remaneret. De quibus nimirum constat, quod eos prædictus Dei famulus, idcirco auro scriptos viderat: quia eorum nomina apud se fixa æterna claritas habebat. Sicut itaque hi reuelationibus potuerunt ventura cognoscere: ita nonnumquam egressuræ animæ possunt etiam mysteria cælestia non per somnium, sed vigilando prælibare. Ammo-

B nium namque monasterij mei monachum bene nosti, qui dum esset in sæculari habitu constitutus, Valeriani huius vrbis aduocati naturalem filiam in coniugio sortitus, eius obsequijs sedule atque incessanter adhærebat, & quæque in eiusdem domo agebantur, nouerat. Qui mihi iam in monasterio positus narrauit, quòd in ea mortalitate, quæ Patricij Narsi temporibus hanc vrbem vehementer afflixit, in domo prædicti Valeriani puer armentarius fuit præcipue simplicitatis, & humilitatis. Cum vero eiusdem aduocati domus eadem clade vastaretur, idem puer percussus est & vsque ad mortem deductus. Qui subito sublatus a præsentibus redijt, sibiq. dominum suum vocari fecit. Cui ait: Ego in cælo fui, & qui de hac domo morituri sunt, agnoui. Ille, ille atque ille morituri sunt, tu vero ne timeas: quia in hoc tempore moriturus non es. Vt vero scias, quòd me in cælo fuisse verum fateor, ecce accepi illic, vt linguis omnium loquar. Numquid tibi incognitum fuit

C Græcam me linguam omnino non nosse? & tamen Græce loquar, vt cognoscas an verum sit quòd me omnes linguas accepisse testificor. Cui tunc Græce dominus suus locutus est, atque ita ille in eadem lingua respondit, vt cuncti qui aderant, mirarentur. In ea quoque domo prædicti Narsi spatarius Bulgarus manebat. Qui festine ad ægrum deductus ei Bulgarica lingua locutus est, sed ita puer ille in Italia natus, & nutritus in eadem barbara locutione respondit, ac si ex eadem fuisset gente generatus. Mirati sunt omnes qui audiebant, atque ex duarum linguarum experimento quas eum antea nescisse nouerant, crediderunt de omnibus quas probare minime valebant. Tunc per biduum mors eius dilata est, sed die tertio, quo occulto iudicio nescitur, manus ac brachia lacertosq. suos dentibus laniauit, atque ita de corpore exiuit. Quo mortuo omnes illi quos prædixerat, ex hac protinus luce subtracti sunt, nullusq. in illa domo eadem tempestate defun-

D ctus est, qui voce illius denunciatus non est.

Petrus.

VAlde terribile est, vt qui tale donum percipere meruit, tali etiam post hoc pœna plecteretur.

Gregorius.

QVis occulta Dei iudicia sciat? Ea quæ in diuino examine comprehendere non possumus, timere magis quàm discutere debemus.

De morte Theophanij comitis. Cap. XXVII.

VT autem de egredientibus animabus quæ multa prænoscunt, ea quæ cœpimus, exequamur, neque hoc silendum est, quod de Theophanio Centerelensis vrbis comite in eadem vrbe positus multis attestantibus, agnoui. Fuit namque vir misericordiæ

E actibus deditus, bonis operibus intentus, hospitalitati præcipue studens. Exercendis quidem comitatus curis occupatus, agebat terrena, & temporalia, sed vt post in fine claruit, magis ex debito quàm ex intentione. Nam dum appropinquante mortis eius tempore grauissima aeris tempestas obsisteret, ne ad sepeliendum duci potuisset, eumq. vxor sua cū fletu vehementissimo inquireret, dicens: Quid faciam? quomodo te ad sepeliendum eijcio, quæ hostium domus huius egredi præ nimia tempestate non possum? Tunc ille respondit: Noli mulier flere: quia mox, vt ego defunctus fuero, aeris serenitas redibit. Cuius protinus vocem mors, & mortem serenitas secuta est. Quod signum etiam alia signa sunt comitata. Nā manus eius, & pedes podagræ humore tumescentes versi in vulneribus fuerant: & profluente sanie putebat. Sed dum corpus eius ex more ad lauandum fuisset nudatum, ita manus pedesq. eius sani inuenti sunt, ac si vmquam vulneris nihil habuissent. Ductus itaque ac sepultus est, eiusq. coniugi visum est, vt quarto die in sepulchro illius marmor quod super-

positum fuerat, mutari debuisset. Quod videlicet marmor corpori eius superpositum dum fuisset ablatum, tanta ex corpore ipsius fragrantia odoris emanauit, ac si ex putrescente carne illius pro vermibus aromata ferbuissent. Quod factum dum narrante me in homilijs infirmis quibusdam venisset in dubium, die quadam sedente me in conuentu nobilium, ipsi artifices qui in sepulchro illius marmor mutauerant, affuerunt, aliquid me de propria causa rogaturi. Quos ego de eodem miraculo coram clero, nobilibus ac plebe requisiui, qui & eadem odoris fragrantia miro modo se repletos fuisse testati sunt. Et quædam alia in augmento miraculi, quæ nunc narrare longum æstimo, de eodem sepulchro eius addiderunt. A

Hom. 36. in Euang. circa finem.

Petrus.

INquisitioni meæ sufficienter iam video satisfactum, sed hoc est adhuc quod quæstione animum pulsat: quia cum superius dictum sit, esse iam sanctorum animas in cælo, restat proculdubio, vt iniquorum quoque animæ esse, non nisi in inferno credantur. Et quid hac de re veritas habeat, ignoro. Nam humana æstimatio non habet peccatorum animas ante iudicium posse cruciari. B

Quòd sicut perfectorum anima in cælo, ita post dissolutionem corporum iniquorum anima in inferno esse credenda sint. Cap. XXVIII.

Gregoriuss.

SI esse sanctorũ animas in cælo sacri eloquij satisfactione credidisti, oportet vt per omnia esse credas, & iniquorum animas in inferno: quia ex retributione æternæ iustitiæ ex qua iusti iam gloriantur, necesse est per omnia, vt & iniusti crucientur: Nam sicut electos beatitudo lætificat, ita credi necesse est, quòd a die exitus sui ignis reprobos exurat. C

Petrus.

ET qua ratione credendum est: quia rem incorpoream tenere ignis corporeus possit?

Qua ratione credendum sit, vt incorporeos spiritus tenere ignis corporeus possit. Caput. XXIX.

Gregorius.

SI viuentis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore, cur non post mortem, cum incorporeus sit spiritus, etiam corporeo igne teneatur?

Petrus.

IN viuente quolibet idcirco incorporeus spiritus tenetur in corpore, quia viuificat corpus. D

Gregorius.

SI incorporeus spiritus Petre in hoc teneri potest, quod viuificat, quare non pœnaliter, & ibi teneatur vbi mortificatur? Teneri autem spiritum per ignem dicimus, vt in tormento ignis videndo atque sentiendo puniatur. Ignem namque eo ipso patitur, quòd videt: & quia cremari se aspicit, crematur. Sicq. fit vt res corporea incorpoream exurat, dum ex igne visibili ardor ac dolor inuisibilis trahitur, vt per ignem corporeum mens incorporea etiam incorporea flamma crucietur: quamuis colligere ex dictis Euangelicis possumus, quia incendium anima non solum videndo, sed etiam experiendo patiatur. Veritatis etenim voce diues mortuus in inferno dicitur sepultus. Cuius anima quia in igne teneatur, insinuat voce diuitis qui Abraam deprecatur, dicens: Mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Dum ergo peccatorem diuitem damnatum veritas in ignem perhibet, quisnam sapiens reproborum animas teneri ignibus neget? E

Luc. 16.c

Petrus.

ECce ratione ac testimonio ad credulitatem flectitur animus, sed dimissus iterum ad rigorem redit. Quo modo enim res corporea rem incorpoream teneat, atque affligere possit, ignoro.

Gregorius.

DIc quæso te, apostatas spiritus a cælesti gloria deiectos, esse corporeos, an incorporeos suspicaris?

Petrus.

QVis sanum sapiens, esse spiritus corporeos dixerit?

Gregorius.

A

Gregorius.

GEhennæ ignem esse incorporeum, an corporeum fateris?

Petrus.

IGgnem gehennæ corporeum esse non ambigo, in quo certum est corpora cruciari.

Gregorius.

CErte reprobis vetitas in fine dictura est: Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Si igitur diabolus eiusq. angeli, cum sint incorporei, corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum si animæ, & antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta? *Matth.25.d*

Petrus.

PAtet ratio, nec debet animus de hac vlterius quæstione dubitare.

B

De morte Theodorici regis Ariani. Cap. XXX.

Gregorius.

POstquam laborioſe credidisti, operæpretium credo, si ea quæ mihi a viris fidelibus sunt digesta, narrauero. Iulianus namque huius Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deseruio, secundus defensor, qui ante septem ferme annos defunctus est, ad me adhuc in monasterio positum crebro veniebat, & mecum colloqui de animæ vtilitate consueuerat. Hic itaque mihi quadam die narrauit, dicens: Theodorici regis temporibus pater soceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, atque iam ad Italiam redibat. Cuius nauis appulsa est ad insulam, quæ Liparis appellatur. Et quia illic vir quidam solitarius magnæ virtutis habitabat, dum nautæ nauis armamenta repararent, visum est prædicto patri soceri mei ad eundem virum Dei pergere, seq. eius orationibus commendare. Quos vir Do-
C mini cũ vidisset, eis inter alia colloquens, dixit: Scitis quia rex Theodoricus mortuus est. Cui illi protinus respondernnt. Absit, nos eum viuentem dimisimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vsque perlatum est. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Etiam mortuus est. nam hesterno die hora nona inter Ioannem Papam, & Symmachum patricium discinctus atque discalceatus, & vinctis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus est. Quod illi audientes solicite conscripserunt diem, atque in Italiam reuersi, eo die Theodoricum regem inuenerũt fuisse mortuum, quo de eius exitu atque supplicio Dei famulo fuerat ostensum. Et quia Ioannem Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoque patricium ferro trucidauit, ab illis iuste in ignem missus apparuit, quos in hac vita iniuste iudicauit.

D

De morte Reparati. Cap. XXXI.

EOdem quoque tempore quo primum remotæ vitæ desiderio anhelabam, quidam honestus senex Deusdedit nomine, valde huius vrbis nobilibus amicus, mihi quoque in amicitijs sedule iungebatur, qui mihi narrabat, dicens: Gothorum tempore quidam spectabilis vir, Reparatus nomine, venit ad mortem. Qui dũ diu iam commutarus ac rigidus iaceret, visum est, quòd ab eo fur ditus flarus vitalis exisser, atque exanime remansisset corpus. Cumq. & multi qui conuenerant, & eum iam mortuum familia lugeret, subito redijt, & cunctorum plangentium in stuporem versæ sunt lacrymæ. Qui reuersus ait: Citius ad Ecclesiam beati Laurentij martyris quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur, puerum mittite, & quid de Tyburtio presbytero agatur, videat, & renunciare festinet. Qui videlicet tunc Tyburtius carnalibus desiderijs subiacere ferebatur. Cuius ad-
E huc vitæ morumq. bene quoque Florentius eius nunc Ecclesiæ presbyter meminit. Cum vero puer pergeret, narrauit idem Reparatus qui ad se reuersus fuerat, quòd illum vbi ductus fuerat agnouit, dicens: Paratus fuerat rogus ingens, deductus autem Tyburtius presbyter in eo est superpositus, atque suppositõ igne non crematus. Alius autem parabatur togus, cuius a terra in cælum cacumen tendi videbatur. Cui emissa voce clamatum est, cuius esset. His igitur dictis statim Reparatus defunctus est, puer vero qui rransmissus fuerat ad Tyburtium, iam eum mortuum inuenit. Qui videlicet Reparatus ductus ad loca pœnarum dum vidit, redijt, narrauit, & obijt, aperte monstratur. quia nobis illa, non sibi viderit, quibus dum adhuc concessum est viuere, licet etiã a malis operibus emendare. Rogum vero constrni Reparatus vidit, non quòd apud infernum ligna ardeant, vt ignis fiat: sed narraturus hæc viuentibus, illa de incendio prauorum vidit, ex quibus

nutriri apud viuentes corporeus ignis solet: vt per hæc assueta viuentes discerent, quid de insuetis timere debuissent. A

De morte curialis cuius sepultura incensa est. Cap. XXXII.

TErribile etiam quddam in Valeriæ prouincia contigisse, vir vitæ venerabilis Maximianus Syracusanus Episcopus, qui diu in hac vrbe meo monasterio præfuit, narrare consueuit, dicens: Quidam curialis illic sacratissimo Paschali sabbato iuuenculam cuiusdam filiam in baptismate suscepit. Qui post iciunium domum reuersus, multoq. vino inebriatus, eandem filiam suam secum manere petijt, eamq. nocte illa, quod dictu nefas est, perdidit. Cumq. mane facto surrexisset, reus cogitare cœpit, vt ad balneum pergeret, ac si aqua balnei lauaret maculam peccati. Perrexit igitur, lauit, cœpitq. trepidare Ecclesiam ingredi. Sed si tanto die non iret ad Ecclesiam, erubescebat homines: si vero iret, per- B timescebat iudicium Dei. Vicit itaque humana verecundia, perrexit ad Ecclesiam: sed tremebundus ac pauens stare cœpit, atque per singula momenta suspectus, qua hora immundo spiritui traderetur, & coram omni populo vexaretur. Cumq. vehementer timeret, ei in illa Missarum celebritate quasi aduersi nihil contigit. Qui lætus exijt, & die altero Ecclesiam iam securus, intrauit. Factumq. est, vt per sex continuos dies lætus ac securus procederet, æstimans quòd eius scelus Dominus aut non vidisset, aut visum misericorditer auertisset. Die autem septimo subita morte defunctus est. Cumq. sepulturæ traditus fuisset, per longum tempus cunctis videntibus de sepulchro illius flamma exijt, & tam diu ossa eius concremauit, quousque omne sepulchrum consumeret, & terra quæ in tumulum collecta fuerat, defossa videretur. Quod videlicet omnipotens Deus faciens, ostendit quid C eius anima in oculto pertulit, cuius etiam corpus ante humanos oculos flamma consumpsit. Qua in re nobis quoque hæc audientibus exemplum formidinis dare dignatus est: quatenus ex hac consideratione colligamus, quid anima viuens ac sentiens pro reatu suo patitur, si tanto ignis supplicio etiam insensibilia ossa concremantur.

Petrus.

NOsse velim, si, vel boni bonos in regno, vel mali malos in supplicio agnoscant.

Si boni bonos in regno, & mali malos in supplicio agnoscunt. Cap. XXXIII.

Gregorius.

HVius rei sententia in verbis est dominicis, quam iam superius protulimus, luce cla- *Luc. 16.a*
rius demonstrata. In quibus cum dictum esset: Homo quidem erat diues, & induebatur purpura & byssо, & epulabatur quotidie splendide: & erat quidam mendicus nomine D Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat: sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius: subiunctum est, quòd mortuus Lazarus portatus est ab angelis in sinu Abraæ, & mortuus diues, sepultus est in inferno. Qui eleuans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraã a longe, & Lazarum in sinu eius, & ipse clamauit, dicens: Pater Abraam miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. Cui Abraam dixit: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Diues autem iam spem salutis de seipso non habens, ad promerendam suorum salutem conuertitur, dicens: Rogo te pater, vt mittas E eum in domum patris mei: habeo enim quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorum. Quibus verbis aperte declaratur: quia, & boni bonos, & mali malos cognoscunt. Si enim Abraam Lazarum minime recognouisset, nequaquam ad diuitem in tormentis positum, de transacta eius contritione loqueretur, dicens, quòd mala receperit in vita sua. Et si mali malos non recognoscerent, nequaquam diues in tormentis positus, fratrum suorum etiam absentium meminisset. Quomodo enim præsentes non posset agnoscere, qui etiam pro absentium memoria curauit exorare? Qua in re illud quoque ostenditur, quod nequaquã ipse requisisti: quia & boni malos, & mali cognoscunt bonos. Nam diues ab Abraam cognoscitur, cui dictum est: Recepisti bona in vita tua. Et electus Lazarus a reprobo est diuite cognitus, quem mitti precatur ex nomine, dicens: Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam. In qua videlicet cognitione vtriusque partis, cumulus retributionis excrescit: vt & boni amplius

A amplius gaudeant, qui secum eos lætari conspiciunt quos amauerunt, & mali dum cum eis torquentur quos in hoc mundo, despecto Deo, dilexerunt, eos non solum sua, sed etiam eorum pœna consumat. Fit autem in electis quiddam mirabilius: quia non solum eos agnoscunt quos in hoc mundo nouerant, sed velut viros visos ac cognitos recognoscunt bonos quos numquam viderunt. Nam cum antiquos Patres in illa æterna hereditate viderint, eis incogniti per visionem non erunt, quos in opere semper nouerunt. Quia enim illic omnes communi claritate Deum conspiciunt, quid est quod ibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt?

De quodam religioso, qui prophetas moriens vidit. Cap. XXXIIII.

B NAm quidam noster religiosus vir vitæ valde laudabilis, cum ante hoc quadriennium moreretur, sicut religiosi alij qui præsentes fuerunt testati sunt, in hora exitus sui Ionam prophetam. Ezechielem quoque, & Danielem cœpit aspicere, eosque dominos suos ex nomine clamare. Quos dum ad se venisse diceret, & depressis luminibus eis reuerentiæ obsequium præberet, ex carne eductus est. Qua in re aperte datur intelligi, quæ erit in illa incorruptibili vita notitia, si vir iste adhuc in carne corruptibili positus, prophetas sanctos, quos nimirum numquam viderat, agnouit.

Quòd se etiam ignota anima nonnumquam exitura cognoscunt, quæ vel pro culpis tormenta, vel bonis actibus similia sunt præmia recepturæ: & de morte Ioannis, & Vrsi, atque Eumorphy, & Stephani. Cap. XXXV.

C SOlet autē plerumque contingere, vt egressura anima eos etiam recognoscat, cum quibus pro æqualitate culparum, vel etiam præmiorum, in vna est mansione deputanda. Nam vir vitæ venerabilis Eleutherius senex, de quo præcedente libro multa narraui, in monasterio suo germanum fratrem nomine Ioannem se habuisse perhibuit, qui ante dies quattuordecim suum fratribus exitum, prædixit. Cumq. decrescentes quotidie computaret dies ante triduū quàm vocaretur ex corpore, febre correptus est. Ad horam vero mortis veniens, mysterium Dominici corporis, & sanguinis accepit. Vocatisq. fratribus coram se psallere præcepit, quibus tamen antiphonam ipse per semetipsum de semetipso imposuit, dicens: Aperite mihi portas iustitiæ, & ingressus in eas confitebor Domino: hæc porta Domini, iusti intrabunt per eam. Cumq. coram eo assistentes fratres psallerent, emissa subito, & producta voce clamauit, dicens: Vrse veni. Quod mox vt dixit, eductus e corpore mortalem vitam finiuit. Mirati sunt fratres: quia hoc quod moriens frater clamauerat, ignorabant. Quo defuncto, in monasterio facta est magna tristitia. Quarto autem die quiddam fratribus necessarium fuit, vt ad monasterium aliud longe positum transmitterent. Illuc ergo euntes fratres, omnes eiusdem monasterij monachos tristes vehementer, inuenerunt. Quibus cum dicerent, quid habetis, quòd vos in tanto mærore deprimitis? Respondentes: Loci huius desolationem gemimus, quia vnus frater cuius nos vita in hoc monasterio continebat, hodie quartus est dies, quòd ex hac luce subtractus est. Cumq. fratres qui venerant studiose inquirerent qualiter dictus fuisset, responderunt: Vrsus. Qui vocationis eius horam subtiliter inquirentes, ipso eum momento cognouerunt exisse de corpore, quo per Ioannem, qui apud eos defunctus est, fuerat vocatus. Qua ex re colligitur, quia vtrorumq. par fuerat meritum, eisq. datum est, vt in vna mansione socialiter viuerent, quibus e corpore contigit socialiter exire. Sed neque hoc sileam, quòd dum adhuc laicus viuerem, atque in domo mea, quæ mihi in hac vrbe ex iure patris obuenerat, manerem: de quibusdā vicinis meis me contigit agnouisse. Quædam namque iuxta me vidua, Galla dicebatur. Hæc Eumorphium nomine iuuenem filium habebat, a quo non longe quidā Stephanus qui alio nomine Optio dictus fuit, habitabat. Sed idē Eumorphius ad extrema vitæ veniens, vocauit puerum suum eiq. præcepit, dicens: Vade citius, & dic Stephano Optioni, vt concitus veniat, quia ecce nauis parata est, vt ad Siciliā duci debeamus. Cumq. hunc puer insanire crederet, & obedire recusaret, cœpit ille vehementer imminere, dicens: Vade, & nuncia illi quod dico, quia non insanio. Egressus est puer, vt ad Stephanum pergeret. Cumq. in medium iter venisset, ei alius quidam obuius factus est, qui hunc requisiuit, dicens: Quo vadis? Cui ille respondit: Ad Stephanum Optionem a domino meo missus sum. Atque ille protinus, dixit: Ab eo venio, sed ante me hac hora defunctus est. Reuersus vero est puer ad Eumorphium dominum suum, sed iam eum mortuum inuenit.

D

E

Sicq. factum eſt,vt dum alter obuiam venit,& ex medio itinere puer reuerſus eſt,vt ex A
menſura ſpatij potuiſſet colligi,quia vno momento vtrique fuerant vocati..

Petrus.

TErribile eſt valde,quod dicitur:ſed quæſo te cur egredienti animæ nauis apparuit,vel cur ſe ad Siciliam duci moriturus prædixit?

Gregorius.

ANima vehiculo non eget: ſed mirum non eſt,ſi adhuc homini in corpore poſito illud apparuit, quod per corpus aſſueuerat videre, vt per hoc intelligi daretur quo eius anima ſpiritaliter duci potuiſſet. Quòd vero ſe ad Siciliam duci teſtatus eſt, quid ſentiri aliud poteſt,niſi quòd præ ceteris locis in eius terræ inſulis eructante igne tormentorum illæ patuerunt? Quæ,vt ſolent narrare qui nouerunt,laxatis quotidie finibus excreſcunt, vt mundi termino appropinquante, quanto certum eſt illuc amplius extendos colligi, B
tanto & eadem tormentorum loca amplius videantur aperiri.Quod omnipotens Deus ad correptionem viuentium in hoc mundo voluit oſtendi, vt mentes infidelium, quæ inferni tormenta eſſe non credunt,tormentorum loca videant,quæ audita credere recuſant.Quod vero ſiue electi, ſiue reprobi,quorum communis cauſa in opere fuerit, ad loca etiam communia deducantur,veritatis nobis verba ſatisfacerēt,etiam ſi exempla deeſſent. Ipſa quippe propter electos in Euangelio,dicit: In domo patris mei manſiones multæ ſunt. Si enim
Ioan.14.c diſpar tributio in illa æternæ beatitudine non eſſet,vna potius māſio quàm multæ eſſent. Multæ ergo māſiones ſunt,in quibus & diſtincti bonorum ordines, & propter meritorum conſortia communiter lætantur:& tamen vnum denarium omnes laborantes,accipiunt. Qui multis manſionibus diſtinguuntur: quia & vna eſt beatitudo quam illic percipiunt, C
& diſpar retributionis qualitas,quam per opera diuerſa conſequuntur. Quæ nimirum ve-
Matth.13.d ritas iudicij ſui diem denuncians,ait:Tunc dicam meſſoribus:Colligite zizania,& ligate ea in faſciculos ad comburendum.Meſſores quippe angeli zizania ad comburendum in faſciculos ligant,cum pares paribus in tormentis ſimilibus ſociant,vt ſuperbi cum ſuperbis,luxurioſi cum luxurioſis,auari cum auaris,fallaces cum fallacibus, inuidi cum inuidis, infideles,cum infidelibus ardeant. Cum ergo ſimiles in culpa, ad tormenta ſimilia deducuntur,quia eos in locis pœnalibus angeli deputant,quaſi zizaniorum faſciculos ad comburendum, ligant.

Petrus.

ADinquiſitionem meam reſponſionis ſatisfactione patuit cauſa rationis. Sed quidnam eſt,quæſo te,quòd nonnulli quaſi per errorem extrahuntur e corpore, ita vt facti exanimes redeant,& eorum quiſque audiſſe ſe dicat,quia ipſe non fuerat iuſſus deduci? D

De his qui quaſi per errorem educi videntur e corpore,& de vocatione, & reuocatione Petri monachi,& de morte,& reſuſcitatione Stephani,ac de viſione eiuſdam militis. Cap. XXXVI.

Gregorius.

HOc cum fit Petre,ſi bene perpenditur,non error,ſed admonitio eſt.Superna enim pietas ex magna miſericordiæ ſuæ largitate diſponit,vt nulli etiam poſt exitum repente ad corpus redeant,vt tot mēta inferni, quæ audita non crediderant, ſaltem viſa pertimeſcant.Nam quidam Illyricianus monachus,qui in hac vrbe in monaſterio mecum viuebat,mihi narrare conſueuerat: quia quodam tempore cum adhuc in eremo moraretur, agnouerit quòd Petrus quidam monachus ex regione ortus Hiberiæ, qui ei in loco vaſtæ E
ſolitudinis,cui Euaſa nomen eſt, inhærebat,ſicut ipſo narrante didicerat,priuſquam eremū peteret,moleſtia corporis interueniente,defunctus eſt:ſed protinus corpori reſtitutus,inferni ſe ſupplicia atque innumera loca flammarum vidiſſe teſtabatur. Qui etiam quoſdam huius ſæculi potentes,in eiſdem flammis ſuſpenſos ſe vidiſſe narrabat. Qui cum iam ductus eſſet,vt in illas & ipſe mergeretur,ſubito angelum cotuſci habitus apparuiſſe fatebatur,qui eum in ignem mergi prohiberet.Cui etiam dixit: Regredere, & qualiter tibi poſt hac viuēdum ſit,cautiſſime attende. Poſtquam vocem paulatim tecaleſcentibus membris ab æternæ mortis ſomno euigilans,cuncta quæ circa illū fuerant geſta,narrauit. Tantiſq. ſe poſtmodum ieiunijs vigilijſq. conſtrinxit,vt inferni eum vidiſſe, & pertimuiſſe tormenta,etiam ſi taceret lingua,conuerſatio loqueretur.Quippe omnipotentis Dei mira largitate in morte actum eſt ne mori debuiſſet. Sed quia humanum cor grauis valde duritiæ eſſe ſoleat:

A solet: ita ipsa quoque pœnarum ostensio, non æque omnibus vtilis est. Nam illustris vir Stephanus, quem bene nosti, de semetipso mihi narrare consueuerat: quia in Constantinopolitana vrbe pro quadam causa demoratus, molestia corporis superueniente defunctus est. Cumq. medicus atque pigmentarius ad aperiendum eum atque condiendum esset quæsitus, & die eodem minime inuentus, subsequente nocte corpus iacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa quæ prius audita non credidit. Sed cum præsidenti illic iudici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est, ita vt diceret: Non hunc adduci, sed Stephanum ferrarium iussi. Qui statim reductus in corpore est, & Stephanus ferrarius qui iuxta eum habitabat, eadem hora defunctus est. Sicq. probatum est vera fuisse verba quæ audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonstrauit. Ante triennium quoque in hac pestilentia quæ hanc vrbem clade vehementissima depopulauit, in qua etiam corpo-
B rali visu sagittæ cælitus venire, & singulos quosque ferire videbantur sicut nosti: Stephanus idem defunctus est. Quidam vero miles in hac eadem vrbe nostra percussus, ad extrema peruenit. Qui eductus e corpore exanimis iacuit, sed citius redijt, & quæ cum eo fuerant gesta, narrauit. Aiebat enim, sicut tunc res eadem etiam multis innotuit: quia pons erat, sub quo niger atque caliginosus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna erant prata atque virentia, odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albatorum hominum conuenticula esse videbantur. Tantusq. in eodem loco odor suauitatis inerat, vt ipsa suauitatis fragrantia illic deambulantes, habitantesq. satiaret. Ibi mansiones erant diuersorum singulæ, magnitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis constrvi, sed cuius esset, non potuit agnosci. Erant vero super ripam prædicti fluminis nonnulla habi-
C tacula, sed alia exurgentis fœtoris nebula tangebat, alia autem exurgens fœtor e flumine minime tangebat. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio, vt quisquis per eum vellet iniustorum transire, in tenebrosum fœtentemq. fluuium laberetur. Iusti vero quibus culpa non obsisteret, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna peruenirent. Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ maiorem, qui ante quadriennium est defunctus, deorsum positum in locis teterrimis magno ferri pondere religatum, ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireret cur ita esset, ea se dixit audisse quæ nos qui eum in hac Ecclesiastica domo nouimus, scientes eius acta, recolimus. Dictum namque est: Hæc idcirco patitur, quia si quid ei pro facienda vltione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio quàm obedientiæ, seruiebat. Quod sic fuisse, nullus qui illum nouit, ignorat. Ibi se etiam quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prædictum pontem ve-
D niens, tanta per eum auctoritate transijt, quanta & hic sinceritate vixit. In eodem quoque ponte hunc quem prædiximus Stephanum se recognouisse, testatus est. Qui dum transire voluisset, eius pes lapsus est, & ex medio corpore iam extra pontem deiectus, a quibusdam teterrimis viris ex fluminè surgentibus per coxam deorsum, atque a quibusdam albatis, & speciosissimis viris cœpit per brachia sursum trahi. Cumq. hoc luctamen esset, vt hunc boni spiritus sursum, mali deorsum, traherent, ipse qui hæc videbat, ad corpus reuersus est, & quid de eo plenius gestum sit, minime cognouit. Qua in re de eiusdem Stephani vita datur intelligi: quia in eo mala carnis cum eleemosynarum operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia trahebatur sursum, patet nimirum, quia & eleemosynas amauerat, & carnis vitijs perfecte non restiterat, quæ eum deorsum trahebant. Sed in illo occulto arbitri examine quid in eo vicerit, & nos & eum qui vidit, & reuoca-
E tus est, latet. Constat tamen, quia idem Stephanus postquam, sicut superius narraui, & infera loca vidit, & ad corpus redijt, perfecte vitam minime correxit, qui post multos annos de corpore adhuc in certamine vitæ, & mortis exijt. Qua de re colligitur, quia ipsa quoque inferni supplicia cum demonstrantur, alijs hoc ad adiutorium, alijs vero ad testimonium fiat: vt isti videant mala quæ caueant, illi vero eo amplius puniantur, quoniam inferni supplicia nec visa, & cognita vitare voluerunt.

Petrus.

QVid est hoc quæso te, quòd in amœnis locis cuiusdam domus laterculis aureis ædificari videbatur? Ridiculum est valde si credimus, quòd in illa vita adhuc metallis talibus egeamus.

Quid

A

Quid sibi vult in amœnis locis domus instructio, & de Deusdedit cuius domus sabbato videbatur ædificari.

Gregorius.

QVis hoc si sanum sapit, intelligat? sed per hoc quod illic ostensum est, quisquis ille est, cui mansio ista construebatur, aperte datur intelligi quid est quod hic operatur. Nam qui præmia æternæ lucis eleemosynarum largirate promerebitur, nimirum constat, quia auro ædificat mansionem suam. Quod enim superius memoriam fugit vt dicerem, idem miles qui hæc viderat, narrabat quòd eosdem laterculos aureos ad ædificationem domus, senes ac iuuenes, puellæ & pueri ferebant. Qua ex re colligitur, quia hi, quibus hic pietas facta est, ipsi illic operatores esse videantur. Hic etiam quidam iuxta nos Deusdedit nomine, religiosus habitabat, qui calciamēta solebat operari, de quo alter per reuelationem vidit quòd eius domus ædificabatur, sed in ea constructores sui solo die sabbati videbantur operari. Qui eiusdem viri postmodum subtiliter vitam requirens, inuenit quia ex his quæ diebus singulis laborabat, quidquid ex victu atque vestitu superesse potuisset, die sabbato ad beati Petri Ecclesiam deferre consueuerat, atque indigentibus erogare. Qua ex re perpende: quia non immerito domus ipsius fabrica sabbato crescebat.

B

Petrus.

HAc de re mihi idonee video satisfactum: sed quæso te, quid esse dicimus, quòd quorumdam habitacula fœtoris nebula tangebantur, quorumdam vero tangi non poterant: vel quid quòd pontem quidam, & fluuium vidit?

Gregorius.

EX rerum Petre imaginibus pensantur merita causarum. Per pontem quippe ad amœna loca transire iustos aspexit: quia angusta valde est semita quæ ducit ad vitā. Et fœtentem fluuium decurrentem vidit: quia ad ima defluit quotidie carnalium hic putredo vitiorum. Et quorumdam habitacula fœtoris nebula tangebat, quorumdam vero ad ea tangi non poterant: quia sunt plerique qui multa iam bona opera faciunt, sed tamen adhuc carnalibus vitijs, in cogitationis delectatione, tanguntur. Et iustum valde est, vt illic nebula fœtoris assideat, quos hic adhuc carnis fœtor delectat. Vnde & eandem delectationem carnis esse beatus Iob in fœtore conspiciens, de luxurioso ac lubrico sententiam potulit, dicens: Dulcedo illius vermes. Qui autem perfecte cor ab omni delectatione carnis excutiunt, constat nimirum quia eorum habitacula fœtoribus non tanguntur. Et notandum quòd idem fœtor esse & nebula visa sit: quia nimirum carnalis delectatio mentem quam inficit obscurat, vt veri luminis claritatem non videat, sed vnde delectatur inferius, inde caliginem supernam patiatur.

C

Matt. 7. b

Iob. 24. d

D

Petrus.

PVtamus ne hoc auctoritate sacri eloquij posse monstrari, vt culpæ carnalium fœtoris pœna puniantur?

De pœna Sodomorum.

Gregorius.

POtest. Nam libro Geneseos attestante didicimus, quia super Sodomitas Dominus ignem & sulphur pluit, vt eos & ignis incenderet, & fœtor sulphuris necaret. Quia enim amore illicito corruptibilis carnis exarserant, simul incendio, & fœtore perierunt: quatenus in pœna sua cognoscerent, quia æternæ morti fœtoris sui se delectatione tradidissent.

Gene. 19. d

E

Petrus.

DE his in quibus dubius fui, nihil mihi fateor quæstionis remansisse.

Quòd quorumdam anima adhuc in corpore posita, pœnale aliquid de spiritalibus vident: & de Theodoro puero. Cap. XXXVII.

SCiendum quoque est, quia nonnumquam animæ adhuc in suis corporibus positæ, pœnale aliquid de spiritalibus vident: quod tamen quibusdam ad ædificationem suā, quibusdam vero contingere ad ædificationem audientium solet. Nam is de quo in homilijs coram populo me narrasse iam memini, inquietus valde Theodorus nomine puer fuit, qui in monasterium meum, fratrem suum necessitate magis quam voluntate secutus est.

A est. Cui nimirum graue erat si quis pro salute sua aliquid loqueretur. Bona enim non solum facere, sed etiam audire non poterat. Numquam se ad sanctæ conuersationis habitum venire iurando, irascendo, deridendo testabatur. In hac autem pestilentia quæ nuper huius vrbis populum magna ex parte consumpsit, percussus in inguine, est perductus ad mortem. Cumq. extremum spiritum ageret, conuenerunt fratres, vt egressum illius orando protegerent. Iam corpus eius ab extrema parte fuerat præmortuum, in solo tantum pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœperunt enixius orare, quanto eum iam videbant sub celeritate discedere. Tunc repente cœpit eisdem fratribus assistentibus clamare, atque cum magnis vocibus orationes eorum interrumpere, dicens: Recedite, recedite. Ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter vestram præsentiam deuorare me non potest. Caput meum iam suo ore absorbuit:
B date locum, vt non me amplius cruciet, sed faciat quod facturus est. Si ei ad deuorandum datus sum, quare propter vos moras patior? Tunc fratres cœperunt ei dicere: Quid est quod loqueris frater? signum tibi sanctæ crucis imprime. Respondit ille, dicens: Volo me signare, sed non possum: quia squammis huius draconis premor. Cumq. hoc fratres audirent, prostrati in terram cum lacrymis cœperunt pro ereptione illius vehementius orare. Et ecce subito cœpit æger clamare, dicens: Gratias Deo, ecce draco qui me ad deuorandum acceperat, fugit, orationibus vestris expulsus stare non potuit. Pro peccatis meis modo intercedite: quia conuerti paratus sum, & sæcularem vitam funditus relinquere. Homo ergo, qui, sicut iam dictum est, ab extrema corporis parte fuerat præmortuus, reseruatus ad vitam toto corde ad Deum conuersus est. Et postquam mutatus mente diu est flagellis astrictus, tunc eius anima carne soluta est.

C

De morte Chrysorij, & monachi cuiusdam Iconiæ. *Cap.* XXXVIII.

AT contra Chrysorius, sicut Probus propinquus illius, cuius iam superius memoriam feci, narrare consueuit, vir in hoc mundo valde idoneus fuit, sed tantum plenus vitijs quantum rebus, superbia tumidus, carnis suæ voluptatibus subditus, in requirendis rebus auaritiæ facibus accensus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decreuisset, corporali hunc molestia percussit. Qui ad extremum veniens, eadem hora qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit teterrimos viros, & nigerrimos spiritus coram se assistere, & vehementer imminere, vt ad inferni claustra eum raperent. Cœpit tremere, pallescere, sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumq. suum nomine Maximum, quem ipse iam monachus monachum vidi, nimijs, & turbatis vocibus vocare, dicens: Ma-
D xime curre. Numquam tibi mali aliquid feci, in fide tua me suscipe. Turbatus mox Maximus affuit, lugens ac perstrepens familia conuenit. Eos autem, quos ille insistentes sibi grauiter tolerabat, ipsi malignos spiritus videre non poterant, sed eorum præsentiam, in confusione, & pallore, & tremore illius qui trahebatur, videbant. Pauore autem tetræ eorum imaginis huc illucq. vertebatur in lectulo, iacebat in sinistro latere, aspectum eorum ferre non poterat, vertebatur ad parietem, ibiq. aderant. Cumq. constrictus nimis relaxari se iam posse desperaret, cœpitq. magnis vocibus clamare: Inducias vel vsque mane, inducias vel vsque mane. Sed cum hæc clamaret, in ipsis vocibus de habitaculo suæ carnis euulsus est. De quo nimirum constat: quia pro nobis ista non pro se viderit, vt eius visio nobis proficiat, quos adhuc diuina patientia longanimiter expectat. Nam illi tetros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petijsse quid profuit, qui easdem inducias quas petijt,
E non accepit? Est etiam nunc apud nos Athanasius ex Isauria presbyter, qui in diebus suis Iconij rem terribilem narrat euenisse. Ibi namque, vt ait, quoddam monasterium Thongolatom dicitur, in quo quidam monachus magnæ æstimationis habebatur. Bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni sua actione compositus, sed sicut ex fine res patuit, longe aliter quàm apparebat, fuit. Nam cum ieiunare se cum fratribus demonstraret, occulte manducare consueuerat. Quod eius vitium fratres omnino nesciebant. Sed corporis superueniente molestia, ad vitæ extrema perductus est. Qui cum esset in fine, fratres ad se omnes qui monasterio inerant, congregari fecit. At illi tali, vt putabant, viro moriente, magnum quid ac delectabile se ab eo audire crediderant. Quibus ipse afflictus, & tremens compulsus est prodere, cui hosti traditus cogebatur exire. Nam dixit. Quando me vobiscum credebatis ieiunare, occulte comedebam, & ecce nunc ad deuorandum draconi traditus sum, qui cauda sua mea genua pedesq. colligauit: caput vero suum intra meum

os mit-

os mittens, ſpiritum meum ebibens extrahit. Quibus dictis ſtatim defunctus eſt, atque vt A
pœnitendo ſe liberare potuiſſet, a dracone quem viderat, expectatus non eſt. Quod nimirum conſtat, quia ad ſolam vtilitatem audientium viderit, qui eum hoſtem cui traditus fuerat, & innotuit, & non euaſit.

Petrus.

DOceri vellem, ſi poſt mortem purgatorius ignis eſſe credendus eſt.

An poſt mortem purgatorius ignis ſit. Cap. XXXIX.

Gregorius.

Ioan.12.c IN Euangelio dicit Dominus: Ambulate dum lucem habetis. Per prophetam quoque
Iſaiæ. 49.c ait: Tempore accepto exaudiui te, & in die ſalutis adiuui te. Quod Paulus Apoſtolus B
2.Cor. 6.a exponens, dicit: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis. Salomon quoque
Eccl.9.c ait: Quodcumque poteſt manus tua facere, inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec
Pſal. 137.b ſcientia, nec ſapientia erit apud inferos, quo tu properas. Dauid quoque ait: Quoniam
Diſt.25.qualis. in ſæculum miſericordia eius. Ex quibus nimirum ſententijs conſtat: quia qualis hinc quiſque egreditur, talis in iudicio præſentatur. Sed tamen de quibuſdam leuibus culpis
Matt. 12.c eſſe ante iudicium purgatorius ignis credendus eſt, pro eo quòd veritas dicit: Quia ſi quis in Sancto ſpiritu blaſphemiam dixerit, neque in hoc ſæculo remittetur ei, neque in futuro. In qua ſententia datur intelligi quaſdam culpas in hoc ſæculo, quaſdam vero in futuro poſſe laxari. Quod enim de vno negatur, conſequens intellectus patet, quia de quibuſdam conceditur. Sed tamen, vt prædixi, hoc de paruis, minimiſq. peccatis fieri poſſe credendum eſt, ſicut eſt aſſiduus otioſus ſermo, immoderatus riſus, vel peccatum curæ rei fa- C
miliaris, quæ vix ſine culpa, vel ab ipſis agitur, qui culpam qualiter declinare debeant, ſciunt, aut in non grauibus rebus error ignorantiæ: quæ cuncta etiam poſt mortem gra-
1.Cor. 3.b uant, ſi adhuc in hac vita poſitis minime fuerint relaxata. Nam cum Paulus dicat Chriſtum eſſe fundamentum, atque ſubiungat: Si quis ſuperædificauerit ſuper hoc fundamentum aurum, argentum, lapides pretioſos, ligna, fenum, ſtipulam, vniuſcuiuſque opus quale ſit, ignis probabit: ſi cuius opus manſerit quod ſuperædificauit, mercedem accipiet: ſi cuius opus arſerit, detrimentum patietur, ipſe autem ſaluus erit, ſic tamen quaſi per ignem. Quamuis hoc de igne tribulationis in hac nobis vita adhibito poſſit intelligi, tamen ſi quis hoc de igne futuræ purgationis accipiat, penſandum ſolicite eſt, quia illum per ignem dixit poſſe ſaluari, non qui ſuper hoc fundamentum ferrum, æs, vel plumbum ædificat, id eſt, peccata maiora, & idcirco duriora, atque tunc iam inſolubilia: ſed lignū, D
fenum, ſtipulam, id eſt, peccata minuta atque leuiſſima, quæ ignis facile conſumat. Hoc tamen ſciendum eſt: quia illic ſaltem de minimis nihil quiſque purgationis obtinebit, niſi bonis hoc actibus in hac adhuc vita poſitus, vt illic obtineat, prometeatur.

De anima Paſchaſij diaconi. Cap. XL.

NAm cum adhuc eſſem iuuenculus, atque in laico habitu conſtitutus, narrari a maioribus atque ſcientibus audiui, quòd Paſchaſius huius Apoſtolicæ ſedis diaconus, cuius apud nos rectiſſimi, & luculenti de Sancto ſpiritu libri extant, miræ ſanctitatis vir fuerit, eleemoſynarum maxime operibus vacans, cultor pauperum, & contemptor ſui. Sed hic in ea contentione quæ inardeſcente zelo fidelium inter Symmachum atque Laurentium facta eſt, ad pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium poſt vnanimitate E
ſuperatus, in ſua tamen ſententia vſque ad diem ſui exitus perſtitit, illum amando atque præferendo, quem Epiſcoporum iudicio præeſſe ſibi Eccleſia refutauit. Hic itaque cum temporibus Symmachi Apoſtolicæ ſedis præſulis eſſet defunctus, eius Dalmaticam feretro ſuperpoſitam dæmoniacus tetigit, ſtatimq. ſanatus eſt. Poſt multum vero temporis Germano Capuano Epiſcopo, cuius ſuperius memoriam feci, medici pro corporis ſalute dictauerant, vt in Angulanis thermis lauari debuiſſet. Qui ingreſſus eaſdem thermas, prædictum Paſchaſium diaconum ſtantem, & obſequentem in caloribus inuenit. Quo viſo vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret, inquiſiuit. Cui ille reſpondit: Pro nulla alia cauſa in hoc pœnali loco deputatus ſum, niſi quia in parte Laurētij contra Symmachum ſenſi. Sed quæſo te, pro me Dominum deprecare. Atque in hoc cognoſces, quòd exaudi-

A exauditus sis, si huc rediens me non inueneris. Qua de re vir Domini Germanus se in precibus strinxit, & post paucos dies redijt, sed iam dictum Paschasium in loco eodem minime inuenit. Quia enim non malitiæ, sed ignorantiæ errore peccauerat, purgari post mortem a peccato potuit. Quod tamen credendū est, quia ex illa eleemosynarum suarum largitate hoc obtinuit, vt tunc posset promereri veniam cum iam nihil posset operari.

Petrus.

QVid hoc est quæso te, quòd in his extremis temporibus tam multa de animabus claresçunt, quæ ante latuerunt: ita vt apertis reuelationibus atque ostensionibus venturum sæculum inferre se nobis, atque aperire videatur?

Cur in extremis temporibus tam multa de animabus claresçunt, quæ antea latuerunt.

Caput XLI.

B

Gregorius.

ITa est, nam quantum præsens sæculum propinquat ad finem, tantum futurum sæculum ipsa iam quasi propinquitate tangitur, & signis manifestioribus aperitur. Quia enim in hoc cogitationes nostras vicissim minime videmus, in illo autem nostra in alte tutrum corda conspicimus, quid hoc sæculum nisi noctem, & quid futurum nisi diem dixerim? Sed quemadmodum cum nox finiri, & dies incipit oriri, ante solis ortum simul aliquo modo tenebræ cum luce commixtæ sunt, quousque discedentis noctis reliquiæ in luce diei subsequentis perfectæ vertantur: ita huius mundi finis iam cum futuri sæculi exordio permiscetur, atque ipsæ reliquiarum eius tenebræ, quadam iam rerum spiritaliū permixtione translucent. Et quæ illius mundi sunt, multa iam cernimus, sed necdum per-
C fecte cognoscimus: quia quasi in quodam mentis crepusculo hæc velut ante Solē, videmus.

Petrus.

PLacet quod dicis. Sed in tanto viro Paschasio hoc animum ad inquisitionem mouet, quòd post mortem ad pœnalem locum ductus est, cuius feretri vestis tangi potuit, & malignus spiritus ab obsesso homine fugati.

Gregorius.

HAc in re magna debet omnipotentis Dei dispensatio, & quàm sit multiplex, agnosci. Cuius iudicio actum est, vt idem vir Paschasius, & ipse intus ad aliquantum temporis reciperer, quod peccasset: & tamen ante humanos oculos mira pet corpus suum post mortem faceret, qui ante mortem eis quoque cognoscentibus pia opera fecisset: vt neque hi qui bona eius viderant, de eleemosynarum illius æstimatione fallerentur, neque ipsi si-
D ne vltione laxaretur culpa, quam nec esse culpam credidit, & idcirco hanc fletibus non extinxit.

Petrus.

PErpendo quæ dicis, verumtamen hac ratione constrictus, non solum quæ intelligo, sed etiam ipsa quæ in me non intelligo, cogor iam peccata formidare. Sed quæso te: quia paulo superius sermo de locis pœnalibus inferni versabatur, vbinam esse infernum putamus: Super hanc terram, an sub hac terra esse credendus est?

Vbi esse infernus credendus sit. *Cap. XLII.*

Gregorius.

E HAc de re temere diffinire non audeo. Nonnulli namque in quadam terrarum parte infernum esse putauerunt, Alij vero hunc sub terra esse æstimant. Sed tamen hoc animum pulsat: quia si idcirco infernum dicimus, quia inferius iacet, quod terra a cælo est, hoc esse debet infernus a terra. Vnde & fortasse per Psalmistam dicitur: Liberasti ani- *Psal.* 103. c
mam meam ex inferno inferiori: vt infernus superior in terra, infernus vero inferior sub terra esse videatur. Et Ioannis vox in æstimatione ista concordat, qui cum signatum li- *Apoc.* 5. a
brum septem sigillis vidisse se diceret: quia nemo inuentus est dignus neque in cælo, neque in terra, neque subtus terram aperire librum, & soluere signacula eius, adiunxit: Et ego flebam multum. Quem tamen librum postea per leonem de tribu Iuda dicit aperiri. Quo videlicet libro, quid aliud quàm sacra scriptura signatur? Quam solus Redemptor noster aperuit, qui homo factus, moriendo, resurgendo, ascendendo, cuncta mysteria quæ in eo fuerant clausa, patefecit. Et nullus in cælo, quia neque Angelus: nullus in terra, quia neque homo viuens in corpore: nullus subtus terram dignus inuentus est, quia neque

animæ

animæ corpore exutæ aperire nobis præter Dominum ſacri eloquij ſecreta potuerunt. A
Cum ergo ad aperiendum librum nullus ſub terra inuentus dignus dicitur, quid obſtet
non video, vt ſub terra infernus eſſe credatur.

Petrus.

QVæſo te: Vnus eſſe gehennæ ignis credendus eſt, an quanta peccatorum diuerſitas
fuerit, tanta quoque æſtimanda ſunt, & ipſa incendia eſſe præparata?

Vtrum Vnus gehennæ ignis ſit, an diuerſi. Cap. XLIII.

Gregorius.

VNus quidem eſt gehennæ ignis, ſed non vno modo omnes cruciat peccatores.
Vniuſcuiuſque etenim quantum exigit culpa, tanta illic ſentitur pœna. Nam ſicut
in hoc mundo ſub vno Sole multi conſiſtũt, nec tamen eiuſdem Solis ardorem æqualiter B
ſentiunt: quia alius plus æſtuat, atque alius minus: ita illic in vno igne non vnus eſt mo-
dus incendij: quia quod hic diuerſitas corporum, hoc illic agit diuerſitas peccatorum, vt
& ignem non diſſimilem habeant, & tamen eoſdem ſingulos diſſimiliter exurat.

Petrus.

NVmquidnam, quæſo te, dicimus eos qui ſemel illic merſi fuerint, ſemper arſuros?

Si ſemper ardeant qui gehenna incendijs deputantur. Cap. XLIIII.

Gregorius.

COnſtat nimirum, & incunctanter verum eſt: quia ſicut finis non eſt gaudio bono-
rum, ita finis non erit tormento malorum. Nam cum veritas dicat: Ibunt impij in C
matth.25.d ſupplicium æternum, iuſti autem in viram æternam: quia verum eſt quod promiſit, fal-
ſum proculdubio non erit, quod minatus eſt Deus.

Petrus.

QVid ſiquis dicat: Idcirco peccantibus æternam pœnam minatus eſt, vt eos a pecca-
torum perpetratione compeſceret?

Gregorius.

SI falſum eſt, quod minatus eſt, vt ab iniuſtitia corrigeret: etiam falſa eſt pollicitus, vt
ad iuſtitiam prouocaret. Sed quis hoc dicere vel inſanus præſumat? Et ſi minatus eſt,
quod non erat impleturus, dum aſſerere eum miſericordem volumus, fallacem, quod
dici nefas eſt, prædicare compellimur.

D

Petrus.

SCire velim quomodo iuſtum ſit, vt culpa quæ cum fine perpetrata eſt, ſine fine pu-
niatur.

Gregorius.

HOc recte diceretur, ſi diſtrictus iudex non corda hominum, ſed facta penſaret. Ini-
De pœn. diſt. 1. Voluiſſent iniqui. qui enim ideo cum fine deliquerunr, quia cum fine vixerunt. Nam voluiſſent vtique
ſi potuiſſent ſine fine viuere, vt potuiſſent ſine fine peccare. Oſtendunt enim quia in pec-
cato ſemper viuere cupiunt, qui numquam deſinunt peccare dum viuunt. Ad magnam
ergo iuſtitiam iudicantis pertinet, vt numquam careant ſupplicio, qui in hac vita num-
quam voluerunt carere peccato.

Petrus.

SEd nullus iuſtus crudelitate paſcitur, & delinquens ſeruus a iuſto domino idcirco cædi
præcipitur, vt a nequitia corrigatur. Ad hoc ergo vapulat, vt emendari debeat. Iniqui E
autem gehennæ ignibus traditi, ſi ad correctionem non perueniunt, quo fine ſemper ar-
debunt?

Gregorius.

OMnipotens Deus, quia pius eſt, miſerorum cruciatu non paſcitur: quia vero iuſtus
eſt, ab iniquorum vltione in perpetuum non ſedatur. Sed iniqui omnes æterno ſup-
plicio deputati, ſua quidem iniquitate puniuntur, & tamen ad aliquid ardebunt, ſcilicet
vt iuſti omnes, & in Deo videant gaudia quæ percipiunt, & in illis reſpiciant ſupplicia
quæ euaſerunt: quatenus tanto magis in æternum gratiæ diuinæ debitores ſe eſſe cogno-
ſcant, quanto in æternum mala punire conſpiciunt, quæ eius adiutorio vicerunt.

Petrus.

ET vbi eſt, quòd ſancti ſint ſi pro inimicis ſuis quos tunc ardere vident, non orabunt,
quibus vtique dictum eſt: Pro inimicis veſtris orate?

Gregorius.

A Gregorius.

PRo inimicis ſuis orant eo tempore quo poſſunt, ad fructuoſam pœnitentiam eorum corda conuertere, atque ipſa conuerſione ſaluare. Quid enim aliud pro inimicis orandum eſt, niſi hoc quod Apoſtolus ait: Vt det illis Deus pœnitentiam ad cognoſcendum veritatem, & reſipiſcant a diaboli laqueis, a quo capti tenentur ad ipſius voluntatem? 2. Timot. 2. d

Petrus.

PLacet quod dicis. Et quomodo pro illis tunc orabunt, qui iam nullatenus poſſunt ad iuſtitiæ opera ab iniquitate commutari?

Gregorius.

EAdē itaque cauſa eſt, cur non oretur tunc pro hominibus igni æterno damnatis, quæ nunc etiam cauſa eſt, vt non oretur pro diabolo angeliſq. eius æterno ſupplicio deputatis. Quæ nunc etiam cauſa eſt, vt non orent ſancti homines pro hominibus infidelibus, impijſq. defunctis: quia pro eis vtique quos æterno deputatos ſupplicio iā nouerunt, ante illum iudicis iuſti conſpectum orationis ſuæ meritum caſſari refugiunt. Quòd ſi nunc quoque viuentes iuſti mortuis, & damnatis iniuſtis minime compatiuntur, quando adhuc aliquid iudicabile de ſua carne ſeſe perpeti etiam ipſi nouerunt, quanto diſtrictius tunc iniquorum tormenta reſpiciunt, quando ab omni vitio corruptionis exuti, ipſi iam iuſtitiæ vicinius atque arctius inhærebunt? Sic quippe eorum mentes per hoc quod iuſtiſſimo iudici inhærent, vis diſtrictionis abſorbet, vt omnino eis non libeat, quidquid ab illius æternæ tegulæ ſubtilitate diſcordat.

Petrus.

C NOn eſt iam quod reſpondere debeam apertæ rationi. Sed hæc nunc quæſtio mentem mouet, quomodo anima immortalis dicitur, dum conſtet quòd in perpetuo igne moriatur.

Quomodo anima immortalis dicitur, ſi conſtat quòd mortis damnatione puniatur.

Capvt XLV.

Gregorius.

QVia duobus modis vita dicitur, duobus etiam modis mors debet intelligi. Aliud namque eſt, quòd in Deo viuimus, aliud vero, quòd in hoc, quòd conditi vel creati ſumus, id eſt, aliud beate viuere, atque aliud eſt eſſentialiter. Anima itaque, & mortalis eſſe intelligitur, & immortalis. Mortalis quippe: quia beate viuere amittit. Immortalis autem, quia eſſentialiter viuere numquam deſinit, & naturæ ſuæ vitam perdere non valet, nec cum in perpetua fuerit morte damnata. Illic enim poſita beata eſſe perdit, & eſſe non perdit. Qua ex re cogitur ſemper, vt & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine fine patiatur. Quatenus ei, & mors immortalis ſit, & defectus indeficiens, & finis infinitus.

Petrus.

QVis hanc tam inexplicabilem damnationis ſententiam cuiuſlibet ſit operis, ad exitum veniens non pertimeſcat, quando etſi iam nouit quod egit, adhuc tamen facta illius quàm ſubtiliter iudicentur, ignorat?

De quodam ſancto viro qui veniens ad mortem expauit. *Cap. XLVI.*

Gregorius.

E VT aſſeris, ita eſt Petre. Sed plerumque de culpis minimis ipſe ſolus pauor egredientes iuſtorum animas purgat, ſicut narrari de quodam ſancto viro mecum frequenter audiſti. Qui ad mortem veniens vehementer timuit, ſed poſt mortem diſcipulis in ſtola candida apparuit, & quàm præclare ſit ſuſceptus, indicauit.

Quòd quidam ne in morte timeant, reuelatione roborantur. Et de Antonio, & Merulo, & Ioanne monachis. *Cap. XLVII.*

NOnnumquam vero omnipotens Deus trepidantium mentes quibuſdam prius reuelationibus roborat, vt in morte minime pertimeſcant. Nam quidam mecū in monaſterio frater Antonius nomine viuebat, qui multis quotidianis lacrymis ad gaudia patriæ cæleſtis anhelabat. Cumq. ſtudioſiſſime, & magno feruoris deſiderio ſacra eloquia meditaretur, non in eis verba ſciētiæ, ſed fletū compūctionis inquirebat. Quatenus per hæc excitata mēs eius inardeſceret, & ima deſerens ad regionē cæleſtis patriæ per contēplationem

volaret. Huic per visionem nocturnam dictum est: Paratus esto, quia Dominus iussit migrare te. Cumq. ille non habere se sumptus ad migrandam diceret, responsum protinus audiuit, dicens: Si de peccatis tuis agitur, dimissa sunt. Quod cum semel audisset, & magno adhuc metu trepidaret, nocte quoque alia eisdem verbis est admonitus. Tunc post quinque dies febre correptus, cunctis fratribus orantibus flentibusq. defunctus est. A

ALius etiam frater in eodem monasterio Merulus dicebatur, vehementer lacrymis atque eleemosynis intentus. Psalmodia vero ex ore illius pœne nullo tempore cessare consueuerat, excepto cum aut alimentum corpori, aut membra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit, quòd ex albis floribus corona de cælo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corporis occupatus, cum magna secutitate animi atque hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulchrum dum Petrus, qui nunc monasterio meo præest, sibi sepulturam facere post annos quatuordecim voluisset, tanta, vt asserit de eodem sepulchro illius fragrantia suauitatis emanauit, ac si illic florum omnium fuissent odoramenta congregata. Qua ex re manifeste potuit quàm verum fuit quod per nocturnā visionem vidit. B

IN eodem quoque monasterio alius quidam Ioannes dictus est, magnæ indolis adolescens, qui ætatem suam intellectu, & humilitate, dulcedine, & grauitate transigebat. Huic ægrotanti atque ad extremum deducto, per nocturnam visionem quidam senex apparuit, & hunc virga tetigit, eiq. dixit: Surge. Ex hac enim molestia modo minime morieris, sed paratus esto, quia longum tempus hic facturus non cris. Qui dum iam esset a medicis desperatus, repente sanatus est atque conualuit. Rem quam viderat, narrauit: seq. per biennium in Dei seruitio, sicut prædixi, vltra ætatis suæ annos exhibuit. Ante hoc autem triennium, cum quidam frater fuisset mortuus, atque in eiusdem monasterij cœmeterio a nobis sepultus, cunctis nobis ab eodem cœmeterio exeuntibus idem Ioannes, sicut postmodum pallens, & tremens indicauit, illic nobis discedentibus inuentus, ab eodem fratre qui mortuus fuerat, de sepulchro vocatus est. Quod mox etiam subsequens finis edocuit. Nam post dies decem inuasus febribus, carne solutus est. C

Pettus.

DOceri velim si hoc, quod per nocturnas visiones ostenditur, debeat obseruari.

An obseruanda sint somnia, & quot sint modi somniorum. Cap. XLVIII.

Gregorius.

IN hoc Petre sciendum est: quia sex modis tangunt animum imagines somniorum. Aliquando namque somnia ventris plenitudine vel inanitate, aliquando vero illusione, aliquando cogitatione simul & illusione, aliquando reuelatione, aliquando autem cogitatione simul, & reuelatatione generantur. Sed duo quæ primo diximus, omnes experimēto cognoscimus: subiuncta autem quattuor, in sacræ scripturæ paginis inuenimus. Somnia etenim nisi plerumque ab occulto hoste per illusionem fierent, nequaquam aut vir sapiens *eccl. 34. a* indicaret, dicens: Multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis. *Leui. 19. f* Et iterum: Non augurabimini, nec obseruabitis somnia. Quibus profecto verbis cuius sint detestationis, ostenditur quæ augurijs coniunguntur. Rursum nisi aliquando ex cogitatione simul, & illusione procederent, vir sapiens minime dixisset: Multas curas sequuntur somnia. *eccl. 5. a* Et nisi aliquando somnia ex mysterio reuelationis orirentur, nec Ioseph præferendum se fratribus somnio videret, nec sponsum Mariæ, vt ablato puero in Aegyptum fugetet, per somnium Angelus admoneret. Rursum nisi aliquando ex cogitatione simul, & reuelatione procederent, nequaquam Daniel Propheta Nabuchodonosor visionem dis- *Dan. 2. e* serens, a radice cogitationis inchoasset, dicens: Tu rex cœpisti cogitare in stratu tuo quid esset futurum post hæc: & qui reuelat mysteria, ostēdit tibi quæ ventura sunt: & paulo post videbas, & ecce quasi statua vna grandis, statua illa magna, & statura sublimis stabat contra te, &c. Daniel itaque dixit somniū, & implendum reuerenter insinuat, & ex qua ortum sit cogitatione manifestat, patenter ostenditur: quia hoc plerumque ex cogitatione simul & reuelatione generetur. Sed nimirum, cum somnia tot rerum qualitatibus alternent, tanto eis credi difficilius debet, quanto & ex quo impulsu veniant facilius non elucet. Sancti autem viri inter illusiones atque reuelationes ipsas visionum voces aut imagines quodam intimo sapore discernunt, vt sciant, vel quid a bono spiritu percipiant, vel quid ab illusore patiantur. Nam si erga hæc mens cauta non fuerit, per deceptorem spiritum multis se vanitatibus immergit, qui nonnumquam solet multa vera prædicere, vt ad extremum valeat animam ex vna aliqua falsitate laqueare. D E

De qua-

A

De quodam, cui per somnium longa vita spatia promissa sunt, & in breui tempore morte resecata. Cap. XLIX.

SIcut cuidam nostrum nuper certum est contigisse, qui dum somnia vehementer attenderet, ei per somnium longa spatia huius vitæ promissa sunt. Cumq. multas pecunias pro longioris vitæ stipendijs collegisset, ita repente defunctus est, vt intactas omnes relinqueret, & ipse secum nihil ex bono opere portaret.

Petrus.

QVis ille sit memini, sed quæso te ea quæ cœpimus, exequamur: Putamusne animabus aliquid prodesse si mortuorum corpora fuerint in Ecclesijs sepulta?

B *An prosit animabus si mortuorum corpora in Ecclesia fuerint sepulta. Cap. L.*

Gregorius.

QVos grauia peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis si in Ecclesia sepeliantur, quòd eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca conueniunt, suorum quorum sepulchra conspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt, non ad absolutionem potius, quàm ad maiorem damnationis cumulum eorum corpora in Ecclesijs ponuntur. Quod melius ostendere poterimus, si ea quæ diebus nostris gesta sunt, breuiter enarremus. 13.q.2. *Cum grauia.*

De quadam sanctimoniali femina in Ecclesia sancti Laurentij sepulta, quæ dimidia apparuit incensa. Cap. LI.

C VIr namque vitæ venerabilis Felix Portuensis Episcopus, in Sabinensi prouincia ortus atque nutritus est. Qui quandam sanctimonialem feminam in loco eodem fuisse testatur, quæ carnis quidem continentiam habuit, sed linguæ procacitatem atque stultiloquium non declinauit. Hæc igitur defuncta, atque in Ecclesia sepulta est. Eadem autem nocte custos eiusdem Ecclesiæ per reuelationem vidit, quia deducta ante sacrum altare per medium secabatur, & pars vna illius igne cremabatur, & pars altera intacta remanebat. Cumq. hoc surgens mane fratribus narrasset, & locum ostenderet in quo fuerat igne consumpta, ipsa flammæ combustio ita ante altare in marmoribus apparuit, ac si illic eadem femina igne corporeo fuisset concremata. Qua ex re aperte datur intelligi, quia hi quibus peccata dimissa non fuerint, ad euidendum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuuari. 13.q.2. *Qui hos peccata.*

D *De Valeriani Patricij sepultura. Cap. LII.*

IOannes quoque vir magnificus in hac vrbe locum prætectorum seruans, cuius grauitatis atque veritatis sit, nouimus: qui mihi testatus est Valerianum patricium in ciuitate, quæ Brixia dicitur, fuisse defunctum. Cui eiusdem ciuitatis Episcopus accepto pretio, locum in Ecclesia præbuit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus vsque ad ætatem decrepitam leuis ac lubricus extitit, modumq. suis prauitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cuius Ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi suo apparuit, dicens: Vade, & dic Episcopo vt proijciat hinc fœtentes carnes quas hic posuit: quod si non fecerit, die trigesimo ipse morietur. Quam visionem custos Episcopo timuit confiteri, & rursus admonitus declinauit. Die autem trigesimo eiusdem ciuitatis Episcopus cum vespertina hora sanus atque incolumis ad le-
E ctum rediisset, subita, & inopinata morte defunctus est.

De corpore Valentini ab Ecclesia post mortem proiecto. Cap. LIII.

ADest quoque in præsenti venerabilis frater Venantius, Lunēsis Episcopus, & magnificus Liberius vir nobilissimus atque veracissimus, qui se scire, suosq. homines interfuisse testantur eam rem, quam narrant nuper in Genuensi vrbe contigisse. Ibi namque, vt dicunt, Valentinus nomine, Ecclesiæ Mediolanensis defensor, defunctus est, vir valde lubricus, & cunctis leuitatibus occupatus, cuius corpus in Ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem Ecclesia tactæ sunt voces ac si quis violenter ex ea expelleretur, atque traheretur foras. Ad quas nimirū voces cucurrerunt custodes, & viderunt duos quosdam teterrimos spiritus, qui eiusdem Valentini pedes quadam ligatura strinxerant, & eum ab Ecclesia clamantem ac nimium vociferantem foras trahebant,

qui videlicet exteriti ad ſua ſtrata reuerſi ſunt. Mane autem facto aperientes ſepulchrum, A
in quo idem Valentinus poſitus fuerat, eius corpus non inuenerunt. Cumq. extra Eccle-
ſiam quærerent vbi proiectum eſſet, inuenerunt hoc in ſepulchro alio poſitum, ligatis
13.q.2. Quibus ver. quia quos. adhuc pedibus, ſicut ab Eccleſia fuerat abſtractum. Ex qua re Petre collige quia his quos
peccata grauia deprimunt, ſi in ſacro loco ſepeliri ſe faciant, reſtat vt etiam de ſua præ-
ſumptione iudicentur: quatenus eos ſacra loca non liberent, ſed etiam culpa temeritatis
accuſet.

De Tinctoris corpore in Eccleſia ſepulto, poſt non inuento. Cap. LIIII.

NAm quid quoque in hac vrbe contigerit, tinctorum qui hic habitant, multitudo te-
ſtatur, quòd quidam artis eorum primus, cum defunctus fuiſſet, in Eccleſia beati Ia-
nuarij martyris iuxta portam ſancti Laurentij a coniuge ſua ſepultus eſt. Sequenti autem
nocte ex eadem ſepultura, audiente cuſtode, eius ſpiritus cœpit clamare: Ardeo, ardeo. Cum B
vero diu has duas voces emiſiſſet, cuſtos hoc eius nunciauit vxori. Vxor vero illius eos qui
diligenter inſpicerent artis eiuſdē viros tranſmiſit ad Eccleſiā, volens cognoſcere, qualiter
eius corpus eſſet in ſepulchro, de quo talia clamaret. Qui aperientes ſepulchrum veſtimēta
quidem intacta repererunt, quæ nunc vſque in eadem Eccleſia pro eiuſdem cauſæ teſtimo-
nio ſeruantur, corpus vero illius omnino non inuenerunt, ac ſi in ſepulchro eodem poſi-
tum non fuiſſet. Qua ex re colligendum eſt qua vltione anima eius damnata ſit, cuius
& caro eſt ab Eccleſia proiecta. Quid igitur ſacra loca ſepultis proſunt, quando hi qui in-
digni ſunt, ab eiſdem ſacris locis diuinitus proijciuntur?

Petrus.

QVidnam ergo eſſe poterit, quod mortuorum valeat animabus prodeſſe? C

Quid ſit quod poſt mortem valeat ad abſolutionem animas adiuuare, & de Centumcellenſi presbytero, qui a cuiuſdam ſpiritu petitus eſt, vt per ſacram hoſtiam poſt mortem poſſet adiuuari: & de anima Iuſti monachi. Cap. LV.

Gregorius.

SI culpæ poſt mortem inſolubiles non ſunt, multorum ſolet animas etiam poſt mor-
tem ſacra oblatio hoſtiæ ſalutaris adiuuare: ita vt hanc nonnumquam ipſæ defuncto-
rum animæ expetere videantur. Nam prædictus Felix epiſcopus a quodam vitæ vene-
rabilis presbytero, qui vſque ante biennium vixit, & in diœceſi Centumcellenſis vrbis ha-
bitabat, atque Eccleſiæ beati Ioannis, quæ in loco, qui dicitur Tauriana ſita eſt, præerat,
cognouiſſe ſe aſſerit, quòd idem presbyter in eodem loco in quo aquæ calidæ vapores ni-
mios faciunt, quoties corpotis neceſſitas exigebat, lauari conſueuerat. Vbi dum die qua- D
dam fuiſſet ingreſſus, inuenit quendam incognitum virum ad ſuum obſequium præpara-
tum, qui ſibi de pedibus calceamenta abſtraheret, veſtimenta ſuſciperet, & exeunti de ca-
loribus ſabana præberet, atque omne miniſterium cum magno famulatu perageret.
Cumq. hoc ſæpius fieret, idem presbyter die quadam ad balnea iturus intra ſemetipſum
cogitans, dixit: Viro illi qui mihi ſolet tam deuotiſſime ad lauandum obſequi, ingratus
apparere non debeo: ſed aliquid me neceſſe eſt ei pro munere portare. Tunc duas ſecum
oblationum coronas detulit. Qui mox vt peruenit ad locum, hominem inuenit, atque ex
more eius obſequio in omnibus vſus eſt. Lauit itaque, & cum iam veſtitus voluiſſet egre-
di, hoc quod ſecum detulerat, obſequenti ſibi viro pro benedictione obtulit, petens vt be-
nigne ſuſciperet, quod ei gratia charitatis offerret. Cui ille mærens afflictuſq., reſpondit: E
Mihi iſta quare das pater? Iſte panis ſanctus eſt, ego hunc manducare non poſſum. Ego
etenim quem vides, huius loci dominus aliquando fui, ſed pro culpis meis hic poſt mor-
tem deputatus ſum. Si autem mihi præſtare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc pa-
nem, vt pro peccatis meis interuenias. Et tunc exauditum te eſſe cognoſce, cum huc ad
lauandum veneris, & me minime repereris. In quibus verbis diſparuit, & is qui homo eſſe
videbatur, euaneſcendo innotuit, quia ſpiritus fuit. Idem vero presbyter hebdomada con-
tinua ſe pro eo in lacrymis afflixit, ſalutarem hoſtiā quotidie obtulit, & reuerſus poſt ad
balneum eum iam minime inuenit. Qua ex re quantum proſit animabus immolatio ſa-
cræ oblationis, oſtenditur, quando hanc, & ipſi mortuorum ſpiritus a viuentibus petunt,
& ſigna indicant quibus per eam abſoluti videantur.

NEque hoc ſilendum puto quod actum in meo monaſterio ante hoc triennium remi-
niſcor. Quidam nāque monachus Iuſtus nomine, medicinali arte fuerat imbutus, qui
mihi

A mihi in eodem monasterio constituto sedule obsequi, atque in assiduis ægritudinibus meis excubare consueuerat: Hic iraque languore corporis præuentus, ad extremum deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus nomine Copiosus seruiebat, qui ipse quoque nunc in hac vrbe per eandem medicinæ artem temporalis vitæ stipendia sectatur. Sed prædictus Iustus cum iam se ad exrremum peruenisse cognouisset, eidem Copioso frarri suo, quia occultatos tres aureos haberet, innoruit. Quod nimirum frarribus non potuit celari, sed subriliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrurantes, eosdem tres aureos inuenerunt absconsos in medicamine. Quod mox vt mihi nunciatum est, tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui: quippe quia eiusdem mei monasterij semper regula fuerat, vt cuncti frarres ita communiter viuerent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mærore per-
B cussus cogitare cœpi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel ad exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Pretioso igitur eiusdem monasterij præposito ad me accersito, dixi: Vide vt nullus ex fratribus se ad eum morientem iungat, nec sermonem consolationis ex cuiusliber eorum ore percipiar, sed cum in morte constitutus fratres exquisierit, ei suus carnalis frater dicat, quia propter aureos quos occultatos habuit, a cunctis fratribus abominatus sit: vt saltē in morte de culpa sua mentem ipsius a maritudo transuerberet, atque a peccato quod perpetrauit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur, sed quolibet in sterquilinio fossam facite, & in ea corpus eius proijcite, ibiq. super eum tres aureos quos reliquit, iactate, omnes simul clamantes: Pecunia tua tecum sit in perditione. & sic eum terra operite. In quibus vtrisque rebus, vnam morienti, alteram vero volui prodesse fratribus viuentibus: vt & illum amaritudo mortis a
C culpa solubilem faceret, & istos auaritiæ tanta damnatio terreret, atque a culpa prohiberet: quod ita factum est. Nam cum idem monachus peruenisset ad morrem, arque anxie so quæreret commendari fratribus, & nullus e fratribus ei applicari, & loqui dignareiur, ei carnalis frater, cur ab omnibus frarribus esset abominatus, indicauit. Qui protinus de rearu suo vehementer ingemuit, atque ipsa sua tristitia e corpore exiuit, qui ita est sepultus, vt dixeram. Sed fratres omnes ex eadem eius sententia conturbati, cœperunt singuli extrema quæque & vilia, & quæ eis habere regulariter semper licuerat, ad medium proferre, vehementerq. formidate, ne quid apud eos esset vnde reprehendi potuissent. Cum vero post mortem eius triginta iam essent dies deuoluti, cœpit animus meus defuncto frarri compati, eiusq. cum dolore graui supplicia pēsare, & si quod esset ereprionis eius remedium quærere. Tunc euocato ad me eodem. Pretioso monasterij mei præposito tristis dixi: Diu est
D quòd frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum inquantum possumus, vt eripiatur adiuuare. Vade itaque, ab hodierna die diebus triginta conrinuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino prærermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offerratur. Qui protinus abscessir, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus atque dies euolutos non numerantibus, idem frater qui defunctus fuerat, nocte quadam fratri suo germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisiuir, dicens: Quid est frater, quomodo es? Cui respondit: Nunc vsque male fui, sed iam modo bene sum: quia hodie communionem recepi. Quod idem Copiosus pergens protinus indicauit fratribus in monasterio. Fratres vero solicite computauerunt dies, & ipse dies extiterar quo pro eo triceſima oblatio fuerat impleta. Cumq. & Copiosus nescirer quid pro eo fratres agerent, & fratres ignorassent quid de illo
E Copiosus vidisset, vno eodemq. tempore dum cognoscir ille quid isti egeranr, atque isti cognoscunt quid ille viderat, concordante simul visione & sacrificio, res aperte claruit: quia frater qui defunctus fuetat, per salutarem hostiam euasit supplicium.

Petrus.

MIra sunt valde quæ dicis, & non mediocriter læta.

De vita & transitu Cassij Episcopi. Cap. LVI.

Gregorius.

NE nobis in dubium veniant verba mortuorum, confirmant hæc facta viuentium. Nam vir vitæ venerabilis Cassius Narniensis Episcopus, qui quotidianum offetre consueuerat Deo sacrificium, seq. in lacrymis inter ipsa sacrificiorum arcana mactabat, mandatum Domini per cuiusdam sui visionem presbyteri suscepit, dicens: Age quod agis,

operare

A sacræ oblationis immolatur. Eius quippe ibi corpus sumitur, eius caro in populi salutem partitur, eius sanguis non iam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus, quale sit pro nobis hoc sacrificium, quod pro absolutione nostra passionem vnigeniti filij semper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora, ad sacerdotis vocem cælos aperiri, in illo Iesu Christi mysterio Angelorum choros adesse, summis ima sociari, terrena cælestibus iungi, vnum quoque ex visibilibus atque inuisibilibus fieri.

De affligendo corde inter sacra mysteria, & de mentis custodia post compunctionem. Cap. LIX.

B SEd necesse est, vt cum hæc agimus, nosmetipsos Deo in cordis contritione mactemus: quia qui passionis Dominicæ mysteria celebramus, debemus imitari, quod agimus. Tunc ergo vere pro nobis hostia erit Deo, cum nosipsos hostiã fecerimus. Sed studendum nobis est, vt etiam post orationis tempora, inquantum Deo largiente possumus, in ipso animum suo pondere, & vigore seruemus, ne post cogitatio fluxa dissoluat, ne vana menti lætitia surrepat, & lucrum compunctionis anima per incuriam fluxæ cogitationis perdat. Sic quippe, quod popoſcerat, Anna obtinere meruit: quia se post lacrymas in eodem mentis vigore seruauit. De qua nimirum scriptum est: Vultusq. eius non sunt amplius in diuersa mutati. Quæ igitur non est oblita quod petijt, non est priuata munere, quod popoſcit. *1. Reg. 1.c*

De relaxandis culpis alienis, vt nostra relaxentur. Cap. LX.

C SEd inter hæc sciendum est: quia ille recte sui delicti veniam postulat, qui prius hoc, quod in ipso delinquitur, relaxat. Munus enim non accipitur, nisi ante discordia ab animo repellatur, dicente veritate: Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Qua in re pensandum est cum omnis culpa munere soluatur, quàm grauis est culpa discordiæ, pro qua nec munus accipitur. Debemus itaque ad proximum, quamuis longe positum, longeq. disiunctum mente ire: eiq. animum subdere, humilitate illum ac beneuolentia placare: vt scilicet conditor noster, dum tale placitum nostræ mentis aspexerit, a peccato nos soluat, qui munus pro culpa sumit. Veritatis autem voce attestante didicimus: quia seruus qui decem milia talenta debebat, cum pœnitentiam ageret, absolutionem debiti a domino D accepit. Sed quia conseruo suo centum sibi denarios debenti, debitum non dimisit: & hoc est iussus exigi, quod ei fuerat iam dimissum. Ex quibus videlicet dictis constat: quia si hoc, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, & illud rursus exigitur, quod nobis iam per pœnitentiam dimissum fuisse gaudebamus. Igitur dum per indulti temporis spatium, licet dum iudex sustinet, dum conuersionem nostram is qui culpas examinat, expectat: conflemus in lacrymis duritiam mentis, formemus in proximis gratiam benignitatis. Et audenter dico: quia salutari hostia post mortem non indigebimus, si ante mortem Deo ipsi hostia fuerimus. *Matth. 5.c* *Matth. 18.d* *De pœniten. dist. 4. cõstat.*

FINIS TOMI TERTII S. GREGORII PAPAE.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΠΑΠΑ

ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ

ΠΡΟΣ ΠΕΤΡΟΝ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΝ

ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΙΤΑΛΙΑ ΔΙΑΛΑΜΨΑΝΤΩΝ

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ Η ΠΡΩΤΗ ΒΙΒΛΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Α'. Περὶ ἐνεφάνου λιζουμένου γενομένου μοναχοῦ τῆς ἐπιλεγομένης φανερωμένης. β'.
Β'. Περὶ λιβιστίνου ἀδυτερείου τῆς αὐτῆς μονῆς. γ'.
Γ'. Περὶ μοναχοῦ κατουεσθ τῆς αὐτῆς μονῆς. δ'.
Δ'. Περὶ ἐκστάσεως λιζουμένης χάρεως βαλερίας. ε'.
Ε'. Περὶ κωνσταντίνου ἀδαμαντίου ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου στεφάνου πλησίον τῆς πόλεως ἀγκυρᾶς. ιδ'.
ς'. Περὶ μαρκελλίνου ἰδιωτικοῦ τῆς αὐτῆς πόλεως. ιε'.
Ζ'. Περὶ κοπρώνου δημοσίου μονῆς τῆς ἐπὶ τοῦ στενοφίνου ὄρους. ις'.
Η'. Περὶ ἀναστασίου λιζουμένου μονῆς τῆς ἐπὶ τοῦ κριμνοῦ ὀνομαζομένης. ιζ'.
Θ'. Περὶ βονιφατίου ἰδιωτικοῦ πόλεως φίρμης. ιη'.
Ι'. Περὶ φορτουνάτου ἰδιωτικοῦ πόλεως τυδέρτης. ιθ'.
ΙΑ'. Περὶ μαρτυρίου μοναχοῦ χάρεως τῆς βαλερίας. κ'.
ΙΒ'. Περὶ σουλίου περιβυτέρου τῆς αὐτῆς χάρεως. κα'.

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΒΙΒΛΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Α'. Περὶ τοῦ πλαθέντος μακελίου, ἐν ᾧ πεσοῦσης τοῦ ἁγίου σώου γεγένηται. κ'.
Β'. Περὶ τοῦ ἐπανασθέντος αὐτοῦ Ῥωμικοῦ πολεμίου. κβ'.
Γ'. Περὶ τοῦ πεσοντος αὐτῷ φαρμάκου ὑπὸ ποτηρίῳ ὑλίνῳ. κβ'.
Δ'. Περὶ τινος μοναχοῦ ἐλθόντος τῷ μοναχῷ, καὶ χολαζόντος εἰς γύναιον διαφθοράς. κδ'.
Ε'. Περὶ τοῦ ἀγιλθόντος χαμαῖζε διὰ πεσοῦσης αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἵππου ζώσης. κε'.
ς'. Περὶ τοῦ ἐκπεσόντος ὑπὸ τὴν χίμνην σὺν τῷ ἡγαλείῳ. κς'.
Ζ'. Περὶ μάγου μοναχοῦ τοῦ ὠθοῦ τῷ ὑδάτων πιεζομένου. κς'.
Η'. Περὶ τοῦ ζωμοθέντος ὑπὸ ἄρτου φαρμάκου. κζ'.
Θ'. Περὶ λίθου παμμεγέθους, διὰ πεσοῦσης αὐτοῦ ἀφεθέν γλωμένου. κθ'.
Ι'. Περὶ τοῦ δρισθέντος χαλκοῦ ζωδίου ὅθεν ἐξῆλθεν ὑπὸ φαντασίας δαίμονος. κθ'.
ΙΑ'. Περὶ τοῦ ζωγραφηθέντος παιδὸς ὑπὸ συμπαθουμένου. κθ'.
ΙΒ'. Περὶ τῶν μοναχῶν τῶν μεταμεβαινόντων ἔφιπποι πρὸς τὸν ποιμένα. λ'.

ΙΓ'. Περὶ τοῦ Θεοδώρου ἀδελφοῦ βαλεντίνου μοναχοῦ. λ'.
ΙΔ'. Περὶ τοτίλας τοῦ ῥηγὸς πέρσης τοῦ ἄγους. λα'.
ΙΕ'. Περὶ ἧς ἐξέθετο πεφωτείας τῷ αὐτῷ ῥηγί. λα'.
Ις'. Περὶ τοῦ δαιμονιοῦντος κλείσιου, ὃ δὴ, πεσοῦσα εἰς ἀοδοχεῖς ἀνοῦ ἰαθέντος. λβ'.
ΙΖ'. Περὶ τῆς ἐρημώσεως τοῦ μοναστηρίου ἀνοῦ πεφωτείας. λγ'.
ΙΗ'. Περὶ τοῦ ἀποκρύψαντος τὸ φλασκὶν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἐκ πεσόντος τοῦ ἁγίου ζωγχθέντος. λδ'.
Ιθ'. Περὶ τοῦ λαβόντος ἀπὸ τῆς μοναστρίας ἐξχείρια, καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου ζωγχθέντος. λδ'.
Κ'. Περὶ τοῦ μοναχοῦ τοῦ εἰς δαίμονας ἐχομένου τοῦ ἄγους. λε.
ΚΑ'. Περὶ τοῦ διρηθέντος ἀλίπεδου ἐν καιρῷ λιμοῦ ἐμπεσόντι τοῦ ἁγίου κέλλια. λε'.
ΚΒ'. Περὶ τοῦ κατ' ὄναρ χρηματισμοῦ, ὅπερ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἐν τετράκιν μοναῖς. λε'.
ΚΓ'. Περὶ τῆς χαριθέντων παρ' ἀνοῦ τῆς κοινοβίας μοναστηρίοις. λς'.
ΚΔ'. Περὶ τοῦ μοναχοῦ τοῦ παρὰ γαμήλιον τοῦ ἁγίου εἰς τοὺς γονεῖς ἀπελθόντος, καὶ πάλιν πελεωθέντος. λζ.
ΚΕ'. Περὶ τοῦ ἐξελθόντος μοναχοῦ τοῦ μονῆς ὄντος ἐν τῇ ὁδῷ δράκων ἐσθιόντος. λη'.
Κς'. Περὶ τοῦ ἰαθέντος παιδὸς ἀπὸ τῆς λέπρας. λη'.
ΚΖ'. Περὶ τῶν διρηθέντων ιγ' νομισμάτων δὴ, πεσοῦσα εἰς τοῦ ἁγίου. λθ'.
ΚΗ'. Περὶ τοῦ ῥαφέντος δικαίως ἐν τῷ ζωῷ, καὶ ἐσθιόντων ἀνοῦ καὶ μὴ, κλεθέντος. λθ'.
Κθ'. Περὶ τοῦ γομισθέντος παίδου ζωοῦ δὴ, πεσοῦσα εἰς ἀνοῦ. λθ'.
Λ'. Περὶ τοῦ δαιμονιοῦντος μοναχοῦ ὃ δὴ, μοξίλλης τοῦ ἁγίου ἰαθέντος. λθ'.
ΛΑ'. Περὶ τοῦ γαμβροῦ τοῦ ἀσφαλτου ἐν τῷ δισμῷ λυθέντος μόνου ἀβλάβους τοῦ ἁγίου. μ'.
ΛΒ'. Περὶ τοῦ δικαστοῦ τινος ὃ δὴ, πεσοῦσα εἰς τοῦ ἁγίου. μα'.
ΛΓ'. Περὶ οὗ πλησίον σχολαστικοῦ ἐν ἀνοῦ ἀδελφοῦ. μα'.
ΛΔ'. Περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ σχολαστικοῦ πῶς αὐτὴν εἶδεν, ὡσεὶ πρεσβυτέραν εἰς οὐρανοὺς ἀναβαίνουσαν. μβ'.
ΛΕ'. Περὶ τῆς ψυχῆς γερμανοῦ ζωγράφου τῆς ἐκ τῆς πόλεως καταύτης. μβ'.
Λς'. Περὶ τοῦ συγγραφέντος παρ' ἀνοῦ μοναχικοῦ κανόνος. μγ'.
ΛΖ'. Περὶ τῆς ἀνοῦ ἐξόδου, ἣν τοῖς ἀδελφοῖς πεποίηκεν. μδ'.
ΛΗ'. Περὶ ἰαθέντος γυναικὸς, ὃ δὴ, πεσοῦσα εἰς τοῦ ἁγίου. μδ'.

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ Η ΤΡΙΤΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Α'. Περὶ παυλίνου ἀθισπόσου πόλεως καλέντος. με'.
Β'. Περὶ ζήνωνος πάπα ῥώμης. με'.

Γ'. Περὶ

Γ'. Περὶ ἀποστόλου Παύλου. μή.
Δ'. Περὶ ἁγίου Διονυσίου πόλεως Μαραθῶνος. μή.
Ε'. Περὶ Γαβίνου ἱερομάρτυρος πόλεως Ῥωμαίας. μϑ'.
ς'. Περὶ Κασσίου ἱερομάρτυρος πόλεως Ναρνίας. μϑ.
Ζ'. Περὶ Δωρίου ἱερομάρτυρος πόλεως Φουλδῶν. ν.
Η'. Περὶ Κωνσταντίου ἱερομάρτυρος πόλεως Ἀκυίνου. να'.
Θ'. Περὶ Φεργουσίου ἱερομάρτυρος πόλεως Λοδίης. να'.
Ι'. Περὶ Γαβίνου ἱερομάρτυρος πόλεως Πλακεντίας. νβ'.
ΙΑ'. Περὶ Κερβωνίου ἱερομάρτυρος πόλεως Τουλληνίου. νβ'.
ΙΒ'. Περὶ Φουλγεντίου ἱερομάρτυρος πόλεως Ἀγκυλανῶν. νγ'.
ΙΓ'. Περὶ Ἑρκουλανοῦ ἱερομάρτυρος πόλεως Περουσίας. νγ'.
ΙΔ'. Περὶ Ἰσαὰκ τοῦ ἁγιασμένου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ γένους Εὐσεβείας. νδ'.
ΙΕ'. Περὶ Διονυσίου τοῦ ἐν Κορίνθῳ φλωρεντίου, ὃς τῇ χώρᾳ τῆς ναρσίας. νε'.
Ις'. Περὶ μαρτίνου μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τοῦ ἐν τῷ ὄρει μαΐσσης. νϛ'.
ΙΖ'. Περὶ τοῦ ἡγιασμένου μοναχοῦ, ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ἀγγελοκαστέλλου, καὶ πικρὸν ἐξέρευστον. νζ'.
ΙΗ'. Περὶ βικεντίου μοναχοῦ. νη'.
ΙΘ'. Περὶ τοῦ ἁγιομάρτυρος Θαύματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ξυστοῦ ἐν τῇ πόλει Βιρώνης. νθ'.
Κ'. Περὶ στεφάνου ἀρχιδιακόνου χώρας βαλερίας. ξ'.
ΚΑ'. Περὶ τῆς μοναστρίας τῆς φυτοδυσάσης ἐν δαίμονα. ξα'.
ΚΒ'. Περὶ τοῦ ἀρχιδιακόνου τοῦ ἀορίστου τὸν πλάτωνα κατηχοῦντος μὴ θνητὸν ζῆν τῇ χώρᾳ τῆς βαλερίας. ξβ'.
ΚΓ'. Περὶ τοῦ ἡγουμένου τοῦ ἐν τῇ πόλει Περμησίνῃ, ὃς τοῦ αὐτοῦ ἀρχιδιακόνου. ξγ'.
ΚΔ'. Περὶ Θεοδώρου ἀδελφοθεσίου τοῦ ἁγίου πέτρου ζῆν ῥώμῃ. ξδ'.
ΚΕ'. Περὶ ἀβουνδίου ἀδελφοθεσίου τοῦ αὐτοῦ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου πέτρου. ξε'.
Κς'. Περὶ μιλωᾶ ἐρημίτου. ξς'.
ΚΖ'. Περὶ τῶν μὴ θελησάντων μαχαιροφαγῆσαι πεντακοσίων, γυναικῶν, καὶ ὑπὸ τῶν λογιβαρδῶν ἀποκεφαλισθέντων. ξζ'.
ΚΗ'. Περὶ τῶν ἀκολούθων τῶν μὴ θελησάντων τὸν τοῦ ἅγιος κεφαλὴν προσκυνῆσαι, οἱ κατασφαγέντως. ξζ'.
ΚΘ'. Περὶ Ἰωάννου ἱερομάρτυρος τυφλοθέντος. ξζ'.
Λ'. Περὶ τοῦ ἐκκλησίας τῆς ἁγίας ἀναστάσεως, ἐπὶ τῶν οἰβουλφων. ξζ'.
ΛΑ'. Περὶ ἱερεμιγίλδου ῥηγὸς, πρεσβυτέρου Ἰωάννου ἐπαλεχοῦς, καὶ δῆθεν δι' ἐπιστολῶν αὐτοῦ τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς σφαγέντος. ξζ'.
ΛΒ'. Περὶ τῶν ἀπὸ ἀφρικῆς ἱερομαρτύρων, τῶν δῆθεν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν γλωσσοκοπησάντων καὶ πάλιν λαλησάντως. ξζ'.
ΛΓ'. Περὶ ἡγουμένου Θεοδοσίου μονῆς τοῦ ἁγίου μαύρου ἀποκλείστου. ξη'.
ΛΔ'. Περὶ Διαφορᾶς καταστάσεως. ξθ'.
ΛΕ'. Περὶ ἀμφιτίου ἱερομάρτυρος χώρας τουσκίας. ο'.
Λς'. Περὶ μαξίμιανοῦ ἱερομάρτυρος πόλεως συρακούσης. ο'.

ΛΖ'. Περὶ

ΛΖ'. Περὶ Γρηγορίου τοῦ θεσσαλονίκης χάριν τουρσίας. σλ'.
ΛΗ'. Περὶ τῆς ὁσιότητος τοῦ ἁγίου πόλεως φιλιππίνης. σλ'.

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Α'. Ὁτι ἀναγκαιότερος τῆς εὐρεσικῆς ἀπολυμαντικῆς. α'.
Β'. Οὐκ ἔχθρα πίστεως ἐστὶν ὁ ἄπιστος ξένος. α'.
Γ'. Οὐκ ἐξῆν τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ ζωϊκὰ πνύμεν. σς'.
Δ'. Περὶ τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ. σς'.
Ε'. Περὶ λυχνίας αἵματος ἐν ἐξ σώματος ἐχιλιούσης. σν'.
ς'. Περὶ λυχνίας καὶ σώματος τῆς ἁγίωτ. σν'.
Ζ'. Περὶ ὁρμώσεως ἐξόδου λυχνίας. σθ'.
Η'. Περὶ ἐξόδου τῆ λυχνίας χρημάτων ἀπὸ σπου πόλεως κατίνης. σθ'.
Θ'. Περὶ ἐξόδου τῆ λυχνίας ἀντικώδος μοναχοῦ. π'.
Ι'. Περὶ λυχνίας ἐκλείσου ἐις σῶμαὸν δημηθούσης, π'.
ΙΑ'. Περὶ ἐξόδου λυχνίας ἡ πιδίου ἀπὸ σπου πόλεως κουρσίας. π'.
ΙΒ'. Περὶ ἐξόδου λυχνίας ἐξ ἀπὸ νυρσίας πρωτβυτέρου. πκ'.
ΙΓ'. Περὶ τῆ λυχνίας πρόβου ἀπὸ σπου πόλεως ῥιατλίς. πκ'.
ΙΔ'. Περὶ τῆ ἡγεμώσιος γαλλίας μοναστρίας δυσπεροῦς συμμαθητοῦ παξικίου. πβ'.
ΙΕ'. Περὶ τῆ ἡγεμώσιος σερβούλου πρωκλωντικοῦ. πβ'.
Ις'. Περὶ τῆ ἡγεμώσιος ῥωμύλλης μοναστρίας. πγ'.
ΙΖ'. Περὶ τῆ ἡγεμώσιος παρισίλλης τῆ ἱερᾶς πρδίνου. πδ'.
ΙΗ'. Περὶ τῆ ἡγεμώσιος μουσης τῆ κόρης. πδ'.
ΙΘ'. Ερώτησις, ἰδὲν πάντα τὰ βαπτιζόμενα παιδία εἰσίρχονται ἐις τὴν βασιλείαν, καὶ πρὶ ἐξ βλασφημίζοντος παιδίου. πτ'.
Κ'. Περὶ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου στφάνου. πτ'.
ΚΑ'. Περὶ λυχνίας δικαίων, ὅτι ἐὰν τῇ ἐξόδῳ ἀχ ὁράνται, ἐν τῷ ἐλθῖν. πζ'.
ΚΒ'. Περὶ τῆς δύο μοναχῶν τῆς κριμαθέντων ὑπὸ τῆς λοπβαλρδων ἐις πίνδρον. πζ'.
ΚΓ'. Περὶ τῆ ἡγεμόσιος ζουρσίου λιζουμίνς. πζ'.
ΚΔ'. Περὶ τῆ ἡγεμώσιος ἐξ ἀπὸ μωρσης ἀλκόνου. πζ'.
ΚΕ'. Περὶ τοῦ θανάτου ἐξ ἀνθρώπου ἐξ διού, τοῦ ἀποσκλύτου ἐὰν ἁμαρτία. πθ'.
Κς'. Ερώτησις πρὶ τῆς λυχνῖ τῆς δικαίων πθ'.
ΚΖ'. Ερώτησις, πρὶ λυχνῖ δι' ἀποκλύλμως μεσπίου ἐ μυστίν μοναχῖ, ἐ πρὶ ἐξ θανάτου ἐξ παιδὸς ἐξ ἀρμωντκεβου. πθ'.
ΚΗ'. Περὶ τῆ ἡγουτίδος δοφαίνας κάμπτ ἐν καπτουκίλλως. πδ'.
ΚΘ'. Οὐκ ὥσπρ οἱ τῆ δικαίων λυχαὶ ὁν ἐξ σῶμαὸν οὕτω τῆ ἀγίωτων ἐν ἐξ ἄλλῃ ἀπίρχονται. ἐ.

Λ'. Ερώτησις πῶς συνιόντες ὅπλα ἐσόμεθα πρὸς τὸ σωματικὸν πυρί· ἀνάγκη κραταιᾶσθαι. ζ.

ΛΑ'. Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀρίστου ῥητοῦ ἀρετανοῦ. ζα.

ΛΒ'. Περὶ τοῦ θανάτου τῶν πατέρων. ζβ.

ΛΓ'. Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ κεφαλλίου καὶ τοῦ ὅπως δεῖ μνήμας αὐτοῦ ὀνομάζειν. ζβ'

ΛΔ'. Ερώτησις ἐὰν ὁ δίκαιος τοὺς δικαίους, καὶ ὁ ἀμύητος τοὺς ἀμυήτους, ἢ τοὺς μὴ μέλλοντι ἀγάλλειν ὠδηγώσησυσιν. ζγ.

ΛΕ'. Περὶ τοῦ διαζεύξαι τοὺς πεφιλίτας ἢ τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ. ζλ.

Λς'. Οἱ ἄγγελοι ἐτοῖν αἱ ψυχαὶ πρὸς ἀμύητας, καὶ πῶς ἀνταποδόσεως ἀναλύει τι καὶ πονηρῶν, καὶ πῶς τοῦ θανάτου ἡδέως καὶ οὐρσου καὶ δι' μορφίου καὶ στεφάνου. ζλ.

ΛΖ'. Περὶ τῆς ἐξαίφνης ἁρπαζομένων ψυχῶν καὶ πάλιν ὠδιγερθεσῶν. ζμ.

ΛΗ'. Περὶ δουοδιάτου τοῦ τελευτήσου. ζζ.

ΛΘ'. Περὶ τοῦ κρίσεως τῆς ζοδομιτῶν. ζη.

Μ'. Περὶ τῆς διαφυσεσῶν ψυχῶν, ὅτι ἡ τοῦ σώματι ὑπαρχεσῶν μέρος τί τῆς κρίσεως, καὶ πῶς διοδάσεου τοῦ σωμῶτος, καὶ πῶς τοῦ θανάτου χρεισοσέβου, καὶ τίνος μοναχοῦ ἰσάνευσου. ζθ.

ΜΑ'. Ερώτησις εἰ μὴ θάνατος καθαρτικὸν τοῦ ψυχῆ. ζι.

ΜΒ'. Περὶ τοῦ ψυχῆς παρασίου Δρακόνου. ρ.

ΜΓ'. Ερώτησις τίνι λόγῳ πολλοὶ ἡ τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς πῶς ψυχῶν φανεροῦνται. ρ.

ΜΔ'. Ερώτησις πῶν τὸν ἄδικον εἶναι πασσυλίου. ρα,

ΜΕ'. Ερώτησις ἐὰν δ' ἀφέλημα τὸ γίνεσθαι τοῦ ἐστιν, ἢ ὕπερ. ρβ'.

Μς'. Ερώτησις ἐὰν πάντοτε καταχίονται ὁ ἡ τῇ γέεννῃ τοῦ πυρὸς ὀρυζόμενοι. ρβ'.

ΜΖ'. Ερώτησις, πῶς ἐκ ψυχῆς ἀθανάτου λιγομένη ὡ γίγνεσθαι, ἢ θάνατος κρίσεως πάντα βάλλεται. ργ'.

ΜΗ'. Περί τινος ἁγίου φοβηθέντος τὸν θάνατον. ρδ'.

ΜΘ'. Ερώτησις πῶς τινες μὲν φοβεῖσθαι τὸν θάνατον δι' ἀπωκαλύψεως ὠδηγήζοντας, οἱ περὶ ἀντωνίου καὶ μιρουλλου τῆς μοναχῶν. ρδ'.

Ν'. Ερώτησις ἐὰν χρὴ, πᾶσαφυλαττόμενα τὰ ὀνείρατα, καὶ ἐκ ποίων τρόπων γίνονται. ρδ'.

ΝΑ'. Περὶ τοῦ ἐμπαιχθέντος ὑπὸ ὀνείρου. ρε.

ΝΒ'. Ερώτησις ἐὰν ὠφελοῦνται αἱ ψυχαὶ τῆς ἐν ἐκκλησίαις θαπτομένων. ρε.

ΝΓ'. Περὶ τῆς μοναχίας τοῦ ταφείσης ἢ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου λαυρεντίου, ἐς ἣν ἐφέρθη τὸ ἅμυσου τοῦ σώματος κευθήσεται. ρε'.

ΝΔ'. Περὶ τῆς ταφῆς βαλεριανοῦ παξενίου. ρς'.

ΝΕ'. Περὶ τοῦ σώματος βαλεντίνου διαφύλαξις, μὴ θάνατον ἐκριφῆς τοῦ μνήματος. ρς'.

Νς'. Περὶ τοῦ σώματος τοῦ βαφίου τοῦ ταφέντος ἢ τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ μέχρι τούτου μὲν διέσθητος. ρς'.

ΝΖ'. Ερώτησις, τί ἐστι μέχρι θάνατον τὸ διαλύσου βοηθῆσαι ταῖς ψυχαῖς καὶ πῶς τοῦ ἁγιωτάτου τοῦ ἀπὸ κεντυμέλλων, καὶ πῶς τῆς ψυχῆς ἰούσου μοναχοῦ. ρζ'.

ΝΗ'. Περὶ

ΝΗ΄. Περὶ ξωλῆς καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν ἰδιοτρόπων. ρν΄.
ΝΘ΄. Περὶ τῶν ἀορίστων ἐν τῇ σιδήρων λυθέντες, καὶ περὶ τῶν ἐν τοῦ ναυαγίου σωθέντων. ρξ΄.
Ξ΄. Περὶ τῆς δωδεκάμηνης τῆς ἁγίων μυστηρίων καὶ θείας λειτουργίας. ρο΄.
ΞΑ΄. Περὶ τῶν παρεσπαρμένων τῶν πρόθεσιν ἐν τοῖς θείοις μυστηρίοις, καὶ περὶ τῆς τῶν νοὸς φυλακῆς. ρί.
ΞΒ΄. Περὶ τῶν συγχωρεῖν παλαιομαθῆ ἱερεῖ, ὅπως καὶ τῆς αἱρέσεως συγχωρηθῶσιν. ρί.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΠΡΟΣ ΠΕΤΡΟΝ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΝ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΙΤΑΛΙΑ ΔΙΑΛΑΜΨΑΝΤΩΝ.

ΒΙΒΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΜΙΑ γὰρ ἡμερῶν σφοδρᾶς πᾶσιν αἰάγκας κοσμικᾶς βαρηθεὶς, ἐξ ὧν ἐν ταῖς αὐταῖς πραγματείαις ἐκλύομαι ἐκ παντὸς αἰαγκαζόμενα, ὅπερ τοῦτο ἐν ἐμοὶ τὸ συμβολοπῖ ἐκ ὀφειλῆ, ἠτησάμην ἐμαυτῷ ἡσυχάζοντά πινα τῶν φίλων τῆς λύπης. ἐν ᾧ τῶν ἄπαντα τὰ τῇ ἐμῇ ἀπαρίσκοντα φροντίδι, αὐτά μοι φανερῶς ἐπιδεικνύοντο. Ἐ πάντα τὰ τὸν πόνον ἐκθλίβειν εἰώθασιν, ἐκ ὧν πον γὰρ ἐμοὶ ὀφθαλμῷ ἐκύκλως παρίσαντο. ἐκεῖ τοίνυν καθιζομένου μου, καὶ τοῦ θλιμμένου Ἐ ἡσυχάζοντος, ὁ ἁγιωτάτος μου υἱὸς πέτρος ὁ ἐξάκουστος παρίστη μοι. ὃς πο Ἐ ἐκ πρώτου χαρᾶς τῆς ἐλπίας αὐτοῦ. Ἐ ἐν τῇ τῆς νεότητος ἀνθῇ, ἐπισώς. ἐν τῇ τῆς φιλίας θεσμῷ σωεπρμόσθη μοι. ὑμιλεῖ ἀλλὰ Ἐ ἐν τῇ γὰρ ἱερῶν λόγων διατυπώσῃ, κοινωνός μου γεγονὼς, ὅς πο διαπαμβρύς μισφοδρᾶς τῇ καρδίας νοσήματα συγκεκόμβον, ἔφη. μόνον γένοιτό συνέβη, ὅπ πλέον πράσει Ἐ ὧδος λύπη, ὡς ὁρᾷς, καὶ ἴσχῃ; ᾧ πνὶ δοκιμασθεὶς, εἶπον. ἡ λύπη πέξελῶ περ καθ' ἡμέραν ὑπομβάν, τῷ μβῷ ἔθῃ, παλαιά ὄζει. διὰ δὲ προθήκης πάζει. ταλαιπωρεῖ τοίνυν ἡ ψυχή μου τῇ ἑαυτῆς ἀχολίᾳ νυσταμβόη τῷ ξαύματι. μνημονύει γὰρ ὁποία ποτὲ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπῆρχε, ὡς αὐτῇ πάντα τὰ μὴ αἰήκοντα ὑπέκυπτο. πόσων πραγμάτων τῷ ἐν τῷ βίῳ κυλισμβύων ὑπερανέστησε, ἥ πις εὐσὶν ἕτερον εἰμὶ τὰ οὐρανία μεριμνᾶν ἐδόθη, κρατυμβόη γὰρ τῷ σώματι τὰ σαρκὸς κλεῖθρα, τῇ διωρίᾳ ὑπερίβαρε. διὸ καὶ τὸν θανατον, τὸν πᾶσι φοβερὸν ὑπάρχοντα. ὡς πιρ εἴσοδον ζωῆς καὶ τραμάτων αὐτῆς ἀμοιβλῶ ἠγάπα. ὅπως πω προφάσῃ σοιμαυτικῆς μερίμνης, κοσμικῶν ἀνθρώπων πράγμασιν ὑποπίπτει. Ἐ μᾶ τοσοῦτον ὡραῖον τ ἀϊδιότητος αὐτῆς κάλλος, γένοις πράξεως τῆς κοσμοτρῆ σωεζύνει. λοίκα γὰρ ἑαυτὸν ἐξῆς συγκατέβασεν πολλῶν εἰς τὰ ἔξωθεν σκορπίζει, ὅτι τοῖς ἔνδον ὄπνυσεν, πρὸς ταῦτα πόρρωθεν δραμοῦσα, ἐλαχίστη ὑποσρέφει. κατωσῶ τογαρεῶ τ ὑποφέρω, καὶ τ ἀπεβαλόμην. ἐν ὅσῳ δὲ ἀφορῶ εἰς ὃ ἀπώλεσα, γένῃ τοῦτο βαρύτερον ὅπερ βασάζω. ἰδὲ γὰρ μικῆς θαλάττης τοῖς κύμασι δονεῖμαι. ἀλλὰ Ἐ ἐν τῷ πλοίῳ τ τοὸς, σφοδροτάτης αἰάγκης τῷ κλύδωνι προσαράσσομαι. καὶ ἐν ὅσῳ τ πρώτης ζωῆς μνημονύω, ὥσπερ εἰς τὰ ὀπίσω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπεσίγκας, θιώμβος τὸν λιμβύα ὅθεν ἐξῆλθον, αἰσχύνομαι, ὅπερ μοι Ἐ ἔσιν ἀκμὴ βαρύτερον. ὅπ ἐν ὅσῳ τοῖς ἀμοιβαίοις κύμασι περιρμβόμενος φέρομαι, μόλις λοιπὸν τὸν λιμβύα θεάσασθαι δύναμαι, ἔνπερ κατέλιπον. τοιαῦτα γὰρ αἰ συμφοραὶ τ τοὸς ὑπάρχουσι. πρῶτον μὲν ὄπολέσαι τὸ καλὸν, ὅπερ κατέχῃ. μνημονύειν δὲ, ὅπερ ἀπώλεσε. ὅτι δὲ μήκοθεν ὄπεσῃ. Ἐ αὖπο ὅπερ ἀπώλεσεν ἀγαθὸν ὄπιλανθάνῃ, γένῃ δὲ ὅπως μετέπηται μήτε ὀπὶ μνήμης θεάσῃ), ὅπερ πρότερον διὰ πράξεως ἐκράτῃ. ὅθεν τοῦτο ἀληθὲς ὑπάρχει ὃ προθύμην. ὅπ ἰδύκα μήκοθεν πλέομεν, ὑδὲ τὸν λιμβύα λοιπὸν τ ἡσυχίας ὂν κατελύπομβν θεωροῦμεν. ἀεὶ σωὶ ἀληθῶς εἰς προθήκην τ ἐμοῦ πόνου προσλίθῃ ἡ ζωὴ τῷ καταλῆψάντων τὸν πάροντα κόσμον, ὅλη τῇ διαθέσῃ, Ἐ εἰς ὕψος σγιλικῆς πολιτείας ἀναβραμόντων. ὧν ὅπ μήμης τὸ ὕψος τ βίου φέρων, πόσον ἐγὼ ἐν τοῖς κάτωτάτοις κείμαι ὄπηνόσκω, ἐξ ὧν οἱ πλεῖσοι τῷ ἑαυτῷ κλῖσιν ἐν τῇ ἡσύχῳ ζωῇ εὑηρίσησαν, ἵνα μὴ διʼ αἰθερωπίνων πράξεων ἐκ τ ναίζοντος λογισμοῦ πάλιν ἀθῶσι. τούτους οὖν ὁ πατὴρ δυάμους θεὸς τ τ κόσμου τούτου φροντίσιν ἡ σωηχώρησεν διαμεθύεσθαι. ὅθεν λοιπὸν τὰ προληθόντα προθύμως ἐκτίθημι δῖᾳ τ ἐρωτήσεως Ἐ ἀποκρίσεως. Ἐ τ γὰρ ὀνομάτων διαγνώσεως.

ΠΕΤΡΟΣ.

Οὐ πάντ ἐν τῇ ἰταλίᾳ πνῶν τέλ πολιτεῖαν δυνάμεσι διαλαμπάντων διέγνων. ἐκ πάντων τοίνυν τῇ μιμήσει αὐάπλεται ἀγνοῦ. καλοὺς μὲν οὖν ἀνθρώπους ἐν τῇ γῇ ταύτῃ γεγονέναι, ἐκ ἀπιστῶ, σημεῖα δὲ Ἐ δυνάμεις παρ' αὐτῷ ὑδαμῶς γεγονέναι ὑπολαμβάνω. εἰ δὲ καὶ εἰσὶ μίχρι τ παρόντος σηῇ καλυπτόμβα, μὴ ἀγνοήσωμβν, ἅπερ γεγονότα ὑπάρχουσιν.

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εαὶ μόνα πίξι περὶ τῆ τελείων ⸌ δοκίμων ἀνδρῶν ἀναγείλω, ἅπερ ἐγὼ μόνος τὸ ἀνθρωπάριον, δξῆ τι καλῶν ⸌ πιστῶν ἀνθρώπων μαρτυρούντων ἔμαθον, ⸌ ὅσα δι' ἑαυτοῦ ἔγνων, καταλείψει με, ὡς οἶμαι δίκηρύμβνον ὁ χρόνος.

ΠΕΤΡΟΣ.

Δυσωπῶ σε ἀγαπητὲ πάτερ σαὶ υ ποθουῶτός μου, ἵνα τ περὶ αὐτῆ ἀρξῆ διηγήσεως, ⸌ μὴ βαρεῖα γένηθῆ ἡ αἴτησις, τ δξασυγκίνητα τὰ τ ὑποθέσεως. οὐ γὰ μικρία οἰκοδομὴ ἀνατέλλει ἐκ τ μανίμης τῆ δυνάμεων. ἐν γὰ τῆ δξαθέσῃ, τὸ, πῶς ὑρίσκει) κὴ κρατεῖται ἡ δωάμις δξηγιώσκει). ἐν δὲ τῆ ἐξηγήσει τῆ σημείων ὑρηθεῖσα ⸌ κρατηθεῖσα, λαμπρώτερα. εἰσὶ γὰ πλεῖονες, ἃς ἐν τῆ πόθῳ τ ἐπουρανίε βασιλείας πλείονα τὰ ὑποδείγματα μᾶλλον, εἴπερ τὰ κηρύγματα διηγείρουσι. γίνεται δὲ ἐν τῆ τ ἀκούοντος ψυχῆ δηλονὴ βοήθεια τὰ τῆ πατέρων ὑποδείγματα. ὅπ κὴ εἰς τὸν πόθον τ μελλούσης ζωῆς, ἐκ τ τῆ προλαβόντων μιμήσεως θερμότερος γίνει), κὴ ἐαυ' ἑαυτὸν ἐῆ' τι νομίζῃ, ἐν ὅσῳ περὶ ἑτέρων κρείττονα δξεγνῷ, ταπεινοῦται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἅπερ μοι ὑπάρχουσι, παρὰ ἀνδρῶν εὐσεβῶς διηγηθέντα, ἐκεῖνα κἀγὼ ἐν ἐμφανεῖ ἀτε διηγήσῃ ἐκτίθημι. ἡρᾶς ἀρχηγίας τῆ ὑποδείγματι ἐπέμφησε, καθώς μοι δωατὸν ὑπάρχει. μαρκος γὰ ⸌ λουκᾶς, ἅπερ συνεγράψαντο εὐαγγέλια, οὐχὶ τῇ θίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἀκοῇ μεμαθήκασιν. ὧν, ἵνα τ ἀπείας ἡ ὑπόθεσιν ἐκ τῆ αἰσχιστοκότων παρεπάρω περὶ ἑκάστων περ χράφω παρὰ τίνων μοι εἰσὶ διηγηθέντα, φανεροποιήσω, τοῦτο δὲ ἀληθῶς γνώσεσθε βέλομαι, ὅτι ἓν πισὶ τὸν τοιῶ μόνον. ἓν πισὶ δὲ κὴ ῥήματα σοὶ, τοῦ νοὸς κρατῆ, ἱκανῶν γὰ ἓν θέλει προσωπικῶς ἀπαίτων αὐτῆ τὴν ὠφελότητα τῆ λόγων κρατῆσαι. ταῦτα τῇ ἰδιωτίᾳ μου προβληθέντα, ὁ κάλαμος ⸌ χαρίεις ἡ προσφόρως ὑποδέχετο παρὰ περσβυτῆ ὢν σφόδρα σεμνοτάτων τὴν διήγησιν μὴ ἀφηγοῦμαι μεμάθηκα.

Περὶ ὁρατοῦ ἡγουμβύου χωρισμβύης τ ὀπλιζομβύης διαφοῦ.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Βενοπίν τοῦ τίμιου καὶ τα παξπάτε ἐν τοῖς τῆς σαμαίας χώρας μέρεσι, χωρίον ὑπῆρχεν ἐν ᾧ γεωργὸς αὐτοῦ ὑῆν ἔρχε, ὀνόματι ὁρᾶτος, ὃς πε ἐκ νεπίας αὐτοῦ ἡλικίας, εἰς τὸν πόθον τῆς οὐρανίου παξίδος δι' ἐγκρατείας ἐξικαύθη. ἐν τῇ τοιαύτῃ οὖν αὐ ἀσκησῇ προκόπτων, ἑαυτὸν λοιπὸν κὴ ὑπὸ ἀκμήρου λόγου αἰσχύνεν, ἱκανῶς δὲ, καθὼς προεῖπον δι' ἐγκρατείας τῶ σάρκα ἰδ ἐμαζεν. ὄθεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ οἱ τούτου γονεῖς τοῖς γείτοσιν αὐτῆ συμπόσιον ἐποιήσαντο. ἐν ᾧ εἰς βρῶσιν κρέα παρετέθησαν, ἅπερ αὐτὸς φαγεῖν, ἢ ἅψασθαι παντελῶς ἀπεῤῥίπτετο, δξᾷ τὸν τῆς ἐγκρατείας πόθον. ἤρξατο οὖν οἱ γονεῖς αὐτὸ ἐμπαίζειν αὐτῆ κὴ λέγειν, φάγε. μὴ γὰ ἐχθὺς ἐν τούτοις τοῖς ὄρεσιν ἔχομεν παραθῶμαι, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῇ τόπῳ, ἰχθὺς μὲ, ἠκούετο, οὐδαμῶς δὲ ὑρισκόμβνος ἐθεωρεῖτο. ἐν ὅσῳ δὲ τούτοις τοῖς ῥήμασιν ὁ ὁρᾶτος ἐνεπαίζετο, ὕδωρ εἰς τὸ τοῦ συμποσίου ὑπουργίαν παρέλειφε. κὴ μῦ σίκλας ξυλίνης, καθὼς αὐτόθι ἔθος ὄζει, τὸ αἰσθάποδον εἰς τὸ πηγὸ αὐῆλθε. κὴ ἐν ὅσῳ λοῦτλε τὸ ὕδωρ, ἰχθύς τις εἰς τὸ αὐτλημα εἰσῆλθεν, ὑποσρίψας δὲ ὁ τὸ ὕδωρ χομίζων, πρὸ προσώπου τῆ αἰακειμβύων, τὸν ἰχθὺ σὺ, τοῦ ὕδατος ἐξέῤῥιψε, ὃς πε δ' ὅλης ἡ ἡμέρας εἰς βρῶσιν τῆ ὁρατοῦ αὐταρκίσαι ἠδυνήθη. θαυμάσαντες δὲ πάντες, ἐκεῖνος ὅλος ὁ τῆ γονέων ἐμπαγμὸς, ἔπαυσε, κὴ τὸ τοῦ ὁρατοῦ ἐγκράτειαν ἤρξαντο σέβεσθαι, ὃῦ πε κατεγίλωμ τὸ πρότερον. οὕτως οὖν ὑπὸ τοῦ αἰθρώπου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐμπαγμοῦ τὸ ὕβρι ὁ ἰχθὺς τῆ ὄρους ἀπήλειψε, προκόψαντος δὲ αὐτοῦ μείζας δυνάμεσι παρὰ τοῦ προλεχθέντος αὐτοῦ κυρίου, ἐλεήθρίας ἔτυχε κὴ εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον τὸν φοιτώδη λεγόμβνον, μοναςήριον ᾠκοδόμησε. ἐν ᾧ δξακοσίων λοιπὸν μοναχῶν παλῆργίσησε. ἐκεῖ οὖν ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐν ἅπασι ὑποδείγματα θαυμασίας δξαγωγῆς δίδωκε. ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους, ἐν ᾧ τὸ μοναςήριον αὐτοῦ ἐν τῇ ὕψει δξάκειται λίθος θαμμυγίθης ἀπῆμήθη, ὃς πε δξὸ τ αὐτοῦ καταγωγῆς ἐκ πλαγίου τοῦ ὄρους ἐλθὼν πῶσι τοῦ μοναςηρίου κὴ παίτων τῆ ἀδιλφῶν ἀπώλειαν ἠπείλει. ὃν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος αἰὴρ ἀθλῶν ἐρχόμβνον θυασάμβνος, συχνῇ τῇ φωνῇ τὸ τοῦ χρισοῦ ὄβπαλισάμβνος ὄνομα, κὴ τίνι δξιᾷ χεῖρα ἐκτείνας, τὸν τύπον αὐτῆ τοῦ τιμίου σαυροῦ ἐπέθηκεν. κὴ παραχρῆμα ἐν τῇ τοῦ ὄρους κρημνῷ κατερχόμβνον ἔστη, καθὼς ὁ ἀπουδαῖος αἰὴρ λαυρέντιος λέγει. τότε δὲ μὴ ὑπάρχοντος ἐν ᾧ προσολληθῆναι ὁ λίθος δωήσεται, μέχρι τοῦ παρόντος παρὰ πᾶσι θεωρεῖται, πῶς ἀποπαυθεὶς ἐκ τοῦ ὄρους κρίμνται. ἐν ὁ ἅγιος τῇ τοῦ χρισοῦ δωαμει ἔστησε.

ΠΕ-

ΠΕΤΡΟΣ.

Πωθελομεν ἡμιν πάτερ, ὁ περιφανὴς οὗτος ἄνθρωπος, ὁ ἐν ὑσίρῳ διδάσκαλος μαθητῇ γενεὰς, τὸ πρότερον ἦν διδάσκαλον;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οὐδαμῶς τοῦτον γενέσθαι ποτὲ μαθητὴν ἀκήκοα. τοῦ δὲ ἁγίου πνεύματος τὸ δῶρον νόμῳ οὐ σπουδάζεται. ὅμως ἔθος ἦν ὀρθῆς ἀναστροφῆς ὑπάρχει, ἵνα προΐσασθέ τις μὴ τολμήσῃ, ὅς τις ὑποτάσσεσθαι οὐ μεμάθηκε, μὴ δὲ ὑπακολουθῆσαι τοῖς ὑπεκειμένοις ὀκνήσῃ. ἰδοὺ αὐτὸς ἐκ τῆς προηγουμένων ἐκπλέσας οὐκ ἔγνωκεν. εὑρίσκονται δέ τινες ἐκ τοῦ πνεύματος διδαχῆς ἔνδον διδασκόμενοι, κἂν ἔξωθεν αὐτοῖς ἀνθρωπίνης διδαχῆς ὀλιγωρία οὖσα ὑπάρχει, ἡ τοῦ ἔνδοθεν διδασκάλου σοφία οὐκ ἐκλείπει. τοῦτο δὲ συγκλείει εἰς πλείονος ἄνδρας, ἐν ἡ ζωῆς ἐλευθερία, ἐν τῇ ὑποδειγμάτων τῇ ἀδεεστέρων κατασπεῖν, οὐ δυνάται. ἵνα μή τις ἑαυτὸν ὁμοίως πνεύματος ἁγίου πεπληρωμένος εἶναι νομίσας, μαθητὴς ἀνθρώπου ἡμᾶς παροπλίσῃται καὶ πλανῆς διδάσκαλος γένηται, τοῦς δὲ τοῦ θείου πεπληρωμένος πνεύματος ἐμφανίσατα ἔχει τὰ σημεῖα αὐτοῦ, ἅπερ ἐστὶ δυσεμεῖς καὶ ταπεινοφροσύνη, ἅπερ ἐὰν ἀμφότερα ἐν ἑνὶ λογισμῷ ὁλοκλήρως συνέλθωσι, σαφῶς τῶν μαρτυρίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος παρουσίας φέρουσιν. οὕτως οὐδὲ ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς, διδάσκαλον μὴ ἐχρείαν ἀναγινώσκεται. οὐδὲ γὰρ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς σωματικῇ παρουσίᾳ τοὺς ἀποστόλους διδάξας, τοῦτον σωματικῶς μεταξὺ αὐτῶν σωκήθρισεν. ἔνδοθεν δὲ μᾶλλον διδάσκων, ἔξωθεν ἐν ἐλευθερίᾳ κατέλιπεν. οὕτως ἐμωυσῆς ἐν τῇ ὀρήμῳ ὑπὸ ἀγγέλου ὁδηγηθεὶς, ἐντολῶν μεμάθηκεν, ὧν πρὸς ἀνθρώπου οὐκ ἔγνω. ταῦτα δὲ, καθὼς προέφαμεν, τοῖς ἀδεεστέρον ὀφειλομένοις, συβασία εἰσὶ καὶ οὐ μιμητέα.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἀρέσκει ὀλίγοις. ἀλλ' αὐτὸς ἵνα μοι εἴπῃς, ἐὰν ὁ τοιοῦτος πατὴρ μιμητῶν ἑαυτοῦ τινὰ ἐκ τῆς μαθητῆς κατέλιπεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἀνήρ τις εὐλαβέστατος, λιβερῖνος ὀνόματι ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ λάκκα τοῦ ῥήγος, τὸ αὐτοῦ φουδεσίνου μοναστηρίου δευτεραρίου ὑπῆρχεν, ἐν τῇ παιδεύσει, καὶ μαθησίᾳ τοῦ ἁγίου τούτου αἱρὸς αἱρεσαφεὶς περὶ οὗ πολλὰς δυνάμεις πολλῶν ἡ διοίκησις ἀσφαλῶς ἀπήγγελεν. μάλιστα δὲ ὁ προλεχθεὶς εὐλαβέστατος ἀνὴρ λαυρέντιος, ὅς τις ἦν μοι πρίσδυς. ὃς ἦν αὐτῷ ἐκείνῳ παρρησιαστικώτατος γένεσθαι, πολλά μοι περὶ αὐτοῦ λέγειν εἴωθεν. ὅθεν ἐξ ὧν μέμνημαι ὀλίγα τινὰ διηγήσομαι.

Περὶ λιβερνίου δευτεραρίου τῆς αὐτῆς μονῆς.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΕΝ τῇ προμημονευθείσῃ τῆς σαμνίας χώρας ὁ αὐτὸς εὐλαβέστατος ἀνὴρ λιβερῖνος ἐξῆλθε τοῦ τῆς μοναστηρίου χρείαν ἐν ὁδῷ ἐβάδιζεν. δαρδᾶς γενεῦ ὁ τῆς γόθθων κόμης, μὴ σραπεῦ τῷ δούλῳ τοῦ θεοῦ ὑπαντήσας, ἐκ τῆς ἀνθρώπων αὐτοῦ τινὲς, τοῦτον ἐκ τῆς ἵππου ἐν ᾧ ἐκαθέζετο κατάξαντες τὸν ἵππον ἀφείλαντο. ἓς τις προθύμως τοῦ ἀφαιρεθέντος ἵππου ζημίαν ὑπενέγκας. καὶ τὸ φλαγέλλιον ὅπερ ἐκράτει, τούτοις δίδωκεν, εἰπών. λάβετε, ἵνα ἔχητε πῶς τὸ κτῆνος τοῦτο ἐλάσαι. τούτων δὲ ῥηθέντων εὐθέως ἑαυτὸν εἰς εὐχὴν δίδωσι. δρόμῳ δὲ ταχυτάτῳ τῷ προλεχθέντος ἄρχοντος ὁ σρατὸς τὸν ποταμὸν κατέλαβε τὸν βέλτυρνον λεγόμενον, ἤρξαντο αὐτοῦ ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ ἵππον τῇ ῥομφαίας ἄξῃ τύπτειν. καὶ ταῖς πτερυκτήραις πλήττειν. ὅλη πλείω δὲ οἱ ἵπποι τυπτόμενοι καὶ πληττόμενοι. κόπον μᾶλλον ὑπέμενον. κινηθῆναι δὲ οὐκ ἠδυήσαντο. οὕτω γὰρ τῷ ὕδατι τῷ ποταμοῦ προσεγγίσαι ἐφοβοῦντο, καθάπερ κρημνὸν θαλάσσιον. ὅτε δὲ ὅλη πολὺ τοὺς ἵππους ἐμαστίγωσαν, καὶ ἐξηντόνησεν ἕκαστος, εἷς ἐξ αὐτῶν, εἶπε. δέξε τὸ πᾶσμα, ὅπερ ἐν τῇ ὁδῷ εἰς τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ πεποίκαμεν, ταύτας τὰς προσβολὰς ἡ ὁδαίνης ὑποφέρομεν. οἱ πάντες φάσαντα εἰς τὰ ὀπίσω ὑποσρίψαντες εὑρίσκουσι λιβερῖνον ἐν τῇ εὐχῇ κείμενον, ᾧ τινι εἶπον, αἴρε σὰ λάβε τὸν ἵππον σου ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη, λέγων. ἀπέλθετε μὴ καλοῦ ἐγὼ χρείαν τοῦ ἵππου ἐκ ἔχω. κατελθόντες δὲ μὴ βίας, αὐτὸν εἰς τὸν ἵππον ὤθεσε κατήγαγον, ἱκούφισαν δὲ παραθὺς αὐχένος. ὧν πάντων οἱ ἵπποι τοσούτῳ δρόμῳ ἐκεῖνον τὸν ποταμὸν ὃν πρὸ πρότερον περάσαι οὐκ ἠδυήσαντο παρῆλθον, ὡς ὅτι ὕδωρ παντελῶς οὐκ ἦχεν. ὕτω τοίνυν γένεσθαι, ἵνα τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ ὁ ἵππος ἀσφαλὴς, σαθεὶς λοιπὸν ἀκόπως περάσωσιν. τῇ αὐτῇ τοίνυν καιρῷ ἐν τοῖς τῆς καμπανίας μέρεσιν, ὁ βουκολίνος μὴ φραγκῶν ἦλθε. φήμη αὐτοῦ ἐξῆλθεν, ὡς ὅτι ἐν τῇ μοναστηρίῳ τοῦ προλεχθέντος δούλου τοῦ θεοῦ ὀνωράτου πολλὰ χρήματα ἀπέκειντο. εἰσελθόντες

δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τοπῳ οἱ φράγκοι, ἤρξατο μᾶλλον πλείονα θυμοῦ τὸν λιβερτῖνον ἐπιζητεῖν, καὶ ἐξ ὀνόματος λιβερτῖνον κράζειν. ἐκείνος δὲ ἐν τῇ τύχῃ ἔκειτο πλαμβέος. Σωμασὸν γοῦν πρᾶγμα συμίθη, ζητοῦντες ζῷ αὐτὸν, ζ Συμμαχοῦντες οἱ φράγκοι εἰσερχόμενοι μᾶλλον ἐν τῷ τύκτῳ, εἰς αὐτὸν προσκόπτον. Σκοπήσαι δὲ αὐτὸν οὐκ ἠδύναντο. οὕτως οὖν τὴ ἐαυτῶν τυφλώσει μαίνεσθαι τε, ἐκ ἀμαχητὶ σάβεσθαι ἐξέπλεον. ἐν ἄλλῳ τόπῳ κειμένῳ, ἐξῆς πράττομα ἐ μοναστήριε, καὶ κέλαδοι ἦ ἠρημένου τοῦ καὶ ἐξαδοχεῖ ὀνόματος τοῦ διὸ ἀσπάζου αὐτοῦ προχειρισάντος, ἐν ῥαβίνῳ ἀπήρχετο. ἐξῆς δὲ τὸ πόδε, ὃν ἔφερε πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις ἐκείνος ὑποφαίνον, ὅπερ δὴ πᾶσι ὁ λιβερτῖνος ἀπήρχετο, τὸ καλλύνειν αὐτοῦ ἐν τῇ ἑαυτοῦ κόλπῳ βασάζειν εἴωθε. ἀπερχομένου δὲ αὐτοῦ ἐν ῥαβίνῳ, ὡς εἴρηται, συμίθη γυμνικά τινα τελεσθῆναι τὲ τοῦ αὐτὸ τὸ σῶμα αὐτοῦ βασάζειν, ἢ τὸ τούτου θαυμάζειν. ζ θεοῦ δούλων αὐτὸν ἦ πεύσασα, τῇ πόδῳ τοῦ τελεσθέντος αὐτὸς τοῦ φλεγομένου, τὸν ἔπιον αὐτοῦ ἐκ τῆ χαλυπερίε ἐκράτησε, ζ μᾶ ὅρκου ἔβη μηδαμῶς αὐτὸν ἐᾶσαι ὑποχωρῆσαι, εἰ μὴ τὸν ἰδὸν αὐτῆς ἀκασήσει ἐκείνος δὲ πείραμαι ἔχειν τοιούτου Σαύματος, ἐξίεται ὅπ πᾶ ὅρκον ἀ αὐτήσας αὐτῆς. ὅθεν ζ ἐκκλίναι ἐκ ἦ γυμνικὸς ἠθέλησεν, ἀλλοῦ δαιμῶς πλαμβάνων. ἐκολλήθη ζῷ ὁ συμπαθείας, καὶ τοιοῦτος ἐκ ἦν, ὑπόδηλ καὶ πόσον ἔδοθεν ἔχειν ἀγῶνα, πόλεμος ζῷ, ὡς ὅλμαι, συμίπιπτε ἦ ταπεινοφροσύνης ἀ αὐτοῦ πολυτείας πρὸς τὲ ἀ μηδὲς ὑσπαγγελίαν. φόβος δὲ καὶ πόνος παρίπιπτο. φόβος δὲ τὸ ἀσυμίνητος τοῦ τοιούτου Σαύματος. πόνος δ, ἵνα μὴ τὴ πλημμέλειαν μᾶλλον αὐτοῦ ἐπιτείνω. πρὸς δὲ μείζω τοῦ θεοῦ δόξαν ἐνίπεσεν ἡ ὑσπαγγελία. ἐκ ἀπ᾽ ἐκ τοῦτο ὁ λογισμὸς καπφύσαι δ᾽ωματος ἐγκρύπτει, εἰ μὴ τῇ συκοφαντείᾳ ὑπήρχεν ἡ τῆμέρας. καπνὸν οὖν ἐκ τοῦ πόπου καὶ κλίνας ῥόπου εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν. καὶ ἐξεγήνας ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, ὁ ὑπφάρτο καλλύνων, ἐπαίρω τοῦ σήθες τοῦ τεθνῶτος σαμῆτοι ἔσπευσεν. ἐγκρύπτου αὐτοῦ ἦ ψυχὴ ἦ σαμῆτι ἐν τῇ σώματι ὑπίρεμε. καὶ ἀπερπχεῖμα εἰσέχη. κρατήσας δὲ αὐτοῦ ἦ χειρὸς τῇ κλαυσίγκωμῳ ζωῇ ζῶντα δοπεδώκει. καὶ οὕτως τῷ ὁδὸν αὐτοῦ λιὸ ἤρξατο ἐτορεύθη.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τί οἰωδ᾽ ἦ τοῦτο λίχρεμμ, τοῦ ὀνωράτου ἡ ἀχιότης τῷ διώαμιν τοῦ τοσούτου Σαύματος πεπτύπκεν ἢ τὲ λιβεστίνου ἡ αἴτησις;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐν τῇ ὅπεδὲ ἓξει τοῦ τοιούτε Σαυματοῦ σημείου μᾶ ἦ πίσιως ἀ γυμνικὸς, ἡ διώαμις ἦ ἀμφοτέρων σωῆλθ. καὶ ἐξ᾽ τοῦτο ὑπολαμβάνω λιβερτῖνον τοῦτε διώαμαι, ὅτι πολλοῦ μᾶλλον τῇ τοῦ διὸ ἀσπάλου διώαμει, ἤπαρ τῇ ἑαυτοῦ πεποθήναι δδὶ ἐδόσεν, οὕτινος ζῷ τὸ καλλύνειν ἐν τῇ ζήθει τοῦ τεθνῶτος ἔσπευσεν, αὐτοῦ δ᾽ πλεῖ᾽ τῷ ψυχικὸ ὑπακοῆδαι, ὅπερ ἡτήσατο ὑπομάμενον. ἐπεὶ ζ ἐλαιώμος τοῦ διὸ ἀσπάλου τῷ μηλωτῷ βασάζων, καὶ εἰς τὸν ἰορδάνην ἐλθὼν, ἐπάπεξε ἄπαξ, καὶ δ᾽αὖθις τὸ ὕδατα σημοῖσθη, ὡς θαρρηθῆς εἶπε, ποῦ ἔζω ὁ θεὸς ἠλοῦ, καὶ πάλιν τὸ ποταμοὺ τῇ τοῦ διὸ ἀσπάλου μηλωτῇ ἐπάπεξεν, ὁδὸν ἀμαιοῦ ἦ ὑδάτου πεπτύπκε. καπνοὶς πᾶξι πόσον ἡ ταπεινοφροσώνη ἐν τᾶς χαριδμένας διώαμεσιν ἰσχύει, τότε ζῷ ποῦσαν τῷ ἴσῳ ἦ διὸ ἀσπάλου διώαμιν δ᾽ωκώσθη, ὅτε ἦ διὸ ἀσπάλου τὸ ὄνομα εἰς μνήμην ἤγαγε. καὶ ὅτε τῇ ταπεινοφροσώνῃ ὅπ᾽ τὸν διὸ ἀσπάλον αὐθυπέρφλε, τότε ζ αὐτὸς πεπτύπκεν ὅπερ ζ ὁ διὸ ἀσπάλος.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἀρίσκει ὀλίγοις, ἀλλ᾽ αἰπὸ ἡμὶν πάτερ, ἔχειν ἄλλο τι περὶ αὐτοῦ, ὅπερ εἰς ἡμετέραν οἰκοδομὴν ὠφελίμως διηγήσασθε;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐχειν ὄντως ἰαλῆ ὁ θέλων μεμήσασθε. ἐγὼ γὸ τῷ διώαμιν ἦ ὑπομονῆς, μείζονα ἦμ Σαυμάτων καὶ ἦμ σημείων ἦ πιεύω. ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνος, ὁ μᾶ τῷ τοῦ εὐλαβεῖς ὀνωράτου τελείωσιν τῷ ἦ μονῆς πομπαστικὴ ἡγεμονία κατέχων, καὶ ἦ Θεοφάνους λιβερτῖνου βαρυτάτου Συμφ ἐξέβη, ὥς τις αὐτὸν τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας ὅπιβαλεῖν ζ μὲ ὠρὰν ῥᾳδίου, δι᾽ ἧς αὐτὸν μαγήσας διωίσεται, κρατήσας τὸ ὑποπόδιον τῶν κιβαλιῶ αὐτὲ ζ τὸ πρόσωπον ἔτυψε. ζ ὅλον μελανὸν καὶ πεφυσημένον πεπόπκε. σφοβηθὲς οὖν μαγηθεὶς ἐν τῇ κλίνῃ τῇ ἰδίᾳ ἀπελθὼν ἐ συζάζει. ἰδὸ δὲ πρᾶγμα ὡρισμένον δ᾽ξε τῷ τοῦ μοναστηρίε φρονίδα, καὶ τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ πληρωθεισῶν ἦμ ἑωδίνων ὑμῶν, λιβερτῖνος εἰς τῷ τοῦ ἦγουμένου κλίνῳ ἀπήλθε. καὶ μᾶ πάσης ταπεινοφροσώνης εὐχὴν ἠτήσατο. γνώσεων δὲ ὁ ἡρημένος πῶς ἐκ πάντων ἐπιᾶτο ζ ἠγαπᾶτο ὁ λιβερτῖνος, ἐνόμισεν ὅτι δῆθ᾽ ἡ ὕβρις ἰδὼ αὐτοῦ ἐπήγαγεν ὑπόκρισιν ἐκ ἦ μοναστηρίε ἠζήλωσε. ἔθεν ζ ἠρώτησεν αὐτὸν, λέγων. πᾶ βούλει ἀπελθεῖν, ὦ πνευσκρισθείς, ἕπου. ἦ μοναστηρίε πράγμα ὡρισμένον ἔβη πάτερ, ὅπερ ἀδωιάτως ἴχω ἦ εἶσαι. τῇ γὸ χθὲς ἡμέρᾳ ὅρισα σήμερον ἐκεῖσι ὑρηθῆναι. τότε ἐκείνος ἐκβάθες παρρῆας σκέψας, ζ καπνοῖσας ὃ ἑαυτοῦ δύσκολωτάτου

τάτῳ σκληρότητα. τῷ δὲ παῤῥησιαστικῷ & πραότητα τ̃ λιβερτίνου, ἐκ τ̃ κλίνης αἴασας τὰς πόδας αὐτ̃ ἐκράτησε, & ἑαυτὸν ἡμαρτηκέναι, & κατάκριτον εἶ ὡμολόγησεν, ὅτι τοιούτῳ καὶ τηλικούτῳ ἀνδρὶ τοιαύτῳ ὠμοτάτῳ βάσανον ἐπεσήνεγκε ἐπιτόλμητον. τοιοῦτον δὲ λιβερτῖνος ἑαυτὸν εἰς τῷ γλῶ ὑποῤῥώσας, & τοῖς ἐκείνου ποσὶ προσκυλινδούμενος, τ̃ ἰδίου πάθους, & οὐ τ̃ ἐκείνου ἀδικείας γενέσθαι ἔλεγεν, ὅπερ ὀπίμεινε. τούτου δὲ γενομένου, ἐν μιᾷ σπουδῇ ἐπανῆλθεν ὁ πατήρ. & ἡ ταπείνωσις τ̃ μαθητοῦ, οὐδενὸς γέγονε τ̃ διδασκάλου. ὅτου γὰ δὴ τ̃ μοναστηρίου φροντίδα εἰς τὸ ὡρισμένον πρᾶγμα ἐπῆλθε, πολλοὶ ἄνδρες εὐγλωττίᾳ τε & γνώμιμοι, οἵ πρὸς αὐτὸν μεγάλως ἐτίμων, πάνυ θαυμάσαντες, ἀκριβῶς ἐπεζήτουν πόθεν αὐτ̃ τοῦτο συμβέβη, ὅπ ἔτως πεφυσημένον & μελανὸν εἶχε τὸ πρόσωπον. πρὸς ἃς ἀπεκρίθη. χθὲς πρὸς ἑσπέραν τ̃ ἁμαρτιῶν μου ποιάντων, εἰς τὸ ὑποπόδιον τ̃ σταμνίου προσκόψας. ἔτυ ὑπέμεινα, ἕτως ἔν ὁ ἄγιος αἰνὴρ ἐν ἑαυτ̃ τιμᾷ τ̃ ἀληθείας φυλάττων, ὅτι τ̃ παῤῥὸς τ̃ αἰτίαν ἐδημοσίευσεν, ἔτι τῇ ἁμαρτίᾳ τ̃ ψεύδους ὑπέπεσεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Γνῶναι ἤθελον θεοτίμητε πάτερ, ἐὰν ἐνδέχεται οὗτος αἰνὴρ λιβερτῖνος, περὶ οὗ τοσαῦτα σημεῖα & θαυμάσια διηγήσω, ἐν τῇ ἑαυτοῦ σωφρονίᾳ μεμπτὰς αὐτῷ ἐν τ̃ δίαιτα κατέλιπεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ μοναχοῦ κηπουροῦ τ̃ αὐτῆς μονῆς.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

ΗΝ τις ἐν τῇ αὐτῇ μοναστηρίῳ φῆλιξ ὀνόματι, ὁ ἁπλούστερος κατὰ πάντα τρόπον, ὃν & αὐτὸς καλῶς ἐθεάσατο. ὅς τις & δ' ὑπηρέτης τ̃ αὐτ̃ μονῆς γέγονεν. οὗτος πολλά μοι θαυμασὰ περὶ τ̃ αὐτοῦ ἀδελφῶν διηγήσατο. ἐξ ὧν, τὰ μὲν, παρασιωπῶ, δέομαι τὸ εἰς ἕτερα μὴ ἀσυνδέτως πολλὰ ἐνδεῖν ἐξ αὐτ̃, ὅπερ οὐδαμῶς παρελθεῖν δύναμαι. μοναχός τις ἐν τῇ αὐτῇ μοναστηρίῳ ὑπ̃ρχε θαυμαστῆς ἀγωγῆς. ὅς τις τ̃ κάτω φροντίδα εἶ πεπεδημένος. κλίπης δέ τις ἀπὸ τ̃ φραγμοῦ εἰσερχόμενος κρυφῆ, τὰ λάχανα ἐλάμβανεν. ἐκεῖνος οὖν πολλὰ φυτεύων, & ὀλίγα εὑρίσκων, ἄλλα δὲ τοῖς ποσὶ καταπατημένα, & ἕτερα κεκομμένα θεωρῶν, ὅλον τὸν κῆπον γυρεύσας, εὗρε τ̃ εἴσοδον, δι' ἧς ὁ κλέπτης ἐν τῇ κήπῳ εἰσέρχεσθαι εἴωθε. γυρεύων δὲ τὸν κῆπον, εὗρεν ὄφιν. ᾧ τινι κελεύσας, εἶπε. ἀκολούθεί μοι. ἐλθὼν οὖν ἐν τῇ εἰσόδῳ δι' ἧς ὁ κλέπτης εἰσήρχετο, λέγει τῷ ὄφει. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ χριστοῦ, κελεύω σοι ἵνα τ̃ εἴσοδον ταύτην φυλάξῃς. & τὸν κλέπτην ἐνθάδε εἰσελθεῖν μὴ ἐάσῃς. ἐνθέως οὖν ὁ ὄφις, ὅλον ἑαυτὸν ἀπλώσας ἔκλεισε τ̃ ὁδὸν. ὁ δὲ μοναχὸς ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ ὑπέστρεψε. μίαν δὲ παύτης ἐν τῷ μεσημβρινῷ καιρῷ αὐτοῦ, ὁ κλέπτης, κ̃ τὸ ἔθος, ἐλθὼν εἰς τὸν φραγμὸν, αἰνῆλθεν. & ὡς τὸν πόδα αὐτοῦ εἰς τὸν κῆπον κατήγαγε, ἄφνω θεασάμενος τὸν ὄφιν ἡπλωμένον & τ̃ ὁδὸν κλείσαντα, γρμὸς ἔνδομος, εἰς τὰ ὀπίσω ἔπεσεν. ὁ δὲ ποῦς αὐτοῦ ἐκ τ̃ ὑποδήματος ἐν τοῖς τ̃ φραγμοῦ ξύλοις ἐκρατήθη. καὶ ἕως ἂ ὁ κηπουρὸς ἦλθε, κατακέφαλα ἐκρέματο. τ̃ οὖν κηπουροῦ ἐλθόντος, & τὸν κλέπτην ἐν τῷ φραγμῷ κρεμάμενον εὑρίσκοντος, τῷ μὲν ὄφει, εἶπεν εὐχαριστίᾳ τῷ θεῷ ἐπλήρωσας ὃ ἐκελεύσθης. ὑποχώρησον αὖτ. ὅς τις παρεδόθη ἀνεχώρησε. πρὸς δὲ τὸν κλέπτην ἐλθών, εἶπε. τί ὧδε ἀδελφέ. ἰδοὺ παρέδωκέ σε ὁ θεός. ἕνεκα εἰς τὸν κάματον τ̃ μοναχῶν κλέμμα πλειστάκις ποιῆσαι ἐτόλμησας, ταῦτα ἐν πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, τὸν πόδα αὐτοῦ ἐκ τ̃ φραγμοῦ, ἐν ᾧ κρατηθεὶς ὑπ̃ρχε, ἔλυσεν, & ἀδελβὰς αὐτὸν κατήγαγε, φήσας πρὸς αὐτὸν, ἀκολούθει μοι ἀκολουθοῦντος δὲ αὐτοῦ, ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς τ̃ κήπου εἴσοδον. & ὅπερ λάχανον κλεψιμαίῳ ζόπῳ ἐπᾶραι ἤθελε, μ̃ πάσης καλοκαγαθείας δίδωκεν, εἰπών. ἄπελθε. καὶ τ̃ λοιπὸν κλέμμα, μὴ τολμήσῃς ποιῆσαι, ἀλλ' ὅτι χρείαν ἔχῃς ἔνθεν πρός με εἴσελθε. & ὅπερ σοι μ̃ ἁμαρτίας ἠγώνισας ἐπᾶραι, ἐγώ σοι μετ' εὐχαριστίας δίδωμι.

ΠΕΤΡΟΣ

Καθὼς εὑρίσκω μέχρι τ̃ παρόντος ἀκμῆρος ἐνόμιζον ἐν τῇ ἰταλίᾳ μὴ γεγονέναι πατέρας σημεοφόρους.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ ἐκυτίου ἡγουμένου χώρας βαλερίας.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

ΔΙήγησιν δὲ λέγω, παρὰ φορτυνάτου, ἀνδρὸς εὐλαβεστάτου ἡγουμένου γεγονότος μοναστηρίου τ̃ ὑποκειμένου λεγομένου κιπέρωτος, & ἑτέρων ἀνδρῶν εὐλαβῶν, ἔμαθον. ἐν τῇ γὰρ ἀνατολικωτέρᾳ διαλέκτῳ, ἐν τοῖς μέρεσι τ̃ βαλερίας χώρας, ὀνόματι ἐκύτιος. ὅς τις διὰ τὸν βίον αὐτοῦ τὸν ἐναρέτου, πᾶσι τοῖς ἐκεῖσε κόσμοις ὑπ̃ρχεν. ὕπνος, ὁ προλεχθεὶς φορτυνᾶτος, πάνυ ἐν ἀγάπῃ ἐμοὶ ἐγνωσμένος. ὅς τις ἐκύτιος, διὰ τ̃ πολλὴν αὐτοῦ ἀγιωσύνην, πλείστων μοναστηρίων ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ πατὴρ γέγονε. τοῦτον, ἐν ᾧ τ̃ νεότητος αὐτοῦ χρόνῳ, μεγάλως οἱ τ̃ σαρκὸς πύρασμοὶ ἐχείμαζον. αὐτὸν ἡ τ̃ πειρασμ̃ σύνωσις, ἀσυδιαφόρητον ἐν τῷ τ̃ ψυχῆς ἀγῶνι πεποίηκεν, ὡς ἔν κυφισμὸν τ̃ πύρασμ̃ παρὰ τ̃ παθοδυνάμου θεοῦ μ̃ πολλῆς δόσεως ἠπτολαβεῖν, ἐν μιᾷ νυκτὶ θεωρεῖ ἄγγελον παρεστῶτα αὐτῷ &

ὥστε αὐτὴ ὑπ' αὐτῆς ὑπομεῖναι. ὃς τις πᾶσαν κίνησιν σαρκὸς ἐκ παίζων αὐτῇ τῇ μελῶν ἐξέκοψεν δὲ ἓν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἕως ἐκ τῆς πλάσεως ἠλευθεράθη, ὥστε νομίζειν αὐτὴ μὴ πεπεῖσθαι σῶμα. τηνικαῦτα ἐν τῇ παθοδυνάμῳ θεῖ βουθείᾳ ὁ αἰδράσι πρότερον προσεύξατο λοιπὸν ἐκ θηλείας φεύγεσθαι. τὰς δὲ μαθητὰς αὐτῆς τυθείσας ὑκ ἐπαύετο, ὅπως μὴ ἑαυτὰς ἐν ταῖς ὑμῖν μίξῃ τὰ τοιαῦτα πράξασθαι ὑκόλως κἂν πεισθῶσιν. ἵνα μὴ ἐκ πλάσεως πεῖσιν ὑπομείνωσιν. ταῖς καμραῖς ἓν ἐκείνῳ, ὅτι οἱ φαρμακοὶ ἐν ταύτῃ τῇ τῆς ῥωμαίων πόλει ἐκράτησαν, βασίλισσα ὁ ἐν τοῖς μαγικοῖς ἔργοις πρῶτος ὑπάρχων, φυγὴ χρησάμενος, ἐν μοναχικοῖς σχήμασι, τοῖς τῆς βαλερίας μέρεσιν ἐπεδήμησεν. ὃς τις πρὸς τῷ ὑλαβίσσαλον αἷρα κατέρισε, τὸν ἀμπυρίας τῆς πόλεως ἔπίσκοπον κῆ λαβών, ἐδυσώπει ἵνα αὐτῷ ἐκυτῷ τῇ ἡγεμόνι προσαγάγῃ. ὅπως ἐν τῇ μοναστηρίῳ αὐτῆς δέξηται τῆς αὐτῆς παραθέσεως τὸν εἰσδέξηται. ὁ δὲν ἔπίσκοπος ἐν τῇ μοναστηρίῳ παραγενόμενος, πλάσει μὲν ἑαυτὴν ἕκασίλλον τῇ μοναχὸν ἔ τῆς θεῖ δούλου ἐκύτου παρεκάλει, ὅπως τὸν ἐν τῇ σωσδίᾳ ἑαυτοῦ ὑποδέξηται. ὃν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ἀνὴρ θεασάμενος, εἶπε. τὸν δὲ παραπέμψασί μοι πέμπε, ἵνα ὡ θεωρῶ εἰ μοναχὸν, ἀλλὰ δέκολον πρὸς ὃν ἀποκριθεὶς ὁ ἔπίσκοπος, εἶπε. πρόφασιν λέγεις μὴ θέλων τῆς ἡμετέρας αἰτήσεως ὑπακοῦσαι. ὁ δὲ τῆς θεῖ δοῦλος, ἔφη. ἐγὼ ὅπερ αὐτὴ εἶ ὁρῶ, τὸ αἰσχίλλω. ἵνα δὲ μὴ θέλῃ μι ὑπακοῦσαι λογίαν, ὅπερ κελεύεις ποιῶ. ὑπεδέχθη τοίνυν ἐν ταῖς μοναστηρίῳ. ὡ μὴ πολλὰς δὲ ἡμέρας, ὁ αὐτὸς τοῦ θεῖ δοῦλος ἐκύτος, πρὸς τὸ οἰκοδομῆσαι λόγῳ διδασκαλίας τοὺς τῆς ὑραίου πυθῶνος βασιλαυσιν, ἐκ μήνης ὁλίγου τοῦ μοναστηρίου ἐξῆλθε. τούτου δὲ ἐξελθόντος, σωιδὲν ἐν ταῖς μοναστηρίῳ τῇ παρθένων, ὧν τῆς προειρημένῃ ἔπιμέλειαν ὁ αὐτὸς πῦρ ἓκ αἰσθέσθαι ἐμβληθέν, μίαν πνὰ ἐξ αὐτῶν, ἥτις παῦ κῆ τῆς σαρκὸς ταύτην, ἐν ὅσῳ ὑπῆρχεν, πυρὶ τῷ λαμπρῷ κῆ φλέγεσθαι. ὡ φωνὰς ἀφιέναι λέγουσαν. ποῦ τῶς ἀρτίως ἀποθήκευσαν, ἵνα μὴ βασίλισσα ὁ μοναχὸς ἔλθῃ. ὡ αὐτός μοι δῷς τὸ σωθρομῆς τὸ ἑαυτῆς ἱματίδιον, ἵνα παράσχῃ. ὑδεὶς ἐν τῇ ἀδελφῶν ἐπέλαμ τῇ τῆς παρθένων σωσδίᾳ προσεγγίσαι ἐν τῇ ἑαυτῆς παξὶς αἰσχρότητι, πόσῳ μᾶλλον ἐκεῖνος ὁ νῦν παραγενόμενος. ὕπνος ἀκριβὲς ἦν, ἡ τῆς ἀδελφῶν σωσδία ὑκ ἐγίνωσκεν. εὐθέως ἓν ἀπέσειλαν, ὡ τῷ τῆς θεῖ δούλῳ ἐκυτῷ ἐμείνυσαν, ὅτι κδεῖνα μοναστρία σφοδρᾶ πυρετῷ καταβάλλεται. ὡ βασιλεὺς τοῦ μοναχοῦ ἔ δέησιν ἐν σεσχορεμένῃ ἐπιζητεῖ. τὸ δὲ ἀκύσας ὁ δίκαιος οὗτος ἀνὴρ, ἡσυχάζησεν, ὑπομεδέμασ δὲ, εἶπεν. αὖα ὑκ εἶπον, ὅτι ἐβέβολός ὅζυ ὕπος ὡ ὑχὶ μοναχός; ἀπέλθετε ἓν ὡ ἐκ τῆς κιλλίου τὸν ῥῦπατι. περὶ δὲ τῆς δούλης τῆς θεῖ, ἥτις τῇ εἰσβολῇ τῆς πυρετῆς κῆ φλέγεσθαι μηδὲν μεριμνήσητε. λάβετε γὰρ τῆς ὥρας ταύτης, ἵνα τῷ πυρέτῳ κοπάσῃ, ἵνα τὸ βασίλισσον ἐκπλαγῇ. ὑποχρέως δὲ ὁ μοναχὸς, εὗρεν ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς ὁ ναὸς τῆς θεοῦ παρθένος ἔλαβεν, ἐν ᾗ ὁ τῆς θεῖ δοῦλος ἐκύτος μήκοθεν ὑπάρχων εἶπε. τῷ δὲ διδασκάλῳ γὰρ ἀπολυθῶν ὑποδύσωμαι, ἡ θαύματος τύτου δωρεὰν ἠρασάμην. ὁ κῆ γὰρ ἡμῶν ἰησοῦς χς ὁ βασιλεὺς δυσωπῶντος, λόγῳ μόνῳ ὁ ὁ ναὸς τῆς τύτου παρέχεται ὑμῖν, καθὼς ἐν εὐαγγελίοις εὑρίσκομεν ὑποχρέωσεν γὰρ αὐτὸ ἐν ταῖς ἑαυτῆς οἴκῳ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, εὗρε ὁ ὑὸν αὐτῆς ὁ ναὸς ὑποδεξάμενον, ὅτι ἐκ σώματος ὁ ἀληθείας ἔτυπτον ἀκήκοεν. οἱ δὲ μοναχοὶ πάντες, ὁ κέλευσιν ἔ ἰδίας παξὸς ἐκπληρώσαντες, αὐτὸ βασίλισσον ἐκ ὁ ἔ μοναστηρίου κατοικίας ἰδίων ξένον. διωκόμενος δὲ, ἔφη συχνῶς τὸ ἔ ἐκυτῆς κιλλίον ποιῆσαι ὁ μαγικῆς αὐτοῦ τέχνας εἰς ὁ ἀέρα κρεμασθῆναι. ὑδαμῶς δὲ ἠδυνήθη ἐκ τῆς αὐτῆς πνὰ τὸ παράπαν ἁλῶναι. ὑ μὴν πολλὰ δὲ χρόνον ἐν ταύτῃ τῇ τῆς ῥωμαίων πόλει, ζήλῳ τῆς πρὸς θεὸν ὁ χρισιανῶν τὰς λαὸς ἐκκαυθίσθη, ὅτον πυρὶ καυθῆναι πεποίηκασι. ἐν μιᾷ δὲ τῆς ἡμερῶν ἐκ τοῦ αὐτῆς μοναστηρίου τῆς παρθένων, μοναστριά τις εἰς ὁ κῆπον εἰσελθοῦσα, ὡ θεασαμένη μαρύλλιν, ἐν ὀνθυμίᾳ αὐτῆς γέγονε. ὁ δὲ ἔ σαυρῆ τύπον ὀνπλισθεῖσα ποιῆσαι, ὡς ἐσχρίμαρτος τὸ τοῦτο ἔφαγεν. εὐθέως ἓν ὑπὸ ἔ δαίμονος κρατηθεῖσα, πεσοῦσα ἐρράγη. ὅτο ἓν οἱ παρόντες θεασάμενοι, μὴ ἀποδῆς τῆς πρὸ ἐκυτὴν ἐμέλειαν ἐποιήσαντο, ὅπως ἐν τάχει ἐλθὼν, δέκολος ὁ αὐτὸς ἐν ταῖς κῆ ὀνδυμάσῃ συμπαθήσῃ. εὐθέως δὲ ἔ πρὸς ὃ εἰς ὁ κῆπον εἰσελθόντος, ἤρξατο ὁ Ταύτην ῥίξας δέκολος, ὡς πληροφορῶν αὐτὸν δέκολος ὁ σώματος αὐ κράζῃ ὡ λέγῃ. ἰδοὺ τί ἐποίησα; ἰδοὺ τί ἐποίησα; καθιζομένῳ με ἐπαύετο μαρυλλίν. ἐκείνη ἦλθε ὡ ἔ δακέ με. ὁ δὲ ἔ θεῖ αὖος μετ' ὀργῆς Τύτῳ ἐπετίμησεν. ὅπως ἐκ ὁ ἔ θεῖ δούλης ὑποχωρήσῃ. ὡ πόσον ἐν αὐτῇ ἔ λοιπῷ μὴ χῇ. παραυτὰ ἓν κῆ ὁ λόγος αὐτοῦ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξῆλθε. ὡ πεδαμοῦ αὐτῆς τοῦ λοιποῦ προσεγγίσαι ἐτόλμησεν. ἀνὴρ δέ τις ἰουδαίσαιος, ὀνόματι φῆλιξ, ὀλὸν νεροίας ὁ χώρας ὁρμώμενος, πῦρ ὑπαίχων καρδίᾳ ἔ νῦν μὲν ἡμῖν ἐν ταύτῃ τῇ τῆς ῥωμαίων πόλει κατοικῶν ἔτος. ἔτον ἔ ἰουδαίσαιον αἵρεσιν ἰκύτον, ἱεραπικὸν ἀξίωμα μὴ ἔχειν γινώσκων, ἀπεδείκνυ δὲ καθ' ἕκασον τόπον διδασκαλίας χάριν θεώμενος, ἐν μιᾷ τῆς ἡμερῶν, τῇ πρὸς αὐτὸν παρρησίᾳ θαῤῥῶν, ἤρξατο αὐτὸν ἱπρωτᾶν. ἱεραπικὸν ἀξίωμα μὴ ἔχων, μετὰ ὀνπιζοπλεῖ ἔ κηρύξεως παρὰ ἔ τῆς ῥωμαίων παξιαρχῶν λαβών, ὃ ὑπόκεισαι, πῶς τοῦτο ποιήσαι τολμᾷς; πρὸς ὃν ὁ ἅγιος ἦτος ἀνὴρ ἀπεκρίθη. ταῦτα, ἅπερ μοι λέγεις, κἀγὼ ἐν ἐμαυτῷ διελογισάμην. τὸ πῶς δὲ ἔ ἔ κηρύξεως ὀνπιζοπλεῖ ἔλαβον, φανερόν σοι ποιῶ μαι. ἐν μιᾷ νυκτὶ δι' ὀπασίας νιότητος παῦ εὐφραίος παρῆν μοι. ὑ ἐν τῇ ἰλώττῃ μου ἰαξιπὸν ἐρυσαλέον, ὑμετέρᾳ φλεβότομον τέθηκεν, εἰρηκός μοι. ἰδοὺ τὰς λόγους μου ἐθέμην ἐν ταῖς σώματί σου. ἐξελθὲ ἔ κηρύσσειν. ἀπὸ ἓν ἔ ἡμέρας ἐκείνης, οὐ ὑ θελήσω σιωπῆσαι, ἐὰν μὴ ὡς ἀμῶς δυνάμαι, ἔ θεῖ μου εἰς ἔτο ἀναγκάζοντος.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ηθελον τοῦ παξὸς τούτου τὸ ἔργον δέχεσθαι. ὅς τις τοιαῦτα χαρίσματα λέγεται εἰληφέναι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τὸ ἔργον πᾶξε, ἐκ τοῦ χαρίσματος, ὐχὶ τὸ χάρισμα ἐκ ἔ ἔργου. ἐπεὶ ἡ χάρις ὐκέτι χάρις. ἐκάστου ἓν ἔργου τὰ χαρίσματα προλαμβάνουσι. ἐκ δὲ ἔ ἐπακολυθοῦντος ἔργου τὰ χαρίσματα αἰξάνουσιν. ἵνα δὲ μὴ ἔ ἐπολλοῦσας αὐτὲ ὁ ἐπίλογον εἰρηθῇς. ὁ ἀλεξίνος ὁ ἰουλαβίσσαιος αἰὴρ, ὁ ἔ ἐκκλησίας ῥαῦ ὀπίσκοπος, παῦ καλῶς

καλὰς ταύτῃ διίσω. Ϛ ἴσαρσι δὲ πλεῖσοι οἱ πλεῖς Ϛ μίσχει τοῦ παρόντος περίσσ. πλείω δὲ τί ζητεῖς ἔργον, ὁπόταν σωφρόνῃ ἡ τῆς πολιτείας καθαριότης τῇ ἀπιδιᾷ τῆς κηρίσματος. τοσοῦτος γὰρ αὐτὸν πόθος εἰς τὸ προσνίσκειν τῇ θιᾷ ψυχὰς ἐξίκνυσεν, ὥστε Ϛ μοναστηρίοις πρὸς ἁμβρὸν, ἐ διίλυσεν ἐν ἐκκλησίαις, ἐν πόλεσιν ἐν ἐμπορίοις, Ϛ ἐν ἑκάστῳ τόπῳ τῆς πιστῶν διέξιεν, Ϛ τὰς τῆς ἀκηράτου καρδίας εἰς τὸν πόθον τῆς αἰωνίου ζωῆς διιλείρων. πάνυ δὲ ἰσχυρὰ τότε ἐνέπλησε τοὺς ὑμᾶς ἐκίνησε. ὥστε τὰς μὲν γενέσεις αὐτὸν, πρόσκαιρους ἔντας αὐτῷ, ἐδελυλύθει τοῦτον εἰπεῖν προσκαιρῆσαι. ἐν ἑτέροις δὲ τόποις πορδυόμενος, ἔθος ἦν αὐτῇ τῇ ἰσχυρὰ πάντων τῆς ἐν τῇ μοναστηρίῳ ἵππων ὀπιθίων. καπνιρίῳ δὲ αὐτὴ χαλιναρίῳ, Ϛ αὐτὴ σέλλης διέρμασι προβάτων ἐκρῆτο. τὰς δὲ ἡρὰς βίβλους, ἐν διρματίνῳ διασκίῳ ἐβάσαζεν. Ϛ ὅπου δ' ἂν ἀνάρχετο, ἦ ἡ γραφῆς ἀνάγνωσις ἔπηλε, ἦ τῆς νοημάτων ἐπόπτης γένοι. ἔφθασι δὲ Ϛ μίσχει ἦ τῆς ῥωμαίων πόλεως ἡ φήμη ἦ αὐτὸ κηρύξεως. καθὼς δὲ ἔθος τοῖς κόλαξιν ὑπάρχῃ, ἐξῆ ἦ οἰκείας γλώττης ἦ ἀκροωμένῳ αὐτοῖς ἦ ψυχὴν ὀπαπωμένους φοτιύειν. κατ' ἐκεῖνον ἦ καιρὸν οἱ κληρικοὶ τότε ἦ δεσπολικῆ θρόνῳ τῆς προέδρου ἀρχολογεῖσις, ἔλεγον. πίς ὅστι ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὅτος, ὃς πις ἦ ἦ κυρύξεως αὐθεντίαν ἑαυτῷ ὀπαπᾷ). Ϛ ἦ δέξεσιν ἦ ὑμετέρας διάσοδα πανηγυσίας εἰς ἑαυτὸν μεταπέθηκεν, αὐτομολῶν ἀμαθισάτος. πιμφθήτω δὲ εἰ δοκεῖ ὑμῖν, ὅστις αὐτὸν ἐπέλαυτα ὀφείλῃ ἀσαλεῖν. ἵνα γνῶ πὶς ἐκκλησιαστικὴ κατάσασις ὑπάρχῃ. καθάπερ δὲ πολλάκις συμβαίνῃ περὶ πολλὰ ἦ ψυχῆς ἀχολυμβώσης, ἦ κολακείαν ἐν αὐτῇ χώρᾳ λαμβάνῃ, ἐὰν μὴ ἀχύρωμα φυλακὴ ἐξ αὐτῆς ἀποπεμφθῇ, σωίβη Ϛ τότε τοῖς διελιάζουσιν αὐτὸν κληρικοῖς σωαγείσαι τὸν πρεσβιάρχην. Ϛ τὸν αὐτὸν ἀμώτατον ἄνδρα ἐκύπον, ἐν τῇ τῆς ῥωμαίων πόλει ἐκχρῆσαι ἐκέλευσεν. ὅπως τὰ ἑαυτῆς μίσρα ὁποῖα εἰσὶν ὑπολώσῃ). ἐκλειπὸν δὲ ἀποσείλας, τὸν τίμιον αὐτὸν διφίνορα ὑπάρχοντα. ἐχάττως δὲ Ϛ ἦ ὀπισκοπικὴ ἦ ἐν σαβίνῃ ἐκκλησίας διεθώσῆα. τούτῳ ἐκέλευσεν. ὅπως ἐν μεγίσῃ τιμῇ τοῦτον ἀΐάζῃ. ἵνα μὴ ἐν οἰφδὲ ἡπόλει ζόπῳ ἑ ἦ θεῖ δῦλος ὕβρη ὑπομείνῃ. ἱκανὸς δὲ τοῖς κληρικοῖς ἐν τούτῳ θέλων ἐφθεῖραι, μᾶ ἀπιδῆς ἐν τῇ μοναστηρίῳ κατέλαβεν. Ϛ τὸν ἐκεῖσε μὴ εὑρηκὼς, τὰς τῆς ἀδελφᾶς σπαζομένας ἐν τῇ μονῇ, καλλιγραφεῖσας θιασάμενος, ἤρξατο ἐπερωτᾶν, πεῖ ὁ ἡγούμενος ὑπάρχῃ. πρὸς ὃν ἀποκριθέντες. εἶπον. ἐν ταύτῃ τῇ κοιλάδι, τῇ τῆς μοναστηρίῳ ὑποκαμβίῳ χόρτον θερίζῃ. ὁ δὲ αὐτὸς ἐκλειπὸς παῖδα ἔχει πάνυ ἐπαμβόν, Ϛ ὑπερήφανον. ὃν Ϛ αὐτὸς μόλις κυριεῦσαι ἠδυνάσθη. τοῦτον ἔν πρὸς αὐτὸν ἀπέσῃλεν, ὅπως μᾶ ἀπιδῆς αὐτὸν αἰάγῃ. ἀπελθὼν δὲ ὁ παῖς, Ϛ ἀποτόμως ἐν τῇ λιβαδίῳ εἰσελθὼν, εἰς πάντας τὰς τὸν χόρτον θερίζοντας ἀτενήσας, ἐπιζήτῃ πίς ὅστιν ὁ ἐκύπος. ὡς δὲ παρ' αὐτῶν πίς ὅστι διείσω, μήκοθεν ἦ τὸν ὑπαρχοῦντα θιασάμενος, ἀναρυθμήτῳ φόβῳ ἐληθεὶς, ἤρξατο ζέμειν Ϛ αἰσωνιᾶν, Ϛ μύλις δυνάσθη τῆ ἦ ζέμαλος κυπῆσῃ βαδίζειν. ὃς πις πρὸς τὸν ἦ θεῖ ἄνδρα διδοικὼς ἐλθὼν, μᾶ πάσης ταπεινροσυνῆς τοῖς προσὶν αὐτῆ περιπλακεὶς, τύτες περιπίυοτόμενος, ἦ ἦ κῦ αὐτῦ παρακάσαι ἐν τῇ μοναστηρίῳ ἐμιλύσυν. ὅτπερα ὁ ἦ θεῖ δῦλος προσαλορύσας, χόρτον αὐτῇ χλωρὸν ἐπᾶραι προσίταξεν εἰς ζοφερὸν τῆς κλιμῶνος, ἐν ὃς ἀριθμῆσοντο, λείσον. ἀπελθὼν τίνων, Ϛ πληρῶντός μου τὸ ἐναπομεῖναν ὀλίσον ἔργον, εὐθέως καταλαμβάνω. ἐκλειπὸς δὲ ὁ διφίνσωρ, σφόδρα ἐθαύμαζεν διὰ τῆ ἦ παιδὸς ἔραδυτῆτα. ὑποσρίφοντα δὲ τοῦτον θιασάμενος, Ϛ ἐν τῇ ἄμῳ χόρτον ἐκ ἦ λιβαδίου ἐπιφιρόμενον, θυμωθεὶς ἤρξατο κράζειν, Ϛ λέγειν. τί ὅστι ἦτο; ἐγὼ ἄνδρ' αἰσαγεῖν σε ἀπέσῃλα. ἐκεῖ δὲ χόρτον ἔασάσαι. ᾧ πνι ὁ παῖς ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἰδοὺ ὃν ζητεῖς, ὄπισθέ μου ἀκολουθῶν καταλαμβάνῃ. εὐθέως δὲ ὁ τοῦ θεῖ ἄνθρωπος ὑποδησάμενος, Ϛ ἀσπάσας τὰ ὑποδήματα αὐτῦ, ὅτι τοῦ ὤμου ἔασάζων τὸ δρέπανον, ἐν ᾧ τὸν χόρτον ἔκοπεν, παρεχώρησε. ὃν ἐκ μάκρας ὁ παῖς ἐρχόμενον θιασάμενος, ἔφ κυρίῳ αὐτῦ ἐμιλύσυν. ὅτι ὃν περ ζητεῖς, αὐτὸς ὑπάρχῃ. ὁ δὲ αὐτὸς ἐκλειπὸς, ἰδίκα τὸν ἦ θεῖ δῦλον ἐρχόμενον ἐθιάσαλο, ἐξ αὐτῦ ἦ σχήματος ἦτον ἐδελυλύξατο. τὸ πᾶς δὲ ὀφείλῃ ἕρμηρῶς αὐτῇ δέλειθλιᾶν πυξεπίζετο. πλησίον δὲ αὐτῦ ὁ ἦ θεῖ ἄνδρ παραχωρόμενος, ἀνυπόσατος φέβος ἐν τῇ ἐκλησιᾷ ψυχῇ εἰσῆλθε. Ϛ λοιπὸν ζέμων, μόλις ἀναγγείλαι ἠδυνήθη τὸ δέλειθλυθε. ταπεινωθέντος ἔν ἦ φρονήματος αὐτῦ, τοῖς γόνασι τοῦ ἁγίου προσέδραμε. Ϛ εὐχὴν ὑπὲρ ἑαυτῦ ἠτεῖτο ἐλέους. Ϛ ὅπ ὁ παῖ ἦρ ἡμῖν ὁ δεσπολικὸς ποθεῖ τοῦ θιάσασθε ὑμᾶς, Ϛ ὅτι τύτῳ με ἀπέσῃλεν. ὁ δὲ ὑλαβέσαλος ἀνὴρ ἐκύπος, ἤρξατο εὐχαριστρίως ὕμνως τῷ παῖ ὁδωμάμῳ θιᾷ αἰαπέμπειν, Ϛ λέγειν. ὅτπ ἡ ἄνωθεν χάρις δέξ ἦ ὑψηλοτάτη με παζιαρχῆ δεσπολῆσαι εὐθέως ἦν καλέσας τὲς ἀδελφὲς, ἐκέλευσεν αὐτοῖς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τὰ κλεῖν ἐτοιμάσαι. Ϛ τὸν ἐκβιβασθὲν αὐτῦ ἤρξατο δεσπαιεύειν. ἵνα εὐθέως παραπαλήσωσι, πρὸς ὃν ἐκλειπὸν ἔφη, ἰσαίβλιν ἐκ ἦ ὁδῦ πάτερ, Ϛ σήμερον ἐξελθεῖν ἠδυνάμεθα δεσπορισθεὶς δὲ ὁ τοῦ θεῖ δῦλος, εἶπεν αὐτῷ. θλίβῃς με τίνων ἐαὶ γὰρ τὴ σήμερον ἡμέρα μὴ πορδυθῶμεν, αὔριον λοιπὸν ἀδυνάτον ἡμᾶς ὅστι πορδυθῆναι. αἰσκαυθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκλειπὸν, ἐ αὐτὰ νύκτα ἐν τῇ μοναστηρίῳ ἔμεναν. Τῇ δὲ ἐπιύσῃ ἡμέρᾳ, αὐλάζοντος ἦ φωτὸς, παῖς πρὸς ἐκλειπὸν μίαν δεσπολῆς καπέλαβε, σφόδρα ἦ ἵππον ἐλάσας, παρεχώρησε Ϛ δεσπολῆς. ἵνα ἦ ἦ θεῖ δῦλον μὴ τολμήσῃ ἐκ ἦ μονῆς αὐτῦ ἐκπῆσαι. ἦ δὲ δεσπολίσα ἐπερωτῶν, εἰ ἦ ὑψηλοτάτη με παζιαρχὴ δεσπολῆσαι ἐτόλμησεν, ἵνα τὸν ἦ θεῖ αἴσ αἰάζῃ. παρελθὼς δὲ αἰασὰς, Ϛ ἑαυτὸν ἦ τοῦ ἁγίου αἰσθὸς ἰυχαῖς παραδίμενος, πρὸς αὐτὸν ἔφη. παρακαλεῖ ὁ πᾶρ ἡμῶν ὁ πρεσβιάρχης, ἦ μὴ κοπηθῆναι ὑμᾶς. Τοῦτο δὲ ὁ ἦ θεῖ ἄνδρ ἀκύσας, πάνυ λυπηθεὶς, εἶπεν. ἐκεῖ τῇ χθὲς ἡμέρᾳ εἶπόν σοι, ὅτι ἐὰν μὴ εὐθέως πορδυθῶμεν, ὐδαμῶς λοιπὸν ἡμῖν ἀπελθεῖν δεσποδύσῃ); πότε ὖν ἀγὼ τὸ ποιῆσαι αἰάσπην, ἦ αὐτὸν διφίνσωρα ὀλίσον παρακραλήσας Ϛ ὑπὲρ ἔ κόπε αὐτοῦ μαθόν τινα, καί τοι μὴ θέλοντος αὐτοῦ παραχωρῆσαι, ἀπέσῃλε. γένωσαι ἦν πῖξε, ἐν ποία δ' ὄξη παρὰ θεῖ ὑπάρχωσιν, οἱ ἑαυτὲς ἐν τῇ παρόντι βίῳ δεδελυκὲς εἶ) ἐλόμενοι, μᾶ γὰρ τῆς ἦ ἐπερανίου παξίδος πολιτῶν ἀριθμοῦ).

οἱ πις

οἵ τινες βδελυκτοὶ τοῖς ἀνθρώποις εἶ) ἐκ αἰδοῦς τὰ. ὅσοι δὲ δι᾽ ὑπερηφροσύνης ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν πλησίον δικαιοῦσιν, & δι᾽ ἀκριβοδοξίας φυσιοῦνται, ἀπεναντίας τῷ τοῦ θεοῦ ὀφθαλμῷ κεῖνται. ἔθος αὐτοὺς καὶ ὁ τῆς διδασκαλίας λόγος διελέγχων, λέγει. ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. ὁ θεὸς δὲ γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν. τὸ γὰρ ὑψηλὸν ἐν ἀνθρώποις, βδέλυγμα παρὰ θεῷ ὑπάρχει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμάζω λίαν, ὅτι περὶ τοιούτου αἱρέσεως σωτηρίας τὴν παξιαρχίαν ἠδιωήθησαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τί θαυμάζεις πῖξε, εἰ τῶν ἐσφάλη. ἄνθρωποι γὰρ ὄντες, πλανώμεθα. ὅπερ & δαυὶδ ὑπέσχε, ὃς τις καὶ προφητείας πνεῦμα ἴσχεν μεμαρτύρη), ὅτε τὰς λόγους τοῦ σαμδὸς ψιδουμένου σκέπας, ψῆστον κῦ τὸ ἀθῶον μὴ ἰονάθαν δίδωκεν. ὅπερ δὲ δι᾽ ἀ δαυὶδ γέγονε, τῇ κρυπῇ τοῦ θεοῦ κρίσι, δίκαιον εἶ) πιστεύομεν. τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ κατανοήσι, πῶς δίκαιόν ἐζιν ἀκ ἔτης ἁμάρτα. τί ἂν θαυμασὸν, ἐὰν τοῖς λόγοις τῶν ψιδομένων, & ἡμεῖς εἰς ἴσοα ἀπαγώμεθα. οἵτινες προφῆται ἐκ ὑπάρχομεν; ἃ μέγα ἔν εἰ & ἐνὸς ἐκάστου τῶν παξιαρχῶν τὸν νῦν ἀ τῶν φρονημάτων ἀλλήλοις μίριμνα λυμαίνη). ὁπόταν γὰρ ἡ ψυχὴ εἰς πολλὰ διαμερίζεται, σμικρυνί) καθ᾽ ἕκαζον, & παίτως εἰς ἓν συναγαίρα), ἐν ὅσῳ ἐν πολλοῖς τῇ ἀχολίᾳ πλατυύεται.

ΠΕΤΡΟΣ.

Σφόδρα ἀληθῆ ἅπερ λέγεις ὑπάρχυσιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οὐκ ἠγοῦμαι δίκαιον ἀ δι᾽ τοῦτο σιγῆσαι, ἅπερ παρὰ βαλεντίνου τοῦ λαβισάτου τὸ τῶν παῦτα ἡγουμένου μικρὸν ἱστορήτος περὶ τούτου τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς διηγούμενον ἀκήκοα ἔλεγε γὰρ ὅτι ἐν τῷ ἐρήμῳ τοῦ μακαρίου μάρτυρος λαυρεντίου τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐκ τεθαμμένον. ἐπαίσω δὲ τοῦ μνήματος, γυμνός τις ἀνὴρ μὴ εἰδὼς ἐπέθηκεν, μὴ κατανοήσας, ὁποῖος ἀνὴρ αὐτόθι ἔκειτο. αἰφνίδιον ἐν τάχει ἐξ οὐρανόθεν γέγονεν. & πάντων ἐν τῇ ἑαυτῶν κατασάσι διαμενόντων, ἡ ἐπάνω τοῦ μνήματος πεθεῖσα ἄρκα ἐπήρθη, & ὑπὸ μόνους ἐρέρη. ὅπως γνώσωσι) πάντες πόσης παρὰ θεῷ τιμῆς ἠξιώθη, ἅπερ τὸ σῶμα ἐκεῖσε ἔκειτο. ταῦτα δὲ ἅπερ καθυποβάλλω τῇ διηγήσει παρὰ τοῦ προειρήτου εὐλαβισάτου ἀνδρὸς φορτικάτου διηγεμένα ἐπέγνων. ὃς τις & τοῦ ἥρα, & τοῖς ἔργοις, & τῇ ἀκακίᾳ πάνυ μοι ἀρέσκει. ἔλεγε δὲ ὅτος, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ βαλερίας χώρᾳ, τῷ λογγοβαρδῶν. εἰσελθόντων, μοναχοὶ ἐκ τοῦ μοναστηρίου, τοῦ εὐλαβισάτου ἀνδρὸς ἐκυτίου, εἰς τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐν τῷ προειρήτῳ εὐκτηρίῳ προσέφυγον. οἱ δὲ λογγοβαρδοι θυμωθέντες, & ἐν τῷ εὐκτηρίῳ εἰσελθόντες, ἤνοιξαν τοὺς μοναχοὺς ἔξω σύρειν, ὅπως αὐτοὺς, εἴτε ἀπὸ βατάνων μαστιγώσωσιν, εἴτε ξίφει θανατώσωσιν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν σπάξας, & ἐκ μεγίστης πόνου κινηθεὶς, ἔκραξε, ἃ ἄγιε ἐκύπιε, ἀρέσκει σοι ὅτι συρόμεθα, & ὐκ ἐκδικεῖς ἡμᾶς; παρελθὼν δὲ σὺν τῷ λογῳ αὐτοῦ. πνεῦμα ἀκάθαρτον, εἰς τοὺς θηριώδεις λογγοβαρδους εἰσῆλθε. & εἰς ἑαυτοὺς καταπεσόντες, ὀλίγου τοσοῦτον ἐδαιμονίσθησαν, ὥως ἕ πάντες οἱ ἔξω ὄντες λογγοβαρδοι. τοῦτο μεμαθήκαν, ὥσπερ λοιπὸν τοῦ ἱερέως τόπῳ ἐκείνῳ ἀδαμῶς ὑποβλῦαι ἐτόλμησαν. ὁ γὰρ ἅγιος ὅτος ἀνὴρ, τοὺς μαθητὰς τότε ἐκδικήσας πολλοῖς ἐπ᾽ ἐχάτου χρόνου παρίχητο τοῖς ἐκεῖ καταφεύγουσιν.

Περὶ κωνσαντίνου παραμοναρίου ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου σιφάνου πλησίον τοῦ πόλεως ἀγκώνων.

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

ΠΑρὰ σωνπισκόπου τινὸς μεμάθηκα, ὃν περ διηγοῦμαι ἀφήγησιν. ὃς τις ἐν τῇ ἀγκώνων πόλει, ὑπὲ πολλῶς χρόνους ἐν τῷ μοναχικῷ διέπρεψε σχήματι, ἀνυδαίως καὶ ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ ἐκεῖσε πολιτευσάμενος. ᾧ ποτὲ συμμαρτυρεῖ & ἐκ τῆς ἡμετέρων πολεῖς προβεβηκότες ἤδη λοιπὸν, & ἐκ τῆς αὐτόθι γεγονότες μερῶν. ὡς ὅτι πλησίον τοῦ αὐτῆς πόλεως ἀγκώνων, ἐκκλησία τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος σιφάνου ἵδρυται. αἰνὴρ δέ τις τῆ πολιτείᾳ πάνυ εὐλαβίσατος κωνσάντιος τοὔνομα, ἐν αὐτῇ προσκαρτερῶν, τῇ τοῦ ἐκκλησίας διελείαι ἐπετέλει. ἡ οὖν φήμη τοῦ ἀγωσύνης αὐτοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις καταδηλος ἔβη πλάτης γέγονεν. ἐξ ὅλης γὰρ τῆς καρδίας αὐτοῦ, τὰ ὅσπίγλα βδελυξάμενος, ὅλῃ τῇ νοὸς διαθέσῃ εἰς μόνα τὰ οὐράνια ἔσπευδεν. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ ἔλαχον ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ παρέλθειν. ὥστε παντελῶς μὴ ἔχειν τὸν προειρήτου θεῖα δῶρα, ὅθεν τὰς καρδήλας ὀφείλῃ ἅψαι. γεύσας δὲ πάσας ὕδατος, & πρὸς σωνήθειαν ἐν μέσῳ τὸ ἀπρὶ βαλών, προσαγαγὼν τὸ πῦρ. ἦλθε. ὅτως δὲ τὸ ὕδωρ ἐν ταῖς καρδήλαις ἦλθε, ὡς ὅτι ἔλαιον ὑπῆρχεν. καταυόησας οὖν πῖξει ποίας δικαιοσύνης ὁ ἄνθρωπος οὗτος γέγονεν. ὃς τις τῇ ἀνάγκη & σεσώσως τυπτόμενος, τὴν τοῦ ἰχθύος φύσιν ἐνήλλαξεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Οἵως σφόδρα θαυμασὸν ἐζιν ὅπερ ἀκούω. ἀλλ᾽ ἤθελον γνῶναι ἐν ποίᾳ ταπεινώσει ἔνδον ὑπῆρχεν ὁ τοσαύτην ὑψώσει ἔξωθεν διελάμπων.

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Μεταξὺ τῆ δυνάμεων ἐν ποίοις ἡ ψυχὴ δέχεται), καλῶς ἐπιζητεῖς. σφόδρα γὰρ τὸν τοιῶ ἔνδον ἐκπλήττεσιν ἐν τῇ δοκιμασίᾳ ἅπερ ἔξωθεν γίνον) θαύματα. τότε δὲ τ σῶμα σμικρωτάτη ἐν ὅπερ ἐποίησε καὶ ἀκούσης, ταχίως μαθήσῃ, ποίας ταπεινώσεως γίγονεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ηνίκα περὶ τ τοιούτου θαύματος διηγήσω, ἔξεσι λοιπὸν ὅπως μι. Ϲ περὶ τ ταπεινώσεως τ νοὸς αὐτοῦ οἰκοδομήσης.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εν τῇ σφόδρα τ φήμῃ τ ἀγωσυνίης αὐτῦ πλατυωθεῖσα, πολλοὶ ἐκ διαφέρων χωρῶν συνερχόμενοι, τοῦτον θεωρῆσαι ἐπεθύμουν. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ γεωργός τις ἐκ τῆ ἐκ μέσους διακειμένων τόπων πρὸς τὸ θεάσασθαι αὐτὸν παραγίγονεν. κατ' αὐτὸν δὲ τ ὥραν συνέβη τὸν ἅγιον τοῦτον ἀνδρα ἐν ξυλίνῳ τεζαποδίῳ ἐκάθιζον, τὰς καρδήλας σκαλεύειν. παύσας γὰρ ἐσκὸς ὑπῆρχεν τῇ ἐλπίᾳ, Ϲ ἐχθὸς τῇ τ σώματος κατασκευῇ Ϲ ἀσθενὴς τῇ μορφῇ. ὅλιμαλῶς δὲ τ παραγινομένῳ γεωργοῦ πρὸς τὸ θεάσασθαι αὐτὸν ὅπιζητουῦντος τὰς ὁ ἰνλαβέστατος ἀνὴρ κωνσαντῖνος ὑπάρχει, Ϲ ὅπως αὐτῷ ὀφείλει ὅπιδιεκθεῖν δυσωπουῦτος, οἱ τῶν τοσαφῶς ὅπισάνθρωποι, τῷ γεωργῷ αὐτὸν ὑπέδειξαν. καθάπερ δὲ οἱ ἄφρονι λογισμῷ χαίρουσι, Ϲ ἐκ τ τ σώματος κατασκευῆς τ ἀρετὴν αὐτοῦ ὁρίζον), τὸν αὐτὸν τρόπον Ϲ οὗτος, ἐσκὸν Ϲ ἄμορφον τὸν ἅγιον θεασάμενος, οὐδαμῶς ὅπίστευσεν τοῦτον εἶ) περὶ οὗ ἀκήκοεν. ἐν δὲ τῷ λογισμῷ αὐτοῦ ἀμφιβολία τις ὑπῆρχεν ὧντι, περὶ αὐτοῦ ἰδεῖ ἀκούσας. Ϲ περὶ ὧν ἐθεάσατο. διελογίζετο γὰρ ἐν ἑαυτῷ μὴ δυνάσθαι τοιοῦτον ἐσκὸν εἶ) ὃν ἐν πολλῷ μεγέθει δόξη τ φήμης ἔσχεν. ὡς δὲ ἐκ πλείονων ἀκούσας, φανερὸν αὐτῷ γέγονεν, ὅτι αὐτὸς ὑπάρχει περὶ ὃ ἀκήκοεν, ἤρξατο καταγελᾶν, Ϲ βδελύττεσθαι αὐτὸν, λέγων. ἐγὼ μέγαν ἄνθρωπον θεάσασθαι προσεδόκουν. οὗτος δὲ ἀνθρώπου οὐδὲν ἔχει. ὁ δὲ τ θεοῦ ἄνθρωπος κωνσάντιος τοῦτο ἀκούσας, καταλιπὼν ἃς ἐπεμελεῖτο καρδήλας, μὴ σπουδῆς κατῆλθε, Ϲ εἰς τὸν τ γεωργὸν ἀσπασμὸν ἔδραμεν, Ϲ μὴ πολλοῦ πόθου τ ἑαυτοῦ χειρὶ τοῦτον περιλαβών, ἤρξατο αὐτὸν καταφιλεῖν, καὶ μεγάλας χάριτας αὐτῷ ὁμολογεῖν, ὅτι περὶ αὐτὲ οὕτως ἔκρινεν, ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, ὅτι σὺ μόνος τοὺς ὀφθαλμούς σου ἔχεις εὐωγμθμους εἰς ἐμέ. ἐκ τούτου οὖν τ πράγματος κατανοῆσαι δεῖ ποίας παρ' ἑαυτῷ ταπεινώσεως ὑπῆρχεν, ὅς γε τὸν βδελυσσόμενον αὐτὸν γεωργὸν περισσοτέρως μᾶλλον ἠγάπησεν. ἐκάστε γὰρ τ ἔνδον κεκρυμμένῳ προαίρεσιν ἡ πρόσοχη μένη ὕβρις δοκιμάζει. καθάπερ γὰρ οἱ ὑπερήφανοι τ τιμῆς, οὕτως οἱ ταπεινόφρονες ὅλῃ τῇ ἑαυτῷ ἐξουδενώσει ἀγάλλον). ὅταν δὲ Ϲ ἐν τοῖς τῷ ἀλλοτρίων ὀφθαλμοῖς ἐξουδενημένοι ὁρῶνται. πλειόνως χαίρονται. καὶ τῷ ἑαυτῷ κρίσιν σκηριζθῆναι πιστεύουσιν, ὅτι οἱασοίους ἑαυτοὺς ἔλεγον, τοιοῦτοι Ϲ παρ' ἐκείνων ἐνομίσθησαν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ως οἶμαι ὁ ἀνὴρ οὗτος, μέγας μὲν γέγονεν ἔξωθεν ἐν θαύμασι. μείζων δὲ ἔνδοθεν ἐν ταπεινοφροσύνῃ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ μαρκιλλίνου ἐπισκόπου τ αὐτ πόλεως.

ΚΕΦΑΛ. ς.

ΕΝ τῇ αὐτῇ τοίνυν τ ἀγκώνων πόλεως ἐκκλησία ἐπίσκοπος γέγονεν ἀνὴρ παύου τῇ πολιτείᾳ ἰνλαβέστατος, μαρκιλλῖνος τοὔνομα. ἔπνος τ τῷ ποδῶν βάσιν ἡ τ ποδαλγίας νόσος συνέκαμνεν, ὥστε κινεῖσθαι αὐτὸν μὴ δυνάσθαι, ἀλλ' ὅπου χρεία ἦν ἀπελθεῖν, ἐν τ χειρὶν τῷ οἰκείων αὐτοῦ ὑπηρετῶν τοῦτον βασάζεσθαι. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ ὀλίγα παίσματός τινος ἀμέλεια ἡ αὐτὴ πόλις εἰκὼν ἐνεπυρίσθη. τ δὲ πυρὸς σφοδρῶς τ πόλιν κατακυμαίνοντος, συνέδραμον ἅπαντες, ἵνα πως κατασβέσαι αὐτὸ δυνηθῶσι. πρὸς ὃ δὲ τῷ πυρὶ ὕδωρ ἐπέχυνον, πλοτέρως ἡ φλὸξ ὑπερηύξανεν. ὥστε λοιπὸν πᾶσαν ἀπώλεια τῇ αὐτῇ πόλει ἀπειληθῆναι. ἐν ὅσῳ δὲ διάφορα τόπος τὸ πῦρ κατέφλεξεν, Ϲ ἐ μικρὸν μέρος λοιπὸν τ πόλεως κατεσκαμμένον, μηδενὸς ὑποσκέπης δυναμένης, ὁ ἐπίσκοπος χειρὶ βασαζόμενος κατέλαβε. Ϲ τῇ ὀδύνῃ, τ τ πυρὸς ἀνάγκης συνεζόμενος, τοῖς αὐτὸν βασάζουσιν ἐκέλευσε, λέγων. κατέναντι τ πυρὸς ἐμὲ θέσατε, ὅπερ λοιπὸν Ϲ γέγονεν. Ϲ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ἐτέθη, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ τ φλογὸς δύναμις ἐπληθεῖσα ἐφαίνετο. ἤρξατο δὲ θαυμαστῶς ζέπω τὸ πῦρ πρὸς ἑαυτὸ ὑποσρέφειν, ὥστε φωνῆς δηλον κεκραγθέναι τῇ τ ὑποσροφῆς αὐτοῦ δυνασείᾳ, μὴ δύνασθαι τὸν ἐπίσκοπον καυλεῖν. οὕτω τοίνυν γέγονεν, ὥστε τ ἐμπυρισμοῦ φλόγα καλπαγωγηθῆναι, ἐν αὐτῷ τῷ ὁροθεσίῳ ψυχαὶ θλίψαι, Ϲ τ λοιπὸ μὴ ἅψασθαι τινὸς τῷ κτισμάτων. κατανοῦς πίζει, ποίας ἀγωσυνίης ὑπῆρχεν οὗτος ὁ ἄνθρωπος; ἔτι ἀθενὴς ὤν, Ϲ καθιζόμενος, δι' ἰσχῆς τ φλόγα κατέπαυσεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Κατανοῶ, καὶ λίαν ἐκπλήττομαι.

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ ὁσίου δεσποτικοῦ μονῆς τ῀ς εἰς τὸ σεραφίτικον ὄρος.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

ΠΕΡΙ πλησιάζοντος τόπου τινῶν σοί τι διηγήσομαι. ὅπερ παρὰ αὐτῶν ἰσλσβῶν ἀφηγουμένων ἀκήκοα μαξιμιανοῦ λέγω δὴ τ῀ δεσποτικοῦ καὶ λαυριώτου γέροντος μοναχοῦ. ὃν περ καὶ σὺ ἔγνως. οἱ τινες καὶ μέχρι τ῀ νῦν περίεισιν. ὅς τις λαυρίων ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ ὀχυρωμένῳ πλησίον τ῀ νιτσιάκης πόλεως, ὅπερ ὑπὸ κριμνὸν καλεῖται, παρὰ αἰγιασίου αὐτοῦ ἁγιωτάτου αἰγύπτιον. ὁ αὖ αὐτὸς αἰγιάσιος, λίαν ὑπάρχων τῇ πολιτείᾳ σεβάσμιος, φαίνεται προσκείμενος τοιούτῳ τῷ δεσποτηρίῳ τ῀ μονῆς, τ῀ ἐν τῷ σεραφικῷ ὄρει ὀχυρωμένῳ καὶ ὀχῷ τινὶ τῶν τόπου πλησιότητα, καὶ ὀχῷ τινὶ τῷ ἠθῶν μεγίστῃ κοσμιότητα. ὁ δὲ αὐτὸς γέροντος, ὑπὸ συληρότατον πατέρα τὸν τ῀ μονῆς αὐτῶν διῆγεν. ἀλλὰ τινὶ συληρότητι τῷ τούτου ἠθῶν, θαυμασίως πάντοτε τῇ μακροθυμίᾳ ὑπέφερεν. καὶ οὕτω τοῖς ἀδελφοῖς ἐν πραότητι παρείχατο, ὥστε τὸν τῶν παῖδες θυμὸν, ὀχῇ τῆς ἑαυτοῦ ταπεινοφροσύνης πάντοτε καταπράϋνεν. τὸ δὲ αὐτὸ μοναστήριον ἐν τῇ ἀκροτάτῃ τ῀ ὄρους κορυφῇ ὀχυρώμενον ὑπάρχει. ὅθεν πρὸς τὸ ποιῆσαι τοῖς ἀδελφοῖς μικρὸν κτῆμα οὐδεμία ἰσότης ἐν τῷ τόπῳ ἐφαίνετο. ἐν δὲ τῷ τ῀ ὄρους πλαγίῳ ἔσωθέ τινος ὑπῆρχεν, ὃν ἐπικράτει λίθου παμμεγέθους ἀπόκλασμα. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ, ὁ ἰσλαβίζατος αἰδέσιος γέροντος ἐν ἑαυτῷ διελογίζετο ὅτι τάδε ἔσον τὸν τόπον ὑπάρχειν πρὸς ἐκείνου ποίησιν, ἐὰν μὴ ὁ λίθος αὐτὸν ἐπικράτει. τοῦτον δὲ μετακτῆσαι πεντήκοντα ζεύγη βοῶν οὐκ ἠδυάτο. ὅθεν λοιπὸν ἐκ τῆς ἐλπὶς δι' αἰδεσίου καμάτου τοῦτο ἠμύνῃ. ἀρίστου δὲ βουλῇ βουλεσάμενος, ὅτι τῷ θείῳ καταφεύγει βοηθείᾳ. ☪ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, εἰς εὐχὴν ἑαυτὸν δίδωκεν ἐν τῇ νυκτερινῇ ἡσυχίᾳ. πρωΐας δὲ ἠμουμένης ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ οἱ ἀδελφοὶ παρεγένοντο. καὶ ἰδὲ τὸ μέγεθος τοῦ τοιούτου λίθου εὗρον μακρόθεν ἐξ ἐκείνου τοῦ τόπου ὑποχωρῆσαν, καὶ τῇ αὐτοῦ ὑποχωρήσει πλατυσμὸν ἠμύνῃ πρὸς κήπου ποίησιν τοῖς ἀδελφοῖς. ἐν ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ, ἐν ὅσῳ ὁ αὐτὸς σεβάσμιος αἰὴρ καθήλας ἐν τῷ εὐκτηρίῳ ἔπλυνεν, μία ἐκ τῶν αὐτᾶ χειρῶν εἰς τὸν γλῶ πεσοῦσα συνέξιβη. ὥστε εἰς πλεῖσα κλάσματα γενέσθαι αὐτόν. τὸν δὲ τοῦ παῖδες σφοδροτάτῳ ὀργῷ φοβούμενος, ἅπαντα τὰ τ῀ καθήλης κλάσματα συναγαγὼν ἐνώπιον τῆ θυσιαστηρίου ἔθηκεν. ἑαυτὸν δὲ, εἰς εὐχὴν δίδωκε. πληρώσαντος δὲ αὐτοῦ τὸν εὐχὸν, ☪ ἀνιστάντος, ὑγιῆ τὸν καθήλαν εὗρεν, ἧς τὰ κλάσματα φοβούμενος μὴ συναγαγών. ὁ σεβάσμιος οὗτος αἰὴρ ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις θαύμασι, δύο πατέρων τὸν δυάμιν ἐν τῇ ὑποδείξει τ῀ σημείων ἐμιμήσατο. ἐν τῇ μεταθέσει τοῦ λίθου, χρησίμου τοῦ λόγῳ τὸν λίθον μετακτήσαντος. ἐν δὲ τ῀ καθήλης ἀνακτίσει, τὸν τῆ δυνάτου δυάμιν, ἣ τις τὸ κυκλασμένον πρῖσμον ἐν τῇ πρώτῃ ὑγιότητι ἀποκατέστησε.

ΠΕΤΡΟΣ.

Καθὼς θεωρῶ ἔχομεν ἔμοιγε τ῀ παλαιῶν νέα θαύματα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Θέλεις ἐν τῇ τ῀ γεντσίου ἐργασίᾳ ὅμοιόν τι τ῀ ἐλισσαίου γνωρίσαι;

ΠΕΤΡΟΣ.

Θέλω καὶ πάνυ ὑπὲρ θυμῶ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ελαίου ποτὲ ἐν τῷ μοναστηρίῳ λειψὶς γέγονε, ἐὰν δὲ λοιπὸν ὁ χειμὼν τοῦ σωτῆσαι ἐκ τ῀ ξύλων τὰς ἐλαίας, ἀλλ' οὐδαμῶς καρπὸς ἐν τοῖς τοῦ μοναστηρίου ξύλοις ἐφαίνετο. βουλῆς οὖν ὁ πατὴρ τῆς μονῆς γέγονε, ὅπως οἱ ἀδελφοὶ πέρξ πρὸς τοὺς ἔχοντας ἐλαίας ὑπὲρ τῷ σωτῆρος ἀπέλθωσιν, ἴσως ἐκ τοῦ μισθοῦ τ῀ ἐργασίας αὐτῶν δυνηθῶσιν ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῇ μονῇ εἰσέγκαι. ὁ δὲ θεῖος ἄνθρωπος νοήσας, μὴ πολλῆς ταπεινοφροσύνης τοῦτο ἠμύνῃ ἐκώλυσε, μή πως τῆ ἀδελφῶν, τ῀ μονῆς ἐξερχομένων, ἐν ὅσῳ κόρδη ἐλαίᾳ ζητῶσι, ψυχικὴ ζημίαν ὑπομείνωσι. μᾶλλον δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις ξύλοις τούτοις ἀπελθεῖν ἐκέλευσεν. ὀλίγας γὰρ ἐλαίας ἐν αὐτοῖς ἐθεωροῦντο, καὶ αὐτὰς σωρεύσαι ☪ ἐν τῷ ἐλαιοτριβείῳ βληθῆναι προσέταξεν ☪ εἶτ' ὀλίγον ἔλαιον ἐξελθὸν δυνήσεται, ὅπως αὐτῷ προσαγάγωσι. γέγονε τοίνυν. ☪ ἐν σεσωτάτῳ ἀγγείῳ τὸ ἔλαιον οἱ ἀδελφοὶ δεξάμενοι, τοιούτῳ τῷ τῶ θεοῦ δούλῳ ἀπήγαγον. ὅπερ αὐτὸς δεξάμενος, ἔμπροσθεν τ῀ θυσιαστηρίου τέθεικε. ☪ πάντων ἐξελθόντων, μόνος ἔνδον ὢν ἐκλείσας αὐτὸ ἔφυσεν, ☪ ἑαυτὸν εἰς εὐχὴν δίδωκε, μὴ δὲ τοῦτο φωνήσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἐκέλευσεν, ἵνα ὅπερ αὐτῷ προσήγαγον ἔλαιον ἐπαύσωσι, ☪ εἰς ὅλα τὰ τοῦ μοναστηρίου ἀγγεῖα, κατ' ὀλίγον ἐκχέοντος ὀξαμυρίσωσιν. ὅπως ἐκ τ῀ ἐλαίου εὐλογίας ἅπαντα πεπλήσθωσι, ☪ ταῦτα σάβανα ὄντα, παρ' αὐτῷ κλειθέντα πεποίηκε. ἐν δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ, ἀνοιχθέντα, ἅπαντα γέμοντα εὑρέθησαν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Πεπείσμεθα καθ' ἡμέραν πληροῦσθαι τοῦ ἀληθινῆ θεοῦ καὶ κυρίου ἡμῶ Ἰησοῦ χριστοῦ τὰ ῥήματα, ἅπερ προείρηκε. ὁ παῖδρμου ὡς ἐγὼ πιστεύω ἐργάζεται κἀγὼ ἐργάζομαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ ἀναστασίου ἡγουμένου μονῆς τ῀ ὑπὸ κρημνὸν ὀνομαζομένης. ΚΕΦΑΛ. Η'.

ΕΝ αὐτῷ τούτῳ τῷ χρόνῳ ὁ σιβάσμιος ἀνὴρ ἀναστάσιος, οὗτος ἀνωτέρω μνείαν ἐποιησάμην, νωτάριος ὑπῆρχε ταύτης τ῀ τῶν ῥωμαίων ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας. ἣ θεῷ χαίρειν ὑμᾶς δ' ἐκέλευσα ἐγώ. ὅς τις θεῷ μόνῳ ἐν ἡσυχίᾳ δουλεύσαι θᾶττον ἐπεθύμησε, τὸ σπήλαιον καταλείψας, τὸν μονήρη βίον ἐξελέξατο. καὶ ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ μονῇ, ἥτις ὑπὸ κρημνὸν καλεῖται, ἀπόταξάμενος, ὅπερ πολλοὺς χρόνους διῆρκεσε, ἐν ἁγίᾳ ἀναστροφῇ τὸν ζῆλον παρήγαγε. τ῀ δὲ αὐτ῀ μονῆς ἀρχιτέκτων φυλακῇ καὶ τῷ ἡγουμενίαν ὅπερ ἔτι ἐκεῖνα ἐνεχειρίσθη. ἐν αὐτῷ οὖν τῷ τόπῳ παμμεγέθης λίθος ἄνωθεν ὑπέρκειται. καὶ βαθύτατος κρημνὸς κάτωθεν διωρεῖται. ὅτε δὲ λοιπὸν ὁ παντοδυνάμου θεὸς τοῦ αὐτοῦ σιβασμίου ἀνδρὸς ἀναστασίου, τοῖς κόποις αὐτοῦ παραχεῖν ἐκέλευσε, ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ λίθου φωνὴ γέγονε μὴ ἔχου λέγουσα. ἀνάστα, διῦρο. αὐτοῦ δὲ κληθέντος, ἕτεροι ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἐξ ὀνόματος ἐκλήθησαν. μικρὸν δὲ ὁ ἡμιμβύης φωνῆς σιωπήσας, καὶ τὸν ὄγδοον ἀδελφὸν ἐκάλεσε. πᾶσα οὖν ἡ συνοδία φανερὸς τ῀ φωνῆς ἐκείνης ἀκούσασα, ἐν πληροφορίᾳ γέγονε, ὅτι τ῀ κυκλημβύων ὁ θάνατος ἐπλησίασε. μεταξὺ οὖν ὀλίγων ἡμερῶν πρῶτος ὁ εὐλαβέστατος ἀνὴρ ἀναστάσιος, καὶ οἱ λοιποὶ κατ' ὄρδινον τ῀ δισμῷ τοῦ σώματος ἀπολυθέντες, πρὸς κύριον ἐξεδήμησαν, ὃν ζόπον ἐκ τ῀ κορυφῆς τοῦ λίθου ἐκλήθησαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἐκεῖνος, ὃν ἠσυχάσασα ἡ φωνὴ μετ' ὀλίγον ἐκάλεσε, πολυτελάντων τ῀ ἄλλων ζήσας ὀλίγας ἡμέρας καὶ αὐτὸς λοιπὸν ἐν κυρίῳ ἐτελειώθη. ὡσεὶ διεχθῆναι, ὅτι τὸ δέξιμα τ῀ στηῆς τοῦ καλουμένου, μικρὰν ἀναμονὴν αὐτ῀ τοῦ ζῆν προεσήμαγεν. θαυμασὸν δὲ πρᾶγμα μετὰ τοῦτο συνέβη. τοῦ γὰρ σιβασμίου ἀνδρὸς ἀναστασίου ἐκ τοῦ παρόντος βίου μεταστάντος, ἀδελφός τις ἐν τ῀ μοναστηρίῳ ὑπῆρχεν, ὃς τις ἐπάνω αὐτοῦ ζῆσαι οὐκ ἤθελεν. τοῖς δὲ ποσὶν αὐτοῦ προσκυλινδούμενος, κατὰ δακρύων ἐκίνδυνεν αὐτὸν, λέγων. οὕτως ἔχοι σε πρὸς ὃν ἀπέχῃ, μὴ ἐάσῃς με ἐπαίειν σου ἑπτὰ ἡμέρας ἐν τ῀ κόσμῳ τούτῳ ποιῆσαι. πρὸ οὗ δ῀ ἑβδόμης ἡμέρας καὶ αὐτὸς λοιπὸν ἐτελεύτησεν. ὅς τις οὐκ ἦν ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ μετὰ τ῀ ἄλλων κυκλημβύων. φανερὸν οὖν ὑπάρχει, ὅτι τῶν τούτου μετάσχοιεν, μόνη ἡ τοῦ εὐλαβεστάτου ἀναστασίου προσευχὴ ὑπακουθεῖσα ἐδυνήθη ποιῆσαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ηὐχόμην ὁ ἀδελφὸς οὗτος κυκλημβύος μεταξὺ τ῀ ἄλλων οὐκ ἦν, ἀλλὰ ταῖς εὐχαῖς τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου μετέστη, τί ἕτερον δίδοται νοεῖν, εἰ μὴ ὅτι οἱ παρὰ τ῀ κυρίῳ τέλειοι ὄντες, δικαίως ὑπακουθῆναι πολλάκις δύανται. Ϛ εἰς αὐτὰ ἅπερ προωρισμβύα οὐχ ὑπάρχουσιν;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τπακουθῆναι μὲν δαιμόνες δύανται ἐν τοῖς μὴ ὑπάρχουσι προωρισμβύοις. ἅπερ δὲ εὐχόμενοι οἱ ἅγιοι ἄνδρες ποιοῦσιν, ἤδη λοιπὸν προωρισμβύα εἰσὶν, ὅπως δ῀ προσευχῆς τούτων ὅλως ἐπιτύχωσιν. Ϛ αὐτὴ γὰρ ἡ τ῀ αἰωνίου βασιλείας κληρονομία παρὰ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ τοῖς ἐκλεκτοῖς προωρισθεῖσα ὑπάρχει. δ῀ δὲ καμάτου πολλοῦ. καὶ δικαίως λαμβάνειν αὐτοὺς ηὐδόκησε, ἅπερ πρὸ τ῀ αἰώνων δωρήσασθαι προώρισε.

ΠΕΤΡΟΣ

Ηθελον παυσώς μοι διεχθῆναι εἰ δύανται ἡ προώρισις τῇ ψυχῇ σωτηρίαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τοῦτο πᾶν ὅπερ ἐγὼ προεθέμην, σωτόμως δύασαι ἐπιγνῶναι. καθὼς οὖν ἔφησαν, τ῀ ἀβραὰμ ὁ θεὸς εἶπε. ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. καὶ πάλιν. πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. καὶ πάλιν ὑπέσχετο αὐτ῀, λέγων. εὐλογῶν εὐλογήσω σε. Ϛ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου. ὡς τὰ ἄστρα τ῀ οὐρανοῦ, Ϛ ὡς τ῀ ἄμμον τ῀ παρὰ τὸ χεῖλος τ῀ θαλάσσης. ὅθεν λοιπὸν φανερὸν καθίσταται, ὅτι ὁ παντοδύναμος θεὸς, δι' ἔ τ῀ ἰσαὰκ πληθῦναι τὸ σπέρμα τ῀ ἀβραὰμ προώρισε. γέγραπται δὲ ὅτι ἰσαὰκ ἠτήσατο τὸν κύριον περὶ τ῀ γυναικὸς αὐτοῦ διὰ τὸ εἶ) αὐτὴν στεῖραν. Ϛ εἰσήκουσεν αὐτοῦ, Ϛ ἔδωκεν αὐτῇ σύλληψιν τῇ ῥεβέκκᾳ. ἐὰν οὖν τὸ σπέρμα τοῦ ἀβραὰμ διὰ τοῦ ἰσαὰκ πληθῦναι προώρισε, διατὶ σύζυγον στεῖραν ἔλαβεν. ἐντεῦθεν οὖν φανερὸν ὑπάρχει, ὅτι ἡ προώρισις ταῖς εὐχαῖς πληροῦται, ἐν τ῀ δὲ εὐχὴ ὑπακουθῆναι τὸν ἰσαὰκ ποιοποιῆσαι, ἐν ᾧ ὁ θεὸς πληθῦναι τὸ σπέρμα τοῦ ἀβραὰμ ἐν προώρισας.

ΠΕ-

ΠΕΤΡΟΣ

Οὐδέν μοι τὰ ἀπορίας καταλείλειπται. τὸ γὰρ μυστήριον ἡ πληροφορία ἐφανέρωσε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Θέλεις ἐκ τῆς τοῦ σκίας μισθὸν σοι τὴν διηγήσομαι; ἵνα γνῶς τὸ ποταπὸν ἄνδρες ἐν αὐτῇ ἐγήροντο; καὶ πόσον τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ τῇ γνώσει ἐπλησίαζον;

ΠΕΤΡΟΣ.

Θέλω, καὶ τοῦτο παντὶ τρόπῳ αἰτῶ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ βοηφατίου ἐπισκόπου πόλεως φέρης.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

ΑΝΗΡ τις ὑπῆρχεν ἐναρέτου πολιτείας βοηφάτος ταῦρομα ἐν τῇ φερούσῃ λεγομένῃ πόλει, ὅς τις τῶν ταύτης ἐπισκοπικὴν πᾶσι τρόποις χρηστότητος καλλιόσμησε. περὶ τούτου πολλὰ θαυμάσια διηγεῖται γαυδέντιος ὁ πρεσβύτερος. ὅς τις καὶ τῶν περίοδον ὁ ἐν τῇ αὐτοῦ ὑπουργίᾳ ἀξιοπρεπεῖς. τοσαῦτα γὰρ περὶ αὐτοῦ ἐν ἀληθείας δύναται λέγειν, ὅσα καὶ ὄψει παρὼν ἐθεάσατο. τούτου τῶν ἐκκλησίαν σφοδροτάτη πλοχεία κατέσχεν. τοῖς δὲ ἀγαθοῖς λογισμοῖς σωθῆναι δέον παντὸς εἴδους φυλακτήριον τούτους ἡ παπεποφροσύνης κεκτημένος. οὐδὲν δὲ ἕτερον εἰς πᾶσαν διάπνοιαν ἔχειν εἰ μὴ ἵνα καὶ μόνον ἀμπελῶνα. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ χαλάζης ἐπελθούσης, καὶ αὐτὸς κατελύθη, ὥστε μὴ δύνασθαι ἐν αὐτῷ σαφυλίζειν. εἰ μὴ ὅπου καὶ ἐν βοξύδιον εἰς ἀμαξὰ κλήματα. εἰς ὃν ὁ προλιχθεὶς εὐλαβέστατος αὐὴρ βοηφάτος ὁ ἐπίσκοπος εἰσελθών, εὐχαριστηρίους ὕμνους τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ ἀνέπεμψε, καὶ τοι ἐν τοιαύτῃ πλοχείᾳ καὶ σκυθρωπῇ ὑπάρχων. ὅτε δὲ λοιπὸν ὁ καιρὸς κατέλαβε τοῦ ὡριμάσαι αὐτοὺς τοὺς ὀλίγους βότρυας, φύλακα τοῦ ἀμπελῶνος κεῖ τὸ ἔθος κατέστησε. καὶ τοῦτον ἀγρύπνῳ φυλακῇ τηρεῖσθαι ἐκέλευσεν. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ κωνσταντίνῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀνεψιῷ προστάξαι ὅπως ὅλα τὰ ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ τοῦ οἴνου σκεύη πλυθῶσι, καὶ πανοθῶσι, καθὼς ἔθος ὑπῆρχεν. ὅπερ ὁ πρεσβύτερος ὁ αὐτοῦ ἀνεψιὸς ἀκούσας, λίαν ἐθαύμασεν, ὅτι οἶνον μὴ ἔχων, τὰ σκεύη τοῦ οἴνου ἑτοιμάσαι αὐχμῶς ἐκέλευσεν. ὑ μὴν τοι γε ἐπετόλμησεν ἐκζητῆσαι διατί τοιαῦτα προστάξει, ἀλλὰ τῇ κελεύσει αὐτοῦ ὑπακούσας, ταῦτα κεῖ τὸ ἔθος ἐτέλεσε. τότε ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ εἰς τὸν ἀμπελῶνα εἰσελθὼν, τῶν εὑρεθέντων σταφυλίδων σωρὸς, εἰς τὸν ληνὸν ἀπήγαγε, καὶ πάντας ἐκεῖσε ἐξελθεῖν κελεύσας, μόνος μὴ ἑνὸς σταφυλίου ἔνδον ἀπέμεινεν. ἐν δὲ τῇ ληνῷ τὸ σταφύλιον βαλὼν, πατηθῆναι αὐτοὺς τοὺς ὀλίγους βότρυας ἐποίησε. λοίπα δὲ ἐξ αὐτῶν οἶνος ὀλίγος προελθεῖν ἤρξατο τοῦτον ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἐν σκοτεινοτάτῳ ἀγγείῳ διηθήσας, εἰς ὅλα τὰ ἑτοιμασθέντα σκεύη εὐλογίας χάριν διεμέρισεν. ὥστε μόλις πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴνου πανθῆναι. μὴ δὲ τὸ βληθῆναι ἐν ἅπασι τοῖς ἀγγείοις ταύτην τὴν εὐλογίαν, καλέσας τὸν πρεσβύτερον, παρεθὺς τοὺς πλοχοὺς παραχρῆμα ἐκέλευσε. τότε ἤρξατο ὁ οἶνος ἐν τῇ ληνῷ αὔξεσθαι, ὥστε ἅπαντα τὰ ἐκτεθέντα τῶν πλοχῶν ἀγγεῖα γεμισθῆναι. τοῦτο οὖν θεασάμενος, καὶ πληροφορηθεὶς, τὸ παιδίον ἐκ τῆς ληνοῦ ἐκέλευσεν αὐληθεῖν, τὴν δὲ ἀποθήκην κλείσας, καὶ τὴν ἰσθμὸν σφραγίδα ἐπιθέμενος, μὴ ἀσφαλείας κατέλιπε. καὶ εὐθέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπέστρεψε. μὴ δὲ ἕξ τῶν ἡμέραν, τὸν προελθόντα κωνσταντῖνον τὸν πρεσβύτερον καλέσας, καὶ ψυχὴν ποιήσας τὴν ἀποθήκην διοῖξε. τὰ δὲ σκεύη ἐν οἷς ὁ ἐκπεθεὶς ὀλίγος οἶνος ἐβλήθη, δαψιλῶς τὸν οἶνον ἐκχυνόντα εὗρεν. ὥστε εἰ ἐδύνατο τὸν ἐπίσκοπον ὀλίγον βραδύνειν ἐσελθεῖν τὴν γλῶτταν ἀποθήκης πᾶσαν ἐκ τῆς ὑπερεχχυμένου οἴνου σκεπασθῆναι. τότε τῷ πρεσβυτέρῳ μὴ αὐστηρότητος ἐκέλευσεν, ἵνα μηδενὶ τὸ θαῦμα τοῦτο ἐξείπῃ, ἕως οὗ ὁ ἐπίσκοπος ἐκ τῆς παρούσης ζωῆς μετέλθῃ. φοβούμενος μή πως ἐν τῇ ἀγνοίᾳ δυνάμει τοῦ θαύματος, ἀπὸ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινου, βλάβην τινὰ ὑπομείνῃ. πάντα γὰρ τὰς πράξεις τὰς ἀγαθὰς, ὁ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινος παραβλάπτειν εἴωθεν. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τοῦ διδασκάλου ὑποδείγματι ἐξακολουθῶν, ὅς τις ἡμᾶς ἐν τῇ ταπεινῇ ὁδῷ τῆς ταπεινοφροσύνης ὁδηγῶν τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐνετείλατο, λέγων, περὶ ὧν ἐθεώρουν σημείων, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

ΠΕΤΡΟΣ.

Προφάσεως εὐκαίρου ἀναφανείσης, ἐπιζητῆσαι θέλω τί βούλεται εἰπεῖν ὅτι ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν θεὸς, ἐν ὅσῳ τοῖς δυσὶ τυφλοῖς τὸ φῶς ἐχαρίσατο, ἐκέλευσεν ὅπως μηδενὶ εἴπωσιν, ἐκεῖνοι δὲ ἀπελθόντες, διεφήμισαν αὐτὸν ἐν πάσῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. μή τι γε ὁ μονογενὴς τοῦ πατρὸς υἱὸς, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος σωσιβίου

σωμάτος ἐν τούτῳ τῷ πράγματι θέλημα ἔσχεν, ὅπερ οὐκ ἠδυνήθη πληρῶσαι ὡς τὸ θαῦμα, ὅπερ ἐποιήθη διὰ θέλειν μηδαμῶς δυνηθῆναι ἀποκρυβῆναι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ὁ λυβρωτὴς ἡμῶν Θεὸς, ἀφ' ὧν τοῦ θυητοῦ σώματος, ἕνεκεν ὑπερεργάσατο, ἢ μὴν ὑποδείγματα πράξεως παρέδωκε. ἵνα καὶ ἡμεῖς διωμάμεις σημείων ἐργαζόμενοι, βοῶμεν τοιούτῳ τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦσιν, ἀπροσκόπῳ ποδὶ ἐν τοῖς τῆ παρούσης ζωῆς ἔρροις δεδυσωμένοις. Θαυμασίως νομοθετήσας, ὁ πανχάζειν κελεύσας, καὶ μᾶλλον σωπᾶν ἢ λαλεῖν. ὥστε λογικὸν ὃ τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς τοῦ ὑποδιήγματι ἢ αὐτοῦ διδασκαλίας ἀκολουθοῦντας ἐν δὲ ἐργάζονται μείζοσις θαύμασι, κρυβίᾳ μᾶλ ταῦτα, παρόδειν ἔχειν. ἀλλ' ἵνα ἔ ὕπερ ὠφελιθῶσι, φανερᾷ καθίσαντας. τοῦτο δὲ καὶ πανευφροσύνη μείζη ὑπάρχει, ὅτι τὰ ἔργα αὐτῆ κρυβίᾳ θέλουσι, καὶ ὠφέλεια μείζονα ἐν τῷ ταῦτα σωπᾶν ἢ λαλεῖν μὴ δυνάσθαι. οὐδαμῶς δὲ τὸ κύριος γνωρίζῃ θέλησε, ὅπερ ποιῆσαι οὐκ ἠδυνήθη. ἐπὶ δὲ περὶ αὐτοῦ λέγεται θελήσαι καὶ μὴ θελήσαι, σωματικῶς αὐτοῦ τοῖς αὐθρώποις διδήμωσιν, εἰς ἡμετέραν διδασκαλίαν ὑποδείγμα δίδωκεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίσκει ὃ λέγεις.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἀκμὴν ὀλίγα πνα τῆ ἔργων βοηθοῦσι τοῦ ὑπισκόπου, ἅπερ κατελείφθη, οὐτινος μνείαν ἐποιησάμεθα, διεξελθεῖν βήσιον ἠρώμαι. ἐν ἄλλοι τοίνυν καιρῷ, τοῦ μακαρίου πρωκούλου τῆ μαρτυρος ἡ ἑορτὴς ἐπανεστάζει ἡμέρα. ἐν αὐτοῦ δὲ τοῦ τόπου αὐήρτις ἐνῳλυέσατος κατέκει, φορτισμάτος τοῦνομα, ὃς τῆ σθεσταμῶν τότε αὐδρὶ πολλὰς ἰκισίας πρασήγαγεν, ἵνα τὰς λειτουργίας ὑπιπλοῦτος αὐτοῦ ἢ τοῦ μακαρίου μάρτυρος ἑορτῆς, ἐυλογίαι ἐν τοῦτοις αὐτοῦ ὑπιπλήρη δοῦναι. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος τοῦτο οὐ παρητήσατο, ἀφ' ὧ μὴ πίσεως καὶ ἐλικριτοῦς ἀγάπης τὸ φορτωματῶν τοῦτο αἰτήσασθαι. ἢ δὲ ἀμέσ ἢ βουλὴ λήτουργις τελεσθείσης ἐν τῇ τῆ μαρτυρος ἑορτῇ, ἐν ὅσῳ εἰς τὰς τῆ φορτωμάτα ἔβαλεν, σφρὶ ἢ αὐτοῦ ἢ ὡρισμῷλιμ ἐυχλιν ἐν τῇ βαπτίζη τοῦ θεοῦ φροστεύγαμ, ὡς ἔδος πεῖ ἀφ' προσαγωγῶν ὑπαρχῆ μὴ παγνιδίε ζῆλεν ἐορβιε, παροῦθυ ἔμπροδεν ἢ θύρας αὐήρτις μὴ σίγων παρῆσι, ἔ τα κύμβαλα ἔκρουσε, ὁ δὲ ἅγιος αὐήρ ἔτος, τοῦ ἦρε ἀφ' κυμβάλων βδλυξάμενος, ἐρηνᾶ, καὶ ἀπθαυε ὁ ἀλήτης ἔτος. ἐγὼ ἐν τῇ βαπτίζη ἢ ἐυφροσύνις ἐλθών, τὸ σόμα μου ἀνυλῳ εἰς ἢ θεὸ ἀμεσν ἀκλόδξε, κἀκεῖνος μὴ σίγων ἐλθών, κύμβαλα ἔκρυσεν. προδεὶς δέ, εἶπεν. ἀπέλθετε ἀφ' ἐμοῦ ἅγα σπᾶν, ἔ τούτῳ ἑορβιε ὁ ποτὸν δ ὠσάσαν. ἵνα δὲ γνώσκητι, ὅτι ἀπέθανεν. ὁ δὲ ἐλεεινὸς ἔτος ἀπῆν, ἀρ' τὸν ὄινον ἐκ τῆ αὐτῆ οἴκου λαβών, ἢ θύρας ἐξελθὼν θέλων. λίθος μέγας ἐκ ἢ κεφαλὴς αὐτοῦ διέδωκεν. ἔ τ' τὸν πεσόντα ἠνίβαβῆ ἐν ταῖς χερσὶν ἐβάσασεν. ἐν δὲ ἄλλον ἡμέρα ἀφ' ἢ ἀὐθρώπω ἢ θεῖ ἢφορ τλῆ τὸ Εἶν ἐχρήσατο. ἐξ ὧ πράγματος πέφει, καταυόησα δέτι ὁ ὡς φοβερὸς οἱ ἄγιοι ἢ θεὸ ἀθάνατοι τυγχάνει ναοὶ τῷ θεοῦ ὑπαρχουσι. ἔ ἐπὶ εἰς ὀργὴν συμβῆ αὐτὸς κπιβλίαμ, ὁ ἐν αὐτοῖς κατοικῶν δι' αὐτῶν τὰ ἰδιώαμα ἐργάζεται. τοσοῦτον οὖμ φοβερὸς ἔζῃ ὁ ἅγιος τόπος ἐν δοξάσει νομίσωματα πᾶν ρακε. ἔ ταῦτα ἐν τῇ ἰδία ἀρλῃ βαλών, σφὸς τὸ ὀργάσαξ ἐξέλασε. αὐρισθὸν δὲ πῶρῳ ἐν τοῦ ὑπισκοπῶν καταλαβὸν. οἱ πνες αὐαμῶς τὸν ἅγιον ἔ θεοῦ αὐθρωπον βοηθράσιον τὸν ὑπισκοπον ἰδυσώπων ὅπως αὐτὸς ἐλθὼν ἰδιώαμ δ ὡρίσηται πρὸς τὸ ἢ πῶχείας ἴδειαν φαραμυθήσαξ, ὁ δὲ ἅγιος οὖτος ἀνὴρ, μὴ ἔχων τὸ δ ἰδιώαμ, θρξατο ἐσιχωρεῖν, μὴ θέλων τὸς πλοχὲς κόλπων κενοῦ ἐξαποστέλλαι. εἰς μηνῶμν δὲ αὐτοῦ ἦλθε, ὅτι κωνξάντος ὁ πρισβύτερος ὁ αὐτοῦ αὐεψίος τὸν ἴπιον αὐτοῦ πῶρακε, ἔ τὸ λογαρὶν, ὅπερ ἔλαβε, ἐν τῇ ἀρλῃ αὐτοῦ εἶχεν. ἐν ἢ ὑπουσίαμ ὧν τότε εἰσελθὼν ἐν ᾧ τό ἀφ ἢ ἀβελα ἔκτο, ἔ σκοτοῦ ὑυσθείας, τὰ κλεῖθρα αὐτῆς συμξίλασε, ἵνπαρὼν τὰ δ ἰδιώαμ νομίματα ταῦτα, τοῖς ἀνομβίοις, καθὼς αὐτῆ ἦρεσε, σημήμισε. ὑπορρίψας δὲ ἐκ τῆ ἔργα κωνξάντος ὁ πρισβύτερος καὶ ἢ κλείδωσιν ἢ ἀρλῃς κνυλασμῷλιμ θυσάμβρος, μὴ νῦρον δὲ τὸ λογαρὶν, ὅτερ εἰς ἢ πιλὼ τὸ ἴπιον ἐλ λαβὼν, ἢ ἤξατο μικρῷ ὀσῆς μεγάλη τῇ φωνῇ κράζειν, Ἐ λέγειν, σαῦτας ἐνταῦθα ἐν ζῆσαι. μόνος δὲ ἐγὼ ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ζῆσαι ψὶ δ ἰδιώαμαι. εἰς τὰς φωνὰς δὲ αὐτοῦ ὁ ὑπισκοπος, ἔ πατὲς ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ ὑπισκοπείῳ παρεγῴοντο. Ἐ θέλων αὐτὸ ὁ αὐὸς τ θυι κάλπραιδιμ, ἤξατο λέγις κλαγδμπκοῖς παραφέρ αὐτόν. ἐκεῖνος δὲ μὴ ὑβριμε ἀπεκρίθη λέγων. πάσπς μὴ σὺ ζῶσι. μόνος ἐγὼ ἐμπρὸς σὺ ζῆσαι ψὶ δ ἰδιώαμαι, διὰ δ ὅς τὸ λογαρὶν μοι. κπιθεὶς δὲ ὁ ὑπισκοπος ἔ τάτη φωνᾶς, ἐν πλαῦ ἔ ἀγίας θυσίας ἐ ἀεστερθέντι μαρίας, εἰσελθὼν τὸ φεγόμιον αὐτ φορῶν Ἐ ἐλείπεται ἐς χεῖρας ἤξατο ἐυχᾶς, ὅπως αὐτοῦ ὁ θεὸς χορήσῃ, δθν ἐοῦ προσδυτέρα δ ιωνθῆ ἔσπερ ἄπερ αὐτοῦ ἐπιζήτ. Ἐ ἢ θυμὸν κάπαιδιμ, ἐυχομῷμ δὲ αὐτὸς, ἔ τὰς χεῖρας ὑποκάτω ἔ φεγόμιν ὑλωμβίας ἐχοῦσας ἐς ὀρθαλμὸς πρὸς ἐαυτὸν διηρέ ἐαι, ἀφρον ἐν μέσῳ ἔ δύο αὐτ χῆρον ἐν ἐοῦ ἐπενδ ὑπ δ δ ἀδιλα ρομισμάτα νῦμμ, ἔτος ὑποσρά πόπλα, ὡς ὅπ ἐν αὐτῇ ὥρα ἐκ ἢ πυνδε

ἦσαν ἐξελθόντα παράδυσις οὐδὲ εἰς τὴν ἐκκλησίας ἐξελθών, εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ τοῦ θυμωθέντος πρεσβυτέρου ῥῖψε, λέγων. ἰδοὺ ἔχεις τὸ λογάριόν, ὅπερ ἐζήτησας, τοῦτο δέ σοι γνωστὸν ἔστω, ὅτι μὴ θάνατόν μου, ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος σὺ οὐ μὴ γθήσῃ δηλ. ἢ κυριείαν σε. τοῦτο δὲ ἀληθὲς ὑπῆρχεν, ὅτι ὁ πρεσβύτερος, ἔχει τὸ ἐπιτυχεῖν τῆς ἐπισκοπῆς τὸ λογάριον ἡτοίμαζεν. ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ διέμαρτεν. ἐν τῷ τὸ πρεσβυτέρου γὰρ τάλαντον ὤν, τὸ δὲ παρόντος ζωῆς τέλος ἐδέξατο. ἐν ἄλλοις τισὶν καιροῖς δύο πρὸς γόρθοι, ἐν ῥαθύμῃ φάσκοντες ἀπόχωσι, παρὰ τοῦ ἀγίου τούτου ἀνδρὸς εἰς μονὴν ὑπεδέχθησαν. προπέμπων δὲ αὐτοὺς μικρὸν σταδίους ξύλινον, οἷον γομίσας, τῇ οἰκείᾳ χειρὶ τούτοις ἐπέδωκεν. ὅπερ ἐν τῇ ὁδοῦ ἀριζόντων αὐτῶν ἕως ἀρκέσαι αὐτοῖς ἠδυνάτο. ἕως δὲ ἐν ῥαδίῃ εἰσῆλθον, δαψιλῶς ἐξ αὐτοῦ πίνοντες. ἐν αὐτῇ τῇ πόλει δὲ ὀλίγας ἡμέρας διατρίψαντες, ὁ παρὰ τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρὸς δοθεὶς αὐτοῖς οἶνος ἐν τοῦ σωματείῳ σκύφῳ, ἐδιέλιπεν ἀλλὰ ὑποροίψαντες πρὸς αὐτὸν, ἤγαγον ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, καθ' ἡμέραν εἰς κόρον πίνοντες, μηδέποτε ἐν τοῦ αὐτοῦ σκύφῳ διαλείποντες. ἀλλ' ὡς ἵνα ἔβρυεν, οὕτω διήρκει. γέρων τὴς κληρικὸς, ἀπίστως ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων ἐντεῦθα κατέλαβεν, ὃς τις περὶ τοῦ τὰ ἁγίου ἀνδρὸς βουλόμενος ταῦτα διηγεῖσθαι, ἄπορος ἀποπνιγῆναι, ἐκ ἤγε μαχόμενον. ἔλεγε γὰρ, ὅτι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸν κῆπον, εὗρε πολὺ πλῆθος κάμπης, ὥστε ὅλον τὸν κῆπον σκεπασθῆναι. πᾶν δὲ λάχανον διαλυμαίνουσιν θισαμένους, πρὸς τοῦ αὐτοῦ κάμπεως διέφθειρε εἰς, εἶπεν. ὁρκίζω ὑμᾶς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ἀναχωρήσατε ἐντεῦθεν. τὸ λάχανον τοῦτο φαγεῖν μὴ τολμήσητε. ἐν δὲ τῷ λόγῳ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ἐνθέως ἅπαν τὸ πλῆθος ἐκεῖθεν ἐξῆλθεν. ὥστε μηδὲ ἓν ἔνδον τοῦ κήπου καταμεῖναι. τὸ δὲ θαυμαστὸν, ὅτι τοῦτα ἅπερ ἐν τῷ τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς αὐτοῦ χρόνῳ ἐποίησε διηγούμεθα, ὅτι χάριτι τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς θαύμασιν ἅμα ἐπηύξησεν. ἐκεῖνα δὲ θαυμασιώτερα μᾶλλον ὑπάρχουσιν, ἅπερ ἀκμὴν νηπίου αὐτοῦ ὄντος ἐποιήσατο. ἐμαρτύρει ὁ γέρων οὗτος ὁ κληρικός. ἔλεγε γὰρ περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἔτι παρὰ τῇ μητρὶ ὢν, πάνυ νήπιος ὑπάρχων, ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ποτὲ μόνος, ἄνδρ ὑποκαμίσιον. ποτὲ δὲ ἄλλοις χαρίσασθαι ὑπέστρεφεν. διόπερ γυμνόν που ἐθεάσατο, ὀπισθόμενος ἅπερ ἠμέλησε, τοῦτον ἐνέδυε, μόνοις τοῖς τοῦ παιδοφιλήματος θεοῦ ὀφθαλμοῖς τοῦτο καλοπαιζόμενος θέλων παρεῖναι. συχνοτέρως δὲ παρὰ τῶν οἰκείας μητρὸς ἐπεπαίετο λεγούσης, μὴ ἔστι δίκαιον, αὐτὸν ἐνδυτὸν ὑπάρχοντα, τοῖς πένησιν ἐνδύματα δωρεῖσθαι. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ εἰς τὸ ἄρριον εἰσελθοῦσα, χιτῶνα ὅλον τοῦ οἴκου ὂν εἰς δοίκησιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ παντὸς τοῦ ἰδιωτοῦ ἑτοιμάσασα λάθρα, ἔδωκε παρὰ τοῦ αὐτοῦ τοῦ πένητος, ἐν ᾧ δὲ ἡμέρᾳ εἰς τὸ ἄρριον εἰσελθοῦσα, χιτῶνα ὅλον τοῦ οἴκου ὂν εἰς δοίκησιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ παντὸς τοῦ ἰδιωτοῦ ἑτοιμάσασα λάθρα, ἔδωκε παρὰ τοῦ αὐτοῦ τοῦ πένητος παραδοθέντα. τοῦτο δὲ θεασαμένη, ἤρξατο θρηνεῖν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τύπτειν, ὡς τοῦ ἰδιωτοῦ παιδὸς τὴν ξορίαν ἀπολέσασα. ἐν τούτοις δὲ ὁ τοῦ θεοῦ παῖς βοηθὸς κατέλαβεν, ὃς τις αὐτὴν λόγοις παραπτικοῖς κατεπαραμύθει ἤρξατο. εἰς ἃ δὴ καὶ αὐτοῦ παραίνεσιν ταύτης λεγασμένης, παρεκαλεῖν αὐτὴν ἤρξατο ὅπως ἐκ τοῦ ἀρρίου ἐξέλθῃ, ἐν ᾧ οἶκος ὀλίγας ἱστορούσας ἔχει. ταύτης δὲ ἐξελθούσης, ὁ τοῦ θεοῦ παῖς ἑαυτὸν εἰς ἰσχὺν ἐν αὐτοῦ τοῦ τόπου ὑπέρωσεν. καὶ μετ' ὀλίγον ἐξελθὼν τὴν ἑαυτοῦ μητέρα εἰς τὸ ἄρριον εἰσήγαγε, ὅπερ παραχρῆμα γέμον σίτου εὑρέθη, ὑπερκατόμμυρου τοῦ πράκου, οἵπερ ἡ μήτηρ αὐτοῦ σωρεύσασα λάθρα, χαίρουσα εἰς τὴν τοῦ παντὸς ἐνδυτοῦ δοίκησιν. τοῦτο δὲ τὸ θαῦμα θεασαμένη, κατανυγεῖσα, ἤρξατο λέγειν αὐτοῦ ἅπερ ἐθέλουσα ἔπι βούλεται, διόπερ οὕτω σωτήμως δέχεται λαβεῖν, ὅπερ παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτεῖται. ἡ αὐτὴ τοίνυν ἐν τοῦ οἴκου αὐτοῦ προαυλίῳ ἔθος εἶχεν ἐρίθια αἰαξίφεν. ἐκ δὲ τῆς προσπαρακειμένης ἀγροῦ ἀλωπηξ ἐρχομένη, ἔλαθε τὰ ἐλάμβανεν. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ, ἐν ὅσῳ ἐν τοῦ αὐτοῦ προαυλίῳ ὁ παῖς βοηθὸς ἵστατο, ἡ ἀλωπηξ τὸ ἔθος ἐλθοῦσα, ὀρνίθιον ἥρπαγεν. αὐτὸς δὲ σωτήμως εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθών, ἑαυτὸν εἰς ἰσχὺν ὑποροίψας, διόμενος, ἔλεγε. ἀρίστη σοι κύρι, ἵνα ἐξ ὧν ἡ μήτηρ μου αἰαξίφη ὀρνίων φαγεῖν μὴ δυνηθῶ, ἅπαντα γὰρ ἡ ἀλωπηξ αὕτη, κατέφαγε. ἀνασὰς οὖν ἐκ τῆς ἰσχύος, ἐξελθὼν ἐκ τῆς ἐκκλησίας, παραχρῆμα ἡ ἀλωπηξ ὑποπρίψασα, τὸ ὀρνίθιον ὅπερ ἐν τοῦ στόματος κατεῖχεν, ἔθασεν. αὐτὴ δὲ ἐνώπιον τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ πεσοῦσα ἀπέθανεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Λίαν θαυμαστὸν ὑπάρχει, ὅτι ἐν πράγμασιν ἐντελισάτοις ταῖς ἰσχαῖς τοῦ εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντων ὑπακοῦσαι καταξιοῖ ὁ θεός.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τοῦτο πέφυκεν ἐκ μείζονος τοῦ κλίσεως ἡ μᾶλλον οἰκονομίας γίνεται. ἵνα ἐκ τῶν μικρῶν ὧν λαμβάνομεν, καὶ περὶ τῶν μεγάλων ἐλπίζειν πεισώμεθα, ἐνσκοπούμενοι τοίνυν ἐν πράγμασιν ἐντελισάτοις ὁ ἄκακος ἐκ ἄγιος παῖς οὗτος, ὅπως ἐν τοῖς μικροῖς μάθῃ πόσον ὀφείλει καὶ ἐν τοῖς μείζοσιν παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτήμασι καταπολμῆσαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίσκει ὁ λέγεις.

ΓΕΗ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ φορτουνάτου ἐπισκόπου πόλεως τουδίρων.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Ἄλλος πάππω αἰὴρ παύυ εὐλαβοῦς πολιτείας, ἐν τοῖς αὐτοῖς τῆς τουσίας γίγονε μέρεσι, φορτουνᾶτος ὀνόματι, ἐπ τουδίρων δὲ ἐκκλησίας καθίζηδίσκοπος. ὃς τις παρὰ θεοῦ χάριν εἰληφὼς, φυγαδάντας τῇ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων ὑπῆρχεν ἐξαίσιος, ὥστε ἐνίοτε τὰς τῇ δαιμόνων λεγιῶνας ἐκ τῇ σωμάτων ἐν οἷς κατῴκουν διώκων, τὰς ἐπερχομένας αὐτῷ παρ' αὐτῇ πλείσας ἐπιβουλὰς, ἐξὲ ἐπιμόνου καὶ καρτερᾶς εὐχῆς ὑπερίβαινεν. τούτου τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς, οἰκειότατος ἐν ἀγάπῃ γίγονεν ἰουλιανὸς ὁ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας διάκονος. ὃς τις οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐπολιτεύσατο. ἐμὲ δὲ λέγω διήγησιν, ὑπ' αὐτοῦ μεμάθηκα. οὗτος οὖν ἐν πολλῇ παῤῥησίᾳ πρὸς αὐτὸν ὑπῆρχεν, τὰ τῇ πράξεων αὐτοῦ ἀκριβῶς ἐπίστατο. ὅς τις τὴν τούτων γλυκύτητα εἰς ἡμέτερον ζῆρχεμὸν, καθάπερ μέλιτος κηρίον ἐξὲ τῆς μνήμης ἐν τῷ στόματι ἀεὶ περιέφερεν. ἔλεγε δὲ, ὅτι μαξῶνά τις ἐυχόμενος ἐν τοῖς γειτνιάζουσι τῆς τουσίας μέρεσιν, οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου νύμφιον εἰς τὸν ἰδὸν αὐτῆς υἱὸν λαβοῦσα. ἤ τις ἅμα τῇ ἰαυτῆς πενθερᾷ εἰς ἐγκαινισμὸν ἐυκτηρίου τοῦ μακαρίου μάρτυρος σεβαστιανοῦ υἱὸν κληθεῖσα. τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ ἤμελλεν ἡ τῇ ἐγκαινίων ἡμέρα τοῦ προλεχθέντος ἐυκτηρίου ἐπιφαύειν, τὴ τῆς σαρκὸς ἡδονῇ νικηθεῖσα, ἐκ τοῦ ἰαυτῆς ἀνδρὸς ἐγκρατύσασθαι οὐκ ἠδυνήθη. πρωΐας δὲ λοιπὸν ἐλθούσης, μὴ ἐυλαβηθεῖσα τὸν ἐλεμβίλιν τῆς σαρκὸς ἡδυπάθειαν, προελθεῖν ἠρτήσατο, τὸ τῇ ἀνθρώπων μᾶλλον προσωπον ἐριθριῶσα, ἢ τὸν τοῦ θεοῦ κρίσιν φοβηθεῖσα, ὅθεν μετὰ τῆς ἰαυτῆς πενθερᾶς εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ ἐυκτηρίου προῆλθεν. λοιπὰ δὲ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου μάρτυρος σεβαστιανοῦ ἐν τῷ ἐυκτηρίῳ εἰσῆλθον, τὸν προλεχθεῖσαν τῆς μαξώνης νύμφιον, πνεῦμα πονηρὸν κρατῆσαν, ἐνώπιον πάντος τοῦ λαοῦ δαιμονιώδεσι πνεύμασιν. ὁ δὲ τοῦ ἐυκτηρίου προεσβύτερος, σφοδρῶς ταύτῃ δαιμονιζομένῃ διαπάλμος, ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τὸν σανδόνα λαβὼν, ταύτῃ ἐπέπασεν. παράυτα δὲ καὶ εἰς αὐτὸν ὁ ἐξέβολος εἰσῆλθε, ἐξὲ τὸ ὑπὲρ δωμάτων τοῦτόν τε ἐκτολμῆσαι ποιῆσαι. ἵνα ἐν τῇ ἰαυτοῦ ὀχλήσει σωιωθούμενος, γνῷ τί ἔζιν ὃ πέπονθεν. οἱ δὲ ἐκεῖσε εὑρεθέντες, τὸν κόρην ἐν ταῖς χερσὶν ἐκ τοῦ ἐυκτηρίου ἅρπαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἀπήγαγον. ἐν ὅσῳ δὲ ταύτῃ ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς σφοδροτάτῃ βίᾳ ὀχλῶν σωιέβιβεν, οἱ πλησίον αὐτῆς σωματικῶς αὐτῇ ἀγαπῶντες, καὶ ἀπύδοντες ἐξὲ τῆς θεραπείας σωῆρίας αὐτῇ τυχεῖν, φαρμακοὺς αὐτῇ προσήγαγον, ὅπως τὸ σῶμα ταῖς μαγικαῖς τέχναις πρὸς χρόνον ὑπομείνασθαι θέλοντες, τὸν ψυχὴν ἐκ βάθρων σβέσωσιν, ἀπωικήθη τοιγαροῦν εἰς ποταμὸν, καὶ ἐν τῷ ὕδατι βληθεῖσα, πολλαῖς ὑπολαλιαῖς οἱ φαρμακοὶ χρησάμενοι, ἐβούλοντο ὅπ ὁ ὑπιβὰς αὐτῇ ἐξέβολος ἐξιλιάσηται. ἄλλα θαυμασὴ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ἡ κρίσις γίγονεν. ἐν ὅσῳ γὰρ ἐξὲ ἐξισραμμένης τέχνης ὁ εἷς δαίμων ἀπ' αὐτῆς διωχθῆναι προσεδοκᾶτο, ἄφνω εἰς αὐτὴν λεγιὼν εἰσῆλθεν. ἤρξατο οὖν ἡ κόρη τοσαύτη δονήσει τοῦ σώματος συντρίβεσθαι, καὶ τοσαύταις ὑλακτεῖν φωναῖς, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι ὑπὸ πλήθους δαιμόνων αὐτὴν βασανίζεσθαι. τότε οἱ ταύτης γονεῖς βουλὴ ἀγαθὴ βουλεύσαμενοι, καὶ τὸ ἅπαν τῇ ἰαυτῶν ἀπειρίᾳ ὑπεραφέντες, ταύτην πρὸς τὸν ἐυλαβέστατον ἄνδρα φορτουνᾶτον τὸν ἐπίσκοπον ἀπήγαγον, δεόμενοι αὐτοῦ βοηθῆσαι τῇ χειμαζομένῃ, παρ' αὐτῷ δὲ ταύτην καταλείψαντες, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ταύτην δεξάμενος, καὶ ὅλῃ πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας ἐν τῇ πρὸς θεὸν δήσει ἑαυτὸν δεδωκὼς, τοσαύτῃ ὁλιμονῇ ταῖς ἐυχαῖς ἐχρήσατο, ὅσον τὴν τῆς λεγιῶνος πληθὺν τὴν ἐν τῷ ἐνὶ σώματι οὖσαν, ἀνθισαμένην αὐτῷ εὗρεν. οὐ μετὰ πολλὰς δὲ ἡμέρας οὗτος αὐτὴν ὑγιῆ καὶ ἐρρωμένην τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκεν, ὡς ὅτι οὐδέποτε ἐν αὐτῇ ὁ ἐξέβολος ἐξουσίαν ἔσχεν. ἐν ἄλλῳ πάππω χρόνῳ, ὁ σεβάσμιος οὗτος ἀνὴρ ὁ ἀληθὴς τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ δοῦλος, ἄνθρωπόν τινα ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου κρατούμενον, ἐξὲ τῆς ἁγίας αὐτοῦ ἐυχῆς ἀλεθήρωσεν, τὸ δὲ ἐξελήλυθὸς ποτὲ πνεῦμα, πρὸς ἑαυτὸν ἤδη λοιπὸν τῆς ἡμέρας κλινούσης, καὶ τῆς νυκτὸς ἐπιλθούσης, πάντων ἐν ἡσυχίᾳ ὄντων, ξένον τινα ἑαυτὸν προσποιησάμενον, τὰς τῆς πόλεως πλατείας γυρεύειν ἤρξατο, κράζων, καὶ λέγων. ὦ τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς φορτουνάτου τοῦ ἐπισκόπου. τί πεποίηκε; ἰδοὺ γὰρ ξένον ἄνθρωπον ἐκ τοῦ κιλλίου αὐτοῦ ἐξέβαλε. ζητῶ ποῦ ἄφιλον ἀναπαλῦσαι, καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτὸς τόπον οὐχ εὑρίσκω. ταύτης δὲ τῆς φωνῆς αἰὴρ τις ἀκούσας, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἅμα τῆς ἑαυτοῦ συμβίου, καὶ σεμνοῦ παιδίου, παρὰ τὴ πυρᾷ καθιζόμενος, τοῦτον καλέσας, καὶ ἐπιζητήσας τί αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος πεποίηκε, ἐν τῷ αὐτοῦ οἴκῳ τοῦτον εἰσήγαγε, καὶ πλησίον ἑαυτοῦ παρὰ τὴ πυρᾷ καθίσας αὐτὸν πεποίηκε. καθιζομένων δὲ αὐτῶν

δι' αὐτῷ, καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦντων, τὸ αὐτὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐν τῷ αὐτοῦ σώματι παιδίῳ εἰσελθὸν, ἐν τῇ πυρᾷ αὐτὸ ἔρριψε. καὶ παραχρῆμα ἐν αὐτῷ τῷ πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀποδοῦναι πεποίηκε. τοῦτο οὖν ὁ ἐλεεινὸς ἐκεῖνος ὑπομείνας, ἐπίγνω, πνα ὁ δεῖνα ὁσιος ἐξήγαγε; καὶ πνα οὗτος ὑπεδέξατο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τὶ οὖν τοῦτο πάξι λέγομεν; πῶς τὴν τοῦ φονεῦσαι ἐξουσίαν ἐν τῷ ὄπνῳ τούτου ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς ἔλαβεν, ὅς γε τοῦτον ξένον νομίζων ὑπάρχειν, ὑποδοχῆς χάριν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ προσελάβετο;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Πολλὰ πάξι θεωροῦνται νομιζόμενα καλὰ εἶναι, ἀλλ' οὐκ εἰσί. διὸπ ἀγαθῇ διαθέσει οὐ γίνονται, ὅθεν καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἡ ἀφελὴς τοῦ κυρίου λέγει φωνή. ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. ἐν ἑκάστῳ γὰρ πράγματι, ἐὰν μὴ δολιότητος ἡ ἀρχὴ γένηται, καὶ τὸ ἀκολουθοῦν ἔργον σκολιὸν εὑρίσκεται, κἂν εἰ ὀρθὸν εἶναι νομίζοπο. ἐγὼ οὖν τοῦτον τὸν ἄνδρα, ὃν ξενοδοχίαν ποιῆσαι θελήσαντα, τυφλώσει περιπεσόντα ἀκήκοα, οὐχὶ ἕνεκεν εὐπλαγχνίας τοῦτο ποιῆσαι αὐτὸν ὑπολαμβάνω, ἀλλὰ τὸν ἐπίσκοπον μιμήσασθαι, ἡ γὰρ ἀκολουθήσασα κρίσις φανερὸν τοῦτο ποιήσει, ὅτι ἡ γνώμη ὑποδοχὴ ἀνδρὸς πλάσματος οὐκ ἦν. εἰσὶ τοιγαροῦν οὐκ ὀλίγοι, οἱ πνες ἔργον ἀγαθὸν ποιῆσαι βουλευόμενοι, ἵνα τὴν τοῦ ἀλλοτρίου ἔργου ἀρετὴν συσκιάσωσιν. οὐδὲ γὰρ ἔνεκα μισθαποδοσίας τὸ ἀγαθὸν ποιεῖν προαιροῦνται, ἀλλ' ἐπαινέσθαι θέλοντες, καὶ ἵνα τὰ ἧπ' ἄλλων καλὰ ἀναξίως ὑπολαμβάνωσιν, ὅθεν ὑπολαμβάνω καὶ τοῦτον τὸν ἄνδρα τὸ πονηρὸν πνεῦμα ὑποδοχῆς χάριν δεξάμενον, τὴν δεινότητα μᾶλλον, ἡ συμπαθείας ἔνεκεν τοῦτο ποιήσαντα. ὥστε κρεῖττόν ἐστιν αὐτὸν ἐν τούτῳ τοῦ ὁσιωτάτου φανῆναι. ἐπὶ ὃν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ φοβερώτατος ἐξήγαγε, αὐτὸς ὑποδέξασθαι ἔσεσθαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Καθάπερ εἴρηκας, οὕτως ἔχει. τὸ τέλος γὰρ τοῦ ἔργου ἀπόδειξις. καὶ ἀμφιβολία ἐν τούτῳ οὐκ ὑπάρχει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐν ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ τὸ τῷ ὀφθαλμῷ φῶς τὴς ἐσταλάη, πρὸς τὸν ἅγιον τοῦτον ἄνδρα ἀπενίχθη, δηήσεις αὐτῷ προσάγων τοῦ βοηθεῖας παρ' αὐτοῦ ἐπιτυχεῖν. ὅπερ καὶ γέγονε. τοῦ γὰρ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ψυχὴν ποιήσαντος, καὶ τοῖς τούτου ὀφθαλμοῖς τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ἐνθέντος, παραχρῆμα τὸ φῶς ἀπέλαβε, τοῦ σκότους τῆς τυφλώσεως φυγαδευθέντος. σταπώτου πάλιν πρὸς τὸν ἵππον λύσαι σφοδροτάτη κατεῖχε, ὥστε τοῦτον μόλις ὑπὸ πολλῶν κρατηθῆναι δυνάμενον οὓς γὰρ ἐπιβῆναι ἠδυνήθη, τούτων τὰ μέλη τοῖς δήγμασι κατέπληττε. ἔνθα οὖν ὑπὸ πολλῶν κρατηθεὶς ἐδέθη, πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον φορτωσάτον ἀπωλοίχθη. ὃς ὁ, παραδοὺς τῷ ἑαυτοῦ ἰκτίνας χεῖρα, καὶ δὴ τῷ τοῦ ἵππου κεφαλῇ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ποιήσας, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν λύσσαν εἰς πραότητα μετέβαλεν. ὅστε πραότερον αὐτὸν μᾶλλον ἔλεγε γῆρέσθαι ὑπὲρ τὸ πρότερον πρὶν ἢ τῷ λύσσαν ἐκείνην σχῆ. τότε ὁ σταπώτης ἐκεῖνος τὸν ἑαυτοῦ ἵππον, ἐν πνρ θαυμασίᾳ κελεύσει σωτόμως ἐκ τῆς λύσσης ἰαθέντα ἐθεάσατο, τῷ ἁγίῳ τούτῳ ἀνδρὶ προσεύχεσθαι ἔκρινε. μὴ βουλόμενος δὲ τὸν ἵππον ὁ ἐπίσκοπος δέξασθαι. αὐτὸς ἀπέμενε ἱκετεύων μὴ παροικιζωθῆναι τῷ αὐτοῦ προσφορᾷ. ὁ δὲ ἅγιος αὐτοῦ τούτου, μίσθιον ὀδὸν πρατήσας, καὶ τῷ τοῦ σταπώτου ἄτησιν ἐπλήρωσε, καὶ τὸ δῶρον δέξασθαι ἐξ' τὸ ἡμέμνοι θεῶμα οὐκ ἠθέλησε. πρότερον οὖν δικαίαν τιμὴν ἀποδοκὼς τότε τὸν ἵππον τὸν προσεκεχθέντα αὐτῷ ἐδέξατο. εἰ μὴ γὰρ τοῦτον λαβεῖν κατεδέξατο, πάνυ ὁ σταπώτης θλιβεῖαν ἤμελλεν. τῆς οὖν ἀγάπης ἀναγκαζούσης, ἠγόρασεν, ὅπερ χρείαν οὐκ εἶχεν. οὐδὲ τοῦτο παρασιωπηθῆναι δίκαιον κρίνω ἐκ τῆς τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρὸς δυνάμεων, ὅπερ πρὸ τῶν δώδεκα τούτων ἡμερῶν ἔγνων. γέρων γάρ τις πλησχὸς ἦλθε πρός με. ὡς δὲ προσφιλής μοι πάντοτε τῶν γερόντων ἡ συντυχία ὑπάρχει, τοιαυτῶς τοῦτον πόθεν ὄζει ἠξίωσα ἐπερωτῆν, ὃς τις καὶ ἀπὸ τῆς πόλιος τουδίρεως ἑαυτὸν εἶναι ἔφασκεν. ἐγὼ δὲ προδεὶς, εἶπον. αἰτεῖ σε πάτερ, φορτωσάτον τὸν θεόπονον γινώσκεις; αὐτὸς δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε. γινώσκω, καὶ πάνυ καλῶς αὐτὸν γινώσκω. ἐγὼ οὖν πρὸς αὐτὸν, ἔφω. εἰπὲ δυσωπῶ σε ἐπί τινα τῷ αὐτοῦ θαυμάτων; γινώσκεις, καὶ δεδυμησιῶτός μοι διηγῆσαι, ὁποῖος ἀνὴρ ὑπῆρχε. τότε ὁ γέρων ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος μακρὰν ὑπῆρχεν ἀπὸ τῆς ἀνθρώπων τῆς ἡμετέρας τοιαύτης ὧν τιμῆ θεωροῦμεν. εἷς γὰρ παρὰ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ἠτεῖτο, ἐυθέως τοῦτο ἐλάμβανεν. ἓν δὲ ἐκ τῶν αὐτοῦ θαυμάτων, ὅπερ μοι πρὸς τὸ παρὸν ἐν τῷ λογισμῷ ὑπεισῆλθε, διηγήσασθαι πειράσομαι. ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ πλησίον τῆς πόλιος τουδίρεως, γόνθοι κατέλαβον, οἵ πνες δὴ τὰ μέρη ῥαβέννης ἀνήρχοντο

χοντο δύο οὖν παιδία σεμνὰ ἀπὸ κτήματος ὑποκειμένου ἐπάρσιον. ὡς οὖν τούτῳ τῷ ἀνωτάτῳ ἀνδρὶ φορτουνάτῳ ἐμυήθη, εὐθέως ἀπέστειλε, καὶ τοὺς αὐτοὺς γόητους πρὸς ἑαυτὸν μεταστειλάμενος ἤρξατο, τούτοις καλακάπικοῖς λόγοις προσφέρεσθαι, θέλων πρότερον τινὰ τούτων καταπραΰναι τραχύτητα. μετὰ δὲ τοῦτο περὶ τῶν παιδίων λόγον αὐτοῖς προήγαγε, λέγων. διατί θέλετε τιμὴν δίδωμι, καὶ τοὺς παῖδας οὓς ἐπήρατε ἀπόδοτέ μοι. τοῦτο γὰρ ὑμῖν ποιοῦντων, μεγάλην μοι χάριν καταβάλλεσθε, καὶ ὡς ὅπ δῶρόν μοι αὐτοὺς παρίχετε, χάριν ὑμῖν ὁμολογῶ. τοῦτο δὲ ὁ πρῶτος αὐτῶν ἀκούσας, ἀπεκρίθη, λέγων. εἴπ ἡμῖν κελεύσῃς ἄλλο, ἕτοιμοί ἐσμεν ποιῆσαι. ἐκεῖνοὶ τοὺς παῖδας τούτους οὐδαμῶς ἀποδοῦναι δυνάμεθα. πρὸς ἓν ὀσιβάσμιος οὗτος αἰὴρ μετὰ πραότητος, εἶπε. θλίβεις με τέκνον, ὅπ οὐκ ἀκούεις μου τοῦ πατρός σου. μὴ θελήσῃς με θλίψαι, μή πως καὶ οὐ συμφέρῃ σοι. ὁοὖν αὐτὸς γόητος ἐν τῇ τῆς καρδίας αὐτοῦ εὐημερότητι δεχομένων, μὴ πειθεὶς, ἀνεχώρησεν. ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆς πόλεως ἐξερχόμενος, πάλιν πρὸς τὸν ὅσιον ἦλθε. τοῖς δὲ αὐτοῖς λόγοις περὶ τῶν προλεχθέντων παιδίων, ἤρξατο αὖθις ὁ ὅσιος παρακαλεῖν. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ταῦτα ἀποδοῦναι, θλίβεις με ὁ ὅσιος εἶπε. πίσδυσον ὅτι οὐδαοὺ συμφέρει σοι, ὅπ θλιβόμενον καταλιμπάνων με ἀναχωρεῖς. βδελυξάμενος δὲ ὁ γόητος τὰ ῥήματα αὐτοῦ. καὶ εἰς τὸ ἀπαλλάξαι αὐτοῦ ὑποσρέψας, τοὺς αὐτοὺς παῖδας περὶ ὧν ὁ ὅσιος παρεκάλει, τοῖς ἵπποις ὅπιβιβάσαι μετὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ προέπεμψεν. ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὸς ὅπιβὰς τοῦ ἵππου κατέπιδεν αὐτῷ ἀκολούθη. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ πόλει ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου πέτρου ἐλθὼν τοῦ ἵππου αὐτοῦ ὁ ποὺς ὀλισθήσας, καὶ μετ' αὐτοῦ συμπεσών, τὸν μηρὸν τοῦ αὐτοῦ γόητος ἔκλασεν, ὥστε τὸ ὀστοῦν εἰς δύο μέρη γενέσθαι. τοῦτον δὲ οἱ παρόντες, ταῖς χερσὶν ἁρπάσαντες, ἐν τῷ ἀπαλλάξαι αὐτοῦ ἀπήγαγον. παρευθὺς οὖν μετὰ πολλῆς πολλῆς, ἀποστείλας τοὺς παῖδας αὐθυπίστρεψεν, οὓς πρὶν προπέμψας. περὶ ὧν ὁ ὅσιος παρεκάλει καὶ τῷ αὐτῷ σεβασμίῳ ἀνδρὶ φορτουνάτῳ τῷ ὅπισκόπῳ ἐδήλωσε, λέγων. παρακαλῶ σε πάπα πάτερ, ἀπόστειλον πρός με τὸν δέκονόν σου. ἐλθόντος δὲ τοῦ δεκόνου πρὸς αὐτὸν, τοὺς παῖδας, οὓς παντάπασιν ἀποδοῦναι δεμνεβάλλετο, εἰς μέσον ἀγαγὼν, τούτους τῷ δεκόνῳ, ἀπέδωκε, λέγων. ἄπελθε καὶ εἰπὲ τῷ κυρίῳ μου τῷ ὅπισκόπῳ, ἰδοὺ δὴ ὃν κατηράσω με πεπληγμένος κεῖμαι. ἀλλὰ τοὺς παῖδας οὓς περ ἐζήτεις ἀπόλαβε. καὶ ὑπὸ ἐμοῦ δυσωπῶ περισθεῖναι πτίσιν. ὅπως δεῖ τῆς ἁγίας σου εὐχῆς, ἰάσιμος τύχω. δεξάμενος δὲ τοὺς παῖδας παρ' αὐτοῦ ὁ δεκόνος, πρὸς τὸν ὅπισκοπον ὑπέστρεψε. καὶ ταῦτα αὐτῷ ἀπαγγείλας, παρευθὺ ὁ εὐσεβὴς οὗτος αἰὴρ φορτουνᾶτος, εὐλογημένον ὕδωρ τούτῳ δέδωκε, ἀπέστειλεν αὐτὸν, λέγων. ἄπελθε ἐν τάχει, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐπαίω τοῦ σώματος αὐτοῦ ῥᾶτον. τοῦ δὲ δεκόνου ἀπελθόντος. καὶ πρὸς τὸν γόητον εἰσελθόντος, τὸ εὐλογημένον ὕδωρ ἐπαίω τῶν μελῶν αὐτοῦ ἔρρανε, πρᾶγμα δὲ σωζιβὴ θαυμαστὸν καὶ φρίκης ἄξιον. ἰᾶτο γὰρ τὸ ὕδωρ τοῦ μηροῦ τοῦ γόητου ἥψατο. πᾶσα ἡ σωζιβὴ ἐκείνη ἐσιρώθη, καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ὑγείᾳ ὁ μηρὸς αὐτοῦ ἀπεκατέστη. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐκ τοῦ κραββάτου ἀναστὰς καὶ τῷ ἵππῳ αὐτοῦ ὅπιβὰς, ἐν τῇ ὁδῷ ἦρξατο ἐπορεύθη, ὡς ὅπ οὐδὲ μίαν βλάβην ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἔτ' ἐπομένας. γέγονε δὲ τοῦτο, ἵνα τοὺς παῖδας οὓς περ μετὰ πολλῆς τῷ ἁγίῳ ἀνδρὶ φορτουνάτῳ τῷ ὅπισκόπῳ ἀποδοῦναι οὐκ ἤθελε, κολάσει ὑποκείμενος, δῶρον αὐτοὺς ἀποσρέψῃ. ὃ διηγήσεως δὲ ταύτης πληρωθείσης, ἤθελεν ἀκμὴν ὀγίρων καὶ ἄλλα πολλὰ περὶ αὐτοῦ μοι διηγήσασθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ πολλοὺς παρεῖναι τοὺς παρ' ἡμῖν νουθετεῖσθαι ὀφείλοντας, καὶ λοιπὸν σχολὴν ἄγειν μὴ δυνάμενος, λοιπὸν δὲ καὶ τῇ ἡμέρᾳ πρὸς ἑσπέραν ἤδη κλινούσης πλεῖόν τι περὶ τῆς ἔργων τοῦ σεβασμίου ἀνδρὸς φορτουνάτου ἀκοῦσαί με οὐκ ἠνέσχετο. ἅπερ εἰ ἐνδεκτὸν ὑπῆρχε, δίκαιος ἀκούειν ἤθελον. ἐν δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ ὁ αὐτὸς γέρων, πρᾶγμα περὶ αὐτοῦ μᾶλλον θαυμασιώτερον διηγήσατο, λέγων. ἐν τῇ αὐτῇ τῆς τουδέρας πόλει. ἀνήρ τις μαρκέλλος τοὔνομα σεμνῶς πολιτευόμενος, ἅμα δυσὶν αὐτοῦ ἀδελφαῖς κατοικῶν, ἀδεκεία σωματικῇ περιέπεσε. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἑσπέρᾳ τοῦ ἁγίου σαββάτου, ἐξ εἰασάσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ὅπιφωσκούσης, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο. ἐκ μήκους δὲ τοῦ τότου ζῶντος, ἐν ᾧ τὸ σῶμα ταφῆναι ἤμελλον τῇ αὐτῇ τοῦ ἁγίου σαββάτου ἑσπέρᾳ, τοῦτο θάψαι οὐκ ἠδυνήθησαν. βραδύτητος οὖν γεγομένης τοῦ κηδευθῆναι αὐτὸν, αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ θλιβόμεναι, πρὸς τὸν σεβάσμιον ἄνδρα φορτουνᾶτον τὸν ὅπισκοπον κλαίουσαι, ἔδραμον, καὶ τοῖς τούτου ποσὶ μετὰ σκυβαγμοῦ καὶ δακρύων προσκυλινδούμεναι, ἔλιγον. οἴδαμεν πάπα πάτερ, ὅτι τοῖς τῷ ἀποσόλων ἴχνεσιν ἐξακολουθῶν, πάντα ὅσα τὸν θεὸν αἰτεῖς, λαμβάνεις. λευκοὺς γὰρ καθαρίζεις, καὶ τοῖς τυφλοῖς τὸ βλέπειν χαρίζῃ, ἐλθὲ οὖν καὶ τὸν ἀρτίως τελευτήσαντα ἡμῶν ἀδελφὸν ἀνάστησον. ἀκούσας δὲ ὁ ὅπισκοπος περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, πάνυ λυπηθείς, κλαίειν ἤρξατο, πρὸς δὲ ταύτας, ἀποκριθείς, εἶπεν. ἀνύσπτε ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ταῦτα λέγετε μὴ θελήσητε. τῇ τοῦ παντοδυνάμου γὰρ θεοῦ κελεύσει ἢ τούτῳ τελείωσις γέγονε. ὃ ὅπερ αἰτεῖσθε ἢ ἐμὲ ὑπερβαίνει δύναμιν. ὑποχωρησάντων δὲ αὐτῶν μᾶλλον λύπης, ἐμείνεν τῇ ἑσπέρᾳ ὁ ὅπισκοπος. πρὸ δὲ τῆς τῶν ἡμέρων τοῦ ἁγίου πάσχα διαγάσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον, καλέσας δύο δεκόνους αὐτοῦ, εἰς τὸν οἶκον τοῦ τεθνεῶτος σὺν αὐτοῖς ἀπῆλθε. προσελθὼν δὲ τῷ τόπῳ ἐν ᾧ τὸ σῶμα ἄψυχον ἔκειτο, ἐκεῖ ἑαυτὸν

εἰς εὐχλὼ δίδωκι. πληρώσαντος δὲ αὐτοῦ τλὼ εὐχλὼ, αἴλιση, καὶ πλησίον τοῦ τεθνεῶτος ἐκαθίδη. σιμῆ δὲ τῇ φωνῇ τοῦτον ἐξ ὀνόματος ἐκάλισε, λίγων. ἀδελφὲ μαρκιλλι, ἢ δὲ φωνῆς ταύτης ὁ τεθνηκὼς ἀκούσας, ὡς ὅπ ἐλαφρῷ ὕπνῳ ἐκάθιδεν ἐξυπνισθεὶς, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεῴξας, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ἀτενίσας, εἶπεν. τί ἐποίησας; πρὸς ὃν ὁ ἐπίσκοπος ἀπεκρίθη, λίγων. τί ἐποίησας; αὐτὸς δὲ εἶπε. τῇ χθὲς ἡμέρᾳ, δύο τινες ἦλθον πρός με, οἵ τινες ἐκ τοῦ σώματος τούτου με ἐξαγαγόντες, εἰς τόπον παῦ καλόν με ἀπήγαγον. σήμερον δὲ εἰς ἀποσαλεὶς, εἶπεν, ἀποστρίψατε αὐτὸν, ὅπ φορτωσᾶτος ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἦλθε. τῇ δὲ ῥημάτων τούτων πληρωθέντων, παρεδόθ καὶ ἐκ ν νόσου ἰσχυσε. ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἔτη πλείω διήμεινε. πιστεύομεν δὲ ὅπ οὐδὲ τὸν τόπον ὃν ἔλαβεν ἀπώλεσε. καὶ διάγμος ἐν τούτῳ οὐκ ἔστι. τοῦ γὰρ εὐχομένου ὑπὲρ αὐτοῦ ταῖς προσβείαις, ἡδωνήθη μᾶλλον μᾶ τὸ ἀπολῶσαι αὐτὸν ἐκ πατρῶν βίλπιν ζῆσαι. ὅς πε καὶ πρὸ θανάτου ἠγωνίσατο τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ εὐαρεστῆσαι. τί δὲ πολλὰ περὶ ν τοῦ μακαρίου τούτου φορτωσάτου πολιτείας λίγομεν; μίχρι γὰρ καὶ τοῦ παρόντος, ἐν ᾧ τὸ τίμιον αὐτοῦ σῶμα κατάκειται, πλῆθος θαυμάτων ἐκτελεῖται δαιμονιουμένους γὰρ ἐκ ν τῆ ἀκαθάρτων πνευμάτων δουλείας ἐλευθεροῖ, ἀσθενεῖς θεραπεύει, καὶ πᾶσι τοῖς πιστῶς αὐτοῦσι τὰς ἰάσεις παρίχει. καθάπερ γὰρ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ περὶ ὧν ἀόκνως τοῦτο ποιεῖν ἔθος εἶχε, ἓ μᾶ τλὼ ἐνθένδε μετάσασιν, τῇ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ χάριτι, ἐν τρὶ τιμίῳ αὐτοῦ σόματι, τὰ αὐτὰ ἐκτελοῦται. ἡδέως δὲ πάλιν πίζει, τῆ μερῶν ν βαλερίας χώρας τλὼ τοῦ λόγου διήγησιν ἐπανάγω περὶ ὧν μίχρι θαυμάσια συνέβη μι ἀκοῦσαι, ἐκ σόματος φορτωσάτου, τοῦ αὐτόπτου παρ' ἡμῖν μνημονευθέντος, ὅς πε μίχρι τοῦ παρόντος συγχρόνου πρός με παρεβάλλετο ἐλωθε. ἓ τὰς τῆ ἀρχαίων ἀνδρῶν ἀρετὰς μοι διηγούμενος, πατρᾶς εὐφροσύνης με ἔπλησε.

Περὶ μαρτυρίου μοναχοῦ χώρας ν βαλερίας.
ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Ὅτος τοίνυν διηγεῖτο, ὅτι ἐν αὐτῇ ν βαλερίας χώρᾳ, ἀνήρ τις ὑπῆρχεν ὀνόματι μαρτύριος, παῦ σπουδαίως τρὶ παντοδυνάμῳ θεῷ δουλεύων. ὅς πε ἐξὸ τῆ ἔργων τλὼ πολιτείας φαντασίαν ἀπέδειξεν. ἐν μιᾷ γὰρ τῆ ἡμερῶν, οἱ ὑπ' αὐτὸν ἀδελφοὶ, ὑποπαρόδιον ἄρτον πεποιήκασι, καὶ τὸν τοῦ πμίου σαυροῦ τύπον ἐν αὐτῷ ποιῆσαι ἐπηθάγισαν, καθὼς ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ, ἔθος ὑπάρχει τοὺς ἄρτους σφραγίζειν. ὥστε ἐξὸ τεταρτῶν μερίδων τὸν ἄρτον ἐσφραγισμένον θεωρεῖν. ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ θεοῦ δοῦλος μαρτύριος ὑπῆρχε, τούτων πρὸς ἑαυτοὺς ἀφηγουμένων, ἐπίγνω μὴ εἰ τὸν ἄρτον ἐσφραγισμένον. ἤδη δὲ λοιπὸν ἐν τῇ αἰθρακίᾳ ὑπὸ ν σάκτης ὁ αὐτὸς ἄρτος ἐκαλύπτετο. πρὸς οὓς εἶπε. ἐξὸ τί αὐτὸν ἀδελφοὶ οὐκ ἐσφραγίσατε; τοῦτο δὲ εἰπὼν, τλὼ χεῖρα αὐτοῦ πλησίον τῆ πυρὸς προσενεγκών, καὶ τὸν τύπον τοῦ σαυροῦ ποιήσας, παραχρῆμα τοιοῦτον φόρον ὁ ἄρτος ἐν τρὶ πυρὶ πεποίηκε, ὥστε νομίζειν ὅτι χεῖρα μεγάλη σωκέβη. μᾶ δὲ τῶ ὀπηθλῶμ τὸν ἄρτον, καὶ ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξελθεῖν, ἐσφραγισμένος τρὶ τύπῳ τῆ σαυροῦ εὑρέθη, ᾧ πνι χεὶρ οὐχ ἥψατο ἀλλ' ἢ πίστις τῆτο πεποίηκε.

Περὶ σεβήρου πρισβυτέρου τῆς αὐτῆς χώρας.
ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Ἐν τοῖς αὐτοῖς ν τοῦ δίριως πόλεως μέρεσι, μεταξὺ δύο ὀρέων ἐν κοιλάδι τινὶ, ὀπτωρίως ἐπιτροκρίνα ὀνομαζομένη, ἐκκλησία ν διαπύνης ἡμῖν τῆς ἁγίας θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου μαρίας ὑπῆρχεν. ἀνὴρ δέ τις σεβῆρος ὀνόματι παῦ θαυμασίας ἀγωγῆς ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ἱερεὺς ὑπῆρχεν. οἰκοδιαπότης δέ τις ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐλθὼν, ἐν σωτόμῳ πρὸς τὸν αὐτὸν πρισβύτερον ἀποσείλας ἐδυσώπει, ἵνα μᾶ πσυδῆς πρὸς αὐτὸν παραγένηται, ἓ ὑπὲρ αὐτοῦ πρισβείαν ποιήσῃ, ὅπως δι' ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, τὰ πεπραγμένα αὐτῷ ἁμαρτήματα λύσιν λάβωσι, πρὶν ἢ ἐκ τοῦ σώματος τούτου ἐξελθεῖν. σωνέβη δὲ κᾶ συγκυρίαν τὸν αὐτὸν πρισβύτερον, εἰς τὸ τλὼ ἄμπελον κλαδεῦσαι, εἴ) ἐπάχολον, καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσιν, εἶπεν. ὑμεῖς προλάβετε, ἓ ἰδοὺ κἀγὼ καταλαμβάνω ὑμᾶς. θεωρήσας δὲ, ὅτι ὀλίγον λεῖ ἐναπομένας ἐν τρὶ ἔργῳ αὐτοῦ, σωέσθη μικρὸν προσπαρτρῆσαι, ὅπως πληρώσῃ αὐτό. τοῦτο δὲ τελειώσας, ἤρξατο πρὸς τὸν αἰθιοπῶτα πορεύεσθαι. ἀπερχομένου δὲ αὐτοῦ, ὑπολύτησε αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ οἱ ἓ τὸ πρὶν πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες, λέγοντες. διὰ τί πατὴρ ἐβράδυνας; μηκέτι οὖν κοπωθῆς, ἐκείνος γὰρ ἐτελεύτησεν. τοῦτο δὲ ὁ πρισβύτερος ἀκούσας, καὶ σωέβομος γθυόμενος, ἤρξατο ὀδύρεσθαι, καὶ μεγάλη τῆ φωνῆ, φοβεῖσθαι ἑαυτὸν τοῦτο καλεῖν. κλαίων τοίνυν κατέλαβε ἐν ᾧ τὸ σῶμα τοῦ τελευτήσαντος ἔκειτο. ἓ ἑαυτὸν ἐμπροσθεν τῆ κραβάτου αὐτοῦ εἰς γλῦ ἔῤῥιψε. τούτου δὲ σφοδρῶς κλαίοντος. καὶ τλὼ κιφαλλὼ εἰς τλὼ γλῦ προσαράσσοντος καὶ ἑαυτὸν ἄπον τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἴ) λέγοντος, ἄφνω ὁ τελευτηκὼς τλὼ ψυχλὼ ἀνέλαβε. τοῦτο δὲ οἱ περιεστῶτες θαυμάσιοι, καὶ σφόδρα δὴ τρὶ θαύματι ἐκπλαγέντες, ἤρξαντο δὴ πλεῖον λαὸ χαρᾶς κλαίειν, καὶ τῆτον ἐπερωτᾶν, τὸ ποῦ λέ, καὶ πῶς ὑπέστρεψεν. αὐτὸς δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἄνδρές τινες

πινες συβαρὰι σφόδρα ἦσαν, οἵ τινές με παρέλαβον. ὧν ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν πῦρ ἐξήρχετο, ὅπερ ὑποφέρειν οὐκ ἠδυνάμην. ἐν ὅσῳ δὲ ἔξω σιοτεινῶν τόπων με περιῆγον, ἄφνω ναυίσκος, παῦ ἐῶσπος, μὴ ὢν ἐτέρων ἐν ἀναπλήσῃ ἡμῶν γέγονε καὶ πρὸς τοὺς σύροντάς με, εἶπεν. ὑποσρέψατε αὐτὸν, ὅτι σκληρὸς ὁ πρισβύτερος πλαίει περὶ αὐτοῦ. τοῖς γὰρ ἐκείνου δάκρυσιν, ὁ κύριος αὐτὸν ἐδωρήσατο. ὁ δὲ αὐτὸς σκληρὸς ὁ πρεσβύτερος, ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ τῆς θυρίδος εὐχαριστήσας, τοῖς περὶ μετανοίας λόγοις τοῦτον ἐνθετήσας, καὶ δίχα τοῦ εὐχῆς ἐλάσμον τῶν ἁμαρτιῶν ὁ ἀθλητὴς κομισάμενος, ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ὑποσρέψας πεποίηκε, περὶ τῶν αὐτῶν πεπραγμένων μετάνοιαν ἄγων. τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ εὐφραινόμενος, πρὸς κύριον ἐξεδήμησε. κατανόησον οὖν ἐν ποίᾳ ἀγαπήσει ὁ κύριος σκληρὸς τὸν πρεσβύτερον εἶχεν, ὃν οὐδὲ πρὸς ὥραν θλιβῆναι εἴα εἶχεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Οὕτως θαυμασά ἐστι σφόδρα, ἄπερ μέχρι τοῦ παρόντος τῷ ἐμοὶ δοκεῖν ἐθαύμασεν εἶδησιν. τὸ δὲ τοῦτο εἶ) λέγομεν, ὅτι τοιοῦτοι ἄνδρες, ἀρέσκειν εὐαριθμήσαι οὐ δύνανται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐγὼ πέζη, πολλοὺς τοιούτους ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶ) οὐκ ἀρέσκω. οὐδὲ γὰρ ἐμὰ σημεῖα τοιαῦτα οὐ ποιοῦσι τινες, οὐ παρὰ τούτου μὴ εἶ) αὐτοὺς τοιούτους ἀπίστους ἡγήσεται. πολιτείας οὖν ἐνθέου ἀφέγγεσις, ἐν τῇ τῶν ἔργων ὑπάρχει δυνάμει. καὶ οὐχὶ ἐν τῇ τῶν σημείων δοκιμάζει, εἰσὶ γὰρ πλεῖσοι, οἵτινες σημεῖα μὲν οὐ ποιοῦσι. τῶν δὲ τὰ σημεῖα ποιούντων, ἀνόμοιοι οὐκ εἰσίν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Πόθεν μοι παρακαλῶ ἔτι δοκιμάζεσθαι δύναται, ὅτι εἰσί τινες οἱ μὴ ποιοῦντες σημεῖα, καὶ τῶν τὰ σημεῖα ποιούντων ἀνόμοιοι οὐκ εἰσί.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Μή τοι γε οὐ γινώσκεις, ὅτι παῦλος ὁ ἀπόστολος, ἀδελφὸς ὑπάρχει ἐν τῇ ἀποστολῇ πέζου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἀσφαλῶς οἶδα καὶ πέπεισμαι, καὶ διαφυγμὸς ἐν τούτῳ οὐκ ἔστιν. ἀλλ' οὐδὲ γε. εἰ καὶ μικρότερος πάντων τῶν ἀποστόλων ὤν, πλείω πάντων ἐκοπίασε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Καθὼς ἔπεσας, πέζος ἐν τῇ θαλάσσῃ τοῖς ποσὶ περιπάτησε. παῦλος δὲ ἐν τῇ θαλάσσῃ ναυαγίῳ περιέπεσεν. ἰδοὺ εἷς ἦν καὶ τὸ αὐτὸ στοιχεῖον, ἐν ᾧ παῦλος μὴ πλοίου πορεύθεῖσαι οὐκ ἠδυνήθη, πέζος τοῖς ποσὶ τὴν ὁδοιπορίαν πεποίηκε. φανερὸν οὖν καθέστηκε, ὅτι εἰ καὶ ἐν τῷ θαύματι τῷ ἀμφοτέρων ἡ δυνάμις ἀνόμοιος γέγονε, ἀλλ' οὖν ἀμφοτέρων τὸ ἀξίωμα ἐν οὐρανοῖς ὅμοιον ὑπάρχει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίστην ὁμολογῶ σοι πάντα ὅπερ λέγεις. ἰδοὺ γὰρ ἀσφαλῶς ἐπέγνων, ὅτι ὁ βίος καὶ οὐ τὰ σημεῖα ζητοῦνται. καὶ αὐτὰ γὰρ τὰ γενόμενα σημεῖα τοῦ ἐναρέτου βίου ἀπόδειξιν φέρουσιν. δυσωπῶ οὖν, ἐὰν ἀκμὴν τινὰ ὑπολοίπων), φανερά μοι ταῦτα ἡμῖν, ὅπως λιμόττοντά με ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὑποδείγματι ἀναθρέψῃς.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἠθέλον σοι εἰς αἴτιον καὶ δόξαν τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν θεοῦ, περὶ ἀνδρός τινος εὐλαβοῦς, ὀνόματι βενεδίκτου, τινὰ διηγήσασθαι. ἀλλ' ὁρῶ τὸν τῆς ἡμέρας καιρὸν πρὸς τὴν τούτων διήγησιν μὴ δυνάμενον ἐπαρκέσαι. ὅθεν λοιπὸν ἐν ταῦτα, τοῦ θεοῦ ἰσχὺν παρέχοντος, ἄλλην ἀρχὴν συντάξεως προβαλλόμενος, μετὰ ἀδίστως διηγοῦμαι.

ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ ΒΙΒΛ. Α'. ΤΕΛΟΣ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ ΠΡΟΣ ΠΕΤΡΟΝ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΕΤΣΙΝ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΣΙΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΑΝΗΡ τις ὑπῆρχε, τῇ πολιτείᾳ μὲν, εὐλαβίᾳτος, χαίρῃ δ' ὑπὲρ κτησιμβρότου, τοιοῦτον βενεδίκτος· ὃς ἐκ παιδὸς τῇ τ' καρδίᾳ καθαρότητα ἐκμετρεῖτο. Ἐ τῇ τοῦ σώματος ἀγνείᾳ κεκαλλώπικε, ἐνδεκεῖ θυλήματ σαρκικοῦ τὸ παράπαν τὴν ψυχὴν καθυποτάξας· ἀλλ' ἐπ ξηροῖς ὢν, καὶ σφριγῶν τῷ σώματ ὅπερ ἦδυπαθῶς ἐράσαι ἠθέλατο, ἐκουσίως ἐβδελύξατο. καὶ λοιπὸν ὡς ξηρὸν τὸν τόσμον μὴ τῶ αὐθους αὐτὸ ἐλογίζετο. ὃς τις δίκην ἰωσὴφ ὁρμὴν ἀστρος ἐκ τ' γυρσίας χώρας, τῇ τῇ ῥωμαίων χώρᾳ αὐτ'ήλθ. τῇ δὲ τῇ ἐλαθυθριῶν χειμάτων διδαχῇ παραδοθεὶς ὑπῆρχεν. ἀλλ' ἐν τότοις πολλοῖς ἀπίνᾳ ἐξ' τὰ φθαρτὰ πάθη καταπόνας, ἐκεῖνον ἔνθετο σπόδα ἐν τῇ τῇ μαθημάτων ἐξεβιβῆ, ἐυσεβεῖ λογισμοῦ τῶν ἀεθέλκυσεν. ἵνα μὴ εἰς αὖθις κρημνὸν ὅλως κατανίσεσι. βεβλυξάμενος τοίνυν τῇ χειμάτων τὴν διδαχὴν, καταλείᾳ τε τὸν οἶκον καὶ τὰ σαρξὶν αὐτὸ πράγματα, μόνῳ θεοῦ ἀρέσαι ἐπιθυμήσας, τὸ ἁγίου καὶ μονήρους βίᾳ τὸ ῥᾴμα ἐπετόθησεν. ἀπίξη τοίνυν τῇ τῇ χειμάτων παιδ ἐυσεως. γνώσεων, ὡς μὴ γνώσεων. καὶ σοφὸς, ὡς ἄσοφος. τότε τὰ σεβασμίου παῖδός τα κατὰ Θεὸν κατορθώματα, ἐγὼ μὲν σαρκικοῖς ὀφθαλμοῖς ἐ τεθέαμαι, ἀλλ' ἄπερ ἀκήκοα παρὰ πεσαφῶν αὐτὸ τῇ ἀρίθμὸν μαθητῇ διηρευμένων, ταῦτα ὑμῖ. κωνσαντίνου λέγω δὴ ἐυλαβεςάτη πάυ ἀεδρὸς, ὃς τις αὐτὸ τῶν ποιμαντικῶν ἡγεμονίαν διεδέξατο. βαλεντίνου τῷ σοφοῖς ἔτεσι τῶν ἐν λατρακὴν ἐυαγεςάτῳ μονῶν διεπίσαντος. συμπλείου, τὸ τῶν αὐτῶν σωσοῖαν μετάθετα κατὰ ἐβδόχλις ζῆτον ποιμαίνοντος. ὀνορᾶτου, τὸ νυνὶ τὸ κιλλίου αὐτὸ ἐν ᾧ τὸ πρότερον διῆγε φροσῶτος. ἔτος τοίνυν ὁ πολὺς ἐν ἀριτᾶις ἐβελάμψας πλῆρ βενεδίκτος, ὡς ἦδη κατελείᾳς τῶν τῆ βίου ματαιότητα, ἐδιθυμίαν θιαφέρον εἰσεδέχεται τὴ ψυχὴ οἰκεῖσαν τῶν ἔρημον. ἐ δὲ τότου ζοφὸς ἦτις αὐτὸν θερμὸς ἠγάπα, μονῇ τῇ ἱερᾷ τότῳ κελοῦ ζῆσε ναυᾶς. ὁπόταν δὲ τὸν τόπον κατέβαβον, ἐ δληρώριος ὀνομαζόμενον ὑφεῖδε, πολλοὶ ὑλαβίσατοι αὐ ὄρις, τὴ πρὸς αὐτὸν πιθυμητικὴ ἀγάπη ἐλκόμενοι, ἐκεῖσε παραχωρόμενοι ἐν τῇ τῆ ἁγίου πῆρου ναῷ, σὺν αὐτῷ διέζεσαν.

Περὶ τῆ κλαυδίντος μαγιδίου, Ἐ ἐξ' παρουσῦχῆς τῆ ἁγίου σώου γεγονότος.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Η Προληφθεῖσα τῆ ἀοιδίμου τότου παῖδὸς βενεδίκτου ζοφὸς ὅλη τὸ καθαρίσαι ὅτου ἐκ τῇ πόρρωθεν οἰκουσῶν γυναικῶν, ἐν χρήσει μαγίδιν ἠτήσατο. ὅπερ λαβοῦσα, ἐπαῖω δ' ἑαυτῆς ἀλλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἔξεσεν. ὑπὸ τοῦ μισπαλοῦ οὗ δαίμονος ῥηῖν ἐκλάθη, καὶ εἰς μίρη δύο ὑρίσθη ἐξεχωρισθίν. ὑποσρίψας οὖν ἡ τοῦ ἁγίου ζοφὸς, καὶ ἰούρουσα τὸ αὐτὸ μαγίδιν εἰς δύο διαρισθὲν μίρη, σφοδροτάτως ἤρξατο κλαίειν, ὅτι τὸ ἐν χρήσει ἐκφθὲν παρ' αὐτῆς σκεῦος κυκλασμένον ἰόρα. βενεδίκτος δὲ ὁ σπουδαότατος καὶ θεοῦ θεραπέων, ἐλίκα τῶν ἑαυτοῦ ζοφὸν κλαίουσαν ἐθεάσατο, τὰ πόνω καὶ τοῖς δάκρυσιν αὐτ' συμπαθήσας, λαβὼν μῦ ἑαυτὸ τὰ ἀμφότερα τοῦ κυκλασμένου μαγιδίου μίρη, ἑαυτὸν μῦ δακρύων ἐν τῇ πρὸς θεὸν δήσει ὑπέρωσεν. ὃς πεζάτο δ' ἐυχῆς ἀϋσας, πλησίον ἑαυτῆ τὸ σκεῦος κείρμον, ἀκίραιον ὑρε, ὥςτε μηδ' ἴχνος ἐν αὐτῷ τῆ κλάσματος ὑρᾳθῆναι, ὑθέως δὲ τῶν ζοφὸν αὐτὸ παρακλικοῖς τε καὶ παραμυθικοῖς λόγοις ἐπαλείᾳς, τῇ μὴ ἀθυμεῖν ἐν τῇ συμβαπούσας συμφορᾶς, ἀκίραιον αὐτὴ τὸ μαγίδιν ὑποδείδικε. ὅπερ κυκλασμένον ὧδ λαβὼν. τῦτο τὸ ἐξαίσιον θαῦμα ἐν τῇ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ πᾶσιν ἐγλυτο γνώριμον. ὥςτε οἱ τοῦ τόπου ἐκείνου οἰκήτορες ἐν τῇ

εἰσόδῳ τ' αὐτόθι ἐκκλησίας τὸ ῥηθὲν μαζίδιν ἐκρίμασαν πρὸς τὸ θεαθῆναι ὑπὸ πάντων τὴν εἰσιόντων καὶ ἐξιόντων. εἰς δόξαν μὴν θεοῦ. ἔπαγον δὲ τοῦ γυναικείου αὐτοῦ δούλου Βενιδίκτου, καὶ τοῦ γυναδέλφου πᾶσι τιμὴν αὐτοῖς οὖσαν ἐκ παρᾶς ἡλικίας θείαν χάριν. ὅπερ σκεῦος πολλοῖς ἔτισεν ἐν αὐτῇ τῇ εἰσόδῳ τοῦ σιβασμίου ναοῦ κεκαλάμων δικαίως. ὥστε μέχρι τ' νῦν λογχοβαρδῶν ἐλεύσεως ὑπὸ πάντων ἐθεωρεῖτο, ἀλλ' ὁ φιλόδικός τε καὶ μισόδοξος Βενιδίκτος, πλειόσιος τοῖς σωματικοῖς ἑαυτοῦ ἐπιδίδου κόποις, βέλτιον εἶ λογισάμενος τούτοις ἐν ζυφῇ, ἤπερ τοῖς αἰθρωπίνοις ἐπαίνοις ἐπαίρεσθ. εἶτα τιμὴν ἰδίαν λάθρα καταλιπὼν ξοδὸν, ἐν τοῖς τῆς ἐρημίας τόποις σχολάζειν ἠρετίσατο. καὶ καταλαβὼν τόπόν τινα. ὄν δλιχωρίως ὀνομάζουσι λάκκον, ὃς ἀπὸ πεντακοσίων μιλίων τ' νῦν ῥωμαίων ἀφέξεται πόλεως, ἐν ᾧ πλεῖστοι ὑδάτων αἰαβλύζειν ἔλωθεν. ἐξ οὗπερ λάκκου ἡ νῦν ὑδάτων πλεῖστος εἰς διξόδους ῥυάκων ἀπορέρηται. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθ τὸν τοῦ θεοῦ ἄθρωπον, μοναχός τις, ῥωμαῖος τῷ ὀνόματι τοῦτον πορδυάμενος ἐπεσάμενος, καὶ ἐν ᾧ τόπῳ ἀπεῖν καταμαθὼν, καὶ τιμὴν δλιθυμίαν αὐτοῦ ἐγνωκὼς, τὸ μὲν μυστήριον ἐν αὐτῷ ἐφύλαξε, βοήθειαν δὲ καὶ συμξουλὴν παρέχειν αὐτῷ, ἐν δις αὖ ἡ χρεία ἀπήτει. ἀμφιάσας αὐτὸν καὶ τὸ νῦν μοναχῶν ἄγιον σχῆμα, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν διηκόνει αὐτῷ ἐν ταῖς σωματικαῖς χρείαις. ὁ δὲ θεόφρων οὗτος ἀνὴρ, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐν σκοτάτῳ απλαίῳ ἑαυτὸν καθείρξε, καὶ ἐν ξηρὸς χρόνοις, πλὴν ῥωμαϊκοῦ τοῦ μοναχοῦ, τοῖς αἰθρώποις ἄγνωστος παντελῶς ὑπῆρχεν. ὃς τις ῥωμαῖος, οὐ μόνον ἐν μοναστηρίῳ ὑπὸ τὸν τοῦ ἁγιωδάτου παξὸς κανόνα διῆγεν, ἀλλ' εὐσεβῶς ὁ αὐτὸς τοῦ οἰκείου ἀββᾶ τιμὴν ὄφιν ὑπέκλεπτε, τῇ ὥρᾳ τῆς ἑσπέρας. καὶ δῆτε ῥητῶν τινῶν ἡμερῶν, τῷ τοῦ θεοῦ αἰθρώπῳ βενιδίκτῳ, ἄρτον ἐκόμιζεν. ἐκ δὲ τοῦ μοναστηρίου ῥωμαϊκοῦ ὁδὸς οὐχ ὑπῆρχε φέρουσα ἐν τῷ ἅ ὄρους απλαίῳ, διόπ ὑψηλότατος ὑπεραῶθεν κρημνὸς ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ κρημνοῦ ἐν μακροτάτῳ σχοινίῳ ὁ ῥωμαῖος κατάγειν αὐτῷ τὸν ἄρτον εἴθιζεν. ἐν ᾧ σχοινίῳ σημὲν κώδωνα ἦπτο, δι' αὐτοῦ σημάτων τῷ ἀγίῳ τιμὴ αὐτοῦ παρουσίαν καὶ τιμὴν τοῦ ἄρτου παροχλεῖ. ἀλλ' ὁ νῦν εὐσεβῶν ἐχθρὸς καὶ ἀρετῆς δλίβουλός τε καὶ βάσκανος δαίμων, τῷ μὲν ῥωμαίῳ δῆτε τιμὴ τῆς ἀγάπης συμπαθῆ φιλοφροσύνῃ, αὐτίκεπ. βενιδίκτῳ δὲ τῷ σιβασμίῳ, ἐφθόνει, δῆτε τιμὴ τῆς χρείας ἔνδειαν, καὶ πρὸς θεὸν εὐχαρίστον γνώμην. βουλόμενος οὖν ταύτην ἀμβλυῶναι, καὶ εἰς ῥαδυμίαν αὐτὸν ἀγαγεῖν, ἐν μιᾷ νῦν ἡμερῶν, ἐν ᾗ κῦ τὸ σωθῆς ὁ ῥωμαῖος τὸν ἄρτον δῆτε τοῦ εἰρημένου χοινίου τῷ ὄσίῳ ἐπιδίδου, ὁ νῦν ψυχῶν ἡμῶν ἐχθρὸς, ῥίψας λίθον τὸν κώδωνα συνέξιψε. ὁ πιμώτατος δὲ ῥωμαῖος ταῖς πρεπούσαις κῦ θεὸν δοπαίαις, οὐκ απίστ τῆς θαρίστου ἐκείνης δῆκοτίας. ὅτε δὲ νυδ ὄκησεν ὁ παντοδυάμιος θεὸς τὸν μὲν ῥωμαῖον τοῦ κόπου τ' θεοφίλου ἐκείνης ὑπηρισίας καταπαῦσαι τιμὴ δὲ τοῦ μακαρίου παξὸς βενιδίκτου πολιτείαν εἰς πολλῶν ὠφέλειαν δηπόῦξαι, μὴ συγχωρήσας δλὶ πολὺ τῷ μοδίῳ κρύπτεσθ τιμὴ δὲ αὐτοῦ ἀπασράπτουσαν νῦν θαυμάτων θείαν χάριν, τοῦτον ὑπὲρ πάντα τ' λυχνίας ἔθετο, ὅπως λάμψῃ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ. πρισβυτέρου γάρ τινα, μήκεθεν δῆγοντα, τοῦ απλαίου, ἐν ᾧ ὁ ἀοίδιμος ἠσύχαζε βενιδίκτος, ἑτοιμασίαν ἑαυτῷ δαψιλῶν βρωμάτων πεποικότα, ἐν τῇ τοῦ ἁγίου πάσχα ἑορτῇ, δι' ὑπασίας ὁ κύριος ὀφθῆναι κατηξίωσε, λέγων. ἰδοὺ σὺ πρισβύτερε, ἐδεσμάτων πολυτέλειαν ἑαυτῷ ἑτοιμάζεις, ὁ δὲ δοῦλός μου βενιδίκτος ὑπ' ἐκείνῳ τῷ απλαίῳ, δῆτε τιμὴ πρὸς ἐμὲ ἀγάπην λιμῷ συνέχεται. ὃς τις παρῆν, αὐασὰς ἐν αὐτῇ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου πάσχα, μῶν ὑπερ ἑαυτῷ πεποικὼς ἐδεσμάτων, ἐν τῷ απλαίῳ ἐπορεύθη, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἄθρωπον ἐν τοῖς τῆ ὁρίοις κρημνοῖς ἐν ταῖς διορυγαῖς τῷ κοιλάδων ἐντὸς ὀπαῖς τ' γῆς ἐζήτει. ὃν ἐν τῷ απλαίῳ εὑρὼν ἠπατάκτο. ἡδομένης δὲ ἐψυχῆς παρ' ἀμφοτέρων, εὐλογήσαντες τὸν θεὸν, ἐκάθησαν, θείοις λόγοις τὰς ἑαυτῶν ἐμφέροντες ψυχάς. αὐασὰς οὖν ὁ πρισβύτερος, παρεκάλει τὸν ἄγιον, λέγων. διῦρα πάτερ μεταλάβωμεν ξοφῆς, ὅτι σήμερον πάσχα ἐστι. πρὸς ὃν ὑποκριθεὶς ὁ αἰθρωπος τοῦ θεοῦ, εἶπεν. οἶδα ὅτι πάσχά ἐστιν, ὅτι θεωρῆσαί σε ἠξιώθην, ἠγνόει γὰρ ὁ ὅσιος ὅτι ἀληθῶς τ' αὐασάσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χρεστοῦ ἡ ἑορτὴ ὑπῆρχεν. ὁ δὲ εὐλαβέστατος πρισβύτερος πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ αἰθρωπον, εἶπεν. ἐπ' ἀληθείας πάτερ σήμερον τ' αὐασάσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν ἡ ἡμέρα ἐστι, καὶ πιστεύειν σε οὐδαμῶς ἀμύζει. ἐγὼ δὲ τούτῳ πρὸς σὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐξάλλω, ὅπως νῦν δωρεῶν αὐτοῦ ἀμφότεροι μεταλάβωμεν. εὐχαρισήσαντες οὖν τῷ θεῷ, μετέσχον ἑκάτεροι ξοφῆς. τελειθείσης δὲ τ' πνευματικῆς εὐφρασίας, καὶ τῆς νῦν ὡραφελοῦς δῆγλέξεως, ἀσπασάμενος αὐτὸν ὁ πρισβύτερος, ἀνεχώρησε, δοξάζων τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ τοῦ δικαίου ἀκλημοσύνῃ. ἐν αὐτῷ οὖν τῷ καιρῷ βοσκοί τινες τοῦτον ἐν τῷ απλαίῳ κευπτόμενον ἑωρακότες, ἀμφιάσμασι δερματίνοις ἐνδεδυμένον, ἐδόκουν θηρίον τι βλέπειν, καταλαβόμενοι δὲ αὐτὸν θεοῦ δοῦλον ὑπάρχειν, τιμὴ ἑαυτῶν θηριώδη ἀγνώμονα ἀποβαλόντες, εἰς συμπάθειαν μετέβαπησαν. διέβησε οὖν ἡ περὶ αὐτοῦ ἔνθεος φήμη ἐν τοῖς γειτνιάζουσι τόποις. ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν πισταὶ παρέβαλον πρὸς αὐτὸν τὰς τοῦ σώματος χρείας δηφιρόμενοι. ὁ δὲ ὅσος πάλαι τοῖς πνευματικοῖς τέτους μᾶλλον διέξιφι διδάγμασιν.

Περὶ τοῦ ὑπερασάντος αὐτὴν σαρκικοῦ πολεμίου.

ΚΕΦΑΛ. Β'.

ΕΝ μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἡσυχάζοντι τῷ ἀγίῳ, ἰδοὺ ὁ πειρασὴς παραγίνεται ἐν σχήματι ὀρνέου μέλανος, ὅπερ ὀπτερώρυσι, κόσυφον προσαγορεύουσι, καὶ τῷ ἡγιασμένῳ αὐτοῦ προσώπῳ περιπέτεσθαι ἤρξατο ἀναδόδην, ὥστε δυνάσθαι ταῖς χερσὶ κρατῆσαι, εἰ ὅλως τοῦτο ὁ ἄγιος ἤθελεν. ὁ δὲ θεοφόρος οὗτος αἰνὴρ τὸν τοῦ ἐχθροῦ ἐνέδραν καταγνόησας, πρὸ σημείου τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἑαυτὸν καθοπλίσας, τὸν ἐν σχήματι ὀρνέου φαντασίαν αὐτῷ δαίμονα ἄφαντον ἐποίησε. τοσοῦτος δὲ πειρασμὸς τῆς σαρκὸς ἐπεστήθη τῷ ἁγίῳ μὴ τὶ τοῦ ζοφεροειδοῦς ὀρνέου ἀπεχρῆσαι, ὅπως οὐ πώποτε τῷ ὁσίῳ ἡγεμόνι. γυναῖκα γάρ τινα λίαν ποτὲ ἑωρακὼς λίαν ἐν τῷ κάλλει τῆς νεότητος αὐτοῦ ὁ ἀπαθὴς οὗτος καὶ τίμιος αἰνὴρ, ταύτῃ ὁ τῆς πορνείας δαίμων χρησάμενος, τοῖς τοῦ δικαίου παρεισήσατο τοκετοῖς ὀφθαλμοῖς. τοσαύτῃ δὲ ἡ σαρκὸς πύρωσιν ἐν αὐτῷ ὁ ἀκηκεήμβρος ἀνῆψε, ὥστε παραβραχὺ σαλευθῆναι αὐτὸν λόγῳ τῆς ψυχικῆς ἀκηδίας, καὶ δὴ τὸν κόσμον σαλευδρομῆσαι. ἀλλ' ἡ τοῦ θεοῦ σωτῆρος χάρις τοῦτον ἐνισχύσασα, νικητὴν κατέστησε τῶν παθῶν αὐτοῦ δείξει. τῷ γὰρ βελτίονι καὶ σώφρονι λογισμῷ ἑαυτὸν ῥυθμίσας, τὸν τοῦ ἐχθροῦ πανουργίας περιφρόνησεν. ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ κυδῶν τε καὶ ἀκανθῶν πλῆθος σωρηγὸς θυασάμενος, καὶ ἀποδυσάμενος τὸ ἱμάτιον, γυμνὸν ἑαυτὸν ἐν τοῖς τῶν κυδῶν καὶ ἀκανθῶν ὀξυτάτοις κέντροις ἔρριψε, ἔνθα πολλαῖς ὥραις ἐν αὐτοῖς κυλισθεὶς ἐγκαρτερῶν, καὶ ἅπαν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα αἵματι περιῤῥεόμενον βλέπων ἡμερωθεὶς ὑπεκέγκας τὰς ἐκ τούτων ἀληδόνας, λυθεὶς τε τοῦ τοιούτου θανατηφόρου λογισμοῦ, τῷ θεῷ μεγάλῳ εὐήμησε εὐχαριστῶν. καὶ ἀπὸ τότε λοιπὸν, ἐν παντὶ τῷ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνῳ, ὁ ἐν σχήματι γυναίου φανεὶς αὐτῷ δαίμων τῆς πορνείας, οὐδαμῶς τοῦτον παρεσχολῆσαι ἐτόλμησε, καθὼς αὐτὸς ἐν πειρασμοῖς ἀήττητος παλαίστης, τοῖς ἑαυτοῦ μιτίπεσι διηγήσατο μαθηταῖς. πολλοὶ οὖν τὰ τοῦ κόσμου τερπνὰ καταλείψαντες πρὸς αὐτὸν παρέβαλον, οἰκοδομῆς χάριν πνευματικῆς, καὶ ἐδιδάσκοντο παρ' αὐτοῦ αἱδρύσεως ταῖς τῆς ἀσυνρίας ποικίλαις δυνάμεσιν αἰσθάνεσθαι. ὅθεν δηὲ Μωϋσέως κυλισθέντα τοὺς λιβίτας ἀπὸ πέμπτου καὶ εἰκοστοῦ τῆς οἰκείας ἡλικίας χρόνου, καὶ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐγχειρίζεσθαι. ἀπὸ δὲ ἑξηκοστοῦ χρόνου, φύλακας τούτους τῆς σκηνῆς εἶναι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Εκ τῆς παλαιᾶς μοι μαρτυρίας, θαυμαστή τις διήγησίς μοι διαλάμπει, ἀλλὰ δυσωπῶ τοῦτό μοι σαφῶς ἐρμηνεῦσαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Δῆλον πᾶσι καθέστηκεν, ὡς ἐν τῇ νεότητι τῆς σαρκὸς ἡ τοῦ σώματος πύρωσις, καὶ ὁ βρασμὸς τῶν παθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐνοχλεῖν εἴωθεν. ἀπὸ δὲ χρόνου ἑξηκοστοῦ, ἡ φυσικῶς ὅσα τοῦ σώματι θέρμη συλλύεται. σκιαὶ δὲ ἱεραὶ καὶ τοῦ θεοῦ ἀνακείμενα εἰσὶ τῶν πιστῶν τὰ νοήματα. οἱ δὲ ἐκλεκτοὶ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς τῶν παθῶν κλύδωνι χειμάζονται ὑπηρεσίαις καὶ κόποις σωματικοῖς, ἀναγκάζον αὐτοὺς ὄζει δημεῦναι. διὰ τοῦτο δὲ παλαιωθεῖσα τῆς παθῶν ἡττότης, καὶ εἰς τὸν τῆς γαλιλαίας λιμνὰ καταντήσῃ, καὶ ἡ τοῦ σώματος ἀνθρώπου θέρμη, τότε φύλακες τῆς σκηνῆς καθίστανται.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ομολογῶ καὶ ἀρίσκομαι ὅτι τοῖς λιχθεῖσιν, ἀλλ' αὐτὸς, ἵνα τῆς προτεθείσης μαρτυρίας, τὸ δυσερμήνευτον φανερώσῃς, καὶ περὶ τῆς ζωῆς τοῦ δικαίου τούτου, καὶ τῆς ἀναρχίας τῆς αὐτοῦ πολιτείας τὴν διήγησιν ἡμῖν ποιήσασθαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆς προσεκβίστου αὐτῷ φαρμακίας ἐν πολιτείᾳ ὑλίνῳ.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

ΕΚαθαρθὲν ἤδη γεγονότος ἀπὸ τοῦ ἁγίου τοῦ ῥυθέντος πειρασμοῦ, ὡς ἐξ ἀκανθῶν λυθεὶς ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, οὕτω διέμενεν ἀταράχῳ λογισμῷ, καὶ λοιπὸν ὑπὸ τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτος καλλιεργηθείσης αὐτοῦ τῆς καρδίας, ὑφορώτερον τῆς διδασκαλίας τὸν καρπὸν ἀπεδίδου, ὡς ἐκ τούτου ἐξάκουστον ἡμῖν τὸν περὶ αὐτοῦ ἐξιστορίαν φήμην. διὸ δὴ μοναστήριον οὐ μακρὰν τοῦ ἀπηλαίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς βεσσαλίου, ἐν ᾧ ὁ τῆς ἐκεῖσε συνοδίας ἐπιλύτης προ-

τησε προ-

τησι προισώς. πάντες οὖν οἱ ἐκεῖσε ὄντες ἀδελφοὶ, ὁμοθυμαδὸν πρὸς τὸν μακάριον παραγίνεσθαι, ἵλεων ἀρεῖσθαι αὐτὸν, ὅπως γένηται αὐτοῖς πρὸς θεὸν ὁδηγὸς & σωτήρ. ὁ δὲ τῶν ἐκεῖσε ἀδελφῶν συναγαπήσας αὐτῶν θυμόμενον παρείτωσαν, καταλείψας μὴ ἀναχόμενος, τῶν τοιούτων αὐτῶν παράκλησιν ἀπεδείξατο, ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν λέγων καὶ αἴτιον, ἐναγαγὼν & τοῦτο, ὅτι τὰ ἴδια ἔθη, οὐ συμφωνοῦσι τοῖς ἤθεσιν ὑμῶν. ὑπηθεὶς δὲ ὑπὸ & συμπαθοῦς φιλαδελφίας, μόλις τῇ τούτων ἕξει παρακλήσει. ἐν δὲ τῷ τὸν μακάριον ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ἐναρξύπνους φυλάττειν τῶν τοῦ μοναστηρίου κατάσασιν, καὶ μὴ συγχωρεῖν αὐτοῖς τοῖς οἰκείοις θελήμασι φέρεσθαι, ὡς ἐθάσαντο τῶν ὁσίου ἀμότητά τε καὶ ἀκριβεστάτην ἄσκησιν, μὴ σωάδουσαν τῇ ἑαυτῶν ποικρίᾳ, ἤρξατο ἑαυτοῖς ὀχλεῖν, καὶ μετεμελεῖτο, ὅτι τοιοῦτον ἑαυτοῖς ἀκριβίστατον καὶ ἀσκητικώτατον ἄνδρα ἡγούμενον ἐζητήσαντο. ἐκείνων μὲν οὖν ἡ ῥᾳδιότης τῷ τοῦ μακαρίου θυμάχετο νόμῳ. τοῖς σκολιοῖς γὰρ ἤθεσι, βασιλικὴ ὑπάρχει ἡ τῶν δικαίων πολιτεία. γνῶτες οὖν οἱ σεσωσμένοι ἐκεῖνοι, ὅτι ἡ αὐτῶν φιλοταραχος γνώμη. κ' τὸ αὐτοῖς δοκοῦν ἐπετέλεσαν. φάρμακόν τι θανάσιμον, οἷον συμμίξαντες, ἐν πόλεμίῳ τῷ ὑελίνῳ βαλόντες, ἀνακεινμένῳ τῷ πυρὶ κ' τὸ σωνεθὲς ἐν τῇ & ἰσιάσεως ὥρᾳ, τὸ τοιοῦτον θανατηφόρον ποτὸν, ἐπιδοῦναι τῷ ἁγίῳ ἐπόλμησαν. ὁ δὲ σημειοφόρος καὶ μέγας παῖς βασιλικὸς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, τὸ σημεῖον τὸ ζωοποιὸν σταυροῦ ἐποίησε. καὶ παραυτίκα τὸ σκεῦος διέῤῥαγη, πέπωκεν ὅπι & γῆς. οὕτω δὲ σωέζεβη, τῇ τοῦ τιμίου & ζωοποιοῦ σταυροῦ δυνάμει, ὡς νομίζειν τοὺς θαυμαζοντας λίθῳ τὸ ὁλόθριον ἐκεῖνο σωθλασθῆναι ποτήριον. ἔγνωσαν οὖν ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ ποτὸν θανάσιμον ἦν, ὅπερ, ὑπεκέγκῃ οὐκ ἠδυνήθη πεποικότος τοῦ ἁγίου τὸ σημεῖον & ζωῆς ἡμῶν. ἰυθέως οὖν αὐλαὰς ἱλαρᾷ τῇ προσώπῳ καὶ γαλλιώσῃ τῇ λογισμῷ, προσκαλεσάμενος τοὺς ἀδελφοὺς εἶπε πρὸς αὐτούς. ἱλιήσει ὑμᾶς τέκνα ὁ παντοδυνάμενος θεός. ἔχετε τι ἐν ἐμοὶ ποιῆσαι ταῦτα ἠθελήσατε; οὐχὶ πρώην εἶπον ὑμῖν, ὅτι οἱ ὑμέτεροι τρόποι τοῖς ἐμοῖς ἤθεσιν οὐ συμφέρουσι; ἀπέλθετε, & κ' τὰ ἔθη ὑμῶν πατέρα ἑαυτοῖς ἐκζητήσατε. ἐγὼ γὰρ μὲν ὑμῶν οὐ δυνάμαι. τότε μὲν πάσης πρεθυμίας ὁ ἅγιος τὸν τόπον κατέλαβεν, ἵνα τὸ πρὶν κατώκει, τῶν ἀρχῆθεν αὐτοῦ φίλων ἡσυχίαν ἀπαζόμενος, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν ὑψηλοῖς κατοικοῦντος, & τὰ ταπεινὰ ἐφορῶντος θεοῦ μόνου φρουρούμενος, καὶ ἑαυτῷ προσέχων, κατώκησε μεθ' ἑαυτοῦ.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ολίγον, θεοῤῥήμων δέσποτα, ἀσαφὴς καθέστηκέ μοι τὸ εἰρημένον. τὶ γάρ ὅτι τὸ κατώκησε μεθ' ἑαυτοῦ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εφ' ὅσον ὁ ἅγιος οὗτος εἰρήνευε μεθ' ἑαυτοῦ ἀδελφοὺς ὁμοψύχους τε καὶ ἓν φρονοῦντας μὴ ὑρικῶς, ἀλλὰ καὶ & πολιτείας αὐτοῦ μακαρίζοντας, καὶ μὴ βιαζομένους ἑαυτοὺς ἐν τῇ τοῦ χριστοῦ ταπεινῇ ὁδῷ βαδίζειν, πολλάκις δὲ & οἰκείας ἀπολήσαντας σωτηρίας αὐτοὺς ὁρῶν, λίαν ἐπλαγχνίζετο ἐπ' αὐτὲς καὶ ὑφ' ἑαυτὸν σκέπειν τε καὶ ποιμαίνειν ἐσπούδαζεν. λύπαι δὲ καθ' ἑκάστην ὑπὲρ τῆς ἐκείνων διορθώσεως ἐκοπία. ὡρα δὲ ἑαυτὸν & πρὸς θεὸν ἀναβάσεως ἐλαττούμενον, πλειονάκις ἑαυτὸν κατελίμπανεν, ἐκείνους δὲ οὐκ ἤυρισκεν. ἐφοβεῖτο ποσάκις δέῃ κινήσεως λογισμῶν ἀπρεπῶν, ἔξωθεν ἡμῶν ἑαυτῶν ἀπαγόμενα. καὶ ἡμεῖς μὲν ἐσμεν. μεθ' ἑαυτῶν δὲ οὐκ ἐσμεν. τὰ γὰρ καθ' ἑαυτοὺς μὴ σκοποῦντες, εἰς ἕτερα περιφερόμεθα. καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἔξω ἑαυτοῦ ὄντα λίγμῳ, τὸν εἰς χέρσαν μακρὰν βαδίσαντα, καὶ & οἰκείας οὐσίας τὸ μέρος καταφαγόντα. καὶ ἐν τῷ ἐκεῖσε πολιτῷ προσκολληθέντα. χοίρους τε βοσκήσαντα, οὓς ἡδέως κεράτα ἐδίοντας. ἑαυτὸν δὲ λιμῷ τηκόμενον. ὃς τις ἤρξατο ἐν ἑαυτῷ διαλογίζεσθαι περὶ τῶν ἀγαθῶν, ὧν πρὶν ἀπώλεσε. γέγραπται γὰρ περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἰς ἑαυτὸν ἐλθών, εἶπε. πόσοι μίσθιοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων. εἰ τοίνυν μεθ' ἑαυτὸν ἦν, πῶς εἰς ἑαυτὸν ἐπανῆκεν. τοῦτον γοῦν τὸν & ὑλογίας φερώνυμον πατέρα μεθ' ἑαυτοῦ κατοικεῖν εἶπον, ὅπι ἐπαγρύπνῳ φυλακῇ ἑαυτὸν διαπαντὸς περισκέπει, τῷ τοῦ κλίσου ἀκοιμήτῳ ὀφθαλμῷ ἑκάστοτε ἑαυτὸν θεωρούμενον ὅπως μένῃ. καὶ τὰ οἰκεῖα ἑαυτοῦ ἐξετάζοντα κ' τὸν θεὸν ἄτρα προφήτου δαυὶδ, τὸν λέγοντα. προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν ἵνα μὴ σαλευθῶ.

ΠΕΤΡΟΣ.

Πῶς οὖν περὶ τοῦ μακαρίου πέτρου γέγραπται τοῦ ἀποστόλου, ὅτι ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου διὰ τοῦ ἀγγέλου ἐξεβλήθη, ὅτι ἐν ἑαυτῷ γενόμενος, εἶπε. νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, & ἐρύσατό με ἐκ χειρὸς ἡρῴδου. καὶ πάσης & προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν ἰουδαίων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Δυσὶ τρόποις πέρι ἔξω ἡμῶν ἑαυτῶν ἀπαγόμεθα, ἢ διὰ τῶν ἀποσφαλῶν τε καὶ μοχθηρῶν διαλογισμῶν ὑφ' ἑαυτῶν συμπίπτομεν, ἢ δι' ὑπεροπτῆς & θείας χάριτος ὑπὲρ αἴω ἑαυτῶν αἰσιάμεθα. ἐκείνου γοῦν

ὁ τοὺς χείρους βοσκήσας, ἀφ' ἧς τοῦ οἰκείου νοὸς ἀμιλείας τε καὶ ἀκαθαρσίας, ὑφ' ἑαυτὸν ὑποπέπωκε. οὗτος δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου λυθείς, καὶ ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξιλθών, τοῖς νοεροῖς ὑπ' αὐτοῦ φωτισθεῖς ὀφθαλμοῖς ἠρώαγε ἐν ἐκστάσει. καὶ οὐκ ἔζω ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ αὖω ἑαυτοῦ γέγονα. οἱ ἀμφότεροι τοίνυν εἰς ἑαυτοὺς ἐπανῆλθον. ἐκεῖνος μὲν ἐκ τῆς τῆ πονηρῶν ἔργων πλάνης ἀνασήσας ἐν τῇ οἰκείᾳ καρδίᾳ σωτήριον ἑαυτόν. οὗτος δὲ ἐξὸ τοῦ ἀγγέλου ὁπλασίας ἐν ἐκστάσει γενόμενος εἰς τοῦτο ἐπανῆλθε, εἰς ὅπερ τῇ ὕστερώσει τῆ φυσικῆς κοινωνίας τὸ πρότερον ὑπῆρχεν. ὁ οὖν προωρισμένος ὑπὸ θεοῦ πατὴρ βενέδικτος ἐν τῇ τῆ ἡθῶν ἡσυχίᾳ & μονοζόπῳ σεμνότητι κατοίκησε μεθ' ἑαυτοῦ δηλαδή, ὅταν ἑαυτὸν ἐν τῇ τῆ λογισμῷ θεοπρεπεῖ κυβερνήσει διετήρησε. ὁσάκις γὰρ τοῦτον τὸν ὁπλασίας τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἦρπασεν ἑαυτὸν, τοσοῦτον ὑφ' ἑαυτὸν κατέλιπεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ηδέως πάνυ μοι δοκεῖς, ἀλλ' αὖθις ἀπορριθῆναί μοι, τίνος χάριν τοὺς ἅπαξ αὖτῷ ἐμπεδωθέντας ἀδελφοὺς κατέλειψεν. ὧν τὸν φροντίδα αἰσθέσθαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Καθὼς ἐγὼ πάνυ ὑπολαμβάνω, ἐνωθέντας ὁμοψύχως ἐκεῖ οἱ φραζίασαι ὅλῃ τῇ ἑαυτῶν λύμῃ, ὑπομονῆς πολλῆς δέον ἔζι πρὸς τὸ ὑποφέρειν τὴν τῆ κακῶν αὐτοῦ πλοκάς. μάλιστα ἐὰν μὴ προσέχητέ τις παρηγορία εἰ συμβῇ ἐν αὐτοῖς ὀλίγους εὑρεθῆναι ἀγαθούς. ἐπεὶ ἔνθα πανταπασι καρπὸς ἐκ τοῦ κόπου οὐκ ἔζιν ἐλπιζόμενος, αὐόπτως ἡ σωσίκοσις. ὅμως συμβαίνει γίνεζ ἀγώνων τι & ἱδρώτων εἰς μοχθηρούς καὶ ἀδιόρθωτον γνώμην κεκτημένους κάματον πολύν. ἀλλ' οὐδ' ἐξάκεσος εὑρίσκεται. μέγα οὖν ὄφελος, ἐὰν οἱ οὕτω σπολιῶς ἐξακείμενοι, τῇ θεοῦ δυνήσονται προσαγαγεῖν καρπὸν κρείττονα. ὁ μακάριος οὖν ἐκεῖνος ἀνὴρ τίνος χάριν σωθῆναι τοὺς ἐκ τοιαύτης, ὁπόταν πάντας ἐκείνους ὁμοψύχους καταδιώκοντας αὐτὸν ἑώρα. ἐξαφόρως οὖν πλουτοῦνταί τινα ἐν ταῖς τῆ δικαίων ψυχαῖς. ἄπερ ἀδυνάτον ὄζι σωθῆναι παραδραμεῖν. ὅταν γὰρ θεάσωνται τῆ οἰκείων κόπων τὸ ἀκριβὲς καὶ αὐόπτον. ἐν ἑτέρῳ τόπῳ μετανοεῖν ἐν ᾧ καρποφορήσαι δυνήσονται, καθάπερ καὶ ὁ τῆς ἀληθείας κῆρυξ, ὅς τις ἀναλύσαι ἐπόθει. καὶ σωὶ χριζῷ ἦ) ἐ εἶπον, ἐμοὶ τὸ ζῆν χριζὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος, ὁ τοὺς αὖτῶν τῆ παθημάτων, οὐ μόνον αὐτὸς ὑπομένων ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ταῦτα ὑπομένειν διδάσκων. ἐν δαμασκῷ ποτὲ διωγμὸν ὑπομένων. ἵνα δυνηθῇ ἐκφυγεῖν, τεῖχος, χοφίον, καὶ σαργάνιον ἐζήτησε. καὶ αὐτὸν λαθραίως καθεκρεμᾶσαι ἠθέλησε. μὴ τί μακάριον παῦλον θανάτου λέγομεν διδοκιμαζὸς ἑαυτὸν ἐξὸ τὸν πρὸς ἰησοῦν χριζὸν πόθον, μαρτυρίου ἐπέδωκε; ἀλλ' ἴσως μὲν ἐν δαμασκῷ ὑπῆρχε, οὐ σαφῶς ἑαυτὸν καρποφορούμενα ἑώρα. ὅθεν λοιπὸν αἰσχρὸν ἡγήσατο μετανοεῖσαι ἐν ἑτέροις τόποις ἐν οἷς καρποφορίαν πλουτίζουσαι σωὶ καμάτῳ πολλῷ τῷ χριζῷ προσήγαγε. ὡς ἄριζος οὖν ἀγωνιζὴς ὑπὲρ χριζοῦ οὐκ ἠμέλησε ἔνδον τῆ κλεισθέντων δαμασκοῦ μένειν. ἀλλὰ τοῦ ἀγῶνος τὸ σέβας ἐζήτησε, ἐν ᾧ τὸν ἐχθρὸν ἐνίκησε. ὅθεν καὶ ὁ θεόφρων πατὴρ βενέδικτος ἐπὶ ἀσφαλῶς προσέχης τοῖς ῥηθησομένοις τάχιον γνώσῃ. ὅπου ζῶν πολλοὺς ἐν διαφόροις τόποις κατέλιπε μαθητὰς, καὶ τούτους κῆ τοῦ ἐχθροῦ πλάνης, ἐνδύρωσέ τε καὶ διεγείρησε.

ΠΕΤΡΟΣ.

Οὕτως ὄζι καθὼς διδάσκεις. καὶ ἡ προσεκτεθεῖσα ἁρμοδίως μαρτυρία δηλοῖ ταῦτα οὕτως ἔχειν ἀλλ' ἐκδυσωπῶ, ὅπως ἐν τῇ προτέρᾳ τῆς τοῦ δικαίου πολιτείας ψυχοφιλεῖ διηγήσει ἐπανέλθωμεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐν τῷ τὸν μακάριον ἐκεῖνον ἄνδρα ἐν τῷ προειρημένῳ σπηλαίῳ θείας ἀρίτητος ἐξαστράπτειν, δυνάμεσί τε καὶ σημείοις, ὅς ἐποίει δι' αὐτοῦ ὁ θεός. καὶ εἰς ὕψος ἀγγελικῆς δόξης ἀναβιβασθῆναι. πολλοὶ ἐντεῦθεν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ παραγινόμενοι. ἀγουόμενοι ὑπὸ τινὸς αὐτοῦ θεόσδοτον ποιμανθῆναι χάριν. ὁ δὲ φιλόθεός τε καὶ φιλόψυχος πατὴρ βενέδικτος, δῶδεκα αὐτόθι μοναστήρια τῇ τοῦ χριζοῦ δυνάμει συνεκρότησε. ἐν οἷς ὥρισε δώδεκα μοναχοὺς ἐν ἑκάστῃ μονῇ ἦ). ὀλίγους δὲ μᾶλλον ἑαυτοῦ κατέχειν, ὡς ὑπὸ τινὸς ἑαυτοῦ διδασκαλικοῦ παιδαγωγίαν ποιμανθῆναι ἤρξατο. ἤρξατο οὖν λοιπὸν πλείους, καὶ ἐκ τῶν ῥωμαίων πόλεως εὐγενίζατοι καὶ ἀσυδέσμοι πρὸς αὐτὸν φοιτᾶν, καὶ τοὺς ἑαυτῶν υἱοὺς δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ προσφέρειν. τότε τοίνυν ὁ καλῆς ἐλπίδος τὰ τέκνα ἐβίτζιος καὶ μαῦρος. πρὸς αὐτὸν ἀπεπέμφθη καὶ τέρτυλλος δὲ ὁ παζίκιος πλακίδον παρέδωκε, ἐξ ὧν ὁ μαῦρος πανικώτερος ὑπάρχων, ἵνα τοῖς ἀγαθοῖς συμπύξησε ἤθεσι, ἤρξατο λοιπὸν συνεργὸς τῆ διδασκάλου γίνεζ. ὁ δὲ πλακίδος νέος ἔτι ὑπάρχων ἀσκητικοῖς πόνοις τῷ ἑαυτοῦ νεότητα καταδάμαζε.

Περί τινος μοναχοῦ ἐάντος τὴν μονὴν, καὶ βουλόμενος εἰς γνῶσιν ἔκφασις.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

ΕΝ ἑνὶ δὲ τῶν αὐτῶν μοναστηρίων, ὧν πάρεδρος συνελήφατο ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων Βενέδικτος, ὠδίνης μοναχός ὑπὸ ῥαθυμίας ὀχλούμενος. ὃς τῆς τοῦ προσόντος καιρὸν ἐλλιπῆ σῳ τοῖς ἀδελφοῖς οὐκ ἐκαρτέρει. ἀλλ' ὡίνκα φαύλης εἰς ἀδελφοὺς εἰς γοητικὰς ἐκφάσεις ἑαυτοὺς ἐνέπιπτον τοῦ Θεοῦ ἱερεώνυμον, ἐκείνος ἐξήρχετο ἔξω, καὶ τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ ῥαθυμίαν ἑαυτοῦ ἐξεδίδου. ὁ δὲ τούτου ἀββᾶς πολλάκις αὐτὸν τοῦ δεσπότου καὶ μνείαν αὐτοῦ ἐποιεῖτο, πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ἀθρόπτον τοῦτον ἀπήγαγεν. ὃς τῆς αὐτοῦ τῶν μαγαλοπρεπῶς ὁμιλίας τι καὶ ἀρνητότητος ἀνέλυσεν. καὶ τῇ τοιαύτῃ τούτου ἐπιμελείᾳ ἀπέλυσεν. ὁ δὲ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑποσρίψας, μόλις δύο ἡμέρας ἐν τῇ τοῦ ἀθρώπου τοῦ Θεοῦ ῥυθμίᾳ διέμεινεν, ὑπεὶ τοιγαροῦν ἕβδομον ἡμέραν εἰς τὸ ἐξαβολικὸν ἔδος ὑποσρίψας, ἀπολιζώθη τοῦ καιροῦ τῆς προσόντος ἥδεατο. ὁ δὲ τούτου ἀββᾶς διαπεμψάμενος αὐτὸν ὑπὸ τοῦ τῆς ἀκμῆς ἀδιάμωνος νικηθέντα, αὖθις πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ἀθρωπον παρακληθήμενος διηγήσατο αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν, ὁ δὲ ἅγιος ἔφη πρὸς αὐτόν. ἐγὼ ἤλπιδον δι' ἑαυτοῦ διορθοῦσθαι αὐτὸν. ἠλθόντος σοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ μονὴν καὶ τῇ ἀριθμῷ ὥρᾳ ἰώπκα ἐπληρώθη ὁ τῆς ψαλμῳδίας ὕμνος. καὶ ἑαυτοὺς οἱ ἀδελφοὶ εἰς προσοχὴν σίδωκαν χάνν κλίνατες, εἶδε τὸ ἅγιος. καὶ ἰδοὺ ποτίνος τῆς αἰθίοψ πρέδρει κρατήσας τὸ πεῦμον τοῦ μπαίου τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνου τοῦ ἐν τῇ προσοχῇ, κατηρῆσαι μὴ δυνάμενον, ἤλκεν ἔξω τῆς ἐκκλησίας. τότε ὁ ἅγιος τῷ προεσῶτι τῆς μονῆς ἐκείνης ἀνομπνισθεὶ τοιοῦτα. καὶ μαίρον τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ μυστικῶς ἔπαιρε. οὐχ ὁρᾶτε τίς ὄξυ ὁ τὸν μοναχὸν τοῦτον ἔξω τῆς ἐκκλησίας ἕλκων; οἱ δὲ ἀποκριθέντες, ἔφασαν. οὐχὶ πάτερ. πρὸς οὓς ὁ ἅγιος ἔφησε. δεῦρο ἵνα ὄψωσθα ὅσπερ καὶ ὑμεῖς διάσπιδαι ὃν οὗτος ὁ μοναχὸς ἀκολουθεῖ, ὡς δι' ὑπέρτολλὰ δύο ἡμέρας. μαῖρος ὁ μοναχὸς ἐθιάζατο. ἀνομπνισεὶς δὲ ὁ τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου πατὴρ Θεωρῆσαι οὐκ ἠδυνήθη. τῇ δὲ ὑπούσῃ ἡμέρᾳ πληρωθείσης τῆς ἐυχῆς ὁ τοῦ Θεοῦ ἀθρωπος ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ὑκλήρου ἐσῶπα ἔξω τὸν μοναχὸν ὑρι. καὶ τοῦτον δὴ τὸν τύφλωσιν ἀκαρδίας αὐτοῦ τῇ ῥάβδῳ ἔτυψεν. ὃς τῆς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἠλθώρωθη ἐκ τῆς συνεχούσης αὐτὸν ῥαθυμίας τοῦ δαίμονος καὶ λογισὸν ἐν τῇ προσοχῇ προθύμως σῳ τοῖς ἀδελφοῖς μίζει συμπεπρόσωπος ἐμβλ. μκείη τοῦ ἐχθροῦ ἐκείνου τῇ ἀδελφῇ προσφαῦσαι τολμήσαντος ὡς διὰ ὑπὸ ἅγιου τὴν πληγὴν τῆς ῥάβδου μαστιγωθείς;

Περὶ τῦ ἐξελθόντος χειμάῤῥου ἐξῇ προσοχῆς αὐτοῦ ἐκ πίζας ζώσης.

ΚΕΦΑΛ. Ε'

ΕΚ τῇ ῥηθέντων τούτων μοναστηρίων, ὧν πεο ἐν αὐτῇ τῇ τόπῳ συνελήφατο ὁ ἐν ἅγιος πατὴρ Βενέδικτος, ἔσα ἐξ αὐτῶν ὑπεραίρω τῇ τοῦ ὄρους ὄσαν κρημνῶν. καὶ σφόδρα ὑπῆρχε τοῖς ἀδελφοῖς ὀπίμοχθον τοῦ διλυκὲς κατέρχεσθαι εἰς τὸν λάκκον. καὶ τὸν τοῦ ὕδατος πορίζεσθαι χρείαν. ἡ γὰ σαράδος ἐξῇ τοῦ ὄπκιπ ὠύου μίρους τοῦ ὄρους ἐξ. ὥςε σῳ φόβῳ πολλοὶ καπίναι αὐτοὺς καὶ αἴῤῥωβαι. τότε συναῤῥίπτες οἱ ἐν τοῖς ἔσιν ἐκείνοις μοναστρίοις κατοικοῦντες μοναχοὶ πρὸς τὸν θεὸν λόγον τοῦ Θεοῦ βενέδικτον παῤῥήσιοντο, παρακαλοῦντες αὐτὸν καὶ λίγοντες. σάτηρ ἡμῶν δύσκολον ἡμῖν ἔζι ἐξῇ τὸν τοῦ ὄρους ἀμφίκρημνον ἐξέβασιν ἕως τοῦ λάκκου κατέρχεσθαι, καὶ τὸν τοῦ ὕδατος χρείαν πορίζεσθαι. ὠπάναγκες σῳ ἔζι μετοικῆσαι τὰ μοναστήρια, ἵνα μή ποτε τῇ ἀδελφῶν ὀλιθήσαντες βαίῳ ὑπάτῳ περιπέσωσιν. οὓς παραμυθούμενος τε καὶ παρακλήσεις λόγοις ἀπαλείψας ἀπέλυσεν. αὐτὸς δὲ τὴν νυκτὶ παραλαβὼν γναῖαν ἵνα μὴ ἑαυτοῦ σαλεύσῃ τοιοῦτον τοῦτο μα, οὐ καὶ τὸ πρὶν μνείαν ἐποιεῖτο μέω, ἀπῆλθεν ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ ὄρους δυσβάτῳ κρημνῷ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ πρὸς Θεὸν δήσει προσκαρτέρησε, ἀπασάμενος ἀπὸ τῆς προσόντος καὶ ἕως ἀράμματος λίθους ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἀπὸ ἑβδομήματος ἕθετο. καὶ σαὐτων ἀγνοούντων τὸ γεγονὸς θαῦμα ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὑπέρῳ μακαλλίῳ. τῇ δὲ ἑταίριον παρηγόντο πρὸς αὐτὸν οἱ παροικημοῦσι ἀδελφοὶ δέον τὸν φορτίσαι τοῦ ὕδατος ἀγήσων. ὁ δὲ ὅσιος πρὸς αὐτοὺς ἔφησε. αἰλθετε τίκνα ἐν ἐκείνῳ τῷ κρημνῷ, ἵν' ὦ ὑρίσητε βέις λίθους ὑπερθεν ἀλλήλων κειμένους καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ὀρύξατε. δύνατος γὰρ ἔζιν ὁ παντοδυνάμος Θεὸς καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ ὕλει τοῦ ὄρους ὕδωρ ὑμῖν ἀναβλύσαι παραχεῖν. καὶ τὸν δαίμονον δυσκολίας τῆς ὁδοῦ ῥᾳδίαν ποιῆσαι. οἱ δὲ ἀπελθόντες ἐν τῷ τοῦ ὄρους κρημνῷ εὗρον οὕτως καθὼς ὁ πατὴρ εἶπεν ἐν ᾧ τόπῳ ἡ τοῦ ὄρους ὑδρηρότης ἀκμαδὰς πνὰς καὶ ἰδρῶτας ὕδατος ἀνέπεμπεν. ποιήσαντες οὖν ὄρυγμα μέγα σαράπτα ὑδάτων πλῆθος ἀνέβλυσεν. ἅπερ μίζει τοῦ πιεῖ ἀφθόνως ὑπηρκκεῖται τῷ τοῦ ἁγίου θαυματουργίαν εἰς τὸ διλυκὲς πᾶσι δεκνοῦσα. ἡ δὲ τῶν ὑδάτων περίσεια ὑπὸ τὸ ὄρος δικεῖ ῥέουσα φαίνεται.

Περὶ τοῦ ἐκπεσόντος ἐν τῇ λίμνῃ σιδήρου ἐργαλείου.

ΚΕΦΑΛ. ϛ'.

Ἄλλοτε πάλιν αὖήρ τις τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ τοῦ θέρους πέλεκυν δὲ τῷ πνεύματι ἐν ὕδατος ροῇ μετανοίας πρὸς τὸν ἡμαρτηκότα βεβιάζετο ἀφιγμένον, ὃν ὁ ἀνθρωπος τοῦ θεοῦ προθύμως ὑπεδέξατο. ἐν μιᾷ δὲ τῇ ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἄγιος τὴν τῆς ἀδελφῶν δούλας αὐτῶν σιδήρου ἐργαλεῖον, ὅπερ βελοχωρίως ὀνομάζεται ξυλοκόπτειν, πρὸς τὸ ἐκ καθάρας ἀκαθάρτου καὶ φρυγανώδη τόπον εἶναι διαθῆσαι γεωργῆσαι κῆπον τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ τόπος ἐκεῖνος, ὃν ὅτι τῇ καθάρᾳ ὁ γότθος ἐδίξατο, ὑπερπάντων τοῦ λάκκου ἦν. ἐπεὶ δὲ ὁ γότθος τὰ τῆς ἀκανθῶν δάση τῇ τε παξὸς πεπιθόμενος ὑπακοῇ, δυνάμει ἐξέκοπτε, τὸ σιδήρου ἐργαλεῖον ἐκ τοῦ συμβάντος ἐν τοιούτῳ βάθει τοῦ λάκκου πέπωκεν, ἐν ᾧ οὐκ ἦν προσδοκία τῆς εὑρέσεως αὐτοῦ. ὁ δὲ προρρηθεὶς γότθος πρὸς μαῦρον τὸν μοναχὸν ἔδραμεν καὶ τὸ συμβὰν ἀπήγγειλεν αὐτῷ καὶ ὑπὲρ τοῦ σφάλματος μετάνοιαν ἐξητεῖτο. ὁ δὲ μοναχὸς μαῦρος ταχυδάκως τὸ γεγονὸς ἀπήγγειλε τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ θαυματουργὸς οὗτος ἀνὴρ ταῦτα ἀκούσας, ἦλθεν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ ἦν πηδὸν τὸ σιδήριον. καὶ ἄρας τὸ μανούβριον ἐκ τῆς τοῦ γότθου χειρῶν ἐτούτου τὸ μέρος ἐν ᾧ ἦν καθηλωμβύον τὸ ἐργαλεῖον ἐν τῷ λάκκῳ χαλάσας, εἰσῆλθεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ τόπῳ. ὅπερ ἀκανθοκόπον ἐργαλεῖον ἀπέδωκεν ὁ ἄγιος τῷ γότθῳ εἰπών, ἰδοὺ τὸ ἐργαλεῖον διξάμβως τοῦτο ἐργάζου, καὶ μηδὲν λυπηθῇς.

Περὶ μαύρου μοναχοῦ τοῦ ἐπὶ τῆς ὑδάτων πιζεύσαντος.

ΚΕΦΑΛ. ζ'.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τοῦ σημειοφόρου τούτου ἀνδρὸς βενεδίκτου ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἡσυχάζοντος κελλίῳ ὁ προλεχθεὶς μοναχὸς πλακίδος ὅτι τὸ αἰτλῆσαι ὕδωρ εἰς τὸν λάκκον παραγίνεται. τὸ οὖν σκεῦος ἐν ᾧ τὸ ὕδωρ αἰτλῆσαι ἠβούλητο ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ πεσὸν, ἔξω τοῦ ὕδατος ὁρμῆς ἐπιφέρεται. θέλων δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐκ τοῦ ὕδατος ἁφαρπᾶσαι τὸ κεράμιον. καὶ αὐτὸς ὀλισθήσας, πέπωκεν ἐν τοῖς ὕδασι καὶ ὑπὸ τῆς ὑδάτων σφοδρότατης κινήσεως, ὅτι τὰ ἔνδον τοῦ λάκκου χαλὸν εἰπεῖν ὡσεὶ τέσσαρα βολοὺς ὁ μοναχὸς πλακίδος ἐφέρετο. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ πρὸς θεράποντα βενεδίκτος ἔνδον τοῦ ἑαυτοῦ κελλίου σχολάζων, διέγνω τὸ συμβὰν καὶ τὸν ἑαυτοῦ μαθητὴν μαῦρον σωτήμως καλέσας ἔφη πρὸς αὐτὸν, ἀδελφὲ μαῦρε, ἀπιθι ὅπου ὁ ἀδελφὸς πλακίδος εἰς τὸν λάκκον ἐνέπεσε, καὶ ἡ τῆς ὑδάτων κίνησις μακρὰν αὐτὸν ἀπήγαγεν. θαυμασὸν πρᾶγμα, καὶ μὴ πίστον τὸν λεγόμενον ξένη δύναται. ἀπιθεῖσα γὰρ παρὰ μαύρου τοῦ μοναχοῦ πίστως καὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίου βενεδίκτου παραχωθεῖσα, σωτήμως ἐβάδιζε τῇ τοῦ παξὸς κελεύσει. καὶ ἐν τῷ τόπῳ ᾧ μόμβος, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ὕδασιν ὁ πλακίδος ἐφέρετο, ἀδιστάκτῳ τῇ πίστει καὶ ταῖς τοῦ παξὸς ἐυχαῖς θαρρῶν ἐπέβη τοῖς ὕδασι, καὶ ὡς ὅτι ξηρᾶς δρομαίως ἐβάδιζεν ἕως τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἔδρᾳ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁρμῆς ὁ πλακίδος ἐπεφέρετο. καὶ δραξάμβως τῆς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τριχῶν, ὀξυτάτῳ δρόμῳ ὑπέστρεψεν. ὅς τις εὐθέως ὅτι τῶν ξηρᾶν ἐλθὼν, καὶ ἐν ἑαυτῷ γβυάμβως, καὶ ἐθαυμάζετο, ὅτι ἐπαίσω τῆς ὑδάτων ἔδραμε, καὶ ὅτι αὐτομολῆσαι τοῖς ὕδασιν ἀδυνάτον αὐτῷ ἦν, εἰ μὴ ἡ τοῦ σημειοφόρου παξὸς δύχη τοῦτον ἐνίσχυσε, θαυμάσας, ἐτρόμαξε τὸ γβυόμβον. καὶ ὑποστρέψας πρὸς τὸν πατέρα τὸ τελεσθὲν θεῖον πρᾶγμα αὐτῷ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. ὁ δὲ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ βενεδίκτος τοῦτο τὸ θαῦμα, οὐ τῇ ἑαυτοῦ ἀγιότητι, ἀλλὰ τῇ ἐκείνου ὑπακοῇ ἐπεγράφετο. ὁ δὲ μαῦρος τελεῖ τοῦ ἁγίου πιωτάτῳ κλύδωνι φασὶν τοῦτο πεπραχέναι. ἔλεγε γὰρ μὴ ἐν ἑαυτὸν ἐν αὐτῇ τῇ δυνάμει, ἢ ἐπὶ ὅτι ἐπέβη τοῖς ὕδασι. προσὼν δὲ ὁ μοναχὸς πλακίδος τῇ τούτων θαυμαστῷ ταπεινολογίᾳ, καὶ προσφιλεστάτῃ ἀμφιλογίᾳ, ἔλεγε ἐγὼ ἐν ὅσῳ ἐσυρόμαν ὑπὸ τῆς ὑδάτων ὁρμῆς ἐπαίσω τῆς κεφαλῆς μου τοῦ ἀββᾶ μου τελῶ μανδατῶν ἐθεώρουν. καὶ αὐτόν με ἐκ τῆς ὑδάτων ἐκβάλλοντα κατενόουν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Μεγάλα εἶσιν σφόδρα, ἄπερ λέγεις. καὶ μεγίστων ψυχῶν οἰκοδομὴ παρέχοντα. ἐγὼ δὲ τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρὸς τὰ θαυμάσια, ὅσῳ πλείονα ἐκπίνω, πληστέρως διψῶ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ ζημωθέντος ἐν τῇ ἄρτῳ φαρμάκου.

ΚΕΦΑΛ. Η'.

ΕΝ τῇ τὸν μακάριον διαλάμψαι ἐν τοῖς πόνοις ἐκείνοις, πολλοὶ διὰ τὸν πόθον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, μήκοθεν πρὸς αὐτὸν παρεγίνοντο. καὶ τὴν τοῦ βίου ματαιότητα καταλιμπάνοντες ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου ζυγὸν τὸν ἑαυτῶν καθυπέτασσον βράχηλον. ὁ δὲ τοῦ φθόνου ῥιπτήτωρ, καὶ τῇ ἰυσιβῶν ἀρχαῖος ἐχθρὸς μὴ δυνάμενος φέρειν τὰς ἀπ' αὐτοῦ ἀποσυραπίδας τῇ θαυμάτων μαρμαρυγὰς, καὶ ὁρῶν ἑαυτὸν ἡττώμενον ὑπὸ τὸν τοῦ ἁγίου θεοσδότου δυνάμεως. ἐνσκήψας ἐν ταῖς τῇ ἀτάκτων ψυχοφθόροις διανοίαις καθὼς σώφρονες αὐτοῖς ὄντι φθονεῖν τοῖς τῇ ἑτέρων κατορθώμασιν. ὁ γὰρ τοῦ καθαιρόντος ἕκαστος τῇ ὑπὸ βασκανίας μολυνομένῳ ἄνεισος τυγχάνει. ὅθεν τῆς αὐτόθι γειτνιαζούσης ἐκκλησίας πρεσβύτερός τις φλορέντιος τοὔνομα, ὁ τοῦ ἡμετέρου ὑποδιακόνου φλορεντίου πάππος τοῦ βασιλικοῦ δαίμονος τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον ἐν ἑαυτῷ ὑποδεξάμενος, ἤρξατο σκώπτειν τε καὶ βασκαίνειν ταῖς τοῦ ὁσίου αἱρέσεις ἐλπίζων ἐκ τούτου πολλοὺς ἀποσπάσαι ἐκ τῆ τοῦ ἁγίου ψυχωφελοῦς διδαχῆς. ὡς δὲ τῆ φρενοβλαβοῦς ἐλπίδος ἀπέτυχε. καὶ ἐθεώρει πολλοὺς ὑπὸ τῆ αὐτοῦ φήμης ἑλκομένους. καὶ πρὸς αὐτὸν φοιτῶντας. καὶ ταῖς αὐτοῦ διδαχαῖς πληθυομένους καθάπερ ὑπὸ βιλῶν πεζοσκόμβρος ὁ φλορέντιος, τὴν μὲν τοῦ ὁσίου σαρκὸς πολιτείαν διέβαλλεν, ἑαυτὸν δὲ ζωλοῖ ἑαυτῷ ὑπασπάζεσθαι δι' ἀσκητικῶν ἀγώνων οὐδαμοῦ εἴλετο. ὅς τις ὑπὸ τῇ διαβόλου σκοτισθεὶς τοὺς τῆς καρδίας ὀφθαλμοὺς, μίσει τούτου ἐχέρησεν, ἵνα τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ δηλητηρίῳ θανατώσῃ. φυράσας γὰρ ἄλευρον εἶτα ζυμώσας ἄρτον, καὶ ἐν αὐτῷ ἐγκρύψας θανατηφόρον φάρμακον, καὶ ὀπτήσας, ὡς δὴθεν ἐυλογίας χάριν τῷ τοῦ θεοῦ ἀνθρώπῳ ἀπέστειλεν. ὁ δὲ διορατικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ τὸν μὲν ἄρτον ἐυχαρίστως ἐδέξατο. οὐ μὴν τοι δὲ ἐλάθετο αὐτὸν ὁ ἐν τῷ ἄρτῳ κρυπτόμενος δόλος. ἐν δὲ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἰώθει ὁ ἅγιος ξοφῆς μεταλαμβάνειν, ὄρτιον τὸ δι' ἀιγόμενον κόραξ, ἐν τῇ σιτάγγυς ὕλῃ τὴν οἴκησιν ἔχων κατὰ τὸ σιώπης ἤρχετο πρὸς τὸν ἅγιον, καὶ ἐκ τῆ πλησίον αὐτοῦ χηρῶν ἄρτον πρὸς ξοφὸν ἑαυτῷ ἐδέχετο. ὁ δὲ ἱερὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ λαβὼν τὸν θανατηφόρον ἄρτον, ὃν περ ἰῷ αὐτῷ ἀποσείλας φλορέντιος ὁ πρεσβύτερος. ἔθηκεν ἐνώπιον τοῦ κόρακος, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῷ, λέγων. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος λάβε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ ἐν τοιούτῳ τόπῳ βάλου αὐτὸν, ἵνα μηδεὶς ἀνθρώπων ἐυρήσῃ αὐτόν. τότε ὁ κόραξ ἀναγομένῳ τῷ σόματι καὶ ἁπλωμένους ταῖς πτέρυξιν, πέριξ τοῦ αὐτοῦ ἄρτου περιπέτασθαι καὶ κράζειν ἤρξατο. καὶ τοῖς κινήμασι μιμεῖσθαι τὴν ἐν αὐτῷ οὖσαν διαβολικὴν σκαιωρίαν, πρὸς ὃν ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος πάλιν ἤρξατο λέγειν. ἆρον τοῦτον ἆρον ἀμαρίμνως, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν κατόθου ἵνθα ἐυρεθεῖναι οὐ δύναται. τότε ὁ κόραξ τὴν τοῦ ἁγίου κέλευσιν ἐπλήρου καὶ σὺν φόβῳ πολλῷ λαβὼν τὸν ἄρτον τῷ σόματι, ἀπῆλθε. καὶ τοῦτον μῆνας ἐν τόπῳ ἀβάτῳ σαφῶς τοῖς ἀνθρώποις μετὰ ξηρὰς ὥρας ὑπέστρεφε. καὶ ἐκ τῆ τοῦ ἁγίου χειρῶν τὴν εἰωθυῖαν ξοφὴν ἐδέξατο. ὁ δὲ ἀπολύσατος καὶ τὰ σαφῆ διεπεισάτος ἀνὴρ βεσσέδικος, θεασάμενος τὴν τοῦ φλορεντίου δολοφονείαν. ὅπ οὐχ ὅσός τε γέγονε τὴν τούτου πονηρίαν διορθώσασθαι, ὑπὲρ ἐκείνου μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ τῇ θεῷ προσήυχετο. ἀλλ' ὁ προλειφθεὶς φλορέντιος τοῦ ἁγίου τὸ σῶμα θανατῶσαι μὴ ἰσχύσας, ἑτέραν πάλιν κακόνοιάν τε καὶ σατανικὴν πανουργίαν κατὰ τῇ τοῦ ἁγίου μαθητῶν ἐπικτήνατο αὐτῶν γὰρ ἐν τῇ κήπῳ ἐργαζομένων, ὁ τοῦ διαβόλου ἐργάτης φλορέντιος ἐπὶ κόρας ὡραίας τῇ εἴδει, καὶ γυμνὰς ὅλῳ τῷ σώματι ἐν τῷ κήπῳ ἀπέσειλε. καὶ ταύταις προσέταξε τοῦ ερινιᾶν καὶ παίζειν ἐνώπιον τῇ μοναχῶν βουλόμενος καὶ ἐν τούτῳ τὴν τῇ ἀνδρῶν ἀχειωσαι παρθενείαν. ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ ἡ σαμαρίτης αὐτοῦ διήμαρτεν ἀφροσύνη. τὴν γὰρ τούτου διαβολικὴν δόλησιν διασάμενος ὁ τοῦ χριστοῦ μιμητὴς βεσσέδικος. καὶ φοβηθεὶς τὴν τῶν μαθητῶν ψυχικὴν βλάβην. ὑπὲρ δὲ μόνου τοῦ καθ' ἑαυτὸν φθόνου λογισάμενος ταῦτα τὸν μιαρώτατον ἐκεῖνον φλορέντιον πράττειν, βίλτιον ἔκρινεν ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων, διὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀναχωρήσεως τὴν τῇ οἰκείων μαθητῶν πολιτεύσασθαι σωτηρίαν. καλέσας οὖν τοὺς τῇ μοναστηρίων ἀδελφοὺς, καὶ οἰκονόμους αὐτοῖς ἐγκαταστήσας. παραθέμενός τε αὐτοὺς τῇ θεῷ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ὀλίγους πνας τῇ μοναχῶν ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ κελλίου, τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐκείνου δυσμένειαν ταπεινοφρόνως ἐκκλίνας. ἀλλ' ὁ μὲν φλορέντιος ἰωώμενος ἀμαρτήσας διέμεινε ὁ δὲ θεὸς τὸν οἰκεῖον θεράποντα λυτρωσάμενος εἰς πολλῶν σωτηρίαν διεφύλαξε. παπᾶξας τὸν ἀληθήριον. τοῦ γὰρ θεοσυρτοῦς ἐκείνου φλορεντίου, ὅτι τῇ τοῦ μακαρίου ἀνδρὸς ὑποχωρήσει ἀγαλλιασθέντος. καὶ ἐν τῇ ἠλιακῇ τοῦ οἴκου, ἐν ᾧ κατῴκει ἐσῶτος. ἀθρόον σὺν τῇ ῥηθέντι ἡλιακῇ ἀφ' ὕψους μεγάλου πέπωκε. ἀξίαν τῆς ἑαυτοῦ πονηρίας δίκην πάσας, καὶ θανατον ὀλέθριον ἀποστηκάμενος. τοῦτο διασάμενος ὁ αὐτόπτης πολλάκις μακαρισθεὶς μαῦρος ὁ τοῦ ἁγίου

πλέξας φοιτητὰς, ἤδη τὰ ἀγίῳ ἀπέχοντα ὁδοῦ ἄβατα σημεῖα δείκνυσι πρὸς αὐτὸν. λίγων, ὑ τόσος ἁγιος σωτὴρ ὑπόσχεσιν. ὁ φραστὸν πρὸς ὁ μέτρον σταδιοδρομίας τρόπους. ταῦτα ἀκούσας ὁ τοῦ Θεοῦ ἀπόστολος ἐαυτὸν ἐν μεγάλῳ πόνῳ κατέχεσι, ἄβατα τὸν ἐκείνου οἰκέτιον διάνοιαν. ἐλυπήθη δὲ ὅτι τῇ οἰκείᾳ μαθητῇ, ὡς ὁ ἐν Θεσσαλονίκαρίᾳ τῇ τοῦ φλορεντίου ἐλαιοφῦ πῶμαπι, ἐντελέμβρος αὐτοῦ, μετανοεῖν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου σφάλματος.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμασιά ἐστιν ὄντως καὶ ἐκπλήττοντά μι ἀπορῆσαι. δεῖ γὰρ τοῦ ὕδατος τοῦ ἁγίου τῆς τοῦ μακαρίου φραστοῦχῆς, ἐκ τοῦ ὄρους ποταμοῦ ὁν βλύσαντος, τὸν μοῦσιλ κατανοῆ. ἐν δὲ τῷ σιδηρᾷ ἐργαλείῳ, τῷ ἐκ τοῦ Θεοῦ τῇ ὑδάτων τοῦ λάκκου αὐλιδύτη, ἰλιασταῖον ὁρᾶ. ἐν τῇ τοῦ ὕδατος πορείᾳ πεῖρον νοᾶ. ἐν δὲ τῇ τῆ κόρακος ὑπακοῇ, ἠλίαν βλέπω. ὡς οὐδὲ ὑπολαμβάνω ὁ ἀπὸ ῥιζῶν χαρίσματος τὰ πνεύματος φαίνων τῇ ὁλοχείρων τέτων αὐάπλεως ὑπῆρχεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ο τῶ Θεοῦ ἀνθρωπος βασιλικὸς πεῖρε, ἐκὸς φανῆμα εἶχεν. ὅπερ ἐξ ἧς δωρηθείσης ἀπολυξώσεως σαυτῶν τῇ ἐκλεκτῶν τὰς καρδίας ἐπλήρωσε. περὶ οὗ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἶρηκεν. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὁ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. περὶ οὗ πάλιν γέγραπται ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ πάντες ἐλάβομεν. καὶ γὰρ οἱ τοῦ Θεοῦ ἀνθρωποι ἅγιοι ἐξιώθησαν παρὰ κυρίου χαρισμάτων διώλυσιν δίξασθαι. οὐ μόνον δὲ καὶ ἄλλοις παραδοῦναι. αὐτὸς δὲ σημεῖα διωλύσεως δέδωκε τοῖς ὑποτεταγμένοις, ὅς τις ἑαυτὸν τῇ ὑπηρφανῶν ὑποβαλεῖν κατεξιώσει, καὶ ἵνα δῆλον τῷ ταπεινοφρόνων ἀπαξιώσῃ. ἵνα ἐκείνου μόνῳ, ὕπερ καταλείλαμ ἄφιλον, διάστωσι, καὶ οὐτοι ὕπερ σεβάσμιοι ἀγαπήσωσι ἄφιλον. ἐξ οὗπερ μυσηρὸν γίγονε τοῦτο. ἵνα οἱ μὴ ὑπερήφανοι διάστωσι τῷ τοῦ Θεοῦτου ἐξουσιάσωσιν. οἱ ταπεινόφρονες δὲ τῷ δέξασθαι κατὰ τοῦ θανάτου ἐξουσίας.

ΠΕΤΡΟΣ.

Δυσωπῶ σε, ὡς σεβάσμιε διάστα μιτὰ ταῦτα, ἐν ποίοις τόποις ὁ ἅγιος ἐκεῖνος αὖθις μετοίκησε. καὶ πίνας ἐν αὐτοῖς διωάμεις διεπράξατο γνώριστον ἡμῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ο ὁσιώτατος οὗτος αὖθις ἐν ἑτέροις μετοικίσας τόποις οἴκησε μὲν, ἀλλαξεν. ἐχθρὸν δὲ οὐχί. μεγάλου γὰρ μετέπεσε καὶ βαρυτέρου πολέμου ὑπὸ τοῦ τῆς κακίας εὑρετοῦ ὑπέμεινεν. ὅσον δὲ τὰς τῷ σεφρασμὸν γεφάδας ὁ δὲ ἅμαρτος οὗτος αὖθις καθ' ἑαυτοῦ ἐπανορθώμενος ἐφρα. τοσοῦτον ἔπαθε δὲ ἀπαγωνιζεῖν ἑαυτὸν ὀρθίωτον, κατὰ τῷ ἐκείνου μηχανημάτων τοῦ ζωοποιοῦ σωροῦ. Θυμὸς καθοπλιζόμενος κάρσον πόνων ὕπερ κάσπου λίγεται ἐν τῷ ὑλικῷ τοῦ ὄρους σλαγίῳ δέκεται ὕπερ ὄρος τῇ ἑαυτοῦ ἐκτάσει τὸ ἐρημῶν ἐγκολπίζεται κάρσον, καὶ ἕως ξιῶν μιλίων ἡ τοῦ ὄρους ἀκροράια ὑπέρκεται, ὥστε παρὰ τοῖς ἀγγοῦσιν ὡς ἀξίρα φαίνεσθαι. ἐν ᾧ σαλαιότατον ἱερὸν ἐλλίμενον ὑπὸ τῷ ἀρχαίων ὁμοδομημένον ὑπῆρχεν. ἐν τούτῳ ὑπὸ τῷ τοῦ λαοῦ ἀπλυσέρων ὁ βάλλων ἐσίβετο. κύκλῳ δὲ τοῦ μιαροτάτου ἐκείνου ναοῦ, πλῆθος βωμῶν ἑστήκασι. καὶ ἕως τότε τῷ ἀπίσων ἀνήρχετο ἐκεῖσε πλῆθος, σολοὺ θυσίας τε καὶ σπουδᾶς, καὶ κίνασις τοῦ αὐτοῦ τοῦ βάλλοντος ἀγάλματα λαξεύοντες. ὁ δὲ τὸν νοῦν πεφωτισμένος, καὶ τῆς ἐυσεβείας ζηλωτὴς δεδειγμένος δεῖ τὸν τόπον παραγενόμενος, καὶ βαρσαλέῳ τῇ φρονήματι ἐσελθών, τὸ ἀγάλμα τοῦ βάλλοντος σωτίζει τοὺς βωμοὺς καταρρᾶξ, καὶ τὰ ἄλση ἐνέπρησε, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ τοῦ βάλλοντος ἐυκλήρου ἡγιασμένου τοῦ ἁγίου μαρτύρου πεποίηκε, ἔνθα δὲ ὁ βωμὸς τοῦ βάλλοντος ἱδρυτο, σεβάσμιον ἐυκλήρου τοῦ ἁγίου ἱαάπου σωεκτήσατο. ἐντεῦθεν λοιπὸν τὸ ἐκεῖσε κατοικοῦν τοῦ λαοῦ πλῆθος τὴ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ὁδηγούμενον πρὸς Θεὸν ὑπεσρίφετο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑπεροβέρων ὁ σκολιὸς τῷ πιστῶν ἐχθρὸς, οὐκέτι λοιπὸν ἀφανῶς, ἢ δι' ὑποτύπων, ἀλλὰ φανερῶς ἑαυτὸν τοῖς τοῦ θεοῦ ὀρθαλμοῖς ὑπεδείκνυτο. καὶ μεγίσας φοναὶς ἐβόα. βίαν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἁγίου ὑπομεμφόμενος, ὥστε καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῷ φοινῶν αὐτοῦ ἀκούειν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ τοῦ ὁ ἰδιώτους. φρὸς οὓς ὁ ἀληθείας διδάσκαλος ἔλεγε. πισδύσατε τέκνα. ὅτι τοῖς ἀμάπτοῖς μου ὀφθαλμοῖς τὸν ἐχθρὸν βοβιοῦν τινα, καὶ ἀπιθηρακώδη παῖς φαντασίας φαμένων ὁρᾶ. ὃς τῆς ἀβῆς τε τοῦ σῶματος καὶ τῷ ὀρθαλμῷ φόβος πυρὸς ἐκπίπτει. εἶτ' οὖν ὁ ὅλος ἐσθίγγετο, ἤκουον ἀκάτας. φρότερον μὲν γὰρ ἐξ ὀνόματος ἐκάλει τὸν ὄχλον. ἰδίκα δὲ μιδάμως αὐτῷ δακρυβόμενον τὸν τοῦ θεοῦ ἄνδρωπον ἐθικάστο. ἐνθέμες ταῖς κατ' αὐτὸ

κατ' αὐτοῦ λοιδορίαις τὴν μιαρωτάτην αὐτοῦ ἐκίνησε γλῶτταν. καὶ τὸν τοῦ θεοῦ φίλον ταῖς ὕβρεσι βάλλει. εἶτα πάλιν ἐφώνει τὸν ἄγιον λίγων. βεβίασται, βεβίασται, αὐτῷ δὲ μηδὲν ἀποκρινομένου, παράνομα προφέρει λέγων, κατηραμένε κατηραμένε, καὶ οὐκ εὐλογημένε, τί ἔχεις μετ' ἐμοῦ; τί με καταδιώκεις; ὑπομονητέα οὖν ὄντως τὰ κατὰ τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἐχθρὸν νέα ἀγωνίσματα, ᾧ πνι πολλοὺς τοιούτους παρήγαγεν. ἀλλὰ τῇ ὑποθέσει τὸ νίκης ἀπονεύσει ὁ βίος.

Περὶ λίθου παμμεγίθους, ὃν προσεύχῆς αὐτοῦ ἁφῆκε φερόμενον.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

ΕΝ μιᾷ τῶν ἡμερῶν τῶν ἀδελφῶν κλιζόντων τὸν τοῦ κελλίου οἶκον ἔνθα τὸν ἄγιον ἡσυχάζειν ἐχρῆν. λίθος ἐν τῷ μέσῳ ἔκειτο ὃν ἐν τῇ κτίσματι θέλοντες οἱ ἀδελφοὶ ἐβούλοντο. ἐν δὲ τῷ ἐλθεῖν ὅπου τῷ κινῆσαι τὸν λίθον ζεῖς τὸν ἀριθμὸν ἀδελφούς, τοῦτον ὑπὸ τῆς γῆς κουφίσαι οὐκ ἴσχυσαν. πλεῖονες δὲ πάλιν συνελθόντες. καὶ μηδὲν ὠνήσαντες, ἀλίμενον ὁ λίθος ἀσάλευτος. ὥστε ὁ σπεῦσαι αὐτοὺς ἐργαζομένους ἐν τῇ γῇ αὐτὸν εἶδε. τοῦτο δὲ πᾶσι φανερὸν γέγονεν, ὅτι ἐπαίρω αὐτοῦ αὐτὸς ὁ διάβολος ἐκαθέζετο, ἓν τοσούτων ἀνδρῶν χεῖρας κινῆσαι οὐκ ἴσχυον. ἐν νεότητι δὲ ἡμέμενοι οἱ ἀδελφοὶ πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ ἄθρωπον ἀπίσειλαν ὅπως τῷ αὐτὸν συλλίτα ἀποδιώξαι τὸν ἐχθρὸν διὰ τὴς ἑαυτοῦ πρὸς θεὸν προσβείας, ὅπως τὸν λίθον ἄραι δύνηθῶσι. ὃς πς εὐθέως παραγενόμενος. καὶ εὐχὴν ποιήσας. ἐπέζευξε τοῖς μαθηταῖς ἆρα τὸν λίθον. τοσαύτη δὲ εὐκόλως ἀπουδῇ ὁ λίθος ἦρθη ὥστε νομίζειν αὐτοὺς μηδὲν βάρος αὐτὸν ἐχπέναι τὸν πρότερον ἀκίνητον ὄντα.

Περὶ τοῦ ἐυρεθέντος χαλκοῦ ζωδίου ὅθεν ἐξῆλθεν ἐν φαντασίᾳ τὸ πῦρ.

ΚΕΦΑΛ. Ι'.

ΕΔοξεν οὖν τῷ ἁγίῳ τοῖς οἰκείοις δηλῶσαι μαθηταῖς ἵνα ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, ἐν ᾧ ὁ λίθος τὸ πρὶν ἔκειτο τὴν γῆν ὀρύξωσι. κατὰ τὸ προσταχθὲν αὐτοῖς οὖν, βαθὺ βόθυνον πεποιηκότες, εὗρον χαλκοῦν ἔνδοθεν ἐκεῖσε. ὅπερ ἐν τῷ μαγειρίῳ ῥιφὲν, αἰφνίδιον πῦρ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν μοναχῶν, ἐδείκνυε ταῖς ἑαυτοῦ φαντασίαις, ὡς ὅτι ἅπαν τὸ τῆ μαγείρῳ κλῖσμα κατακαύθη. ἤρξατο οὖν οἱ ἀδελφοὶ ἐν θορύβῳ πολλῷ, ὕδωρ βαστάζειν, ὡς δῆθεν σβεννύοντες τὴ ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν διὰ τοῦ ἐχθροῦ φαντασιώδη φλόγα γενομένην. αἰθόμενος δὲ ὁ τοῦ θεοῦ ἄθρωπος τοὺς ἀδελφοὺς ἐν θορύβῳ πολλῷ γενομένους, καὶ τὴν αἰτίαν παρ' αὐτῶν ἐγνωκώς. ἐν τῷ μαγειρίῳ παραγίνεται. καὶ τὸ πῦρ ὅπερ ἔλεγον οἱ ἀδελφοὶ ὁρᾶν, αὐτὸς ἔφασκε μηδαμῶς τοῦτο θεωρεῖν, εὐθέως δὲ τὴν κεφαλὴν τῇ θυρᾷ κατὰ τὸ σύνηθες εἰς προσευχὴν κλίνας, ἰδίοτε ὑπὲρ τοῦ ἀπελθεῖν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀδελφῶν τὴν φαντασίαν τοῦ ἐχθροῦ φαντασιώδη κλίνην. αἰτησάμενος δὲ διὰ τῆς προσευχῆς, τοὺς ἀπατηθέντας τῶν ἀδελφῶν ὀφθαλμοὺς ἐῤῥωμένους ἐν τῇ τοῦ σώματος φυσικῇ ὁράσει ἀποκατέστησε. διὰ τῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν θεὸν ἱκεσίας, ὥστε οὐκέτι ἐδιάσατο τὸ τοῦ μαγειρίου κλῖσμα ταῖς τοῦ διαβόλου φλογαῖς καιόμενον. ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ὁρᾶτο, ἄφλεκτος, & ἀσάλευτος.

Περὶ τοῦ συνεξιβάντος παιδὸς ἐν τῷ συμποσίῳ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

ΠΑλιν οἰκοδομουμένων τῶν ἀδελφῶν τοῦχον, καὶ εἰς ὕψος τὸ κτίσμα ἄγειν ἀναβαίνοντων, ὁ τῷ θεῷ θεράπων εἰς τὸ ἑαυτοῦ κελλίον σχολάζων λύ ἐν τῇ προσευχῇ, ᾧ πνι ὁ παμμίαρος ἐχθρὸς ἐπιχαιρόμενος τῷ σπεῦσαι ἄθεν. καὶ ὅπ πρὸς τοὺς ἐν τῇ οἰκοδομῇ ἐργαζομένους ἐπορεύετο ἐμίνυσεν. ὑπεργοὺς ὁ θεοφόρος ἀνὴρ δῆθε μεμύσεως ταχυτάτης τοῖς ἀδελφοῖς ἐσήμανε. λίγων τέκνα προσέχετε ἑαυτοῖς. ὅπ πρὸς ὑμᾶς τὴν ὥρα ταύτην ὁ πειράζων διάβολος ἔρχεται. ὁ δὲ τὴν ἀγγελίαν τοῖς ἀδελφοῖς ἀγαγὼν, μήπω ταύτην ἐξαγγείλας φθάσας. ἰδοὺ τὸ πονηρὸν πνεῦμα, τὸν κλιζόμενον τοῖχον κατέσεισε. & ἵνα μοναχὸν ἓν νέον ἄγοντα τὴν ἡλικίαν, ὑὸν ὀνόματι κοιριλλίου πνὸς τὸ γενόμενον σύμπωμα συνέξιβεν. οἱ δὲ τοῦ ἁγίου μαθηταὶ τοῦτο ἐωρακότες οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν τοῦ τοίχου καταφορὰν, ὅσον διὰ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ κίνδυνον, τῇ σιβασμίῳ σπεῦσι βοηθεῖν μὴ δακρύοντι προσῆλθον, τὸ συμβὰν ἀναγγέλλοντες. ὁ δὲ συνταθέντας παῖδα προσέταξε τοῦτον πρὸς ἑαυτὸν ἐνεχθῆναι, ὅν πνα ταῖς χερσὶν ἆραι οὐκ ἴσχυσαν. καθ' ὅπ οἱ πεπωκότες λίθοι διὰ τοῦ τοίχου· οὐ μόνον αὐτοῦ τὸ σῶμα. ἀλλὰ καὶ τὰ ὀστᾶ συνέξιβεν. ἀδυνάτως οὖν ἔχοντες ταῖς χερσὶν ὡς εἴρηται τοῦτον ἆραι ἀναγκαῖον ἡτήσαντο ἐν σαγίῳ ἀναπλίναι αὐτόν. καὶ ὕτως πρὸς τὸν συμποσίαρχον ἀγαγεῖν βεβίασται.

παράυτα δὲ ἐκίλλυσεν αὐτοῦ ἐν τῷ ἑαυτοῦ ψυχίῳ ἐν ᾧ εὐχῆς εἰώθει. καὶ ἐκβαλὼν ἔξω τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τὴν θύραν τοῦ κελλίου ἀποκλείσας ἑαυτὸν εἰς προσευχὴν εἰσέδυσε. καὶ κλίνας γόνυ τὸν θεὸν ἐκέτευεν ὑπὲρ τοῦ σωζεσθέντος ἀδελφοῦ ἰδίως. καὶ ἰδοὺ ἰδοὺ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ θαῦμα ἀληθῶς φρίκης καὶ ἐκπλήξεως ἄξιον, μὴ γὰρ τὴν τῆς προσευχῆς τελείωσιν. παραυτίκα ὁ ναΐας μόνος αἴσθησιν ὑγιὴς ὅλῳ τῷ σώματι. ὁ δὲ ἄγιος τοῦτον πάλιν ἀπέστειλε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι τῷ σωῒ αὐτοῖς ἐργάζωνται ἐν τῇ τοῦ συμπεπλεγμένου τοίχου οἰκοδομῇ. ὁ δὲ ἐχθρὸς προσδοκήσας τὴν ἑαυτοῦ ἀπατηλὴν ἐνεργείαν, ὀφθεὶς παρ' αὐτοῦ δικαιοκρίτου κινδύνου θανάτου ἐπαγαγεῖν τῷ ἀδελφῷ. μᾶλλον δὲ αὐτοῦ κατὰ χωρῶν. καὶ χλεύην, ἣν περ τῷ μακαρίῳ ἐπεμάσσατο ἑαυτῷ ἐπασάσατο. ὅνειδός τε καὶ καταφρόνησις παρὰ τοῖς τοῦ ἁγίου μαθηταῖς ἐγνώσθη. ἐντεῦθεν λοιπὸν ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος προφητείας χάριν παρὰ θεοῦ ἐκομίσατο τοῦ προλέγειν τὰ μέλλοντα καὶ μᾶλλον ὡς ἐνεστῶτα.

Περὶ τῶν μοναχῶν τῶν μεταλαμβανόντων ζοφῆς παρὰ τὸν κανόνα.
ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

ΠΑράδοσις κανονικὴ ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐν τῇ μονῇ ὑπῆρχε νομοθετηθεῖσα ἵνα ἀποσυλλεγομένων ἀδελφῶν εἰς ἔξοδον, μήτε βράσεως, μήτε πόσεως μεταλάβωσι, μέχρις αὖ ἐν τῇ μονῇ ὑποστρέψωσι. Ἐοὔτως ὁ κανὼν ἀκριβὴς παρ' αὐτῶν ἐφυλάττετο. ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν τινες τῶν ἀδελφῶν εἰς ἔξοδον ὑπὸ τοῦ τιμίου τούτου ἀνδρὸς ἐξάλησαν. συνέβη οὖν τοὺς σαλίτας μοναχοὺς ἔξοδον πολὺ τῆς ὁδοῦ ἔξανύσαντας, καὶ μὴ φθάσαντας ἐπαναλῦσαι ἐν τῇ μονῇ οὐσίας ἤδη ἠμυρισμένης, καὶ τὴν ὥρας κατεπιζούσης, καταλῦσαι πρός τινα σεμνοπάτωρ παρθένον, καὶ ἐν τῷ κελλίῳ αὐτῆς μεταλαβεῖν ζοφῆς. ἀπέστειλαν δὲ ἵνα τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸν ἡγούμενον πατέρα βενέδικτον πρὸς τὸ αἰτήσασθαι εὐχὴν κατὰ τὸ ἔθος, ἵνα μεταλάβωσι ζοφῆς. ὁ δὲ προγνωσικὸς ἐκεῖνος πατὴρ ἠρώτησεν αὐτὸν, λέγων, ποῦ μεταλάβητε ζοφῆς, ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, οὐδαμοῦ πάτερ. πρὸς ὃν ὁ ἅγιος ἔφη, ἵνα τί οὕτω ψεύδεσθε; οὐχὶ ἐν τῷ κελλίῳ τῆς δὲ τῆς παρθένου καταλύσατε. καὶ ζοφῆς μεταλάβετε; οὐχὶ τούτων κἀκείνων τῶν ἐδεσμάτων ἐγεύσασθε; οὐχὶ τοσαῦτα ποτήρια ἔπιετε; τῇ ἐπαύριον δὲ ἐπανελθόντων τῶν μοναχῶν ἐκ τῆς προσαχθείσης αὐτοῖς ὀφαγονίας, σοφῶς τε καὶ θεοπνεύστως ὑπὸ τοῦ ζήλου ἐλεγχθέντες, τὴν τε οἰκείαν τῆς γαστρὸς καὶ τὰ εἴδη τῶν βρωμάτων, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ποτηρίων φανερώσαντες, ἑαυτοὺς κατηγοροῦντες πρὸς τοὺς τιμίους αὐτοῦ πόδας ἔπεσαν, ἡμαρτηκέναι ὁμολογοῦντες. αὐτὸς δὲ ὁ πρᾶότατος πατὴρ εὐθέως τὸ σφάλμα αὐτοῖς συνεχώρησε, πληροφορηθεὶς τοῦτο, ὡς πάντες αὐτοῦ, οἱ μὴ τοῦ λοιποῦ παραβῶσι τὴν παραδοθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐντολὴν, ὃν περ ἐν πνεύματι ἁγίῳ συμπαρόντα αὐτοῖς ἐπόουσιν ἔγνωσαν.

Περὶ τοῦ σαρακηνοῦ ἀδελφοῦ βαλεντίνου μοναχοῦ.
ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

ΑΝήρ τις ὑπῆρχε, κοσμικὸς μὲν τὰ χρήματα, σουδάριος δὲ τοῖς ξένοις καὶ λίαν φιλομόναχος, ἀδελφὸς τυγχάνων βαλεντίνου μοναζόντος, οὗ καὶ τὸ πρότερον μνείαν ποιήσομαι. ὃς τις κατ' ἰδιαυτὸν παρέβαλλε πρὸς τὸν σημειοφόρον πατέρα βενέδικτον ὅτε τὴν ἀπολαύσεν τούτου ψυχοφελοῦς διδασκαλίας, καὶ ὁπωσοῦν χάριν βαλεντίνου τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφοῦ. οὗτος τοίνυν ὁ αὐτὴρ νομοθεσίαν ἑαυτῷ διδοὺς, ἵνα ἐξιερχόμενος ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ οἰκίας μηδαμῶς μεταλάβῃ ζοφῆς, μέχρις αὖ τοῦ ἁγίου ἀξιωθῇ ἰδεῖν. ἐν μιᾷ οὖν ὁδεύοντος αὐτοῦ ὅτε τὸ μοναστήριον αἰφνίδιον γέγονέ τις αὐτῷ σωδοπόρος, ἄγνωστος παντελῶς ὅς τις ἐπεφέρετο ἐδεσμάτων ποικιλίαν. βραδυτάτης οὖν ὥρας παραλλούσης εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ σωδοπόρος, δεῦρο ἀδελφὲ γλυκώμεθα, μήπως ἀποτακώμεθα ἐν τῇ ὁδῷ. πρὸς ὃν ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἀπέχω ἀδελφέ. οὐ μὴ ποιήσω τοῦτο. διὸπερ πρὸς τὸν σιβάσμιον πατέρα βενέδικτον νήστης ἦν σωθῆναι ἀπέρχεσθαι. ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει διεξάμενος πρὸς ὀλίγον ἡσύχασεν. ὁδεύσαντος δὲ ὀλίγον τὴν ὁδοῦ ἔφαγεν. πάλιν ὁ σωδοπόρος τοῦτον ζοφῆς μεταλαβεῖν προέτρεπεν. ὁ δὲ ὑπακοῦσαι τούτου οὐκ ἠθέλησεν. ἀλλὰ τῇ φορείᾳ νήστης διέμενσι. πάλιν οὖν ἔφαγεν πλεῖον ὁδεύσας. ἐκ μήκους δὲ τοῦ μοναστηρίου ὄντες, ἦλθον ὅτε πνα τόπον τερπνὸν, ἐν ᾧ πηγὴ διαυγεστάτου ὕδατος ὑπῆρχε καὶ λιβάδιον ἰαπθὲς. τότε ὁ σωδοπόρος τοῦτον αὖθις προτρεπόμενος ἔλεγεν. ἰδοὺ ὕδωρ, ἰδοὺ λιβάδιον, ἰδοὺ ὄλιτὴ δένδρεος τόπος, ἐν ᾧ δυνησόμεθα ζοφῆς μεταλαβεῖν καὶ ἀνεθέως ὀλίγον, ὅπως τῇ ὁδῷ ἡμῖν ἀκόπως αὐσωμεν. ἀρωδεὶς οὖν τῇ τοῦ τόπου τερπνότητι, καὶ διλεανθεὶς τῇ τοῦ σωδοπόρου ζιακῇ συμβουλίᾳ. ἀκαπεσὼν καὶ συνδιαθεὶς αὐτῷ αἰτεῖς τὴν εἰς τὸ μοναστήριον ἀπαγούσης ὁδοῦ. ὠφίας δὲ ἠμυρισμένης κατέλαβε τὸ τοῦ ἁγίου πατρὸς κελλίον καὶ δὴ μεμυθεὶς, ἐδίχθη ὑπὸ τοῦ σιβασμίου ἀνδρὸς βενεδίκτου. πεισθὲν οὖν ὅτι τῇ γλώσσῃ, ἐυχεῖ ἠτήσατο λαβεῖν. ὁ δὲ προορατικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, τὸ παράπτωμα, ὅπερ κατὰ τῇ ὁδῷ αὐτῷ συνέβησεν ὠνείδισε, λέγων. τί ὅτι ἀδελφὲ, ὑπερῴ ἐχθρὰς σου ἐξῆς τοῦ σωδοπόρου κατηγόρησας; τὸ πρῶτον

τὸ πρωῒ τὸν πλανῆσαι σε οὐκ ἴσχυσεν. εἰς τὸ δεύτερον διελεύσῃ σε οὐκ ἠδυνήθη. εἰς τὸ ζῆτον ἐλήλυθε, καὶ ἐν οἷς ἠθέλησε κατέλαβε. τότε ἐκεῖνος τῇ ἀμαρτίᾳ τοῦ ἑαυτοῦ ἀθανάτου λογισμοῦ γνωρίσας τοῖς τῆ ἁγίᾳ ποσὶ προσπελαδούμενος, τοσούτῳ μᾶλλον ἤρξατο θαλεῖν τε καὶ αἰδεῖσθαι τὸ ἑαυτοῦ σφάλμα, ὅσον ἑαυτῷ ἐπίγνω ἡμαρτηκέναι. καὶ τῇ ἐν τῇ τοῦ παῖδὸς δαυσίας ὀμομῴᾳ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ συμφορᾷ, ἐπίγνω σαφῶς ταύτῃ ἐν τοῖς τῦ παῖδὸς ὀφθαλμοῖς ταύτῃ πεπραχέναι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἐγὼ τοῦ ἁγίου τούτου αὐδρὸς τὰς πράξεις ἤκουον, ἐν μᾶ τῷ προορᾶν τὰ μέλλοντα. καὶ τὰ ἐν κρυφῇ δρώμενα εἰς φανερὸν ἄγειν. τοῦ ἁλοσάμου τὸ πνεῦμα ἐν αὐτῷ ὑπάρχειν ὁρῶ, ὅτι δοκεῖ τῷ μαθητῇ, ὡς παρὼν τὰ κατ' αὐτοῦ διέγω.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοπίας τοῦ ῥηγὸς πειράσαντος τὸν ἅγιον.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'.

ΔΕΟΝ ὅτι πλεῖσι ἠσυχάζειν σοι πέως, ὅπως ἀκούσῃς τὰ μέγιστα. ἐν τοῖς τῷ χρόνων καιροῖς, ὁ τότων ῥηξ τοπίας τοὐνομα, ἀκμαιοὺς τὰ τοῦ ἁγίου κατορθώματα. καὶ ὅτι προφητικοῦ χαρίσματος ἀπλάτως τυγχάνει. δηλ τὸ μοναςήριον ὥρμησεν ἐλθεῖν. καὶ δὴ μήκοθεν τοῦ μοναςηρίου ζας τῷ ἑαυτοῦ παρουσίαν τῷ μακαρίῳ ἐμήνυσεν. ὁ δὲ ἅγιος ἐπίζηλος τοῦ παραγμέλος αὐτὸν πρὸς αὐτόν. ἐκεῖνος δὲ λογισάμενος ἐν ἑαυτῷ ἀδύνατον εἶ φθαρτὸν ἄνθρωπον ὄντα προφητικῆς χάριτος μεταχεῖν τοῦτον πειρᾶσαι ἐπέλπισεν. ἵνα δέ τινα τῷ αὐτοῦ παθαρίων, ῥύγλωσα λεγόμενον ἡμφίασε τοῖς ἑαυτοῦ ἱματίοις. καὶ τοῖς ὑποδήμασιν ὑπέδησε. καὶ τοῦτον ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι προδηλῶαι πρὸς τὸ ἄνθρωπον τὸ θεῖ ἐκέλευσεν, ὡς δῆθεν πράζων αὐτὸν, παραχόμενος αὐτῷ δορυφόρους. πλείονας συὶ αὐτοῖς δὲ κόμητας ἀπίσηλε, τουτέσι βελτιῶνον, μεδιῶνον, καὶ ἕρπεδῖνον ἐκδίξιόν τε αὐτοῦ καὶ ἐξ ἐναντίων πλήθη ἀρχόντων καὶ στρατιωτῷ προδηλῶαι προσέταξεν, οἱόμενος δηλ τῆς δλπλάσου ταύτης καὶ ψευδοὺς θεωρίας ἀπατῆσαι τὸν τοῦ θεοῦ δοῦλον, ὡς δὲ τὸ μοναςήριον κατέλαβεν ὑπὸ τῷ στρατιωτῷ τι καὶ ἀξιωματικῶν δορυφορούμενος τάξεως σωίζη τὸν ἅγιον ἔν τινι ὑψηλᾷ τόπῳ καθήμενον θεωρεῖν τοῦτον ἐρχόμενον. καὶ δηλ ὅτος ἠκήματος ὄντος αὐτοῦ ἐξ οὗ περ ἡ τοῦ ἁγίου φωνὴ ἠδυνάτο παρ' ἐκείνου ἀκουσθῆναι ἔκραξεν ὁ ἅγιος, λέγων, δεῦρο πάντα δεῦρο τοῦτο ἔπαρ ἐνδέδυσαι οὐκ ἴσι γὰρ σόν. ὃς τις ῥύγλωσα ταῦτα ἀκούσας παρ' αὐτοῦ πεισθὲν δηλ τῷ γλῶ, ἐξέζη, μετανοῶν ἐφ' οἷς ἔδρασε. ὅπ τοιοῦτον ἅγιον, καὶ θεορατικώτατον αὐδρα δέχεσθαι ἐπετόλμησε. σαφῶς οὖν οἱ συὶ αὐτῷ ὄντες τῷ αὐθρώπῳ τοῦ θεοῦ δηλ τῷ γλῶ προσεκυίνησαν. αἰσχύντες δὲ οὐδαμῶς τῷ ἁγίῳ πλησάσαι ἐτόλμησαν. ἀλλὰ πρὸς τὸν ἑαυτῷ ῥῆγα ὑπέστρεφαν ζέμοντες, καὶ ἑαυτοὺς μεμφόμενοι δηλ τῇ οἰκείᾳ κουφότητι.

Περὶ ἧς ἐξέθετο προφητείας τῷ αὐτῷ ῥηγί.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'.

ΤΟτε δ' ἑαυτοῦ ὁ αὐτὸς ῥὴξ τοπίας πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον παραγίγονεν. δν ἐκέλευε μάκοθεν καθιζόμενον ἐπιτάσσειν, οὐδαμῶς ἐτόλμησε προσεγγίσαι αὐτῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν δηλ τῷ γλῶ ῥίψας, ἐδέετο τ παρὰ τοῦ ἁγίου τυχεῖν συγχωρήσεως. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ θεράπων τοῦτον δὶς καὶ ζὶς προσφωνήσας αἰαζέωσεν. καὶ θαρσάμενος τῷ ῥόβῳ αὐτὸν συγχωθέντα, μὴ αἰσχύμενον βεελζεβοὺς ὁ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ οἰκέτης δὶ' ἑαυτῦ αἰαζήσας τὸν ῥηθέντα ῥῆγα τοπίαν κατηξίωσε. καὶ τοῦτον περὶ τῷ ἑαυτῦ διηλεγξε πράξεων. θ ἐν ὀλίγοις ῥήμασι πάντα τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαθμεῖσθαι περικλύσι, λέγων. πολλὰ κακὰ ἐποίησας θ ποιεῖς, λοιπὸν δοκῶ δι τ αἰσχύας, θ μετανόησον κἀν ὀλί ποτε καὶ τῷ ἐν ῥώμῃ μέλλεις εἶσθαι. καὶ θάλασσαν περάσας ἔχεις, ἵνα ἔτι βασιλεύσεις τῷ δικάτῳ δὶ' ἔτ πλειόνων. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῷ ῥόπίζων ῥὴξ, καὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ τοῦ μακαρίου προφητείᾳ ἐκθαμβος ἠχθόμενος, ἔρριψεν ἑαυτὸν δηλ τῷ γλῶ θ ἐυχλεῖ αἰτήσας. ἀπεχώρησε δ μονῆς. καὶ ἀπὸ τότε δ ἑαυτοῦ ὠμότητός τε καὶ ἀπανθρωπίας μετεποιήθη δέχε δ τῆ ὁσίου διδασκαλίας, καὶ ἐπιφιλοῦς παραμύσιος. καὶ ὁ μῆ πολλῳ χρόνῳ ἐν ῥώμῃ εἰσῆλθε καὶ ἐν σκιλίᾳ παραγίγονεν. δεκάτῳ δὲ ἔτει δ αὐτῦ βασιλείας, ἡ θεία δίκη τὸν τύραννον ἐκ ὕασεν, ἀλλὰ κατὰ τῷ τῦ ἁγίου προφητείαν, τὸ βασίλειον μὲν δ ζωῆς ἀπώλεσε. ὅθεν λοιπὸν ὁ δ κωνσταντίου ἐκκλησίας δλίσκοπος πρὸς τὸν μέγαν βεελζεβοὺς κῦ τὸ συνήθως παραβαλεῖν. δέχε γὰρ τῷ δ πολιτείας αὐτῦ ἀγωνιστῷ σφόδρα τὸν τύραννον ἠγάπα ὁ συβάσμιος βεελζεβοὺς καθηδέντων αὐτῶν, θ λόγου κανθέντος περί τε δ ἐν τῇ πόλει εἰσόδου τῦ ῥηγὸς τοπίᾳ καὶ δ τῇ ῥωμαίων πόλεως ἀπωλείας, λέγει πρὸς τὸν μακάριον ὁ δλίσποτος δέχε τῦ ῥηγὸς τούτου ἡ πόλις

του ἡ πόλις ῥώμη καταλυθήσεται πρὸς τὸ μηκέτι οἰκεῖσθαι παρὰ ἀνθρώπων. πρὸς ὃν ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἀπεκρίθη. ἡ τῶν ῥωμαίων πόλις ὑπὸ ἐθνῶν οὐ μὴ καταλυθήσεται. ἀλλ' ἀνάγκης, ἀσθενείας τινὸς καὶ ταραχῆς καὶ σεισμοῖς σαλευθεῖσα τακήσεται ὡς ἑαυτόν, καὶ ἰδοὺ τὰ μυσήρια τοῦ σαβασμίου ἀνδρὸς προφητικῶς ἥλιον λαμπρότερα ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων πρόκειται. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ τῇ μιξίσῃ πόλει τῶν παγκάλλη ταύτης κόσμησιν οὐχ ὁρῶμεν. ἀλλὰ καταχωσθέντας οἴκους ἐκκλησίας ἐρημωθείσας ὑπὸ τῆς ἐπιγενομένων σεισμῶν κατανοοῦμεν. καὶ τὰ πίσματα αὐτῆς παλαιωθέντα. ὑπὸ γὰρ τῶν συνεχῶν σεισμῶν ἡ τῶν οἰκοδομημάτων ποικιλία κατέρρωται. ταύτης τῆς θεοσδότου τοῦ ὁσίου ἀνδρὸς προφητείας τίνι ἐξήγησιν ποιήσατο πρός με ὁνωρᾶτος ὁ τοῦ ἁγίου φοιτητής. ἔλεγε δὲ ταῦτα ὁ αὐτὸς ἐυλαβέστατος ὁνωρᾶτος ὁ παρὰ τοῦ ἁγίου ἀκηκοέναι. ἀλλὰ παρὰ ἀδελφῶν ἀληθεύοντων πεισθεὶς ἐμαρτύρει ταῦτα.

Περὶ τοῦ δαιμονιωμένου κληρικοῦ, καὶ ὡς προσευχῆς αὐτοῦ ἰαθέντος.

ΚΕΦΑΛ. Ις.

ΕΝ αὐτῷ τοίνυν τῷ χωρίῳ κληρικός τις ἐκ τῶν ἀκυπνῶν ἐκκλησίας ἐτύγχανεν ὑπὸ δαίμονος ἀκαθάρτου ἐνοχλούμενος. ὁ δὲ τούτου ὁσιώτατος ἐπίσκοπος κωνσταντῖνος ἐν διαφόροις τῶν ἁγίων κοιμητηρίοις πολλάκις τοῦτον ἀπέστειλεν, ὅπως δι' αὐτῶν ἰάσεως τύχοι. ἀλλ' οἱ ἅγιοι τοῦ θεοῦ μάρτυρες τῆς ἰάσεως τὸ δῶρον τούτῳ παρασχεῖν οὐκ εἴλοντο. διὰ δὲ ἕξ ἡμέρας πᾶσι θλίψαντες τὸν ἐν τῷ ἀκαθάρτῳ δεινὸν δαίμονα βασανίζοντες θείαν χάριν τῷ ἰαμάτων. ἀπῆλθεν τοίνυν ὁ ἀθλιώτατος πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ δοῦλον βασίλειον. ὃς τις τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ χεῖρας τὰς δήσεις προσενέγκας τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἀπ' αὐτοῦ ἀπελάσας ὑγιῆ τοῦτον τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι ἀπεκατέστησεν, εἰπὼν αὐτῷ ἀπελθε, ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας, κρέα μὴ φάγῃς μηδὲ ἱερατικῷ βαθμῷ ὄνειδος. οἷαν δ' ἂν ἡμέραν ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐφ' ἑαυτὸν δέξασθαι τολμήσεις, ἐνθέως ὑπὸ τοῦ ἐξουσίαν τοῦ ἀκαθάρτου δαίμονος ἀνελημόνως ὑποβληθήσῃ. ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὰ ἴδια ὁ ἰαθεὶς, ἐπελάθετο δ' παρὰ τοῦ ἁγίου δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς καὶ μετὰ ἐτῶν πολλῶν πρόοδον, ἵνα ἐθεάσατο τοὺς προτρίνοντας ἐν τῷ ἱερατικῷ καταλόγῳ ἐκ τοῦ δι' τοῦ βίου ματαιότητας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐλάσσονας ἐν ἱερατικῷ προβαίνοντας τάγματι, λήθῃ ὡς εἴρηται ὑπομείνας τῷ παρὰ τοῦ ἁγίου πρὸς αὐτὸν ῥηθεισῶν νουθεσιῶν. ἱερατικῷ ἐπέβη τάγματι παράνομα δι' εἰς αὐτὸν ὁ δαίμων, ὥσπερ αὐήμερος θὴρ εἰσοικισθείς, ἀηλιῶς τοῦτον διεταράττει μέχρι θανάτου.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ο προορατικὸς τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, ὡς ὁρῶ, ἀποκεκρυμμένα μυσήρια ἐδήλωσεν, ὅς τις ὑπὸ θεοῦ φωτισθείς, τουτονὶ τὸν κληρικὸν, ὡξὲ τοῦτο τῷ ὡξυβόλῳ παραδοθέντα σωῆναι πρὸς τὸ μὴ αὖθις τολμῆσαι τοῦτον ἱερατικῇ ἐγχειριδίῳ ἀξίᾳ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Διὰ τὴ ἀγνοεῖν ἔχει τὰ τοῦ θειότητος μυσήρια ὁ τοῦ χριστοῦ τὰ προστάγματα φυλάττων. καθὼς γέγραπται ὁ πρόσκολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμα ἐστιν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Εἰ ἓν γίνεται σωὶ τῷ κυρίῳ πνεῦμα ὁ τῷ θεῷ προσκολλώμενος, τί ἐστιν ὅπερ πάλιν ὁ αὐτὸς παῦλος κήρυξ εἴρηκεν, φήσας. τίς ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τὶς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; λίαν ἀσύμφωνόν μοι δοκεῖ. εἰ ὁ τῷ σωὶ τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμα γινόμενος τὰ μέλλοντα ἀγνοεῖ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οἱ ἅγιοι ἄνδρες, ἐφ' ὅσον σωὶ τῷ κυρίῳ ἓν εἰσι τὸν τοῦ κυρίου οὐκ ἀγνοοῦσιν. ὁ γὰρ αὐτὸς παῦλος λέγει. τίς οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ οἰκοῦν ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνω, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ἵνα οὖν ἑαυτὸν δείξῃ τὰ τοῦ θεοῦ μὴ ἠγνοηκέναι μυσήρια, προσέθηκεν. ἡμεῖς δὲ, οὐχὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου τούτου ἐλάβομεν. ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ. ὅθεν εἴρηκε πάλιν, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ ὦς οὐκ ἤκουσε. καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.

ΠΕΤΡΟΣ.

Εν τοῖς τόποις ἐκείνοις τὰ τοῦ θεοῦ ὑπάρχοντα, διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ ἦσαν ἀποκεκαλυμμένα. πῶς πρὸ τούτων ὧν προεθέμεθα λέγειν, προφθάσας εἶπεν, ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. πάλιν δέ μοι ταῦτα λέγοντα ἑτέρᾳ ὑπο-

σύρχεται

σέρχεται ἱκέτης καὶ γὰρ δαυὶδ ὁ προφήτης τῷ θεῷ ἐντυγχάνων ἔλεγεν. ἐν τοῖς χείλεσί μου ἐξήγγειλα πάντα τὰ κρίματα τοῦ στόματός σου. εἰ οὖν τὸ γνῶναι τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα μεῖζόν ἐστι τοῦ ἀναγγεῖλαι. πῶς ὁ μακάριος παῦλος ἀνεξιχνίαστα τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα ἀναγγέλλει; ὁ δὲ δαυὶδ οὐ μόνον ταῦτα γνῶναι. ἀλλὰ καὶ τοῖς χείλεσιν ἀναγγεῖλαι μαρτυρεῖ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐν ἑκατέραις ταύταις σου ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἰρημένοις, ὡς ἐν σωτόμῳ ἀπεκρίθης, λέγων, ὅτι οἱ ἅγιοι ἄνδρες ἐφ' ὅσον μετὰ τοῦ κυρίου ἦν εἰσιν, τὸν τοῦ κυρίου νοῦν ἔχουσιν. πάντες γὰρ οἱ ἁγίοι προσδοκῆς ἀπεριπτώτου τῷ κυρίῳ ἀκολουθοῦντες, δηλονότι ἐν τῇ ἰσχῇ ὄντες σωῇ τῷ κυρίῳ εἰσίν. οἱ δὲ τῷ ἐφολκίῳ τῷ γινώδους τούτου καὶ ὑπαιτίου σώματος τοῖς πάθεσιν βαρούμενοι, σωῇ τῷ κυρίῳ ἕπεσθαι οὐ δυνάμενοι. τὰ ἀποκρυφα οὖν τοῦ θεοῦ κρίματα, ὅταν λειωμένοι τῷ κυρίῳ εἰσὶν ὑπήκοοι. ὅταν δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος ἀθυμίας κώλυμα ὑποσῶσι, καὶ ὑπὸ θεοῦ προσμαρτυρῶσι παρακολουθῶσι τὸν νοῦν τὰ κρίματα τοῦ κυρίου ἀγνοοῦσιν. καὶ τὰ ἀπόκρυφα αὐτοῦ μυστήρια, ἄδηλα αὐτοῖς καθίστανται. ἃ λοιπὸν τότε ἀνεξιχνίαστα τὰ κρίματα τοῦ θεοῦ ἔχει λέγονται. ἵνα δὲ τῷ θεῷ τὴν ὁμοιότητα ἐνωθῶσι ὁμοῖς τῆς τῶν θείων χαρῶν ἀναπτύξεως, καὶ κρυπτῶν μυστηρίων ἀποκαλύψεως, ὅσον παρὰ θεοῦ κομίζονται τὸ μέτριον γινώσκουσι, καὶ αὐτὸ οἶδασί τε καὶ προμηνύουσι. τὰ μυστήρια τοίνυν, ἅπερ παρὰ τῷ θεῷ ἐν ἀποκρύφῳ εἰσὶν, ἀγνοοῦσιν ἃ δὲ ὁ θεὸς ἀποκαλύπτει, γινώσκουσιν. ὅθεν καὶ δαυὶδ ὁ προφήτης, φησὶ, ἐν τοῖς χείλεσί μου ἐξήγγειλα πάντα τὰ κρίματα, σαφῶτα προθεὶς ὑπήγαγε, τοῦ στόματός σου. μονονουχὶ λέγων πρὸς θεὸν, ἐκεῖνα ἐγὼ κρίματα γνῶναί τε καὶ ἀναγγεῖλαι ἠδυνήθην, ἅπερ λαλήσαντά σε πρός με ἔγνων. ἐπεὶ ἐκεῖνα ἅπερ αὐτὸς οὐ λέγεις, παρ' ἡμῖν ἄδηλα ὑπάρχουσι καὶ ἀνέφρασα. συμφωνεῖ λοιπὸν ἥ τε προφητικὴ καὶ ἀποστολικὴ μαρτυρία. ὅτι καὶ ἀνεξιχνίαστά εἰσι τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα. καὶ τὰ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ προιοῤῥόμενα τοῖς ἀνθρωπίνοις χείλεσιν ἔσονται προφοῤῥόμενα. καὶ γὰρ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐκεῖνα λαληθῆναί τε καὶ γνωσθῆναι δύνανται, ἅπερ ὁ θεὸς ἀποκαλύπτει. καὶ πάλιν ἐκεῖνά εἰσι παρ' ἡμῖν κρυφιά τε καὶ ἄφατα, ἅπερ αὐτὸς τοῖς ἑαυτοῦ ἀνεφίκτοις κρίμασιν ἐν ἀδήλῳ ἔθετο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἐν τῇ προθήκῃ δ' ἡμῖν ἐρωτήσεως τῶν προῤῥηθέντων μαρτυριῶν τὸ δυσερμήνευτον, λέγω δὴ τοῦτο προφήτου δαυὶδ καὶ τοῦ ἀποστόλου τηλαυγῶς διασάφησας. ἀλλὰ δυσωπῶ εἰ ὑπολείπεταί τι περὶ τὴν ἀνεπιλήπτου πολιτείας τοῦ ἁγίου ἐκείνου ἀνδρὸς, δαψιλῶς φράσον ἡμῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆς εἰρημώσεως τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ προφητείας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'.

ΑΝήρ τις ὑπῆρχεν ἐνηβήσατος. ὁμώνυμος δὲ τῷ μακαρίῳ βενεδίκτῳ, ὃς τις ὑπὸ τῆς αὐτοῦ θεοσόφου διδασκαλίας παιδαγωγηθεὶς τὴν εἰς καταλείψας τυραννότητα πρὸς θεὸν ἐπανέδραμε καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ ὕσαι μεγίστῳ τῆς πολιτείας τῇ ἀρετῷ τῆς πνευματικῆς παῤῥησίαν πρὸς αὐτὸν ἐκτήσατο ἀσφάλειαν. τούτου τῷ σωήνθει πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον παραγενομένου, καὶ ἐν τῇ κελλίῳ εἰσελθόντος, εὗρε τὸν θεασάμενον πατέρα πικρῶς κλαίοντα καὶ ὀδυρόμενον. ὅτι πολὺ δέ ἐστι, καὶ θεασάμενος τινὰ τῶν ἀκαταχίτων αὐτοῦ δακρύων φορὰν, ἐν ἀμηχανίᾳ γέγονε, μὴ ἐωρακὼς τοῦτον, καθὼς συνήθης αὐτῷ ἦν ἐν τῇ προσευχῆς ὥρᾳ ἐν ἡσυχίᾳ δακρύειν, ἀλλ' οἰμωγὰς καὶ θρηνώδεις γναγμοὺς ἐκπέμποντα. ἔμφοβος δὲ καὶ ἔκθαμβος γενόμενος, τί ἂν εἴη τὸ αἴτιον παρὰ τοῦ ἁγίου μαθεῖν ἐπιζητεῖ τοῦ τοσούτου ὀδυρμοῦ, πρὸς ὃν ὁ θεοσόφος πατὴρ ἀπεκρίθη, λέγων. ὅλον τοῦτο τὸ μοναστήριον ὅπερ ἔχω τοῦ θεοῦ φκοδόμησα. καὶ πάντα ὅσα τοῖς ἀδελφοῖς ἡτοίμασα τῇ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ κρίσει τοῖς ἔθνεσι παραδέδωσαν. μόλις δὲ ἔχω προσευχῆς τὸν θεὸν ἐξιλεωσάμενος τῇ χαριδιεῖσαί μοι τὰς ψυχὰς τῶν ἐν κυρίῳ μου ἀδελφῶν τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ οἰκούντων. βενέδικτος μὲν ἐκεῖνος ὁ τοῦ ἁγίου παραβαλὼν τὸν μέλλόντων προφητείας παρ' αὐτοῦ διξάμενος τὰ ἐνέχυρα, ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ μονῆς θαυμαζων. ἡμεῖς δὲ ὁρῶμεν ἀρτίως ὑπὸ τοῦ ἔθνους τῶν λογγοβαρδῶν καταλυθὲν τὸ μοναστήριον αὐτοῦ. ἀναπαυομένων γὰρ τῶν ἀδελφῶν μισονυκτίῳ, ἄφνω εἰσπηδήσαντες ἐν τῷ μοναστηρίῳ οἱ λογγοβαρδοι, πάντα τὰ ἐν τῇ μονῇ διαρπάσαντες, οὐ συνεχωρήθησαν παντελῶς πινὰς τῶν ἀδελφῶν ὑπερατεῖς γενέσθαι. ἢ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου τὰ θεοῦ προσδοκῆ ἐφρούρει τέκνους πρὸς τὸ πᾶσι δεχθῆναι τὰ ἐνυπάρχουσιν αὐτῷ τῆς θείας δυνάμεως χαρίσματα. ὁ γὰρ πιστὸς ἐν ὑπαγγελίαις θεοῦ, ὅπερ τῷ ἑαυτοῦ γνησίῳ θεράποντι βενεδίκτῳ ὑπέσχετο ἐπλήρωσε, εἰ γὰρ καὶ τὰ ὑπάρχοντα τῆς μονῆς ἐκ συγχωρήσεως θεοῦ ἐλήρπασεν. ἀλλ' οὖν ὅμως ἡ τῶν ψυχῶν περιποίησις ὑπὸ κυρίου ἐδωρήθη αὐτῷ. οὕτως ἔγνωμεν καὶ τὸν μακάριον

καρίου παῦλον τὸν ἀπόστολον ὑπὲρ τοῦ πλήθους τῆς συμπαθοῦς αὐτοῦ ἐκδυσωπήσαντα τὸν θεὸν ἐν τῇ κατὰ τὸν πλοῦν ζαλώδη ἀνάγκη, καὶ τῆς θλίψεως μὴ ἀποτυγχάνοντα. εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα τοῦ ἐν τῷ πλοίῳ ὄντος φόρτου ἡ ἀπορολὴ γέγονεν. ἀλλ' οὖν γε ἡ τῶν ψυχῶν ὁλόκληρος σωτηρία παρὰ χρεοῦ ἐχαρίσθη αὐτῷ.

Περὶ τοῦ ἀποκρύψαντος τὸ φλασκὸν ἐν τῇ ὁδῷ, & ἐκ προοράσεως τοῦ ἁγίου ἐλεγχθέντος.
ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'.

ΕΝ ἑτέρῳ τοίνυν χωρίῳ ἐξιλαράτος ὁ ἡμίτροπος, ὃν αὐτὸς ὁλοκλήρως γινώσκεις, ἀπεσάλη ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον, ὁλοκλήρους οἴνου γέμοντα δύο ξύλινα σκίνη, ἅπερ τῇ κοινῇ ἀμφαλίσκῳ φλασκία καλοῦσι. ὅς πως τὸ μὲν ἓν ἀπήγαγε πρὸς τὸν ἅγιον. τὸ δὲ ἕτερον κατὰ τινὰ ὁδὸν ἔκρυψεν. ὁ δὲ διορατικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ὡς οὐδὲν τῷ ἐκείνου πρακτίῳ οὐκ ἔλαθε τὸ μὲν ἓν φλασκίον, μετ' εὐχαριστίας ἐδέξατο. ἀπολύσας δὲ αὐτὸν παρήγγειλε αὐτῷ λέγων, βλέπε τέκνον ἐξ ἐκείνου τοῦ φλασκίου, ὅπερ κατὰ τινὰ ὁδὸν ἔκρυψας, μηκέτι πίνε λοιπὸν ἐξ αὐτοῦ. ἀλλὰ κίνησον αὐτὸ τετρημμένως καὶ ἐμρύσεις ὅπερ ἔνδον ἔχει. ὁ δὲ σφόδρα καταγνωσθεὶς ἐνώπιον τὸ ὁσίου βαλὼν μετάνοιαν, ὑπέστρεψεν. ἐλθὼν δὲ ἐν ᾧ τόπῳ ἔκρυψε τὸ αὐτὸ ἀποκρύψας φλασκὸν θέλων δοκιμᾶσαι εἰ ἀληθῆ εἶπε τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ῥηθέντα πρὸς αὐτόν, κλίνει τὸ σκεῦος ἵνα κενώσῃ αὐτό. καὶ ἰδοὺ πάραυτα ὄφις ἐξῆλθε σὺν τῷ κενωθέντι οἴνῳ. θεασάμενος οὖν ὁ προλιχθεὶς ἐξιλαράτος τὸ σφάλμα ὃ πεποίηκεν, καὶ ἐμφοβος γεγονὼς κατανυγεὶς μετενόησεν.

Περὶ τοῦ λαβόντος ὑπὸ παρὰ μοναστρίας ἐγχείρια, & ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐλεγχθέντος.
ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'.

ΕΜπόριον ἔνθ' οὐ μακρὰν τῆς τοῦ ἁγίου μονῆς ἐν ᾧ πολὺ πλῆθος ἀνδρῶν εἰδολομανῶν ὑπῆρχεν. οὗτοι οὖν ὑπὸ τὸ τοῦ μακαρίου ψυχοφελοῦς διδασκαλίας φωτισθέντες ὅλῃ τινὶ τῷ θεοῦ σωτήριον πίστιν ὑπέστρεψαν. ἐν αὐτῷ τοίνυν τῷ ἐμπορίῳ ἀσκητήριον ἐτύγχανεν ἐυλαβῶν τι καὶ σεμνῶν παρθένων, ὧν ἡγεῖτο τινὶ ὑπερβάλλουσαν ἀγιωσυνίᾳ, τοὺς οἰκείους μαθητὰς πρὸς οἰκοδομὴν, καὶ τοιαύτην αὐτῶν εὐαρέστησεν ἐλεῖν. ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν κατὰ τὸ συνήθες, ἀπέστειλεν ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος πινὰ μοναχὸν εἰς τὸ τῶν παρθένων ἀσκητήριον πρὸς ψυχικὴν αὐτῶν ὠφέλειαν. ἐκεῖνος δὲ ὁ δεκαλεὶς μοναχὸς μὴ τινὶ τοσαύτῳ παραίνεσιν τινὶ παρὰ τοῦ πνίου παιδὸς ὑμομοίως παρακληθεὶς ὑπὸ τῆς ἀεὶ παρθένων γυναικῶν ἐγχείρια ἔλαβε, καὶ ἐν τῷ ἑαυτοῦ κόλπῳ ταῦτα κατέκρυψεν. ἐν δὲ τῷ παραγωρεῖσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν πατέρα διελέγξας αὐτὸν περὶ τούτου, αὐστηρῶς ἔφη πρὸς αὐτόν, ἀδελφέ, πῶς ἡ αἰσχύνη εἰσῆλθεν ἐν τῷ κόλπῳ σου; ἐκεῖνος δὲ ἐκπλαγεὶς ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ τῇ ἀπροσεξίᾳ ὁλοκληθόμενος τῶν οἰκείου σφάλματος περὶ οὗ ὑπὸ τὸ ἰδίου πατρὸς διελέγχετο, ἠγνόει τί πρὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ ἔλεγε. πρὸς ὃν ὁ ἅγιος ἔφη. μή τοι γε ἐγὼ οὐκ ἤκουσα αὐτόθι παρών, ὅτι παρὰ τῶν ἁγίων παρθένων ἐδέξω τὰ ἐγχείρια, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ σου ταῦτα κατέκρυψας; ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας τοῖς ἴχνεσι τοῦ ἁγίου προσκυλινδούμενος, ἑαυτὸν ἡμαρτηκέναι ἔλεγεν, ἅπερ δὴ λοιπὸν λαβὼν παρὰ τῶν παρθένων ἐγχείρια ταῦτα ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ κόλπου ἐκβαλὼν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου ῥίψας γνησίως περὶ τοῦ πλάσματος τούτου μετεμελήθη.

Περὶ τῆς μοναχῆς τῆς κῆ ὀξέσεως ἐξουθενουμένης τὸν ἅγιον.
ΚΕΦΑΛ. Κ'.

ΕΝ μιᾷ τῶν ἡμερῶν κατὰ τινὰ ὥραν ἐν ᾗ τὸν ἅγιον τῆς συνήθους ἐχέλυς μεταλαβεῖν ζοφῆς, ἐπεὶ ῥας λοιπὸν βαθείας οὔσης συμβαίνει πινὰ μοναχὸν ὑὸν γεγονότα διφυσορός τινος, ἐνώπιον τῆς τοῦ ἁγίου ζαπίζης τὸν λύχνον κατέχειν. ἰδιόντος δὲ τοῦ ἁγίου ὁ δαίμων τῆς ὑπερφανείας ἥρξατο αὐτὸν ἐνοχλεῖν, καὶ ἐπαρσίως λογισμοὺς αὐτῷ ἐπαφίειν. καὶ ἀλαζονόμυθος ἐν ἑαυτῷ, ἔλεγε τίς ὧδε οὗτος ᾧ ἐγὼ παρισάμενος ὑπηρετεῖ; καὶ λύχνον ὅλῃ χεῖρας βαστάζων δουλεύω; & ἵνα τί τούτῳ ἐγὼ ὡς δοῦλος καθυποτάσσω; ταῦτα δὲ αὐτοῦ κῆ ὀξέσεια ὁλοκληρομένου, ὁ τῷ προορατικῷ κατηγλαϊσμένος χαρίσματι πατὴρ βεβαίκτης, διελέγξας αὐτὸν απλάγχνως παῤῥησίᾳ, εἶπε. σφράγισον τινὶ καρδίαν σου ἀδιάφθορε. ἵνα τι ἀλαζονείας λογισμοὶ ἐν σοὶ ἀναφύονται; πρόσεχε σεαυτῷ. καλέσας οὖν τοὺς ἀδελφοὺς ἐκέλευσε παῦσαι τὸν λύχνον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀρθῆναι. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἔξω ἐκάθητο σὺν δάκρυσιν. ὅς τις παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἐρωτώμενος, τί αὖ εἴη πεπραχὼς, & τίς ἡ παρὰ τοῦ ἁγίου πρὸς αὐτὸν ἀγανάκτησις, ἀπεγύμνωσεν αὐτοῖς τινὶ ἑαυτοῦ κῆ ὀξέσειαν ὀλιβολικλεῖ πταίσμα καὶ πῶς τῆς ὑπερηφανείας ἐφυσιώθη πνεύματι. καὶ ὁποῖα κῆ τοῦ ἀνθρώπου τὰ θεῖα ῥήματα ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ μελετῶντι ἐπορύφευε. ὅθεν λοιπὸν πᾶσι φανερὸν γέγονεν ὁ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ κεκρυμμένος ἰὸς, & τινὶ τοῦ ἁγίου

ἁγίου παῖδὸς διορατικὸν ἐθαύμαζον καθαρότητα. ὅτι τὰ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑπὸ τοῦ κοπροῦ ἐχθροῦ φυόμενα, τοῦτον λυθῆναι οὐ δύανται.

Περὶ τοῦ ἰσραηλίτου ἀλιεύρου ἐν καιρῷ λιμοῦ ἐμπροσθεν τοῦ ἁγίου κέλλης.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

ΕΝ ἄλλῳ τόπῳ καιρῷ ἐν τοῖς τῆς καμπανίας μέρεσι, λιμὸς γέγονε καὶ τὴν ἀναγκαίων ἐρωμένων παντων σίνωσις· ἀφ' ἑαυτῶν οὖν σίτου καὶ τῆς τοῦ ἁγίου φροντιστηρίου ὑπῆρχε καὶ λεῖψις τῶν ἀρτων. ὥστε μηδένους πέντε ἀρτων ἐυρεθῆναι ἐν τῇ ὥρᾳ τῶν ἀδελφῶν ἱσιάσεως. διὸ ὢν δὲ αὐτοὺς ὁ πάμπολυς πατὴρ σκοθρωπάσαντας τὴν ἀλιγοψυχίαν αὐτῶν τῇ ἑαυτοῦ παροτάτῃ διορθώσει, καὶ ἀληθῶς ὑπομνήσει δέησας, ἔλεγεν. ἵνα τί περίλυποί ἐστε; ἔνεκεν τῆς τῶν ἀρτων λείψεως; σήμερον μὴν οὖν λεῖψιν ἔχετε, αὔριον δὲ πλησμονὴν τῶν ἀναγκαίων ἀφθόνως ἔξετε. καὶ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ τῇ τοῦ θεοῦ οἰκονομίᾳ ἀλιεύσαι μοδίους δέκα ἐμπροσθεν τῆς πύλης τοῦ μοναστηρίου ἐν σακκίοις εὗρον. ἅπερ ὁ πρύτανις πάντων θεὸς τὸν ἐπιφερομένους ἐνοφοίτησεν τὴν τούτων διάθεσιν ἐνώπιον τοῦ μοναστηρίου πύλης ἐποίησεν, οἳ πρὸς τὸ παράπαν ἄγνωστοι τοῖς ἀδελφοῖς ὑπῆρχον. ἀγαθύνεται οὖν ὅλη τῇ παραδόξῳ τοῦ ἁγίου θαυματοποιΐᾳ τοῦ θεοῦ δόξαν ἀναπέμψαι. μαθόντες λοιπὸν μὴ δυσφορεῖν ἐν λιμοῖς, εἴ ποτε τύχοι τοῦτο συμβεῖν, ἐν ἐχείροις ἔχοντες τὴν τοῦ ἁγίου πρὸς θεὸν παῤῥησίαν.

ΠΕΤΡΟΣ

Εἰπὲ δυσωπῶ, τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας, ἀφ' ἁπάντων ἐν τοῖς αἱθρώποις τοῦ θεοῦ ἐστί, ἢ ἐν ἀφόροις καιροῖς ἐν αὐτοῖς ἐνήργει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τῆς προφητείας τὸ πνεῦμα πάντοτε τῶν προφητῶν τὸν νοῦν οὐ παύετο ἐνθεον λαμπρύνειν. καθάπερ γὰρ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος γέγραπται, ὅτι ὅπου θέλει πνεῖ. οὕτω γνωρίζεται, ὅτι καὶ ὅτε θέλει πνεῖ, τοῦτο γάρ ἐστιν ὅπερ ὁ προφήτης ἐδήλωσε παρὰ τοῦ βασιλέως δαυὶδ αἰτηθεὶς εἰ τῷ θεῷ φίλον ὑπάρχει, οἰκοδομῆσαι αὐτῷ τὸν ναὸν κυρίου πρῶτον μὲν συμβάλλουσι, μετέπειτα δὲ ἐκώλυσε. τοῦτό ἐστιν ὅπερ ἠλισαῖος ὁ προφήτης κλαίουσαν τὴν γυναῖκα ἐθάρσησε, τὸ δὲ πρᾶγμα ἠγνόει. πρὸς δὲ τὸν κωλύοντα αὐτὴν παῖδα ἔλεγεν. ἄφες αὐτὴν ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτῆς κατόδυνός ἐστι καὶ κύριος ἀπέκρυψεν ἀπ' ἐμοῦ καὶ οὐκ ἀφαίρωσέ μοι, ὅπερ ὁ πρύτανις πάντων θεὸς, ἐκ μαγίστης ἐυσπλαγχνίας οἰκονομικῶς κατασκευάζει. ἐν ᾧ προφητείας τὸ πνεῦμα ποτὲ μὲν παρίχει. ποτὲ δὲ σοφῶς ἀφαιρούμενος τῶν προφητεύοντων τὸν νοῦν διεγείρει μὴν ἐν τῇ ὕψει. διατηρεῖ δὲ πάλιν ἐν τῇ ταπεινώσει, ἵνα καὶ ἀχράντοι τὸ πνεῦμα διηγνώσκωσιν ἐκεῖ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐν αὐτοῖς ἐμπνέυσιν. καὶ πάλιν ὡσαύτως ἀφαιρούμενοι, εἰκονομικῶς μάθωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τί εἰσιν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Οὕτως ἔχει καθομολογῶ, καὶ μεγάλως πεπληροφόρημαι. λιπαρῶ δὲ ἵνα τὸ ἐλλύπον δικηγόρου τῶν κατορθωμάτων τοῦ σιβασμίου παῖδὸς βενεδίκτου ἀναπληρώσῃς καὶ ἐπὶ δ' αὖ ὑπαστᾷ τῇ σῇ ἁγιασμένῃ ψυχῇ, διέξελθέ μοι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ κατ' ὄναρ χρηματισμοῦ, ἔνεκεν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἐν τερράκινῃ μονῇ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'.

ΕΝ ἑτέρῳ καιρῷ ὁ τὸν νοῦν πεφωτισμένος πατὴρ βενέδικτος παρεκλήθη ὑπό τινος πίστει καὶ ἀληθείᾳ τέου ἀνδρὸς, ὥστε δέ τοῦ αὐτοῦ ἐπιθυμῆσαι, καὶ συμβουλῆς ἐν τῷ ἑαυτοῦ χωρίῳ πλησίον διατρεμένῳ τῆς τερράκινων πόλεως, ἵνα δουλεύσας τινας τῷ ἑαυτοῦ μαθητῶν, οἰκοδομήσῃ αὐτόθι μοναστήριον. καὶ δὴ ἔξας τῇ αὐτοῦ παρακλήσει. καλέσας οὖς ἔδοξεν αὐτῷ δουλεύσαι ἔφερεν αὐτοῦς. πατέρα καταστήσας δὲ καὶ οἰκονόμον ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ δίς καὶ ὑπέχετο διαβεβαιούμενος, καὶ λέγων, ἀπέλθετε ἀδελφοὶ; καὶ τῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ, ἐγὼ παραγένομαι πρὸς ὑμᾶς· καὶ ὑποδείκνυόν ὑμῖν ἐν ποίῳ τόπῳ τὸ εὐκτήριον ὀφείλει οἰκοδομηθῆναι καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ τὸ ἀρχιστήριον τῶν ἀδελφῶν. καὶ ἐν ποίῳ τόπῳ τὸ εἰς ὑποδοχὴν τῶν ξένων. καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ἅπερ ἡ χρεία ἀπαιτεῖ γνῶναι. οἱ τινες τὴν τοῦ ἁγίου εὐχὴν λαβόντες· εὐθέως ἐπορεύθησαν. καὶ σύμπαντες τὰ πρὸς τὴν τῆς οἰκοδομῆς χρείαν ἅπαντα. καὶ τὸν τόπον περικαθάραντες, ἡτοίμασαν πάντα, ἵνα τοῦ τιμίου παῖδὸς παραγενομένου κατὰ τὴν αὐτοῦ ὑπόσχεσιν τὸν τοῦ κτίσματος διάταξιν ποιήσηται. τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ

ἐκείνη ὑπεφωσκούσης τ ἡμέρας ἐν ᾗ τῷ ἑαυτοῦ παρουσίαν ὁ ἅγιος καθυπέχυτο ἄφθη παρ' ἐκείνοις παρ' αὐτοῦ προβληθέντα ὑγρυμβίῳ. καὶ παρ' οἰκονόμῳ αὐτοῦ ἐν ὁράματι ὑποδεικνύει αὐτοῖς πῶς δ' οἰκοδομῆς τόπους καὶ χαδὸν εἶπεῖν παντὸς μετὰ ἀκριβείας ἀ ἐχρῆν ἡμίδαγ αὐτόθι διατάξατο αὐτοῖς. ἃς αὐτὸς οὖν ὅ, τε ἀββᾶς τ μονῆς καὶ ὁ τούτου οἰκονόμος μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης θέατρος θατέρῳ τῷ ὑπ' ὀτοῦ ἁγίου φανείσαν αὐτοῖς ὀπτασίαν διηγήσατο. πρωθέντες οὖν δξὰ τ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ φανείσης αὐτοῖς ὀπτασίας, ὅ, τι πρωτιστῶς τ μονῆς συὶ παρ' οἰκονόμῳ τῷ τοῦ χρισοφόρου ἀνδρὸς σωματικῷ ἐξιδίχοντο παρουσίαν. ὡς δὲ παρῆλθε χρόνος τὸν ἡ ὁρισθείσης προθεσμίας ἡμέρα ἐν ᾗ ἔδει αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἀφθῆναι παραγενέσθαι. καὶ τ προσδοκίας δυστυχέντες, ἐλυπήθησαν σφόδρα. παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἤτουν μαθεῖν δι' ἣν πρὸς αὐτοὺς οὐ παραγίνοιτο. καὶ λυπούμενοι ἐκαλοῦμεν αὐτόν, λέγοντες. πάτερ ὅσιε, καθὼς ὑπέχου τῷ σῷ ἀφέξει ἐξιδιαζόμεθα, ἵνα ὑποδείξῃς ἡμῖν τὸν τῆ οἰκοδομημάτων τοποθεσίαν. πρὸς οὓς ὁ τοῦ θεοῦ φίλος ἀποκριθείς, εἶπε, δξπὶ ἀδελφοὶ, δξπὶ ταῦτα οὕτω λέγετε πρός με; οὐχὶ καθὼς ὑπεχόμην παραγίνομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐκείνων δὲ εἰ πόντων, ὅτι φύσει πάτερού παραγίνομαι πρὸς ἡμᾶς. αὐτὸς ἀπορίπτω λέγων, μὴ οὐκ ἄφθην ὑμῖν ἀμφοτέροις καθ' ὁδοῦσι; καὶ ὑπέδειξα πῶς ὀφείλει ἡ τοῦ μοναστηρίου πλατεῖα τοποθεσία; ἀπέλιπε, καὶ καθὼς δξὰ τ ὀπτασίας ἐθαύμασε, καὶ τὴ χειρὶ ὑμῖν ὑπέδειξα, οὕτως οἰκοδομήσατε. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ λίαν θαυμάσαντες ἐν τῇ προλιχθέντι χωρίῳ ὑπέστρεψαν, καὶ πάντα τὰ τοῦ μοναστηρίου οἰκοδομήματα, καθὼς δξὰ τῆς ὀπτασίας ἐτυπώθησαν, οὕτω καὶ ᾠκοδόμησαν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Διδαχθῆναι θέλω ποία τάξει ἡμίδαγ διῶσται, ἵνα μήκοθεν ἀπέλθῃ ἀπόκρισις πρὸς καθυδόντας ἄνδρας, ὅπερ οἱ ἅγιον δι' ὀπτασίας ἤκουσαν Ϲ ἐγνώρισαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἵνα τὶ ἱερέων διεξέρχῃς πέζει, περὶ τοῦ κατὰ τάξιν γεγονότος κιονοκίου; ἢ ἀγγοεῖς ὅτι ἡ τοῦ πνεύματος φύσις κινητικὴ ὄξιν ὑπάρχει τὸ σῶμα καὶ ἀληθῶς τῆς γραφῆς μαρτυρούσης ἀκηκόαμεν, ὅτι ὁ προφήτης ἀμβακοὺμ ἐκ τ ἰουδαίας ὑψωθεὶς ἄφνω εἰς τὸν τῷ χαλδαίων γῆν συὶ παρ' αὐτοῦ ἑτοιμάσας, πρὸς τὸν προφήτου δανιὴλ παραγίνοιτο Ϲ τοῦτον ἐμπλήσας ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πάλιν ἑαυτὸν εὗρεν. εἰ συὶ ὁ προφήτης ἀμβακοὺμ ἐκ τοσούτου μεγίστου διαστήματος ὑπὸ θεοῦ μετάρσιος γέγονεν, Ϲ ἐν μιᾷ χειροῦ ῥοπῇ σωματικῶς δανιὴλ παρ' προφήτου ἄρισεν παραγενόμενος. προσκόμισε τὸ θαυμαστὸν εἰ ὁ πατὴρ βενιάμικτος διὰ προσευχῆς ἐν πνεύματι ἁγίῳ μετάστασις γέγονε; καὶ τοῖς δύσιν ἤγουν παρ' ἡγουμβίῳ καὶ παρ' αὐτοῦ οἰκονόμῳ ὤφθη; καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς δ μονῆς διετάξατο; ὃν ζόπον δὲ ὁ προφήτης τῷ σωματικῷ ζοφλῷ ὑπεφερόμενος πρὸς δανιὴλ τὸν προφήτου σωματικῶς παραγίνοιτο, τὸν αὐτὸν δ' ζόπον καὶ ὁ πατὴρ βενιάμικτος ἐν πνεύματι πρὸς τοὺς μαθητὰς παραγίνοιτο. βρῶσιν ἀθάνατον αὐτοῖς ὑπεφερόμενος τουτέστι τ τῆς μονῆς σύσασιν Ϲ οἰκοδομήν.

ΠΕΤΡΟΣ

Τῇ δεξιᾷ χειρὶ δ ψυχοφιλοῦς Ϲ σωτηριώδους διηγήσεως ἐκμαξάμενος τῷ ἐν τῇ δεσποίᾳ μου ἐνοῦσαν δειλίαν ἀκμάζουσαν τῷ δ ἱερατίσεως προθυμίαν ἀπεργάσω, ἀλλ' ἤθελον γνῶναι ὁποῖος ὑπῆρχεν ὁ αἰὴρ ὗτος ἐν τῇ κοιμῇ σωτυχίᾳ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆ χωριθέντων παρ' αὐτῆ δ κοινωνίας μοναστηρίων.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'.

Παυλίως πέζει καὶ αὐτὸ ἡ σωμήθης αὐτοῦ δεξάμενος ἰσχύει θείας δυνάμεως. ὑπὸ γὰρ δ τῶν
Ϲ σημείων ἐνεργείας ἡ τοῦ μακαρίου φωτὸ βριθομβίη, ἐνεργὴς ὑπῆρχε καὶ οὐ δεκτικὸς. ὁ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ καρδίαν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς διατείνας οὐδαμῶς ἐκ τῆ προεγκειμένων ἐκ τὲ σώματος αὐτὲ λόγων, κενόν πως δεκτικόν κρίσεως. εἰ δὲ καὶ συμβέβηκέ ποτε συὶ ἀπειλῆ φθέγγεσθαι αὐτὸν, λίαν δυνατὸς ἦ ὁ τούτου λόγος. διότι οὐ μῆ δειλίας, ἢ σκέψεως. ἀλλὰ διὰ ποφάσεως σοφῶς ἐπιτίμα. ἐπεὶ συὶ οὐ μακρὰν τῆ μοναστηρίου αὐτῆ δύο τινὲς παρθένοι ἀσκήσεως ἐνεχθήσατο ἡβῶς τυγχανούσας ἐν τῇ ἑαυτῆ αἱρεσιώτου οἴκῳ. αἰὴρ δέ τις σπουδαῖος καὶ δ' ἀλαβὴς τῷ λειτουργίαν δ αὐτῆ χρείας τι καὶ οἰκονομίας σωμήθως διακόνει. ἀλλ' ἡ τῆ ἡβους δ' ἡβεια ἡ πᾶσι συμβαίνει πρὸξεως γίνωδ δ τῆ

πλῆς τ̃ τ̃ νοὸς νήψωσι, ἵνα ἑαυτὺς ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ δεδιλυξάμενοι μηδὲν πλέον ἑαυτὲς τῷ ἄλλων ἡγήσωνται εἶ). τοῦτο δὲ εἰ ἔγνωσαν Ϛ ὀξὺ μελίττης ἐποιοῦντο· οὐκ αὖ αἰ προρρηθεῖσαι ἡραὶ θήλειαι τ̃ ἑαυτ̃ γλῶσσαν δίκλιν ξηρῦ κῷ τ̃ ἀνυδαροτάτου ἐκείνου αὐδρὸς τοῦ τ̃ ὑπερισίας προθύμως αὐτὰς τῷ αἰαγκαίων τοῦ σώματος χρεῶν προαποριζούσης, εἰς ὕβρεις ἠκόνησαν, Ϛ εἰς θυμὸν τ̃τον ἐκίνησαν. ὁ δὲ ἀ'λαβὴς ἐκεῖνος αἰὴρ μηκέτι λοιπὸν δ'ιωάμβους ὑπερεπλεκε τ̃ ὑπερβάλλουσαν τῷ θειοτέρων εἰς αὐτὸν γινομένῳ ἀπιστίαν πρὸς τὸν τ̃ θεοῦ ἄνθρωπον παρεγνώμευε. Ϛ τ̃ τῷ παρθένων ἐσπλήτυσεν ἀχάριτον γνώμευ. Ϛ πόσας ὕβρεις παρ' αὐτῶν ἐδέξατο αἰέθετο τῷ ἀγίῳ. ὁ δὲ σημφορὰς πεπηρκὼς δεινοδίκτους ταῦτα ἀκούσας περὶ τῷ παρθένων, ἐδ'ήλωσεν αὐτὰς, λέγων διορθώσασθε ἑαυτὰς, Ϛ τ̃ γλῶσσαν ὑμῶν σωφρονήσατε. ἐπεὶ ἐὰν μὴ διορθώσησθε ἀκαπαινήτους ὑμᾶς ποιῶ. ταῦτ'ειν ἔν τ̃ τ̃ ἀκοπωνησίας δ'απόφασιν, οὐχ ὡς διομῶν αὐτὰς ἐν τῷ τ̃ δεπιμίκτῳ χωρισμῷ ἀπέγλεν. ἀλλὰ σοφῶς τὸ Ϛ παζικῶς τ̃ ἐκείνων ἀχάριτον προαίρεσιν βιλπῶσα βουλόμενος. ἐκεῖναι δὲ τ̃ οἰκείας ἀφροσύνης οὐκ ἀπέγνωσαν. ὑδὲ λόγον ἐποιήσαντο τ̃ ἀγίου παραινέσεως. μετ' ὀλίγας δ'ν ἡμέρας αἱ προρρηθεῖσαι παρθένοι πλεῖ τ̃ δίκην ἐχρήσαντο, Ϛ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐτάφησαν. ὡύκα δὲ ἐν τῇ αὐτ̃ ἐκκλησίᾳ τ̃ θείας λειτουργίας αἱ σωάξεις ἐπεπλήντο, Ϛ κῷ τὸ σώνθες ὁ δξικόνος ἔκραζεν, εἴ τις ὁ κοινωνεῖ ἐξίλθη τ̃ ἐκκλησίας ἔξω, ἡ ζορὸς τῷ ῥηθέντων παρθένων, ἤ τις ὑπὲρ αὐτῶν συνήθως προσφορὰ τῷ κυρίῳ προσφέρει, τὰς αὐτὰς δ'ύο παρθένους ἐκ τῷ μνημάτων αὐτῶν προερχομένας Ϛ δοκὲ τ̃ ἐκκλησίας ἐξερχομένας ἐθεώρει· ὡς δὲ πολλάκις ἦτο γινόμενον ἐθεάσατο Ϛ πρὸς τ̃ τοῦ δξικόνου ἐκφώνησιν ἐκείνας ἐξερχομένας ἐκ τῶν μνημάτων Ϛ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μηδὲν μὴ δ'υαμένας, εἰς μνήμην ἐλθοῦσα ἡ ῥηθεῖσα τούτων ζορὸς, ὅτι πρὸ τ̃ θεοῦ ἄνθρωπος ἔτι ζώσας αὐτὰς ἐδ'ήλωσε. Ϛ τ̃ τῷ θείων μυστηρίων μεγαλήφιος ταύτας σιγῆσαι εἶπεν. ἐὰν μὴ τὰ ἑαυτῶν ἤθη, Ϛ τὺς λόγους διορθώσωσι), μῦ ἀνυδ'ῆς πρὸς τὸν τ̃ θεὸν δ'ῦλον βεντδίκτων παρεκβῇ), Ϛ σωὺ ὀδ'υρμῷ πολλῷ πρὸς τοῖς θεσὶν αὐτὺ κυλινδ'υμένῃ, τ̃ οἰκτῳ Ϛ φρίκης μεγάλῃ ἐκείνῳ θεωρίαν, μῦ περ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς οἰκείοις ἐθεάσατο, αὐτὴ γλασε τῷ παζῖ. ὁ δὲ ἅγιος ταῦτα ἀκούσας Ϛ ὑπὸ τ̃ σωνύσης αὐτῷ συμπαθείας κινηθεὶς, λαβὼν μίαν προσφορὰν ἔδωκεν ἐν τῇ χ̣ῇ αὐτ̃, εἰπὼν πρὸς αὐτήν. ἄπελθι Ϛ ταύτην τ̃ προσφορὰν ὑπὲρ αὐτῷ τῷ κυρίῳ προσενέγκωμαι, ποίησον, Ϛ τ̃ λοιπῦ ἐκ ἔσῃ) ἀκοινώνητος. τ̃ τοίνυν προσφορᾶς ὑπὲρ αὐτῷ προσενεχθείσης τῷ κυρίῳ Ϛ τ̃ δξικόνου κῷ τὸ σώνθες κράζοντος. ἵνα οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ἐξέλθωσι τ̃ ἐκκλησίας, ὡς ἔτι λοιπὸν ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τ̃ τούτων ζορῦ ἐκβαίνουσαι τ̃ ἐκκλησίας. ὅθεν πῆς δ'ὁμῦ ἐκὸς πάσης ἀμφισβητήσεως, ὅτι ὡύκα ἡ παρὰ τ̃ ἁγίου δοθεῖσα προσφορὰ ὑπὲρ αὐτῷ ἐτύθη, παράστα τ̃ συγχωρήσεως ἠξιώθησαν. Ϛ τ̃ τ̃ ἁγίας κοινωνίας μεταλῆψιν παρὰ κυρίου δξὰ τ̃ μακαρίου βεντδίκτου ἐδέξατο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμασὲν σφόδρα ὄζη εἰ τ̃τον τὸν σεβάσμιον Ϛ ἀγιώτατον ἄνδρα ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἔτι ὄντα Ϛ φθαρτῇ σαρκὶ, ἐκ ὑὴν ψυχὰς λῦσαι ἐν αὐτῷ λοιπὸν τῷ ἀοράτῳ κρίσηρίῳ τεταγμένας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Μή τι ἐν πέζῃ ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ ἔτι ὑκ ἰῶ ὁ παρὰ θεοῦ ἀκούσας, ὁ ἐὰν δ'ήσῃς ὄπι τ̃ γῆς ἔσῃ δεδεμένον, Ϛ ἐν τοῖς ὐρανοῖς. Ϛ ὁ ἐὰν λύσῃς ὄπι τ̃ γῆς ἔσῃ λελυμένον Ϛ ἐν τοῖς ὐρανοῖς. ὕπνος Ϛ νεῦ τ̃ τάξιν ὑπερατῦσιν, δεσμεύοντες Ϛ λύοντες οἱ τὸν θρόνον τ̃ ἁγίου διπλόλυς Ϛ ποιμένος τῇ πίστ Ϛ τοῖς ἤθεσι κοσμοῦντες. ἵνα δ'ὁξ ης τοσαύτης ζήνος ἄνθρωπος καθέξωθῇ, ὁ ὐρανῦ Ϛ γῆς ποιητὴς ἐξ ὐρανῦ ὄπι τ̃ γλυ καθῆλθε Ϛ ἵνα ἡ σαρξ ἐκ τ̃ πνύματος κρίνῃ δ'ωνηθείη. ταῦτα αὐτῇ παραχρῆν κέχωσε, θεὸς ὢν, γίγονε δξὰ τὺς ἀνθρώπους, σαρξ. ἔζω δὲ αὐτὲ ἡ ἀθέτησα ἡμῶν· ἡ γὸ ὑπ' αὐτ̃ ἡ τ̃ θεοῦ δ'υνασεῖα κάθηνσεν.

ΠΕΤΡΟΣ

Μετὰ τ̃ τῷ σημείων δ'υνάμεως Ϛ ἡ τῷ ῥημάτων ἀπολογία προσφόρως ἐξεφωνήθη.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τ̃ μοναχῦ τ̃ παρὰ γνώμευ τ̃ ἁγίου εἰς τὺς γονεῖς ἀπελθόντος, κἀκεῖ τελευτήσαντος.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'.

ΑΛλοτε πάλιν μοναχός τις ναπαῶς ζῶν τ̃ μοπῆς τ̃ ἀνθρώπου τ̃ θεοῦ ὑπάρχων, τὺς ἑαυτ̃ κῷ σάρκα γονεῖς ὑπέρμαζεν αἰσχρῶν. Ϛ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν συνεχῶς ἄνω, τ̃ τ̃ ἁγίου παζὸς παραθύσεως ἀπερχόμενος. συνέβη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ κῷ τὸ σώνθες αὐτῷ πρὸς τὺς γονεῖς παραγενέσθ. εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐτελεύτησεν. εἶτα κηδεύσαντες αὐτὸν, Ϛ ταφῇ παραδόντες τῇ ἑξῆς ἡ μέρᾳ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔζω εὗρον ἐρριμμένον. καὶ τοῦτο πάλιν θάψαντες εὐθὺς ὑπὸ τ̃ γῆς ἐκραδὲν ὡς τὸ πρότερον ἐθεάσαντο. ταῦτα οὖν ἰωρακότες οἱ αὐτοῦ κῷ σάρκα γονεῖς πρὸς τὸν συμπαθίσαντον πατέρα βεντδίκτον μῦ μεγίστῳ κλαθμῷ προσέδραμον δεόμενοι, ὅπως δξὰ τ̃ ἐντεύσεως ἐν αὐτῷ θείας χάριτος, οἰκτειρίσας τὸν υἱὸν αὐτῶν ἀθλίως θανόντα, προσάξῃ τοῦτον ὑπὸ τ̃ γῆς καταχθῆναι. ἰωρακὼς οὖν ὁ μακάριος τ̃ κατόδυσιν αὐτῶν καρδίας λαβὼν ἀπὸ τ̃ διαπονῆ σώματος μερίδα μίαν δίδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν εἰπὼν πρὸς αὐτὺς ἀπέλθετε. Ϛ τοῦτο διαπονὸν σῶμα ἐπαίω τ̃ φύθης αὐτῦ βαλόντες τῇ προσκούσῃ ταφῇ παραδώσατε. ὃν ποτοικότες οἱ τ̃ τεθνεῶτος γονεῖς ὐκέτι ὑπὸ τ̃ γῆς ἐξερρίφη τὸ ταφὲν σῶμα. ἀλλὰ κῷ τ̃ τ̃ ἁγίου προσαξάντος, ἔμεινεν καταχθὲν ὑπὸ τ̃ γῆς. ὁρᾶς πῶζι ποίας καταρίσεως παρὰ ἰησοῦ χρεισῦ ἠξιώθη ἐκεῖνος ὁ αἰὴρ. ὅτι τὸ σῶμα αὐτ̃ ἡ γῆ ἀπέῤῥιψεν. διὸπ τ̃ τ̃ μακαρίου βεντδίκτου δ'ύμεως οὐκ ἔχει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμάζω ἀληθῶς, & σφόδρα ἐκπλήττομαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῦ ἐξελθόντος μοναχῦ τ μονῆς οὕτινος ἐν τῇ ὁδῷ ἁράκοντα ὑπέλυτησεν. ΚΕΦ. Κ'.

Ἡ Ν τις ἐκ τῆ μοναχῶν τ μονῆς τ ἁγίου παῦλος βενεδίκτε, ὃς τις τῆ λογισμῆ ἡκόλασεν ὑπὸ τῦ τ ἀκηδίας δ' αἰμόνος κυριεύθεις, τῆ τὸ κανόνος ἀκριβεστάτη παραδόσει τοιγέναι οὐδαμῶς ἤθελεν. ὁ δὲ τ θεῦ ἀθρωπος τῶτον ῥυθεὶς ὑ ἐλέηση, & συνηχῆς παιδεύων αὐ τὸν ἠκόλασεν. ἐκεῖνος δὲ ὡς ἤθελατο τ τῦ παῦλος ὑπακῦσαι παραμίσησε, ἀλλὰ ἀεισθῶς τῆ ἀγίω ἀροστόλω ἠ ἐναντίωτο, ἵνα ἰαθῇ ὑ αὐτῦ πρὸς τοὺς ἑαυτῦ γονεῖς πορευθῆναι μιᾷ σὺν ἡμέρᾳ ὁ σεβάσμιος πατὴρ ὑπὸ τ αὐτῦ παρακαλήσεως ὀχληθεὶς ἐν θυμῷ ἐκλάσασ' ἵνα ἐ μονῆς ὑποχωρήσῃ. ὃς τις δ' θεῖος νήπλα ἐκ τ μοναςηρίω ἐξέπλεξ, κατενώπιον αὐτῦ ἐν τῇ ὁδῷ ἁράκοντα αἰνογμῆρω τῆ σόματι ὕρι κατεπείγοντα τῶν θ' ἑλοτέλ-πρᾶξατο οὐδ αὐτὸς ξέμειν, & ἐκπλαγεὶς, μείζεως φωνῆς κράζων ἔλεγε, φράματι δὴ ὁ ἁράκων ὅτος κατεφαγεῖν μεθ' ἑλ-φαμάτης δὲ & ἐκπλαγῶντα τὸν μοναχὸν ὑρόντες εἰς τὸ μοναςήριον ὑπέστρεψαν. ὃς τις δ' θεῖος ὑπέχετο μηδέποτα ἐκ τ μοναςηρίω ἐξίεναι, ἐ δυνοξιῶσι. διὸ οὐδ' ἀρας ἐκείνης ἐν τῇ ἑαυτῦ ὑποχρίσει ὑπέμεινε, & τῆς τῦ ἁγίω αἰδηρὸς ὑοχῆς τεγχισθεὶς τὸν κατέπαυτα αὐτὸ ἐς ὕτα ἁράκοντα, ὃν πνα πρότερον μὴ ὁρῶν ἠκολούθ', τῶτον οὐ δαμῶς ἤ λοιπῦ ἠθέλησατο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῦ ἰαθέντος παιδὸς τ̀ὸν τ̀ὸ λίθαρας. ΚΕΦΑΛ. Κϛ'.

Νομίζω μὴ δὲ τῶτο συγῆς ἄξιον ὑπαρχεῖν, ὕπερ ἐλλισρίῳ αἰδρὶ αὐτωνίῳ τοῦδομα δήγουμεν ἤκουσα. ὃς τις ἔλεγε τ παῖδός αὐτῦ παῖδα δεδίκρυσιν ἐλεφαντίας ὑπομένοντα. & λοιπὸν τῆ τραχῶν αὐτῦ πεπίωκεισν, τὸ δίρμα αὐτῦ ἐφυσῶθη. εἶτα φροισὸς τ ῥόσου λαθεῖν ἐκ ἠδύνατο. φρὸς δὲ τὸν ἀθρωπον τὸ θεῦ ὑπὸ τοῦ ἑαυτῦ παῖδος ἀπεκάλη, καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ὑγείᾳ ὁ παῖς ἀποκατασωθεὶς τῇ οἰκείᾳ ἠλικίᾳ ἠμνήπορι μῇ πάσης ασυδῆς ἀπεδόθη.

Περὶ τῆ δ' ῥιθέντων τ' νομισμάτων ἐξῆ τ προσδοχῆς τ ἁγίου. ΚΕΦΑΛ. Κζ'.

Κ Αὶ τὰ περὶ περιρέηου τῦ μαθητοῦ τῦ μακαρίω αἰδρὸς βενεδίκτε δηγηθέντα μοι, ἐδαμῶς ἠγῶμαι δίκαιον σιγῆ παραδοῦναι. ἐρήκα γάρ μοι ὁ αὐτὸς ὅτι ἐν τινι ἡμέρᾳ αἰδρ τις πήσδε, ἀάγκην χρείας συνεχόμενος & ὑπὸ τῦ χειροελέτε τὸ δάνειον ἀναιτεῖσθαι, & μὴ ἴχων τὸ πόθεν ἀποδοῦναι, μεγίσιμ ἑαυτῷ δ' ὑρηγάσατ ἠμῶν ἐξ ἐπηρόων, εἰ πρὸς τὸν τ θεῦ αἰθρωπον παρεγένε). & δὴ πορδηθεὶς πρόσπεσε τοῖς τ ἁγίω ποσὶν τ σωιέχουσαν αὐτὸ τῦ χρέως τῆ δ' ἀδίκα τομισμάτων ἀάγκλιω ἀπαλγόλων. ὁ δὲ σεβάσμιος πατὴρ συμπαθῶς φρὸς αὐτὸν πρᾶτα τῇ φωνῇ εἶπεν. ἀδελφὲ συζήρηον. ὅπ δ' ἐμαυτὸς ἔχω δ' ἀδένα νομίσματα ἀλλ' ἀπελθὼ, & μῦ δ' ὑο ἡμέρας ὑπόρηλον πρός με. ἡ δ' ἔχω σήμερον ὅπερ σοι παρασχεῖν ὀφείλω. ἐν δὲ τ' δυὸν ἡμέρας ἐκείνας ἰδ' ὁ πατὴρ ὁρολόζων ἐν τῇ προσόχῃ. τῇ οὖν ἕκτῃ ἡμέρᾳ παρεγένετο ὁ αὐτὸς ἐκείνος, ὃς τις ὑπὸ τ ἀάγκης τῦ χρέως συνεχέτο φρὸς τὸν τὸ θεῦ αἰθρωπον. αἰδελφὲ οὐδ' ὑπῆρχεν ἐν τοῦ μοναςηρίῳ, ἤπερ ἰδ' ἐκαρίσκε πλήρης. ὑπεραίνε δὲ τοῦτος ἀφ' οὗ ἐδ' ἐν τῷ θιορόφου παῖδος δ' χῆς ξεισκήνωται νομίσματα πύρίθησαν. ἄπαρ ὁ σημειοφόρος βενέδικτος ἐκέλευσεν ἐκβληθῆναι, & τῇ τελλιμμένῳ δ' οἰκίᾳ αἰδρὶ, εἰπὼν φρὸς αὐτὸν, ἄπελθ τέκνον. καὶ τὰ μὴ δ' ἀδένα νομίσματα ὑπ' ὅος τοῦ χρεοφιλέτη. τὸ δὲ ἐν νόμισμα κάτχε σεωτῷ δῆ τὰς ἀάγκαιας σου χρείας. ἀλλ' ὅπ τὸ προκείμενον ἠμῖν ὑπαντίον αὖθις δηγῆμβρος τὰ & σημειοφόρε παῖδος θέλα τερᾶσια, ἄπερ φαρὰ τῦ αὐτῦ φοίβητῶν τῇ ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ ἀὐτόρῳ μνημονεῦθέντων, ἀκοὴ παρέληφα. ἴδε τις ἀλλρὸς τις ἐξέχει ἴτερον ζήλοτυποῦντα αὐτῷ & ἐγβρόως πρὸς αὐτὸν ἀξκείμενον. ὃ δὲ μισόκαλος δ' ἀμων ὅτι τοσοῦτον ἠμιαιὸς ἦτον σωιώθησεν, ὥςτι θαυλήρόρον ὅλοτνοῆσαδς κατ' αὐτὸ δ' ἠλπτήρων. & ἦτο ἀγνοῦντα τὸν αἰδρα πεῖν φαραπεύσαιεν, ἵνα ἦτον & προσκηρο ζωῆς θάτῳ ἀπαλλάξη. & ὁ μὲν αἰδρ το δ' ἠλπτήριον πιτοκώς, ὑ τέθνηκεν. ἀλλ' ἐκχηθείσης ἐν ὅλῳ τῦ σώματ αὐτῦ & ἐλφαντίας τὸ ἕδος, ἐλεῆτὸν θέαμα τοῖς ἁπάντων ὀρθαλμοῖς προὔκεῖτο. ὥστα πρὸς τὸ & θεῖ αἰθρωπον ἀσεκηθεὶς τῶ πρότερα ὑγείαι ταχέως ἀπέλαβε. τῇ γὰ σημειοφόρῳ αὐτὸ δ' ξεῖ ἀλμάμβος τῦ σώματος αὐτῦ, ὡσαν ὅπ τ δίρματος αὐτῦ τῶ τ' ἐλφαντίας πόσν ἐφυγάδ' ὁυσεν,

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ ῥφίτος αἰακλησαρίου σωῦ τ' ὑμῶν, καθ' ὑπόθεσιν τῶ αὐτῦ, & μὴ κλωβίτος.

ΚΕΦΑΛ. Κη'.

Κ Αὶ' ἐκεῖνον τοίνυν τὸν χαιρὸν, καθ' ὃν τῶ καιπανίαν λιμὸς συνέχει βαρύτατος, ὁ τοῦ χρεοῦ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος οὐκ ὑπαύτω πᾶσι τοῖς ἐνδεῖσι τῶ ἀφιέσουσαν συμπαθῶς δέχνομεν τῇ ἀναγκαίων τοῦ σώματος χρειῶν ποιούμενος. ἴως οὖ σαῖτα ἐκ τοῦ μοναςηρίου ἐξέλιπον

λιτον. καὶ οὐδὲν ἕτερον ἐὰν ὑπολειφθῇ ἐν τῷ κυλλαρίῳ τῆς μονῆς, εἰ μὴ βραχύ τι ἐλαίου ἐν ὑαλίνῳ σκεύει. εἴς δέ τις ὑποξήκοος τῷ προσηγορίαν ἀγαπητὸς, ἔλθοι πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ φίλον παῦσαι αὐτὸν δυσωπῶν, ὅπως ἔλαιον ὀλίγον δῴη ἐξ ἀθλίας αὐτῷ. ὁ δὲ θαυμάσιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἤδη καὶ τὰ ἐξαετίαν θέλημος, ἐξανίσταται τε καὶ σκορπίζει ἐν τῇ γῇ, ἵνα ἐν τῷ οὐρανῷ τηρηθῶσιν, ἐκεῖνο τὸ βραχὺ τοῦ ἐλαίου, ὅπερ ἐν τῷ κυλλαρίῳ τῆς μονῆς ἐναπέμεινεν, ἐκέλευσε τῷ αὐτοῦ δοθῆναι. ὁ μοναχὸς δὲ ὁ τῶν τοῦ κυλλαρίου ἐξαετίαν ἐγκεχειρισμένος, ὑπήκουσε μὲν τῆς τοῦ παῖδὸς κελεύσεως, ἀλλὰ πληρῶσαι ταύτην οὐκ ἔσχεν. μετ' ὀλίγον οὖν ἐπιστρέψας ὁ πατὴρ τὸν κυλλαρίαν, εἰ τὸ βραχὺ ἐκεῖνο ἔλαιον δέδωκε τῷ αἰτήσαντι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ὡμολόγησε μὴ δεδωκέναι αὐτῷ. εἶπεν πρὸς αὐτόν. ὅτι ἐὰν ὅλον τὸ ἔλαιον ἐκεῖνο παραχωθῆναι τῷ αἰδρὶ κελεύσῃς, πάντα πάντοτε τοῖς ἀδελφοῖς οἰκοδομῶ παραμυθίαν οὐκ ὑπολειφθήσεται. τότε θυμωθεὶς ὁ πρᾶότατος ἐκεῖνος ἀνὴρ. προσέταξε τοῖς ἀδελφοῖς ὅπως τὸ ῥηθὲν ὑάλινον σκεῦος, ἐν ᾧ τὸ ὀλίγον τοῦ ἐλαίου ἀπέμεινεν, ἐξαὶ τὴν θυρίδος ῥίψωσιν. ἵνα μὴ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τὴν ἐξ παραχοῆς ἐναπομείνῃ. γίγονε τάχιον καθὼς ὁ μακάριος προσέταξε. ὑπὸ δὲ τὴν θυρίδα ἐκείνην ὄρος ἦν λίθων πολλῶν καὶ μεγάλων, ἐφ' ὧν ῥιφὲν τὸ ἐρημθὲν ὑάλινον τοῦ ἐλαίου σκεῦος οὕτω διέμεινεσῶον, ὡς μὴ ῥιφὲν ποτέ. οὔτε γὰρ ὕδατος ἀκοντισθὲν σωτηρίᾳ, οὔτε τὸ ἔλαιον ἐξεχύθη. ἐπίβλεψε οὖν ὁ πάνυ οὗτος πατὴρ τοῦτο ἐνεχθῆναι. καὶ καθὼς ἦν ἀνέγραπται τῷ αἰτοῦντι δοθῆναι. τότε σωαχθέντων τῶν ἀδελφῶν, ἐνώπιον πάντων τὸν παρακέσαντα μοναχὸν ἐξαὶ τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ παρακοὴν ἐδίλεγξε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ γεμισθέντος πίθου ἐλαίου ἐξαὶ προσευχῆς αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'.

ΤΟύτου δὲ γενομένου, ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς ἑαυτὸν ὁ σιβάσιμος πατὴρ εἰς προσευχὴν ἐδέδωκεν. ἐν δὲ τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, ἐν ᾧ κατὰ τοὺς ἀδελφοὺς ἐν τῇ προσευχῇ ἵστατο, εἶδος κενὸς ὑπῆρχε τοῦ σκιπάσματος κεκαλυμμένος. ἐν δὲ τῷ τὸν ἅγιον πατέρα προσπαρτερεῖν ἐν τῇ προσευχῇ, ἤρξατο τὸ πῶμα τοῦ αὐτοῦ πιθαρίου κουφίζεσθαι, τοῦ ἐλαίου πληθυσθέντος ἐν τῷ πίθῳ. οὗπερ κινηθέντος τε καὶ ὑψωθέντος, τὸ αὐξηθὲν ἔλαιον τὸ τοῦ πιθαρίου στόμα ὑπερβλύσαν ἅπαν τὸ ἔδαφος ἐπλήρωσεν ἐν ᾧ καὶ εἰς προσευχὴν κύψας ὁ ἅγιος. τοῦτο δὲ θαυμάσας ὁ θαυματουργὸς πατὴρ βεβιδίζετο τῇ δυχῇ τέλος ἐπιθεῖναι. τὸν δὲ ἄπιστον ἐκεῖνον καὶ ἀνήκοον ἀδελφὸν παῖζεσθαι ἐνουθέτησεν. εἰπὼν, τέκνον πίστιν πίστει ἀδίσακτον καὶ ταπεινοφροσύνῃ ἀξίαν τοῦ μοναχικοῦ ἐναγγέλματος. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἐκεῖνος ταπεινωθεὶς καὶ σωτηριωθεὶς ὑπὸ τοῦ παῖδὸς παιδευθεὶς, ἠδίθη. ὁ γὰρ ἀοίδιμος οὗτος πατὴρ τῷ ἰσχυρῷ ἑαυτοῦ νουθεσίας, ἃ ὑπερ ἐδίδασκεν, ταύτῃ τῇ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ χάριτι τοῖς θείοις θαύμασι πᾶσιν ὑπεδείκνυε, καὶ οὐκ ἦν λοιπὸν τινὰ ποτὲ ἐν αὐτοῦ σωοδίᾳ ἐν ταῖς τοῦ ἁγίου ὑποχίσεσι δειλιᾶν ἢ ἀπιστεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λειτουργουμένοις. καὶ μάλιστα ἑωρακότες τῷ ἐν μιᾷ καμήλου τροπῇ ἡμερωθέντα παρὰ Θεοῦ ὑπερβάλλουσαν δύναμιν. ὑπὲρ γὰρ ὑαλίνου σκεύους ὀλίγον παῦλαν ἔχοντος πίθον ὑπερβλύσαντα ἐλαίου ἀπέδωκεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ δαιμονιωθέντος μοναχοῦ, καὶ ἐξὲ μαξίλλης τοῦ ἁγίου ἰαθέντος.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

ΕΝ μιᾷ τῶν ἡμερῶν, περιπατοῦντος τοῦ ὁσίου ἔξω τὸ τοῦ ἁγίου ἰωαννίου διϊλήριον. ὅπερ ἐν αὐτῷ τῷ ὕψει τοῦ ὄρους ᾠκοδομημένον ἦν, ὁ πανάθλιος ἐχθρὸς ἐν χήματι ἱππαίζοντος εἰς συναντησιν αὐτοῦ ἐξῆλθε τὸ κίρατον καὶ ζωτικὸν κλονούμενος. ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ θεράπων ἠρώτησεν αὐτὸν, λέγων. τίς ἀπ' ἀρχῆς; ἐκεῖνος δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. ἐδὲ πρὸς τὰς ἀδελφὰς παρίειμαι, ποθεν αὐτὰς δῶναι. ἐπορεύθη οὖν ὁ σκηνοφόρος βεελζεβοὺλ, καὶ ἐξ τὸ συνήθες αὐτοῦ, ἴζησεν εἰς προσευχήν. ἐὰν πληράσας ταχέως ὑπέστρεψε. τὸ δὲ πονηρὸν σκεῦος ἵνα τῶν τοῦ ἁγίου μοναχῶν προβεβηκότα εὑρὼν, ὕδωρ ἐντεθῶτα παράντα εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν καὶ παράξαν αὐτὸν ἀνιλεῶς ἐβασάνιζεν. ὁ δὲ θεῖος ἄνθρωπος ἐκ τῆς δυχῆς ὑποστρέψας, καὶ τὸν ὕπνον ἀνενδεῶς βασανιζόμενον θεασάμενος, μόνον αὐτῷ κόπον ἐδίδωκεν ἐν τῇ σπηλαίῳ. καὶ παραυτίκα τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐκ αὐτοῦ ἐξῆλθε. καὶ οὐκ ἔτι τοῦ λοιποῦ εἰς αὐτὸν ὑποστρέψαι ἐτόλμησεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἤθελον γνῶναι ταῦτα πάντα τὰ θαύματα τῇ προσευχῆς δυνάμει ἐποίει ἐξ ἑαυτοῦ, ἢ μόνῳ τῷ τῆς προγνώσεως θελήματι ἐπετέλει αὐτά;

ΠΕΤΡΟΣ.

Οἵπνις ἱκεσίᾳ θελήματι καὶ σπόθῳ τῷ θεῷ προσπολλοῦνται. λοίπα τῷ πραγμάτων ἡ ἀνάγκη ἀναιτῆ τὴν τῷ θαυμάτων δηλόσεσιν, σολυτρόπως ἐκπιλοῦσιν, ποτὲ μὲν τῷ ἐκδήσεως γίνονται. ποτὲ δὲ κατ' ἐξουσίαν. καθάπερ ὁ ἀγγελικὸς ἰωάννης λέγει. ὅσοι γὰρ ἔφθασαν αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι. εἰ οὖν δεῖ τῆς ἐξουσίας τοῦ θεοῦ τέκνα ὑπάρχουσι. τί θαυμαστὸν εἰ σημεῖα ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ποιοῦσαι δύνανται; ὅτι δὲ ἑκατέρῳ τρόπῳ θαύματα ποιοῦσιν, μαρτυρεῖ πέτρος ὁ τῶν ἀποστόλων θεσπέσιος, διὰ δύο ἀνθρώπους, ἀνανίαν τε καὶ σαπφίραν ψεύσαμένους ἐκολίγεσε, καὶ τῷ θανάτῳ παραδοὺς. οὐδὲ γὰρ δύνασθαι αὐτὸν γενέσθαι ἐν τῇ ἐκπειράσει αὐτῶν. ἀλλὰ μόνον τὸ πεῖσμα, ὅπερ ἐποιήσαντο ἐδήλωσε. συμβαίνει δὲ, ὅτι ποτὲ μὲν κατ' ἐξουσίαν ποιοῦσι ποτὲ δὲ, διὰ ἐκάσεως, ἐξ ὧν ἐκείνοις μὲν τῶν ζωλὼ ἐκολίγχων, κατ' ἐξουσίαν παρεκήρυ. καὶ τούτῳ πάλιν διὰ δύο τῶν ζωλὼ περιποιήσατο. ἐν δυσὶ τοίνυν τρόποις θαυμάτων τῷ τοῦ γνησίου δούλου τοῦ θεοῦ βεντίκτου δύναμιν προτίθημι. ἐν οἷς λαμπρότερον τοῦτον ἀναδείκνυμι, καὶ ποτὲ μὲν τοῦτον γινώσκομεν λαβόντα θεόθεν ἐξουσίαν, ποτὲ δὲ διὰ δύο ἰσχύσαντα, θαυματουργίας ἐκπιλεῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ γεωργοῦ τοῦ ἀοράτως ἐκ τῆς δισμῆς λυθέντος μόνον ἐκβλέψαντος τοῦ ἁγίου.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'.

ΗΝ τις τῇ ῥώμῃ γότθος, τῇ δὲ προσηγορίᾳ τζαλλὰς ἐπιτομαζόμενος ὁ τῆς ἀρειανῶν αἱθίου δυσσεβείας ὑπάρχων. ὅς τις ἐν τοῖς χρόνοις τοτίλα τοῦ τῆς γότθων ῥηγὸς, οὗ τὸ πρὶν μοναχὸν ἐκρινόμεθα, θυμῷ αὐτοσάτῳ κατὰ τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας σπουδάσων ἐκαυθεὶς, καὶ τῇ ἑαυτοῦ συνζόφῳ ὠμότητι συνήθως χρώμενος ἑαί τινα κατὰ πρόσωπον ἐθάσατο, εἴτε κληρικὸν, εἴτε μοναχὸν παραχρῆμα τούτους διχειρίζετο, τῷ δεξὶ ξίφους ὑποβάλλων θανάτῳ. ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν τῇ ζίσει τῆς οἰκείας ὠμότητος ἐκαυθείς. καὶ ὑπὸ τῶν πραγμάτων συγχύσεως τὸν νοῦν κλαπεὶς, πνὰ χωριὸν τῇ τύχῃ διῤῥικὼς τοῦτον ὠμοτάτοις βλιβὶ βασάνοις. καὶ διαφόροις κριτηρίοις ἐμάσιζε. μικρὸν οὖν τὰς βασάνους ἐχαρᾶς ὑποφέρων. ἀπαστυόμενος ὑπὸ τοῦ σοβαροῦ ἐκείνου, καὶ βαρβάρου τὰ διαφέροντα αὐτῷ πράγματα, τῷ δούλῳ τοῦ θεοῦ βεντίκτῳ, ἔφη παραθέσθαι αὐτά. τοῦτο ἴσως πραγματευόμενος πρὸς τὸ ἐκφυγεῖν αὐτὸν τὰς βασάνων πημωρίας, καὶ τὴν ζωῆς κερδαίνειν σωτηρίαν. τότε ὁ αὐτὸς τζαλλὰς ἔπεισε τοῦ βασιλίζειν αὐτόν. προστάξει δὲ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ λώροις ἰχυροῖς δισμεθέντας σφιγχθῆναι. καὶ τοῦτον ἔμπροσθεν τοῦ ἑαυτοῦ ἵππου ἦρξατο ἐλαύνειν πρὸς τὸ ὑποδεῖξαι αὐτῷ, τίς ὅστι βεντίκτος, ὁ τὰ πράγματα αὐτοῦ ὑποδεξόμενος. ὅς τις χωριὰς τοῖς βραχίοσι δεδεμένος ἔμπροσθεν αὐτοῦ προῆλθεν ἀπήγαγε τὸν ἀλαζόνα τζαλλὰ εἰς τὸ τοῦ ἁγίου αἰδρὸς μοναστήριον. διὰ ῥωὰν δὲ τὸν μακάριον μόνον κατέναντι τῆς εἰσόδου τοῦ κελλίου καθιζόμενον, καὶ ἀκαταπόνητα. τῷ δὲ αὐτῷ τζαλλᾷ ἀκολουθοῦντι, καὶ θυμομαχοῦντι, εἶπεν ὁ χωριὰς, ἰδοὺ οὗτός ὅστιν ὁ πατὴρ βεντίκτος, περὶ οὗ εἶπόν σοι. ἐκεῖνος οὖν ὁ ὑπερήφανος, ζίονι τῷ θυμῷ, & διαγραμμένῳ τῷ βλέμματι, γνώμης αὐγιοῦς γενομένος ἐν τῷ τὸν ἅγιον ὁρᾶν, ἐδόκει τῷ ἑαυτοῦ φόβῳ τοῦτον ἐκπλήττειν. καὶ ἀπνοῦς αὐτῷ προσέχων μεγίσας ἤρξατο κράζειν φωνὰς, καὶ λέγειν πρὸς τὸν ἅγιον, ἀάσα, καὶ τὰ τοῦ χωριοῦ τούτου πράγματα, ἅπερ εἴληφας, δόσδος. οὗπνος τῇ φωνῇ διθίως ὁ τοῦ θεοῦ ἀνθρωπος τοὺς ἑαυτοῦ ἦρεν ὀφθαλμοὺς δοτὸ τῆς αἰαγνώσεως. καὶ θεωρήσας τὸν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον τζαλλᾶν, σὺν αὐτῷ δὲ μόνον τὸν χωριὸν δέσμιον ἑστῶτα, προσέχει τοῖς δισμεθεῖσιν αὐτοῦ βραχίοσι τοῖς λώροις, καὶ τὸ παντὸς ἐκείνου πράγματος ἠκολούθει μυστήριον. παραυτὰ γὰρ τοῦ τὸν μακάριον τὸ ἑαυτοῦ ἐκτείναι θεοφώτιστον ὄμμα εἰς τὸν δέσμιον, τοσαύτη ταχύτης παρηκολούθησεν ἡ τῶν λώρων λύσεως δια οὐκ ἂν πολλῶν ἀνδρῶν σπουδὴ ἐβλπίσαι ἠδυνάτο. θεασάμενος οὖν ὁ τζαλλᾶς τὸν ὑπ' αὐτοῦ δεθέντα χωριὸν δεξὶ τοῦ ἁγίου ἐξουσίας αὖθις χειρῶν λυθέντα. ἔνδρομος γεγονὼς ἔπεσεν ἐπὶ τῶν γῆν. καὶ τὸν ἑαυτοῦ ξάχηλον τὸν τῇ ἀλαζονίᾳ ἐπηρμένον, ἐκπεταμένον ὑπὸ τὰ πόδια ἴχνη τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ὑπέθηκε ταῖς αὐτοῦ διχαῖς ἑαυτὸν παραθέμενος. ὁ δὲ ἅγιος αὐτὸν οὐδαμῶς δοτὸ τῆς αἰαγνώσεως αἴρει. ἀλλὰ καλέσας τοὺς ἀδελφοὺς ἑαυτοῦ τούτου ἔσω προστάξει, ὅπως μεταλάβῃ ξοφῆς. ὁ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν ἐνθυμεῖτο ὑπὸ τοῦ ἡμασμένου παῖδος τοῦ παύσασθαι τοσαύτης ὠμότητός τε καὶ ἀπανθρωπίας. ὅς τις τζαλλᾶς συγκλασμὸς δοτὸ μονῆς δεσμεύσας, οὐδὲν τὸ παράπαν δοτὸ τοῦ χωριοῦ τοῦ λοιποῦ ἐζήτησεν, ἐν ὁ τοῦ θεοῦ ἀνθρωπος οὐκ ἐγγίζων, ἀλλ' ἢ μόνῳ βλέμματι ἔλυσεν. ἰδοὺ τοῦτό ὅστιν περὶ ὅπερ ἔφην, ὅτι οὗτοι οἱ τῷ πανσόφῳ θεῷ μετὰ παῤῥησίας λαζεύοντες, ποτὲ μὲν θαύματα δι' ἐξουσίας ποιοῦσι δύνανται. ποτὲ δὲ δι' ἐκάσεως τὴν τῷ σημείων πληθὺν ἐναργοῦσιν. ὀῤῥὲ τὴν θηριώδη τοῦ γότθου μανίαν καθιζόμενος ὑποτάξας, τὰ λῶρα δὲ καὶ τοὺς τῷ δισμῷ κύμβους, ἅπερ τοῦ αἰθίου τοὺς βραχίονας συνίσφιγγον δεξὶ τῆς τῷ οἰκείων ὀφθαλμῷ ὁράσεως λύσας, δηλοῖ δεξὶ τῆς τοῦ θαύματος σωτομίας, ὅτι δοτὸ ἐξουσίας ἔλαβε χεῖρ ὅπερ ἐποίησεν. & ὅσα δὲ θαύματα & οἷα δι' ἐκάσεως ἠδυνήθη ποιῆσαι, προθήσω τῷ δικηγμάτι.

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ ἁγιασθῆναι νεκροὺς ἐξὲ προσευχῆς τοῦ ἁγίου.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ'.

ΕΝ ᾧ δὲ οὐδ' ἡμέρα ἐξεπλάγη σοι τοῖς ἀδελφοῖς ὁ μακάριος ἐργάσασθαι τὸ τοῦ ἀγροῦ. Ἐπὶς γὰρ ὑπόνος εἶχεν ὁ ὦν ἁγροῦ βραχίος θανάτου. οὕτινος τὸ σῶμα ἐν ταῖς ἀγκάλαις φέρων. καὶ τὴν τοῦ ἀκρυόων πλημμοῦρα συγκαλύμμος εἰς τὸ μοναστήριον παραγίνοντα. καὶ τὸν τεθνηκότα πατέρα θεασάμενοι ἐκλαῖγεν. ἱρρύσαντο αὐτοῦ ὅπ πᾶρ μικτὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐν τοῦ ἀγροῦ ἐργάζεται. καὶ βραδυσὶν ἔγνε. τοῦ τὸ σῶμ ἀκούσας ἐνέπνευσ ἐν τοῦ μοναστηρίου σαύλης τὸ σπλάγμα τοῦ τελευτήσαντος αὐτοῦ ὑὸς ὄντο ἑαυτοῦ, καὶ τὴν ἀπορόητον λύπη πιθεὶς, πρὸς τὸν τοῦ σαββάτου σαῤῥὸς ζήτησιν ἑαυτὸν σωτόμως δρόμῳ ἐκδέδωκε. καὶ ἰδοὺ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ τοῦ θεοῦ ἀνδρωπος ἐκ τοῦ ἔργου ἰδ καταπαύσας. καὶ ζητῶν σὲ τοὺς ἀδελφοὺς δῆ τὸ μοναστήριον ὑπέστρεφε. τοῦτον ἰσρακὼς ὁ τοῦ τεθνεῶτος σαμδὸς πατὴρ, ῥῆξε τὸ σὸν δάκρυσι βοᾶν πρὸς τὸν ἄγιον, καὶ λέγειν. Κατὰδος μοι τὸν υἱόν μου, κατὰδος μοι τὸν υἱόν μου. ὁ δὲ ἀνδρωπος τοῦ θεοῦ ἐκπλαγεὶς ἐδῆ τοῦτ', ἔτι λέγων, μὴ τυ γε ἀνδρωπε ἐγὼ τὸν υἱόν σου ἐπῆρα σαῤῥὸς ὁν ὁ τοῦ παιδὸς σωτὴρ ἀπικρίθη. ἀπὸ θανε ὁ υἱός μου σεβάσιμε πάτερ, ἀλλὰ δεῦρο ἀνάςησον αὐτόν. τούτων τῇ ῥημάτων ἀκούσας ὁ θαυματουργὸς ἐκείνος πατὴρ, καὶ σφόδρα λυπηθεὶς, ἔφησε· ἀσαρκήσατε. ταῦτα οὐχ ὑπαῤχουσιν ἡμέτερα· ἀλλὰ τῇ ἁγίων δοσόλων εἰσὶ. τὴν ἡλίκ ἀδελφοὶ φορτία θέλετε δῆπ θέτα, ἁπερ οὐκ ἰσχύομεν βασάσαι; ὁ δὲ τοῦ τεθνεῶτος παιδίου πατὴρ ὑπὸ τοῦ σφοδροτάτου πόνου πλητόμμος ἐν τῇ ἑαυτοῦ αὐτῆσει δίεμενε, ἀβελβαμμένος καὶ ὁμνύων ὅτ οὐ μὴ ὑπο χωρήσω, ἐὰν μὴ τὸν υἱόν μου ἀνασήσῃς. ἠρώτησεν οὖν αὐτὸν ὁ τοῦ θεοῦ ἀνδρωπος, λέγων. σοῦ δῆτ τὸ σῶμα τοῦ παιδίου; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, ἔφη. πρὸς τὴ σὴν τοῦ μοναστηρίου κάταγε ἡμιν πάτερ. τότε παραγενόμμος ὁ τοῦ θεοῦ ἀνδρωπος δῆ τὸν τόπον μικτὰ τῇ σωόντων αὐτοῦ ἀδελφῶν, ἔκλινε τὰ γόνατα εἰς προσευχὴν καὶ ἐπαὼς τοῦ σώματος τοῦ παιδίου τέλι πᾶσαν αὐτοῦ κεφαλὴν ἐπῆλιπε. καὶ αὖθις ἀπασας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐξέτεινε, λέγων. κύριε ὁ θεὸς μὴ ἐπιβλέψῃς δῆ τὰς ἁμαρτίας μου. ἀλλ' δῆ τέλι πίςι τοῦ ἀνδρώπου τούτου τοῦ δημιούργου ἀπασῶσαι τὸν ψὸν αὐτοῦ. καὶ κατὰδος τῷ σώματι τούτου ἰδ ῥᾳε ζωγικε. οὔπω δὲ τοῦ ἁγίου δυ᾽ῆς πληρωθείσης ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι εἰσῆλθε. καὶ τὸ τοῦ παιδίου σκίρτημα ὅλον ἐδοπήθη. καὶ ἔγειρεν τὴν χειρὶ ἐνῆπ ἀφα. ὥστε ὑπὸ σαῦτων τῶν αὐτοῦ ἀφαντων θαυδῶναι, τέλι τοῦ ἁγίου δῆ τῷ παιδὶ ἡμοιμένου φρικαῖδη θαυματουργίαν. οὔτινος τὴ χειρὸς λαβόμμος ὁ ἅγιος τῷ παῖδι ζῶντα καὶ ὁλόκληρον παρέδωκεν. τοῦτο δὲ πᾶρ τὸ θαῦμα ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ οὐκ ἦρχεν. ἀλλὰ εἰς προσδικὲ ἑαυτὸν, ὑποστρώσας ἠτήσατο. ἵνα θαυσθῇ τοῦτο ποιήσας.

ΠΕΤΡΟΣ.

Πάπαι οὖτοι καθὼς λέγεις ἔῃ ὁμολογῶ. ἰμαραῶς δὲ τοὺς λόρους οὓς προῖδου, ἔρρυς δῆτ᾽σας. ἀλλ᾽ αἰτῶ σε ἵνα εἴπῃς, ἐὰν οἱ ἄγιοι ἀδρὶς πάντα ἅπερ δῆλωσαι δύνανται καὶ εἰ εἰς ταῦτα δῆπτυγκάνουσιν, ἅπερ λαβεῖν δῆπθυμοῦσιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ οὗ φαρικάλυπ ὀχολαςίκα ἡ αὐτοῦ ἀδελφή.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

ΤΙς ἔζτ πᾶρ᾽ ἐν ταύτη τῇ ζωῇ τοῦ παύλου ὑ᾽πλήπτρος; ἀλλ᾽ οὗτος περὶ ᾧ σκώλωπας ὁ σαρκὸς αὐτοῦ ἔῃς τὸν κύριον φαρικάλυπ καὶ οὔπᾳρ ἐφίετο τυχεῖν οὐκ ἠδυνήθη. ἐκ τούτου οὖν ᾧ περὶ τοῦ σαβατικοῦ σαῤῥὸς βενεδίκτου δικνήσομαί σοι. ὅτι ὑ᾽πῆρχε ἡ ὅπερ ἠθέλησε. ἀλλὰ οὐδαμῶς ἠδυνήθη ἐκπλῆρωσαι. ἀδελφὴ ὑ᾽πῆρχε τὰ μακαρίᾳ κατὰ σάρκα, ἡ ὄνομα ὀχολαςίκα. ἣ πᾶς δόξοία τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ, ἠγιασμένη ὑ᾽πῆρχεν ἐκ νεότητος αὐτῆς. αὕτη οὖν ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔζωε ἔξω πρὸς τὸν μακάριον αὐτῆς ἀδελφὸν παραγίνεσθαι. πρὸς ὃν ὁ τοῦ θεοῦ ἀνδρωπος, οὐ μὴν ἐδὲ ἔζω ὁ σαύλης ἐν ἐδὲμιᾳ τοῦ μοναστηρίου κατήρχητο. ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ παραγδύτο πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ σωύηθες ὁ τοῦ θεοῦ ἀνδρωπος, ἅμα τῇ ἑαυτοῦ μαθηταῖ. πᾶσαι δὲ τέλι ἡμέραι ἐν ταῖς τῇ ἱερᾶν λογίων, καὶ τῶν θεοπνεύσων γραφῶν διεγίνοντο ὁμίλιαι ἡμοιμένης. ἓ λοιπὸν ἴτι σκοτίας οὔσης, ἀπαπεύοντες, βοᾶς μετελθεῖν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ὥδιεν. ἓ ἐν τῇ τῇ θεοπνεύσων γραφῶν ὁμιλίᾳ ἐγχρονίζῃ τὸ πολὺ ἡ νυκτὸς μέρος διέδραμεν. ἡ δὲ ἱρωτᾶτη. ἓ τιμία ἐκείνη σαρδένος ἓ τῇ σαρκὰ αὐτῆς ἀδελφὴ ἠτήσατο αὐτὸν, λέγουσα, παρακαλῶ σε ἀδελφέ μου μὴ ἐάσῃς με τὴ νυκτὶ ταύτη. ἵνα μέχρι πρωΐας πᾶρ᾽ τῆς ἐπουρανίου χαρᾶς, καὶ τῆς ἀϊδίου δῆλεκ θεοῦ ζωῆς ἀφελεῖδ ὁ μακάριος ἀπικρίθη. τί δῆτ ὁ λέγῃς ἀδελφὴ; ἔξω ἔ κλίνω με ὑδ᾽ αμῶς μέγ᾽ ἐ δύναμαι, τοιαῦτα οὐδ᾽ ἐυδία ἔ αἴρος

ὑπῆρχεν ὡς μηδαμῶς ἴχνος νηφάλιος φαίνεσθαι. ἡ δὲ ἁγιωτάτη ἐκείνη παρθένος θυσιαστήριον τὸν ἀδελφὸν μηδαμῶς ἄξιον τῇ ἑαυτῆς παρακλήσει, πλέξασα τοὺς ἑαυτῆς δακτύλους, ἐπαίρω τὰς χεῖρας ἔφησε. ὑπὲρ αὖ δὲ τὴν χειρῶν τελὴ ἑαυτῆς κεφαλὴν κλίνασα τὸν παπποδιώκμονα θεὸν ἐδυσώπει. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ αἰτεῖσθαι τελὴ αὐτὴ κεφαλὴ δεῖσθαι τοσούτων ἀσραπῶν καὶ βροντῶν ἦχος, καὶ ὑετοῦ τοσαύτη ἐπηκολούθησεν ἴκμυσις. ὥστε μήτε τὸν σιβάσμιον τοῦ θεοῦ ἀθρῶον βεβήλεσθαι, μήτε τοὺς συὶ αὐτῷ παραγενομένους ἀδελφοὺς διαφθαρῆναι τοῦ οἴκου φλιᾶς βραχύ τι ἔξω προελθεῖν. ἡ δὲ ἁγιωτάτη ἐκείνη θήλεια τελὴ κεφαλὴ ἐν ταῖς χερσὶν, ὡς λέγεται τελὴ τῆς βαπτίζης κλίνασα δάκρυον πολλαμοὺς ἐξέχεεν, δι' ὧν τελὴ τοῦ ἀέρος ὑγρότης εἰς πλῆθος ὑετῶν μετέβαλεν, ὥστε μετὰ τελὴ ἰσχνὴ ἡ τοῦ ὕδατος ἐπηκολούθησε κίνησις. τοσαύτη δὲ τῆς ἰσχνῆς λέγεται ἡ δυνάμεως, ὥστε τελὴ ἑαυτῆς κεφαλὴ ἐκ τῆς βαπτίζης μὴ τοῦ τῆς βροντῆς ἦχον αἰσθῆσαι, καὶ ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ τελὴ τῇ ἀμφοτέρων ἡμέρᾳ σωίλθοσιν τελί τε τῆς κεφαλῆς τῆς παρθένου αὐάνθυσιν καὶ τελὴ τοῦ ὑετοῦ κατάνυξιν. ὁ δὲ μακάριος καταιονήσας μὴ δυνάμει ἑαυτὸν δεῖ τὸ μοναστήριον διεσρέφειν, ἀλλὰ τελὴ τῇ ἀσραπῶν καὶ βροντῶν ταραχελὴ, καὶ τελὴ τοσαύτελη τοῦ ὑετοῦ δεήκλυσιν, λυπηθείς εἶπε πρὸς τελὴ ἑαυτοῦ ἀδελφελὴ, συγχωρήσει σοι ὁ παπποδιώκμος θεὸς ἀδελφή. τί ἔζησ ὃ ἐποίησας; πρὸς ὃν ἀποκριθεῖσα, εἶπεν. ἰδοὺ παρακάλεσά σε καὶ ὑπακοῦσάί μου οὐκ ἠθέλησας. παρεκάλεσα τὸν κύριόν μου, καὶ εἰσήκουσέ μου, ἀρτίως λοιπὸν ἐὰν δυώσω ἔξελθεῖ, κἀμὲ καταλείψας, εἰς τὸ μοναστήριον ἄπελθε. αὐτὸς οὖν ἔξω τοῦ οἴκου προκύψαι μὴ δυνάμενος ἐκουσίως ἐν τῷ τόπῳ μείναι μὴ ἀναχόμβος ἀκουσίως ἔμεινε παρ' αὐτῇ. πᾶσαν δὲ τελὴ νύκτα ἐκείνελη ἀχρυπνοῦντες διετέλεσαν ἐν τοῖς τῆς αἰωνίου ζωῆς ῥήμασι, καὶ τοῖς τῇ θεοπνεύσων γραφῶν διηγήμασιν ἑαυτοὺς ἐμπλήσαντες. ἰδοὺ οὐδὲ περὶ τούτου ἔρρηξα θελῆσαι αὐτὸν ποιῆσαί τι καὶ μὴ ἰσχύοντα. ἐὰν δὲ τοῦ σιβασμίου τούτου παῖδός τὸ θέλημα κατανοήσωμεν, οὐκ ἐυρίσκομεν, τοῦτον διῳάσαντα. αὐτελὴ γὰρ τῆς ἐυδίας ἤθελε δεῖσθαι, λέγει περ συνέβη ἦν, ὅτε δὲ τῆς μονῆς κατῆλθε πρὸς τελὴ ὁσιωτάτελη αὐτῆς ἀδελφελή. ἀλλὰ τὸ ἐναντίον γέγονεν ὅπερ ἠθέλησε δεῖσθαι τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἐν τῇ ἑαυτῆς ἱερωτάτῃ παρθένῳ καὶ ἀδελφῇ θαῦμα. θαυμαστὸν γὰρ ὄντως ἐστὶν, ὅπου ἡ παρθένος ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ πλεῖον αὐτοῦ ἠδυνήθη, ἢ τις μεγάλως τὸν ἀδελφὸν ἐπιποθήσει θεάσαιτο. κῦρ γὰρ τελὴ ἰωάννε φωνελὴ ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶν, δικαία οὖν παύσῃ τῇ κρίσει πλεῖον ἠδυνήθη ἐκείνη ἢ τις πλεῖον ἠγάπησεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ομολογῶ καὶ παύομαι ἀρίστως ὁ λέγεις.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ σχολαστικῆς πῶς αὐτελὴ εἶδεν, ὡσελὴ φερεσθαι εἰς οὐρανοὺς αἰτήσαμένης. ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'.

Τῇ οὖν ἑξῆς ἡμέρᾳ ἡ αὐτὴ σιβάσμιος παρθένος εἰς τὸ ἑαυτῆς κελλίον αἰσχώρησεν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἐν τῷ μοναστηρίῳ αὐτοῦ ὑπέστρεψε. καὶ ἰδοὺ μετὰ ζῆτελη ἡμέραν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ ἴσως, ἐστάρας ἐν τῷ ἀέριτους ὀφθαλμοὺς εἶδε τῆς ὁσίας αὐτοῦ ἀδελφῆς τελὴ ἁγίαν ψυχελὴ ἐκ τῆς σώματος αὐτῆς ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐξελθοῦσαν, καὶ ὅπῃ τὰ τοῦ οὐρανοῦ μυστήρια ἀναληφθεῖσαν. ὃς πῆς τῇ τοσαύτῃ δόξῃ αὐτῆς συγχαιρόμβος τῷ παπποδιώκμῳ θεῷ ἐν ὕμνοις καὶ αἴνοις εὐχαριστίας ἀπέδωκε. καὶ τελὴ αὐτῆς τελείωσιν τοῖς ἀδελφοῖς ἐμήνυσεν. ὃς δὲ ἀπέστειλεν εὐθέως ἵνα τὸ σεμνὸν αὐτῆς καὶ τίμιον σῶμα εἰς τὸ μοναστήριον ἀγάγωσιν. δὲ ἐν τῷ μνήματι, ὃ ἐαυτῷ ἑτοιμάσας, θάψωσιν. ὧν δὲ ὁ νοῦς ἐν ἁγίῳ πνεύματι λειωμβόμος ἦσ' ἐπ' ἀλλήλοις, καὶ πρὸς θεὸν ἐξαπατὸς ἀπαταγμβός ὑπῆρχεν, τούτων τὰ πανίερα σώματα οὕτω ἡ ταφὴ χωρῆσαι ἠδυνάτο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆς ψυχῆς γερμανοῦ ἐπισκόπου πολίτου καπύης.
ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'.

Εν ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ σερβανδὸς ἐξάκονος δὲ ἠγούμβος τῆς μοναστηρίου τῆς ἐξαιμβώνος ἐν τοῖς μέρεσι τῆς καμπανίας ὑπὸ λιβερίου τῆς τηνικαῦτα πατζπάπα κελεύσεως. πρὸς τὸν μακάριον πατέρα βενέδικτον ἐπισκέψεως χάριν ἐν τῷ μοναστηρίῳ παρέβαλεν, ἔθος ἔχων τοῦτο ποιεῖν. δὲ αὐτὸς γὰρ ὁ αὐτὸς διδάσκαλος ἀρετῆς ἀπλοῦς ὑπῆρχεν. ἑαυτὸς οὖν τοῖς μαλῤῥύτοις τῆς αἰωνίου ζωῆς ῥήμασιν ἀρδεύσαντες ἤδη τὰ τῆς βρώσεως ἀπήλαυσαν, τῆς ἐπουρανίου παιδείας ἀκορέστῳ πόθῳ ὁρμώμβοι. δὲ ἐν τούτοις ἀεὶ ἐγρυφώσας ἑαυτὰς ἐῶρον, κόρον τῆς τοιαύτης πνευματικῆς ζυφῆς μὴ εἰς δέχόμβοι. ὅτε δὲ δὲ αἰωνίτης ζοφῆς ἡ τοῦ σώματος χρεία ἀπήτει σιτίζοντες ταύτελη μεταλαμβάνον. τοῦ δὲ καιροῦ ἡσυχάζοντος ἀπαντοῦντος ἐν τῷ ἑαυτοῦ πύργῳ ὁ εὐλαβίσατος πατὴρ βενέδικτος αὐλήθη. ὡσαύτως δὲ καὶ σερβανδὸς ὁ ἐξάκονος ἐν τοῖς αὐτοῦ κατωγείοις εἰσεπλέθη, ἐν ᾧ τόπῳ τὰ κατώγαια τοῖς αἰωγείοις ἐξῆ τοῦτο κατασκευάσασαν, ἵνα ἐν σωτῆρι ἡ αὐλὸς γένηται. αὐτκρας δὲ τοῦ πύργου, οἴκημα ἕτερον ὑπῆρχεν ἔνθα τῇ ἀμφο-

τὴν ἀμφοτέρων οἱ μαθηταὶ ἡσύχαζον. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ θεράπων βεβιδήλος ἦν τὴν ἀδελφῶν ἀναπαυομένων τὴν ἀπανύχιον νυκτερινῆς προσευχῆς ὥραν ἅπασαν προφθάσας ἐν τῇ ἑαυτοῦ θυρίδι ἑστὼς, καὶ τὸν ἀπαντοδυνάμων θεὸν ὑμνῶν, αἰφνίδιον ἐν τῇ τῆ νυκτὸς ἀωρίᾳ αὐαβλέψας, εἶδε. καὶ ἰδοὺ φωτοχυσία ἐφάνη πολλὴ οὐρανόθεν, ὡστε πᾶσαν τὴν τῆ νυκτὸς σκοτίαν φυγαδοδιῶξαι. τοσοῦτο δὲ φωτὸς ἡ νὺξ ἐκείνη κατελαμπρύνθη. ὥστε καὶ τὴ ἡμέρας τὸ φῶς ὑπερβάλλειν. ἐν τοῦ οὐρανόθεν καταλαμψαντος φωτὸς. θαύματος δὲ πλήρης μυσήριον ἐν τῆ τῆς ὀπαδίας ἐκείνης ὥρᾳ ἐξεπολοῦσθησεν. καθὼς ὁ αὐτὸς ἁπανθ μπιθωσεπαδίνηγήσατο. ἐδόξαζε γὰρ φησὶ θρασυκ. καὶ ἰδοὺ ὅλος ὁ κόσμος, ὡς ὑπὸ μίαν τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα λαμπρυνόμενος τὴν ἀγλαΐαν ἐνεδύσατο. ὥπ δὲ ταύτην τοῦ φωτὸς τὴν λαμπράτητα ἀτενῶς προσέχων εἶδε γεγραμμένου τοῦ καπνὸς ὄπισθόπου τῶν ἀγίων ψυχῶν ἐν σωρὸν σφαῖρα ὑπὸ ἀγγέλων ἐν τῷ οὐρανῷ σαφαλεμβαινομένων, τότε ὁ ἅγιος γεγηθὼς ἐν φοβερᾷ ταύτης ὁράσεως κοινωνὸν τὸ καὶ μάρτυρα προκατασκάψας Θέλων σφραγίσασθαι τὸν ἐξέκοτον μετὰ χαρᾶς ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρας τοῦτον ἐκάλεσεν. ἐκείνος δὲ παραξθείς, ὅπ τὴν ἀσωμάδειαν τοῦ παρὸς κραυγὴν, ἔκθαμβος, καὶ ἀπουδάμως ἀνέλαβεν. ἰδιάσατο δὲ οὐ τὸ σαφὲς ὁράσεως. μέρος δὲ βραχὺ τοῦ φωτὸς ἐκείνου ἐώρακεν. αὐτοῦ δὲ ἐκπλαγῆντος ὅπ τοῦ θαύματος, ὁ τοῦ θεοῦ ἀθρωπος καθυξῆς αὐτῷ, ἅπερ ἐθιάσατο διηγήσατο. σαφαυτε δὲ ἐν τῷ κάρᾳ κασίνῳ τῷ ἀπουδαστάτῳ αἰὴρ ἀπρίπῳ ἀπίσειλε ὅπως ἐν κασιώτῃ πόλει πέμψει, καὶ τὸ περὶ γεγραμμένου τοῦ ὄπισθόπου σαφῶς ἐξεγνῶ. καὶ μιμῆσθαι αὐτοῦ. τούτου δὲ γενόντος ὁ ἁπουσαλεὶς λογισθὼν τὸν ἐν ἁγίοις γεγραμμένον τὸν ὀλίσκοπον ἐν κυρίῳ πολειωθέντα εὗρεν. ἐρουνήσας δὲ καὶ ἀκριβῶς μαθὼν, ἔγνω ὅπ ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ ἡ τελείωσις αὐτοῦ γέγονεν ἐν ᾗ ὁ τοῦ θεοῦ ἀθρωπος ἐθιάσατο τὴν ὡρος οὐρανὸν αὐτοῦ ἀοδόν.

ΠΕΤΡΟΣ

Θαυμασὸν σφᾶγμα σφόδρα, καὶ λίαν ἐκπλήττοπαί μι. ἀλλὰ τοῦτο ὅπερ ἐρέθη ἐρωτῶ. πῶς ἐνώπιον τῆ ὀφθαλμῆ τοῦ δικαίου, ὡσεὶ ὑπὸ μίαν τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα, ἅπαντα τὸν κόσμου σωαγθλίδη πρὸ ἓν κοπὶς αἰαφάσεως; ἀλλ' οὐδὲ καταλαβίδαι τοῦτο δ' ἰώαμαι, ποίᾳ τάξει ὀφείλει, ἵνα πᾶς ὁ κόσμος ὑπὸ ἀνθρώπου ἑνὸς ὁραθῇ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ασφαλῶς κάτοχα πέρι ὅπερ λέγω. ψυχὴ τὴ θεωμῆν τὸν κτίσιν θᾶσα ἡ κτίσις σχεν αὐτοῦ ἔζυν. ὃς γὰρ οὐδ' ὅλον τὸ τοῦ φωτὸς τὸ κτίσου ἐθιάσατο, μικρὸν αὐτῷ γένεται σαφ' μέρος τῆ κτισμάτων. ὅπ αὐτὸ ἡ τοῦ φωτὸς θεωρία ἔνδον ἐν τῇ νοερᾷ ἐμπλατύνεται. καὶ τοσοῦτον πρὸς θεὸν ἐραπαδοῖ τὸν νοῦν, ὥστε ὁρᾶσθαι αὐτὸς σαφτὸς τὸ κόσμου καθίσαται. γίνεται δὲ αὐτὸ ἡ τοῦ θεωρουμένου ψυχὴ καθ' ἑαυτὸ. ὑπίπα δὲ ἐν τῇ τοῦ θεοῦ φωτὶ αἰβέπται αἰπαίζθαι. ὑπεραίω δὲ αὐτὸς ἐν τοῖς ἐνδοτέροις πλατυνέται. ὅταν δὲ ἑαυτὸν πλατυνθῆσαι θαύσπαι. ἔστιγνώσκει ὅσον βραχύς ἐζυν ὅπερ ἐν τῇ ταπεινώσει οὐδὲν καταχθὼν οὐκ ἠδυνάτο. ὁ τοίνυν αἰήρ οὗτος ὁ τῶν τοῦ σαρὸς σφάραν θιασάμενος. καὶ τοὺς ἀγγέλους ἐν τῷ οὐρανῷ ὑποσρίφοντας. προδήλως τοῦτο θεωρῆσαι οὐκ ἠδυνατο. εἰ μὴ ἐν τῇ φωτὶ τοῦ θεοῦ ὑπῆρχε. τὸ ὠὸν θαυμασὸν εἰ ἓν τὸν κόσμον ὅλον ἐνώπιον αὐτοῦ σωαχθέντα ἐδέδε, ὅς τις ὑψωθεὶς ἐν τῇ τοιρᾳ φωτὶ ἔζω τοῦ κόσμου ὑπῆρχεν; ὅπ δὲ σωιλθὼν ἅπας ὁ κόσμος ἐνώπιον τῆ ὀφθαλμῆ αὐτοῦ εἵρηται. ψυχὴ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ σαρίσιν δέδι τὸ αὐτό. ἀλλὰ τῇ θεωρουμένου ἡ ψυχὴ ἐπλατυῶθη. ἢ τις πρὸς θεὸν ἀπαγαγέσα ἀδὲν δ' υσιολίας θεωρῆσαι ἠδυνήθη. ἴκασον ὅπερ ἔνδον ἢ θεὸς ἔζυν. ἐν αὐτῷ ὠὸν τῇ φωτὶ τῇ ἐν τοῖς ἔζωθεν ὀφθαλμοῖς ἐξασφάλιται φῶς ἐνδότερον ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς τοιροῖς ὀφθαλμοῖς ὑπῆρχεν. ὁ γὰρ τῶν ψυχῶν θιασάμενος ἐν ὑψίσις ἁρπαγέσαι ἐδύχθη αὐτοῦ. πόσον αὐτῷ σεσώπατα ἐίσαι πᾶσα τὰ κατώτερα μέρη.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ορῶ ἑαυτὸν μὴ δύνηγῶντα ἀκριβῶς, ἅπερ εἴρηκας. δέξῃ δὲ τῶν ἐμῶν βραδύτητα, ἡ ἐξήγησίς σου, τοσοῦτον ἐπλούτασεν. ἀλλ' ἐπεδὴ τἀῦτα ἀρτίως σαφῶς ἐν τῇ ἐμῇ δέξοίᾳ ἐξέλαμε, αὖτὸ ὅπως ἐν τῇ σῇ διηγήσεως τάξει ἐναπολθῆς.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ συγχαρίντος σαρ' αὐτοῦ μοναχικοῦ κανόνος.
ΚΕΦΑΛ. Λς΄.

Η Δέως πέρι, ἵνα περὶ τοῦ σεβασμίου τούτου αὐδρὸς πολλὰ διηγήσωμαι. ἀλλὰ σπουδὴν τὰ μὲν τῆ αὐτοῦ παραξέλθωμεν. δέξῃ τὸ εἰς τὰ τῆ ἄλλων παραγμένα μι ακούδειν. τοῦτον δέ σε ἀγνοεῖν οὐ δύναμαι, δι' ὧν ὅτι θεοῦ ἀθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ ἐδοξάσθη. Ε δι' ἀσκαλείας

λόγου οὐ μᾶλλον ἀπέλαυσε. διὸ τοσοῦτος γὰρ τοὺς τῆδε μοναχοὺς πατέρας, ἐξαιρέτῳ καὶ λόγῳ φωτοειδεῖ. οὗτος, ἵνα τις διηγήσεται ἀκριβῶς τὰ τε ἤθη καὶ τὴν πολιτείαν καταμαθεῖν, δύναται ἐν τῇ αὐτῇ συγγραφῇ τοῦ πατέρος πᾶσαν τὴν τῆς διδαχῆς αὐτοῦ ἐξαγωγὴν διηγεῖσθαι. ὁ γὰρ ἄγιος ἐκεῖνος ἀνὴρ οὐδαμῶς ἠδυνήθη ἄλλως πως διδάξαι, ἢ παιδεῦσαι εἰ μὴ καθὼς ἔζησεν.

Περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐξόδου, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς προείρηκεν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΖ'.

ΕΝ τῷ χρόνῳ ἐν ᾧ ἤμελλεν ὁ ἁγιώτατος οὗτος ἀνὴρ ἐκ ταύτης τῆς προσκαίρου ζωῆς ἐκδημεῖν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἐκ μήκους οἰκοῦσι τῆς ἁγίας αὐτοῦ τελευτῆς τὴν ἡμέραν ἐμήνυσε. καὶ τοῖς μὲν παροῦσι διεμαρτύρατο λέγων. μυστικῶς ἐν ἑαυτοῖς κατέχειν τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν ἀκουσθέντα. τοῖς δὲ ἀπόντων ἐμήνυσεν ὁποῖον αὐτοῖς σημεῖον γνωρίσεται, ὅτε ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ σώματος μέλλει ἐξιέναι. πρὸ δυὸ γὰρ ἡμέρας τῆς αὐτοῦ παντὸς τελευτῆς, αἰσθήσεται τὸ ἑαυτοῦ μνημεῖον ἐκλάμψει. καὶ εὐθέως πυρὶ περισφοδρότατον περιπεσὼν τῇ ὑπερβολῇ δ' ἐκαύσεως, λοιπὸν αἱ δ' ψυχῆς δυνάμεις ἐλειπούρησαν. ὁρῶν δὲ ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡς εἰκὸς ἦν, ἐκ τοῦ λαβρωτάτου πυρετοῦ ἐκλιμαινόμενον, τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ βασταχθῆναι ἑαυτὸν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ ἀπεσκηνώθη ποιῆσαι. ἐκεῖ οὖν τὸ ἑαυτοῦ ἔξοδον τὴν ὑποδοχὴν τοῦ διαφθορικοῦ σώματός τε καὶ αἵματος ἐσήρισε. καὶ ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν ἑστὼς, ταῖς αὐτῶν χερσὶ τὰ ἀδυνατα μέλη ὑποστηριζόμενος ὑψώσας ἐν τῷ οὐρανῷ τὰς χεῖρας, ἔζη κατὰ ἀπολαὺς, καὶ τὸν ἡγιασμένον καὶ καθαρωτάτῳ αὐτοῦ ψυχῇ σὺν τῇ προσευχῇ εἰς οὐρανοὺς ἀνεσφίβησε. ἐν αὐτῇ οὖν τῇ ἡμέρᾳ δυσὶν ἀδελφοῖς τῷ μὲν ἑνὶ ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ ἡσυχάζοντι, τῷ δὲ ἑτέρῳ μήκοθεν οἰκοῦντι διακάλυψις μία καὶ ἐφάνελος ἐφάνη. εἶδον τοίνυν ἑκάτεροι καὶ ἰδοὺ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ κελλίου αὐτοῦ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ παρατεινομένη ἐκ σπιρικῶν ἱματίων ὅλη ἐρωμένη, καὶ λαμπάδες ἀμέτρητοι ἐν αὐτῇ κατὰ ἀπολαὺς ἐπορδίνως κεκόμβωμαι καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εὐχήμων. καὶ φωνὴρ τῷ χήματι ὑπῆρ αὐτῶν ἔσωθεν ἴσως ἠρώτα τούτους, λέγων. τίνος ἔζη ἡ ὁδὸς αὕτη, ἢ καταποεῖτε θαυμάζοντες; αὐτῶν δὲ ἀγνοεῖν ὁμολογησάντων ἔφη πρὸς αὐτούς. αὕτη ἔζη ἡ ὁδὸς, δι' ἧς ὁ τοῦ θεοῦ ἀγαπητὸς Βενεδίκτος ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνέρχεται. τότε οὖν συνῆκαν τὴν τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς τελείωσιν. καθάπερ γὰρ οἱ παρόντες μαθηταὶ ἐθεάσαντο ὁμοίως καὶ οἱ ἀπόντες διέγνωσαν ἐκ τοῦ προλεχθέντος αὐτοῖς σημείου. ἐπάφη δὲ τὸ ἡγιασμένον αὐτοῦ σῶμα ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ μακαρίου ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ἐν ᾧ περ τὸν τοῦ ἀπόλλωνος βωμὸν κατέστρεψεν. ἐν τὸν εὐκτήριον οἶκον τοῦ προδρόμου σωτῆρος ἐποίησατο.

Περὶ ἀθεΐσης γυναικὸς, καὶ προσευχῆς τοῦ ἁγίου.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ'.

ΕΝ τῷ ἀπηλαίῳ τῷ ὑπὸ τὸν λάκκον, ἐν ᾧ τὸ πυρὶ κατέφησε, ἕως τοῦ παρόντος, εἰ μὴ πάνυ ὀλίγοι αὐτόμβροι προσέρρυτα, μήτε θαυμάτων χάρις ἐκλάμπει. ὅπερ γὰρ διηγοῦμαι πρᾶγμα ἀρτίως αὐτόθι γέγονε. γυνή τις ἦν κατὰ φύσιν ἐκ κάσα φρενῶν, ἐν ὄρεσι καὶ κοιλάσιν, ὕλαις τε καὶ πεδίοις νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν πλανζομένη ἐπλανᾶτο. ἐκεῖ δὲ καὶ μόνον αἰνιλίπτο ἵνα θα ταύτῃ ἡ ἀτονία καθυβδεινὶ ἀγκαζεν. ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ λείπα κατὰ τὴν ἔρημον ἐπλανᾶτο. ἐν τῷ τοῦ μακαρίου ἀνδρὸς Βενεδίκτου ἀπηλαίῳ ὁδηγηθεῖσα, ἀγνοοῦσα εἰσῆλθε καὶ ἔμεινεν. πρωΐας δὲ ἐλομβώσης οὕτως ὑγιὴς τῷ φρονήματι ἐξῆλθεν, ὡς ὅπου οὐδέποτε βλάβην φρενῶν ποτὲ ὑπέμεινεν. ἡ τις ἐν παντὶ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἐν τῇ δωρηθείσῃ αὐτῇ ὑγείᾳ διέμεινεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τί τοῦτο εἶπε λέγομεν, ὅπερ ἐν τοῖς τῶν ἁγίων μαρτύρων λευκαῖοις θεωροῦμεν γινόμενον; πλεῖον γὰρ χεῖρον εἰπεῖν θαυματουργίαν ὑπολαμβάνεται ἐν τοῖς εὐκτηρίοις, ἐν οἷς λείψανα ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν κατατίθενται. Ἢ περὶ ᾧ τὰ τούτων κατάκεινται σώματα. πληρισάτως μὲν οὖν κἀκεῖ τὴν τοῦ θεοῦ χάριν εἶπε μεθ' ὁμοίως, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτῶν σώμασιν. ἐκεῖ δὲ μᾶλλον μεγάλα σημεῖα ὑπιδεικνύουσι, ἔνθα ὅλῳ τῷ σώματι οὐ κατάκεινται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐνθα τὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων σώματα κεῖνται, διεγαμὸς πέφυκε οὐκ ἔζειν, ὅτι πολλὰ σημεῖα δύνανται ὑπο-

ται δηλ δεῖξαι. ὥσαυτως καὶ φωτιοῦσιν. τοῖς γὰρ καθαρᾷ τῇ λογισμῷ προσερχομένοις, ἀμέτρητα θαύματα ἐπιδείκνυσι. δῆλα δὲ τῷ ἐν διεγερμοῖ ὑπάρχειν τοὺς αἱρετικοὺς τῷ λογισμῷ ἐξακειμένους, ὡς μὴ παρεῖναι τοὺς ἁγίους ἵνα τὰ αὐτῶν ὁλικῶς οὐ κατοικίσηται σώματα. καὶ ὡς ἐκ τούτου τοὺς προσερχομένους μὴ εἰσακούεσθαι, ἐκεῖ μᾶλλον αὐτοὺς ἀναγκᾷ ὑπ ὄξυν μεγάλα σημεῖα δηλ δεῖξαι, ἵνα ἅπερ τῆς ἑαυτῶν παρουσίας ὁ ἀδελφὸς λογισμὸς διεγείρει. ὧν δὴ ὁ νοῦς ἐξαρμόμενος ἐν τῷ θεῷ ὑπαρχει, οὗτοι ἐν τῇ πίστως ἀξιώματι ὄντες, γινώσκουσιν ὕτι εἰ καὶ μὴ κεῖνται αὐτῶν ἐκεῖσε τὰ σώματα, πλὴν ὅμως τοῦ παῖς νύχαις εἰσακούειν μὴ ἀπολιμπάνεσθαι αὐτούς. ὅθεν τοίνυν καὶ αὐτὴ ἡ ἀληθεια ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς χριστὸς, ἵνα πίστις τῆς τοὺς μαθητὰς παροδήση εἶπεν. εἰ μὴ ἐγὼ ἀπέλθω ὁ παράκλητος οὐκ ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς. φανερὸν οὖν ὑπάρχει, ὅτι τὸ παράκλητον πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς προέρχεται, καὶ ἐν τῷ υἱῷ δξαμβάνει. τίνος οὖν χάριν ἑαυτὸν ὁ υἱὸς παρδιδόναι λέγει; ἵνα ἐκεῖνος ἔλθῃ ὃς τις οὐδέποτε ἀπ αὐτοῦ ἐχωρίσθη; οἱ μαθηταὶ ἐν σαρκὶ τὸν κύριον ὁρῶντες τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦτον παίοντα θεωρεῖν ἐπεθύμουν. ὀρθῶς οὖν αὐτοῖς ἐρρέθη. εἰ μὴ ἐγὼ ἀπέλθω ὁ παράκλητος οὐκ ἔρχεται. τουτέστιν εἰ μὴ τὸ σῶμα ὑποκρύψω, τί ἐστιν ὁ τοῦ πνεύματος πόθος οὐ δικαίως. καὶ εἰ μὴ ἐμὲ καταλείψητη σωματικῶς θεωρεῖν, οὐδέ ποτε μανθάνετε πνευματικῶς με ἀγαπᾶν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίσκει ὁ λέγεις.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ὀλίγον λοιπὸν ἐκ τῆς σωτυχίας παυσώμεθα. ἵνα ἐαὶ εἰς τὰ ἄνω λοιπῶν θαύματα τὸν λόγον. ἐν τῇ διηγήσει παρεκτείνωμεν, δ ὠφαμεν τοῦ λέγειν ἐξ τῆς στιγήσως ἀναχωρίσωμεν.

ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ ΒΙΒΛ. ΔΕΥΤ.

ΤΕΛΟΣ.

HOc Ioco animaduertat Lector, verba illa, quæ habentur linea nona huius pagi-næ, scilicet: Φανερὸν οὖν ὑπάρχει, ὅτι τὸ παράκλητον πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς προέρχεται, καὶ ἐν τῷ υἱῷ δξαμβάνει: idest: *Apertè igitur patet, quòd Paracletus Spiritus à Patre procedit, & in Filio permanet*; longè aliter legi apud Gregorium Latine, nempe, *Cum enim conſtet, quia paracletus Spiritus a Patre ſemper procedat & Filio*. Ex quo manifeſtè apparet, a Græcis poſtea Zachariæ Papæ verſionem fuiſſe depraua tam, vt bene notauit Ioannes Diaconus lib. 4. de vita eiuſdem B. Gregorij cap. 75. de Dialogis loquens, his verbis: *Quos libros Zachariæ, Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Epiſcopus, Græco, Latinoq. ſermone doctiſſimus, temporibus Conſtantini Imperatoris, poſt annos ferme centum ſeptuaginta quinq. in Græcam linguam conuertens, Orientalibus Eccleſijs diuulgauit: quamuis aſtuta Græcorum peruerſitas in commemoratione Spiritus ſancti a Patre procedentis, nomen Filij ſuaptim radens, abſtulerit*. Hæc Ioannes Diaconus.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ ΔΙΑΛΟΓΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ σαυλίνου ἐπισκόπου πόλεως νωλίων.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

ΕΝ τοῖς προσέχειν μὲ τοῖς γειτνιάζουσιν σαβίνοις, καὶ τοῖς τούτων ζαύμασι τὸν λόγον ἐν ὀλιγοβίβλοις, τὰ μεγάλων τὰ ἔργα κατέλιπον. τοῦ γὰρ σαυλίνου τὸ ζαῦμα τῆς τῶν νωλίων πόλεως ἐπισκόπου, πίνα οὐ κατεπάτησεν; ὃς τις καὶ χρέος καὶ τὴ τοῦ ζαύματος δωσάμει, σαύτων φροντιεῖ. ἡ οὖν μνήμης καταλειφθείσης, οἷς σαφῶν καὶ ὁρώμενος νομισθήσεται. τοῖς δὲ φρονεῖν θέλουσι τὰ παῦτα, ὅση δύσαμαι σωστομικὴ διηγήσασθαι. ἔθος γὰρ τοῖς παισβύταις ἡμῶν τὴν καλῶν τὰ ἔργα ἀπουδαίως γνῶσαι ποιῆσαι τοῖς τὴν διηγῆσιν ἐπόμενοι διηγήσασθαι. ὅσον δὲ τοῦ φρονεῖν θέλοντος εὐλαβεῖσθαι ἀεὶ δεῖ τὸ φαῦλον ὄνομα ἐδήλωσεν ἡ ἐπωνυμία. τὸ γὰρ αὐτοῦ ἔργον ζαυμαστόν. εἰς οὐδὲν τὰ ἐκείνων οἰκοδομήματα ἐμπονήματα ἰαυτὸν παρίτεινεν. ὅθεν μοι λοιπὸν θᾶσα ἀνάγκη ὑπάρχει περὶ τὴ μνήσης αὐτοῦ πολιτείας τοσοῦτον ἀσφαλῶς πιστεῦσαι, ὡς ὃν ἐκείνα ἄτερ λέγουσι, τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς ἰθιώθρησα. ἐν τοῖς χρόνοις τοίνυν τῆ λυασματῶν οὐανδάλων, πολλοὶ τάποι τὴ Ἰταλίας ἔρημοι γεγόνασι. σαφτιλῶς δὲ, τὰ μέρη τὴ καμπανίας οἰκήτα κατέσησαν, πολλοὶ οὐδ' ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλωτιδίντες, ἐκ τῆς ταύτης ἐν τῆ χώρα τὴ ἀφρικῆς ἀπενέχθησαν. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος σαυλῖνος, σαῦτα ὅσα εἰς τὰ τοῦ ἐπισκοπείου χρείαν εἶχε, τοῖς αἰχμαλώτοις καὶ τοῖς δημόβιος διέδωκε. λαῖκα δὲ λοιπὸν, οὐδὲν αὐτῷ σαφτάπασιν ὑπελείφθη, ὅπερ τοῖς αὐτοῦ δοῦλα δοῦλα ὀρείλοις, ἡ μέρα πὶ χρήματος πρὸς αὐτὸν ἤλθε, λέγουσα, τὸν ταύτης ἰδὸν παρὰ τοῦ γαμβροῦ τοῦ ῥηγὸς τῆ οὐανδάλων ἐν τῆ αἰχμαλωσία ἀσκηνοπηγίᾳ, καὶ παρὰ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ τὰ παῦτα ἠκροάσθη. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος σαυλῖνος, ἐαῦτὸν ἀπεκρίθη λέγων. γύναι, τί, σὺ δωρήσασθαι οὐκ ἔχω. ἐμὲ δὲ ἰαυτὸν δοῦλόν σου ὑπεξούσιον δέδωμι. καὶ ἵνα τὸν ἰδὸν ἀπολάβῃς, ἐμὲ δὲ αὖτ' αὐτοῦ εἰς δουλείαν παράδος. ἐκείνη δὲ ἐκ τόματος τοιούτου ἀεδοῦς τοῦτο ἀκούσας ἐυσεργμὸν μᾶλλον, ἢπερ σωτηθείαν ἔδη δέησεσθαι, αὖτὸς δὲ δόμος ἀεὶ καὶ ἀγχίνους ὑπαρχεν. καὶ τοῖς ἔξω φιλοπόνως πεπαιδευμένος, τῆ δισαζούσῃ γνώμῃ ταχέως παρήκουσε, ὅπως τὰ λεχθέντα αὐτῇ ἀληθῆ ἔδη πιστιωθῇ. καὶ δὴ τῷ τοῦ ἰδοῦ αὐτῆς ἀπέρυσιν, τὸν ἐπίσκοπον εἰς δουλείαν παραδοῦναι μὴ δέλοισα. ἐπορεύθησαν τοίνυν εἰς ἀφρικὴν ἀμφότεροι. προτερχομένου δὲ τοῦ γαμβροῦ τοῦ ῥηγὸς, ὃς τις τὸν ἰδὸν αὐτῆς ἔσχεν, ἡ χήρα φροσήλθεν αὐτῷ δυσωροῦσα, ὅπως τὸν ἰδὸν αὐτῆς ἀπολάβῃ. ὁ δὲ βάρβαρος ἐκείνος αὐθ' ὑπ' οὐρὰν ἡ ὑπερηφανείας ὑπερμεγέθους. καὶ τῆ παρηχρομένῃ χάρᾳ ἡ καθιωδέστως φυσιούμενος, ἠ μόνον τῦτο ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἀκοῦσαι ἐβδελύξατο. ἡ δὲ χήρα προσέθετο, λέγουσα. ἰδοὺ τὸν ἀνθρωπον τοῦτον ἀντίσομον ὑπὲρ αὐτοῦ παρίχω. μόνον ποίησον ἰναπαλαγχίαν εἰς ἐμὲ, καὶ τὸν μονογνῆ μου ἰὸν ἀπόδος μοι. ἐκεῖνος δὲ ἱλαρὸν προσώπῳ τὸν ἄνθρωπον θαυσάμενος, ποίαν τὴν ἐλπίδα ἐπέχετε; ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος σαυλῖνος, ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων. τέχνιμὲν οὐδένα οὐκ ἔδησαμαι. κἠκουν δὲ καλῶς ἐπιμελήσασθαι γινώσκω. τοῦτο δὲ ὁ ἴδιτικὸς ἀπὸ ῥιείνος ἀκούσας, ἡδέως πάνυ ἐδέξατο, ὅτι ἐν τῇ τοῦ κήπου ἐπιμελείᾳ ἔμπειρος ὑπῆρχε. ἐδέξατο οὖν αὐτὸν δεδομένον, καὶ τὴν παρακαλοῦσαν γυναῖκα τὸν ἰδὸν αὐτῆς ἀποδοῦναι. ὃν λαβοῦσα δὸς σὺν ἐν ἀφρικῇ χώρᾳ ὑπεχώρησεν. ὁ δὲ σαυλῖνος τῷ φρονεῖν ἀεὶ τοῦ κήπου ἐπιμελείας ὑπεδέξατο. ὁ οὐδ' ἀφροληχθεὶς γαμβρὸς τὸ ῥηγὸς, συγχοτέρας εἰς τὸν κῆπον εἰσέρχεσθαι ἤρξατο. καὶ μὴ τῦ ἰαυτὸ κηπουροῦ πρὸ πων συζητῶν, ἀφόρμα τοῦτον σφρὸν ὑπάρχειν διατάμενος, πάντας τὲς οἰκιακοὺς αὐτῷ φίλους καταλείψας

καταλάβῃς, μετ' αὐτῆ δίκαιος συναντύγχανε, καὶ τοῖς αὐτοῦ κατάζυφα ῥήμασιν, ὁ δὲ παυλῖνος εἰς τὸν τούτου ξάπεζαν κοδίμβητα καὶ ἔυοσμα βότανα ἐχορήγει. καὶ τὸν ἄρτον πορίζόμβμος, εἰς τὸν τοῦ κήπου φροντίδα ὑπέςριφεν. ἐν ᾧ δὲ τᾶτο ἐπὶ πολὺ ἐπράτετο, ἔν τινι ἡμέρᾳ τῆ κυρίου αὐτῆ μετ' αὐτῆ συντυγχάνοντος, πρὸς αὐτὸν ὁ παυλῖνος ἐν μυςηρίῳ ἔφη. βλέπεις τί πράττειν μέλλεις, καὶ πῶς τὸ ἦβ οὐανδάλων βασίλειον διοικηθῆναι ὀφείλει προνόησαι. ἐν ταῦτα γὰρ ὁ ῥὴξ ξένοις ἅπασιν ἐπιθήσει. ὁ δὲ τᾶτο ἀκούσας, ὡς ὑπὲρ ἅπαντας ὑπὸ τῆ ῥηγὸς ἠγαπώμβμος, ἐδαμῶς ἠσύχασεν. ἀλλ' ἔτι πρὸς τῆ ἑαυτῆ κηπουρᾶ ἀκήκοε, τᾶτο ἐμιμύσατο. ὁ δὲ ῥὴξ τᾶτο ἀκούσας, ἀπεκρίθη, λέγων. ἐγὼ θέλω θεωρῆσαι τὸν ἄνδρα τᾶτον περὶ οὗ λέγεις. ὁ δὲ τούτου γαμβρὸς, ὁ πρὸς κηρὸν ἐυλαβέςατος παυλῖνος διαπότης ἐπεκρίθη, εἶπε. κοδίμβητα ἐκ τῆ κήπου ἐν ταῖς ἀρίςαις μου ἀγαγεῖν ἔωθεν. ταῦτα οὖν αὐτὸν εἰς τὸν σὸν ξάπεζαν ἐνέγκαι ποιήσω, ἵνα γνῶς τίς ὅςιν ὁ ταῦτά μοι εἰπών. ὄθεν ἐγένοντο. λοιπὰ γὰρ ὁ ῥὴξ ὅλη ταῖς ἀρίςαις ἠκούμβησεν, ἐκ τῆ καμάτου αὐτῆ ὁ παυλῖνος περίσσια βότανα, καὶ χλωρὰ κοδίμβητα βαςάζων εἰσῆλθεν. τᾶτον δὲ ὁ ῥὴξ ἀφῆνε θαςάμβμος, ἐξόμαξε. τὸν δὲ τούτου διαπότην, ὃς ἦν ἑαυτῆ θυγαζὸς, πλησίον ἑαυτῆ προσκαλεσάμβμος, τὸ μυςήριον ὅπερ πρότερον λῶ ἐπεκρύφας, ἐφανέρωσεν αὐτῷ, λέγων. ἀληθὲς ὅςιν ὅπερ ἀκήκοας. ἐν τῇ νυκὶ γὰρ ταύτη ἐν ὁράματι ἐθεασάμεν ἄγγελον τινα, ὅτι βήματος κατ' ἐμοῦ καθεζομένους, ὧν μεταξὺ καὶ οὗτος συνεκαθέζετο, καὶ τὸ φλαγέλλιον ὅπερ ποτὲ ἔλαβον τῇ αὐτῶν κρίσει ἐπήρθη μοι. ἐρώτησον οὖν αὐτὸν τίς ὑπάρχει, ἐγὼ γὰρ τᾶτον τὸν ἄνδρα τὸν ἐν τοσούτῳ ἀξιώματι ὄντα λαϊτίκον καθὼς φαίνεται, οὐκ ὑπολαμβάνω. τότε ὁ τῆ ῥηγὸς γαμβρὸς κατ' ἰδίαν παυλῖνον λαβὼν, τίς ὑπάρχει, ὑπεζήτησε. πρὸς ὃν ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἀπεκρίθη, λέγων. δοῦλός σου εἰμὶ, ὃν ὑπὲρ τῆ ἰδίου κ' χάρας αὐτίσωμον ἐδέξω. ἐκεῖνος δὲ πεποιημβμώς ἐπεζήτ. ἐχὶ τί πυϊ ὄζω, ἀλλὰ τὸ ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῆ ὑπῆρχε. περὶ τούτου οὖν ὅλη πολὺ ἐρώτησας, ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ςεμνοθεὶς καὶ τοὺς ὄρκους ὡς αὐτῷ ἐπήγαγε παραβεῖν μὴ δυνάμβμος, ὅτι σκοπον ἑαυτὸν ὑπάρχειν ὡμολόγησε. τᾶτο δὲ ὁ κατέχων αὐτὸν ἀκύσας, σφόδρα ἐφοβήθη, καὶ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης προσευχὴν αὐτῷ, λέγων. αἴτησαι παρ' ἐμοῦ ὃ θέλεις, ὅπως ἐν τῇ γῇ σου μὴ μεγίςων δώρων ὑποσρέψῃς πρὸς ὃν ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος παυλῖνος ἐπεκρίθη, εἶπε. ἓν ὄζιν δι' ἐργασιῶν δῶρον ὁ αὐτός μου, ὅπερ μοι καὶ παραχεῖν δύασαι, ἵνα πάντας τοὺς τ' πόλεώς μου αἰχμαλώτους ἀπολύσῃς. παράτα οὖν ἐν πάσῃ τῇ τ' ἀφρικῆς χώρᾳ ἐπεζιῆλθεν, ἐν πλοίοις ἅπαντας μετὰ σταρχιῶν ἀναβίνας, ὑπὲρ τ' τοῦ δ' λαβεζάτου ἀνδρὸς παυλίνου πληροφορίας σωνοδοιπορουῦντας αὐτῷ ἀπελύθησαν ὑ μὴ πολλὰς δὲ ἡμέρας ὁ ἦβ ἐανδάλων ἐτελειώθη. καὶ τὸ φλαγέλλιον ὅπερ εἰς τὸν ἑαυτῆ ἐξωλόθρευσεν, εἰς δὲ ἦβ πιςῶν παρδεία τῆ θεοῦ παραχωρουῦντος ἐκράτει, τοῦτο ἀπεβάλετο. οὕτως οὖν γέγονεν, ὥςε ὁ τῆ παντοδυνάμου θεοῦ οἰκέτης παυλῖνος ἀληθῆ ἔδ τὰ μέλλοντα προείπη. καὶ ὁ ἑαυτὸν μόνον εἰς δουλείαν παραδοὺς, μὴ πολλῶν ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν ὁποσρέψῃ ἐκεῖνον μιμησάμβμος τὸν τῷ μορφὴ τοῦ δούλου ἀναλαβόντα. ἵνα ἡμεῖς μηκέτι ὦμβμ δοῦλοι τ' ἁμαρτίας, ὕπνος τοῖς ἔχνεσι ὁ παυλῖνος ἐξακολουθήσας, πρὸς κηρὸν μόνος ἐκ θελήματος δοῦλος γέγονεν. ὅπως ὕςερον μετὰ πολλῶν ἐλευθέρος ἦβ ἥκῃται.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἐν ὅσῳ μι σωέβη ἀκοῦσαι, ὅπερ μεμήσασθαι οὐ δύαμαι, δακρύσαι μᾶλλον ἡδέως ἔχω, ἢ περ τι λαλῆσαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρὸς ἐγγράφως ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ἀπόκειται. ἔτι ἐν ᾧ λοιπὸν ὁ πόνος τῇ πλευρᾷ αὐτοῦ ἦφατο, καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις λίθ, παντὸς τοῦ οἴκου μόνητος, τὸ καβέλλιον ἐν ᾧ ἀσκῶν κατέκειτο, σῴζω γιγνότος σωνεζόμαξε. καὶ πάντας τοὺς ἐκεῖσε ὄντας, σφοδροτάτῳ φόβῳ κατέπληξεν. ὕτω τι ἡ ἁγία ἐκείνη ψυχὴ ἐκ τῆ τοῦ σώματος δεσμᾦ ἀπολυθῆσα, πρὸς κύριον ἐξῆλθ' ἤμησεν. τᾶτο δὲ γέγονεν, ὅπως μέγιςος φόβος ἐπεισέλθῃ εἰς τὰς τὸν θάνατον παυλίνου θεωρῆσαι δυναθέντας. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τούτου δύαμις, λίθ ἀνωτέρω εἶπον σφόδρα μεγίςη ὑπῆρχε. νυῦ δὲ ἐπ' ἀρίσην εἰς τὰ ἦβ ἔξω θαυμάσια ἐλθωμβμ, ἅπερ καὶ πολλοῖς λοιπὸν εἰσὶν ἐγνωσμένα. κἀγὼ δὲ παρὰ τοσούτων ἀνδρῶν ἀουδαίων ἐξηγουμβμων μεμάθηκα. ὥςε περὶ τούτων πασδάπασιν διςάζαι οὐ δύαμαι.

Περὶ ἰωάννου πάπα ῥώμης.
ΚΕΦ. Β'.

ΤΩ καιρῷ ἦβ χόθων, ὁ μακαριώτατος ἀνὴρ ἰωάννης, ὁ ταύτης τ' ἦβ ῥωμαίων ἐκκλησίας παξιάρχης, πρὸς ἰουςινιανὸν τὸν βασιλέα τὸν πάλαι ἀπέβαλεν. ἀπερχομβμόν δὲ αὐτὸν ὅλη τὰ μέρη κορίνθου, χεῖρα γέγονε ἵππου πρὸς τὸ ἐν τῇ ὁδῷ τὸν παξιάρχην ὑπιβλίψαι. ἀνὴρ δὲ τις δι' ὕβρεως

δι' ἡμᾶς τοῦτο ἀκούσας, ἵππον ὃν πρὸ ὀλίγου μεγαλίου πραότητα, ἵνα τούτου σύμβιος ὀλίγα παιτὸς ἱκαθίζε-το. τοῦτον αὐτῷ προσήγαγον, ἵνα ἐν ἑτέρῳ ἀπερχομένου αὐτοῦ τόπῳ καὶ ἵππου προσφόρως διερπομένου, τοῦτον ἀνθυποστρέψῃ ὀλίγα τῷ αὐτοῦ, ὡς εἴρηται σύζυγον. γέγονε τοίνυν καὶ μέχρι τοῦ ὁρισθέντος τόπου ὁ προληχθεὶς ἀμώτατος ἀνὴρ ἐπιβὰς τοῦ ἵππου ἐπορεύθη. ἵππον δὲ ἵππου διαφόρου, ἐκεῖνον ἀπέπεμψεν. κατὰ δὲ τὸ ἔθος, ἡ τοῦ προληχθέντος διήμισέ του ἀνδρὸς σύμβιος, τοῦ ἵππου ἐπιβᾶσα θελήσασα, οὐδαμῶς τοῦ λοιποῦ ἠδυνήθη. μετὰ γὰρ τὸν καθίδρυσιν τοῦ ἀμωτάτου παξιάρχου, γυναῖκα βασάσαι οὐκ ἰσχυεν. ἤρξατο γὰρ πλείσῳ χρωτισμῷ καὶ φυσήμασι, ὅλῳ τοῦ σώματος ἀπαύστως κινούμενος ἀσατεῖν, καὶ ὡσανεὶ φθέγγεσθαι, ὅτι μετὰ τὸν τοῦ παξιάρχου καθίδρυσιν γυναῖκα βασᾶσαι οὐκ ἀνέχομαι. τοῦτο δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτὸς σοφῶς καταγνούς, πρὸς τὸν παξιάρχην τὸν ἵππον παρέθηκε ἀπίσειλε, δυσωπῶν ἵνα ὃν πρὸ αὐτοῦ καθεσθεὶς, τοῦ ἰδίου αὐτὸς ὄρους καθηγήσεται, τοῦτον ὀλίγα παιτὸς κατέχῃ. περὶ τούτου τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς καὶ ἕτερον θαῦμα ἐκ τῆς μητρὸς ἀκριβυτῶν ἀκήκοα. ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐν κωνσταντινουπόλει, εἰς τὸν πύλιν τὸν καλουμένην χρυσέαν, ἐλθόντος αὐτοῦ τὰ πλήθη τῶν λαῶν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἦλθον. καὶ ἐνώπιον πάντων τυφλοῦ δυσωπουμένου αὐτὸν, τὸ φῶς ἀποδίδω-κε. τὸν χεῖρα γὰρ αὐτοῦ ἁπτήσας, ἐκ τῆς ὀφθαλμῆς τὸ σκότος ἐφυγάδευσε.

Περὶ ἀγαπητοῦ πάπα.
ΚΕΦ. Γ'.

ΟΤ μετὰ πολιὸν δὲ χρόνον, τοῦ τῆς ζόητων πράγματος καταπήγοντος, καὶ ὁ μακαριώτατος ἀνὴρ ἀγαπητὸς, ὁ ταύτης τῆς ῥωμαίων ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας παξιάρχης ἠγούμενος, ἦ, δι' ὁσίας θεᾶ, νυὶ δουλεύω ἐγὼ, πρὸς ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα ἀπέβαλεν. ἀπερχομένου δὲ αὐτοῦ ἐν τοῖς τῆς ἑλλάδος μέρεσιν, ἵν' που ἡ μέρα προσεωρήθη αὐτῷ ἄθρωπος χωλὸς ἐκ βυβῶς. πρὸς τὸν ἱκανθίωσαν ὑπ' αὐτοῦ. ὅς τις οὔτε οἱονοῦν ῥῆμα φθέγξασθαι ἠδύνατο, ἔτι ἐκ τῆς ποτὲ αἰκείας. διὰ-κα δὲ τοῦτον, δακρύοντες οἱ πλησίον αὐτοῦ τοῦ παξιάρχη προσεύχεσθαι, ὁ τοῦ θεοῦ ἄθρωπος ἐπιμελῶς ἐπεζήτησεν ἐὰν ἔχοι πίστιν περὶ τὸν αὐτὸν ἰάσεως. αὐτοὶ δὲ ἐν τῇ τοῦ θεοῦ δυνάμει, ὡς ἐκ τῆς ἀρχηγίας πίστου τὸν ἐλπίδα τούτου σωτηρίας ἐβεβαιωμένῳ ἑαυτὸν ἔχειν ὡμολόγησαν. τότε παρέθου ὁ δι' ἀβίστατος οὗτος ἀνὴρ τῇ δυνῇ ἐπέκλινε. καὶ τὸν τῆς λειτουργίας ἀκολουθίαν ἐπιτελίσας, θυσίαν ἐνώπιον τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ προσεύχετο. πληθείσης δὲ τῆς λειτουργίας, ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξελθὼν, τὸν χωλὸν τὸν χεῖρα ἐκράτησε, παντὸς τοῦ λαοῦ παρισταμένου καὶ θεωροῦντος. καὶ τοῦτον δὶ θέως ἐκ τῆς γῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ τῆς ποδῶν σάσει ἀνέστησε. ἐκ δὲ τοῦ διαπορθοῦ σώματος ἐν τοῦ σῶμα αὐτοῦ βαλὼν, παραχρῆμα καὶ ἡ πάνυ ἡ βυβὴ γλῶσσα ἐκείνη ἐλύθη, καὶ λαλεῖν ἤρξατο. θαυμάσεως δὲ πάντες ἢ παρισῶντες, σὺν τῇ χαρᾷ δακρύων ἐπλήρουντο, τοὺς δὲ λογισμοὺς αὐτῶν φόβος κατέ-χει, καταγνόντες τί ἀγαπητὸς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἐκ τῆς βοηθείας πίστου ποιῆσαι ἠδυνήθη.

Περὶ δάπου ἐπισκόπου πόλεως μιδιολάνων.
ΚΕΦΑΛ. Δ'.

ΕΝ τοῖς χρόνοις τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἰουστινιανοῦ, δάπος ὁ τῆς μιδιολάνων πόλεως ἐπίσκοπος, ὀλίγα πρᾶγμα τῆς πίστεως, ἐν κωνσταντινουπόλει ἀπήρχετο. καταλαβόντος δὲ αὐτὸν εἰς κόρινθον, οἶκον δι' ῥίζωρον, εἰς τὸ ἀπληκεῦσαι αὐτὸν ἐζήτει, ὅς τις πᾶσαν τὴν σωσθίαν αὐτοῦ χορη-σαμένου ἠδυήσηται. μὴ δι' ῥίσκοντος δὲ αὐτῷ, ἐθαύσατο οἶκον ὑψηλὸν καὶ δι' ἀρμόσου μεγέθους, καὶ τοῦτον ἑτοιμασθῆναι αὐτῷ εἰς τὸ ἀπληκεῦσαι προσέταξεν. οἱ δὲ τούτου τοῦ τόπου παρόντες, ἔλεγον, μὴ δύ-νασθαί τινα ἐν αὐτῷ εἰσοικισθῆναι, ὀλίγα τὸ πολλοῖς λοιπὸν ἔτεσι τὸν ἐβέβολον αὐτόθι κατοικῆν καὶ τούτου χάριν ὀλέκιστον αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ εὐλαβέστατος ἀνὴρ δάπος, ἀπεκρίθη, λέγων. μὴνοῦσι, ὀλίγα τοῦ-το ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ παρόντα ὀφείλομεν, δι' ὃ τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ τὸν τῶν ἀνθρώπων κατοίκησιν ἐξ αὐτοῦ ἀπεδίεξε. ἐν αὐτῷ οὖν ἑτοιμασθῆναι αὐτὸν τὸν καταμονὴν ἐκέλευσεν, ἀμερίμνως ὑποφέρειν τὰ τοῦ ἀρχαίου ἐχθροῦ παλαίσματα προθυμούμενος. εἰσῆλθε τοίνυν καὶ ἐν αὐτῷ κατέμεινεν. ἐν δὲ τῇ νυκτερινῇ ἡσυχίᾳ, ἐν ὅσῳ ὁ τοῦ θεοῦ ἄθρωπος ἀνεπαύετο, ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς, ἤρξατο μιμεῖσθαι ἀναριθμήτοις φωναῖς, καὶ μυίσεως κραυγαῖς, βρυγμοὺς λεόντων, βοὰς προβάτων, κραυγὰς ὀνάγρων, συριγμοὺς ὄφεων, χοίρων γρυγμοὺς, καὶ πουπικῶν κλαγγάς, ταῖς δὲ φωναῖς τῆς τοσούτων θηρίων, δι' ὧν διανυηθεὶς ὁ δάπος, ἀνέστη καὶ σφόδρα θυμωθεὶς κατὰ τοῦ ἀρχεκάκου ἐχθροῦ ἤρξατο μεγίστῃ φωνῇ κράζειν, καὶ λέγειν· καλῶς σοι σωμάβη ἐλπεσεν. σὺ γὰρ εἰ ὁ εἰπών, θήσω τὸν θρόνον μου ὑπεράνω τῆς νεφελῶν τοῦ ὕρανοῦ, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ, ἰδοὺ ὄφις τὸν ὑπερφαινείαν σου, χοίρων καὶ πουπικῶν ὅμοιος γέγονας. καὶ ὁ μιμησάμενος τὸν θεὸν ἀναξίως θελήσας, ἰδοὺ ὡς εἶ ἄξιος, θηρία μιμεῖσθαι. ὁ δὲ πονηρὸς δαίμων τὸν τοῦτον φωνὸν, ἐν ἔτεσι πάνυ, ἐκ τὸν αὐτοῦ καταρρυφὸν εἰσχω-θὺς, εἰς

θεὶς, εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον, πρὸς τὸ ποιεῖν ἐνδύγματα, τοῦ λοιποῦ οὐκ εἰσῆλθεν, οὕτως αὖθ ἐπ' ἐχάτου, τῷ πιςῶν κατακτήριον ὁ αὐτὸς οἶκος γίγονεν. ἰώνα γὰρ εἰς αὐτὸν ἐς ἀληθῶς πιςὸς εἰσῆλθεν, παρῆλθε τὸ πνεῦμα τοῦ ψεύδους καὶ ἄπιεν ἐξ αὐτοῦ ἀπίσω. ἴδωμεν τοίνυν λοιπὸν, ἵνα τὰ ἀρχαῖα παρασωπήσωμεν, & εἰς ταῦτα, ἅπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν γεγόνασιν, ἔλθωμεν.

Περὶ σαβίνου ἐπισκόπου πόλεως καρουσίας.
ΚΕΦΑΛ. Ε'.

Ανδρές τινες δι' ἀβίςατοι, καὶ παύ σπουδαῖοι, ἐκ τῆς μερῶν τῆς ἀπουλίας χώρας ὑπαρχοντες, τοῦτο, ὅπερ παρὰ πολλοῖς δι' πλάτους ἐν εἰδήσει γίγνται, περὶ σαβίνου τοῦ τῆς καρουσίας πόλεως ἐπισκόπου, μαρτυρουῦντες, ἔλεγον, ὅτι ὁ αὐτὸς αἰὴρ τῇ μακρᾷ λοιπὸν γήρᾳ, τὸ τῇ ὀφθαλμῇ φῶς ἀπεβάλετο, ὅτε παντάπασι μηδὲν θεωρεῖν. περὶ τούτου ὁ τῇ χρόθων ῥὴξ τόπλας προφητείας ἔχειν αὐτὸν ἀκροᾶς, οὐδαμῶς ὑπέςειλεν, ἀλλ' ἐκπειράσαι, ὅπερ ἤκουσεν, ἠγωνίσατο. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς μέρισι τούτου καταλαβόντος, ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εἰς ἄβιςον τοῦτον ἐκάλεσεν. ὃν δὲ τῆς ξαπίζης λοιπὸν ἐλθόντες ἀκουμβῆσαι ὁ ῥὴξ οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' εἰς τὰ δεξιὰ μέρη σαβίνου τοῦ δι' λαβεςάτου ἀνδρὸς ἐκαθέσθη. ἐν ὅσῳ δὲ ὁ παῖς κατὰ τὸ ἔθος, τὸ τοῦ οἴνου ποτήριον, τῇ αὐτῇ δι' λαβεςάτῳ ἀνδρὶ ὑπεδίδου, μυςηρίως ὁ ῥὴξ τὴν χεῖρα ἐκτείνας, τὸ ποτήριον ἔλαβε, καὶ αὐτὸς λοιπὸν δι' ἑαυτοῦ εἰς τόπον τοῦ παιδὸς, τοῦτο τῇ ὑπισκόπῳ ὑπεδίδου, θέλων δεῖξαι ἐν ἀγνώσει πνεύματι ὑπηκόους, τοὺς αὐτῇ τὸ ποτήριον ὑπεδίδοσαν. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος τοῦτο διεξέβλεπε, καὶ τοι τὸν ὀφθαλμοὺς οὐ τα μὴ θεωρῶν, εἴπε ζήσῃ αὕτη ἡ χείρ. ἐν δὲ τῇ λόγῳ τούτῳ δι' ὀργισθεὶς ὁ ῥὴξ, ἅμα καὶ κατηχήθη δι' ὧν ὑπ' αὐτοῦ ὑποπέπτωκεν. εἶτα δὲ ἐζήτει ἐν τῇ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ ὕρα. τούτου τοῦ δι' λαβεςάτου ἀνδρὸς ἐν τῇ παρεκτεθείσῃ τόπῳ ζωῇ, καὶ εἰς μακρὰν γῆρας ἐληλακυίας, ὁ τούτου ἀρχιδιάκονος, τῇ ὀλιθυμίᾳ & ὑπισκοπῆς ἐκκρεμόμενος, διὰ ποτὲ δηλητηρίου θανατῶσαι αὐτὸν ἠθέλησεν. διὰ δώρων γὰρ τῷ τοῦ ὑπηρέτου αὐτοῦ ψυχῷ διαφθείρας, παρεσκεύασεν, ἵνα οἶνον μεμιγμένον τῇ ἰᾷ, τὸ ποτήριον αὐτῇ ὑπεδώσῃ ἐν τῇ & ἰδιάσεως ὥρᾳ. τὲ δὲ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ὑπὲ τῇ ἐσιαθῆναι ἀνακληθέντος, ὁ τοῖς δώροις διαφθαρεὶς παῖς, τὸ ἰοῦ τὸ ποτήριον, ὅπερ παρὰ τοῦ ἀρχιδιακόνου ἔλαβε, τῇ ἁγίῳ τούτῳ ἀνδρὶ ὑπεδίδοσεν. πρὸς ὃν ὁ ὑπίσκοπος ἔφη. σὺ πίε τοῦτο, ὅπερ ἐμοὶ προσέφερες. ἔνδομος δὲ ὁ παῖς γδυόμενος διὰ τὸ ἑαυτὸν ὑπαίτιον εἶναι, ἠθέλησε μᾶλλον τοῦτο πιεῖν καὶ ἀποθανεῖν, ἤπερ βάσανα ὑπομεῖναι, διὰ τὴν τόλμαν τοῦ τοιούτου φόνου. ἐν ὅσῳ δὲ ἐν τῇ ἑαυτοῦ σώματι τὸ ποτήριον ὑπήγαγεν, ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, διεκώλυσεν αὐτὸν, λέγων. μὴ πίῃς αὐτό, ἐμοὶ δὲ μᾶλλον αὐτὸ δὸς, καὶ γὼ αὐτῇ πίνω. ἐκείνῳ δὲ τῇ δόσαντί σοι αὐτὸ, ἅπαλθε καὶ εἰπὲ, ἐγὼ μὲν τὸν ἰὸν πίνω, σὺ δὲ ὑπίσκοπος οὐ μὴ γδυνήσῃ. ποιήσας οὖν τὸ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ σημεῖον, ἀμερίμνως ὁ ὑπίσκοπος τὸν ἰὸν ἔπιεν. ἐν ἑτέρῳ δὲ τόπῳ τοῦ ἀρχιδιακόνου αὐτοῦ ὑπαρχοντος, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐτελεύτησεν. ζόφον τινα, ὡς ἵνα δεῖξῃ τοῦ σώματος τὲ ὑπισκόπου, εἰς τὰ ἐκείνου σπλάγχνα τὲ ἰοῦ εἰσελθόντος, ὥ πνι σωματικῶς εἰς τὸ ἐπαγαγεῖν θάνατον ἰὸς οὐ προσήγγισε, μᾶλλον δὲ ὁ ἰὸς τῆς ἑαυτοῦ κακίας τοῦτον ἐνώπιον τοῦ αἰωνίου κριτοῦ ἐφόνευσε.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμασά εἰσιν ὄντως, καὶ τοῖς ἡμετέροις χρόνοις σφόδρα ἐκπλήκτα. τοιαύτης δὲ & ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὄφ) μαρτυρουμένης, τίνι ἀναστρέφω αὐτοῦ τὴς διαγωγὰς, πῶς τίνι δύναμιν οὐκ ὀφείλει θαυμάσαι;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ,

Περὶ καασίου ἐπισκόπου πόλεως ναρνίας.
ΚΕΦΑΛ. ς'.

Ογδὲ τοῦτο πέρα παρασωπήσω ὅπερ παρὰ πολλῶν τῇ ἐκ & ναρνίας πόλεως καθ' ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς παραγινομένων μαρτυρούντων ἀκήκοα. ἔλεγον γὰρ, ὅτι ἐν τοῖς αὐτοῖς τῇ χρόθων χρόνοις ὁ προρρηθεὶς ῥὴξ τόπλας εἰς ναρνίαν τίνι πόλιν κατέλαβε. κάσιος δὲ ὁ & αὐτῆς πόλεως ὑπίσκοπος, ἀνὴρ πάνυ τῇ ζωῇ δι' λαβέστατος ὑπάρχων, ἐν ὑπαντήσει αὐτῇ γίγνεται. τοιαύτης δὲ πράσεως ὁ ἀνὴρ ὑπῆρχεν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πυρράκιζον ἐφαίνετο. τοῦτον τόπλας ὁ ῥὴξ θεασάμενος, οὐχὶ ἐκ φύσεως ἔφη αὐτὸν τοιοῦτον ἐνόμισεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ πολλῆς τε οἴνου πόσεως. ὅθεν καὶ παντάπασιν αὐτὸν ἐβδελύξατο. ὁ δὲ παντοδύναμος θεὸς, θέλων ὑπιδεῖξαι ὁ ποῖος ὁ βδελυχθεὶς ὑπάρχει ἀνὴρ, εἰς τὸν ναρνίας κάμπτον τῇ ῥηγὸς παραγινομένου, πνεῦμα πονηρὸν ἐνώπιον παντὸς τοῦ στρατοῦ εἰς ἕνα τῷ παθαρίων αὐτῇ εἰσῆλθε. καὶ τῶν ὠμοτάτως ἤρξατο διαρρήσσειν. ὅς πε ἐνώπιον τῷ ῥηγὸς

τοῦ μηδὲν ὀρθολογοῦντος τὸν δ' ἀναβίβασιν αὐθρα κάσιον ἀσθενῆ ὄν, ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἀθρωπος δ' χιλιαπενθακόσ, καὶ τὸ τοῦ σωρικοῦ σημεῖο σφραγῖσας αὐτὸν, τὸν δαίμονα ἐξ αὐτοῦ ἀπήλασε καὶ τοῦ λοιποῦ ἐλεύθ ερον τοῦτον αὐτὸν οὐκ ἐτόλμησεν. οὐτω τοίνυν γίγονεν, ὅτπως ὁ βαρβαρος ῥᾴδ' ἀπ' ἐκείνης λοιπὸν τῆ ἡμέρας τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ σαβαδῆ ἐκκαρδίας, ὃν πρότερον ἐβδελύσατο, ἀγᾳ τὸν πρασῶτου αὐτὸν ὑπερφέειαν. Θεσσαλόμυρος γὰρ αὐθρα τοσαύτης δωμάτιος, ἐκείνος ὁ περὶ αὐτὸν Θηριώδης λογισμὸς, ὁ τῆ ὑπερφανίᾳ κορυφούμενος, ἐπεισιὸ ἀδη.

Περὶ αὐθρίου ἐπισκόπου πόλιως φρυγίας.
ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

ΕΝ ὅσῳ τὰ γᾶ μειζόνων αὐθρῶν ἔργα διηγοῦμαι, αἴρομις εἰς αὐξάμενον ἦλθον περὶ αὐθρίου τῆ τ' πόλεως φουλδῆς ἐπισκόπου, τὸ τὲ εἰς αὐτὸν ἀ' Θέα ἐπαναστοιῶν πανοσίκει. Διόπερ μάλιστα τοὶς ἀπαγκώσκουσι φυλάττειν σαραπῶ. ἵνα οἱ τῆ σῶμα αὐτᾶ τῆ ἐγκρατείᾳ καθυποτάττοντες, κατοικίσωσι μετὰ γωναικῶν μὴ τολμήσωσι, καὶ πᾶσμασι τοσούτοις τὸ λογισμὸ καθυποβάλωσιν. σαρουσπίζουσα γὰρ μορφὴ τῶν ἐπιθυμίαν εἰσοικίζει, καὶ κακῶς ὑποκλίνει. πηρὸ οὖ γὰρ σαράγματος διηγοῦμαι, διηγήσομαι οὐκ ἔξιτ. ἱκανὰ δὲ τοσοῦτοι μαρτυρίσουσι, ὅσοι ἐν τῆ αὐτῆ πόλει κατοικοῦσιν. οὗτος τοίνυν ὁ δοῦλος θέσπισος αὐτὸ τῶν ἑαυτοῦ ζωῶν πλήρη ἀριθμὸν ὑπαφρόσυσαν διήγαγεν. καὶ δὴ ἐγκρατείας τὲ τῆ ὕδατος φυλακῶν ἱερὸς διετήρησε. μοναδίσμαι δὲ πνα ἐν πρώτῳ μεθ' ἑαυτοῦ συνοικοῦσαν ἔσχεν. ταῦτ' ἐν δὲ ἐν τοῦ ἐπισκοπτείου, ἢ τῆς ἑαυτοῦ φροντίδος ἀποβαλλομένης οὐκ ἠθέλησεν, ἐν πληροφορίᾳ ὑπαρχὼν περὶ ἑαυτοῦ κἀκείνης ἀγνείας. ταῦτ' ἐν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῆ ἐπισκοπείῳ κατοικήσασα παρεχώρησε. ἐκ τούτου οὖν τοῦ πράγματος σωιέβη, ὡς ὁ ἀρχέκακος ἰὸβρὸς, εἰς δὲ ἐν πειρασμοῦ ἐν τῆ τούτου ψυχῆ ἐπλέκτησεν. ὅθεν ἤρξατο τὸ ταύτης κάλλος τοῖς ποσοῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς ὑποπίπτειν. ὥσε καὶ ἐν κλίνῃ τὰ μὴ αὐήκοντα διαλογίζεσθαι, ἔν τινι δὲ ἡμέρᾳ ἰουδαῖος τις ἐκ τῆ τ' καμπανίας μόνον ἐν τῆ ῥώμῃ ἐγκύμλως, τὼν τ' ἀπαίας ὁδὸν διέλυσεν. ὡς τὲ ἐν τοῦ αὖω φίορῳ, πρὸς φουλδῆς ἐλθὼν, ἓ λοιπὸν τὸν ἡμέραν πρὸς ἑσπέραν κλίνασαν διατάλμος. καὶ μὴ εὑρίσκων τόπον ὅπου ὀρέλειαν κατπαλιθῆσαι, πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ βασιλικοῦ γεγονὼς, τοῦ αὐτοῦ ὄντος, ἐκεῖ ἑαυτὸν ὡρῶς τὸ μένειν εἰσήκισε. φοβηθεὶς δὲ τὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ γινόμενα κιάσματα, καὶ τοι πίστ' ἐν τοῦ σωρὸ μὴ ἔχων, ἑαυτὸν ἐπὶ σημεῖο τοῦ σωροῦ κατασφαλίσασθαι ἐφρόντισε. περὶ οὗτο μεσονύκτιον ἡσυχίας οὔσης, δῆλ' τε τὼν τοῦ τόπου ἐρημίαν, καὶ τὼν ἑαυτοῦ μόνων θόῳ βοσθεῖς, ῥηγηρῶν ἔκειτο. ἀξιος δὲ αἰτεῖσθαι, ἐδὲν ἦλθε σωτηρῶν σπλαγμάτων ὄχλοι πολλοὶ, ὡς ὅπ εἰς οἰκίαν ἐξουσίας τινὸς πιοπορούσης. ἐκεῖνον δὲ τὸν τῆ ἄλλων ὡρῶτον ὑπαφρόσυτα, ἐν τοῦ τὲ αὐτοῦ τόπου σκοπιᾶς κατδίσασα ἐδιάσατο. ὃς τὲ ἤρξατο ἔκαστον τῆ σπλαγμάτων τῆ ὁικοδόντων αὐτῆ, τὰς σαράξεις καὶ τὰ ὕπτια δ' ματα αὐτῶν ἀνακρίνειν. ζητῆ δ' μ ῥᾶν πόσῳ ἔκασος αὐτῶν κακίαν καὶ σοσηρίαν εἰσηγάσατο. ἐν ὅσῳ δὲ σκαῖτε αὐτὸν τῆ τοῦτο ἐπιζητῆσεν, ἄτοφ κατὰ τῆ ἀγαθῶν εἰσηγασατο ἐξηρυώθη, εἶε ἐν τοῦ μέσῳ εἰσπαδήσας, ὃν περ πειρασμὸν ἐξήγειρεν ἐν τῆ ψυχῆ αὐθρίου τοῦ ὀπισκόπου τοῦ, ἀξ' τοῦ κλάγους σ' σωσκούσης αὐτοῦ ἐν τοῦ ὀπισκοπείῳ μοιασρίας, καὶ παραχλῶ σ' σαρκὸς ὑπτάρξιος. τοῦτο δὲ ὁ σοσηρὸς δαίμων ὁ τῆ λοιπῶν πνευμάτων φοσεῶς ἀκούσας παῦν ἡδέως ἐδέξατο. καὶ μίγα κίρδος αὐτοῦ προσεκχθίλαι ὡμολόγησεν, ὃπ ἀγίᾳ αὐθρὸς ψυχῇ ἐν σφάλμαπ ἀπωλείας ἐπέκλινεν. ἐκείνος δὲ ὁ σοσηρὸς δαίμων ὁ τῶτα ἀπαγγέλλας, προδιέφευσεν. μίζει ταύτης σ' παραλόσύσης ἡμέρας οὐ δίλεπτον αὐτὸν ἐτοχλῶν, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ τεραπύρμ οὐκ ἠδυνήθη. λοιὸς δὲ πρὸς ἑαυτὰ πτοίκια, ὅπως τοὶς ὀπαδοὶς σ' ἱερὰς παρθένου ἐπαθῶς τῆ οἰκείᾳ χειρὶ ἄψπαι. τότε ὁ σοσηρὸς δ'ᾳβολος καὶ τὰ αὐτρωσίπου ὀμμοῦς ἀρχῶς ἰὸβρος, τοῦτον κολακδυπικῶς προσκλαλεσάμενος, ἔφη. ὕπαρ ὑνήρ ἐσ, αὐτὸν πληρσαι. ἵνα ἐν τῆ πιῶσει αὐτᾶ, σὺ μὸς μεταξὺ τῆ λοιτῶν τὸ σ'νικὸς βαῆ κρατήσῃς. ταῦτα οὖν ὁ ἰουδαῖος ῥηγηρῶν Θεσσάλμος, ἐν μεγάλη δηλίᾳ καὶ συνωχμοῖς περίστησε. ὁ δὲ παῦτον τῆ πνδμάτων φροτοῦ ὠν δ'ᾳβολος, τούτοις ἐπ'ῆνεγκε, ἵνα ἐπῆκτήσωσι, τίς ἀρά ἔξιτ ὁ ἐν τοῦ ναοῦ αὐτὸν κατακλῆσαι τολμήσας. τῆ δὲ σοσηρῶν πνδμάτων πρὸς αὐτὸν ἐλθόντων, καὶ δλιμελῶς κατακλασάντων, θεσσάμενοι αὐτὸν τῆ σημείῳ τὲ σαυροῦ ἐσπρακισμένον, Σωμάσαντες, ἔνσον, βαῦσε, σκιῦς σάβουραν καὶ ἰσφρισμένον ὑπάρχει. τότο δὲ αὐτὸν μλυσαύτων, ἅσα ἐκείνη τῆ σοσηρῶν πνδμάτων τραχῦ, ἄφαυτος γίγονεν. ὁ δὲ ἰουδαῖος ὁ ταῦτα Θεσσάλμος, ἐν δλίως αἴτεῖσθ ἐπρὸς τὸν ὀπισκοπον μετὰ σωιδῆς καθίβαρσε, ἵν δὲ τῆ ἐκκλησίᾳ τῶτον ἐν ῥοὶ. κατ' ἰδίαν αὐτὸν ἐλάβε. καὶ πᾶρ' αὐτᾶ μαθὲν ἐπεζήτει ποῖφ σπουδμοῦ σωιέχεται. ὁ δὲ ὀπισκοπος αἰδούμενος, οὐκ ἤθελε τὸν ἑαυτοῦ πειρασμὸν ὁμολογῆσαι. τότε ὁ ἰουδαῖος εἶπεν. οὐχὶ τῆ τῆ Θεοῦ δούλη ὀδέπω αἰχρὸ ἀνδρῶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιστρέψας; ὁ δὲ ὀπισκοπος καὶ ἐπὶ τούτοις ἠρνεῖτο. φροθεὶς δὲ ἰουδαῖος, εἶπε. δῆλ' τὰ ἀρνεῖσαι ὕπαρ παρ' ἐμοὶ ἐρωτᾶσαι; οὐχὶ μᾶλλε τὸ τοῦ καπλικῆς ὀπισκόπ, ὅπ πρὸς ἑαυτὰ πρὸς ἑαυτὰ τοὺς ταύτης ὀπαδοὺς, ἡμπαθῶς τῆ χειρὶ σου προσήγαγες; τότε ὁ ὀπισκοπος τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι ἐλεγχρθεὶς, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης ὡμολόγησεν, ὅπερ πρότερον ψεῦσαι ἠρνεῖτο. ἰδίλων δὲ ὁ ἰουδαῖος τὴν αἰχμαλωσίαν τῆ σφάλματος αὐτοῦ

μικτος αὐτοῦ σαρκικὸν διήγαγεν, ἤρξατο αὐτοῦ διηγεῖσθαι οὕτως τοῦτο δὲ λέγω, καὶ ὁποῖα περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ σωσιφρισμοῦ τῆς ποιητρίας ἀνόμασται ἀκήκοα. ταῦτα δὲ ὁδὶ ἐπόμενος ἀκούσας, καὶ δεινοὺς, ὦ θεοὶ ἐν τῇ γῇ κατοικιζόμενος, ἑαυτὸν εἰς οὐρανὸν ἀνάγοντας ἐθεασάμην. παραχρῆμα δὲ ἐκ τοῦ δαιμονίου τούτου ἀνδρὸς ἐκπεσὼν, οὐ μόνον τῶν τοῦ θεοῦ ἀνδρῶν ἐγενόμην, ἀλλὰ καὶ πάσαν ἀπελείφθην ἐλπίδα σωτηρίας. τὸν δὲ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνελθὼν τοῦ μακαρίου ἀνδρὸς τοῦ Ἰακοβίτου τὸν ἀνδριάντα ἐθεασάμην. ἀπωλλύμην δὲ τῇ σαρκὶ αὐτοῦ περιεσπώμενος, χαρὰν θεοῦ, σωτῆρας ἐξ αὐτοῦ ἀπειλούμενος. τὸν δὲ Ἰουδαῖον τὸν ὀξὺ τῆς διανοίας τοῦτον ἐλέγξαντα, πρὸς τῶν ἀμώνων σωτηρίαν ἐπιπάσατο. τὰ δὲ μυστήρια ἃ πίστευς τοῦτον ἐδιδάξατο, ἐν τῷ βαπτίσματος ὕδατι καθαρίσας, εἰς τὸν ἅγιας ἐκκλησίας κόλπον ἤγαγεν. οὕτω τοίνυν γέγονεν, ὡς τὸν ἔβραῖον τὸν εἰς τὴν ἑτέρου σωτηρίαν σωζόμενον, εἰς τὴν ἰδίαν κατατίθεσθαι ἐν ὁ σωτοδωμάμας θεὸς ἐν τούτου ἑτέρου εἰς ζωὴν ἀγαθὴν ἤγαγεν, ὅθεν ἄλλον ἐν αὐτῇ φυλαχθῆναι νῦν δύναται.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τοῦτο τὸ γεγονὸς πρᾶγμα ὅπαρ ἀκήκοα, καὶ φόβον μοι παρίχε. ἐλπίδα σωτηρίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οὕτω ἐξαρμόζει τῇ τοῦ θεοῦ ἡμᾶς διδαγχῇ σαίτοτε πεποικίναι, καὶ τὸ ἡμέτερον δειλιᾶν ἀδύνεσαι. ἰδοὺ γὰρ καὶ τῶν τοῦ σαραδείσου κίδρου σαλλοθέσας ἠκούσαμεν, ἀλλ' οὐκ ἐκριζωθέσας. ὅπως τοὺς ἀδικοῦσιν ἡμῖν, ἀφῇ μὴν τῆς σαλλάσεως αὐτῆς, φόβος ἐγκύπτει, ὅταρσος δὲ ἀφῇ τῶν αὐτῆς σαθηρότητα.

Περὶ κωνσαπίου ἐπισκόπου πόλιως ἀκυίτου.
ΚΕΦΑΛ. Η'.

ΑΝήρ τις σαφὴν τὴν ζωὴν διαβεβίαζος, κωνσαπίος τοιοῦτος ἐπίσκοπος ἦ ἀκυίνου πόλιως ὑπῆρχεν ὃς πρὸ οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐπὶ τοῦ φρονησασμένου μετοιαΐου τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπου σαξιάρχου ἐπιλάβ τησε. τῶν προφητίας ἐρμήνευ χαίρισμα πολλῷ μαρτυροῦσιν, οἱ σάντα καλῶς αὐτὸν ἐπισκέμμενοι, ἀνδρὸς ἀληθινοῦ καὶ ἀπουσάμενοι. οὗπερ ὄντες πρόντες ἄπερ διηγοῦντο διάσαξις ἔφασκον. τούτου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὁ πολίτης αὐτοῦ ἐλθόντος, παΐτις οἱ ὁ πόλιως αὐτοῦ σούλται, ὡς σοβεσπάτῳ παῖδι, ἐξ ἡδ' ἡ πολιτεῖαι μέλλοντι, σαρεσῶτις αὐτὸν ἔλλαμψ, κλάσοντες δὲ, πρόσωπα αὐτὸν, λεγόντες. τίνα μοῦ σὲ πάτερ σοιμένα ἐρκίνειν μέλλομεν; σρὸς οὓς ὁξὺ τοῦ ὁ προφητίας σνεῦ ματος, ἀπεκρίθη, λέγων. μὴ κωνσαπίον, ξαυλάρλιμ μὴ ξαυλάρλιμ, κναφέα. οὐαὶ σοι πόλις ἀκυίνη, ὅτι καὶ τοῦτο ἔχεις ὑσομεῖναι. ταῦτα ὁξὲ ὁ προφητέιας ἐίπατο τὰ ῥήματα, τοῦ ὁ ζωῆς τέλος ἐδίξατο. τούτου δὲ τελευτήσαντος, τὴν σοιμαντικὴν φροντίδα ὁ αὐτῆς ἐκκλησίας ἐδίξατο ἀνδρίας ὁ τούτου ὁξέκουος. ὃς τῆς ποτὲ τῆν σρατιωτικῶν βιβλίων τοὺς ξαύρους τῆν ἵππων ἐφύλαττε. καὶ τούτου δὲ ἐκ ὁ παρούσης ζωῆς ὑποχωρήσαντος, εἰς τὸν ὁ ἐπισκοπῆς βαθμὸν ἰωβῖνος κατέύτησε. ὃς τις ἐν τῇ αὐτῇ πόλει κιναρδὲς ὑπῆρχε. τούτου δὲ ἐπ περιόντος, σαφὲς οἱ τὴν αὐτὴν πόλιν κατοικοῦντες, ὑπὸ βαρβάρων, μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ σικροτάτῳ κατιφθάρησαν. ὥστε λοιπὸν μὴ τὸ, τούτου ζαίατον ὁρίσκειν, μήτε τὸν ὀφείλοντα γδιέξ σθαι σοιμένα. οὔτ' ἐν τοίνυν ἡ τοῦ ἁγίου τοῦ θεοῦ σαρόφησιν ἐπληρώθη, ὥστε λοιπὸν μὴ τὸν ἼΕζοδον τῆν ὁ τὸν τῆν μιετ' αὐτὸν γηγενότων, ἡ αὐτὴ ἐκκλησία σοιμένα λοιπὸν μὴ χῇ.

Περὶ φργυξίου ἐπισκόπου πόλιως λούνης.
ΚΕΦΑΛ. Θ'.

ΟΤὲ δὲ τοῦτο σαρασπασθῆναι, ὅπαρ σαρὰ τοῦ διαβεβαίου ἀνδρὸς βσεπίου τοῦ ἐν λουίνῃ πόλιως ἐπισκόπου σρὸ δ' ὑο ἡμερῶν διηγουμένου, σωυίβη μι ἀκοῦσαι, ἐν τῷ σλησιάζειν τὸ αὐτὸν τῇ πόλει λούνη, διηγεῖτο περὶ φργυξίου τοῦ ὁ αὐτὸ ἐκκλησίας ἐπισκόσου, τούτου ξαμμασίας δ'υνάμεως ὑσαρχεῖ ἀνδρα, περὶ οὗ καὶ πάντες οἱ ἐκεῖσε κατοικοῦντες μαρτυροῦσιν. ἔλεγε δὲ, ὅτι ὁ αὐσαρὶς, ποτιμώς, πλησίον τῆ τειχίων τὸ αὐτὸ πόλιως πορίχυται. πλειστάκις δὲ καταβροχίας γινομένης, ἡ ἰδία κοίτης ὁ ποτιμὼς ἐξερχόμενος, τοὺς σλησιάζοντας ἀρούς ὑπελύζων, σαίτα τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἐργαζομένα λιὰ κατίσρεφεν. ἐν δὲ τῇ συχοτήρος τούτου χώρᾳ, μεγάλη τοὺς ἐκεῖσε σαροικοῦντας ἀνέγκη κατέχειν. ὅθεν πολλὴ ἐργασίαν καὶ ἀπουσίαν καταβαλόμενοι, οἱ ἐπίροντο τὸ σεῶν τοῦτον σαρὰ τὴν ὑπύλιον, ἀλλ' οὐδαμῶς τὸν ποτιμὸν ἐκ τῆ ἰδίας κοίτης μετεσέγκρινάν δ' ὅμως. ὅτε δὲ ὁ τοῦ θεοῦ ἀνθρώπου φργυξίου σκαλίδιον σωμὸν ἑαυτῷ ποιοῦντες, σαρὰ τὸ χεῖλος τῶ ποτιμοῦ ὑπῆρ, καὶ μόνος τῇ δ' χῇ ἑαυτὸν διυλίνας, τῷ σοιμαμῷ ἐκλήρισε ἵνα ἀκολουθῇ τῇ αὐτῷ ὁξῷ τσοίων

τοῦ ῥηγὸς ὀφθαλμῷ πρὸς τὸν διάβολον ἀπεκρίθη, ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος διὰ χιὼν πεφοίκως, καὶ τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ σφραγίσας αὐτὸν, τὸν δαίμονα ἐξ αὐτοῦ ἀπέλυσε καὶ τοῦ λοιποῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν οὐκ ἐτόλμησεν. οὕτω τοίνυν γέγονεν, ὅπως ὁ βάρβαρος ῥὴξ ἀπ' ἐκείνης λοιπὸν δὲ ἡμέρας τὸν δοῦλον τοῦ θεοῦ σαβαδὴ ἐκαρδίας, ὃν πρότερον ἐβδελύσατο, ἐξ αὐτοῦ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ὑπεφαίνειαν. διετάμβησε γὰρ ἄνθρωπος τοιαύτης δυνάμεως, ἐκεῖνος ὁ περὶ αὐτὸν δημώδης λογισμὸς, ὁ τῇ ὑπερφανίᾳ κορυφούμενος, ἀπωσθήσεται.

Περὶ ἀνδρίου ἐπισκόπου πόλεως φουσδῆς.
ΚΕΦΑΛ. Ζ΄.

ΕΝ ὅσῳ τὰ τῆς μειζόνων ἀνδρῶν ἔργα διηγούμεθα, ἄφνης εἰς ἀναμνησιν ἦλθον περὶ ἀνδρίου τοῦ τῆς πόλεως φουσδῆς ἐπισκόπου, τὰ εἰς αὐτὸν ἡ θεία ἐλεημοσύνη πεποίηκε. διόπερ μάλιστα τοῖς ἀναγινώσκουσι φυλάττειν παραινῶ. ἵνα οἱ τῆς σῶμα αὐτῆς τῇ ἐγκρατείᾳ καθησκοῦντες, κατοικῆσαι μετὰ γυναικῶν μὴ τολμήσωσι, καὶ πῶμα τοσούτῳ τῆς λογισμῆς καθυποβληθῶσι. προυπάζουσα γὰρ μορφὴ τῶν ἐπιθυμιῶν εἰσοικίζει, καὶ κακῶς ὑποκλίνει. περὶ οὗ γὰρ πράγματος διηγούμεθα, διεκάσαι οὐκ ἔχειν. ἐπεὶ δὴ γὰρ τοσοῦτοι μάρτυρες εἰσὶν, ἴσοι ἐν τῇ αὐτῇ πόλει κατοικοῦσιν. οὗτος τοίνυν ὁ διάβολος ἀνὴρ τῶν ἑαυτοῦ ζωῶν πλήρη ἀρετῆς ὑπαρχούσας διήγαγεν. καὶ δι' ἐγκρατείας τῶν ἔνδον φυλακὴν ἱερῶς διετήρησε. μονάσριον δέ τινα ἐκ πρώτου μεθ' ἑαυτοῦ συνοικοῦσαν εἶχεν. ταύτῃ δὲ ἐκ τοῦ ἐπισκοπείου, ἢ τῆς ἑαυτοῦ φροντίδος ὑποβαλλέσθω οὐκ ἠθέλησεν, ἐν πληροφορίᾳ ὑπάρχων περὶ τοῦ ἑαυτοῦ κἀκείνης ἀγνείας. ταύτῃ δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ κατοικήσας παρεχώρησεν. ἐκ τούτου οὖν τοῦ πράγματος συμβῆ, ὥστε ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς, εἰς ὃν ἐν πειρασμοῦ ἐν τῇ τούτου ψυχῇ ἐπιζητήσει. ὅθεν ἤρξατο τὰ ταύτης κάλλος τοῖς νοητοῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς ὑποτίθεσθαι. ὥστε καὶ ἐν κλίνῃ τὰ μὴ αἰσχροντα διέλεγεν ἔχειν. ἔν τινι δὲ ἡμέρᾳ ἰουδαῖός τις ἐκ τῆς καπηλείας μισῶν ἐν τῇ ῥώμῃ ἐρχόμενος, τῷ τοῦ ἀπωσίας ὁδὸν διώυσεν. ὃς τις ἐν τῇ ἄνω φόρῳ, τῆς εἰς φουσδῆς ἐλθὼν, καὶ λοιπὸν τῷ ἡμέρᾳ πρὸς ἑσπέραν κλίναντα διετάμβησε. καὶ μὴ εὑρίσκων τόπον ὅπου ὀφείλει κατακλιθῆναι, πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁπόλλωνος γέγονεν, τοῦ αὐτόθι ὄντος, ἐκεῖ ἑαυτὸν πρὸς τὸ μέσον εἰσφέρει. φοβηθεὶς δὲ τὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ γινόμενα μιάσματα, καί τοι πίστιν ἐν τῇ σταυρῇ μὴ ἔχων, ἑαυτὸν τῷ σημείῳ τοῦ σωτῆρος κατασφαλίσασθαι ἐρρόντισε. περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἡσυχίας οὔσης, ἐξῆλθε τῶν τοῦ τόπου ἐρημίαν, καὶ τῶν ἑαυτοῦ μόνωσιν φόβῳ θεοσεβεῖς, γεηγορῶν ἔκειτο. ἄφνης δὲ ἀκούσας, ἐδόκει τῆς σωτηρῶν πνευμάτων ὄχλον πολὺν, ὡς ὅπ εἰς ὀφίκιον ἐξουσίας τινὸς προτεταγμένου. τὸ ἐκεῖνον δὲ τὸν τῆς ἄλλων πρῶτον ὑπάρχοντα, ἐν τῇ τῶ αὐτοῦ τόπου προσεδρίᾳ καθίσαντα ἐθεάσατο. ὃς τις ἤρξατο ἐκάστην τῆς πνευμάτων τῆς ὀφειδόντων αὐτῇ, τὰς πράξεις καὶ τὰ διαπεδύματα αὐτῶν ἀκριβῶς. ζητῆς δ' ῥᾴν πόσῳ ἕκαστος αὐτῶν κακίαν καὶ πονηρίαν εἰργάσατο. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτες αὐτῶν τὴ τούτε διεζητήσει, ἅπερ κατὰ τῆς ἀγαθῶν εἰργασαντο ἐξηγοῦντο, εἷς ἐν τῇ μέσῳ εἰσπεδήσας, ὃν πρὸ σειρασμοῦ ἐξήγειρεν ἐν τῇ ψυχῇ ἀνδρίου τοῦ ἐπισκόπου, ἐξὸ τοῦ κάλλους τῆ σωσκούσης αὐτῇ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ μοναστρίας, καὶ παραχλεῖ τῆ σαρκὸς ἐπισάφησε. τοῦτο δὲ ὁ πονηρὸς δαίμων ὁ τῆς λοιπῶν πνευμάτων πονηρίας ἀκούσας παῦ ἡδέως ἐδέξατο. καὶ μέγα κέρδος αὐτῇ προσεγχθῆναι ὡμολόγησεν, ὅπ ἁγίας ἀνδρὸς ψυχὴν ἐν σφάλμασι ἀπωλείας ἐπέκλινεν. ἐκεῖνος δὲ ὁ πονηρὸς δαίμων ὁ ταῦτα ἀπαγγείλας, προδεὶς εἶπε. μέχρι ταύτης τῆ παρελθούσης ἡμέρας οὐ διέλιπον αὐτὸν ἐνοχλῶν, καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ παρασύραι οὐκ ἠδυνήθην. χθὲς δὲ πρὸς ἑαυτὸν πεποίκα, ὅπως τοῖς ὑπηδίοις τῆ ἱερᾶς παρθένου ἐμπαθῶς τῇ οἰκείᾳ χειρὶ ἅψηται. τότε ὁ πονηρὸς ἐξέβολος καὶ τῶ ἀνθρωπίνου γήρους ἀρχαῖος ἐχθρὸς, τοῦτον κολακευτικῶς προσκαλισάμενος, ἔφη. ὅπερ ἐνήρξω, ἀνυσον πλεῖσαι. ἵνα ἐν τῇ πλείσει αὐτῇ, σὺ μόνος μεταξὺ τῆ λοιπῶν τὸ φοίνικος βαθὺ κρατήσῃς. ταῦτα οὖν ὁ ἰουδαῖος γεηγορῶν διασάμενος, ἐν μεγάλῃ διυλίᾳ καὶ συνωχωσίᾳ περιέπεσεν. ὁ δὲ παύτων τῆ πνευμάτων πονηρῶν ἐξέβολος, τούτοις ἐπέζευξε, ἵνα διηζητήσωσι, τίς ἀρά ἐστιν ὁ ἐν τῇ ναῷ αὐτῶν κατακλιθῆναι τολμήσας. τῆ δὲ πονηρῶν πνευμάτων πρὸς αὐτὸν ἐλθόντων, καὶ διημελῶς καταμαθεόντων, θιασάμενοι αὐτὸν τῷ σημείῳ τῶ σταυροῦ ἐσφραγισμένον, θαυμάσαντες, εἶπον. βαβαὶ, σκιᾶς σάβουρον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπάρχει. τῶτο δὲ αὐτῶν μεμυσαίτων, πᾶσα ἐκείνη ἡ τῆ πονηρῶν πνευμάτων ταραχὴ, ἄφαντος γέγονεν. ὁ δὲ ἰουδαῖος ὁ ταῦτα θεασάμενος, διήθως αἰέξη πρὸς τὸν ἐπίσκοπον μετὰ πνευδῆς καλίβαρνα, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τῶτον εὗρεν. κατ' ἰδίαν αὐτὸν ἔλαβε. καὶ παρ' αὐτῶ μαθεῖν ἐπεζήτει ποίῳ πειρασμῷ συμέχεται. ὁ δὲ ἐπίσκοπος αἰδούμενος, οὐκ ἤθελε τὸν ἑαυτοῦ πειρασμὸν ὁμολογῆσαι. τότε ὁ ἰουδαῖος εἶπεν. οὐχὶ τῆ τῶ θεοῦ δούλη ὀδύνα αἰχρᾷ πόθῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπεκέρισας; ὁ δὲ ἐπίσκοπος καὶ ἐπὶ τούτοις ἠρεῖτο. προδεὶς δὲ ὁ ἰουδαῖος, εἶπε. ἐξὸ τί ἀρνεῖσαι ὅπερ παρ' ἐμοῦ ἐσωτάσαι; οὐχὶ μέχρι τέτου κατέμεινας, ὅπ χθὲς πρὸς ἑαυτὸν τοῖς ταύτης ὑπηδίοις, ἐμπαθῶς τῇ χειρὶ σου προσήγγισας; τότε ὁ ἐπίσκοπος τοῖς τῶτο ῥήμασι διελεγχθεὶς, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης ὡμολόγησεν, ὅπερ πρότερον σιρικῶς ἠρνεῖτο, φίλων δὲ ὁ ἰουδαῖος τῶ αἰχμῶλω τῆ σφάλματος αὐτῆ

ματος αὐτοῦ παραμυθήσασθαι, ἤρξατο αὐτῷ διηγεῖσθαι πῶς τοῦτο διέγνω, καὶ ὁποῖα περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ συναθροισμῷ τῶν ποιμένων ἀνδρῶν ἀκήκοει. ταῦτα δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀκούσας, καὶ ἐπιγνοὺς, ὡ Θεὸς ἐν τῇ γῇ κατακλιθεὶς, ἑαυτὸν εἰς ὀχλὼ δέδωκε. παραχρῆμα δὲ ἐκ τοῦ ἐπισκοπείου, οὐ μόνον τλὼ τοῦ θεοῦ δούλῳ ἐκείνῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν θηλέαν, ἧς περ εἰς τλὼ αὐτῆς ὑπουργίαν εἶχεν, ἀπεβάλετο. τὸν δὲ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ὡ Τύριον τοῦ μακαρίου ἀνδρίου τοῦ Ἀποστόλου κατοίκησεν. ἀπαλλάγη δὲ τῆ σαρκὸς αὐτοῦ πειρασμοῦ, χάριτι θεοῦ, παντελῶς ἐξ αὐτοῦ ἀπελαθόντος. τὸν δὲ Ἰουδαῖον τὸν δῆθ τῆς ὀπαδείας τοῦτον ἐλίγξαντα, πρὸς τλὼ αἰώνιον σωτηρίαν ἐπαπάσατο. τὰ δὲ μυστήρια τ πίστεως τῶν δεδάξας, ὡ τὸ τοῦ βαπτίσματος ὕδατι καθαρίσας, εἰς τὸν τ ἁγίας ἐκκλησίας κόλπον ἤγαγε. οὕτω τοίνυν γέγονεν, ὥστε τὸν ἐβραῖον τὸν εἰς τλὼ ἑτέρου σωτηρίαν σωζόμενον, εἰς τλὼ ἰδίαν καταστῆσαι ὡ ὁ παντοδύναμος θεὸς ἐκ τούτου ἕτερον εἰς ζωλὼ ἀγαθλὼ ἤγαγε, ὅθεν ἄλλον ἐν αὐτῇ φυλαχθλῶ οὐδὲ ὑπέσχεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τοῦτο τὸ γεγονὸς πρᾶγμα ὅπερ ἀκήκοα, καὶ φόβον μοι παρέχει. ὡ ἐλπίδα σωτηρίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οὕτω ὡ ἁρμόζει τῇ τοῦ θεοῦ ἡμᾶς δι' ἀπλαγχνίᾳ πάντοτε πεποικέναι, καὶ τλὼ ἡμετέραν ἀειλίᾳν ἀθέτησαι. ἰδοὺ γὰρ καὶ τλὼ τοῦ παραδείσου κλῆρον σαλδθεῖσαν ἠκούσαμθ, ἀλλ' οὐκ ἐκριζωθεῖσαν. ὅπως τοῖς ἀθετοῦσιν ἡμῶν, δῆθ μὴ τῆς σαλδεύσεως αὐτῆς, φόβος ᾖ ἅπαντι, ἅπασος δὲ δῆθ τλὼ αὐτῆς σαθηρότητα.

Περὶ κωνσταντίου ἐπισκόπου πόλεως ἀκυίνου.
ΚΕΦΑΛ. Η'.

ΑΝήρ τις πάλυ τῇ ζωῇ δ' λαβίσαλος, κωνσάντιος τουῦομα ἐπίσκοπος τ ἀκυίνου πόλεως ὑπῆρχεν ὅς τις οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου δλὶ τοῦ προηγησαμθμοῦ μαϊωλάτου τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ ἡμομθμοῦ παξιάρχου ἐπλδύτησε. τοῦτον προφητίας ἐχκλίναι χάρισμα πολλοὶ μαρτυροῦσιν, οἱ πάνυ καλῶς αὐτὸν ἐπισάμθμοι, ἄνδρες ἀληθεῖοι καὶ ἀουδαῖοι. οἵπνις ὄψει παρόντες ἅπερ διηγοῦντο θιάσαδε ἔφασκον. τούτῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τ τλδυτῆς αὐτοῦ ἰλθόντος, πᾶσα τις οἰ τ πόλεως αὐτοῦ πολῖται, ὡς σοβεποτάτῳ πάπᾳ, ὡ ἤδη τλδυτᾶν μέλλοντι, παρεσῶτες αὐτὸν ἔκλαιον, κλαίοντες δὲ, ἠρώτουν αὐτὸν, λιπόντες. τίνα μᾶ σὲ πάτερ ποιμθρᾶ ἐχκλίναι μέλλομθ; πρὸς οὓς δῆθ τοῦ τ προφητίας πνεῦματος, ἀπεκρίθη, λέγων. μᾶ κωνσάντιον, σαυλαύριν μᾶ σαυλάριν, κναφέα. οὐαί σοι πόλις ἀκυίνη, ὅτι καὶ τοῦτο ἔχεις ὑπομεῖναι. ταῦτα δῆθ τ προφητείας εἰπὼν τὰ ῥήματα, τὸ τ ζωῆς τέλος ἐδέξατο. τούτου δὲ τλδυτήσαντος, τλὼ ποιμαντικλὼ φροντίδα τ αὐτῆς ἐκκλησίας ἐδέξατο ἀνδρίας ὁ τούτου δῆθ κόπος. ὅς τις ποτὲ τῆ γραπτικῶν βιβλίδων τοὺς σαύλους τῆ ἵππων ἐφύλαττε. καὶ τούτου δὲ ἐκ τ παρούσης ζωῆς ὑποχωρήσαντος, εἰς τὸν τ ἐπισκοπῆς βαθμὸν ἰωβῖνος κατέστησε. ὅς τις ἐν τῇ αὐτῇ πόλει κναφεὺς ὑπῆρχε. τούτου δὲ ἔτι περιόντος, πάντες οἱ τλὼ αὐτλὼ πόλιν κατοικοῦντες, ὑπὸ βαρβάρων, μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ πικροτάτῳ κατεφθάρησαν. ὥστε λοιπὸν μᾶ τὸν τούτου θάνατον δύρισπεῖν μήτε τὸν ὀφείλοντα ῥῳδίως ἐπίσκοπον, μήτε τίνων ῥῳδίσεται. οὕτω τοίνυν ἡ τοῦ ἀνθρώπου τῆ θεοῦ προῤῥήσις ἐπληρώθη, ὥστε λοιπὸν μᾶ τλὼ ἔξοδον τῆ δύο τῆ μετ' αὐτὸν γεγονότων, ἡ αὐτὴ ἐκκλησία ποιμθνα λοιπὸν μὴ ἔχῃ.

Περὶ φρυγδίνου ἐπισκόπου πόλεως λουίνης.
ΚΕΦΑΛ. Θ'.

ΟΤδὲ τοῦτο παρασοπήσω, ὅπερ παρὰ τοῦ δ' λαβισάτου ἀνδρὸς βεσσαίου τοῦ τ λουίνης πόλεως ἐπισκόπου πρὸ δύο ἡμερῶν διηγουμθμοῦ, συνέβη μοι ἀκοῦσαι, ἐν τῷ πλησιάζειν ᾧ αὐτὸν τῇ πόλει λουίνῃ, διηγεῖτο περὶ φρυγδίνου τοῦ τ αὐτ ἐκκλησίας ἐπισκόπου, τοῦτον θαυμασίως δυνάμεως ὑπάρχειν ἄνδρα, περὶ οὗ καὶ πάντες οἱ ἐκεῖσε κατοικοῦντες μαρτυροῦσιν. ἔλεγε δὲ, ὅτι ὁ αὐσαρίς, ποταμὸς, πλησίον τῆ τυχίων τ αὐτ πόλεως παρέρχεται. πλειοάκις δὲ καταβροχίας γενομθνης, τ ἰδίας κοίτης ὁ ποταμὸς ἐξερχόμθνος, τοὺς πλησιάζοντας ἀγροὺς ἐπικλύζων, πάντα τὰ φυτὰ καὶ τλὼ ἐργαζομθνίων γλῆ κατέσηφεν. ἐν δὲ τῇ συχνοτέρως τοῦτο γίνεσθ, μεγάλη τοὺς ἐκεῖσε παροικοῦντας ἀνάγκη κατεῖχεν. ὅθεν πολλὰ ἐργασίαν καὶ πονθλὰ καταβαλόμθνοι, δι' ἑτέρων τόπων τὸν τοῦτον παρελθεῖν ἐπύκλδον, ἀλλ' οὐδαμῶς τὸν ποταμὸν ἐκ τ ἰδίας κοίτης μετενεγκεῖν ἠδυνήθησαν. τότε ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος φρυγδίνος σκαλύδιον σμικὸν ἑαυτῷ ποιησάμενος, παρὰ τὸ χεῖλος τῶ ποταμοῦ ἐπέστη, καὶ μόνος τῇ δ' χῇ ἑαυτὸν δεκλίνας, τῷ ποταμῷ ἐκέλευσεν ἵνα ἀκολουθήσῃ αὐτῷ δῆθ τοσοῦτον

ἀχὰ τοπίων ὧν αὐτὸς σωνεῖδι, τῇ σκαλιδίῳ τὴν γλῶ παρασύρων. ὅλον δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ τὴν ἰδίαν κοίτην καταλεῖψαν, τῇ ἁγίᾳ τούτῳ ἠκολούθησε. ὥστι τοῦ λοιποῦ μήτε τοπίδα ἀπολειφθῆναι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτοῦ τόπῳ, ἀλλ' ὅπου ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος τὴν γλῶ τῇ σκαλιδίῳ παρίσυρεν, ἐκεῖ ὁ ποταμὸς τὸν δρόμον αὐτοῦ ποιούμενος καὶ βλάβην τοῖς φυτοῖς, ἢ ἐν τῇ ἐργαζομένῃ γῇ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἐπήγαγεν.

Περὶ σαβίνου ἐπισκόπου πόλεως πλακεντίας.
ΚΕΦ. Ι'.

ΤΟύτου τοίνυν τοῦ ἁγιασάτου ἀνδρὸς βεναντίου τοῦ ἐπισκόπου τὴν ἀφηγήσει ἕτερον θαῦμα μεμαθήκα, ὅπερ ἐν τῇ πλακεντίᾳ πόλει ἐμαρτύρει γεγονέναι, καὶ ἰωαννης δὲ ὁ πεῖ ἐν ταύτῃ τῇ ῥωμαίων πόλει τὸν τοῦ ἐπάρχου τόπον κατέχων, ἀνὴρ ἀληθέστατος ὑπάρχων ἐν τῇ αὐτῇ πόλει πλακεντίᾳ γνησθεὶς καὶ ἀξιόπιστος, τῷ ἐπισκόπῳ συμμαρτυρεῖ περὶ τοῦ τοιούτου θαύματος. ἔλεγον τοίνυν ὅτι, ἀνήρ τις σαβῖνος ὀνόματι, θαυμασῆς ὑπάρχων δυνάμεως, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐπίσκοπος γέγονε. ἐν δὲ ἡμέρᾳ τινὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς ἐμέλλησε αὐτῷ λέγειν. ὅτι πάδος ὁ ποταμὸς τὴν ἑαυτοῦ κοίτην ὑπερβὰς, τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀγροὺς ἐπελάβετο καὶ πάντα τὰ εἰς ζοφερὸν ἀνθρώπων ἐν τοῖς αὐτόθι τοπίοις μέλλοντα γίνεσθαι, τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ ἐπεράτησε. ὁ δὲ τῇ ζωῇ δικαιότατος σαβῖνος ὁ ἐπίσκοπος ἀπεκρίθη λέγων. ἄπελθε καὶ εἰπὲ αὐτῷ. δηλοῖ σοι ὁ ἐπίσκοπος, ἵνα ἐξέλθῃς, καὶ εἰς τὸν ἴδιόν σου τόπον ὑποσρέψῃς. τοῦτο δὲ ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ ἀκούσας, παρεκάλεσε αὐτὸν καὶ κατεγέλασε. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, τοταρίου προσκαλεσάμενος, ὑπηγόρευσε αὐτῷ, λέγων. σαβῖνος ὁ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ δοῦλος, κομανιτώριον πάδῳ τῷ ποταμῷ, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ κελεύω σοι, ὅπως ἐκ τοῦ τόπου σου τοῦ λοιποῦ μὴ ἐξέλθῃς, μηδὲ τὴν γλῶ τῆς ἐκκλησίας βλάψαι τολμήσῃς. τῷ δὲ αὐτῷ τοταρίῳ προσθεὶς, εἶπε. ἄπελθε τοῦτο γράψον, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ ῥῖψον αὐτό. τούτου δὲ γεγομένου, ἐξέβη ὁ ποταμὸς τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς τὸ πρόσαγμα, παρέδυ τῆς ἐκκλησίας ἀνέσχλεν, καὶ εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὑποσρέψας, ἐξῆλθεν τοῦ λοιποῦ εἰς τὰ τοπία τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἐπόλμησεν. ἐν τῷ πράγματι οὖν τούτῳ πῖζε ἡ σληρότης τῆς ἀνθρωπίνων ἀνθρώπων καταισχύεται, ὅτι ἐν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἰησοῦ τὸ ζοιχεῖον τὸ μὴ ὂν λογικὸν, τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς τῷ προσάγματι ὑπήκουσεν.

Περὶ κιρβονίου ἐπισκόπου πόλεως ποπουλωνίου.
ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

ΟΤὴν πολιτείᾳ δὲ λαβίσατος ἀνὴρ κιρβόνιος, ὁ τοῦ ποπουλωνίου ἐπίσκοπος, μεγίσλως ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τῆς ἀγωσυίνης αὐτοῦ ἀπόδειξιν δέδωκε. πᾶσι γὰρ ποσῶς τὴν φιλοξενίαν ἐπεδείκνυτο. ὅς πε ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τινὶ, σρατώτας παρερχομένους ὑποδεξάμενος, ἐξενοδόχησε. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπελθόντων, τούτους κατέκρυψε, καὶ τὴν αὐτῶν ζωὴν ἐκ τῆς ἐκείνων ποικρίας τῆς ἀποκρυβῆναι διεφύλαξε. τοῦτο δὲ ὁ τῇ ὑστεραίᾳ ῥηξ ὁ δυναμὴς τοτίλας ἀκούσας, τῇ ποικρᾷ καὶ ἀνυχεῖ ὠμότητι ἐκκαυθεὶς, τοῦτον εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον μίρουλας, ἀπὸ ὀγδόου μιλίου τῆς αὐτῆς πόλεως ἐκέλευσε ἀπενεχθῆναι, ἵνθα αὐτὸς τὸ μὴ τοῦ σρατοῦ αὐτοῦ ἐκαθέζετο. καὶ ἕτοιμος ἦ λαοῦ, εἰς βορρᾶν τοῖς ἄρκοις ῥιφῆναι προσέταξε. τοῦ δὲ αὐτοῦ δυναμίσατου ῥηχὸς ἐν τῷ σωνεδρίῳ τοῦ λαοῦ καθεδέντος πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὸν τοῦ ἐπισκόπου θάνατον, μεγάλη τοῦ λαοῦ ταραχὴ σωῆλθε. τοῦ δὲ ἐπισκόπου ἐν τῷ μέσῳ ἐνεχθέντος, ἄρκος λίαν πικροτάτη πρὸς τὸν τούτου θάνατον ἐπιζητηθεῖσα εὑρέθη, ἥ πις ἀνθρώπινα σώματα ὠμοτάτως ἐξεσαράσειν ἔωθε. ὥστι τῇ τοῦ ἀλιτηρίου ῥηχὸς ψυχῇ δεινὴ πληροφορίαν. ἐπελυθείσης οὖν τῆς ἄρκου ἐκ τοῦ ζωρίου, σπουδαίως μᾶλλον θυμῷ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ἔδραμεν. ἄφνης δὲ ἡ ἰδίας θηριωδίας ἐπιλαθεῖσα, κλίνασα τὸν ξάχηλον, τῇ δὲ περαλλῇ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἐπισκόπου ἐπιβαλοῦσα μᾶλλον πάσης ταπεινότητος τούτους λείχειν ἤρξατο. ὥστι φανερῶς πᾶσι δεχθῆναι, ὅτι εἰς τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον ἐκεῖνον αἱ τῆς θηρίων καρδίαι εἰς τὰς τῆς ἀνθρώπων μετεβλήθησαν, αἱ δὲ τῆς ἀνθρώπων, ὁμοίας θηρίων ἐγένοντο. τότε ἅπας ὁ λαὸς, ὁ συνελθὼν τὸν θάνατον αὐτοῦ θεάσασθαι, μεγίσῃ φωνῇ ἤρξατο τῇ δυνάμει αὐτοῦ θαυμάζειν. ὁμοίως δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ῥηξ τῇ ἀνωθεν ῥηθείσῃ κρίσει θαπόμενος, μεγάλως αὐτὸν σέβεσθαι ἤρξατο. καὶ ὁ πρὶ θεὶ πρότερον ἀκολουθῆσαι μὴ θελήσας, πρὸς τὸ τῇ ζωῇ τοῦ ἐπισκόπου φυλάξαι, ἔσχατον εἰς τὴν τῆς θηρίων πραότητα ἀκολούθησε. τούτου δὲ τοῦ θαύματος πάντες οἱ τότε ἐκεῖσε παρόντες αὐτόπται γεγόνασιν. οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ μέχρι τοῦ νῦν περίεισιν, οἵπτις τοῦτο θεάσασθαι μετὰ πάντος τοῦ λαοῦ ἐκείνου μαρτυροῦσι. περὶ τούτου τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ἕτερον θαῦμα, βεναντίῳ τῷ ἐπισκόπῳ λοιμὸς ἀφωρισμένῳ ἀκήκοα. ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ ποπουλωνίου ἐκκλησίᾳ, ἧς καὶ προέστη, μοῆμα ἑαυτῷ κατέσασεν· ὡς δὲ τῇ λογχαβαρδῶν τὸ ῥῆμος εἰς τὴν ἰταλίαν ἦλθε, καὶ πάντα τόπον διήρπασε, εἰς ἅλβαν τὴν πάσαν με-

πᾶσιν ἰατίσῃ. ἀρρωστίας δὲ αὐτῷ ἐπιλυθούσης, καὶ λοιπὸν τελευτᾶν ἤδη μέλλοντι, τοῖς ὑπουργοῦσιν αὐτῷ κληρικοῖς, ἐκέλευσε, λέγων. ἐν τῷ μνήματί μου, ὅπερ ἐν τῷ προπυλωνίῳ ἡτοίμασα, ἐκεῖ με θάψατε. αὐτοὶ δὲ ἀκριβέντες, εἶπον, πῶς δυνάμεθα τὸ σῶμά σου ἐκεῖ ἀσφαλίσασθαι, ὅτι ἐκ τῆς λογοβάρδων οἱ τόποι ἐκεῖνοι κρατοῦνται, καὶ ταχέως αὐτοὺς δηλαδὴ ἐκδιώξομεν γνώσκομεν· ὁ δὲ ἅγιος πρὸς αὐτοὺς εἶπεν. ἀπαγάγετέ με ἀμερίμνως μηδὲν δειλιῶντες, μὴ πάσης δὲ ἀνοσδήποτε θάψαι με ἀγωνίσασθε. καὶ οὕτως ἐκοίμα τὸ σῶμά μου τῇ ταφῇ παραδόσητε, ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου σωτέρως ὑποχωρήσατε. τούτου δὲ τελευτήσαντος, καθὼς αὐτοῖς ἐνετείλατο τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν σκοπιαρίῳ βαλόντες, ἐν τῷ προπυλωνίῳ ἀπήρχοντο. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν, συμπεφάσσεται τοῦ ἀέρος, σφοδρὸς ὑετὸς λίαν γίγνεται ἵνα δὲ πᾶσι φανερωθῇ, ποίου ἁγίου σῶμα ἐν ταῖς ἐκείναις ἐβάσαζον, δι' ὅλου τοῦ σκότους ἡ θαλάσσης, δώδεκα μιλίων ὄντων ἀπὸ λίβυος ἡ νήσου μέχρι τοῦ προπυλωνίου, ἐν τοῖς ἀμφοτέροις τοῦ πλοίου μέρεσι, καταιγὶς ὑετοῦ σφοδροτάτη κατῆλθεν. ἐν δὲ τῷ πλοίῳ, ῥαὶς μία ἐκ βροχῆς οὐκ ἔπεσεν. φθάσαντες τοίνυν ἐν τῷ τόπῳ οἱ κληρικοὶ, καὶ τῇ ταφῇ τὸ σῶμα τοῦ ἁγίου αὐτῷ παραδόντες, καὶ τὰ προσάγματα αὐτοῦ φυλάξαντες, μὴ ἀνοσδήποτε εἰς τὸ πλοῖον ἐπέστρεψαν. εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν αὐτῷ, ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ὁ θεῖος ἄθρωπος ἐτάφη, ὁ τῆς λογοβαρδῶν ὠμότητος ῥὴξ χοῦμμαρις κατέλαβεν. ἐκ δὲ τούτου οὐκ ἐλάσεως ὁ τοῦ θεοῦ ἀθρώπου, σπουδῆς ἔχειν ἀποδύσῃθη, ὅς τις τοὺς ὑπουργοὺς αὐτῷ μὴ ἀνοσδήποτε ἀποσεῖναι τοῦ τόπου ἐκέλευσε.

Περὶ φουλχάριου ἐπισκόπου πόλεως οὐζικούλου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Τοῦτο ὅπερ διηγησάμενος γέγονέναι θαῦμα ἐν τῇ ἁγίᾳ βροχῆς ἑορτῇ, καὶ εἰς ἄλλους ἐπισκόπους ἀκηκοέναι ἐδήλωσεν, κληρικὸς γάρ τις γέρων, ὅς τις ἐμέχρι τοῦ πῶ περίσεισεν, ἐν τῇ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ τὸ πρᾶγμα τοῦτο γέγονέναι μαρτυρεῖ. ἔλεγε γὰρ, ὅτι φουλχάριος, ὁ ἐπίσκοπος ὅς τις τῆς ἐκκλησίας τοῦ οὐζικούλου προῆκτο, τὸν ὠμότατον ῥῆγα τοῖλα σπατιλῶς κατ' αὐτοῦ ἀγανακλουῦτα ἐγένωσεν. ἐν δὲ τῇ πλησίον αὐτὸν μὴ κρατοῦν ἐν τοῖς αὐτοῖς μέρεσιν, ἀλλ' ὑκὲρ τὴν ἐπισκόπῳ γέγονε, ἀφ' ἧς κληρικῶν αὐτοῦ ξένια αὐτῷ ἀποσεῖλαι, ἴσως τιλὶ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ ὠμότητα, τοῖς δώροις καταπραΰναι δυνήσονται. ταῦτα δὲ ὁ δυσαρεβὴς ἐκεῖνος θρασύμυθος, σπατιλῶς ἐβδελύξατο, καὶ θυμοῦ πλησθεὶς, τοῖς αἰθρώποις αὐτοῦ ἐκέλευσεν, ἵνα τὸν ἐπίσκοπον μὴ πάσης ὀργῆς κρατήσωσιν, ἀπρὸς τιλὶ αὐτοῦ ἐξέτασιν παραφυλάξωσιν. οἱ δὲ θηριώδεις χόρθοι, καὶ τοῖς ἐκείνου ὠμότητος ὑπουργοὶ, τὸν κρατήσαντες, ἀκύκλῳ αὐτοῦ περισάντες, ἐν ἑνὶ τόπῳ ζιῶσαι αὐτὸν ἐκέλευσαν, ζοχὸν ἐν τῇ γῇ τυπώσαντες, ἵνα τὸν πόδα αὐτοῦ ἔξωθεν ταύσαι μὴ τολμήσῃ. ἐν ὅσῳ δὲ ὁ τοῦ θεοῦ ἄθρωπος ἐν τῷ ἡλίῳ ἵστατο, ἐκ τῶν αὐτῶν χόρθων κυκλούμενος, καὶ ἐν τῷ τοῦ ζοχοῦ περιορισμῷ σφραγίσματι. ἄφνως ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ, καὶ τοσαύτη ἀνάγκη βροχῆς γέγονεν, ὥστε μὴ δυνάσθαι ὑπεστέγην τιλὶ ἀπὸ βροχῆς βίαν τοὺς τιλὶ ἐξουσίαν τοῦ φυλάξαι αὐτὸν λαβόντας. ἦν δὲ τοῦ ζοχοῦ βάθος τυπώσεως, ἕνθα ὁ τοῦ θεοῦ ἄθρωπος φυλαττόμενος ἵστατο, οὐδὲ μία ῥαὶς ἀπὸ βροχῆς ἦλθε. τοῦτο δὲ τῷ ὠμοτάτῳ ῥηγὶ μηνύσαντες, ὁ θηριώδης ἐκεῖνος λογισμὸς, ἀκορέστῳ θυμῷ δηλῶν τὸ βασανίσαι τὸν ἐπίσκοπον ἐκκρεμόμενος, εἰς μεγίστην ἀπόρησιν ἐνέπεσεν. οὕτως οὖν ὁ παντοδυνάμος θεὸς κῦ τῇ τῇ γενέσει ἐπαιρομένων ἀνυπερβλήτων ἀνοσιουργιῶν ἀπὸ τοῦ θαυμάσια ἐν τοῖς βδελυσσομένοις ἐργάζεται, ὅπως οἱ ἑαυτοὺς ὑπερφάνως κῦ τῇ προσαγμάτων ἀληθείας δηλοῖροντες, τὸν τούτων ζέχηλον ἡ ἀλήθεια δηλῶ τῇ ταπεινοφρόνων καταπάμῃ.

Περὶ ἐρκουλανοῦ ἐπισκόπου πόλεως παρουσίας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Ἐλόριδος, ὁ δὲ λαβίσατος ἐπίσκοπος τοῦτό μοι πιὰ διηγήσατο τὸ μνήμης ἄξιον θαῦμα. ἔλεγε δὲ οὕτως, ὅτι ὁ ἀνώτατος ἀνὴρ ἐρκουλᾶνος ὁ ἀναθρίφας αὐτὸν, ἀπόλεως παρουσίας ἐπίσκοπος γέγονεν, ἐκ μοναχικῆς ἀνασροφῆς εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν βαθμὸν χάριτι θεοῦ ἀναβὰς τοῖς δὲ καιροῖς τοῦ δυσαρεβοῦς τοίλα τοῦ ῥηγὸς, τιλὶ αὐτιλὶ πόλιν ἐπαιτῆ σπουδαίως ἐπολιόρκησεν ὁ τῇ χότθων κρατὸς, μὴ δυναμένοι δὲ τιλὶ ἀπάγκιον ἡ λιμοῦ ὑπερβάλλειν, πολλοὶ ἐκ τῆς πολιτῶν ἔφυγον. οὗπω δὲ τοῦ ἑβδόμου χρόνου πληρωθέντος, ἐν ᾧ περ ἐπολιόρκουν πόλιν οἱ χότθοι παρέλαβον. τότε ὁ κόμης ὁ τοῦ αὐτοῦ κρατοῦ πρεσβεὺς πρὸς τὸ πλῆθος τὸν ῥῆγα ἀπέστειλεν ἱκετῶν περὶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ λαοῦ τὸ κελεύειν αὐτοὺς ζῆν ἐάν. ὁ δὲ ἐκέλευσεν αὐτῷ, λέγων. τοῦ ἐπισκόπου πρῶτον ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἕως τῆς πέρνης, λωρὶν ἐκ τοῦ δέρματος ἔπαρον, καὶ τότε τιλὶ κιφαλλὶ αὐτοῦ ἀπότεμε. ταῦτα δὲ τὸν λαὸν τὸν ἐκεῖσε διέβαινε, ἐν μαχαίρᾳ ἀπόκλειστον. τότε ὁ αὐτὸς κόμης τὸν δὲ λαβίσατον αἴφνης ἐρκουλᾶνον τὸν ἐπίσκοπον, ἐπαίρει τῇ τείχους τῆς πόλεως αἰνίδας, τῇ κιφαλλὶ αὐτῷ ἀπέτεμε. καιροῦ δὲ αὐτοῦ

λοιπὸν

λοιπὸν ὄντος, ἀπὸ τ κορυφῆς ἕως τ πίρινος τὸ σίρμα διέχισε, ἵνα φανῇ ἐκ τοῦ σώματος αὐτῦ λωρὶν ἐπαρθίσαι. δ' θέως δὲ τὸ σκεύωμα αὐτοῦ ἔξω τῦ τείχους ἔρριψε. τότε πὶς, αἰθρωπίνη δ' ἀπλαγχνίᾳ νικηθέντες, τὼ ἐκκοπῆσαι αὐτῦ κιφαλὴν τῦ ζαχήλῳ δικηήσαντες, ἅμα ἑνὸς σεμνῦ παιδίω, ἐκείνοις ἰσφαγμένου δ' ρθέντος, πλησίον τὸ τείχους τὸ σῶμα τοῦ δικαιοπόνου τῇ ταφῇ παρέδωκαν. μετὰ δὲ ταῦτα τὼ ἄλλων, παραλθασῶν ἡμερῶν τεσσαράκοντα ἐκίνδυσε τόπλος ὁ ῥηξ, ἵνα ὅπου δ' αὖ οἱ τ πόλεως ἐκείνης πολῖται διασκορπίσθησαν, εἰς αὐτὼ αὖ δ' οἰασοῦν διλίας ὑποσρίψωσι. πάντες ἓν οἱ δέξ τὸν λιμὸν προῦν φυγόντες, καὶ τοῦ ζῆν ἄδειαν λαβόντες, ἐν αὐτῇ ὑπέσρεψαν. ὑπομνσθέντες δὲ σοίας ζωῆς ὁ δικαιοπόνος αὐτῶν γίγνε, πᾶ τὸ σῶμα αὐτῦ τεθαμμένον ὑπῆρχε ἐζήτησαν, ὅπως ἅ-το τῇ κεχρωσμένῃ πιπῇ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ μακαρίου πέτρου τοῦ ἀποσόλου θάψωσι. ἀπλθόντες δὲ ἐν ταῖς μνήμασι, καὶ τὼ γλῶ σκάψαντες, δ' ρον τὸ σῶμα τὸ παιδίου τοῦ σωῦ αὐτοῖς ταφέντος, ὅλον δέφθαρὲν, & σκωλήκων γέμον, πασαράκοντα δ' ἡ λοιπὸν ἡμερῶν διελθασῶν, τὸ δὲ τὸ δικαιόπου σῶμα, ὡς ὅπ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὧ ταφὲν, ὕτω σῶον διέμενε. τὸ δὲ μέγιστον & σεβάσμιον θαῦμα τότε ὑπάρχει, ὅπ ἡ κεφαλὴ αὐτῦ ἐνωθεῖσα ταῖς σκώμασι, ὡς ὅπ οὐκ ὦ ἐκκοπεῖσα, οὕτως οὐδὲ ὄγκος κοπῆς ἐν αὐτῇ ἐφαίνετο. τοῦτον οὖν καὶ εἰς τὰ ὀπίσω ρίψαντες, καὶ ζητήσαντες, ἵνα τὸ οἰκουῶ σημεῖον τῆς ἐκκοπῆς ἐν αὐτοῖς φαίνεται, σῶον καὶ ὁλόκληρον τὸ σῶμα αὐτοῦ δ' ρον, ὡς ὅπ οὐδὲ μία πληγὴ σιδήρου τούτου ἅψατο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τίς μὴ ἐκπλαγῇ περὶ τ τοιούτων σημείων τ ἐν τοῖς νεκροῖς γινομένων ἐξὸ τὼ τ ζώντων διέγροσιν.

Περὶ ἰσαὰκ ἡγουμένου προορατικοῦ, πλησίον ἀπολίτης τοῦ ὄφεως σύρου.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

ΕΝ τοῖς ἀρχαίοις τ ὄρθων χρηοῖς, πλησίον δ' πόλεως ἀπολίτης, ἀνήρ τις πάνυ τῇ ζωῇ δίλαβίσατος ὑπῆρχε, ἰσαὰκ τοῦ ὄνομα, ὅς τις καὶ μέχρι τ τελευταίων τ ὄρθων χρόνων κατέλυσε. τοῦτον ἐκ τ ἡμερῶν πολλοὶ ἐγνώρισαν, πλοτέρως δὲ πάντων ἡ ἱερὰ παρθένος χρηγορία, ἡ τνῦ ἐν ταύτῃ τῇ τ ῥωμαίων πόλει κατοικοῦσα, πλησίον τῦ σεβασμίου ναοῦ δ' ἁγίας ἀειπαρθένου & θεοτόκου μαρίας. ἣ τις ἐν τοῖς δ' τότητος αὐτῦ χρόνοις, ἀνδρὶ μονοζωθεῖσα, & τ γάμων ἤδη λοιπὸν ὡρισμένων, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσέφυγε, & τὼ τῦ μονήρους βίου ἱρὰ ἀναγορεύσασα δικαιοθήσασα, παρὰ τοῦ ἀνδρὸς τάτε ἐκδικηθεῖσα, εἰς ἐκεῖνο ὅπερ ἐπόθ χῆμα τῦ κυρίου κατδοκώσαντος προήχθη. καὶ τὸν δικαιον τυμβίον καταλείψασα, τοῦ οὐρανίου τυμβίου μονοζωθίας κατηξιώθη. περὶ τ ἀγίου οὖν τούτου ἀνδρὸς, πολλὰ ἐξηγούμενον ἀκήκοα τὸν δ' λαβίσατον πατέρα ἐλεύθριον. ὅς τις πολλὴν παῤῥησίαν πρὸς αὐτὸν κεκτημένος, πάνυ καλῶς αὐτὸν ἐγίνωσκε. τούτου δὲ τοῖς λόγοις τὸ δ' πιον ἡ τ ζωῆς πολιτεία παρεῖχε. ἦτος τοίνυν ὁ δ' λαβίσατος ἰσαὰκ, οὐχ ὑπῆρχεν ἐκ τ ἰταλίας ὁρμώμενος. ἐκεῖνα δὲ αὐτῦ τὰ θαύματα διηγοῦμαι, ἅπερ ἐν τῇ ἰταλίᾳ ἐξάγων πεποίηκεν. ἐν πρώτοις οὖν λίπα ἐκ τ ἑσπερίας μερῶν ἐλθὼν, εἰς τὼ πόλιν ἀπολίτης κατέλυσεν, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραγενόμενος, τοὺς προσμοναρίους ἠτήσατο, ἵνα ὅσον θέλει ἄδειαν τῦ δ' χασθαι παράσχωσιν αὐτῷ, & ἐν ταῖς μυσικαῖς ὥραις ἐξελθεῖν αὐτὸν μὴ σωσθήσεσθαι. ὅς τις ἐν τῇ δ' χῇ γαθεὶς, πᾶσαν τὼ ἡμέραν δ' χόμενος διετέλεσε, σωάψας τῇ δ' χῇ καὶ τὼ ἐπακολουθοῦσαν νύκτα. ὁμοίως δὲ καὶ τὼ δευτέραν ἡμέραν μὴ τ ἐπακολουθούσης νυκτὸς, ἐκτὸς ἀπονίας ἐν τῇ δλήσει ἦεν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὼ ἕκτὼ ἡμέραν τῇ δ' χῇ συνῆψεν. εἰς δὲ τὸν παρμοναρίων, τέτο θαυμάσαντος, τοῦ τ ὑπερφανείας πνεύματι φυσιωθείς, ὄθεν προκόψαι ὤφειλεν, ἐκεῖθεν τὼ τ ἀποτυχίας ζημίαν ἑαυτῷ ἐπεσπάσατο. ἤρξατο γὰρ ῥήμασιν ἐξυθενίσεως προσποιητὸν & δικαθέτως αὐτὸν ἀποκαλεῖν. ὃς ἐν ἕξεσιν ἡμέρας καὶ νυξὶ πρὸς δλόδειξιν ἐνώπιον τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ αἰθρώπων ἑαυτὸν εἰς δ' χὼν παρίεσι. ταῦτα δὲ ἐπεσῶν, δρομαίως ἀπλθὼν, τὸν τοῦ θεοῦ ἀθρωπον ῥαπίσμασι τύψε, ἵνα ὁ τ δ' λαβοῦς ζωῆς προσποιητὸς, ἐκ τ ἐκκλησίας μὴ ἀπομίας ἐξέλθῃ. αὕτης δὲ εἰς αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν εἰσῆλθε, ὅπ ἐκδικήσει τὸ δούλου τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτον εἰς τὰ ἴχνη αὐτοῦ ἔῤῥιψε. καὶ δέξ τοῦ σόματος αὐτῦ κράζειν ἤρξατο, ὁ ἰσαὰκ με ἐκβάλλει. πεῖρα δὲ ὀνόματι ὁ ξένος ἀνὴρ ἐκέκλητο, ἐδὲς ἐγίνωσκεν. ἀλλὰ τὸ πονηρὸν πνεῦμα τὸ ἐκείνου ὄνομα ἐφανέρωσε, καὶ παρ' αὐτοῦ δ' ωμαζε ἐκβληθῆναι ἔκραζεν. δ' θέως οὖν ὁ τοῦ θεοῦ ἄθρωπος, ἐπαφὼ τ σώματος τῦ πάσχοντος δικύψας, τὸ δαιβὰν αὐτοῦ πονηρὸν πνεῦμα, τῇ τοῦ κυρίου ἰησοῦ δ' ωμάμει, ἀπ' αὐτοῦ ἀπήλασεν. ἐν πάσῃ δὲ τῇ πόλει, τοῦ γεγονότος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θαύματος δέγνωσθέντος, ἤρξαντο πάντες τε & γωναῖκες, δ' ηλεῖς & ἄῤῥενες, ὁμοθυμαδὸν ἔξω δ' χὴν ποιούμενοι, πᾶς αὐτὸν ἐν ταῖς αὐταῖς οἰκίαις δ' ωνηθῆ προαρπάσαι, οἱ μὲν, ὅτι ταῖς αἰκασῆσαι αὐτοῖς μονασήριον, ἀχροὺς προσφέρειν ἐπαγγελλόμενοι, ἕτεροι δὲ χήματα, & πρὸς ξοφιὼ αἰκαλώματα παρίχειν αὐτοῖς ἤθελον. ὁ δὲ τ παίδων θεοῦ δοῦλος

μηδὲν

μησὶν παρ' αὐτῶν λαβεῖν τὸ συόλογον ἀλαχόμβως, ἢ ἀόλλως ἐξιλάσθαι. οὐ πολὺ δὲ μήκοθεν, τὸπον ἔρημον δ' ὄρη, ἐν ἐνθα ἑαυτῆς σημὸν κύνλον ὠκοδόμησε. πολλοὶ δὲ παρὸς αὐτὸν ἀπηρχόμβοι, πὰ ἐκείνου θεοδαίμονα μὲν ἠξέατο εἰς τὸν πίθον ἀμοίνου ζωῆς φερούσθαι, καὶ ὀπόσοι τῶν αὐτοῦ διδασκαλίαν, εἰς πὲν τοῦ πάντοθ ωμά μου Θεοῦ δουλείαν ἑαυτοὺς ἐκδιδόασκον. ἠξέατο δὲ οἱ πότου μαθητα μετὰ ταπεινοφροσύνης δ' υσωπεῖν αὐτὸν, ὅσπως δῇ πὲν τοῦ μοναστηρίου χρείαν πὰ προσφιρόμβα αὐτῷ χρήματα δίξεται. αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοῦ πίθοχείας πὲν ὕβρεως, ὑπερὰ φυλακὴ ἐκράτει, λέγων. μοναχὸς ὁ ἐν τῇ γῇ κῖπα μὰ ζῶτῶν, μοναχὸς οὐκ ἔστ. οὗτος ωὰ ὠφορῆσθαι πὲν ὁ πίθοχείας αὐτοῦ φροντίδα ὀπολάσαι, καθάπαρ οἱ κεπτοὶ ἀζορτες, τὰ ὀπολλύμβα χρήματα τὴ φυλακὴ σωτηρεῖ εἰώθασιν. ἐπεὶ τοίνυν πολύ ματα προφητείας κατεκοσμῆσθ. καὶ πᾶσι τοῖς ἄγνοσα καὶ ἐκ μήκους κατοικοῦσι, δίξ' τῇ Θεωμάτων, ὅ τῆς ζωῆς αὐτοὺ λαμπρότης ὀνεγνώδη. ἐν μιᾷ δ' ἡμέρᾳ πρὸς ἑαυτὸν ἐν τῷ κἠκφ τοῦ μοναστηρίου, ἐργαλεῖον σιδ' ηροῦ, ὕπερ λισκαρὶν ὀνομάζται, ἐρχύμβα πεποίηκε, εἶθ' οὕτως τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπε, σπλάσατε καὶ ἀλισκαρία ἔχετε, ταῦτα ἐν τῷ κἠσφορῆ ματα, καὶ σωστὰ μοι ὑποσρέψατε. τῇ δὲ ὑστεροῦ ἐκείνῃ αὐασὰς, κ' τὸ ἑῴθος, ὅπ ως μετὰ τῶν ἀδελφῶν τους ἑῳθοὺς ὕμνους τῷ κυρίῳ ἀπαπέψησ' εἰλάσαν αὐτούς, λέγων. σπλάσατε καὶ τῷ ἐργατῶν ἡμῶν προσφάγον ἐψήσατε, ἵνα τὸ σφωιες ὑτοιμον ἔχωμ. ἡμέρας δ' ἤδη ὡρμοδρίης, τὸ προσφάγον, ὕπερ ῥθμένα σφροέτακτε βασαχθῆναι πεποίηκε, καὶ ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς εἰς τὸν κῆποι, εἰσῆλσεν. ὅσα δὲ λισκαρία ἐρρίζωμ πεποίηκε, τοσούτους ἐργάτας ἐν τῷ κήπῳ κἀμνοντας δ' ρε. οἱ εἰσπλθόντες μὴν τὸ κλίσῖμ ὑπῆρχον. ἀλλὰ τῆς γνώμης αὐτῶν δίξ' τὸ σπδ' ματος ἀλλαγὴσης, τὰ λισκαρία ἅπερ δ' ρον κρατήσαντες, ἀπ' αὐτῆς τῆς ὥρας, ἧς ἐν τῷ κήπῳ εἰσῆλθον, ἕως οὗ ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος παρὸς αὐτοὺς παρῳγένετο, οὐκ ἐπαύσαντο ἐργαζόμβοι. πᾶσ' τα δὲ τὰ τοῦ κήπου λασαία τα μὴ ὄντα ἐργασμόνα εἰργάσαντο. ἐσελθὼν τοίνυν πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος. εἶπε, χαίρετ ἀδελφοὶ ωὰ ὠσαὼ χοιπτόν. πολὺ δ' ἐκάμετ. ὑπέγκας δ' ὀφθαλ, μὴ τὸν ποσὸν του καμάτου κόπον, τοὺτους δ' φαυδίως πεποίηκε. κορωδήσατον δ' ἀνθρ', ἔπτ' αὐτούς. μὴ διλήσατε τοῦ λωποῦ κακὸν φράξαι. ἐπ' ὀφειρίας ἐκ τοῦ κήπου ἔχετ, δίξ' σ' εἰσοδ' ου ἐλαθυρίους ἐργάμβοι αἰτήσασθ. δ' ὁ δ' ἀργίας λάβετ. ὅσα δὲ ἦ τοῦ κλίμματος ἁμαρτίας ὑπὸ ὀσατ. παρὸλδ' οὐ λάχ' ατα σωκρίδιαι καλὰ σας, τούτους φορτωδίαι πεποίηκ. γέγονε δὲ ὧδ' τοῖς τὸν κἤπον ἐπὶ τὸ κλίναι ἐλθόντες, σωὶ πᾶ μισθῷ τοῦ καμάτου αὐτῷ ἐμπαπλησμβοι, καὶ ἀβλαβεῖς ὑποσρέψασιν. ἐν ἄλλο τοίνυν χαιρέ, ξένοι πτὲς παρὸς αὐτὸν ἐλκομσούσιν ζητοῦντες παραγίνοντο. ῥακιδ' ἡ ἱμάτια ἡμφιασμβοι, ὡσ' γυμνοὺς αὐτοὺς ὑπορεῖσθ. τούτων δὲ ἱμάτια παρ' αὐτὸς αὐτομβύων μυσικῶς αὐτῶν λαλούντων. ὁ αὐθρωπος τοῦ Θεοῦ ἀκήκοε. ὃς πς ἵνα τῷ μαθητῷ αὐτοῦ προσκαλασάμβος, μυσικῶς ἐκέλσσεν αὐτῷ, λέγων. ἄπελθε ἐν ἐκείνῃ τῇ ὕλῃ εἰς τὸν δὶ τὸν τόπον, καὶ δὸ ῥόσεις δίνδρα ὑπόκουφον, ἐν αὐτὸ ἐρὰ ἐποσ, καὶ ἄπαρ δ' ῥόσεις ἱμάτια ἄγαγε μοι. ἀπελθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς καὶ ὡς ἐπῆτάπ, καὶ δλῆζητήσας, δ' ρατὸ δίνδρον καὶ τὰ ἱμάτια. ταῦτα δὶ ἀγαγὼν, κατ' ἰδίαν πρ' δὶ δασκάλων δίδωκεν. ἄπερ ὁ τοῦ θεοῦ ἀνθρωπος ἐνδέμβος, τοῖς ξένοις, οἵ πτις ὡς δ' ῦσεν γυμνοὶ ἱμάτια ἠγωὼτο, ταῦτα δίδωκεν, ἑαυτῶν σρὸς αὐτούς. ἐπειδὴ γυμνοὶ ὑπῆρχετε, λάβετε τα ῦτα καὶ ὑνδύσασθ. θαασάμβοι σωὶ αὐτὰ ἐκείνοι, καὶ δλεγώσης, ὅπ ἅπαρ ἐκρυβαν εἰσί, μεγίσ ἐγβσαν αὐτοὺς κατίχσε, ἐν ὅσῳ δὲ μῦ δ' ὅλου ἱμάτια ἀλλήρια ἐζήτουν, καταιχμβοὶ τὰ ἴδια ἀπέλαβον. ἐν ἄλλῳ πάλιν καιρῷ τοῖς τούτου δ' χαῖς ἑαυτοὺς πὲ παραπδίμβοις, ὁ δὺο ασυρδίας αὐτῶν πολίτοις ἔξω πεμδὸς αὐτοῦ ἀπέστειλε. ὁ δὶ αὐτὸς σωὰς τοῦ μαθ ἐξ αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ ἀπέκρυψε. τὼ δὲ ἑτέρα πρὸς τὸν ἀθρωπον τοῦ Θεοῦ ἀπήγαγε. καὶ τῶν ἀβτοῦ τοῦ ὑποσείλαντος αὐτὸν αἰκήγγειλε. τὸτον δίξ' τῇ δ' ἄρων τῇ δ' χῇ αὐτοῦ παραπδίμβος. ὁ δὶ τοῦ Θεοῦ ἀθρωπος, ἱλαρὸς ταῦτα δίξαίμενος, τὸν αὐτὸν πεδ' αγον Θεῷ, ἔφη. χαίτ ἔχωμβοι, ἀλλὰ βλέπετ ὧδ ασυρδία δὲ ὑπ' τῇ ὁδῷ ἔβηκας μοι τολμήσης ἀφῶς αὐτὴ ἐγγίσαι, δι σωέτως δὶ μᾶλλον, ὑπειδὴ ὄφις ἐν αὐτῇ εἰσῆλθε. καὶ ἐὰ ἀφῶς ταῦτ' ἐν ἅπαρ δ' ὑλήσης, μέλλεις ὑπ' τοῦ ὄφεως δ' κχθῆναι. τούτοις δὶ τοῖς λόγοις σφόδρα σ' ασὶς κατεχωσθεὶς, πάλιν ἡγαλλιάσατο. ὅτι τὸν θαάτον ἀπέφυγε. κἀν τῇ συχῇ παρὸς ὁλίγον ἠθέλετο δίξ' τὴν ἀβουλίαν, πλὲν ὅμως σωτηριώδη βάσανον ταύτην ἐδέξατο. ὑποσρέψας δὲ εἰς τὸν ασυρδία, καθὼς ὁ τοῦ Θεοῦ ἀθρωπος προεῖπε, δί ρεν, ὅτ ἔφις ταῦτὸν ὑπεκράτει. οὗτος τοίνυν τῇ δωμάμει ἐγκρατέας, καὶ τῇ τοῦ προφητικοῦ σπδ' ματος χάριτι κατεκμυσθέμβος, πᾶσα τὰ φαρμάκμβα φράγματα κατακλείσας, παὶν χαρτερικὸς ἐν τῇ δ' χῇ ὑπῆρχε, ὥστ μεγάλως ἐν τύφῳ δίξασθ ριᾶσθ αὐτόν. ἐν δὲ ἐν αὐτῷ πράγμα μιμπάσοι νομιζόμβον εἶ ὑνωρεῖτο. τοσαῦτ ἦ δ' φροσυὴν συωκρᾶς ἐν αὐτῷ ὑπῆρχε, ὅπ εἰ μή τις αὐτὸν ἐγίνωσκε τοσαῦτας δωάμεων ἔμελλεν εἶ, οὐδ' αμῶς περὶ αὐτὸ δῆς ώσε.

ΠΕΤΡΟΣ

Τ' τοῦτο εἶ λίγομβ, αἰτᾶσε. οἰκεῖα προθίσει χωπότερον τὸν ἦ δ' φροσυὴς χαλκὸν ἐσπρ, ἢ τοσαύτας δωάμεων αὐξάεων καὶ τὰς τούτου ψυχ' δπλαμπορίμβς, πρὸς τὼ ἀαρῶσαι χαρὰ παρισύρατο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Μεγάλη περὶ ὑπάρχει τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ἡ οἰκονομία. ὅθεν πολλάκις συμβαίνει, ὅτι μέγαλα ἀγαθά ποι παρέχουσα, παραχωρεῖ ἐν τούτοις καὶ μικρὰ ἐλαττώματα ὑπολειπόμενα, ἵνα παντοτε αὐτῷ ἡ ψυχὴ ἔχη ὅθεν ὀφείλει ἑαυτὴν ὑποπτίζειν. ἵνα ἐν ὅσῳ ὑπολαμβάνουσι τέλειοι εἶναι, καὶ διὰ ρίσκουσιν ἑαυτοὺς ἐν ἐλαττώμασιν ὄντας, κάμνωσι λοιπὸν ἐν τούτοις, δι' ὧν οὐκ ἔλαθον. οὐδὲ γὰρ κατιῶντες διὰ ἐκείνων τῶν κατορθωμάτων, ὧν περ λαβόντες ἔχουσι, δύνανται τῶν ἐλαττωμάτων κατηχύσαι, ἵνα μὴ ὑπεραίρωνται. ἐκ τούτου οὖν διαγινώσκουσιν, ὅτι οὐδὲ τὰς μικρὰς ἀφ' ἑαυτῶν ἔχουσιν, οἵ ποτε μικρὰ καὶ ὀλίγα πταίσματα νικῆσαι οὐ δύνανται. τοιοῦτόν που γάρ ἐστι καὶ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ κείμενον. εἰσαγαγὼν γὰρ ἐν τῇ γῇ τὴν ἐπαγγελίας τὸν λαὸν τοῦ ἰσραὴλ ὁ κύριος, πάντας τοὺς ἐν δυνάμει καὶ ἰσχύει, αὐτοῦ ἐχθρους αὐτῶν ἐξωλόθρευσεν. ἐκ δὲ τῶν φιλισταίων, καὶ χαναναίων τοὺς διαφύλαξεν, ἵνα καθὼς γέγραπται, ἐν αὐτοῖς σωφρονισθῇ ὁ ἰσραὴλ. οὐ γὰρ πάντοτε, καθὼς ἐβούλετο αὐτοῖς πρυμπάτουν, καὶ δίκαιον δὲ ἦν ὧρα παρέχεν, καὶ μικρά τινα ἐλαττώματα τούτοις κατέλιπεν. ἵνα πάντοτε ἔχωσι μεθ' ὧν πόλεμον κρατήσωσιν. καὶ μεγίστων ἐχθρῶν παρ' αὐτῶν νικηθέντων τῷ λογισμῷ μὴ ἐπαρθῶσιν, ὅταν αὐτοὺς ἀκμὴν οἱ αὐτόθεν καὶ τοι μικροὶ ὄντες αἰσθησόμενοι θλίβωσιν. θαυμαστὸν δὲ ξένον τοῦτο γίνεται, ὅπως ὁ ἑὸς καὶ ὁ αὐτὸς λογισμὸς, τῇ μὲν δυνάμει, ἀναθάλλη, τῇ δὲ ἀδεκεία, ἀτονήσῃ. ὥστε ἐκ μέρους φρονοῦμενόν ἑαυτὸν θνῄμενος, ἐκ μέρους δὲ πάλιν καταπίπτοντα διὰ τοῦ ἀγαθοῦ οὗ περ ζητεῖ τυγχάνειν, καὶ οὐ δύναται ἐκεῖνο ὅπερ ἔχει ταπεινοφρόνως φυλάξαι. τὰ δὲ θαυμαστὸν εἰ περὶ ἀνθρώπων ταῦτα λέγομεν; ὅπου γε καὶ οὐράνιος χῶρος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις μερικῶς ζημίαν ὑπομένει, οἱ λοιποὶ σεμνότερος ἐσάθησαν. τὰ γὰρ ἐκλεκτὰ τῶν ἀγγέλων τάγματα, ἐν ὅσῳ ἄλλους ἐβὰ τῆς ὑπεροψείας πεσόντας ἐθεάσατο, αὐτοὶ πεσοῦτον ἰσχυρότεροι γεγόνασιν, ὅσον καὶ ταπεινοφρόνως ἔσχαται. ἐκείνης μὲν γὰρ ἡ παῤῥησίας ἡ ζημία προέκοψεν εἰς αἰωνίαν ἅρπυιαν, καὶ ἐβὰ τῆς μερικῆς καταλύσεως σεσωσμένη. οὕτω τοίνυν καὶ ἐν ταῖς τινῶν συμβαίνει ψυχαῖς. ἵνα ἐν τῇ φυλακῇ τῆς ταπεινοφροσύνης, εἰς κέρδη μέγιστα ἐκ μικρᾶς ζημίας καταστήσωσιν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίστει ὁ λόγος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ Δυτυχίου καὶ Φλωρεντίου, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Νουρσίας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'.

Ο ΥΤΟΣ δὲ τοῦτο παρασιωπῆσαι δίκαιον κρίνω, ὅπερ παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἀνδρὸς σαγκτοΰλου τοῦ πρεσβυτέρου διηγουμένου μεμαθηκα. οὗτος γὰρ λόγων ἀληθειαν οὐκ ἀγνοεῖς πάντως, οὐδὲ τὴν αὐτοῦ πίστιν τῶν πολιτείαν. οὗτος τοίνυν διηγεῖτο, ὅτι ἐν τοῖς μέρεσι τῆς νουρσίας χώρας, δύο ἄνδρες ἐβὰ τῆς αὐτῆς ὄρεως ἐν τῷ μοναχικῷ καὶ ἀγίῳ σχήματι σεμνῶς βιοῦντες. ἐξ ὧν, ὁ μὲν εἷς ἦν Δυτύχιος, ὁ δὲ ἕτερος, φλωρέντιος, ὠνομάζοντο. ὁ οὖν Δυτύχιος τῷ πνεύματικῷ ζήλῳ, καὶ δυνάμεως θερμότητι ὑπερωξαίνων, πολλῶν ψυχὰς τῷ θεῷ προσεκέρδησε καὶ ἐβὰ παραινέσεως ἠγωνίζετο. ὁ δὲ φλωρέντιος, τῇ ἀκακίᾳ καὶ τῇ προσευχῇ προσκαρτερῶν, τῷ παρούσῃ ζωῷ ἐλύετο. οὐ μὴν οὐδὲ αὐτῶν μοναστήριον ἀνδρῶν ὑπῆρχεν, ὅπερ τοῦ πρεσβύτου αὐτῶν τελευτήσαντος, ἀπαράτου σωματικῆς διαμονῆς, καὶ ἡγεμονίας κατελείφθη. οἱ δὲ μοναχοὶ τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, τὸν Δυτύχιον ᾑρέθησαν αὐτοῖς πατέρα καὶ προστάτην παρακάλουν. ὅς τις ταῖς αὐτῶν δεήσεσιν ὑπακουσθεὶς, τῷ τούτων ἡγεμονίαν καταδεξάμενος, ὀλίγοις χρόνοις τῷ μοναστηρίῳ ἐποίμανεν, τῷ μαθητῶν τὰς ψυχὰς ἐν τῇ τῆς ἁγίας ἀναστροφῆς ἀσχολίᾳ εἰς τελειότητα ἀγών. ἵνα δὲ μὴ τὸ δικτήριον ἐν ᾧ τὸ πρότερον κατῴκει μόνον διαμείνῃ, ἐκεῖ τὸν δίκαιον Δυτύχιον ἀνδρα φλωρέντιον κατέλιπεν. οὗτος τοίνυν μόνος αὐτόθι διέτριβεν, ἕν τινι ἡμέρᾳ εἰς δίκλινὲ ἑαυτὸν ὑπέστρωσε, καὶ τὸ παντοδυνάμει κυρίῳ ἰδίῳ, ὅπως αὐτῷ βοήθειαν, οἵαν κελεύσει, δουῦναι καταξιώσῃ, πρὸς τὸ ἐκεῖσε αὐτὸν κατοικῆσαι. ὡς οὖν τῷ δικλίνῳ ἐπλήρωσε, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δικτηρίου, ἵνα προσδοκᾷ τῶν θυρῶν ἄρκον ἑστῶσαν δύσει, ὅθεν ἡ γῆς τῷ κεφαλῷ κινλιμβίλω ἔχουσαν, μηδὲν θηριώδες τοῖς κτήνεσιν ὑπεδέικνυμβίλω. φανερῶς δὲ μᾶλλον ὑπεδείκνυουσαν, ὅτι πρὸς δουλείαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἐλήλυθεν. διηγοῦνται δὲ ὁ τοῦ θεοῦ δοῦλος φλωρέντιος, ἅπερ ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ κινλίῳ κατελείφθησαν πρόβατα, τέσσαρα ἢ πέντε τὸν ἀριθμὸν, μὴ ὄντος παντελῶς τοῦ βέσκοντος, ἢ τοῦ φυλάττοντος, τῇ ἄρκῳ παραδοὺς, ἐκέλευσεν αὐτὴ, λέγων, ἄπελθι, καὶ ταῦτα τὰ πρόβατα εἰς βοσκὴν ἐξάγαγε. περὶ δὲ ἕκτην ὥραν ὑπόστρεφον. ἤρξατο οὖν τοῦτο διαπαντὸς ποιεῖν. καὶ αὐτίθη τῇ ἄρκῳ ἡ φροντὶς τοῦ ποιμαίνειν τὰ πρόβατα. ἅπερ γὰρ ἐβόσκων ἐκεῖ ἐδίδασα, ταῦτα νήσις ἔβοσκεν. ὅτε δὲ νησεύσαι ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἤθελε, τῇ ἑνάτῃ ὥρᾳ τῇ ἄρκῳ ἐκέλευσεν ἅμα τῶν προβάτων ὑποστρέφειν. ὅτε δὲ οὐκ ἠβούλετο,

περὶ

περὶ τὰ ἴχτια ὄρια, κατὰ τὰ αὐτοῦ ὑπόσχεσιν, καὶ λοιπὸν ἐν πᾶσι, τὴ ὑπάτωγῆ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ ἡ ἀρχὴ ὑπήκουσε. καὶ οὔτε ἐν τῇ ἔτη ὑπερπολμῶν εἰς τὰ ἐνάτια ὑπέρισρεν, οὔτε ἐν τῇ ἐνάτῃ εἰς τὰ ἴχτια, ἀλλὰ καθὼς ὑπέρπτο, οὕτως ὑπέρισρεν. ἐν ᾧ δὲ ὑμᾶς τοῦτο ἐπράττετο, ἤρξατο ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις ὑμᾶς πολέτους ἠφὴν ὁ τοῦ Θαύματος τούτου διωκμὸς ὑμᾶς ἔχειν. ὁ δὲ ἀρχῶν ἔχθρος, ὅθεν θεωρεῖ τοὺς ἀγαθοὺς εἰς δόξαν ἡμιλορμένους, ἐκεῖθεν τοὺς ὑμᾶς ρόσους ὑμᾶ τοῦ φθόνου συκαπράζει εἰς κόλασιν. πέρισρε γὰρ αὖθις ἐκ τῆ μακαρίου ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρχὴν τοῦ φθονήσαντος, ὅτι ὧν ὁ διάβολος αὐτῶν σημεῖα οὐκ ἐποίει, ἐκείνος δὲ ὁ μόνος παρ' αὐτοῦ καταλειφθείς, ἐν τοσούτῳ θαύματι ἀμετρὸς ἐφαίνετο, τὰ αὐτὰ ἀρκὸν ὑπερμέτρησε, ἐτόλμησε. καὶ δὲ τὰ ὥραια ἐν ἢ ἐπῆρά τη, μὴ ὑποσοίμασα, ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος φλορίντιος ἐν ὑπομονῇ γέρονε, ἕως δὲ τῆ ὥρας ἦλθεν ἰατρικῶν ἀναιρέσεως, ἐλλιθέσθαι ἤρξατο. ὃν ἡ ἀρχὴ, ὡὶ ἐν πολλῆς ἀκαιρίας ἀδικήμα ὑρομάζειν εἴωθεν, οὐχ ὑπέρισρεν. ἐν δὲ ἕλλῃ ἡμέρᾳ εἰς τὸν ἀρχὸν ἐπορεύθη τὰ ἀρκὸν ἅμα καὶ τὰ πράβατα ζητήσασα. ταῦτα δὲ προσδοκήσαν οὐδεὶς. ὑπικλεῖς δὲ ζητήσας, καὶ δόρων παρὰ τίνων ἐφοβήθη, ἑαυτὸν εἰς ὄρλους δέδωκε. τῇ ἀδελφῇ μᾶλλον τὸν πονηρὸν, ἢ τῇ ἀρχοντι θανάτου κλῶν. τοῦτον δὲ ὁ σεβάσμιος ἀνὴρ ὁ τύχως πρὸς ἑαυτὸν ὑπαπατάμενος παραμυθεῖσθαι ἤρξατο. ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ Θεοῦ δοῦλος φλορέντιος ὑφίσπον αὐτοῦ μεγίσῳ σὺν συγκινήσει, ὁ δρόμενος, ἤρξατο λέγειν. ἐλπίζω εἰς τὸν παντοδυνάμων Θεὸν, ὅτι ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ὑνάπιον ἦμῖ ὀφθαλμῶν ἦμ ἀναρώσων, ὅτε τὰ κακὰ αὐτῇ τὰ ἀπτιεικῆ ἀπολημβάνουσιν, οἱ τὰ ἀρκὸν μου μηδὲν αὐτοὺς βλάψασα φονεύσαντες. τῇ δὲ τούτου φωνῇ παραχρῆμα ἡ Θεία ἐκδίκησις ὑπικλάσησεν. οἱ γὰρ πέσαρες μοιχοὶ, οἱ τὰ ἀρκὸν φονεύσαντες, λέπρας νοσήματι περιέπεσον. ὧς ἦμ μελῶν αὐτῶν σαπέντων, οὕτως αὐτοὺς σωμέβη τελευτῆσαι. τοῦτον δὲ ὁμολόγου, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ φλορέντιος στρέφα ἐξέση, φοβηθεὶς δ' ὧν τοὺς ἀδελφοὺς κατηρᾶσατο. ἐν ὅλῳ τοίνυν τῇ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ῥρόνῳ ῥίκιλος διέλιπε, ὅτε τὸ ὑπακουσδὲν αὐτὸν εἰς τὸν ἐκείνων ὠμότατον θάνατον. καὶ ἐαυτὸν φονεύτια τούτων ἐκάλει. τοῦτο δὲ τὸν παντοδυνάμων Θεὸν ποιῆσαι πισεύομεν, ἵνα μὴ τοῦ λοιποῦ ὁ θαυμάσιος καὶ ἄκακος οὗτος ἀνὴρ τολμήσῃ ἐν οἱῳ δ' ἢ ποτε πάνῳ σωτραπαζόμενος τὰ κατάρας βολίδ' α πὸ ὀπτέμψαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Σρόδρα λοιπὸν βαρυῶ ἔσαι πισεύομαι, καὶ πολλάκις ὑπό τινος τῆ Θυμοῦ σαλεύθητος, τοῦτον καταρασάμενδα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ ἁμαρτήματος τούτου τί μὲ ἐπερωτᾷς; καὶ βαρὺ ὑπαρχη, ὑπόσαι πολλὰ λίγη. ὅπ λοίδωρει, βασιλείαι Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. καταδήσου οὖν καὶ ἰδὲ, ὑπόσον βαρὺ ἁμαρτημα ὑπάρχει, ὅπ τῶν κληρονομίαι τοῦ Θεοῦ βασιλείας ἀποσρέι.

ΠΕΤΡΟΣ

Τὶ δὲ καὶ ἀδρωπος οὐχὶ ἔκκε κακίας, ἀλλ' ἐκ τῆ ἀπειρίας τῆ γλώσσης λόγῳ καταρᾶς τῇ πλησίον ὑπιπέμπει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εαὶ δὲ τοῦ φρατοῦ δικαιοῦ πέρι, ὁ ἀρχὸς λόγος κατακρίνεται, πόσῳ μᾶλλον ὁ ὑπαίτιος; καταγνόσου οὖν πόσης ἔσῃ ἀξίος κατακρίσεως, ὃς τις ἐκ τῆ κακίας οὐκ ἀργεῖ, ἀλλὰ τῷ λόγους βασανιζομένῳ τροφέρων, ἐκ τῆ ἀνίσης ἀγαθωσύνης ἀργῶν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Σωμιῶ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ο αὐτὸς τὸ θεῖ ἄνθρωπος ἕτερον πρᾶγμα πεποίηκεν, ὑπερσωπεθέλαι οὐκ ἔχω ἀμελόσον. ἐν ᾧ τὸ παντοχοῦ ἀφοδοθέλαι τῶν περὶ αὐτῆ φθόνων, ἀφίκετο πε, ἐκ μήκους αὐτοῦ τῶν οἴκων ἔχων, ὥσιν πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, καὶ ἑαυτὸν ταῖς ἐκείνου ὀργαῖς παραδόσαι. παραξηλόμενος δὲ, τῶν πάτξ τοῦ κλῶν αὐτὸ πάντα τὸν τόπον σμιξῆται ὄρων γίμοτα ἐκεῖς δὲ ὅλη τὸ τόρα, ἔκραξε, λέων. δὸλε Θεὸς, ἀπέξαι, ὑπόρχει δὲ τὸν ἐν τῷ συλυρίᾳ θαυμασὴ ὠδία. ἐξελθὼν δὲ ὁ φλορέντιος τὰς ὀρβαλμὰς ἐς τὰς παλάμας εἰς ὄρανὸν διακτάσας, ὅπως ἡ λιμὸν ἐκείνου, ὡς εἶδεν ἡ κύριος, παρεκάρη. ἐν δὲ τῇ αὖτ ἡμέσῃ, ἀφορὴς

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Μεγάλη πίζι ὑπάρχει τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ἡ οἰκονομία. ὅθεν πολλάκις συμβαίνει, ὅτι μεγάλα ἀγαθά τισι παρέχουσα, παρεχωρεῖ ἐν τούτοις καὶ μικρὰ ἐλαττώματα ὑπολείπεσθαι, ἵνα παίτοτε αὐτῷ ἡ ψυχὴ ἔχῃ ὅθεν ὀφείλει ἑαυτὴν ὑποπτίζειν. ἵνα ἐν ὅσῳ ὑπολαμβάνουσι τέλειοι εἶναι, καὶ δύρίσκουσιν ἑαυτοὺς ἐν ἐλαττώμασιν ὄντας, κάμνωσι λοιπὸν ἐν τούτοις, ὅις πρὸ οὐκ ἔλαβον. οὐδὲ γὰρ κατιῶντες διὰ ἑκείνων τῶν κατορθωμάτων, ὧν πρὸ λαβόντες ἔχουσι, δύνανται τῶν ἐλαττωμάτων κατηχύσαι, ἵνα μὴ ὑπεραίρωνται. ἐκ τούτου οὖν δύπαγινώσκουσιν, ὅτι οὐδὲ τὰς μικίστας ἀρετὰς ἀφ' ἑαυτῶν ἔχουσιν, οἵτινες μικρὰ καὶ εὐδαμινὰ σφάλματα νικῆσαι οὐ δύνανται. τοιοῦτόν τι γάρ ἐστι τὸ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ κείμενον. εἰσαγαγὼν γὰρ ἐν τῇ γῇ ἡ ἐπαγγελίας τὸν λαὸν τοῦ ἰσραὴλ ὁ κύριος, πάντας τοὺς ἐν δυνάμει καὶ ἰσχύει, αὐτηδίκους αὐτῶν ἐξωλόθρευσεν. ἐκ δὲ τῆς φιλησιάου, καὶ χαναναίων τῶν σηφύλαξεν, ἵνα καθὼς γέγραπται, ἐν αὐτοῖς σωφρονισθῇ ὁ ἰσραήλ. οὐ γὰρ πάντοτε, καθὼς ἐρρέθη αὐτοῖς πυρωσάτωσαν, καὶ δέκατοῦτο ὅις μίγισα δῶρα παρέχει, καὶ μικρά τινα ἐλαττώματα τούτοις κατέλιπεν. ἵνα πάντοτε ἔχωσι μεθ' ὧν πόλεμον κρατήσωσιν. καὶ μεγίστων ἐχθρῶν παρ' αὐτῶν ναυηθέντων τῆς λογισμοῦ μὴ ἐπαρθῶσιν, ὅταν αὐτοὺς ἀκμὴν οἱ αὐτηδίκοι καὶ τοι μικροὶ ὄντες αὐθεντάμβοι θλίβωσιν. θαυμαστὸν δὲ ζόφῳ τοῦτο γίνεται, ὅπως ὁ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λογισμὸς, τῇ μὲν δυνάμει, εὐαθάλλῃ, τῇ δὲ ἀθετείᾳ, ἀπονήσῃ. ὥστε ἐκ μέρους ἐκοδομημένον ἑαυτὸν θεώμενος, ἐκ μέρους δὲ πάλιν καταπίπτοντα δέκα τοῦ ἀγαθοῦ οὐ πρὸ ζητεῖ δύπιτυχεῖν, καὶ οὐ δύναται ἐκεῖνο ὅπερ ἔχει ταπεινοφρόνως φυλάξαι. τὸ δὲ θαυμαστὸν εἰ περὶ ἀνθρώπων ταῦτα λέγομεν; ὅπου γε καὶ οὐράνιος χῶρος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις μερικῶς ζημίαν ὑπομένει, οἱ λοιποὶ σιριωτέρως ἐσάθησαν. τὰ γὰρ ἐκλεκτὰ τῆς ἀγγέλων τάγματα, ἐν ὅσῳ ἄλλους δέκα τῆς ὑπερηφανείας πεσόντας ἐθεάσαντο, αὐτοὶ τοσοῦτον ἐχυρότεροι γεγόνασιν, ὅσον καὶ ταπεινοφρόνως ἴσανται. ἐκείνης μὲν γὰρ ἡ σκέδος ἡ ζημία προέκοψεν εἰς αἰωνίαν ἵδρυσιν, καὶ δέκα τῆς μερικῆς καταλύσεως σιριῶς ἀνακηνίθη. οὕτω τοίνυν καὶ ἐν ταῖς πνῶν συμβαίνει ψυχαῖς. ἵνα ἐν τῇ φυλακῇ ἡ ταπεινοφροσύνης, εἰς κέρδη μίγισα ἐκ μικρᾶς ζημίας καταστήσωσιν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίστει ὁ λέγεις.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ δυτυχίου καὶ φλωρεντίου, ἐν τῇ χώρᾳ ἡ τουρσίας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'.

Ὅτι δὲ τοῦτο παρασιωπῆσαι δίκαιον κρίνω, ὅπερ παρὰ τοῦ δυλαβεστάτου ἀνδρὸς σαγεστούλου τοῦ περισβυτέρου δηγουμένου μεμάθηκα. οὗτος τοίνυν δηγεῖται, ὅτι ἐν τοῖς μέρεσι ἡ τουρσίας χώρας, δύο ἀδελφοὶ δλοι τῇ αὐτῇ φύσει ἐν τῇ μοναχικῇ καὶ ἀγίῳ σχήματι σεμνῶς βιοῦντες. ἐξ ὧν, ὁ μὲν εἷς δυτυχος, ὁ δὲ ἕτερος, φλωρέντιος, ὠνομάζοντο. ὁ οὖν δυτυχὴς τῇ πνεύματικῇ ζήλῳ, καὶ δυνάμως θερμότατα ὑπεραυξάνων, πολλῶν ψυχὰς τῷ θεῷ προσεκέρδησε. ἡ δὲ φλωρέντιος, τῇ ἀκακίᾳ καὶ τῇ προσευχῇ προσκαρτερῶν, τελείαν ἀρετὴν ἐπεδείξατο. οὐ μήποθεν δὲ αὐτῶν μοναστήριον ἀνδρῶν ὑπῆρχεν, ὅπερ τοῦ περιοῦσιος αὐτῶν τελευτήσαντος, ἀπορίαν ἀσυμπαθοῦς θλιμμελείας, καὶ ἡγεμονίας κατιλείφθη. οἱ δὲ μοναχοὶ τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, τὸν δυτυχῆ ἡγούμενον αὐτοῖς πατέρα καὶ περιούσιον παρεκάλουν. ὃς τῆς ταῖς αὐτῶν δεήσεσιν δλιμμερεθείς, τέλει τούτων ἡγεμονίαν κατεδέξατο, δλίγοις πολλοὺς χρόνους τέλει μονῆλι ἐποίμανεν, τῷ μαθητῶν τὰς ψυχὰς ἐν τῇ ἡ ἁγίας ἀναστροφῆς ἀσκολίᾳ εἰς τελειότητα ἀγών. ἵνα δὲ μὴ τὸ δυκτήριον ἐν ᾧ τὸ πρότερον κατοικεῖ μόνον δεσμεῖνη, ἐκεῖ τὸν δυλαβέστατον ἄνδρα φλωρέντιον κατέλιπεν. οὗτος τοίνυν μόνος αὐτόθι διέγων, ἓν τινι ἡμέρᾳ εἰς δυχὴν ἑαυτὸν ὑπέρρωσε, καὶ τὰ παντοδυνάμει κυρίῳ ἰδίετο, ὅπως αὐτῷ βοήθειαν, οἵαν καλόν, δουῆναι καταξιώσῃ, πρὸς τὸ ἐκεῖναι αὐτὸν κατοικῆσαι. ὡς οὖν τέλει δυχλεῖ ἐπλήρωσε, ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δυκτηρίου, ἵνα προδέξῃ τῶν θυρῶν ἄρκον ἑστῶσαν δρυν, δλη ἡ γῆς τέλει κεφαλεῖ κυλιμβείῳ ἔχουσαν, μηδὲν θηριώδες τοῖς κτήμασιν δλιδικυμβείῳ. φανερῶς δὲ μᾶλλον δεικνύουσαν, ὅτι πρὸς δουλείαν τοῦ αὐθρώπου τοῦ θεοῦ ἐλήλυθε. δλιγους δὲ ὁ τοῦ θεοῦ δοῦλος φλωρέντιος, ἅπερ ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ κατιλείφθησαν πρόβατα, πέσαρα ἢ πέντε τὸν ἀριθμὸν, μὴ ὄντος παντελῶς τοῦ βέσκοντος, ἡ τοῦ φυλάττοντος, τῇ ἄρκῳ παραδοὺς, ἐκέλευσεν αὐτῇ, λέγων, ἄπελθε, καὶ ταῦτα τὰ πρόβατα εἰς βοσκὴν ἐξάγαγε. περὶ δὲ ἕκτην ὥραν ὑπόστρεφον. ἤρξατο οὖν τοῦτο δέπαστὸς ποιεῖν. καὶ αὐτίθη τῇ ἄρκῳ ἡ φρονὶς τοῦ ποιμένος τὰ πρόβατα. ἅπερ γὰρ ζώγειον λύκ ἐθέσασα, ταῦτα νήσις ἔβοσκε. ὅτε δὲ νησεῦσαι ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἤθελε, τῇ ἑνάτῃ ὥρᾳ τῇ ἄρκῳ ἐκέλευσεν ἅμα τῷ προβάτων ὑποστρέφειν. ὅτι δὲ οὐκ ἠβούλετο,

περὶ

περὶ τὴν ἕκτην ὥραν, κατὰ τὴν αὐτοῦ ὑπόσχεσιν, καὶ λοιπὸν ἐν πᾶσι, τὴν ὑπεναγὴ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἡ ἀρχὴ ἐπήνεγκε. καὶ οὔτε ἐν τῇ ἕκτῃ ὑπέσχετο, οὔτε ἐν τῇ ἑνάτῃ εἰς τὴν ἕκτην, ἀλλὰ καθὼς ἐπέσχετο, οὕτως ὑπέσχετο. ἐν ᾧ δὲ ἔβλεπον οὕτως ἐπράττετο, ἤρξατο ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐξὲ πλάτους ἡ φήμη τοῦ θαύματος τούτου διαδίδεσθαι. ὁ δὲ ἀρχηγὸς ἐχθρὸς, ὅθεν βιωρεῖ τοὺς ἀγαθοὺς εἰς δόξαν φημιζομένους, ἐκεῖθεν τοὺς ἐξερρόφους ἐξὲ τοῦ φθόνου συναρπάζει εἰς κόλασιν. πάσαις γὰρ αἱρέσεις ἐκ τῆς μαθητῶν τοῦ μακαρίου καὶ τυχίου, σφόδρα τοῦτο φθονήσαντες, διὰ ὧν ὁ διδάσκαλος αὐτῶν σημεῖα οὐκ ἐποίει, ἐκεῖνος δὲ ὁ μόνος παρ' αὐτοῦ καταλειφθεὶς, ἐν τοσούτῳ θαύματι λαμπρὸς ἐφαίνετο, τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἐνεδύσαντες, ἐφόνευσαν. καὶ δὲ τὴν ὥραν ἐν ᾗ ἐπεφάνη, μὴ ὑποσοίψασα, ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος φλωρέντιος ἐν ὑποψίᾳ γέγονεν, ὡς δὲ ἐκ ὥρας τῆς ἐπιστροφῆς ἀναμείνας, θλίβεσθαι ἤρξατο, ὅτι ἡ ἀρχὴ, διὰ ἐκ πολλῆς ἀκριβείας ἀδελφὴν ὀνομάζειν εἴωθεν, οὐκ ὑπέστρεψεν. ἐν δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ εἰς τὸν ἀγρὸν ἐπορεύθη τὸν ἀρχηγὸν ἅμα καὶ τὰ πρόβατα διηζητῆσαι. ταύτην δὲ περιφορεμένην εὗρεν. διπλῶς δὲ διηζητήσας, καὶ διὰ ῥώνης παρά τινων ἐφορεύθη, ἑαυτὸν εἰς θρῆνον δέδωκεν. τῇ ἀδελφῶν μᾶλλον τὴν πομπείαν, ἢ τὸν ἀρχηγὸν τὸν θανάτου κλαίων. τοῦτον δὲ ὁ σεβάσμιος αἰὴρ δύτυχιος πρὸς ἑαυτὸν διπλασιάσμενος παραμυθεῖσθαι ἤρξατο. ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ θεοῦ δοῦλος φλωρέντιος ἐνώπιον αὐτοῦ μιγίστῳ πόνῳ συγχυνηθεὶς, δύχόμενος, ἤρξατο λέγειν. ἐλπίζω εἰς τὸν παντοδυνάμενον θεὸν, ὅτι ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐνώπιον τῆς ὀφθαλμῆς τῆς ἀνθρώπων, διὰ τὴν καινὴν αὐτῆς τὴν αὐτάρκειαν ὑπολαμβάνουσιν, οἱ τὴν ἀρχὴν μου μηδὲν αὐτοὺς βλάψασαν φονεύσαντες. τῇ δὲ τούτου φωνῇ παραχρῆμα ἡ θεία ἐκδίκησις ἐπακολούθησεν. οἱ γὰρ πάσαις μοναχοὶ, οἱ τὴν ἀρχὴν φονεύσαντες, λίθοις νοσήμασι περιέπεσον. ὥστε τῆς μελῶν αὐτῶν σαπέντων, οὕτως αὐτοὺς συμβῆναι τελευτῆσαι. τούτου δὲ γνομένου, ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ φλωρέντιος σφόδρα ἐξέστη, φοβηθεὶς δι' ὧν τοὺς ἀδελφοὺς κατηράσατο. ἐν ἕλῳ τοίνυν τῆς τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνῳ θρήνων διέλιπε, διὰ τὸ ὑπακουδῆσαι αὐτὸν εἰς τὸν ἐκείνων ὠκύτατον θάνατον, καὶ ἑαυτὸν φονεύσαι τούτων ἐκέλευε. τοῦτο δὲ τὸν παντοδυνάμενον θεὸν ποιῆσαι παρεδύμβη, ἵνα μὴ τοῦ λαοῦ ὁ θαυμάσιος καὶ ἄκακος οὗτος αἰὴρ τολμήσῃ ἐν οἵῳ δή ποτε πόνῳ συναπαστόμενος τὴν κατ' αὐτοῦ βολίδα πνεῦσαι παπέμψαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Σφόδρα λοιπὸν βαρὺ εἶναι παρεδύμβη, ἐὰν πολλάκις ὑπό τινος τῆς θυμᾶς σαλευθέντες, τοῦτον καταπασώμεθα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ ἁμαρτήματος τούτου τί μοι ἐπιφωτᾶς; ἐὰν βαρὺ ὑπάρχῃ, ὁπότε παῦλος λέγει. ὅτι λόγοι, βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. κατανόησον οὖν καὶ ἴδε, ὁποῖον βαρὺ ἁμάρτημα ὑπάρχει, ὅτι τὴν κληρονομίαν τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀποστερεῖ.

ΠΕΤΡΟΣ

Τί δὲ ἐὰν ἄνθρωπος οὐχὶ ἵνακεν κακίας, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀπειρίας τῆς γλώσσης λόγων κατάρας τῷ πλησίον ἐκπέμπει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐὰν δὴ τοῦ φρικτοῦ δικαιοῦ κρίσει, ὁ ἀργὸς λόγος κατακρίνεται, πόσῳ μᾶλλον ὁ ὑπαίτιος; κατανόησον οὖν πόσης ὄντων ἄξιος κατακρίσεως, ὅς τις ἐκ τῆς κακίας οὐκ ἀργεῖ, ἀλλὰ καὶ λόγους βασανιστικοὺς προφέρων, ἐκ τῆς διύσεως ἀγαθωσύνης ἀργῶν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Συμεῖον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ὁ αὐτὸς τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἕτερον πρᾶγμα πεποίηκεν, ὅπερ σωτηρίαν οὐκ ἔχειν ἁμάρτημα. ἐν γὰρ τῇ παντελοῦς ἐξεδοθύμᾳ τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην, ἐξήκοντός τις, ἐκ μήκους αὐτοῦ τὴν οἴκησιν ἔχων, ὥστε πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν, καὶ ἑαυτὸν ταῖς ἐκείνου δυνάμεσι παραθέσθαι. παραγενόμενος δὲ, εὗρε πίρξ τοῦ κελλίου αὐτοῦ πάντα τόπον ἀμυζήτητον ὄφιων γέμοντα ἰκανὰς δὲ ἐν τούτῳ, ἕκαστος λίαν θυμῷ, ἀπεξέσθη, ὑπῆρχε δὲ τότε καὶ συγκυρίαν θαυμασὴ ἰδία. ἐξελθὼν δὲ ὁ φλωρέντιος τὰς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς παλάμας εἰς οὐρανὸν ἐκτείνασιν, ὅπως ἡ λεμὼν ἐκεῖνον, ὡς εἶδεν ὁ κύριος, παρεπάρη. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἐκθέσει, ἄφνης

ὁ οὐρανὸς ἐβρόντησεν. αὐτὴ δὲ ἡ βροντὴ σαίτας τοὺς ὄφεις τοὺς ἐκεῖνον τὸν τόπον διπλαβομένους ἐφόνευσεν. ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἀληθρωπος φλορέντιος τούτους θανοντας ἑωρακὼς, εἶπεν. ἰδοὺ κύριε τούτους ἐφόνευσας, τὰς αὐτοὺς ἔνδεν ἐσάρη; διὰ θέως δὲ ἐν τῇ αὐτοῦ φωνῇ, τοσαῦτα ὄφεια ἤλθαν, ὅσοι ὄφεις πρόσθεν ὑπῆρχον. οὓς καὶ βασάσαντες, μίκροθεν ἔρριψαν. τὴν δὲ κατοίκησιν τοῦ τόπου ἐκείνου, καθαρὰν σαντάσασι ποιήσει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Πόσης δυνάμεως καὶ δικαιοσύνης ὑπάρχει αὐτὸν λέγομεν, ὅτι τῇ αἰτήσει αὐτοῦ, τοσοῦτον γέγονεν πλησίον ὁ σαντοδυνάμος Θεός.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Παρὰ τῷ σαντοδυνάμῳ Θεῷ, τῷ μόνῳ καθαρῷ καὶ ἀκάκῳ κῷ τῶν αὐτοῦ φύσιν, πολλὰ πέζει καὶ ἡ ἀληθρωπίνης καρδίας καθαρότης καὶ ἀκακία δύναται. οἱ γὰρ αὐτοῦ θεράποντες, ἐκ τῶν γήϊνων πράξιων ὄντες κεχωρισμένοι, ἀργόν τι λέγειν οὐκ οἶδασιν. οὐδὲ γὰρ τὸν ἑαυτῶν νοῦν ἔχει ῥημάτων σοφιῶν, ἢ μολυνθῆναι συγχωροῦσιν. ὅθεν λοιπὸν παρὰ τοῦ ἑαυτῶν ἀρχηγοῦ τῶν ὑπακοῶν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους δύρισιν, ἔχει τὸ σαδόδεν κῷ τὸ δυνατὸν αὐτοῖς ἐν τῇ καθαρότητι καὶ ἀκακίᾳ αὐτῶν ἐξομοιοῦσθαι. ἡμεῖς δὲ ταῖς τοῦ λαοῦ ταραχαῖς μεμιγμένοι, ἐν τῷ συχνοτέρους ἀργοὺς λόγους, πολλάκις δὲ καὶ βλαβεροὺς λαλεῖν ἡμᾶς, τοσοῦτον τὸ σόμα ἡμῶν τοῦ σαντοδυνάμου Θεοῦ μακρύνεται, ὅσον τῷ κόσμῳ τούτῳ πλησιάζει. σολὺ τοίνυν δεῖ τὰ κάτω ἀπαζόμεθα, ἐν τῷ τῆ σωτυχίᾳ δικόλως ἡμᾶς τοῖς κοσμικοῖς συγχίνεσθαι. ὅπερ καλῶς καὶ ὁ ἡσαΐας, μετὰ τὸ ἑωρακέναι αὐτὸν τὸν βασιλέα κύριον σαβαὼθ, ἑαυτὸν ἐταλάϊσεν, λέγων. ὦ τάλας ἐγὼ, ὅτι κατανένυγμαι, ὅτι ἀκάθαρτος ὤν, ἃ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων, φαυροποιήσας ὄχει ἀκάθαρτα χείλη ἔχει, ἐν τῷ προσθῆναι, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ κατοικῶ. τὴν μὲν οὖν ἀκαθαρσίαν τῶν ἑαυτοῦ χειλέων λεῦ ἔχει ἔλεγεν. πόθεν δὲ ταύτην ἐπαπάσατο ἰδιλοποίησεν ἐν τῷ μαρτυρικέναι αὐτὸν ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκάθαρτα χείλη ἔχοντος κατοικεῖν. ἀμήχανον γὰρ ὄζειν ἐκ τῶν κοσμικῶν γλώσσης τὸν νοῦν μὴ ἐκπαροδῆναι, ἐν ὅσῳ ἐν σωτυχίαις ποσὶν ὁλικῶς αὐτοῖς συγκαταβαίνομεν, κατ' ὀλίγον δὲ ἐθίσαντες αὐτοῖς σωτυγχανέειν, σωτυχίαν τὴν ἡμῖν οὐχ ἁρμόζουσαν, καὶ ἡδέως ταύτην κρατοῦσιν, οὐκ ἔτι λοιπὸν οὐδὲ διεκρίφην ἐξ αὐτῆς ἡμᾶς θέλει. ἐκ συγκαταβάσεως δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ δεῖ ταύτην ἐληθόντες, λοιπὸν τῷ θεῷ καὶ βιαίως ἡμῶν περιγίνεται. ὅθεν καὶ συμβαίνει ἐκ τῶν ἀργῶν, εἰς τὰ βλαβερὰ, καὶ ἐκ τῶν ἀλαφρῶν, εἰς τὰ βαρέα ῥήματα ἡμᾶς καταστῆσαι. καὶ λοιπὸν τὸ σόμα ἡμῶν σαρὰ τοῦ σαντοδυνάμου Θεοῦ τοσοῦτον σαρεισακούεται ἐν τῇ αἰτήσει, ὅσον δεῖ πλέον μολύνεται τῇ ματαίᾳ σωτυχίᾳ, καθάπερ καὶ γέγραπται. ὅτι ὁ διεκρίφων τὸ οὖς αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι νόμου, ἡ δὲ χὴ αὐτοῦ δεδόβλητος ἔσαι. τί δὲ θαυμαστὸν, ἐὰν αὐτοῦτος τὰ σαρὰ κυρίου βραχὺ ὑπακούομεν, οἱ τινες ὑπ' αὐτοῦ κιλδύομεθα, ἢ βραδέως, ἢ σαντελῶς αὐτοῦ οὐχ ὑπακούομεν; οὐκ ἔστιν οὖν θαυμαστὸν, εἰ ἃ ὁ φλορέντιος ἐν τῇ δίχῃ αὐτοῦ τάχιον ὑπηκούσθη, ὅς τις ἐν τάχει τῷ τοῦ κυρίου ὑπήκουσε προσαγμάτων.

ΠΕΤΡΟΣ.

Οὐδέν ἔζι λοιπὸν, ὅπερ δεδικριθῆναι δύναμαι, αἰνιγμῶδες λοιπὸν σαφῶς ἐδιλογίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εὐτύχιος δὲ ὁ τοῦ προλιχθέντος φλορεντίου ἐν τῇ τοῦ κυρίου ὁδῷ γιγονὼς σωσοδοιπόρος, μᾶλλον μετὰ θαῦτον ἐλαμπρύνθη τῇ τῶν σημείων δυνάμει. οἱ γὰρ τῆς σόλεως ἐκείνης πολῖται, σολλὰ θαυμάσια περὶ αὐτοῦ διηγούμενοι, τοῦτο πρῶτον ἔλεγον, ὅπερ καὶ μέχρι τῶν χρόνων τῶν λογοβαρδῶν ἔφθασεν. ἔχει γὰρ τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ, ὁ σαντοδυνάμος Θεὸς συχνοτέρως θαυματουργῶν κατεξίου μύκα γὰρ ἀβροχία ἐγένετο, καὶ ὑπὸ καύματος, δι' ὅλης μήκους ξηρασίας ἡ γῆ ἐφρύγετο, σωαγόμενοι οἱ τῆς αὐτῆς σόλεως σολῖται, καὶ τὸ ἐκείνου σχάριον βασάζοντες, καὶ τοῦτο ἐναντίον κυρίου μετὰ δεήσεως σροσάγοντες, ἔχει τῶν ἀχρῶν δύχόμενοι διήρχοντο, αὖθις ἡ βροχὴ ἐδίδοτο, πλουσίως τὴν γῆν καταπαύουσα. ἐξ οὗ πράγματος δείκνυται πόσης δυνάμεως καὶ δικαιοσύνης ἡ τούτου ψυχὴ ἔνδον ὑπῆρχεν, ὅτινος τὸ ἔξω περιβόλαιον δεικνύμενον, τὸν θυμὸν τῶν κτίσεων ἀπέσχεσεν

Περὶ μαρτίνου μοναχοῦ τοῦ ἐν τῷ ὄρει μαΐσης.

ΚΕΦΑΛ. Ις'.

ΕΝ τοῖς δ' καισαρείας μέρεσιν, ἐν τῷ ὄρει τῷ εἰσμαΐσῃ, αἰήρ τις σφόδρα δίλαβίσατος μαρτῖνος τοὔνομα, μονήρη βίον διεπόλισεν. ὃς τις δεῖ σολλοὺς χρόνους ἐν σπηλαίῳ σεμνοτάτῳ ἑαυτὸν κατέκλεισεν. τοῦτον δὲ πλεῖσοι καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐγνώρισαν, καὶ τὰς αὐτοῦ σράξεις σαρόντες,

ρύτης κατὰ πόδωσα, περὶ οὗ κἀγὼ αὐτὸς πολλὰ παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ πολυχρονίου τοῦ ἁγιογνωσμόνου μοι, καὶ ἄλλων πολλῶν ἀκουσάμενος ἀδελφῶν διηγημάτων μεμαθηκα. τοῦτο οὖν πρῶτον θαῦμα περὶ αὐτοῦ διηγήσωμαι, οὗτος φάσκοντες, ὅτι ἰώκει ἑαυτὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ προλεχθέντος ὄρους κατὰ κλείστες, ἐκ τῆς πέτρας τοῦτο ὕδατος ἐξεβόθη, ὅστε μαρτύρῳ τῷ τοῦ Θεοῦ δούλῳ εἰς χρείαν καθημερινὴν διήρκει. οὗτοι δὲ πλέον προστεθῆναι, οὔτε ἐν ἀνάγκη ἐπιλήμπτεσθαι. ἐν ᾧ πράγματι ὁ παντοδυνάμως Θεὸς ἐπέδειξε, πόσῳ μείζονας περὶ τοῦ δούλου αὐτοῦ εἶχεν. καὶ γὰρ τὸ σπήλαιον θαῦμα τῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐκ τοῦ λίθου ξηρότητος δικδοῦσαν. ὁ δὲ ἀρχαῖος ἡδρὸς τοῦ ὄρους τοῦ τῶν ἀνδρώπων ὄγλους, τοὺς ἐκείνου φθονήσας δυνάμεσι, τὴ συκῆν αὐτὸ τέχνῃ ἀποδιῶξαι τοῦτον ἐκ τοῦ σπηλαίου ἠγωνίζετο. ὅθεν ἔπι φίλον αὐτοῦ Ἀνδρέα, ὅρων ἐσπλεθῶν, τοῦτον ἐκφοβῆσαι ἐσειρᾶτο. νομίζων δῆθ τοῦ φόβου, ἀναπτοίκας τοῦ σπηλαίου τοῦτον ἐκδιώκειν. ἦρξατο οὖν ὁ ὄρις ἐν τῷ σπηλαίῳ οὐ μόνον ὄρις μόνον. ἀλλὰ μύριοι δὲ πάντα ὄρεις, ἐμπροσθεν αὐτοῦ ὁ ὄρις ἦ πολοῦτο. τοῦτον δὲ μετακαλεσάμενος, ὁμοίως αὐτῷ πάλιν συνέκλεισε. παντάπασιν οὐδ' ἀφοβος ὀξμένων ὁ ἄγιος οὗτος ἀνὴρ, τῷ ἰκείνου σόματι τὸν ἑαυτοῦ χεῖρα, ἢ καὶ τὸν πόδα περιτίθη, λέγων. ἰὰ δέσποτα ἐλεβιτοῦ βλέψαμεν, ἐγὼ οὐκωλύω. ἐν ᾧ δὲ τοῦτο ἐδέξαλείπως μέχρι ἑσπέρας ὑγίνετο, ἐν τινι ἡμέρᾳ ὁ ἀρχαῖος ἡδρὸς οὗτος ὁ τοσαῦτης αὐτοῦ ὑπομονῆς καὶ δωκάμεως νικηθεὶς, ἐξρυξε, καὶ ἑαυτὸν ὁβφις ὑπὸ τὸ ἐκκείπον μέρος τοῦ ὄρους κζ' πλέθρων εἰς κρημνὸν ἀδέκατα. καθὰπερ δὲ πᾶ τοῦ τόπου ἐκείνου ἀδέσπ, καὶ ὅλον τὸ μέρος ἐκείνο τοῦ ὄρους τῇ φλογὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ ἐκπορδομένῃ δῆξε τὸ κάυσιος ἐκαβαπε τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ ἀναγκάσαντος αὐτὸν δῆδεξαι πᾶσης ὑπὸ τῶν ἔργων δωκάμεως, ὃς τῆς νικηθεὶς κατηγωνίσατο. καταπόνησε οὖν αὐτῷ, ἐν πόλῃ τῇ νοὸς κορυφῇ ἔζη ὁ τοῦ Θεοῦ ἀξρωτος οὗτος, ὃς τῆς μὴ ὄρεως ἔρεπίας ἀμαρήμως συνόκησε.

ΠΕΤΡΟΣ

Τῇ ἀκοῇ καὶ μόνῃ διλεωῖ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τῇ ζωῇ δ' λαβίσατος οὗτος αὐτὸς, ἐν τῇ πρώτῃ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἑαυτὸν ἐν τῇ σπηλαίῳ κατέκλεισε, ὥριτο ὅπως τοῦ λοιποῦ γυναῖκα μὴ θεάσπαι, οὐχ ὡς τὰς ὑγιοῦ βδελυσσόμενος, ἀλλὰ τῇ κπδαίῳ τῆ πειρασμῷ φοδούμενος παρπεσεῖν, πρὶ ἐκ τῆς Θεμρομμένου κάλλους συμβαίνοντ. γωικ' δὲ τις τοῦτο ἀκούσασα, τεθαρῤῥηκότως εἰς τὸ ὄρος ἀπῆλθε, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ σπήλαιον αὐαμὲ ὡς παρεγένετο. οὗτος δὲ μικρὸν ἐκ μήκους παύτων θεασάμενος ἐκρεμένων, καὶ ἐκ τῆ ἱματίων ὀπηγούς γωικία αὐτῶν ἴδ', ἑαυτὸν εἰς δ' γλὶ δέδωκε. καὶ ἐν τῇ γῇ τῶν ἑαυτὸ δ'λη ὑπεστήρισε. τοσοῦτον δὲ πλεωμένης ἐν τῇ δ'χῇ προσκαρτέρησε. ἕως οὗ τὸ αἰσμὲς ἐκεῖνο γωικῶν ἀπορύσασ, ἐκ τῆ δυρίδος τοῦ κυλλίου αὐτὸ ἀπέσχη. κατελθόσα οὖν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῶν ζωῶν ἐπλήρωσε. ἐν ᾧ δοθέσης οὗ ἡδρου τοῦ ταύτης θαλάτου πᾶσι γνόφοις γένετο, ὅπ σφόδρα τὸ παντοδυνάμου θεοῦ ἀπήρισε, τὰ παύτων τὴ τόλμη τὸν ἑαυτῆ δοῦλον λυπῆσαι. ἐν ἀλλοτοίπου καιρῷ πολλῶν μὲν αὐτοῦ δ'χῆς χαίρη πρὸς αὐτὸν σωζηχόντων, καὶ ἐ ὁδοῦ λίαν ἐσπῆς ὑπαρχούσης, δ'ὰς πρὸς αὐτὸν ἀπήρχοντο. ἐν ᾧ δὲ τῇ τῆ ὄρους πλαγίᾳ ὑβαπειμένῃ, μέχρι τῆ πληρώματος τῆ σπδαίσεως ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ κυλλίον ὑπῆρχε, παύτ δ' ὑσβατος λίθ. παχεῖον οὖ στεμὸν ἀδιᾶς πορδυόμενον, ἐκ τῆ ὕλους τῆ ὄρους πσθ', μέχρι ἐ ὑποκειμένῃ τῆ ὄρει κυλδὸς κατλιχθ. ἡ δὲ αὐτὴ κυλὰς ἐκ τοῦ ὕλους τῆ ὄρους, ἄωαρ ἐς βυθὸν κειμένη ὑπορείτα. τοσοῦτο γὰ ὕλει τῆ ὄρος ἐκεῖνο ὑπήρκεται, ὥςτ τὰ ἐν τῇ κυλάδι δένδρα, καὶ τοι παμμεγέθη ὑπάρχοντα, καθάπερ θάμνοι πᾶς ἐκ τῆ ὕλους τοῦ ὄρους Θεωρᾶσι νομίζονται. ἐν πραχῇ τοίνυν γενόμενοι πᾶσες οἱ ἱρρόμενοι καὶ μὴ αὐτοῦ ἦς καὶ φροντίδος ἦξαπο ζητεῖν σοῦ τὸ σκήνωμα τῆ πιστοτος σαφῶν δωκηθῆσιν δ' ρεῖν. πᾶς δὲ τοῦτον εἰ μὴ πιδνώτα δ' ρεῖδε ἀφ' προσθὲ ἐκκλῆ πᾶς ἀκέραιον τὸ σκλώμα ἐν τῇ κυλάδι φδάσαι ὑπεσόβει ἐκ καὶ οὐχὶ δῆξε παραγμένον, ἐν τῇ τοσαύτῃ ἀ κυπαγωγῆς φορᾷ; δ'ηζκατήσαντες οὖν ἐν τῇ κυλάδι τὸ σαφῶν, οὗρον αὐτὸ, οὐ μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ ὑγιὲς πάνυ. τότε πᾶσι κατὰ δηλον γίγορσε, ὅτι δῆξ τῆ δ' λαβίσατου μαρτύρ ἀβλαβὲς ὁ πᾶς ἐκ τοῦ τοιούτου πθώματος διηφυλάχθη. ἐν αὐτῷ τοίνυν τῷ σπηλαίῳ κρημνὸς αἴωσε ὑπήρκεται, ἐν ᾧ δπάσασμα λίθου ἐπαῶν ἦ κίλλης μαρτίνου κρεμάμενον ὑεωρεῖτο, Σαβατον αὐτῷ καὶ ἡ μέραι καὶ πῶσιν ἦ κίλλης ἀπειλημῖ. μασκέτωρ δὲ ὁ αἰνέλιος ἀρμυκτικρίου τῆ ἰλλυσαρίου, μῆ πλέθρου γωργγῶν πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν, παρικαλεῖ, ἵνα ἐκ τοῦ σπηλαίου ἐ τὲ θεοῦ ἀξρωτος ἐξελθεῖν ἀξιώσῃ, ὅπως τὸν δπασασθῆνα ἐκ τοῦ κρημνοῦ λίθον ἐαὶ δωυνθῆ ὑπαῆν. καὶ λοιπὸν ἀμελήμως ὁ τῆ Θεοῦ δούλος ἐν τῇ αὐτῇ σπηλαίῳ κατοικήσῃ. ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἀξρωτος οὐδαμῶς αὐτὸ ἐ τούτῳ σωμήνατ. πλὼ δμως ἐκλάσασε, ἵνα ὅπερ ὁ ἀνάτασι ποιήσῃ, αὐτὸς δὲ ἐν τῇ ἰδ'ζίστῃ μέρει τῆ κυλίου ἑαυτὸν ὑποίησε οὐκ ἰῶ δὲ διςάζω, ὅτι ἐαὶ τὸ μὴ γ'ωδος ἐκείνου τοῦ λίθου πασπῆσαι ὁμοῦ καὶ τῶν κίλλων σωυζῆται, καὶ τὸν μαρτίνον ἐφόνδσε. ἐν ὅσῳ δὲ τὸ ἐλθὸν πλῆθος ἕ λαοῦ ἠγωνίζετο, ἵνα ἐαὶ δωάσται αὖθις κινδύνου τῷ δ'λῳ

τῷ δ' ἄλφῳ τῷ θεῷ, τὸν αὐτὸν δεπκλίνατα παμμεγέθη λίθον ἐπάρωσι, παύτων θεωρούντων, πρᾶγμα συμβὰν σφόδρα θαυμασόν. τὸ γὰρ τοῦ λίθου ἀπόκλασμα, ὅπερ ἠγωνίζοντο ἀπαρᾶσαι, αὐθημὶς ἀπ' αὐτῶν τῷ κινοῦντων αἰσσαδὶν, ἵνα μὴ τῷ κεφαλῇ τ κίλλης μαρτύρου ἐγγίσῃ, καὶ ὥσπερ τὶνι βλαβῇ τοῦ δ' ἄλφου τ θεῖ ἀποφοβοῦντο, μάχεθαι ἔπεσε. ὅπερ δῆλ ὁ τῆ παντοδυνάμει θεῖ κελεύσεως ἀγγελικὴ ὑπηρετία ὡρμήθη παρευθύ· καὶ πᾶς ὄς τις θείᾳ παρουσίᾳ δεσπόζει, τὰ πάντα πιστῶς ἐλπίζει. ὁ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ, ὅτι ἐν τῷ ὄρει ἑαυτὸν ἐκδέδωκεν, ἐ μὴν τοι κυκλεισμένῳ τῷ κελλίῳ ἐν αὐτῷ κατοικῶν, ἀλύσει σιδηρᾷ τὸν ἑαυτῦ πόδα δέδεσται. ἐκ δὲ τῆ ἑτέρου μέρους ταύτῃ τῷ λίθῳ προσέπηξε, ἵνα τῦ λοιπῦ μὴ δυνηθῇ ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ὅσον τὸ ἁλύσεως μῆκος ἐτύγχανε. τοῦτο δὲ ὁ τῇ ζωῇ δ' ἀλαβίσατος ἀνὴρ βεβίωκε δίκαιος, οὕτως αὐτοτρόπως πεποίηται, ἀκούσας, δ' οἰκείου αὐτοῦ μαθητῦ δηλῶσαι αὐτῷ ἐφρόντισε, ἐὰν δ' ἄλος ἐκ τῆ θεῖ, μή σε κρατήσει ἄλυσις σιδηρᾶ, ἀλλ' ἡ τῆ χρισῆ ἄλυσις. πρὸς ταύτῃ δὲ τῇ φωνῇ παρευθὺ μαρτύρος τῇ τῦ ποδὸς αὐτῦ ἄλυσιν ἔλυσε, καὶ ἐδέ ποτε ἐν ὑστέρῳ τὸν πόδα λελυμένον ἐξέτεινεν ἔξω τοῦ τόπου ἔνθ', ἰθίσας δεδεμένον αὐτὸν τυγχάνειν, ἐν δὲ τοσούτῳ δέγματι, ἀεὶ δ' ἀλύσεως αὐτὸν ἀπτόμενα παρεχούσης, εἰς ὅσον ἐ πρότερον δεδεμένος ἀπτόμενος. ἐν ὑστέρῳ δὲ, μὴ τὸ ἑαυτὸν ἐν τῷ ἀσπλάγχῳ ἐγκλείσαι, ἤρξατο λοιπὸν ἐ μαθητὰς δέχεθαι. παραμένος δὲ τοῦ ἀσπλαίου αὐτῦ οἰκοῦντες, εἰς τὴν ἑαυτῶν χρείαν ὕδωρ ἐκ τῦ φρέατος λύτρωσιν. τὸ δὲ χοινίκιον ἐν ᾧ σίκλα ἐδίδετο, δι' ἧς τὸ ὕδωρ λύτρωσιν, συχνοτέρως ἐκόπτετο. ὅθεν τὴν ἄλυσιν λύπερ ἐκ τῦ ποδὸς αὐτῦ ὁ τῦ θεῖ ἄνθρωπος ἔλυσεν, οἱ μαθηταὶ αὐτῦ αἰτησάμενοι, ταύτην τῇ χοινίκῳ ἐν τῇ σίκλα προσέδησαν. ἔνιοτε δὲ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ὕδατι τὸ χοινίκιον βραχόμενον ὑδαμῶς τῦ λοιπῦ ἐκόπτε. τὸ γὰρ χοινίκιον ἐκεῖνο προσδιδὸν τῇ τῦ ἀνθρώπου τῦ θεῖ ἀλύσῃ, τὴν τοῦ σιδήρου διάμετρον εἰς ἑαυτὸν ἐπαναλάτο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Παύτῃς ἀρίστους ταῦτα τὰ θαύματα, πλειστέρως δὲ δῆλ τὸ προσφάτως αὐτὰ γεγονέναι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τοῦ ἁλθόντος μοναχοῦ, ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ ἀρβυταρίου καὶ πῶς ἐγένετο.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'.

Ἀ Ρτίως δή τῳ ἡμετέρων χρόνων, κουασδραγήσιμός τις ὀνόματι, ὑποδήκονος δ' βουξεντίας ἐκκλησίας ὑπάρχων, τὴν τῷ προβάτων αὐτῦ ποίμνην ἐν τοῖς μέρεσιν αὐρηλίας ἔθος εἶχε τοῦ βόσκειν. ὅς τις πρᾶγμα θαύματος πλῆρες αὐδρί τινι σφόδρα ἀληθεστάτῳ διηγήσατο, ὅπερ μυστικῶς ἰδὼν παρεχθέν. καθὼς δὲ προεῖπον, οὗτος τὴν τῷ οἰκείων αὐτῦ προβάτων δεπμέλειαν ἐν τοῖς μέρεσιν αὐρηλίας ποιούμενος, ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, αὐήρ τις ἐκ τῦ ὄρους τῦ λεγομένου ἀρβυταρίου, τῷ μοναχικῷ σχήματι κεκοσμημένος, καὶ τῇ ζωῇ δ' ἀλαβίσατος ὑπάρχων, ἐν τῇ τῦ μακαρίου πάγου τοῦ κουκυφαίου τῷ ὄπος ὁλων ἐκκλησίᾳ, ἐκ τῦ αὐτῦ ὄρους ἦρχετο ἔθος ἔχων κατ' ἐνιαυτὸν τοῦτο ποιεῖν. ἐν δὲ τῷ οἴκῳ τῦ προλεχθέντος κουασδραγησίμου τῦ ὑποδήκονος παύτοτε ἐξενίζετο, καθὼς ὁ αὐτὸς ὑποδήκονος διηγήσατο. καὶ τότε οὖν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῦ ὑποδεχθεὶς ὁ προρρηθεὶς μοναχὸς, ἔν τινι ἡμέρᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπήρχετο, πλησίον τοῦ οἴκου τῦ ὑποδηκόνου ὑπαρχουσαν. πλησιάσας δέ τινος γυναικὸς σωίγγυος οἰκούσης ὁ αἰὴρ ἐτελεύτησε, καὶ κῆ τὸ ἔθος, τῦτον λούσαντες, καὶ τοῖς ἱματίοις ἐνταφιάσαντες, καὶ τῷ σαβανίῳ περιελίσαντες, ἐν ἐσπέρας καταλαβούσης, θάψαι αὐτὸν ἐκ ἠδυνήθησαν. ἔγγισε δὲ τὸ σῶμα τοῦ τεθνηῶτος ἡ χήρα γυνὴ παρακαθεζεῖσα, ἐν μεγίσῳ κλαυθμῷ τὴν νύκτα διετέλεσε ταῖς ὀδυνηραῖς φωναῖς καὶ τῷ θρήνῳ τὸν πόνον παραμυθουμένη. ἐν δὲ τῷ ὄρθρου τῦτο γίνεται, καὶ τῦ κλαίειν τῆς γυναικὸς ἐκ ἐπιδιδούσης, ἐ τῦ θεῖ ἄνθρωπος ὁ ἐν τῷ οἴκῳ κουασδραγησίμου ὑποδεχθεὶς κατανυγείς, εἶπε πρὸς αὐτήν. συμπαθεῖ ἡ ψυχή μου τῷ πόνῳ τῆ γυναικὸς ταύτης. ἀλλὰ παρακαλῶ, ἀνάστα ἵνα δι' ἐμοῦ δεηθῶμεν. ἐπορεύθησαν οὖν ἀμφότεροι ἐν τῇ γεττιαζούσῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁμοθυμαδὸν ἑαυτοὺς εἰς δ' χὴν ἐπιδέδωκαν. ὀπιθόπους δὲ δ' ξαμένων αὐτῶν, τέλος τὴν δ' χὴν ἐπέθηκεν κουασδραγήσιμος τὸν ὑποδήκονον ὁ τῦ θεῖ δοῦλος ἠτήσατο. τούτου δὲ γεγονότος, ἐκ τῦ εἰσόδου τῦ θυσιαστηρίου κόνιν αἰτλόμενος, ἅμα τῷ αὐτῷ κουασδραγησίμῳ, πρὸς τὸ σῶμα τοῦ τεθνεῶτος παρεγένοντο. κἀκεῖσε δὲ ἑαυτὸν εἰς δ' χὴν ἐδέδωκεν. ὡς οὖν ὀπιθόπους ἤρξατο, ἐκέλευε λοιπὸν ὡς τὸ πρότερον πεποίηται δῆλ τοῦ ὑποδήκονος τέλος τῇ δ' χῇ ἐπιτεθεῖναι, ἀλλ' αὐτὸς τὴν δ' λογίαν ἐδέδωκε, καὶ δ' δὺς ἐκ τῆς δ' χῆς ἀνέστη. δῆλ δὲ τῷ βασάζειν αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ὅτι πο ἐκ τῦ θυσιαστηρίου συνῆξε κονιορτὸν, τῇ δ' ωνύμῳ τὸ σάβανον ὅπερ τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ ἐκάλυπτε, παρενέπηρεν. τῦτο δὲ ἡ γυνὴ θεασαμένη, καταλίπειν αὐτὸν ἤρξατο, καὶ θαυμάζουσα τὴν ἠθέλησε, ποιῆσαι. τῦ δὲ σαβάνου ἐναρθέντος, ἐκ τῆ κονιορτοῦ οὕτως ἐκ τῆ θυσιαστηρίου συνῆξε, τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ ὀπιθόπους ἔβαλε. τούτου δὲ γεγονότος, παραχρῆμα ὁ τεθνηκὼς τὴν ψυχὴν ἀπέλαβεν. τὸ σῶμα δὲ σαλεύσας, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνέῳξε. καὶ ἐμπτὶ γέρας

τὸν ἐγείρας αἰκαθησει. ὡς ὅτι δι' ἀπὸ ὕπνου βαρυτάτου λαὸ ἐξυπνωθεὶς, τὶ περὶ αὐτὸν ἐγεγόνει, ἐθαύμαζε. τοῦτο δὲ ἡ γυνὴ θεασαμένη, ἡ ἐκ τοῦ πολλοῦ πένθους κατάκοπος γλυκεῖ ἡ, ἤρξατο λίαν χαρᾶς πλειότερως κλαίειν, καὶ φωνὰς μείζονας ἀφιέναι, ἵνα ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ μὴ παρῳτῆτος δικαίλυσε, λέγων. σιώπα, σιώπα, σιώπα, ἐαὶ δέ τις ὑμᾶς ἐρωτήση ἕως τοῦτο γέγονε, μηδὲν ἄλλο ἐρεῖτε, εἰ μὴ, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χρις ὸς τὸ ἔργον τοῦτο πεποίηκε. τοῦτο δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς ἐξῆλθε, καὶ κλαυσαγέσιμον δὲ τὸν ὑποδέκτον ἀθέως κατέλιπε, καὶ ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ τοῦ λοιποῦ οὐκ ἐφάνη. τὶω δὲ πρόσκαιρον δέξαν φεύγων, ἐπραγματεύσατο, ἵνα παρ' ὅις ἐν τοσαύτῃ τῇ δωμάμει θαύματος ἐθεωρήθη, μηκέτι λοιπὸν ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ θαθῇ.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τὶ ὑπολαμβάνουσιν ἕτεροι, οὐ γινώσκω, ἐπεὶ ἐγὼ πάντων τῶν θαυμάτων τοῦτο μᾶλλον κρίνω εἶ) θαυμασιώτερον, ὅτι οἱ ἀποθανόντες ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ πάλιν ὑποστρέφουσι, καὶ αἱ ψυχαὶ ἐν τῇ σαρκὶ ἀφανῶς ἀποδίδονται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εἰ μόνοις τοῖς ὁρωμένοις προσέχομεν, ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο εἶ) μεῖζον πιστεῦσαι εἰ δὲ περὶ τῶν ἀοράτων ταλαντεύσομεν, θαυμασίως ἀδύνατοι. ὅτι μείζων ἐστὶ θαῦμα ἡ τοῦ λόγου κηρύξεως συνεχύσης καὶ ἡ ἀνάστασις πρὸς τὸ τὸν ἁμαρτωλὸν ἐπιστρέψαι, ἤπερ τοῦ ἐν σαρκὶ νεκρὸν ἀναστῆσαι. ἐν τούτῳ γὰρ εἰέται ἡ σαρξ, πάλιν ἀποθνήσκουσα. ἐν ἐκείνῳ δὲ εἰέται ἡ ψυχὴ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσα. δύο τοίνυν σοι προτίθημι πρόσωπα, ἵνα ἐν αὐτοῖς κατανοήσῃς, ὅτι γέγονε μεῖζον τῇ δωμάμει τὸ θαῦμα λάζαρον ὃν περισωματικῶς ὁ κύριος ἐκ νεκρῶν εἰέγειρε, καὶ σαῦλον, ὃν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας νοερῶς ἤγειρε. καὶ περὶ μὲν τοῦ λαζάρου δωμάμεων, μετὰ τὶω αὐτοῦ αἰάστασιν παρεσιωπήθη. μετὰ δὲ τὴν αἰάστασιν τῆς τοῦ παῦλου ψυχῆς, πόσας δωμάμεις ἐν τῷ ἡμισυμβόλῳ λόγῳ πεποίηκε, ἢ ἡμετέρα, ἀθένεια χωρῆσαι ἐ δύναται. πῶς ἐκεῖνοι οἱ ὠμότατοι αὐτοῦ διώκλασμοὶ εἰς τὰς τῆς εὐσεβείας μετεστράφησαν παλάγγας. πῶς ἀποθανεῖν ἐπεθύμει ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, ὧν περ πρότερον τῷ θανάτῳ ἔχαιρε, πῶς πᾶσι γραφικῶς γνώσει πεπληροφόρηκε, μηδὲν ἑαυτὸν εἰδέναι κρίνει, εἰ μὴ χρις ὸν ἰησοῦν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον, πόσαις ῥάβδοις ὑπὲρ χριστοῦ προθύμως μαστιοῦται, ὃν περ ἐν μαχαίρᾳ τὸ πρὶν κατεδίωκε. ἐν πόσῳ ὕψει τιμῆς ἀποστολικῆς ὑπῆρχε, ἐλάχιστον αὐτὸν πάντων τῶν μαθητῶν ἀποκαλεῖ. πῶς ἐν τοῖς τοῦ τρίτου οὐρανοῦ μυστηρίοις ὑψοῦται, τοῦ δὲ νοὸς τὸ ὄμμα δι' αὐτοῦ συμπαθείας ἐπικλίνει πρὸς τὸ διορθῶσαι τὶω τῆς συζυγίας κοίτην, λέγων. ὀφειλομένην δύνασι τῇ γυναικὶ ἀποδίδοτω. ὁμοίως καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ, ὁ ἀναχαθεὶς νοερῶς τῇ τῶν ἀγγέλων συνοδίᾳ, καὶ πολὺ ὅμως ὑ σαρκοῦται μεριμνῆσαι & διορθῶσαι τὰ ἔργα τῆς σαρκικῶν ὁ ἐν ταῖς βασάνοις χαίρων, καὶ ἐν ταῖς ἀθλήσεσιν ἐγκαυχώμενος. αὐτὰρ γὰρ, τὸ ζῆν, χρις ὸς ἐστι, καὶ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος· καὶ αὐτὸ δὲ, ὅπερ ἐν σαρκὶ ζῆν, ἔξω τῆς σαρκὸς ὑπάρχει, θέα λοιπὸν πῶς ζῇ, ὅς πις ἐκ τοῦ ᾅδου τοῦ νοὸς πρὸς τὶω τῆς ἀναλαγχνίας ζωὴν ἐπανέρχεται. λίαν οὖν ἐλάχιστον θαῦμα ἐστὶ τὸ ἐν σαρκὶ πινὰ ἀναστῆσαι. οὐκ οἶδα μή πως ἐαν ἔξω τῆς ζωοποιήσεως τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς τὶω τοῦ νοὸς ζωὴν ἐπανέρχεται. ἵνα τὸ αὐτὸ γένηται ἔξω τοῦ ἔξωθεν θαύματος, ὅπως & ἔνδοθεν διεφθαρεὶς ζωοποιηθῇ.

ΠΕΤΡΟΣ.

Σφόδρα πεπεισμένως ἀρτίως ἔγνων πόσον τοῦτο ἐκείνου ὑπάρχει μεῖζον. ἀλλ' ἀρτί, ἅπερ διηγεῖσθαι ἀπήρξου, ἀκολούθως πλήρωσον. ἵνα τοῦ καιροῦ ἀρχομένου, ἄνθ' οἰκοδομῆς ἡ ὥρα μοι παρέλθῃ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ βενεδίκτου μοναχοῦ.
ΚΕΦ. ΙΗ'.

Ἀδελφός τις ἐν τῷ μοναστηρίῳ μου ὑπῆρχε, γνησίως μοι συναναστρεφόμενος, πάντι τὶω ἀρετῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐξησκημένος, ὅς πις τὶω ἐμὲ ἀρετὴ ὑπερέβαινε. οὗτος εἰς πολλὰ ἅπερ οὐκ ἤδεισαν οἰκοδομῶν με ἐπέδιδε. παρ' αὐτοῦ οὖν τοῦτο ὅπερ διηγοῦμαι μεμάθηκα. ἔλεγε δὲ οὗτος. ἐν τοῖς τῆς καμπανίας μέρεσιν, ἔνδον τοῦ τεσαρακοσοῦ μιλίου ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως, ἀνήρ τις ὑπῆρχεν ὀνόματι βενέδικτος. νέαν μὲν ἄγων τὶω ἡλικίαν, πνεύματι δὲ σωτηρίῳ κεκέρμενος. ὅς πις ἑαυτὸν ἐν τῇ τῆς ἁγίας ἀναστροφῆς κατόπι, δωμάμει σωτηρίᾳ, τοῖς δὲ χρόνοις τότε τῆς ῥητορικῆς ἦσαν οἱ γράπται

δι' ὁράντες, ἐμαυρίσαν αὐτὸν ἅμα δ' αὐτοῦ κίλλης ἠθέλησαν. ὅθεν πῦρ ὑφάψαντες, καὶ ὑποθέντες, πάντα τὰ πέριξ ἐνεπύρισαν. ὁ δὲ κίλλης αὐτοῦ τὸ πῦρ οὐχ ἥψατο. τοῦτο δὲ οἱ χρότθοι θαυμάσαντες, καὶ ὅλῃ πλεῖον τῇ θυμῷ ἐξαφθέντες, τοῦτον ἐκ δ' κίλλης σύραντες, οὐ μήκοθεν θαυμάσαντες κλίβανον ὑποκαιομένην ὅλῃ τῇ ὀπτηθείᾳ ἄρτους, τοῦτον ἐν αὐτῇ βαλόντες, τέως κλίβανον ἠσφάλισαντο. ἐν ἑτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ, ταύτῃ αὐξάντες, εὗρον, οὐ μόνον τὸ τοῦτου σάρκα ἀβλαβῆ ἐκ τοῦ πυρὸς διαφυλαχθεῖσαν, ἀλλ' ἐδὲ τὰ ἄκρα τῶν ἱματίων αὐτοῦ φλογωθέντα.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρχαῖον τῶν ζώντων παίδων θαῦμα ἀκούω. οἵ τινες ἐν τῷ πυρὶ ῥιφέντες, οὐκ ἐβλάβησαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐκεῖνο ὡς ὑπολαμβάνω τὸ θαῦμα, ἐκ μέρους μόνῳ, ὁμοίως οὐκ ἴσως δὲ τούτου ἐπράχθη. τότε γὰρ οἱ ζῶντες παῖδες διδυμόμοι χεῖρας καὶ πόδας ἐν τῷ πυρὶ ἐρρίφησαν, ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρᾳ τούτους ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ καμίνῳ ἐδιζήτησας, ὧδε ἀβλαβεῖς περιπατοῦντας, μήτε τῶν ἱματίων αὐτῶν ἀδικηθέντων. ἐξ οὗ πράγματος κατανόησον, ὅτι τὸ πῦρ ἐν ᾧ ἐρριμμένοι ὑπῆρχον, τῶν μὲν ἱματίων αὐτῶν οὐχ ἥψατο, τοὺς δὲ δεσμοὺς κατέκαυσεν. ὥστε ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ πρὸς τὴν τῶν δικαίων ὑπεροψίαν, καὶ ἐκκένωσιν τὸ πῦρ τὴν ἐνέργειαν πρὸς τὴν αὐτῶν βοήθειαν, πρὸς δὲ βάσανον μὴ ἐκκένωσιν.

Περὶ τοῦ ἡμιφθόρου θαύματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου ζωοδόχου ἐν τῇ πόλει βιρώνης.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'.

Τῷ ἀρχαίῳ τούτῳ καὶ τηλικούτῳ θαύματι ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν πρᾶγμα ὅμοιον αὐτοψόφως συνέβη ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. περὶ οὗ ἰωάννης ὁ ζιβουῶος ἀρτίως τῇ αὐτοῦ μιδιηγήσῃ ἔλεξεν. ἔλεγε γὰρ, ὅτι πρωτοῦλφος ὁ κόμης ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ παρὰ μὲν τοῦ ῥηγὸς αὐθαλαρίκου, ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ τὸ θαυμαστὸν πρᾶγμα τοῦτο συνέβη, καὶ ὅπερ ὄψει παρὼν ἐθεάσατο, τοῦτο τῷ προλεχθέντι ζιβουῶῳ ἐγνώρισεν. ἔλεγε δὲ οὗτος, ὡς πρὸ ταύτης τῆς πεντετίας, ὅταν ἐν τῇ τῶν ῥωμαίων πόλει, ταύτης ὁ πίβερις ποταμὸς τὴν κοίτην αὐτοῦ ὑπερβλύσας ἐξῆλθεν, ὥστε ἐπαύωθεν τῶν τειχέων τῆς πόλεως τὸ ὕδωρ ἐκκλύσαι, ὅθεν καὶ πλείστους ῥηγῶνας ἐν αὐτῇ ἐπελήφθητο. τότε οὖν καὶ ἐν βιρώνῃ τῇ πόλει ὁσάπαξ ποταμὸς ὑπερκύψας, καὶ εἰς τὴν τοῦ μακαρίου ζωοδόχου ἐκκλησίαν τοῦ πατριάρχου Ⓒ μάρτυρος ἔφθασε. τῶν δὲ θυρῶν ταῖς αὐτῆς ἐκκλησίας ἀνεωγμένων οὐσῶν, τὸ ὕδωρ ἀδαμῶς ἐν αὐτῇ εἰσῆλθε. κατ' ὀλίγον δὲ αὐξάνον, μέχρι τῶν θυρίδων ἀνῆλθε, αἵ τινες πλησίον τοῦ κιράμου ὑπῆρχον. οὕτως οὖν ὑψωθὲν τὸ ὕδωρ, τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας ἠσφάλισε. καὶ καθάπερ τι ριὸν τοῖχος μεταβληθεῖσα ἡ ὑγρὰ καὶ ἀκαλιλυμμένη φύσις τοῦ ὑγροῦ, οὕτως ἴσατο. πολλῶν δὲ τότε ὕδωρ τῆς ἐκκλησίας διῤῥιφέντων, ἐξῆ τὸ κυκλωθὲν αὐτὴν ὑπὸ τῶν ὑδάτων, τὸ σθένος ἐξελθεῖν οὐκ εἶχον, φόβῳ δὲ καὶ ἀκινήτῳ συνείχοντο, μή πως τῇ πείνῃ καὶ τῇ δίψει ἐκλείψωσιν. εἰς οὖν τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας ἐρχόμενοι πρὸς τὸ πιεῖν ὕδωρ ἐλάμβανον, ὅπερ ὡς προεῖπον, μέχρι τῶν θυρίδων ὑψώθη. ὕδωρ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἀδαμῶς ἐπέκλυζε, καὶ ὡς μὴ ὕδωρ, αὐτὴν θέλων ἠδυώσατο. ὡς δὲ ὕδωρ ἔκκλυσαν οὐκ ἠδυώσατο. ἔλαθεν οὖν ἕκαστον τῶν θυρῶν, εἰς τὸ ἔνδοθεν ἔξω πᾶσι τὴν δικαιοσύνην τοῦ μάρτυρος. Ⓒ ὕδωρ μὲν πρὸς τὸ καταπαῦσαι τὴν δίψαν ὑπῆρχε, πρὸς δὲ τὸ ἐπελθεῖν τὰ τόπῳ, ὕδωρ οὐκ ἦν. ὅπερ ἐγὼ τῶν προλεχθέντων τοῦ πυρὸς ἀρχαίῳ θαύματι, ἀληθῶς ὑπολαμβάνω μὴ ἴδῃ αὐόμοιον, ὅπερ τῶν ζώντων παίδων τῶν μὴ ἱματίων οὐχ ἥψατο, τὰ δὲ δεσμὰ κατέκαυσε.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμασταί εἰσι σφόδρα τὰ τῶν ἁγίων ἔργα, ἅπερ διηγῇ. καὶ τῇ προσούσῃ αὐθεντείᾳ τῶν ἀνθρώπων πάντα ἔκπληκτα. ἐπειδὴ δὲ ἀρτίως ἀκούω τοσούτους ἐν τῇ ἰταλίᾳ γεγονέναι θαυμασίῃς δυνάμεως ἄνδρας, γνῶναι θέλω εἰ καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐκ τῶν τοῦ ἀρχαίου ἐχθροῦ ἐνέδρων συνέβη, ἢ καὶ εἰ ἐκ τούτων προέκοψαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Λυδὸν ἀγῶνος οὐκ ἔστι νίκης βαθὺν ἆρας. πόθεν οὖν ἔπεται αὐτοὺς ἐνεδρεύθησαν, εἰ μὴ ὅτι τῶν τοῦ ἀρχαίου ἐχθροῦ μηχανημάτων ἠγωνίσαντο. τὰ γὰρ ἀποπράξας πάθη τῇ ἐνθυμήσει καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις ἡμῶν ἕκαστος ἐνεδρεύεται. ἵνα ὅπερ δύναμαι θῶμαι, δι' ἐμοῦ τῇ τοῦ αἰωνίου κριτοῦ ἐξετάσει

ἐξιτάσει κατηγορήσωσιν ἡμῶν, καὶ εἰ θέλεις γνῶναι, πῶς εἰς τὸ ἀπατῆσαι δι' ἡμᾶς τοὺς πάντας, ἵνα διηγοῦμαι.

Περὶ τοῦ φαύλου πρεσβυτέρου χώρας Βαλερίας.
ΚΕΦΑΛ. Κ΄.

Τινὲς δὲ καὶ τῶν πολλῶν μεθ' ἡμῶν ὄντων ἐνταῦθα, περὶ τοῦ πράγματος τούτου μαρτυροῦσιν. εἷς γάρ τις παύλου τοῦ ζωλω δι' λαβίσατος, ὀφθαρτος ὀνομαζόμενος, τῆς Βαλερίας χώρας ὑπῆρχε πρεσβύτερος, τούτου δὲ τοῦ ἡμετέρου βοηφαπίου τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας κατὰ τόπος ἐπλησίαζεν. οὗτος ἦν ποτε ἡμέρα ἐξ ὁδοιπορίας εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ εἰσελθών, τῷ αἰσθραπόδῳ αὐτοῦ ἀπλάκως ἐπέξηλθε, λέγων· ἔλθε διάβολε ἐξυπόλυσόν με. οὗτος τῇ φωνῇ παραχρῆμα ἤρξατο ἀφ' ἑαυτῶν τὰ τῆς καλιγίων αὐτοῦ λωρία μὴ πολλῆς σπουδῆς λύειν, ὥστε φανερῶς δίκην δῦναι, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὀνομασθεὶς διάβολος τούτῳ ὑπακούσας πρὸς τὸ σάρα τὰ καλίγια αὐτοῦ παρέσχε. τὸ δὲ πρεσβύτερος θαυμάζομος, σφόδρα ἐξέστη καὶ μεγίστη φωνῇ κράζειν ἤρξατο, λέγων· δότε σα ἐλεεινὰ δότε σα· οὐ γάρ σοι, ἀλλὰ τῷ αἰσθραπόδῳ μου ἐλάλησα. παρδὺς οὖν τῇ αὐτοῦ φωνῇ ἀπέστη. καὶ καθὼς ἦσαν ἐκ μέρους λυθέντα τὰ τῆς καλιγίων αὐτοῦ λωρία, οὕτως πάλιν συνέδησαν. ἐξ οὗ πράγματος κατανόησον, ὅτι εἰ τοῖς σωματικοῖς ὅροις ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς οὕτω φαίνεται, πόσῳ μᾶλλον πλειότερος ἐνδρύων τῆς ἡμετέρας λογισμοὺς οὐκ ἀφίσεται.

ΠΕΤΡΟΣ.

Δύσκολον παύλε καὶ φοβερόν ἐστι κατὰ τῆς τοῦ ἐχθροῦ ἐνέδρας παύτοτε προσέχειν, οὕτω σωτήμως αὐτοῦ καὶ δικαίως ἀφισαμένου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Δύσκολον οὐκ ἔστι, ἐὰν τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν, οὐχ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι ἐμπεδώσωμεν. πολλοὶ γάρ ἐσμεν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὅσον δυνάμεθα, ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ χρηματίσωμεν. ἐὰν δὲ ὁ ἀρχαῖος ἐχθρὸς ἀφέλκηται ἐκ τοῦ τοὺς ἐκθλιβεῖν διὰ τῆς θείας παροχῆς, ἀσφαλῶς δίκαιόν ἐστι, ὅτι ἡ μόνον αὐτὸν οὐδεὶς δουλάσει, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνος, διὰ τῆς καλῶς πολιτευομένων δυνάμεως φοβηθήσεται.

Περὶ τῆς μοναχίας τῆς φυγαδευσάσης τὸν δαίμονα.
ΚΕΦΑΛ. ΚΑ΄.

ΠΕΡΙ τοῦ πράγματος οὗπερ τινὰ διηγοῦμαι, ὁ ἁγιώτατος αὐτὸς ἀληθέστατος ὁ πρεσβύτερος, οὗτος αὐτόπτου μοίραν πεποίηκε, μαρτυρεῖ τε, ὅς τις αὐτὸ καὶ διηγήσατο. ἔλεγε γάρ, ὅτι ἐν τῇ πόλει ἀπολίτης κόρη τις λοιμὸν τοῦ γάμου, δαιμόνιόν τι πνεῦμα τῆς ἐκεῖσε προτεθύντων. ἣ τις ἐν τῷ πόθῳ τοῦ ἐπουρανίου ζωῆς πυρωθεῖσα πάσῃ σπουδῇ πρὸς ταύτην ἐπείγετο. ὁ δὲ ταύτης πατὴρ αἰτησάμενος αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ζωῆς ἡγωνίζετο. αὐτὴ δὲ τὸν πατέρα καταλιποῦσα, τὴν μοναχικὴν πολιτείαν τὸ χῆμα ἐδέξατο. ὅθεν λοιπὸν ὁ ταύτης πατὴρ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑποσάσεως ἀκληρονόμητον αὐτὴν πεποίηκε. καὶ οὐδὲν αὐτῇ ἕτερον, εἰ μὴ ἐξ οὐσίας ἑνὸς κτηματικίου κατέλιπε. ταύτης δὲ τὸ σωδίγματι ἐξακολουθοῦσαι, ἤρξατο πολλαὶ κόραι δι' ἡμισείου χρόνου πρὸς αὐτὴν ἀποτάσσεσθαι. καὶ τῷ παντοδυνάμῳ κυρίῳ ἡμᾶς μὴ τῇ παρθενείᾳ δουλεύειν. ἐν μιᾷ δὲ ἡμέρᾳ, ὁ αὐτὸς ἀνὴρ, ὁ τῇ ζωῇ δι' λαβίσατος ἀληθέστατος, ὀπτασίᾳ καὶ οἰκοδομῆς χάριν πρὸς αὐτὴν παρεγένετο. καθιζομένου δὲ αὐτοῦ ἅμα αὐτῇ, καὶ θείοις λόγοις ὁμιλούντων, ἐκ τοῦ πραιτορίου, οὗπερ τὰς ἐξ οὐσίας παρὰ τοῦ ἑαυτῆς πατρὸς λαβοῦσα, γεωργός τις μὴ ξένιον πρὸς αὐτὴν ἦλθεν, ὃς τις ἐν ὅσῳ ἔμπροσθεν αὐτῆς ἵστατο, ἀνέμματι στομφώδεσι, πᾶσι, καὶ ἤρξατο μὴ μεγίστων φωνῶν λίαν ὀδυνᾶσθαι. τότε δὲ ἁγιωτάτη ἐκείνη θήλεια αἰσθομένη, αὐστηρῷ προσώπῳ μὴ φωνῆς ἰσχυρᾶς, ἀπέξηλθε τῷ ἀκαθάρτῳ πνεύματι, λέγουσα. ἔξελθε. ἐν δὲ τῇ τούτης φωνῇ, ἐξῆλθε τοῦ σώματος τοῦ δαιμονιοῦντος, ὁ διάβολος ἀπεκρίθη λέγων. καὶ ἐὰν ἐκ τούτου ἐξέλθω, εἰς ποῦ ἔχω εἰσελθεῖν; κατὰ σοῦ συγκυρίαν χῶρος σεμνὸς πλησίον ἐβόσκετο. ἣ δὲ ἱερωτάτη θήλεια ἐκείνη, ἐπέξηλθεν αὐτῷ λέγουσα, ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ, καὶ εἰς τοῦτον τὸν χῶρον εἴσελθε. ὅς τις παραυτὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐξῆλθεν, εἰς τὸν χῶρον εἰς ὃν ἐκελεύσθη εἰσῆλθε, καὶ φονεύσας αὐτὸν, ἀπέκτεινε.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἠθελον γνῶναι ἀκριβῶς ἐὰν τὸν χοῖρον ὀφείλει τῷ ἀκαθάρτῳ πνεύματι δωρήσασθαι.

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τοῦ προκειμένου καιρὸς ἡ ἡμετέρας διηγήσεως ἡ ἀληθείας χρεὼν εἰσὶ τὰ ὑποδείγματα. ὅταν γὰρ ὁ λυσιτελὴς ἡμῖν θεὸς τὸν λογισμὸν ἀπὸ τοῦ σώματος αὐθρώπου ἐξέβαλε, σαρκάλογον αὐτὸν τὰ σπλάγχνα, λίγοντα. ἐὰν ἐκβάλης ἡμᾶς, δύσβλητον ἡμῖν εἰς τὴν ἀγγέλων χῶραν εἰσελθεῖν. τὸν ἄνθρωπον οὖν καθαρίσας, παρεχώρησεν αὐτοῖς εἰς τοὺς χοίρους εἰσελθεῖν, καὶ τούτους ἐν τῇ θαλάσσῃ καταπαυτίσαι. ὅθεν ἐκ τούτου δείκνυται, ὅτι πᾶν παραχωρήσεως τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ, οὐδεμίαν ἐξουσίαν τὸ πονηρὸν πνεῦμα κῆ τοῦ ἀνθρώπου ἔχει, ὁπότε οὐδὲ κῆ χοίρων ἐξουσίας ἔσχεν, αἰδὲ παραχωρήσεως. ὅθεν λοιπὸν εἰ ἀγαπητὸν ἔσται ἡμᾶς ἐκείνῳ ὑποταγῆναι, ᾧ πάντα τὰ ἀνάρσια καὶ μὴ βουλόμενα ὑποτάσσονται ὥστε τοσοῦτον κῆ πολεμίων ἡμῖν δυνατώτεροι εἰσόμεθα, ὅσον μὴ τοῦ ταύτων ἀρχηγοῦ ἐν γινόμεθα ἐξὸ ἡ ταπεινοφροσύνης. τί οὖν θαυμαστὸν εἰ καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ, ἔτι ἐν ταύτῃ τῇ σαρκὶ πάροντες, πολλὰ θαυμάσια ποιεῖν δύνανται, ὁπόταν πνῶν καὶ παρὰ τὰ ὅσα ἐν σαρκὶ δυνάμει θαυμάτων ζῶσιν.

Περὶ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ ἀοράτως τὸν κλέπτην κρατήσαντος μὴ θανάτου ἐν τῇ χώρᾳ ἡ βαλερίας. ΚΕΦ. ΚΒ΄.

ΕΝ τῇ χώρᾳ ἡ Βαλερίας πρᾶγμα γέγονεν, ὅπερ μοι βαλεντῖνος ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ ἡγούμενός μου ἐξηγησάμενος ἐγνώρισεν. ἐκεῖ τοίνυν δὲ λαβίσατος ἱερεύς τις ὑπῆρχεν, ὃς τις μὴ τῇ κληρικῶν αὐτοῦ ἐν τῇ τοῦ θεοῦ αἰνίσει, ἔργοις τε ἀγαθοῖς καὶ ἁγίᾳ ἀναστροφῇ θεσμῶν τὸν ζωὴν ἐτέλεσεν. ἐπελθούσης οὖν ἡ ἡμέρας ἡ κλήσεως αὐτοῦ, τέλος τοῦ βίου δεξάμενος, ἔμπροσθεν ἡ ἐκκλησίας ἐτάφη. αἱ δὲ τῇ προβάτων μάνδρᾳ τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ προσεγγίζουσιν. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐτάφη τοῖς εἰς τὰ πρόβατα ἀπερχομένοις παρόδος ὑπῆρχεν. ἐν μιᾷ δὲ νυκτὶ τῇ κληρικῶν ἔνδον ἡ ἐκκλησίας ψαλλόντων, κλέπτης εἰς τὰ πρόβατα ἦλθεν. εἰσελθὼν οὖν εἰς τινὰ μάνδραν, καὶ κριὸν αἴρας, τάχιον ἐξῆλθε. κατὰ δὲ τὸν τόπον ἐλθών, ἐν ᾧ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος τεθαμμένος ὑπῆρχεν, αἴφνης οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐκωλύθησαν, καὶ ἐκ τοῦ τόπου κινηθῆναι οὐκ ἠδυνάτησαν. τὸν οὖν κριὸν ἐκ τοῦ ὤμου κατέγαγε, θέλων αὐτὸν ἐάσαι, ἀλλὰ τινὶ χεῖρα χαπῶσαι οὐκ ἴσχυσεν. ἴσατο οὖν διεστραμμένος ἀορασίᾳ ἐλεεινὸς καὶ κατηχυμένος μὴ τοῦ σήματος αὐτοῦ. ἤθελεν τὸν κριὸν ἐάσαι, καὶ οὐκ ἠδυνάτησεν. ἤθελεν ἐξελθεῖν σὺν τῷ κριῷ, καὶ ὁμοίως οὐκ ἴσχυσεν. θαυμασθέντων τοίνυν ζόντων ὁ κλέπτης ὁ παρὰ τῶν ζώντων θεωρηθῆναι μὴ βουλόμενος, οὗτος παρὰ τοῦ ἀοράτως ἐκρατεῖτο. ἐν τῷ οὖν δεσμεῖσθαι τὸ βῆμα αὐτοῦ καὶ τινὶ χεῖρα ἀσάλευτον, ἡμερούμενος πρωΐας, τῷ τοῦ θεοῦ ὕμνων πληρωθέντων, ἐκ τῆς ἐκκλησίας οἱ κληρικοὶ ἐξῆλθον. δρόντες δὲ ἄγνωστον ἄνθρωπον, τὸν κριὸν τῇ χειρὶ κατέχοντα, ἐν ἀμφιβολίᾳ πολὺ τότε γεγόνασι, λογιζόμενοι, ἆρα ἐπῆρε τὸν κριὸν, ἢ τοῦτον προσφέρει; ὡς δὲ τάχιον τινὶ ἀληθεσαι ἐμύησεν ὁ τοῦ πάσματος ἔτοχος, πάντες ἐθαύμασαν, ὅτι δῆτα τοῦ ἀνθρώπου ἡ θεοῦ ἀμωσυΐης, ὁ εἰσελθὼν κλέψας, ἐν τῷ σήματι αὐτοῦ διεστραμμένος ἴσατο. οἵτινες παρέδοσαν ὑπὲρ αὐτὸν εἰς δίκην αὐτοὺς ἐπιδόσαι, διόρθωσιν τοῦ ἀπολυθῆναι αὐτόν. ἡ οὖν διήγησις αὕτη ἐπακουσθείσης, ὁ πολλὰς ὥρας μὴ τὸ σήματος αὐτοῦ σαθεὶς κλέπτης, ὥσπερ αἰχμάλωτος, ὁτιδήποτε σάβυρος μόνον, ἐξῆλθεν. ἐλεύθερος δὲ ὅμως.

ΠΕΤΡΟΣ.

Φανερῶς δείκνυται, ἐν ποίᾳ γλυκύτητι ὁ παντοδυνάμος θεὸς πρὸς ἡμᾶς διάκειται. ὅς τις κύκλῳ ἡμῶν τ ἰδιωτικὰ περιπνεῖ θαύματα δι' ὁσημέρας.

Περὶ ἡ ἡγουμένου ἡ ἐν τῇ πόλει πραιτωρίου, ἡ ἡ αὐτοῦ πρεσβυτέρου. ΚΕΦΑΛ. ΚΑ΄.

ΤΗς πραιτωρίου πόλεως ὄρος ὑπάρχεται ἐν ᾧ ἡ μακαρίου πατέρος ὄντος ὁλου μοναστήριον ἵδρυται. ἀνδρῶν θεοῦ δούλων ἐν αὐτῷ κατοικούντων, ἐν δὲ τῷ μοναστηρίῳ μου ὑπάρχοντός μου, συνέβη παρὰ μοναχῶν ἡ προληφθείσης μονῆς ἀκοῦσαι ἡ τὸ ὕπερ διηγοῦμαι μέγιστον θαῦμα, ὅπερ οἱ αὐτοὶ μοναχοὶ μνώσκειν διηγυρίζοντο. ἔλεγον γὰρ ὅτι ὑπῆρχεν ὁ ἡ μονῆς αὐτῷ πρεσβύτερος, ἀνὴρ πάνυ τῇ ζωῇ δεδοκιμασμένος. ὅς τις μοναχόν τινα ἀναδρέψας, ἤθετο χρῆσις καὶ πολλὴ δὲ λαβίσατος τοῦτον ἐρύθμιζεν. ὅτε δὲ αὐτὸν ἐν τῷ τοῦ κυρίου φόβῳ ὑπερηυξάνοντα ἐδιάσατο, τοῦτον ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ πρεσβύτερον χειροτονηθῆναι ποιοῦσι. τούτου δὲ χειροτονηθέντος, δι' ὑποκαλύψεως αὐτῷ ἐγνωρίσθη, ὡς οὐ μακρὰν ἡ ἐκ τοῦ βίου τέτου μεταστάσεως αὐτῷ τυγχάνει. τὸν οὖν προληφθέντα ἡ μονῆς πατέρα

πατέρα ὑπῆκτο, ὅπως παραχωρήσῃ αὐτῷ, ἵνα μὴ μα ἑαυτῷ ἑτοιμάσῃ. πρὸς ὃν ἐκεῖνος ἀπεκρίθη. πρὸ σοῦ ταῦτα ἐγὼ κατεδήσκα, ὅμως ἄπελθε, καὶ καθὼς βούλει τὸ μῆμά σου ἑτοίμασον. ἀπῆλθε τοίνυν καὶ τοῦτο πυθόμενος. οὐ μὴν πολλὰς δὲ ἡμέρας, ὁ πατὴρ πυρετῷ καταληφθείς, ἐν τῇ ἐσχάτῃ αἰκαπτοῦ ἦλθε. παρεζευμένου δὲ τοῦ πρεσβυτέρου, ἐκέλευσεν αὐτῷ, λέγων. ἐν τῷ σῷ μνήματί με θάψον. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πρεσβύτερος, εἶπεν. οἶδας πάτερ ὅτι κἀγὼ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἀκολουθῶ σοι, καὶ τοὺς ἀμφοτέρους χωρίσαι τὸ μῆμα οὐ δύναται. ὁ δὲ ἡγούμενος πρὸς αὐτὸν, ἔφη. οὕτω ποίησον καθὼς εἶπόν σοι. ὅπου τὸ μῆμά σου τοὺς δύο ἡμᾶς ἔχει χωρίσαι. ἀπέθανεν οὖν καὶ εἰς τὸ μῆμα ὅπερ ἑαυτῷ ὁ πρεσβύτερος ἐτοιμάσας ἐτάφη. αὐθίς δὲ καὶ τὸν πρεσβύτερον ἡ τοῦ σώματος κατέχει ἀδίνεια, ἐν ᾗ καὶ τὴν ζωὴν σωτόκως ἐπλήρωσε. τὸ δὲ σῶμα αὐτῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν βασαχθὲν, εἰς τὸ μῆμα ὅπερ ἑαυτῷ ἑτοιμάσας, ἀπεκλείσθη. αὖθις δὲ τοῦ μακαρίου, ἐθαύμασαν οἱ πάντες οἱ παρεσῶτες, ὅτι οὐκ ἐν τόπος ἐν αὐτῷ ὤφειλον καὶ αὐτὸν χωρίσαι. τὸ γὰρ σῶμα τοῦ πατρὸς δ μονῆς τυθὲν ἐν αὐτῷ, ὅλον τὸ μῆμα ἐκράτει. οἱ δὲ τὸ σῶμα τοῦ πρεσβυτέρου ἀγαγόντες ἀδελφοί. τὴν γενομένην αὐτοῖς δυχολίαν πρὸς τὸ θάψαι αὐτὸν διασάμενοι, εἷς ἐξ αὐτῷ εἶπεν, λέγων. ἀδελφοί, ποῦ ὄζην ἐ ἔπας. ὅτι τὸ μῆμα τοῦτο τοὺς δύο ἔχει χωρίσαι; ἐν δὲ τῇ τούτου φωνῇ, πάντων θωρκύντων, ἄφνης τὸ σῶμα τοῦ ἡγουμένου, ὅπερ ἐκεῖσε ὕπνον ἔκετο, ἀφ' ἑαυτοῦ ἐγράφη εἰς πλάγιον, καὶ τόπον ἐν τῷ μνήματι φαρίσχεν, ἐν ᾧ ὀφείλει τοῦ πρεσβυτέρου τὸ σῶμα τεθεῖναι. καὶ ὅπερ ζῶν ὑπέχετο, νεκρὸς ἐπλήρωσε. τοὺς γὰρ ἀμφοτέρους ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐχώρισεν. τοῦτο οὖν ὅπερ εἶπον θαῦμα ἐν τῇ περιρρύτῃ πόλει ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ μακαριωτάτου πάπα τοῦ Ἀκυσόλου γέγονε. θέλεις δὲ ἕτερον τι ἀκοῦσαι, ὅπερ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει γέγονε περὶ τὴν φυλάκων δ ἐκκλησίας, ὅπου τὸ ἡγιασμένον αὐτῦ σῶμα κατάκειται;

ΠΕΤΡΟΣ.

Θέλω πάνυ ἵνα τοῦτο μάθω. καὶ πάσῃ δυνάμει παρακαλῶ.

Περὶ θεοδώρου παραμοναρίου τῦ ἁγίου πάπα ἐν ῥώμῃ.
ΚΕΦ. ΚΔ'.

ΜΕχρι τοῦ παρόντος περίεισί τινες οἱ γινώσκοντες Θεόδωρον τὸν δ αὐτῆς ἐκκλησίας φύλακα οὕτινος τὴν δικηγόσι ἐγνώσθη, ὅπερ αὐτῷ συμβὰν φρᾶγμα, σφόδρα μνήμης ἄξιον. λέγω γὰρ, ὅτι ἐν μιᾷ νυκτὶ, ἐν ὅσῳ τάχιον αἴσῃ εἰς τὸ τὰς καυδήλας προμύξαι πλησίον δ θύρας καὶ κῦ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ξυλίνοις βασμιδίοις ἴσως τῷ λαμπάδων τὸ φῶς ὕπιμιλούμενος, ἄφνω τὸν μακάριον πάπαν τὸν Ἀκόσολον, ἐν σολῇ λάκῃ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἰσῶτα ἐθάσατο. πρὸς ὃν καὶ εἶπε. συγχόφι, ἕχπι τοσοῦτον τάχος αἴσης; τοῦτο δὲ εἶπων, ἀφανὴς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ γέγονε. τοσοῦτος δὲ φόβος εἰς αὐτὸν ἐπέπεσεν, ὥστε πᾶσαν τὴν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἰσχὺν ἐκλεῖψαι. καὶ ὅτι ἡμέρας πλείους ἐκ δ κλίνης αὐτοῦ μὴ ἰσχύειν αὐτὸν ἀναστῆναι. ἐν δὲ τῷ πράγματι τούτῳ τί ἄλλο ὄζειν ὑπολαβεῖν, ἢ ὅτι ὁ μακάριος Ἀκόσολος τὴν θέαν δ παρουσίας αὐτοῦ τοῖς δουλεύουσιν αὐτῷ ἠθέλησεν ὅπερ δέξαι, εἰ μὴ ὅτι εἶπε ἕχῃ τὸ αὐτοῦ σῶμα ἐκπολοῦσι, αὐτὸς τοῦτο ἕχπαντὸς ἀλλ ὑπερθέσεως θωρεῖ, καὶ τὸν τῆς αὐτοῦ ἀποδόσεως μισθὸν παρίχει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμαστὸν ὑπάρχει ὄντως, ὅτι τὸν Ἀκόσολον ἠξιώθη θεάσασθαι. θαυμάζω δὲ πάλιν καὶ ἐν τούτῳ ὅτι ὑμῖν ὁ θεασάμενος ὑπάρχων, ἠθέτησεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τί θαυμάζεις περὶ τοῦ πράγματος τούτου πίστει μὲν γὰρ τῷ λογισμῷ ἐξέπεσε; οὐχὶ καὶ δ αὐτὸς ὁ προφήτης ὅτε τῷ μεγίστῳ ἐκείνῳ καὶ φοβερῷ ὀπασίαν ἐθεάσατο ἐξόμασεν. αὐτὸς γὰρ λέγει κἀγὼ ἠθέτησα δὲ ἡμέρας πολλάς. ἡ γὰρ σαρξ, τὰ τοῦ πνεύματος χωρίσαι οὐ δύναται καὶ τούτου ἕνεκα πολλάκις λύπα ὁ ἀνθρώπινος λογισμὸς ἔξω ἑαυτοῦ ἀπάγεται εἰς τὸ θεάσασθαι τί πνευματικὸν, ἀπάγκη πᾶσά ὄζειν, ὅπως τὸ σαρκικὸν τοῦτο σκῶς ἀθετήσῃ, καὶ δυνάμενον τὸ βάρος τοῦ παλαίοντος ὑπενέγκαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τῷ ἐν τῷ λογισμῷ μου δυσπολίαν αἰνιγμάτων ἀπολογία κατηύθυνε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ Ἀβουσδίου παραμοναρίου τ῀ αὐτ῀ ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου πέζου.

ΚΕΦ. ΚΕ'.

ΕΤερός τις φύλαξ τ῀ αὐτ῀ ἐκκλησίας, οὐ πρὸ πολλῶν χρόνων, καθὼς οἱ πρεσβύται ἡμῖν διηγῆνται, ἀβουσδίος ὀνόματι. ἐν μεγίστῃ ταπεινοφροσύνῃ ὑπ῀ρχε, πεζῶς τ῀ πατρδωμένῳ θε῀ δουλεύων. ὅθεν ὁ αὐτὸς μακάριος πέζος ὁλοτρόλος, σημείοις ἐπιδόξοις τοῖς προσδοκίαν εἰς αὐτὸν ἅπαντα ἔχειν οἱ γνησίως αὐτ῀ δουλεύοντες. κόρη γάρ τις παραλυτικὴ τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ παραμένουσα. ταῖς χερσὶν ἕρπουσα. λειψάνων τ῀ μακαρίου πέζου τ῀ ὁλοτρόλου ἐφάπτη, ὅπως ὑγίας ἀξιωθῇ. ἐν μιᾷ δὲ νυκτὶ παρέστη αὐτῇ διὰ ὀπτασίας, καὶ εἶπεν. ἀπελθὲ πρὸς ἀβουσδίον τὸν μανσιοναρίον, καὶ παρακάλεσον αὐτὸν, καὶ αὐτός σοι τὴν ὑγείαν παρέξει. τ῀ δὲ λέγει ἀβουσδίος, ἐκείνη οὐκ ἐγίνωσκεν. πληροφορίαν δὲ ἐκ τ῀ ὀπτασίας δέξαμένη, ἤρξατο ὧδε κἀκεῖσε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συρομένη ἀβουσδίον ζητεῖν, ἵνα τίς ὄζειν δύναιτο. οὐδὲν ἀνθρώπων ἐνῆν ὑπαντήσει αὐτῆς γίνεσθαι ὃν ἐζήτει. πρὸς ὃν καὶ εἶπε. παρακαλῶσε πάτερ δεῖξόν μοι τίς ὄζειν ἀβουσδίος ὁ φύλαξ. πρὸς λεῦ αὐτὸς ἀπεκρίθη, λέγων. ἐγώ εἰμι· ἐκείνη οὖν πρὸς αὐτὸν ἦλθε. ὁ ποιμὴν ἡμῖν καὶ βοφδὸς, ὁ μακάριος πέζος ὁλοτρόλος πρός σε ἀπέσταλκέ με, ὅπως ἐκ τ῀ νόσου ταύτης λυτρώσῃς με. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπεν. ἰὰ παρ' αὐτοῦ ἀποσάλης, ἰάσα. καὶ κρατήσας τὴν χεῖρα αὐτ῀ς, ταύτην ἐν τῇ πλευρᾷ αὐτ῀ς παραυτα ἀνέψωσεν. ἐκ τ῀ ὥρας οὖν ἐκείνης, οὕτω ταῦτα τὰ μέλη & τὰ νεῦρα αὐτ῀ς ἐστριώθησαν, ὥστε σημεῖον τ῀ παραλύσεως ἐν αὐτῇ τοκαβόλου μὴ ἐναπομεῖναι. ἰαὶ οὖν ἅπαντα, ἅπερ ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ ἡμόμβμα θαύματα, ἃ καὶ ἐγνωμβν, διηγήσασθαι θελήσωμβν, ἀνάγκη ἡμᾶς σιγῆσαι ἐκ πολλῶν τῶν λοιπῶν διηγήσεων. ἀναγκαιότερον δὲ μᾶλλον ἡγούμεθα τὴν ἡμετέραν διήγησιν εἰς τοὺς ἀρτίως ἐν τῇ ἰταλίᾳ δεξαμένους πατέρας ἀναπέμψαι.

Περὶ Μίωνα ἐρημίτου.

ΚΕΦ. Κς'.

ΕΝ τῇ σαμνείᾳ χώρᾳ ἀρτίως γέγονεν αἰών τις δι' ἀγαθίσατος μίωνᾶς προσαγορεύόμενος, τὸν μονήρη βίον ἐλόμενος. ὃς τις πολλοῖς τῶν ἡμετέρων γνωσὸς ὑπ῀ρχε. ὃς τις πρὸ ταύτης τ῀ δικαστίας τὸν βίον ἐτέλεσε. περὶ δὲ τ῀ τούτου ἔργων, οὐχ ἵνα μάρτυρα προφέρω. τοσοῦτοι γὸ τ῀ πολιτείᾳ αὐτοῦ μαρτυροῦσιν, ὅσοι τὰ χώραν σάμνης ἐγνώρισαν. οὗτος οὐδὲν ἕτερον εἰς ἅπασαν αὐτοῦ φροντίδα ἐκέκτητο, εἰ μὴ ὀλίγων μιλιασῶν σκάνη λαγυνοβαρδὸς δί τις εἰς αὐτὰ κλοπὴν ἠθέλησε ποιῆσαι. ὁ δὲ θεοῦ ἄνθρωπος λόγῳ παραινέσεως τοῦτον κατέσχεσε. παραχρῆμα δὲ, σπάνιον ποτὲ πληγὴς, παρὰ τὰ ἴχνη αὐτοῦ πεσὼν, ἐρράγη. ἐκ τούτου οὖν γέγονεν, ὥστε καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ βαρβάρου ἔθνους, καθὼς καὶ παρὰ τ῀ παρόντων τὸ αὐτὸ ὄνομα σεβασθῆναι. ὑδρὶς δὲ τοῦ λοιπὸν ἐτόλμησεν ἐν τ῀ κελλίῳ αὐτοῦ εἰ μὴ ἐν ταπεινοφροσύνῃ εἰσελθεῖν. πολλάκις δὲ ἐκ τ῀ γειτνιαζούσης ὕλης ἀρκοι ἐρχόμενοι, τὰ μελίσσια αὐτῆς φαγεῖν ἐδοκίμασαν, ἃς ἐκεῖνος πάσας, τ῀ ναρθηκίῳ ἔτυπτεν, ὅπερ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βαστάζειν ἔθεσε. ἐν δὲ ταῖς αὐτοῦ μάσξι, τὰ θυμούδη θηρία ἐκεῖνα βοῶντα ἀνεχώρουν. καὶ τὰ μὲν ὑποσυλλόμβμα, ξίφος τινὸς ἐκ τ῀ χειρὸς αὐτοῦ μάσγα δῆξε τῆς ναρθηκίου ἐφοβοῦντο. τούτου ἡ πᾶσα ἀσουδὴ ἐν τ῀ παρόντι βίῳ οὐδὲν ἕτερον ὑπ῀ρχεν, εἰ μὴ τοὺς πρὸς αὐτὸν, ἀγάπης χάριν ἐρχομβμους, εἰς τὴν τ῀ αἰωνίου ζωῆς ὀπιθυμίαν διηγεῖσθαι. ἰαὶ δὲ καί ποτε πνὸς πᾶσμα διέγνω, οὐδαμῶς ἐλέγχων ἕτερον ἐφείδετο. ἀλλὰ τ῀ τ῀ ἀγάπης πυρὶ ἐκκομόμβμος, ἰσπόπει πῶς αὐτοῖς δῆξε τ῀ γλώττης καθάψῃ. ἦθος δὲ εἶχον οἱ γειτνιάζοντες τ῀ τόπῳ, καὶ οἱ ἐκ μήκους παροικοῦντες, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τ῀ ἑβδομάδος ἕκαστος αὐτ῀ τὴν ἑαυτοῦ δ' λογίαν πρὸς αὐτὸν ἀποστέλλαι, ἵνα ἔχῃ τί παρ' ἑαυτ῀ ὅπερ ὀφείλει τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐρχομβμοις παραθῆναι. ἐν πνι δὲ κυμβῳ κλίνων τις καρτέρως ὀνόματι, ἀκαθάρτῳ ὀπιθυμίᾳ νικηθείς, καθημερινῶς πνὰ θηλείαν ἔκλεψε. καὶ ἀρμόσῳ συνουσίᾳ ἑαυτ῀ συνέζευξε. τοῦτο δὲ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος μίωνᾶς ἀκούσας, δι' ὧν ἠδύνηθη δι' ῥεῦ ἀπερχομβμων, ἔπρυψ ἄξιος ἀκοῦσαι τούτῳ ἐδήλωσεν. ἐκεῖνος δὲ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν συνειδὼς, οὐδαμῶς ἐτόλμα τ῀ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ προσεγγίσαι, φοβούμβμος, ἵνα μὴ καὶ τοῦτον καθὼς τοὺς λοιποὺς ἁμαρτάνοντας διελέγξῃ. ἐποίησε δὲ τὰς ἑαυτοῦ δ' λογίας, καὶ ταύτας μεταξὺ τ῀ ἄλλων δ' λογιῶν μίξας, ἀπέστειλεν, ὅπως ἀκριβῶς μὴ δύναιτο πώποτε αὐτοῦ τὰ δ' ῶρα, ταῦτα δέξασθαι. ὡς οὖν ἐγένοντο αὐτοῦ αἱ προσφοραὶ πάντων ἀπολάβησαν, ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἠσυχάζων ἐκαθέζετο, καὶ καθ' ἓν πάσας αὐτ῀ς σκοπήσας, καὶ κατανοήσας, ὅλας τὰς ἄλλας ὑπερεξάμβμος, καὶ παρὰ μισθὸν τὰς δ' λογίας, ἃς περ ὁ αὐτὸς καρτέρως ἀπέστειλε δῆξε τοῦ πνεύματος γνωρίσας, παροι-

παροπτῶσαι καὶ ἀπιβάλλειν λίγων. ἀπέλθετε καὶ εἴπατε αὐτῷ. τῷ προσφορᾷ τοῦ παναγίου θεοῦ ἐπῆρας, καὶ ἐμοὶ ταύτας τὰς ἀλογίας ἔπος ἐλλιπές; ἐγὼ τῷ σῷ προσφορᾷ οὐ λαμβάνω, διότι σὺ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ τῷ προσφορᾷ ἐπῆρας. ἐκ τούτου οὖν μέγας φόβος τοῖς παροῦσιν ἐπέπεσεν, ὅτι οὕτω σοφῶς ὁ τοῦ ἀθρώπου περὶ τῆς ἀγνοουμένων ἔκρινεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Πολλοὺς ἐκ τούτων ἐπολαμβάνω διὰ παιδαγωγικὴν ὑπομονήν, ἐὰν αὐτοὺς ὁ τοῦ διωγμοῦ καιρὸς καταλάβοι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Δύο εἰσὶ πήξεις μαρτυρίου εἴδη, ἓν ἐν τῇ κρυπτῇ, καὶ ἕτερον ἐν τῇ φανερᾷ. καὶ ἡ μὲν διωγμὸς ἔξωθεν οὐκ ἔστι, τὸ τοῦ μαρτυρίου ἀξίωμα ἐν τῇ κρυπτῇ ἐστὶ διὰ παντὸς, ἐν τῇ προθύμως τῷ ψυχῷ τοῖς πάθεσι διὰ μισαδελφίαν. ὅτε δὲ διὰ παντὸς καὶ ἐκτὸς φανερῶν πιμωριῶν

λείπει τὰ ἐπόμενα, ἕως τοῦ λγ. κεφ.

Περὶ ἰλλυθιρίου ἡγουμένου μονῆς τοῦ ἁγίου μάρκου ἀπολύτης.

ΚΕΦ. ΛΓ'.

Ὁ προλιχθεὶς ἰλλυθίριος, οἷπνος αὐτόπτης μοὶ ἱστόρησεν, ὁ δὲ τ μακαρίου μάρκου τοῦ ἀγγελιστοῦ μονῆς ἡγούμενος δ ἐν τῇ πόλει ἀπολύτης ὑπάρχει, ἐν τόπῳ ὀρεινῷ, πάνυ γνησίως μετ' ἐμοῦ αὐτοπρέπτως ἐν τῷ ἐμῷ μοναστηρίῳ, ὅταν ἐν πόλει ταύτῃ παραγένηται. ὅς τις ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ μονῇ ἐπολιτεύσατο. περὶ τούτου ἔλεγον οἱ αὐτοῦ μαθηταί, ὅτι ἀνὴρ ἐνάρετος ἦν καὶ ἀληθῶς ὑπῆρχεν, ὡς εἰς ἀγαθὸν μὴ ἔλθῃ), τὸ πολλὰ δυνάσθαι ὑπακούειν παρὰ τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ ἐκεῖνα τὰ δάκρυα, τὰ ἐκ τοσούτου ταπεινόφρονος, καὶ ἀκάκου λογισμοῦ προερχόμενα. περὶ τούτου οὖν θαῦμά τι, κἀγὼ διηγοῦμαι, ὅπερ αὐτὸς παρ' ἐμοῦ ἐρωτηθεὶς, ἀπλάστως μοι αὐτὸς ὡμολόγησεν. ἔλεγε γὰρ, ὅτι ἦν τινι ἡμέρᾳ ὁδὸν αὐτῷ διανύοντι, ὁ δ ἐπάρας αὐτὸν καμὸς κατέλαβε. τόπου δὲ μὴ ὑπαρχόντος, ἐν ᾧ ἑαυτὸν κατακλίναι ὀφείλει, ἐν μοναστηρίῳ παρθένων εἰς μονὴν εἰσῆλθε. παιδίον δὲ μικρὸν αὐτόθι ὑπῆρχεν, ὅπερ καθ' ἑκάστην νύκτα ὑπὸ πνεύματος πονηροῦ ἐρρίπτετο. αἱ δὲ ἁγίαι θήλειαι ἐκεῖναι, ὡς θεοῦ ἄνθρωπον ὑποδεξάμεναι, παρεκάλεσαν αὐτὸν, λέγουσαι. πάτερ ἅγιε. μὴ σοὶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὸ παιδίον ἀπαντήσῃ. αὐτὸς δὲ ἐν ἱλαρότητι τοῦτο δεξάμενος, μεθ' ἑαυτοῦ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἀπαντῆναι ποιήσει. πρωΐας δὲ γενομένης ἤρξαντο αἱ μοναστριαι θλιμμικῶς τὸν αὐτὸν πατέρα ἐρωτᾶν, εἰ μή τι συμβέβηκεν τῇ νυκτὶ τῷ παιδίῳ. ὃς τις θαυμάσας, διὰ τὸ παρ' αὐτῶν ἐρωτᾶσθαι, ἀπεκρίθη, μηδὲν αὐτῷ συμβεβηκέναι. τότε δὲ αὐτῷ ἐκείνας περὶ τοῦ παιδὸς ἐγνώρισαν, ὅτι οὔτε μίαν νύκτα τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἀπ' αὐτοῦ ἀφίστατο. συμφώνως οὖν ἅπασαι αὐτὸν ἱκέτευσαν, ὅπως τὸν αὐτὸν παῖδα μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ μοναστηρίῳ αὐτοῦ λάβῃ. οὐκ ἠδυήθη γὰρ λοιπὸν θεωρεῖν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ δαίμονος οὕτω ῥιπτούμενον. εἶξεν οὖν ὁ γέρων διὰ τοῦτο. καὶ τὸν παῖδα ἐν τῷ μοναστηρίῳ αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ ἀπήγαγε. πολλὰ δὲ χρόνον ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ παιδὸς παροικήσαντος, καὶ τοῦ ἀρχαίου ἐχθροῦ μηδαμῶς τολμήσαντος αὐτῷ προσεγγίσαι, μετ' ὀλίγον τοσούτου ψυχὴ ἀθρόως ὑποκύλισε περὶ τῆς παιδὸς σωτηρίας, ὡς ὅτι διὰ τοῦ ἁγίου ἐλάθη. ἐνώπιον γὰρ τῶν παρόντων ἀδελφῶν, ἔφησε. ἀδελφοὶ, ὁ διάβολος μὴ τῶν μοναστριῶν ἐκείνων ἔπαιζεν. ἰδοὺ γὰρ δὴ εἰς τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ὁ παῖς οὗτος ἦλθε, προσεγγίσαι αὐτῷ οὐκ ἐτόλμησε. μὴ δὲ ταύτῃ τῇ ὥρᾳ ὁ διάβολος τῷ παιδὶ βλάβας, ἐνώπιον πάντων τῶν ἀδελφῶν τοῦτον ἔρριξε. τοῦτο δὲ ὁ γέρων θαυμάσας, πάραυτα εἰς θρῆνον ἑαυτὸν δέδωκε. τούτῳ δὲ δὴ πολὺ θρηνοῦντος, καὶ τῶν ἀδελφῶν παρακαλούντων αὐτὸν τὸ μικρὸν ἀνδυσωπῆσαι, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων. πεισθῆτέ μοι, ὅτι ἐν οὐδενὶ ἐξ ὑμῶν σήμερον ἐν τῷ σώματι αὐτὸς εἰστήκειτα, εἰ μὴ ὁ παῖς οὗτος ἐκ τοῦ δαίμονος ἐλυθιρώθη. τότε οὖν ἑαυτὸν εἰς δύχλον μὴ πάντων τῶν ἀδελφῶν ὑπέστρωσε, καὶ τοσοῦτον δ δύχλος προσεκαρτέρησεν, ἕως οὗ ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ δαίμονος ἐλυθιρώθη. οὕτω δὲ παντελῶς ὁ παῖς ἐλάθη, ὡς τ λοιπὸν τὸ πονηρὸν πνεῦμα, τούτῳ προσεγγίσαι οὐκ ἴσχυσεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Λογίζομαι, ὅτι ὑπλοπροσωπία μικρὰ αὐτῷ ὑπεισῆλθε. καὶ τούτου εἶναι τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ παντοδυνάμος θεὸς βουθὸς αὐτοῦ ἐν τῷ θαύματι τούτῳ ποιῆσαι ἠθέλησεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οὕτως ἔχει. ἰσχυρὸν γὰρ τὸ βάρος τοῦ θαύματος μόνος βαστάσαι οὐκ ἴσχυσε, διεμερίσατο αὐτὸ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν. τούτου τοῦ αἱρέσεως ἢ δύχης πόσης δυνάμεως ὑπῆρχεν, ἐγὼ ἐν ἐμαυτῷ ἔξεστι πείρας ἔγνων. ἐν ὅσῳ γὰρ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπῆρχον, ἔν τινι καμάτῳ ἀθυμίας συγκοπῶ τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος ὑπομβάντων, καὶ συχνῶς ἐσκοτούμην ἐν σιγμῇ ὥρας πρὸς τὸ τοῦ θανάτου ἔξοδον ἐπλησίαζον. ταύτῃ δὲ τῇ ἀθυμίαν οἱ ἁγιοὶ τῇ ἑλληνίδι διαλέκτῳ, συγκοπὴν καλοῦν εἰώθασιν. εἰ μὴ δὲ συχνοτέρως οἱ ἀδελφοὶ τῇ ζοφῇ μου παρεμυθοῦντο, τὸ ζωτικόν μου πνεῦμα ἐκ βάθρων ἂν ἀπεσπάσθη ἤμελλε. τῆς δὲ τοῦ ἁγίου πάσχα ἡμέρας καταλαβούσης, τῷ ἁγίῳ σαββάτῳ ἐν ᾧ πάντες ἵνα καὶ τὰ σεμνὰ παθήματα νηστεύουσιν, ἐγὼ νηστεύσας οὐκ ἠδυνάμην. ἠρξάμην τοίνυν τῇ λύπῃ πλειοτέρως, εἴπερ τῆς ἀθυμίας ἐκλιμπάνειν. τάχως δὲ ἡ κατόδυσίς μου ψυχὴ, ἀρίστου βουλεύσατο διάλυσιν. τὸν γὰρ αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον ἐλάθριον ἐν μυστηρίῳ εἰς τὸ δύχήριον ἀπήγαγον. καὶ τοῦτον ἠτησάμην, ὅπως δέξηται δ αὐτὸ δίησιν παρὰ τῷ παντοδυνάμῳ κυρίῳ δυνάμεώς μοι πρὸς τὸ νηστεύειν δοθήσῃ). ὅπερ ἐγένετο. ἰδοὺ γὰρ εἰς τὸ ἐνδήριον εἰσήλθομεν, ἐγὼ μὴ πολλῆς ταπεινώσεως ἔτυχον ἠτησάμην, ἑαυτὸν μὴ δακρύων εἰς δύ-

εἰς δ' ἐχὼ δίδωκα. μετ' ὀλίγον δὲ φ' δ' ἐχῆς πληρωθείσης, ἐν τῇ φ' δ' λογίας αὐτοῦ φωνῇ, δ ὡμαιμτοσαυτίως ὁ ϛρωμαχος μου ἔλαβεν, ὥϛε φαντελῶς ἐκ φ μνήμης μου τὲ ϛοφὲ καὶ τὲν ἀδελφὲν ἀβέλιαν, πηδέλιον τοῖτον Θαυμάζειν τῆς ἥλικ, καὶ τῆς ἐχυρώσεως ἐν ἐμοὶ ἢ ἀδίνεια, οὐδὲν ἐξ ἐλείπων ἐγνάρι ζον ὧν πω ἔπαρχον πρόϊμ. λείπα δ' ἐν τῇ τ' μοναςηρίᾳ διοικήσᾳ ἐν ἀφορολο ὁ λογισμὸς μου ὑπ' ἔπρχε, φαντελῶς ἐπλανθαπόμλω τ' ἀδεσείας μου. ἐαν δ' ἀκαθὼς φροέσφον, ὑπ' ϛρεφον ἢ ἀβένεια ὑ ϛομιμνήσκουσά μι, ἐν τοιαύτη δ' ὡμάμει θυόμβρος ἐαυτὸν, καὶ τοι μὴ ἰδιοτὸς μου ἐθάματζον. φὸς γὰ ἐαυ ῥαι ἐρχόμβος, τοιαῦταν ἐχωὶ ἐμαυτὸ πυρσιον, ὥϛε καὶ βλέφον ὥας ἀζόλες ἡμέρας τὲν νησείαν παρατένᾳ πιὼ ἀμέμω. ἐκ τούτων οὖ φ' εἰς ἐμὲ γνγονότων, ἀλκὸν φ' κἀκέλα περὶ αὐτοῦ πισφῶ, ἀν πραυτὸ πῆς ἐγὼ οὐ γίρα.

ΠΕΤΡΟΣ.

Επίδὴ τοῦ ἀδρα τὲν μεγίϛης καταύξεως ὑπαρχειν ἔρης, αὐτὲν τὲν φ' δ ακρὲν δ ὡμαμ, τηλικαύτης μαθεῖν βλιθυμαί καὶ αἰτῶ ἵνα μοι εἴπῃς πόσα φῶν ἀ καταύξως ἐϛιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ διαφορᾶς καταυξεως.
ΚΕΦ. ΛΔ'.

ΕΝ πολλοῖς εἴδεϛι κάλλους ἡ καταύξις διαρρεῖται, ὅταν ἄ φαϛα τὰ πάϊϛματα φαρὰ τῷ μεταγουσῶν ἐν ἡρωϊκὰς λέγει. δξυμερισμοὺς γὰ ἄτων ἐξήκοντα ὁ δύο τοῖτοι εἰϛὶ κεφαλαιῶδες τερα γῶν ἀ καταύξεως. ὕταν φ' τὸν θεὸν διὰ ϛιν ψυχὴ, πρῶτον μὲν τῷ φόβῳ καταυγάζεται. ἔφασεα δὲ πῶ πόθῳ. ἐν πρώτοις οὖ δ' ἀκρυσιν ἑαυτὸν καταπτήει, ὑπ' ὄμπσον φ' κακῶν αὐτῆς, λαμβάνουσα φοβέμβρη περὶ αὐτῶν, ἵνα μὴ αἰφνίᾳ κολάσῃ ἀσοπίσῃ. λείπα δὲ λοιπὸν ἐν πολλῇ ϛενοχωρίᾳ λύσεως ὑπαρξῆ, ἡ δὲ ιλα τέλος λαμβάνει. ἀμεριμνία δ' ἐϛι περὶ φ' συγχωρήσεως, καὶ παρρησία ἐν αὐτῇ γδνᾶται. καὶ λοιπὸν ἐν τῷ πόθῳ φ' οὐρανίου χαρᾶς ἡ ψυχὴ ἐκκρέμαται. καὶ ἡ τῆς πρώτεφον ἕλκυ φοβουμβρη, ἵνα μὴ ἐϛ κρίσιν ἀσενεχθῇ. ἐν ὑϛέρῳ φάλιν ἀρχνᾳ κλαίειν πικεῖος, ὅτι ἀπ' χει φ' βαρκείας. κατοπτεύει δὲ ἐν οὐϛ ὁ πόθος φ' ἀγγέλων ἐϛὶν οἱ χροὶ, καὶ φοία αὐτῶν οἱ συμμετοχοὶ. ποῖα φῶ μακαρίων πεθυμιά των ἡ μεγαλοσυὶν τῆς ἡ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ κατοπτεύσις. δλὶ πλέον τοίνυν ℄ πλέον ὀρμεῖ, ὅτι φ' δξυμβρίων ἀγαλὸν ϛερέται. ἢ τῆς φρότερον ἐθμεῖσι, τὰ αἰφνίδια καταφερόμβρη. οὕτως οὖ γίνεται, ἵνα ἡ τελεία καταύξις ἐκ τοῦ φόβου τὲν ψυχὲν εἰς ϛὲν ἀγάπσιν καταϛήμβ. ὅπερ καλῶς ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ ἀληθεῖ ἱϛορίᾳ τῇ καρακτηριϛικῇ ἱϛορίᾳ γέγραπται, περὶ ἀρᾶς φ' Ζυγαῖος χαλοῦ, ὃν καθεζομβρὸν δλὶ φ' δου, ἐϛίαξεν. ὁ δὲ πατὴρ φορὸς αὐτὸν ἔφη, τί ἔχεις ἐποκρυθέσα δ' αὐτοῦ ἔφασα. δ δὲς μοι δὸ λογίαν τὲν γλῶ φ' ἀρχέου, ὃν ἔπραξ δὲ δικαιός μοι, πρόδις μοι καὶ τὲν ὑδρολομβρίων, καὶ δ ὡκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὲν ὑδρολομβρίων τὲν ἀβωδεν, καὶ τὲν ὑδρολομβρίων τὲν πάτωθεν. ἀφὰ τοίνυν δλὶ φ' δου καθεζομβρὸν, ἐρωμιδὶ ϛαι ψυχὴ ἡ τοῖς ἀλόγοις φ' σαρκὸς πάθοι φροσπαθζομβρὸν. τὸ δὲ ϛσάξασα, ἠτήσατο φαρὰ τοῦ φαφὸς τὲν γλῶ τὲν ὑδρολομβρίων. τοῦτο δηλοῖ, ὅτι παρὰ τῆς ἕξεως ἡμῖν μὴ μεγάλου ϛσεγμοῦ ζητεῖν ἡμᾶς δεῖ τὸ φ' δ ακρὲν δ ὦφον. πολλοὶ γαρ' εἰϛὶν οἱ πνες, δλὸ απαλικοῦ μὲν χαρίϛματος ἠξιώθησαν, καὶ μὴ παρρησίας τὸ φ' ἀληθείας δηρίσομα λαλῆσαι, τοὺς ὑθλῆλει φαραμυθησαδαι, τοὺς δνομμίους ἐπαρκέσαι, καὶ ζηλωτὰς ἡλιῶσαι πρὸ τῆς πίϛεις. απαλικὸν δὲ τὸ δ ὦφον φ' δ ακρὲν οὐκ ἔλαβον. οὗτοι δ' ναὶδ' ἡ τὲν φ' αἰῶνον τὲν ἐπραὶ ἔχουσι. φ' δ' ὑδρολομβρίων ἀκμὴν ϛθπιδόντα. ἐν ζοροις μὲν γὰ ἀγαλοῖς δξέκεται. ἀλλ' ἔξεϛι λοιπὸν ὅπως ἡ ἐξ τὸν φ' κρίσιος φόβον. ἡ ἐξ τὸν πόθον φ' βασιλείας φ' οὐρανὸν τα πακὰ ἐ ἔπραξα ἐξωμῆσαι. καὶ οὕτω λοιπὸν, ἵνα δ οἱ μεγάλοι καὶ ζῶντες τὸ φόβῳ καὶ οὗτοι εἰσέλθωσι, καθὼς δ εἶπον δ ὁ φ' καταύξεως ἐϛ ὄρμη. δ ὡκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὲν γλῶ τὲν ὑδρολομβρίων τὲν ἀβωδεν. ὑδρολομβρίων τὲν ἀβωδεν τόπων λαμβάνει ψυχὴ ἡ ἐν δ ακρυσι πεσθοῦσα τῇ φ' ἐπουρανίου ϛθπομίας ϛθπαλείας. τὲν δὲ ὑδρολομβρίων τὲν κάτωθεν λαμβάνει ἡ ϛρωμοῦσα τῷ φόβῳ φ' αἰωνίου κολάσεως. καὶ τοι γε φοτέρων ἡ ὑδρολομβρίων ἡ κάτω δὶ δοται, καὶ μετάνοια ἡ αἴω. ἐξ ἀπ' τὸ ὑπερβάλλειν τῆ ἀξιώματι τὲν ἐ πόθου καταύξεν, ἀναγκαῖον ὑπῆρχ, ἵνα φρότερον φ' ἀβωδεν ὑδρολομβρίης ϛθπωδῆ ἡ ἱϛορία, καὶ ἐν ὑϛέρῳ τῆς κάτωδεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Αρίσκ ὁ λίγεις. ἀλλ' ἐπειδὴ τοιότου ἀξιώματος γιγονέναι ἔφης, τοῦτον τὸν τῷ ζωλὼ δ' λαβέσατον ἐλαθθέρως δπζῆσαι θέλω, ἐαν ℄ πῶ ἐν τέτῳ τοῦ κόσμου πεδυτέρῳ ὄξι, πνας τοιότους ὑπάρχειν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ ἁγιστίου, ἐπισκόπου χώρας τουσκίας.
ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'.

Λώριδος, ὁ πιβιρίνης ἐπίσκοπος, οὗτος τὰ τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης ἄγνωστα τῇ ἀγάπῃ
Φ σου οὐχ ὑπάρχει. οὗτός μοι εἴρηκεν ἦ) παρ' αὐτοῦ πρεσβύτερόν τινα ἁμάζιον ὀνόματι, μεγίσης ἀναχωρίας ἄνδρα. τοῦτον δ' ἐγὼ ἁγίων τοιούτων ἐγκρίνας μαρτυροῖ, ὅτι τοῦ θεοῦ τῆ) ἐπισκόπων χεῖρα ἐπὶ τοὺς ἀδικουμένους ἐπιτιθῶν, παραχρῆμα τιὼ ἴασιν κομίζονται. οἷα γὰρ δι' ἀποστολικῆ) βαρείᾳ ἀδενείᾳ κατέχεταί τις, ἐξὲ μόνης ἐπὶ χειρῶν αὐτοῦ ἀφῆς ἡ νόσος φυγαδεύεται. Ⓒ τοῦτο δὲ προσέθετο ἐν τοῦ περὶ αὐτὸν θαύματι. ὅτι ἐν οἴῳ δ' αὖ τόπῳ ὄφιν εὗρε, ἢ οἰασοῦν θυμώδους σκολιότητος ὑπάρχοντα, καὶ τοῦ τύπου τοῦ σαυροῦ τοῦτον σφραγίσῃ, παραχρῆμα ἀποθνήσκει. τῇ γὰρ τοῦ σαυροῦ δυνάμει, δι' οὗ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος τοῦ διαβόλου αὐτοῦ τοῦτον ἐκτυπῶν, ἐξεχιζομένων τῆ) σπλάγχνων, τὸ θηρίον ἀποθνήσκει. ἐὰν δὲ καὶ εἰς ξυμπλοιαί ποτε ὄφις προσφύγῃ, ὁμοίως τὸ τοῦ σαυροῦ σημεῖον τὸ σῶμα σφραγίζων, παρεύθὺ ὁ ὄφις νεκρωμένος ἐξέρχεται. τοῦτον τὸν ἄνδρα, τοσαύτης δυνάμεως ὑπάρχοντα, πάνυ θεωρῆσαι ἠγωνισάμην ἀχθέντος δὲ αὐτοῦ πρός με, ἐν τοῦ τοσκομείῳ ἐξεμεῖναι αὐτὸν ὀλίγας ἡμέρας πεποίηκα. οἷα δὲ τοῦ ἰάσεως χάρις αὐτόθι γέγονε, ἐν συντόμῳ παραστῆσαι δυνάμεθα. μεταξὺ γὰρ ἐν τοῦ τοσκομείῳ ἀδενῶν ὑπῆρχέ τις τὸν τοιοῦ βεβλαμμένος. ὃν περ ἀδένειαι ἡ ἑξαπὶ πέρυσι τῇ ἐλλειπόδι ἐξελκύσῃ φρενῖτιν ὀνομάζει. οὗτος τοίνυν ἐν ταῖς ὠδῖ), μεγάλας καὶ ἀπαύστους προσφέρων φωνὰς, ὡς αὐγμὸς δηλαδὴ ταῖς φρεσὶ, πάντας τοὺς ἀῤῥώστους ἐτάραττε, ὥστε μηδένα τῆ) ἐκεῖσε κειμένων δύνασθαι ὕπνου μεταλαβεῖν. ἐγένετο οὖν πρᾶγμα σφόδρα ἐλεεινὸν, ὅτι τοῦ ἑνὸς κακῶς ἔχοντος, πάντες ἐξ αὐτοῦ χείρω ὠδυνῶντο. παρὰ φλωρίδου οὖν τοῦ ἐπισκόπου ἐν πρώτοις μεμάθηκα τὸ συμβαὶ, ὅς τις ἅμα τῇ) παρελιχθέντι προβυτέρῳ τὸ τελευταῖον ἐκεῖσε ἀνεπαύετο. ἔπειτα δὲ καὶ παρὰ τῆ παιδὸς τοῦ τῆ νυκτὶ ἐκείνῃ τοῖς ἀῤῥώστοις δουλεύοντος. ἔλεγον οὖν ὅτι ὁ αὐτὸς δι' λαβίσατος πρεσβύτερος ἐκ τῆς στρωμνῆς αὐτοῦ ἀναστὰς, ἐν τῇ κλίνῃ τοῦ φρενιτιοῦντος μυστικῶς παρεγένετο. καὶ ἐπαύσω αὐτῷ θεὶς τὰς χεῖρας ἤυξατο. δι' θίως δὲ κρεῖττον αὐτὸν ἐγκρότα, ἐπῆρε καὶ εἰς τὰ ἀνάγκα τῷ οἴκου ἐν τοῦ δι' κληρίῳ μῆ ἑαυτῷ ἀνήγαγε. καὶ κατ' ἰδίαν τῇ δ' χῇ δικλίνας, δι' θίως αὐτὸν ὑγιῆ εἰς τιὼ ἰδίαν κλίνω ἀπήγαγε ὥστε τοῦ λοιποῦ μὴ τοφωνὰς αὐτὸν ἀφεῖναι, μή τι πνὰ τῆ) ἀδεκαιώτων τοιούτων παράσχῃ. δεδιὼς γὰρ πλείους ἐρρωμένον τὸν ἑαυτοῦ λογισμὸν, ἀλλοίαν ἀδένειαν οὐ προσέθετο τοῦ λοιποῦ παράξαι. ἐκ τούτου οὖν τῷ ἑνὸς θαύματος τῷ ὑπ' αὐτοῦ γεγονότος, οὗπερ θαυμαστὴ γεγόναμεν, Ⓒ πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ ἀκουσθέντα, ἀληθῆ ἐστὶ πιστεύομεν.

ΠΕΤΡΟΣ

Μεγίστη οἰκοδομὴ πολιτείας προσγίνεται, τῶ θεωρῆσαι τὰς ἀνδρὰς θαύματα ποιοῦντας, καὶ τοὺς τῆς ἐπουρανίου ἱερουσαλὴμ πολίτας ἐν τῇ γῇ θεωρεῖσθαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ μαξιμιανοῦ, ἐπισκόπου πόλεως συρακούσης.
ΚΕΦΑΛ. Λϛ'.

Ο Τδὲ τοῦτο παρασιωπῆσαι δίκαιον ἡγοῦμαι, ὅπερ ὁ παντοδυνάμος θεὸς κατεξίωσε δι' ἐπιδεῖξαι θαῦμα εἰς μαξιμιανὸν τὸν αὐτοῦ οἰκείτιν, τὸν νυνὶ συρακούσης ἐπίσκοπον. τοῦτο δὲ τοῦ ἐμοῦ μοναστηρίου ἡγούμενον ὑπάρχοντα. ἐν γὰρ τῇ διακονεῖν με ἐν κωνσταντίνου πόλει τῇ τοῦ παλατίαρχου μου κελεύσει, ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διακρίσεσιν, ὁ αὐτὸς δι' λαβίσατος μαξιμιανὸς, ἀγάπης ἕνεκεν μετὰ ἀδελφῶν πρός με παρεγένετο. ἐν δὲ τῇ ὑποστρέφειν αὐτὸν διὰ τιὼ ῥώμιν, ἐν τῇ πλαγῇ τῆς ἀδρείας, σφοδροτάτη αἰάγκη καταπεσοῦς, παραδόξῳ καὶ αἰνεξηγιάστῳ θαύματι περιῆξε αὐτοῦ καὶ τῆ) σωὶ αὐτῇ ὄντων, καὶ τὸν θυμὸν τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ καὶ τιὼ δι' σπλαγχνίαν ἐπέγνω. αἱ γὰρ σφοδρῶν διπλοΐτων, καὶ τῆ) κυμάτων αἴξασμένων, τὰ τοῦ πλοίου ἱλώματα αἰσασάθησαι. τὸ κατάρτιν ἐκλάθη. τὰ ἄρμενα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐῤῥίφησαι. καὶ ὅλον τὸ πλοῖον ἐκ τῆ) κυμάτων βίας δοκηθὲν, ἐκ πάσης αὐτοῦ ἁρμονίας διελύθη. τῆ) οὖν ἁρμῆ), ὡς εἴρηται δεδαλυθέντων. ἔνδον ἡ θάλασσα εἰσελθοῦσα, ἕως τῆ) αὐστήρων σανίδων τὸ πλοῖον ἐγέμισε. ὥστε οὐκ τοσοῦτον ἐν τοῖς κύμασιν ἦ) τὸ πλοῖον, ὅσον ἔνδον τοῦ πλοίου τὰ κύματα. ὅθεν λοιπὸν πάντες οἱ ἐν τοῦ πλοίῳ, οὐκ γεωτιάζοντα τὸν θαλατον, ἀλλὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς πρόσωπα αὐτῶν θεωροῦντες, ἐν πολλῇ παραχῇ γεγονότες, ἑαυτοὺς ἀπεδύσαντο. καὶ τοῦ σώματος καὶ ἅματος τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶ) θεοῦ καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ μεταλαβόντες, αὐτοῦ τὰς

ψυχὰς

ψυχὰς αὐτῶν παρίστατο, ὅτως ταύτας δ' ὅλων ὑποδέξηται, ὧν τὰ σώματα ἐν τοιούτῳ σαβύρῳ θανάτῳ παραδοθῆναι συνεχώρησεν. ὁ δὲ παντοδύναμος θεὸς, ὁ τοὺς αὐτῶν λογισμοὺς φοβερῶς κατα-πλήξας, τῷ τούτων ζωλὺ θαυμασίως ἐφύλαξεν. μέχρι γὰρ ἡμερῶν ὀκτὼ τὸ αὐτῶν πλοῖον, ἕως τῆς εἰσ-τέρνας σανίδων, ὡς εἴρηται, γεμισθὲν ὕδατι τῷ ἰδίαν ὁδὸν ἐχάνον, ἔπλευσεν. τῇ δὲ ἐνάτῃ ἡμέρᾳ ἐν τῷ λιμένι τοῦ κάστρου κοζώνης ὡδηγήθη. παίτων δὲ τοῦ πλοίου διαβαίτων τὴν μὲν τοῦ προλιχθέντος ὁ λαβὶς ἁτου αἰθρὸς μαξιμιανὸς πλιότων, ἕχατον δὲ παίτων καὶ αὐτοῦ διαβαίτος ὁ Θίως ἐν τῇ αὐτῇ λιμένι τὸ πλοῖον ἐβυθίσθη μὴ τὸ κουφισμὸν τοῦ βάρους ὑπομείναν. ἡ γὰρ ταῦς ἡ αἰθρώπους δέκα φερομένη, καὶ ὑδάτων πλήρης οὖσα ἐν τῷ πυλαγῇ ἔπλει. μαξιμιανοῦ μὲν τὴν αὐτὴ ἀδελφὸν ἐξ αὐτῆς ἐξιλθόντος, ὕδωρ ἀδύ αἰθρώπων ἐν τῷ λιμένι βυσάξαι οὐκ ἠδυνήθη. ἐν τούτῳ οὖν ὁ παντοδύναμος θεὸς ὑπέδειξεν, ὅπ αὐτὸς τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ χειρὶ τοῦτο διακράτει, ὅπερ διὰ τὴν αἰθρώπων σάβουρον κπαλειφθὲν ἐπάνω τὴν ὑδάτων ἐχαμένην οὐκ ἠδυνήθη.

Περὶ σαγκλούλου πρισβυτέρου χώρας τουρσίας.
ΚΕΦΑΛ. ΛΖ.

ΠΡὸ τὴν παραράκοντα ἡμερῶν τούτων ἐθιάσω παρ' ἐμοὶ ὄντα τὸν τῇ ζωῇ δ' λαβίσατον σάγκλω-λον τὸν πρισβύτερον, ὃς πις πρὸς με ἐκ τ' τουρσίας χώρας καθ' ἕκασον ἐνιαυτὸν ἔθος εἶχεν τοῦ ἔρχεσθαι. μονοχὸς δέ πις ἐκ τ' αὐτῆς χώρας, πρὸ ζιῶν ἡμερῶν ἐλθὼν, τοῦτον τὸν ἄνδρα τελευ-τηκέναι ἔφησεν, ὃς πις ἐν βαρείᾳ λύπῃ με κατέκαμψεν ἐφ' ἐ ἀπαγγελίας ταύτης. τούτου τοῦ αἰθρὸς κἀν ἐκτὸς ἐσαγωγοῦ τῷ τ' γλυκύτητος αὐτοῦ μυείαν ποιήσασθαι, οὐχ ὁποφέρω, ἀλλ' οὖν ὅμως ἐλπὶς πάσης ὑποψολῆς τὰς δ' υνάμεις αὐτοῦ διηρῦσαι, ἃς παρὰ τῆς γειτνιαζόντων αὐτῇ ἀοίκων μαθήκα σρόδρα ἀληθινῶν καὶ πιστῶν ὄντων. τὰς δὲ καὶ παρ' ἐμοῦ ἡ αὐτῆ γλυκύτης ἐρωτωμένη, βιαζομένη μᾶλλον, ὀλίγα ὧν πέπραχε διηγεῖτό μοι. αἱ ψυχαὶ γὰρ δι' ἀγάπης ἀλλήλαις ἑνούμεναι, τῷ πρὸς ἑαυ-τὰς παῤῥησίαν τίκτουσιν. οὕτος τοίνυν ἐν καιρῷ τινι λογοβαρδῶν τινῶν ἐλαίας ἀληθόντων, καὶ ταύ-τας ἐκπιζόντων, ὅπως ἔλαιον ἐξενέγκωσι, τούτοις δῆλος ἀσκὸν σάβουρον μεθ' ἑαυτοῦ δέκα φερόμενος, καθὼς ἔθος αὐτῷ ὑπῆρχε, καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σωμάτῳ ἐν ὑ φροσυνῇ εἴη. τοὺς κάμοντας λογοβαρ-δους χαρίσασθαι προσώπῳ σροσηγόρευσε. καὶ τὸν ἀσκὸν σροσαγαγών, δῆλός ἐστιν μᾶλλον, ἢ περ αὐτῶν ἔλαιον αὐτοῖς τοῦτον γεμίσαι ἔλειπε. οἱ δὲ ἰθιοποὶ αἰθρες ἐκεῖνοι, ὅλῃ τὸ πᾶσαν τῷ ἡμέρᾳ εἰς ἄκμον αὐτοὺς κάμνειν, ἓ ἔλαιον ἐκ τ' ἐλαίας ἐξενέγκαι μὴ δυνάμενα, τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς υ'δὲν λογισάμενοι, μεθ' ὕβριν αὐτὸν ἀπεπέμποντο. ὅις ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος χαρίεντι πάλιν σροσώπῳ ἀπεκρίθη, λέγων, οὕτως ἄξαθι ὑπὸ ἐμοῦ. τὸν ἀσκὸν τοῦτον τῇ σαγκλούλῳ γεμίσατε, ἵνα οὕτως παρ' ἐμοῦ ὑποσοί-ψῃ. ὡς δὲ σροσηνέχθησαν ἔλαιον ἐκ τῆς ἐλαίων οὐκ ἐθεώρουν, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον σρὸς τὸ γεμισθῆναι τὸν ἀσκὸν ἐπιθύοντα, σφόδρα θυμωθέντες, ὕβρισιν αὐτὸν πλείσας καὶ ἀσελγεῖς ῥημάτων ἀπεπέμποντο. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος θεωρήσας ὅτι τῆς ἐλαίων ἐκπιζομένων, ἔλαιον ὐδαμῶς προήρ-χετο, ὕδωρ αὐτῷ δοθῆναι ἠτήσατο. τοῦτο δὲ, πάντων θεωρούντων ἠνέλκυσε, καὶ ἐν ταῖς ἐκπιζο-μέναις ἐλαίαις ταῖς ἐξ ἧς χειρὸς ἔῤῥυψεν. τούτου δὲ γεγονότος, τοσαύτη δ' φορία τοῦ ἐλαίου σροέβα ὥστε τοὺς λογοβαρδους, τοὺς σρότερον εἰς ἄκμον κοπιῶντας, ὑ μόνον τὰ ἴδια σκεύη πάντα γεμίσαι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀσκὸν, ὃν περ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἤγαγε. καὶ χάριν δὲ αὐτῷ μεγίστην ἔχειν ὡμολόγησαν, ὅτι ἐλθὼν ἔλαιον ζητῆσαι αὐτὸς δ' λογίας ὅπερ ἠτεῖτο δέδωκεν. ἐν ἄλλῳ τοίνυν καιρῷ μέγιστος λιμὸς ἀπανταχῆ κατέλαβεν. ἐκκλησία δὲ τοῦ μακαρίου λαυρεντίου τοῦ μάρτυρος ὑπὸ τὴν λογοβαρ-δων ἐμπριδεῖσα ὑπῆρχεν. ἐν ὁ τοῦ θεοῦ ἀθεώτατος ἀναχρίσας δαιθυμῶν, πολλοὺς τυχόντας, καὶ ἐργάτας δὲ πλοίους σωκήθρισεν. ἀνάγκη οὖν ὑπῆρχε τῷ καθημερινῷ δ' ταβίῳ τοῖς κάμουσι σαρχιθῶναι ἐκ τ' ὑπερθέσεως πάσης. ἐ δὲ ἀνάγκης τοῦ λιμοῦ δῆλα ἐμένοντος, ὁ ἄρτος διέλειψεν. ἤρ-ξαντο οὖν οἱ κάμοντες δ' απαίλω δῆλα ζητεῖν. δυύαμη γὰρ σρὸς τὸ κάμειν οὐκ ἔτ' ἐν ἐ πένης. τοῦτο δὲ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἀκούσας, λόγοις αὐτοὺς σαρημυθεῖτο ὑπισχνούμενος ἅπερ οὐκ ἔχει. σφόδρα δὲ ἐνδοθεν ἐστενοχωρούμενος, ἐν τῇ μὴ ἔχειν αὐτὸν ὅθεν σροσενέγκη τῷ ζοφλὶ ἵνα ὑπάχητο, ᾧ δὲ πικά-κεισι ἐκ ἐστενοχωρίας παραγύρυσεν. ἐλθὼν δὲ δή πια κλίβανον ἐν ᾧ σρομερῶς ἄρτους ἔκαιε ὀπίσασα αἰγειτνιάζουσα αὐτόθι γυναῖκες, δῆπεν ἅς, ἐθώρει μὴ πολλάκις ἄρτος ἐκεῖσε ἐναπέμεινεν. ἄφνως οὖν ἄρτον θαυμαστοῦ μεγέθους καὶ ἀσυνήθους ἀσπρότητος αὐτόθι εὗρεν. τοῦτον δὲ ἁπάξ, ἀπεσίλ-κει τοῖς τυχοῦσιν οὐκ ἠθέλησε, μή πως ἀλλοτρίου αὐτοῦ ὑπάρχοντος, σροφάσει δ' απλαγχνίας πλεί-σμα ὑποπέσῃ. σρὸς οὖν τὰς γειτνιαζούσας γυναῖκας αὐτὸν ἀπεσίλκεις, πᾶσιν ὑπέδειξεν ἑρωτῶν, μή πως πρὸ αὐτῆς ἐκεῖσε καπελείφθη, πᾶσαι δὲ αἱ γυναῖκες αἱ ἐκεῖσε ἄρτον ὀπήσασαι, μὴ εἶ τοῦτον ἴδιον αὐτῆς ὡμολόγησαν, ἐν ἀκεσείᾳ γὰρ τοὺς ἑαυτῆς ἄρτους ἐκ τοῦ κλιβάνου λαβὲν διηχυρίζοντο. τότε ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος ἀγαλλιώμενος, ἐπῆλθε σρὸς τὰς πολλὰς τυχόντας μὴ ἑνὸς ἄρτου, καὶ τούτοις τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ δ' χαριστήσας σαρεκάλεσε. καὶ ὅπ δ' απαίλω αὐτοῖς παρέχει ἐυδοκίαν. δ' θίως δὲ διὰ τὸ ἰδιαθέλειν σροσκαλισάμενος αὐτοὺς, τὸν δ' ριθίτα ἄρτον παρέθηκεν. εἰς κόρον δὲ αὐτῆς

ἐμπλη-

ἐμπλησθέντων, πλείω κλάσματα περιεβρίθησαν ὑπὲρ ἃ ὁ ἄρτος ἐκεῖνος ὑπῆρχε. καὶ ἐν ἑτέρᾳ δὲ ἡμέρᾳ ἐκεῖνα αὐτοῖς φαγεῖν παρέθηκεν. ὁμοίως οὖν ἐκ πάλιν χορτασθέντες, τὰ τοῦ ἄρτου κλάσματα ἐπερίσσευσαν. αὐτὰ τοίνυν τὰ περισσεύοντα κλάσματα πάλιν αὐτοῖς παρατιθῶν, γίγνεσθαι ὡσεὶ δέκα ἡμέρας παύτες ἐκεῖνοι οἱ τεχνίται καὶ οἱ ἐργάται, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἑνὸς ἄρτου ἐχορτάζοντο. καθ' ἡμέραν γὰρ ἐξ αὐτοῦ ἐσθίοντες, ὅσον φαγεῖν ἠδυνάσθησαν, τοσοῦτον πάλιν ἐπερίασθεν, ὅσον εἰς τέλος αὔριον αὐτοῖς ἀρκέσαι καὶ περισσεῦσαι ἠδυνάτο. ἐκ ὁ μὲν ἄρτος ἐκεῖνος, τὰ τῶν ἐσθιόντων σώματα αὐξηνίζε πρὸς δυνάμιν, ἐξ δὲ τῶν κλασμάτων καθ' ἡμέραν ὑπερηύξανεν.

ΠΕΤΡΟΣ

Θαυμαστὸν πρᾶγμα καὶ σφόδρα ἐκπλῆττον, πρὸς γὰρ τὸ ἀπιστούμενον ὑπόδειγμα τὸ ἔργον τοῦτο βλέπει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Αὐτὸς γὰρ καὶ πάλιν ἐξ ἑνὸς ἄρτου τοσούτους ἐχόρτασεν, ὃς πάντα δι' ἑαυτοῦ ἐκ πέντε ἄρτων πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν ἐνέπλησεν, ὃς πάντα ἐξ ὀλίγων κόκκων σπερμάτων ἀπείρους καρποὺς τῶν γεννημάτων πληθύει, ὃς πάντα καὶ αὐτὰ τὰ σπέρματα ἐκ τῆς γῆς προσάγεται, καὶ ἐμοῦ τὰ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πεποίηκεν. ἵνα δὲ μὴ ἔτι πλέον θαυμάζῃς, τὸ ἔξωθεν ἐν τῇ τοῦ κυρίου δυνάμει ὁ σωβάσμιος αἰὴρ σάγκτουλος εἰργάσατο, ἄκουσον πῶς ἔνδον τῇ τοῦ κυρίου δυνάμει ὑπῆρχεν. ἔν τινι ἡμέρᾳ δρόμου τις παρὰ τῶν λογχοβαρδῶν κρατηθείς, δεδεμένος παρ' αὐτοῖς ὑπῆρχε, φονεῦσαι δὲ αὐτὸν οἱ τοῦτον κρατήσαντες ἐβούλοντο. ἡ δὲ ἡμέρας πρὸς ἑσπέραν καταλαβούσης, ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος σάγκτουλος τοὺς λογχοβάρδους ἰδυσώπει, ὅπως τέως ζωὴν τούτῳ χαρίσωνται. αὐτοὶ δὲ πανταπάσι τοῦτο ποιῆσαι ἠπείθησαν. ἐν τῇ θυσαζ οὖν αὐτὸν ὅπως τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀσφαλῶς ἐψηφίσαντο. ἠτήσατο αὐτοὺς ἵνα κἂν δέκα τῇ παραφυλάξαι αὐτόν, τοῦτον αὐτῷ παραχωρήσωσιν. ἀποκριθέντες δὲ εἶπον. δέκα τῇ παραφυλάξαι μὲν δυνάμεθά σοι αὐτόν, ἔτι δὲ ὁρῶ τοιοῦτο, ἵνα ἐὰν οὗτος φύγῃ, σὺ ἀντ' αὐτοῦ ἀποθάνῃς. προθύμως δὲ τοῦτο ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος καταδεξάμενος, τὸν προειρημένον δεσμὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἀνιδέξατο πίσει. περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον, ἐν ὅσῳ πάντας τοὺς λογχοβάρδους ὕπνῳ βαρυτάτῳ κατεχομένους εὑθάσατο, ἐξυπνίσας τὸν δεσμώτην πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ἀνάστα καὶ μὴ ἀσουδῆς φεύγῃ, λυθῶσπαίσι ὁ παντοδυνάμου θεός. ὁ οὖν αὐτὸς δεσμώτης ἐκ ὑποχείρου αὐτῷ ἐκ ἀνακοπῶν, ἀπεκρίθη, λέγων. φυγεῖν πάτερ οὐ δυνάμαι. ἐὰν γὰρ φύγω ἀνυπερθέτως ὑπὲρ ἐμοῦ συ ἀποθνήσεις. ὁ δὲ τῶ θεῶ ἄνθρωπος σάγκτουλος τοῦτον πρὸς τὸ φυγεῖν κατέπειγε, λέγων. ἀνάστα καὶ ἄπελθε. ὁ παντοδυνάμος θεὸς λυθῶσῃ σε. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇ χειρὶ αὐτῷ εἰμὶ, ἐ τοσοῦτον εἰς ἐμὲ ποιῆσαι δυνατῇ, ὅσον αὐτὸς παραχωρήσει. ἴφυγε τοίνυν ὁ δεσμώτης. καὶ ὡς ὅπι ἀπατηθεὶς ὁ ἀπφωνητὴς, ἐν τῷ μέσῳ ἀπέμεινε. πρωΐας δὲ ἡμουμένης οἱ λογχοβάρδοι οἱ τὸν δεσμώτην δεδὶ τὸ φυλαχθῆναι τῷ πρεσβυτέρῳ παραδόσαντες πρὸς αὐτὸν ἦλθον ζητοῦντες ὃν περ αὐτῷ παρέδωκαν. ὁ δὲ διλαβίσατος πρεσβύτερος πρὸς αὐτοὺς ἔφη, φυγῇ τὸν δεσμώτην χρήσαντα. ἐκεῖνοι δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον. τὸ πῶς ἐσορχίθη, αὐτὸς καλῶς ὅπίσασθαι. ὁ δὲ τῶ κυρίου δοῦλος θαρσαλέως εἶπε. γινώσκω, εἴτοι δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον, καλὸς ἄνθρωπος εἶ, ἐ ἐθέλομέν σε δεσμὸν κριτηρίων δεσμόφορον κολάσαντες φονεῦσαι. δέλιξαι οὖν θάνατον δίον θέλεις. πρὸς ὃς ὁ τῶ θεῶ ἄνθρωπος ἀπεκρίθη, λέγων. ἐν τῇ χειρὶ τῶ θεῶ εἰμὶ, καὶ οἷον θανάτῳ αὐτός με παραχωρήσει ἀποθανεῖν, αὐτῷ με φονεῦσατε. τότε πᾶσι τοῖς ἔσω ἐκείσε λογχοβάρδοις ἔρισεν, ὅπως αὐτῷ τέως κεφαλὴν ἀποτέμωσιν, ὡσεὶ ἄνδρα βαρυτάτης κρίσεως συμπαθητικὸν θανάτῳ τέως ζωὴν αὐτῷ ἀπαλλάξωσι. δεσμηνύντες τοίνυν οἱ ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ διάριθμοι λογχοβάρδοι, ὅτι σάγκτουλος ὁ μεταξὺ αὐτῶν δι' ἀγωσύνης σέβας ἐν μεγίστῃ τιμῇ ὑπάρχων, φονευθῆναι ἤμελλεν, πάντες συνῆλθον, τῇ συνόδῳ αὐτῶν ὡμότητι χαίροντες διάφρονόμενοι, καὶ ἐν ὀρθρίῳ σάντες, τὸν θάνατον αὐτῷ ἐξεδέχοντο. τῶ δὲ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν εἰσαχθέντος, ἐκ πάντων τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν δυνάσεία σώματος ἐπιλέξθη εἷς, περὶ οὗ δεδάσαι ἐκ ἐμὲ, ὅτι ἐν ἑνὶ κρούσματι τέως κεφαλὴν αὐτῷ ἀποτέμοι. ὁ δὲ διλαβίσατος ἔτος ἀνὴρ, μέσον αὐτῶν ὑπόπλων ὄντων προσελθὼν, εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἔθνος διβίως ἀνεδράμῃ. ἠτήσατο γὰρ ὅπως αὐτῷ ὀλίγη ἄδεια τῶ δίξαδι παραχωρῆ. τούτου δὲ γενομένου, ἐν τῇ γῇ ἑαυτὸν ὑποῤῥώσας, δίχαδι ἤρξατο. μικρὸν δὲ χρονίσαντος αὐτοῦ ἐν τῇ δίχῃ, ὁ ὁπλιτεχθεὶς πρὸς τὸ φονεῦσαι αὐτὸν, τῇ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ λακτίσῃ, τέτον ἔνυξε, λέγων. ἀνάστα, καὶ κλίνας γόνυ, ἔκτεινόν σου τὸν αὐχένα. ἀναστὰς δὲ ὁ τῶ θεῶ ἄνθρωπος, καθὼς προσετάγη πεποίηκεν, ἐκπαδίντος δὲ αὐτοῦ τῶ ἀυχένος, καὶ τὸ ξίφος καθ' αὑτοῦ γυμνωθὲν θυασάμενος, τέτον τὸν ἴνα λόγον, καθὼς λέγουσι, δημοσίως εἶπεν. ἄμι ἰωάννη. δέξαι αὐτό. τότε ὁ ὁπλιτὸς καὶ σαρκοβόρος ἐκεῖνος, γυμνὸν τὸ ξίφος κρατῇ ἐν ἰσχύϊ τὸν βραχίονα εἰς ὕψος ἐπῆρεν δεῖ τὸ κρῖναι αὐτόν. καταγαγεῖν δὲ αὐτὸ ὑδαμῶς ἠδυνήθη. ὑψώσαντος γὰρ αὐτοῦ ἐν τῷ ἀέρι τέως μάχαιραν, ἄφνω ὁ βραχίων αὐτοῦ ἀκλινὴς ἀπέμεινεν.

τότε

τότε ἅπας τῷ λογχοβαρδῶν ὁ θόρυβος, τῷ εἰς θλιβὴν τοῦ θανάτου αὐτοῦ παραγενομένου, εἰς αὐτὸν θεοῦ μιτυράφην, ὃ θαυμάζειν ἀρξάμενοι, τὸν τοῦ θεοῦ ἀθρωπον μετὰ φόβου ἱστήκοτο. φασιὼς γὸ ἀπεδύξθη σοίας ἀγιωσύνης ὑπάρχειν, ὃς πς τὸν τοῦ σαρκοβόρου ἀδρὸς βραχίονα ἐν τῷ ἀέρι ἔσπασε. παρακληθεὶς τοίνυν αὐτὸν, καὶ ἐὰ υσώπουσαν αὐτοῦ ἵνα τὸν βραχίονα τοῦ αὐτοῦ σαρκοβόρου ἀδρὸς ἐσπάσει. ὁ δὲ ἅγιος οὔτος ἀπὸ βήματος ἐβάλλετο, λέγων. οὐδαμῶς ὑπὸ αὐτοῦ ἀνγκαι, εἰ μὴ πρότερον ὅρκον μοι δώσῃ, ὅτι μῦ ἡ χεὶς ταύτης χρείαν ὧν ἀθρωπον οὐ φονεύσει. ὁ δὲ λογχοβαρδὸς ἐκεῖνος, ὃς τὴς τοῦ θεοῦ (ἴνα οὕτως εἴπω) βοαχίονα ἐκτείνας, τοῦτον ἀπεκάλει, τὸ βασιλέου αὐτὸν κατατρύσης, ἀλλ᾽ μὰ τὸν θεὸν ὁμόσας τοῦ μηδὲ ποτὲ χρείαν ὧν ἀθρώπου φονεῦσαι. τότε ὁ τοῦ θεοῦ ἀθρωπος ἐκέλευσεν αὐτῷ, λέγων. κατάτυχε τῶν χεῖρά σου κάτω. ὃς τῆς ἀφαρχῆμα ταύτην κατήγαγε. τῶν δὲ μάχαιραν οὐ θέλες εἰς τὴν θήκλαν αὐτῆς βάλλε. ἅπαντες δὲ οἱ λογχοβαρδοὶ, τοιαύτης δυνάμεως ὄντα τὸν ἀθρωπον γνωρίσαντες, πρόβατα καὶ βόες ἓ ἵτρα πλῶν ἐξ ὧν ἔσαν πραγδίασαντες, δῶρα αὐτῷ προσφέρειν ἠσπάζοντο. ἀλλ᾽ ὁ τοῦ θεοῦ ἀθρωπος τοιαῦτα δῶρα οὐκ ἠδέχετο. μάλλον δὲ μισδὸν ἀγαθοῦ δῶρον, ἐζήτησε, λέγων. ἐαὶ μοι δίλετε τί ποτε δῶρα δωρήσασθαι, τοὺς αἰχμαλώτους ἅλους οὓς ἔχετε χαρίσασθέ μοι, ἵνα ἔχω πόθεν ὑμῖν ὠφέλειαν ἀξιωθῶ. γίγονε τοῦτο τοίνυν, καὶ σωτὸς οἱ αἰχμάλωτοι οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἀπηλύθησαν. οὗτοι γὸ ἦ αἴθοδοι φιλονόμησε πρόνοια. ἵνα ἐν ὅσῳ ἑαυτὸν μόνον ὑπὲρ ἑνὸς τῷ θανάτου προσήγαγε, πολλοὺς ὅτῳ θανάτου λυθῶσιν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Θαυμαζὸν ὄντως πρᾶγμα. τοῦτο δὲ καὶ παρ᾽ ἑτέρων ἀκήκοα ἀλλοδὶς ὑπάρχειν. πλὴν ὅμως ὁμολογῶ, ὅπ οὐκίας μοι ῥίσκεται, ἀνακμηρίζεται ἐν ἐμοί.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Μὴ θαυμάσῃς ἐν τῷ σαγκτοῦλῳ περὶ τοῦ πράγματος τούτου, ἀλλ᾽ ἐαὶ διώασαν καταὸησεν ὅποῖον ἐκείνου τὸ αὐτὸ μα ὑπῆρχεν, ὅπαρ αὐτοῦ τὸν λογισμὸν, οὐ τὸ ἀκέραιον διακράτησε, καὶ ἐν τοσούτῳ ὕλες διωάμεως αὐτὸν ἀγαγε. σοῦ γὰρ αὐτὸ ἡ ψυχὴ ὑπῆρχεν, ὅταν λαοθαιδὲν ἐβξὸ τὸν πλησίον οὔτω παροβόμως ὑπεκίνει; καὶ ἐβξὸ τῷ ἑνὸς ἀδελφοῦ πρόσκαιρον ζωὴν, τῷ ἰδίαν ὑπερεῖδε; καὶ τὸν ἑαυτοῦ ἐχθρὸν ὑπὸ σὸ τῶν μάχαιραν ἐξέτεινες σοῖα δὲ ἐπίτασις ἀφόου τῶν ἐκείνου καρδίαν κατέσχεν, ὃπ τὸν θάνατον ὑπὲρ σῆ τοῦ πλησίον σωτηρίας οὐκ ἐδειλίασε; τὸ δὲ θαυμασιώτερον, ὅπ οὔτε χρέμματα ἠπίσατο. ἐν βιβάῳ γὸ χωόσκομψ, ὃπ ὁ αὐτὸς δ᾽ λαβίσατος αὐὸρ σάγκλουλος, οὐδὲ αὐτὰ τὰ τοηχεῖα τῷ χρεμάτων καλεῖς ἰδέα, τὰ τὲ νόμου πρσάγματα οὐκ ἠπίσατο. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πλήρωμα νόμου ἡ ἀγάπη, ὅλον τὸν νόμον ἐν τῇ τοῦ θεοῦ καὶ τῇ τοῦ πλησίον ἀγάπῃ ἐφύλαξεν. ἀφ᾽ ὅπαρ ἔζωθεν ἐβξ μαθήσεως οὐκ ἤδει, ἔνδον τῇ πόθῳ ἐν αὐτῷ ἔζη. καὶ ὃς πς οὐδὲ ποτε πολλοῖς αὐέγνω, ὅπαρ ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς πρὶ τὸ λυθοῦσθ ἡμῖν ἰησοῦ χριστοῦ ἔκτε. ὅτι ἄωτερ αὐτὸς τῷ ὑμῶν αὐτοῦ ὕδωκε ὑπὲρ ἡμῶν, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς πρὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι. οὗτοι τὸ ἀοτολιπὸν καὶ ὑψηλὸν τοῦτο παράσαγμα ἔργῳ ἐπλήρωσεν, ἅπαρ μᾶλλον ἐβξ γνώσεως αὐτὸ ἠσίσατο. παρεκάσαμεν τοίνυν ἐὰν θέλει μῦ ταύτης σ᾽ ἡμῖν ἡρας ἀμαθοῦς ἐαὶ ἡσυχίας τῷ ἐκείνου πεπαιδ ἀμβλυναγωγείας, ἀπὸ αὐτῆ ἡ ἡμετέρα κέῆται, καὶ πῶ ἡ ἐκείνου καπάσασις ὑπέρκεται. ἡμεῖς γὸ ἐν διωάμει λόγων ὀβξκεν ὁμολουμένως, ἅπαρ μεταξὺ χαρτίων ἄνδρων ἐσῶτες, ἐσφραγίσμεθα μὴ τῷ ὀπάρα, ἐξ αὐτῆς δὲ φαγὲν οὐ δυνάμεθα. ἐκεῖνος δὲ ἔργῳ τῷ παρατῷ φράξασθαι ὑλωσκεν, ὃς τις βξ ῥιμάτων ὀσφράνεσθαι πὶσ ἐδύνατο.

ΠΕΤΡΟΣ

Τί τοῦτο ἔῃ; ὑπολαμβάνεις αὐτῶ, ὅπ οἱ ἁγαθοὶ ἄνδρες σωτόμως μαθίσαται, οἱ πνες ζῆσαι εἰς οἰκοδομὴν πολλῶν ἐδώασιο. ἓ ἢ τὸ καθόλα δ᾽ ῥιθεῖαι οὐ δώασται. εἰ δὲ ἓ δ᾽ ῥιθῶσιν ἀραιοὶ δ᾽ ῥίσκονται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἡ καπία τοῖς ἄκαμβύουσιν ἀρμόζει. βξ᾽ γὰρ τοῦτο μετὰ ασουδῆς ἐξορται ἐκεῖνοι, οἱ πνες ἐδώασιο εἰς ὠφέλειαν ὑπέρκειν. ἵνα μὴ τοῦ πλουτ τὸ κόσμου πλησιάζοντος, δυσκολώτερα θεάσωνται. παρὰ γὰρ τούτου καὶ ὁ φορφήτης λέγει, δίκαιος ἀπόλλετο, καὶ οὐδεὶς ὁ δξασολογούμενος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ οἱ τῆς ἐλεημοσύης ἄνδρες σωώρονται, ὅτι οὐκ ἔσπ ὁ σωιῶν. ὅθεν φαλμ γδ΄. γέγραπται, ἀκούσατε, ἵνα ἐξέλθωσιν οἱ καταχρυπόντες αὐτὸν. ἄρατε ἐκ ὁδοῦ τοὺς λίθους. ἐβξ᾽ γὸ τοῦτο ὃ ὁπολομὼν λίγει, κυρίος ἕ βαλεῖ λίθους, καὶ κυρίος ἕ σωαγαγεῖν λίθους. ἄστε οὐδ᾽ απὸ ὄντος λιτὸν ἕ πλουσ τὸ κόσμου, ἀκαγ κῆον ὑπαρχεῖναι λίθοι ζῶντες εἰς τὴν ἀράδιον οἰκοδομὴν σωροθῆναι, ὅπως ἡ ἡμετέρα ἁρμοσαλὴμ ἐν τῷ σ οἰκοδομῆς αὐὸ μέρῳ ὑπαρωξήση. οἱ πάντες δὲ τὰς ἐκλεκτὰς μεταφθίας πεσὸ ὀρμῆ, ὧσι μόνες τὰς βξοφρόνες ἐν τῷ κόσμῳ ὑπομένειναι. ὑπῆρ ἢ δὲ ἵνα πὸς ἐν δὺρμὸν μετανοίας οἱ ἁμαρτωλοὶ ὑπέγκρον, ἐαὶ ὑδ᾽ αμῶς ὑπῆρχον τῷ ἀγαθῶν τὰ ὑποδήγματα, τὰ τὸν τοιῶ ἐκείνων δῆπαν ῥήματα.

ΠΕΤΡΟΣ.

Εἰς κρίσιν λοιπὸν ἔρχεται, ὅταν οἱ ἀγαθοὶ ὑποσύρονται, ἐν ὅσῳ τὰς πονηρὰς ἀναμφιβόλως ἀπολλυμένους θεωρᾷ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆς ὀπτασίας ῥιζίμπου ἐπισκόπου πόλεως φιρεντίνης.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ'.

ΠΕρὶ τοῦ πράγματος τούτου μηδὲν πέρι θαυμάσῃς. τὸν γὰρ δικαιότατον τῇ ζωῇ ἄνδρα ῥίζιμπον, τὸν φιρεντίνης ἐπίσκοπον, τὸν πρὸ ταύτης τῆς ἐπαρχίας ἐκ τοῦ κόσμου τούτου μετᾳσάντα, οἶδα ἀγάπῃ ἐν γνώσει εἶχεν. ὅς τις ἦν ἐν τῇ μοναστηρίῳ ὑπάρχοντί μοι, σφόδρα μοι παῤῥησιαστικῶς ἐπλησίαζε. τοῦτο δὲ ὅπερ διηγεῖτο μοι, ὁ ἰωαΐνης ὁ ἔφατος, ὁ προηγησάμενός μοι ἔγνω, ὅς τις ἀρτίως ἐκ τοῦ κόσμου τούτου μετῆλθε. καὶ πᾶσι δὲ ὀφθὲν πλάτυς ἐδηλητηρίωθη. ὁ αὐτὸς οὖν ῥίζιμπος παρ' ἐμοῦ ἐρωτηθείς, διηγήσατό μοι, λέγων. ὅτι ἔν τινι ἡμέρᾳ τὰ παρόντα αὐτοῦ κῦρ τὸ ἔθος γυρεύων, ἦλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ μακαρίου μάρτυρος δημητρίου. ὀφίας δὲ ἡγουμένης, τὴν κλίνην αὐτοῦ, πλησίον τοῦ σοροῦ τοῦ μάρτυρος ἡρμόσθη προστάξεν. ἐκεῖσε οὖν ἐκ τοῦ κόπου ἀνεπαύη. περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον καθὼς ἔλεγεν, ὅτι παντελῶς ἐκοιμᾶτο, ὅτι πάλιν χρηματισθῆναι ἠδυνάτο. ἀλλὰ καθὼς πολλάκις συμβαίνει, βεβαρυμένος ἔκειτο. ἡ δὲ ψυχὴ ἐγρηγόρει. ὁ δὲν αὐτὸς μακάριος μάρτυς δημήτριος, παρίστη αὐτῷ, λέγων. ῥίζιμπε, χρηματίσῃς δὲ ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ, εἶπε. χρηματίσω, ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη. τέλος ἔρχεται) πάσῃ σαρκὶ, τέλος ἔρχεται) πάσῃ σαρκί. μὴ δὲ τοῦτο λαλεῖ ταύτην φωνὴν, ἡ ὀπτασία τοῦ μάρτυρος ἡ φανεῖσα τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς, ἀφανὴς γέγονε. τότε ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος αὐτός, ἐαυτὸν ἐν τῷ δυσχεῖ πένθει δίδωκεν. δι' θίας οὖν ἐν τῷ ἐραφὴ τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα σημεῖα ἐπηκολούθησαν. ῥομφαῖαι γὰρ ἐξαπίσης ἔμπροσθεν ἐκ μέρους τοῦ βορρᾶ ἐθεάθησαν. τὸ ἔθνος δὲ λοιπὸν τὸ θηριῶδες τοῦ λογγοβαρδῶν ἔθνος, ἐκ δὲ κατοικήσεως τοῦ τόπου ἐξελθὸν, τῷ ἡμετέρῳ βασιλεῖ ἐπετέθη. ἐν τῷ σφόδρα πυκνωθὲν, δίκην θημάτος πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἐν ταύτῃ τῇ γῇ. ἐπαναβαίνει, ἔτοι ἐκκόψαντες ἐξήραναν. αἱ δὲ γὰρ ὄχλοι αἱ πόλεις ἀπέμειναν. κατεγράφησαν κάστρα. ἐντυρώθησαν ἐκκλησίαι, κατελύθησαν μοναστήρια ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. τὰ προάστια δὲ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐξημελείας, ἔρημα καταλειφθέντα. ἀργὴ ἡ γῆ καὶ ὑδὺς ταύτῃ νεμόμενος κατοικεῖ. ἐπλάθοντο τὰ θηρία τῶν τοπίων, ἅπερ πρότερον τῶν ἀνθρώπων πλῆθος κατεκράτει. καὶ τὰ μὲν ἐν ἑτέροις μέρεσι τοῦ κόσμου πράττονται, ἐκ ἐθέσαμεν. ἐπεὶ ἐν ταύτῃ τῇ γῇ ἐν ᾗ ἡμεῖς κατοικοῦμεν, τὸ τέλος αὐτοῦ ὁ κόσμος οὐχὶ λοιπὸν μενεῖ, ἀλλὰ φανερῶς δίκην ἐστίν. ὅθεν αἰσχρὸν ὄζειν ἡμᾶς τοσοῦτον πεπονημένους τὰ αἰώνια ζητῆσαι. ὅσον γὰρ ἐνόσκομεν τὰ πρόσκαιρα παρ' ἡμῶν ἐκφεύγειν. βδελυττόν ἐγούμενοι τὸν τὸν κόσμον, εἰ καὶ ἐκολακεύετο, ὅτι ἐν τοῖς πράγμασι κατέφωδεῦτο, τελεῖ ψυχικὰ ἐκθλίβων. τοσούτως γὰρ μάζης βαρύμενος, καὶ τοσαύτῃ δίψης ροφῇ θλιβόμενος, καὶ τοσούτους ἡμῶν πόνους καθ' ἡμέραν ἀπλασιάζων, ὑδὲν ἕτερον εἰ μὴ ἵνα μὴ ἀγαπηθῇ παρ' ἡμῶν κραυγάζει. πολλαὶ οὖν ἀκμὴν ὑπάρχουσιν ἐκκλησίαι πράξεις, ἃς περιδιηγήσασθαι ὤφειλον. ἀλλὰ ταύτας σιγῇ καλύπτω, ὀφθὲν τὸ εἰς ἕτερά με σπεύδειν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Πολλῶς τῷ ἔνδον ὄντων τοῦ κόλπου τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας διεζόπτας κάματον περὶ τῆς ζωῆς τῆς ψυχῆς μὴ τὸν τῆς σαρκὸς θάνατον. δύσωπῶ οὖν, ἵνα ἅπερ διηγήσω ἐξαρτύνται, εἴπῃς, ὑπὲρ τῆς πολλῶν οἰκοδομῆς, διὰ τῆ ψυχῆ σου ὑπῆρχον) ὑποδείγματα, ὥστε τὸν ἐν διεγμῷ ὄντας μαθεῖν, ὅπ ἡ ψυχὴ σωθῇ τῇ σαρκὶ ἐκ λοιθήσει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Σφόδρα ἔπίπονον τοῦτο τὸ ἔργον ὑπαρχῆ. καὶ μάλιστα τῆς ψυχῆς ἐν ἀχολίᾳ ὔσης, καὶ εἰς ἕτερα παρατεινομένης. ἐὰν δὲ εἰσί τινες οἷς ὠφέλιμα ῥηθήσεται. τὸ θέλημά μου, καταλιμπάνω, καὶ πρὸς τὸν πλησίον κοπιῶ. καὶ τοῦ θεοῦ δύναμιν παρέχοντος, καθὼς δύνηθῶ, ἐν τῷ ἐπακολουθοῦντι τετάρτῳ βιβλίῳ ὑποδείκνυμι, ὅπ ἡ ψυχὴ μὴ τῆς σαρκὸς πλείονα ἀθάνατος ὀφθήσει.

ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ ΒΙΒΛ. ΤΡΙΤ. ΤΕΛΟΣ.

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΠΑΠΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ ΔΙΑΛΟΓΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Οπ αἰωνχαμόπρα τῆ σαρκικῶν πνευμάτα. ΚΕΦ. ΠΡΩΤ.

ΜΕΤΑ τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ χαρὰν, τοῦ πλάσματος ὁ παρακοῆς ποιήσαντος, ὁ προπάτωρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐκεῖθεν ἐξεβλήθη καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ τῆς τυφλώσεως ταύτης καὶ μερίμνης, διὰ ὑπομονῆς μᾶλλον ἦλθεν. ἁμαρτήσας γὰρ, καὶ ἔξω ἑαυτοῦ ἐξενεχθεὶς, οὐκέτι λοιπὸν θαλάσσαν ἠδυνάσατο τὴν χαρὰν ἐκείνην τοῦ οὐρανίου παραδείσου, διὰ πρότερον ἰώρα. ἐν γὰρ τῷ παραδείσῳ ὁ ἄνθρωπος ὑπῆρχεν, τῆς τοῦ θεοῦ λόγους ἀκούειν εἰώθει, καὶ ἐν τῇ τῶν μακαρίων ἀγγέλων κατασκέψει, καθαρότητι καρδίας & ὑψώματι θεωρίας ἔνδον ὑπῆρχε. μετὰ δὲ τὸ ἐντεῦθεν ἐκπεσεῖν αὐτὸν τοῦ λογισμοῦ ἐκείνου, οὗ πεφωτὸς ἐπληροῦτο ἀπέβη, ὅθεν ἐκ τοῦ ἐκείνου σαρκὸς ἡμεῖς ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ ἐξορίας τυφλώσει γεννηθέντες, παῤῥησίαν μὲν οὐρανίων ὑπάρχειν ἀκούομεν, καὶ τοὺς ταύτης πολίτας ἀγγέλους, ἀκούομεν κοινωνοὺς τῆς αὐτῆς μακαρίων ἀγγέλων, πνεύματα δικαίων τετελειωμένων. σαρκικοὶ δέ τινες τὰ ἀθεώρητα ἐκεῖνα γνώσκειν μὴ δυνάμενοι, καὶ δίχα τοῦ ἀπειρίας εἰς δειλίαν καταπίπτοντες, εἰς δυσπιστίαν εἰσὶ, μὴ νομίζοντες ὑπάρχειν ἐκεῖνα, ἅπερ τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς θεωρῆσαι οὐ δύνανται. αὕτη δὲ ἡ δειλία ἐν τῷ προπάτορι ἡμῶν οὐχ ὑπῆρχε. κἂν εἰ γὰρ ἐξεβλήθη ἐκ τοῦ παραδείσου χαρᾶς, ἀλλ' οὖν ὅμως ὑπεμιμήσκετο, ὅπερ μὲν θνασάμενος, εἰ καὶ ἀποβαλλόμενος μὲν τοῦτο. οὕτω δὲ νοῆσαι, ἡ αἰσθήσεως τὰ ἀκουσθέντα οὐ δύνανται, δίχα τὸ μηδὲ μίαν πεῖραν βεβαίως κρατεῖν αὐτούς, καθὼς ἐκεῖνος ἐκ τῶν παρεληλυθότων. ὥσπερ γὰρ ἔγκυος γυνὴ, ἐν φυλακῇ βληθεῖσα, ἐκεῖσε τὸ παιδίον γεννήσει. τὸ δὲ γεννηθὲν παιδίον ἐν αὐτῇ τῇ φυλακῇ αἰσθάνεσθαι καὶ αὐξήσει. ἡ δὲ τοῦτον τεκοῦσα μήτηρ πολλάκις αὐτῷ τὸν ἥλιον καὶ τὰ σιλιόνη καὶ τοὺς ἀστέρας. ὅμοιον καὶ πεδιάδας πεπεινὰ πεπόθμα, καὶ ὄπους ἔρχονται ὀνομάσει, ἐκεῖνος δὲ ἐν τῇ φυλακῇ γεννηθεὶς καὶ αἰσθανόμενος, οὐδὲν ἕτερον εἰμὴ τὸ τῆς φυλακῆς σκότος γνώσκει. καὶ ταῦτα μὲν ὑπάρχειν ἀκούει. δίχα δὲ τῆς πείρας αὐτὰ μὴ γνώσκειν, ἀληθῆ αὐτὰ εἶναι ἀπιστήσει, οὕτως ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ ἐξορίας αὐτῷ τυφλώσει γεννηθέντες οἱ ἄνθρωποι, ὑψηλὰ καὶ ἀθέατα ἀκούοντες ὑπάρχειν, ταῦτα δυσπιστοῦσιν εἰ ἐπ' ἀληθείας εἰσί. μόνα γὰρ ταῦτα γνώσκουσι τὰ οἰκεῖα καὶ ὁρώμενα, ἐν οἷς ἐγεννήθησαν. ὅθεν λοιπὸν γίγνεσθαι, ἵνα αὐτὸς ὁ τῷ ἀοράτων καὶ ὁρωμένων κτίστης, ὁμογενὴς τοῦ παιδὸς ὑὸς εἰς τὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους λύτρωσιν ἔλθῃ. καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν εἰσοικίσει, ὅπως δι' αὐτοῦ ζωοποιηθέντες, πεδ' ὃ σωμεν περὶ ὧν ἀκμὴν δίχα πείρας ἐν γνώσει γεννήσεσθαι οὐ δυνάμεθα. ὅσοι οὖν τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς κληρονομίας ἡμῶν ἐνέχυρον ἐλάβομεν, περὶ ὧν τῷ ἀοράτων ζωῆς οὐ διαζόμεθα. ὃς γε δὲ ἀκμὴν ἐν τῇ πληροφορίᾳ ταύτῃ ἐδραιόμενος οὐκ ἔστιν, ὀφείλει ἑαυτὸν ἀλλὰ διαγωνίζεσθαι τοῖς τῷ πλείων αἱρέσεων λόγοις πρὸς πίστιν ὁδεύειν. τοῖς ἤδη λοιπὸν δίχα τοῦ ἁγίου πνεύματος τῷ ἀοράτων τὴν πείραν ἔχουσι, & αὐτοῖς πεδύσαι. μάταιος γὰρ λοιπόν ἐστιν ἐκεῖνος ὁ παῖς, ἐὰν δίχα τούτου περὶ τοῦ φωτὸς νομίζει τὴν ἑαυτοῦ μητέρα φύειν δύνασθαι, δίχα τὸ ἐκεῖνον μηδὲν ἕτερον γνώσκειν, εἰ μὴ τὸ τῆς φυλακῆς σκότος.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἀρίστει σφόδρα ὁ λέγεις. ὁ δὲ τὰ ἀόρατα μὴ πεδύων ἴδῃ ἀσφαλῶς, ὅτι ἄπιστός ἐστιν. ὅστις δὲ ἄπιστος ὑπάρχει, ἐν τοῖς πράγμασι, ὅπερ διαζεῖ, οὐ ζητεῖ πίστιν, ἀλλὰ πληροφορίαν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὅτι ἀλλὰ πίστεως οὐδὲ ὁ ἄπιστος ζῇ. ΚΕΦ. Β'.

ΤΟ μὲν λέγειν ὅτι ἀλλὰ πίστεως. οὐ τὸ ἄπιστος ζῇ, ἐὰν γὰρ τὸν ἄπιστον ἐρωτήσας θαλάσσα, τίνα πατέρα, ἢ τίνα μητέρα ἔχει ἢ παρὰ θύραν ἀποκρίνεται. ἐκεῖνον, καὶ ἐκεῖ ἰών. ὃν τινα σιλιν ἐὰν αἰσθήσεσθαι εἰ γινώσκῃ

εἰ γνώσει ποτὲ σωληφθῇ, ἢ ἐὰν ἐθεώρησε ποτὲ ἐγρηγόρθη, οὐδὲν ἐκ τούτων ἑαυτὸν γνῶναι, ἢ θαύσαθαι ὁμολογεῖ. πλεῖω ὅμως καὶ ὅπερ οὐκ οἶδε πιστεύει. ἐκεῖνον δὲ πατέρα καὶ ἐκείνῳ μητέρα ἐγκρίναι ἑαυτὸν ἀλλὰ δισαγμοῦ μαρτυρεῖ.

ΠΕΤΡΟΣ

Ομολογῶ μὴ γνώσειν με ἕως τοῦ νῦν ὅτι καὶ ὁ ἄπιστος πίστιν ἔχει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἔχουσι μὲν οὖν οἱ ἄπιστοι πίστιν, ἀλλ' εἰθισμένοις τὸν θεὸν, λῦε περὶ ἀσφαλῶς ἐκκλῆται, ἄπιστοι ἦ οὐκ εἶχον. ἐκ τούτου δὲ εἰς τελεὸν πίστεως χαρὶν προσκληταῖοί εἰσιν. ὅτι ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν διελέγχονται δυσπιστίας. ἐὰν γὰρ περὶ τοῦ ἰδίου σώματος πιστεύουσιν, ὅπερ οὐδαμῶς ἐθεάσαντο, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀοράτων οὐ πιστεύουσιν, ἅπερ σωματικῶς θεωρῆσαι οὐ δύανται;

Οτι ζῶα ἔκλισε ὁ θεὸς ζωικὰ πνεύματα.
ΚΕΦ. Γ'.

Οτι μὲν μετὰ τὸν θάνατον τῆς σαρκὸς ζήσεται ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ τῆς ἀπολογίας λοιπὸν δεῖξαι πειράσομαι. σωζεχούσης δὲ πλοῦτον τῆς πίστεως. ζῶα τοίνυν ζωικὰ πνεύματα ἔκτισε ὁ παντοδύναμος κύριος, ἅπερ σαρκὶ οὐ καλύπτεται. ἕτερον δὲ, σαρκὶ μὲν, καλυπτόμενον, οὐχὶ δὲ ἅμα τῇ σαρκὶ ἀποθνῆσκον. τὸ δὲ ζῆτον, σαρκὶ καλυπτόμενον, καὶ μετὰ τὸν σαρκὸς ἀποθνῆσκον. πνεῦμα οὖν σαρκὶ μὴ καλυπτόμενον ἔζει τὸ τῆς ἀγγέλων. τὸ δὲ τῇ σαρκὶ καλυπτόμενον πνεῦμα, οὐ μετὰ τὸν σαρκὸς δὲ ἀποθνῆσκον, τὸ τῆς ἀνθρώπων. τὸ δὲ τῇ σαρκὶ καλυπτόμενον πνεῦμα, καὶ μὴ τὸν σαρκὸς ἀποθνῆσκον, τὸ τῆς κτίσεων. ὁ ἄνθρωπος τοίνυν κατώτερος ὢν τοῦ ἀγγέλου, ὅς τις ἐν μέσῳ ἐκτίσθη, καὶ ἀνώτερος τοῦ κτίσους, λοιπὸν ἐπέκοπέν τι ἔχει μὴ τοῦ ὑψηλοῦ, ὁμοίως καὶ μὴ τοῦ ἐλάττονος, τελεῖ τοῦ πνεύματος δῆλον ἀθανασίαν μὴ τοῦ ἀγγέλου. τὸν δὲ τῆς σαρκὸς θάνατον, μετὰ τοῦ κτιζόμους, ἕως οὗ καὶ αὐτὸ τὸ ζητὸν τῆς σαρκὸς ἡ δόξα τῆς ἀναστάσεως ἀθανατήσῃ. προσκολλωμένη γὰρ τῷ πνεύματι ἡ σαρξ, φυλάττεται εἰς τὸν αἰῶνα, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα προσκολλώμενον τῷ θεῷ ἐν αὐτῷ φυλάττεται. ὅθεν οὐδὲ ἐν τοῖς ἀποδεδοκιμασμένοις ἡ αὐτὴ σαρξ ἐν ταῖς βασάνοις παντελῶς ἐκλείπει. πάντοτε γὰρ τηρουμένη διαμένει. ἵνα οἱ τῷ πνεύματι καὶ τῇ σαρκὶ ἁμαρτήσαντες, πάντοτε ἐν διαμονῇ ζῶντες σαρκὶ καὶ πνεύματι ἄλλους πόνους ἀποθάσιν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Περὶ τοῦ ῥητοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ.
ΚΕΦ. Δ'.

Τῆ τῆς πηγῶν πληροφορία ἀρίσκουσι πάντα ἁ λίγεις, ἀλλ' αὐτῶ σε, ἐν ὅσῳ τῆς ἀνθρώπων πνεῦμα ἀπὸ τῆς κτίσεων, τοσαύτη διαμένει σε ἰκρνας, τί ὄζη ὅπερ ὁ σολομὼν λίγει. εἶπον ἐν τῇ καρδίᾳ μου περὶ λαλιᾶς υἱῶν ἀνθρώπου, ὅτι διακρινεῖ αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ τοῦ δεῖξαι ὅτι αὐτοὶ κτῆνοί εἰσι. καὶ γὰ αὐτοῖς συναίτημα υἱῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ συναίτημα τοῦ κτήνους. συναίτημα ἐν τοῖς πᾶσιν αὐτοῖς, ὅς τις ἀκμὴν τῇ αὐτῇ ῥήφῳ ὅπλησποῦ ἐξακολουθῶν, προσίδησιν, ὡς ὁ θάνατος τούτου, οὕτως ὁ θάνατος τούτου. καὶ πνεῦμα ἓν τοῖς πᾶσι. καὶ τί περισσεύσει ὁ ἀνθρωπος παρὰ τὸ κτήνος; οὐδὲν ὅς ἀκμὴν λόγος καθολικὴν ῥῆφον ὑποβάλλει λίγων, ὅτι τὰ πάντα ματαιότης. τὰ πάντα πορεύται εἰς ἕνα τόπον. τὰ πάντα ἐγένοντο ἀπὸ τοῦ χοὸς, καὶ τὰ πάντα ἀπερίφει εἰς τὸν χοῦν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Τὸ τοῦ σολομῶντος βιβλίον, ἐν ᾧ ταῦτα γεγραμμένα εἰσιν, ἐκκλησιαστὴς ἐπωνομάσθη. ἐκκλησιαστὴς δὲ κυρίως λέγεται, ὁ λαὸν ἀθροίζων. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὖν ὁρισμὸς προβαίνει, δι' οὗ ἡ ταραχὴ τοῦ πλήθους καταστγάζεται. καὶ ἐν ὅσῳ πολλοὶ διάφορα νοοῦσι διὰ τοῦ ἐκκλησιαστοῦ ἀποδογίας, πάντες εἰς μίαν ῥῆφον ἀπάγονται. τούτου ἕνεκα καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκκλησιαστὴς ὠνομάσθη. ἐπειδὴ γὰρ ὁ σολομὼν ἐν τούτῳ, ὥσπερ λαοῦ παραχὸδους τὸν νοῦν αἰσθέσατο, ἵνα διδασκαλικῶς πάντα εἴπῃ. ὥστε λοιπὸν διὰ πείρας καὶ τὸν ἄπειρον λογισμὸν νοῆσαι. ὅπ ὅσα ῥήφους διδασκαλικῶς κινεῖ, τοσαῦτα εἰς ἑαυτὸν διάφορα πρόσωπα αἰσθέσατο. ἀλλὰ ἀληθινὸς ἐκκλησιαστὴς, ὥσπερ ἐκπταμένης τῆς χειρὸς

πάντων

φαίτων τὼ παρεχλὺ κατισηράζει, καὶ τούτους εἰς μίαν ψῆφον ὑποφέρει, καθὼς ἐν τῇ πλείᾳ ἀνὴρ βιβλίον λέγει. τέλος λύγου τὸ πᾶν ἄκουε. τὸν δὲ ἐσβοῦς καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλαξον. τοῦτό γὰρ ἔπασος ἀνθρωπος. ἐαὶ γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ βιβλίῳ ἐβδ ἐν δανολογίας αὐτοῦ πολλῶν πρόσωπα οὐκ αἰνέθεται, ὡς ἐν τῇ πλείᾳ τοῦ λαλεῖν εἰς τὸ ἀκούσαι, φαίτας ἅμα ἑαυτοῦ ἰνοῦ θέτησε. αὐτὸς γὰρ ἐν τῇ πλείᾳ βίβλου λέγει. φαίτης ὁμοῦ ἀκούσωμεν. ὃδεν αὐτὸς ἑαυτοῦ μάρτυς ἔζη, ὅτι εἰς ἑαυτὸν πολλῶν πρόσωπα ἀπαδείξάμενος, ὥσαιρ μόνος λαλήσας οὐκ ἔζιν. ἴτπρα γάρ εἰσιν ἐν τῇ αὐτῇ βιβλίῳ, ἅπερ εἰ ἐλλιζήσησεν κηρύσσειν. καὶ ἴτπρα τὰ ἐβδ ἐν δανολογίας ἐπιλυόμενα. ἴτπρα πάλιν ἅπερ ὁ πρόσωπον ὠνειρατομένης ψυχῆς φροφέρει. καὶ ἴτπ ἐν ταῖς τοῦ κόσμου ὅπὶ θυμίαις ἐκδεχόμενον, καὶ ἴτπρα τὰ ἐβδ ἐν δανολογίας ἀπαγγέλλει. ὧδε τὸν ψυχικὸν δὲ ἐν τῇ παρόντων τοιούτητος παρίστηκεν. ἰκεῖ μὲν γὰρ εἶπε τοῦτο. εἶδον καλὸν ἵνα φάγῃ τις καὶ πίῃ, καὶ δανολογῆσῃ ἐν φροσύνῃ ἐκ τοῦ μόχου αὐτοῦ παρακαπὸν ἐν προείδησι, λέγων. ἀγαθὸν πορεύθῆναι εἰς οἶκον πένθους, ἢ εἰς οἶκον πότου, ἐαὶ οὐκ καλὸν ὄζι φαγεῖν, καὶ πεῖν, κρείττον δέ ἐν ὁμίζει τὸ εἰς οἶκον πορεύθῆναι πότου, ἢ εἰς οἶκον πένθους, ἐξ οὗ πράγματος φανερὸν καθέζηκεν. ὅτι ἰκείνου μὲν, ἐκ προσώπου τῷ νοσούντων προήγαγε. τοῦτο δὲ, ἐκ ἐν δανολογικῆς φροέθετο τελευήσητος, παρόθεν δὲ αὐτὸ τὰ ἐν δανολογίας ἐρμήνευε, καὶ τὸς ἡ ὠφέλεια ἢ ἐν τῇ οἴκῳ τοῦ πένθους ἐνίκυσι, λέγων. ἐν αὐτῇ γὰρ τὸ τέλος πάντων ἀνθρώπων νοουθετῆται. καὶ ζῶν βέλοις ἐζεται ἢ μέλλει ἐβ. πάλιν γὰρ ἐπάγει, δ' φαίνθη ναυσίαι ἐν τῇ πότῃ σου, καὶ μὴ ὀλίγον, ἢ μύτης καὶ ἡ ἀδνια μὴ πιὰ ὄζω. ὁ οὖν μάταιος ἐβ διλέγχει, ὅτως φρότερον ἐν τάξει νουθετίας ὑμολίζετο, φανερῶς ἐποδείκνυσι, ὅτι ἰκεῖνα τὰ ῥήματα ὡς ἐκ ἦ σαρκικῆς ἐπιθυμίας προήγαγε. ταῦτα δὲ ἐν τῇ κρίσως τῆς ἀληθείας προσέθηκε. καθάπερ γὰρ πρότερον τὼ τριτότητα, ὡς ἐκ προσώπου τῷ σαρκικῶν ἀπεριλώτου, καλὸν ἐβ τὸ φαγεῖν καὶ πιεῖν λέγων ἐ φρονήσας ἀμελήσας, ὅπερ μᾶλλον μετὰ τέτε ἐκ ἐν δανολογίας ἐ κρίσως καταδικάζει ἐν τῇ λέγειν. κρείττον ἐβ πορεύθῆναι εἰς οἶκον πένθους ἢ περ εἰς οἶκον πότου, καὶ πάλιν ἐν τῇ δ' φαίνθη τὸν ναυσίαν ἐν τῇ νύκτῃ αὐτοῦ, τοῦτο αὐτὸ ἐκ προσώπου τῷ σαρκικῶν προῆγται. μετὰ τέτε δὲ ἐβ ἐ δανοράσεως, τὼν νύκτα καὶ τὼ ἀδνιαν ματαίαν ἐβ διλέγχει. οὗτος λοιπὸν ὁ ἐκκλησιαςὴς κἠβ, ὥσαιρ ἐκ λογισμοῦ τῷ ἀδικῶν ἐ τῷ ἀνθρώπων ὑμολίας ψῆφον προέθηκεν, ἐν τῇ λέγειν ἵνα θαάτου ἐβ ἀνθρώπου καὶ κτλίους καὶ ὁμοίαν τὼν τῷ ἀμφοτέρων ὑποτάγλ, ὅπ καθὼς ἐν δανόσκει ὁ ἀνθρώπος. οὕτως δανόθνήσκει καὶ κἀκῖνα. καὶ μία πίσθις τοῖς πᾶσι καὶ οὐδὲν ἔχει ἀνθρώπος περισσότερον τοῦ κτλίους. ὃς τις λοιπὸν ἐκ τοῦ ἐριστμοῦ ἐ δανολογίας, τὼν ἰδίαν μετάνοειτε ὑπῆρ προέρει, λέγων. ὅτι περισσεία τοῦ σοφοῦ ὑπὲρ τὸν ἄφρονα. διὰτί πέτης οἶδή πε σοφὸν ἢ κατέναστι ἢ ζωῆς. ὁ τοίνυν εἰπὼν ὅτι οὐδὲν ἔχει ὁ ἀνθρωπος ἢ κτλιῶν περισσότερον, αὐτὸς ἀνάλωσεν ἀπεριλώτου, ὅτι ἔχει τὸ σοφὸς. οὐ μόνον τῷ κτλιῶν περισσότερον. ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπου ματαίου, ἵνα πορεύθῆ ἰκεῖσε ὁ ληρότη ἐνθα ἔζιν ἡ ζωὴ δι' ῥήματος σοφοῦ ἢ λως σωμάτες ἐν ἐνθάδε ἡ τῷ ἀνθρώπων ζωὴ οὐκ ἔζιν, ἀλλὰ χρὸ δὲ τούτων μαρτυρεῖ ὑπάρχῃ. ἔχει οὖν λοιπὸν ὁ ἀνθρωπος τὸ περισσότερον τῷ κτλιῶν, ἰκεῖνα μὲν τὸ μετὰ θάατον οὐ ζῶσιν. οὗτος δὲ τότε ζῆσαι ἀπάρχεται, ὅταν ἐβ ἐ τοῦ θανάτου ἡ σαρκὸς τὼ ὁρωμένων ζωὴν τελειώσῃ. ὁ δὲ αὐτὸς παρακαπὼν, λέγει. πάντα ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χεῖρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὅση δυνάμις σου ποίησον, ὅτι οὐκ ἔζι ποίημα, καὶ λογισμὸς, καὶ γνῶσις καὶ σοφία ἐν ἅδῃ. ὅπου σὺ πορεύη ἰκεῖ. ὡς λοιπὸν ἵνα πᾶς ζῇ ἀνθρωπος καὶ κτλίους καὶ ἴση τῇ ἀμφοτέρων ὑποτάγῃ ἢ, ἢ πῶς οὐδὲν ἔχει ἀπ' ἐκείνου τὸ κτλίους περισσότερον; πεισθῆναι δὲ τὰ εἴδη μετὰ τὸν ἐ σαρκὸς θάατον εἰς τὸν ἅδλιν ἀ τενχθότα, οὐδὲ εἷς αὐτὸν τὸν θάατον ἐποθήσουσιν. ὡς οὖν λοιπὸν φανερὸς ἐδίκυται μὴ ἐβ ἴσον ἀμφότερον τὸν θάατον. ὁ ἐκ ἀληθὴς ἐκκλησιαςὴς, ἰκεῖνο μὲν, ἐκ προσώπου σαρκικῆς ἐποθυμίας προήγαγε, τοῦτο δὲ μετὰ πέτρα ἐκ σπουδαικῆς ἀληθείας ἀπεφλώατο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ομολογῶ μὴ γνώσκειν με ὅπερ ἰζήτησα. ἐν ὅσῳ με συμίθη ἐν τοσαύτῃ λεπτότητι μαθεῖν ὅπου οὐκ ἤδειν. ἀλλ' αὖτό ὅπως μοι αἰνέξηκας αἰάχρη, ἵνα τὸ τῷ νοσούντων πρόσωπον εἰς ἑαυτὸν αἰκείξωμαι τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ἐκκλησιαςοῦ. καὶ ὡς ἐβ ἐ αὐτῷ διλιζήτησας. ὠφέλεια τοῖς πλησίον ἀϊχρῇ γενίζῃ δ' ἑαυτῷ σωμα.

ΠΕ-

ΠΕΤΡΟΣ

Περὶ ψυχῆς ἄφρης ἐκ τοῦ σώματος ἐξελθούσης.
ΚΕΦ. Ε'.

Τελεύτησέ τινι ἀδελφός, σωίβιν παρόντα μοι ἐκεῖσε διῆλθον. ὃς τις ἦν ἔσω ἐλάλει. ἄφρης τὸ ζωπκὸν πνεῦμα ἀπεβάλλετο. καὶ ὃν πρότερον μετ' ἐμοῦ λελαλοῦντα ἐθεώρουν, ἄφρων νεκρωθέντα ἐθεασάμην. τέως δὲ τούτου ψυχὴ εἶτε ἐξῆλθεν ἢ δεῦρο οὐκ ἠδυνήθην. καὶ σφόδρα δύσκολον φαίνεται τοῦ πεδυθῆναι ὑπάρχειν πρᾶγμα, ὅπερ οὐδεὶς δύναται θεωρῆσαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τί θαυμαστὸν πεῖς, ἐὰν ἐξερχομένην τέως ψυχὴν οὐκ ἐθεάσω, ἣν περ οὐδὲ ἐν τῷ σώματι μένουσαν θεάσασθαι δύνασαι; μὴ γὰρ ἀρτίως ἐν ᾧ μετ' ἐμοῦ συντυγχάνεις, ὅπου τέως ψυχήν μου θεωρῆσαι οὐ δύνασαι, ἄψυχον εἶναί με πιστεύεις; ἡ οὐχὶ ἡ ψυχῆς φύσις ἀθεώρητος ὑπάρχει, ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σώματος ἀόρατος ἐξέρχεται, καθὼς καὶ ἐν τῷ σώματι οὖσα, ἀθέατος θεμένη.

ΠΕΤΡΟΣ.

Αλλὰ τέως ζωὴν ἡ ψυχῆς ἐν τῷ σώματι μένουσης. δύναμαι εἰκάσαι ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος κινημάτων. εἰ μὴ γὰρ παρῆν τῷ σώματι ἡ ψυχή, τὰ μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος κινεῖσθαι οὐκ ἠδύναντο. ζωὴν δὲ ψυχῆς μὴ τέως ἐκ τῆς σαρκὸς ἔξοδον, ἐν ποίοις κινήμασιν, ἢ ἐν ποίοις ἔργοις θεωρῶ; ἵνα ἐκ τῶν θεωρουμένων πραγμάτων ὑπάρχειν κατανόσω, ἅπερ θεωρῆσαι οὐ δύναμαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οὐχ ὥσπερ ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς ζωοποιεῖ καὶ κινεῖ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ θεία δύναμις πληροῖ πάντα ἅπερ ἔκτισεν, ἀλλὰ ἐμπνεύσασα ζωοποιεῖ. καὶ τοῖς μὲν παρέχει, ἵνα ζήσωσι. τοῖς δὲ, τὸ εἶ) καὶ μόνον. τὸν οὖν θεὸν ἀόρατον καὶ ἀπερίγραπτον ὑπάρχειν οὐ διςάζεις, κτίζοντα καὶ ποιμαίνοντα, πληροῦντα καὶ περιέχοντα, ὑπερβαίνοντα, καὶ δημιοῦντα. οὐκ ὀφείλεις οὖν διςάσαι τοῦτον καὶ ἀοράτους λειτουργοὺς ἔχειν. ἔστιν γὰρ τοὺς αὐτῷ δημιουργουμένους εἰς τὸ αὐτοῦ ὁμοίωσιν παρεκτεθῆναι, ᾧ πνι καὶ δημιουργοῦσιν. ὥστε τὰ τῷ ἀοράτῳ δουλεύοντα, ἀόρατα εἶ) μὴ ἀπεῖρηθῶσι. ταῦτα δὲ ποῖα εἶ) πεδυόμην, εἰ μὴ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους, καὶ τὰ τῶν δικαίων πνεύματα, ὥστε λοιπὸν καθάπερ τέως τοῦ σώματος κίνησιν κατανοῶν, τέως δ' ψυχῆς ζωὴν ἐν τῷ σώματι μένειν εἰκάζεις, οὕτως ὀφείλεις ἀπὸ τοῦ μικροῦ καὶ τὸ ὑψηλὸν εἰκάσαι. ὅτι καὶ ἐξερχομένη τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ζῆσαι δύναται ἀοράτως. διὸ δίκην ἔζη εἰς τέως τοῦ ἀοράτου κτίσου λειτουργίαν δημεῖναι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ορθῶς ἅπαντα διέρισπονται. ἀλλ' ὁ νοῦς ἀποφεύγει. ὅπερ τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς θεωρῆσαι οὐ δύναται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εν τῷ τὸν παῦλον λέγειν ὅτι ὀξὺ πίσις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις πραγμάτων, ἔλεγχος οὐ βλεπομένων, δίκαιον ἐν τούτῳ ὑπάρχει τοῦ πεδυθῆναι καὶ ὅπερ θεωρηθῆναι οὐ δύναται. ἐπεὶ λοιπὸν οὐδὲ ὅπερ θεωρεῖται πεδυθῆναι δύναται. ὅμως κατὰ τὸ δυνατόν μοι, διὸ ὀλίγον σε πρὸς ἑαυτὸν ἐπιςρέφω οὐδὲν τῷ ὁρωμένων αὖθ τῷ ἀοράτων θεωρεῖται. ἰδοὺ γὰρ παίτα τὰ σωματικὰ, ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ σώματος θεωρεῖ. ἐκ αὖ δέ τις σωματικὸν ὁ αὐτὸς τοῦ σώματος ὀφθαλμὸς θεάσηται, ἐὰν μὴ ἦτον πρᾶγμα ἀσώματον κινήσῃ πρὸς τὸ θεάσασθ. ἔπαρον γὰρ τὸν λογισμὸν τὸν μὴ θεωρούμενον, ἐς εἰς ἄκαιρον ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ) ὁ θεώμενος. παρίπαρον τέως ψυχὴν ἐκ τοῦ σώματος, ἐξερχομένου δηλονότι οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῷ σώματι αὐτωγμένοι. ἐὰν οὖν δι' ἑαυτῆς ἐθεωροῦσαι, διατὶ ὑποχωρησάσης τῆς ψυχῆς οὐδὲν θεωροῦσιν. ἐκ τούτου τοίνυν κατανόησον, ὅτι αὐτὰ τὰ ὁρώμενα, εἰ μὴ διὰ τῆς ἀοράτων ἐ θεωροῦ). θεώρημ οὖν ἐναίσιον τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ νοὸς οἰκοδομηθῆναι οἶκον, καὶ ἐν πλείσῳ βαθῇ τοῦτον ὑψῶσαι μηχίσους δὲ κίονας ἐν τοῖς μαγγάνοις κριμάσαι. τίς τοίνυν αἰτῶ σε τὸ ἔργον τοῦτο ἐργάζεται. τὸ σῶμα τὸ ὁρώμενον, ὅπερ αὐτὰ

αὐτὰ τὸ βάρη ταῖς χερσὶν ἄρει, ἢ ἡ ἀόρατος ψυχὴ ἡ ζωοποιοῦσα τὸ σῶμα. ἔπαρον γὰρ τὸ μὴ θεωρούμενον ἐν τῷ σώματι, καὶ εὐθέως ἀκίνητα διαμένουσιν ἅπαντα ἐκεῖνα τῇ μετάλλων τὰ σώματα, ἅπερ κινούμενα ἐθεωροῦτο. ἐκ τούτου οὖν καταλάμβανον, ὅτι διὰ τοῦ ἀΐσματος τοῦ ἀοράτου, οὐδὲν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ τῷ ὁρωμένῳ διοικηθῆναι δύναται. καθάπερ γὰρ ὁ παντοδύναμος θεὸς ἐμπνέων καὶ πληρῶν πάντα τὰ δικαίως σωιζόμενα, ζωοποιεῖ καὶ κινεῖ τὰ ἀόρατα, οὕτως αὐτὰ τὰ ἀόρατα πληροῦσι, καὶ κινοῦσι, καὶ συφίζουσι τὰ ὁρώμενα σώματα.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ομολογῶ ἡδέως, τοῦ διασμοῦ τούτου ἀπολυθείς, μηδὲν ἂν ταῦτα τὰ ὁρατὰ λογίσασθαι, ὃς τις πρότερον τὸ τῶν νοουμένων πρόσωπον εἰς ἑαυτὸν ἀναδιέμβλος, περὶ τῶν ἀοράτων ἐδίδαζον. ἀρίσκουσι τίνων πάντα ἅπερ λέγεις. ἀλλ' οὐ καθάπερ τινὶ ζωῇ, ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι ταύτης ὑπαρχούσης, ἐκ τῆς τοῦ σώματος διαγινώσκω κινημάτων, οὕτως αὐτὴν τινὶ ζωῇ καὶ μὴ τινὶ ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον, φαιρῶν μαρτυρουμένων πραγμάτων διαγνῶναι ἐπιθυμῶ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐν τούτῳ τῷ πράγματι, ἐὰν ἑτοίμως καρδίαν ἐν τῷ σῇ ἀγάπῃ διασῴ εὕρωμι, πέπεισμαι ὅτι οὐδὲν κοπάσω. οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καὶ μάρτυρες τοῦ χριστοῦ, εἰ μὴ ἀριστοτέραν εἶχε τὴν ἐπακολουθοῦσαν ζωὴν τῶν ψυχῶν ἐγίνωσκον, πῶς τινὶ παροῦσαν ζωῇ ἐβδελύσσοντο, καὶ ἐν τῇ σαρκὶ θανάτῳ τὰς ψυχὰς ἐπῄνουν, σὺ δὲ αὐτὸς λέγεις, ὅτι τινὶ ζωῇ ἡ ψυχὴ μένουσα αὐτὴ ἐν τῷ σώματι, ἐκ τῆς τοῦ σώματος κινημάτων διαγινώσκεις. ἰδοὺ καὶ οὗτοι, οἵπερ τὰς ψυχὰς ἐν τῷ θανάτῳ ἔθηκαν, πιστεύσαντες ὑπάρχειν ζωῇ ταῖς ψυχαῖς μὴ τὴν τῆς σαρκὸς θάνατον, θαύμασι καθημερινοῖς ἐξασφάλιζουσιν. εἰς γὰρ τὰ νεκρὰ αὐτῶν σώματα ζῶντες ἔρχονται, καὶ ἰάσεως τυγχάνουσιν. ὄλβιοι ἔρχονται, καὶ ὑπὸ δαίμονος ῥίπτονται. δαιμονιοῦντες ἔρχονται καὶ λυξοῦντες τοῦ δαίμονος. λεπροὶ ἔρχονται καὶ καθαρίζονται. νεκροὶ ἀποφέρονται, καὶ αἴρονται. κατανόησον τοίνυν πῶς ζῶσιν αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐκεῖ ἔνθα ζῶσιν, ὧν ἐνθάδε νεκρὰ τὰ σώματα ἐν τοσούτοις θαύμασι ζῶσιν. ἐὰν τοίνυν τινὶ τῆς ψυχῆς ζωῇ, ἐν τῷ σώματι ταύτης μενούσης, ἐκ τῆς τῶν μελῶν κινήσεως καταλαμβάνῃ, διατὶ οὐ κατανοεῖς τινὶ ζωῇ τῆς ψυχῆς μὴ τινὶ τοῦ σώματος ἔξοδον; διατὶ δὲ τῶν θαυμάτων δύναμις, τὴν ἐν τοῖς νεκροῖς ὁσίοις γενομένης;

ΠΕΤΡΟΣ.

Οὐδὲ μία ὡς οἶμαι ἀπολογία τῷ διασμῷ τούτῳ ὑπολέλειπται, ἰδίᾳ καὶ διὰ πραγμάτων ὁρωμένων ἀναγκαζόμενα πεισθῆναι ὅπερ οὐ θεωροῦμεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ ὁράσεως ἐξόδου ψυχῆς.

ΚΕΦ. Ζ'.

ΟΛίγον αἰωτέρω εἶπας, ὅτι πολλῶν τῶν τινῶν, ἐξερχομένων αὐτοῦ τινὶ ψυχικῷ οὐχ ἑώρακας, ὥστε καὶ τοῦτο αὐτὸ πίστωμα ὑπῆρχε, ὅτι σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ἀθέατον πρᾶγμα θεάσασθαι ἐζήτησας. ἐπεὶ τοῖς νοεροῖς ὀφθαλμοῖς πολλῷ τῷ ἡμετέροις πίστει καθαρᾷ καὶ εἰλικρινεῖ διαθέσει ἑαυτοὺς ἐκκαθάραντες, ἐξερχομένας ψυχὰς ἐκ τοῦ σώματος πολλάκις ἐθεάσαντο. ὅθεν μοι πολὺ ἀναγκαῖον ὑπάρχει διηγήσασθαι πῶς ἐξερχόμεναι ψυχαὶ ἐθεάθησαν. καὶ πόσα ἐκείναις ἐν τῇ ἐξέρχεσθαι αὐτὰς ἐθεάσαντο. ὥστε κυματίζουσαν τινὶ ψυχικῷ, ἵν' περ ὁλοκλήρως ἡ διδασκαλία πεῖσαι οὐκ ἠδυνήθη, τὰ ὑποδείγματα πείσουσι.

Περὶ ἐξόδου τῆς ψυχῆς γερμανοῦ ἐπισκόπου πόλεως καπύης.

ΚΕΦ. Η'.

ΕΝ τῇ δευτέρῳ βιβλίῳ ταύτης τῆς πραγματείας εἶπον περὶ τοῦ τῆς ζωῆς εὐλαβεστάτου ἀνδρὸς βενεδίκτου, καθὼς παρὰ τῶν πιστῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἔγνων. ὅτι μήκοθεν τῆς πόλεως καπύης ὑπάρχων γερμανοῦ τοῦ ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς πόλεως τινὶ ψυχικῷ μισανυκτίῳ ἐν σφαίρᾳ

πυρίνῃ ὑπὸ ἀγγέλων βασαζομένῳ, καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνερχομένῳ ἐθεάσατο. ὃς γε τῇ αὐτῇ ψυχῇ ἀνερχομένῳ θεασάμενος τοῦ νοὸς τὸν κόλπον ἀπλώσας, ὡς ὅτι ὑπὸ μίαν τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα, ὅλον τὸν κόσμον συναχθέντα τοῖς κυρίοις ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατο.

Περὶ ἐξόδου τῆς ψυχῆς ἀνικήτου μοναχοῦ.

ΚΕΦ. Θ'.

Π Αρὰ τῷ αὐτῶν τοίνυν μαθητῶν αὐτοῦ διηγουμένων μεμάθηκα, ὅτι δύο εὐχῆς εἶδρις, ἓν τῇ ἔξω σοφίαν ἐξησκημένοι γνήσιοι ἀδελφοὶ ὑπῆρχον. ὁ μὲν εἷς, ἀνικήτος. ὁ δὲ ἕτερος, χρηματάρχης λεγόμενος, τῷ ἰκείνου καιρῷ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἀναχωρήσει ἑαυτὸν παραδοὺς ἐκάθισε. τούτοις ὁ αὐτὸς εὐλαβίσατος πατὴρ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὅπερ πλησίον τῆς πρὸς ἀνίσχοντα πόλεως φκοδόμησεν, κατοικήσαι ποιήσας. οἵτινες πολλῇ περιουσίᾳ χρημάτων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐκέκτηντο. ἀλλὰ πάντα ὑπὲρ λυτρώσεως τῆς ψυχῶν αὐτῶν, πλουσίοις δικαίοις, ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ διέμειναν. ὁ δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν, ἀνικήτος φημί, δεῖται χρείαν τοῦ μοναστηρίου, πλησίον τῆς πόλεως κατὰ ἀπεράλη. ἔν τινι δὲ ἡμέρᾳ, ὁ τούτου ἀδελφὸς χρηματάρχης, μὴ τῆς ἀδελφῶν δικῆς ξαπίζης καθιζόμενος, καὶ συνιδίων αὐτοῖς, δεῖται τοῦ πνεύματος ὑφωθείς, ἑώρακε ἀνικήτου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ σώματος ἐξελθοῦσαν, τοσούτου δέους ἐμπλησθέντος ἀπ' αὐτοῦ ὑπάρχοντος, ὅπερ εὐθέως τοῖς ἀδελφοῖς ἐμήνυσε. δρομαῖος οὖν ἐκεῖσε παραγενόμενος, ταφέντα αὐτὸν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν εὗρε. κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ὥραν τελεσθέντα τοῦτον ἔγνω ἐν ᾗ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξερχομένην ἐθεάσατο.

Περὶ ψυχῆς ἐγκλείστου εἰς οὐρανὸν ἀναβούσης.

ΚΕΦ. Ι'.

Α Νήρ τις παύσασθαι καὶ πιστότατος ἔφη μοι ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπαρχοντι, διηγήσατο λέγων, ὅτι τινὲς ἐκ τῶν μερῶν σικελίας δεῖται τοῦ πλοὸς ὅπου ῥώμην ἐρχόμενοι, ἐν μέσῳ τῇ θαλάσσῃ ὑπαρχοντες, πνὸς δούλου τοῦ θεοῦ τὴν ψυχὴν, ὃς γε ἐν σάμῃ ὑπῆρχεν ἔγκλειστος, ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνερχομένην ἐθεάσαντο, οἵτινες ἐν τῇ γῇ καταξαντες, καὶ δι' ἱριύτης περὶ τούτου ἐρωτώμενοι, εὗρον ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ τοῦ θεοῦ οἰκέτης ἐτελεύτησεν, ἐν ᾗ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν εἰς τὸν οὐράνιον βασιλείαν ἐρχομένην ἐγνώκασαν.

Περὶ ἐξόδου ψυχῆς ἐλπιδίου ἐπισκόπου πόλεως τουρσίας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Ε Τιμοι ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπάρχοντι, παράπτος ἀνδρὸς σφόδρα εὐλαβεστάτου διηγουμένου μεμάθηκα, ὅπερ καγὼ διηγοῦμαι. ἔλεγε γὰρ, ὅτι ὁ εὐλαβίσατος πατὴρ, ὁ ὀνομαζόμενος πίς, μοναστήρια δύο κτίσας, ἐν τῷ τόπῳ τῷ ὀνομαζομένῳ κάμπλι, ὃς γε ἐκεῖ μιλίοις, ἤ καὶ προσέτι δέκα ἐστὶ ἀπὸ τῆς πόλεως τῆς καλουμένης παλαιᾶς τουρσίας, τοῦτον ὁ παντοδυνάμος καὶ ἐλεήμων θεὸς ἐνταῦθα παρεδίδου, ἐκ τῶν αἰωνίων βασάνων ἐξείλατο. τῆς γὰρ μεγίστης αὐτοῦ οἰκονομίας καὶ τῆς ἀνεκλείπτου ἔδειξε, καὶ τῆς συμπαθείας. πόσον γὰρ αὐτὸν τὸ πρότερον μαζίζων ἠγάπα, μετέπειτα ὁλοκλήρως αὐτὸν ἰασάμενος ἐπέδειξεν. τοὺς γὰρ αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς μέχρι παραρακοντα τοῦς χρόνου δέησιν, τῇ δεήσει τοῦ σκότους τυφλώσεως ἐπλήρωσε, μηδὲν αὐτῷ φῶτος κἀν μικρᾶς ὁράσεως αὐγὴν καταλείψας. οὐδὲν δὲ τῆς μάσεγα ὑπερέχει καὶ δικαίται, τῆς χάριτος αὐτὸν ἐγκαταλιμπανούσης, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ ἐλεήμων πατὴρ ὁ τῆς βάσανον παρέχων ὑπομονὴν δωρήσηται. δεῖ γὰρ τῆς αὐτυπομονησίας ἀμαρτίαν ἡμῶν αὐτὴ ἡ παιδεύσις προσίδηται. ὅθεν λοιπὸν συμβαίνει, ζόφῳ ἐλεεινῷ ἡμᾶς ἐνδύεσθαι. ὅτι ὅθεν ὀφείλει τὸ πάθημα ἡμῖν συγχώρησιν λαβεῖν, ἐκεῖθεν προσθήκην ὀδυνῶν δέχεται. τούτου ἕνεκεν τὰ ἡμέτερα ἀθετήματα, ὁ θεὸς ὑπερβλέπων, ταῖς μάσεξιν αὐτοῦ καὶ ὑπομονῇ ἀναμίσγει, ὥστε τῶν παιδεύων τὰ ἐλεεινὰ αὐτοῦ πάντα, ἐλεήμων καὶ δίκαιος φανῇ ὃς μετέπειτα μέλλει δικαίως πλαγχνίζεσθαι. ὅθεν καὶ τὸν εὐλαβίσατον γέροντα τοῦτον, εἰ καὶ τὸ ἔξωθεν σκότει ἠμαύρωσεν, ἀλλ' οὐ τῷ ἔνδοθεν φωτὶ οὐδέποτε ἐκπατέλιπεν. ὃς γε ἐν ὅσῳ τῇ τοῦ σώματος ἐχειμάζετο μάσγι, εἶχε δεῖ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκείνης παράκλησιν καρδίας. ἐπεὶ δὲ λοιπὸν παρακοσὶν ἔτος ἐν τῇ τυφλώσει ὑπάρχων ἐπλήρωσεν, ὁ κύριος τὸ φῶς αὐτῷ ἐπανεδίδωκε. καὶ ἐγγίζει τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐμήνυσε. τοῖς δὲ ὑπ' αὐτοῦ κτισθεῖσι μοναστηρίοις κύκλῳ, κηρύξαι αὐτὸν τὸν τῆς ζωῆς λόγον ἐκέλευσε. καὶ ἵνα ὁ τοῦ σώματος ἀναλαβὼν τὸ φῶς, ὅλοκληφάμος κύκλῳ τοὺς ἀδελφοὺς, τὸ τῆς καρδίας αὐτῷ φῶς ἐξεροίξῃ. ὃς γε πιφυθὼν τὴν προσέξιν τῆς κελεύσαντος ὑπακύσας, τὰ τῆς ἀδελφῶν κοινόβια ἐγύρωσε. καὶ τὰς τῆς ζωῆς ἐντολὰς, ἃς

λὰς ἃς τράπεζων μαμάθηκεν, τούτοις παρίσκετο. μὴ πεπτικῶς δὲ κατέχει δὲ ἡμέρας, πληρώσας τὸ κήρυγμα, ἐν τῷ μοναστηρίῳ αὐτοῦ ὑπέστρεψεν. ἐν δὲ τῷ ἐκκλησίῳ τοὺς ἀδελφοὺς προσκαλεσάμενος, καὶ καθεὶς ἐν μέσῳ αὐτῶν, τοῦ διασπικοῦ σώματος καὶ αἵματος μετέλαβεν. καὶ σὺν αὐτοῖς τὰς μυσταὶς τῶν ψαλμῶν ὑμνῳδίας ἐπετέλεσεν. ἔτι δὲ αὐτῶν ψαλλόντων, αὐτὸς τὴν ἐυχὴν ἐποιεῖτο, ἡ ψυχὴ παρέδωκεν. πάντες δὲ οἱ παρόντες ἀδελφοὶ, ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ περιστερὰ ἐξελθοῦσαν ἑώρακαν. τοῦ δὲ κυρίου τοῦ ἐκκλησίου δέγοντος, τὴν ἀδελφῶν θεωρούντων εὐθέως ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνῆλθεν. ὅθεν τῷ τούτου ψυχῇ ἐν τῇ τῶν περιστερᾶς σχήματι ὀφθῆναι πιστεύομεν, ἵνα ℭ ἐν τούτῳ ὁ παντοδυνάμως θεὸς, δι' τοῦ τοιούτου σχήματος δείξῃ αὐτοῖς ἐν ποίᾳ ἀκηρατότητι καρδίας, οὗτος ὁ ἁγὴρ ἐδούλευσεν αὐτῷ.

Περὶ ἐξόδου ψυχῆς τοῦ ἀπὸ νουσίας πρεσβυτέρου.
ΚΕΦ. ΙΒ'.

ΟΤΔΕ τοῦτο παρασιωπῆσαι δίκαιον ἡγοῦμαι, ὅπερ ὁ ἐυλαβέστατος ἁγὴρ ἀββᾶς σίφανος, ὃς τις οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐτελειώθη. ὃν καὶ αὐτὸς καλῶς ἐπίσασαι, ἐν τῇ αὐτῇ τῆς νουσίας χώρᾳ συμβιβηκέναι διηγεῖτο. ἔλεγε γὰρ, ὅτι πρεσβύτερός τις ἐκεῖσε τέλει ἱκανῶς ἐδιάθεσεν αὐτῷ ἐκκλησίαν μὴ ἀγίου φόβου τοῦ κυρίου ἐποίμανεν. ὃς τις ἀπὸ τοῦ κειρὸς τῆ χειροτονίας αὐτοῦ τέλει ἑαυτῷ σύμβιον, ὡς μὴν ἀδελφὴν ἠγάπα. ὡς δὲ ἐχθρὸν φοβούμενος τὸν τέλει, πρὸς ἑαυτὸν προσαγάγεσθαι οὐδένοτε παρέσχεν, ἐν οὐδὲ μιᾷ προφάσει. παντελῶς δὲ τέλει ἐκ τῆ κοινωνίας γνησιότητα ἐξ αὐτῆς ἀπέπεμψεν. μὴ σαύτων γὰρ τῇ ἀγαθῶν καὶ τοῦτο τὸ ἰδίωμα ἔχουσιν οἱ ἅγιοι ἄνδρες. ὥσει, οὐ μόνον ἐκ τῇ μὴ ἁμαρτόντων, παίτοι ἐκ μείζονος ὄν). ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμάρτοντα πολλάκις ἀφ' ἑαυτῇ ἀποτέμνουσιν. ὅθεν ὁ αὐτὸς ἁγὴρ, ἵνα μὴ ἐν αἰῶνι πεπτωκὼς πάθεσμον δι' αὐτὸν περιέλθῃ, οὕτε εἰς τὰ ἐπάναγκες ἐγκοπηθῶσιν παρ' αὐτῷ κατεδέχετο. οὕτως τοίνυν ὁ ἐυλαβέστατος πρεσβύτερος, ἐν πολλοῖς ἔτεσι τέλει ζηλωτὴς διανύσας, καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἐλπλακὼς, τῇ παραπλησίᾳ κρότῳ τῆ χειροτονίας αὐτοῦ, ἐκκάυσει βαρυτάτου πυρετοῦ συρχθεὶς, ἐν τοῖς ἰχάτοις ἀπλανίχθη. θεασαμένη δὲ ἡ αὐτῷ ἡμερμένη σύμβιος, ὅτι ἅπαντα αὐτοῦ τὰ μέλη ἀπεκαρώθησαν, ℭ λοιτὸν τῇ θανάτῳ προσέγγιζε, τέλει ἀπολῦ αὐτῆς ταῖς ῥησὶν αὐτοῦ ἐπιθεῖσασα, ἐπαύσατο ἡγεμονεύων, ἐαὐ αὐτῇ τῆς ἔτι ποτὲ ζωτικὴ ὑπῆρχεν. ὅπερ ἐκεῖνος ἐπέγνους, καὶ πλέαν λιποτάκτης αὐτῇ πνοῆς ὑπαρχούσης, τῇ ὀδυνήσει δὲ μᾶλλον θερμαινθέντος τοῦ πνεύματος, ὀσέλω ἐδυνήθη σωκῦσαι πτολὺ τοῦ λαλῆσαι, τέλει φωνὴν ἐλλείψει, λέγων. ἀπόσπα ἀπ' ἐμοῦ γῦναι. τὸ γὰρ πῦρ ἔτι ζῇ. ἔπαρον τὸ ἄχυρον. ἐκείνης δὲ ὑποχωρησάσης καὶ τὸ σώματος αὐτοῦ δυνάμως αὐξησάσης, μὴ μεγάλης ἐυφροσυνῆς ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν. καλῶς ἔρχονταί οἱ κυριοί μου. τί πρὸς τὸν ἀνάξιον ὑμῶν δοῦλον ἐλθεῖν κατηξιώσατε, ἔρχομαι, ἔρχομαι, ἐυχαριστῶ, ἐυχαριστῶ. ἐν δὲ τῇ συχνῇ τῆ φωνῆ τὸν αὐτὸν λόγον προφέρει αὐτὸν, οἱ γνωσοὶ αὐτοῦ, οἵτινες ἐκεῖσε παρίσαντο. πόσι τοῦτο ἔλεγε ἠρώτουν. πρὸς οὓς ἐκεῖνος θαυμάζων, ἀπεκρίθη, λέγων. οὐ θεωρεῖτε τοὺς ἁγίους ἀποστόλους σωναλαλοῦντάς μοι ἐνταῦθα; οὐ θεωρεῖτε τοὺς μακαρίους πάτερ καὶ παῦλον τοὺς πρώτους τῆ ἀποστόλων; πρὸς οὓς πάλιν ἐπεφώνει, εἶπεν. ἰδοὺ ἔρχομαι, ἰδοὺ ἔρχομαι. ἐν τούτοις οὖν τοῖς ῥήμασι τέλει ψυχλὺ ἀπέδωκεν. ἐπ' ἀληθείας τοιγαροῦν τοὺς ἀποστόλους ἐθεάσατο, ὃς καὶ ἀκολουθεῖν ἐμαρτύρησεν. ὅθεν λοιπὸν συμβαίνῃ ἐν τοῖς δικαίοις, ὥσει ἐν τῇ θανάτῳ αὐτῆ, ἁγίων παρεμβαινόντων, ὑπάσιας αὐτοὺς θεάσωσ. ἵνα μὴ ἐν τῇ ἀποφάσει τοῦ θανάτου, βάσανον δειλιάσωσιν. ἀλλ' ἐν τῇ ὑπεδεκνύθη αὐτοῖς τῇ ἔνδοθεν λογισμοῦ μὴ πόνων συμμίστρων ὑπάρχουσιν, ἐκ τοῦ δισμοῦ τῆ σαρκὸς αὐτῇ λύσει πόνου καὶ φόβου ἀπολυθῶσιν.

Περὶ τῆ ψυχῆς πρόβου ὑπισκόπου πόλεως ῥατῆς.
ΚΕΦ. ΙΓ'.

ΚΑὶ τοῦτο φαιρὸν κατασῆσαι ἐύλογον ἡγοῦμαι, ὅπερ μοι πρόβος ὁ τοῦ θεοῦ οἰκέτης διηγήσατο. ὃς τις τέλει ἐν ταύτῃ τῇ πόλει μοναστηρίῳ προίσατο, ῥατάτης ἐπωνομαζομένῳ. ἔλεγε γὰρ περὶ πρόβου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τῆ ἠμερμένου ὑπισκόπου τῆ πόλεως ῥατῆς. ὅτι τοῦ πόλους τῆ ζωῆς αὐτοῦ πληρώσαντος, βαρυτάτη νόσος αὐτὸν κατέσχεν. ὁ δὲ ἐκείνου παῖδες μέξιμος ὀνόματι, παῦδας ἐν τοῖς πέρῃ τόποις ἀποστέλας σωναγαγεῖν ἰαζοὺς ἠγωνίσατο, ὥσει τῇ ἐκείνου ἀθυσίᾳ ἔτι δυώσεται σωσθρόμωσιν. τῇ δὲ ἰαζῶν ἐκ τῇ γειτνιαζόντων τόπων πορευθέντων, καὶ τέτου τὸν σφυγμὸν ψηλαφήσαντες ἐμελέυσαν σωίτμον αὐτοῦ τέλει ἔζοδον μέλλειν ἔσεσθ. ἤδη οὖν ὥρας πρὸ πολλάσης, καὶ τοῦ καιροῦ τοῦ ἀρίστου ἤδη λοιπὸν καταλαβόντος, ὁ ἐυλαβέστατος ὑπίσκοπος, περὶ ἑκείνου μᾶλλον, ἤπερ τ' ἐκείνου σωτηρίας ἐφρόντισεν. ὅθεν τινὰς παραχθρομθρίους ἰαζοὺς παρεκάλεσεν, ἵνα ἅμα τοῦ πρεσβύτου αὐτοῦ παζοὺς ἐν τοῖς αἰωνίοις τοῦ ὑπισκοπίου αἰθλήσωσι καὶ ζοφῆς μεταλάβωσι. πάντες οὖν ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ οἶκω αὐτῷ ἦλθον. ἐν δὲ παιδίον σμικὸν παρισάμενον αὐτῇ καὶ μόνον κατελείφθη, ὅπερ καὶ μέχρι τοῦ νῦν πολλοῖς καθὼς ὁ παραληφθεὶς πρόβος λέγει. ὃς τις ἐν ὄσῳ τῇ κλίνῃ τοῦ κεμθρίου παρίσατο, ἐθεάσατο ἀέρινε

ἄνδρας πνὰς πρὸς αὐτὸν προσερχομένους, στολὰς λευκὰς ἠμφιεσμένους, οἵ τινες τῇ φωτὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς τὴν λαμπρότητα τῶν ἱματίων ὑπερέβαλλον. ἐκ δὲ ἀσπαστικῆς οὖν καὶ αὐτῆς λαμπρότητος πλησθεὶς ὁ παῖς, φωνὴν προσενέγκας, κράζειν ἤρξατο, τίνες ἐκεῖνοι ὑπάρχουσι τῇ δὲ τούτου φωνῇ, Πρόβος ὁ ἐπίσκοπος συσταραχθεὶς εἰσερχομένους αὐτοὺς ἰσοτακὼς τούτους ἐπέγνω. τὸν δὲ κράζοντα παῖδα παρακαλεῖν ἤρξατο, λέγων. μὴ φοβοῦ, ὅτι πρός με ὁ ἅγιος ἐπεσκάλισε, καὶ ὁ ἅγιος ἐλεύθιοις οἱ μάρτυρες ἦλθον. ἐκεῖνος δὲ τοιαύτης ὑπάτου τὸ ἐνέργημα μὴ φέρων, δρόμῳ ταχυτάτῳ ἔξω τῶν θυρῶν ἔφυγε. περὶ δὲ ὧν ἐθεάσατο, τοῖς παῖσὶ καὶ τοῖς ἰαζοῖς ἐμήνυσεν. οἵτινες σωτόμως κατελθόντες, τὸν ἄρρωστον, ὃν κατέλιπον, θανόντα λοιπὸν εὗρον. ὅθεν δῆλον, ὅτι ἐκεῖνοι αὐτὸν μεθ' ἑαυτῶν ἐπῆραν, ὧν τὴν θέαν ὑπομένειν οὐκ ἠδυνήθη ὁ ἐνθάδε διατριβόμενος παῖς.

Περὶ τῆς πλειόστους Γάλλης μοναστρίας ἐνγαζοῦς Συμμάχου παζικίου.
ΚΕΦ. ΙΔ'.

ΕΠὶ τούτοις οὐδὲ τοῦτο παρασιωπηθῆναι δίκαιον κρίνω, ὅπερ μοι πρόσωπον μίμησιν καὶ πίστιν τῇ διηγήσει ἐγνώρισε. ἔλεγε γάρ, ὅτι ἐν τοῖς τῶν γότθων χωρίοις, γάλλα τις ἐνεβρισάτη κόρη ταύτης δὲ πόλεως, θυγάτηρ ὑπάρχουσα συμμάχου τοῦ ὑπάτου καὶ παζικίου, ἐν τῇ τῆς νεότητος αὐτῆς ἡλικίᾳ, αὐθρὶ παραδοθεῖσα, ἵνα καὶ μόνον ἐνιαυτὸν συζήσασα, τότε τελευτήσαντος χήρα γένηται. ταύτῃ δὲ ἡ ἀκμὴ τῆς νεότητος καὶ ἡ τοῦ κόσμου ἐπιθυμία, καὶ τοῦ πλούτου ἡ ἀπάτη, πρὸς τὸ δεύτερος ποσομιλῆσαι γάμοις ἐξεκαλεῖτο. ἀλλὰ αὕτη μᾶλλον ἐξελέξατο πνευματικοῖς γάμοις τῷ θεῷ συναφθῆναι, οἵτινες διὰ πένθους ἄρχονται καὶ εἰς χαρὰν αἰώνιον καταλήγουσιν, ἢπερ σαρκικοῖς γάμοις ὑποταγῆναι, οἵτινες διὰ εὐφροσύνης ἄρχονται, ἐν δὲ τῷ τέλει μὴ πένθος πορεύονται. σφόδρα δὲ αὐτὴ θερμὴς ὑπαρχούσης τῇ κατασκευῇ τοῦ σώματος, ἤρξατο οἱ ἰαζοὶ λέγειν, ὅτι εἰ μὴ εἰς συμπλοκὴν ἀνδρὸς ἔκπεσῇ, τῇ σφοδροπάτῃ θέρμῃ τῆς φύσεως, γένεσα μέλλει ἐκφέρειν. ὅπερ μετέπεσεν καὶ γέγονεν. ἀλλ' ἡ ἁγία ἐκείνη γυνὴ οὐδὲν τῆς ἔξωθεν ἀκηκοσύνης ἐφρόντισεν, ἢ τις τοῦ ἔνδον νυμφίου τὸ κάλλος ἠγάπησεν. ἐδὲ τῷ ἐν αὐτῇ ἀκαλλεῖ πονθήσασι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνῳ ἠδίωθη τὸ παρὰ τῶν ἐραστῶν νυμφίῳ μὴ ἀγαπώμενον. παρέλυσε τῇ τελευτήσαν τὸν ταύτης σύζυγον, ὑποβαλοῦσα τὸ κοσμικὸν χῶμα, εἰς τὴν τῶν παιδευμάτων θεῖαν διδασκαλίαν ἑαυτὴν ἐκδέδωκεν, ἐν τῷ μονῳ τῷ ὄντι παρὰ τὴν τοῦ μακαρίου πέτρου τοῦ ὑποζύλου ἐκκλησίαν. ἐκεῖσε δὴ πολλοὺς χρόνους ἐν ἀκακίᾳ καρδίας καὶ ὑπομόνῃ προσδοκῶν, διήρκεσε πλουσίως τοῖς διαμένουσι τὴν ἐλεημοσύνην παρέχουσα. ὅτε δὲ λοιπὸν τὸ αἰώνιον μισθὸν ὁ παντοδυνάμενος θεὸς τοῖς ταύτης καμάτοις παραχίδαι ὥρισε, καρκίνος ἐπλήγη θηλῇ. ἐν δὲ τῇ τυπίσει ἡσυχίᾳ ἔμπροσθεν τῆς κλίνης αὐτῆς δύο λυχνίαι φαίνειν ἤρξατο. ἡ γὰρ τοῦ φωτὸς προσφιλὴς οὐ μόνον τὸ νοητὸν σκότος, ἀλλὰ καὶ τὸ αἰσθητὸν εἰς μίσος εἶχεν. ἐν μιᾷ δὲ τυπίῃ κατάκοπος ἐκ τῆς αὐτῆς ἀσθενείας κειμένη, τὸν μακάριον πέτρον τὸν ὑποζύλον, ἐν μέσῳ τῶν ἀμφοτέρων λυχνιῶν, ἔμπροσθεν τῆς κραβάττου αὐτῆς ἑστῶτα ἐθεάσατο. μισδάλους δὲ δειλιάσασα ἡ φοβηθεῖσα, μᾶλλον δὲ ἐκ τοῦ πόθου παρέντασιν λαβοῦσα. ἀγαλλιωμένη, πρὸς αὐτὸν εἶπε. τί ὅτι κύριέ μου, συνεχωρήθησάν σοι αἱ ἁμαρτίαι μου; πρὸς ἣν αὐτὸς, ἀγαθῇ προσώπῳ καθὼς καὶ ὑπάρχει, τὴν κεφαλὴν κλίνας, ἔνευσε, λέγων. συνεχωρήθησαν. ἐλθέ. ἡ σὺν γάλλα ἐκστατόν τινα θέλεσαν ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ ὑπὲρ τοὺς λοιπὰς ἀγαπῶσα, προσέτο, λέγουσα. παρακαλῶ ἵνα ἡ ἀδελφὴ βενέδικτα μετ' ἐμοῦ ἔλθῃ. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη, λέγων, οὐχί, ἀλλ' ἡ δεῦτε, ἀρτίως ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ. αὕτη δὲ ἐν τῇ αὐτῇσαι μετ' ἑξακοσίων ἡμέραι ἀκολουθήσει σοι. τότων τοίνυν ῥηθέντων, ἡ ὅρασις τοῦ ὑποζύλου τοῦ παρεσῶτος καὶ συντυγχάνοντος αὐτῇ ἤρθη. ἐκείνη δὲ εὐθέως τῇ μητρὶ τῆς συμοδίας προσκαλεσαμένη ἅπαντα αὐτῇ ἅπερ ἐθεάσατο καὶ ἤκουσεν ἐκδύσει. τῇ δὲ ἕβδόμῃ ἡμέρᾳ ἅμα τῇ ἀδελφῇ, ἡ ἐκοιμήθη πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν. ἐκείνη δὲ ὡς περ αὐτὴ ἠτήσατο, τῇ ἑξακοσῇ ἡμέρᾳ τὸ τοῦ βίου τέλος ἐδέξατο. τοῦτο δὲ ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ πραχθὲν, μέχρι τοῦ νῦν μνημονεύόμενον θαμβεῖ. παρὰ γὰρ τῶν προεδρότων μητέρων ἐκεῖσε παραδοθὲν, οὕτως ἔτι λευκοῦ διηρωῦται αἱ αὐτόθι οἰκοῦσαι καὶ σεβάσιαι παρθένοι ὑπάρχουσαι, ὡς ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρῷ παφοῦσαι τὸ τοιοῦτο μίμησιν θαῦμα ἐθεάσαντο.

Περὶ τῆς πλειόστους Σιρβούλου παραλυτικοῦ.
ΚΕΦ. ΙΕ'.

ΚΑὶ τοῦτο δὲ γνώριμον ποιῆσαι ἀναγκαῖον ὑπάρχει, ὅτι πολλάκις τῶν ψυχῶν τῶν ἐκλεκτῶν ἐξερχομένων ἐκ τοῦ σώματος, εἶτος ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἔκπεπλεῖται. ἵνα καὶ ἐν ὅσῳ τούτου ἡδέως αἱ ψυχαὶ ἐπακροῶνται τῶν ἐκ τῆς σαρκὸς ἐξέλυσιν, μὴ ἀγνοῶνται πῶς ὑπομένουσιν. ὅθεν περὶ τούτου καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις τοῦ ἀγγελίου διηγήσαμεθ μίμημα. ἐν γὰρ τῷ μοβόλῳ τῷ ἀπερχομένῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ μακαρίου κλήματος ὑπῆρχέ τις κῦ τῶν ὁδῶν κατακείμενος, ὀνόματι σίρβουλος, ὃν περιγνοεῖν σοὶ λογίζομαι. οὗτος οὖν, εἰ καὶ πένης τοῖς πράγμασι τοῦ βίου ἐτύγχανεν, ἀλλ' οὖν τοῖς δικαιώμασι πλού-

σιος ὑπῆρχεν. τούτου δὲ τὸ σῶμα πολυχρόνιος ἀῤῥωστία παρέλυσεν. ἐξ οὗ γὰρ αὐτὸν γνῶναι ἠδυνήθημεν, μέχρι τοῦ τέλους ἡ ζωὴς αὐτοῦ παραλυτικὸς ἔκειτο. τί δὲ λέγω; παντελῶς ἐλεεινὸς οὐκ ἦν ὑπνος, οὔτε ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ ποτὲ ἀναπαύσας ἴσχυσεν. οὐδέ ποτε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐν τῷ σόματι ἀπενέγκαι ἠδυνήθη. οὐδέ ποτε ἑαυτὸν εἰς ἕτερον πλάγιον στρέψαι ἴσχυσεν. τούτῳ δὲ πρὸς ὑπηρεσίαν ἡ μήτηρ καὶ ἕτερος αὐτοῦ ἀδελφὸς παρέκειτο. ὅτε δὲ ἄπο ἐλεημοσυνῆς ἐλάμβανεν, τοῦτο πάλιν ἐξέτιλλεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τοῖς πτωχοῖς διδίδου. καὶ γράμματα μὲν, οὐδαμῶς ἐγίνωσκεν. βίβλους δὲ ἁγίας γραφῆς ἑαυτῷ ἠγόρασεν. καὶ διχόμηνος πρὸς παρακλίσεις δύο λαβεῖς τινας ἄνδρας, τούτους ἐνώπιον αὐτοῦ πεποιημένους ἀναγνῶναι ἐποίει. γίγονε δὲ ὥστε τὸ δυνατὸν αὐτῷ, χρησίμως τῇ ἁγίᾳ γραφῇ ἐκμαθεῖν, γράμματα καθὼς προεῖπον, παντελῶς μὴ γινώσκων, διὰ χάριτος δὲ παντὸς τὸν πόνον ὑπέφερε, καὶ ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἀρέσει, νύκτα καὶ ἡμέραν ἐχόλαζεν. ὡς δὲ λοιπὸν καιρὸς ὑπῆρχεν, ἵνα ἡ τοσαύτη αὐτοῦ ὑπομονὴ τῷ αὐτάνθρωπῳ δοκιμὴν λάβῃ, ὁ τῆς μελῶν αὐτοῦ πόνος ἔπαυσεν. διὰ δὲ τῆς θανάτου πλησιάζειν ἑαυτῷ ἐπέγνω, οὓς πρὸ μιᾶς ὑποδιξ ἄνδρας πρὸς τὸ ξενοδοχῆσαι, παρεκάλεσεν, ὅπως ἀνασῶσι, καὶ σὺν αὐτῷ ἕξῃ τῷ αἰωνίῳ ἡ ἐξόδου ἡ ψυχῆς αὐτοῦ ψαλμῳδίαν τῷ θεῷ ἄσωσιν. ἐν ὅσῳ δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ αὐτὸς ὁ τηλαυγὴς ἔψαλλεν, ἄφνης τούτους τοῦ ψάλλειν ἐκώλυσεν μὴ φόβου ἢ κραυγῆς μεγάλης, λέγων, σιωπᾶτε, μὴ γὰρ οὐκ ἀκούετε πῶς αἱ τηλικῶσιν ἀγγέλων ἀγέσεις ἐν τῷ οὐρανῷ; εἰς οὐδὲ τὰς ἀγέσεις ἐκείνας προσέχων, ὡς ὅπου ἔνδον ἐν τοῖς ὠσὶν ἡ καρδίας αὐτοῦ τούτων ἦκουεν. ἡ ἁγία ἐκείνη ψυχὴ ἐκ τῆς δισμένης τοῦ σώματος ἀπελύθη. ταύτης δὲ ἐξελθούσης, τοσαύτη ὄσφρησις εὐωδίας ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἐπῆλθεν, ὥστε πάντας τοὺς ἐκεῖσε παρεσομένους, ταύτης ἐμπλησθῆναι. ὅθεν ἐκ τούτου φανερὸν τοῖς πᾶσιν γέγονεν, ὅτι ταύτην αἱ ἐν τῷ οὐρανῷ ἀγέσεις ἐδέξαντο. ἐν δὲ τῇ πράγματι τούτῳ μεγαλοπρεπὴς ἡμέτερος πατὴρ αὐτόθι ὑπῆρχεν. ὅσπερ καὶ μέχρι τοῦ νῦν περίεστι. οὗτος μὲν πολλοῦ κλεινὰ μαρτυρῶ, λέγων. ὅτι ὡς οὖν τὸ σῶμα αὐτοῦ τῇ ταφῇ παρεδόκησεν, ἐκ τῆς ῥιπῆς αὐτῆς ἐκείνης ἡ εὐωδίας ἡ ὄσφρησις οὐκ ἀπέστη.

Περὶ τῆς τελειώσεως ῥωμύλλης μοναστρίας.
ΚΕΦ. Ιφ'.

ΕΝ ταῖς αὐταῖς τοῦ ἀγγελίου ὁμιλίαις, πράγμα διηγήσασθαι ἀνάγκαιον, ὅπερ καὶ παυλίνος ὁ συμπρεσβύτερός μου ἐν τῇ διηγεῖσθαί με αὐτὸ, καὶ αὐτὸς γινώσκειν αὐτὸ μεμαρτύρηκεν. ἐν τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ τὸ μοναστήριον ἠτησάμην, χεὰς τῆς ῥιδίππας ὀνόματι ἐν τῇ ἱερᾷ ὑπαρχούσα σχήματι, ἐν ταύτῃ τῇ τῶν ῥωμαίων πόλει κατῴκει, πλησίον τοῦ ναοῦ ἡ μακαρίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου μαρίας. μαθήτρια γὰρ ὑμνῳδὴν ἱερωσύνης ἐκείνης ἡ ἐν μεγίστῃ δυνάμεσιν ὑπεραυξησάσης. ἣ πρὸς ἑταῖρα τῇ πραιτωρίων ἐρίων, ἐμπορικὴν ζωὴν ἀπεσχολήσατο φέρεται. ταύτης δὲ ἡ ῥιδίππας δύο μαθήτριαι ὑπῆρχον ἐν τῇ αὐτῇ ἱερᾷ σχήματι. ὄνομα τῇ μιᾷ ῥωμύλλα. ἡ δὲ ἑτέρας, τὸ μὲν ὄνομα, οὐ γινώσκω. προσώπῳ δὲ ταύτῃ ὁμοίσαμαι, ἣ πρὸς καὶ μέχρι τοῦ νῦν περίεστι. αἱ ἓξ οὖν αἵ ταῖς ἐν μιᾷ οἰκήσει κατὰ μόνον, ἦθος μὲν χρηστοῖς πλουτοῦσαι, τῷ δὲ τῆς πρόσκαιρον ταύτῃ ζωῇ, ἐν ἐνδείᾳ ὑπαρχούσαι. διὰ δὲ προεῖπον ῥωμύλλαν τῆς συμμαθήτριαι αὐτῆς ἐν μεγίστοις ἡ πολιτείας δικαιώμασιν ὑπερέβαλλεν. ὑπῆρχε γὰρ θαυμασίως φύλαξ καρτερικὴ ἐν τῇ δύχῃ, καὶ πρὸς σωφροσύνῃ ὄλιτηδεία, ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐν τελειότητι ὑπῆρχεν πᾶς ὑπολαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι. ἐν δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ παντὸς δημιουργοῦ πάντως ἀτελὴς ἦν ἔχουσι. ὥσπερ γὰρ αἱ τελείως μὴ γλυφεῖσαι σφραγίδες, πολλάκις παρὰ τῶν μὴ γινωσκόντων ἐρώμβαι, ὡς ἤδη λοιπὸν τετελειωμέναι ἐσφραγοῦνται, ἃς παρακελεύεται ὁ τεχνίτης, εἰ καὶ ἐσφραγισμένας αὐτὰς ἀκούει, ἀλλ' οὐδ' ῥιζίζειν καὶ καταρρύειν, καλλωπίζειν οὐκ ἀφίσασι. ὅθεν τί τοιοῦτον καὶ ὄλη ταύτῃ γέγονεν. διὰ γὰρ προφημῶν ῥωμύλλαν σωλίβη νόσῳ σωματικῇ περιπεσεῖν. διὰ περ νόσον τῇ ἐλλειπεῖ ἐξαλείπτῳ οἱ ἰατροὶ παράλυσιν ὀνομάζουσιν. ὅθεν πολλοὺς δὲ χρόνους ἐν τῇ κλίνῃ κατακειμένη ἐκ τῆς μελῶν αὐτῆς ὑπηρεσίας ἀκίνητος διέμενεν. οὐ μὴν τοί γε τὸν ταύτης λογισμὸν αἱ τῆς νόσου μάσγγες εἰς αὐτομονοσίαν κατέπασαν. ἀλλὰ μᾶλλον αὗται αἱ ὀδυνῶν τῆς μελῶν, προσθήκην δυνάμεων ἐν αὐτῇ γεγόνασι. τοσούτῳ γὰρ ἀπουδαιοτέρα ἐν τῇ δύχῃ γέγονεν, ὅτι εἰ καὶ ἠθέλησεν ἕτερόν τι ποιῆσαι, οὐδαμῶς ἠδυνάτο. ἐν μιᾷ δὲ νυκτὶ τῇ προῤῥηθεῖσαι ῥιδίππαν, ἣ πρὸς τὰς ἀμφοτέρας αὐτῆς μαθήτριας ἐντάξει θυγατέρων αὐτῆς ἔφη. πρὸς ἑαυτὴν ἐκάλεσε, λέγουσα. ἐλθὲ, μήτηρ ἐλθὲ, εὐθέως δὲ σὺν τῇ ἄλλῃ αὐτῆς μαθητρίᾳ αὐτῆς καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπῆλθον, καθὼς ἀμφοτέρων αὐτῇ διηγουμένων καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸ πρᾶγμα ἐδηλοποιήθη. κἀγὼ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τοῦτο ἐδίγνων. ἐν ὅσῳ οὖν ἡ τὸ μεσονύκτιον τῇ κλίνῃ ἡ κειμένης παρέσησαν, ἄφνης οὐρανόθεν φωτὸς ἀποσαλέντος, πᾶσα τόπον ἡ κέλλης ἐκείνης ἐπλήρωσεν. τοσαύτη δὲ ἀστραπὴ τῇ λαμπρότητι τοῦ φωτὸς ἐκείνου ἐξέλαμψεν. ὥστε τὰς καρδίας τῶν παρεστώτων φόβῳ ἐκπλῆξαι. καὶ καθὼς μετέωρα ἐκεῖναι διηγοῦντο. ἵπασον μέλος τοῦ σώματος αὐτῆς ἀπεστάγη. εἰς ἐκπλήξει δὲ αὐτῶν ἀποκειμένων, ἦρξατο ἦχος μέγας ἀκούεσθαι, ὡς πολλοῦ πλήθους εἰσερχομένου, καὶ τῶν θυρῶν τοῦ κελλίου ἀνοιγομένων, ὡς ὅπου ὄχλος πολὺς εἰσερχόμενος ταύτας ἐξέθλιβε. καὶ ἁπλῶς καθὼς ἔλεγον πλῆθος λαοῦ εἰσερχόμενον ὑπεστόουν. τῇ δὲ ὑπερβολῇ

βολὴ τοῦ φόβου καὶ τῇ αἴσρατῇ τοῦ φωτὸς θεωρῆσαί τινα οὐκ ἠδυνάσθη. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ αὐτῷ καὶ ἐν τῷ φόβου ἐβαρυῦτο, καὶ ἐκ τῆ τοσαύτης τοῦ φωτὸς λαμπρότητος αὐτὴ σκοτοῦτο. τῇ δὲ φωτὶ ἐκείνῳ θαυμασὴ ὄσφρησις δ' ὠδίας ἐπηκολούθη, ὥσε τὰς τούτων ψυχὰς, κἂν εἰ τὸ φῶς ἐκεῖνο ἐφόβησε, ἀλλ' οὖ ἡ ἐυωδίας ὄσφρησις μᾶλλον ἐψυχαγώγει. ὡς δὲ τῶ τοῦ φωτὸς ἐκείνου λαμπρότητα ὑσερον ἴγνωσαν οὐκ ἠδυνάσθη, ἤρξατο ἡ αὐτὴ ῥωμύλλα παρισαμένη καὶ ζέμουσαν ῥαδίμπαν τῷ τῇ ἡθῶν αὐτὸν διδάσκαλον κολακεύτικὴ φωνῇ παραμυθήσασθαι, λέγουσα. μὴ φοβοῦ μῆτερ, οὐκ ἀποθνήσκω ἄρτι. ἐν δὲ τῇ συγχωῦ τοῦτο λέγειν αὐτῷ, κατ' ὀλίγον τὸ φῶς ἐκεῖνο ὅπερ ἰδὲ αὐτὸν διδάσκαλον ὑπεχώρησε. ἡ δὲ ἐπακολουθοῦσα ἐυωδία ἐκαπέμενε. δ' ὑτέρας οὖν καὶ ζέτης ἡμέρας παρελθούσης. ἡ ἐκ νεκρωθέσης ἐυωδίας ὄσφρησις οὕτω διέμενε. τῇ δὲ τετάρτῃ τῷ αὐτῷ διδάσκαλον αὐτὸν πάλιν ἐκάλεσε. ἐλθούσης δὲ αὐτὸ, δ' οθέσθαι αὐτῇ σωρὸ δίπορον τὸ διαποικὸν σῶμα ἠτήσατο. ὅπερ καὶ ἔλαβε. ἐ μὴν τοι γε ἡ αὐτὴ ῥαδίμπα, οὔτε ἡ ἄλλη αὐτὸ μαθήτρια ἐπὶ τὸ κλίνης τὸ νεκρῶ ὑπεχώρησαν. ἄφνης οὖν ἐν τῇ πλατείᾳ ἴππων δε ὸν τῷ θυρῶν τοῦ κελλίου, δ' ύο χοροὶ ψαλλόντων παρίσησαν. καθὼς δὲ ἔλεγον δ' ύο φύσεων φωνὰς ἐκ τ' τοῦ ἄσματος ψαλμῳδίας διεγίνωσκον. αἰθρῶν καὶ γυναικῶν αὐτοφωνούντων. ἐν δὲ τῷ ταύτῃ τῇ οὐρανίου δοξολογίαν ἴππων δε τῷ τοῦ κελλίου θυρῶν ὀπτελεῖθαι. ἡ ἁγία ἐκείνη ψυχὴ ἐκ τοῦ σώματος διαλῦθη. ἣ τις ἐν τῷ ἁρπαγῇ αἰωρομένη. ὅσον ἡ τῷ ψαλλόντων χοροὶ ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις αἰθέρων, τοσοῦτον ἤρξατο ἡ ψαλμῳδία ἐξ ὕψους ἀκούεσθαι, ἕως οὗ λοιπὸν καὶ ὁ ἦχος τ' αὐτῆς ψαλμῳδίας καὶ τ' ἐυωδίας ὄσφρησις μακρυνθεῖσα ἐπιλέθη.

Περὶ τ' τελειώσεως τῆς ἁγίας παρθένου.
ΚΕΦ. ΙΖ'.

ΠΟλλάκις δὲ ἐν τῇ παρακλήσει τ' ἐξερχομένης ψυχῆς, αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς καὶ αὐταποδότης τῷ τ' ζωῆς ἡμῶν παρέξεων ἐπεφάνηται, ὅθεν τοῦτο, ὅπερ περὶ παρθένου τ' ἐμῆς θείας, καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις τοῦ εὐαγγελίου λελεχίναι μέμνημαι, καὶ ἀρτίως λέγω. αὕτη μεταξὺ δ' ύο ἀδελφιδῶν αὐτ' πάσι δυνάμει ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ προσδοκῇ προσκαρτέρει, ἐν μονώσει δ' διάγουσα καὶ ἐξαίρετ τ' ἐγκρατείας ὑψώματος ταπεινοφροσύνῃ ὑπερηύξησε. δι' ὀπτασίας δὲ αὐτῇ ἐπεφάνη φίλτ' ὁ προπάππος μου, ταύτης τ' τῷ ῥωμαίων ἐκκλησίας παξιαρχης ἡγούμενος, καὶ ταύτη μονὴν αἰωνίου λαμπρότητος ὑπέδειξε, λέγων, ἐλθὲ, ὅτι ἐν ταύτῃ σε τῇ μονῇ τοῦ φωτὸς ὑποδέχομαι. πυρετοῦ δὲ αὐτῇ ἐπιλθόντος, ἐν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ θανάτου ἡμέρᾳ κατελίπασε καθὼς δὲ ἔθος ἐστὶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν εὐχῆς δεομένων, πολλοὺς παραγίνεσθαι, ὅλη τῷ τὸν πλησίον αὐτῷ παραμυθήσασθαι, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τ' ἐξόδου αὐτῆς πολλοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες πόδες τ' κλίνης αὐτῆς παρίσαντο. ἄφνης δὲ αὐτῆς ἄνω θαυμαζομένης, εἶδε τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον, καὶ μ' μεγίσης ψυχῆς προθυμίας, ἤρξατο τοῖς παρισαμένοις αὐτῇ μ' κραυγῆς, λέγειν. δέσποτα, δέσποτα, ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται. ἐν δὲ τῷ προσέχειν αὐτὸν εἰς ὃν περ ἐθεώρει, ἡ ἁγία ἐκείνη ψυχὴ ἐκ τοῦ σώματος ἐξῆλθε. τοσαύτη δὲ ὄσφρησις θαυμαζῆς ἐυωδίας ἐκεῖσε ἐξεχύθη, ὥσε ὀξὺ ταύτης τ' ὀσφρήσεως πᾶσι κατάδηλον γενέσθαι, ἐκεῖσε τὸν τ' ἐυωδίας ἀρχηγὸν παραγενέσθαι. κ' δὲ τὸ ἔθος τὸ ἐν τοῖς νεκροῖς τελούμενον, ὅτι τῷ λοῦσαι τὸ σῶμα αὐτῆς γυμνώσαντες ἐκ τ' σωτόνου ὑχῆς καὶ γονυκλισίας, ὕδωρ ἐν τοῖς χόναις καὶ ἐν τ' ἀγκῶνι αὐτῆς καθάπερ καμήλου τὸ ἔρμα ἀπεκλινός. ὅθεν λοιπὸν τί τὸ σπῦμα διαπράξεται ζώσης αὐτῆς ἡ σαρξ νεκρωθεῖσα ἐμαρτύρησε.

Περὶ τῆς τελειώσεως μούσης τ' κόρης.
ΚΕΦ. ΙΗ'.

ΟΥτὸ δὲ τοῦτο λοιπὸν σιγῇ παραπέμψω, ὅπερ μοι ὁ προλιχθεὶς πρόβος ὁ τοῦ θεοῦ εἰκότως διηγήσατο περὶ τ' ἰδίας αὐτοῦ ἀδελφῆς μούσης ὀνομαζομένης, κόρης μακρᾶς ὑπαρχούσης. ἔλεγε γὰρ ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ δι' ὀπτασίας αὐτῇ ἐπεφάνη ἡ παναγία θεοτόκος καὶ ἀειπάρθενος μαρία, καὶ τὰς ὁμηλίκους αὐτῇ κόρας ὑπέδεξεν αὐτῇ ταύταις δὲ αὐτῇ συμμίξαι ἐπεχείρει, ἀλλ' οὐκ ἐτόλμα. παρὰ δὲ τ' μακαρίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου μαρίας ἐρωτηθεῖσα ἐαυτὸ θέλη ἅμα αὐταῖς ἔλθειν, καὶ εἰς τὸ ὀψίκιον αὐτ' ζῆσαι, ἀπεκρίθη ἡ κόρη λέγουσα, θέλω. παραδοῦ οὖν παρ' αὐτ' ἐντολὴ ἐδέξατο, ὅπως τοῦ λοιποῦ μηδὲν πωποτὲ, ἢ ἄκαιρόν τι διαπράξηται. ἐκ γὰρ γέλωτος καὶ παιγνιδίου τοῦ ἐγκοπτεύσαθαι γινώσκουσα ἐκ πάντες, ὅτι μεταξὺ τῷ αὐτῷ παρθένων ἐν ἐθεάσατο, εἰς τὸ ὀψίκιον αὐτῆς τῇ ζιακοσῇ ἡμέρᾳ ἔρχεται. ταῦτα οὖν ἡ κόρη θεασαμένη ἐκ πάντων τῷ ἐθῶν αὐτ' ἀλλάξη, καὶ πᾶσαν ἀφ' ἑαυτ' παιδικὴν ἀλαφρότητα σωτόνῳ δυνάμει παρέσπερε. οἱ δὲ τούτης χορεῖς, οὕτως αὐτὴν ἀλλαγεῖσαν θεασάμενοι. θαυμάζοντες; ἐπηρώτων αὐτὴν περὶ τούτου. ὅις ποτ' ἀπελογεῖτο τὰ αὐτῇ ἡ μακαρία παρθένος καὶ θεοτόκος μαρία ἐκέλευσε, καὶ ποίᾳ ἡμέρᾳ εἰς τὸ ὀψίκιον αὐτ' μέλλει ἀπέρχεσθαι τούτοις ἐμήνυσε. τῇ οὖν ὀκτωκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ φυρετῷ κατεχέθη. τῇ δὲ ζιακοσῇ ἔτι ἡ ὥρα τ' ἐξόδου αὐτ'

δου αὐτῆς ἐπλησίασεν. πάλιν τελ αὐτελ μακαρίαν παρθένον καὶ θεοτόκον πρὸς αὐτελ ἐλθοῦσαν ἐθεάσατο. συν ταῖς κόραις, ἃς καὶ τὸ πρότερον μετ' αὐτῆς ἐν ὀπτασίας λῷ θεασαμένη, καὶ ταύτελ καλοῦσα ἤρξατο αὐτῇ ἀποκρίνεσθαι, ἐρυθριῶντι βλέμματι, καὶ φωνῇ πραοτάτῃ, ἰδοὺ κυρία ἔρχομαι, ἰδοὺ κυρία ἔρχομαι. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ φωνῇ τὸ πνεῦμα ἀπέδωκε, καὶ ἐκ τοῦ παρθενικοῦ σώματος ἐξελθοῦσα, μῦ τῶν ἁγίων παρθένων κατέφηνεν.

ΠΕΤΡΟΣ

Ἐν τῷ πολλοῖς καὶ ἀμιξήτοις πάθεσι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ὑποταγεῖσα ὁ ἐπουρανίου Ἱερουσαλὴμ, πλεῖον μέρος ὑπολαμβάνω ἐκ νηπίων μέλλειν πληροῦσθαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐρώτησις, ἐὰν πάντα τὰ βαπτιζόμενα παιδία εἰσέρχονται εἰς τελ βασιλείαν, καὶ περὶ τοῦ βλασφημήσαντος παιδίου.

ΚΕΦ. ΙΘ'.

Πάντα μὲν τὰ βαπτιζόμενα νήπια, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νηπιότητι ἀποθνήσκοντα, εἰσελθεῖν εἰς τελ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐκ ἀπεγοῦμαι. οὐχὶ δὲ καὶ τὰ λαλεῖν ἀρχόμενα πάντα εἰς αὐτελ εἰσελθεῖν πεισθήσομαι. πολλοῖς γὰρ τῶν νηπίων ἡ τε αὐτῆς βασιλείας εἴσοδος καὶ παρὰ τῶν γονέων ἀποκλείεται, ἐὰν κακῶς αὐτὰ ἀναθρέψωσιν. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ πόλει, αἰήρ τις σαφὴς γνώριμος ὑπάρχων, πρὸ ζιῶν ἐτῶν ἰῶν ἔχει ὑπερέχοντα, ὡς ὑπολαμβάνω, ὡς ἐτῶν ε'. ὃν τινα λίαν ἀγαπῶν τῷ τελ σαρκὸς, ἀπαιδεύτως αὐτὸν ἀνέθρεψε. ὅθεν ὁ αὐτὸς παῖς, λιίζατο τὸ οἰνοῦν ἐνθύμιον τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ὑπεισῆλθε, ἔθος ἔλαβε, ὅπερ καὶ εἰπεῖν κίνδυνος ὑπάρχει, τελ τοῦ θεοῦ βλασφημεῖν μεγαλωσιῶν. ὁ ἂν αὐτὸς παῖς ἐν τῷ θανατικῷ τῷ πρὸ ζιῶν ἐτῶν ἐνταῦθα ἡμῶν χρηθεὶς, ὅλῃ τὸ ἀποθνήσκειν ἔλαθε. ἐν ὅσῳ δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτὸν ἐκράτει, καθὼς τί αὐτὸ δι παρόντες μαρτυροῦσι, τὰ τῆς ποιηρίας πνεύματα πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα ὁ παῖς ἐθεάσατο, ζέμων καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς κεμμύων ἤρξατο κράζειν, ἐκλίνατόν με πάτερ ἐκλίνατον. τὰς δὲ φωνὰς ταύτας κράζων, ἔκλιτε τὸ πρόσωπον εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θέλων ἑαυτὸν κρύψαι. τοῦτον δὲ ζέμοντα ὁ πατὴρ θεασάμενος, ἐπροθυμήσατο αὐτὸν τὸ θεωρεῖν. ὁ δὲ παῖς ἀπεκρίθη, λέγων. μαῦροι ἄνθρωποι ἦλθαν θέλοντές με λαβεῖν. τοῦτο δὲ εἰπὼν, παρέδωδε τὸ κεφάλαιον μεγαλωσιῶν ὄνομα ἐβλασφήμησε. καὶ ὅλῃ τούτοις τελ ψυχελ ἀπέδωκε. πρὸς γὰρ τὸ δεῖξαι τὸν παντοδυνάμων θεὸν ἐξ ἁμαρτημάτων τοιούτοις ὑπηρέταις παραδόθη, ὅπερ ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, ὁ πατὴρ, κωλύσας αὐτὸν οὐκ ἠθέλησε, τοῦτο ἀποθνήσκοντι συναπολεῖν παρεχώρησεν. καὶ ὃν ἡ θεία ἐπλαγχνία βλασφήμως ζῶν ἐλέησε, τῇ δικαίᾳ κρίσει καὶ ἀποθνήσκοντα βλασφημήσαντα αὐτὸν παρεχώρησε. ἵνα τελ τούτου μαρτυρίαν ὁ πατὴρ αὐτοῦ σχοίη. ὃς τις ἁπλῶν ἐν ψυχῇ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ υἱοῦ, οὐχὶ μικρὸν ἁμαρτὼν, ἀλλὰ μέγαν τῇ γλίσχῃ τοῦ πυρὸς αἰθρίαν. ἀλλ' ἐπεισὶ τὸ λυπηρὸν τοῦτο καὶ κατηφὲς δίηγημα διεξέλθωμεν, εἰς ἐκεῖνα μᾶλλον τὰ ὀφρύοντα, ἅπερ διηγήσασθαι ἤρξάμεν πάλιν ἐπερείδωμεν.

Περὶ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου σισοίου.

ΚΕΦ. Κ'.

Περὶ τοῦ προλιχθέντος πρόβου, καὶ ἄλλων αὐθρῶν διηγουμένων. ἔμαθον ἐκεῖνα ἄπερ τοῖς ἀκροωμένοις μεύσαι ἐσπούδασα, ἐν ταῖς τοῦ ὁσίου ὁμιλίαις περὶ τοῦ ὁλαβεστάτου πατρὸς σισοίου. καθὼς γὰρ ὁ αὐτὸς πρόβος, καὶ πολλοὶ ἕτεροι μαρτυροῦσιν, ὅτι ὑπῆρχεν αἰήρ, μηδὲν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ κεκτημένος, μηδὲν ζητῶν, εἰ μὴ μόνον τελ τοῦ θεοῦ ἀγαπῶν πίστιν. τοὺς δὲ ἀναπαυομένους αὐτῷ παντοτὲ ὑπομένων, πρὸς ἑαυτὸν τούτους ἐποιεῖτο. τὰ σωτήρια τῶν κοσμικῶν φεύγων. τῇ δὲ ψυχῇ ὅλῃπαντὸς χολάζειν ἐπεθύμει. ὅθεν περὶ τῶν αὐτοῦ δωμάτων ἐν ἔργον ἀναγγέλλω, ὥστε ἐκ τοῦ ἑνὸς δωματίου γνῶναι, καὶ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ καταποῆσαι. οὔπω ἔν τινι ἡμέρᾳ γέγονα ὅπερ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἔκαινεν Ἰσαίας, εἰς τελ ἄλωνα ἀπήγαγον. οὐδὲν δὲ ἕτερον εἶχεν εἰς ὀπτοξοφιλῆ ἕλου τοῦ χρόνου ἅμα τῷ μαθητῇ αὐτοῦ, παρὲξ τούτου. αἰὴρ δέ τις διεσταυμένης προθύμως, ἐν τοῖς τοῦ ἀρχαίου ἐχθροῦ σκόλοψιν ἐμπεπαρμένος. τὸ αὐτὸ γένημα εἰς τελ ἄλωνα κείμενον πῦρ ὑφάλας ἔκαυσεν. ἕτερος δέ τις τοῦτο γνησιὸς θεασάμενος, τῷ τοῦ θεοῦ οἰκέτῃ δραμὼν ἐμέμυσε μῦ δὲ τὸ μεύσαι προῆκτο, λέγων. οὐαὶ οὐαὶ πάτερ σίσοι, τί σοι σωέβη. αὐτὸς δὲ ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ καὶ λογισμῷ ἀταράχῳ ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων, οὐαὶ τὶ ἐκείνῳ σωέβη τῷ τοῦτο ποιήσαντι. ἐκεῖ ἐμοὶ τὸ σωέβη. ἐκ τούτου σοὶ κατανόησον ἐν ποίῳ ὕψει δωμάμως καὶ βαθμῷ ὁ τούτου λογισμὸς ἵδρυτο. ἔτι ἐν ὑπερ

ἐν ὅπερ εἰς ὑποψολὴ εἶχεν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ τοιαύτη ἁμαρίμοιω δλαθίσει ἢ πολλοὶ, καὶ μᾶλλον αὐτῷ ὑπὲρ ἐκείνου τοῦ τλὼ ἁμαρτίαν ποιήσαντος ὑπόνοι, ἢ περδλὴ τλὼ ζημίαν λὼ ὑπίμενε δλὰ δ' ἐκείνου ἁμαρτίας οὐδὲ ἐμίξησε πόσον αὐτὸς ἔξωθεν ἀπώλεσεν, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ τοῦ παίσματος ἔνοχος ἔνδον ἐζημιοῦτο. τοῦτον τοίνυν δ' τοῦ θανάτου ἡμέρας καταλαβούσης, καὶ κατασεγούσης αὐτὸν ἐκ τοῦ σώματος ἐξελθεῖν, πολλοὶ ἐκεῖσε συνῆλθον, ἵνα δ' ἁγίας ἐκείνης ψυχῆς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου προδυομένης, τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ταύτῃ παράθωνται τῇ δὲ κλίνῃ αὐτοῦ πάντες οἱ συνελθόντες παρισάμενοι, οἱ μὲν, εἰσερχομένους τοὺς ἁγγέλους ἐθεάσαντο. εἰσῆλθε δέ τι καὶ ἀμῶς ἡδωνήθησαν. ἕτεροι δὲ τί ποτε μὲν οὐκ ἐθεάσαντο. πάντας δὲ τοὺς δ' ριθέντας φόβος σφοδρὸς συνετάραξε, ὥστε μὴ δ' ωνηθῆναι ἐκεῖσε πνὰ φιλίαν, δ' ἁγίας ἐκείνης ἐξερχομένης ψυχῆς. πάντες γὰρ καὶ οἱ θεασάμενοι, καὶ οἱ μὴ ἑωρακότες, ἐν φόβῳ συνεχόμενοι, ἔφυγον. ὥστε φανερῶς δ' εχθῆναι, τίνες ἐκεῖνοι ὑπῆρχον οἱ τλὼ ἁγίαν ψυχλὼ ἐξερχομένῳ ὑποδεχόμενοι, ἧς τλὼ ἔξοδον οὐδεὶς τῷ δηπτῷ ὑπεσίγκαι ἡδωνήθη.

Περὶ ψυχῶν δικαίων, ὅτι ἐν τῇ ἐξόδῳ οὐχ ὁρῶνται, καὶ τὰ ἐξῆς.

ΚΕΦ. ΚΑ'.

ΕΠὶ τούτοις πᾶσι, καὶ τοῦτο γνωσὸν ὑπάρχει, ὅτι οὐ πάντοτε ἐν τῇ ἐξόδῳ δ' ψυχῆς τὸ ἀξίωμα αὐτῆς δείκνυται. μᾶ δὲ θάνατον ἀσφαλῶς φαντροῦται. ὅθεν καὶ οἱ ἅγιοι μάρτυρις πολλὴν ὠμότητα παρὰ τῷ ἀπίσων ὑπέμεναν. οἵτινες, καθὼς προέιπομεν, ἐν τοῖς καροῖς αὐτῷ ὁσίοις σημείοις & θαύμασι καθ' ἡμέραν λαμπρύονται.

Περὶ τῷ δ' ύο μοναχῶν τῷ κρεμαθέντων ὑπὸ τῷ λογγοβαρδῶν εἰς δένδρον.

ΚΕΦ. ΚΒ'.

ΟΕν δ' λαβισάτη ζωῇ δ' ξαπορίφας βαλέντος, ὅς τις καθὼς γνώσεις μετέπεσεν ἐν ταύτῃ τῇ τῷ ρωμαίων πόλει κἀμοὶ καὶ τῷ ἐμᾷ μοναστηρίῳ προέβη· πρότερον γὰρ ἐν τῇ χώρᾳ δ' βαλερίας τὸ αὐτοῦ μοναστήριον ἐποίμαινεν. οὗτος τοίνυν ἐξηγεῖτο ὅτι θυμομαχοῦντις οἱ λογγοβαρδοι, ἐκεῖσε ἐλθόντες, δ' ύο μοναχοὺς αὐτοῦ εἰς κλάδους δένδρων ἐκρέμασαν, οἵτινες κρεμαθέντες ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἀπέθανον. ὀφίας δὲ ῥιφομένης, ἐκατέρων αὐτῶν τὰ πνεύματα λαμπρᾶς ἐκεῖσε καὶ φαεινᾶς ταῖς φωναῖς ᾄλλειν ἤρξαντο. ἀκούσαντες δὲ τλὼ τῷ ᾄλλόντων φωνλὼ οἱ φονεύσαντες αὐτοὺς, ἐκπλαγῆντες, λίαν ἐφοβήθησαν. ταύτας δὲ δ' ἁλμῳδίας τὰς φωνὰς, καὶ πάντες οἱ ἐκεῖσε ὄντες ἀγχμάλωτοι, ἤκουσαν. μάρτυρις γὰρ ἀληθῶς ἀνεδείχθησαν. τούτου δὲ χάριν ὁ παντοδύναμος θεὸς τὰς τῷ ἀνθρώπων φωνὰς ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῷ ἀκουσθλῶαι ἠυδόκησεν. ὅπως οἱ ζῶντες ἐν σαρκὶ μάθωσιν, ὅτι ἐαὶ τῷ θεῷ γνησίως δουλεῦσαι ἀγωνίσωνται, καὶ μᾶ τὸν δ' σαρκὸς θάνατον ἀληθῶς ζῶσιν.

Περὶ δ' τελειώσεως σουραίου ἡγουμένου.

ΚΕΦ. ΚΓ'.

ΠΑρὰ δ' λαβισάτων πνῶν ἀνδρῶν, ἔτι ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπαρχόντός μου, καὶ τοῦτο ὅπερ διηγῦμαι, ἔγνων. ἤλιγον γὰρ, ἔτι ἐν τῇ χώρᾳ τῇ σούρᾳ ὀνομαζομένῃ, ὑπῆρχέ τις ἀνὴρ, πάνυ τῇ ζωῇ ἐυλαβίσατος πατὴρ μοναστηρίου, ὠόματι σούραιος, ὅς τις τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένοις ἀγχμαλώτοις, ἅπαντα ἅπερ ἐν τῷ μοναστηρίῳ πράγματα εἶχεν ἐδωρήσατο ἕως καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & τὰ τῷ ἀδελφῶν καὶ τὰ ἐν τῷ κελλαρίῳ ἅπαντα ἐξοδίασε. πάντων δὲ τῷ πραγμάτων πληρωθέντων, αἵφνης λογγοβαρδοι πρὸς αὐτὸν κατέλαβον. καὶ τοῦτον κρατήσαντες, ἤρξαντο αὐτῷ χρυσίον ἐπιζητεῖν. πρὸς οὓς ἀπεκρίθη, μηδὲν αὐτὸν ἔχειν τοσοῦτον. τότε ἐν τῷ γειτνιάζοντι ὄρει ὑπ' αὐτῷ ἀπωίχθη, ἐν ᾧ ὕλη πολλὴ καὶ κάταλσος ὑπῆρχεν. ἀγχμάλωτοι δὲ τινες ἐκεῖσε φυγὼν, ἐν ὑποκοίφῳ δένδρῳ ἐκρύβετο. ἐν αὐτῷ οὖν τῷ τόπῳ εἷς τῷ λογγοβαρδων τλὼ μάχαιραν ἐβαλὼν, τὸν προλεχθέντα δ' λαβίσατον αἶφνης ἐφόνευσε. τὸ δὲ σκηνώματος αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ πεσόντος, πᾶσα ἡ ὕλη καὶ τὸ ὄρος ἐδονήθη φωνλὼ ὥσπερ ἀφεῖσα ἡ ζωμάσασα γῆ, μὴ δ' ωνάμῃ δ' ἀγωνιώσης αὐτοῦ τὸ βάρος ὑποφέρειν.

Περὶ δ' τελειώσεως τοῦ ὁσιομάρτυρος δηκένου.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'.

ΕΤερος πάλιν ἐν τῇ χώρᾳ μάρσι δηκένος, πάνυ τῇ πολιτείᾳ δ' λαβίσατος ὑπῆρχεν. τοῦτον δ' ρόντις οἱ λογγοβαρδοι, ἐκράτησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῷ τλὼ μάχαιραν ἑλκύσας, τλὼ κεφαλλὼ αὐτοῦ ἀπέτεμεν. ὡς δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰς τλὼ γλῶ ἔπεσεν, ἐκεῖνος ὁ τλὼ κεφαλλὼ αὐτοῦ ἀποτεμὼν

ἀποτιμῶν, ἀκαθάρτῳ πνεύματι συχνοὺς, εἰς τοὺς τόδε τοῦ θανάτου ἔπεσε, ἵνα διεχθῇ. ὅτι δὲ ἐν φίλον θεοῦ ἐφόνευσε, τῷ τοῦ θεοῦ ἐχθρῷ παρεδόθη.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τί τοῦτο ὑπάρχει αὐτῷ σε, ὅτι ὁ παντοδυνάμιος θεὸς, οὕτω παραχωρεῖ ἀποθανεῖν, οὓς πυρὶ μὴ θάνατον ἐκ αἰῶνος καλύψαι ποίας ἀμωσυίας ὑπῆρχον.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Γέγραπται, ὅτι οἷς δ' αὖ θανάτῳ προφθάσῃ ὁ δίκαιος, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ὅθεν τοῖς ἐκλεκτοῖς ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ παρατίνεται τὰ μέλλει αὐτοῖς ὑπάρχειν. εἰ δὲ πρὸς τὸ παρὸν πυρὶ θανάτῳ τελευτήσωσιν. πολλάκις δὲ καὶ μικρὸν πλῆγμα τούτοις ὑπολέλειπται, ὅπερ ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ ἐκκοπεῖσα ὀφείλει, ὅθεν καὶ συμβαίνει, ἵνα ζώντων αὐτῶν, τοὺς ἐναντίους κατ' αὐτῶν, ἐξουσίαν λαβεῖν, ἵνα τελευτώντων αὐτῶν ἡ ἐκδίκησις εἰς τὴν ἐκείνων ὠμότητα τούτων αὐτῶν χωρήσῃ. καθάπερ καὶ ὅλη τούτου τοῦ σαρκοβόρου, τοῦ παραχωρηθέντος ζῶντα τὸν δι' λαβίσατον δέκοντα κρέσαι. ἀλλὰ πεπρωθέντος αὐτοῦ οὐ σωεχωρήθη, καθὼς ἔτι τὰ ἱερὰ λόγια μαρτυροῦσιν.

Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ αἱθρώπου τοῦ θεοῦ, τοῦ λατοσαλέντος ἐν σαμαρείᾳ.
ΚΕΦ. ΚΕ'.

Ἐπειδὴ γὰρ καὶ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος. ὁ ἐν σαμαρείᾳ λατοσαλεὶς δι' ὧν παρήκουσε. λίων αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ ἐφόνευσε. πρὸς τούτοις δὲ γέγραπται. ὅτι ἔξη ὁ λίων πλησίον τοῦ ὄνου, ἐκ δὲ τοῦ πώματος οὐκ ἔφαγεν. ὅθεν δύκνυται, ὅτι ἡ τοῦ παρακοῆς ἁμαρτία, ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ σωεχωρήθη, ἐπεὶ γὰρ ὁ αὐτὸς λίων ζῶντα φονεῦσαι ἐτόλμησε, τούτου ἄψασθαι φονευθέντος οὐκ ἐτόλμησε. φονεῦσαι μὲν γὰρ ἐξουσίαν ἔλαβεν. ἐκ δὲ τοῦ πώματος τοῦ θανέντος φαγεῖν ἄδεσιν οὐκ ἔλαβεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἐν τῇ ζωῇ πλήσμασιν ὑπεσών, ἐξῆ τοῦ θανάτου λοιπὸν δίκαιος γέγονεν, ὅθεν ὁ λίων ὁ πρότερον τὴν ζωὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ θανατώσας, μὴ θάνατον τὸ τοῦ δικαίου πῶμα ἐφύλαξεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίσκει ὁ λέγεις. ἀλλὰ γνῶναι θέλων, ἐὰν ἰσὸν πρὸ τῆς ἀπολήψεως τῶν σωμάτων ἐν τῷ οὐρανῷ προσδέχεσθαι δύανται αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τοῦτο οὔτε περὶ πάντων τῶν δικαίων εἰπεῖν δυνάμεθα. οὔτε πάλιν παντελῶς ἀρνήσασθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ τινῶν δικαίων ψυχαὶ, αἵτινες ἐκ τοῦ οὐρανίου βασιλείας ποσὶ μονῆς δίδονται. τοῦ δὲ ζημίας ταύτης τελεῖ δήλωσιν, τί ἕτερον δύκνυσιν, εἰ μὴ, ὅτι τοῦ ἀπολήρου δικαιοσύνης τί ποτε ἔλλειμμα ἔχον. ἐπεὶ ὅτι τῶν τετελειωμένων δικαίων αἱ ψυχαὶ, δι' θέως λύπκα ἐκ τῆς σαρκὸς κλεόθρων ἐξέλθωσιν, ἐν ταῖς οὐρανίαις καθέδραις ὑποδέχονται, φανεράτερον τοῦ φωτὸς καθίστησι. αὐτὴ γὰρ ἡ ἀλήθεια δι' ἑαυτῆς μαρτυρεῖ, λέγουσα, ὅπου τὸ πῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. τυτέστι ὅτι ἔνθα αὐτὸς ὁ λυτρωτὴς ἡμῶν συὶ τῇ σαρκὶ, ἰδὺ αὐλαβεῖ ὑπάρχει, ἐκεῖ ἀδιστάκτως συναχθήσονται καὶ αἱ τῶν δικαίων ψυχαί. καὶ ὁ παῦλος δὲ ἐπιθύμει ἀναλύσαι, καὶ συὶ χριστῷ εἶναι). ὃς τις οὖν χρεῖττον ἐν οὐρανῷ ὑπάρχειν οὐκ ἀπιστεῖ, οὐδὲ τελεῖ παύλου ψυχῇ ἐν τῷ οὐρανῷ ὑπάρχειν ἀρνήσεται. αὐτὸς γὰρ περὶ τοῦ σώματος δοξολύσεως, καὶ ἐν τῇ ἐπουρανίῳ παῤῥησίᾳ κατοικίας λέγει, οἴδαμεν ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκηνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

ΠΕΤΡΟΣ.

Εἰ τοῖς ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων, τί ὄφελος ὅπερ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν μέλλουσιν ἀπολαβεῖν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τοῦτο αὐτοῖς ἐν τῇ κρίσει θαυμασίως ὑπάρξει. συὶ γὰρ τῶν ψυχῶν μόνον. τότε δὲ καὶ τῶν σωμάτων τελεῖ

τὴν μακαριότητα ἀπολήψονται. ὥσε ἐν αὐτῇ σὺν σαρκὶ αὐτοὺς ἀγαλλιάσεως, ἵν' ἡ πόνους ὑπήρχησοῦ καὶ βασάνους ὑπήμειναν. ὀβ. ταύτην δὲ τὴν διηλθὸν αὐτῶν ὁ ὄξας γλῶσσαν. ἐν τῇ γὴ αὐτῷ διπλασίονα ἠμιδόσονται καὶ τοῦτο δὲ πρὸ τὴ ἡμέρας τὴ ἀνασάσεως περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων γλῶσσαν. ὅτι δὲ ἐστι αὐτοῖς δοῦ μιᾶς σολῆς λάβωσι, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς, ὅσπως ἀναπαύσωνται ἕν ὀλίγον καιρὸν, ἕως οὗ πληρωθῇ τὸ μέτρον τῶν συνδούλων Ὃ ἀδελφῶν αὐτῶν. οἱ πινες τοίνυν δοῦ μιᾶς σολῆς ἔλαβον, διπλᾶς ἐν τῇ κρίσει σολᾶς λήψονται. ὑπειδὴ γὰ αρίνως ταῖς ψυχαῖς καὶ μόνον. τότε δὲ ταῖς ψυχαῖς ὁμοῦ καὶ τοῖς σώμασι τῇ δόξῃ δὺ φραυθήσονται.

ΠΕΤΡΟΣ.

Σωτῆθημι. ἀλλὰ θέλω γνῶναι ποίφ ξόπφ πολλοὶ πλαβῆται, πολλὰ προλίγωσι;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ερώτησις περὶ ψυχῶν δὶ ἀποκαλύψεως γεροντίου καὶ μελετίου μοναχῶν, καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ παγδὸς τοῦ ἀρμεντιρίου.
ΚΕΦ. ΚΖ'.

Ποτὲ μὲν αὐτῷ πῷ θελήματι τῷ ψυχῶν ἐξῇ τὴς λειτύρτησε αὐτῷ πινὰ προθεωρῆσι. ποτὲ δὲ ἐξεγερθρίσεων τῷ ψυχῶν ἐκ τῷ σωμάτων δὶ ἀποκαλύψεως τὰ μέλλοντα φρογνώσκουσιν. ἴζι δὲ λοιπὸν, ὅτι καὶ ἐν τῇ πλανσπαίζειν τοῦ καταλείψαι τὸ σῶμα τὼν ψυχῶν θείᾳ δύναδις ἐν τοῖς οὐρανίοις μυσηρίοις τὸν τοῦ νοὸς αὐτῆς ἀσώματον ὀφθαλμὸν διηβλέπει. ὅτι δὲ τῇ θελήματι ἡ ψυχὴ τῇ λειτύρτησι αὐτῆς ἐκείνα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι ἐξεγνώσησε, φανερὸν ἐκ τῇ γεροντόσων καθίσαται, κοιμωκοθένος γὰ ὁ ἁδβοκάτος, ὅς τις ἐν ταύτῃ τῇ πόλει φρὸ δύο ἡμερῶν τῇ τοῦ πλοῦ πόφε ἐτελεύτησε, φρὸ ὀλίγου τοῦ δαθανεῖν αὐτὸν ἐκάλεσε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τούτῳ δὺ ἔφαπσαι τὰ ἱματια αὐτῦ πρὸς τὸ προλιθεῖν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὁ δὲ αὐτὸς σαῖς, ὥσαπερ ἐξεκήσαται αὐτὸν λογιάσμους, ουδαμῶς τοῖς προσάγμασιν αὐτοῦ ὑπήκουσεν, αὐτὸς δὲ ἀλαγὰς, ἑαυτὸν τοῖς ἱματίοις ἐνέδυσε. καὶ ἐξῇ τῆς ἀπαίας ὁδοῦ, ἐν τῇ τοῦ μακαρίου σύξπου ἐκκλησίᾳ ἑαυτὸν προελθεῖν ἔφρκει. μετ' ὀλίγον δὲ τὴ ἑσπερ βαρηθεὶς ἐπλάγησε. ὡρισμένων δὲ ὑπῆρχεν. ὅσπως εἰς τὸν μακαρίον ἰαπουάριον τὸν μάρτυρα ἐν τῇ προηγησίνῃ ὁδοῦ πορῇ. ἐξῇ δὲ τὸ ἐκ μέσου τὸ τόπον ὑπαρχεσι, οἱ τῶν κνδίαν αὐτοῦ ποιούμενοι, ἐβρπς ἐβουλεύσαντο, ἵνα ἐξεγερθῶσι μῦ ἡ κνδίας ἐξῇ ἡ ὁδοῦ ἡ ἀπαίας ἀπλῶσαν, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτὸν θάψωσιν, ἵν' ἡ αὐτὸς προεῖπε, καὶ τοι μὴ γνώσκοντες τὶ ἰῶ φρογεπῶν, ὅτιπρ καὶ γέγονε. τοῦτον δὲ τὸν ἁββᾶ γνώσκομεν κοσμικὴς μερίμνας ὑπεπλεγμένον, καὶ εἰς κέρδη δλιγεια κατεπεγόμενον, ἀθὲν οὐδ τοῦτο φρογεπεῖν ἠδυνήθη, ὅπερ ἤκολλεν ἐν τῇ σώματι αὐτοῦ γίνεδζ εἰ μὴ δλησόνη τῇ σ' ψυχῆς θελήματι ἐξῇ τὴ λειτύρτησε αὐτῆς προεθεώρησε. τὸ δὲ δι' ἀποκαλύψεως πολλάκις γνώσεσι τοὺς πιλοῦντας τὰ μέλλοντα γίνεδαι, ἐκ τούτων ὄδιδ ἐξῆμ δωνάμεδα, ἐξ ὧν παρ ἡμῖν ἐν τοῖς μοναςηρίοις γεγόνασι δίγνωμοι. ἐν ᾧ τῷ ἡμῷ μοναςηρίῳ ἀδελφὸς τις ὑπῆρχε γαρύτης ὀνόμαζόμενος, ὃς τις πρὸ σ' δίκαιτίας ταύτης ἐν βαρεία ἀρρωσία τοῦ σώματος καπατεδεὶς, ἐν τῇ καθ' ὕπνον ὁράσει, αὐβρας δ' χημονοῦντας, καὶ λαμπρὰ λίαν τὰ χήματα ἐν τῷ αὐλῷ ἐν κατερχομένους, καὶ ἐν τῷ μοναςηρίῳ εἰσελθόντας ἱλιάσατο. ἰδὼ προδεν δὲ ἡ κλίνη αὐτοῦ σαθέντος, ὁ δὲ ἐξ αὐτῷ ἐβτι. ἐλθὼν τοῦτο πλθομῷν, ὥσπως ἐκ τοῦ μοναςηρίου τοῦ χεηρίου πινὰς ἀδελφοὺς ἐν τῇ σρατιᾷ βάλωμεν. ἑτέρα δὲ κλαδ' σας, σροσθῆκτο, λέγων. γρᾶψον μαρκιλλον, βαλεντινὸν, ἀγγιλλον, καὶ ἄλλους τινὰς, οὓς περ ἐρῶσις οὐ μέμνημαι. πληρωθέντων δὲ αὐτῷ, σροδεῖς, ἔβπ. γρᾶψον καὶ τοῦτον αὐτὸν τὸν θεωρούντα ἡμᾶς. ἐκ δὲ ταύτης σ' ὁράσεως, ἀλιὼθ ἦ τὰ ῥηθέντα ὁ σροελθεὶς ἀδελφὸς πιδὼσας, σρωίας τοῖς ἀδελφοῖς ἐγκώμια, τινὲς εἰσιν οἱ μέλλοντες ἐξ αὐτοῦ τοῦ μοναςηρίου πλανᾶσθαι. καὶ παρ ἑαυτοῦ δὲ ἐμέμφατο, ὅτι τούτοις μέλλει ἀκολουθεῖν. ὁ δὲ ἑτέρα ἡμέρᾳ οἱ προλιχθέντες ἀδελφοὶ ἀσθήκησεν ἤρξαντο. καὶ κατὰ τὸν ὁρθρινον ὃν ἔβτιν, ἀλλήλοις ἐν τῷ δαπέτῳ ἐπικολοῤῥθησαν, καθάπερ ἐν τῇ αἰσχροφῇ ἦσαν ὀνομασθέντες. ἔχματο δὲ καὶ αὐτὸς ἐπλάγησε ὁ προδεωρήσας τῷ αὐτῷ ἀδελφῶν τὸν θάνατον. ἐν τῇ θαγατικῇ δὲ τῇ σρὸ ἕξτιας ταύτων τῇ σφόλη σροφοβοτάτη συμφορᾷ λυμαινομένῳ ἐν τῷ μοναςηρίῳ σ' φόλως τοῦ πόρτου, μοναχὸς τις μελίτων λογόμους, τὰ μὲν ἄγωτῶν ἐλικίαις, σωμασῆς δὲ ἀκαιρίας καὶ τωνεηοφροσύνης αὐτῷ ὑπάρχων, ἐκ τῆ συμφορᾶς τοῦ αὐτοῦ θανατικοῦ προυδείς πλησιαζούσης σ' ἡμέρας σ' κλίσεως αὐτῆς, εἰς τὰ ἤχματα ἀσθενεῖ χθη. τοῦτο δὲ ὅπ ζῶν δ' ἀκοῆς ἔματος σύλλεξ ἀκούσας ὁ σ' αὐτῆς πόλεως ἐπίσκοπος, ὃς τις μοι καὶ διηγήσατο σρος αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐβούλετο, βουλόμενος αὐτὸν λόγοις παραμυκησῖς ἐνισχύσει, ὡς εἰμὴ φοβηθῇ δι' ἐμὲ τὸν θάνατον. ἀπελθὼν οὖν ἤρξατο περὶ σ' τοῦ θεοῦ δ' ἀπλαγχνίας αὐτῷ διηγήσασθαι, καὶ δπμπκίσγον τὸ σ' ζωῆς ἐξέστησα τοῦτο ἐπαγγέλλεσθαι. ἐκείνος δὲ σρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη, λέγων. τὸν σ' ζωῆς αὐτοῦ χρόνον πεπληρωμένον ὑπάρχειν.

ὀφθῆναι γὰρ αὐτῷ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ σωθῆναι αὐτὸν καὶ μετ' ἐκεῖνον δὲ, ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, καὶ πάντας τοὺς τότε βαπτισθέντας, ὡς μηδένα ἐξ αὐτῶν ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ λοιπὸν μεῖναι. περὶ τούτου οὖν ἀληθὴς καθέστηκεν, ὃν ὁ προλιχθεὶς τοῦ θεοῦ οἰκέτης ὀφθεὶς τοῦτο ἐκ χρυσίου γεγραμμένους αὐτοὺς ἐθεάσατο, ὅτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν παρ' ἑαυτῷ πεποιημένα εἶχεν ἡ αἰώνιος λαμπρότης. καθὼς δὲ οὗτοι δι' ἀποκαλύψεων ἐδιδάχθησαν τὰ μέλλοντα ἀγγέλων, οὕτω πολλάκις καὶ ἐξερχόμεναι αἱ ψυχαὶ δικαίων καὶ ὁσίων οὐρανία, οὐχὶ δι' ἑνὸς φωνίου, ἀλλὰ χειροδίκως θεάσασθαι. ὅθεν καὶ περὶ τούτου δῆλον γέγονεν. ἀμμώνιος τὴν τοῦ μοναστηρίου μου μοναχὸς, καλῶς ἔχων. οὗτος ἦν ἐν τῷ κοσμικῷ ὑπάρχων χρόνῳ. βαλεριανοῦ τοῦ ἀδελφοκτόνου, τοῦ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει οἰκοῦντος, γνησίαν θυγατέρα πρὸς συζυγίαν ἠρμόσατο. ὅς τις ἐν τῇ τούτου ὑπουργίᾳ, ἀσχολεύτως προσκαρτέρει. ὅθεν καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ γνόμενα καλῶς ἐγίνωσκεν. ἐν δὲ τῷ μοναστηρίῳ λοιπὸν ἐλθὼν, αὐτός μοι διεκήνισατο, λέγων. ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ παξιμίου ναρσῆ, σφοδρῶς τὸ θανατικὸν ταύτῃ τῇ πόλει ἐλυμήνατο. ἐν δὲ τῷ οἴκῳ τοῦ προλιχθέντος βαλεριανοῦ παῖς ὑπῆρχε βουκόλος, πολλῆ ἀκμῇ καὶ ταπεινοφροσύνῃ συζῶν. ἰώνικα δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς τοῦ θανατικοῦ συμφορᾶς καὶ ὁ τούτου οἶκος ἐλυμαίνετο. αὐτὸς ὁ παῖς ἐκρούσθη, καὶ μέχρι τῆς ἐσχάτων ἀπωλείας. ἄφνης δὲ ἀρπαγεὶς ἐκ τῆς παρόντων, πάλιν εἰς ἑαυτὸν ὑπέστρεψε. τὸν δὲ κύριον αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν κληθῆναι ποιήσας. τούτου δὲ ἐλθόντος, ἔφη αὐτῷ, λέγων. ἐγὼ ἐν τῷ οὐρανῷ ἤμην. καὶ τίνες ἐκ τοῦ οἴκου τούτου πεπιστεύκασιν ἔγνων. ὀθόνια, καὶ ὀθόνια ἐστὶν ὁ οἶκος. σὺ δὲ μὴ φοβοῦ. τῷ γὰρ χρόνῳ τούτῳ οὐκ ἀποθνήσκεις. ἵνα δὲ πληροφορηθῇς ὅτι ἀληθῆ λέγω ἐν τῷ οὐρανῷ μεγονέναι, ἰδοὺ δέξαι μου γλῶσσαν, ἵνα πάσας ταῖς γλώσσαις λαλήσω. καὶ ἕως οὗ δέξασθαι αὐτὸν ἐλλιποῦς γλώσσαν ἐπιτελῶς οὐκ ἐγίνωσκον. πάλιν ὅμως ἵνα γνῶς ὅτι ἀληθῆ λέγω, τῇ ἐλλιποῦς μου γλώσσῃ λαλήσω, καὶ ἀποκριθεῖσά σοι. τούτῳ δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ἐλλιποῦς σωτυχὼν, καὶ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ ἀπεκρίθη αὐτῷ. ὥστε πάντας τοὺς παρόντας θαυμάσαι. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ οἴκῳ ἀπαθαρίσας τοῦ προλιχθέντος παξιμίου ναρσῆ ἓν ἀπληκόμβιος, τῷ ἡμῖν βούλγαρος, οὗτος πρὸς αὐτὸν ἀπεκυβεὶς, τῇ ἡμῶν βουλγάρων γλώσσῃ ἐλάλησεν αὐτῷ. ὁ δὲ αὐτὸς παῖς ὁ ἐν τῇ ἰταλίᾳ ἡμιν-θεὶς καὶ ἀναβαφεὶς, οὕτω τὴν αὐτὴν βάρβαρον γλῶσσαν ἀποκριθεὶς ἐλάλει, ὡς ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ ἡμῖν ὑπῆρχε ἡμιθεὶς. πάντες δὲ οἱ ἀκούσαντες τὰς δύο ταύτας γλώσσας αὐτὸν λαλήσαντα, ἃς περ πρώην οὐκ ἤδει, καὶ περὶ τῆς λοιπῶν δέξασθαι ἀληθῆ αὐτὸν λέγειν. ἐν δυσὶ δὲ ἡμέραις ὁ θαῦτος αὐτοῦ ἐπλοποιήθη. τῇ δὲ ξίτῃ ἡμέρᾳ τῇ κρυπτῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ, ὅπερ παρ' ἡμῖν οὐκ ἔγνωσθαι, τὰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ἀγκῶνας, τοῖς ὀδοῦσι κατέφαγε. καὶ οὕτως τούτου δὲ θανόντος, καὶ πάντες ἐκεῖνοι οὓς προεῖπεν ἐκ τοῦ φωτὸς τούτου πάραυτα ἐπεχώρησαν. οὐδεὶς δὲ ἐν τῇ αὐτῇ τῇ θανατικοῦ ἀνάγκῃ, ἐξ αὐτοῦ τοῦ οἴκου ἕτερος ἀπέθανεν, εἰ μὴ οἱ τῇ φωνῇ ἐκείνῃ μεμυθίστες.

ΠΕΤΡΟΣ.

Φοβερὸν ὄντως σφόδρα, ὅτι τοιοῦτον δῶρον ἀξιωθεὶς λαβεῖν, τοιαύτῃ κρίσει μετέπεσεν καθυποβληθῆναι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Τίς τὰ κρυπτὰ τοῦ θεοῦ γνώσεται κρίματα; ἐκεῖνα δὲ τὰ τῇ θείᾳ κρίσει γνόμενα καταληφθέντα ἡμεῖς μὴ δυνάμενοι, φοβηθῆναι μᾶλλον ἢ περ ἐξετάσαι ὀφείλομεν.

Περὶ τῆς τελευτῆς Θεοφάνους κόμητος κεντουμκίλλων.
ΚΕΦ. ΚΗ'.

ΙΝα οὖν ὅπερ ἠρξάμεθα ἀναπληρώσωμεν περὶ τῶν ἐξερχομένων ψυχῶν ὅτι πολλὰ προγινώσκουσιν, οὐδὲ τοῦτο σιγητέον, ὅπερ περὶ Θεοφάνους τοῦ κόμητος πολλῶν μαρτυρούντων ἔγνων, τοῦ ἐν κεντουμκίλλῃ τῇ πόλει οἰκοῦντος. οὗτος γὰρ ὁ αὐτὸς πράξεσιν ἐλευθεριωτάτοις ἐφρόντιζε. πρὸς δὲ πάντων τῇ ξενοδοχίᾳ προσεῖχεν, καί τοι τοῖς φροντίσι τῆς ἀρχῆς ἀκολουθούμενος. καὶ ἔπρατε μὲν τὰ δοκεῖν δίκαια καὶ πρόσφορα. τὰ δὲ πῶς ἐλαμπρύνθη ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ, φανερὸν γέγονεν. ἐν γὰρ τῷ πλησιάσαι τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, βαρυτάτη ἀνάγκη γέγονεν, ὥστε μὴ δυνάσθαι μήτε λόγῳ τῷ παρ' ἑαυτοῦ ἀποσχεθῆναι αὐτόν. ἢ δὲ τούτου γνώμη κατὰ κλυδωνιοῦ σφοδροτάτου πρὸς αὐ-

τὸν ἕλληνα. τὶ ποιήσω; πῶς σε βάλω τὸν παῦλον δωμηθῆναι καὶ μὴ τὸν Ὑάρτα τὸν οἶκου διωκαμένην ἐξελθεῖν, ἐξὸ τῶν πολλῶν τοῦ αἴρος ἀκάνθων. τότε ἐκείνος πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη λέγων. μὴ θελήσης γνῶναι κλαίειν. ὁ δὲ Θεὸς οὐ διὰ πολυτόκεια, ἢ τοῦ αἵρος ἀλλὰ διὰ ἁμαρτίαν ἔβαλε τὴν ἐνοχὴν τὴν τοῦ πόνος ἐδίξατο, τὶ δὲ Σαλάτων καὶ ἡ ἀλλα ἐπικολούθησε. Ϲ ὕπαρα δὲ σημεῖα ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ γηρόμενα. αἱ γὰρ χεῖρες αὐτοῦ καὶ οἱ πόδες φυσηθέντες ἐκ τοῦ χυμοῦ τῆς ποδάγρας, εἰς σαρκώματα ἦσαν μεταβληθέντες, καὶ ὑποῤῥέοντος ὑγροῦ ἁλμυρόντος. κατὰ δὲ τὸ ἔδος, ὅθεν πρόβουσα τὸ σῶμα αὐτὸ γυμνόσαρκες, αἱ χεῖρες αὐτοῦ καὶ οἱ πόδες ὑγιεῖς ὑρέθησαν, ὥστε μὴ τὸν ἴγνος πρωμματος ἐν αὐτοῖς διῤῥαῦμα. ἀπαλωίβη τούτου καὶ ἐπάρη. τὴν δὲ συζύγω αὐτὸ ἔδοξε μετὰ τετράτω ἡμέραν τὸ παῦλαν αὐτὸν, τὸ μάμαρον τὸ ἐπαίω τὸ μήματος αὐτοῦ πηδὴν ἀλλαξαι. τούτου δὲ ἀναῤθέντος, ἐν τοῦ σώματος αὐτοῦ ὄσῤῥησις δ' ωδίας αἰνπέμφθη, ὡς ὅτι ἐκ τῆ σαπείσης σαρκὸς αὐτοῦ, αὐτὸ σκωλήκων ἀῤῥώματα ἀεἰβλυζον, τοῦτο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἰμιλίαις τοῦ δ' αγγελίου διηγουμένου μου γίγονται πάς ἡβδομηκοντα εἰς αἰτίαν ἐλθεῖν, ἐν δὲ ἡμέρᾳ τὴ καθεζομένου μου ἐν συνλόγῳ μῆ ἀνδρῶν δ' γθῶν, αὐτὸ οἱ τηχήται ἀναγνῶντο, οἱ πῆς τὸ μάμαρον τοῦ μήματος αὐτοῦ ἄλλαξαι παρακλεῖτὲς μεπερὶ πεάγματος αὐτῆ πύος. ἐγὼ δὲ τούτους ἐνώπιον τὲ κλήρου καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, περὶ τὲ Σαλματος τότου ἐρωτήσας, ἀπεκρίθησαν, λίγοντες. Σαμασίω τρόπῳ τ' ὀσφρήσιος ἡ δ' ωδίας ἐκείτης ἰμπληθίσας αὐτούς. καὶ ἤτρα δί πυε εἰς προδηλίω τοῦ Σαλματος περὶ τὲ αὐτὲ μηνὸς ἕλεγον, ἅπερ διηγήσωσζδάμενος ἐξ ἠχοῦμαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τὴν παρ' ἐμοῦ δὴ ζητήσει λογισὸν ἱκανῶς ὁρῶ ἑαυτὸν πληροφορηθῆναι. τοῦτο δὲ ἀκμὴν ἐρωτήσῃ τὴν ψυχὴν ὑπούτ' ἔλει. ὅτη καθὼς αἰωτίρα ἐλήλυθε, τὰς τῶν ἁγίων ψυχὰς ἐν ἐπαναπαύσει λογιτὸν, καὶ τὰς τῶν ἀδίκων ψυχὰς ἐν τῷ ᾅδῃ ἐν πεσθύτῳ. τὶ δὲ περὶ τούτου τῆ παράγματος ἡ ἀληθεια ἔχει ἀγνοῶ. ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη βουλὴ τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχὰς οὐκ ἔχει πρὸ τῆ ἡμέρας τῆ κρίσεως δικαίως κρινθῆναι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Οτι ὥσπερ αἱ τῶν δικαίων ψυχαὶ ἐν τῷ οὐρανῷ, οὕτω τῶν ἁμαρτωλῶν

ἐν τῷ ᾅδῃ ἀπέρχονται. ΚΕΦ. ΚΘ'.

Εἰ τὰς τῶν ἁγίων ψυχὰς ἐν τῷ οὐρανῷ δεῖ βάδισας τὴ ἐν ἁρᾶς συμπυγίας πληροφορίαν, δέον ἐζτιν ἵνα Ϲ τὰς τῶν ἀδίκων ψυχὰς ἐν τῷ ᾅδῃ δεῖ ἐκ ἀκοντὸς πισθύσης. ἐκ γὰρ ἡ αὐτὰ ποδὸς ὅσους ἡ ἐνδοπάτης δικημοσωίης ἐξ ἧς οἱ δίκημοι δοξάζονται, αἰωνχρόν ἐζτιν ἵνα καὶ οἱ ἄδικοι πάντως κριθῶσι. καθάπερ γὰρ τὰς ἐκλεκτὰς ἡ μακαριότης δ' φράγνει, οὕτω πιστεύειν χρὴ, ὅτι Ϲ τοὺς ἀδίκους κατ' ἡμέρας ἐξόδου αὐτῶν τὸ πῦρ καίσαφλέγει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Καὶ ποίῳ ζόπῳ πισθύτιόν ἐζτιν, ὅτι σωματικὸν πῦρ εἰδὸς ἀσώματον κράτησαι δωύατυ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ερώτησις πῶς πισθύσωμεν ὅτι τὰ ἀσώματα πνεύματα τῷ σωματικῷ πυρὶ

δωύασθαι κρατεῖσθαι. ΚΕΦ. Λ'.

Εἰ ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀσώματον πνεῦμα κρατεῖται ἐν τῷ σώματι, ἆρα τοῦ αὐχὶ καὶ μὴ θανάτου, ἐκ Ϲ ἀσώματον τὸ πνεῦμα ὑπάρχει, ἐν τῷ σωματικῷ πυρὶ κρατηθήσεται;

ΠΕΤΡΟΣ.

Τούτῳ ἔνεκεν ἐν τοῖς ζῶσι τὸ ἀσώματον πνεῦμα ἐν τῷ σώματι κρατεῖσθαι, ὑπὸ δὴ τοῦ ζωοποιεῖ τὸ σῶμα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εαὶ τὸ ἀσώματον πνεῦμα πεῖζη κρατηθῆναι ἐν τῷ σώματι δωύασθαι ὅπερ ζωοποιεῖ, ἆρα τὸ αὐχὶ κακῶς κρατηθήσεται

θάπτειν βασανίσωσι, ἵνα θανατοῦσιν, ἀλλ' ἵνα τοῦ πυρὸς κρατηθῶσι τὸ πνεῦμα λίχνευμα, ἐπειδὴ ἐν τῇ βασάνῳ τοῦ πυρὸς ἔσονται, θεωρεῖν καὶ αἰσθάνεσθαι. τὸ δὲ πῦρ ἐκεῖνο ὅπερ ὑπομένει θεωρεῖν ἑστήκασι. γίνεται δὲ τοῦτο, ὥστε τὸ ἀσώματον εἶδος, τὸ ἀσώματον καταναῦσαι, καθάπερ ἐκ τοῦ πυρὸς τούτου τοῦ φερομένου ξύλου καὶ πέτρας ἀθεώρητος ἐν τῇ λογισμῷ ἀναβαίνει, ἵνα δὲ τοῦ σωματικοῦ πυρὸς ὁ ἀσώματος λογισμὸς φλεγόμενος τήκεται κατὰ τὸ ἡμῶν δυνατόν, ἐκ τῶν ἀγγελικῶν ῥημάτων ἀπόδειξαι πειράσομαι. οὐ μόνον δὲ ἡ ψυχὴ θεωρεῖν ὑπομένει τὸν ἀκάθαρτον, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ πείρας τοῦτο πάσχει. αὐτὸς οὖν ὁ ἀληθείας φωτὴλίλιχεν περὶ τοῦ πλουσίου, ὅτι ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. ὅτι δὲ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν τῷ πυρὶ κατεχώθη, σημαίνει λέγουσα οὕτως, ἐν τῷ ᾅδῃ ὑπάρχων, τὸν Ἀβραὰμ ἐθεώρησεν, λέγων· Πάτερ Ἀβραὰμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον τὸν Λάζαρον, ἵνα βάψας τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος δροσίσῃ μου τὴν γλῶσσαν, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. ἵνα οὖν ἁμαρτωλὸν πλούσιον ἐν τῷ πυρὶ κατακεκαυμένον ἡ ἀλήθεια λέγει, τίς τὸν σφόδρα, ὅτε τῶν ὑποδοκιμαζομένων, τὰς ψυχὰς ἐν τῷ πυρὶ κρατεῖσθαι ἀρνήσεται;

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἰδοὺ τῇ ἀπολογίᾳ ταύτῃ καὶ τῇ μαρτυρίᾳ εἰς πίστωσιν κλίνεται ἡ ψυχή. ἀλλὰ παράγομεν, πάλιν εἰς ψυχότητα ἐπιστρέφει. πῶς γὰρ ἀσώματον πρᾶγμα παρὰ σωματικοῦ εἴδους κρατηθῆναι καὶ βληθῆναι δύναται ἀγνοῶ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εἰπέ μοι σύ, τὰ ἀποσταλέντα πνεύματα, τὰ ἐκ τοῦ οὐρανίου δόξης ἐκπεφοιτηκότα, σωματικὰ ὑπάρχειν, ἢ ἀσώματα ὑπολαμβάνεις;

ΠΕΤΡΟΣ.

Τίς ψυχὴ λογιζόμενος, σωματικὰ ὑπάρχειν τὰ πνεύματα λέξει;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τὸ δὲ γεέννης πῦρ, ἀσώματον ὑπάρχειν λέγεις, ἢ σωματικόν;

ΠΕΤΡΟΣ.

Τὸ δὲ γεέννης πῦρ σωματικὸν ὑπάρχειν οὐκ ἀμφιβάλλω. ἐν ᾧ σώματα ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ κριθήσονται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τοῖς καταξίοις ἀληθῶς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ σωτηρίᾳ ἐρεῖ, ὑπάγετε εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐὰν οὖν ὁ διάβολος καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἀσώματοι ὄντες, τῷ σωματικῷ πυρὶ κριθῆναι μέλλουσι, τί θαυμαστὸν ἐὰν καὶ αἱ ψυχαὶ πρὸ τοῦ ἀπολαβεῖν τὰ σώματα, σωματικὸν κριτηρίου δύνανται αἰσθάνεσθαι;

ΠΕΤΡΟΣ.

Φανερᾶς οὔσης τῆς ἀπολογίας, οὐκ ὀφείλει τοῦ λοιποῦ ἡ ψυχὴ περὶ ταύτης τῆς ἐκζητήσεως διδάσαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἵνα μὴ καμάτου διδάξασι τῆς ἐργασίας τοῦ καμάτου προδήλως πίστωσιν ποιοῦμαι, ἐκεῖνα διηγούμενος, ἅπερ μοι εἰσὶ παρὰ πιστῶν ἀνθρώπων γνωριζόντα.

Ἐρώτησις εἰ μὴ θάνατον καθαρτικὸν πῦρ ὑπάρχει.

ΚΕΦ. ΛΗ'.

Ἰουλιανὸς ὁ διατρίβων τῷ δυσεσεβῶν ταύτης τῆς Ῥωμαίων ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, ἡ χάριτι χριστοῦ δουλεύω, ὅς ποτε πρὸ ἐτῶν ἐν τῇ ἀπίθανος, ἔτι μου ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπάρχοντος

ἦθος εἶχε συγχυτικὸν πρὸς μὲ παραβάλλειν, καὶ περὶ ὠφελείας ψυχῆς σωτυγχάνειν. οὗτος τοίνυν ἐν μιᾷ τῇ ἡμερῶν διηγήσατό μοι, λέγων. ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις θεοδωρίχου τοῦ ῥηγὸς, ὁ πατὴρ τοῦ ἁγιωτάτου αὐτοῦ ἐν σικελίᾳ τὴν οἴκησιν τοῦ παιδὸς ἐποιεῖτο. ὑποσρέφοντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ ἰταλίᾳ εἰς νῆσόν τινα τὸ πλοῖον προσώρμησε καλουμβρίᾳ λίμενι. αὐὴρ δέ τις τὸν μονήρη βίον ἐκεῖνα ἀσκῶν, ἐν δυνάμει ἔργων μεγίστων ὑπῆρχεν. ἐν ὅσῳ δὲ οἱ ναῦται τὰ ἐφόδια τοῦ πλοίου περιεποιοῦντο, ἔδοξε τῷ προλεχθέντι ἁγίῳ τοῦ ἁγιωτάτου αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον ἀπελθεῖν, καὶ ταῖς ἐκείνου δυνάμεσιν ἑαυτὸν παραβάλλειν. τοῦτον δὲ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος θεασάμενος, μὴ τὸ συμπυχεῖν αὐτοῖς περὶ ὠφελείας, προθυμούμενος καὶ τοῦτο, εἶπεν αὐτῷ ἅτε ὄπ θεοδώριχος ὁ ῥηξ ἀπέθανεν. αὐτοὶ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον, μὴ γένοιτο. ἡμεῖς ζῶντα αὐτὸν παρειλήφαμεν, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον περὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦ παρόντος ἠκούσαμεν. πρὸς οὓς ὁ τοῦ θεοῦ οἰκέτης πάλιν ἔφη. τῇ χθὲς γὰρ ἡμέρᾳ περὶ ὥραν ἐνάτην μεταξὺ ἰωαίτου τοῦ πάπα καὶ συμμάχου τοῦ παξίπιου, λυπούμενος, καὶ αὐτοπάθητος, καὶ τὰς χεῖρας δεδεμένος ἀπεικάσθη, ἐν τῇ γειτνιαζούσῃ νήσῳ τοῦ βουλκανίου ἐν τῷ ὑποχθονίῳ πυρὶ αὐτὸν ἐρρίφη. τοῦτο δὲ ἐκεῖνοι ἀκούσαντες, νουμηνιῶς τελοῦσι ἡμέραν ἐσημειώσαντο. ὑποσρίψαντες δὲ εἰς τελοῦσι ἰταλίαν, εὗρον ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ θεοδώριχος ὁ ῥηξ ἐτελεύτησεν, ἐν ᾗ τελοῦσι ἐκείνου ἔξοδον, καὶ τελοῦσι τὸ κρίσεως βάσανον ὁ τοῦ θεοῦ οἰκέτης διὰ τοῦ ἀποκαλύψεως ἐγνώρισεν. ἐπειδὴ δὲ ἰωαίτου τὸν πάπαν μεγάλως ἐκθλίβων, εἰς φυλακὴν ἐφόδιον. σύμμαχον δὲ τὸν παξίκιον ξίφει κατέσφαξε, δικαίως ὑπ' αὐτῷ ἐν τῷ πυρὶ βληθῆναι ἐφάνη, οὓς ἐν τῇ ζωῇ τάυτη ἀδίκως ἔκρινεν.

Περὶ τοῦ θανάτου ῥιπαράτου. ΚΕΦ. ΛΒ'.

ΕΝ ἀρχῇ τῶν χρόνων ἐν οἷς τελοῦ ἰσχύουσαν ζωὴν ἐπιθυμίᾳ πολλὴ ὡριζόμην, γέρων τις παῦλος ὀνόματι, καθ' ἑκάστην μοι ἐν ταῖς φιλίαις προσεκολλᾶτο. καὶ πάντων δὲ τῶν δυνατῶν τῆς πόλεως ταύτης φίλος ὑπῆρχεν, οὕτως μοι διηγεῖτο, λέγων. ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ γότθων, αὐὴρ τις ῥιπαράτος ὀνόματι, ἐν τῇ τοῦ θανάτου ὥρᾳ ἐλήφθη, ὅτι πολὺ καταχθονισμένος ἦν, ὥστε παρὰ πάντων νομίζεσθαι τελοῦ ζωντελοῦ αὐτοῦ πολὺ ἐκ τοῦ βάθους ἀναπαυόμενον, καὶ ἄψυχον αὐτοῦ τὸ σῶμα ὑπομένειν. πολλῶν δὲ πρὸς αὐτὸν συνελευθότων, ἅμα τῷ αὐτοῦ φαμιλίου, ὡς ἤδη τελευτήσαντα αὐτὸν, ἐπένθουν. ἄφνης δὲ αὐτοῦ ἀναπήδαντος, πάντων τοὺς κλαιόντων τὰ δάκρυα εἰς ἔκπληξιν μετεσράφησαν. ὁ δὲ ἀθανὴς, εἶπε. δεῖ τάχους παῖδα ὑποσείλατε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος λαυρεντίου, τῇ ἐπωνομαζομένῃ δαμάσου, ἥτις κτῆμα τοῦ ταύτῃ κτίσαντος, οὕτω κέκληται. ἵνα θεωρήσῃ τὰ περὶ πβρουρτίου τοῦ πρεσβυτέρου γένηται, καὶ ἀπολύσῃ τοῦ μιαιφόνου. οὗτος δὲ ὁ πβρούρτιος σωματικῆς ὑπεθυμίας πάντα δουλεύειν ἐλέγετο. τελοῦ γὰρ αὐτοῦ πολιτείαν καὶ τὴν διεξαγωγὴν τὰ ἤθη, καλῶς ὑπέλαβε φλωρέντιος, ὁ τοτὲ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὑπάρχων πρεσβύτερος. ἐν τῷ πορφυθέωνι τὸν παῖδα, διηγήσατο ὁ αὐτὸς ῥιπαράτος, ὁ ὡς ἑαυτὸν ἐπανελθὼν τὰ ἐθεάσατο ἐκεῖθεν ἔνθα ἀπολώλει. ἔλεγε γὰρ ὅτι μείζων συβὴ ξύλων ἐπίμπλη ὑπῆρχεν. ἀπενεχθέντος δὲ πβρουρτίου τοῦ πρεσβυτέρου, ἐν αὐτῇ ἐπεπόθη, καὶ πυρὸς ὑποβληθέντος, κατεκάη. ἐπῆρε δὲ συβὴ ξύλων ἡτοιμάζετο, ἧς πνοὴ κορυφὴν ἔσχε γῆς ἕως τοῦ οὐρανοῦ φαρατείνεσθαι ἐθεωρεῖτο. φωνὴ δὲ ἐλθοῦσα, εἴρηκε τίνος ὑπῆρχεν. τούτων τοίνυν ῥηθέντων, φαραχρῆμα ὁ αὐτὸς ῥιπαράτος ἀπέθανεν. ὁ δὲ παῖς ὁ πρὸς πβρούρτιον ἀποσταλείς, ἤδη λοιπὸν κἀκεῖνον ἀποθανόντα εὗρεν. ὅθεν περὶ τούτου φανερὸν καθέστηκεν, ὅτι ῥιπαράτος, εἰς τοὺς τόπους τῆς βασιλείων ἐχρεοῦτο ἀπελήφθη. καὶ ἃ πρὶν ἐθεάσατο ὑποσρίψας διηγήσατο, καὶ φαραχρῆμα ἀπέθανεν οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ἀκμὴν ὑπάρχοντας, ἵνα λοιπὸν ἐκ τῶν πονηρῶν ἔργων διορθωσώμεθα. ξύλα δὲ ἀζητούμενα ὁ ῥιπαράτος εἶδεν, οὐχ ὅτι παρὰ τῶν ἄδην ξύλα κρίνονται. ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐξηγηθῆναι τοῖς ζῶσιν εἶδεν ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ ἐμπυρισμοῦ τῶν σκωλήκων, ἐξ ὧν ἤθισεν τὸ πῦρ ἐξιφθῆναι παρὰ τοῖς σωματικοῖς ζῶσιν, ἵνα ἐκ τῶν γινομένων ἀκούοντες μάθωσι τὸ ὠφέλιμον καὶ περὶ τῶν ἀγγοουμένων φοβηθῶσι.

Περὶ τοῦ θανάτου κυριακλλίου, καὶ τοῦ ὅπως τὸ μῆνμα αὐτοῦ ἐνεπυρίσθη. ΚΕΦ. ΛΓ.

ΕΝ τῇ χώρᾳ τῆς βαλερίας, φᾶγμα παῦλος φοβερὸν συμβεβηκέναι, ὁ τῇ ζωῇ δὲ λαβίσσαιος μαξιμιανὸς διηγήσατό μοι, ὁ τοτὲ τοῦ συρακουσίων πόλεως ὑπάρχων ἐπίσκοπος. πρότερον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τοῦ ἰμοῦ μοναστηρίου γεγονὼς προεστώς. ἔλεγε δὲ οὕτως. ὅτι κυριάλλις τις ἐκεῖσε τῆς ἀγίας καὶ ἁγίας τοῦ πάσχα σαββάτου, θυγατέρα πνὸς νεωτέραν ὑπαρχούσαν ἐν τῷ βαπτίσματι ἐδέξατο. ὃς τις μὴ τελοῦ νηστείαν ἐν τῇ οἴκῳ αὐτοῦ ὑποστρέψας, σολλάς τε οἴκῳ μεθυθεὶς, καὶ αὐτελοῦ αὐτοῦ θυγατέρα μεῖναι μὴ ἑαυτῷ ἠπίστατο. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ, ὅπερ καὶ εἰπεῖν ἀθέμιτον ὑπάρχει, ταύτελοῦ διέφθειρε. πρωΐας δὲ ἡμούσης, αὐλὴν ὁ ἄθλιος καὶ ἀβλαβῆ ζῶσαν ἤρξατο, ἵνα εἰς τὸ λουτρὸν ἀπέλθῃ, δάκρυα ἐξὲ τοῦ ὕδατος καὶ ἡ ἁμαρτίας τὸν μολυσμὸν ἐκπλύνει. ἀπῆλθε τοίνυν καὶ ἐλούσατο. φόβῳ δὲ καὶ δειλίᾳ

συνέχετο

συνέχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπελθεῖν, ἐπειδὴ τὴν ἁμαρτίαν εἰς αὐτὴν εἰργάσατο. ἤρχετο δὲ πάλιν τοὺς αὐθρώπους, ἐὰν ἐν τοιαύτῃ ἡμέρᾳ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὴ ἀπέλθῃ. καὶ πάλιν ἐὰν ἀπέλθῃ τὴν κρίσιν τῆ θεοῦ ἐφοβεῖτο. ἐνίκησε τοίνυν ἡ τῆ ἀνθρώπων αἰσχύνη, καὶ ἐπορεύθη ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ. ζέμων δὲ ὁ διάβολος ἦεατο, καθ' ἑκάστην τὴν ὥραν ὑφορώμενος. πότε ποτὲ μάθῃ ἀκαθάρτῳ παραδοθῆ, καὶ ἀνώπιον πάντος τοῦ λαοῦ διαρρήξῃ. μὴ πολλοῦ δὲ φόβου τὴν λειτουργίαν πλήσας, καὶ μηδὲν ἰατρεῖον παθὼν ἑαυτὸν θεασάμενος, ἀγαλλιώμενος λοιπὸν ἐξῆλθεν. ὅθεν καὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἀμερίμνως ἐν τῆ ἐκκλησίᾳ ἀπῆλθε. καὶ ἵνα δὲ δεῖ ἐξ ἡμέρας ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀμεριμνείᾳ προέρχετο, νομίζων ὅτι τὴν αἰτίαν αὐτοῦ οὐκ ἐώρακεν ὁ κύριος, ἢ συγχώρησις, ὢν πλαγγχνος ὤν, συνεχώρησεν, ἐν δὲ τῆ ζ'. ἡμέρᾳ αἰφνιδίῳ θανάτῳ ἐτελεύτησε. τοῦ δὲ σώματος αὐτοῦ τῆ ταφῆ παραδοθέντος, μὴ χρόνου τινὰ πάντων θεωρούντων, ἐκ τοῦ μνήματος αὐτοῦ φλὸξ ἐξῆλθε, καὶ ὅτι τοσοῦτον τὰ ὀσᾶ αὐτοῦ κατέκαυσεν, ὥστε καὶ ὅλον τὸ μνῆμα καὶ τὴν γῆν τὴν περὶ αὐτὸ κεκμηρίλιθα καταφλέξαι. τοῦτο δὲ ὁ παντοδυνάμος θεὸς γενέσθαι ἠυδόκησεν, ὅπως δείξῃ τὴ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν τῷ κρυπῷ ὑπέμενεν, οὕτινος τὸ σῶμα ἡ φλὸξ κατέφαγε. καὶ ἵνα ἡμεῖς ταῦτα ἀκούοντες, τὸ ὑπόδειγμα φοβηθῶμεν, καὶ κατανοήσωμεν τί μέλλῃ ἡ ψυχὴ ζῶσα καὶ τοσοῦτο ὑπὲρ τὰ ἁμαρτίας αὐτῆς ὑπομένειν. ἐν ὅσῳ τοσούτου πυρὸς βασάνῳ καὶ τὰ αἰσθητὰ ἰσχὰ κατακαίονται.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ερώτησις ἐὰν οἱ δίκαιοι τοὺς δικαίους καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐν τῆ μέλλοντι αἰῶνι διαγινώσκουσιν.

ΚΕΦ. ΛΔ'.

ΓΝῶναι ἤθελον ἐὰν οἱ ἀγαθοὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐν τῆ βασιλείᾳ διαγινώσκουσιν. ὁμοίως δὲ πάλιν ἐὰν καὶ οἱ πονηροὶ τοὺς πονηροὺς ἐν τῆ βασάνῳ γνωρίζουσιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἡ λυτὸς δεξις, ἐξῆ τῆ διασοφῶν ῥημάτων ὧν αὐτὸς προέφημεν, τῆ φωτὸς λαμπρότερον δεδείκνυται. ἐρρέθη γὰρ, ὅτι τις ἄνθρωπος πλούσιος, ὅς τις ἐνεδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἑκάστην λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ὀνόματι λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἑλκωμένος καὶ τοῦτο, ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἐκ τῆ ψιχίων τῆ πιπτόντων ἐκ τῆ τραπέζης τοῦ πλουσίου, ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι, ἀπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. πρὸς δὲ τούτοις γέγραπται, ὅτι ἀποθανὼν λάζαρος, ἐβαστάχθη ὑπὸ τῆ ἀγγέλων, καὶ ἀπενίχθη εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀβραάμ. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ ἀβραὰμ ἐκ μακρόθεν, καὶ λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς φωνήσας, εἶπε. πάτερ ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῆ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ ἀβραάμ, τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῆ ζωῆ σου. καὶ λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. ὁ πλούσιος δὲ λοιπὸν, ἐλπίδα σωτηρίας μὴ ἔχων, ὅτι ἤδη ἴδιον σωτηρίαν ὑποσῴζει, οὕτω λέγων. δυσωπῶ σε πάτερ, ἵνα ἀποστείλῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς. ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τὸν βασάνου τούτου. διὰ τούτων οὖν τῆ ῥημάτων, φανερῶς δείκνυται ὅτι καὶ οἱ ἀγαθοὶ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ οἱ πονηροὶ τοὺς πονηροὺς γνωρίζουσιν. ἐὰν γὰρ ὁ ἀβραὰμ τὸν λάζαρον οὐδαμῶς ἐγνώριζεν, οὐδ' ἂν πρὸς τὸν πλούσιον ἐν ταῖς βασάνοις ὑπάρχοντα περὶ τὸν παρελθόντος αὐτῆ συμβίβης ἐδιήγειτο, φάσκων, ὅτι ἀπέλαβε τὰ κακὰ ἐν τῆ ζωῆ αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἐὰν οἱ πονηροὶ τοὺς πονηροὺς οὐκ ἐγνώριζον, οὐκ ἂν ὁ πλούσιος ἐν βασάνοις ὑπάρχων τῆ ἀδελφῶν αὐτοῦ δέοντων ἐμέμνητο. πῶς οὖν τοὺς παρόντας καὶ δῆλα τὰ γνωρίσαι, ὁ καὶ περὶ τῆ δέοντων μνημονεύσας, καὶ ὑπὲρ αὐτῆ παρακαλέσαι φρονήσας; ἐν τούτῳ δὲ τῷ πράγματι κἀκεῖνο δείκνυται, ὅπερ αὐτὸς οὐδαμῶς ἐπεζήτησας, ὅτι καὶ οἱ ἀγαθοὶ τοὺς πονηροὺς, καὶ οἱ πονηροὶ τοὺς ἀγαθοὺς γνωρίζουσιν. ἐποιεῖ γὰρ καὶ ὁ πλούσιος παρὰ τοῦ ἀβραὰμ ἐγνωρίζετο, πρὸς ὃν ἔφη ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῆ ζωῆ σου, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐλεικτὸς λάζαρος παρὰ τοῦ δοκιμασμένου πλουσίου ἐπεγνώσθη, ὃν δεσαλεῦσαι ἐδυσώπει, ἐξ ὀνόματος αὐτὸν καλῶν, καὶ λέγων. δεῦρο ἐλθὲ λάζαρε, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτῆ ὕδατος καὶ καταψύξει μου τὴν γλῶσσαν. ἐν ταύτῃ τοίνυν τῆ διαγνώσει τῆ ἀμφοτέρων μερῶν, τὸ δ' ἀνταποδόσεως μίγμα ἐπαυξάνει. ἵνα καὶ οἱ ἀγαθοὶ διπλοῦν χαρῶσιν, οἱ πρὸς αὐτοὺς μετ' ἐκείνων ἀγαλλιαμένους θεωροῦσιν, ὧν πρὸ ἠγάπησαν. οὕτω καὶ οἱ πονηροὶ μετ' ἐκείνων ταραχθῶσιν, οὓς πρὸ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ὁ θεὸς ἐβδελύξατο, αὐτοὶ δὲ τούτους ἠγάπησαν. ὅθεν οὐ μόνον αὐτοὺς ἡ ἰδία βάσανος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκείνων θέα δεῖ πλεῖον καταφλέξῃ. ἐν δὲ τοῖς ἐλεκτοῖς, καὶ ἑτερόν τι θαυ-

μασιώτερον συμβαίνει. ὅπου γὰρ μόνον ἐκείνους γνωρίζουσιν, οὓς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ἐγένωσκον, ἀλλὰ καὶ οὓς οὐδέποτε εἶδάσαντο, καθάπερ συνήθεις & γνωρίμους, οὕτως διαγινώσκουσι. θεώμεθα γὰρ τοὺς ἀρχαίους πατέρας ἐν ἐκείνῃ τῇ αἰωνίᾳ κληρονομίᾳ, οὐκ ἴσοντας αὐτοῖς ἄγνωστοι ὄντες τῆς θείας, οὐδὲ ἐν τῇ τῶν ἔργων μιμήσει ὄντες ἀγνώριζον. διὰ τοῦτο γὰρ ἐκεῖσε πάντες κοινῇ τὴν λαμπρότητα τοῦ θεοῦ θεωροῦσιν, τί ὄζει ὄπερ οὐ γινώσκουσιν, ἵνθα πάντα γινώσκοντα τὰ φαῦλα γινώσκουσιν;

Περὶ τοῦ θαυμασμοῦ τοὺς προφήτας ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ.
ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'.

Ἀνήρ τις τῶν ἡμετέρων πάνυ ἐπαινετῆς πολιτείας, πρὸ ταύτης τῆς τελευτῆς μίλλων τελευτᾶν, καθώς τινες διέλαβεν, ἐκεῖσε τότε παρόντες, μαρτυρεῖσιν. ἐν τῇ ὥρᾳ & ἐξόδου αὐτοῦ ἐλθὼν, ἰωνᾶ τὸν προφήτην, ἅμα ἐζεκιὴλ καὶ δανιὴλ ἐθαύμασεν, καὶ τούτους ἐξ ὀνόματος κυρίους ἑαυτοῦ καλεῖν ἤρξατο. τούτοις δὲ τοῖς πᾶσιν ἀπανίμων, πρὸς τοὺς παρεστηκότας αὐτῷ ἔλεγεν, ὅτι οὗτοί μοι πρός με ἐλήλυθασι. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, φωνὴ φαίνεται, ἐκ & σαρκὸς ἐξῆλθεν. ὅθεν & ἐν τούτῳ φανερῶς δείκνυται ὁ ποιὰ ἴσει διάγνωσις ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀφθάρτῳ ζωῇ ἐν ᾗ ὁ ἀνὴρ οὗτός ἐστιν, ἐν τῇ φθαρτῇ ταύτῃ σαρκὶ ὑπάρχων, τοὺς ἁγίους προφήτας, οὓς οὐδέποτε εἶδεν, ἐγνώρισεν.

Οτι ἄγνωστοί εἰσιν αἱ ψυχαὶ πρὸς ἀλλήλας, καὶ περὶ ἀντιποδότας ἀγαθῶν τινων καὶ πονηρῶν. καὶ περὶ τοῦ θανάτου ἰωαννου καὶ οὔρου καὶ δι' μορφίου καὶ σιφαίου.
ΚΕΦ. ΛϚ'.

Πολλάκις συμβαίνει & ψυχῆς ἐξερχομένης, ἐκείνους διαγινώσκειν, μεθ' ὧν μέλλει ἅμα & τῷ πάσματος ἰσότητος, ὡσαύτως δὲ καὶ ἅμα τῷ κατορθωμάτων ἐν μιᾷ μονῇ ἀριθμεῖσθαι. ὅθεν περὶ τούτου, ὁ τῇ ζωῇ διλαβέστατος αἰὴρ ἐλευθέριος ὁ πρισβύτερος, περὶ οὗ ἐν τῷ προλαβόντι βιβλίῳ πολλὰ διηγησάμην, ἔλεγεν. ὅτι ἐν τῷ ἑαυτοῦ μοναστηρίῳ γνήσιον ἀδελφὸν εἶχεν, ἰωάννην τῷ ὀνόματι. ὃς τις μέλλων τελευτᾶν, πρὸ δεκαπεντεμήρων τοῦ ἑαυτοῦ ἔξοδον τοῖς ἀδελφοῖς προεμήνυσεν. ψηφίζων δὲ καθ' ἡμέραν τὰς παροιχομένας ἡμέρας, πρὸ ξ' ἡμερῶν & κλίσεως αὐτοῦ, τῷ πυρετῷ συνεχίσθη, εἰς δὲ τοῦ ὥραν τοῦ θανάτου ἐλθὼν, τῷ θείων μυστηρίων μεταλαβὼν τοῦ ἀσωμάτου σώματος καὶ αἵματος. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καλέσας, ἐνώπιον αὐτοῦ ψάλλειν ἐκέλευσεν. ὃς ἀπροφασίστως τὸ προσῆκον αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ ὑποβαλὼν, λέγων. αἰσχύνομαί σε πόλεως δικαιοσύνης εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς, ἐξομολογήσομαί σοι κύριε. αὕτη ἡ φύλη τοῦ κυρίου, δικαίοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. ἐν δὲ τῷ ψάλλειν ἐνώπιον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς. αἴφνης φωνὴν προσενέγκας, ἔκραζε, λέγων. οὗτος, ἐλθὲ, τοῦτο δὲ εἰπὼν, παρέθυ ἐκ τοῦ σώματος ἐξῆλθε, τὸν ἑπτακὶς ζωὸν τελειώσας. ἐθαύμασαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ περὶ τούτου μὴ γινώσκοντες τὸ ὁ ἀδελφὸς τελευτῶν ἔκραζε. τούτου δὲ θανέντος, μεγάλη λύπη ἐν τῷ μοναστηρίῳ γέγονεν. μῦ δὲ ἡμέραν τεταρτίαν, ἐπαναγκὶς τῆς ἀδελφοῖς ὑπῆρχε περί τινος πράγματος ἐν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ ὄντος εἴλαι ἐκ μήκους αὐτῷ διακειμένῳ. πορευθέντων τούτων ἐκεῖσε τῷ ἀδελφῶν, πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ μοναχοὺς, τεθλιμμένους πάνυ εὗρον. ἀνακρίνοντες δὲ αὐτοὺς τίνος ἕνεκεν ἐν τοιαύτῃ λύπῃ ἑαυτοὺς κατηχθίνισαν, ἀπεκρίθησαν, λέγοντες. τέως κατέλυσεν τοῦ τόπου τούτου σκάζομεν. εἷς γὰρ ἀδελφὸς οὕτως ἡ πολιτεία ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἡμᾶς ἐκράτει. τετάρτη σήμερον ἡμέρα ὑπάρχει, ὅτι ἐκ τοῦ φωνὴς τούτου ὑπεχώρησεν. οἱ δὲ παρακληθέντες ἀδελφοὶ πανοικεσίᾳ ἐρωτήσαντες τὸν ἐλέγετο, ἀπεκρίθησαν, οὐδέν. ἐπὶ λεπτοῦ δὲ καὶ τέως & κλίσεως αὐτοῦ ὥραν ἐπιζητήσαντες, εὗρον ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ ἐξῆλθε τοῦ σώματος. ἐν ᾗ ὥρᾳ ἑαυτοῦ τοῦ παρ' αὐτοῖς τελευτήσαντος γέγονε κλῆσις, ἐξ οὗ πράγματος ἐδείκνυται, ὅτι τῷ ἀμφοτέρων ὅμοιον ὑπῆρχεν ἐν δικαιοσύνῃ τὸ ἀξίωμα. ὅθεν καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐν μιᾷ μονῇ ὁμοθυμαδὸν ζῆσαι, οὓς καὶ ὁμοθυμαδὸν σωθῆναι ἐκ τοῦ σώματος ἐξελθεῖν. οὐδὲ τοῦτο δὲ παρασιωπήσω, ὅπερ σωθῆναι με γνῶναι περί τινος γείτονός μου, ὅτι μου λαϊκοῦ ὑπάρχοντος, καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ μου οἴκῳ τῷ ἐκ παζαπῆς κληρονομίας μοι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει περιλθόντι κατοικοῦντος. χήρα γὰρ γυνή τις ὀνόματι γάλλα, πλησίον μου οἰκοῦσα, υἱὸν εἶχε νεώτερον, ὀνόματι δὲ μέρφιον, οὐ μικρὸν δὲ ταύτης κατώκει τις ὀνόματι σίφανος, ὀπίσω ἐν τοὐμπροσθεν ὑπάρχων. ὁ δὲ πρωϊζθεὶς δὲ μόρφιος νόσῳ περιπεσών, εἰς τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἦλθε. παῖδα δὲ προσπαλισάμβους, ἐπέβλεψεν αὐτῷ, λέγων. ἄπελθε ἐν τάχει καὶ εἰπὲ τῷ σιφάνῳ ἵνα σωτόμως ἔλθῃ, ὅτι ἰδοὺ τὸ πλοῖον ἕτοιμόν ἐστιν, ὀφείλοντας ἡμᾶς ἐν σικελίᾳ ἀπαγαγεῖν, ὁ δὲ παῖς νομίσας ὅτι ἐκ & ἀθεσείας παραφρόνησεν, καὶ ἐξετοῦτο παραλαβεῖ, ὑπακούσας αὐτῷ οὐδαμῶς ἠβούλετο. ἐκεῖνος δὲ σφοδρότερος ἐπέμενε, λέγων. ἄπελθε καὶ μὴ μύσυσον αὐτῷ ὅπερ λέγω. ἀκμὴ γὰρ οὐ παραφρονῶ. ἐξῆλθε τοίνυν ὁ παῖς, ἵνα πρὸς τὸν σίφανον ἀπέλθῃ. ἀπερχομένου δὲ αὐτοῦ, μέσον & ὁδοῦ, ἀπήντησεν αὐτῷ τις, καὶ τοῦτον ἠρώτησε, λέγων, ποῦ ἀπέρχῃ. ὁ δὲ παῖς διακριθεὶς, εἶπε. πρὸς σίφανον

τὸν

τὸν ὀπίσω παρὰ τοῦ κυρίου μου ἀπέρχομαι· ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη. ἐξ αὐτοῦ ἤρχομαι· ἀλλ' ἐνώπιόν μου τῇ ὥρᾳ ταύτῃ ἐτελειώθη. ὑποστρέψας δὲ ὁπαῖς πρὸς δύ μόρφιον τὸν κύριον αὐτοῦ· καὶ κἀκεῖνον λοιπὸν καταθανάτα δύρι. τοῦτο δὲ γέγονεν, ἵνα ἕτερος μίσθον τὴν ὁδοῦ ἐν ὑπαντήσει τοῦ σαμδὲς ἡμῖπαι, ϵ οὕτως ὑποστρέψῃ. ἵνα ἐκ τοῦ μίξου τοῦ δέγκτματος διχθῇ, ὅπι ἐν μιᾷ ῥοπῇ οἱ ἀμφότεροι αὐτῇ κλυθέντες, ἐτελειώθησαν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Φοβερόν ἐστιν ὄντως ταῦτα τὰ λεγόμενα. ἀλλ' αἰτῶ σε, δέκτη τὴν ψυχῆς ἐξερχομένης πλοῖον αὐτῇ ἐφάνη, καὶ δέκτη ἐν σκιλίᾳ ἑαυτὸν ἀποκυβιῶσαι ὁ πλούτων προῆκτο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἡ ψυχὴ οὐ δίναται πλοίου ἐξερχομένου τοῦ σώματος, οὐκ ἔστι δὲ θαυμαστὸν ἐαὶ ἔτι ἐν σαρκὶ αὖθρωπος ὑπάρχων, ἐκεῖνο αὐτῇ δέχθῇ, ὅπερ ἔθος ἔχει σωματικῶς θεωρεῖν, ὥστι δοθῆναι αὐτῇ δύναγῶναι, ὅτι ἡ ψυχὴ πνευματικῶς ἀποκυβιῶσαι δύναται. ὅτι δὲ ἐν σκιλίᾳ ἑαυτὸν ἀποκυβιῶσαι ἔφη, τί ἕτερον νοηθῆναι δύναται, εἰ μὴ ὅτι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τόπους ἐν ἐκείναις ταῖς νήσοις τὸ βασανιστὸν πῦρ ἐκφαινόμενον θεωρεῖται. καθὼς γὰρ οἱ γινώσποντες διηγοῦνται τὴν κόλπων αὐτοῦ ὑπερκχόμενον τὸ πῦρ καθ' ἡμέραν ὑπερπυξάνει. ὅθεν λοιπὸν τοῦ πλήρους τοῦ κόσμου πλησιάζοντος, ἀσφαλῶς δέκτυται. ὅτι ὅσον τὴν φλεγομένων πλῆθος πρὸς ἑαυτὸ τὸ πῦρ δέκτσωκάγει, τοσοῦτο καὶ τὴν βασανίων οἱ τόποι, ὅλοι πλέον αὐξανόμενοι, θεωροῦνται. τοῦτο δὲ ὁ παντοδύναμος θεὸς εἰς διόρθωσιν τῆς ζώντων ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ δέδεκται ἠθέλησεν. ἵνα τοὺς λογισμοὺς τῆς ἀπίστων πληροφόρηση τὴν μὴ πεσδύντων ὑπαρχεῖν τὰ τοῦ ᾅδου κριτήρια. ὅθεν καὶ τοὺς τῆς βασάνων τόπους θεμελίωσε πεποίηκε, οὓς πρὶν ἀκούοντες, πεσδύτων οὐκ ἠβούλοντο. ὅτι δὲ οἱ ἐκλεκτοὶ, ὧν ὁμοία ἡ ἐργασία ἐν τῷ ἀγαθῷ γένει κοινοτέρους τοὺς τῆς καπαύσεως τόπους ἀπολαμβάνουσιν, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀποδοκιμασθέντες τοὺς τῆς κολάσεως τόπους ἵνα κἂν τὰ παραδείγματα μὴ ὑπῆρχον, αὐτὸς τῆς ἀληθείας χρεισοῦ τὰ ῥήματα ἡμᾶς πληροφορῶσι. περὶ μὲν γὰρ τῆς ἐκλεκτῆς ἐν τῷ δ' ἀγγελίῳ λέγει. ἐν τῇ οἴκῳ τοῦ πατρός μου πολλαὶ μοναί εἰσιν, ἐαὶ οὐδὲ πάντες ἐν ἐκείνῃ τῇ αἰωνίᾳ μακαριότητι, ὁμοίως τὰ τῆς αὐταποδόσεως ἐλάμβανον, μία μονὴ ἔχει ἔτι, ἢ περ πολλαί. πολλαὶ οὖν μοναί εἰσιν ἐν αἷς καὶ κατ' ἀξίαν οἱ ἐκλεκτοὶ δέγκτμηθέντες ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης αὐτῆς, κοινωπόρως ἀγαλλιάσονται. τὸ δὲ καὶ αὖθ' ὁμοίαν παῖτας λαβεῖν τοὺς ἐν ταῖς πολλαῖς μοναῖς δέγκτμηθέντας, δῆλοί ὅτι μία ἔστιν ἡ μακαριότης, ἣν ἐκεῖσε παῖτες λαμβάνουσι. παραλλαγμένως δὲ τῆς αὐταποδόσεως ἡ ἰσότης ἧς δι' ἔργων δέχθρων δέπτυγχάνουσι. τὴν δὲ τῆς κρίσεως ἡμέραν δῆλον ὁ κύριος, ἔλεγε τότε ἐρῶ τοῖς θερισταῖς. συνάξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια. καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι. οἱ θερισταὶ οὐκ ἄγγελοι τὰ ζιζάνια εἰς δέσμας δίδουσι πρὸς τὸ κατακαῦσαι. τουτέστι, τοὺς ὁμοίους, μὴ τῆς ὁμοίων ἐν ταῖς βασάνοις ζόφῳ τύουσιν, ἵνα οἱ ὑπερήφανοι μὴ τῆς ὑπερηφάνων, οἱ πονηροὶ μὴ τῆς πονηρῶν. οἱ φιλάργυροι μὴ τῆς φιλαργύρων, οἱ ψεῦσαι, μὴ τῆς ψευδῶν, οἱ φθονεροὶ μὴ τῆς φθονερῶν, οἱ ἄπιστοι μὴ τῆς ἀπίστων κατακαῶσι. περὶ γὰρ τούτου ἐρρέθη, ὅτι οἱ ἄγγελοι τὰ ζιζάνια εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι δεσμοῦσιν. ὥστε τοὺς ἐν ταῖς πλάσμασιν ὁμοίως ἁμαρτήσαντας, ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς τῆς βασάνων τόποις ὑπὸ τῆς ἀγγέλων ἀποκυβιῶσαι.

ΠΕΤΡΟΣ.

Περὶ τῆς ἐξαίφνης ἁρπαζομένων ψυχῶν καὶ πάλιν δέπιστρεφομένων.

ΚΕΦ. ΛΖ'.

Πρὸς τὰ ἐκζήτησιν τὴν ἱρωτήσεώς μου ἡ πληροφορία δέχθη τὴν δόκησιν ἀπεδέχθη. ἀλλ' αἰτῶ τί ἐστι τοῦτο, ὅπερ πολλοὶ ὡς ἐν πλάνῃ ἐκ τοῦ σώματος ἁρπάζονται, καὶ ὥσπερ ἄψυχοι ῥιμόμενοι, πάλιν ὑποστρέφουσι, καὶ λέγουσιν ἀκούσαι ὅτι οὐκ ὑπῆρχεν οὗτος ὁ δέκτσασθαι εἰς ἀποκυβιῶσαι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τούτου γινομένου πέρι, ἐαὶ καλῶς νοηθῇ, οὐχὶ πλάνη, ἀλλὰ νουθεσία ὑπάρχει. ἡ γὰρ τοῦ θεοῦ δύναμις, δέκτη μεγίστως ἐλέους δωρεὰν οἰκονομικῶς τοῦτο ποιεῖ. ὥστι πολλοὺς μὴ τὴν ἔξοδον πάλιν ἐν τῷ σώματι ὑποστρέψαι, ἵνα τὰς τοῦ ᾅδου βασάνους, ἃς πρὶν ἀκούοντες οὐκ δέκτσθυσαν, μᾶλλον θεωροῦντες φοβηθῶσι. μοναχὸς γάρ τις ἐλλιρικιανὸς τῆς ὀνόματι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει σοὶ ἐμοὶ ἐν τῷ μοναστηρίῳ δέγων, διηγήσατό μοι. ὅτι ἐν τοῖς χρόνοις ἐν οἷς ἀκμὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ δέζων, τοῦτο ὅπερ διηγεῖτο

γείτο

γεῖτο μιμάσθαι. ἔλεγε γάρ, ὅτι μοναχός τις πέζος ὀνόματι ἐκ τῆς χώρας τῆς Ἰβηρίας ὁρμώμενος, ἡ ἱερὰ μοναχῶν ὀνόματι Ἰβάτα προσκληθεὶς, ἐν τόπῳ ἐρήμῳ κατάλυσιν κατώκει. παρ' αὐτοῦ οὖν διηγουμένου μεμάθηκεν. ὅτι πρὸ τοῦ τὴν ἔρημον αἰτήσασθαι, ἀδελφίας αὐτῷ ἐπελθούσης, ἀπέθανε. παράυτα δὲ πάλιν ἐν τῷ σώματι ἀποδοθεὶς, τὸ τοῦ ᾅδου βάσανα καὶ ἀμέτρητους τόπους φλογὸς ἱκανὰς ἔλεγε. καί τινας τοῦ κόσμου τούτου διωκάσας ἐν τῇ αὐτῇ φλογὶ κρεμαμένους θεωρῆσαι διαβεβαιοῦτο. ἐν ὅσῳ δὲ λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὀλίγον τῷ ἐκεῖσε ῥιφῆναι ἀπωλίχθη, ἄφνω ἄγγελον ἀσραπούσης θέας ὑπαφθῆναι ἔλεγεν. ὃς τις τοῦτον ἐν τῷ πυρὶ ῥιφῆναι ἐκώλυσεν. πρὸς αὐτὸν δὲ εἶπεν. ἄπελθε καὶ βλέπε πῶς μέλλεις μεταπαῦσθαι προσέχων ἑαυτῷ, ζῆσαι μετὰ δὲ ταῦτα τῇ φωνῇ, κατ' ὀλίγον τῷ μελῶν αὐτοῦ ἀναζώντων ἐκ τοῦ ὕπνου τοῦ αἰωνίου θανάτου ἐξυπνηθείς, πάντα τὰ περὶ αὐτὸν γεγονότα διηγήσατο. τοσαύτας δὲ μετέσχετο ἡσυχίας καὶ ἀχρυσπάσιας ἑαυτὸν ἐκδόντος ὀξὺ τὸ ἐωρακέναι καὶ φοβηθῆναι αὐτὸν τὰ τοῦ ᾅδου βάσανα, ὥστε κἂν ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ἡσύχαζεν, ἡ πολιτεία ἐλάλει. οὕτω τοίνυν τῇ θαυμασῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπράχθη, ἵνα μὴ αἰωνίως ἀποθάνῃ. ἐπεὶ οὖν ἡ ἀνθρωπίνη παρδία σφόδρα βαρείας σκληρότητος ὑπάρχει, ἴσως κἂν αὐτὴ τῷ βασάνων ἡ ὀκδοχὴ πρὸς μετάνοιαν αὐτοὺς ὀπερείψῃ. καὶ εἴφανος δὲ ὁ λλούγριος, ὃν αὐτὸς καλῶς ἔγνως περὶ ἑαυτοῦ μοι διηγήσατο. ἔλεγε δὲ οὗτος, ὅτι ἐν κωνσταντινουπόλει ἀπέλθοντός μου. καὶ ὀξὺ πρᾶγμα τὴ ἐκεῖσε μου βραδυπάτος, νόσου σωματικῆς ἐπελθούσης, ἀπέθανε. ἰαζοῦ δὲ καὶ ποιμνταρίου ζητηθέντων ὀκδοχὴ τῷ αἰσθέσθαι καὶ συμπαθῆσαι αὐτὸν, οὐδαμῶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναθῆναι ἠδυνήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπελθούσης, ἔλεγε τὸ σῶμα ἄπαφον, ἀναστηθῆναι δὲ εἰς τοὺς τόπους τοῦ ᾅδου ἔλεγε, καὶ πολλὰ θεάσασθαι, ἅπερ πρότερον ἀκούων, οὐκ ὀπίσθησε. ὡς δὲ πρὸς τὸν προκαθιζόμενον ἐκεῖσε ἄρχοντα ἐπαρουσίασε, παρ' αὐτῷ οὐκ ἐδέχθη, ὥστε εἰπεῖν αὐτὸν οὐχὶ τοῦτον, ἀλλὰ εἴφανον τὸν χαλκέα ἀγαγεῖν ἐκέλευσα. ὃς τις ἀθέως ἐν τῷ σώματι ἀπεράφη, καὶ εἴφανος ὁ χαλκεὺς ὁ πλησίον αὐτοῦ κατοικῶν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀπέθανεν. οὕτως οὖν ἀληθινὰ ὑπάρχει τὰ ῥήματα ἅπερ ἤκουσε ὀπίσθη. ἰώνα τὸ ἡμόμβρον περὶ τοῦ θανάτου εἰφάνου τοῦ χαλκέως ἐδέχθη. πρὸ ζ ἡμέρας τούτου ἐν τῷ λοιπῷ τῷ ταύτῃ τῇ πόλιν ἐν συμφορᾷ σφοδροτάτῃ δεῖ τοῦ θανατικοῦ ἀοίκητον ποιῆσαι, σωματικῇ θεωρίᾳ εἶδε οὐρανόθεν ἐρχόμενα, καὶ ἵνα ἕκαστον κρούοντα ἐθεωρεῖτο. ἐν ᾧ καὶ ὁ προλιχθεὶς εἴφανος ἀπέθανε. γραπώτης δέ τις ἐν ταύτῃ τῇ ἠμέρᾳ πόλει ἐκ τῆς συμφορᾶς τοῦ αὐτοῦ θανατικοῦ κρουθεὶς, ἐτελεύτησε. τὸ δὲ τούτου σῶμα ἄψυχον ἔκειτο. δεῖ τάχους δὲ πάλιν ἡ ψυχὴ ὑποστρέψασα ἐν τῷ σώματι, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν ἄπερ ἑώρακε διηγεῖτο, ὥστε πολλοῖς κατάδηλον τοῦτο γενέσθαι. ἔλεγε δὲ οὕτως ὅτι γέφυρα ὑπῆρχεν, ὑφ' ἣν ζῖφος καὶ ἀμβλυωπία, δυσωδέστατος αὐτύπυος, καὶ ὁμίχλη ἐκφερομένη περὶ αὐτὴν ἐθεωρεῖτο. ποταμὸς δὲ κάτωθεν αὐτῆς ὑπέρρεεν. ἔμπροσθεν δὲ τῆς γεφύρας λιβάδες χλοάζοντα ὑπῆρχον ἐξαίσια, βοτάναις διωδεκάταις καὶ ἄνθεσι ποικίλοις κοσμούμεναι. λαχανομωσῶν δὲ ἀνδρῶν συμπόσια ἐν αὐτοῖς ἐθεωρεῖτο. τοσαύτη δὲ ὁσμὴ διωδίας ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ὑπῆρχεν, ὥστε τοὺς ἐκεῖσε ἐστεφανωμένους, καὶ κατοικοῦντας, ἐκ τῆς ὀσφρήσεως τῆς αὐτῆς διωδίας χορτάζεσθαι. ἐκεῖ μονὰς ἑτέρου μείζονος φωτὸς γέμουσα. οἷος δὲ θαυμαστῆς διαπρεπείας ἐκεῖσε φοδομεῖτο, ὅσις χρυσοῖς βισάλοις ἐφαίνετο κπζόμενος. τίνος δὲ ἦν, γνῶναι οὐκ ἠδυνήθη. καὶ ἐπαίω δὲ τῆς τοῦ προλιχθέντος ποταμοῦ πλεῖσαι μονὰι ὑπῆρχον. ἀλλά πισιν ἐξ αὐτῆς αἰσχρομένη ἡ ἰωδία καὶ ἡ ὁμίχλη προσύγγιζι πισὶ δὲ, οὐδαμῶς. εἰς δὲ τὸν προλιχθέντα γέφυραν ἦν δοκιμασία. ὃς τις γὰρ τῆς ἀδίκων διαπράσας ἤθελεν ἐν τῷ σποτεινῷ καὶ δυσωδεστάτῳ ποταμῷ ὠθούμενος ἐβάλλετο. οἱ δὲ δίκαιοι ἐν οἷς πᾶσμα οὐκ ἦν, ἀμερίμνῳ καὶ ἐλαθηρίῳ ποδὶ διαπράσσοντο, καὶ εἰς τοὺς ἰωδεστάτους τόπους ἀπήρχοντο, ἐκεῖ πίζον τὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς φαμιλίου μείζονα, τὸν πρὸ τῆς πεζαιτίας ταύτης πελαθήσαντα, κατακίφαλα κρεμάμενον ἐν τοῖς φοβεροῖς τόποις ἐκείνοις θεάσασθαι ἔλεγε μεγάλῳ βάρει σδήρου δεδεμένον. ἐρωτήσαντος δὲ αὐτοῦ, διατί τοῦτο ὑπομένει, ταῦτα ἀκηκοέναι ἑαυτὸν ἔφασκεν, ἅπερ καὶ ἡμεῖς γινώσκομεν, οἵτινες αὐτὸν ἐν τούτῳ τῇ ἐκκλησίᾳ παρ' ἐκεῖνο ἐγνωρίσαμεν, καὶ τὰς αὐτοῦ μνημονεύομεν πράξεις. ἐρρέθη δὲ ἐν αὐτῇ ὅτι διὰ τοῦτο ταῦτα ὑπομένει. ἐπειδὴ γὰρ ἐν αὐτῇ διὰ πᾶσμα δουῶναι τινὶ πληγὰς ἐκελεύετο, πλειόνως μᾶλλον ἐκ τῆς ὠμοτάτης ὀπιθυμίας, ἅπερ δὲ ὑπαχολῶ ἐδούλευε. ταῦτα δὲ ἔτως ἔχειν πάντες οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν ὀπίσανται. ἐκεῖσε δὲ καὶ πρεσβύτερόν τινα ξίνον ἐωρακέναι ἔλεγεν. ὃς τις ἐν τῇ προλιχθείσῃ γεφύρᾳ ἐλθών, τοσαύτῃ παῤῥησίᾳ δι' αὐτῆς διῆλθεν, ὅση καὶ ἐνθάδε ἀκηραιότητα ἔζησεν, εἰς δὲ τὸν αὐτὸν γέφυραι καὶ εἴφανον, ὃν προείρηκα γνωρίσαι ἔφασκε. τούτου δὲ παράσαι θελήσαντος, ὁ τοὺς αὐτοῦ ὠλίθησε, καὶ ἀπὸ μίσου τοῦ σώματος ἔξω τῆς γεφύρας ἐκρίματο. φοβεροὶ δέ τινες ἄνδρες ἐκ τοῦ ποταμοῦ, τοῦτον αἰσιάζουσι, ἀπὸ τῶν μηρῶν κάτω ἴσουρον. ἕτεροι δὲ δι' ὀχειμοτοιῶτες καὶ περικαλλεῖς ἄνδρες ἀπὸ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ τοῦτον αἴω ἴσουρον. ἐν ὅσῳ δὲ αὐτὸν ἡ πάλη ἐφράττετο, τῶν ἀγαθῶν στοιμάτων ἄνω. τῶν δὲ πονηρῶν κάτω, ὁ ταῦτα θεωρῶν, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ὑπέστρεφε, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ εἰς τέλος γέγονεν οὐδαμῶς ἔγνω. ἐν τῷ πράγματι οὖν τούτῳ περὶ τῆς αὐτῆς εἰφάνου ζωῆς δέδοται νοῆσαι, ὅτι τὰ κακὰ τῆς σαρκὸς ματὰ τῷ τῆς ἐλεημοσύνης ἔργων πάλιν συνεκρότησαν. ἐν ᾧ γὰρ ἀπὸ τῶν μηρῶν κάτω ἰσύριτο, ἀπὸ δὲ τῶν βραχιόνων ἄνω, φαιρὸν λίαν καθίσπεν, ὅτι τὸν μὲν ἐλεημοσύνῃ ἠγάπησε. τῇ δὲ τῆς σαρκὸς παθῶν, ὁλοκλήρως οὐκ ἀπέσχε. διὸ κάτω ἰσύριτο.

τῇ οὖν

τὴ σωὲ κρυπτὴ τ θεῶ ἐπόησ ἐγνωρισμένον ὑπάρχει τ ἐν αὐτῳ ἐνέκησεν. ἐπεὶ ℭ ἡμᾶς ℭ αὐτὸν τὸν ταῦτα θεασάμενον ℭ ὑποσρίψαντα πάλιν λανθαν τ περὶ αὐτῦ ἐχθίω δίκην) δὲ περὶ τ αὐτῦ εφαίν, καθὼς αἰωνίῳ δικηνσάμεν, ὅτι ℭ μὴ τὸ θεάσασθ αὐτὸν τοὺς τ ᾅδ ε τόπους, ℭ ὑποσρίψαι ἐν τῳ σώματι, ὐδ ἀμᾶς τὸν ἑαυτῦ ζωὸν ὁλοκλήρως διωρθώσαλο. ὅς τις μὴ πολλὺς χρόνους ἐν τῇ παλῃ τ ζωῆς ℭ τ θανάτ ἐκ τῦ σώματος ἐξῆλθεν. ὅθεν ἐν τούτῳ τῳ πράγματι φανερῶ). ὅτι τὰ τ ᾅδ ε βάσανα ὑπολυκύμβα ποὶ μὴν, εἰς ἀσφάλειαν, ποὶ δὲ εἰς περισσοτέραν κατάρισιν γίν). ἵνα οἱ μὲν διορήσαντες τὰ κακὰ φοβηθῶσιν. οἱ δὲ ἐχθρῦ τὸ ὑπὲρ πλεῖον καταδικασθῶσιν. ὅτι οὔτι θεασάμενοι ℭ γνωρίσαντες τὰ τοῦ ᾅδ ε βάσανα ἑαυτοὺς διορθώσαντο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τί ὄζει τῦτο αὐτῶ σε, ὅτι ἐν τόποις τραχέσις, καὶ δ' ὑδρίας τος, οἶκος τινὶ κλιζόμενος βισέλοις χρυσοῖς ἐθεάθη. γλυκύ μοι γὸ φαίνεται σφόδρα ἐαν πιεύωμεν, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ζωῇ παλὺν μᾶλλον τοιούτων ἔχομεν διαθέσεις.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τὸς ὑμᾶς τὰς φρένας τ τοῦ ἐπολαμβάνει. ἐκ δὲ τούτου τ ἐκεῖσε δεχθέντος φανερῶς δὲ ὅσαι τοῦσαν πόαι ἐργασίαι ἐνταῦθα ἐργάζεται ἐκεῖνος ἢ ἡ μονὴ ταύτη οἰκοδομῦτο. ἐπειδὴ γὸ τὸ τ αἰωνίου φωτὸς δῶρον τῇ τ ἐλεημοσύνης δίχα δόσει τινὶ προαπορίζεται, ὅτι χρυσίῳ τίνι ἑαυτοῦ οἰκοδομῇ μοῦνον ὁ τοιοῦτος. ὅπερ δὲ τίνι μηδὲν αὐτέρῳ δίφυγε, οὐ καλὸν παρασιωπῆσαι. ὁ γραπώτης γὰρ ὁ ταῦτα θεασάμενος, ἔλεγεν ὅτι τὰ αὐτὰ χρυσᾶ βίσελα εἰς τίνα τ οἶκου οἰκοδομὴν γίροντες ℭ νώτροι, κόραί τε ℭ παῖδες παρίφερον. ὅθεν δίκνυται ὅτι αὐτοὶ οἱ τίνι ἐλεημοσύνῃ παθόντες ἐνταῦθα, οὗτοι ἐργάται ἐκεῖσε εἶ) ἐθεωρῶντο.

Περὶ Διουσδίδ τοῦ τζαγγαρίου.
ΚΕΦ. ΛΗ'.

ΑΝήρ τις δ' λαβίσατος διουσδίδ ὀνόματι πλησίον ἡμῦ κατῴκει. τέχνη δὲ αὐτὸς ἦ τὸ τζαγγαρίου ὑπῆρχε. περὶ τούτου γὰ τις δι' ἀποκαλύψεως ἐθεάσατο, ὅτι οἶκος αὐτῷ ᾠκοδομεῖτο. ἐν δὲ τῇ τοῦ σαββάτου ℭ μέναν ἡμέρα ἐθεωρῶντο οἱ οἰκοδόμοι ἐργαζόμενοι. ὁ γὰ ταῦτα θεασάμενος περὶ ᾧ τοῦ ἀνδρὸς τούτου πολιτείας δίκαι λιπῶν διηρώτησας, εὗρεν, ὅτι ἐξ αὐτῦ ὢν καθ' ἑκάσ'ην ἡμέραν εἰργάζετο, εἴ τι δ' ἂν αὐτῷ περιέσωζεν δατό τι ξοφῆς καὶ ἐνδύματος, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου εἰς τίνα τοῦ μακαρίου πέζου τοῦ δατοξόλου ἐκκλησίαν δατοφόρεν ἐλεῶσι. καὶ τοῖς δεομένοις δίδοσαν. ἐξ οὗ πράγματος καταλάβωσι, ὅτι οὐ παρὰ τὸ προσῆκον ἡ τοῦ οἴκου αὐτοῦ κλῖσις ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ἤυξανεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Περὶ τ πράγματος τούτου ἁρμοδίως ἑαυτὸν ὁρῶ πληροφορηθέντα. ἀλλ' αὐτῶ τί λέγομεν εἶ) τοῦτο, ὅτι τῦ μὲν, οἰκημάτων ἡ ὁμίχλη καὶ ἡ δυσωδία καθήπτετο. τῦ δὲ, καθάψασθαι οὐκ ἠδυνάτο. τί δὲ καὶ ὁ ποταμὸς καὶ ἡ γέφυρα, ὧν ἐθεάσατο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐκ τῦ εἰκόνων τῦ πραγμάτων πέζει, τὰ ἀξιώματα τῦ πραγμάτων ταλαντεύομεν. δίχα τ γεφύρας οὖν παράσαν τοὺς δικαίους, καὶ εἰς τόπους τραχεῖς ἀπελθεῖν ἐώρακεν, ἐπειδὴ σφόδρα στενή ἐζιν ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τίνα ζωΐνα. τὸν δὲ δυσώδη ποταμὸν ὑποζέχοντα ἐθεάσατο, ὅτι καὶ καθ' ἡμέραν ἐνταῦθα εἰς τὰ κάτω ὑποσύρει τῦ σαρκικῶν αἰθρώπων τὸ φρόνημα ἡ τῦ παθῶν σπιδών. ὅτι δέ τινα τῦ οἰκημάτων ἡ δυσωδία καὶ ἡ ὁμίχλη καθήπτετο, τινῶν δὲ καθάψασθαι οὐκ ἠδυνάτο, πολλοί εἰσιν ἔργα ποιοῦντες καλὰ, τίνα ὅμως ἔτι τῦ σαρκικῶν παθῶν ἡ ὄλη θυμία τ ἐγκοίας αὐτῦ καθάπτεται. καὶ δίκαιον λίαν ὑπάρχει, ἵνα ἡ ὁμίχλη τ σαρκὸς δυσωδία θέλῃ. ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Ἰὼβ τίνι τ σαρκὸς ἠδυπάθειαν δυσωδίαν ὑπάρχειν ὁρῶν περὶ τῦ πόρνων καὶ δ' ὀλίδων τίνι φῶρον ἐπάγαγε, λέγων. ἡ γλυκύτης αὐτῦ, σκώληξ, οἱ δὲ ὁλοκλήρως τίνι ἑαυτῦ καρδίαν ἐκ πάσης σαρκικῆς ἡδυπαθείας ἐκκαθάρωσι, λίαν φανερῶς δίκαιωται ὅτι τούτων τὰ οἰκήματα ἡ ὁμίχλη καὶ ἡ δυσωδία οὐδαμῶς καθάπτεται. ἀλληγορικῶς δὲ τίνι ὁμίχλῃ καὶ τίνι δυσωδίαν ὑπολοιπὸν τίνι σαρκικῶν ἡδυπάθειαν. ἤ τις τὸν λο-

τὸν λογισμὸν οὕτινος αὐτῷ κατάχρη, θολοῖ καὶ σκοτίζει, ἵνα τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς τὴν λαμπρότητα μὴ θεωρήσῃ, ἀλλ' ἔθος ἐδυπαθῆ κατιδεῖν, ἐν πᾶσιν αὖτοις ἀμβλυωπίαν ὑπομένει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Δικαίως ἐκ μαρτυρίας γραφικῆς τοῦτο ἐπεδειχθήσεται, ὅτι τὰ πάσχοντα τῇ σαρκικῇ τῇ βασάνῳ, τὴν δυσωδίαν παρεκάζουσιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆς κρίσεως τῆς σοδομιτῆς.

ΚΕΦ. ΛΘ'.

Δ Γνωτὸν ἀκηκόαμεν γὰρ ἐκ βίβλου τοῦ ἁγίου μαρτυρούσης, ὅτι πῦρ ἐκ τοῦ κυρίου ἐπὶ τοὺς σοδομίτας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ θεῖον. ἵνα τὸ μὲν πῦρ τοὺς παρανόμους ἀναλώσῃ· τὴν δὲ δυσωδίαν τοῦ θείου ὑπομείνῃ. ἐπειδὴ γὰρ ὠρίζει μὴ αἰσθάνεσθαι τῇ φθορᾷ τοῦ σαρκὸς ἐξικνούμενοι, ὁμοίως τοῦ ἀκαθάρτου μισοῦ καὶ τῆς δυσωδίας ἀπώλοντο, ὅπως ἐν τῇ βασάνῳ αὐτῶν γνώσωνται. ὅτι τοῦ αἰωνίου θανάτου ἑαυτοὺς παρέδωκαν, ὅθεν ἐκ τῆς ἡδυπαθοῦς αὐτῶν δυσωδίας.

ΠΕΤΡΟΣ.

Περὶ τούτων, ὧν ἐν ἀμελείᾳ ὑπῆρχον, ὁμολογῶ, ὅτι οὐδὲν ἐν ἐμοὶ ἐκζητήσεως ἐναπέμεινεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Περὶ τῆς διωρουσῶν ψυχῶν, ὅτι ἐν τῷ σώματι ὑπαρχόντων μέρος τὴ τῆς κρίσεως, καὶ περὶ Θεοδώρου τοῦ παιδὸς, καὶ περὶ τοῦ θανάτου χρυσαορίου, καὶ τίνος μοναχοῦ ἰσαύρου.

ΚΕΦ. Μ'.

Δῆλον καὶ τοῦτο καθέστηκεν, ὅτι πολλάκις ἔτι ἐν τοῖς σώμασιν ὑπαρχούσας αἱ ψυχαὶ, βάσανόν τινα παρὰ τῆς κοινηρίας πνευμάτων διωρῶσιν. αἱ μὲν, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτῆς, αἱ δὲ εἰς οἰκοδομὴν τῆς ἀκουόντων. Θεόδωρος γάρ τις περιοδεύων καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις δεῖ πάντας ἐκ λαοῦ διηγήσασθαι μέμνημαι, πάνυ ἀκατάστατος σφόδρα ὑπῆρχεν. ὅς τις ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἀνάγκη μᾶλλον ἢ πόθῳ ἠκολούθησεν. οὗτος λίαν ἀπειθὴς ὑπάρχων, καί τις αὐτῷ ὑπὲρ ἐκ ἰδίας σωτηρίας ἀγαθόν τι ἔλεγεν, οὐχὶ ποιῶν, ἀλλ' οὐδ' ἀκούσας ἤθελεν. οὐδέ ποτε ἑαυτὸν ἐν τῷ ἐκ ἁγίας διαγωγῆς χώματι ἐλθεῖν ἠνέσχετο, ἀλλ' ὀμόσας ὀργιζόμενος καὶ ἐμπαίζων, οὕτω τὸν βίον αὐτοῦ παρήρχετο. ἐν δὲ τῷ λοιμῷ τοῦ θανατικοῦ, τοῦ πολὺ πλεῖον μέρος λαοῦ ταύτης ἐκ πόλεως συντελίσαντος, καὶ οὗτος ἐν τῷ μηρῷ αὐτοῦ κρουθεὶς, εἰς θάνατον ἀπωλίχθη. ἐν δὲ τῇ ἐκάτῃ αἰσθήσῃ ἐλθόντος αὐτοῦ, πάντες οἱ ἀδελφοὶ συνῆλθον, ὅπως ἀγρύπνοι ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐξιλιώσασθαι ἐν τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ δυνήσωνται. τὸ γὰρ σῶμα αὐτοῦ ἤδη λοιπὸν ἐκ παντὸς μέρους ναρωθὲν ὑπῆρχεν. ἐν μόνῳ δὲ τῷ στήθει αὐτοῦ ὀλίγη ζωτικὴ θέρμη ἐναπομείνασα. τοσοῦτον δὲ δημόσιος ἅπαντες οἱ ἀδελφοὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἤυχοντο, ὅσον αὐτὸν μετὰ ἀπουδῆς ἐβλίπον πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγόμενον. ἄφνης δὲ κράζειν ἤρξατο μεγίστῃ φωνῇ, ὦ τῆς παρεισώντων ἀδελφῶν τὰς δυνάμεις ὑπολάβειν, λέγων. ὑπόστηθι ἀπ' ἐμοῦ, ἰδοὺ τὸν δράκοντα εἰς βρῶσιν ἑτοιμάζω. ὅς τις ἐκ τὴν ὑμετέραν παρουσίαν φαγεῖν μὴ οὐ δύναται. τὴν γὰρ κεφαλήν μου λοιπὸν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ κατέσυρεν, δ' ὅτι οὐκ τόπον, ἵνα μὴ ἐκ πλεῖον με κρύπτῃ. ἀλλ' ὅπερ ἔχει ποιῆσαι ἐν τάχει ποιήσει ἐπ' ἐμοὶ αὐτὸν εἰς βρῶσιν ἑτοιμάζω, καὶ ἐκ τοῦ βραδύτητα ὑπομένειν, τότε οἱ ἀδελφοὶ ἤρξαντο αὐτῷ λέγειν. τί ὄφις ὅπερ καλεῖς ἀδελφέ. τὴν σφραγίδα ποίησον ἐπὶ σὲ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ. ἐκεῖνος δὲ μετὰ μεγίστης κραυγῆς ἀπεκρίνατο, λέγων. θέλω ἐμαυτὸν σφραγίσαι, ἀλλ' οὐ δύναμαι. ἐκ γὰρ τοῦ πόνου τοῦ δράκοντος τούτου βαροῦμαι. τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ, ἐπὶ ἐκ γῆς κείμενοι, ἤρξαντο μὴ δ' ἀκούειν ἐκ τὴν λύζωσιν αὐτοῦ σφοδροτέρως δ' ἐχθὲς παραχρῆμα οὖν ὁ ἄρρωστος ἤρξατο μεγάλῃ τῇ φωνῇ κράζειν, καὶ λέγειν. δ' χαρισία τοῦ θεοῦ. ἰδοὺ ὁ δράκων ὁ λαβών με εἰς βρῶσιν ἔφυγε, ἐκ γὰρ τῆς δ' χῶν ὑμῶν ἰδιώχθη καὶ σέσωμαι ἐν ταύθα οὐκ ἐδ' ἐμνήσθη. ἀρτίως οὖν ἐκ τὰς ἁμαρτίας μου δ' ξαδε. ἕτοιμος γάρ εἰμι ὅπισθέν μου καὶ τὴν κοσμικὴν ζωὴν πάντῃ καταλέλοιφα. οὗτος τοίνυν ὁ ἄνθρωπος, ὅς τις καθὼς ἐρρέθη, ἐκ παντὸς μέρους τοῦ σώματος ναρωθεὶς ὑπῆρχεν, εἰς δὲ ζωὴν φυλαττόμενος, ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μετέπεσεν. πρὸς θεὸν δέσισθέν.

ἀλλαγεὶς τῇ γνώμῃ δῆλος τὸ ἱκανῶς αὐτὸν τῇ μάξῃ καταξιβλῶσαι, & οὕτως ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκ τῆ σαρκὸς διελύθη. ὅθεν τούτοις δὴ τὸ ἐναντίον. πρόβος γὰρ οὗτος καὶ αὐστηρᾷ μεμέλετο πεποίησαι διηγεῖτο, ὅτι χρυσαύοις τις ὑπόμασι, ᾧ ποτε καὶ παῤῥησίᾳ, καθὼς ἐπλουσίαζεν, αἰὲν ἐν τὸν κόσμον τοῦτον σφόδρα περιφανὴς ὑπῆρχε. τοσούτοις δὲ παθεῖν ἐκόμα, ὅσον τὸ τοῦ πλούτου ὄγκω ἐπλεόναζεν ἐν ὑπερφανείᾳ φυσούμενος, τοῖς δὲ σαρκὸς αὐτοῦ θελήμασιν ὑποτασσόμενος, πρὸς τὸ ὕπνωρίσαι πλοῦτον ἀσυδαίως ἀγωνιζόμενος, τῇ δὲ κτησίᾳ ποικίλως ἀγωνιζόμενος. ὅθεν ἦν τοσούτων αὐτοῦ κακῶν τέλος ὕπνωσαι ὁ κύριος ἀδοκήσας, σωματικῇ ἀῤῥωστίᾳ περιπεσεῖν αὐτὸν παρεχώρησεν ὅς τις εἰς τὰ ἔσχατα ἤδη λοιπὸν ἐλθὼν, ἐν τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ ἔμελλεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἐκπορεύεσθαι, αἰσθητῶς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, φοβερὰ καὶ ζοφώδη πνεύματα ἐνώπιον αὐτοῦ παρεισῶτα ἐθεάσατο, βιαίως αὐτὸν καταπεῖζοντα ὅπως εἰς τὰ τοῦ ᾅδου κλεῖθρα τοῦτον ἀπεισέγκωσιν. ἤρξατο οὖν ζέμειν & ἀχλιᾶν & ἱδρῶν περιῤῥεῖσθαι, φωνῇ μεγάλῃ κράζων, καὶ διορίαν αἰτούμενος. τὸν δὲ ἑαυτᾶ υἱὸν ὀνόματι καλέσιον. ὃν ἐγὼ λοιπὸν μοναχὲς ὑπάρχον, καὶ αὐτὸν μοναχὸν ὄντα ἐγνώρισα, τοῦτον σφοδροπάτη καὶ πεφυρμένη κεφαλῇ, κλαῖον, ἔλεγε. μάξιμε, ἁβάμε, οὐδέ ποτέ σοι κακὸν ἐποίησα. ἐν τῇ πίσει σου μὴ ὑπόδιξαι ὁσιῶ μάξιμος θεοῤῥεμβόμενος, καὶ κλαίων, εὐθέως παρεγένετο. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ πᾶσα ἡ τοῦ οἴκου φαιλία, ἀλλὰ τὰ φωνηὰ πιδύματα τὰ τοῦτον σφοδρῶς κατοικτείροντα, οὕτοι θεωρῆσαι οὐκ ἠδυήσατο. τὼ δὲ παρουσίαι αὐτῷ ὑπεκύκων, ὅθεν ἐκείνου ἐξομολογήσεως καὶ τῆ ὠχριάσεως & τῆ ἁβάμε ὑπέμενεν. ἐκ γὰρ τῆ φόβου & ζοφερᾶς αὐτῷ ἐκόνος, ὧδε κἀκεῖσε περιεῤῥίπτο ἐν τῷ δι' ὠτύμῳ μέρει τῆ κλίνης κείμενος ἡ θέαν αὐτῷ ὑπεκύκησεν ἐκ ἠδυήσατο, ὅθεν ἡ τοῖχον πάλιν φριξόμενος, ἐκεῖσε παρόντας αὐτοὺς ἔβλεπεν ἀπλησίας δὲ λοιπὸν ἦ μὴ δυνάμενος αὐτὸν παρεθύσαι, σπασθεὶς, μεγάλῃ τῇ φωνῇ κράζειν ἤρξατο, κἂν ἕως πρωὶ διορίαν, κἂν ἕως πρωὶ διορίαν. ταῦτα δὲ λίγων ἐν ταῖς αὐτοῦ φωναῖς ἐκ τῆ δισμῷ τοῦ σώματος ἀπελύθη. τοῦτο δὲ λίαν φανερᾶς δίκνυται, ὅπου χὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ταῦτα ἐθεάσατο. ἵνα δῆλος ἐκείνου θέας ἡμῖν προκοπὴ γένηται, οὓς ἡ θεία μακροθυμία αἰχμαλώτους ἐκδέχεται. τὴ γὰρ ἐκείνου ὠφέλησε ἡ τῆ φοβερῶν πνευμάτων πρὸ τοῦ θανάτου θέα, καὶ τὸ διορίαν αἰτήσασθαι, ἵνα περ καὶ αἰτησάμενος, οὐκ ἔλαβεν; ἴσι δὲ & τις παρ' ἡμῖν πρισβύτερός τις, ὀνόματι ἀθανάσιος ἐκ τῆ χώρας λυκαονίας ἡγούμενος πόλεως δὲ τοῦ ἰκονίου, ὅς τις πρᾶγμα φοβερὸν ἐκεῖσε ὅθεν αὐτοῦ γενέσθαι διηγεῖτο, οὕτω λίγων. ὅτι μοναστήριον αὐτόθι ὑπῆρχε, τῆ γαλατῆ λεγόμενον. ἐν ᾧ τις μοναχὲς ἐν μεγίστῃ διαγωγῇ καὶ σεμνότητος ἕθνιν ὑπάρχειν ἐνομίζετο. καθὼς δὲ τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ πόλει ἐδιεπολήθη, μαχρὰν ἐπῆρχεν οὖπερ ἐφαίνετο. ἑαυτὸν γὰρ σὺν τοῖς ὁπαδοῖς ὑποσύροντα ἐπεδίπνυεν. κρυφῇ δὲ πύτων ἐδίδου ἔλαθεν, ὅπερ πανταχόσε οἱ ἀδελφοὶ οὐκ ἐγίνωσκον. σωματικῆς δὲ ἀῤῥωστίας αὐτὸ ἐπιλθεύσας, ἐν πῆς ἐκάτοις τ ζωῆς ἀπλωίζῃ. θεωρήσας δὲ ἑαυτὸν τῇ πόλει λοιπὸν προσεγγίζοντα, πάντας τοὺς ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπάρχοντας ἀδελφοὺς σωματοφυλακῆσαι παρεσκεύασεν. ἐκεῖνοι δὲ παρὰ τοσούτου, ὡς ἐνόμιζεν, τὸ καὶ ὀλιγωρητὶ ἀκοῦσαι προσδέχεσθαι. πρὸς οὓς ἐκεῖνος πικρῶν & ζέμων, καὶ ἐκ τοῦ σωματὸς ἐξιλυσῆν κατέπεσεν ἔμβολος, ὁ ποιῶ ἐκθρῷ παρεδόθη ἐξασπεῖν σωμάτιον. ἔλεγε δὲ, οὕτως ὅτι μὲν ἐμῆν πεσύνει μεθῆκεν δ' ἐπ. κρυφῇ δὲ ἐμῆν ἐγὼ ἤθεκεν. καὶ πωῖ ἰδὺ εἰς βρῶσιν τοῦ δράκοντος παρεδόθη. ὃς πης τὰς πόδας μου καὶ τὰ γόνατα, τῇ κέρκῳ αὐτᾶ σωλέδησε. τὼ δὲ κεφαλὼ αὐτᾶ ἴδον τοῦ στόματός μου βαλὼν, τὸ σπῦμά μου ἐκπιέζων. ἀπωᾷ. τούτων δὲ ῥηθέντων, δι' ὅλως ἀπέθανε, μὴ παραχωρηθεὶς ἀπομεῖναι. ἵνα δῆλος μεταποίας ἐκ τᾶ δράκοντος, οὗπερ ἐθεάσατο λυτρωθῆναι δυνήσηται. ἐν τούτῳ δὲ φανερᾶς δίκνυται, ὅτι εἰς ἡμέτερον καὶ μόνον ἦλθεν ἀκουόντων ὠφέλειαν τοῦτο ἐθεάσατο. ὃς πης τὸν πολέμιον, ᾧ παρεδόθη δηλοποιήσας, τοῦτον δῆλος γενέσθαι ἐκ ἠδυήθη.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἐρώτησις εἰ μὴ θεῖον καθαρτικὸν πῦρ ὑπάρχει.
ΚΕΦ. ΜΑ'.

Διδαχθῆναι αἰτεῖ, εἰ μὴ θεῖον καθαρτικὸν πῦρ ἦ πεδότιον ὑπάρχει.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ο κύριος ἐν τῷ δ' ἀγγελίῳ λίγει. πορεύωμαι ἵνα τὸ φῶς ἔχητε. δῆλος δὲ τῦ προφήτε, λίγει. καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ὅπερ παῦλος ὁ ἀπόστολος ἐρμηνεύων, λίγει. ἰδὺ νῦν καιρὸς δι' πρόσδεκτος. ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας. ὁ δὲ σολομὼν οὕτω λίγει. εἴτι δ' ἂν δυνάμει ἡ χείρ σου ποιῆσαι, ὅτι δυνάμις σου ἐργάζου. οὔτε γὰρ ἔργον, οὔτε λόγος, οὔτε σοφία ἐν τῷ ᾅδῃ ὑπάρχει ἐν ᾧ σὺ πορεύῃ καὶ ὁ δαυὶδ λίγει. ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεός αὐτῦ. ἐκ πασῶν οὖν τῆ μαρτυριῶν τούτων φανερῶς δίκνυται, ὅτι ἔως ἐκ τῆ ἐνταῦθα ἐξέλθῃ ἕκαστος, τοιοῦτος & ἐν τῇ κρίσει παρασήσεται. πλὴν ὅμως περί τινων ἐλαφροτέρων πλημμάτων καθαρτικὸν ἦ πῦρ πρὸ τ κρίσεως πιστεύτεον. αὐτη γὰρ

τη γὰρ ἡ ἀλήθεια εἴρηκεν, ὅτι ἰαί τις βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι, ἐν ταύτης οὖν τὴν ψήφον τοῦσαν δῆλον ὅτι πᾶσα μὲν ἁμαρτήματα ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, πᾶσα δὲ ἐν τῷ μέλλοντι παραχωρηθῆναι δύναται ὅπου γὲ πυρὸς ἐνὸς αἰωνίου οὐκ ἔστι, ἀκολούθως καὶ πυρὶ ἰσοφρονοῦσαι δύνανται. πλεῖστα ἴσως, καθὼς προεῖπον, τοῦτο πρὸς ἐλαχίστων ἁμαρτημάτων γίνεσθαι δύναται· ἓν δὲ τοῦτον ὑπάρχειν. οἷον, λόγος ἀργὸς, γέλως ἄτακτος, ἡ ἀμέλεια τῆς προνοίας τῆς οἰκείας, καὶ τὸ μὴ ἐπιγινώσκειν τὰ τούτων πάθη, καὶ ὅτως αὐτὰ θεραπεῦσαι ὀφείλησαι. ταῦτα γὰρ ἅπαντα δεῖ πλείονα αἰτίας οὐ δοκοῦσι βαρέα τυγχάνειν, ἅπερ μὴ θανάτου βαρέα ἁμαρτάνονται, ἰαί τις ἔτι ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ὑπάρχων παραχωρήσῃ αὐτά. καὶ ὅπερ δὲ ὁ παῦλος λέγει χρυσὸν ἢ θεμέλιον, καὶ προδεῖς, ἔφη. ὅς τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, καλάμην, χόρτον, ἑκάστου τὸ ἔργον. δηλὸν ὅτι τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. εἴτινος τὸ ἔργον μείνει, ὃ ἐποικοδόμησε, μισθὸν λήψεται. εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. τοῦτο καὶ περὶ τοῦ πυρὸς τὸ θλίψεως τὸ ἐν ταύτῃ ἡμῖν τῇ ζωῇ προτεθὲν νοηθεῖη ἄν, πλεῖστα ἴσως. ἰαί τις αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ πυρὸς τὸ μελλούσης καθαρσεως λάβῃ, νηφόντως κατανοῆσαι δεῖ. ὅτι ἐκεῖνον εἶπε διὰ πυρὸς δύνασθαι σωθῆναι, οὐχὶ τὸν διὰ τὸν θεμέλιον τοῦτον, σίδηρον, ἢ χαλκεῖα, ἢ μόλιβον οἰκοδομοῦντα, τοιούτοις ἁμαρτίας μεγάλας καὶ σκληρὰς καὶ μὴ διαλυομένας τοῦτο, ἀλλὰ ξύλα, χόρτον, καλάμην. τοιούτοις ἐλαφρὰ καὶ ἐλάχιστα ἁμαρτήματα ἅπερ εὐκόλως τὸ πῦρ καταφθείρει. τοῦτο δὲ γνωσὸν ἔστω, ὅτι οὔτε περὶ ἐλαφρῶν καὶ ἐλαχίστων ἁμαρτιῶν ἐκεῖσε τις εὐκόλως τοῦ καθαρισμοῦ τυγχάνει, εἰ μὴ διὰ πράξεων ἀγαθῶν ἔτι ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ ὑπάρχων ἑαυτὸν ἐκαθάρει, ἵνα κἀκεῖσε δύνηται τύχῃ τούτου ἀξιωθῇ.

Περὶ τῆς ψυχῆς παχασίου διακόνου.
ΚΕΦ. ΜΒ'.

ΕΤί μοι νέαν τινὰ ἠλπίαν ἄγοντι, καὶ ἐν τῷ τῆς λαϊκῶν ὑπαρχόντι σχήματι, παρά τινων μεγάλων ἀνδρῶν καὶ ἐν γνώσει ὄντων διηγουμένων ἀκήκοα. ὅτι παχάσιός τις ὀνόματι διάκονος τύπου τοῦ ἁγιοσολυμοῦ θρόνου ὑπάρχων, οὗτινος βίβλοι παρ' ἡμῖν εἰσὶν ὀρθότατα καὶ φωτειναὶ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, αὐτὸν θαυμασίας ἀγωνωσίας ὑπῆρχεν, ἔργοις ἐλεημοσύνης σχολάζων φροντιστὴς τῶν πτωχῶν. οὗτος ἐν τῇ φιλονεικίᾳ τῇ γεγενημένῃ διάκονος ἐπίσκοπος ἐν τῇ λαῷ περὶ τὴν ἐκλογὴν συμμάχου καὶ λαυρεντίου, τὸ, τίς ἔχει παζιάρχης προβλῆναι, λαυρεντίου μᾶλλον ἐπιλέξατο. αὐτῶν δὲ ὁμοιοπαθῶν, καὶ συμμάχου χειροτονηθέντος, αὐτὸς ἠτιμωθεὶς, ἕως ἡμέρας ἐξόδου αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ ψήφῳ ἐνίσατο, ἐκεῖσε ἀγαπῶν καὶ προφέρων, ὃν ἐθέσπισεν ἑαυτῆς προβιβασθῆναι ἡ ἐκκλησία ἀπεβάλετο. συμβὰν δὲ τὸν αὐτὸν παχάσιον ἐν τοῖς χρόνοις συμμάχου τοῦ ἁγιοσολυμοῦ προέδρου τελευτῆσαι ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ κηδείᾳ, ἤ διλματικὴν αὐτοῦ τὴν κλίνῃ ἐπιτεθέντος, δαιμονιῶν τις ἀφάμενος αὐτοῦ, παραχρῆμα ἰάθη, μὴ πολλοῦ δὲ χρόνου, γερμανὸς τοῦ τῆς πόλεως καπύης ἐπισκόπου, οὗτινος αἰωτέρω μείζονα ποιήσομαι πρὸς ὑγείαν τοῦ σώματος οἰκείοι ἐπέταξαν, ἵνα εἰς τὰ θερμὰ τὰ ὀνομαζόμενα ἀγλανῶν ἀπελθὼν λούσηται, καταλαβόντος οὖν αὐτοῦ εἰς τὰ αὐτὰ θερμὰ, τὸν προλιχθέντα παχάσιον τὸν διάκονον ἐκεῖσε εὗρεν ἐν τῇ θέρμῃ παρισάμενον, ἐν καθυπουργοῦντα. ὃν θεασάμενος, σφόδρα ἐφοβήθη. τί δὲ ὁ τοιοῦτος αὐτὸν ἐκεῖσε ἐποίησε ἐπιζήτησον. αὐτὸς δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. διὰ οὐδὲν ἕτερον ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τὸ κρίσεως ὡρίσθη, εἰ μὴ διὰ ὃν εἰς μέρος λαυρεντίου σωθῆσα, καὶ κατὰ συμμάχου ἐψηφίσω. ἀλλ' αὐτὸ ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν κύριον δυσώπησον, καὶ ἐν τούτῳ γνῶσῃ, ὅτι εἰσπουάδης ἰαὶ ὑποσρίφων ἐνθάδε μὴ εὗρες με. ὁ δὲ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος γερμανὸς ἑαυτὸν εἰς δίκην ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς κύριον ἐπέτεινε. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκεῖσε ὑποσρίψας, τὸν προλιχθέντα παχάσιον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ οὐδαμῶς εὗρε. δῆλα δὲ τὸ μὴ ἐκ φαντασίας, ἀλλ' ἐκ πλάνης ἀγνοίας ἡμαρτηκέναι αὐτὸν, ἠδωκήθη δὲ ἀπὸ ἁμαρτίας καθαρισθῆναι. μᾶλλον δὲ τοῦτο πεδυτέον ὑπάρχει, ὅτι δῆλα ἐλεημοσύνης αὐτοῦ τούτου ἀπέτυχε, καὶ τότε συγχωρήσεως ἠξιώθη, ὅτι λοιπὸν οὐδὲν ἐργάσασθαι ἠδυνάτο.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ερώτησις τῆς λόγῳ πολλὰ ἐν τοῖς ἑκάστοις κεφαλαίοις περὶ ψυχῶν φανερουμένης.
ΚΕΦ. ΜΓ'.

ΤΙ τοῦτο θέλει εἶναι αὐτῶ σε, ὅτι ἐν τοῖς ἑκάστοις κεφαλαίοις τούτοις τοσαῦτα περὶ ψυχῶν φανερουμένης, ἅπερ πρότερον ἐλάνθανον, ἢ πάντως, ἵνα φανερᾶς ἀποκαλύψει, τὸν μέλλοντα κόσμον ὅπου δυκνυόμενον ἡμῖν θεασώμεθα.

ΓΡΗ-

ΓΓΗΓΟΡΙΟΣ.

Οὕτως ὅτι καθὼς ὑπέλαβες. ὅσον γὰρ τοῦ παρόντος κόσμου τὸ τέλος πλησιάζει, τοσοῦτον τοῦ μέλλοντος ἡ παρουσία σημείοις φανεροῖς διαγινώσκεται. ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ τοὺς διαλογισμοὺς ἀλλήλων οὐδαμῶς θεωροῦμεν, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι ἅπαντα τὰ ἡμέτερα ἐν ταῖς ἀλλήλων καρδίαις ὁρῶμεν, τὸ τοῦτον τὸν κόσμον καλίσω, εἰμὴ νύκτα τὸν δὲ τὸν μέλλοντα, εἰ μὴ ἡμέραν. καθάπερ γὰρ ἡ νυκτὸς τελειουμένης ἡ ἡμέρα ἄρχεται αὐγάζειν, πρὸ δὲ τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς ζόφῳ πολὺ τὸ σκότος μὴ τοῦ φωτὸς μεμιγμένον ὑπάρχει ἕως οὗ παρέλθῃ τὸ τῆς νυκτὸς ὕπολοιπον, καὶ τὸ φῶς τῆς ἐπακολουθούσης ἡμέρας ὁλοκλήρως ἐπαναλάμψῃ, οὕτω τοῦ παρόντος κόσμου λοιπὸν τὸ τέλος, τῇ ἀνατολῇ τοῦ μέλλοντος συμμιγὲς, ἐκ τῆς σποτεινῶν αὐτοῦ πραγμάτων πρὸς τὴν τῆς πνευματικῶν συμμιξίαν διαλάμπουσιν. ὅθεν λοιπὸν καὶ πολλὰ ἐκ τοῦ κόσμου ἐκείνου κατανοοῦμεν, οὐχὶ δὲ πάντα ὁλοκλήρως γινώσκομεν, ἀλλὰ καθάπερ ἐν νυὶ τοῦ νοὸς διαυγίᾳ. ταῦτα ὥσπερ πρὸ τοῦ ἡλίου ὁρῶμεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἀρίσκει ὁ λίγεις, ἀλλὰ περὶ τοιούτου αἱρέσεως παχασίου πρὸς ἐκζήτησιν τὴν ψυχὴν ἡ ἱράτησις κινεῖ, ὅτι μὴ θανάτου εἰς τόπον κρίσεως ἀπωλίχθη, οὗπερ τὸ ἔνδυμα ἐν τῇ κλίτει κείμενον, καὶ τούτου ἀψάμενος ὁ ὑπὸ τοῦ ποτηροῦ πυρὸς κρατυνόμενος ἀθρώπος παραχρῆμα ἰάθη.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐν τούτῳ τῷ πράγματι μεγάλως ἡ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ οἰκονομία ἐποιά ὅτι διαγινώσκεται, οὕτως τῇ κρίσει χρῆσθαι. ἵνα ὁ αὐτὸς ἀνὴρ παχάσιος πρὸς ὀλίγον καιρὸν ἔνδοθεν ἀπολάβῃ, δι' ὧν ἥμαρτεν. ἐν δὲ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ὀφθαλμοῖς θαύματα διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ μὴ θαλάττων γνωσθῆναι ἠυδόκησεν, ὃν πρὸ θανάτου ἐγίνωσκεν δι' εὐσεβείας ἔργα ποιήσαντα, ἵνα μή τι ἐκεῖνοι οἱ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ θεωρήσαντες, περὶ τῆς ἐλεημοσυνῶν αὐτοῦ σκανδαλισθῶσι. μήτε τὸ πάθημα αὐτοῦ ἄδυ ἐκδικήσεως ἀφεθῇ, ὅπερ οὔτι ἐν πάθημα ὑπέμεινεν, ὅθεν οὐδὲ τοῖς δ' ἄκρυσι ἥττον ἔσβεσεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Κατανοῶ ὅπερ λίγεις, ὅθεν τῇ ἀπολογίᾳ ταύτῃ συναλεῖς, οὐ μόνον ἅπερ διαγινώσκω ἐν ἐμοὶ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ ἀπεραίνοῦ διυλιάσαι ἀναγκάζομαι. ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον αὐτέρω περὶ τόπων βασανιστικῶν τοῦ ᾅδου λόγος ἐκινεῖτο, αἴτιῶ πῦ τὸν ᾅδου ὑπάρχειν καὶ πηδύτεον. ἐπαίω ταύτης τῆς γῆς, ἡ ὑποκάτω.

ΓΓΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἐρώτησις ποῦ τὸν ᾅδου εἶναι πηδύτεον.

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ'.

Περὶ τῆς ἱρατήσεως ταύτης, οὐδὲν ἀσφαλῶς ἀποφαίνεσθαι τολμῶ. πολλοὶ γὰρ ἐν μέρει τινὶ τῆς γῆς τὸν ᾅδου ὑπάρχειν ἐνόμισαν. ἕτεροι δὲ τοῦτον ὑποκάτω τῆς γῆς εἶναι ὑπέλαβον. πλὴν ὅμως ἕτερα τινὰ ψυχαὶ νύττει, ὅτι ἐκεῖ τὸν ᾅδου δίκαιον οὗτος λίγομεν ὑποκάτω κεῖσθαι, ὅπου ἡ γῆ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστιν, ᾅδης εἰκὸς ἡ γῆ ἐφείλει κοινωνίαν, ἐξ οὗ καὶ ὑπὸ τὰ ψαλμῳδοῦ λίγεσθαι, ἐῤῥύσω τὴν ψυχήν μου ἐξ ᾅδου κατωτάτου, ὥστι ᾅδης αὐτέρως ἡ γῆ, ᾅδης δὲ κατώτατος, ὑπὸ τὴν γῆν ὑπολαμβάνον. Ἐ ἰωαννης δὲ ταύτῃ τῇ φωνῇ κῷ τὸ εἰκὸς συμᾴδει. ὃς γὰρ, βιβλίον ἐσφραγισμένον ἐπὰ σφραγίσι θεωρήσας ἑαυτὸν λίγει. Ἐ εἷς ἐξίως ἐδ' ῥίθη, οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐν τῇ γῇ, οὔτε ὑποκάτω τῆς γῆς οἰοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, κἀγὼ ἐδρίμουν πολύ. ὅπερ βιβλίον μυστήριά ἐστι τοῦ λίγοντος τοῦ ἐκ φυλῆς ἰούδα λίγειν αἰωνοβλῶβαι. τὸ δὲ ἕτερον τὸ βιβλίον σημαίνεται, εἰμὴ ἡ θεία γραφὴ, ἣ μόνος ὁ λυτὴς ἡμῖν διδοίξει. αὐτὸς γὰρ ἄθρωπος γενόμενος, ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἀνέστη Ἐ ἀναληφθείς, πάντα τὰ μυστήρια τὰ ἐν αὐτῇ κεκρυμμένα διδοίξει. ὅτι δὲ ἐν τῷ οὐρανῷ, τουτέστιν ἄγγελος, οὔτε δὲ τῆς γῆς τουτέστιν ἄνθρωπος ζῶν ἐν σώματι, ἔτι ὑποκάτω τῆς γῆς ἄξιος δ' ῥίθη τουτέστιν αἱ ψυχαὶ αἱ ἐκ τοῦ σώματος ἐξελθοῦσαι ἀνοῖξαι ἡμῖν τὰς γραφὰς τὰ μυστήρια παρὰ κυρίου. ἐν τῷ λίγεσθαι οὖν οὐδὲις ὑπὸ τὴν γῆν δ' ῥίθη ἄξιος λῦσαι τὸ βιβλίον, οὐδὲν ἀνθισάμενον θεωρᾷ, ἢ τὸν ᾅδου ὑπὸ τὴν γῆν ὑπάρχειν πηδύτεον.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ερώτησις ἐαὶ τὸ δ' ώρημα τ῀ γεέννης πῦρ ὄζω, ἢ ἕτερον.
ΚΕΦ. ΜΕ'.

Αἰτῶ σε, τὸ τ῀ γεέννης πῦρ, ἐν ὑπάρχει χρὴ πεισθ'ναι, ἢ ὅσαι τῇ ἁμαρτιῶν αἱ διαφοραὶ, τοσαῦ-
ται καὶ τοῦ πυρὸς αἰτημασίαι ἔσονται.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τὸ δὲ γεέννης πῦρ, ἓν ὑπάρχειν χρὴ πεισθ'ναι. οὐχὶ δὲ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐνὶ ζόφῳ κολάζῃ. ἕκαστος γὰρ κῇ τὸ ἑαυτοῦ πάθημα, οὕτω καὶ τοὺς πόνους αἰθαίνεται. καθάπερ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπὸ τὸν ἕνα ἥλιον πολλοὶ σωίζονται, οὐκ ἐφ' ἴσης δὲ τ῀ τοῦ ἡλίου θέρμης πάντες αἰθαίνονται, ἀλλ' ὁ μὲν πλεῖον καυσοῦται, ὁ δὲ, ἔλαττον, οὕτω κἀκεῖσε ἐν ἑνὶ πυρὶ οὐχ ἕξει ὁ ζόφος τ῀ καύσεως. ὥσπερ γὰρ ἐνθάδε ἡ διαφορὰ τῇ σωμάτων, οὕτως ἐκεῖ ἡ διαφορὰ τῇ ἁμαρτημάτων. ὅθεν καὶ τὸ πῦρ οὐκ ὁμοίως ἕξουσιν. οὐκ ἴσως δὲ πάντας αὐτῶν ἐκκαύσει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ερώτησις ἐαὶ πάντοτε κατακρίνονται οἱ ἐν τῇ γεέννῃ τοῦ πυρὸς ὁριζόμενοι.
ΚΕΦ. Μϛ'.

Τοῦτο αἰτῶ μαθεῖν, τοὺς ἅπαξ ἐν ἐκείνῳ τῷ πυρὶ ῥιπτομένους διὰ παντὸς κατακλαίεσθαι ὑπολαμβάνεις;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Τοῦτο λίαν σωίζεται, καὶ παντάπασιν ἀληθὲς ὑπάρχει. ὥσπερ γὰρ τέλος τ῀ τῇ ἀγαθῶν χαρᾶς οὐκ ἔζει, οὕτως οὐδὲ τ῀ βασάνου τῇ ποινῶν τέλος ἕξει. αὐτὴ γὰρ ἡ ἀλήθεια εἴρηκεν, ἀπολοῦνται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον. οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. δῆλον οὖν λοιπὸν, ὅτι ἀληθὲς ὑπάρχει, ὅπερ ὁ θεὸς ὑπέσχετο. καὶ ψεῦδος οὐδαμῶς ἔσται περὶ ὧν ἠπείλησεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τὶ δὲ ἔσαι ἐάν τις εἴπῃ ὅτι διατοῦτο ὁ θεὸς ἁμαρτάνουσιν αἰώνιον κόλασιν ἠπείλησεν, ὥστε αὐτοὺς ἐκ τ῀ ὀργασίας τῇ ἁμαρτιῶν ἀνασεῖλαι;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εαὶ ψεῦδές ὑπάρχῃ ὅπερ ἠπείλησεν, ἵνα τοὺς ἁμαρτάνοντας διορθώσηται ψεῦδος λοιπὸν ὑπάρχῃ ☪ ὅπερ ὑπέσχετο ἵνα εἰς δικαιοσύλλω προσαγάγῃ. τὶς δὲ τοῦτο εἰπεῖν τολμήσει, εἰ καὶ τῇ κῇ φύσιν ἐξέσῃ φρενῶν; εἰ γὰρ ὅπερ ἠπείλησεν οὐκ ἔζει ἐκπλῆρῶν, ἐν ὅσῳ θέλομεν αὐτὸν ἐλεήμονα λέγειν, ψεύ'ομεν αὐτὸν κηρύτ'ειν σωωσθούμεθα. ὅπερ καὶ εἰπεῖν ἔπικίνδυνον ὑπάρχει.

ΠΕΤΡΟΣ.

Γνῶναι θέλω, πῶς δίκαιόν ἔζιν ἵνα τὸ πεῖσμα τὸ μῇ τέλους ὑφιόμενον, ἄνευ τέλους κολασθῇ;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εαὶ ὁ ἐτάζων κριτὴς οὐχὶ τὰς καρδίας τῶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὰ ἔργα ἐξήταζεν, τοῦτο ὀρθῶς ὑπολάμβανες. ἀλλ' ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἄδικοι μῇ τέλους ἔζησαν, διατοῦτο καὶ μῇ τέλους ἥμαρτον. ἐπεὶ ἤθελον εἶ δυνατὸν ἦν ἄνευ τέλους ζῆσαι, ἵνα δικαιωθῶσι ☪ ἄνευ τέλους ἁμαρτάνειν. δικαίως γὰρ ἔπι ἐν ἁμαρτίαις πάντοτε ζῆσαι θελήσουσιν, οἵτινες οὐδέποτε ἐν ὅσῳ ζῶσι τ῀ ἁμαρτάνειν ἀφίσανται. μεγάλης δὲ δικαιοσύνης τ῀ κρίνοντος δίκαιον, ἐν τῇ μὲ διαλείπειν τ῀ πάντοτε βασανίζεσθαι, τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ μηδέποτε θελήσαντας τῶ ἁμαρτάνειν διαλείψαι.

ΠΕ-

ΠΕΤΡΟΣ.

Αλλ' οὐδεὶς δίκαιος τῇ ἀμότητι ζῆται, καὶ δοῦλος δὲ ἁμαρτιῶν παρὰ δικαίῳ δικαιότητι, τούτου ἕνεκεν μαστιγωθεῖσαι κολάζεται. ὅπως ἂν ἡ κακίζεσθαι αὐτοῦ διορθώσηται. οἱ ἄδικοι δὲ τῷ ἐν γεέννῃ πυρὶ παραδοθέντες, ἀνὰ πρὸς διόρθωσιν οὐκ ἔρχονται, ποίαν τίλεια διώκεις καταφλέγονται;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ο παντοδυνάμος θεὸς ἀπαλλαγχρος ὑπάρχων, τῇ τῶν ἐλεεῶν βασιλείᾳ ἀζῆται. δίκαιος δὲ ὤν, ἐκ τῶν ἀδίκων ἐκδικήσεως εἰς τὸν αἰῶνα οὐκ ἀφίσεται. οἱ δὲ ἄδικοι πάντες οἱ τῇ αἰωνίᾳ βασιλείᾳ καταδικαζόντες, τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπάζονται. τούτων δὲ φλεγομένων, οἱ δίκαιοι πάντες ἐν τῷ θεῷ ὄντες, θεωροῦσι μὴ τίνι χαρὰν, ἣν παρ' αὐτοῦ λαμβάνουσιν. ἐν ἐκείνοις δὲ τίνι βάσανον ἢ ἀπίφυγον. ὅσῳ τοσοῦτον μᾶλλον τῇ θείᾳ χαρᾷ χαίρουσας ὁρῶσι, ἑαυτοὺς εἰς τὸν αἰῶνα ὁλοκληρώσοντας, ὅσον ἐκείνους κρυπομένους ἐν τοῖς κακοῖς εἰς τὸν αἰῶνα θεωροῦσιν, ἅπερ αὐτοὶ ὄντες τῇ θεῷ βοηθείας ἐτύχησαν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Καὶ πῶς θήσομεν τὸ ἁγίους αὐτοὺς ὑπάρχειν, ἐὰν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν οὐκ ἀρῶνται, ὡς τότε κρυπομένους θεωροῦσιν, ὅτε ἐρρίθη δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εὔχονται μὲν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ ἐν ᾧ δύανται εἰς τίνα ἡ μετανοίας καρποφορίαν τίνι καρδίαν αὐτῶν διηρεθίσαι, καὶ ὀφελῆσαι ταύτης ἡ διηροφῆς σῶσαι. τὸ γὰρ καθ' ὅσον ἕτερον ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν προσδέχεσθαι, εἰ μὴ τοῦτο, ὅπερ ὁ Δαβὶδ ὁσίως λέγει, ἵνα δῷ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ⁊ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς ὀφθαλμοῦ παγίδος ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. πῶς δὲ ὑπὲρ αὐτῶν τί προσδέχονται, ὅτε λοιπὸν, ὑδαμῶς δύανται, ἐκ τῶν ἡ ἀνομίας ἔργων πρὸς δικαιοσύνην αὐτοὺς διηρεθίσαι, δῆλον δὲ τοῦτο ὑπάρχει τὸ ὑπὲρ ἀνθρώπων τῶν τοῦ αἰῶνος πυρὶ καταρριθέντων τί τι προσδέχεσθαι. ὅσον γοῦν τὸ ὑπὲρ τῆς ὀφθαλμοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ προσδέχεσθαι τῷ τῆ αἰωνίῳ βασάνῳ ὡριθέντων. ἔθος γὰρ ἐν τοῖς ἁγίοις ἀνδράσι ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀπίστων καὶ ἀσεβῶν προσδέχονται οὓς περ τῇ αἰωνίᾳ βασάνῳ ὡριθέντας ἔγνωσαν, ἀποφάσεως ἵνα μή τὸ ἡ δίκης αὐτῶν ἀξίωμα ἐνάπιον τοῦ θεοῦ ἐξεδικήσωσι. ἐὰν οὖν οἱ ζῶντες γοῦν δίκαιοι τῶν τελευτησάντων ἀδίκων οὐδαμῶς συμπαθοῦσι, καί τοι ἀκμὴν βάσανόν τινα ἐν τῇ σαρκὶ αὐτῶν ὑπομένοντα αὐτοὺς μὴ γνώσαντες, πόσῳ μᾶλλον ὅταν τίνι βάσανον τῶν ἀνόμων θεωροῦσιν εἰς πῦρ ἐλθοῦσαν, ὅταν ⁊ αὐτοὶ ἐκ παντὸς πάθους φθορᾶς λοιπὸν ἐξελθόντες, τῇ δικαιοσύνῃ προσκολληθήσονται, οὕτω τοίνυν τῷ θελήματι ἡ ἐξετάσεως τοῦ δικαίου κριτοῦ ἀρῶ τῷ λογισμῷ προσκολληθέντες, οὐδὲν παντάπασι τολμήσουσι δυσωπῆσαι, ὑπὲρ τῆς ἔνδοξον αὐτοῦ ἀκριβεστάτης βουλῆς οὐ σωφρονεῖ.

ΠΕΤΡΟΣ.

Οὐκ ἔστι λοιπὸν ὑπὲρ ἀποκριθῶσι δύασαι, ἀπαγορεύσας σαφῶς ἡ ἀπολογίας. ἀλλὰ τοῦ αὖτε ἡ ζήτησις τὸν τοῦ κινεῖ, πῶς ἡ ψυχὴ ἀθάνατος λέγεται, ὥσπερ καί ἐστιν, ἐν δὲ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ ἀποθνήσκῃ.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ερώτησις, πῶς ἡ ψυχὴ ἀθάνατος λεγομένη ὡς γέγραπται, τῇ ἑαυτῆ θανάτῳ κρίσει ὑποβάλλεται.
ΚΕΦ. ΜΖ'.

Επιδὴ ἐν δυσὶ τρόποις ἡ ζωὴ λέγεται. ἐν δυσὶ τρόποις ⁊ ὁ θάνατος ὀφείλει νοεῖσθαι. ἕτερον μὲν ἐστὶν ὅπερ ἐν θεῷ ζῶμεν, ⁊ ἕτερον ἐν τούτῳ ὅπερ ἐκπεσόντες ⁊ γεγόναμεν. τοιγάρτοι ἕτερόν ἐστι μακαρίως ζῆσαι ⁊ ἕτερον ἐσωθῆναι. ἡ ψυχὴ οὖν ⁊ θνητὴ ὑπάρχει νοεῖ, ⁊ ἀθάνατος, θνητὴ μὲν, ὅτι μακαρίως ζῆσαι δυνατὸν ἐστιν. ἀθάνατος δὲ, ὅτι πάντοτε ζῶσα, οὐδέποτε ἀφίσαι. ἡ δὲ φύσεως αὐτῆ τὸ ζῆν οὐκ ἀπολέσαι ἐν δύασθαι, οὐδὲ ὅταν ἐν καταρίσει εἰς τὸν αἰώνιον πῆξιν θάνατον, ἐκεῖ μὲν γὰρ ὑπάρχουσα, τὸ μακαρίως ζῆν ἀπολεῖ, τὸ δὲ ζῆν αὐτοῖς, οὐκ ἀπολεῖ ἐξ ὧν πράγματος σωίσαι, ὅτι ⁊ θάνατον ἀνθ' θανάτου, καὶ κλεῖψιν ἀνθ' ἐκλείψεως, ⁊ τέλος ἀνθ' τέλους ὑπομένει. ἵνα ⁊ ὁ θάνατος ἀθάνατος αὐτῆ γένηται, ⁊ ἡ ἔκλειψις μὴ ἐκλείπουσα, καὶ τέλος ἀτελεύτητον.

ΠΕΤΡΟΣ.

Τὶς τὶὼ τοσαύτῳ ἀπλήρωτον ἢ κατακρίσεως ψῆφον, οἷον δ' αὖ ἔργου ὑπάρχει πρὸ τὶὼ ἔξοδον ἱρχόμβος οὐ φοβηθήσεται. ὅτι λοιπὸν Ϛ τὸ τί ἔπραξε δηλωθήσεται. πῶς δὲ μέλλουσι τὰ ἔργα αὐτοῦ μὴ ἀκριβείας κρίνεσθαι ἀγγοεῖ.

ΓΓΗΓΟΡΙΟΣ.

Περί τινος ἁγίου φοβηθέντος τὸν θάνατον.
ΚΕΦΑΛ. ΜΗ'.

Ὅτως ὅτι καθὼς ἅρπυιας. ὅμως πῶξι περὶ πάθεσμάτων ἱλαροτέρων τὰς τῆ δικαίων ἐξερχόμβιας ψυχὰς αὐτὸς κὴ μέτος ὁ φόβος καθαίρει, καθὼς παρά τινος ἀκήκοα. ἔλεγε γὰρ ὅτι ἐν τῆ θανάτῳ ἐλθὼν, σφόδρα ἐφοβήθη. μὴ δὲ θαύμαζον τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐν σολῆ λαμπρότητι φανεὶς, ἐν ποίᾳ λαμπρότητι ὑπῆρχεν ἐμφύσει.

Ερώτησις πῶς τινες μὴ φοβεῖσθαι τὸν θάνατον δι' ὅσκαλύψεως δηλοῦνται,
Ϛ περὶ αὐτωνίου Ϛ μιρούλλου τῆ μοναχῶν.
ΚΕΦ. ΜΘ'.

Πολλάκις δὲ κὴ πρὸ τελευτῆ ὁ παντοδυνάμος θεὸς τινῶν δειλιόντων, τοὺς διαλογισμοὺς ἀποκαλύπτει τοῦ δηλοῦται. ἵνα ἐν τῆ θανάτῳ ἐρχόμβοι, μηδὲν φοβηθῶσιν. ἀδελφός γάρ τις μετ' ἐμοῦ ἐν τῆ μοναστηρίῳ ὑπάρχων ὀνόματι αὐτώνιος, ἐν καθημερινῆ πόνθει κὴ δ' ἀκρυσιν ἀδιαλείπτοις ἠγωνίζετο περὶ τοῦ δηλυτυχεῖν αὐτὸν ἢ χαρᾶς δ' ἐν τῆ ἐπουρανίῳ παρρησίᾳ δηλωμένης, μὴ πολλῆ πόθη Ϛ δηλονῆς τὰ ῥηθέντα μελιτῆ λόγια, οὐχὶ γνώσεως ῥήματα ἐν αὐτοῖς δηλουμένων, ἀλλὰ κλαυθμοῦ Ϛ κατανύξεως, ἕως διὰ τούτων ὁ λογισμὸς αὐτῆ αἰσθήσας, τὰ δηλούμενα καταλυπῶν, ἐν τῆ ἐπουρανίῳ παρρησίᾳ διὰ θεωρίας μετάρσιος γίνεται. τούτῳ οὖν διὰ νυκτερινῆς ὀπτασίας ἐρρέθη. ἕτοιμος γενοῦ. ὁ γὰρ κύριος ἐκέλευσεν ἵνα μεταρσιος. ἐκείνῳ δὲ εἰρηκότος μὴ ἴσχυν ἐν ἑτοίμῳ τὰ δέοντα πρὸς τὸ μεταβῆναι αὐτὸν, παραδυσλογίας ἦκεν πρὸς αὐτὸν λυπρούσης, ἰδὲ περὶ τῆ ἁμαρτιῶν σου ὅσων ὅσον λέγεις, σωκεχωρήθησαί σοι, τοῦτο δὲ ἄπαξ ἀκούσας, ἐν μεγάλῳ φόβῳ Ϛ δειλίᾳ ἔτι ὑπῆρχεν. ἐν δὲ ἑτέρᾳ νυκτὶ, πάλιν τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἐχρηματίσθη. μὴ δὲ πέμπτη ἡμέρας πυρετῆ συρχθεὶς, πάντων τῆ ἀδελφῶν κλαιόντων κατέλιχομβίων, πρὸς κύριον ἐξῆλθεν. ἵππος δὲ ἀδελφὸς ἐν τῆ αὐτῆ μοναστηρίῳ μίρουλλος λειχόμβος, σφοδροτάτοις δ' ἄκρυσι Ϛ τῆ ἰλεημοσυνῆ προσκαρτέρει. ἡ δὲ ψαλμῳδία ἐκ Ϝ στόματος αὐτοῦ ἐν οὐδενὶ χαιρῷ διελίμπανεν, παρῆξε δ' ὥρας Ϝ μεταλαβεῖν αὐτὸν ζοφῆς, Ϛ δηλαπαῦσαι ἐν τῆ ὕπνῳ τὸ σῶμα. τούτῳ δὲ νυκτερινῆς ὀπτασίας ἐφάνη, ὅτι ἐκ λόγιων αἰθίων σίφανος ἀπ' οὐρανοῦ δεῖ τὶὼ κιφαλεῖὼ αὐτοῦ κατήρχετο. ὃς τις δ' ὑθίως τῆ Ϝ σώματος ἀρρωσία καταχθεὶς, μὴ πολλῆς ἀμαρμοίας, Ϛ ψυχῆς ἱλαρότητι ἐτελεύτησε μὴ δὲ χρόνους δικαίσαρας, πλησίον Ϝ μνήματος ἐν ᾧ ἐτάφη, πέζος ὀνωμ δ' αὐτῆ μονῆς ἁγιοσίς, μοῆμα ἑαυτῆ ποιῆσαι ἠθέλησε. κάμνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκεῖσε, καθὼς λέγει, τοσαύτη ὄσφρησις εὐωδίας ἐκ Ϝ μνήματος αὐτοῦ ἦλθεν, ὡς ὅτι παντοίων αἰθῶν ἐκεῖσε συνηγμένων ἡ ὄσφρησις ἀπεπλήσθη. ἐξ οὗ πράγματος φανερὸν καθίσταται, ὅτι ἀληθὴς ὑπῆρχεν ὅπερ δηλοῖ δ' ὀπτασίας δ' νυκτερινῆς ἰθιάσαλο. ἵππος δὲ ἐν αὐτῆ τῆ μοναστηρίῳ ἰωαίνης λειχόμβος, νέαν ἄγων τὶὼ ἡλικίαν ἐν πολλῆ γνώσει Ϛ γλυκύτητι ταπεινώσεως κὴ μεγαλοφρόνου ἀσκήσεως ὑπῆρχεν. ὥστε ὑπερβαίνειν τοὺς ἀγῶνας τὶὼ κῆρας αὐτῆ, τότε αὐδυνήσαντος, Ϛ ἐν τοῖς ἰχάτοις ἐλθόντος, δηλοῖ νυκτερινῆς ὀπτασίας, γέρων τὶς ὤφθη ῥάβδον κατέχων Ϛ Ϝτον τῆ ῥάβδῳ ἔνυξε, λέγων. αἴασα, ἐκ ταύτης γὰρ δ' αὐδυνείας ἀρτίως οὐκ ἀποθνήσκεις ἕτοιμος δὲ ἡμοῦ, ἐπεὶ χρόνον ὀλίμπον ἐνθάδε ποιῆσαι οὐκ ἔχεις. ἐν ᾧ δὲ λοιπὸν παρὰ τῆ ἁγίων ἀπολυθεὶς ὑπῆρχε, παραχρῆμα ὑγίασεν. Ϛ τὶὼ ὀπτασίαν ἐδ' ἐθιάσαλο δηλωσαλο. ἑαυτὸν δὲ εἰς τὶὼ Ϝ θεῦ δουλείαν καθὼς προεῖπον ὑπὲρ τὶὼ κῆραν αὐτῆ ἀγωνιζόμβος μέχρι δύο ἐτῆ σωίσφηξεν. πρὸ δὲ Ϛ ξηπάς ταύτης, ἑτέρα τινὲς ἀδελφῆ τελευτήσαντος, Ϛ ἐν τῆ κοιμητηρίῳ τῆ αὐτῆ μοναστοίς παρ' ἡμῖν ταφέντος παντων ἡμῆ ἐκεῖθεν ἐξελθόντων, ὁ αὐτὸς ἰωαίνης, καθὼς ἐν ὑσέρῳ ἀλλοχρόων Ϛ ξένων δηλωσαλο, παρὰ Ϝ δεσποτόνος ἀδελφῆ ἐκ Ϝ μνήματος ἐκλήθη. ὃν πρὸ λοιπὸν ὑθίως ἀκολουθήσαντα τὸ τέλος ἔδοξε μεθ' ἡμέρας γὰρ δέκα, πυρετῆ καταχθεὶς, τῆ δισμῆ Ϝ σώματος ἀπελύθη.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ερώτησις ἐαὶ χρὴ παραφυλάττεσθαι τὰ ὀνείρατα, Ϛ ἐκ ποίων ξόπων γίνονται.
ΚΕΦΑΛ. Ν'.

Διδαχθῆναι θέλω, ἰδὲ Ϝτο, ὅπερ δηλοῖ δ' νυκτερινῆς ὁράσεως δέησυ, παραφυλάττεσθαι ὀφείλῃ.

ΓΡΗ-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Γνωσὸν πέξι ὑπαρχει, ὅτι κῆ ἐξ ἑτέρους ἄπονται τῇ ψυχῇ αἱ τῆ ἐνυπνίων εἰκόνες. ποτὲ μὲν γὸ τῆς κοιλίας πληρουμένης καὶ ἀδιαπεύσης τὰ ἐνύπνια γίνωνται. ποτὲ δὲ δι' ἐμπαγμοῦ, ποτὲ δὲ πάλιν δι' τῆ λογισμῆ ὁμοῦ καὶ ἀποκαλύψεως. καὶ τὰ μὲν δύο, ἅπερ πρότερον εἴπομεν, πάντες δι' πείρας γινώσκομεν ὑπιζῦσθαι ἡμῖν, τὰ δὲ τέσσαρα, ἐν ταῖς διάνοιαις τ' θείας γραφῆς διορίσομεν. τὰ γὸ ἐνύπνια εἰ μὴ ἐν ἀσφαλείᾳ παρὰ τοῦ πνεύματος ἐγίνοντο, οὐδαμῶς ἂν ὁ σοφὸς τοῦτο ἐνέμνησε λέγων. ὅτι πολλοὺς τὰ ἐνύπνια πλανηθῆναι ποιήσαι, καὶ ἀπώλοντο, ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς. ὡσαύτως μηδὲ μαντεύεσθαι, μηδὲ παραφυλάτ̃ειν ἐνύπνια. ὅις λόγοις πρόδηλον τίνός εἰσι δι' μαρτυρίας δηλούμενοι, ἃ ταῖς μαντείαις συζυγνύονται. καὶ πάλιν εἰ μὴ ποτὲ δι' τῆ διαλογισμῆ ὁμοῦ καὶ ἀποταγμοῦ προήρχοντο, οὐδαμῶς ὁ αὐτὸς σοφὸς ἀνὴρ ἔλεγε. πολλοὶ μέριμναι ἀπολοῦνται τοῖς ἐνυπνίοις. & πάλιν, εἰ μή ποτε τὰ ἐνύπνια δι' ἀποκαλύψεως ἐγίνοντο, οὐκ ἂν ὁ Ἰωσὴφ προβιβάζοντα ἑαυτὸν τῇ ἀδελφῶν αὐτοῦ δι' ἐνυπνίου ἐθαύμασε, οὐδὲ τὸν τ' παρθένου μαρίας μνήστορα δι' ἐνυπνίων ὁ ἄγγελος ἐχρημάτισεν ἀποστῆναι τὸ παιδίον καὶ φυγεῖν εἰς Αἴγυπτον. ὁμοίως δὲ πάλιν, εἰ μὴ δι' τῆ λογισμῆ ὁμοῦ & δι' ἀποκαλύψεως τὰ ἐνύπνια, προήρχοντο, οὐκ ἂν δ' ἀσὴλ ὁ προφήτης τῶν τοῦ παθουχοδονόσορ ἔρασιν ἐμαινύων, λύτ' τ' ῥίζης δι' τοῦ λογισμοῦ ἤρξατο, λέγων. σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις τ' κοίτης σου διαλογίσασθαι ἤρξου τὶ μέλλει γίνεσθαι. μῆ δὲ τοῦτο, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἐφανέρωσέ σοι τὰ μέλλοντα. καὶ μετ' ὀλίγον. ἰδοὺ ἐθεώρεις ὅτι εἰκὼν ἵστατο ἐναντίον σου, καὶ ἡ εἰκὼν ἐκείνη μεγάλη καὶ ὑψηλὴ, & τὰ λοιπὰ δὲ πάντα τοῦ ὀνείρου καὶ τὸ τέλος ἀσφαλῶς ὁ δανιὴλ ἀναγγέλλει, καὶ τὸ ἐκ ποίου διαλογισμοῦ καὶ ἀποκαλύψεως ἐθεωρᾶτο. ὅθεν λοιπὸν ἐν ὅσῳ τοσούτοις εἴδεσι πραγμάτων τὰ ὀνείρατα ἀμφιβάλλονται, οὐκ ὀφείλουσιν αὐτοῖς πιστεύειν ἐν τῷ μὴ διὰ τ' ποιᾶσθαι δι' κόλους ἐκ ποίας ὑποβολῆς αἴρχονται, οἱ δὲ ἅγιοι ἄνδρες μεταξὺ τῇ ἐμπαγμῆ καὶ ἀποκαλύψεων αὐτὰς τὰς τῇ ὁράσεων εἰκόνας ἐνδοτάτω πνὶ διακρίσει δικάζουσιν, ὥστε αὐτοὺς ἐπιγινῶναι τὶ παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος λαμβάνουσι, τὶ δὲ παρὰ τ' ἐμπαίζοντος ὑπομένουσιν. ἐὰν γὸ ὁ νοῦς περὶ τῇ τοιούτων ἐν ἀσφαλείᾳ οὐ διάγῃ πώποτε, ἐν πολλαῖς αὐτῇ ἀπάταις τὸ παραδειγματίζον πνεῦμα κατατοξίζει πολλάκις γὸ αὐτῇ ἀληθιπὰ πλέξα προλέγει, ἵνα εἰς τὰ ἔσχατα δυνηθῇ ἐκ μιᾶς οἰασοῦν πλάνης τὴν ψυχὴν παγιδεῦσαι.

Περὶ τοῦ ἐμπαιχθέντος ὑπὸ ὀνείρου.
ΚΕΦ. ΝΑ'.

Τὴν τῇ ἡμετέρων τινὰ τοιοῦτον σωϊβὴν, σφόδρα τοῖς ἐνυπνίοις προσέχοντα τούτῳ γὸ δι' ἐνυπνίου δεδήλωκεν μέλλα ταύτης τ' ζωῆς ὑπεχώρησαι. πολλὰ δὲ χρήματα διὰ τὸ τ' ζωῆς μίκος σωλέξας, οὕτως αἰφνιδίῳ τῇ θανάτῳ ὑπῆρθη, ὡς τὶ ἅπαντα τὰ παῦτα ἀφεῖναι, αὐτὸς δὲ ὑδὲν ἐξ ἔργου ἀγαθοῦ μεθ' ἑαυτοῦ φερόμενος.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ερώτησις ἐὰν ὠφελοῦνται αἱ ψυχαὶ τῇ ἐν ἐκκλησίαις θαπτομένων.
ΚΕΦ. ΝΒ'.

Μεμνημαι κἀγὼ τὶς ἐκείνος ὑπῆρχεν, ἀλλ' αὐτῶ σε ἵνα αὐτὰ ἅπερ αἰξιώθημεν ἐκπληρώτωμεν, ὠφέλειάν τινα ταῖς ψυχαῖς προσδέεσθαι νομίσιον, ἵνα τῇ ἀποθανόντων τὰ σώματα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ταφῶσιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εἰ βαρεῖαι ἁμαρτίαι ἐν αὐτοῖς οὐχ ὑπάρχουσιν, ὠφελεῖ τὸ θάπτειν τοὺς νεκροὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οἱ γὸ συγγενεῖς αὐτῇ, ὁσάκις ἐν τοῖς ἱεροῖς τοποις σωϊέρχονται, τῇ ἰδίων τὰ μνήματα διωρυττοῦται, ἀναμιμνήσκονται τούτων, καὶ ὑπὲρ αὐτῇ τ' κυρίῳ δέησεις προσφέρουσιν. ἐπεὶ ὧν αἱ ἁμαρτίαι βαρεῖαι τυγχάνουσιν, οὐχὶ εἰς λύσιν μᾶλλον ἢπερ εἰς μείζονα κατακρίσεως ὕψωμα τὰ ἑαυτῇ σώματα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πίθη. ἃ κρεῖττον δέπιτύμεθα, ἐὰν ἐκεῖνα τὰ ἐν τ' ἡμέραις ἡμῶν γενόμενα δι' ὀρχέων λεγώμεθα.

Περὶ τ' μοναστρίας τ' ταφείσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τ' ἁγίᾳ λαυρεντίου, ἧς νυκτὸς τὸ ἥμισυ τ' σώματος κατεβίβρωσκεν. ΚΕΦ. ΝΓ'.

Ο τῇ ζωῇ δ' λαβίσαιος ἀνὴρ φίλιξ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ πόρτου ἐπίσκοπος, ἐν τῇ χώρᾳ τ' σαβίνης γενηθεὶς & ξαφεὶς, ὅς τις ἐμαρτύρησεν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ γενόμενα γυναῖκα μοιχαλὶν. ἥτις

μβῳ τ σαρκὸς ἐγκράτειαν ἐκτήσατο τ δὲ προφητείας τ γλώσσης, καὶ ἀκριβολογίας οὐκ ἀφίσατο. ταύτης δὲ τελευτησάσης, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταφείσης, ἐν τῇ αὐτῇ τυκτῇ ὁ τ ἐκκλησίας φύλαξ δι' ἀποκαλύψεως ἐθεάσατο ταύτην ἵππους ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἀναπτηδῆσαι, καὶ εἰς μίσον πρωθῆσαι, καὶ τὸ ἓν μέρος αὐτῆς τῷ πυρὶ ῥῖψαι, κατακάψαι. τὸ δὲ ἕτερον ἄπλωτον διέμεινεν. πρωΐας δὲ ἡμερούσης, ἀνασὰς, τοῦτο τοῖς παροῦσιν αὐτῷ διηγήσατο, καὶ ὡς ἤθελε δεῖξαι τὸν τόπον ἐν ᾧ ὑπῆρχε δηλ πυρὸς δαπανηθεῖσα, ἵππους ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου. εὗρον τὸν τόπον ἐν ᾧ ἡ τ φλογὸς ἐν τοῖς μαρμάροις γέγονεν ἔκκαυσις, ὡς ὅτι πυρὶ σωματικῷ αὐτὴ θηλεῖα ἐκεῖσε κατακάη, ἐξ οὗ πράγματος φανερῶς δηλοῦται, ὅτι ὧν ἐμαρτήσαμεν οὐκ ἀφίσησαν, μετὰ θάνατον ἐκφυγεῖν τὸν κρίσιν. ἐκ τῶν ἱερῶν τόπων, βοηθείας τυχεῖν οὐ δυνάμεθα.

Περὶ τ ταφῆς βαλεριανοῦ παζίκιου.
ΚΕΦ. ΝΔ'.

Ἰωαννίκιον τὸν μεγαλοπρεπέστατον ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἡμέρωσον ὑπάρχειν πίστεως ἀληθείας αὐτὸν ὑπῆρχε, πάντες μαρτυροῦσιν. οὗτός μοι τοίνυν διηγεῖτο, ὅτι ὁ βαλεριανὸς ὁ παζίκιος ἐν τῇ πόλει τῇ λιγομβίᾳ βρίξα ἡμέρωσε, συνέβη αὐτὸν ἐκεῖσε τελευτῆσαι. ὁ δὲ τ αὐτ πόλεως ἐπίσκοπος χρήματα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ κομισάμενος, τόπον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παρέχετο, ἐν ᾧ μέλλει ταφῆ δοθῆναι. ὁ δὲ αὐτὸς βαλεριανὸς παζίκιος μέγας ἦν τοῦ παύλου ὀλιγωρῶν ἔζησε, χαλεπὸν τοῖς ἀπίστοις αὐτοῦ δοκοῦσαν μὴ βουλόμενος. ἐν τῇ αὐτῇ τυκτῇ ἐν ᾗ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐτάφη ὁ μακάριος φαυστῖνος ὁ μάρτυς, οὗπερ καὶ ὑπῆρχεν ἡ ἐκκλησία τῷ προσμοναρίῳ ἐπεφάνη, λέγων. ἄπελθε καὶ εἰπὲ τῷ ὀπισκόπῳ, ἵνα τὰς ὀζέσας σαρκας, ἃς ἀπέθετο ἐνταῦθα, ῥίψῃ ἔξω, ἐπεὶ, εἰμὴ τοῦτο ποιήσει, τῇ ξιακοσῇ ἡμέρᾳ δοθήσεται. ταύτῃ δὲ τῇ ὥρᾳ ὁ φύλαξ θαμβήσας ἐφοβήθη τῷ ὀπισκόπῳ ἀναγγεῖλαι. πάλιν δὲ ἐκ δευτέρου ὁμοίως χρηματισθεὶς· εἰπὲ αὐτῷ, παρητήσατο. τῇ δὲ ξιακοσῇ ἡμέρᾳ ὁ αὐτὸς ὀπίσκοπος ὑγιὴς ὑπάρχων, πρὸς ἑσπέραν ἐν τῇ κλίνῃ αὐτοῦ ἀνακλιθεὶς, ἀφνιδίῳ καὶ ἀγωνίῳ θανάτῳ ἐπελεύτησεν.

Περὶ τοῦ σώματος βαλεντίνου διφίνσωρος, μὴ θάνατον ἐκφύντος τῶ μνήματος.
ΚΕΦΑΛ. ΝΕ'.

Ο Εὐλαβέστατος ἀδελφὸς βαλεντῖνος, ὁ τ πόλεως λουΐης ὀπίσκοπος, ὁ καὶ ὄντ τοῦ παρόντος παρὼν, καὶ λιβέριος ὁ μεγαλοπρεπέστατος ἀνὴρ δύλαβὴς καὶ ἀληθινὸς ὑπάρχων, οὗτοι ἑαυτοὺς ἅμα τῷ ἰδίων ἀνθρώπων παρεῖναι ἐν τῷ πράγματι λέγουσι περὶ οὗ διηγοῦνται, ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἡμῶν συμβέβηκε. βαλεντῖνος γάρ τις ὀνόματι τ μισιολάνων ἐκκλησίας ὑπάρχων διφίνσωρ, ἐκεῖσε ἀπέθανεν. ἀνὴρ σφόδρα μεμολυμμένος, καὶ πάσῃ ἀταξίᾳ ἀχολούμενος τὸ δὲ τούτου σῶμα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος σύρου ἐτάφη. κῷ δὲ βίας ἐκεῖσε τὰς ἐξιβλήσκετο. εἰς δὲ τὰς αὐτὰς φωνὰς, θραμόντες οἱ φύλακες, θεωροῦσι δύο πνὰ ζ φρικώδη πνεύματα τοῦ αὐτοῦ βαλεντίνου τὰς πόδας δεσμοῦντι σφίγξαντα, καὶ ἔξω τ ἐκκλησίας αὐτὸν σύροντα, σφόδρα παύ κλαίοντα ζ ὀδυρόμενον. ὅτι δὲ τοῦτο καταπλήξαντες, ἐν ταῖς ἰδίαις κοίταις ὑπέστρεψαν. πρωΐας δὲ ἡμερούσης, ἀνοίξαντες τὸ μνῆμα ἐν ᾧ ὁ αὐτὸς βαλεντῖνος ταφεὶς ὑπῆρχεν, οὐκ εὗρον ἐκεῖσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. ἔξω δὲ τ ἐκκλησίας ζητήσαντες, πῦρασιν ἐν ἑνὶ μνήματι τοῦτο ῥῖψαν διεμερισμένον τοῖς ποσὶ καθὼς ἐν τ ἐκκλησίας ὑπῆρχε συρίπτα. ὅθεν ἐν τῷ πράγματι τούτῳ πίστει, κατανόησον, ὅτι ὧν ἐμαρτήσαμεν βαρεῖαι ὑπάρχουσιν, ἐὰν ἐν τοῖς ἱεροῖς τόποις ταφῆναι ἑαυτοὺς ποιήσωσιν, ἔλεγχοι τ αὐτῶν μολύσεως καὶ κατακρίσεως καταλιμπάνουσι, παρὰ τῶν ἱερῶν τόπων μὴ λυζούμενοι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῷ πάσματι τ τόλμης κατηγορούμενοι.

Περὶ τοῦ σώματος τὸ βαφίου τὸ ταφέντος ἐν ἐκκλησίᾳ, ζ μὴ τοῦτο μὴ δύρυθέντος.
ΚΕΦ. Νς'.

Καὶ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ πόλει τὸ συνέβη, πολλοὶ τῶν ἐνθάδε κατοικούντων βαφίων μαρτυροῦσι. τοῦ πρώτου γὰρ τ τέχνης αὐτῷ τελευτήσαντος, ἐν τῇ τοῦ μακαρίου ἰανουαρίου τοῦ μάρτυρος ἐκκλησίᾳ, τῇ οὔσῃ πλησίον τ πόρτης τοῦ ἁγίου λαυρεντίου τὸ τούτου σῶμα παρὰ τ συμβίου αὐτῆς ἐτάφη. τ δὲ νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐκ τοῦ μνήματος αὐτοῦ, ἀκούοντος τοῦ φύλακος, τὸ πνεῦμα κράζειν ἤρξατο, κάμομαι, κάμομαι, ἐν ᾧ δὲ ταύτας τὰς φωνὰς ὅλοτολὺ ἔκραζεν, ὁ τ ἐκκλησίας φύλαξ τῇ ἰκείνε ἰμιέρνσει γυναικὶ, ν' δὲ τοῦτο ἀκούσασα, εἶδρας ἐκ τ αὐτ τέχνης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπέστειλε, τοὺς ὀφείλοντας περὶ τούτου ἀκριβῶς ἐκζητῆσαι, ζ ἐν ποίοις τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ ὑπάρχει, δι' ὃν τοιαῦτα ἔκραζεν. οἱ πνες ἐλθόντες, καὶ τὸ μνῆμα ἀνοίξαντες, τὰ μὲν ἐνδύματα αὐτοῦ, σῶα ζ ἄπλωτα εὗρον.

ἅπερ

ἅπερ μέχρι τοῦ νῦν ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ἐβλέπομεν τοῦ πράγματος τούτου μαρτυρίαν φυλάττοντα. τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ, παντελῶς οὐχ ὑγρὸν, ὡς ὅτι ἐν τοῦ αὐτοῦ μνήματι οὐκ ἐτάφη. ἐξ οὗ πράγματος κατανοῆσαί ἔξεστιν ἐν ποίᾳ κατακρίσει ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ὑπάρχει, οὗτινος τὸ σῶμα ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἀπερρίφη. τὴν τοίνυν οἱ ἱεροὶ τόποι τοὺς δαιμονῶντας ἐκβάλλουσιν, ὅταν ἀξίως ὄντες ἐν τοῖς ἱεροῖς τόποις θείοις μάθητται.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ἐρώτησις, τί ἐστιν μεταξὺ θανάτου τὸ δυωδύμων βοηθῆσαι ταῖς ψυχαῖς καὶ περὶ τοῦ ἁγιασθυτέρου τοῦ ὑπὸ κυνομυιλλων, καὶ περὶ τῆς ψυχῆς ἰουσου μοναχοῦ.

ΚΕΦ. ΝΖ'.

Τι γαρ οωὖ δωύαται τὰς ἓβ τελδυτώντων ψυχας μεταξὺ θαλατου ὠφελῆσαι;

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Εαὶ τὰ πἆσματα μεταξὺ θαλατου ἀσυγχώρητα οὐκ εἰσί. πολὺ δ' ωὐδύαται ταῖς ψυχαῖς ἡ ἱερὰ ἀροσφορὰ ἢ σωτηριώδους ὑσίας βοηθῆσαι. ὅζεν τοῦτο πολλαχοις καὶ αὐταὶ αἱ ἓβ' τεθνώτων ψυχαὶ ὠφθησαν δηλήτυσαι, καλῶς καὶ ὁ ἁρολυρθεὶς φλιξ ὁ δηλόκοπος παράπαξ ἀριστβυτέρου, ἀωὖ τὴ ζωὴ δ' λοβιώτατου, ἀκηκοὶαι λέγει, ὅτι οὗτος ὁ ἀριστβύτερος ἕως προδιήτας ταύτης ζωὴν ὑπῆρχε. ἓ ἐν τῇ περικικλώδῃ ἡ ὠόλωος κυτυμικίλλων κατῳκεῖ. ὁ δὲ ἐκκλησίας τοῦ μακαρίε ἰωάτου ἐν τῇ τοῦ τόπου ταῦ ἐπληρωμένῳ ταυρίαια, πρότερον ἀροίῆατο. ἐ πουὖτος πρεσβύτερος ἴδος ἔἳχεν, ὁσάκις ἔχρηση βοηθεῖαι σώματος, ἰὸ ταῦ αὐτοῦ πόπω ἐν ᾧ τὰ ὑρεμὰ ὕδατα πονοῦση μεγάλω ατμίδα νύπτα. ὅπου τοῦ αὐτοῦ τόπου. ἦρωμι ἴζητει ἡμέρα ἐισελθών. δ' ρεν αὐδρὰ πνα ἀγνώριζον ἐτοιμον εἰς τὶω αὐτοῦ ὑπηργίαν. ὃς τις ἐκ τῆ ἀοσδὸν αὐτοῦ τὰ ὑποδήματα ἔσυρε, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὑπεδύσατο. ἐξερχομένῳ δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τῆ ὑεμμῆ, τὰ σάβανα αὐτοῦ ἔβαλέ ὄκεν, καὶ πᾶσαν ὑποσργίαν μετὰ μεγάλης πιμῆς ἐξετέλεσεν. ἐν δὲ τῇ πολλάκις τοῦτο γίνεσθαι. ὁ αὐτὸς ἀριστβύτερος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰς τὰ ὑρεμὰ ἀπερχόμενος, ἐν ἰωυτῷ δ[illegible]λογισάμενος ἐκείνῳ τοῦ τοσήτου πίλῳ δ[illegible]κονεῖν νίψειν αὐθρώπων τῶ ἐιωθοτ, ἐκ ὠφελον κοὶ ὲς ὀξὺδιᾶα, ἀλλ' ἐ πουὖ ὠῶρον βασάξαι αὐτοῦ χρεία. δ' υὸ ουὖ μεθ' ἑαυτοῦ προσφορὰς λαβὼν ὁ ἀριστβύτερος, ἐπορεύθη. ἐν ᾧ τῷ σεωὖ παραχῳυόμενος, αὐδὶς τὸν αὐθρωπον δ' ρε. ᾧ δὴ τὸ ἴδος ἐν πᾶσι τὶω ὑπουργίαι ὑπιτήδει. ἔλουσε μὲν καὶ ὡς λοιτὸν ὑπῆρχεν ἐνδυόμενος, ἐθελεν ἐξέρχεσθ, ἅπαπερ μὲν ἑαυτοῦ προσφορὰς ἐβάσαζέ τοῦ ὑποφερομὲν αὐτοῦ αὐδρὶ δ' λογίας χαρὶν ἐπὶδοκει, φαρακαλῶν αὐτὸν χαρὶν ταῦτα αὐτὸν ὑποδέξασθαι. ἐκείνος δὲ πεσθὼν καὶ δηλιβόμενος ἀπεκρίθη, λέγων. ἐμοὶ φάτερ ταῦτα δῆτὰ ἀφίγνεις; οὐτος ὁ ἄρτος ἄξιός ὅζι κἀγὼ φαγεῖν αὐτὸν οὐ δωύαμαι. ἐμὲ γὰρ ὧν θνητὸς, ποτὲ τοῦ τόπου τούτου κύριος ὑπῆρχον. ἀλλὰ δῆτε τὰ πᾶσματά μου ἐν ᾿Θά δ' κατεδικάσθην. ἰαὶ δὲ μοι τὶ φαρμακὸν δήλης, τὸν ἄρτον τοῦτον ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ παντοδωύαμε θεοῦ προσένεγκον. ἓ ὑπὲρ τῆ ἁμαρτιῶν μου πρόσδοξαι. τότε δὴ τὸ ἀνακινδύλου γνῶσαι, ἐαν ἔδῃ τὸ λούσαδαι ἐν ὕδατι, ἐμὲ ἐν ᾿Θά δ' μὴ δ' ρης. ταῦτα δὲ ἐιπὼν ἀφανὴς γέγονε. καὶ ὃς τις ἀνθρωπος ἓβ ἐθωρέτο ἀφανὴς ᾧμένος, ἐγνώσθη ὑπ' πνεύματ ἀκάθαρτα γουίζον, ὑπερὶν τοῦ ἐμοῦ μοναστηρίᾳ φρὸ ταύτης τ' ἡσυίας γέγονέ τις μοναχὸς. μοναχὸς γὰρ τῆς ὀνόματι ἰώσους, τὶω ἰαβελκὶω τὴχὶω δ[illegible]πεφλεγμένος, ὃς μὲν τοῦ μοναστηρίᾳ ὑπῆρχον τος, καθ' ἑκάστω ὑπουργίαι ἓ ἐν τ' καθημερινῷ ἀρξωσίας με ἐδωδὴ κατρεῖν. οὗτος τοίνυν τοσοῦτ ἐν ἀδενέᾳ σώματος ἐν τοῖς ἑφάτοις ἤρξη, ὃς ἐἶχεν ἀδελφὸν, ὀνόματι κοπιῶσαν, ὃς τις ἐν τῇ αὐτῇ ἀδενείᾳ ἐδιήλθεν τύτῳ, ὃς τις ἓ μἶχρι τὲ πιὸ παρίσεν, ἓ ἐν ταύτη τῇ πόλει, ἐκ' αὐτὸς ἰαβρικὴς τέχνης ἦ προσπαίρου ζωὴς τὶω πρόσοδον πορίζεται. ὁ δὲ ἁρολυρθεὶς ἰώσους λώπκε λοιτὸν ἑαυτοῦ τὰ τέλεια προσεγίζοντα σίγγα, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ κοπιῶσῳ ἰδηλοποίησεν, ὅτι κεκρυμμένα ἔϊα ἓ χρυσοῦ νομίσματα ἔἶχεν. ἥτο δὲ τὰς ἀδελφὰς παντελῶς λαθεῖν ἐκ πδωύαλο. ἀλλὰ ἀκριβῶς περιβλέψαντες πάντα τὰ τῶ ἰαβείας φάρμακα, διηρδηκότες τὰ τὰ ἔϊα νομίσματα ἐκεῖ τὰ χρυσὰ κεκρυμμένα δ' ρον. ὡς δὲ τὸ τοῦτον κακὸν ἐμιμοῦθη μοι περὶ τὰ ἀδελφῷ ἓ μὲν ἡμῦ ἐν τῇ κοποβίῳ συζῶντος, ὑποφέρεν κε πδωύαμθη μακροθύμως. ἀεὶ γὰ ἡ ἓ ἡμετέρου μοναστηρίου ταξις ὑπῆρχεν, ἵνα πάντες οἱ ἀδελφοὶ κοποβίς ζῶσωσι, μηδὲν δ' ἴδιον ἔχωσι. λύσηωοὖ καταχθεὶς, δ[illegible]λογίζωζ ᾳρξάμενος, τὶ ᾠφειλον πρὸς κάθαρτιν μὴ ἓ δια-

τ' ἀποθνήσκοντες, πρὸς ἔνδειγμα δὲ καὶ διόρθωσιν τῶν ζώντων ἀδελφῶν ποιῆσαι. τὸν τοῦ μοναστηρίου σοῦ οἰκονόμον πρός με καλέσας, εἶπον αὐτῷ. ἄπελθε καὶ μὴ ποιήσῃς τινὰ τῶν ἀδελφῶν προσεγγίσαι ἐκείνῳ τῷ τελευτῶντι. μηδὲ λόγον παρακλήσεως ἐκ τοῦ στόματος πρὸς αὐτὸν ἀκούσῃ. ἀλλ' ἐαυτὸν πλησιάζων τῷ θανάτῳ τοὺς ἀδελφοὺς προσκαλέσηται, ὁ σαρκικὸς αὐτοῦ ἀδελφὸς, ἂς εἴπῃ αὐτῷ, ὅτι ἔχει τὰ ξένα νοήσματα ἅπερ ἐν κρυφῇ εἶχες, παρὰ σαυτῶν τῶν ἀδελφῶν ἐβδελύχθης. ἴσως γὰρ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ περὶ τοῦ πλάσματος τούτου τὸν λογισμὸν αὐτοῦ πικροτάτη κατανύξασ μάσῃγι, ἐκ τ' ἁμαρτίας ἧς ἐποίησε καθαρθῆναι δυνήσηται. ἵνα δὲ πλουτήσῃ μὴ θάψητε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἕνθα οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ θάπτονται, ἀλλ' ἐν τῇ κοπρίᾳ μνημεῖον οἱονδήποτε ποιήσατε, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ σῶμα αὐτοῦ θάψητε. τὰ δὲ ξένα νοήσματα ἅπερ κατέλιπεν, ἵνα μὴ αὐτῶ ῥίψατε, σαύτης ἐμοθυμαδὸν κράζοντες, τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν, καὶ οὕτως αὐτὸν γῆ σκεπάσατε. ἐν πᾶσι δὲ τούτοις μίαν μὴ ἀποθνήσκοντι. ἑτέραν δὲ τοῖς ζῶσιν ἀδελφοῖς ὠφέλειαν ὠφέλησα. ἵνα ἐκεῖνον ἡ σωτηρία τοῦ θανάτου ἐκ τ' πλάσματος ἐλευθερώσῃ, τούτους δὲ ὁ φόβος τ' παύσῃ τῆς καταρίσεως κωλύσῃ συμμετόχους τοιούτου πλάσματος γενέσθαι, ὅπερ ἔγνωσε. εἰς γὰρ τὸν θάνατον ὁ αὐτὸς μοναχὸς ἐλθὼν, καὶ σφόδρα συνεχόμενος ἑαυτὸν, τοῖς ἀδελφοῖς παρεθέσθαι ἐζήτησε. οὐδενὸς δὲ τῶν μοναχῶν πλησάσαι ἠνέσχετο αὐτῷ καταδεξαμένου, ὁ σαρκικὸς αὐτοῦ ἀδελφὸς ἐμιμήσατο αὐτῷ, ὅτε παρ' αὐτῷ βδελυκτὸς γένηται, ὅς τις παρθένος ὄφθη τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ αἰσθητῶς ἐξιάξει. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ σεισμῷ ἐκ τοῦ σώματος ἐξῆλθεν. οὕτω διετάφη καθὼς διεταξάμεθα. οἱ οὖν ἀδελφοὶ παίσῃς ὄφη τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν ψῆφον, μεγάλως συνταραχθέντες, ἤρξατο ἕκαστος αὐτῷ εἰς μέσον φέρειν τὰ οὐδαμινὰ καὶ ἐλάχιστα πράγματα, ἅπερ αὐτοὺς ἔχειν ὁ τοῦ κοπρίου καιρὸν ἐπέτρεψε παῦσαι. ἐσφόδρα δὲ ἐλιλάσας μή τι εἰς αὐτὸς εἴη, ὅθεν ἐλέγχειν δυνήσονται. ὡς δὲ μὴ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἤδη ἑπτὰ ἡμέραι ὑπῆρχον κυκλούμεναι, ἤρξατο ἡ ψυχή μου συμπαθεῖν τῷ θανόντι ἀδελφῷ καὶ μιμνῆσαι μὴ πόσοι τὰ αὐτοῦ βαρέα βάσανα, ἐστὶν ὑπῆρχεν τ' λυτρώσεως αὐτῷ βοήθημα ζητῆσαι. τότε καλέσαντός μου πρός με τὸν αὐτὸν οἰκονόμον τ' ἡμῶν μοναστηρίου ἀλγούμενος, εἶπον. ἄρκιτον λοιπὸν ὑπάρχει ἐκεῖνον τὸν πλουτήσαντα ἀδελφὸν ἐν τῷ πυρὶ βασανίζεσθαι; ὀφείλομεν αὐτῷ εἰς ὃ δυνάμεθα δι' ἀγάπην βοηθῆσαι, ἵνα τ' βασάνου λυτρωθῇ. ἄπελθε οὖν καὶ ἀπὸ τ' σήμερον ἡμέρας, μίχρις ἡμερῶν λ'. ἀναλείπως ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίαν ἀναίμακτον προσενεχθῆναι ποίησον μὴ παραχρῶν παυσάμενος, μή τι μίαν ἡμέραν ἐν ᾗ ὑπὲρ τ' λυτρώσεως αὐτοῦ ἡ σωτηριώδης θυσία οὐ προσκομισθῇ. ὃς γὰρ παρθένος σωλώσῃ, καὶ ἡτοίμασεν. ἡμεῖς δὲ ἕτερα φροντίζοντες, καὶ τὰς κυκλουμένας ἡμέρας μὴ ἀριθμοῦμεν. οὕτως ὁ ἀδελφὸς ὁ ἀποθανών, ἐφαίνετο τῇ νυκτὶ δι' ὀπτασίας τῷ ἀδελφῷ τῷ σαρκικῷ αὐτοῦ κοπιάσῃ, καὶ ὡς αὐτὸς ἑώρακεν ἐκεῖνον, ἱρώτησε, λέγων. τί ἔχει ἀδελφὲ, πῶς εἶ; ὦ πνι αὐτὸς ἀπεκρίθη λέγων. ἴσως τοῦ πνι κακῶς ὑπῆρχον, ἀλλὰ ἤδη πνι καλῶς εἰμι, ὅτι σήμερον κοινωνίαν ἔλαβον, ἥπερ αὐτὸς κοπιῶσος ἐν τῷ μοναστηρίῳ παρθένος παρθένοις τοῖς ἀδελφοῖς ἐμιμήσω. μὴ ἀκριβείας δὲ τὰς ἡμέρας οἱ ἀδελφοὶ ἀριθμήσαντες, εὗρον, ὅτι αὕτη ἡ ἡμέρα ὑπῆρχεν, ἐν ᾗ ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ζιακοσὴ προσφορὰ ἐπληρώθησα. ἐγνόει γὰρ καὶ ὁ κοπιῶσος τὴν οἱ ἀδελφοὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐποίουν, ὁμοίως δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν ὁ κοπιῶσος ὑπὲρ αὐτοῦ ἑώρακεν. ἐν τῇ αὐτῇ οὖν ἡμέρᾳ δείγνυσι κἀκεῖνος τὴν οὕτοι ἐποίησαν. οὗτοι δὴ ἔγνωσαν τί ἐκεῖνος ἑώρακεν. ἅμα συμφωνούμεναι, ἥ, τε θεωρία καὶ ἡ θυσία, ὅτι φανερῶς δείκνυται, ὅτι ἐξῆλθεν σωτηριώδη θυσίαν ὁ ἀποθαμμένος ἀδελφὸς τ' βασάνου ἐλυτρώθη.

ΠΕΤΡΟΣ.

Περὶ ζωῆς καὶ πολιτείας κασίου ἐπισκόπου.

ΚΕΦ. ΝΗ'.

Θαυμασταὶ εἰσιν ὄντως παῦ ἅπερ ἀκούω, καὶ οὐ μετρίως διαφέροντα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Ἵνα δὲ μὴ ἡμῖν εἰς ἀμφιβολίαν ἔλθωσιν οἱ λόγοι τῶν ἱερῶν, βιβαρῦσι πάντα αἱ πράξεις τῶν ζώντων. ὁ γὰρ τῇ ζωῇ δι' ἀληθὲς κάσιος ὀνόματι τ' κράτης ἐπίσκοπος, ὃς καθ' ἡμέραν τῷ θεῷ θυσίαν ἀναίμακτον προσφέρειν, εἴωθεν. μὴ πολλῶν δ' ἀκρύων δὲ τελῶν τ' ἱερᾶς θυσίας τὰ μυστήρια. ἔνδον δὲ τῷ θυσιαστηρίῳ ὑπάρχοντος αὐτῷ ἐπάσασι παρὰ θεῷ ἐδέξατο δι' ὀπτασίας τινὸς ἰδίου αὐτοῦ πρεσβυτέρου, λέγοντος. ἐργάζου ὅπερ ἐργάζῃ, μὴ παύσῃ ὁ πῶς σου μηδὲ ἡ χεὶρ σου. τῇ γὰρ ἑορτῇ τῶν ἁγίων πάντων ὅλων ἐλεύσῃς ἐμοὶ καὶ ἀνταποδώσω σοι τὸν μισθόν σου. μὴ δὲ ἐπὰ ἕτη τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τ' τῶν πάντων ἑορτῆς, τελέσας τὰ τ' ἱερᾶς λειτουργίας μυστήρια, καὶ τὸ μυστήριον τ' ἱερᾶς κοινωνίας κοινωνήσας, ἐκ τοῦ σώματος ἐλύθη.

Περὶ

Περὶ τοῦ ἀοράτως ἐκ τῆς σεσήρως λυθέντος, καὶ περὶ τοῦ ναύτου τοῦ ἐκ τοῦ ναυαγίου σωθέντος.

ΚΕΦ. ΝΘ'.

Καὶ τοῦτο ὅπερ ἀκηκόαμεν πνὰ ὑπαρχοντα διδυμᾶον ἐν τοῖς ἐχθροῖς δι' αἰχμαλωσίας ἢ ἐν δεσμοῖς διδόσθαι, ὑπὲρ οὗ ὁ σύζυγος ἰδίοις ἡμέραις θυσίαν εἴωθε προσφέρειν. ὅς πε μακρῷ χρόνῳ, ὕστερον εἰς τὸν σύζυγον ἐπαναστρέφων. ἐν αἷς ἡμέραις αἱ ἀλύσεις αὐτοῦ ἐλύοντο, ἐδηλοποίησεν. ἢ δὲ αὐτὰς ἔβλεπε τὰς ἡμέρας ἄρτιος, ἐν αἷς ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ προσφορὰν προσέφερεν, καὶ δι' ἑτέρου δὲ ἡμῶν πράγματος τοῦτο ἀσφαλὲς ὑπάρχειν γνωρίζεται. πρὸ τῆς ἐπὰ τούτων γεγονότος χρόνων, καθώς μοι πεῖσαι καὶ ἀπουδαῖοι ἄνδρες πλεῖσοι διηγήσαντο, καὶ μαρτυροῦσιν, λύκα γὰρ ἀγάθων ὁ τῶν Ταυρόμου ἐπίσκοπος, ὑπὸ τοῦ ὑποδόχου μου ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ, ἐν τῇ χαρᾷ προσαχθεὶς ἐλθεῖν εἰς τὴν ῥώμην, ὑπὲ μεγαλοπρεπεστάτης καταγίδος, οὕτως ἐκ τοσούτου κυμάτων κινδυνου φύγειν ἀπελπισθέντος λέγει, ὁ ναύτης δὲ αὐτοῦ βαρβαρικὸς ὀνόματι, ὃς νῦν ὁ αὐτοῦ ἐκκλησίας τοῦ κλήρου χρᾶται τῇ λειτουργίᾳ, ἐκυβέρνα τὸν καράβον ὅπου ἦν τοῦ πλοίου. τοῦ δὲ χρονίου κοπέντος ἅμα τοῦ καράβου ὃν ἐκυβέρνα ὑψωθεὶς ἐν τοῖς κύμασιν, ἀφανὴς ἐγένετο. τὸ δὲ πλοῖον ἐν ᾧ ὁ ἐπίσκοπος ὑπῆρχε, μετὰ πολλῆς ἀνάγκης εἰς τὴν νῆσον τὴν λιγομένην οὖσαν ἦλθε σωζόμενον ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων ζήτης δὲ ἡμέρας παρελθούσης, καὶ ἐν οὐδενὶ μέρει τῆ θαλάσσης τὸν ἀνασταθέντα καράβον σωὸν τῷ ναύτῃ θεωρήσαντες, σφόδρα ὁ ἐπίσκοπος θλιβόμενος, ἐπίστευσεν ἀπολέσθαι τὸ δῶρον ὅπερ ἄφελε τῷ τελειωθέντι, ἐδεήθη λειτουργίας, ἐλεημοσύνη ὅπως τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ ὑπὲρ τῆς λύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ προσφέρεσθαι μίαν θυσίαν σωτηρίου, ἧς προσφερομένης, τὸ πλοῖον ἐρρύσθη, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν ἐπιλίαν. ὡς δὲ ἦλθεν εἰς τὸν ῥωμαϊκὸν λιμένα, ἐκεῖσε τὸν ναύτην, ὃν τελειωθέντα ἐπελάμβανεν ὕδρα τὸ τομὴ τουμβούλιν χαρὰν ἐχάρη, καὶ ἐρώτησε τὸν αὐτὸν ναύτην, πῶς τοσαύτας ἡμέρας ἐν τῷ τοιούτῳ κινδυνῳ τῆς θαλάσσης ζῆσαι ἠδυνήθη. αὐτὸς δὲ ἀποκριθεὶς, διεσάφησε πῶς ἐν ἐκείνῳ τῷ κλύδωνι τῶν κυμάτων, συγκυμώσαντος τοῦ καράβου οὗπερ ἐκυβέρνα, κρατῶν αὐτὸν ἐκολύμβα, καὶ ποσάκις ἐπιγείρατος αὐτοῦ τὸν ἄνεμον κάτω, ἢ ζόπτη ἐπαίρω γένοιτο. ἐν ὅσῳ δὲ ἡμέρας καὶ νυκτὸς τοῦτο ἀπαύστως ποιῆσαι λοιπὸν, ἢ αὐτοῦ δυνάμεις ἔβλεπε τὴν πνοὴν ἅμα, ἐξέβλεπε τὸν κόπον κατέπαυσε. ποίῳ δὲ ζόπῳ αὐτὸν διεσύλαξεν, ἢ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία, ἐδηλοποίησεν, ὅπερ καὶ μέχρι τοῦ νῦν μαρτυρεῖ, λέγων. ὅπ ἐν τοῖς κύμασι κοπῶν καὶ ἀγωνιζόμενος, ἄφνω ἐβαρήθην, μή τι ὕπνῳ κρατούμενος, ὡς τι πάλιν πεσεῖν με ἀχρεωπήσαι. ἐν δὲ τούτῳ τῇ μίσῳ ὑπάρχοντός μου ἐν ἐκστάσει, ἐφάνη πε αὐτῇ ὃς ἄρτον ἔδωκεν αὐτῇ εἰς βρῶσιν, καὶ παραδοὺς ὡς ἔταχον δυνάμει αἴλαβον. μετὰ τοῦτο δὲ, οὐ μακρὰν τοῦ πλοίου παρελθόντος παρίστη, ὅς πε τοῦ κινδυνου ἐκείνου καὶ τῆς τῶν κυμάτων βίας τοῦτον αἰτίλετο, καὶ εἰς τὴν γῆν ὡδήγησε. τοῦτο δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀκούσας, ἐζήτησε τὴν ἡμέραν, καὶ εὗρεν ὅτι αὐτὴ ὑπῆρχεν, ἐν ᾗ ὁ πρεσβύτερος εἰς σύσκαν τὴν νῆσον ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίαν τῶν ἱερᾶς προσφορᾶς τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ ἔθυσεν.

ΠΕΤΡΟΣ.

Ταῦτα ἅπερ λέγοις, ὑπάρχοντός μου ἐν σικελίᾳ, παῦτα γεγονέναι ἀκήκοα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

Πεισθήσομαι, ὅτι τούτου χάριν ὄντων φανερῶς καὶ ἐν τοῖς ζῶσι καὶ τοῖς μὴ γινώσκουσιν αὐτῇ τοῦτο γίνεται, ἵνα πᾶσι τοῖς τοῦτο ποιοῦσι καὶ μὴ γινώσκουσι, δηλωθῇ, ὅτι ἐκ συγχωρητῶν τὰ ἁμαρτήματα οὐκ εἰσὶ, εἰς μεγάλην ὠφέλειαν καὶ κουφισμὸν ἐλπίδας τοῖς νεκροῖς δύναται ἡ προσφορὰ τῆς ἱερᾶς θυσίας. τοῦτο δὲ γνωστὸν ἔχω, ὅτι ἡ ἱερὰ θυσία ἐκείνους τοὺς νεκροὺς ὠφελεῖ, οἵτινες ἐν τῷ παρόντι βίῳ ζῶντες ἐγκρατεῖς ἐκ πονηρῶν ἔργων ἐγένοντο. ὅθεν αὐτοῖς καὶ μετὰ θάνατον τὰ καλὰ βοηθοῦσιν. ἅπερ ἐνθάδε ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ἑτέρων γίνονται.

Περὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἁγίων μυστηρίων τῆς θείας λειτουργίας.

ΚΕΦ. Ξ'.

Μετὰ δὲ σοῦ τούτων δηλον καθέστηκε, ὅτι κρείττονα ὁδὸς αὕτη ὑπάρχει, ἵνα ἕκαστος τὸ ἀγαθὸν, ἅπερ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἐλπίζει ποιεῖσθαι δι' ἄλλων, ποιήτω ἐν ᾧ ζῇ αὐτὸς ὑπὲρ αὐτόν. μακάριος γὰρ ἔζη, ἀλλ' ἄθρει ἐκποροδόωθαι, ἢ μετὰ τὰς ἀλύσεις ἐλεύθερίαν ζητῶν. ὀφείλομεν τοίνυν τὸν παρόντα αἰῶνα, ὅτι λοιπὸν θεωροῦμεν περιρρίσθαι, ὅτι τῇ δικαίᾳ ἐξουσίᾳ, καὶ καθη-

καθημερινὰς θυσίας δ' ἀκρόων τῷ θεῷ, καθημερινάς τε τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ αἵματος προσφορὰς θύειν. αὕτη γὰρ μόνη θυσία ἐκ τοῦ αἰωνίου θανάτου τὸν ψυχὸν ἐλεύθερον καὶ σώζει, ἣ περ ἐκεῖνο μὲν θανάτου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ δέχε τοῦ μυστηρίου κατασκευάζει. ὃς ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς, οὐκέτι λοιπὸν ἀποθνήσκει, θανάτος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ἀθάνατος δὲ καὶ ἄφθαρτος θέμενος, δι' ἡμᾶς πάλιν θύεται, δέχε τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερᾶς θυσίας. ἡ γὰρ αὐτοῦ σαρξ ἐκεῖσε μερίζεται εἰς τὸν τοῦ λαοῦ σωτηρίαν. ὁμοίως καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ, οὐχὶ λοιπὸν εἰς χεῖρας τῶν πίστων, ἀλλ' ἐν στόμασι πιστῶν ἐκχεῖται. τοῦτο οὖν νοῶμεν, ὅτι δέχε συγχώρησιν καὶ λύσιν ἡμαρτιῶν τὸ πάθος τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀεὶ μιμεῖται. τίς γὰρ τῶν πιστῶν δύναται ἔχειν θυσίαν ἐν αὐτῇ τῆς θυσίας ἄρα εἰς φωνὴν τοῦ ἱερέως τοὺς οὐρανοὺς ἀνοίγεσθαι; ἐν ἐκείνῳ τῷ τοῦ ἱησοῦ χριστοῦ μυστηρίῳ τοὺς τῶν ἀγγέλων χοροὺς παρεῖναι; τοῖς κάτω κοινωνεῖσθαι; τῷ γένει σωτοῖς οὐρανίοις συμμίγνυσθαι, ἓν τὶ ἐξ ὁρατῶν καὶ ἀοράτων γίνεσθαι;

Περὶ τοῦ πεπεισθαι τὴν καρδίαν ἐν τοῖς θείοις μυστηρίοις, καὶ περὶ τῆς τοῦ νοὸς φυλακῆς.

ΚΕΦ. ΞΑ'.

Ἀναγκαῖον δέ ἐστιν ἐν ᾧ ταῦτα τὰ πράττομεν, ἵνα ἡμᾶς ἑαυτοὺς ἐν συντριβῇ καρδίας θυσίαν τῷ θεῷ προσενέγκωμεν. τοῦ γὰρ πάθους τοῦ κυρίου τὰ μυστήρια ἐπιτελοῦντες, ὀφείλομεν μιμήσασθαι ὅπερ πράττομεν. τότε γὰρ ἀληθῶς ὑπὲρ ἡμῶν τῷ θεῷ θυσίαν προσφέρομεν, ὅταν ἡμᾶς ἑαυτοὺς θυσίαν γνώμεθα. ἀλλὰ ἀσφαλὲς ἡμῖν ἐστιν ἵνα ἐν ὅσῳ καὶ μετὰ τὸν τῆς ἀναχῆς κηρὸν, τοῦ θεοῦ παρέχοντος δύναμιν τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐν τῇ αὐτοῦ δυνάμει καὶ . . . ἄρα φυλάξωμεν, μὴ ἑώντες ὑπὸ λογισμῶν χαυνοῦσθαι ὡς τοῦτον δέχελυθῆναι, εἰ μὴ ἡ ματαία τοῦ νοὸς ἀφροσύνη δέχασύρουσα καὶ ἡ ψυχὴ ἀπολῇ τὸ κέρδος ἀπανύξεως δέχε τῆν περιεργείαν τῆς ῥοώσης μερίμνης. οὕτω γὰρ ὅπερ παρὰ τοῦ δεσπότου ἤτησεν ἡ ἄνω κατηξιώθη ἐπιτυχεῖν, ὅτι μετὰ τὰ δάκρυα ἐν τῇ αὐτῇ φόβῳ τοῦ λογισμοῦ ἑαυτὴν ἐφύλαξεν. περὶ ἧς γέγραπται, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῆς οὐ συνέπεσεν. ὅτι οὖν μὴ ἐπλαδομήν ἐστιν ὅπερ ἠύξατο, οὐκ ἐστέρηται τοῦ δώρου οὗπερ ᾐτήσατο.

Περὶ τοῦ συγχωρεῖν πλάσματα ἑτέρων, ὅπως καὶ τῷ ἀφιέντων συγχωρηθῶσιν.

ΚΕΦ. ΞΒ'.

Τοῦτο δὲ γνωστὸν ἔστω, ὅτι ἐκεῖνος τῷ αὐτοῦ πλασμάτων συγχώρησιν ὀρθῶς αἰτεῖται, ὅς τις πρότερον τὰ εἰς αὐτὸν πλημμεληθέντα συγχωρεῖ. τὸ δῶρον γὰρ οὐ λαμβάνεται, εἰ μὴ πρῶτον τῶν ἔχθρων ἐκ ψυχῆς ἐξωθοῦται, τῆς ἀληθείας λεγούσης. ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐκεῖ μνησθεὶς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρον ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν, πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἐξ οὗ πράγματος νοητέον ἐν τῷ παῖ τὸ πλάσμα λύεσθαι, ὡς βαρύ ὄζει τὸ πλάσμα τῆς ἔχθρας δι' οὗ τὸ δῶρον οὐ λαμβάνεται, τοιοῦτον δῶρον ὁ θεὸς οὐ προσδέχεται. ὀφείλομεν οὖν τοῖς πλησίον καὶ ἐκ μήκους ἡμῖν ὑπάρχουσι, χωρὶς συναφθῆναι, καὶ αὐτοῖς μετὰ ταπεινώσεως τῷ ψυχῷ ὑποτάξασθαι, καλοθελίας αὐτοῖς δ' αἰτήσαι. λύπα γὰρ ὁ κτίσης ἡμῖν τοιοῦτον τὸν λογισμὸν ἡμῖν ἐν ἀληθείᾳ τὸ δ' ἄρτιον ἡμῖν τῆς ἀγαθοῦ θεωρήσῃ, ἐκ τοῦ ἁμαρτήματος ἡμᾶς λύει, ὅτι δῶρον ὑπὲρ τοῦ πλάσματος λαμβάνει. φωνῇ δὲ τῆς ἀληθείας μαρτυρούσης ἐμάθομεν, ὅτι ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃς τις τάλαντα μύρια ἄφειλεν, ὡς μετάνοιαν λαβὼν ἐποίησε, δέχελυσεν παρὰ κυρίου εἴληφεν, ἀλλ' ὅτι τῷ συνδούλῳ αὐτοῦ, τῷ ἐκατὸν δηνάρια ὀφείλοντι . . . τὸ ὀφειλόμενον, οὐκ ἀφῆκε, καὶ τοῦτο ὅζει προσεχθὲν ἀπαιτεῖσθαι. ὅπερ αὐτῷ ὑπῆρχεν ἤδη ἀφειμένον, ἐξ ὧν δηλονότι ῥηθέντων καθίσασθαι, ἐὰν μὴ ἐκ καρδίας συγχωρήσωμεν τὰ εἰς ἡμᾶς πλάσματα πλημμεληθέντα, κἀκεῖνα πάλιν εἰσπραχθησόμεθα. ὅπερ δέχε μετανοίας συγχωρηθέντες ἐν χαρᾷ ὑπαίρομεν.

ἐν τῷ

ἐν τῷ οὐ καιρὸν ἀνίσως παρὰ τοῦ κριτοῦ εἰλήφαμεν τὰ τὰ πταίσματα ἡμῶν ἐπάζοντος, τῷ δὲ ὅτι προφθῶ ἡμᾶς ἐκδίκησιν τῷ ὠμότητα τοὺς κατατίξωμεν, & πρὸς τὸν πλησίον . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . τυπτῶμεν χαρπαγαθότητος,

καὶ πεποιθὼς λέγω, ὅτι σωτηρίου θυσίας οὐ χρήζομεν, ἐὰν πρὸ τοῦ θανάτου θυσίαν αὐτοῖ ὑπαίχομεν.

ΤΕΛΟΣ.